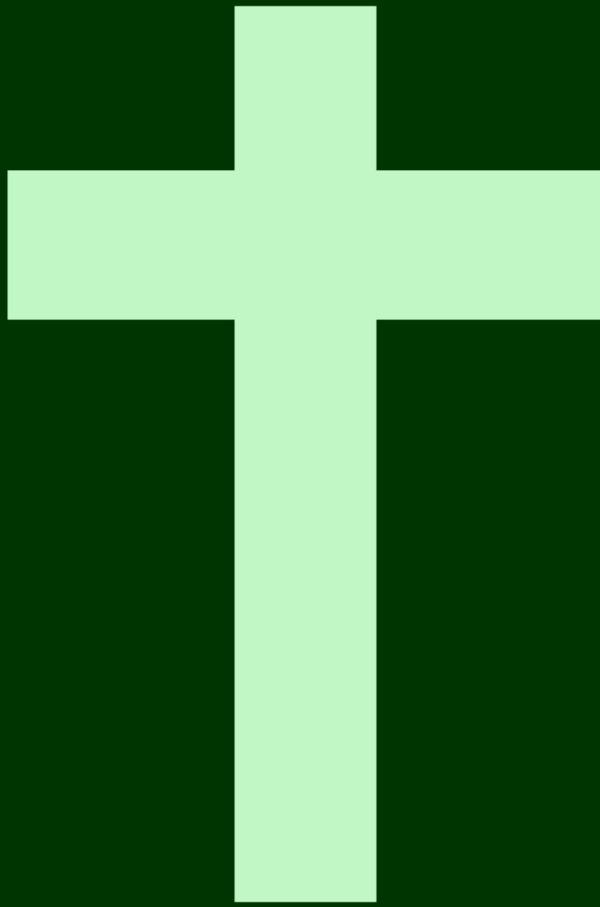

'Én-la Nainá xi
kjoa ts'e
Jesucristo

New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S
Jeronimo Tecoatl; maa (MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

'Én-lá Nainá xi kjoá ts'e Jesucristo
New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S Jeronimo Tecoatl; maa
(MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, San Jerónimo Tecóatl [maa], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

San Mateo	1
San Marcos	51
San Lucas	82
San Juan	134
Hechos	172
Romanos	217
1 Corintios	236
2 Corintios	255
Gálatas	268
Efesios	275
Filipenses	282
Colosenses	287
1 Tesalonicenses	292
2 Tesalonicenses	296
1 Timoteo	299
2 Timoteo	305
Tito	309
Filemón	312
Hebreos	314
Santiago	329
1 Pedro	334
2 Pedro	340
1 Juan	344
2 Juan	350
3 Juan	351
Judas	352
Apocalipsis	354

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Mateo

Xiṭa jchínga-la Jesucristo (Lucas 3:23-38)

¹ Jè xojon xi oxkít'aà 'ín-la na'èn-jchá kjiin-la Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-la David ko ts'e Abraham.

² Jè Abraham, jè komà na'èn-la xi Isaac ki'mì; ko jè Isaac, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ko jè Jacob, jè komà na'èn-la xi Judá ki'mì, ko jñà xiṭa 'ndse. ³ Judá, jè komà na'èn-la xi Fares ko Zara ki'mì. Ko jè nea-la, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-la xi Esrom ki'mì; ko jè Esrom, jè komà na'èn-la xi Aram ki'mì; ⁴ ko jè Aram, jè komà na'èn-la xi Aminadab ki'mì; ko jè Aminadab, jè komà na'èn-la xi Naasón ki'mì; ko jè Naasón, jè komà na'èn-la xi Salmón ki'mì; ⁵ ko jè Salmón, jè komà na'èn-la xi Booz ki'mì; ko jè nea-la Booz, Rahab ki'mì. Ko jè Booz, jè komà na'èn-la xi Obed ki'mì; ko jè nea-la Obed, Rut ki'mì. Ko jè Obed, jè komà na'èn-la xi Isai ki'mì; ⁶ ko jè Isai, jè komà na'èn-la xi David ki'mì xi xiṭaxá ítjon tsibijna; ko jè David, jè komà na'èn-la xi Salomón ki'mì; ko jè nea-la Salomón, jè xi komà chjoón-la Urías nga sa ítjon.

⁷ Jè Salomón, jè komà na'èn-la xi Roboam ki'mì; ko jè Roboam, jè komà na'èn-la xi Abías ki'mì; ko jè Abías, jè komà na'èn-la xi Asa ki'mì; ⁸ ko jè Asa, jè komà na'èn-la xi Josafat ki'mì; ko jè Josafat, jè komà na'èn-la xi Joram ki'mì; ko jè Joram, jè komà na'èn-la xi Uzías ki'mì; ⁹ ko jè Uzías, jè komà na'èn-la xi Jotam ki'mì; ko jè Jotam, jè komà na'èn-la xi Acáz ki'mì; ko jè Acáz, jè komà na'èn-la xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ ko jè Ezequías, jè komà na'èn-la xi Manasés ki'mì; ko jè Manasés, jè komà na'èn-la xi Amón ki'mì; ko jè Amón, jè komà na'èn-la xi Josías ki'mì; ¹¹ ko jè Josías, jè komà na'èn-la xi Jeconías ki'mì, ko jñà xiṭa 'ndse, k'e nga kiiko kjo'in xiṭa Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia.

¹² Xi komà iskan k'e nga jye kiiko kjo'in xiṭa ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà na'èn-la xi Salatiel ki'mì; ko jè Salatiel, jè komà na'èn-la xi Zorobabel ki'mì; ¹³ jè Zorobabel, jè komà na'èn-la xi Abiud ki'mì; ko jè Abiud, jè komà na'èn-la xi Eliaquim ki'mì; ko jè Eliaquim, jè komà na'èn-la xi Azor ki'mì; ¹⁴ ko jè Azor, jè komà na'èn-la xi Sadoc ki'mì; ko jè Sadoc, jè komà na'èn-la xi Aquim ki'mì; ko jè Aquim, jè komà na'èn-la xi Eliud ki'mì; ¹⁵ ko jè Eliud, jè komà na'èn-la xi Eleazar ki'mì; ko jè Eleazar, jè komà na'èn-la xi Matán ki'mì; ko jè Matán, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ¹⁶ ko jè Jacob, jè komà na'èn-la José. Ko José, jè xi x'in-la komà María; ko jè María, nea-laá komà Jesús xi Cristo, [xiṭa xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷ Ngats'i xiṭa jchínga-la Jesús, teñijon sko ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Ko jñà xiṭa jchínga-la Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiiko kjo'in jñà xiṭa Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia, tikoá teñijon sko ma-ne. Ko ngui teñijon sko ma-ne skanda k'e kits'iin xi Cristo, [xiṭa xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kii komà k'e nga kits'iin Jesucristo (Lucas 2:1-7)

¹⁸ K'e nga kits'iin Jesucristo kiis'ín komà: María xi nea-la Jesús ko José jñà títsajna'ño-la xíkjin nga kixan. K'e nga tikj'eè bitsajna ko xíkjin, María ki'ya-la nga ki'ndí 'ya xi it'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁹ José, xi x'in-la komà, nga xiṭa kixi-né, majin-la nga kjosobà tsjá-la jè María, kisikitsjeèn nga tà sijkijna-ne chjoón jè, ko mì yá xiṭa kji'nchré. ²⁰ K'e nga k'oas'ín tísikitsjeèn jñà kjoa koi, jngoò àkjale-la Nainá tsohóko inga nijná. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la David, kì tsakjoòn-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá-né. ²¹ S'ée jngoò-la

ki'ndí x'in, kò 'ín-la Jesús k'óin. Koí k'oa's'ín k'óin-ne nga jè kochrjetjì naxandá-la xi kjoa ts'e jé-la.

²² Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé nga kitsò:

²³ Jngòò chjoón xongó, ki'ndí k'oa kò k'oeè jngòò ki'ndí x'in xi Emanuel k'óin 'ín-la.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tíjnakò-ná tsòyaá-ne.

²⁴ K'e nga jaá-la José, k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-la àkjale-la Nainá, kiskoétjò María kò chixàn-kò. ²⁵ Tanga mìkì tsoyijòkò xikjín skanda k'e-né nga kits'iin ki'ndítjòn-la María. Kò k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín-la nga Jesús ki'mì.

2

Kiis'ín komà nga ijchò katsejèn-la Jesús jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine

¹ Jesús kits'iin ya naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'e nga xitaxá ítjòn tíjna xi 'mì Herodes ya i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá skò-la Judea, xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi ² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tíjna xitaxá ítjòn-la ts'e xita judío xi jye kits'iin? Ki'yaá jngòò-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iin. Kò ngajen koí xá kjoì-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'e nga ki'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, tà kitsakjòn-né kò ngats'iì xita naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja-la ngats'iì xita skò-la nò'miù kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés; kiskònangui-la ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xita xi xó sùikasén-ne Nainá]. ⁵ Jñà xita koi kitsò-la:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaá s'ín tíchja xojòn xi kiskì jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

⁶ Jñò xi xita Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò, ngásòn chjí-la naxandá-nò koni jñà naxandá ítjòn-la nangui Judá, nga yaá kitjoiin jngòò xitaxá ítjòn xi sùikinda naxandá-na Israel.

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja'ma-la jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine nga kiskònangui-la mé naxrjein-ne nga kijtseè ni'ño. ⁸ K'eé kisikasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguió ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tiki'nchré-ná mé-ne tikoà kjián katsejèn-la nga skoexkoán koa jeya siikijna.

⁹ K'e nga jye ki'nchré xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'eé ki xita koi kò jè ni'ño xi kijtseè ñánda bitjokàtji-ne ts'oi k'oaá s'ín ki ítjòn-la skanda ijchò ñánda tíjna ki'ndí jè, kò yaá tsasijna jè ni'ño. ¹⁰ Jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine k'e nga kijtseè ni'ño jè, taxki tsjaá komà-la. ¹¹ K'e nga jahas'en ni'ya jñà xita koi, kijtseè ki'ndí kò nea-la María. K'eé chinha-xkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtseèxkón; jeya kisikijna. Ikjoàn kiskix'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjóngó-la Nainá kò xkì xi 'ñó ndaà jne xi 'mì mirra. ¹² Nga komà iskan kits'iì-la nijñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine nga mì tì k'oaá s'ín ndiyá kjoì-ne ñánda tíjna Herodes. Xìn ndiyá kiì-ne nangui-la.

K'e nga jñà xita jchínga-la Jesús kiìkò ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kiì-ne jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine, jngòò àkjale-la Nainá kisìnijñá-la José, kitsò-la:

—Tisítjin; chjoí jè ki'ndí kò nea-la; t'in ján nangui Egipto; yaá tijni skanda k'e 'an koxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-la nga sùik'en.

¹⁴ K'eé tsasítjen José, k'e nga nitjen kiskoé jè ki'ndí kò nea-la nga kiì ján nangui Egipto. ¹⁵ Yaá tsibítsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichjà-la ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtseè jè Herodes nga jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine kiskoònachan-la, tsí jti komà-la. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sùik'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjín-la kò ngats'iì xi

Ìsà ki'ndí ìsà kóhòkji ján naxandá Belén, kò yà naxandá indiù-là koni s'ín jye kisijiìn-là mé nàchrjein-ne nga kijtseè ni'ño jñà xità xi 'ño tjin-là kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xità xi kiichja ngajo-là Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Yà i'nde Ramá kina'yà jngò-là xità xi tísikájno kò 'ño tíkjindáya kò títiné; jè chjoón Raquel xi tíkjindáyakeè ndí ixti-là, nga mìkìì majehikon inima-là nga jye k'en ixti-là.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xitaxá ítjòn tijná, jngò òkjale-là Nainá kisìnijñá-là José ján Egipto. Kitsò-là:

²⁰ —Tísitjìn, chjoí ki'ndí jè kò nea-là. T'in ijngò k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jñà xità xi tjin-ne nga mejèn-là sùk'en ki'ndí jè.

²¹ K'eé tsasítjen José, kiko-ne ki'ndí jè kò nea-là yà nangui Israel. ²² Tanga k'e nga kii'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao yà nangui Judea, nga jè tijná ngajo-là nà'èn-là Herodes, José kitsakjòn-né; mì k'oaá s'ín kii. Ján kii i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'ín kis'enojmíya-là inga nijñá. ²³ K'e nga ijchò i'nde jè, yá tsibítsajna yà naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn koni s'ín kitsò jñà xità xi kiichja ngajo-là Nainá, nga jè Jesús xità Nazaret k'oin.

3

*'Én xi kiichja Juan xi kis'iin bautizar xita
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)*

¹ Jñà nàchrjein koi j'iì Juan xi kis'iin bautizar xità yà i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nangui xi chja-ne Judea, nga kisìka'bí 'én-là Nainá, ² kitsò:

—Tíkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

³ Jè Isaiás, xità xi kiichja ngajo-là Nainá, k'oaá s'ín kiskii xojon-là xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'yà-là jta-là jngò xità xi 'ño chja yà i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:
“Tjandaà ndiyá-là Nainá yà ijììn inima-nò; kixi tìkijna koni jngò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-là cho camello-né; kò jngò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-là. Koá jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né kò tsjén-là cho cera xi tjin ijììn ijñá.

⁵ Ijchò 'nchré-là xità xi inchrobà-ne Jerusalén, kò nga kijndà nangui Judea kò ngats'iì naxandá xi yà chrañàt'aà-là xajngá nandá Jordán. ⁶ K'e nga jye tsafátakòn jé-là jñà xità, Juan, ikjoàn kis'iin bautizar yà xajngá nandá Jordán.

⁷ K'e nga kijtseè Juan nga kjin xità fariseo kò xità saduceo j'iì nga koma bautizar, kitsò-là:

—jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà tje-là ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aaxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjin kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹ Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn ijììn inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mìkii s'e-najen kjo'in nga] yá inchrobàt'aà-najen tje-là Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajò koma-là sùkjatjìya-là nga ixti-là Abraham koma. ¹⁰ Jè kichayá jyeé kjjnandaà nga kotesòn yá; ngats'iì yá xi 'mì ndaà toò ojà-là, skanda kò ima-là, jtìsòn-né, ikjoàn sìnchájììn ni'ín nga kitì. ¹¹ Xi okixi, 'an koó nandá s'iin-nò bautizar, mé-ne nga sùkájnoò jé-nò kò mì tì jé kinchàtsji-nò. Tanga jè xi nchrobátjìngui-na s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-là Nainá koá kò ni'ín. Ìsáá tjin-là nga'ño mì k'oaá-ne 'an. Skanda mìkii tji'nde-nà nga 'an kji'koá xojté-là. ¹² Jyeé kjinaya tsja jè pala nga sùtsjeè tje-là trigo. Kinchàxkó trigo yà iya ni'nga; kò jè tje paja kinchàjììn ni'ín ñánda nga mìkii bits'o nitá mé nàchrjein-ne.

*K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)*

¹³ Jesús j'ì-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-la nga jè Juan s'iin bautizar Jesús. ¹⁴ Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkì kòkjeiin-la, kitsò-la Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jí s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'ìchòn-ná.

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Tji-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oas'ín sikitasoán kjotíxoma-la Nainá.

K'eé kòkjeiin-la Juan. ¹⁶ K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye itjojiin-ne nandá, ikjoàn kitáx'a-la ngajmì, kò jè Jesús kijtsee Inima Tsjeè-la Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmì, komi kji nise paloma kji; yaá kiskaàsòn-la Jesús. ¹⁷ K'eé kina'ya jngò-la 'én xi ngajmì inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xan-la xi 'nó matsjake; tsja tjín-la takoàn it'aà ts'e.

4

*K'e nga jè xita neí kiskòt'aà Jesús
(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)*

¹ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko Jesús jngò i'nde it'aà xìn nga jè xita neí skót'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé.

² Ichán nachrjein kò ichán nitjen tsibijnachjan Jesús kò k'e nga koma iskan jye kjòhòjò-la. ³ Jè xita neí xi ma-la konachan ijchò kasit'aà chraña-la ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tji-la okixi jña ndajo koi nga inchrajín kàtama.

⁴ Tanga Jesús kitsò-la:

—Tjit'aà Xojoñ-la Nainá, nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoaá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús ya Naxandá-la Nainá xi xó kitjaajiin-ne [ñánda 'mì Jerusalén]; kisikijnasòn ingò ítjòn ñánda isa 'nga kji. ⁶ Kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga jí xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la it'aà tsiji,

nga kò tsja tsoba'ñó-lè,

mé-ne nga nijngò ndajo satíngui-ne ndsokoi.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Tikoaá tjít'aà Xojoñ-la Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'ì Nà'èn-ná xi Nainá.”

⁸ Jngòd k'a jè xita neí kiiko Jesús isòn nindoò xi 'ñó 'nga kji, koa tsakó yije-la ngats'ì naxandá xi tjín isò'nde kò kjoajeya-la jña naxandá. ⁹ Kitsò-la:

—Nga jí tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkó'nchit'aà-ná kò jeya sikijna-ná.

¹⁰ K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xita neí, tisit'aaxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò: “Jeya tikijni Nà'èn-ná xi Nainá 'mì-la; tà jè tajngòd tikitasòn-la.”

¹¹ K'eé kii jè xita neí, tsasit'aaxìn-la Jesús. Ikjoàn ijchò àkjale-la Nainá xi kisìs'in-la Jesús.

*Kii komà nga kii síxajiin-la xita Galilea Jesús
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)*

¹² K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita ndayá tíjna'ya, kii jngòd k'a-ne ya i'nde-la ñánda 'mì Galilea. ¹³ Tanga mì ya tsibijna ñánda 'mì Nazaret; ján kii kijna ñánda 'mì Capernaum, jngòd naxandá xi kijnandi ndáchikon ya i'nde xi chja-ne Zabulón kò Neftalí. ¹⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskii Isaiás xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁵ Jè nangui xi ts'e Zabulón kò jè nangui xi ts'e Neftalí, ya ndiyá xi fi indii ndáchikon,

ján xijngoàà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea,
ñánda tjin xi mitsà xita judío.

¹⁶ Jña xita naxandá koi xi tjjñò kjohitsjeèn-la,
kijtseè jngòd ni'ín xi 'ñó tse kji,
koa jña xita xi ya tjímaya ndiyá-la kjoabiyaà,
kjohiseèn kjohitsjeèn-la.

¹⁷ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá. Kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

Kii kis'iin Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tjin
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸ K'e nga tífa Jesús ya indi ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò xita xi 'ndse ma, jngòd xi 'mì Simón kò tije-ne xi 'mì Pedro, kò xi ijngòd, jè xi 'mì Andrés. Jña xita koi xi sík'en tjin. K'e nga nchisíkatjen-jiin-ndá na'ya-la, ¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchrohótjngui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíxkóya xita xi 'an kjit'aà-na koni s'ín maxkóya tjin.

²⁰ Jña xita koi nitoón kisikájna na'ya-la nga kiitjngui-la Jesús.

²¹ İsa xijngoàà İsa Jesús kijtseè nguì jò xita xi tikoá 'ndse ma-ne; jngòd xi 'mì Jacobo, kò xi ijngòd, Juan 'mì; ixti-la Zebedeo. Yaá títsaya chitso kò na'èn-la. Nchibíndaàya jña na'ya-la. Jesús kiichja-la nga jña kojmeiiko. ²² Xita koi nitoón kisikájna chitso-la kò na'èn-la nga kiitjngui-la Jesús.

Kii kis'iin Jesús nga kjin xita tsakóya-la
(Lucas 6:17-19)

²³ Jesús tsajmeè kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga İjngó İjngó naxandá. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; tikoá kisindaà-ne ngats'i ch'in xi tjin-la xita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ²⁴ Kina'yà-la Jesús kóhokji ya i'nde ñánda 'mì Siria, koa j'iko-la xita xk'én xi kjin skaya ch'in tjin-la, jña xi ijòjno ijòt'aà yijo-la kò xita xi ch'in neii tjiin inima-la, kò tjin xi ch'in biyaaxín tjin-la, kò xita xi mì kì ndaà ma síhiníyá yijo-la. Jesús kisindaà-ne ngats'i xita koi. ²⁵ Kjin xita xi ya i'nde-la Galilea kiitjngui-la, kò jña xita naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), kò jña xita naxandá Jerusalén kò naxandá xi i'nga xi ya chja-ne nangui Judea, kò xi chja-ne xijngoàà xajngá nandá Jordán.

5

Kii kitsò Jesús nga kiichjaya ya isò'nga nindoò

¹ Jesús, k'e nga kijtseè ngats'i xita xi kjin ma-ne, kiimijin-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibijna. Jña xita xi kota'yàt'aà-la ijchò kinchat'aà-la. ² Jesús k'eé tsakóya-la kitsò-la:

Kjondaà xi sakó-la jña xita k'e nga mé kjoa títsajiin
(Lucas 6:20-23)

³ —Mé tà ndaà-la jña xita xi machiya-la nga mochjeén-la kjondaà-la Nainá; xita koi, jyeé ts'e ngats'i kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

⁴ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi kjindáya; Nainá siijetakòn-né.

⁵ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi indaajiin tjin inima-la; jña tjoé-la nangui xi Nainá jye k'oas'ín kitsò nga jña tsjá kjotjò-la.

⁶ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi 'ñó mejèn-la nga kitasòn xi kjoa kixi xi Nainá síjé; Nainá kosiko nga kitasòn kjoa koi.

⁷ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi mahimakeè xita xi kj'eii; Nainá kohimakeè ngajo-ne jña xita koi.

⁸ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi tsjeè tjin inima-la; jña xita koi, jña-né xi skoexkon Nainá.

⁹ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi sikijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá kitso-la.

¹⁰ 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi kjo'in tjín-la nga fitjingui kondra-la xita, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. Xita koi, jyeé ts'e ngats'ìi kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

¹¹ 'Mé tà ndaà-nò k'e nga jñà xita ch'o kító-nò nga kotít'aà-nò kò k'e nga ch'o síiko-nò, kò k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. ¹² Tsja t'è-là inima-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jñò, tseé kjondaà tjoé-nò ján ngajmiì. Mìtsà tà jñò xi otíniko-nò. K'oaá tís'in kiniko jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá xi chinchima íjtòn-nò.

Kiís'in kochjeén naxa kò ni'in xi tjín isò'nde
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

¹³ 'Jñò, k'oaá s'in ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la xita isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì tì kii síjnchra-ne tsojmì, kó tís'in kochjeén-ne? Mì tì mé chjí-la; xíxteèn-ne kò yaá kinchanè xita.

¹⁴ 'Jñò, k'oaá s'in ngaya-nò koni tsà ni'in xi mochjeén-la xita isò'nde. Tsà jngoò naxandá xi isò'nga nindoò kijna, mìkii koma kíjna'ma. ¹⁵ K'e nga jngoò ni'in sit'a'í, mìtsà ya síjnangui kaxa. Yaá síjna ñánda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la xita xi títsajnaya ni'ya. ¹⁶ Koni ni'in xi síhiseèn-la xita, k'oaá s'in ndaà tijchá yijo-nò nguixkon xita xi kj'eíí, mé-ne jñà xita koi, jeya síikíjna Na'èn-nò xi Nainá xi tíjna ngajmiì k'e nga skoe-nò nga ndaà títsa'nè.

Kiís'in tsakóya Jesús ít'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁷ 'Jñò, k'oaá s'in níkítsjeèn: mìtsà koi xá j'i-na 'an nga kochrjekànguia jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jè xi tsakóya xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'i síjngoò-ná 'én xi tjít'aà kjotíxoma. ¹⁸ Okixíí xi xan-nò, koni tjín nachrjein kíjna-isa isò'nde kò ngajmiì, nímé xi tjáxin-la jè kjotíxoma, nijngoò punto kò nijngoò letra tjáxin-la, skanda kóni nga kojngoò yije kjoa xi tjít'aà kjotíxoma. ¹⁹ Jè xita xi mìkii síkitasòn koni s'in tíchja kjotíxoma, nas'in 'ño chiba tíchja, kò k'oaá s'in okóya-la xita, k'oaá tís'in 'ño chiba jcha-la ya jjiin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne. Kò jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá kò k'oaá s'in okóya-la xita xi kj'eíí, jè xita jè, jè xi 'ño 'nga kíjna ya jjiin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne. ²⁰ Okixíí xi xan-nò, tsà mìkii isa ndaà síkitasòn kjoakixi koni jñà xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mìkii kitjás'en-jñoò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

Kiís'in tjín ít'aà ts'e kjoajti
(Lucas 12:57-59)

²¹ 'Jñò jye kina'ya koni s'in ki'mi-la jñà xita jchínga-nò: “Kì xita ník'eèn; nita yá-ne xi xita síik'en, kjo'in s'e-la.” ²² Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngoò xita xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kító-la 'ndse, xitaxá tsjá-la kjo'in. Kò jè xi 'ndse kító-la: “Ngaji nímé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoí jjiin ni'in ts'e i'nde kjo'in.

²³ 'Tsà k'e nga kíkoi tsojmì kjotjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koítsjeèn-lè nga jè 'ndsì tjín-la kondra tsiji, ²⁴ tikítsajnei tsojmì kjotjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikítsi'ba-la 'ndsì koa k'eé koma síkítsajnei tsojmì-lè.

²⁵ 'Tsà tjín xita xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibàndaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xitaxá, kò jè xitaxá mì ya tsjá-la kinda jñà policia nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶ Okixíí xi xan-lè, mì tì kii koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi síjé-lè xitaxá.

Kiís'in tjín ts'e kjoa chijngui

²⁷ 'Jñò, jye kina'ya koni s'in ki'mi-nò kjòtseé: “Kì kjoa chijngui 'nè.” ²⁸ Tanga 'an k'oaá xan-nò, nita yá-ne xi kotsejèn-jno jngoò chjoón nga fahajiin-la, jye kjoa chijngui tís'in koni títsò inima-la.

²⁹ 'Tsà jñà xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeè; kjiin tikatsjoò. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoò xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojjìn yije yijo-nò ya jjiin ni'in ya i'nde kjo'in. ³⁰ Tsà jñà ndsejì

kixi ótsji jé-nò, tìchátjòn; kjiìn tìkatsjòè. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoò ndseij mì k'oaá-ne tsà ján kjoì yijo-nò jjiìn ni'ín ya ì'nde kjo'in.

Kiís'ín tjín kjotíxoma it'aà ts'e xítà xi tsjeìn xíkjin
(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ 'K'oaá tìs'ín kis'enojmí kjòtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjín chjoón-la, ítjòn tjámì'nga xojon xi tsjeìn-ne xíkjin xita. ³² Tanga 'an k'oaá xan-nò: tsà jngoò xita x'in xi tsjín chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tís'ín jè chjoón, jè x'in-la tìbít'in-la nga kjoa chijngui kàtas'ín chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan jngoò k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tìkooá jye kjoa chijngui tís'ín.

Kiís'ín tjín it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tìbèè

³³ 'Tìkooá jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jñà xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tìbèè Nainá, kì chonachan-jèn, tìkitasòn 'én-nò.” ³⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: K'e nga 'bioò 'én-nò, jngoò k'aá kì yá xi nìkíjna ítjòn. Kì k'oas'ín bixón: “Tìbèè ngajmìi.” Nga jè ngajmìi, jè íxile kjotíxoma-la Nainá. ³⁵ Tìkooá kì bixón-jèn: “Tìbèè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchasòn ndsokò Nainá. Tìkooá kì bixón-jèn: “Tìbèè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xítaxá ítjòn xi Nainá. ³⁶ Tìkooá kì skoò nìkíjna ítjòn k'e nga mé 'én xi 'bioò. Nga mìkiì koma-nò nga sijmà o sìchroba jngoò tsja skoò. ³⁷ Tà k'oaá s'ín tìnókjoaa “jon”, o xi “majìn”. Jñà 'én xi kjsìsòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neíí.

Kiís'ín tìkoo jñà xita xi ch'o síko-nò
(Lucas 6:29-30)

³⁸ 'Jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Tsà yá xi kochrje jngoò xkoiìn, tìnachrjeè ngajo-ne ts'e. Kò tsà yá xi skoetoòn-lè nga skónájen jngoò ni'ñoi, chjínájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò: Tìkjeiín-là xita ts'en. Tsà jngoò xita xi sìjts'iìn-t'aà kjioòn kixi, tìkooá tjiì-là xi ngobà nga kàt'eé-la. ⁴⁰ Tsà jngoò xita kohòngui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tìkooá tjiì-là nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹ Tsà jngoò xita xi kjò'ño s'in-nò nga sìkajen jngoò hora-nò ch'á-la nga onguíko-là, jò hora isà kjiìn tanguíko-là. ⁴² Tsà yá xita xi síjé-nò tsojmì, tjiì-là; kò tsà jngoò xita xi mejèn-la skijnat'aà-nò tsojmì, kì 'mì-là: mìkiì koma.

Kó s'ín síkoo jñà xita xi majtikeè-nò
(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Tìkooá jye kina'yà koni ki'mì-nò kjòtseé: “Tìtsjacha xita xinguiòo kò tìjticha kondra-nò.” ⁴⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: Tìtsjacha jñà xi kondra-nò, tìchikon-t'ioòn jñà xi chja'on-ko-nò, ndaà tìkoo jñà xi jtikeè-nò, tìtsi'batjiò jñà xi ch'o tsò-nò kò jñà xi ch'o síko-nò. ⁴⁵ Tsà k'oas'ín s'eén, ki'ndí-la Nainá xi tíjna ngajmìi koma; Nainá síhiseèn-la ndobá-la ts'oi xita xi ndaà kò xi mì kì ndaà; tìkooá Nainá sík'a-la jtsí jñà xita kixi kò xi mìtsà xita kixi. ⁴⁶ Jñò, tsà tà jñà matsjacha xita xi matsjakeè-nò, nì mé kjondaà xi s'e-nò; nga k'oaá tìs'ín jñà xita xi síkíhjtjì tsojmì ts'e Roma. ⁴⁷ Tsà tà jñà xita xinguiòo xi 'ndsè chiba sìxat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ño ndaà tìtsa'nè?; nga tìkooá jñà xita xi mìkiì beèxkon Nainá, k'oaá tìs'ín. ⁴⁸ Jñò, nguì kjoakixíí t'een, koni jè Na'èn-ná xi tíjna ngajmìi nga nguì kjoakixíí s'ín.

6

Kiís'ín t'een k'e nga k'oi-là kjondaà xita

¹ 'K'e nga ndaà tjín kjoa xi 'nè, tìkindako-nò yijo-nò; kì tà k'eé k'oa 'nè k'e nga nguixkon xita, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò xita xi kj'eíí. Tsà k'oas'ín s'een, Na'èn-ná xi tíjna ngajmìi mìkiì sìchikon-t'in-nò. ² K'e nga jngoò kjondaà k'oi-là xita ima, kì kiì bènnojmí-là ngats'iì xita xi kj'eíí, koni s'ín xita xi jò isén tjín-la ya ni'ya ingo sinagoga kò ya ndiyá nga tsjá kjotjò-la tsojmì xita; tà jé xi mejèn-la nga skoe yije xita. Tanga okixíí xi xan-nò, jñà xita xi k'oas'ín s'ín, jyeé tjín-la chjì-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sìchikon-t'in-ne Nainá.] ³ K'e nga tsà tsojmì k'oi kjotjò-la xita ima, mochjeén-né nga mì yá xita xi skoe;

ni jè skoe xi 'ńó amigo chibá. ⁴ Tjà'ma-là jè kjondaà-nò; k'e nga jè Na'èn-ná skoe jè xi kjoa'ma, jè tsjá-nò chjí-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bitsi'ba-lá Nainá

(Lucas 11:2-4)

⁵ 'K'e nga bitsi'ba, kì k'oaá 'nè koni s'ín xita xi jò isén tjín-la. Jñà xita koi, k'e nga bitsi'ba-lá Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya ingo sinagoga ko ya chrjangui-la nditsin ñánda kjin xita kotsejèn-la nga Nainá bitsi'ba-la. Xi okixi k'oaá xan-nò, jñà xita koi, jyeé tjín-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sùchikon-t'in-ne Nainá.] ⁶ Tanga k'e nga mejèn-lè nga kítsi'ba-lá Na'èn-ná, títjás'iin ni'ya-lè, tichjoì xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn tijé-la kjondaà-la Na'èn-ná xi ya tajngodé tijná'mako-lè. Jè Na'èn-ná tsjá-lè chjí-lè nga jè tíbeè xi kjoa'ma.

⁷ 'K'e nga bitsi'ba, kì taxki kjin 'én nokjoà, koni s'ín xita xi mìkù beèxkon Nainá. K'oaá s'ín síkítsjeèn nga kjin 'én kichja-la Nainá, isáá ndaà kji'nchré-la. ⁸ Kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita koi; jè Na'èn-ná jye tíjìn-la mé xi mochjeén-nò k'e nga tikj'eè nìjèt'aà-là. ⁹ K'e nga bitsi'ba, kiís'ín tinókjoaa:

Na'èn-najen xi tijni ngajmì,
kàtayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰ Kàtjanchrobá kjotixoma-lè,
k'oas'ín kàtama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma,
koni s'ín ma ján ngajmì.

¹¹ Tjì-nájen i'ndeì jè niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchiòn.

¹² Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nìjchàat'aà-lajen jñà xita xi ch'o síko-najen.

¹³ Kì kù bì'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.

Tikinda-nájen xi it'aà ts'e xita neíí.

Nga tsijií kjotixoma, tsijií nga'ńó ko tsijií kjoajeya nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

¹⁴ 'Tsà jñò sijchàat'aà-là jé-la xita xi kj'eíí, tìkoáá jè Na'èn-ná xi tijná ngajmì sijchàat'aà-nò jé-nò. ¹⁵ Tanga tsà jñò mìkù sijchàat'aà-là jé-la xita, tìkoáá Na'èn-ná mìkù sijchàat'aà-nò jé-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶ 'K'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita xi jò isén tjín-la nga síkjatjìya isén-la, mé-ne nga skoe-ne xita nga ba tjín-la nga títsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, jñà xita koi, jyeé kitjoé-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sùchikon-t'in-ne Nainá.]

¹⁷ Tanga jñò, k'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè. Tà saá taniñoò isén-nò ko tasi'a tsjaskodé,

¹⁸ mé-ne nga mìkù skoe-nò xita tsà titsajnachjan, ko jè Na'èn-ná xi tijná'mako-nò, tã jè xi tíbeè. Jè sùchikon-t'in-nò.

Kjoa nchiná xi tjín ján ngajmì

(Lucas 12:33-34)

¹⁹ 'Jñò, kì tsojmì kjin binchatjò i isò'nde; bits'on-né ko makixo-né ko jñà xita síchijé.

²⁰ Ta saá ján ngajmì tinchatjò tsojmì. Ján ngajmì mìkù bits'on ko mìkù makixo tsojmì; tìkoáá tsjin xita chijé. ²¹ Ya ñánda kinchatjò tsojmì-nò, tìkoáá yaá síkítsjeèn inima-nò.

Kós'ín mochjeén xkoaán

(Lucas 11:34-36)

²² 'Jñà xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-la yijo-ná. Koíí kjoa-la k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; ²³ tanga tsà mìkù ndaà tsejèn-la xkoín, tìkoáá kóhokji yijo-lè, tà jñò choòn-la. Nga tjjñò-la kjohítsjeèn-lè tìkoáá ngui tà jñò choòn-la yijo-lè.

Yá xi koma nei-la xita xi 'ńó matsjakeè ton

(Lucas 16:13)

²⁴ 'Nijngodé xita xi jò koma nei-la nga síxá-la. Tsà jò koma nei-la, jngodé kojtikeye koa jngodé kotsjakeè; jngodé ndaà kjit'aà-la koa ch'o síko xi òjngodé. Jñò, tsà kjoa nchiná síis'in-là, mìkù kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

Kós'ín síkinda Nainá jñà xi ixti-la ma
(Lucas 12:22-31)

²⁵ 'K'oaá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee, xi s'ioo, nga sijchá yijo-nò, ko mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán i isò'nde tjín-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-la mì k'oa-ne koni tsojmì xi ma chine? Tíkoáá yijo-ná, tjín-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-la mì k'oa-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶ Chítsejèn-là nise xi tjíma ijìn isén; mì jnoó 'beé; mì nijin majchá-la koa mì ni'nga tjín-la ñánda bincháxkó nijin-la; tanga jè Na'èn-ná xi tjína ngajmì tsjá-la tsojmì xi kine; koa jñò, isaá chjí-nò mì k'oa-ne jñà nise. ²⁷ Jñò, nas'ín takó 'ñó síkájnoò, ni itsé koma síkatonè-là nàchrjein-nò koni s'ín tjíndaà-la Nainá.

²⁸ ¿Mé-ne níkájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chítsejèn-là naxó lirio xi majchá ijìn ijñá; mìkì síxá kò mìkì ma-la faña nikje. ²⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibìjna nga 'ñó xita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn jñà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijñá, xi jngoò nàchrjein títsajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòjìn ni'ín. Jñò xi xita 'mì-nò xi mìkì ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà isa nìton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ³¹ Kì makájno-nò, kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé?, kò ¿mé xi s'ioáá? kò ¿mé nikje xi chikjá?” ³² Nga yije tsojmì koi, k'oaá tjín xi ótsji jñà xita xi mìkì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tanga jñò tjínaá-nò Na'èn xi tjína ngajmì xi yeeé tjíin-la nga mochjeén-nò ngats'iì tsojmì koi. ³³ Ítjòn tìnchátsjiod kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma kò kjoakixi-la; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴ Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eeé-nò kjoa xi kókájno-nò; tà koí kjoa tikájno xi tjín nàchrjein i'ndeí.

7

Mì kù koma jñá síkindaá jé-la xita xinguiá
(Lucas 6:37-38, 41-42)

¹ 'Kì kjo'in 'biì-là xita xinguió kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ² Koni s'ín k'oi-là kjo'in xita xi kj'eíí, k'oaá tis'ín tjoé ngajo-nò kjo'in. Jè chiba xi síchibaya-là xinguió, tijè kochiba ngajo-nò. ³ [¿Mé-ne jé-la xinguii níkinda-ne koa tsiji mìkì níkindii?] ¿Mé-ne chítsejèn-la jè tjé xi kjinangui xkon xinguii, kò jè yá chiso xi kjinangui xkoiìn mìkì chítsejèn-la? ⁴ Tsà yá chiso kjinangui xkoiìn, ¿a koma k'oin-la xita xinguii: “Tjii'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiìn?” ⁵ Ngaji xi jò ma isén-lè, ítjòn tìnàchrjekàngui chiso xi kjinangui xkoiìn mé-ne nga ndaà kòtsejèn-lè, ikjoàn tìnàchrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

⁶ Tsojmì tsjeè xi ts'e Nainá, kì nañá 'biì-la mé-ne nga mì ya síkáfát'aà-lè kò ya skine-lè. Koa jè ndátòn chjí xi níkjíin, kì chinga níkatjen-la mé-ne nga mì ndsokò kinchanè-ne.

Kó s'ín sijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná
(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷ Tjé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tìnchátsjiod Nainá, sakó-nò; tìnókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ⁸ Ngats'iì xita xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakó-la kò jè xi chjat'aà-la Nainá, táx'a'nde-la koni jngoò xotjoa.

⁹ Jñò xi xita jchínga 'mì-nò, tsà inchrájin síjé-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. ¹⁰ Koa tsà tìn síjé-nò, ¿a yeeé k'oi-là? Majìn. ¹¹ Jñò nas'ín xita xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Na'èn-nò xi tjína ngajmì, isaá nìton síis'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò síjé't'aà-là.

¹² Nita mé kjondaà xi mejèn-nò nga síko-nò xita, k'oaá tis'ín tiko ngajo-nò. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kò xojon-la xita xi kíchja ngajo-la Nainá.

Kó kji xotjoa xi kitjás'een
(Lucas 13:24)

¹³ Títjás'ioòn jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa kò jè ndiyá xi 'ñó tiyà, ndiyá-la kjo'in-né. Kjin xita xi ya fahas'en. ¹⁴ Kò jè xotjoa kò ndiyá xi 'nchrèya choòn, ndiyá-la kjoabinachon-né, kò chiba xita matsji-la.

Kó s'ín jchaxkooán x̄it̄a it'aà ts'e xá xi s'ín.

(Lucas 6:43-44)

¹⁵ 'Ndaà tikindaa yijo-nò it'aà ts'e x̄it̄a ndiso xi tsò nga 'én-la Nainá síka'bí. K'e nga f'iikon-nò jñà x̄it̄a koi, ima kjoaá s'ín koni orrè tanga inima-la, tsején ts'eén 'ya. ¹⁶ Jñò jchaxkoon x̄it̄a koi it'aà ts'e xá xi s'ín. K'oaá ngaya-la koni jngodé yá xi ndaà toò ojà-la. Jè toò uva, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. Tikoáá jè toò iko, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. ¹⁷ Ngats'iì yá xi ndaà kjoàn, ndaà toò ojà-la. Tanga jè yá xi mìkiì ndaà kjoàn, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. ¹⁸ Jngodé yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toò xi ojà-la. Koá jè yá xi ch'o kji, mìkiì ojà-la toò xi ndaà kjoàn. ¹⁹ Nga yije yá xi mìkiì ojà-la toò xi ndaà, satèsòn-la ikjoàn sinchájiin ni'ín nga kit̄i. ²⁰ K'oaá s'ín jchaxkoon x̄it̄a koi it'aà ts'e xá xi s'ín.

Yá x̄it̄a xi kjoahas'en-jiin ñánda nga Nainá tíhotíxoma

(Lucas 13:25-27)

²¹ 'Mìtsà tà ngats'iì x̄it̄a xi tsò-na: “Na'èn, Na'èn”, kjoas'en-jiin jè kjotíxoma-la ngajmiì. Tà jñà x̄it̄a xi kjoas'en-jiin xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ²² K'e nga kijchò nachrjein, kjin x̄it̄a kitsò-na: “Na'èn, Na'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà tsiji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjiin-nájen inima ch'o-la neí xi mìkiì ndaà; tikoáá kjin kjoakón ki'nè-jen xi ndaà tíjn.” ²³ K'e k'oa xán-la: “Mìkiì bexkon-nò. Tinchat'aaxìn-ná jñò xi ch'o ki'nè.”

Mé xi ngaya-la jñà x̄it̄a xi síkitasòn 'én-la Jesús k̄o xi mìkiì síkitasòn.

(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ 'Jè xi 'nchré koá síkitasòn 'én-na koni xan-la, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngodé x̄it̄a xi tíjn-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya-la ñánda naxi choòn. ²⁵ 'Ba jtsí; 'ba tjoxkón; f'iì xajngá nandá xi fahanè ni'ya; ni mé xi ma-la nga ndaà tíjndaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda naxi choòn. ²⁶ Tanga nita yá-ne xi 'nchré 'én-na k̄o mìkiì síkitasòn, k'oaá ngaya-la koni jngodé x̄it̄a xi tsjin-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya ñánda jncha tsomì. ²⁷ 'Ba jtsí; 'ba tjoxkón; f'iì xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; mì tà k'oaá kji kjoá xi ma k'e nga bixòña.

²⁸ K'e nga jye kiichja Jesús, ngats'iì x̄it̄a xi títsajna, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oaá s'ín tsakóya koni jngodé x̄it̄a xi 'ñó tíjn-la kjotíxoma, mìtsà k'oa s'ín tsakóya koni x̄it̄a xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés.

8

Kií komà nga kjòndaà jngod-ne x̄it̄a xi tíbindojno chrjoa yijo-la

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

¹ K'e nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, kjin x̄it̄a j'iitjingui-la. ² Jngodé x̄it̄a xi tíbindojno chrjoa yijo-la ijchòkon koá tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, títsjeè-ná ch'in xi tíjn-na.

³ Jesús, k'eé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la x̄it̄a jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'e nga okitsò Jesús, nitoón kjòndaà-ne. ⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tiná'yi, kì yá x̄it̄a xi bènojmi-la. T'in ñánda tíjna no'miì, takó-la yijo-lè nga jyeé kjòndaà-ne; koá jch'iì kjotjò-lè, tsojmi xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, mé-ne nga kàteè-ne jñà x̄it̄a nga jyeé kjòndaà-ne ch'in-lè.

Kií komà nga kjòndaà-ne chi'nda-la xi x̄it̄a skò-la soldado

(Lucas 7:1-10)

⁵ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngodé x̄it̄a skò-la soldado ts'e Roma ijchòkon, kisijé-la kjòndaà. ⁶ Kitsò-la:

—Na'èn, x̄it̄a chi'nda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'ñó xk'én koá tífa kjo'in nga mìkiì ma síhiníyá yijo-la.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Koma kjísindaà-na.

⁸ Jè x̄it̄a skò-la soldado kitsò:

—Na'èn, mìkii ok'in-na nga ngaji k'óin sobi ni'ya-na, ta saá tjiì okixi nga kàtandaà-ne, koa kondaà-ne chi'nda-na. ⁹ 'An, tjiin-na nga tjin-lè kjotixoma. Tikoáá 'an, tjin-na xita itjòn xi otixoma-na, tikoáá tjin-na soldado xi 'an otixoma-la, k'e nga xan jngod-la: "T'in", fi-né; xan-la xi ijngod: "Nchroboí", nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chi'nda-na: "K'oa t'iin", síkitasòn-na.

¹⁰ K'e nga ki'nchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-la. Kitsò-la jñà xita xi tjingui-la:

—Okixí xi xan-nò, ya Israel ni saá jngod xita sakó-na xi k'oas'in ndaà mokjeín-la koni jè xita jè. ¹¹ K'oaá xan-nò, kjin xita kjoí-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kokjen-ko Abraham ko Isaac ko Jacob ya ngajmii ñánda tíhotixoma Nainá. ¹² Tanga jñà xita xi tjin-ne nga ya kítsajna ñánda kotixoma Nainá, kitjokàjiin-né; ján kjoí nditsin ñánda jñò choòn, ko yaá skindàya koa sùjts'in ni'ño.

¹³ K'eé kitsò-la Jesús jè xita sko-la soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'in nga ndaà mokjeín-lè, k'oaá s'in koma.

Jè chi'nda-la tik'eé kjòndaà-ne.

Kii kis'in Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kii ni'ya-la Pedro koa kijtseè nachíya-la nga kijna xk'én; ch'in tijnga tjin-la. ¹⁵ Jesús tsohót'aà-la tsja jè chjoón, nitoón kjòndaà-ne ch'in tijnga-la, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisis'in-la Jesús.

Kii kis'in Jesús k'e nga kjin xita xk'én j'iiko-la

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, kjin xita xk'én j'iiko-la Jesús xi inima ch'o-la neií tjin-la. Jesús tà jngod okixi kitsjaà nga tsatixoma-la mé-ne nga itjokàjiin-ne inima-la jñà xita ngats'i inima ch'o-la neií, koa kjòndaà yije-ne xita xk'én. ¹⁷ Kjoa koi koni s'in komà, koi tsitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: "Jè jaàxìn ch'in-ná ko jè kisikjeín kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kits'on yijo-ná."

Mé xi síjé Jesús it'aà ts'e xita xi mejèn-la fitjinguí-la

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ K'e nga kijtseè Jesús nga kjin ma-ne xita xi kitseèndi-la, kitsjaà-la okixi xita xi kota'yát'aà-la nga kii ján xijngoáá ndáchikon. ¹⁹ K'eé j'i jngod xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kítjinguí-lè nita ñánda nga k'óin.

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Jñà ninda tjin-la nguijo ñánda oyijò, koa jñà nise tjin-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjin-na i'nde ñánda síkjáya.

²¹ Ijngod xita xi kota'yát'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, tji'nde-ná nga itjòn kjián kihijñaà na'èn-na.

²² Jesús kitsò-la:

—Ji, nchrobátjinguí-ná, jñà mik'en kàtihjiin mik'en-la.

Kii kis'in Jesús nga kisikjnajyò tjòxkón ya jjiin ndáchikon

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Jahas'en Jesús jè chitso; kjihjtako jñà xita xi kota'yát'aà-la. ²⁴ Tà nitoón tsatsejèn jngod tjòxkón ko jtsí ya jjiin ndáchikon, ko jè ndáchikon taxki komà-né, mejèn bíjtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús kjinafé-né. ²⁵ Jñà xita xi kota'yát'aà-la k'eé kiikon nga kisikjaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tikinda-nájen. Jye titsabixònguindá.

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? 'Nó chiba mokjeín-nò xi it'aà ts'an.

K'eé tsasítjen Jesús, tsohótiko tjòxkón ko ndáchikon koa nitoón kisijyò-ne tjo koa kjòndaàya-ne. ²⁷ Koa jñà xita xi kota'yát'aà-la tà kjòxkón-la, kitsò:

—Yá x̄ita-ne jè skanda jè t̄jò k̄o ndáchikon síkitasòn-la.

Kií kis'ìn Jesús nga tsachrjekàjìn inìma ch'o-la neí xi t̄jìn-la x̄ita Gadara

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ K'e nga ijchò Jesús ján xijngoaà ndáchikon ya nangui Gadara, jò x̄ita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihijìn mik'en. Inìma ch'o-la neí t̄jìn-la. 'Ñó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. ²⁹ 'Ñó kiichja nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè k̄o ngajen, jì xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatòòn-nájen k'e nga t̄ikj'eè bijchó nachrjein-la kjo'in?

³⁰ Ya chrañat'aà-la k̄jìn jchán chinga nchikjèn-jno, ³¹ koa jñà inìma ch'o-la neí tsibítssi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà kinachrjekàjìn-nájen, t̄jì'nde-nájen nga kitjás'en-jìn-jen yijo-la chinga koi.

³² Jesús kitsò-la:

—Ndaà t̄jìn, tanguió.

Ikjoàn itjojìn yijo-la jñà x̄ita koi, k'eé jahas'en-jìn yijo-la jñà chinga, koa ngats'ì chinga tsatíkajèn-jno ya naxì skanda jìjìn ndáchikon k̄o yaá k'en.

³³ Jñà x̄ita xi ko'nda chinga tsanga; k'e nga ijchò jìjìn naxandá, tsibénojmí yije kjoa xi komà k̄o kjoa xi komàt'in jñà x̄ita xi inìma ch'o-la neí t̄jìn inìma-la. ³⁴ K'eé ijchò ngats'ì x̄ita naxandá ñánda t̄jina Jesús; k'e nga kijtseèxkon tsibítssi'ba-la nga xìn nangui kàtjì.

9

Kií kis'ìn Jesús nga kisindaà jngoò-ne x̄ita xi mì k̄i ma síhiníyá yijo-la

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

¹ K'e nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xijngoaà ndáchikon koa ijchò-ne naxandá-la. ² Ya ijchòkò jngoò-la x̄ita xi mìkì ma síhiníyá yijo-la; k̄jinasòn-la nachan-yá. K'e nga kijtseè Jesús nga jñà x̄ita koi mokjeiín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè x̄ita xk'én:

—Jì ndí na'èn, t̄jì-la nga'ño yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³ Jñà x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, t̄jìn i'nga xi kitsò k̄johítsejèn-la: “X̄ita jè, Nainá chjajno-la.” ⁴ Jesús nitòon kijtseèya-la koni s'ín nchisíkítsejèn, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne k̄johítsejèn-la inìma-nò nga ch'o tsò-ne? ⁵ ¿Mé xi isà chiba 'in t̄jìn, tsà xán-la jè x̄ita xi xk'én: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, k̄o tsà xán-la: “Tisítjìn koa t̄itjeí”? ⁶ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, t̄jì'nde-na nga sìjchàat'aà-la jé-la x̄ita jì isò'nde.

K'eé kitsò-la jè x̄ita xk'én:

—Tisítjìn, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷ K'eé tsasítjen jè x̄ita xk'én, k̄i-ne ni'ya-la. ⁸ K'e nga kijtseè jñà x̄ita nga tsasítjen-ne jè x̄ita xk'én, tà k'oaá koma-la; k'eé jeya kiskíjina Nainá nga k'oas'ín tse nga'ño tsjá-la x̄ita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Jesús k̄i-ne i'nde jè. K'e nga tífi, kijtseè jngoò x̄ita xi 'mì Mateo xi t̄jnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì, t̄on xi fì Roma; kitsò-la:

—Nchrobátjingui-ná.

K'eé tsasítjen Mateo, k̄itjingui-la Jesús.

¹⁰ K'e nga t̄jnat'aà ímíxa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Mateo, k̄jìn x̄ita j'ì xi t̄ikoá tsojmì síkíchjítjì k̄o x̄ita xi jé t̄jìn-la. T̄ikoá tsibítssajnat'aà ímíxa, tsakjèn-k̄o Jesús k̄o jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la. ¹¹ Tanga jñà x̄ita fariseo, k'e nga kijtseè x̄ita koi, kiskònangui-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne maestro-nò nga x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì k̄o x̄ita jé k̄jèn-ko-ne?

¹² K̄i'nchré Jesús, k'eé kitsò-la:

—Jñà x̄ita xi mì ch'in t̄jìn-la, mì chjìnexk̄i mochjeén-la, jñà-né x̄ita xi xk'én xi mochjeén-la chjìnexk̄i. ¹³ Tanguió chíta'yà isà kó tsòya-ne Xojon-la Nainá xi tsò: “An

mejèn-na nga kàtas'e-nò kjòhimatakòn; kì tã tsjaà chò nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná." Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaàjñàà xìtã kixì, jñà-né xìtã xi tjin-là jé nga kàtasíkájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-là mé-ne mì bitsajnachjan-ne xìtã-là
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Jè Juan xi kis'iìn bautizar xìtã, jñà xìtã xi kota'yàt'aà-là j'iìkon Jesús ñánda tíjna koa kiskònangui-là, kitsò:

—Ngajen kò xìtã fariseo kjit'aà nàchrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne jñà xìtã tsiji mìkìi bitsajnachjan-ne?

¹⁵ Jesús kitsò-là:

—¿A baá bitsajna xìtã k'e nga s'eí tjin k'e nga títsajna osen xi kòbixan? Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxin-là x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan xìtã.

¹⁶ Jngòè nikje ìbaà mìkìi ma sijto-ne kò nikje xitse; nga jè nikje xitse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsã tse koma ñánda kixajnda kji. ¹⁷ Tìkoáà mìkìi ma sìnchá xán ixii jè chrjoa jchínga, jè xán ixii kotijnda-né jè chrjoa jchínga koa xíxteèn jè xán. Tìkoáà chija jè chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa xitsee sìnchá. K'oaá s'ín ndaà sìnchá ingajò.

Tsòti-là Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-là Jesús
(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸ Tìk'eé-ne nga tíchja Jesús, ijchò jngòè xìtã skò-là jñà xìtã judío, tsasixkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

—Ndí tsòti-na, sã kò jye k'en; tanga tsà jì k'oín kò tsà kjòt'aà-là ndseji, kíjnakon ijngòè k'a-ne.

¹⁹ Tsasítjen Jesús, kiìkò jè xìtã skò-là kò jñà xìtã xi kota'yàt'aà-là. ²⁰ K'e nga nchifi, jngòè chjoón ijchòtjingui-là; chjoón jè, jyeé kò tejò nó xk'én nga tíxixteèn-là jní. Kìi kasit'aà chraña-là Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ño itjòn nikje-là. ²¹ K'oaá s'ín tíhókò inima-là: “Tsà tà jè sikoaa nikje-là, kondaá-na.” ²² Jè Jesús kisikáfaya, kijtsee chjoón jè, kitsò-là:

—Ndí nea, tji-là nga'ño yijo-lè. Kòmandaa-ne koií-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

²³ K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-là jè xìtã skò-là xìtã judío, kijtsee música xi nchisíkjane nga jye kihijin mik'en koa kijtsee nga fijen fikjá xìtã nga 'ño nchikjindáya. ²⁴ Kitsò-là:

—Tìtjoo ni'ya; jè tsòti mìtsà kòbiyaà, tà kjinafé-né.

Jñà xìtã, tà tsijnòkeè-né k'e nga okitsò Jesús. ²⁵ Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'iì xìtã xi títsajna; k'eé jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. ²⁶ Nga kijnda i'nde jè, tsabíson 'én it'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'ín komát'in xìtã xi jò ma-ne xi mìkìi tsejèn-là

²⁷ K'e nga itjo-ne Jesús i'nde jè, jò xìtã xi mìkìi tsejèn-là kiitjingui-là; 'ño kiichja, kitsò-là:

—Jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobát'aà-ne tje-là xitaxá itjòn David [nga jì tijna ngajo-là]!

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jñà xìtã xi mìkìi tsejèn-là ijchòkon. Jesús, kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A mokjeiín-nò nga koma-na sindaà-nò?

K'eé kitsò jñà xìtã xi mìkìi tsejèn-là:

—Jon, Na'èn. Komaá-lè.

²⁹ Jesús k'eé kisikò jñà xkòn, kitsò-là:

—Jñò, koni s'ín mokjeiín-nò, k'oa s'ín kàtandaà-nò.

³⁰ Jñà xìtã xi mìkìi tsejèn-là, kitax'a-ne xkòn koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-là nga kitsò-là:

—Ndaà t'een kindã nga mì yá xìtã xi skoe kjoa koi.

³¹ Tanga jñà x̄ita koi, k'e nga itjo-ne ni'ya, tik'eé tsibíts'ia nga tsibénojmi nga kijnda i'nde jè, kós'ín kis'iin Jesús.

Kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jngoò x̄ita xi mìkiì ma chja

³² K'e nga jye nchifi-ne jñà x̄ita xi mìkiì tsejèn-la, j'ùko jngoò-la Jesús x̄ita xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neí tjiin inima-la. ³³ Jesús k'e nga jye tsachrekàjiin inima ch'o-la neí xi tjiin inima-la jè x̄ita xi mìkiì ma chja, tik'eé komà kiichja-ne. Ngats'ù x̄ita xi ya títajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'eè kiì 'yaá kjoa xi k'oas'ín ma i i'nde Israel.

³⁴ Tanga jñà x̄ita fariseo kitsò:

—Jè sobà x̄ita sko-la x̄ita neí tsjá-la nga'ño nga ma-la ochrekàjiin inima ch'o-la neí xi tjin-la x̄ita.

Kó kitsò Jesús k'e nga kjòhimaakeè x̄ita xi kjin ma-ne

³⁵ Jesús tsajmeèjiin ñánda naxandá ì kò naxandá jtabá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga ts'e naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otixoma Nainá; tikoá kisindaà-ne ngats'ù ch'in xi tjin-la x̄ita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la.

³⁶ K'e nga kijtsee Jesús nga kjin ma x̄ita, kjòhimaakeè nga 'ño makájno-la kò mì yá xi osìko nga jye títjohoya k'oaá ngaya-la koni orrè xi tsjin-la paxtò xi ko'ndà. ³⁷ K'eé kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'ño tse xá tjin xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjin tsojmi majchá tanga jñà x̄ita chi'nda xi síxá, chiba ma-ne; ³⁸ títisi'ba-là jè Nei-la xá, kátasikasén-isa x̄ita chi'nda xi koiixkó tsojmi koi.

10

*Kó 'mì 'ín-la x̄ita-la Jesús xi tejò ma-ne
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)*

¹ Nga koma iskan Jesús kiichja-la x̄ita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la, kitsjaà-la kjotixoma nga koma kochrekàjiin inima ch'o-la neí xi tjin-la x̄ita koa koma-la sìndaà-nè nita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-la x̄ita.

² Jñà 'ín-la x̄ita xi tejò jaajiin Jesús nga tsibíxáya-la: jè tjna ítjòn, Simón xi tikoá Pedro ki'mì, kò Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo kò 'ndse Juan xi ixti-la Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, kò Mateo jè xi kisikíchjítjì tsojmi ts'e Roma; Jacobo, ti-la Alfeo; Lebeo xi tikoá Tadeo ki'mì; ⁴ Simón, x̄ita xi ya fit'aà-la x̄ita cananista; kò Judas Iscariote jè xi kisingatsja kondra-la Jesús.

*Kós'ín tsatixoma-la Jesús x̄ita-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)*

⁵ Jesús kisikasén nga tejò x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí 'én-la Nainá koa kitsjaà-la kjotixoma, kitsò-la:

—Mìkiì onguió ya i'nde-la jñà xi mìtsà x̄ita judío; tikoá mìkiì bitjaàs'en-jñoò ya naxandá-la x̄ita Samaria. ⁶ Yaá tanguíchòn jñà x̄ita naxandá Israel koni orrè xi kichijà.

⁷ K'e nga onguió tinókjoaya koa tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otixoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne.” ⁸ Tindaà-nò x̄ita xi xk'én; títseè xi tìbindojno chrjoa yijo-la; tikjaáya-là xi jye k'en; nachrekàjñoò inima ch'o-la neí xi tjiin inima-la x̄ita. Tà kjotjò kitjoé-nò nga'ño koi, tikoáà tà kjotjò tji ngajo-là jñà x̄ita.

⁹ Nímé tòn ch'aà. ¹⁰ Kì na'ya ch'aà xi it'aà ts'e ndiyá. Mìkiì tsà jò nachro ch'aà. Tikoáà mìkiì xoxté tsjayaà. Tikoáà kì yá garrote ch'aà. Nga jè x̄ita xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-la tsojmi xi skine.

¹¹ K'e nga kijchoò naxandá ì, o xi naxandá jtabá tinchátsjioò jngoò ni'ya xi ndaà x̄ita nei-la, yaá títajnakoo skanda k'e nga ongui-nò. ¹² K'e nga kitjás'een ni'ya, tixat'aà jñà x̄ita nei-la ni'ya. ¹³ Tsà jñà x̄ita nei-la ni'ya skoétjò-nò, tichikon-t'ioòn nga s'e-la kjoa'nchán, tanga tsà mìkiì skoétjò-nò, tà saá jño s'e-nò kjoa'nchán nga sìchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁴ Tsà mìkiì skoétjò-nò, kò tsà majin-la kji'nchré 'én-nò, títjoo ni'ya jè, o naxandá

jè, koa titsajneè chijo-la ndsokod. ¹⁵ Okixí xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nachrjein k'e nga sindaajiin-la xita, mi k'oaá-ne koni jña xita ts'e naxandá Sodoma ko Gomorra.

Kjo'in xi tjín k'e nga 'én-la Nainá bèngjmiá

¹⁶ 'Tiná'ya, 'an, k'oaá s'ín sikasén-nò koni tsà orrè ya jjiin-la cho tsején. Jñò, titsajnandaà nita mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'ñó maña tikoá indaákjoa kátama koni tsà nise paloma. ¹⁷ Ndaà tikindaá yijo-nò. Jña xita koi, ján skìnìt'aà-nò nguixkon xitaxá koa skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸ Skanda ján kjiko-nò nguixkon xitaxá gobernador ko xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an jña xitaxá ko jña xi mìtsà xita judío. ¹⁹ K'e nga skìnìt'aà-nò nánnda títsajna xitaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa, o kós'ín kixón. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. ²⁰ Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò kjohítsjeèn nga ma kinókjoajiin-là jña xita.

²¹ 'Tijè-ne 'ndse sùngatsja 'ndse xita nga sùk'en. Jè na'èn-la sùngatsja ki'ndí-la nga sùk'en xita. Jña ixti-la sùngatsja na'èn-la nga kiyá. ²² Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xita xi kixi kájna skanda kjoehet'aà-ne, jè-né xi kitjokàjiin kjo'in. ²³ K'e nga kjitjngui kondra-nò xita xi jngod naxandá, tiyó, xìn naxandá tanguió. Okixí xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, isaá ítjòn kjoiaa nga tikj'eè onguió yije kóhokji naxandá Israel.

²⁴ 'Jngod xita xi kota'ya mìtsà isaájna ítjòn koni maestro-la; tikoá jngod xita xi chi'nda tíjna mìtsà isaájna ítjòn-la nei-la. ²⁵ Jè xita xi kota'ya kojngod ikon tsà k'oas'ín kijchò koni jè maestro-la ko jè xi chi'nda tíjna tsà tà k'oas'ín kájna koni jè nei-la. Jè xi na'èn tíjna, xita neí tsò-la; jña xi ixti-la, isaá tsato ch'o kitso-la.

Yá xita xi kiskón-lá
(Lucas 12:2-9)

²⁶ 'Kì xita tsakjoòn-là. Nga nì mé tjín xi tíjtsa'ma xi mìkì kotsejèn; ngats'iì xi tjí'ma, jchaá-la. ²⁷ Jè kjoa xi k'oa xan-nò k'e nga jñò choòn, k'oaá tixón k'e nga nachrjein; koa jè xi kjoa'ma xan-nò, jñò tinókjoaya kóhokji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga inima-ná mìkì koma-la sùk'en. Jè xi tiskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná ko inima-ná nga kinijiin-ná ni'ín ts'e kjo'in.

²⁹ 'Maá satíjna jò ndí nise nas'ín tà jngod ma ton-ná. Tanga nijngod nise kiyá tsà mìkì tsjá'nde Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskod tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koií kjoa-la, kì tsakjoòn-jèn. Isaá tse chjí-nò mi k'oaá-ne nas'ín kjin ma ndí nise.

Jña xita xi tsò nga 'an fit'aà-na
(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkon xita nga 'an fit'aà-na, 'an k'oaá ti xán nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì nga xita ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi kjójna mat'in-na nga nguixkon xita, 'an k'oaá tis'ín kójna mat'ian it'aà ts'e nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì.

Kií koma nga kojòya xita xi kjoa ts'e Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn nga kjoa'nchán j'iikooa isò'nde. Mi kjoa'nchán j'iikooa, ta saá kjoajchán j'iikooa. ³⁵ Koií xá j'i-na nga jña xita, tijè-ne na'èn-la koma-ne kondra-la; jè tsòti-la, tijè koma-ne kondra-la nea-la; ko jè kja'nda-la, tijè nachíya-la koma-ne kondra-la. ³⁶ Nga jngod ijngod xita, tijña-ne xita ni'ya-la koma kondra-la.

³⁷ 'Jè xi isaáj tjokeè na'èn-la ko nea-la ko 'an mìkì matsjakeè-na, mìkì ok'in-la nga xita-na xán-la; ko jè xi isaáj tjokeè ti-la, o jè tsòti-la, ko 'an mìkì matsjakeè-na, mìkì ok'in-la nga xita-na xán-la. ³⁸ Jè xi kjo'in tsakjón-la nga majin-la ojen krò-la nga 'an kjinchrobá tjingui-na mìkì ok'in-la nga xita ts'an xán-la. ³⁹ Jè xita xi ndaá ótsji kós'ín ma sùkinda yijo-la nga mi mé kjo'in sakò-la, tà saá sìchija-né ko kjo'in kijnajiin; tanga

jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijná.

Kjondaà xi tjin-la xita xi skoétjò xikjín
(Marcos 9:41)

⁴⁰ Jè xita xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; ko jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹ Jè xita xi kjoétjò jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, koií kjoa-la nga 'én-la Nainá chja, k'oaá tjs'in kochikon-t'in koni jè xita xi chja ngajo-la Nainá. Ko jè xita xi skoétjò jngoò xita kixi, koií kjoa-la nga ndaà s'in, tikoaa tà ngàsòn kochikon-t'in koni jè xita kixi. ⁴² Nita yá-ne xi tsjá jngoò chitsín-la nandá 'nchán jngoò ndí xita ima-na koií kjoa-la nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11

¹ K'e nga jye kitsjaà-la okixi kós'in sùxá xita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiikakóya ko kisika'bí 'én-la Nainá ngats'iì naxandá xi tjin ya i'nde jè.

Jesús, kií kitsò-la xita xi ijchò kjònanngui-la it'aà ts'e Juan
(Lucas 7:18-35)

² Juan, nga ndayá tijná'ya, kiì'nchré kjoa xi tís'in Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga xita xi kota'yàt'aà-la ³ nga kiì kjònanngui-la. Kitsò-la:

—¿A jì-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoii a xi kj'eíí chíña-lajen?

⁴ Jesús kitsò-la:

—Tanguió, tènójmí-la Juan jñà kjoa xi títsa'yaà ko xi títsana'ya. ⁵ Jñà xita xi mìkiì tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tìbinojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjno-ne yijo-la; jñà xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; ko xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jñà xita ima, jyeé tís'enojmí-la 'én ndaà-la Nainá. ⁶ Mé tà ndaà-la jè xita xi nguì jngoò k'a ndaà mokjeiín-la it'aà ts'an nga nì mé xi osijna-ikòn-la.

⁷ K'e nga jye kiì-ne xita xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-là ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngoò xita xi yá ínaxo kji nga tsjìn-la nga'ñó nga ma síjtìya-la tjo? ⁸ Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngoò xita xi 'ñó ndaà kji nikje-la? Jñà xita xi 'ñó ndaà kjoàn nikje-la, yaá títsajna ya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ⁹ ¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá tijná ítjòn mì k'oaà-ne koni jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá. ¹⁰ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojoñ-la Nainá nga tsò:

'Aán síkasén ítjòn-lè xita-na xi kjìko 'én,
jè xi koiindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹ Okixi-né, ngats'iì xita xi tjin i isò'nde, ni saá jngoò xita bitjokàjìin xi mangàsòn koni jè Juan xi kis'iìn bautizar xita; tanga ya ijìin naxandá ñánda otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tijná mì k'oaá-ne koni Juan.

¹² Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar xita, jè kjotíxoma-la ngajmii, tse kjoasii tísakó-la skanda nachrjein i'nde; jñà xita ts'en mejèn-la nga kàtachija kjotíxoma.

¹³ Ngats'iì xita xi kiichja ngajo-la Nainá ko xojoñ ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tà 'én j'iikò skanda k'e nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar xita. ¹⁴ Tsà mokjeiín-nò koni tsò jè kjotíxoma ko xita xi kiichjaya tikoaa kokjeiín-nò nga jè Juan, jè-né xita xi 'mì Elías xi tjinè-la nga kjoii. ¹⁵ Ndaà tina'yaà koni xan-nò.

¹⁶ ¿Yá xi siingàsòn-kooa jñà xita xi tjin nachrjein i'nde? Jñà kongàsòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xikjín, tsò-la: ¹⁷ “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò, mìkiì kàchà; kàjndaà-nòjen sò xi ba tsò tanga jñò, mìkiì kàchihindáyaa.” ¹⁸ K'e nga j'i Juan, mìtsà 'ñó tsakjèn, ni mì xán kits'iì, koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neií tjin-la.”

¹⁹ Ijjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoaa ma-na 'biaa; jñà xita tsò-né: xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì

tsojmì kò jǎ̀nà xi xítà jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tǎ̀n k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kií kitsò-la jǎ̀nà xítà naxandá xi mìkù 'nchréñijon
(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'eé tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'ii xítà naxandá ñánda nga kjin kjojkón-ndaà kis'iin, koií kjoa-la nga jǎ̀nà xítà xi ya i'nde-la mìkù kisikájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —¡Ima xó-nò jǎ̀nò, xítà naxandá Corazín! ¡Ima xó-nò jǎ̀nò, xítà naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjojkón xi ndaà tǎ̀n xi komà ya ijiin naxandá tsajòn, tsà jǎ̀nà xítà Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'ín kisikaájno skò koni seña nga jye kisikájno kjoa ts'e jé-la, mì tǎ̀ jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga sindaàjiin, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jǎ̀nà xítà naxandá Tiro kò Sidón. ²³ Koa jǎ̀nò xi xítà naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiin-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmì? Majìn, yaá kitsajnajñò ì'nde ñánda tǎ̀n kjo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà kjojkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda nachrjein i'nde. ²⁴ K'oaá xán-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjiin, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jǎ̀nà xítà naxandá Sodoma.

Ñánda sakó-ná kjoa nikjáya ts'e inima-ná
(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jǎ̀nà nachrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmì kò tsiji isò'nde, jeya síkijna-lè nga jǎ̀nà kjoa koi tsibì'ma-la jǎ̀nà xítà xi tǎ̀n-la kjoachjine kò xi 'ñó tǎ̀n-la kjohitsjeèn nga jǎ̀nà tsakoò-la xi taxkì ndí xítà ima kjoa. ²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²⁷ 'Ngats'ii kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisingatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tìkoaá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon; kò jè Ki'ndí-la kòkò-la jǎ̀nà xítà xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma. ²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'ioò xi jye ijta-nò nga nìxá kò nga kich'àjen ch'à-nò, 'aán síkjáya-nò. ²⁹ Jch'ajen-kò-ná jè yá ibò xi 'an 'yajen mé-ne nga koma-nò kòs'ín s'een koni s'ín s'iaàn 'an. K'oas'ín t'een koni 'an nga tǎ̀n-na kjoatsejta kò indaá kjoa tǎ̀n inima-na. K'oas'ín sakó-nò kjoa nikjáya ts'e inima-nò. ³⁰ Jè yá ibò kò ch'à xi 'an sik'àjen-nò, jna-né, mìtsà 'ñó í'í.

12

Yá xítà xi otíxoma-la jǎ̀nà nachrjein nikjáya
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

¹ Jè nachrjein nikjáya, Jesús kò xítà xi kota'yàt'aà-la ya ja ya ñánda títje trigo. Koa jǎ̀nà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús kjòhòjò-la. K'eé tsate natín-la trigo, ikjoàn kiskine. ² Jǎ̀nà xítà fariseo k'e nga kijtseè, kitsò-la Jesús:

—Chítsejèn-la jǎ̀nà xítà xi kota'yàt'aà-lè, jè kjoa xi nchis'ín; mìkù tǎ̀n'nde nga k'oas'ín koma jè nachrjein nikjáya.

³ Jesús kitsò-la:

—¿Jǎ̀nò, a mìtsà jye tǎ̀jiin-nò koni s'ín tíchja Xojòn-la Nainá koni kis'iin xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jǎ̀nà xítà-la xi kjihijtako k'e nga kjòhòjò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá koa tsakjèn inchrajín tsjeè-la Nainá xi mìkù tǎ̀n'nde-la nga jè David kòkjen kò xítà xi kjihijtako; ta jǎ̀nà nò'mì tǎ̀n'nde-la nga kòkjen. ⁵ ¿A tìkoaá mìtsà jye tǎ̀jiin-nò koni tsò kjotíxoma xi kiskì Moisés? Nga jǎ̀nà nò'mì, ya iya ingo ítjòn, síxá-né nas'ín jè nachrjein nikjáya, kò nas'ín síxá mìtsà jé nchihótsji. ⁶ 'An, k'oaá xan-nò, jngoò tǎ̀jna ijdé xi isa jeya tǎ̀jna mì k'oaá-ne koni jè ingo ítjòn. ⁷ Ngats'ioò jǎ̀nò mìkù machiya-nò kó tsòya-ne Xojòn-la Nainá nga tsò: “'An, mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn, kì tǎ tsjaà cho nik'eèn kjotjò xi 'an 'bii-ná.” Tsà kochiya-nò, mì-la kii kjo'in k'oi-là xítà xi mìtsà jé tǎ̀n-la. ⁸ K'oaá s'ín tǎ̀n, 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, 'aán otíxoma-la nachrjein nikjáya.

Mé kjoa xi kisakò-la Jesús k'e nga kisindaà jngòd-ne xita nachrjein nikjáya
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹Ikjoàn kiì-ne Jesús ya i'nde jè; jahas'en jngòd ni'ya ingo sinagoga. ¹⁰Ya tìjna jngòd xita xi kixit'aà jngòd tsja. Jñà xita xi ya títsajna kiskònangui-la Jesús nga mejèn-la kohòngui, kitsò-la:

—¿A tji'nde-né nga kjondaà-ne xita k'e nga jè nachrjein nikjáya?

¹¹Jesús kitsò-la:

—Jñò, tsà tìjna jngòd-nò orrè kò tsà ya skaya ngajo, ¿a mìtsà konguínachrjeè nas'ín nachrjein nikjáya? ¹²Jyeé 'ya, isaá 'ñó chji-la jngòd xita mì k'oaá-ne koni jngòd orrè. Koií kjoa-la nga tji'nde-né nga kosikoaá xita nas'ín jè nachrjein nikjáya.

¹³Jesús kitsò-la jè xita xi kixit'aà jngòd tsja:

—Tjeèdojò ndseji.

Xita jè, tsijmeé tsja, nitoón kjondaà-ne; k'oaá ti kji komà-ne koni kji xi jngòd. ¹⁴Jñà xita fariseo, k'e nga itjo-ne ingo, ikjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-la siik'en Jesús.

K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kiichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵Jesús, k'e nga kijtseè nga jñà xita fariseo mejèn-la siik'en, itjo ni'ya, kiì. Kjin xita kiitjingui-la. Jesús kisindaà-ne ngats'iì xita xi xk'én. ¹⁶Kitsjaà-la okixi jñà xita nga mìkii keènojmit'in yá-né jè. ¹⁷K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiichja Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸I tìjna jè chi'nda-na jè xi 'an jaajñaà, xi 'ñó matsjake,

tjín-la kjotsja inima-na xi it'aà ts'e.

'Aán tsjaà-la Inima Tsjeè-na

nga jè kichjajiin-la ngats'iì xita isò'nde xi kjoakixi mé-ne nga koma sindajjiin-la.

¹⁹Mìtsà xita skaàn-kò, kò ni mé 'én xi 'ñó kichja,

kò mì kìná'ya-la ya iya ndiyá 'én xi kichja.

²⁰Mìkii skít'o jngòd yá inaxò xi jye mejèn tít'ò, tìkooá mìkii siikits'o jngòd ni'ín xi ta ni'ndíí tìbitjo sa-la.

K'oaas'ín s'iin skanda k'e nga koiindaajjiin xi kjoakixi.

²¹Jñà xita naxandá xi tjín isò'nde xi mìtsà xita judío, kòkjeiín-la nga skóña-la kjondaà xi tsjá-la.

Mé xi komat'in jñà xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

²²J'iiko jngòd-la xita Jesús xi mìkii tsejèn-la, kò xi mìkii ma chja nga inima ch'o-la neíí tjíin inima-la. Kisindaà-ne Jesús nga komà kiichja-ne koo kjòtsejèn-la. ²³Ngats'iì xita, tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿A jè jèe xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kìjna ngajo-la]?

²⁴K'e nga kiì'nchré jñà xita fariseo kitsò:

—Xita jè, ma-la ochrjekajjiin inima ch'o-la neíí xi tjíin inima-la xita, k'oií-né nga jè síkjeén nga'ñó-la Beelzebú xi sko-la xita neíí.

²⁵Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la, kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjín, ti yijo-lá tísikixòña-ne; koo tsà jngòd naxandá kò tsà jngòd ni'ya xita siijòya xíkjín, mìkii koma ndaà kítsajna.

²⁶Tsà jè xita neíí tije tíhocrjejiin-ne yijo-la neíí, jòya tís'ín xi tije-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'ñó nga kotixoma? ²⁷Jñò bixón-nò nga 'an síkjeén nga'ñó-la xi sko-la xita neíí k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neíí. Tsà k'oaá s'ín tjín kjoa, jñà xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ñó k'e nga ochrjekajjiin neíí? Koií kjoa-la, tijña-ne xita-nò keènojmi nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neíí síkjeén. ²⁸Tanga 'an, k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neíí xi tjíin inima-la xita, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'ñó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'ín koma kjoahas'en ni'ya-la nga sìchijé-la jngod xita nei-la ni'ya xi tjín-la nga'ño tsà mìtsà ítjòn koiit'aa'ño? K'eé koma sìchijé-la k'e nga jye kàsìt'aa'ño.

³⁰ Nìton yá-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa nìton yá-ne xi mìkiì síchjât'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè tísìtsjohoba xita.

³¹ K'oaá xan-nò, Nainá sìjchàat'aà-la jñà xita nita mé jé xi kohótsji, nita mé 'én xi ch'o tsò kichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá kichjajno-la mìkiì jchat'aà-la jé-la. ³² Nìton yá-ne xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la jé-la nì jè nachrjein i'ndeì, ko nì jè nachrjein xi iskan kjoíí.

Kós'in 'ya-la kós'in tjín inima-la jñà xita

(Lucas 6:43-45)

³³ Tsà jngod yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Ko tsà jngod yá xi mìkiì ndaà kji, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. Jngod yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ Jñò, xita tje-la ye-nò! ¿Kós'in ma kinókjoaa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja jñà xita koni tsò kjohìtsjeèn xi tíjiìn inima-la. ³⁵ Jngod xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tíjiìn inima-la; koa jngod xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'en tíjiìn inima-la. ³⁶ K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjiìn, k'oaá s'ín tsjá kinda ngats'iì xita nita mé 'én xi taxki chja. ³⁷ Xi it'aà ts'e 'én-nò, k'oaá s'ín sindaàjiìn-nò nga jcha-la tsà xita ndaà-nò, o tsà jé tjín-nò.

Yá xi tsjât'in 'én jñà xita ts'en xi tjín nachrjein i'ndeì

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸ Jñà xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najen nga jcha jngod-jen seña xi jì 'nì.

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Jñà xita ts'en ko xita xi mìkiì 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngod seña xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe; ta jè skoe ts'e Jonás, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰ Koni jè Jonás nga jàn nachrjein ko jàn nìtjen tsibìjnaya indso'ba jngod tìn je, k'oaá tìs'ín 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jàn nachrjein ko jàn nìtjen kójna ijñàà nangui. ⁴¹ Jñà xita naxandá Nínive kòsìtjen-né jè nachrjein k'e nga koiindaàjiìn Nainá; jñà tsjât'in 'én jñà xita xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tì jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'ño jeya tìjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga jñò, mìkiì mokjeíín-nò]. ⁴² Tìkooá jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kòsìtjen-né jè nachrjein k'e nga koiindaàjiìn Nainá; jè tsjât'in 'én jñà xita xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kjiìn nangui j'iì-ne nga j'iì 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'ño jeya tìjnaa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga jñò, mìkiì na'yà-ná].

Inima ch'o-la neí xi f'ù jngod k'a-ne

(Lucas 11:24-26)

⁴³ K'e nga jngod inima ch'o-la neí bitjokàjiìn inima-la jngod xita, yaá ojmeè i'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga sìkjáya; k'e nga mìkiì sakó'nde-la, ⁴⁴ jngod k'a síkìtsjeèn, tsò: “Kjín-la jngod k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó jngod k'a-ne, beè ni'ya-la nga kjijñá, ndaà kisatiìcha ko tsjeè choòn. ⁴⁵ Ikjoàn fikjaá nguì itod xíkjin xi isa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jiìn inima-la xita jè; yaá bitsajna. Xita jè isaá 'ño ch'o bìjna koni s'ín tsibìjna k'e nga sa ítjòn. Jñò, xi xita ts'en 'mì-nò, k'oaá tìs'ín komat'ioòn nachrjein i'ndeì.

Nea-la ko 'ndse Jesús

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶ Tákó tìk'eé tíhóko xita Jesús nga ijchò nea-la ko 'ndse. Yaá tsibìtsajna ján ndìtsiaán nga mejèn-la kichja-la. ⁴⁷ Jngod xita kitsò-la Jesús:

—Nea-lè ko jñà 'ndsi ján ndìtsiaán tìtsajna. Jì xó koòko-lè.

⁴⁸ Jesús kitsò-la jè xita xi ijchòko-la 'én:

—¿A mejèn-lè nga jchii yá-né xi nea-na ko xi 'ndsè?

⁴⁹ K'eé tsakó-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò:

—Chítsején-lá jñá xita koi, jè-né xi nea-na ko jñà-né xi 'ndsè. ⁵⁰ Ngats'iì xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi tíjna ngajmiì, jñà-né xi 'ndsè xi tichja ko xi nea-na.

13

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Tijè-ne nachrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yaá tsibìjnandiù ndáchikon. ² Kjín jchán xita chixoñat'aà-la; Jesús jahas'en jngoò chitso; yaá tsibìjnaya. Ngats'iì xita xi i'nga, yaá tsibìtsajna indii nandá. ³ Tsibíts'ia Jesús nga kjìn skoya kjoa xi mangásòn tsibénojmi kitsò:

—Jngoò xita kii kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'iì nise; tsakjèn. ⁵ Nguì koa tjín chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjín-la. Jñà xojmá koi, nitoón isò, koi-né nga mì nanga tjín nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixi, koi-né nga tsjìn-la ima. ⁷ Nguì koa tjín chixò ya ijìin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Jñà xi chixò ñánda nangui ndaà, ndaà tsajà-la toò. Tjín xi kitsjaà jngoò sindo nga jngoò ijngoò xojmá, tjín xi kitsjaà jàn kaàn, koa tjín xi kitsjaà katé. ⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn tsakóya-ne Jesús

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon ñánda tíjna koa kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoà-la xita kjoa xi mangásòn k'e nga okodyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmiya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. Tanga jñà xita xi kj'eíí, mìkiù tíjìn-la. ¹² Jè xi tjín-la kjohítsjeèn, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okodya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangásòn. Jñà xita koi, sík'aá xkon tanga mìkiù tsejèn-la. Binchá líká-la tanga mìkiù 'nchré, tìkooá mìkiù machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e xita koi, k'oaá s'ín bitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò: Jñò, nas'ín í'ño-isa kjiná'ya-nò tanga mìkiù kochiya-nò, nas'ín í'ño-isa chítsejèn-nò tanga mìkiù jchaa.

¹⁵ Inima-la xita koi, tájaàjìin tjín;

tsibíchjoàjto líká-la, tíchjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiù ndaà 'nchré ko mìkiù tsejèn-la ko mìkiù fahas'en-jìin-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sindaà-na.

¹⁶ Jñò, mé tà ndaà-nò nga tjín xkoòn nga ma tsejèn-nò ko tjín líká-nò nga ma na'ya kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ¹⁷ Okixíí xi xan-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá ko xi xita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiù kijtsee; tìkooá kjìn xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò titsana'ya tanga mìkiù kiì'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xojmá

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Tiná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngaya-la koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'ín otíxoma tanga mìkiù machiya-la; f'iì xita neíí, ikjoàn faáxin jè 'én ijìin inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré.

²¹ Tanga jè-nè nga tsjìn-la ima, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la ko tsà xita fitjìngui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkìjna ndiyá-la Nainá.

²² Jñà xojmá xi chixò ijìin ñánda tjín na'yá, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá tanga 'ño síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde ko jè kjoa nchiná konachan-la. Jñà kjoa koi síkìts'ón-jìin 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiù makjìn-ya. ²³ Tanga jñà xojmá xi chixò

ñánda nga nangui ndaà, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngoò sindo nga jngoò ijngoò yá.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mìkìi ndaà

²⁴ Jesús nguì jngoò kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi 'ñó ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵ Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'ii kondra-la nga tsibítjejiìn xka ijñá xi mìkìi ndaà ya ijìin trigo. Ikjoàn kiì. ²⁶ K'e nga jye kjò'nga jñà trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jiìn ijñá xi mìkìi ndaà. ²⁷ K'eé kiì jñà ch'nda nga tsibénojmi-là nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibítjii ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, jñánda j'ii-ne ijñá xi mìkìi ndaà xi tsatsejèn-jiìn trigo?” ²⁸ Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngoò-la xita kondra-na xi okis'iin.” K'eé kitsò jñà xita ch'nda: “¿A mejèn-lè nga konguí-jen, chjínèjiìn-jen jñà ijñá xi mìkìi ndaà?” ²⁹ Tanga jè nei-la nangui kitsò: “Majìn, tsà chjínè jñò ijñá xi mìkìi ndaà, tsà koi nachrjein-la yaá chjínèkjòò jñà trigo.” ³⁰ Tikoáa-ne kàtamajchákjòò ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nachrjein nga sincháxkó, 'aán koxán-la ch'nda xi koixkó: “Ítjòn xìn kìncha ijñá xi mìkìi ndaà, ko'ñójté-né mé-ne nga kitì-ne. Nga koma iskan kìnchàxkó jñà trigo; yaá kìncha iya ni'nga-na.”

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹ Jesús ijngoò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza k'e nga jngoò xita bítjejiìn nangui-la. ³² Okixi-né xojmá jè, jè xi isa itsé kji ngats'iì xojmá xi tjín, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indiì ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngoò yá 'nga; f'ii nise xi tjímajiìn isén, jñà chrja-la ya bíndaà'a tjé-la nise.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san

(Lucas 13:20-21)

³³ Jesús nguì jngoò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkajiìn jàn chiba skoan inchrjín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Ngats'iì 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiichja xi mìtsa kjoa xi mangásòn tsibénojmi. ³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

Kjoa xi mangásòn kichjà.

Koif kjoa kènojmiá kjoa xi tjí'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mìkìi ndaà

³⁶ Jesús k'e nga kisihixat'aà xita xi kjìn ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ko jè ijñá xi mìkìi ndaà xi tjín ya ijìin trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kíjndi xojmá xi ndaà, 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ³⁸ ko jè nangui, jè isò'nde; jñà xojmá xi ndaà, jñà-né xita xi títsajnajìin kjotíxoma-la ngajmiì; jñà ijñá xi mìkìi ndaà, jñà-né xi xita-la xita neí; ³⁹ ko jè xita kondra xi tsibítje ijñá xi mìkìi ndaà, tijè-ne xita neí; k'e nga jye sincháxkó tsojmì xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jñà xi bíxkó tsojmì, jñà ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sincháxkó ijñá xi mìkìi ndaà mé-ne nga kòtsjòjìin-ne ni'ín nga kitì, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde.

⁴¹ 'An xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjotíxoma-na mé-ne nga koixkò ngats'iì xíta xi bít'in-la xíta xi kj'eíí nga kàtátsji jé, kò ngats'iì xíta xi ch'o s'ín.
⁴² Yaá kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya kò sùjts'iìn ni'ño. ⁴³ Koa jñà xi xíta kixi, k'oaá s'ín ote kotsejèn koni ndobá-la ts'óí ya ñánda nga tíhotíxoma Na'èn-la. ¡Ndaà tjà'yaà koni xan-nò!

Jngò tsojmì chjí xi kisijna'ma

⁴⁴ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngò tòn xi 'ño chjí xi tíjna'ma ijìin nangui. Jè xíta xi sakó-la, tsjaá ma-la. Tiyáá ìjngò k'a bójna'ma-ne. K'eé fi katíjna yije tsojmì xi tjin-la; ìkjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma tòn xi 'ño chjí-la.

Jngò ndátòn chjí

⁴⁵ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá tís'ín ngaya-la koni jngò xíta xi koi xá s'ín nga tsojmì otíjnaya. Ótsji ndátòn chjí xi 'ño ndaà. ⁴⁶ K'eé nga jye sakó-la xi 'ño chjí, ìkjoàn fi katíjna yije tsojmì-la xi tjin-la; k'eé otse ndátòn jè.

Na'ya xi bixkóya tìn

⁴⁷ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, tikoáá k'oaá s'ín ngaya-la koni jngò na'ya xi níkatjen-jiìn ndáchikon mé-ne nga koma kjin skoya tìn koixkóya-ne. ⁴⁸ K'eé nga jye tse na'ya-la jñà xíta xi sík'en tìn, fiko ya ìndiì ndáchikon; yaá faájiìn ngats'iì tìn xi ndaà kjoàn; nisíyá binchá; koa jñà tìn xi mìkiì ndaà kjoàn, síkatsjod-né. ⁴⁹ K'oaá s'ín koma k'eé nga kjoehet'aà isò'nde, kitjojen àkjale xi kjoaájiìn jñà xíta xi ch'o s'ín ya ñánda títsajna xíta kixi. ⁵⁰ Kò jñà xíta xi ch'o s'ín kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya kò sùjts'iìn ni'ño.

Tsojmì chjí xi xitse kò xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-la jñà xíta, kitsò-la:

—¿A machiyaá-nò ngats'iì kjoa koi?

Jñà xíta kitsò:

—Jon, Na'èn.

⁵² K'eé kitsò-la Jesús:

—Jngò xíta xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés k'eé nga kota'yà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngò nei-la ni'ya xi 'nchaxkó-la tsojmì, koa k'eé nga mochjeén-la, ochrje tsojmì chjí xi xitse, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò xíta k'eé nga kù Jesús ján naxandá-la Nazaret

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

⁵³ Jesús, k'eé nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kù-ne. ⁵⁴ K'eé nga ijchò-ne nangui-la ján Nazaret, ya ni'ya ìngò sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-la xíta 'én-la Nainá. Koa jñà xíta ta kjòxkón-la, k'eé kitsò:

—¿Xíta jè, ñánda komà-la ngats'iì kjoachjine xi okóya? ¿Kó ma-ne nga ma-la s'ín kjòxkón xi ndaà tjin? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-la chjineyá? ¿A mìtsà jè nea-la xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, kò Judas? ⁵⁶ Tikoáá, ¿a mìtsà ì títsajnajìin-ná jñà íchjín ndichja? ¿Ñánda ma yije-la kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngò xíta xi chja ngajo-la Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la kò ni'ya-la mìkiì yaxkón.

⁵⁸ Mìkiì kjin kjòxkón xi ndaà tjin kis'iìn nga jñà xíta xi ya ì'nde-la mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

14

Kíi komà k'eé nga k'en Juan xi kis'iìn bautizar xíta

(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

¹ Jñà naxrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Galilea, kù'nchré koni s'ín bénojmi xíta mé kjoa xi tís'ín Jesús. ² Kitsò-la jñà xíta xi síxá-la:

—Xità jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'iin bautizar xità xi jye jaáya ijngoò k'a-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga 'nó nga ma-la s'ín kjojkón xi ndaà tjín.

³ Nga isa kjótseé, jè Herodes kitsjaà okixi nga kitsobà'nó Juan, ikjoàn kiskinìs'en ndayá, koií kjoa-la nga jè chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisijé. ⁴ Koií kjoa-la nga jè Juan xi kis'iin bautizar xità, kjìn k'a okitsò-la Herodes: “Mìkìì tjí'nde-lè nga jì tijnakoíi chjoón-la 'ndsì.”

⁵ K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-la kisik'en Juan, tanga jñà kitsakjòn-la xità naxandá, nga jyeé tjiin-la naxandá nga jè Juan, jè xità xi chjaya ngajo-la Nainá. ⁶ K'e nga ijchò nó-la jè Herodes, tsachrje s'eí-la koa jè tsòti-la Herodías kitè nga nguixkon xità xi títsajna s'eí. Jè Herodes, 'nó ndaà kisaseèn-la. ⁷ Koa kitsjaà kixi 'én-la nga tsjá yije-la mé xi sijné-la jè tsòti. ⁸ Koa jè nea-la chinchá'a ítjòn jè tsòti nga kàtasíjé-la sko Juan. Jè tsòti, k'eé kitsò-la Herodes:

—Tjiì-ná sko Juan xi kis'iin bautizar xità, tinaya-ná chrobate.

⁹ Jè Herodes xi xitaxá ítjòn tjina, kjòba-la k'e nga kii'nchré-la jè tsòti. Tanga koií kjoa-la nga jye kitsjaà kixi-la 'én nga nguixkon xità xi ya títsajna s'eí, k'eé kitsjaà okixi nga k'oi-la sko Juan jè tsòti. ¹⁰ Jè Herodes kitsjaà-la okixi xità-la nga tsatesin Juan ya iya ndayá. ¹¹ Ikjoàn kiiko sko Juan, tjíya-la chrobate nga kitsjaà-la jè tsòti, ko jè tsòti kisìngatsja nea-la.

¹² K'eé ijchò xità xi kota'yàt'aà-la Juan; kiskoé yijo-la nga jye k'en, ikjoàn kii kíhijiin; nga komà iskan, kisikí'nchré Jesús.

*Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiù xità kisikjèn
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)*

¹³ Jesús, k'e nga jye kii'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngoò kii-ne; tsibijna'ya jngoò chitso; ijchò jngoò i'nde it'aà xìn. Tanga jñà xità, nga jye kii'nchré nga kii-ne Jesús, tikoáà kiitjingui-la; saà ndsokoó kii-ne ngats'iì xità xi ya chrañat'aà-la naxandá-la. ¹⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'nó kjìn ma xità xi títsajna; kjòhijmakeè-ne. K'eé kisindaà-ne ngats'iì xità xi xk'én. ¹⁵ Nga jye kjòhoxòn jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jye kjòhoxòn, ko i'nde jè, it'aà xìn-né; nímé tjín. Kot'in-la jñà xità kàtji-ne nga kàtatse tsojmì xi skine jñà naxandá ñánda nga chrañat'aà.

¹⁶ Jesús kitsò:

—Mìkìì kjoì-ne. Tjiì-là jñò xi kòkjen xità koi.

¹⁷ Xità xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Nímé tjín-najen. Tà 'òn ma inchrájin ko jò ma tìn xi títsajna-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Nchrohóko-ná ijndé.

¹⁹ K'eé kitsò-la jñà xità xi kjìn ma-ne nga kàtitsajnajiiin ijñá; ikjoàn kiskoé jñà inchrájin xi 'òn ma-ne ko jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoótsejèn ngajmiù, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya inchrájin; k'eé kitsjaà-la jñà xità xi kota'yàt'aà-la, koa jñà xità xi kota'yàt'aà-la kisika'bí-la jñà xità xi kjìn ma-ne. ²⁰ Tsakjèn yije kóhotjín xità kó nga kjòskii. K'eé tsibíxkó-ne jñà xi tsiningui-ne. Ngui tejò nisiyá komà. ²¹ Jñà xità xi tsakjèn, 'òn jmiù ma-ne xi xità x'in. Mìkìì kòxkeya jñà íchjín ko ixti.

*Kjojkón xi kis'iin Jesús nga kii-ne ndsoko ya isòn ndáchikon
(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)*

²² Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xità xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoaà ndáchikon; koa jè Jesús k'eé tísihixat'aà xità xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne. ²³ K'e nga jye kisihixat'aà yije jñà xità, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò nga kii kiichjat'aà-la Nainá nga ta jè tajngoò. K'e nga jye kòjñò, Jesús tà tajngoò tjina ya i'nde jè. ²⁴ Jè chitso jye 'nó kjìn ijchò. Jè nga'nó-la nandá jye ngaxìn ngajen tífikò chitso nga jè tjò bíchjoà ikon-la. ²⁵ K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjingui-la xità xi kota'yàt'aà-la

nga kiì-ne ndsokò ya isòn nandá. ²⁶ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtsee nga tífisòn nandá tà kitsakjòn-la; k'eé kiskindàya xkón, kitsò:

—Inìma ch'o-né.

²⁷ Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²⁸ Jè Pedro, k'eé kiichja-la kitsò-la:

—Na'èn, tsà jì-né, tjiì'nde-ná nga kjiòsòn nandá skanda ñánda tìsijni.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koa tsibíts'ia nga kiì-ne ndsokò ya isòn nandá ñánda síjna Jesús. ³⁰ Tanga k'e nga kijtsee nga jè tjo 'ño tí'ba, kitsakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjiindá; k'eé kiskindàya kitsò:

—jNa'èn, nàchrjejiìn-ndá-ná!

³¹ Jesús nitoón kitsobà'ño tsja, kitsò-la:

—jChibáa mokjeiín-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbeè-la takòin?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, nitoón kisijyò-ne tjo. ³³ Jñà xitá xi títsajmaya chitso chincha-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—jXi okixi, jì-né xi Ki'ndí-la Nainá!

*Kii s'ín kjòndaà-ne xitá xi xk'én ján Genesaret
(Marcos 6:53-56)*

³⁴ K'e nga jye tsatojiìn ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà xitá xi ya i'nde-la, k'e nga kijtseexon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xíkjin kóhokji ya i'nde ñánda chrañat'aà; ikjoàn j'iiko-la ngats'iì xitá xi xk'én ya ñánda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítsi'ba-la nas'ín ta jè itjòn nikje-la tsobà'ño nga kàtandaà-ne; ngats'iì xi kitsobà'ño nikje-la kjòndaà yijeé-ne.

15

*Jè kjoa xi síkíts'ón xitá
(Marcos 7:1-23)*

¹ Ijchò i'nga xitá fariseo kò xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

² —¿Mé-ne jñà xitá xi kota'yàt'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín oníjno-ne tsja koni s'ín síjé kjotíxoma-la xitá jchínga-ná?

³ Jesús k'eé kiskònangui-la jñà xitá koi, kitsò-la:

—jÑò, mé-ne mìkiì nìkitasòn-nò kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjìngui-là kjotíxoma-la xitá? ⁴ Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkóin na'èn-lè kò nea-lè”, kò: “Jè xi chjajno-la na'èn-la kò nea-la tíjné-la nga kiyá.” ⁵ Tanga jñò bixón-nó: “Jngod xitá ma kító-la na'èn-la, o nea-la: Mikiì koma siichját'aà-lè; ngats'iì tsojmì xi tíjn-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶ Bixón-nó nga mì tí kiì tji'nde-la nga skoexkón na'èn-la kò nea-la; mì tí kiì koma kosíko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga nìkijna kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjìngui-là kjotíxoma tsajòn. ⁷ Jñò, xitá xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xitá xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸ Jñà xitá koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inìma-la kjiìn tíjnat'aàxìn.

⁹ Nímé chjì-la nga beèxkón-na,

nga kjotíxoma-la xitaá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

¹⁰ Jesús, k'eé kiichja-la ngats'iì xitá, kitsò-la:

—Tiná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹¹ Jñà tsojmì xi tso'ba kine-ne xitá, mìtsà jñà xi síkíts'ón xitá nga nguixkón Nainá; jñà xi tso'ba bitjo-ne xi síkíts'ón.

¹² Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjìin-lè jñà xitá fariseo kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³ Jesús kitsò-la:

—Niton mé tsojmì tjà xi mìtsà jè Nà'èn-na xi tìjna ngajmì tsibítje, tjànè-né skanda ko imà-la. ¹⁴ Kì kiì 'nè kinda; jñà xitá fariseo mejèn-la okó-la ndiyá jñà xitá xi mìkiì tsejèn-la, tanga jñà, tìkoáà mìkiì tsejèn-la. Tsà jngòò xitá xi mìkiì tsejèn-la, mìkiì koma kòkò-la ndiyá ijngòò xi tìkoá mìkiì tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn.

¹⁵ Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmiya-nájen jè kjoa koi koni s'ín kasi.

¹⁶ Jesús kitsò:

—¿Jñò, a tìkoáà mìkiì machiya-nò kó tsòya-ne? ¹⁷ ¿A mì fiya-nò ngats'iì tsojmì xi ndsobaá chine-ná, indso'ba fis'en, ikjoàn bitjoiìn-ne yijo-ná? ¹⁸ Tanga ngats'iì 'én xi ndsobaá nokjoàa-ná, inima-ná bitjoiìn; jñà 'én koi, jñà-né xi síkìts'ón xitá nga nguixkon Nainá. ¹⁹ Nga yaá bitjokàjiìn inima-la xitá kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jñà xi xitá sík'en, ko xi kjoa chijngui s'ín ts'e xitá xi kj'eè kiì bixan ko xi jye chixàn, ko kjoa chijé, ko kjoa ndiso ko kjoa nga chjajno-ná. ²⁰ Ngats'iì kjoa koi xi inima-la bitjokàjiìn-ne xitá, jñà-né xi síkìts'ón xitá; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mìkiì onijnoaá ndsaá, mìkiì síkìts'ón-ná.

Kó kitsò jngòò chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeiìn-la it'aà ts'e Jesús

(Marcos 7:24-30)

²¹ Jesús itjokàjiìn ya i'nde jè; kiì i'nde ñánda 'mì Tiro ko Sidón. ²² Jngòò chjoón xi xitá Cananea xi ya i'nde-la, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'ñó kiichja, kitsò-la:

—¿Nà'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tìjna ngajo-la] jchahima-ná! Ndí tsòti-na ch'in neij tjiìn inima-la, tseé kjo'in tísíkjeiìn.

²³ Tanga Jesús nì mé 'én kiichja-la jè chjoón. Ko jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò:

—Kot'in-la chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjingui-ná.

²⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'i katsjià xitá naxandá Israel nga kichijà koni orrè.

²⁵ Tanga jè chjoón tsasixkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Nà'èn, tìchját'aà-ná.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—Mìkiì ndaà tjín nga chjaà'an-lá niño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá nañá.

²⁷ Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Nà'èn, tanga jñà nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímixa-la nei-la.

²⁸ Jesús k'eé kitsò-la:

—Jì chjoón, 'ñó ndaà mokjeiìn-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'ín mejèn-lè.

Ko jè tsòti-la chjoón, tìk'eé kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'iìn Jesús nga kjìn skoya ch'in kisindaà-ne

²⁹ Jesús kiì-ne ya i'nde ñánda 'mì Tiro ko Sidón koa tsatot'aà indii nandá Galilea. K'eé kiimijìn-jno jngòò nindoò ko yaá tsibijna. ³⁰ Kjìn jchán xitá ijchòtjingui-la ñánda tìjna; ijchòko-la xitá xi tsá'yá kjoàn, xitá xi mìkiì tsejèn-la, xitá xi kótó tsja kjoàn, xitá xi mìkiì ma chja ko xitá xi kj'eí ch'in tjín-la; yaá kisikítsajngui ndsoko Jesús. Ngats'iì xitá koi kisindaà-ne. ³¹ Tà kjòxkón-la jñà xitá k'e nga kijtseé nga komà kiichja-ne jñà xi mìkiì ma chja; koa jñà xi mìkiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kiì-ne; koa jñà xi mìkiì tsejèn-la, kjòtsejèn-la. K'eé jeya kisikíjna Nainá koni kisìko jñà xitá-la naxandá Israel.

Kó kis'iìn Jesús nga ñijòn jmù xitá kisikjèn

(Marcos 8:1-10)

³² Jesús kiichja-la xitá xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Mahimakeè-ná jñà xitá koi. Jye kò jàn nachrjein tjín-la nga títsajnako-na, koa nimé tjín tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'ín sikasén chjan-na ni'ya-la tsà ya kohindaàya ndiyá.

³³ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Jngòò i'nde it'aà xìn ñánda nimé tsojmì tjín, ¿kós'ín koma sakó-ná tsojmì xi kòkjen jñà xitá koi nga 'ñó kjìn ma-ne?

³⁴ Jesús kiskòngui-la, kitsò-la:

—¿Kó tǵín ma inchráǵín xi tǵiyǵò-nò?

Jǵnà xǵta xi kota'yàt'aà-la kitsò:

—Itoò ma-ne inchráǵín, kò tǵín chiba-najen tǵin jtohá.

³⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Koatǵn-la kàtǵtsajnat'aà nangui jǵnà xǵta.

³⁶ Jesús kiskoé inchráǵín xi itoò ma-ne kò jǵnà tǵin jtohá, kitsjaà-la kǵjondaà Nainá, ikǵjoàn kisixkoaya, kǵjòngatsja jǵnà xǵta xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kitsjaà-la jǵnà xǵta xi kǵjǵn ma-ne. ³⁷ Tsakǵjèn yǵje xǵta kóhòtǵín skanda kó nga kǵjòski. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, nguì itoò nǵsiyá komà. ³⁸ Jǵnà xǵta xi tsakǵjèn, ñǵjòn jmiù ma-ne xi xǵta x'in, mìkiù kòxkeya jǵnà íchǵín kò íxti. ³⁹ Jesús kisihixat'aà xǵta, ikǵjoàn jahas'en chitso koǵ kǵi ya i'nde ñánda 'mì Magdala.

16

Kó kitsò Jesús k'e nga jǵnà xǵta fariseo kò xǵta saduceo kisǵjé jngòð seña

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

¹ Jǵnà xǵta fariseo kò xǵta saduceo kǵikon Jesús ñánda tǵjna nga mejèn-la skót'aà tsà kǵixi kǵjoǵ nga Nainá kisikásén. Kisǵjé jngòð-la seña xi jeya tǵín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne.

² Tǵnga Jesús kitsò-la:

—K'e nga jye mahixòn, jǵnò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchǵjòn-lè, inì choòn ján ngajmiù.”

³ K'e nga tajǵnòya bixón-nò: “Mìkiù ndaà choòn nachrjein i'nde; ngajmiù inì choòn kò ifi kǵiya.” Jǵnò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmiù tǵnga mìkiù fiya-nò kó tsòya-ne kǵjòxkón xi tíma nachrjein i'nde. ⁴ Jǵnà xǵta ts'en kò xǵta xi mìkiù 'nchréñǵjon-la Nainá, jngòð seña sǵjé xi jeya tǵín; tǵnga ñímé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, xǵta xi kǵichja ngajo-la Nainá.

Jesús yaá kisikǵtsajna xǵta koi; jè, kǵi-né.

Jesús, mé kǵjoǵ xi tǵsǵngásòn-kò kǵjohǵtsjeèn xi okóya xǵta fariseo

(Marcos 8:14-21)

⁵ Jǵnà xǵta xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga tsatot'aà xǵjngoaà nandá, kǵichàajǵin-la mìkiù ts'a inchráǵín. ⁶ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-la koǵ tǵkindaa yǵjo-nò it'aà ts'e na'yò san-la xǵta fariseo kò xǵta saduceo.

⁷ Xǵta xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xǵkǵjǵn, kitsò-la:

—Koií kòtsò-ná nga mìkiù kich'a inchráǵín.

⁸ Jesús ñitòón kǵjtseèya-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòkixón-nò nga tsǵjǵn-nò inchráǵín? 'Ñó chǵba mokjeín-nò it'aà ts'an. ⁹ ¿A mì machǵiya-nò, a mì bítsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchráǵín xi 'òn ma-ne koǵ 'òn jmiù xǵta x'in tsakǵjèn? ¿Kó tǵín nǵsiyá tsibíxkó-isa? ¹⁰ ¿A mì tǵjǵin-nò tǵkòaa k'e nga kisika'biá inchráǵín xi itoò ma-ne kò ñǵjòn jmiù xǵta tsakǵjèn? ¿Kó tǵín nǵsiyá tsibíxkó-isa? ¹¹ ¿Mé-ne nga mìkiù machǵiya-nò nga 'an mìtsà koi xi otǵxan-nò it'aà ts'e inchráǵín? Jè-né nga tǵkindaa yǵjo-nò na'yò san-la xǵta fariseo kò xǵta saduceo.

¹² K'eé kǵjòchǵya-la nga jè Jesús k'e nga okitsò-la: “Tǵkindaa yǵjo-nò”, mìtsà na'yò san-la inchráǵín xi tsibénojmiù-la, jǵnà kǵjohǵtsjeèn xi okóya jǵnà xǵta fariseo kò xǵta saduceo.

Kó kitsò Pedro yá xǵta-ne Jesús

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ K'e nga ijchò Jesús ya i'nde ñánda 'mì Cesarea ts'e Filipino kiskònangui-la jǵnà xǵta xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿Kó tsò jǵnà xǵta? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-la Xǵta xan-la yǵjo-na?

¹⁴ Kitsò jǵnà xǵta xi kota'yàt'aà-la:

—Tǵjǵn xi tsò: “Jè Juan xi kis'iùin bautizar xǵta.” Kò tǵjǵn xi tsò: “Jè Elías.” Tǵkòaa tǵjǵn xǵta xi tsò: “Jè Jeremías.” Kò xi kǵ'eíj xǵta tsò-né: “Jngòð xǵta xi kǵichja ngajo-la Nainá.”

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—¿Koǵ jǵnò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'eé kiichja Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-la Nainá xi tijnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiichja Jesús; kitsò-la:

—Mé tà ndaà-lè nga ji Simón, ki'ndí-la Jonás. Jè Nainá xi tijná ngajmiì tsakó-lè ngats'iì kjoa koi; mìtsà xita isò'nde tsibénojmí-lè. ¹⁸ An, k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-ne]; yaá isòn ndajo jè kındaasoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'ño-la kjoabiyaà mikii sijkijne-la jña xita naxandá-na. ¹⁹ Aán tsjaà-lè ibi-la xotjoa-la naxandá xi jè otíxoma-la jè xi ngajmiì nchrobá-ne; ngats'iì kjoa xi koi'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmiì Nainá tsjá'nde-né; kò jña kjoa xi mikii koi'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmiì, Nainá mikii tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-la jña xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xi bènnojmí-la nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la

(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

²¹ Tikoi-ne nachrjein Jesús tsibits'ia nga tsibénojmíya-la xita xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjo Jerusalén, koa jña xita jchínga kò xita skò-la no'miì kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tseé kjo'in tsjá-la. Sikk'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaáya-la. ²² Jè Pedro k'eé kiiko Jesús ñanda it'aà xìn nga kiichjako nga mikii ndaà tijn koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín nikítsjiin. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oas'ín komat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—Tisit'aaxín-ná ji xita neíí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mìtsà k'oas'ín nikítsjiin koni s'ín tijn kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oaá s'ín nikítsjiin koni s'ín tijn kjohítsjeèn-la xita.

²⁴ Jesús k'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngodò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga sikkjeiin kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjìt'aà-na.

²⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá sikkhija-né kò kjo'in kijnajiin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁶ ¿Mé xi sikkijne jngodò xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà sikkhija inima-la? Nimé. ¿A komaá koiichjí kjoabiyaà jngodò xita xi majin-la nga kiyá? Majin.

²⁷ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na kitjojeén ijngodò k'a-na nga kjoikooa kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngodò ijngodò xita koni s'ín kisikitasòn.

²⁸ Okixí xi xan-nò, títsajajiin i'nga ijndé xita xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoe-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kítjojen ijngodò k'a nga kotíxoma.

17

Kii komà nga jahatjìya í'ño isén-la Jesús ya isò'nga nindoò

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

¹ Nga komà joòn nachrjein Jesús kiimijin-jno jngodò nindoò xi 'nga kji; kiiko jè Pedro, Jacobo, kò Juan xi 'ndse ma Jacobo. ² K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjìya í'ño isén-la nga nguixkon jña xita koi. K'oaá kji komà isén-la koni kji ts'oi kò jè nikje-la kjòchroba-né koni isén ndobá. ³ Jña xita koi tà nitoón kijtseè Moisés kò Elías nga nchijoókjoè Jesús.

⁴ Pedro kitsò-la Jesús:

—Na'èn, ndaà tijn nga i titsajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kındaà-jen, jngodò tsiji, jngodò ts'e Moisés kò xi ijngodò ts'e Elías.

⁵ K'e nga tíchja Pedro, j'ii jngodò 'nguién-la ifi xi ote kji xi tsibí'ma xita koi, kò ya ijìin ifi kina'yà jngodò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake kò xi xó jaajiin-na; jè tijná'ya-la.

⁶ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga ki'nchré, tà kitsakjòn-né. K'eé tsoyijò tsakján skanda it'aà nangui. ⁷ Jesús kiikasit'aà chraña-la; kisikjaníyá-la, kitsò-la:

—Tisitjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸ K'e nga kiskodtsejèn xita koi mì tì yá tijn-ne. Tà jè tajngodò síjna Jesús.

⁹ K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la:
—Kì yá x̄ita xi bènoj̄mí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na.

¹⁰ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:
—¿Mé-ne kòtsò-ne x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹¹ Jesús kitsò:
—Okixi-né, jè kjoíí ítjòn Elías, kò jè koìndaajiiin yije kjoa. ¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'ii. Jñà x̄ita, mìkii kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-la. K'oaá t̄is'ín komat'ian 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà x̄ita.

¹³ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'eé kjòchiya-la nga jè Jesús, k'e nga tíchja it'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'iin bautizar x̄ita xi otsò-la.

*Kós'in koma kitjokajiiin inima ch'o-la neíí xi tjín-la x̄ita
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)*

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús ñánda títsajna x̄ita xi jkìn ma-ne, jngoò x̄ita ijchò kasit'aà-la nga tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

¹⁵ —Nà'èñ, चाहिमाि ki'ndí-na. Ch'in biyaaxín tjín-la. 'Nó tse kjo'in síkjeiín. Jyeé kòkjìn k'a kaajiiin ni'ín kò nandá. ¹⁶ Íí kòf'iikò-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkii mandaà-la.

¹⁷ Jesús kitsò:
—Jñò x̄ita xi mìkii mokjeiín-nò it'aà ts'an xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nachrjein kótijnakò-nò? ¿Skanda mé nachrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸ Jesús tsohótiko jè inima ch'o-la neíí koa itjokajiiin-ne yijo-la jè ti. Tijè-ne hora, nitoón kjòndaà-ne.

¹⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònanguit'aaxìn-la. Kitsò-la:
—¿Mé-ne ngajen mìkii kòbitjoiin-najen jè inima ch'o-la neíí?

²⁰ Jesús kitsò-la:
—Mìkii komà-nò koi-né nga tà chiba mokjeiín-nò it'aà ts'an. Okixií xi xan-nò tsà ta okji kòkjeiín-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, koma k'oin-là nindoò: “Tixín ijndé. T'in ján xijngoaa ñánda it'aà xìn.” Koa jè nindoò kòsit'aaxìn-né. Jñò, nímé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeiín-nò. ²¹ Jñà inima ch'o-la neíí xi okjoàn, k'eé bitjokajiiin nga nokjoat'aà-là Nainá kò nga bijnachjaán.

*K'oaá s'in tsibénjmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)*

²² K'e nga taña kitjen nga tjíma ya i'nde Galilea, Jesús kitsò-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:
—'An, xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, yaá tsoba'ñó-na jñà x̄ita, ²³ ikjoàn s̄iik'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoaáya-na.
Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kii'nchré 'én koi t̄a ba koma-la.

Tsojmì xi machítjì ts'e ingo ítjòn

²⁴ K'e nga ijchò Jesús kò x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján naxandá Capernaum, jñà x̄ita xi bíxkó tòn ts'e ingo ítjòn kiskònangui-la Pedro kitsò-la:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkii bíchjí tòn ts'e ingo?

²⁵ Jè Pedro kitsò:
—Jon, bíchjí-né.

K'e nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè kùichja ítjòn-la, kitsò-la:
—¿Kó si Simón, jè x̄itaxá ítjòn xi i isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchítjì tsojmì kò tòn-sá? ¿A jñà-né xi i naxandá-la, o xi jñá-né xi xìn i'nde-la?

²⁶ Pedro kitsò:
—Jñà xi xìn i'nde-la xi bíchjí.
K'eé kitsò-la Jesús:

—Jñà xi i naxandá-là nimé koiichjí. ²⁷ Tanga mé-ne nga mì ch'o kítso-ná jñà xita, t'in ján indii ndáchikon. Tíkatjen-jìin kichá libá-lè xi tsobà'ño tìn, koa jè tìn xi chjoé ítjòin, chíx'eì tso'ba; ya tji'a jngodè ton. Komaá-ne nga kichjí xi ts'an ko tsiji. Tikoii, tíchjí-là.

18

Yá xita-ne xi tíjna ítjòn it'aà ts'e Nainá

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

¹ Jñà naxrjein koi jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkon nga kiskònangui-là; kitsò-là: —Jñà xita xi jè otíxoma-là xi ngajmii nchrobá-ne, ¿yá-ne xi tíjna ítjòn nga isa 'ño chí-là?

² Jesús kiichja jngodè-là ndí ti. Kisikasijna jngodè osen-là jñà xita. ³ Kitsò:

—Okixí xi xan-nò, jñò, tsà mì kì sikkatjìya-là kjohítsjeèn-nò ko tsà mì kì k'oas'ín s'een koni jñà ndí ixti mìkii kítjás'en-jñò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne. ⁴ Jè xi síkjajen-là inima-là koni ndí ti jè, jè-né xi tíjna ítjòn-là ngats'iì xita xi jè tíhotíxoma-là xi ngajmii nchrobá-ne. ⁵ Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngodè ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

Mé xi ok'in-là jñà xita xi jé ótsji-là xita xi kjeí

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶ Nita yá-ne xi jé skinjiiin jngodè ndí xita ima xi mokjeiín-là it'aà ts'an, isaá-là ndaà koma tsà singui'ño jngodè ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikkatjen-jìin ndáchikon ñánda nga 'ño nanga 'ncha nandá. ⁷ Ima xó-ne jñà xita isò'nde nga tjin jchán xita xi ótsji'nde-là nga mejèn-là nga sakó jé. Tanga xó k'oaá koma-ne isò'nde, tanga ima xó-nè jè xita xi ótsji-là jé xi kjeí xita.

⁸ Tsà jè ndsaa ko ndsokodé ótsji jé-nò, tíchátjòn koa kjiin tikatsjodè. Isaá ndaà-nè tsà xkoán titsjodè nga kítjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaà-ne tsà jò ma ndsaa ko ndsokodè koa ján onguió ijiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in nita mé naxrjein-ne. ⁹ Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, tìnaxrjeè, kjiin tikatsjodè. Isaá ndaà-nè tsà jngodè ma xkoòn nga kítjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján onguió ijiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

Kjoa xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà

(Lucas 15:3-7)

¹⁰ Nijngodè ndí xita koi xi naxrjenguiodè; k'oaá xán-nò, ján ngajmii, jñà àkjale-là xita koi, yaá títsajna kjit'aà nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmii. ¹¹ 'An xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na koií xá j'i-na nga j'i kàchrjekàjñaà kjo'in jñà xita xi kichijà.

¹² ¿Kó bixón? Tsà jngodè xita xi jngodè sìndò ma orrè-là koa tsà sijchaya jngodè ján ijiin ijñá, ¿a mìtsa síkítsajna jñà xi ñijòn-kaàn ko chrj'oòn ñijòn ma nga kjoí kátsji jè orrè xi kichijà jngodè? ¹³ Tsà kotsji-là, okixí xi xan-nò, isaá tsja koma-là nei-là jè orrè xi jngodè ma, mì k'oaá-ne jñà xi kjin ma xi mì kì kichijà. ¹⁴ K'oaá s'ín mejèn-là Nainá xi tíjna ngajmii nga nijngodè xita sìichja inima-là.

Mé xi mochjeén k'e nga sìndaàjiin jngodè-là xita

(Lucas 17:3-4)

¹⁵ Tsà jè 'ndsì ch'o tísíko-lè, tìnókjoa-là k'e nga tà jè tajngodè tíjna; tindaàjiin-koi jè kjoa-là; tsà kji'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsì. ¹⁶ Tanga tsà mìkii kji'nchré-lè, k'eé tìnókjoa-là tsà jngodè ko tsà jò xita mé-ne nga kji'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò ko tsà ján xita xi tsjá 'én nga koma sìndaàjiin nita mé kjoa-ne mé-ne nga chí-là. ¹⁷ Tsà mìkii 'nchréñijon-là jñà xita koi, koatìn-là xita naxandá-là Nainá; koa tsà mìkii 'nchréñijon-là jñà xita naxandá-là Nainá, tà k'oas'ín jchatakòin koni tsà jngodè xita xi mìkii beèxkon Nainá, koni tsà jngodè xita xi tsojmì síkíchjítjì.

¹⁸ 'Okixíj xi xan-nò, jñò, ngats'iì kjoa xi koi'nde i isò'nde, tìkoáá ján ngajmiì Nainá tsjá'nde-né; koa jñà kjoa xi mìkii koi'nde i isò'nde, tìkoáá ján ngajmiì Nainá mìkii tsjá'nde.

¹⁹ 'Ijngòò k'a koa xan-nò: tsà jò ma-nò i isò'nde xi tìjngòò takòn nga sijét'aà-là Na'èn-na xi tìjna ngajmiì nita mé kjoa-ne, tsjá-nò. ²⁰ Ya ñánda títsajna jò jàn xita-na xi it'aà ts'an bixoña, yaá tìjnajiìn osen-la.

²¹ K'eé kii kasit'aà chraña-la jè Pedro, kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:
—Na'èn, ¿kó tìjn k'a siijchàat'aà-la xinguiáa k'e nga tsà ch'o tísíko-na? ¿A skanda itoò k'a?

²² Jesús kitsò-la:

—Mìtsà xan-lè itoò k'a; xaán-lè itoò k'a xi jàn-kaàn kò te.

Jngòò chi'nda xi mì kii kisijchàat'aà-la xíkjin

²³ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín tìjn koni kis'iìn jngòò xitaxá ítjòn xi kisijé-la kindá xita chi'nda-la. ²⁴ K'e nga tís'ín kindá j'iì jngòò chi'nda-la xi 'nó kjin millón ton kitjen-la. ²⁵ Chi'nda jè tsjìn-la ton xi koiichjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatìjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'iì tsojmì xi tìjn-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. ²⁶ Chi'nda jè tsasixkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Na'èn, tìjn-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kichjí yijeé-lè ngats'iì xi kitjen-na.” ²⁷ Jè nei-la kjòhìmakeè chi'nda-la, kisijchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koa kisikíjnandeí-ne. ²⁸ Tìk'e-ne nga itjo ni'ya chi'nda jè, kisatìkjoò jngòò chi'nda xíkjin xi tìkoá ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobà'ño ís'iìn nga mejèn-la kìnchàjta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” ²⁹ Koa jè chi'nda xíkjin tsasixkó'nchit'aà-la, tsibítsi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kichjí yijeé-lè xi kitjen-na.” ³⁰ Tanga jè mìkii kòkjeiín-la. Ta saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga koiichjí yije-la kóhotjín xi kitjen-la. ³¹ K'e nga kijtsee jñà chi'nda xíkjin xi i'nga, baá koma-la. K'eé kii tsibénojmií-la nei-la ngats'iì kjoa xi komà. ³² Jè xitaxá ítjòn xi nei-la, k'eé kiskinìkjaá chi'nda jè, kitsò-la: “Ji chi'nda xi ch'o 'nì. 'An kisijchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítsi'ba-ná. ³³ Tìkoáá ngaji tìj'nde-lè nga jchahimachii chi'nda xinguii koni s'ín kisíko-lè nga kjòhìmakeè-lè.” ³⁴ Jè nei-la kjòjtí-la, k'eé kitsjaà okixi nga kàt'iì-la kjo'in skanda k'e nga koiichjí yije xi kitjen-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tís'ín sìiko-nò nga jngòò ijngòò Na'èn-na xi tìjna ngajmiì tsà nga mì koo inìma-nò sijchàat'aà-là jé-la xinguiioo.

19

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e xita xi tsjiìn xíkjin

(Marcos 10:1-12; Lucas 16:18)

¹ K'e nga jye kiichja Jesús, kii-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tìjna xijngoàà xajngá nandá Jordán. ² 'Nó kjin xita kùtjìngui-la koa yaá kisindaà-ne i'nde jè jñà xita xi xk'én.

³ Ijchò i'nga xita fariseo ya ñánda tìjna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tìj'nde-la xi x'in nga tsjiìn chjoón-la xi nita mé kjoa-ne?

⁴ Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bìkkejñòò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibíndaà xita, tsibíndaà x'in kò chjoón?” ⁵ K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in sìkìjna na'èn-la kò nea-la nga kíjnakò chjoón-la. Ta jngòò xita koma-ne ingajò.” ⁶ Mìtsà tì jò ma-ne, tà jngòò koma-ne. K'oií kjoa-la nga mì yá xita tìj'nde-la nga sìtsjiìn-ne xíkjin xi Nainá kisijngòò.

⁷ Jñà xita fariseo kiskònangui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjín xíkjin xita?

⁸ Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaajjìn tìjn inìma-nò, Moisés kitsjaà'nde-nò nga kijniòò íchjín-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'ín tìjn. ⁹ 'An k'oaá xán-nò, jè x'in xi tsjín-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísíko, kò tsà kj'eíí chjoón kixan-kò, jyeé kjoa chijngui

tís'ín jè x'ín. Tíkooá tsà jè x'ín xi kixan-kò jngoò chjoón xi kitsjiìn x'ín-la, tíkooá kjoa chijngui tís'ín.

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín 'iín tjín kjoa ts'e xita xi bixan, isaá-la ndaà s'e tsà mì kì kixan xita.

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Tjín xita xi mìkii mokjeiin-la kjohítsjeèn jè; tà jñá xita xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la.

¹² Tjín xita xi mìkii bixan nga xó k'oas'ín kits'iin-ne nga mì íchjín sùs'in-la; tíkooá tjín xita xi xita xikjín okisikò nga mì íchjín sùs'in-la; tíkooá tjín xita xi mìkii bixan nga k'oas'ín tsibínè-la yijo-la nga mì íchjín sùs'in-la nga mejèn-la sùxá it'aà ts'e kjotíxoma-la ngajmiì. Jñà xita xi chíkjoa-la nga mokjeiin-la kjoa koi, k'oas'ín kàtasíkitasòn.

Kii kitsò Jesús nga kisichikon-t'in ndí ixti

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Jñà xita j'iikò-la ndí ixti ñánda tjína Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja kò kùtsi'batji, tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótiko jñà xita xi j'iikò ndí ixti. ¹⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tji'nde-la jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín tjín inima-la koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'ii kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-la tsja jñà ndí ixti; ikjoàn kù-ne ya i'nde jè.

Xita xi 'ñó kjìn tsojmì tjín-la

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

¹⁶ Jngoò xita ijchòkon Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga s'e-la kjoabinachon inima-na nita kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà tjín? Mìtsà yá tjín xi ndaà xita, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nita kjé-ne, tikitasoin kjotíxoma-la Nainá.

¹⁸ Xita jè kiskònangui:

—¿Ñá-laá kjotíxoma-ne?

Jesús kitsò-la:

—“Kì xita nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoì it'aà ts'e xita xi kj'eí; ¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè; tìtsjachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsjji-ne.”

²⁰ —Ngats'ii kjotíxoma koi jyeé kisikitasoàn —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè nga ngui kixi kijni, t'in, tatijni yije tsojmì xi tjín-lè. Jè ton-lè tika'bí-la xita ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmiì. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²² Xita jè, k'e nga kù'nchré 'én koi, tà baá komà-la, koií kjoa-la nga 'ñó kjìn tsojmì tjín-la.

²³ K'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Ñó 'in koma-la jñà xita nchiná nga kjoahas'en-jiìn ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. ²⁴ Ngui jngoò k'a koxan-nò, isaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xita nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jiìn ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kiì'nchré 'én koi jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjiìn kjo'in kjoa ts'e jé-la?

²⁶ Jesús kiskod'an, kitsò-la:

—Jñà xita mìkii koma-la kochrjekàjiìn kjo'in inima-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'ii kjoa.

²⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'ii tsojmì xi tjín-najen, koa ji tjaàtjngui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixíí xi xan-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga koxitseyá ìjngòd k'a isò'nde, kò 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'ñó jeya tíjna, jñò, xi jye 'an tjaàtjingui-ná, tikoáá yaá kitsajnasòn íxile ts'e k'jotíxoma xi tejò ma-ne, nga jñò kíndaàjìin-là jñà xíta xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'iì xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngòd sìndo k'a k'oa tíjn tjoé isa-la. Tikoáá tjoé-la kjoabinachon nítà kjé-nè. ³⁰ I'ndeí, k'jìn xíta xi títsajna ítjòn, k'e nga koma iskan jñà kitsajna tjingui. Kò xi títsajna tjingui i'ndeí k'e nga koma iskan jñà kitsajna ítjòn.

20

Chí'nda xi kisixáko tsojmì tje

¹ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jngòd xíta xi tíjn-la nangui. Kìi nga tajñòya nga k'ìi kátsji chí'nda xi sìxáko ñánda tíjn-la toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjìin-kò nga koiichjí-la koni tíjn síkijne xíta chí'nda nga jngòd nachrjein, ìkjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Ìjngòd k'a k'ìi jè nei-la xá koni xi ñijaàn-la nga tajñòya. Kijtseè isa chí'nda xi tíyijòjìin ndítsin xi tsjin-la xá. ⁴ Kitsò-la: “Tanguió tíxáko-ná. 'An k'ichjí-nò koni tíjn machjí-nò.” K'ìi chí'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-la xá, k'ìi ìjngòd k'a k'e nga ijchò nchisen. Tikoáá k'ìi ìjngòd k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo ìjngòd k'a jè nei-la xá; koa kisakò isa-la chí'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nachrjein nga mì nìxá-nò?” ⁷ Jñà chí'nda koi kitsò: “Koií-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'eé kitsò-la: “Tanguió ndaà tsà jñò; tanguí tíxá ján jìin tsojmì tje-na.” ⁸ K'e nga jye kòjñò, jè nei-la xá kitsò-la jè xíta xi síkinda chí'nda-la: “Tínókjoa-là ngats'iì chí'nda. Tichjí-la. Títs'ia-ko-ne jñà xi iskan kòfahas'en xá-la; koa jñà xi ítjòn kòfahas'en, tikjehet'aà-ne.” ⁹ K'eé k'ìichja-la jñà chí'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá tíjn tsibíchjí-la koni tíjn chjí-la nga jngòd nachrjein nga jngòd ìjngòd. ¹⁰ K'e nga kjòchjí-la jñà chí'nda xi jahas'en tajñòya, k'oaá komà-la tsà isaá tse kochjí-la. Tanga tà ngásòn tíjn kjòchjí-la koni tíjn machjí-la nga jngòd nachrjein nga jngòd ìjngòd. ¹¹ K'e nga jye kjòchjí-la chí'nda koi ìkjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè nei-la xá. ¹² Kitsò-la: “Jñà chí'nda xi iskan kòbijchó, tà jngòd hora kásixá, koa ngajen kànixá-nájen nga kò'ba nachrjein koa kànìkjeíin-lajen ndobá nga kò'ba nachrjein. Tà ngásòn tíjn tíbichjí-nájen.” ¹³ Tanga jè nei-la xá kitsò jngòd-la jñà chí'nda: “Jì amigo mìtsà mé xi ch'o tìsìko-lè; k'oaá tíjn tíbichjí-lè koni tíjn chjí-la nga jngòd nachrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴ Chjóí chjí-lè koa t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa tíjín tsjaà-la jè xi iskan kásixá koni tíjn títsjaà-lè. ¹⁵ Nga kò ton-na, ¿a mì tíj'nde-na nga k'oa s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxítakòn-né nga 'an ndaà xíta?”

¹⁶ Jesús kitsò isa:

—K'oaá s'ín koma jñà xíta xi títsajna tjingui nachrjein i'ndeí, nga koma iskan, jñà kítsajna ítjòn; koa jñà xi títsajna ítjòn i'ndeí nga koma iskan jñà kjoehet'aà-ne. [K'jìn ma-ne xi xó chja-la Nainá tanga chiba ma-ne xi tjájiin.]

K'oaá s'ín tsibéngjímí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, k'ìichjat'aàxìn-la jñà xíta xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

¹⁸ —I'ndeí nga titsahonguíá naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-la yijo-na yaá tsobà'ñó-na xíta sko-la no'mi kò xíta xi okóya k'jotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ¹⁹ ìkjoàn sìngatsja-na jñà xi mìtsà xíta judío nga sìsobà-na, kojà-na, kòt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nachrjein kjoáya-na.

Kjondaà xi kisijé nea-la Jacobo kò Juan
(Marcos 10:35-45)

²⁰ Nea-la Jacobo kò Juan ixti-la Zebedeo ijchòkon ñánda tíjna Jesús. Tjiko ixti-la. Tsasixkó'nchit'aà-la Jesús nga kisijé jngòd-la kjondaà. ²¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya nánda kotixomai, tjiì okixi nga ya kàtiyijòt'aà-lè ixti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koa jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-la:

—Mikiì 'yaà mé xi nijé. ¿A kichikjoaá-nò nga kotojñoò jè kjo'in xi 'an kotojñaà?

Xita koi kitsò:

—Kichikjoaá-najen.

²³ K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tis'in kotojñoò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jña i'nde koi, jña tjoé-la xita xi Nainá títsajnandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'e nga kiì'nchré jña xita-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'e xita xi jò ma-ne. ²⁵ Jesús kiìchja-la, kitsò:

—Jyee tíjiiin-nò nga jña xita sko-la naxandá, nangui síkítsajna xita-la xi jña otíxoma-la. Tíkooá jña xita xi 'nga xá tjín-la, jña xi beè nga otíxoma-la xita. ²⁶ Tanga jño mìkiì k'oas'in s'een. Tsà jngoò xita xinguiòo mejèn-la 'nga kájna, jè xi kàtasíxá-la xita xi i'nga. ²⁷ Ko jè xi mejèn-la kájna íjtòn, chi'nda-nò kàtama. ²⁸ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na, tà saá 'an siìxá-la xita xi i'nga ko tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga jìn xita kitjokàjiiin-ne kjo'in xi kjoa ts'e jé-la.

Kó kisikò Jesús nga kisindaà-ne xita xi jò ma-ne xi mikiì tsejèn-la

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ K'e nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, jìn xita kiìtjingui-la Jesús. ³⁰ Ya indiì ndiyá koni s'in tífi Jesús, jò xita xi mikiì tsejèn-la títsajna. K'e nga kiì'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'ño kiìchja-la kitsò-la:

—¿Na'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá íjtòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jña xita xi tjiko Jesús tsohótiko-ne nga jyò kàtítsajna, tanga jña xita xi mikiì tsejèn-la, isaá 'ño kiìchja, kitsò:

—¿Na'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'eé tsasíjna Jesús koa kiìchja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-nò nga sùko-nò?

³³ Jña xita koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimakeè jña xita koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kiìtjingui-la Jesús.

21

Kó kitsò xita naxandá k'e nga jahas'en-jiiin Jesús ján Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chrañà-la naxandá Jerusalén ijchò jngoò naxandá xi 'mì Betfagé ya chrañàt'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisikasén jò xita xi kota'yàt'aà-la.

² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngoò-nò orra xi tjít'aà'ño ko ndí búrró ki'ndí-la. Chíjnda'ño koa nchrohóko-ná. ³ Tsà yá xi kó kitsò-nò, kot'in-la: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sùikasén-ne.”

⁴ K'oaá s'in komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'in kikiì xita xi kiìchja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot'in-la naxandá Sión:

“Chítsejèn-la Xita Íjtòn-lè;

nga jíí nchrobá katsejèn-lè;

imaá kji;

tínasòn jngoò-la búrró,
jngoò ndí búrró itsé xi ki'ndí-la chọ ch'á.”

⁶ Kìi jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'oas'ín kisikitasòn koni s'ín kisatiixá-la. ⁷ K'e nga ijchòkò ñánda tíjna Jesús jè orra kọ ki'ndí-la, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójt̄sa-la; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Koa jñà x̄ita xi k̄jìn ma-ne tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngoò iya ndiyá. ⁹ Jñà x̄ita xi tjíma ítjòn-la kọ xi tj̄ngui-la tsibíts'ia nga 'ñó kiichja, kitsò:

—j̄jeya kàt̄jna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jè k̄jna ngajo-la]!
j̄Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! j̄jeya choòn ján ngajmi!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'iì x̄ita naxandá tà k̄jòkón-la, koa kiskònangui-la x̄ikjín. Kitsò:

—j̄Yá x̄ita-ne jè?

¹¹ Jñà x̄ita xi k̄jìn ma-ne kitsò:

—Jè x̄ita xi chja ngajo-la Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà x̄ita xi ot̄jna tsojmi

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jesús jahas'en ya nd̄itsin ingo ítjòn-la Nainá, tsachrje yije ngats'iì x̄ita xi ya nchihot̄jna kọ nchihotse tsojmi ya nd̄itsin ingo. Kisihit̄kjá ímixa-la jñà x̄ita xi sík̄jat̄j̄ya ton kọ t̄ikoaá kisikatsjòò íx̄ile-la jñà xi ot̄jna n̄ise paloma. ¹³ Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-la ochikoón k'oín.” Tanga jñò, nguijo-la x̄ita chijé titsa'nè.

¹⁴ Nga ya ingo ítjòn tíjna Jesús, ijchò kinchat'aà-la x̄ita xi mìk̄i tsejèn-la kọ xi tsá'yá kjoàn; jè Jesús kisindaà-ne x̄ita koi. ¹⁵ Jñà x̄ita skọ-la no'mi kọ x̄ita xi okóya k̄jot̄ixoma-la Nainá xi kisk̄i Moisés kòkjan-la k'e nga k̄jt̄seè k̄jòkón xi kis'iin Jesús kọ nga k̄i'nchré 'én-la jñà ndí íxti xi chjaya iya ingo ítjòn, nga tsò: “j̄jeya kàt̄jna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jè k̄jna ngajo-la]!” ¹⁶ K'eé kiichja x̄ita koi, kitsò-la Jesús:

—j̄A na'yà-né? j̄A ndaà tsò 'én xi chja jñà íxti koi?

Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. j̄A k̄j'eè b̄ixkej̄nò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jñà ndí íxti xi j̄tobá kjoàn kọ ki'ndí xi s̄a oki,
jñà-né xi t̄itsaj̄nandaà nga j̄eya s̄ik̄j̄jna Nainá.

¹⁷ Jesús yaá kisik̄tsaj̄na jñà x̄ita koi, itjòj̄iin-ne ya naxandá ítjòn Jerusalén. K̄i ján naxandá Betania. Yaá kisik̄j̄aya nga n̄it̄jen.

K'e nga jè Jesús kisixi yá-la toò iko

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ K'e nga taj̄nòya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, k̄jòhòjò-la. ¹⁹ K̄jt̄seè jngoò yá-la toò iko xi ya chraña ind̄i ndiyá s̄jna. K̄i katsejèn-la tanga n̄imé toò yijà-la. Tà xkaá tjín-la. K'eé kitsò-la Jesús:

—N̄i t̄i jngoò nachrjein k̄ja-lè toò.

Koa jè yá toò iko n̄itoón kixi. ²⁰ K'e nga k̄jt̄seè jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tà k̄jòkón-la. K'eé kiskònangui-la mé-ne nga tà n̄iton kixi-ne jè yá-la toò iko.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Xi okixi, tsà ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjín-la in̄ima-nò, komaá-nò nga k'oas'ín s'eén koni s'ín k̄s̄ikoaá jè yá iko; t̄ikoaá komaá-nò k'oín-là jè nindoò: “T̄is̄ixin; ján t̄ikat̄jen-j̄iin yijo-lè ndáchikon.” Kọ k'oaa s'ín koma. ²² Jñò, tsà ndaà mokjeiín-nò n̄ita mé xi sijé k'e nga k̄itsi'ba, k'oaá s'ín t̄joé-nò.

K̄jot̄ixoma xi tjín-la jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ K'e nga j̄ye komà kjoa koi, Jesús jahas'en ya nd̄itsin ingo ítjòn kọ k'e nga tíhokóya-la x̄ita ijchòkon jñà x̄ita skọ-la no'mi kọ x̄ita j̄h̄inga-la jñà x̄ita judío. Kiskònangui-la:

—j̄Mé k̄jot̄ixoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'ni? j̄Yá xi kitsjaà-lè k̄jot̄ixoma koi?

²⁴ Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an skònangui jngòd-nò kjoa. Jñò, tsà kòk'oín-ná, tìkoáá 'an k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵ Jè Juan, k'e nga kis'iìn bautizar xita, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmiì, o xi tà xita-né?

Jñà xita koi k'eé tsajoóya-ne. Kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kitsò-ná: “¿Mé-ne mìkiì kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ²⁶ Koá tsà kixoán: “It'aà ts'e xita-né”, tsakjoòn-ná tsà koi nachrjein-la jñà xita naxandá skaàn-ko-ná, nga ngats'iì, nguì k'oaá tsò nga jè Juan, jngòd xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁷ K'eé kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koá jè Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an mìkiì k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangàsòn ts'e ixti xi jò ma-ne

²⁸ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Jñò, kó bixón? Jngòd xita xi jò ma ixti x'in-la kitsò jngòd k'a-la jngòd ti-la: “Na'èn, t'in, tixá-la jè toò uva-na.” ²⁹ Ti jè kitsò: “Majin-na.” Tanga koma iskan, kisikítsjeèn; k'eé kiì síxá. ³⁰ Na'èn-la k'eé kiì nga kiikon ti xi ijngòd. K'oaá ti kitsò-la. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà tjín na'èn, komaá kjián.” Tanga mìkiì kiì. ³¹ ¿Ñá-laá nga ingajò ixti xi kisikitasòn-la na'èn-la?

Jñà xita kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixíí xi xan-nò, jñà xita xi síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma ko jñà íchjín ská, isaá niton kjoahas'en ñánda nga Nainá tíhotíxoma mì k'oaá-ne koni jñò. ³² Nga jè Juan xi kis'iìn bautizar xita k'oíí xá j'iì-ne nga tsakóya-la xita kós'ín sùjchá yijo-la, tanga jñò mìkiì kòkjeiín-nò. Koá jñà xi síkíchjítjì tsojmì ko jñà íchjín ská kòkjeiín-la. Tanga jñò ndaà nas'ín ki'yaá yije kjoa koi, mìkiì kinikájno jé-nò ko mìkiì kòkjeiín-nò.

Jñà chi'nda ts'en

(*Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19*)

³³ 'Tiná'yaá ijngòd-la kjoa xi mangàsòn. Jngòd xita xi tjín-la nangui, tsibítje toò uva ko tsibíndiì-la ínchíba, ikjoàn tsibíndaà jngòd i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tìkoá tsibíndaà jngòd torre ñánda bitsajna xita nga síkinda yije kóhotjín. Ikjoàn kisikíña-la nangui-la xita xi kj'eíí nga kisixásòn. Ikjoàn kiì nei-la nangui ñánda i'nde kjiìn. ³⁴ K'e nga ijchò nachrjein-la nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kisikasén xita chi'nda-la nga kisijé-la xi jè oko-la ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ Tanga jñà xita xi kisixásòn nangui kitsobà'ñó xita-la jè nei-la nangui. Jngòd xi tsi'beé-la ko jngòd xi kisik'en koá jè xi ijngòd ndajo tsibínè. ³⁶ K'e komà iskan jè nei-la nangui isaá kjìn xita-la kisikasén tanga jñà xita xi síxásòn nangui ta ngàsòn kisikò ngats'iì chi'nda xi j'iì.

³⁷ K'e nga jyehet'aà-ne kisikasén ki'ndí-la. Kisikítsjeèn kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.”

³⁸ Jñà xita xi síxásòn nangui k'e nga kijtseè jè ki'ndí-la nei-la nangui tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjin: “Jè jèè xi tjoé kjotjò-la i'nde, sík'eén ko tsaján koma i'nde.” ³⁹ Kitsobà'ñó, tsachrjeiìn ya nangui ñánda tíjtje toò uva. Ikjoàn kisik'en.

⁴⁰ 'Jñò, kó bixón? K'e nga kjoíí nei-la nangui, ¿mé xi síkò jñà xita xi kisixásòn nangui-la?

⁴¹ Jñà xita xi nchi'nchré kitsò:

—Jngòd k'aá sík'en jñà xita ts'en; mìkiì kohimakeè. Ko jè nangui-la, kj'eíí xita síkíña-la xi koiichjí kó kji oko-la k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bìxkejñòd Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jè ndajò xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn,

jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-là ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iìn Nainá.

Jñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjoa koi.

⁴³ K'oií koxan-nò jñò, tjáxin-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-là xita xi k'oas'ín síxá koni s'ín ok'in-là xá-là Nainá. ⁴⁴ Xi it'aà ts'e ndajo, nita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

⁴⁵ Jñá xita sko-là no'miì kò xita fariseo, k'e nga kiì'nchré koni s'ín kiìchja Jesús nga tsibénjmi 'én xi mangásòn, k'eé kjòchiya-là nga it'aà ts'e-né koni s'ín kiìchja Jesús.

⁴⁶ Tik'eé-ne mejèn kitsobà'ño Jesús tanga jñá kitsakjòn-là xita naxandá, koi-né nga k'oaá s'ín mokjeiín-là jñá xita nga jè Jesús, jngòd xita xi chja ngajo-là Nainá.

22

S'eí xi bitjo k'e nga bixan xita

(Lucas 14:15-24)

¹ Jesús tsibíts'ia òjngòd k'a nga tsakóya-là xita kjoa xi mangásòn. Kitsò:

² —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín mangásòn koni jngòd xitaxá ítjòn xi tsibíjna jngòd s'eí k'e nga chixàn ti-là. ³ Kisikasén chi'nda-là mé-ne nga kiì kichja-là ngats'iì xita xi xó kinokjoá-là nga ti-là tóbixan. Tanga jñá xita koi, mìkiì kòkjeiín-là nga kiì s'eí. ⁴ Ìjngòd k'a kisikasén chi'nda-là xi k'jeíí. Kitsò-là: “Kot'in-là jñá xita xi jye kiì'nchré: Tsojmi xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'ño xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhotjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñá xita koi mìkiì kisís'in. Tjín xi rancho-là kiì-katsejèn-là; tjín xi kjohima-là kiì. ⁶ Koa jñá xita xi i'nga, kitsobà'ño chi'nda-là jè xitaxá ítjòn. Kiskaàn-kò koa kisik'en. ⁷ Jè xitaxá ítjòn, 'ño kòjti-là. K'eé kisikasén xita soldado nga kisik'en yije kóhotjín jñá xita koi nga ma-là sík'en-ná, koa tsaká naxandá-là. ⁸ Jè xitaxá ítjòn, òjngòd k'a kitsò-là chi'nda-là: “Kixíí kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñá xita xi jye kiì'nchré, mìkiì mochjeén-là nga i kjoíí. ⁹ Tanguió òjngòd k'a ya ndiyá jngòd osen-là naxandá, tinókjoa-là xita nita yá-ne xi skajñoò nga s'eí tjín kjoa ts'e xita xi bixan.” ¹⁰ Jñá chi'nda-là xitaxá ítjòn kiì kíxkóya xita incho calle nita yá xi kjòtsja-là nga kiì s'eí, xita xi ndaà kò xi mìkiì ndaà; k'oaá s'ín kitseè ni'ya.

¹¹ 'Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-là jñá xita xi ijchò. K'eé kijtseè jngòd xita xi ya tjínajiìn nga mìkiì íkjá nikje-là xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-là: “Jí, amigo, ¿kó s'ín komà nga kòbitjaàs'iìn ijndé nga mìkiì kichíkjeí nikje xi ts'e s'eí?” Tanga xita jè, tà jyò tsibíjna. ¹³ Jè xitaxá ítjòn kitsò-là jñá xita xi nchisís'in-là ímixa: “Tit'aà'ño ndsokò kò tsja. Ikjoàn tikatjeen ján ijiìn jñò ya ñanda nga skindàya kò sùjts'iìn ni'ño.”

¹⁴ Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'ín koma nga kjìn ma-ne xita xi nokjoà-là tanga tà chibaá ma-ne xi tjájiìn.

Kjoa nga machjítjì tsojmi

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

¹⁵ Jñá xita fariseo k'eé kiì tsajoóya-ne nga mejèn-là kohòngui Jesús mé 'én xi kichja. ¹⁶ Koií kjoa-là nga kisikasén-là Jesús xita-là kò xita-là Herodes; kiskònangui-là, kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoì koa k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-là Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixí. Mìkiì 'ni kindá koni tsò-lè xita; kò mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xita. ¹⁷ Koatìn-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmi it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸ Jesús kjòchiya-là nga ch'o nchisíkítsejèn. K'eé kitsò-là:

—Jñò, xita xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹ Takó-ná jè ton xi machjítjì-ne tsojmi.

K'eé j'iìkò jngòd-là ton denario. ²⁰ K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Yá ts'e isén jè kò jè 'ín xi tjít'aà?

²¹ Kitsò xita koi:

—Ts'eé César, xitaxá ítjòn ts'e Roma.

K'eé kitsò-là Jesús:

—Tjiì-lá César xi ts'e César koa tjiì-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²² K'e nga kiì'nchré 'én koi jñà xita fariseo ko xita-la Herodes, tà kjòxkón-la. Kitsjiìn Jesús, ikjoàn kiì-ne.

Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya ijngòd k'a-la xita xi jye k'en

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

²³ Tiki-ne nachrjein ijchòkon Jesús jñà xita saduceo nga mìkiì mokjeiín-la nga faáya-la jñà xita xi jye k'en. Xita koi kiskònangui-la Jesús, ²⁴ kitsò-la:

—Maestro, Moisés kitsò-né: “Tsà jngòd xita x'in kiyá xi mìkiì kis'e-la ixti ko chjoón-la, jè 'ndse mik'en kixan-ko ijngòd k'a chjoón-la 'ndse nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse.” ²⁵ Kis'e xó jngòd k'a xita ijndé xi itòd komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn chixàn, tanga k'e nga k'en, mìkiì kis'e-la ixti koa jè 'ndse xi ma jò-ne tsibijnako jè chjoón ka'àn. ²⁶ K'oaá tì komàt'in jè 'ndse xi ma jò-ne ko xi ma jàn-ne skanda komà itòd. Nijngòd xi kis'e-la ixti. ²⁷ Xi jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸ K'e nga tsà kjoaáya ijngòd k'a-la mik'en, ¿ñá-laá nga itòd 'ndse xi koma chjoón-la? Nga jñà chixàn-ko nga itòd.

²⁹ K'ée kitsò-la Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mìkiì 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá ko nga'ño xi tjín-la Nainá. ³⁰ K'e nga kjoaáya ijngòd k'a-la mik'en, íchjín, íchjá, mì tì kiì kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmìl xi ts'e Nainá. ³¹ Jè kjoa nga faáya ijngòd k'a-la mik'en, ¿a k'j'èè bixkejñòd Xojon-la Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac ko Jacob”? Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! [Nga it'aà ts'e Nainá, títsajnakon xita koi.]

³³ Jñà xita naxandá, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya Jesús.

Jè kjotíxoma-la Nainá xi tjína ítjòn

(Marcos 12:28-34)

³⁴ Jñà xita fariseo k'e nga kiì'nchré nga Jesús kisikítsajnajyò jñà xita saduceo, tsibíxkóya xíkjín. ³⁵ Jngòd xi xita ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskìl Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskònangui-la, kitsò-la:

³⁶ —Maestro, ¿ñá-laá kjotíxoma xi isa tjína ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷ Jesús kitsò-la:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga ko inima-lè ko kjohítsjeèn-lè ko nga tjínakoin.” ³⁸ Jè kjotíxoma xi isa 'ño tjín ko xi tjína ítjòn. ³⁹ Jè xi ma-ne jò, k'oaá tì tsò-ne: “Títsjachi xita xingui xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-nè.” ⁴⁰ Jñà títsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi. Yaá bitjokàt'aà kóhotjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés ko xi ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

Ñánda kitjen-la Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ Tà kó yaá títsajna jñà xita fariseo. Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴² —¿Jñò, kó bixón it'aà ts'e Cristo [jè xita xi xó síkasén-ne Nainá]? ¿Ñánda kitjen-la? Jñà xita fariseo kitsò:

—Yaá kjinchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kájna ngajo-la].

⁴³ K'ée kitsò Jesús:

—Tanga jè David k'e nga kiichja nga ko nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò it'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'ín kiichja David:

⁴⁴ Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na skanda k'e nga síkítsajnanguia ndsokoi jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

⁴⁵ Jè David, tsà kos'ín kitsò-la Cristo [jè xita xi xó síkasén-ne Nainá], ¿kó s'ín tjín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David?

⁴⁶ Nijngòd xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nachrjein koi, mì tì yá xi kjò'ño-ne ikon nga kiskònangui isa-la 'én xi k'ejí.

23

Kiis'in kiichja Jesús it'aà ts'e xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá (Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

¹ Xi komà iskan kitsò-la Jesús jñà xita xi kjin ma-ne ko xita xi kota'yat'aà-la:

² —Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko jñà xita fariseo tjín-la xá nga okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ³ Tiná'yaà yije-là koni s'in okóya-nò. Tanga mìkii k'oa 'nè koni s'in jñà xita koi. Kj'eif tsò ko kj'eif s'in. ⁴ Jñà xita koi bínè-la xita xi kj'eif kjotíxoma-la xi 'nó 'in tjín koni tsà ch'á i'í sík'a xi mìkii k'a-la; koa jñà xita xi okóya kjotíxoma, ni itsé síchjât'aà-la jñà xita nga siikitasòn kjotíxoma-la. ⁵ Koni s'in s'in yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga isa ndaà skoe xita. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la ko chrja-la, isaá ì s'in; koa jè nikje xi ókjá, isaá ndojò kjoàn s'in lixto xi tíjtjòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xita tsjeè-la Nainá-né. ⁶ Mejèn-la nga jñà kítsat'aà íjtjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjín s'eif ko ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jñà kítsané íxile xi jncha íjtjòn. ⁷ Tikoáá mejèn-la nga skoexkón xita xi kj'eif, ndaà siixat'aà ya nditsin; kitsò-la: “Maestro, Maestro.”

⁸ Tanga jñò, mìkii bì'nde nga “Maestro” kitsò-nò xita; ngats'ioò jñò, 'ndsè chibàkoo xinguiò; tà jngoò ma xi Maestro-nò, jè Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁹ Nijngoò xi “Na'èn” 'mì-là ì it'aà nangui; tà jngoò ma xi Na'èn-nò xi tjina ngajmii. ¹⁰ Koa ni yá xi xita sko-la kitsò-nò; tajngoò Cristo xi sko-la tjina-nò. ¹¹ Jè xi 'nó 'nga síkijna yijo-la it'aà tsajòn, jè-né xi siixá-la xita xi i'nga. ¹² Jè xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijna nga koma iskan; ko jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijna nga koma iskan.

¹³ 'IIma xó-nò jñò, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bichjoà-là ndiyá-la ngajmii jñà xita xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá. Jñò, mìkii bitjaàs'en-jñòò ko mìkii bì'nde-là xi kj'eif xita nga fahas'en-jiin.

¹⁴ 'IIma xó-nò jñò, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Chjaà'an-là ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'nó ndojò onguikoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koí kjoa-la isaá tse kjo'in s'e-nò.

¹⁵ 'IIma xó-nò jñò, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde ko ndáchikon nga nokjoà-là nas'in tà jngoò xita nga ya fit'aà-nò. Ko k'e nga jye bitasòn-nò xita jè, jò k'a okji ok'in-la koni jñò nga s'e-la kjo'in ya ñánda títi ni'in ts'e i'nde kjo'in.

¹⁶ 'IIma-xó-nò jñò, xita xi mìkii tsejèn-nò nga mejèn-nò okòò-là ndiyá xita xi kj'eif! Bixón-nó: “Tsà jngoò xita xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mìtsà mé-ne. Tanga tsà jngoò xita tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chjí xi oro ts'e ingo, koí xi kjo'ñó kítasòn 'én-la.” ¹⁷ Jñò xi xita tòndo ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì chjí xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chjí? ¹⁸ Jñò k'oaá tì bixón: “Tsà jngoò xita tsjá 'én-la nga kitsò: Tíbeè i'nde tsjeè ñánda binchasòn kjotjò xi tsjá-la Nainá, jñà xita mìkii kjo'ñó kítasòn 'én-la. Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixi nga kjo'ñó kítasòn.” ¹⁹ Jñò xi xita tòndo ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì xi tjín-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? ²⁰ Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjín-sòn ya i'nde tsjeè. ²¹ Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mìtsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tjina. ²² Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ngajmii, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjotíxoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tjinasòn íxile.

²³ 'IIma xó-nò jñò, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Nga ma-nò 'bii-là Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta ko xka anís ko xka comino; tanga mìkii níkitasòn jè kjotíxoma xi isa 'nó mochjeén koni jè kjoa kixi, kjoahimatakòn ko jè kjoa nga kixi kàtakjeín-nò it'aà ts'e Nainá. Koí kjoa xi 'nó mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jñà kjoa xi i'nga. ²⁴ Jñò, xita xi mìkii

tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá x̄ita xi kj'eí, j̄ñò, ñikjaànguioò natse nga majìn-nò nga chíjeèn ch̄o xi tjé, t̄anga mìkiì 'yaà k'e nga chíjeèn ch̄o ch'á xi 'mì camello!

²⁵ 'j̄lma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-là Nainá, k̄o j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén tjín-nò! Onijnoò chítsín-nò k̄o chroba-nò ya isò'nga-là t̄anga ya iya-là kitseè tsojmì xi nìchijé k̄o nga tse mejèn-nò. ²⁶ J̄ñò xi x̄ita fariseo 'mì-nò, xi mìkiì tsejèn-nò. Ítjòn taníya chítsín-nò k̄o chroba-nò ya iya-là, mé-ne nga kotsjeè-ne isò'nga-là.

²⁷ 'j̄lma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-là Nainá, k̄o j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén tjín-nò! K'oaá titsjoò koni kjoàn chrjò-là mik'en xi kitsiinga isò'nga-là. Ndaà kjoàn, t̄anga ya iya-là kitseè nindaà-là mik'en k̄o ngats'ì tsojmì xi ch'o kjoàn. ²⁸ J̄ñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixk̄on x̄ita, x̄ita ndaà-nò; t̄anga ij̄in iníma-nò kitseè kjoa xi jò isén tjín-là k̄o kjoa nga ch'o 'nè.

²⁹ 'j̄lma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-là Nainá, k̄o j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén tjín-nò! Bindaà chrjò-là mik'en ts'e x̄ita xi kiichja ngajo-là Nainá k̄o ñikiinga chrjò-là xi x̄ita kixi komà. ³⁰ Ikjoàn bixón: “Tsà j̄ñá-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-là x̄ita jchínga-ná mì-la k̄i kinichjât'aà-lá x̄ita jchínga-ná nga kisik'en j̄ñà x̄ita xi kiichja ngajo-là Nainá.” ³¹ K'oaá s'ín 'ya-là nga tij̄ñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-là maá x̄ita xi kisik'en x̄ita xi kiichja ngajo-là Nainá. ³² J̄ñò, koni s'ín tsibíts'ia x̄ita jchínga-nò, jngoò k'a tikitason yije kjoa.

³³ J̄ñò, k'oaá ngaya-là koni ye, nga ya t̄jen-nò it'aà ts'e ye. Mìkiì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. ³⁴ K'oií kjoa-là, 'an síkasén-nò x̄ita xi kichja ngajo-là Nainá, x̄ita xi tjín-là kjoachjine k̄o xi kòkòya kjotíxoma. Tanga j̄ñò, tjín xi sik'eèn, tjín xi kjòt'aà krò koa tjín xi kixkàn-koo ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa kongúitj̄ngui kondra-là x̄ita koi nga xk̄i xi ján naxandá. ³⁵ J̄ñò skané yije-nò kjo'in jè jní xi kixixteèn ts'e x̄ita ndaà xi k'en, mats'iāko-ne Abel, x̄ita kixi xi k'en ítjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequías, jè xi kisik'en x̄ita tsajòn ya i'nde jngoò osen-là ñánda tíjna Ni'ya Tsjeè-là Nainá k̄o ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-là Nainá j̄ñà x̄ita. ³⁶ Okixíí xi xan-nò, ngats'ì kjoa koi, j̄ñà skané-là kjo'in j̄ñà x̄ita xi tjín i'ndeí.

*Mé kjoa-ne nga k̄os'ín kiichjako-ne Jesús x̄ita naxandá Jerusalén
(Lucas 13:34-35)*

³⁷ 'j̄lma xó-nò j̄ñò xi x̄ita naxandá Jerusalén tsajòn xi ñik'eèn x̄ita xi chja ngajo-là Nainá k̄o binè ndajo j̄ñà x̄ita xi Nainá síkasén-nò! ;Kj̄in k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya x̄ita naxandá-nò, koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-là j̄ñà ixti-là; t̄anga j̄ñò, mìkiì kòkjeín-nò! ³⁸ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsiin-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'iā-ne nachrjein i'ndeí mì t̄i k̄i jchaxkòòn-ná skanda k'e nga jè nachrjein nga kixón: “;Mé ta ndaà-là jè xi nchrobá ngajo-là Nainá!”

24

*K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'ín tjínè-là nga kixoña
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)*

¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-là x̄ita xi kota'yát'aà-là. Ikjoàn tsakó-là jè ingo ítjòn k̄o ni'ya xi tjín-là. ² Jesús kitsò-là:

—;A titsachitsejèn-là ngats'ì ni'ya koi? Okixíí xi xan-nò, nì t̄i jngoò ndajo siyijòsòn-là xíkjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

*Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde
(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jesús, k'e nga tíjna ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-là j̄ñà x̄ita xi kota'yát'aà-là nga kiskònanguit'aaxìn-là kitsò-là:

—Koatìn-nájen, ;mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ;Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngoò k'a k̄o k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'ee kitsò-là Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵ Kjin xita kjoí xi 'ín ts'an sijkjeén; kitso: “‘An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjin xita skónachan-la. ⁶ S'e kjojchán ñánda chrañàt'aà ko tikoá kin'ya-la kjoa ts'e kjojchán ñánda kjiin i'nde, tanga jñò, kì tsakjòdn-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tifehet'aà. ⁷ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eí naxandá. Koa xitaxá koìts'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eí naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, ko k'oa ch'ón nga xki xi ján i'nde. ⁸ Ngats'iì kjoa koi, tà jè xi sa tímats'iaqo kjo'in.

⁹ Jñà xita skìnìt'aà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; sijk'en-nò. Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò koí kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. ¹⁰ Jè nachrjein koi, kjin koma xi mì kii tì kòkjeiín-la it'aà ts'an. Tijnà koótjinè-ne xíkjin xita ko tsjénguikeyè xíkjin. ¹¹ Kjin xita s'e xi xita ndiso xi kitso nga Nainá chja ngajo-la. Tikoá kjin xita skónachan-la. ¹² Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kii kòtsjakeè-ne xíkjin xita. ¹³ Tanga jè xi kixi kijnako kjoa xi mokjeiín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjiin kjo'in. ¹⁴ Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá, kóbison yije-né nga títsa isò'nde mé-ne nga kji'nchré-ne ngats'iì xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

¹⁵ 'K'e nga jchaa nga 'ño ch'o tíma ya i'nde Tsjeè-la Nainá, koí kjoa tbitasòn koni s'ín kiskii Daniel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. (Kàtasijiin-la jñà xita xi bíkxe xojon jé.) ¹⁶ Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kàtanga, kàtji ñánda nindoò choòn. ¹⁷ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmi-la. ¹⁸ Jè xi tísixájiin nangui-la, kì tì kii nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁹ jIma xó-ne jñà íchjin xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkaki jñà nachrjein koi! ²⁰ Tijét'aà-la Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nachrjein-la cho 'nchán ko k'e nga nachrjein nikjáya. ²¹ Jñà nachrjein koi, tseé kjo'in s'e; kj'eè kii k'oa ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²² Tsà mì k'oaá kitso Nainá nga isa chiba nachrjein s'e kjo'in nijngòd xita kitjokàjiin kjo'in. Tanga koí kjoa-la jñà xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, isa chiba nachrjein s'e kjo'in.

²³ 'K'e nga tsà yá xita xi kitso-nò: “jChítsejèn-là jí tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]!”, o tsà kitso-nò: “jJán tíjna ján!”, kì kii mokjeiín-nò. ²⁴ Kjoí xita ndiso xi Cristo kitso-la yijo-la, tikoá kjoí xita xi koa ti kitso nga jñà xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tís'ín kòkò seña ko kjojkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jñà xita xi jye jaàjiin Nainá mejèn skónachan-la tsà kòkjeiín-la. ²⁵ Kangui nachrjeiín tibenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶ Tsà yá xita xi kitso-nò: “jChítsejèn-là yaá tíjna Cristo ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn!”, kì kii onguí; ko tsà kitso-nò: “jYaá tíjnaya inga ni'ya!”, tikoá kii kii mokjeiín-nò. ²⁷ Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oi skanda ñánda okaàtji-ne, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoiaa ijngòd k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Ya ñánda kijna mik'en, yaá kítsajnjatín jñà líké.

Mé xi koma k'e nga kjoí ijngòd k'a Ki'ndí-la Xita

(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Tijè-ne nachrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oi, mì tì kii sikhiseèn-ne, kojñò-né, mì tì kii kòtsjè-ne ndobá-la. Tikoá jè sá, mì tì kii sikhiseèn-ne. Ni'ño xi tjín ngajmiì, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjín ngajmiì kitiya yijeé-la. ³⁰ Ikjoàn skoe xita ján ngajmiì seña-na xi Ki'ndí-la Xita 'mì-na. Ngats'iì naxandá xi tjín i isò'nde, jñà xita skindáya-né nga 'ño tsakjón. Koa skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobáñnaà jjiin ifi xi tjín ngajmiì; tse nga'ño ko kjoajeya kjoikoaa. ³¹ Siikasén àkjale-na nga 'ño sijkjindáya chrjo nga koìxkóya xita-na xi 'an xó jaàjiin-na nga ñijòn chrjangui-la isò'nde, nga jngòd ijngòd ngobà-la isò'nde.

³² 'Chíta'yàkòd jè yá-la toò ikò mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, tíjiin-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ³³ K'oaá tís'ín tjín, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijiin-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tíjna chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁴ Okixií xi

xan-nò, k'oaá s'ín kítasòn yije kjoa koi, k'e nga tikj'eè biyaà xita xi tjin nachrjein i'ndeí.
³⁵ Jè ngajmiì kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkiì kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁶ Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tjiin-la mé nachrjein-ne kò mé hora-ne; ni jñà àkjale xi tjin ngajmiì, kò ni jè Ki'ndí-la Nainá tjiin-la; tajngò Nainá xi Na'èn-ná tjiin-la.

³⁷ Koni s'ín komà nachrjein-la Noé, k'oaá tis'ín koma k'e nga kjoiaa ijngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ³⁸ Jñà nachrjein koi, k'e nga tikj'eè 'ba jtsí xkón, jñà xita xi tjin k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá kò íchjín skanda k'e nga jè nachrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹ Xita xi tjin koi nachrjein, mìkiì tjiin-la mé xi koma skanda k'e nga j'ì jtsí xkón xi kiichrjoako nandá ngats'ì xita. K'oaá tis'ín koma k'e nga kjoiaa ijngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ⁴⁰ Jè nachrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò xita xi nchisíxá ján ijñá, jngò tjámiitjen, xi ijngò sijna-né. ⁴¹ Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o na'yo, jngò tjámiitjen, xi ijngò sijna-né.

⁴² Titsajnaoòn nga mìkiì 'yaà mé nachrjein-ne kò mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na. ⁴³ Kàtasiijin-nò, tsà jngò nei-la ni'ya sjiin-la mé hora-ne k'e nga jñò kjoíí xita chijé nga sùichijé-la, sùikindaá ni'ya-la; mìkiì tsjá'nde nga kochijé-la. ⁴⁴ Jñò, tikoaá titsajnaandaà; nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'eé kjoiaa ijngò k'a k'e nga jñò mìkiì titsachiñà.

*Chì'nda xi ndaà s'ín kò xi ch'o s'ín
 (Lucas 12:41-48)*

⁴⁵ '¿Yá-ne xi chì'nda kixi xi tjin-la kjoachjine? Jè nei-la sùikijna'nda jñà chì'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, sùikjèn chì'nda xikjín. ⁴⁶ Mé tà ndaà-la jè chì'nda xi k'oas'ín ndaà tísikitasòn k'e nga kjoíí-ne nei-la. ⁴⁷ Xi okixíí xi xan-nò, nei-la chì'nda jè, jè sùikijna'nda yije tsojmi xi tjin-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chì'nda ts'en kitsò nga kòòkò inima-la: “Nei-na, kjin nachrjein kochrjein-la nga kjoíí-ne.” ⁴⁹ Ikjoàn koiits'ia nga skaàn-kò chì'nda xikjín, koa kokjen-kò kò skóko xita ch'i. ⁵⁰ Chì'nda jè, kjoíí-ne nei-la jè nachrjein kò jè hora k'e nga mìkiì tíkoña-la. ⁵¹ Nò tse kjo'in tsjá-la. Tà ngásòn okji kjo'in tsjá-la koni jñà xita xi jò isén tjin-la. Ikjoàn skindaya kò sùjts'iin ni'ño.

25

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti íchjín xi te ma-ne

¹ Jè nachrjein k'e nga kotixoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín koma koni komàt'in jñà ixti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'ín lámpara-la xi ts'e asiti. Kiikoña-la jè xita xi bixan. ² Òn ma-ne ixti íchjín xi tjin-la kjohitsjeèn koa 'òn ma-ne xi tsjin-la kjohitsjeèn. ³ Jñà ixti íchjín xi tsjin-la kjohitsjeèn kiskoé lámpara-la tanga mìkiì ts'a-la asiti. ⁴ Koa jñà ixti íchjín xi jye tjiin-la ts'a nomita asiti-la kò lámpara-la. ⁵ Jè xita xi tibiixan, mìkiì xátí j'ì, koa kjòniñá-la ngats'ì ixti íchjín; tsohofè í'ño. ⁶ K'e nga ijchò osen nitjen, 'ño kiichja jñà xita, kitsò: “Jye nchrobá jè xita xi bixan. Tìtjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaa.” ⁷ Ngats'ì ixti íchjín tsasítjen, koa tsibítsajnaandaà lámpara-la. ⁸ Jñà xi 'òn ma-ne xi tsjin-la kjohitsjeèn kitsò-la jñà xi tjin-la: “Tjiì itsé-nájen asiti-nò. Jè ni'ín-nájen jye tibiits'o.” ⁹ Tanga jñà ixti íchjín xi tjin-la kjohitsjeèn, kitsò-la: “Mìkiì koma, mìkiì kichóya-la tsajen. Tanguí kindá ñanda satíjna.” ¹⁰ Tanga jñà ixti íchjín xi tsjin-la kjohitsjeèn k'e nga kù katse asiti-la, k'eé j'ì xita xi bixan. Koa jñà ixti íchjín xi 'òn ma-ne xi títandaà nga títi lámpara-la, jahas'en kò jè xita xi bixan ya ni'ya ñanda tjin s'eí. Ikjoàn kisichjoa xotjoa-la ni'ya. ¹¹ Koma iskan j'ì-ne jñà ixti íchjín xi nguì 'òn ma. Kitsò: “Na'èn, Na'èn, chíx'a-nájen ni'ya.” ¹² Tanga jè xita xi bixan, tà kitsò-la: “Okixíí xi xan-nò, mìkiì bexkon-nò yá-nò jñò.”

¹³ Jesús kitsò-isa:

—Jñò, titsajnaandaà, nga mìkiì 'yaà mé nachrjein-ne koa mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e ton xi kitjoé-la jñà chì'nda

¹⁴ 'Jè nachrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ti ngaya-la koni tsà jngoò xita xi tjín-la chí'nda. Kjiin i'nde tífi. Kiichja-la chí'nda-la; kisingatsja ton-la nga jngoò ijngoò nga kátasikinda.

¹⁵ 'Jngoò chí'nda xi kitsjaà-la 'òn jmiì ton oro; xi ijngoò jò jmiì kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngoò jmiì kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga siixáko nga jngoò ijngoò. Ikjoàn kii jè nei-la xá ñánda i'nde kjiin. ¹⁶ Jè chí'nda xi kitjoé-la 'òn jmiì, kisixáko ton xi kitjoé-la koa ngui okji kisikijnesòn. ¹⁷ Ko jè chí'nda xi jò jmiì kitjoé-la, k'oaá ti kis'iin, tikoá ngui jò jmiì kisikijnesòn. ¹⁸ Tanga jè chí'nda xi kitjoé-la jngoò jmiì, tà tsibíjna'ma-né ton xi kitsjaà-la nei-la. Yaá tsibíjnajiin it'aà nangui.

¹⁹ 'K'e nga jye kjótseé kii nei-la chí'nda koi, j'ii ijngoò k'a-ne; kis'iin-la kindá jè ton xi kitsjaà-la. ²⁰ Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmiì, koa ngui 'òn jmiì ijchòkosòn. Kitsò-la nei-la: "Na'èn, 'òn jmiì ton xi ji kinìngatsja-ná, koa ngui 'òn jmiì kisikijnesoàn." ²¹ Jè nei-la kitsò-la: "Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jiiin nga títjako-ná." ²² Ikjoàn ijchò jè chí'nda xi jò jmiì kjòngatsja, kitsò: "Na'èn, jò jmiì ton kinìngatsja-ná koa ngui jò jmiì kisikijnesoàn." ²³ Jè nei-la kitsò-la: "Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jiiin nga títjako-ná." ²⁴ Koa k'e nga ijchò jè chí'nda xi jngoò jmiì kjòngatsja kitsò-la nei-la: "Na'èn, bexkoón-lè nga xita jti takòn-né nga bìxkoí tsojmi xi mì ji bitji, ko bìxkoí jña xi mì ji chíjndii. ²⁵ Koií kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibíjna'ma ton-lè ya ijiin nangui. I tíjna-ne ton-lè xi jngoò jmiì kinìngatsja-ná." ²⁶ Jè nei-la kitsò-la: "iNgaji, chí'nda ch'o-né koa xita ts'eè-né! Tsà jye tíjiin-lè nga 'an bìxkoá ñánda mì 'an bitjee ko bìxkoá ñánda mì 'an kíjndiaa. ²⁷ Tsà ya tsibíjni ton-na ya banco mé-ne k'e nga kjoí-na, tjoé-na ton-na ko ki'ndí-la ton xi ts'an." ²⁸ Ikjoàn kitsò-la jña xita xi ya títjajna: "Chjaà'an-là jè ton xi jngoò jmiì; jè tjii-la chí'nda xi te jmiì ma ts'e. ²⁹ Nga jè xi tjín-la, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjín-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ³⁰ Jè chí'nda xi nì mé chíj-la, tìkatjeen ján nditsiaán ya ñánda jñò choòn, yaá skindàya ko yaá siijts'iin ni'ño."

K'e nga jè Nainá kojìndaàjiiin-la ngats'ii xita isò'nde

³¹ 'K'e nga kjoiaa ijngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na koni jngoò xitaxá ítjòn nga kjoikooa kjoajeya-na, ko àkjale tsjeè-na xi títjajnandii-na, k'eé kótijnasoàn íxile ts'e kjotìxoma-na xi 'ñó jeya tíjna. ³² Ngats'ii xita xi tjín isò'nde, yaá koxkóya nguixkoaàn; ikjoàn siijòya koni s'ín paxtò xi ko'ndà tíndsó nga ochrjekàjiiin orrè ko tíndsó ska. ³³ Jña orrè, yaá kítjajnat'aà kixi-na, koa jña tíndsó ska, yaá kítjajnat'aà ngaskón-na. ³⁴ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jña xi títjajnat'aà kixi-na: "Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'in-nò; chjoé kjondaà xi tíjnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde, nga ya kítjajnaà ya ñánda nga jè tíhotìxoma. ³⁵ K'e nga kjòhojò-na, kits'iin-ná jñò xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, kits'iin-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjín-na i'nde ñánda síkjáya, kits'iin-nde-ná ni'ya-nò. ³⁶ K'e nga tsjín-na nikje xi ónakjá, jñò kits'iin-ná; k'e nga kjòxk'én, tsanguì nikinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, tsanguì chitsejèn-ná." ³⁷ Koa jña xi xita kixi skonanguí-na, kitsò-na: "Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, ko kits'iin-lèjen xi chichí?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxínda-lè, ko kits'iin-lèjen nandá nga ki'yoí? ³⁸ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjín-lè i'nde ñánda níkjáyi, ko kits'iin-nde-lèjen ni'ya-najen, nas'ín mìkii yaxkon-lèjen? ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjín-lè nikje xi chíkjeí, ko kits'iin-lèjen? ³⁹ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxk'ín, ko tsanguì nikinda-lèjen?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tina'yi ndayá, ko tsanguì chitsejèn-lèjen?" ⁴⁰ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la: "Okixii xi xan-nò, k'e nga k'oa's'ín kiniko jngoò xita xinguiáa nas'ín takó 'ñó xita ima kji, 'aán xi k'oa's'ín kiniko-ná."

⁴¹ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jña xita xi títjajna ngaskón-na: "Tinchat'aàxìn-ná jñò xi kjo'in tjínè-nò. Tanguió ya i'nde ñánda títi ni'ín xi mìkii bits'o nitá kjé-ne, jè i'nde xi tjíndaà it'aà ts'e xita neii ko àkjale-la. ⁴² K'e nga kjòhojò-na, jñò, mìkii kits'iin-ná xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, mìkii kits'iin-ná nandá nga kits'iaa; ⁴³ k'e nga tsjín-na

i'nde ñánda sikkáya, mikiù kits'i'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjin-na nikje xi ónakjá, jñò mikiù kits'i'na; k'e nga kjòxk'én mikiù tsà kinikinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, mikiù tsanguì chitsejèn-ná.”⁴⁴ Tikoáá jñà xita xi títsajna ngaskón-na skonangui-na, kitso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, nga kjòxínda-lè nga tsjin-lè i'nde ñánda níkjáyi, nga tsjin-lè nikje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá kò mikiù kinichját'aà-lèjen?”⁴⁵ An xi xitaxá ítjòn 'mì-na, xán-la: “Okixíí xi xan-nò, k'e nga mikiù k'oas'ín kinikòò jngòò xita nas'ín takó 'ñó ima kji, 'aán xi mikiù k'oas'ín kinikò-ná.”⁴⁶ Jñà xita ts'en koi s'eé-la kjo'in nita kjé-ne, koa jñà xi xita kixi s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

26

Kiis'ín tsajoóya-ne xita kondra-la Jesús nga tsoba'ño

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Jesús k'e nga jye kiichja yije 'én koi kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

² —Jñò, jye tíjiin-nò nga tà jò nachrjein chija ts'e s'eí Paxko; an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá kongatsja it'aà ts'e xita naxandá nga koòt'aà-na krò.

³ Nachrjein koi jñà xita skò-la no'miù, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskù Moisés kò xita jchínga-la jñà xita judío, yaá chixoña ya nditsin ni'ya-la Caifás xi no'miù ítjòn.

⁴ Yaá tsajoóya-ne kós'ín tsobà'ño Jesús xi kjoa chijé, ikjoàn siik'en. ⁵ Kitsò-la xikjín:

—Mì nachrjein-la s'eí sik'eén nga mì kòts'en jñà xita naxandá.

Jngòò chjoón xi kisikaájno xkiù jne skò Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la jngòò xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ ijchò jngòò chjoón xi 'ya jngòò lamita ndajo xi 'mì alabastro xi tíjya-la xkiù jne, xi 'ño chí-la. K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn skò jè xkiù jne. ⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-la, kitsò:

—¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkiù jne? ⁹ Tsà kàsatíjna, 'ño-là tse chí-la koa jè ton-la komaá kojchát'aà-la xita ima.

¹⁰ Kii'nchré Jesús. K'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne níjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasikò-na ndaà kàs'ín. ¹¹ Jñà xita ima kítsajna kji't'aà-nò; tanga an mì i tíjna kji't'aà-nò. ¹² Koni s'ín kasikò-na chjoón jè, nga kábíxteèn-jno xkiù jne yijo-na, koi okàs'ín-ne nga síkijnandaà-na nga sijjñà. ¹³ Okixíí xi xan-nò, nita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobísòn-nè koi s'ín kasikò-na mé-ne nga siikítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

Kó kis'iin Judas nga tsatíjna Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴ Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjojiin ts'e xita xi tejò ma-ne xita-la Jesús, kiikon jñà xita skò-la no'miù, ¹⁵ kitsò-la:

—¿Kó tíjn ton k'oi-ná nga sìngatsja-nò Jesús?

Jñà xita skò-la no'miù, katé ixò ton chroba tsibíndaàjiin-ne. ¹⁶ Judas, k'eé tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-la kós'ín sìngatsja Jesús.

Kiis'ín tsibíjna okixi Jesús k'e nga tsakjèn-kò xita-la xi tejò ma-ne

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹⁷ Jè nachrjein xi mats'ia ítjòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san jñà xita judío, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga onguí kíndaà-jen tsojmì xi chjineé ts'e s'eí Paxko?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Tanguíchòn ni'ya-la jngòò xita ya ijiin naxandá. Kot'in-là: “Jè maestro k'oáá tsò: Jyeé tíma chraña nachrjein-na nga kiyá. Yaá ni'ya-lè kjián kachrje s'eí Paxko kò xita xi kota'yàt'aà-na.”

¹⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la, k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-la Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

²⁰ K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ímìxa kò x̄ita-la xi tejò ma-ne. ²¹ K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixíí xi xan-nò, jñò, ì t̄ijnajiin jngodò-nò xi s̄ìngatsja-na it'aà ts'e x̄ita kondra-na.

²² Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús 'ñó kjòba-la k'e nga okitsò. K'eeé jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a 'an-ná?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jè xi kóngájiin-kò-na chroba, jé xi s̄ìngatsja-na. ²⁴ 'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, k'oaá s'ín kòmat'ian koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga imà xó-ne jè x̄ita xi s̄ìngatsja-na! Ìsaá-là ndaà komà tsà mìkìi kits'iin x̄ita jè.

²⁵ K'eeé kiichja Judas, jè xi s̄ìngatsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-la:

—Jon, ngaji-né.

²⁶ K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjóé, t̄ichioð, yijo-na né.

²⁷ Ikjoàn kiskoé jngodò ch̄itsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, k'eeé kitsjaà-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Ngats'ioð, t'ioo jè xi t̄íya ch̄itsín. ²⁸ Jè-né xi jnì-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaajiin-kò-nò. Jè jnì-na xixteen xi kjondaà ts'e kjìn x̄ita mé-ne nga jchat'aà-la jé-la.

²⁹ K'oaá xán-nò, mì t̄i k̄i ski-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiko ijngodò k'a-nò vino xitse jè nachrjein k'e nga kotixoma Na'èn-na.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³⁰ K'e nga jye kiseè jngodò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn k̄i ján ì'a nindoò Yá Olivo. ³¹ Jesús kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'ioð jñò, n̄itjen jè, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” ³² Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

³³ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'ìi x̄ita-lè xi i'nga tsjín takòn-lè, 'an, n̄imé nachrjein-ne nga tsjìn takòn-lè.

³⁴ K'eeé kitsò-la Jesús:

—Okixíí xi xan-lè, n̄itjen jè, k'e nga t̄ikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³⁵ Pedro kitsò:

—Nas'ín skanda ya kiyáko-lè mìkìi kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò ngats'ìi x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús.

Kií kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya ì'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

³⁶ K'eeé k̄i Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní kò x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—T̄itsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjät'aà-la Nainá.

³⁷ Jesús k̄i kò Pedro kò ingajò ìxti-la Zebedeo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kjòba-la koa kisikájno inima-la. ³⁸ K'eeé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsí mejèn kiyá. T̄itsajna ijndé koa titsajnakon-kò-ná.

³⁹ Jesús k̄i k̄i chiba-isa. Ikjoàn tsohojna tsakjàn skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá, kitsò:

—J̄i xi Na'èn-na xan-lè, tsà koma, kàtatjaàxin-ná kjo'in koi, tanga mìtsà jè 'én ts'an kitasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

⁴⁰ Ikjoàn j'ìi ìjngòè k'a-ne ya ñánda títsajna xítà-là xi kota'yàt'aà-là, tanga jñà xítà-là, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-là Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngòè hora kòbìtsajnakon kò-ná? ⁴¹ Títsajnakòon koa títsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì sùikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé inima-nò tíjnandaà-né tanga jè yijo-nò xi tsjìn-là nga'ñó.

⁴² Xi ma-ne jò k'a kiì ìjngòè k'a Jesús nga kiì kítsi'ba. Kitsò:

—Ji xi Na'èn-na xan-lè, tsà mìkiì koma tjáxìn-na kjo'in koi, kòs'ín kàtítasòn koni s'ín mejèn-lè.

⁴³ K'e nga j'ìi ìjngòè k'a-ne, jñà xítà xi kota'yàt'aà-là, tákó kjiyijòfè-né nga 'ñó nijñá-là. ⁴⁴ Komà jàn k'a nga kiì kítsi'ba. Yaá kisikítsajna xítà xi kota'yàt'aà-là. Táko k'oaá tì kitsò nga tsibítsi'ba. ⁴⁵ J'ìi ìjngòè k'a-ne ya ñánda títsajna xítà xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:

—¿A tákó títsanìkjáya-nò kò títsafè-nò? Jyeé ijchò hora-là, 'an xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-na, yaá kongatsja jñà xítà jé. ⁴⁶ Tísítjeen, chítsejèn-là, tìkjaán, jyeé nchrobá chraña jè xi sùingatsja-na.

Kií komà k'e nga kindobà'ñó Jesús

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko tik'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojiìn ts'e xítà-là Jesús xi tejò ma-ne. Kjin xítà tjikò xi 'ya kichà ndojò kò yá. Jñà kisikasén xítà skò-là no'miì kò xítà jchínga xi ts'e xítà judío. ⁴⁸ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibénojmi-là kós'ín kòkò-là Jesús. Kitsò-là:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndoba'ñó.

⁴⁹ Nìtoón kiì kasit'aà chraña-là Jesús. Kitsò-là:

—Ndaà-lè Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-là:

—Amigo, ¿mé xá kjoì-ne?

Jñà xítà xi tjikò Judas, nìtoón kitsobà'ñó Jesús.

⁵¹ Jngòè xítà xi tìkoá ya tsóhoko Jesús, tsachrje kichà ndojò-là. Tsajá-là jè xítà chí'nda-là no'miì ítjòn; tsatet'aà líká-là. ⁵² Jesús kitsò:

—Tìkájnatjòì kichà ndojò-lè ya i'nde-là; jñà xi kichà skaàn-ne nga sùik'en xíkjin, ngásòn kichà kiyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mì 'ya-jèn tsà 'an sijé-là Na'èn-na, tsatoó tejò jmiì àkjale nìtoón sùikasén-na? ⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sijé, mìkiì kítasòn koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín koma.

⁵⁵ Jesús kitsò-là jñà xítà xi kjin ma-ne:

—¿Mé-ne kòs'ín kòf'ìi ndobà'ñó-ná nga kò kichà kò yá kich'à koni tsà jngòè xítà chijé? Nachrjein nchijòn tíjnako-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò kò mìkiì kindobà'ñó-ná.

⁵⁶ K'oíí kjoa-là okoma-ne nga kítasòn 'én xi tíj't'aà xojon-là jñà xítà xi kiichja ngajo-là Nainá.

Tik'eé-né ngats'ìi xítà xi kota'yàt'aà-là Jesús tsanga kò kitsjeiìn takòn.

Kií komà k'e nga tsibijna Jesús nguixkòn no'miì ítjòn

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Jñà xítà xi kitsobà'ñó Jesús kiìkò ñánda tíjna Caifás xi no'miì ítjòn. Yaá títsajna xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò xítà jchínga-là xítà judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà kjiìn tà kjiìn tsajmeètjìngui-là skanda ijchò ndítsin ni'ya-là no'miì ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yaá tsibijnat'aà-là ñánda títsajna xítà xi síkinda ni'ya ingo nga mejèn-là skoe kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa.

⁵⁹ Jñà xítà skò-là no'miì kò xítà jchínga, ngats'ìi xítà xi tíjn-là xá ts'e xítà judío, tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sùingatsja-ne xítà Roma nga sùik'en Jesús. ⁶⁰ Tanga nímé 'én kisakò-là nas'ín ijchò xítà ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò xítà ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—Xítà jè kitsò-né: “'An, koma-na nga sìhixòña ingo ítjòn-là Nainá koa jàn nachrjein kindàyà ìjngòè k'a-na.” ⁶² K'eé tsasijna kixi jè no'miì ítjòn. Kitsò-là Jesús:

—¿A nìmé 'én nokjoì, koni tsò 'én xi tsjá xita koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkìi kichja. Jè nò'miì ítjòn kitsò-la:

—Tènojmi kixi nga nguixkon Nainá xi tíjnakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [xita xi xó kisikasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-la mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngajíi xi k'oa si nga 'an-ná. Tikoá, k'oaá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kótijnat'aà kixi-la ñánda tíjna Nainá xi 'ño tse nga'ño tíjn-la. Tikoáá jcha-ná k'e nga kjinchrobàjñaà ijìin ifi xi ts'e ngajmiì.

⁶⁵ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ño kòjti-la, kitsò:

—Xita jè, jyeé kà'yaà nga chjajno-la Nainá koni tsò 'én xi chja. ¿Mé s'èén-isa-ná xita xi kj'eíi xi tsjá 'én? Jñá, jyeé kàna'yà-lá koni s'ín chjajno-la Nainá. ⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi sikoáá?

Ngats'iì xita kitsò:

—Tjín-la jé, ok'ín-la nga sik'en.

⁶⁷ Íkjoàn tsibíchrá'a kò tsi'beé-la. Koá tíjn xi isén-la tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-la:

—Ji Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿yá xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús

(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga tíjna nditsin ni'ya, ijchòkon jngoò chjoón chí'nda xi kitsò-la:

—Tikoáá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Galilea i'nde-la.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkon ngats'iì xita. Kitsò:

—Mìkìi be mé 'én xi tinokjoì.

⁷¹ Jè Pedro jyeé tíbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtseè jngoò chjoón xi k'oa ti kitsò-la jñà xita xi ya títsajna. Kitsò:

—Xita jè, tikoáá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ijngoò k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—¿Tíbeè Nainá, mìkìi bexkoan xita jè!

⁷³ Nga komà iskan jñà xita xi ya títsajna ijchòkon ñánda tíjna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, tikoáá ngaji xita xi kota'yàt'aà-la Jesús-né. 'Yaà-lè; k'oaá tìs'ín nokjoì.

⁷⁴ K'èé isa 'ño kichja Pedro kitsò:

—¿Beè Nainá, nas'ín tik'eèn-ná, mìkìi bexkoan xita jè!

Tik'e-ne kiskindàya jngoò kóxtí. ⁷⁵ K'èé tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'èé itjo ni'ya Pedro, jàn nditsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

27

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

¹ K'e nga kis'e isén, ngats'iì xita skò-la nò'miì, jñà xita jchínga ts'e xita judío tsajoóya-ne nga kondra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne jñà xita Roma nga sijk'en. ² Tsibít'aà'ño, kiko nga kisingatsja Pilato xi xitaxá gobernador tíjna ts'e Roma.

Kií komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, k'e nga jye kijtseè nga jye kitjoèt'in kjoa nga kiyá, 'ño kokájno-la kjoa xi kis'iin koá kisikátji-ne tòn chroba xi katé ma-ne jñà xita skò-la nò'miì kò xita jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tseé jé tsohótsji-la yijo-na nga kisingatsja-nò jngoò xita xi nímé jé tíjn-la.

Tanga jñà xita koi kitsò:

—Ngajen, mìkìi 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítso tòn ya ingo ítjòn. K'èé kii tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ Jñà xita skò-la nò'miì, kiskoé tòn, kitsò:

—Mìkìi koma ya sijngoaá tòn xi tjiya kaxa-la tòn kjotjò-la Nainá. Tòn jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'ée tsajoóya-ne nga jè tòn jè, nanguí kotse jngò 'nde-ne, xi 'mì: I'nde Ñánda Mandaà Tijí, mé-ne nga s'e-ne i'nde ñánda koma siìjìn xita xi xìn naxandá-la. ⁸ K'oií kjoa-la, skanda nachrjein i'nde, tákó k'oaá 'mì i'nde jè nga i'nde-la Jní 'mì. ⁹ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Jeremías xita xi kùichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé tòn chroba xi katé ma-ne, koni tjin tsibijna-la chjí-la jñà xita Israel, ¹⁰ kò k'oaá s'ín kisikjeén tòn jè nga tsatse i'nde-la xita xi tijí bíndaà koni s'ín kitsjaà-na okixi Nainá.”

Én xi kùichja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Jesús, k'e nga síjna nguixkòn jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A ji-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹² K'e nga nchihóngui Jesús jñà xita sko-la no'miì kò xita jchínga-la xita judío, Jesús nimé 'én kùichja. ¹³ K'ée kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mì na'ya-la koni tsò-lè? Kjìn 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴ Tanga Jesús nijngò 'én kùichja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

Kíi komà k'e nga kitjòndè kjoa Jesús nga kiyá

(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

¹⁵ Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxkò, jè xitaxá gobernador síkijnandeí jngò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xita naxandá nga kijnandeí. ¹⁶ Tik'eé-ne tíjna'ya ndayá jngò xita xi 'ya-la nga 'ñó ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷ K'e nga chixoña xita naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kijnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸ Koií okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjìn-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

¹⁹ Jè Pilato k'e nga tíjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kìi jì chingájin kjoa-la xita kixi jè. Nati nitjen, tsí 'ñó ch'o tsò nijná xi kò'bù-na ít'aà ts'e.”

²⁰ Tanga jñà xita sko-la no'miì kò xita jchínga, chinchá'a xita naxandá nga kátasíjé nga kátijnandeí Barrabás kò kátasík'en Jesús. ²¹ Jè xitaxá gobernador ijngò k'a kiskònangui-la jñà xita naxandá; kitsò-la:

—¿Ñá-laá nga ingajò xita koi xi mejèn-nò nga síkijnandiaá?

Jñà xita naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

²² Pilato kiskònangui-la jñà xita naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi sikoá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'iì xita naxandá kitsò:

—¿Kátasit'aà krò!

²³ K'ée kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xita, isaá 'ñó kùichja, kitsò:

—¿Kátasit'aà krò!

²⁴ K'e nga kijtsee Pilato nga nì mé kjoa sindaàjin, tà isaá tímatse kjoasiì, kiskinikjaá nandá nga tsanjno tsja nga nguixkòn xita naxandá [mé-ne nga skoe-ne jñà xita nga nimé jé tjin-la]. Kitsò:

—Nimé jé tjin-na xi ít'aà ts'e xita kixi jè nga mejèn-nò nìk'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

²⁵ Ngats'iì xita kjìn kitsò:

—Kjoabiyaà-la xita jè, kindá tsajen-nájen kò ixti-najen.

²⁶ Pilato, k'eé kisikíjnandeí Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sit'aà krò.

²⁷ Jñà soldado-la xitaxá gobernador kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikjín nga tsibitsajnandi-la. ²⁸ Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngod nikje xi inì kji. ²⁹ Ikjoàn tsibí'a sko jngod corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne, koa jngod yá tsohóya tsja kixj; k'eé chincha-xkó'nchit'aà-la nga kisisobà-la. Kitsò-la:

— ¡Viva xitaxá ítjòn-la xita judío!

³⁰ Tikoáá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajnchra xi kjiya tsja, tsatjì sko. ³¹ K'e nga jye kisisobà-la, jaàxin-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiiko nga kosit'aà krò.

Kií kiniko Jesús k'e nga kisasit'aà krò

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaakjod jngod xita xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jñà soldado kjo'ño kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en, ³⁴ yaá kitsjaà-la vino xi tsjájiin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mìkì kits'iì.

³⁵ K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xikjín yá ts'e koma. K'oaá s'ín tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” ³⁶ Ikjoàn yaá tsibitsajna nga kisikinda Jesús. ³⁷ Ya isòn sko krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinik'en. Jñà 'én koi, tsò: “Jè jèe xi Jesús xi Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

³⁸ Tikoáá kisit'aà krò jò xita chijé. Jngod kisit'aà nga kixi-la koa jngod kisit'aà nga ngaskón-la. ³⁹ Jñà xita xi ya ja, síkatji sko nga kiichjajno-la, ⁴⁰ kitsò-la:

— Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne; tikíjnandeí yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

⁴¹ K'oaá tis'in kisisobà-la jñà xita sko-la no'mi, ko xita xi okóya kjo'tixoma-la Nainá xi kiskì Moisés, ko xita jchínga ts'e xita judío. Kitsò:

⁴² — Xita jè, tsachrjekàjini kjo'in xi kj'eí xita, tanga jè xi yijo-la, mìkì ma ochrjekàjini kjo'in. Tsà kixi kjoa nga jè Xitaxá ítjòn-la Israel, kàtìtjojen-t'aà krò mé-ne nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e. ⁴³ Xita jè, it'aà ts'e Nainá kjò'ñót'aà ikon. Tsà kixi kjoa tsjakeè Nainá, i'nde, jè kàtasiko. Nga k'oaá ti kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴ Skanda jñà xita chijé xi tikoá ya kjit'aà krò tikoáá tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kòhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò.

⁴⁶ Tjè-ne hora Jesús 'ño kiichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjín i'nga xita xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

— Xita jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'eé tsangachikon jngod xi kiikjaá tsanga; kisika'nchi-la ko vinagre; ikjoàn tsi-bísko-la ínaxo; kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì. ⁴⁹ Tanga kitsò xita xi i'nga:

— Kiì k'oa niko, chítsejèn-lá, ¿a kjoíí Elías nga skónájen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ijngod k'a 'ño kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjohóya jngod osen ingo ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui; ts'a ch'ón koa tsàkjàn naxi ⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mik'en. Kjìn xita tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtseé k'en. ⁵³ Jñà xita mik'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xita koi, jahas'en ya naxandá tsjeè Jerusalén; kjìn xita kijtseèxon.

⁵⁴ Jñà xita xi nchisikinda Jesús ko jé xita sko-la soldado, k'e nga kijtseè nga ts'a ch'ón, ngats'iì kjoa xi komà, tsí ndàà kitsakjòn. K'eé kitsò:

— Kixií-là kjoa, xita jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁵⁵ Tíkooá kjin íchjín títsajna xi kjiin nchikotsejèn-ne xi inchrobà-tjingui-là Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-là. ⁵⁶ Yaá títsajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-là ma Jacobo kò José, kò nea-là ixti-là Zebedeo.

K'e nga kisihjiin Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'iì jngòò xitá nchiná xi 'mì José. Yaá i'nde-là jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xitá jè tíkooá yaá kiskoòta'yàt'aà-là Jesús. ⁵⁸ K'eé kiichja-là Pilato nga kisijé-là yijo-là Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtatjoé-là. ⁵⁹ José kiskoé yijo-là Jesús; kisikájté jngòò nikje sábana tsjeè. ⁶⁰ Kii kíhjiin ya nangui-là xi ts'e José. Kiskinìs'engui jngòò ngajo itsjó xitse xi xó tsibíndaà-ne ya ingui nguijo. Ikjoàn tsohójtza xotjoa-là ngajo jngòò ndajo teè; ikjoàn kiì-ne. ⁶¹ Jè María Magdalena kò María xi ijngòò, yaá tsibítsajnat'aà chraña-là ñánda kisihjiin Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kisihjiin Jesús

⁶² K'e nga komà inchijòn, jè nachrjein nikjáya, jña xitá sko-là no'miì kò xitá fariseo kiikon Pilato. ⁶³ Kitsò-là:

—Na'èn, bítsjeèn-najen, jè xitá ndiso jèè, k'e nga sa tsibijnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nachrjein kjoáya-na.” ⁶⁴ K'oií kjoa-là kàtamakinda itsjó-là skanda k'e koma jàn nachrjein nga mì yaá kijchò xitá-là xi kota'yàt'aà-là k'e nga nitjen nga kjikò chijé yijo-là. Ikjoàn kitso jña xitá-là nga keènojmi-là jña xitá naxandá: “Jyeé jaáya-là xi it'aà ts'e kjoabiyaà.” Koá isaá ch'o komà 'én ndiso koi koni jña xi ítjòn.

⁶⁵ Kitsò Pilato:

—Ya títsajna soldado. Tanguió tikindaa. 'Nó tichjoà jè itsjó nga 'nó kàtas'e.

⁶⁶ K'eé kiì nga tsibíchjoà'nó jè itsjó koá tsasén jngòò-là sello ya isò'nga-là ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikítsajna soldado xi kisikinda.

28

Mé xi komà k'e nga jaáya-là Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ K'e nga jye tsato nachrjein nikjáya, nga jye tís'e isén jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kiì María Magdalena kò María xi ijngòò nga kiì katsejèn-là itsjó-là ñánda kisihjiin Jesús. ² K'e nga itjokàjen jngòò àkjale-là Nainá xi inchrobà-ne ngajmiì, tà nitoón ts'a jngòò ch'ón xi 'nó ts'a nga jaàxin jè ndajo xi kijtsa ngajo itsjó; yaá tsibijnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngòò ni'ín ch'on; kò jè nikje-là xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ Jña soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-là. Tsí chiba-là tsatsé-né koá yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-là jña íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjioè Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì tì íí tíjna-ne. Jyeé kòfaáya-là koni s'ín kitsò nga kjoáya-là. Nchrobá chitsejèn-là i'nde-là ñánda kisijna. ⁷ Nitoón tanguió, koatìn-là xitá xi kota'yàt'aà-là: “Jyeé kòfaáya-là. Jè, yaá tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ijngòò k'a.” Ta k'oaá tjín 'én xi tsja-nò.

⁸ Jña íchjín nitoón itjongui-ne nguijo; kiì tsangachikon; okji tsakjón koá okji 'nó tsja s'e-là nga kiì kénojmi-là xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús. ⁹ K'e nga nchifi íchjín, tà nitoón kisatiikjòè Jesús koá kisihixat'aà. Jña íchjín, kiì kinchat'aà chraña-là, ikjoàn chincha-xkó'nchit'aà-là nga kijtseèxkón, k'eé kitsohòkjá ndsokò. ¹⁰ Jesús kitsò-là:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió tikí'nchré jña 'ndsè mé-ne nga kàtjì-ne ján Galilea. Yaá skoe ijngòò k'a-na.

Én xi kitsjaà jña soldado

¹¹ K'e nga nchifi-ne jña íchjín, tíkooá kiì i'nga-ne jña soldado xi kisikinda jé itsjó; kiì ján jngòò osen naxandá nga kiì kénojmi-là jña xitá sko-là no'miì ngats'iì kjoá xi komà. ¹² Jña xitá sko-là no'miì kiikáko jña xitá jchínga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé ton kitsjaà-là jña soldado, ¹³ ikjoàn kitsò-là:

—Jñò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen nitjen nga titsayijòfè-jen, jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkjaá chijé yijo-la.” ¹⁴ Tsà kji'nchré jè xitaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ Jñà soldado kiskoé ton xi kitsjaà-la kò k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mì-la. Skanda nachrjein i'ndeij tákó k'oaá tsò jñà xitá judío.

Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xitá xi kota'yàt'aà-la

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁶ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús xi nguì tejngoò ma-ne, kiì ján Galilea ya nindoò ñánda nga okitsò-la Jesús. ¹⁷ K'e nga kijtseè Jesús, chincha-xkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. Tanga tjín i'nga xi mìkì kòkjeiín-la tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'ée kiì kasit'aà chraña-la, kitsò-la:

—Jyee kitjóé yije-na nga'ño nga 'an kotìxoma ngajmii kò i isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije xitá xi tjín nga tíjtsa naxandá xi tjín isò'nde; takóya-là nga it'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar it'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná kò ts'e Ki'ndí-la koa kò ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; ²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakoóya-nò. Kì nìjchàajiìn-jèn nga 'aán tìjnako-nò nachrjein inchiòn skanda k'e nga kjoehet'aà isò'nde. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Marcos

Kó kitsò 'én xi kùichja Juan xi kis'iin bautizar xita
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

¹ I mats'ia-ne 'én ndaà-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá.

² K'oaá s'ín komà koni s'ín tjt'aà xojon-la Isaías xita xi kùichja ngajo-la Nainá nga kitsò:
'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koìndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

³ Na'yà-la jta-la jngoò xita xi 'ño chja
ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:
“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò;
kixi tikájna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'è-ná.”

⁴ K'oaá s'ín komà; j'ì jè Juan nga kis'iin bautizar xita ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. Kùichjaya nga kàtasíkájno jé-la jña xita nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kàtas'ín bautizar yijo-la mé-ne nga siijchàat'aà-la Nainá jé-la. ⁵ Kjìn xita ijchò 'nchré-la Juan xi inchrobà-ne nangui Judea ko naxandá Jerusalén. K'e nga jye jahatakòn jé-la jña xita, jè Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán.

⁶ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; ko jngoò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la; tsojmì xi kiskine Juan, jña cho langosta, ko tsjén-la cho cera xi tjín jjiin ijña.

⁷ K'oaá s'ín kùichja nga tsò:

—Jjngoò nchrobátjngui-na xi isa tse nga'ño tjín-la mì k'oaà-ne koni 'an, skanda mì kì tjí'nde-na nga kósiñiat'aà-la nga skíjnda jè xox'ín-la xojté-la. ⁸ Kixi kjoa 'an, ta nandá s'iin-na bautizar xita, tanga jè xi sa nchrobátjngui-na, koó Inima Tsjeè-la Nainá s'iin-nò bautizar.

Kós'ín komà k'e nga komà bautizar Jesús
(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹ Jngoò nachrjein j'ì-ne Jesús ya Nazaret, nangui xi chja-ne Galilea; ikjoàn jè Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán. ¹⁰ K'e nga itjokajjiin-ne nandá Jesús, nitoón kijtseè nga kitáx'a ngajmì koa jè Inima Tsjeè-la Nainá inchrobàjen 'nè-la koni jngoò nise paloma. ¹¹ Koa kina'yà jngoò-la 'én xi ngajmì inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na, xan-lè, xi 'ño matsjake-lè, tsja tjín-la takoàn it'aà tsiji.

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² Nga komà iskan jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Jesús ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ¹³ Ichán nachrjein tsibijna; tsibijnajiin-la cho ts'en ko jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé. Tanga jña àkjale kisis'in-la.

K'e nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá ya i'nde Galilea
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴ K'e nga jye kii ndáyá Juan xi kis'iin bautizar xita, Jesús kii ján Galilea nga kùichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. ¹⁵ Kitsò:

—Jye kjòchrañat'aà-nò nachrjein nga jchaa kós'ín otíxoma Nainá. Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaátsji-nò; kàtakjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

Kii kis'iin Jesús nga ñijòn xita kùichja-la xi ma-la sík'en tìn
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

¹⁶ Jesús, k'e nga ja indii ndáchikon Galilea, kijtseè xi 'mì Simón ko 'ndse Andrés nga nchisikatjen-nguindá na'ya-la. Xita koi, tijn sík'en. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjिंगui-ná, 'an tsjaà-nò xá nga kíxkóya xítà xi 'an kjit'aà-na koni s'ín maxkóya tìn k'e nga nìk'eèn.

¹⁸ Jñà xítà koi nitoón kisikájna na'ya-la nga kùtjिंगui-la Jesús.

¹⁹ Ìsa xijngoàà ìsa, Jesús kijtseè xi 'mì Jacobo kò 'ndse Juan, ìxti-la Zebedeo nga títsaya chitso; nchibíndaàya na'ya-la. ²⁰ Tíkooá nitoón kiichja-la xítà koi; yaá kùtjिंगui-la Jesús; kisikájna Zebedeo xi na'èn-la ma, kò xítà chi'nda xi síxáko ya iya chitso.

Jngòè xítà xi inìma ch'o-la neí tjiin inìma-la

(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchò naxandá Capernaum; k'e nga jye ijchò nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xítà judío; ikjoàn tsakóya 'én-la Nainá. ²² Jñà xítà, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. K'oaá s'ín tsakóya koni jngòè xítà xi 'ñó tjin-la kjetíxoma; mìtsà k'oas'ín tsakóya koni xítà xi okóya kjetíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés. ²³ Ya ni'ya ingo sinagoga tìjna jngòè xítà xi inìma ch'o-la neí tjiin inìma-la. 'Nó kiichja nga kitsò:

²⁴ —Jì Jesús, xi Nazaret tsiji, ¿mé xi mejèn-lè? ¿Mé xi binchaàtsji? ¿A kò'fì nìkjesòn-nájen? Bexkon-lè; jì-né xi Xítà Tsjeè-la Nainá.

²⁵ Tanga Jesús tsohótiko jè inìma cho-la neí, kitsò-la:

—Jyò tìjni, titjoiin inìma-la xítà jè.

²⁶ Jè inìma cho-la neí kisikatsé koá kiskindáya xá, ikjoàn itjoiin inìma-la xítà jè.

²⁷ Ngats'ì xítà xi títsajna, tà k'oaá koma-la; xkì xi ján tsohóko xíkjin; kitsò:

—¿Mé kjoa-ne koi? Jngòè kjoa xitse okóya xi tjin-la kjetíxoma. Skanda jñà inìma cho-la neí tsjá-la okixi, kò 'nchréñijon-la.

²⁸ Jesús, nitoón kina'ya-la kóhokji nga jngòè itjandi nangui xi chja-ne Galilea.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè nachíya-la Pedro

(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ Jesús, k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, kjihjtako Jacobo kò Juan, nitoón kii ya ni'ya-la ñánda tìjna Simón kò Andrés. ³⁰ Jè nachíya-la Simón, kijna xk'én-né. Ch'in tìjnga tjin-la. Nitoón kis'enojmí-la Jesús. ³¹ Ikjoàn kiikasit'aà chraña-la; kitsobà'ño tsja; kisikasitjen. Kò nitoón kitjaàxin-la ch'in tìjnga. Ikjoàn chjoón jè, kisis'in-la Jesús kò xítà xi kjihjtako.

K'e nga Jesús, kjin xítà xk'én kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² K'e nga jye kiskaàtji ts'oi nga jye kòjnò, j'ìko-la Jesús ngats'ì xítà xk'én kò xi inìma cho-la neí tjiin inìma-la. ³³ Ngats'ì xítà naxandá, yaá kitseèjto xotjoa ni'ya. ³⁴ Jesús, kjin jchán xítà kisindaà-ne xi kjin skaya ch'in tjin-la tíkooá tsachrjekàjiiin inìma ch'o-la neí xi tjiin inìma-la xítà; Jesús mìkii kitsjaà'nde nga jñà neí kiichja nga jñà inìma ch'o-la neí jyeé beèxkon yá-né Jesús.

K'e nga ijchò Jesús ján Galilea nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá

(Lucas 4:42-44)

³⁵ 'Nó tajñòya tsasítjen Jesús; tákó jñò-ìsa nga itjoiin najnchra; kii jngòè i'nde it'aà xìn ñánda tsjin xítà nga kiichjat'aà-la Nainá. ³⁶ Simón kò xítà xíkjin xi i'nga, kii kátsji Jesús.

³⁷ K'e nga jye kisakò-la ñánda tìjna Jesús, kitsò-la:

—Ngats'ì xítà, jii ótsji-lè.

³⁸ Kiichja Jesús, kitsò:

—Tíkooá tìkjiaán jñà naxandá chrañat'aà nga kichjaya 'én-la Nainá nga koií xá j'i-na.

³⁹ K'oaá s'ín tsajmeè Jesús kóhokji i'nde Galilea nga kiichjaya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga xkì xi ján naxandá. Tíkooá tsachrjekàjiiin-ne inìma cho-la neí xi tjiin inìma-la xítà.

Kii komà nga kjoànda jngòè-ne xítà xi tìbindojno chrjoa yijo-la

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ J'iikon jngoò x̄ita xi t̄ibindojno chrjoa yijo-l̄a. Tsasèn-xkó'nchit'aà-l̄a Jesús, tsi-bítsi'ba-l̄a, kitsò-l̄a:

—Tsà mejèn-lè, t̄itsjeè-ná ch'in xi t̄jín-na.

⁴¹ Jesús kjòhimakeè-né, tsijmeé tsja nga tsohót'aà-l̄a yijo-l̄a x̄ita jè, kitsò-l̄a:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne.

⁴² T̄ik'eé-ne nga t̄íchja Jesús, n̄itoón kjòndaà-ne; kitjaàxìn-l̄a ch'in; kjòtsjeè-ne yijo-l̄a.

⁴³ Jesús kisìhixat'aà x̄ita jè nga kiì-ne. T̄anga ítjòn 'nó tsibít'in-l̄a, kitsò-l̄a:

⁴⁴ —T̄iná'yi, k̄i yá x̄ita bènojní-l̄a. T'in n̄ánda t̄jna n̄o'miì, takó-l̄a yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; jch'iì kjotjò-lè, tsojmì xi s̄íjè kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixk̄on Nainá t̄ikoa skoe j̄nà x̄ita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

⁴⁵ T̄anga x̄ita jè, k'e nga kiì-ne, tsibíts'ia nga tsibénojní yije kós'ín komàt'in. K'oaá komà-ne nga jè Jesús, m̄i t̄i kiì ma taxk̄i jahas'en-jìin-ne j̄nà naxandá; yaá tsibìjna n̄ánda tsjìn x̄ita. T̄anga j̄nà x̄ita xi xk̄i xi ján i'nde inchrobà-ne, yaá ijchòkon n̄ánda t̄jna Jesús.

2

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne x̄ita xi m̄ikii ma osijna kixi

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

¹ Xi komà jò jàn n̄achrjein, ijchò ijngoò k'a Jesús ján naxandá Capernaum. Kiì'nchré x̄ita nga ya t̄jna Jesús ya ni'ya jè. ² T̄ik'e-ne kjìn jchán x̄ita ijchò maxkót'aà-l̄a skanda m̄i ti kiì tsì'ndè-ne xotjoa ni'ya. Jesús kiichjayajìin-l̄a 'én ndaà-l̄a Nainá. ³ Jngoò x̄ita j'iiko xi m̄ikii ma s̄ihiníya yijo-l̄a. N̄ijòn x̄ita yangui. ⁴ Nga m̄ikii komà kitjò'nde-l̄a nga jahas'en ya xotjoa ni'ya, nga 'nó kjìn x̄ita t̄itsajna, yaá kiskíx'a itsjá ni'ya ya kixi-l̄a n̄ánda t̄jna Jesús. Yaá kiskinijen-ne jè x̄ita xi xk'én xi kjiya-l̄a yá. ⁵ Jesús, k'e nga kijtseè nga j̄nà x̄ita koi mokjeiín-l̄a it'aà tse, kitsò-l̄a jè x̄ita xi xk'én:

—Ji ndí na'èn, jé-lè jye kichàat'aà-lè.

⁶ Ya t̄itsajna i'nga x̄ita xi okóya kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés nga nchisík̄itsjeèn ijìin inima-l̄a. Kitsò: ⁷ “¿Mé-ne k̄os'ín chja-ne jè x̄ita jè nga Nainá chjajno-l̄a? Nga tajngoò Nainá s̄jchàat'aà-ná jé-ná.” ⁸ T̄ik'e kijtseèya-l̄a Jesús koni s'ín nchisík̄itsjeèn ijìin inima-l̄a. Kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne k̄otsò-ne kjohítsjeèn-l̄a inima-nó? ⁹ ¿Mé xi isa chiba 'in t̄jín? Tsà xan-l̄a jè x̄ita xi xk'én: “Jé-lè jye kàchàat'aà-lè”, o tsà xán-l̄a: “Chjoí n̄achan-lè, t̄is̄itj̄in, t̄itjeí.”

¹⁰ Kokodò-nò nga 'an xi Ki'ndí-l̄a X̄ita xan-l̄a yijo-na, t̄j'ndeé-na nga s̄jchàat'aà-l̄a jé-l̄a x̄ita i isd'nde.

K'eé kitsò-l̄a jè x̄ita xi xk'én:

¹¹ —Ji, k'oaá xan-lè: T̄is̄itj̄in, chjoí n̄achan-yá-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

¹² K'eé tsasítjen jè x̄ita xk'én. Kiskoé n̄achan-l̄a. Itjoiin-l̄a ngats'iì x̄ita xi t̄itsajna. K'e nga kijtseè kjoa koi, tà kjòxkón-l̄a ngats'iì x̄ita. K'eé jeya kisik̄ijna Nainá. Kitsò:

—N̄i saá jngoò k'a 'yaá jngoò kjoa xi k̄os'ín ma.

K'e nga jè Jesús kiichja-l̄a Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³ Jesús, ijngoò k'a itjo. Kiì ján indii ndáchikon. Ngats'iì x̄ita yaá ijchòkon, ikjoàn tsakóya-l̄a 'én ndaà-l̄a Nainá. ¹⁴ K'e nga nchifi, Jesús kijtseè jè Leví, ki'ndí-l̄a Alfeo. T̄jnat'aà ím̄ixa ya n̄ánda síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. Kitsò-l̄a:

—Nchrohótj̄ingui-ná.

K'eé tsasítjen Leví, kiitj̄ingui-l̄a Jesús. ¹⁵ K'e nga t̄jnat'aà ím̄ixa Jesús nga t̄ikjèn ya ni'ya-l̄a Leví, kjìn ma x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì k̄o x̄ita xi jé t̄jín-l̄a t̄itsat'aako ím̄ixa Jesús k̄o x̄ita xi kota'yàt'aà-l̄a. Kjìn jchán ma x̄ita xi t̄j̄ingui-l̄a. ¹⁶ J̄nà x̄ita xi okóya kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés k̄o x̄ita fariseo k'e nga kijtseè Jesús nga t̄ikjèn-k̄o x̄ita xi tse jé t̄jín-l̄a k̄o x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì, kitsò-l̄a j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-l̄a Jesús:

—¿Mé-ne k'oaas'ín-ne Maestro-nò nga x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì k̄o x̄ita jé kjèn-k̄o-ne?

¹⁷ K'e nga kiì'nchré Jesús; kitsò-l̄a:

—Jñà x̄ita xi mì ch'in t̄jín-là, mì chj̄inexkiì mochjeén-là; jñà-né x̄ita xi xk'én xi mochjeén-là chj̄inexkiì. 'An, mìtsà koi xá j'i-na nga jñà kichjà-là jñà x̄ita xi tsò-là yijo-là nga x̄ita kixi, koií xá j'i-na nga jñà kichjà-là x̄ita xi beè-là ikon nga jé t̄jín-là.

X̄ita xi bitsajnachjan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Jngò k'a, k'e nga jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Juan kò jñà xi kota'yàt'aà-là x̄ita Fariseo nchibitsajnachjan, kiì i'nga x̄ita koi nga kiskònangui-là Jesús. Kitsò-là:

—Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Juan kò xi kota'yàt'aà-là x̄ita Fariseo bitsajnachjan-né. ¿Mé-ne jñà x̄ita tsiji xi kota'yàt'aà-lè mì bitsajnachjan-né?

¹⁹ Kitsò Jesús:

—¿A bitsajnachjaán x̄ita k'e nga x̄ita kòbixan k'e nga ya t̄jínako-isa jè x̄ita x'in xi kòbixan? Majìn, mìkiì bitsajnachjan x̄ita. ²⁰ Tanga kijchò nachrjein k'e nga t̄jáxìn-là x'in xi kòbixan; k'e-né nga kítsajnachjan x̄ita.

²¹ 'Jngò nikje ìbaà mìkiì ma sijto-ne kò nikje x̄itse; nga jè nikje x̄itse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsaá tse koma ñánda kixajnda kji. ²² T̄ikoaá mìtsà yá xi koma binchá xán ixii kò chrjoa jchínga; tsà kòs'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, siixajnda chrjoa jchínga, ìkjoàn chija xán kò chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa x̄itseé sinchá.

Kiís'ín t̄jín it'aà ts'e nachrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³ Jngò nachrjein nìkjáya ja Jesús ya ñánda títje trigo. Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là tsate chiba natín-là trigo. ²⁴ Jñà x̄ita Fariseo kitsò-là:

—¿Mé-ne kòs'ín-ne x̄ita-lè jè nachrjein nìkjáya? Mìkiì t̄j'nde nga kòs'ín koma.

²⁵⁻²⁶ Kiichja Jesús kitsò-là:

—¿Jñò, a mìtsà jye t̄jiiìn-nò koni s'ín t̄ichja Xojon-là Nainá koni kis'iìn x̄itaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà x̄ita-là xi kjihjtake k'e nga no'miì ítjòn tsibijna jè Abiatar? K'e nga kjòhojò-là nga nì mé t̄jín xi kine, jahas'en ni'ya-là Nainá. Tsakjèn inchrjín tsjeè-là Nainá. T̄ikoa kitsjaà-là x̄ita-là xi t̄jiko. Mìkiì t̄j'nde nga jñà kokjen. Tà jñà no'miì t̄j'nde-là nga kokjen.

²⁷ Jngò k'a kitsò Jesús:

—Jè nachrjein nìkjáya, koií xá kisindaà-ne nga kjondaà ts'e x̄ita. Mìtsà koi xá kisindaà-ne x̄ita nga kjondaà ts'e nachrjein. ²⁸ K'oaá s'ín t̄jín, 'an xi Ki'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na, skanda jè nachrjein nìkjáya, 'aán otiixoma-là.

3

X̄ita xi kixit'aà jngò tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

¹ Jngò k'a jahas'en Jesús ñánda t̄jna jngò ni'ya ingo sinagoga. Kò ya t̄jna jngò x̄ita xi kixit'aà jngò tsja. ² Jñà kondra-là Jesús nchisíkinda nga mejèn-là nga skoe a siindaá-ne jè x̄ita xi kixit'aà tsja jè nachrjein nìkjáya, mé-ne nga koma kohòngui-ne. ³ Jesús kitsò-là jè x̄ita xi kixit'aà jngò tsja:

—T̄is̄t̄jiìn, t̄is̄ijni ì jngò osen-là x̄ita.

⁴ Jesús k'eé kitsò-là jñà x̄ita xi i'nga:

—¿A tsjá'nde kjotíxoma nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén, jè nachrjein nìkjáya? ¿A sindaá-ná x̄ita, o xi sik'en-ná?

Jñà x̄ita xi otì'mi-là ta jyò tsibitsajna. ⁵ Jesús kiskoòtsejèn-jiiìn-là x̄ita nga jti komà-là. T̄ikoa ba kis'e-là nga tájaàjiiìn t̄jín inima-là jñà x̄ita. K'eé kitsò-là jè x̄ita xi kixit'aà tsja:

—Tjeendojoi ndseii.

Tsijmeé tsja, n̄itoón kjondaà-ne. ⁶ Jñà x̄ita fariseo, k'e nga itjo-ne, tsajoóya-ne kò x̄ita Herodes nga mejèn-là siik'en Jesús.

K'e nga kjin x̄ita kùt̄jngui-là Jesús ya indii ndáchikon Galilea

⁷ Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la chinchat'aà xìn. Ján kiì indiì ndáchikon. Kjin xita kiitjingui-la xi nangui Galilea ts'e kò xita nangui Judea, ⁸ kò xita naxandá Jerusalén, kò xita nangui Idumea, kò xita xijngoàà xajngá nandá Jordán kóhokji jngoò itjandi-la naxandá Tiro kò Sidón nga kiì'nchré-la kjojkón xi kis'iìn Jesús. K'oaá komà-ne kjin jchán xita ijchò tjingui-la. ⁹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kjit'aà nachrjein tjajnandaà jngoò chitso mé-ne nga mì xita kojtinè-ná.

¹⁰ Koií kjoa-la nga jyeé kjin jchán xita xk'én kjòndaà-ne. Jñà xita xk'én xi i'nga, yaá fikjanè'ño ñánda tíjna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja. ¹¹ Jñà xita xi inima ch'o-la neíí tjiin inima-la, k'e nga beè Jesús bincha-xkó'nchit'aà-la, ikjoàn 'ño chja, tsò:

—Ji-né xi Kí'ndí-la Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsohótiko nga mì jñà keènojímí yá-né jè.

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Xi jye komà iskan, Jesús kiimijin-jno jngoò nindoò. Kiichja-la xita xi jè ndaà kisaseèn takòn. Xita koi, ijchò kinchat'aà-la. ¹⁴ Ikjoàn jaàjin tejò xita xi koahijtao, tijñà-ne xi siikasén nga kichjaya 'én ndaà-la Nainá ¹⁵ xi tikoá kitjoé-la okixi nga siindaà-ne xita xi ch'in tjin-la tikoá kochrekajin inima ch'o-la neíí xi tjiin inima-la xita. ¹⁶ Jñà xita xi kitjaàjin: jè Simón. Ikjoàn tsibít'aàsòn 'ín-la; Pedro kitsò-la. ¹⁷ Kò jñà ixti-la Zebedeo xi 'mì Jacobo kò jè 'ndse xi 'mì Juan, xi tikoá tsibít'aàsòn 'ín-la; Boanerges kitsò-la. (Jè 'én jè tsò-ne: Ixti-la ch'on.) ¹⁸ Kò Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Jacobo xi ti-la ma Alfeo; Tadeo; Simón, xita xi ya fit'aà-la xita cananista; ¹⁹ Judas Iscariote, jè xita xi kisingsatsja kondra-la Jesús.

Xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

K'e nga j'i-ne Jesús ni'ya ñánda síkjáya, ²⁰ ijngoò k'a kòkjin xita skanda mì ti kiì kitjò'nde-la nga tsakjèn. ²¹ K'e nga kiì'nchré xita xíkjín Jesús, kjoa xi tís'ín, kiì kátsji nga tsoba'ño; kitsò: Skáyaá-la.

²² Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés xi j'i-ne Jerusalén k'oaá kitsò nga jè xita neíí xi 'mì Beelzebú tjiin inima-la Jesús, nga jè xita sko-la xita neíí tsjá-la nga'ño nga ochrekajin inima ch'o-la neíí xi tjiin inima-la xita.

²³ Jesús kiichja-la xita koi. Tsibénojímí jngoò-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—¿A komá jè xita neíí kochrekajin-ne xi tijè-ne yijo-la ya inima-la xita? Majin.

²⁴ Tsà jngoò naxandá je, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, mìkiì koma 'ño kítsajna; ²⁵ kò tsà jngoò ni'ya, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, tikoá mìkiì koma 'ño kítsajna. ²⁶ Tsà jè xita neíí, tsà jòya tís'ín xi tijè-ne yijo-la, mìkiì koma 'ño kíjna. Jye tífehèt'aà nachrjein-la.

²⁷ Jngoò xita xi tjin-la nga'ño, mì yá xi koma kjoahas'en ni'ya-la nga siichijé-la tsà mì ítjòn koit'aà'ño. K'ée koma siichijé-la k'e nga jye kásit'aà'ño.

²⁸ 'Okixíí xi xan-nó, xita xi tjin-la jé kò xi chjajno-la Nainá, jchat'aà-la jé-la. ²⁹ Tanga jñà xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la nita mé nó-ne, nita mé nachrjein-ne. Kjo'in s'e-la nita kjé-ne.

³⁰ Koií k'oa's'ín kitsò-ne Jesús nga jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kitsò-né: “Xita jè, inima ch'o-la neíí tjiin inima-la.”

Nea-la Jesús kò 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹ Xi komà iskan, ijchò 'ndse kò nea-la Jesús. Ján nditsiaán tsibítsajna. K'ée kinokjoà-la Jesús. ³² Jñà xita xi títsajnandi-la, kitsò-la:

—Nea-lè kò jñà 'ndsì, ján nditsiaán títsajna. Ji xó ótsji-lè.

³³ K'ée kiichja Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi nea-na kò xi 'ndse?

³⁴ Ikjoàn kiskoòtsejèn-jin-la jñà xita xi títsajnandi-la. Kitsò:

—Jñà x̄ita koi xi nea-na, k̄o xi 'ndsè. ³⁵ Nga n̄ita yá x̄ita-ne xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, jñà-né xi 'ndsè, xi tichja, k̄o xi nea-na.

4

Kjoa xi mangásòn ts'e x̄ita xi bítje xojmá
(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Jesús ìjngòò k'a tsibíts'ia nga tsakóya ya ìndi ndáchikon. Kjìn jchán ma x̄ita xi chixoñat'aà-la. Jesús jahas'en jngòò chitso xi kijijnajìn ndáchikon; ìkjoàn tsibìjnaya. Ngats'ì x̄ita, yaá títsajnat'aà nangui yá ìndi ndáchikon. ² Kjìn skaya kjoa xi mangásòn tsakóya-la x̄ita. K'e nga tsibénojmi-la kitsò-la:

³ —Ndaà t̄iná'yaà. Jngòò x̄ita k̄i k̄ijndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. ìkjoàn j'ì nise; tsakjèn. ⁵ Nguì k'oa t̄jín chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde t̄jín-la. Jñà xojmá koi, n̄itoón isò koi-né nga mì nanga t̄jín nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ìkjoàn jngòò k'aá kixi, koi-né nga tsjìn-la ima. ⁷ Nguì k'oa t̄jín chixò ya ìjìn na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá; k'oa ma-ne nga mìkì tsajà-la toò. ⁸ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, tsijin, kjò'nga, tsajà-la toò, ndaà itjo. Kitsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngòò sìndo toò nga jngòò ìjngòò.

⁹ Ìkjoàn kitsò Jesús:

—Ndaà t̄iná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús
(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ K'e nga jye tsibìjna t̄ajngòò Jesús, jñà x̄ita xi chraña títsajnat'aà-la k̄o x̄ita-la xi tejò ma-ne, kiskònangui-la kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmi. ¹¹ Kitsò Jesús:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la kó s'ín otíxoma Nainá. Tanga jñà x̄ita xi kj'eí, tà 'én ts'e kjoa mangásòn s'enojmi yije-la, ¹² mé-ne nga mìkì skoe-ne nas'ín skótsejèn, t̄kooá mìkì kochiya-la nas'ín k̄i'nchré. Nga jñà x̄ita, majìn-la síkjat̄iya kjohítsjeèn-la koa mìkì jchat'aà-la jé-la.

Jesús tsibénojmi kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e x̄ita xi bítje xojmá
(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kitsò Jesús:

—¿A mì fya-nò jè 'én ts'e kjoa xi mangásòn? ¿Kós'ín skaya-nò ngats'ì kjoa xi i'nga? ¹⁴ Jè xi bítje xojmá, jè ngay-la x̄ita xi sika'bí 'én-la Nainá. ¹⁵ Jñà xojmá xi chixò ya iya ndiyá, jñà ngay-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá. K'e nga ma iskan nga jyeé 'nchré, f'ì x̄ita neií faáxin jè 'én ya ìjìn inima-la x̄ita. ¹⁶ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jñà ngay-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaà s'e-la k'e nga sa 'nchré. ¹⁷ Tanga jè 'én mìkì ndaà kisijìn inima-la koni xka xi tsjìn-la ima, mì 'ñó binchako 'én, ta chiba naxhrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la k̄o tsà x̄ita fitjngui kondra-la nga jè ngat̄jì-la 'én-la Nainá, n̄itoón síkijna ndiyá-la Nainá. ¹⁸ Jè xojmá xi chixò ya ñánda t̄jín na'yá, jñà ngay-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá, ¹⁹ tanga 'ñó síkajno kjoa ts'e tsojmi xi t̄jín isò'nde; k̄o jè kjoa nchiná konachan-la; k̄o mejèn yije-la tsojmi xi t̄jín isò'nde. Jñà kjoa koi síkits'ón-jìn 'én-la Nainá, k'oa ma-ne nga mìkì makjìn-ya. ²⁰ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jñà ngay-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá koa mokjeín-la; ìkjoàn makjìn-ya 'én, k'oa ngay-la koni yá xi ojà-la toò. Tsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngòò sìndo nga jngòò ìjngòò yá.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn
(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsò-isa:

—¿A k'oa s'ín mochjeén ni'ín xi síhiseèn nga ya sijnangui kaxa, o ya sijnangui nachan? Majìn, jngòò ni'ín xi síhiseèn, 'ngaá sijn mé-ne nga síhiseèn-la x̄ita. ²² Nìmé

kjoa tjin xi tji'ma i'ndei xi mikii jcha-la; tikoaa tsjin kjoa xi tji'ma i'ndei xi mikii kotsejen.
²³ Ndaa tina'yaà koni xan-nò!

²⁴ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò xi na'ya, ndaa tina'yaà. Koni kji machiya-nò, k'oaá ti kji siikichiya-nò Nainá, skanda tsjásòn-isa-nò. ²⁵ Jè xi tjin-la [kjohitsjeèn], tjoé-isa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tja'aán-la [kjohitsjeèn] xi chiba tjin-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e nga majchá nijin

²⁶ Kitsò Jesús:

—Koni s'in otixoma Nainá k'oaá tis'in tjin koni k'e tsà jngodò xita bitje nojmé. ²⁷ Jè nojmé, síxá nga bisò, ma'nga, nas'in jè xita xi bitje mikii tibeè kós'in tísíxá nga jè xita ojnafè-né k'e nga nitjen; nga s'e isén osítjen; ²⁸ nga jè nangui tísíjchá; itjòn bitjo xka-la, iskan ma'nga, ikjoàn tjo-la natín koa ikjoàn majchá nijin. ²⁹ K'e jye majchá nijin, jye ma maxkó nga jye ijchò chiba-la nga sincháxkó nijin.

Kjoa xi mangásòn ts'e xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ijngodò k'a kitsò:

—¿Mé xi kongásòn-ko koni s'in otixoma Nainá?, o ¿mé 'én xi sngásòn-kjoaá? ³¹ Jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza; k'e nga sitje ijin nangui, jè xi isa itsé kji i it'aà nangui. ³² K'e nga jye sitje, bisò, ma'nga skanda isaá 'nga ma koni ngats'iì xka xi ma chine xi sitje indiù ni'ya. 'Nó 'nga ma chrja-la skanda ma bíndaà'a tjé-la nise ya ngui 'nguién-la.

Jesús, kós'in kisikjeén kjoa xi mangásòn

(Mateo 13:34-35)

³³ Jesús kjin skaya kjoa xi mangásòn kisikjeén nga tsakóya 'én ndaa-la Nainá, koni kji nga ndaa fiya-la xita. ³⁴ Nguì koó kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiichja xi mitsà kjoa xi mangásòn tsibénojmí; tanga k'e nga jye tijnat'aaxin-ko xita-la xi kota'yat'aà-la, k'eé ijngodò k'a tsakóya ndaa yije-la.

K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjojkón

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ K'e nga jye kòjñò nga tijè-ne nachrjein, Jesús kitsò-la xita-la xi kota'yat'aà-la:

—Tíkjaán, ján xijngoàà ndáchikon.

³⁶ Jñà xita xi kjin ma-ne ta yaá kisikítsajna; kiì Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la nga títsajnaya chitso. Tikoaa tsafáhijtakò chitso xi i'nga. ³⁷ K'e nga jye tjímajiìn nandá, j'iì jngodò tjojkón xi taxki komà-né; kiskimiù'nga nandá koa jè chitso jye kitseè nandá. ³⁸ Jesús yaá kjinafè tàts'en chitso. Kijnanguisko jngodò nikje nguisko. K'eé kisikjaá-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿a mitsà tì'yi nga titsabixònguindá-ná.

³⁹ Jesús k'eé tsasítjen, tsohótiko jè tjo; kitsò-la ndáchikon:

—Jyò tijni.

Nitoón kisijyò-ne tjo; kjòndaàya-ne. ⁴⁰ Jesús kitsò-la xita xi kota'yat'aà-la:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? ¿A mitsà mokjeiín-nò it'aà ts'an?

⁴¹ Jñà xita xi kota'yat'aà-la ndaa jchán kitsakjòn. Xki xi ján kjònangui-la xikjín, tsò-la:

—¿Yá xita-ne jè skanda jè tjo ko ndáchikon síkitasòn-la?

5

Xita Gerasa xi kjin inima ch'o-la neí tjiin inima-la

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

¹ Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la ijchò ján xijngoàà ndáchikon ya nangui-la xita Gadareno. ² K'e nga itjojen chitso Jesús ijchò kasit'aà jngodò-la xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la. Jè xita jè yaá itjo-ne itsjó ngajo mik'en. ³ Xita jè yaá bijnaya ya itsjó

ngajo mik'en. Mì yá xi ma bít'aà'ñó nas'ín na'ñó kichá cadena. ⁴ Kjin k'a okis'iin-ko nga tsibít'aà'ñó ndsoko ko tsja na'ñó kichá cadena. Niyá xi chíkjoa-la nga kisì'nchré; otejtso xó cadena. ⁵ Ko nachrjein ko nitjen yaá ojmeèsòn nindoò ñánda tjín itsjó ngajo-la mik'en. Kjindáya tsò kjindáya ská nga kjaán ko yijo-la; 'beé-la ndajo yijo-la. ⁶ K'e nga kijtsee nga kjiin tínchrobá Jesús, tsangachikon. Kiì kasít'aà chraña-la, tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ⁷ 'Nó kiichja, kitsò:

—¿Mé xi tjín-lè ko 'an, Jesús, Ki'ndí-la Nainá xi 'ñó 'nga tijná? Bìtsi'bà-lè nga nguixkon Nainá, kì yatoòn-ná.

⁸ Koií k'oas'ín kiichja-ne nga jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji inima ch'o-la neíí, titjojiin inima-la xita jè.

⁹ Jesús kiskònangui-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Jè kitsò:

—Legión 'mì-na, koií-né nga kjin jchán ma-najen.

¹⁰ Jñà inima ch'o-la neíí, 'ñó tsibít'si'ba-la Jesús nga mì it'aà xìn skinì ya i'nde jè. ¹¹ Ko ya chraña it'aà nindoò, kjin chinga nchikjèn-jno. ¹² Jñà inima ch'o-la neíí tsibít'si'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Yaá tikasén-nájen ñánda tjín chinga; yaá kitjás'en-jiin-jen yijo-la.

¹³ Jesús kitsjaà'nde-la; jñà inima ch'o-la neíí itjojiin inima-la xita jè; ikjoàn jahas'en-jiin yijo-la chinga. Ma-la tsà jò jmiì jñà chinga xi tsanga; tsatíkjájen-jno ya naxi skanda ijiin ndáchikon, yaá k'en yije ijiin ndáchikon.

¹⁴ Jñà xita xi ko'ndà chinga, tsanga. Kiì kénojmi-la xita naxandá ko xita rancho jè kjoa xi komà. Jñà xita naxandá ijchò katsejèn-la kjoa xi komà. ¹⁵ Kjin xita ijchò ñánda tijná Jesús, kijtsee jè xita xi inima ch'o-la neíí tjiiin inima-la nga sa ítjòn. Jyò tijná. Íkjá-ne nikje-la. Ndaà tjín-ne kjohítsejèn-la. Xita xi ijchò, ta kitsakjòn-la. ¹⁶ Jñá xita xi kijtsee koni s'ín komàt'in jè xita xi inima ch'o-la neíí tjiiin inima-la nga kjòndaà-ne ko chinga xi tsatíkjá, tsibénojmi-la jñá xita xi ijchò xi mìkiì kijtsee. ¹⁷ Jñà xita xi ijchò tsibít'si'ba-la Jesús nga xìn i'nde kàtjì.

¹⁸ K'e nga jahas'en chitso Jesús, jè xita xi inima ch'o-la neíí kisijiin inima-la, tsibít'si'ba-la Jesús nga mejèn-la kjiko. ¹⁹ Tanga jè Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè, tènójmi yije-la xita xingui jè kjòndaà xi kisiko-lè Nainá; kós'ín kijtsee ima-lè.

²⁰ Xita jè, kiì; ikjoàn tsibít'si'ia nga tsibénojmi-la jñà xita naxandá Decápolis jè kjòndaà xi kisiko Jesús. Ngats'iì xita xi kis'enojmi-la tà k'oaá komà-la.

Tsòti-la Jairo ko chjoón xi kitsobà'ñó ítjòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ Jesús tsibijna'ya chitso, inchrobà ijngoò k'a-ne ján xijngoàà ndáchikon, kjin jchán xita chixoñat'aà ijngoò k'a-la, koa yaá tsibijnandi ndáchikon. ²² Ijchòkon jngoò xita xi 'mì Jairo xi xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kijtsee Jesús tsasèn-xkó'nchit'aà-la.

²³ 'Nó tsibít'si'ba-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na jye kjomeè biyaà; nchroboí, tíkjiaán, tjat'aà-la ndseji nga kàtandaà-ne, mé-ne nga kijnakon-ne.

²⁴ Jesús kiiko, kjin jchán xita kiitjingui-la; chiba-la ó'nchò'ñó-né. ²⁵ Yaá tsóhojiin jngoò chjoón xi kjò tejà nó xk'én, ch'in jní tjín-la. ²⁶ Kjòtsee tísjkjiin kjo'in it'aà ts'e chjinxkii; jye xó kisikje yije ton-la; mìkiì mandaà-ne, ta saà tíma'ñó ch'in-la. ²⁷ Chjoón jè, k'e nga kiì'nchré it'aà ts'e Jesús, kiijiin-la ngats'iì xita kjin; ijton ít's'in kitsobà-ne nikje-la Jesús.

²⁸ K'oas'ín tísjkjiin, kitsò: “Tsà tà jè nikje-la sikoaa, kondaá-na.” ²⁹ K'e nga kitsobà'ñó nikje-la, nitóon kisijyò-la jní, koa kijtsee yaá-la yijo-la nga jye kjòndaà-ne ch'in-la. ³⁰ Jesús nitóon kijtsee ya-la nga nga'ñó-la itjojiin; kisikátji, kiskoòtsejèn-jiin-la xita kjin, kitsò:

—¿Yá xi kàtsobà'ñó nikje-na?

³¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò-la:

- ¿A mìtsà 'yi nga jñà x̄ita ó'nchò'ñó-lè? Ngaji si-né: “¿Yá xi kàtsobà'ñó nikje-na?”
- ³² Tanga jè Jesús kotsejèn-jìin-là jñà x̄ita nga mejèn-là skoe yá xi kitsobà'ñó nikje-là.
- ³³ Chjòn jè, tsí tìhotsé-né nga kitsakjòn, nga jyeé tjiin-là kós'ín komà ch'in-là; kiì, tsasèn-xkó'nchit'aà-là Jesús; tsibénojmi kixi yije-là kós'ín komàt'in. ³⁴ Jesús kitsò-là:
- Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne. Jyeé kòmàxkiì-là ch'in-lè.
- ³⁵ Tákó tik'eé tíchja-isa Jesús nga j'ì i'nga x̄ita xi inchrobà-ne ni'ya-là x̄ita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, kitsò-là:
- Kì tì kiì nìsiì-là Maestro, ndí tsòti-lè jyeé k'en.
- ³⁶ Tanga jè Jesús, nga kiì'nchré koni kitsò okixi xi j'ùko, kitsò-là jè na'èn-là ndí tsòti:
- Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè.
- ³⁷ Jesús mìkiì kitsjaà'nde nga kjìn x̄ita kiìko. Tà jè Pedro, Jacobo ko Juan 'ndse Jacobo.
- ³⁸ K'e nga ijchò ni'ya-là jè x̄ita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, Jesús kijtsee nga fijen fikjá x̄ita, 'ñó nchikjindáya ko 'ñó nchisíkájno. ³⁹ Jahas'en ni'ya Jesús, kitsò-là:
- ¿Mé-ne ko'nè-nò nga ko tà ndaà chihindáya-nò? Jè ndí tsòti mìtsà kòbiyaà; ta kjinafé-né.
- ⁴⁰ Jñà x̄ita xi títsajna tà tsijnòkèè Jesús. K'eé tsachrje yije ni'ya kóhotjín x̄ita; tà jñà tsibítsajna na'èn-là, nea-là, ko x̄ita ts'e xi tjiko. Ikjoàn jahas'en ñánda kijna ndí tsòti.
- ⁴¹ Kiskoé tsja, kitsò-là:
- Talita cumi —'én xi tsòya-ne: Jì tsòti, k'oaá xan-lè, tísítjìn.
- ⁴² Jè ndí tsòti nìton tsasítjen, tsajmeè-ne. Jye kjò tejò nó tjín-là. Jñà x̄ita xi títsajna, 'ñó jchán kitsakjòn. ⁴³ Tanga Jesús 'ñó kitsjaà okixi nga mì yá x̄ita xi keènojmi-là. Ikjoàn kitsò-là:
- Tjiì-là nga kàtakjèn ndí tsòti.

6

*Kó kitsò x̄ita k'e nga kiì Jesús ján Nazaret
(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)*

- ¹ Jesús itjojiin-ne ya i'nde jè, kiì-ne nangui-là Nazaret, tjiko x̄ita xi kota'yàt'aà-là. ² K'e nga jye ijchò nàchrjein nìkjáya, tsibíts'ia nga tsakóya 'én ndaà-là Nainá ya ni'ya ingo sinagoga. Kjìn jchán ma x̄ita xi kiì'nchré-là koni s'ín tsakóya. Jñà x̄ita, tà k'oaá komà-là, kjònangui-là xíkjín, kitsò:
- X̄ita jè, ¿ñánda komà-là ngats'ì 'én xi okóya? ¿Ñánda ochrje kjoachjine koi ko kjojkón xi s'ín? ³ ¿A mìtsà jè xi chjineyá xi ti-là María, xi 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mìtsà tikoá i títsajnajìin-ná íchjín ndichja?
- X̄ita koi mìkiì kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús. ⁴ Tanga jè Jesús kitsò-là:
- Jngò x̄ita xi chja ngajo-là Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-là ko ni'ya-là ko it'aà ts'e x̄ita xíkjín mìkiì yaxkón.
- ⁵ Jesús nímé kjojkón xi ndaà tjín kis'iin nangui-là, tà chiba x̄ita xk'én xi tsohót'aà-là tsja nga kisindaà-ne. ⁶ Tà kjòjkón-là Jesús, nga jñà x̄ita koi, mìkiì mokjeiín-là it'aà ts'e.

*Kós'ín tsatíxoma-là Jesús x̄ita-là xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-là Nainá
(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)*

- Jesús yaá tsajmeè naxandá jtobá xi chrañàt'aà kjiyijò nga tsakóya. ⁷ Nga komà iskan, Jesús kiìchja-là x̄ita-là xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-là; jò jò kisikasén, kitsjaà-là okixi nga kochrjekàjìin inima ch'o-là neí xi tjiin inima-là x̄ita. ⁸ K'oaá tís'ín kitsjaà-là okixi nga nímé tsojmi k'oa k'e nga kjoì ndiyá. Kitsò-là:
- Tà k'oaá s'ín tanguió. Tà jngò yá garrote ch'aà. Kì na'yaá ch'aà, kì inchrájìn ch'aà, kì ton ch'aà. ⁹ Komaá tsjayaà xojté-nò. Tà jngò nàchrò ch'aà. Kì jò ch'aà.
- ¹⁰ Jesús kitsò-isa-là:
- K'e nga kijchò jngò naxandá, jngò ni'ya títajna skanda k'e nga konguí-nò. ¹¹ Tsà tjín naxandá ñánda mìkiì skoétjò-nò, tsà majin-là nga 'nchré-nò, titjoñò, titsajneè

chijo-là ndsokòd mé-ne nga skoe-ne nga jñà tjin-là jé nga mìkìi 'nchréñijon. Xi nguì òkixi k'oaá xan-nò k'e nga kijchò nachrjein-là jñà naxandá koi, isaá tse kjo'in s'e-là koni s'ín komàt'in naxandá Sodoma kò Gomorra.

¹² Xita koi, kiì nga tsibénojmiya-là xita nga kàtasíkájno jé-là nga mì tì jé kòhótsji-ne. ¹³ Kjin inima ch'o-là neíi tsachrjekàjijn inima-là xita, tikoá kjin xita kisindaà-ne xi xk'én nga kiskaàjno-là asiti.

*K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)*

¹⁴ Jè Herodes xi xita xá ítjòn tijná, kiì'nchré it'aà ts'e Jesús nga jye xki xi ján naxandá kina'yà-là. Tjin xita xi kitsò:

—Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jyeé jaáya-là. K'oaá ma-ne nga tjin-là nga'ño nga ma-là s'ín kjojkón xi ndaà tjin.

¹⁵ Tjin xita xi kitsò:

—Jè Elías.

Tikoá tjin xi kitsò:

—Jngòd xita xi kiichja ngajo-là Nainá kjòtseé.

¹⁶ Jè Herodes, k'e nga kiì'nchré kitsò-né:

—Jè Juan xi jaáya-là xi 'an tsatesian skò.

¹⁷ Nga isa kjòtseé, Herodes kisikasén xita nga kitsobà'ño Juan nga kiskinìs'en ndayá, koi kjoa-là ts'e chjoón Herodías xi chjoón-là Felipe nga jè Herodes chixàn-kò xi chjoón-là 'ndse. ¹⁸ Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjin k'a okitsò-là Herodes:

—Mìkìi tjiì'nde-lè nga jì tijnakoi chjoón-là 'ndsì.

¹⁹ Jè chjoón Herodías, kòjtikeè Juan, mejèn-là nga sijk'en tanga mìkìi ma xi síko. ²⁰ Nga jè Herodes, beèxkón Juan kò síkinda-ne nga jye tjiin-là nga xita kixi-né kò xita tsjeè-né. Herodes k'e nga chjako Juan, matsjaá-là nga 'nchré-là, tanga mìkìi beè mé xi s'iin, a sijkitasòn-né, a xi majin. ²¹ Ijchò jngòd nachrjein xi ndaà ts'e chjoón Herodías k'e nga tsachrje s'eí-là jè Herodes jè nachrjein nga kits'iin. Ijchò xita-là xitaxá ítjòn, kò xita skò-là soldado, kò xita nchiná xi tjin kòhokji Galilea nga tsakjèn-kò Herodes. ²² Tikoá ijchò tsòti-là Herodías, jahas'en ni'ya; kitè. Jè Herodes kò xita xi títsajna, ndaà jchán kisaseèn-là koni s'ín kitè jè tsòti. Herodes, xi xita xá ítjòn tijná, kitsò-là:

—Tijé-ná mé xi mejèn-lè, tsjaà-lè.

²³ K'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba nga tsjá yije-là nita mé xi mejèn-là nas'ín osen nangui xi jè otíxoma-là. ²⁴ Jè tsòti, itjo ni'ya, kiskònangui-là nea-là. Kitsò-là:

—¿Mé xi siijé-là?

Jè nea-là. Kitsò:

—Tijé-là skò Juan xi s'ín bautizar xita.

²⁵ Jè tsòti, nitoón jahas'en ijngòd k'a ni'ya ñánda tijná xitaxá ítjòn. Kitsò-là:

—I'ndeí mejèn-na nga niton tjiì-ná skò Juan xi s'ín bautizar xita; tinaya-ná chrobate.

²⁶ Jè Herodes, xi xitaxá ítjòn tijná, 'ño kjòba-là k'e nga kiì'nchré-là jè tsòti. Tanga koií kjoa-là nga jye kitsjaà-là 'én-là nga nguixkòn xita xi títsajna s'eí, kjo'ño kiskitasòn-là.

²⁷ Jè Herodes, tik'eé-ne kisikasén jngòd soldado, kitsjaà okixi nga kàtjanchrohóko skò Juan. ²⁸ Jè soldado kiì ján ndayá nga tsatesin Juan; ikjoàn j'iiko skò Juan; tjíya-là chroba nga kitsjaà-là jè tsòti; kò jè tsòti kisìngatsja nea-là.

²⁹ K'e nga kiì'nchré xita xi kota'yàt'aà-là Juan nga jye k'en, kiikjaá yijo-là nga kiskinìs'en-ngui jngòd ngajo itsjó-là mik'en.

*Jè kjojkón xi kis'iin Jesús nga 'òn jmù xita kisikjèn
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)*

³⁰ K'e nga j'iì ijngòd k'a-ne jñà xita xi tsibíxáya-là Jesús, tsibénojmi ngats'iì kjoa xi kis'iin kò xi tsakóya ñánda kiì. ³¹ Jesús kitsò-là:

—Nchrobá. Tíkjaán nga sijkáya í'ñoá jngòd i'nde it'aà xìn.

Koí k'oa kitsò-la nga kjin jchán ma xita, koa tjin bijchó, koa tjin nchrobá-ne. Jesús ko xita xi tsibíxaya-la skanda mì tì kii ma'a-la nga kjèn. ³² Tsibítsajnyaya chitso nga ta jñà kii jngò ì'nde it'aà xìn ñánda tsjin xita. ³³ Tanga kjin xita kijtseè k'e nga kii. Kijtseèxkon nga jè Jesús. Ikjoàn kiitjingui-la ngats'ì xita naxandá xi ya chrañat'aà-la nga kii-ne ndsoko; skanda isa ítjòn ijchò jñà xita koi. ³⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'ñó kjin ma xita xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'oaá ngaya-la koni jñà orrè xi tsjin-la paxtò xi ko'ndà. Ikjoàn tsibíts'iaako nga kjin 'én tsibénojímí-la. ³⁵ K'e nga jye 'ñó kjòhoxòn, jñà xita xi kota'yat'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jyeé kjòhoxòn, jè ì'nde jè, it'aà xìn-né, nímé tjin. ³⁶ Kot'in-la jñà xita kàtjì-ne nga kàtatse tsojmì xi skine ya naxandá ko tsà jñà ni'ya ñánda nga chrañat'aà.

³⁷ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tjiì-la jñò xi kòkjen xita koi.

Kitsò jñà xita:

—¿A mejèn-lè nga konguí kindaa-jen inchrajín koni tjin síkijne xita nga jò sìndo nachrjein síxá?

³⁸ Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-la kó tjin ma inchrajín-nò.

K'e nga kijtseè kó tjin ma-ne, kitsò-la:

—'Òn ma inchrajín ko jò ma tìn.

³⁹ K'ée kitsjaà okixi Jesús nga kàtítsajnajtín jñà xita ya jjiìn ijñá ñánda sase choòn. ⁴⁰ Íjngó íjngó sìndo tsibítsajnajtín-ne jñà xita; ko tjin ñánda icháte icháte tsibítsajnajtín-ne. ⁴¹ Jesús kiskoé jñà inchrajín xi 'òn ma-ne ko jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmì; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrajín; k'ée kitsjaà-la jñà xita xi kota'yat'aà-la nga kisika'bí-la ngats'ì xita kjin xi títsajna. Tikoá kisijòya tìn xi jò ma-ne. Kitsjaà-la ngats'ì xita. ⁴² Tsakjèn yije kóhotjín xita kó nga kjòskii. ⁴³ K'ée tsibíxkó-ne inchrajín ko tìn xi kjòxkoaya jñà xi tsiningui-ne; nguì tejò nìsiyá komà. ⁴⁴ Jñà xita xi tsakjèn, 'òn jmì ma-ne xi xita x'in.

K'e nga jè Jesús tsajmeèsòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵ Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xita xi kota'yat'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján naxandá Betsaida ya xijngoàà ndáchikon; koa jè Jesús k'ée tíshixat'aà xita xi kjin ma-ne nga jye nchifi-ne.

⁴⁶ K'e nga jye kisihixat'aà xita, Jesús kiimijìn-jno jngò nindoò nga kii kiichjat'aà-la Nainá. ⁴⁷ K'e nga jye kòjñò, jè chitso, jyeé ya síjna jngò osen ndáchikon. Jesús, nga tajngò tsibíjnat'aà nangui, ⁴⁸ kijtseè chitso nga mikii ma fi. Nga jè tjo bíchjoà ikon-la. K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjingui-la xita xi kota'yat'aà-la nga kii-ne ndsoko ya isòn nandá. Tanga k'oaá kis'iìn koni tsà mejèn-la nga kjoì ítjòn-la chitso. ⁴⁹ Jñà xita xi kota'yat'aà-la, k'e nga kijtseè nga tífisòn nandá, k'oaá s'in kisikítsjeèn, kitsò, tsà inima ch'o-né; kiskindàya xkón ⁵⁰ nga kitsakjòn-la k'e nga kijtseè kóhotjín. Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Ñó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

⁵¹ K'e nga jahas'en chitso Jesús, nitoón kisijyò-ne tjo. Tà k'oaá komà-la jñà xita xi kota'yat'aà-la, ⁵² nga kj'eè kì ndaà fahas'en-jiiìn-la jè kjoxxkón xi kis'iìn Jesús ts'e inchrajín, koi-né nga tájaajiiìn tjin inima-la.

K'e nga jè Jesús kisindaà-ne xita xk'én ján Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ K'e nga jye tsatojiiìn ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret; yaá tsibít'aà'ñó chitso-la ya indii ndáchikon. ⁵⁴ K'e nga tsitajen yije chitso, jñà xita xi ya títsajna, nitoón kijtseèxkon nga jè Jesús. ⁵⁵ Tikoá nitoón kii kóhokji nga jngò itjandii ì'nde jè. Ikjoàn tsibíts'ia xita nga j'iiko-la ngats'ì xita xi xk'én; kjisòn-la nachan-yá ya ì'nde ñánda nga 'nchré xita nga bijchó Jesús. ⁵⁶ Nita ñánda naxandá nga jahas'en Jesús, tsà naxandá

jtobá-né, naxandá ì-né, inchiya-né, kò tsà rancho-né, jñà xita yaá sikáyijò jñà xita xi xk'én ya jngohosen ndiyá; ikjoàn bítsi'ba-la nas'ín tà jè itjòn nikje-la tsobà'ño nga kàtandaà-ne. Ngats'ì xita xi kitsobà'ño nikje-la kjòndaà yijeé-ne.

7

*Kjoa xi síkíts'ón xita**(Mateo 15:1-20)*

¹ Ijchò xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés xi j'ì-ne naxandá Jerusalén. Yaá ijchòtjingui-la ñánda tíjna Jesús. ² Jñà xita koi, kijtseè i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Jesús nga kjèn tjéko tsja nga mìkìi oníjno; kitsò-la xíkjin [nga mìkìi nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma ts'e xita judío xi xkón tjín]. ³ Nga jñà xita fariseo kò ngats'ì xita judío, k'oaá s'ín síkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita jchínga; tsà mì nguì ndaà koníjno tsja, mìkìi kokjen. ⁴ Tíkooá k'e nga f'ì-ne ndítsin, itjòn oníjno tsja, k'eé kjèn; tjín-isa-la kjotíxoma xi kj'eí koni oníya chítsín-la, tíjí-la, kò chítsín kicha-la kò nachan-la. ⁵ Koi kjoa-la jñà xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kiskòngui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne mìkìi síkitasòn-ne xita xi kota'yàt'aà-lè, koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita jchínga nga ta k'oaá s'ín kjèn tjéko tsja?

⁶ Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín kiskìi Isaías, xita xi kíichja ngajo-la Nainá, ndaà kíichja it'aà tsajòn, jñò, xita xi jò ma isén-nò, k'e nga kitsò:

Jñà xita koi,

beèxkón-na xi tà 'én chja,

tanga jñà inima-la kjìin títsajna;

⁷ Nímé chjí-la nga beèxkón-na,

nga kjotíxoma-la xitaá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

⁸ Jñò, níkjina-nò xi nguì kjotíxoma-la Nainá, kò jè onguítjingui-la kjotíxoma-la xita jchínga-nò nga oníya tíjí-nò, chítsín-nò; kjìn skaya kjotíxoma tjín-nò koni s'ín 'nè.

⁹ Kitsò-isa Jesús:

—Jñò, nachrjekàngui-nò xi nguì kjotíxoma-la Nainá, jè níkitasòn kjotíxoma-la xita jchínga-nò. ¹⁰ Moisés k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.” K'oaá tí kitsò: “Jè xi chjajno-la na'èn-la kò nea-la, tjínè-la nga sík'en.” ¹¹ Tanga jñò bixón-nó: “Jngòd xita, ma kítsò-la na'èn-la, o nea-la: Mìkìi koma sìichjít'aà-lè; ngats'ì tsojmì xi tjín-na, Corbán-né.” (Én xi tsò Corbán, 'én Hebreo-né; tsòyaá-ne: jè Nainá jyeé kitsjaà yije-la.) ¹² Bixón-nó nga mì tí kùí tjí'nde-la nga kosíko na'èn-la, o nea-la. ¹³ Jñò, nachrjekàngui-nò 'én-la Nainá nga níkatoya-la xinguiqo kjotíxoma-la xita jchínga-nò. Kjìn skaya kjotíxoma tjín-isa-nò xi k'oa'sín 'nè.

¹⁴ Jesús, k'eé kíichja-la ngats'ì xita, kitsò-la:

—Ngats'ioò, tíná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹⁵ Nímé tjín xi fahas'en-jìin yijo-la xita xi síkíts'ón. Jè-né xi inima-la xita bitjoiìn-ne, xi síkíts'ón. ¹⁶ ¿Ndaà tíná'yaà koni xan-nò!

¹⁷ Jesús itjokàjìin-la xita; kù, jahas'en jngòd ni'ya; ikjoàn jñà xita xi kota'yàt'aà-la kiskòngui-la kó tsòya-ne jè kjoa mangásòn xi tsibénqjmí. ¹⁸ Kitsò Jesús:

—¿Jñò, a tíkooá mìkìi machiya-nò kó tsòya-ne? ¿A mì fiya-nò ngats'ì tsojmì xi fahas'en-jìin yijo-la xita mìkìi síkíts'ón ¹⁹ nga mìtsà inima-la fahas'en-jìin? Yaá fahas'en indso'ba, ikjoàn bitjo-ne k'e nga fi kítsajna ján baño.

Jesús kitsòyaá-ne: Ngats'ì tsojmì xi ma chine, tsjeè-né; mìkìi síkíts'ón inima-la xita.

²⁰ Kitsò-isa Jesús:

—Jè kjohítsjeèn xi bitjoiìn inima-la xita, jè xi síkíts'ón. ²¹ Koi-né nga inima-la xita nchrobájin, jñà kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jè kjoa chijngui ts'e xita xi jye chixàn kò xi kj'eè bixan jèn, kò xi xita sík'en, ²² kò kjoa chijé, kò kjoa tse mejèn, kò kjoa ts'en, kò kjoa konachan, kò kjoa ts'e xi otonè-la kjoa ts'e yijo-ná, kò kjoaxitakòn, kò kjoa 'on takòn, kò

kjoa 'nga ikon, kjoa 'én ndiso, kjoa tònɔ xi mìtsà ítjòn nìkítsjeèn. ²³ Ngats'iì kjoa koi xi inìma-la xita bitjokàjìin-ne, koií xi síkìts'ón xita.

*Mé xi komàt'in chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús
(Mateo 15:21-28)*

²⁴ Kii Jesús ján naxandá Tiro kjo Sidón. K'e nga ijchò ya, jahas'en jngoò ni'ya; mejèn-la nga mì yá xita xi skoe, tanga mìkii komà tsibìjna'ma. ²⁵ Nitoón kii'nchré jngoò chjoón xi inìma ch'o-la neíí tíjìin inìma-la tsòti-la. Kii ñánda tíjna Jesús nga tsasìxkó'nchit'aà-la; ²⁶ tsibít'si'ba-la nga kochrjekàjìin jè inìma ch'o xi tíjìin inìma-la tsòti. Jè chjoón, yaá i'nde-la ñánda 'mì Sirofenicia; 'én griego chja. ²⁷ Jesús kitsò-la:

—Tjiì'nde-la jña kàtakjèn ítjòn xi ixti ma. Mìkii ndaà tjin tsà chjaà'an-la niño jña ixti, ikjoàn k'oi-lá ndí nañá.

²⁸ Jè chjoón kitsò:

—Ndaà tjin Na'èn; tanga jña ndí nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímìxa xi síkatsjòò ixti.

²⁹ K'eé kitsò Jesús:

—Ndaà kinokjoi. T'in-ne ni'ya-lè. Jè inìma ch'o-la neíí, jye itjokàjìin-ne inìma-la tsòti-lè.

³⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jè chjoón, jè tsòti-la, yaá kijnasòn nachan; tanga jye itjokàjìin-ne inìma-la jè inìma ch'o-la neíí.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita jtayaà kjo xi skí'in

³¹ Jesús kii-ne ya i'nde ts'e Tiro; jahatojìin i'nde Sidón, tikoja jahatojìin nangui xi 'mì Decápolis, ijchò-ne ya ndáchikon ts'e Galilea. ³² Yaá ijchòko jngoò xita xi jtayaà kjo skí'in, tsibít'si'ba-la Jesús nga kòt'aà-la tsja jè xita jè. ³³ Jesús, it'aà xìn kii'ko ñánda tsjìn xita, k'eé jahas'en jnótsja ya líká-la, kjo ndánachrá-la kisikaàjno nijen-la. ³⁴ Jesús kiskoòtsejèn ngajmii; ikjoàn jaátse-la, kitsò:

—Efata! —tsò-ne 'én jè: ¡Kàtatáx'a!

³⁵ Nitoón kitáx'a-ne líká-la xita jè, tikoaa ndaà komà kiichja-ne. ³⁶ Jesús kitsò-la jña xita:

—Kì yá xita xi bènojmi-là.

Tanga k'e nga 'ño tsibít'in-la Jesús nga mì yá xita keènojmi-la, tanga jña xita isaá ndaà kiskinìsòn 'én. ³⁷ Jña xita xi kii'nchré, ta kjoxkón-la, kitsò:

—Ndaà s'ín yije. Síndaà-ne xita xi jtayaà kjo xi mìkii ma chja.

8

*Jè kjoxkón xi kis'iìn Jesús nga ñijòn jmiì xita kisikjèn
(Mateo 15:32-39)*

¹ Jngoò nachrjein nga kjìn jchán xita kjòxkóya koa tsjìn tsojmì xi kine, Jesús kiichja-la xita-la xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

² —Jña xita koi, mahimakeè-ná. Jyeé kò jàn nachrjein tjin-la nga títsajnakò-na koa nimé tjin tsojmì xi kine. ³ Tsà tà kòs'ín siikasén chjan-na ni'ya-la yaá kohindaàya ndiyá nga tjin xi kjìin inchrobà-ne.

⁴ Kitsò xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Kós'ín sikjèn xita koi jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nimé tjin?

⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjin ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Kitsò jña xita xi kota'yàt'aà-la:

—Itoò ma-ne.

⁶ K'eé kitsò Jesús:

—Koaàtìn-la kàtìtsajnat'aà nangui jña xita.

Jesús kiskoé inchrajín xi itoò ma-ne; kitsjaà-la kjondaà Nainá ikjoàn kisìxkoaya; k'eé kjòngatsja jña xita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kisika'bí-la jña xita xi kjìn ma-ne. ⁷ Tikoaa tíyijò chiba-la tìn jtobá. Jesús kisìchikon-t'in; ikjoàn kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tika'bió.

⁸ Tsakjèn yije x̄ita kóhótjín skanda kó nga kjòskì; k'e nga tsibíxkó-ne j̄nà xi kjòxkoaya nga tsiningui-ne, nguì itoò n̄siyá koma. ⁹ J̄nà x̄ita xi tsakjèn, kjomeè ñijòn jmiì ma-ne. Jesús, ikjoàn kisìhixat'aà-ne j̄nà x̄ita; ¹⁰ ikjoàn jahas'en chitso kò x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Yaá kù i'nde ñánda 'mì Dalmanuta.

K'e nga j̄nà x̄ita fariseo jngod seña kisijé xi jeya tjín
(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹ Ijchò x̄ita fariseo, tsibíts'ia nga tsajoókjoò-kò Jesús. Kisijé jngod-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga mejèn-la skoe tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. ¹² Jesús 'ñó jaátse-la, kitsò:

—J̄nà x̄ita koi, ¿mé-ne seña xi jeya tjín síjé-ne? Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, nijngod seña jchaa.

¹³ Yaá kisikítsajna x̄ita koi; jahas'en ñjngod k'a-ne chitso; kù ján xijngoaà ndáchikon.

Na'yo san-la x̄ita fariseo
(Mateo 16:5-12)

¹⁴ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kù, kijchàajiin-la mìkù ts'a inchrájín. Tà jngod ma inchrájín xi kjinaya-la chitso. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-la koa tikindaá yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la x̄ita fariseo kò ts'e Herodes.

¹⁶ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohókò xíkjín, kitsò-la:

—Koií k'oa tsò-ná nga mìkù kich'á inchrájín.

¹⁷ Jesús kisijin-la koni s'ín nchijoó, k'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne kobixón-nò nga tsjìn-nò inchrájín? ¿A kj'eè fiya-nò? ¿A mì machiya-nò? ¿A tsí 'ñó tájaajiin tjín inima-nò? ¹⁸ Tjín xkoòn, ¿mé-ne mìkù tsejèn-nò? Tjín líká-nò, ¿mé-ne mìkù na'yà-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò ¹⁹ k'e kisika'biá inchrájín xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì x̄ita tsakjèn? ¿Kó tjín n̄siyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò j̄nà x̄ita:

—Tejò n̄siyá komà.

²⁰ —K'e nga kisika'biá j̄nà inchrájín xi itoò ma-ne, koa ñijòn jmiì x̄ita tsakjèn, ¿kó tjín n̄siyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò j̄nà x̄ita:

—Itoò n̄siyá komà.

²¹ K'eé kitsò-la:

—¿A tà kó kj'eè machiya-nò?

K'e nga jè Jesús kisindaà jngod-ne x̄ita xi mìkù tsejèn-la

²² Jesús ijchò ján naxandá Betsaida; ya ijchòkò jngod-la x̄ita xi mìkù tsejèn-la. Tsibítsi'ba-la nga kátát'aà-la tsja j̄nà xkon. ²³ Jesús kitsobà'ñó tsja jè x̄ita xi mìkù tsejèn-la. Ikjoàn tsachrjekàjiin naxandá, tsibíchrángui xkon, ikjoàn tsohósòn-la tsja. K'eé kiskònangui-la a tsejèn chiba-la. ²⁴ Jè x̄ita xi mìkù tsejèn-la kiskoòtsejèn, kitsò:

—Jye be x̄ita tanga k'oaá ma-na ta koni kjoàn yá kjoàn nga tjíma.

²⁵ Jesús, ñjngod k'a tsohót'aà-la tsja j̄nà xkon. Kitsò-la nga ndaà kàtakotsejèn, nitoón kjòndaà-ne. Ndaà kijtseè yije-ne. ²⁶ Jesús kisikasén-ne ni'ya-la x̄ita jè, kitsò-la:

—Kì ya bitjaàs'en-jin naxandá, kù yá x̄ita xi bènojmi-la.

K'e nga jè Pedro tsibénojmiya nga Jesús, jé xi Cristo
(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Itjo Jesús kò x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kù ya naxandá jtobá xi chja-ne Cesarea ts'e Filipo. K'e nga tjímaya ndiyá, Jesús kiskònangui-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Kó tsò j̄nà x̄ita? ¿Yá-ná 'an?

²⁸ Kitsò j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jé Juan xi kis'iin bautizar x̄ita.” Tjín xi tsò: “Jé Elías.” Tikoaá tjín xi tsò: “Jngod x̄ita xi kùichja ngajo-la Nainá.”

²⁹ Jesús kiskònangui-la jñá xita xi kota'yàt'aà-la; kitsò-la:

—¿Jñò kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá].

³⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-là xi it'aà ts'an.

*K'e nga jè Jesús tsibénojmiya kjoa biyaà-la
(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)*

³¹ Tsibít'sia Jesús nga tsakóya-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tse kjo'in siikjiaán; kochrjengui-na jñá xita jchínga, kò jñá xita sko-la nò'mi, kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoaáya-na.

³² Jesús nguì ndaà tsibénojmi kjoa xi komàt'in. Jé Pedro kiichjat'aàxìn-la Jesús nga mikii ndaà tjín koni tsò. ³³ Tanga Jesús, kisikáfaya, kiskoòtsejèn-la xita xi kota'yàt'aà-la, tsohótiko Pedro. Kitsò-la:

—Tisit'aàxìn-ná ji xita neí. Nga ji, mìtsà k'oas'ín nikítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oas'ín nikítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la xita.

³⁴ Jesús kiichja-la xita xi kota'yàt'aà-la kò xita xi tjingui-la. Kitsò-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngodò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiin kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjìt'aà-na.

³⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kijnajiin; tanga jè xi tjinnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an kò kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá, jè-né xi kitjokàjiin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kijná. ³⁶ ¿Mé xi siikijne xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? Nimé. ³⁷ ¿A koma koichji kjoabiyaà jngodò xita xi majìn-la nga kiyá? Majìn. ³⁸ Tsà tjín i'nga xita xi kosobà-la it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én-na ya nguixkon xita jé xi tjín, tikoaa 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, kosobà-na it'aà ts'e k'e nga kjoikoaa ijngodò k'a kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjalé tsjeè-la Nainá.

9

¹ Jesús kitsò-isa:

—Okixí xi xan-nò, títajajjiin i'nga xita ijndé xi mikii kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá nga kjoifkò nga'nó-la.

*K'e nga jè Jesús jahatjiya í'nó isén-la kóhokji yijo-la
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)*

² Nga komà joòn nachrjein, Jesús kiimjìn-jno jngodò nindoò xi 'nga kji; tà jñá kiiko Pedro, Jacobo kò Juan. K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjiya í'nó isén-la nga nguixkon jñá xita koi. ³ Jè nikje-la 'nó kjòchroba, tsí ote ni'ín né. Tsjìn xita nga tíjtsa isò'nde xi ma-la ts'iin nikje koni s'ín kjòchroba. ⁴ Tikoaa kijtseè jè Elías kò Moisés nga nchijoókjoò kò Jesús. ⁵ Jè Pedro kitsò-la Jesús:

—Maestro, ndaà tjín nga i títajnaa. Jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen. Jngodò tsiji, jngodò ts'e Moisés, jè xi ijngodò ts'e Elías.

⁶ Jè Pedro tà k'oaá kitsò. Mì tì kì beè-ne kó s'ín kiichja nga 'nó kitsakjòn xita koi. ⁷ K'éé j'iì jngodò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xita koi; yaá ijiin ifi kina'yà jngodò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'nó matsjake. Jè tiná'ya-là.

⁸ Tik'e-ne kiskoòtsejèn xita koi. Mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngodò Jesús síjna.

⁹ K'e nga inchrobàjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-là jè kjoa xi kà'yaá; skanda k'éé tènnojmi-là k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

¹⁰ Jñá xita xi kota'yàt'aà-la tsibí'ma jè kjoa jè, sakoaa tsajoóya-ne kó tsò-ne xi tsò-la kjoaáya-la. ¹¹ Kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne jñá xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoif itjòn?

¹² Jesús kitsò-la:

—Okixi né. Jè kjoíí ítjòn Elías, jè koìindaàjiìn yije kjoa. ¿Koa mé-ne kotsò-ne Xojon-la Nainá nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tseé kjo'in siikjiaán, toòn skoe-na xita?

¹³ Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías jyeé j'ìi. Jñà xita k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-la. Tanga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga k'oaá s'ín komat'in.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòò-ne ti xi inima ch'o-la neíí tíjiìn inima-la
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús k'e nga ijchò-ne ñánda títsajna xita xi kota'yàt'aà-la xi i'nga, kijtseè nga kjìn jchán ma xita xi títsajna. Yaá títsajnajììn i'nga xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, 'nó nchijoóya-ne. ¹⁵ Jñà xita k'e nga kijtseè nga ijchò Jesús, tà k'oaá koma-la. Kìi yije kóhótjín nga kisìhixat'aà. ¹⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi kò ta ndaà chibàya-nò?

¹⁷ K'eé kiichja jngòò xita xi ya tíjnajiìn. Kitsò:

—Maestro, jè ki'ndí-na kòf'ikò-lè. Inima ch'o-la neíí tíjiìn inima-la; mìkìi ma chja.

¹⁸ Nìtòn ñánda tíjna k'e nga tsobà'ñó, majndodòt'aà nangui kò ochrje ndáxó tso'ba, síjts'ììn ni'ño, ikjoàn sijna tsjò. Koi tìsijé-la xita xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjiìn inima-la jè inima ch'o-la neíí tanga mìkìi bitjokàjiìn-la.

¹⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, xita xi mìkìi mokjeiín-nò it'aà ts'an. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

²⁰ K'eé kiikò jè ti ya nguixkòn Jesús; jè inima ch'o-la neíí, k'e nga kijtseè Jesús, ijngòò k'a k'en xín ti. K'e nga kiskaàt'aà nangui tsangáya'nde koa itjo ndáxó tso'ba. ²¹ Jesús kiskònangui-la na'èn-la, kitsò-la:

—¿A kjòtseé oma-la ti-lè?

Jè na'èn-la kitsò:

—Tik'e-ne nga sa ndí ti jtobá kji. ²² Jè inima ch'o-la neíí kò kjìn jchán k'a síkatjen-jiìn ni'ín kò síkatjen-jiìn nandá nga mejèn-la sík'en. Tsà koma-lè mé xi sikoi, jchahima-takòn-nájen kò tichját'aà-nájen.

²³ Jesús kitsò-la:

—¿Kó si tsà koma-lè? Ma yije-né nita mé kjoa-ne jè xi mokjeiín-la.

²⁴ Nìtòón 'nó kiichja jè na'èn-la ti. Kitsò:

—Mokjeiín-na, tichját'aà-isa-ná nga nguì isa ndaà kòkjeiín-na.

²⁵ Jesús k'e nga kijtseè nga tíma kjìn xita, tsohótikò jè inima ch'o-la neíí; kitsò-la:

—Ngaji, inima ch'o-la neíí xi mìkìi ma-lè nokjoi kò mìkìi na'yì, 'an, k'oaá xan-lè, titjoiìn inima-la ti jè; kì ti yaá bitjaàs'en-jiìn-ne inima-la.

²⁶ Jè inima ch'o-la neíí kiskindà yaxá; ikjoàn ijngòò k'a k'en xín ti. Ikjoàn itjoiìn-ne inima-la. Kisikájna jè ti koni tsà jye k'en, jñà xita xi nchikotsejèn, kitsò:

—Jyeé k'en.

²⁷ Tanga jè Jesús kitsobà'ñó tsja; kiskímì'nga; ikjoàn tsasíjna kixi jè ti.

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jñà xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la nga tajngòò, kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkìi kòbitjoiìn-nájen jè inima ch'o-la neíí?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñà inima ch'o-la neíí xi okjoàn, k'eé bitjokàjiìn nga nokjoi't'aà-la Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoqbiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ K'e nga kii-ne ya i'nde jè, jahatojiìn nangui Galilea. Tanga Jesús majìn-la nga xita skoe; ³¹ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsoba'ñó-na jñà xita; ikjoàn sikk'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein nga kiyá, kjoaáya-na.

³² Tanga jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la mìkiì kjòchija-la 'én xi kitsò-la. Tà kitsakjòn-né, mìkiì kiskònangui-la.

Yá xit̩a xíkjin xi kína ítjòn
(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ K'e nga ijchò ya naxandá Capernaum, k'e nga jye títsajna iya ni'ya, Jesús kiskònan-gui-la xit̩a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Mé xi koa ta ndaà chibàya-nò k'e nga títsanchrobáya ndiyá?

³⁴ Xit̩a xi kota'yàt'aà-la tà jyò tsibìtsajna, koi-né, k'e nga nchinchrobá ya ndiyá, tsajoóya-ne yá xit̩a xíkjin xi kína ítjòn. ³⁵ Jesús tsibìjna; ikjoàn kiichja-la nga tejò xit̩a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Tsà yá xit̩a xi mejèn-la nga kína ítjòn, ta saà jè kjoehet'aà-ne, chì'nda-la kàtama ngats'ì xit̩a xi i'nga.

³⁶ Jesús kiskoé jngòè ndí ti. Tsasíjna 'nchòhosen. Tsa'nga. Ikjoàn kitsò-la:

³⁷ —Nít̩a yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngòè ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; ko jè xi skoétjò-na mìtsà tà 'an skoétjò-na, tìkooá jè skoétjò xi kisikasén-na.

Yá xi kondra-la Cristo ko yá xi xit̩a ts'e
(Lucas 9:49-50; Mateo 10:42)

³⁸ Kiichja Juan, kitsò:

—Maestro, jngòè xit̩a ki'ya-jen xi it'aà tsiji ochrjekàjìn inima ch'o-la neí inima-la xit̩a. Tanga mìtsà xit̩a tsaján; mìkiì kits'ì'nde-lajen.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì k'oaá nìkoo. Niyá-jèn xi it'aà ts'an s'jìn jngòè kjojkón xi ndaà tjín xi tijè kichjajno-ná. ⁴⁰ Jè xi mìtsà kondra tsaján, it'aà tsaján tjina. ⁴¹ Ngats'ì xit̩a xi it'aà ts'an tsjá jngòè chitsín-nò nandá, koií kjoa-la nga xit̩a-la Cristo 'mì-nò, okixí xi xan-nò, jñà xit̩a koi, tjoé-la chjì-la.

Xit̩a xi bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² 'Nít̩a yá-ne xi jé skìnjìn jngòè ndí xit̩a ima xi mokjeiín-la it'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà singui'ño jngòè ndajò natsí ís'ìn, ikjoàn sikatjengui ndáchikon. ⁴³ Tsà jè ndsaa ótsji jé-nò, tichátjòn. Isaá ndaà-ne tsà xkoán titsjòè nga kitjás'en-jñòè kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsaa koa ján konguió jìn ni'ín ñánda mìkiì bits'o, ⁴⁴ ya ñánda mìkiì biyaa chì'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá. ⁴⁵ Tsà jñà ndsokòè ótsji jé-nò, tichátjòn. Isaá ndaà-ne tsà xkoán titsjòè nga kitjás'en-jñòè kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsokòè koa ján konguió jìn ni'ín, ⁴⁶ ya ñánda mìkiì biyaa chì'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá. ⁴⁷ Tsà jñà xkoòn ótsji jé-nò, tinachrjeè. Isaá ndaà-ne tsà jngòè ma xkoòn nga kitjás'en-jñòè ñánda tíhotíxoma Nainá mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján konguió jìn ni'ín ⁴⁸ ya ñánda mìkiì biyaa chì'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'ín nga tìtiá.

⁴⁹ 'Ngats'ì xit̩a sa ni'ín kotsjeè-ne, koa jñà kjotjò xi tsjá xit̩a, naxaa kojnchra-ne. ⁵⁰ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kiì jnchra-ne, ¿kós'ín siko-la nga kojnchra ijngòè k'a? Kàtasijìn naxa inima-nò koa 'nchán titsajnakò xinguiò.

10

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e xit̩a xi tsjìn xíkjin
(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

¹ Jesús itjòjìn ya naxandá Capernaum, kù ján i'nde Judea, ijchò ján nangui ijton xajngá nandá Jordán. Yaa kòkjìn ijngòè k'a xit̩a; koa jè tsibìts'ia ijngòè k'a nga tsakóya-la xit̩a koni s'ín kjit'aà. ² Ijchò kinchat'aà chraña i'nga-la xit̩a fariseo. Nga mejèn-la skónachan-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-la xi x'ín nga tsjín chjòón-la?

³ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Kós'ín tsakóya-nò Moisés?

⁴ Kitsò xita koi:

—Moisés kitsjaa'nde-né nga ma sindaà xojon nga koma tsjín xikjín xita.

⁵ Jesús kitsò-la:

—Moisés, koi k'oa kitsò-nò, jñò, 'ñó tájaàjiin tjín inima-nò. ⁶ Tanga k'e nga sa kisindaà isò'nde, Nainá tsibindaà x'in ko chjoón. ⁷ K'oaá ma-ne nga jè x'in siikjina na'èn-la ko nea-la nga kijnako chjoón-la. ⁸ Ta jngoò xita koma-ne ingajò. Mìtsà tì jò ma-ne, ta jngoò koma-ne. ⁹ K'oi kjoa-la nga mì yá xita tji'nde-la nga siitsjiin xikjín xi Nainá kisijngò.

¹⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui ijngò k'a-la tikoi-ne kjoa koi. ¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jè xita xi tsjín chjoón-la, ikjoàn bixan-ko ijngò xi kj'eij chjoón, kjoa chijngui tís'ín it'aà ts'e chjoón-la. ¹² Tsà jè chjoón tsjín x'in-la ikjoàn bixan-ko ijngò xi kj'eij x'in, tikoaá kjoa chijngui tís'ín it'aà ts'e x'in-la.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³ Jngò k'a jña xita j'iiko-la ndí ixti jè Jesús nga mejèn-la siichikon-t'in; koèt'aà-la tsja. Tanga jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús mìkii kitsjaa'nde-la. Tsohótiko-né. ¹⁴ K'e nga kijtsee Jesús, kòjti-la, kitsò-la:

—Tji'nde-la ndí ixti kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jña xi k'oaá s'ín tjín inima-la koni ts'e ndí ixti, jña xi tjín-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁵ K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jña xi mìkii kòkjeín-la koni jngò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kòtíxoma-la, mìkii kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá.

¹⁶ Jesús tsa'nga jña ndí ixti; tsohòsòn-la tsja; ikjoàn kisijét'aà-la Nainá nga kà-tasíchikon-t'in jña ixti.

Xita xi 'ñó kjin tsojmì tjín-la

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ K'e nga tífi ijngò k'a-ne Jesús, tsangachikon jngò xita xi ijchò tjingui-la. Tsaixkó'nchit'aà-la; ikjoàn kiskònangui-la; kitsò-la:

—Jì Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nita kjé-ne?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xita ndaà 'mì-ná? Nijngò xita xi ndaà, ta jngò jè Nainá xi ndaà. ¹⁹ Jyeé tjiin-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì xita nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjò it'aà ts'e xita xi kj'eij; kì chonachan-jèn; chaxkoin na'èn-lè ko nea-lè.”

²⁰ Jè xita nchiná kitsò:

—Maestro, ngats'iì kjotíxoma koi, jyeé kisikitasoàn kó nga sa chítia.

²¹ Jesús tsja komà-la, kiskoð'an, ikjoàn kitsò-la:

—Ijngò kjoa chija-lè. T'in, tatijni yije tsojmì xi tjín-lè. Ikjoàn tika'bí-la xita ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²² Jè xita nchiná, tà kjòbaá-la nga kii'nchré 'én koi. Tà ba kis'e-la nga kii, koi xó nga 'ñó kjin tsojmì tjín-la.

²³ Jesús kiskoðtsejèn tjingui-la, kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—'Iín jchán koma-la jña xita nchiná nga kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá.

²⁴ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà k'oaá komà-la. Tanga jè Jesús ijngò k'a kitsò-la:

—Jñò xi ki'ndí-na xan-nò, 'ñó 'iín koma-la jña xita xi ton-la 'ñót'aà takòn nga kjoahas'en-jiin kjotíxoma-la Nainá. ²⁵ Isáá mì 'in koma-la jngò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngò xita nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá.

²⁶ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, isaá ndaà kjòxkón-la. Ikjoàn kiskònangui-la xikjín, kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kiskod'an, kitsò:

—Jñà xita mìkii koma-la; tanga Nainá komaá-la; it'aà ts'e Nainá nita mé kjoa-ne, koma yijeé-la.

²⁸ Kiichja Pedro, kitsò:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi tjin-najen nga tjaàtjin-gui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò:

—Okixi xi xan-nò, nita yá xita-ne xi kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, nea-la, na'èn-la, chjoón-la, ixti-la kò nangui-la xi kjoa it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá ³⁰ i isò'nde, isaá tsato tjoé ngajo-la xi ni'ya 'mì, xi 'ndse, ndichja, nea-la, ixti-la kò nangui-la, nas'ín kitjinguikéè xita kondra. Tanga jè isò'nde xi sa nchrobá, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. ³¹ Kjin xita xi títsajna ítjòn i'ndeì, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Kò xi títsajna tjingui i'ndeì k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoabiyaá-la xi ma-ne jàn k'a

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsó'ba ítjòn-la xita xi kota'yat'aà-la nga nchifi ján naxandá Jerusalén. Jñà xita xi tjingui tà nchimaxkón-la nga nchifi. K'eé kiichjat'aà-xìn ijngodò k'a-la xita-la xi tejò ma-ne, ikjoàn tsibénjmi ijngodò k'a-la jè kjoa xi komat'in. Kitsò-la:

³³ —I'ndeì ján titsahonguiá naxandá Jerusalén; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsohá'ño-na xita sko-la no'mi kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaá, ikjoàn siingatsja-na jñà xi mìtsà xita judío ³⁴ nga siisobá-na, kichrájno-na, kojá-na, ikjoàn sikk'en-na. Tanga k'e kijchò jàn nachrjein kjoaáyaá-na.

Kjondaà xi 'in tjin xi kisijé Jacobo kò Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo kò Juan ixti-la Zebedeo ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro, mejèn-najen nga k'oi-najen jè kjondaà xi sijé-lèjen.

³⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne xi mejèn-nò nga tsjaà-nò?

³⁷ Jacobo kò Juan kitsò:

—K'e nga jeya kijni nga tìhotixomai, ki'nde-najen nga ya kitsat'aà-lèjen, jngodò kijnat'aà-lè kixi-lè koà jngodò kijnat'aà-lè ngaskón-lè.

³⁸ K'eé kitsò Jesús:

—Mìkii 'yaá mé xi nijé. ¿A kichikjoaá-nò nga s'ioya jè chitsín ts'e kjo'in xi 'an skiaa, a chikjoa-nò nga koma bautizar ts'e kjo'in xi 'an tímat'ian?

³⁹ Kitsò jñà xita koi:

—Kichikjoaá-najen.

Kitsò-la Jesús:

—Jñò, komaá s'ioo koà koma-nò bautizar it'aà ts'e kjo'in xi 'an kotojñaà, ⁴⁰ tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kítsajnat'aà-ná ya kixi-na kò ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà i'nde koi, jñà tjoé-la xita xi Nainá títsajnaandaà-la nga tsjá-la.

⁴¹ K'e nga ki'nchré jñà xita-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la koni kitsò Jacobo kò Juan. ⁴² Tanga jè Jesús kiichja-la, kitsò-la:

—Jye tíjiin-nò nga jñà xita sko-la naxandá xi 'ya-la nga kjotíxoma tjíya tsja, nangui síkítsajna xita-la xi jñà otíxoma-la. Tíkoaá jñà xita xi 'ño jeya títsajna, beetoòn-né jñà xi xita ima. ⁴³ Tanga jñò mìkii k'oas'ín s'een; tsà jngodò xita xinguiòo mejèn-la 'nga kijná, jè xi kàtasíxá-la xita xi i'nga. ⁴⁴ Koà jè xi mejèn-la kijná ítjòn, chi'nda-la kàtama ngats'iì xita xi i'nga. ⁴⁵ Ndaà tsà 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na; tà saá 'an siixá-la xita xi i'nga, kò tsjaà yijo-na kò inima-na nga kjin xita kítsajnaandeí kjoa ts'e jé-la.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè xita xi mikii tsejèn-la xi 'mì Bartimeo
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ K'e nga ijchò naxandá Jericó nga jye nchibitjoiin najnchra, Jesús tjiko xita xi kota'yat'aà-la kò kjìn xita tjingui-isa-la. Ya indiù ndiyá tjna jngoò xita ima xi mikii tsejèn-la xi 'mì Bartimeo, ti-la ma xita xi 'mì Timeo, nga tísíjé kjotjò tsojmì. ⁴⁷ Jè xita xi mikii tsejèn-la k'e nga kiì'nchré nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífi, nitoón kiichja-la, kitsò-la:
—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tjna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

⁴⁸ Kjìn ma xita xi tsohótiko Bartimeo nga jyò kàtjna. Tanga jè Bartimeo isaá 'ño kiichja. Kitsò:

—Jì xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁹ K'eé tsasjna Jesús, kitsò:

—Tinókjoa-là.

Ikjoàn kinokjoa-la jè xita xi mikii tsejèn-la. Kitsò-la:

—'Nó te-la takoìn, tísítjiiin, chja-lè Jesús.

⁵⁰ Jè xita xi mikii tsejèn-la kisikatjen inchrókisòn-la, nitoón tsasítjen, kiì kasit'aà-la ñánda síjna Jesús. ⁵¹ Jesús kiskòngui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè nga síiko-lè?

Jè xita xi mikii tsejèn-la kitsò:

—Maestro, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁵² Jesús kitsò-la:

—T'in-ne; koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne.

Jè xita xi mikii tsejèn-la nitoón kjòtsejèn-la. Kiitjingui-la koni s'ín ndiyá tífi Jesús.

11

K'e nga jè Jesús jahas'en-jiiin naxandá Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jerusalén, jña naxandá xi 'mì Betfagé kò Betania, ya it'aà nindoò Yá Olivo, Jesús kisikasén jò xita xi kota'yat'aà-la; ² kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján. K'e nga kijchoò yaá síjnat'aà'ño jngoò búrró ki'ndí xi ni saá yá bijnasòn-la. Chjinda'ño, nchrohóko. ³ Tsà yá xi kjòngui-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne koniko-nò búrró?”, tin-là: “Jé xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la, koa nitoón xó síikasén-ne.”

⁴ Kiì jña xita xi kota'yat'aà-la. K'e nga ijchò jngoò ni'ya, yaá tjít'aà'ño jngoò búrró jè xotjoa-la ni'ya ya iya ndiyá. K'e nga kiskjinda'ño.

⁵ Jña xita xi ya títajna kitsò-la:

—¿Mé s'een-nò, mé-ne chjinda'ño-nò ndí búrró?

⁶ K'oaá s'ín kitsò-la koni s'ín tsibénojmi-la Jesús; kitsjaà'nde-la nga kiiko. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tjna Jesús jè ndí búrró, jña nikje ts'e xita kisikjeén nga tsohótsa-la jè ndí búrró; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Kjìn xita tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Jña xita xi i'nga, xka chrja-la yá tsohójngoò xi tsate ya ijiin ijña.

⁹ Jña xita xi títjòn kò xi tjingui 'ño chja, nga kitsò:

—¿Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá, jè xi otixoma-ná! ¹⁰ ¿Mé tà ndaà-ne nga jè kotixoma ngajo-la xita jchínga-ná David! ¿Kàtas'e kjoajeya ján ngajmiì!

¹¹ Jesús jahas'en-jiiin ya naxandá Jerusalén. Ikjoàn jahas'en nditsin ingo ítjòn. Xki xi ján kiskoòtsejèn. Ikjoàn itjo-ne; kiiko xita-la xi tejò ma-ne ján naxandá Betania, koi-né nga jye kjòhoxòn.

K'e nga jè Jesús kitsò-la jngoò yá-la toò iko nga ch'o kàtama-la
(Mateo 21:18-19)

¹² K'e koma nchijòn nga itjo ijngoò k'a-ne ján naxandá Betania, Jesús kjòhoxò-la. ¹³ K'eé kijtseè jngoò yá-la toò iko xi kjiiin síjna. Kiì katsejèn-la tsà yjà-la toò, tanga nimé tjín-la; tà xkaá tjín-la. Mitsà nchrjein-la toò. ¹⁴ K'eé kitsò-la jè yá toò iko:

—Ni ti yá xi skine-ne toò-lè.
Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ki'nchré 'én koi.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà xita xi otíjna tsojmi
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵ K'e nga ijchò naxandá Jerusalén, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn; ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xita xi tsojmi otíjna kò xi otse tsojmi. Kisìhitíkjá ímíxa-la jñà xita xi síkjatíya tòn tìkoáá kisìhitíkjá íxile-la xita xi otíjna nise paloma. ¹⁶ Mì ti kii kitsjaà'nde-la xita xi tsojmi otíjna nga ch'á fahatoyako ingo ítjòn. ¹⁷ Ikjoàn tsakóya-la xita. Kitsò-la:

—Jè Xojòn-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikoón k'oín nga i kichjat'aà-na ngats'i xita naxandá xi tjin kóhokji isò'nde.” Tanga jñò, nguijo-la xita chijé títsa'nè.

¹⁸ K'e nga ki'nchré jñà xita sko-la nò'miù kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tsohótsji'nde-la kós'ín síkò nga sík'en Jesús nga tsakjón-la. Koií kjoa-la nga jñà kjotíxoma xi okóya Jesús ndaá tsò, kò jñà xita xi 'nchré-la tà k'oaá ma-la 'én xi okóya.

¹⁹ K'e nga jye kòjñò, Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la itjojiìn naxandá Jerusalén, xìn kii.

Mé xi komà-la jè yá toò iko xi tsjìn-la toò
(Mateo 21:20-22)

²⁰ K'e nga tajñòya nga koma nchijòn, ja ijngò k'a ñanda síjna yá toò iko, kijtseè nga jye kixi yá kóhokji skanda i'ma-la. ²¹ Jè Pedro tsibítsjeèn-la koni kitsò Jesús. K'eé kitsò-la: —Maestro, chítsejèn-la jè yá toò iko xi 'on kinokjoàkoii ngojña. Jye kixi.

²² Jesús kiichja; kitsò:

—Katakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. ²³ Okixí xi xan-nò, tsà yá xi kitso-la jè nindoò jè: “Tisixìn; ján tikatjen-jìin yijo-lè ján jjiìn ndáchikon.” Tsà mìtsà tà jò tjin-la k'e nga okitso nga tíjngò inima-la nga mokjeiín-la, k'oaá s'ín koma. ²⁴ Koi kòs'ín xan-nò kóhótjión, k'e nga kítsi'ba-la Nainá, k'oaá s'ín katakjeiín-nò koni tsà jye kitjoé-nò mé-ne nga tjoé-nò.

²⁵ K'e nga kinókjoat'aà-la Nainá tijchàat'aà-la jé-la xinguiqo mé-ne jè Na'èn-nò xi tjna it'aà ngajmiù síjchàat'aà-nò jé-nò xi tsajòn. ²⁶ Tanga tsà mikii síjchàat'aà-la jé-la xita xinguiqo tìkoá mikii síjchàat'aà-nò Na'èn-ná xi tjna ngajmiù.

Kjotíxoma-la Jesús
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Jesús ijchò ijngò k'a Jerusalén. K'e nga tsò'ba ya nditsin ingo ítjòn, j'iù kinchat'aà-la jñà xita sko-la nò'miù, kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, kò xita jchínga; ²⁸ kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma kjoa xi 'nì?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an jngò kjoa skònangui-nò. Kot'in-ná, koa 'an, k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ³⁰ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotíxoma Juan nga kis'iìn bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tjna ngajmiù, o xi tà xita-né? Kot'in-ná.

³¹ Jñà xita koi, k'eé tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kitso-né: “¿Mé-ne mikii kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ³² Mì-la kii koma kixoán: “It'aà ts'e xita-né.”

Nga jñà xita naxandá tsakjón-la, koi-né nga jñà xita k'oaá tsò nga jè Juan, ngui kjoa kixi-né nga jè xi kiichja ngajo-la Nainá.

³³ K'eé kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mikii 'ya-jen.

Jè Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá 'an mikii k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

12

Kjoa mangásòn ts'e xita xi tsibítje toò uva
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsibénojmiya kjoa xi mangásòn. Kitsò:

—Jngoò x̄ita tsibítje toò uva, tsibíndi-là ínchíbá, ikjoàn tsibíndaà jngoò i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-là toò uva. T̄ikoa tsibíndaà jngoò torre xi síkinda yije kóhotjín. Ikjoàn kisikíña-là nangui x̄ita xi kj'eíí nga kisixásòn. Ikjoàn kii jè nei-là nangui ñánda i'nde kjiin. ² K'e nga ijchò nachrjein-là nga kòjchá toò uva, jè nei-là nangui kisikasén jngoò x̄ita chí'nda-là nga kisìjé-là xi jè tjoé chiba-là ts'e tsojmì xi kòjchá. ³ Tanga jñá x̄ita xi síxásòn nangui kitsobà'ñó koa kiskaàn-ko, tà kisikasén tiyaá-ne. ⁴ Jé nei-là nangui kisikasén ijngoò x̄ita chí'nda-là. T̄ikoaà tà ndajo tsibínè, tsate sko, kisiki'on ko ch'o kisikò. ⁵ Jè nei-là nangui ijngoò kisikasén x̄ita chí'nda-là. T̄ikoaà kisik'en-né. Kjin x̄ita-là kisikasén-isa, tanga tjín xi kiskaàn-ko, koa tjín xi kisik'en.

⁶ Kò jè nei-là nangui tà jngoò x̄ita-là tjina-isa; tà jè ki'ndí-là xi 'ñó matsjakeè kisikasén, kitsò: “Skoexkón-là ki'ndí-na.” ⁷ Tanga jñá x̄ita xi síxájìn nangui, tsajoóya-ne, kitsò-là xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-là i'nde, sík'eén, tsaján koma i'nde.” ⁸ Kitsobà'ñó, kisik'en, ikjoàn kisikatjen ján ijton nangui ñánda títte toò uva.

⁹ Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoíí nei-là nangui, ¿mé xi síkò jñá x̄ita koi? Síik'en-né; kj'eíí x̄itaá sìngatsja jè nangui ñánda tjín toò uva.

¹⁰ ¿A kj'eè bixkejñò Xojon-là Nainá? Tsò-né: Jè ndajo xi tsachrekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-là ni'ya;

¹¹ K'oaá s'ín kis'iin Nainá. Jñá, tà maxkón-ná.

¹² Jñá x̄ita sko-là no'mi, ko x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá ko x̄ita jchínga mejèn kitsobà'ñó Jesús nga kiskaàya-là jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojmi nga kondra ts'e-né, tanga jñá kitsakjòn-là x̄ita naxandá; kisikíjna, ikjoàn kii-ne.

Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Kisikasén i'nga-là Jesús x̄ita Fariseo ko x̄ita ts'e Herodes nga mejèn-là ótsji'nde-là kós'ín síkò nga kohòngui. ¹⁴ X̄ita koi, kíí kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoì; mikii 'nì kindá koni tsò-lè x̄ita; ko mìtsà jè chítsejèn-jnoi kó kjoàn x̄ita; k'oaá s'ín okòyí ndiyá-là Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixí. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e x̄itaxá ítjòn ts'e Roma, o xi majìn-né? ¿A kichjì-nájen a xi mikii kichjì-jen?

¹⁵ Jesús jye beè nga jò tjín inima-là; kitsò-là:

—¿Mé-ne nga chonachan-ná? Nchrohóko jngoò-ná ton nga skoeè kó kji.

¹⁶ K'eé kiiko jngoò-là ton. Jesús kitsò-là:

—¿Yá ts'e isén jè kò jè 'ín xi tjít'aà?

Kitsò-là:

—Ts'eé César, x̄itaxá ítjòn ts'e Roma.

¹⁷ K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì-là César xi ts'e César koa tjì-là Nainá xi ts'e Nainá.

Tà k'oaá koma-là nga kii'nchré koni kitsò Jesús.

Kjoa ts'e nga faáya-là mik'en

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñá x̄ita Saduceo ijchòkon Jesús. Jñá x̄ita koi mikii mokjeiín-là nga faáya-là xi jye k'en. Kiskònangui-là, kitsò-là:

¹⁹ —Maestro, jè Moisés, k'oaá s'ín kiskii: Tsà jngoò x̄ita xi kiyá 'ndse, tsà tsjin-là ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-là, tjìe-ne 'ndse kixan-ko ijngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-là ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁰ Kis'e xó jngoò k'a x̄ita xi itò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-là chjoón; tanga k'e nga k'en, mikii kis'e-là ixti. ²¹ Jè xi ma jò-ne chixàn-ko chjoón ka'àn-là 'ndse. T̄ikoaá jè k'en. Mikii kis'e-là ixti. K'oaá tì komà jè xi ma jàn-ne. ²² Ngásòn komà nga itò. Nijngoò xi kis'e-là ixti. Nga jye it'aà-ne k'en jè chjoón. ²³ K'e nga tsà kjoaáya-là mik'en, nga itò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-là koma? Nga jñá tsibítsajnakò nga itò 'ndse.

²⁴ Kisikátji-ne 'én Jesús, kitsò-là:

—Jñò, koií maskáya-nò nga mìkii 'yaà kò s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò nga'ñó xi tjín-la Nainá. ²⁵ K'e nga kjoaáya-la mik'en, íchjín, íchjá mì tì kiì kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi titsajna ngajmii. ²⁶ Jè kjoa ts'e mik'en nga kjoaáya-la, ¿a kj'eè bìxkejñòò xojon-la Moisés ya ñánda tíchja ts'e yá na'yá xi títi? Nainá kitsò-la Moisés: “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac, kò Jacob.” ²⁷ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! Jñò, 'ñó maskáya-nò.

Kjotíxoma-la Nainá xi títina ítjòn
(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngòò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiì'nchré-la Jesús nga ndaà kiichja; k'e nga nchijoókjoò ijchò kasit'aà chraña-la, ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Ná-laá kjotíxoma-la Nainá xi títina ítjòn?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jè kjotíxoma xi títina ítjòn tsò-né: “Tíná'yaà xítà Israel, jè Nainá xi Na'èn-ná, ta jè ta jngòò-né xi otíxoma-ná. ³⁰ Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò yijo-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga'ñó-lè.” ³¹ Jè xi ma-ne jò: “Títsjachi xítà xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.” Mì tì tsjìn-ne kjotíxoma xi isa xkón tjín.

³² Jè xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá kitsò:

—Ndaà tjín, Maestro. Okixi-né koni s'ín nokjoi. Jngòò ma-ne Nainá kò mì tì yá tjín-ne xi kj'eíí. ³³ Isa chí-la nga kò inima-ná jchaxkoán Nainá, kò kjohítsjeèn-ná kò nga'ñó-ná kò nga jchaxkoán xinguiá koni tsà yijo-ná. Isáa chí-la koni ngats'iì cho xi tìsòn ímíxa tsjeè-la Nainá, kjotjò xi tsjá jñà xítà.

³⁴ Jesús k'e nga kijtseè nga ndaà kiichja jè xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá, kitsò-la:

—Mìtsà kjìin tìjini it'aà ts'e kjondaà xi tjín-la jñà xítà xi Nainá otíxoma-la.

Mì tì yá xi kjò'ñó-ne ikon nga kiskònangui-isa-la.

Ñánda kitjen-la Cristo [xítà xi xó sikásén-ne Nainá]
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús k'e nga tíhokóya ya ndítsin ingo ítjòn, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne jñà xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga jè xi Cristo, [xítà xi xó sikásén-ne Nainá], nga yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la xítaxá ítjòn David?

³⁶ Tìjè-ne David k'e nga kiichja nga kò nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò-né:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga sikítsajnanguia ndsokoiì

jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

³⁷ Jè David, tsà Nainá kitsò-la Cristo, [xítà xi xó sikásén-ne Nainá], ¿kò s'ín tjín-ne nga tje-la ma-ne David?

Ngats'iì xítà xi kjìn ma-ne, tsja ma-la nga 'nchré-la Jesús koni s'ín okóya.

K'e nga jè Jesús tsohojét'in jñà xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés
(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la xítà. Kitsò-la:

—Tikindaa yijo-nò it'aà ts'e xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-la nga nikje ndojò ókjá. Tikoáá sasén-la nga skoexkón xítà xi kj'eíí, ndaà sùxat'aà ya ndítsin.

³⁹ Tikoáá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-la nga jñà kítsat'aà ítjòn ímíxa k'e nga kjèn xítà ñánda tjín s'eíí. ⁴⁰ Koa faá'an ni'ya-la xi tjín-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la. K'e nga chjat'aà-la Nainá 'ñó ndajo fiko ochikon nga mejèn-la nga bìtsajna'ma nga mì jcha-la mé kjoa xi s'ín. Jñà xítà koi isáa tse kjo'in s'e-la.

Tòn xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'ñó imq
(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Jesús tsibijna ya kixi-la ñánda títina kaxa xi sinchá ton kjotjò-la Nainá. Tíkotsejèn-la xítà naxandá nga bìtsajna ton kjotjò-la Nainá. Kjìn xítà nchíná xi tse ton bìtsajna. ⁴² Ijchò

jngoò chjoón ka'àn xi 'nó imá. Jò ndí tòn jtobá tsibíjna xi chiba chjí-la. ⁴³ Jesús kiichja-la xíta xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jè chjoón ka'àn xi 'nó imá, jè xi isa tse tòn kòbíjna mì k'oaá-ne koni jñà xíta xi i'nga. ⁴⁴ Tà jè tsjá xi ningui-la tanga jè ndí chjoón imá, nas'ín nimé tjín-la, jngoò k'a kàtsjá yije ngats'iì ndí tòn xi tójna-la xi tísíjchá-ne yijo-la.

13

K'e nga jè Jesús tsibénojmí nga kixoña ingo ítjòn

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

¹ K'e nga itjo-ne nditsin ingo ítjòn, Jesús, jngoò xíta xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la mé tà ndaà kjoàn ni'ya kò ndajo-la.

² Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-la ngats'iì ni'ya koi xi iì kjoàn. Nìi tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjin. Kixoña yije-né kóhótjin.

Mé seña xi s'e k'e nga nchrohómachraña nga kjoehet'aà isò'nde

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ Jesús, k'e nga tójna ya nindoò Yá Olivo ya kixi-la Ingo ítjòn ts'e Jerusalén, jè Pedro, Jacobo, Juan kò Andrés, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kiskònanguit'aaxìn-la kitsò-la:

⁴ —Koatìn-nájen, ¿mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye mejèn kítasòn yije kjoa koi?

⁵ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xíta xi skónachan-nò. ⁶ Kjìn xíta kjoíi xi 'ín ts'an síkjeén; kítso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá].” Kò kjìn xíta skónachan-la.

⁷ Jñò, k'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán nga xki xi ján i'nde tjín, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne, tanga kj'eè tsà isò'nde tifehet'aà. ⁸ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíi naxandá. Koá xítaxá koi'its'ia nga skaàn-kjoò kò xítaxá xi kj'eíi naxandá. Xki xi ján k'oa ch'ón. S'e kjinchrá. S'e kjoasiì. Jñà kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia kjo'in.

⁹ 'Ndaà tikindaa yijo-nò nga yaá skìnìt'aà-nò nguixkòn xítaxá. Síki'oón-nó nga skaàn-kò-nò xíta ya ni'ya ingo sinagoga. Kjìko-nò nguixkòn xítaxá gobernador kò xítaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an. ¹⁰ Mochjeén-nè nga ítjòn kòbìsòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga tíjtsa isò'nde. ¹¹ K'e kjojchò nguixkòn xítaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa. Kì níkítsejèn-jèn. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kichja ngajo-nò. ¹² Tijè-ne 'ndse sìngatsja 'ndse xíta nga sík'en. Jè na'èn-la sìngatsja ki'ndí-la nga sík'en xíta. Jñà ixti-la sìngatsja na'èn-la nga kiyá. ¹³ Ngats'iì xíta isò'nde kojtikeyé-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xi kichikjoa-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kítjokajìn kjo'in.

¹⁴ 'K'e nga jchaa nga 'nó ch'o tíma ya i'nde Tsjeè-la Nainá ñánda mìkiì ok'in-la, [koni s'ín kiskii Daniel xíta xi kiichja ngajo-la Nainá]. (Kàtasijiìn-la jñà xíta xi bíkke xojòn jé.) K'e nga okoma kjoa koi, jñà xíta xi títsajna Judea, kàtanga, kàtjì ñánda nindoò choòn.

¹⁵ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya-la tsà mé xi mejèn-la nga skoé. ¹⁶ Jè xi tísíxájiìn nangui-la kì tì kii nchrobá-ne nga nchrohókjá níkje-la.

¹⁷ Jima xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi ixti xó nchisíkaki jñà nachrjein koi! ¹⁸ Tijét'aà-la Nainá nga mì k'eé okoma k'e nga nachrjein-la chon 'nchán. ¹⁹ K'e nga jè nachrjein nga okoma, 'nó tse kjo'in s'e, kj'eè ñá oma skanda tjen-ne tsibíndaà isò'nde Nainá koá mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²⁰ Tsà mì k'oaá kítso Nainá nga isa kochiba nachrjein, nijngoò xíta kítjokajìn kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xíta xi xó jaajjìn-ne Nainá, kochibaya nachrjein.

²¹ 'K'e nga tsà yá xi kítso-nò: “Chítsejèn-la, íf tójna Cristo [xíta xi xó kisikasén-ne Nainá]”, o tsà kítso-nò: “Chítsejèn-la, ján tójna ján”, kì kii mokjeíin-nò. ²² Kjoíi xíta ndiso xi Cristo kítso-la yijo-la, tíkoaá kjoíi xíta xi koá ti kítso nga jñà xi chja ngajo-la

Nainá. K'oaá t̄is'ín kòkò seña kò kjōxkón xi ndaà t̄jín nga skónachan. Skanda j̄nà x̄ita xi jye jaàj̄in Nainá mejèn skónachan-là tsà kòkjeín-là. ²³ T̄ikindaā yijo-nò. Nga jyeé t̄ibenojm̄iya yije-nò ngats'īi kjoa xi koma iskan.

K'e nga kjoíí ìjngòd k'a Ki'ndí-là X̄ita
(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴ 'K'e nga koma iskan nga jye koto n̄achrjein ts'e kjo'in, jè ts'oí kjōñdò-né, mì t̄i k̄i kòtsjè-ne ndobá-là; t̄ikoáá jè sá mì t̄i k̄i kòhiseèn-ne. ²⁵ Ni'ño xi t̄jín ngajm̄i, k̄ixongui-né. J̄nà nga'ño xi t̄jín ngajm̄i k̄itiya yijeé-là. ²⁶ Ikjoàn skoe-na x̄ita xi Ki'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na nga k̄jinchrobàj̄nàà ìj̄in ifi; tseé nga'ño kò kjoajeya kjoíkoaa. ²⁷ Siikasén àkjale-na nga kòixkóya x̄ita-na xi 'an xó jaàj̄in-na nga ñijòn chr̄jangui-là nga t̄jtsa isò'nde kò nga t̄jtsa ngajm̄i.

²⁸ 'Chíta'yàkòd jè yá-là toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chr̄ja-là, ikjoàn b̄jts'én xka-là, t̄j̄in-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ²⁹ K'oaá t̄is'ín t̄jín, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, k̄atasij̄in-nò nga 'an xi Ki'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na, jyeé n̄iton kjoiaa, k'oaá ngaya-là koni tsà jye t̄j̄naa chraña xotjoa-là ni'ya. ³⁰ Okixíí xi xan-nò, ngats'īi kjoa koi, k'oas'ín koma k'e nga t̄ikj'eè biyaà x̄ita xi t̄jín n̄achrjein i'ndeí. ³¹ Jè ngajm̄i kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga j̄nà 'én-na mìk̄i kjoehet'aà; k̄itasòn-né.

³² 'Tanga k'e nga okoma, mì yá xi t̄j̄in-là mé n̄achrjein-ne kò mé hora-ne; ni j̄nà àkjale xi t̄itsajna ngajm̄i kò ni jè Ki'ndí-là Nainá t̄j̄in-là; t̄ajngòd Nainá xi Na'èn-ná t̄j̄in-là.

³³ 'T'een kindā yijo-nò, t̄itsajnakon, t̄itsi'ba nga mìk̄i t̄j̄in-nò kjé-né nga okoma. ³⁴ K'oaá s'ín t'een koni s'ín ch̄i'nda-là x̄ita xi k̄j̄in i'nde tífi, jè x̄ita xi tífi síngatsja ni'ya-là x̄ita ch̄i'nda-là. Tsjá-là xá nga ìjngòd ìjngòd, tsò-là jè xi síkindā xotjoa ni'ya: “T̄j̄ni, t̄j̄inakoin.” ³⁵ K'oaá s'ín t̄itsajnakòd ngats'ioò nga mìk̄i 'yaà mé n̄achrjein kjoíí-ne nei-là ni'ya. ¿A k'eé-né nga kjòhoxòn, o xi k'eé-né nga kijchò osen n̄itjen, o xi k'eé-né nga sk̄indàya kóxtí, o xi k'eé-né nga jye s'e isén? ³⁶ Kì tsjayijòfè-jèn tsà koi n̄achrjein-là tà n̄iton j'ìi-ne nei-là ni'ya. ³⁷ Koni s'ín xan-nò j̄nò, k'oaá xan yije-là kòhotj̄in x̄ita: “T̄itsajnakòd.”

14

Kiis'ín tsajoóya-ne x̄ita kondra-là Jesús nga tsobā'ño
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Tà jò n̄achrjein chija-là nga k̄itjo s'eí Paxko ts'e x̄ita judío k'e nga kjèn inchr̄ajín xi ts̄j̄in-là na'yo san. J̄nà x̄ita skò-là no'm̄i kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kisk̄i Moisés tsohótsj̄i'nde-là kós'ín s̄iiko nga skónachan-là nga tsobā'ño Jesús, ikjoàn s̄iik'en.

² T̄jín i'nga x̄ita xi kitsò:

—Mì n̄achrjein-là s'eí s̄ik'eén nga mì kòts'en j̄nà x̄ita naxandá.

Jngòd chjoón xi kisikaàjno xk̄i jne skò Jesús
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³ Jesús, k'e nga t̄j̄na ján naxandá Betania, ya ni'ya-là Simón, jngòd x̄ita xi tsindojno chr̄joa yijo-là nga sa ítjòn, k'e nga t̄j̄nat'aà ím̄ixa, ijchò jngòd chjoón xi 'ya jngòd ndajò ch̄itsín xi t̄j̄iya-là xk̄i jne ts'e nardo, xi 'ño ch̄j̄i-là. Kiskíx'a ndajò ch̄itsín, ikjoàn tsibíxteèn-jno skò Jesús jè xk̄i jne. ⁴ T̄jín i'nga x̄ita xi ya t̄itsajna, kòjti-là, kitsò-là x̄ikj̄in:

—¿Mé-ne kasík̄its'ón-ne jè xk̄i jne? ⁵ Tsà k̄asat̄j̄na, tsatoó-là j̄nà sindò ton denario ch̄j̄i-là koa jè ton-là koma kochj̄at'aà-là x̄ita ima.

Kiichajno-là jè chjoón xi okis'iin.

⁶ Tanga kitsò Jesús:

—Kì k'oaá 'mì-là. ¿Mé-ne n̄j̄ti-là? Koni s'ín kàs'ín-kò-na, ndaà kàs'ín. ⁷ J̄nà x̄ita ima k̄itsajnakò k̄jit'aà-nò, kò maá s̄ichj̄at'aà-là k'e nga mejèn-nò. Tanga 'an, mì i t̄j̄nakò k̄jit'aà-nò. ⁸ Jè chjoón jè, k'oaá s'ín kàs'ín koni k̄i ma xi kàs'ín. Kàsikaàjno ítjòn xk̄i jne yijo-na xi ts'e nga s̄ij̄nàà. ⁹ Okixíí xi xan-nò, n̄ita ñánda-ne nga t̄jtsa isò'nde nga kòbìsòn

'én ndaà-là Nainá, tikoáá kobísòn-né koni s'ín kasikò-na mé-ne nga s̀ikítsjeèn-ne x̄ita it'aà ts'e chjoón jè.

K'e nga jè Judas tsatíjna Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰ Jè Judas Iscariote xi ya itjojiìn-ne ts'e x̄ita xi tejò ma-ne xi tsajmeiikò Jesús, kiikon j̄nà x̄ita skò-là no'miì nga s̀ingatsja Jesús. ¹¹ J̄nà x̄ita skò-là no'miì, k'e nga kiì'nchré, kjòtsja-la, kitsjaà-la tso'ba nga tòn tsjá-la. Jè Judas tsohòtsji'nde-là kós'ín s̀ingatsja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakjèn kò x̄ita xi kota'yàt'aà-la jè s'eí Paxkò

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹² Jè nachrjein ts'e s'eí xi mats'ia íjtòn-ne k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-là na'yo san j̄nà x̄ita judío, k'e nga sík'en orrè xi ts'e s'eí Paxkò, j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la; kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè onguíkindaà-jen xi kichiaá ts'e s'eí Paxkò?

¹³ Jesús kisikasén jò x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tanguió ján ijiìn naxandá, yaá skajñoò jngoò x̄ita xi 'yajen jngoò nisa nandá; tanguítjngui-là. ¹⁴ Ya ñánda kjoahas'en, koatìn-là nei-là ni'ya: “K'oaá tsò Maestro: ¿Ñánda tíjna jè cuarto ñánda kókjen-koaa x̄ita xi kota'yàt'aà-na jè s'eí Paxkò?” ¹⁵ Yaá kokò jngoò-nò cuarto xi je kji xi tíjna isò'nga ni'ya. Jyeé tjíndaà tsojmì xi kochjeén. Ya tindaà xi kichiaá.

¹⁶ Kiì j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján ijiìn naxandá. K'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín kitsò-la Jesús, yaá tsibíndaà tsojmì xi kokjen kjoa ts'e s'eí Paxkò.

¹⁷ K'e nga jye kòjñò, Jesús, ijchòkò x̄ita-la xi tejò ma-ne. ¹⁸ K'e nga títsajnat'aà ímíxa nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixí xi xan-nò, jñò, íí tíjnajiìn jngoò-nò xi s̀ingatsja-na it'aà ts'e x̄ita kondra-na, jngoò xi 'an tíkjèn-kò-na.

¹⁹ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús ta kjòba-la k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònan-gui-la, kitsò-la:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Jngoò xi kitjokàjiìn ts'e x̄ita-na xi tejò ma-ne jè xi tijè-ne chroba ts'an tísíka'nchi-ne inchrájin-la. ²¹ 'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga íma xó-ne jè x̄ita xi s̀ingatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mìkiì kits'iìn x̄ita jè.

²² K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjoé. Yijo-na né.

²³ Ikjoàn kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá; k'eé kitsjaà-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, ngats'iì x̄ita kits'iì vino xi tjíya chitsín. ²⁴ Kitsò-la:

—Jè-né xi jní-na xi s̀ikixiya jè kjoa xitse xi bindaàjiìn-kò-nò. Jè jní-na xiixteèn xi kjondaà ts'e nga kjìn x̄ita. ²⁵ Okixí xi xan-nò, mì tì kiì skì-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiaa vino xitse, ján ñánda tíhotíxoma Nainá.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jesús kò x̄ita-la, k'e nga jye kiseè jngoò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján nindoò Yá Olivo. ²⁷ Jesús kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'ioò jñò, kijneí takòn-ná jè nitjen jè, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa j̄nà orrè tsjohoya-né.” ²⁸ Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjín íjtòn-nò ján nangui Galilea.

²⁹ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì x̄ita-lè xi i'nga tsjeiìn takòn-lè, 'an, mìkiì tsjeiìn-takòn-lè.

³⁰ Jesús kitsò-la:

—Okixíí xi xan-lè; nitjen jé, k'e nga tikj'eè kjindáya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³¹ Jè Pedro ìsa 'ñó kiichja; kitsò:

—Nas'ín ya kiyáko-lè, mikii kójna'mat'in-lè.

Ngàsòn kitsò yije xita xi kota'yàt'aà-la xi i'nga.

Kii kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kii ján i'nde ñánda 'mì Getsemaní; Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Titsajna ijndé; 'an, Nainá kò-là kichjàt'aà-la.

³³ Jesús kiiko Pedro, Jacobo, ko Juan. Ikjoàn tsibíts'ia Jesús nga ba koma-la. 'Ñó kisikájno. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsà mejèn kiyá. Titsajna ijndé, titsajnaakoòn.

³⁵ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá tsà koma, kjoaaxìn-la kjo'in jè. ³⁶ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, kitsò-la:

—Na'èn xi Na'èn-na xan-lè, ma yijeé-lè nita mé kjoa-ne it'aà tsiji. Chjaaxìn-ná kjoa ts'e kjo'in jè, tanga mìtsà jè 'én ts'an kitasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

³⁷ Ikjoàn j'ii ijngòd k'a-ne ya ñánda títsajna xita-la, tanga jña xita-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—Simón, ¿a titsajnafè-né? ¿A mì kachíkjoa-lè tsàtá jngòd hora kòbjnakoin?

³⁸ Titsajnaakoòn, tijét'aà-là Nainá mé-ne nga mì siikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jè inima-nò tíjnandaà-né tanga jè yijo-nò, indaa tjin, tsjin-la nga'ño.

³⁹ Jesús kii kítsi'ba ijngòd k'a. Tákó k'oaa tí kitsò-ne koni kitsò nga sa ítjòn. ⁴⁰ K'e nga j'ii ijngòd k'a-ne, jña xita xi kota'yàt'aà-la, tákó kjiyijòfè-né nga 'ño nijña-la. Mikii beé kó kitsò-la Jesús. ⁴¹ Koma jàn k'a nga j'ii Jesús. Kitsò-la:

—¿A tákó titsanikjáya-nò ko titsafè-nò? Kátje kjoa. Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá kongatsja jña xita jé. ⁴² Tisitjeen, chítsejèn-là, tíkjiaán, jye nchrobá chraña jè xi sìngatsja-na.

Kii komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³ Tákó tik'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas, xi ya itjojiìn-ne ts'e xita-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjìn xita tjiko xi 'ya kicha ndojò ko yá. Xita koi, jña kisikasén xita skò-la no'mii ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xita jchínga-la xita judío. ⁴⁴ Judas, jè xi tsatjna Jesús, ítjòn tsibíhichiya-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tindo'ña; ndaa tikindaa k'e nga onguíkoo.

⁴⁵ K'e nga ijchò Judas, kii ndiyá-né ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁴⁶ Jña xita xi tjiko, nitoón kitsobà'ño Jesús.

⁴⁷ Yaá tíjna jngòd xita xi tsachrje kicha ndojò-la. Tsajá-la jè xita chí'nda-la no'mii ítjòn, tsatet'aà jngòd líká-la. ⁴⁸ Jesús kiichja, kitsò-la jña xita:

—¿Mé-ne kos'ín kof'i ndobà'ño-ná nga ko kicha ko yá kich'à koni tsà jngòd xita chíjé?

⁴⁹ Nachrjein nchijòn tíjna-nò ján ingo ítjòn nga okoóya-nò koa mikii kindobà'ño-ná. Koií k'oaa s'ín tíma-ne nga kitasòn 'én xi tít'aà Xojon-la Nainá.

⁵⁰ Ngats'ii xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga-né, yaá kitsjeiìn-takòn.

⁵¹ Jngòd chíti tjingui-la xi tíjnajté jngòd nikje sábana. Jña xita kitsobà'ño, ⁵² tanga jè chíti kitsjeiìn nikje sábana-la; ikjoàn k'oas'ín tsanga laká.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna no'mii ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jesús kiiko ñánda tíjna no'mii ítjòn. Yaá chixoña kóhotjín xita skò-la no'mii, jña xita jchínga, ko xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjiìn tà kjiìn tsajmeètjingui-la skanda k'e nga ijchò ya nditsin ni'ya-la no'mii ítjòn. Yaá tsibíjnat'aà-la ñánda títsajna xita chí'nda xi síkinda ingo nga títsajna'ngui.

⁵⁵ Jñà xitá sko-là no'miù kò ngats'iù xitaxá xi ts'e xitá judío tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sùk'en-ne tanga nímé 'én kisakò-là. ⁵⁶ Kjin ma xitá xi tsját'in 'én ndiso xi kondra ts'e Jesús tanga kj'eíi tsò nga jngoò ìjngoò; mìkiù mangàsòn 'én xi tsját'in. ⁵⁷ Chíncha kixi i'nga xitá xi tsibénojmi 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Ngajen, kina'yà-lajen nga tsò: “An siikixoña ingo ítjòn xi tsja xitá kisingà-ne, kò jàn nachrjein kindà ìjngoò-na xi mìtsà tsja xitá sindà-ne.”

⁵⁹ Ni mìkiù kjòngàsòn 'én-là nas'ín okitsò.

⁶⁰ K'eé tsasítjen jè no'miù ítjòn; tsasínajii osen-là; kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿A ni mé 'én nokjò, koni tsò 'én xi tsjá xitá koi xi kondra tsiji?

⁶¹ Tanga jè Jesús jyò tsibijna, nímé 'én kiichja. Jè no'miù ítjòn ìjngoò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A ji-né xi Cristo, xi Ki'ndí-là Nainá xi 'ñó jeya tíjna?

⁶² Jesús kitsò:

—'An-ná, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na nga kótijnat'aà chrja kixi-là Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tíjn-là, koa kjinchrobàjñaà ifi ján ngajmiù.

⁶³ Jè no'miù ítjòn tsatijndajno yijo-là nikje-là xi íkjá nga 'ñó kòjti-là. Kitsò:

—¿Mé s'eén-isa-ná xitá xi kj'eíi xi tsjá 'én? ⁶⁴ Jñá, jye titsana'yà koni s'ín chjajno-là Nainá. ¿Jñò, kó bixón? ¿Mé xi sikoáá?

Ngats'iù xitá kisìjngoò ikon nga tíjn-là jé koa ok'ín-là nga kiyá.

—Ok'ín-là nga sùk'en.

⁶⁵ Jñà xitá tsibíts'ia nga tsibíchrájno koa tsibíchjoà xkon, tsi'beé-là, kitsò-là:

—K'oaá si, ¿yá xi tí'beé-lè?

Jñà xitá xi síkinda ingo, kisìjts'iù-n-a isén-là.

K'e nga jè Pedro tsibijna'mat'in Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Jè Pedro yaá tíjna kangui nditsin ni'ya. Ijchò jngoò chjoón xi chí'nda-là no'miù ítjòn.

⁶⁷ K'e nga kijtseè Pedro, nga tíjna'ngui, kiskoòtsejèn-jno, kitsò-là:

—Tikoáá ngaji, yaá tjaàkoii Jesús xi Nazaret i'nde-là.

⁶⁸ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né. Kitsò:

—Mìkiù bexkoan. Mìkiù be mé 'én xi tinokjò.

Pedro itjo ni'ya ján xotjoa-là. K'eé kiskindàya jngoò kóxtí. ⁶⁹ Jè chjoón chí'nda-là no'miù ítjòn kijtseè ìjngoò k'a jè Pedro. Kitsò-là jñà xitá xi ya títsajna:

—Jè xitá jè, xitá ts'eé Jesús.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in ìjngoò k'a. Nga koma iskan, jñà xitá xi ya títsajna, ìjngoò k'a kitsò-là Pedro:

—Xi okixi, ngaji, xitá-là Jesús-né nga Galilea i'nde-lè, k'oaá tsò 'én-lè xi nokjò.

⁷¹ Tanga isaá 'ñó kiichja Pedro kitsò:

—¿Beè Nainá, nas'ín tik'eèn-ná, mìkiù bexkoan jè xitá xi o'mi-là!

⁷² Tik'e-ne nga okitsò Pedro, jè xi ma-ne jò k'a kiskindàya kóxtí. K'eé tsibítsjeèn-là Pedro koni kitsò-là Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” Ijjoàn ndaà jchán kiskindàya.

15

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

¹ K'e nga kis'e isén jñà xitá sko-là no'miù kò xitá jchínga kò xitá xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés kò ngats'iù xitaxá ts'e xitá judío tsajoóya-ne. Tsibít'aà'ñó Jesús, kiiko, kisingatsja jè Pilato. ² Jè Pilato kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A ji-né xi xitaxá ítjòn-là jñà xitá judío?

Jesús kitsò:

—Ngajíi xi k'oa si nga 'an-ná.

³ Tanga jñà xità sko-la nò'miù, kjin skaya 'én tjín-ne xi tsját'in nga óngui. ⁴ Pilato ìjngodò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A nimé 'én nokjoi? Tiná'yaà-la, 'ñó kjin skaya kjoa tsját'in-lè nga óngui-lè.

⁵ Jesús mìkii kùichja nas'ín koa tí'mi-la. Pilato, tà k'oaá komà-la.

K'e nga jè Jesús kitjoònè kjoa nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶ Nga xkì nó k'e nga bitjo s'eí Paxko jè Pilato síkijnandeí jngodò xità xi títsa'ya ndayá, jè xi síjè xità naxandá nga kijnandeí. ⁷ Jñà xità xi títsa'ya ndayá nga kjoasiù tsohótsji ts'e gobierno, ya tíjna xi 'mì Barrabás xi xità kisik'en. ⁸ Jñà xità naxandá kiikáko Pilato nga mejèn-la koa s'ín síkitasòn koni ma nga xkì nó. ⁹ Kiichja Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-nò nga síkijnandeí-nò xi xitaxá ítjòn-la xità judío?

¹⁰ Pilato jye tíjìn-la nga tà kjoaxitakòn-né nga jñà xità sko-la nò'miù ya ijchò síngatsja Jesús. ¹¹ Jñà xità sko-la nò'miù chinchá'a xità naxandá nga kos'ín kàtasíjè nga kàtijnandeí-ne Barrabás. ¹² Pilato ìjngodò k'a kiskònangui-la xità naxandá, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoáá jè xi 'mì-là xitaxá ítjòn-la xità judío?

¹³ Jñà xità, 'ñó kiichja, kitsò:

—Tasit'iì krò.

¹⁴ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xità, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—Tasit'iì krò.

¹⁵ Pilato mejèn-la nga ndaà kijnako xità naxandá. Kisikijnandeí Barrabás. K'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisìngatsja nga sit'aà krò.

¹⁶ Jñà soldado kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikjín.

¹⁷ Kisikákjá jngodò nikje xi inì jmà kji; tsibí'a sko jngodò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne.

¹⁸ Ikjoàn tsibíts'ia nga kiskindàyat'in. Kitsò-la:

—Viva xitaxá ítjòn-la xità judío.

¹⁹ Tsatji yá xkajnchra sko; ikjoàn tsibíchrájno koa chinchaxkó'nchit'aà-la koni tsà nchibeèxkón. ²⁰ K'e nga jye kisìsobà-la, jaaxìn-la nikje sko xi íkjá, ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé itjoko nga kosit'aà krò.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngodò xità kisatiikjodò xi 'mì Simón xi Cirene i'nde-la xi tínychrobá-ne rancho-la. Na'èn-laá ma jè Alejandro ko Rufo. Jñà soldado kjo'ño kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

²² Kiiko Jesús ján i'nde nánnda 'mì Gólgota, jè 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en.

²³ Kitsjaà-la vino xi tsjájin xich'a tsja xi 'mì mirra tanga jè Jesús mìkii kits'iì. ²⁴ K'eé tsasit'aà krò, ikjoàn jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xikjín yá ts'e koma.

²⁵ Ijchò-la tsà xi ñijaàn nga tajñoya nga kisasit'aà krò Jesús. ²⁶ Jñà 'én xi tsohót'aà isòn sko krò, yaá tíchja mé jé xi komà-la Jesús nga kinik'en. Tsò-né: “Xitaxá ítjòn-la xità judío.” ²⁷ Tikoáá chinchat'aà krò jò xità chijé. Jngodò tsasíjnat'aà nga kixi-la Jesús ko jngodò tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ²⁸ K'oaá s'ín kjóngásòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'oaá ngaya-la koni jngodò xità xi tse jé tjín-la.”

²⁹ Jñà xità xi ya ja, síkatji sko nga kiichjajno-la, kitsò-la:

—Ji, k'oaá kisi nga sxiðñi ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne,

³⁰ tikijnandeí yijo-lè ko chinájen-t'i yijo-lè krò.

³¹ K'oaá ts'ín kisìsobà-la jñà xità sko-la nò'miù ko xità xi okóya kjoatixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsò-la xikjín:

—Xit̄a jè, tsachrjekàjìin kjo'in xi k'ejí xit̄a, tanga jè xi yijo-la, mìkii ma ochrjekàjìin kjo'in. ³² Kàtìtjopen-t'aà krò jè xi Cristo, xi Xit̄axá Ítjòn-la naxandá Israel, mé-ne nga jcha-ná koa kòkjeíin-ná.

Skanda jñà xit̄a xi t̄ikoa ya kjit'aà krò, t̄ikoaá tsatít'aà.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ K'e nga ijchò nchisen, kóhokji nga t̄ijtsa isò'nde kòjñò skanda xi jàn nga nguixòn. ³⁴ T̄ijè-ne hora Jesús 'ñó kiichja nga kitsò:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

³⁵ T̄jín i'nga xit̄a xi ya t̄ítsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—T̄iná'yaà-là, jè chja-la Elías.

³⁶ K'eé tsangachikon jngòò xi kisika'nchi tsanga ko vinagre, ikjoàn tsibísko-la ínaxo, kitsjaà-la Jesús nga kàt'ii, kitsò:

—Chítsejèn-là, ¿a kjoíí Elías nga skónájen-t'aà krò?

³⁷ Tanga Jesús isaá 'ñó kiskindàya; k'en. ³⁸ Jè nikje velo xi t̄johóya jngòò osen ingo ítjòn kixajndà, jòya koma skanda it'aà nangui. ³⁹ Jè xit̄a sko-la soldado xi s̄ijna ñánda kisit'aà krò Jesús k'e nga kijtseè nga jye k'en Jesús, kitsò:

—Kixíí kjoa, xit̄a jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁴⁰ T̄ikoa t̄ítsajna i'nga íchjín xi kjiin nchikotsejèn-ne; jè María Magdalena, ko chjoón Salomé, ko María xi nea-la ma José ko Jacobo, jè xi isa ma ki'ndí. ⁴¹ Jñà íchjín koi, k'e nga tsibijna Galilea Jesús, yaá chinchima-t̄jngui-la ko yaá kisichját'aà-la. Kjìn ma íchjín xi ya t̄ítsajna xi ijchòko ján Jerusalén.

K'e nga kisihjiin Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴² K'e nga jye k̄jònguixòn nga jye bitsajnandaà-la nachrjein nikjája. ⁴³ José xi Arimatea i'nde-la, jngòò xit̄a xi t̄ikoa 'nga xá t̄jín-la ts'e xit̄axá-la xit̄a judío xi t̄ikoa t̄ikofna-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá, kitsjaà-la nga'ñó yijo-la, jahas'en ya ni'ya ñánda t̄ijna Pilato nga kisijé yijo-la Jesús. ⁴⁴ Pilato, tà k'oaá koma-la nga jye k'en Jesús; kiichja-la jè xit̄a sko-la soldado; kiskònangui-la tsà kixi kjoa nga jye k'en. ⁴⁵ K'e nga jye tsibénojmi jè xit̄a sko-la soldado nga jye k'en Jesús, Pilato kisìngatsja José yijo-la Jesús. ⁴⁶ José tsatse jngòò nikje sábara; kiskójen-t'aà krò yijo-la Jesús; ikjoàn kisikájté jè nikje. K'eé kiì kíhjiin ñánda jye t̄jindaà jngòò ngajo itsjó ingui nguijo; kiskinìs'en-ngui, ikjoàn tsohójt̄sa xotjoa-la ngajo jngòò ndajo. ⁴⁷ María Magdalena ko María nea-la José, nchikotsejèn-la nga kisihjiin Jesús.

16

K'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ K'e nga jye tsato nachrjein nikjája, María Magdalena, Salomé, ko María nea-la Jacobo, tsatse xkiì jne nga mejèn-la s̄iikaàjno yijo-la Jesús. ² Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, 'ñó tajñòya kiì katsejèn-la ñánda kisihjiin Jesús. T̄ik'eé t̄íbitjokàtji ts'oi. ³ Tsò-la xikjín:

—¿Yá xi kjoaàxìn-ná ndajo xi t̄íchjoàjto ya xotjoa-la ngajo itsjó?

⁴ K'e nga ijchò, kiskòotsejèn, kijtseè nga jè ndajo je xi 'ñó i'í xi t̄íchjoàjto-la ngajo itsjó ñánda kisijna Jesús, jye kitjaàxìn. ⁵ K'e nga jahas'en-ngui nguijo kijtseè jngòò xit̄a ixti xi t̄ijnajté jngòò nikje chroba ndojò. T̄ijnat'aà kixi-la ngajo. Jñà íchjín tà kitsakjòn-né.

⁶ Tanga jè xit̄a ixti kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Jñò, jè binchaàtsjioè Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kisit'aà krò. Jye kòfaáya-la. Mì t̄i i t̄ijna-ne. Chítsejèn-là i'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Tanguíó koatìn-là xit̄a xi kota'yat'aà-la ko Pedro: “Jè t̄ífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ijngòò k'a koni s'ín kitsò-nò.”

⁸ Jñà íchjín, itjo nitoón-ne ya iya nguijo. Kiì, tsangachikon. Chiba-la nchihotsé-né nga kitsakjòn. Niyà xi tsibénojmi-la nga 'ño tsibíxkón-la yijo-la.

*K'è nga jè María Magdalena kijtseè Jesús
(Juan 20:11-18)*

⁹ Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, Jesús jaáya-la nga tajñòya. Jè kijtseè ítjòn María Magdalena, jè xi tsachrjekàjiìn itoò inima ch'o-la neíí inima-la. ¹⁰ María Magdalena kiì, kisikí'nchré ngats'ìi xita-la Jesús nga ba tjín-la koa nchikjindáya. ¹¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la, k'è nga kiì'nchré nga tíjnakon Jesús nga jè chjoón kijtseè, mìkiì kòkjeiín-la.

*K'è nga jò xita-la kijtseè Jesús
(Lucas 24:13-35)*

¹² K'è komà iskan, Jesús, kj'eíí kji isén-la k'è nga tsakó-la yijo-la jò xita-la xi nchifi campo. ¹³ Tsohótji-ne jñà xita xi jò ma, kisikí'nchré jñà xita xi i'nga. Tíkoaá mìkiì kòkjeiín-la.

*Kiì kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)*

¹⁴ Xi jyehet'aà-ne, Jesús tsakó-la yijo-la jñà xita xi tejngòè ma-ne k'è nga títsajnat'aà ímixa nga nchikjèn. Tsohótiko nga tájaà tjín inima-la nga mì kòkjeiín-la k'è nga tsibénojmi-la jñà xita xi tsakó ítjòn-la yijo-la nga jè jye jaáya-la. ¹⁵ Koa kitsò-la:

—Tanguió nga tíjtsa isò'nde. Tènojmi yije-là ngats'ìi xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'an. ¹⁶ Jñà xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'an koa koma bautizar, kitjokàjiìn kjo'in. Tanga jñà xi mìkiì kòkjeiín-la, kjo'iín s'e-la. ¹⁷ Jñà xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, k'oaá s'ín jcha-la; nga koma-la kochrjekàjiìn inima ch'o-la neíí xi tíjiìn inima-la xita; tíkoaá koma-la kichja 'én xi kj'eíí tsò; ¹⁸ tsà ye tsojà'ño, tsà xkiì kjan skine, nímé xi koma-la; kohòsòn-la tsja xita xi xk'én, kondaà-ne.

*K'è nga jè Jesús kùimijìn ngajmì
(Lucas 24:50-53)*

¹⁹ K'è nga jye okitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la, Na'èn-ná Jesús, kitjámiì'nga; nga kiì ngajmì, tsibìjna it'aà kixi-la Nainá. ²⁰ Jñà xita-la kiì; kiska'bí 'én ndaà-la nga kijndà i'nde, ko jè Na'èn-ná Jesús kisichját'aà-la ko kisikixiyandaà 'én-la ko kjondaà xi kis'iìn xita-la. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Lucas

'Én xi kiskii-la Teófilo jè Lucas

¹ Kjoa kixi xi komà ijìin naxandá it'aà ts'e Cristo, jye kjin ma-ne xita xi kiskii chiba ² koni s'ín tsakóya-najen jña xita xi xkon kijtsee-ne skanda tats'en-la kjoa, tijña-ne xi kis'e-la xá nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ³ Ngaji Na'èn Teófilo xi 'ño ndeè, tikoáá 'an, ndaà sasén-na nga tikji-lè xojon jè, koni s'ín tjín nga jngoò ijngoò skoya kjoa; ndaà tsohotsji-jñaà yije skanda tisa tats'en-la kjoa ⁴ mé-ne nga isa ndaà jcha-ne kjoa kixi xi nguì kos'ín tjín, jña 'én xi k'oas'ín tsakóya-lè xita.

'Én xi kiichja jngoò àkjale-la Nainá nga iskan jts'ín Juan xi kis'iin bautizar xita

⁵ Koi nachrjein k'e nga jè tjina xitaxá ítjòn Herodes ján nangui Judea, tjina jngoò no'miù xi Zacarías 'mì xi tje-la ts'e Abías. Jè Zacarías tjín-la chjoón xi Elisabet 'mì xi tikoá tje-la ts'e Aarón. ⁶ Jña ingajò, xita kixi-né nga nguixkon Nainá. Síkitasòn yije-né ngats'iù kjotixoma-la Nainá. ⁷ Tsjìn-la ixti; jè Elisabet, chjoón 'ndi-né; ingajò, jyeé 'ño xita jchínga.

⁸ Jngoò nachrjein, jña xita no'miù xi síxakjò Zacarías, jña tsako-la nga kisixá nguixkon Nainá. ⁹ Koni s'ín tjín kjotixoma xi ts'e no'miù Israel, tsako-la suerte Zacarías nga jahas'en ni'ya tsjeè-la Nainá, ya iya ingo ítjòn, nga jè kòkà chrjongó-la Nainá. ¹⁰ Jè hora k'e nga tì chrjongó-la Nainá ngats'iù xita naxandá, yaá títsajna nditsin nga nchichjat'aà-la Nainá. ¹¹ Jè Zacarías tsatsejèn jngoò-la àkjale-la Nainá xi síjna kixi ya ngobà kixi-la ñanda tìsòn chrjongó-la Nainá. ¹² Jè Zacarías k'e nga kijtsee, tà kjòxkón-la, tà kitsakjòn-né. ¹³ Tanga jè àkjale-la Nainá kitsò-la:

—Ngaji, Zacarías, kì tsakjòon-jèn; jè kjoa bìtsi'ba-lè jye kina'yà-la; jè chjoón-lè Elisabet, jts'ín jngoò-la ki'ndí x'in; k'oáá s'ín kít'aà 'ín-la nga Juan k'oín. ¹⁴ 'Nó s'e-lè kjotsja. Koi kjoa-la nga jè ki'ndí xi jts'ín, kjin xita kjotsja-la. ¹⁵ Xita ítjòn kína nga nguixkon Nainá; mìkii xán sk'oó nga xó k'oáá s'ín kitjaàjiin-ne; Inima Tsjeè-la Nainá sjiin inima-la skanda tik'e-ne nga tisa tjina'ya'ma indso'ba nea-la. ¹⁶ Xi it'aà ts'e, kjin xita naxandá Israel kófat'aà-la Nainá. ¹⁷ Jè kjoí ítjòn-la Na'èn-ná. Sjiin inima-la nga'ño xi kisikjeén jè Elías xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Inima-la xita jchínga, 'nchán sükítsajnakò ixti-la. Jña xita xi tájaàjiin tjín inima-la nga mìkii síkitasòn, sükjatjija-la kjohítsjeèn-la mé-ne nga s'e-la kjoa chjine xi tjín-la xita kixi. K'oáá s'ín sükijjòndaà xita naxandá mé-ne nga kitsajnandaà-ne k'e nga kjoí Na'èn-ná.

¹⁸ Zacarías kitsò-la jè àkjale:

—¿Kó s'ín skoeè-na tsà kixi kjoa? 'An, jye 'ño xita jchínga; tikoáá chjoón-na jye tífehet'aà nachrjein-la.

¹⁹ Jè àkjale kitsò:

—'An-ná Gabriel xi tjina nguixkon Nainá; kisikasén-na nga kichjàko-lè, tsjaà-lè 'én ndaà-la Nainá. ²⁰ I'ndeí, kina chisín-né, mìkii koma kinókjoí skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kitasòn 'én koi, koi kjoa-la nga mìkii kòmokjeín-lè 'én-na xi kàxan-lè.

²¹ Jña xita naxandá, nchikoña-la Zacarías. Kjònangui-la xikjín nga tífichrjein-la nga mìkii xátì bitjo-ne ni'ya tsjeè-la Nainá. ²² K'e nga jye itjo-ne jyeé kjòchisín; mì tì kii ma chja-ne; jña xita xi nchikoña-la kis'ejiin-la nga tjín kjoa xi kijtsee ya iya ni'ya tsjeè-la Nainá; Zacarías tà jmeé chisín-isa tsja. K'oáá s'ín tsibijna nga mìkii komà kiichja.

²³ Zacarías, k'e nga jye kisisòn jña nachrjein nga kisikitasòn xá-la, kii-ne ni'ya-la. ²⁴ K'e nga komà iskan, jè chjoón Elisabet, ki'ndí ts'a; 'òn sá mì tì kii itjo-ne ni'ya-la. Kitsò: ²⁵ “K'oáá s'ín kisiko-na jè Nainá xi it'aà ts'an: kijtsee imaa-na nga kitsjaà-na kjondaà-la mé-ne nga mì kii tì kochrjekàngui-na xita.”

Kii komà k'e nga jngò ò òkjale tsibéngjmi nga iskan jts'in jè Jesús

²⁶ K'e nga ijchò joòn sá, jè òkjale Gabriel, Nainá kisikasén jngò ò naxandá xi chja-ne Galilea nánda 'mì Nazaret. ²⁷ Kiikon jngò ò chjoón xongó xi tjín-ne nga jè kixan-ko jngò ò xita xi 'mì José xi tje-la ts'e xitaxá ítjòn xi ki'mì David. Jè 'ín-la chjoón xongó, María 'mì. ²⁸ Jè òkjale, k'e nga jahas'en ni'ya nga kijtseèxkon María, kitsò-la:

—¡Ndaà-lè, ngaji xi jì kitjoé-lè kjondaà jè! Nainá tíjnakò-lè. Ngaji xi ndaà kjòchikon-t'in mì k'oaá-ne koni íchjín xi kj'eíí.

²⁹ Jè María k'e nga kijtseèxkon, tà kjòxkón-la koni s'ín kitsò-la jè òkjale; kisikítsjeèn kó tsòya-ne nga kos'ín j'ì síhixat'aà-ne. ³⁰ Jè òkjale kitsò-la:

—María, kì tsakjoòn-jèn, jye kitjoé-lè kjondaà nga nguixkon Nainá. ³¹ I'ndeí koxk'én-né, ki'ndí jcha jngoií. K'oaá s'ín kí't'ì 'ín-la nga Jesús k'oín. ³² Xita ítjòn koma; Ki'ndí-la Nainá k'oín xi isa 'nó 'nga tíjna; Nainá, jè síngatsja kjotíxoma-la. Xitaxá ítjòn kíjna koni s'ín tsibijna David xi xita jchínga-la komà. ³³ Jè kotíxoma-la naxandá Israel. Kjotíxoma-la mì kì kjoèhet'aà nita kjé-ne.

³⁴ Jè María k'eé kitsò-la òkjale:

—¿Kó s'ín koma jè kjoa koi? Nga mìtsà x'in tjín-na.

³⁵ Jè òkjale kitsò:

—Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitjojen-nè-lè. Jè nga'nó-la Nainá xi 'nó 'nga tíjna koiítsat'in-lè koni jngò ò 'nguién-la ifi mé-ne jè ki'ndí tsjeè xi jts'in, Ki'ndí-la Nainá k'oín. ³⁶ Jè xingui Elisabet xi chjoón 'ndí, kò joòn sá tjín-la nga ki'ndí 'ya nas'ín jye 'nó xita jchínga. ³⁷ Xi ít'aà ts'e Nainá, nijngò ò kjoa xi mìkì koma-la —kitsò òkjale.

³⁸ K'eé kitsò María:

—'An-ná xi chjoón chí'nda-la Nainá; k'oas'ín kàtama koni s'ín kò'mì-ná.

Jè òkjale tinguixkòon-ne kii-ne.

Kii komà k'e nga jè María kii katsejèn-la Elisabet

³⁹ Nachrjein koi, jè María nitoón kii jngò ò naxandá xi kijna'nchò nindoò ján nangui Judea. ⁴⁰ Jahas'en ni'ya-la Zacarías; kisihixat'aà Elisabet. ⁴¹ K'e kii'nchré Elisabet nga kisihixat'aà María, ki'ndí xi 'ya, kiskì'nga iya indso'ba. Jè inima-la Elisabet ndaà kis'ejiin Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴² K'eé 'nó kii'chja, kitsò:

—¡Nainá, isaá 'nó ndaà tíschikon-t'in-lè mì k'oaá-ne koni jñà íchjín xi kj'eíí; tíkoáá ki'ndí-lè xi tíjnaya indso'boi 'nó ndaà tímachikon-t'in! ⁴³ ¿Yá-ná 'an? ¡Mé tà ndaà kòf'ijchon-ná jì xi nea-la Na'èn-ná! ⁴⁴ Tik'e-né nga kà'nchrè nga kànihixat'aà-ná, ki'ndí-na kàkjì'ngaya indso'ba nga tsja kòma-la. ⁴⁵ ¡Mé tà ndaà-lè nga mokjeiín-lè 'én xi kis'enojmi-lè! Jè 'én xi kii'chja Nainá kitasòn-né —kitsò Elisabet.

⁴⁶ Jè María kitsò:

Inima-na 'nó 'nga tískíjna Nainá.

⁴⁷ Matsja-na ít'aà ts'e Nainá xi ochrjekátjì-na.

⁴⁸ Kijtseè imaá-na, 'an xi chjoón chí'nda-la ma;

i'ndeí skanda nita kjé-ne k'oaá s'ín kitsò-na xita: “Mé tà ndaá-la.”

⁴⁹ 'Nó ndaà tse kjoa kisikò-na Nainá, jè, nga isa tse nga'nó tjín-la.

Nainá, xita tsjeè-né.

⁵⁰ Tjín kjit'aà-la kjohimatakòn ít'aà ts'e jñà xita xi beèxkón skanda tàts'en-la kjoa nita kjé-ne.

⁵¹ K'oaá s'ín okó nga tse nga'nó tjín-la;

jñà xita xi 'nó 'nga ikon jiiin inima-la, ochrjekàngui kjohítsjeèn-la.

⁵² Jñà xitaxá ítjòn xi 'nga títsajna, faáxin kjotíxoma-la,

koa jñà xi nangui títsajna, isaá 'nga síkítsajna.

⁵³ Jñà xita xi tsjin-la tsojmì xi kine, 'nó kjin tsjá-la,

koa jñà xita nchiná, nimé tsjá-la, tà síkasén tiyaá-ne.

⁵⁴ Nainá síchjít'aà-la naxandá Israel, jñà xita chí'nda-la;

mìkii síchàajiin nga tjòkèè Abraham,

⁵⁵ ngats'iì tje-la nita mé nachrjein-ne.

Nga Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba jña xita jchínga-ná.

Kitsò María.

⁵⁶ Jè María, jàn sá tsibijnako Elisabet; k'e komà iskan kiì-ne ni'ya-la.

K'e nga kits'iìn Juan xi kis'iìn bautizar xita

⁵⁷ K'e nga jye ijchò nachrjein-la, Elisabet, kits'iìn jngoò-la ki'ndí x'in. ⁵⁸ Nainá, 'ño ndaà kisikò. K'e nga kiì'nchré xita xíkjin kò xita indii ni'ya-la tikoáá kjòtsja-la. ⁵⁹ Nga komà jìin nachrjein, kiìkò jè ki'ndí nga nguixkon no'miì, mé-ne nga kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Jña xita xi kj'eíí, k'oaá s'ín mejèn tsibít'aà 'ín koni 'mì na'èn-la nga Zacarías 'mì. ⁶⁰ Tanga jè nea-la kitsò:

—Majìn, Juan k'oín.

⁶¹ Kitsò jña xita xi títsajna:

—¿Mé-ne kos'ín k'oín-ne? Nijngoò xita xinguii xi kos'ín 'mì 'ín-la.

⁶² K'eé kitjònangui chisín-la na'èn-la kó k'oín. ⁶³ Zacarías kisijé jngoò iteè nga kiskijno, tsibít'aà: “Juan 'mì 'ín-la.” Ngats'iì xita xi ya títsajna, tà k'oaá komà-la. ⁶⁴ Zacarías tik'eé-ne kitáx'a-ne tso'ba kò tsaniyá-ne nijen, ikjoàn komà kiìchja-ne. K'eé kitsjaà-la kjondaà Nainá. ⁶⁵ Ngats'iì xita xi títsajna chraña indii ni'ya-la, tà kjòxkón-la k'e nga kiì'nchré nga jye ma kiìchja-ne Zacarías. Xki xi ján tsabísòn kjoa koi kóhokji inchò nindoò nangui Judea. ⁶⁶ Ngats'iì xita xi kiì'nchré kjoa koi, tsohóko ijìin inima-la; kitsò:

—Jè ki'ndí, k'e nga kojchínga, ¿yá xita xi koma?

Nga jè nga'ño-la Nainá tíjnako.

Kií komà k'e nga jè Zacarías kiìchja it'aà ts'e Nainá

⁶⁷ Zacarías, na'èn-la Juan, kisijìin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá. Kiìchja ngajo-la Nainá, kitsò:

⁶⁸ ¡Mé tà ndaà kji-la Na'èn-ná jè xi Nainá tsò-la naxandá Israel nga j'iì kichjítjì naxandá-la tikoá j'iì síkijnandeíí!

⁶⁹ Kitsjaà jngoò-ná xita xi tse nga'ño tjín-la nga j'iì kachrjetjì-ná kjo'in xi kjoa ts'e jé-ná, jè xi tje-la David xi chi'nda-la Nainá tsibijna.

⁷⁰ Nainá kisikjeén tso'ba jña xita tsjeè-la xi kiìchja ngajo-la.

K'oaá s'ín kitsò nga tisa tàts'en-la kjoa nga

⁷¹ kochrjekátjì-ná it'aà ts'e xita kondra-ná,

kò xita xi jtikeè-ná.

⁷² K'oaá tì kitsò Nainá nga skoe ima jña xita jchínga-ná.

Mìkiì sijnchàajìin jè 'én xi kitsjaà-la xita jchínga-ná Abraham nga tsibíndaajìin-kò jngoò kjoa tsjeè.

⁷³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham xi xita jchínga kjiin-ná nga

⁷⁴ sijkítsajnandeíí-ná ts'e xita kondra-ná mé-ne nga mìkiì kiskoán nga sixá-lá.

⁷⁵ Kjit'aà nachrjein tsjeè kitsajnaá tikoá kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá.

Kitsò Zacarías.

⁷⁶ K'eé kitsò-la ki'ndí-la:

Ngajì, sijkjeén-lè Nainá xi 'ño 'nga tíjna nga kinókjoa ngajo-la.

Ngajìí k'oín ítjòn-la Na'èn-ná nga kíndii ndiyá-la.

⁷⁷ Kénojmi-lá naxandá-la kós'ín s'ín Nainá nga kochrjekátjì-ná jé-ná.

Nainá, 'ño tse kjohimatakòn tjín-la nga síjchàat'aà-la jé-la jña xita.

⁷⁸ Nainá sijkasén jngoò-ná xi nchrobá-ne ngajmiì.

K'e nga kjoíí, k'oaá s'ín sijnhiseèn-la xita koni s'ín mahiseèn k'e nga tajñòya.

⁷⁹ Jña kohiseèn-la kjohítsjeèn-la xita xi i'nde jño títsajnajìin,

kò xi jye ndiyá kjoa biyáà tjímaya.

Yáá kjìkò-ná ndiyá ñánda tjín kjoa'nchán.

Kitsò Zacarías.

⁸⁰ Ki'ndí jè tímajchínga tikoá tís'e-la nga'ño xi ts'e inima-la. Yáá tsibijna i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn skanda k'e nga tsibíts'ia nga tsibijna osen-la naxandá Israel.

2

*Kií komà k'e nga kits'iin Jesús**(Mateo 1:18-25)*

¹ Koi nachrjein k'e nga tjín-la xá ítjòn César Augusto tsjachrje jngoò okixi nga ngats'iì xitá naxandá xi otíxoma-la Roma, xojoón sit'aà 'ín-la. ² Jè xojon censo xi kisindaà ítjòn k'e nga tjína gobernador xitá xi 'mì Cirenio ján i'nde ñánda 'mì Siria. ³ Kií yije xitá nga kií kít'aà xojon yijo-la nga jngoò ítjòn naxandá-la xi chja-ne.

⁴ José ítjo-ne Nazaret, naxandá ts'e Galilea, kií nangui ñánda 'mì Judea ya naxandá Belén ñánda kits'iin xitá ítjòn xi David ki'mì nga jè José, tje-la ts'e David-né. ⁵ Kií kít'aà xojon yijo-la; tikoáá kií jè María, chjoón-la xi tjína'ño-la nga jè kixan-ko, tanga jyeé ki'ndí 'ya. ⁶ K'e nga jye títsajna Belén, María ijchò nachrjein-la nga kits'iin ki'ndí-la. ⁷ Kits'iin ki'ndítjòn-la xi ndí ki'ndí x'in; kisikájté nikje-la; ya kisikánaya kaxa ñánda kjèn-ya cho, nga mì tì kií tjín-ne i'nde ya ni'ya ñánda ma níkjáya.

Kií komà k'e nga jñà àkjale-la Nainá j'ùkon jñà paxtò

⁸ Ya chrañàt'aà-la Belén títsajna paxtò xi nchisíkínda cho orrè-la nga nitjen. ⁹ Tà nitóón ijchòkon jngoò àkjale-la Nainá. Jè kjoajeya-la Nainá xi 'ño ote kji, kisihiseèn yije kóhokji jngoò ítjandii ñánda títsajna jñà paxtò. K'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn. ¹⁰ Jè àkjale kitsò-la:

—Kií tsakjoòn-jèn; 'an, koíí xá j'i-na nga síkí'nchré jngoò-nò 'én xitse xi ndaà tsò xi 'ño kjotsja-la ngats'iì naxandá: ¹¹ I'ndeí kats'iin jngoò ki'ndí ya naxandá-la David jè xi kochrjekàjiin-ná kjo'in, jè xi Cristo, [xitá xi xó kisikasén-ne Nainá], nga jè kotíxoma-ná. ¹² Tjín jngoò seña nga kixi kjoa: sakò jngoò-nò ki'ndí xi tsjájtejùn nikje-la; kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho.

¹³ Tik'e-ne kjìn jchán àkjale tsatsejèn-kjoò-isa xi inchrobà-ne ngajmiì xi 'nga kisikíjna Nainá. Kitsò:

¹⁴ Nainá kàtas'e-la kjoajeya ján ngajmiì;

ko i it'aà nangui,

'nchán kàtas'e kjoa, it'aà ts'e xitá xi tjín-la kjondaà-la Nainá.

¹⁵ K'e nga kií-ne jñà àkjale ján ngajmiì, jñà paxtò kitsò-la xíkjín:

—Tíkjaán skanda Belén nga jchaá kjoa xi kòma koni s'ín kàsíkí'nchré-ná Nà'èn-ná.

¹⁶ Nitóón kií jñà paxtò ján Belén; k'e nga ijchò, kisakò-la ñánda tjína María ko José, koa jè ki'ndí, kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho. ¹⁷ K'e nga kijtseèkon ki'ndí jè, tsibénojmi yije koni s'ín kitsò jè àkjale it'aà ts'e ki'ndí. ¹⁸ Ngats'iì xitá xi kií'nchré koni s'ín kitsò jñà paxtò tà k'oaá komà-la. ¹⁹ Tanga jè María yaá tsibíjùn yije ijùn inima-la jñà 'én xi kis'enojmi-la. 'Ñó kisikítsjeèn-jùn kjoa koi. ²⁰ Kií ítjòn k'a-ne jñà paxtò; jeya tsachrje tikoá ndaà kisikíjna Nainá ngats'iì kjoa xi kií'nchré ko xi kijtseè, nga ngui k'oaá s'ín komà koni s'ín kis'enojmi-la.

K'e nga jñà xitá jchínga-la Jesús kiiko ingo ítjòn ya Jerusalén nga kisingatsja Nainá

²¹ K'e nga ijchò jùn nachrjein nga kits'iin ki'ndí jè, kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión; Jesús kisit'aà 'ín-la koni s'ín kitsò àkjale-la Nainá k'e nga tisa kisinaya'ma indso'ba nea-la.

²² Ijchò nachrjein nga k'oas'ín s'ín xitá koi, koni s'ín tíchja kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne jè María tsjeé kína-ne nguixkon Nainá. Nachrjein koi, kiiko Jesús ingo ítjòn ya Jerusalén nga kisingatsja Nainá. ²³ K'oaá s'ín tjít'aà kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés: “Ngats'iì ki'ndí x'in xi jts'ín ítjòn, ts'eé Nainá, jè kongatsja.” ²⁴ Xitá jchínga-la Jesús kiiko kjotjò-la nguixkon Nainá; jò tjoni'ña ko tsà jò pichón koni s'ín tjín kjotíxoma-la Nainá.

²⁵ Koi nachrjein ján Jerusalén tjína jngoò xitá kixi xi ndaà beèxkón Nainá, Simeón 'mì. Tikoáá tíkoña-la jè xi síkíjnandeí naxandá Israel; jè Simeón, yaá tjínako Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁶ Jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibénojmiya-la Simeón nga mìkií kiyá skanda k'e nga skoexkon Cristo xi Nainá síkasén. ²⁷ Jè Inima-la Nainá kisikasén Simeón ján ingo

ítjòn Jerusalén. K'e nga ijchòko Jesús jñà xita jchínga-la mé-ne nga kisikitasòn-ne koni s'ín síjé kjotíxoma-la, ²⁸ Simeón kiskoé ki'ndí jè, tsohóya tsja; 'nga kisikíjna Nainá. Kitsò:

²⁹ Na'èn, jyeé kòbitasòn 'én-lè koni s'ín ki'mì-ná,

i'ndeí, 'nchán kàtiyaà 'an xi chí'nda-lè ma.

³⁰ Jyeé kòbe-na xkoaàn jè xi kochrjekátjì-ná kjo'in,

³¹ jè xi kànikíjna-osin nguixkòn ngats'ì naxandá,

³² jè xi sìhiseèn-la kjohítsjeèn-la jñà xita xi mìtsà xita naxandá Israel.

It'aà ts'e ki'ndí jè, naxandá-lè Israel jeyaá kíjna.

³³ Jñà xita jchínga-la Jesús tà k'oaá komà-la koni s'ín kitsò Simeón it'aà ts'e ki'ndí-la.

³⁴ Simeón kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in; ikjoàn kitsò-la María, nea-la Jesús:

—It'aà ts'e ki'ndí jè, k'oaá s'ín tjínè-la nga kjìn xita naxandá Israel kitjoiìn kjo'in koa kjìn kixojiìn. Señá-la Nainá kíjna ³⁵ mé-ne nga jcha-la kó s'ín tjín kjohítsjeèn-la nga jngodò òjngodò xita, tanga kjìn xita xi mìkiì kokjeiìn-la; tikoáá ngaji, k'oaá s'ín s'e-lè kjo'on-takòn koni tsà jngodò kichá ndojò kotokjá inima-lè.

³⁶ Tikoáá yaá tíjna chjoón Ana xi chjaya 'én-la Nainá, tsòti-la Fanuel xi tje-la Aser. Jyeé 'nó xita jchínga. Itoò nó tsibìjnako x'in-la. ³⁷ Nachrjein koi, jè chjoón Ana kò ñijòn kaàn kò ñijòn nó tjín-la nga tíjna ka'àn. Yaá bijnaya nachrjein inchijòn ya nditsin ingo ítjòn; kò nachrjein kò nitjen beèxkón Nainá; bítsi'ba-la koa bijnachjan. ³⁸ Tijè-ne hora, chjoón jè ijchò kasijnat'aà chraña-la xita jchínga-la Jesús; kitsjaà-la kjondaà Nainá; kiichja-la ngats'ì xita it'aà ts'e ki'ndí jè, jñà xi tikoá nchikoña-la nga kitjotjì yije naxandá xi chja-ne Jerusalén.

K'e nga kii òjngodò k'a-ne Nazaret

³⁹ José kò María, k'e nga jye kisihitasòn yije koni s'ín tíchja kjotíxoma-la Nainá, kii òjngodò k'a-ne ján Galilea ya naxandá-la Nazaret. ⁴⁰ Ki'ndí jè tímajchínga; tís'e-la nga'ño òjiìn inima-la; tikoáá isa ndaà tímachiya-la; yaá tíjnako kjondaà-la Nainá.

Kii komà k'e nga jè Jesús tsibijnaya ingo ítjòn ján Jerusalén

⁴¹ Jñà xita jchínga-la Jesús, xki nó fi ya Jerusalén k'e nga bitjo s'eí Paxko. ⁴² Jesús, k'e nga jye tjín-la tejò nó tikoá kii ján Jerusalén koni s'ín choòn kjotíxoma ts'e s'eí Paxko.

⁴³ K'e nga inchrobà-ne xita nga jyehet'aà s'eí, jè Jesús yaá tsibijna Jerusalén; koa jñà xita jchínga-la mìkiì kisijiìn-la tsà ya tsibijna. ⁴⁴ Jngodò nachrjein chinchimaya ndiyá. Maá-la tsà yaá tsóhojiìn-la jñà xita xi nchifi-ne. K'e nga tsohótsjijiìn-la xíkjín kò xita xi beèxkon, ⁴⁵ mìkiì kisakò-la. K'eé kii òjngodò k'a ján Jerusalén nga kii kátsji.

⁴⁶ K'e nga komà ján nachrjein nga nchihótsji, kisakò-la ya nditsin ingo ítjòn; tíjnajiìn-la xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá; tí'nchré-la tikoá tíkjònangui-la. ⁴⁷ Ngats'ì xita xi nchi'nchré-la tà k'oaá komà-la jè kjohítsjeèn xi tjín-la koni s'ín tíchja. ⁴⁸ Jñà xita jchínga-la, k'e nga kijtseè nga ya tíjna, tikoáá tà k'oaá komà-la; jè nea-la kitsò-la:

—Ji na'èn, ¿mé-ne nga kos'ín nìko-nájen? Na'èn-lè kò 'an tímakájno-najen nga kichijì, titsabinchaàtsji-lèjen.

⁴⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne nga binchaàtsji-ná? ¿A mì tíjiìn-nò nga tjínè-na nga ya kótijna ni'ya-la Na'èn-na?

⁵⁰ Tanga jñà xita jchínga-la mìkiì jahas'en-jiìn-la jè 'én xi kitsò Jesús.

⁵¹ Jesús, kii òjngodò k'a-ne ján Nazaret kò nea-la kò na'èn-la; Jesús ndaà kisikitasòn-la xita jchínga-la. Jè nea-la tà yaá tsibijiìn-ikon inima-la ngats'ì kjoa koi. ⁵² Jesús, tímajchínga koa nachrjein inchijòn, isa ndaà tímachiya-la; tikoá tís'e-la kjondaà-la Nainá kò ts'e xita.

3

*Én xi kùichja Juan xi kis'iìn bautizar xita
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)*

¹ K'e nga jye tjín-la chrj'òdn nó nga tíhotíxoma-la isò'nde xi chja-ne Roma jè xi 'mì Tiberio César, kò ján nangui Judea, jè tjína gobernador Poncio Pilato; kò jè Herodes, xitaxá ítjòn tjína ya nangui Galilea; kò jè Felipe xi 'ndse ma Herodes, xitaxá ítjòn tjína ya nangui ñánda 'mì Iturea kò ya nangui Traconite; kò jè Lisaniás, xitaxá ítjòn tjína ya nangui Abilinia. ² Kò ján Jerusalén, no'miù ítjòn títsajna jè Anás kò Caifás. Tikoi-ne nachrjein, Juan, ki'ndí-la Zacarías, kits'iì-la 'én-la Nainá ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³ Juan, kiì kóhokji indii xajngá nandá Jordán nga kiichjaya nga kátasikájno jé-la jña xita nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kátas'ín bautizar yijo-la mé-ne nga siijcháat'aà-la Nainá jé-la.

⁴ K'e nga k'oas'ín kiichjaya Juan, jña tíbitasòn 'én xi kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Na'ya-la 'én xi 'ñó chja ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò; kixì tikíjna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.

⁵ Ngats'iì xajngá kongásòn-né;

ngats'iì nindoò kò chrjangui, kókixi-né;

jña ndiyá xi tsó'ño tjín, tikoaá kókixi-né;

koa jña ndiyá xi tjen-jen-jno tjen-jen-t'aà choòn, kojchoòn-la.

⁶ Ngats'iì xita nga títsa isò'nde, skoe-né kó s'ín s'iin Nainá nga kochrjekátjì jé-la xita.”

Kitsò Isaías.

⁷ Juan kitsò-la jña xita xi ijchò nga mejèn-la koma bautizar:

—Jñò xi xita tje-la ye 'mì-nò! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aaxìn-là jè kjo'in xi sa nchrobá machrañat'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. Kì bixón-jèn ya jjiin inima-nò: “Ngajen, [mikiù s'e-najen kjo'in] nga yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jña ndajo komaá-la siikjatjìya-la nga ixti-la Abraham koma. ⁹ Jè kichayá jyeé kjiinandaà nga kotesòn yá; ngats'iì yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtísòn-né, ikjoàn sinchájiin ni'ín nga kiti.

¹⁰ Jña xita kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé xi s'en-jen?

¹¹ Juan kiichja kitsò-la:

—Jè xi jò ma nachro-la kàtatsjá jngoò-la jè xi tsjìn-la; jè xi tjín-la tsojmì xi kine, kàtatsjá-la jè xi tsjìn-la.

¹² Tikoaá j'ii i'nga xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì nga mejèn-la koma bautizar. Kitsò-la Juan:

—Maestro, ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

¹³ Juan kitsò:

—Kì tsato níkichjió koni s'ín tíchja kjotíxoma.

¹⁴ Tikoaá kiskònangui i'nga jña soldado, kitsò:

—Ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

Juan kitsò-la:

—Kì xita binchaxkón-là, kì 'én ndiso nìyasòn-là k'e nga nì mé kjoa tjín-la nga ton mejèn-nò nachrjekájno-là; kàtajngoò-takòn koni tjín machjì-nò.

¹⁵ Nchikoña jña xita naxandá; nchisíkítsjeèn jjiin inima-la xi it'aà ts'e Juan: tsà jè xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ¹⁶ Juan kitsò-la ngats'iì xita naxandá:

—Okixi-né, 'an, tà nandá s'iin-nò bautizar; tanga nchrobá ijngoò xi isa tse nga'ño tjín-la mì k'oaá-ne koni 'an; skanda mikiù tjí'nde-na nga skíjnda'ñoá xox'ín-la xojté-la; jè xi sa nchrobá, s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá koa kò ni'ín. ¹⁷ Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siitsjeè tjé-la trigo. Kincháxkó trigo ya iya ni'nga; tanga jè tjé-la trigo, kòkà-né ya jjiin ni'ín ñánda mikiù bits'o nita mé nachrjein-ne.

¹⁸ Juan, k'oaá s'ín kiichjayajiin-la xita 'én ndaà-la Nainá; kjin skoya kjotíxoma tsibít'in-la xi ndaà tsò. ¹⁹ Juan, tsohótiko jè Herodes xi xita ítjòn tjína, koií kjoa-la nga

jè tijnako Herodías chjoón-la Felipe xi 'ndse Herodes. Tikoā tsohótiko Herodes ngats'iì kjoa xi ch'o tís'ín. ²⁰ Tanga jè Herodes, isaá 'ño ch'o kis'iìn-isa: ndayá kiskinìs'en Juan.

Kii komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

²¹ K'e nga tikj'eè ndayá fahas'en Juan nga tís'ín bautizar ngats'iì xita naxandá, tikoáá k'eé komà bautizar Jesús; k'e nga tíchjat'aà-la Nainá Jesús, kitáx'a ngajmiì. ²² Ikjoàn itjojen-nè-la Jesús jè Inima Tsjeè-la Nainá xi okji koni kji nise paloma; koā kina'ya jngod-la 'én xi ngajmiì inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè xi 'ño matsjake-lè; tsja tjin-la takoàn it'aà tsiji.

Tje-la Jesucristo

(Mateo 1:1-17)

²³ Jesús k'e nga tsibíts'ia nga kisixá, tjin-la tsà katé nó. K'oaá s'ín tíjiiin-la xita, nga ki'ndí-la xó José; José, ki'ndí-la Elí;

²⁴ Elí, ki'ndí-la Matat; Matat, ki'ndí-la Leví; Leví, ki'ndí-la Melqui; Melqui, ki'ndí-la Jana; Jana, ki'ndí-la José;

²⁵ José, ki'ndí-la Matatías; Matatías, ki'ndí-la Amós; Amós, ki'ndí-la Nahúm; Nahúm, ki'ndí-la Esli; Esli, ki'ndí-la Nagai;

²⁶ Nagai, ki'ndí-la Maat; Maat, ki'ndí-la Matatías; Matatías, ki'ndí-la Semei; Semei, ki'ndí-la Josec; Josec, ki'ndí-la Judá;

²⁷ Judá, ki'ndí-la Joanán; Joanán, ki'ndí-la Resa; Resa, ki'ndí-la Zorobabel; Zorobabel, ki'ndí-la Salatiel; Salatiel, ki'ndí-la Neri;

²⁸ Neri, ki'ndí-la Melqui; Melqui, ki'ndí-la Adi; Adi, ki'ndí-la Cosam; Cosam, ki'ndí-la Elmodam; Elmodam, ki'ndí-la Er;

²⁹ Er, ki'ndí-la Josué; Josué, ki'ndí-la Eliezer; Eliezer, ki'ndí-la Jorim; Jorim, ki'ndí-la Matat;

³⁰ Matat, ki'ndí-la Leví; Leví, ki'ndí-la Simeón; Simeón, ki'ndí-la Judá; Judá, ki'ndí-la José; José, ki'ndí-la Jonam; Jonam, ki'ndí-la Eliaquim;

³¹ Eliaquim, ki'ndí-la Melea; Melea, ki'ndí-la Mainán; Mainán, ki'ndí-la Matata; Matata, ki'ndí-la Natán;

³² Natán, ki'ndí-la David; David, ki'ndí-la Isaí; Isaí, ki'ndí-la Obed; Obed, ki'ndí-la Booz; Booz, ki'ndí-la Salmón; Salmón, ki'ndí-la Naasón;

³³ Naasón, ki'ndí-la Aminadab; Aminadab, ki'ndí-la Aram; Aram, ki'ndí-la Esrom; Esrom, ki'ndí-la Fares; Fares, ki'ndí-la Judá;

³⁴ Judá, ki'ndí-la Jacob; Jacob, ki'ndí-la Isaac; Isaac, ki'ndí-la Abraham; Abraham, ki'ndí-la Taré; Taré, ki'ndí-la Nacor;

³⁵ Nacor, ki'ndí-la Serug; Serug, ki'ndí-la Ragau; Ragau, ki'ndí-la Peleg; Peleg, ki'ndí-la Heber; Heber, ki'ndí-la Sala;

³⁶ Sala, ki'ndí-la Cainán; Cainán, ki'ndí-la Arfaxad; Arfaxad, ki'ndí-la Sem; Sem, ki'ndí-la Noé; Noé, ki'ndí-la Lamec;

³⁷ Lamec, ki'ndí-la Matusalén; Matusalén, ki'ndí-la Enoc; Enoc, ki'ndí-la Jared; Jared, ki'ndí-la Mahalaleel; Mahalaleel, ki'ndí-la Cainán;

³⁸ Cainán, ki'ndí-la Enós; Enós, ki'ndí-la Set; Set, ki'ndí-la Adán; Adán, xi jè sobà Nainá tsibíndaà.

4

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

¹ Jesús, nga ndaà tíjiiin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá, inchrobà jngod k'a-ne ya xajngá nandá Jordán, koā jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko jngod i'nde it'aà xin ñánda nangui kixì choòn. ² Ichán nachrjein tsibijna. Jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la kátátsji jé Jesús. Ngats'iì nachrjein koi, Jesús mikiì tsakjèn, tsibijnachjan-né. K'e nga jyehet'aà nachrjein, jyeé 'ño kjòhojò-la. ³ Jè xita neí kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tjiì-la okixi ndajo jè nga inchrájin kàtama.

⁴ Jesús kiichja kitsò:

—Tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoáá kítsakoón-ne ngats'iì 'én-la Nainá.”

⁵ Jè xita neíi kiiko Jesús jngòò nindoò 'nga, tà jngòohijta tsakó yije-la ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde. ⁶ Jè xita neíi kitsò-la Jesús:

—Ngajií tsjaà yije-lè ngats'iì naxandá koi, nga ji kotixoma-la nga jeya kijni. Nga 'aán kjòngatsja yije. Tsà mejèn-na maá sèngatsja nita yá-ne. ⁷ Ngaji, tsà kosixkó'nchit'aà-ná kò jeya sikíjna-ná, tsijií koma kòhotjín.

⁸ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aà xìn-ná ji, xita neíi. K'oaá s'ín tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò: “Jeya tikíjni Na'èñ-ná xi Nainá; tà jè tajngòò chaxkoín.”

⁹ Jè xita neíi, ikjoàn kiiko Jesús ján Jerusalén; kisikíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji; kitsò-la:

—Tsà kixií kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè ijndé; ¹⁰ k'oaá s'ín tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la mé-ne nga siikinda-lè,

¹¹ nga kò tsja tsoba'ño-lè mé-ne nga nijngòò ndajo satíngui-ne ndsokoiì.

¹² Kiichja Jesús, kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojoñ-la Nainá nga tsò: “Kì taxki chít'aà-jèn Na'èñ-ná xi Nainá.”

¹³ Jè xita neíi, k'e nga mì tì kii kisakò-la kós'ín skónachan-la Jesús nga mejèn-la kohótsji jé, tsasít'aà xìn chiba nachrjein-la skanda komà iskan.

Kii komà nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá nangui Galilea

(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jesús j'iì ijngòò k'a-ne Galilea, kò nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá ndaà tíjiin inima-la; kina'yà-la it'aà ts'e, kòhokji nga jngòò itjandiì nangui ts'e Galilea. ¹⁵ Tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga xi ts'e naxandá ñánda tsajmeè; ngats'iì xita xi kii'nchré 'én-la ndaà kisikíjna Jesús.

Kó kitsò Jesús nga mì kii kòkjeiín-la jña xita ya naxandá-la Nazaret

(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jesús ijchò Nazaret ya nangui-la ñánda kòjchá. Jè nachrjein nìkjáya, koni s'ín s'ín kjit'aà, jahas'en ni'ya ingo sinagoga. Tsasijna kixi nga tsibíxke Xojoñ-la Nainá.

¹⁷ Kits'iì-la xojoñ-la Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá; k'e nga kiskíjndaya jè xojoñ, kjòtsji-la ñánda tjít'aà 'én xi tsò:

¹⁸ Jè Inima Tsjeè-la Nainá tíjnakò-na nga 'aán tsibít'aà-na xá nga sika'bí-la xita ima 'én ndaà-la Nainá;

'aán kisikasén-na nga sindaà-na xita xi kjo'on tíjiin inima-la;

tikoáá koi xá kisikasén-na nga 'an kichjàjiin-la xita xi ndayá títsajna nga kítsajnadeií-ne; sindaà-na jña xita xi mikii tsejèn-la;

kítsajnadeií xita xi tíyatoòn;

¹⁹ kichjàya jè nó-la Nainá k'e nga tsjá-la kjotjò xita-la.

²⁰ Tsibíxkóya-ne xojoñ, kitsjaà-la jè xita xi síchjít'aà xá ts'e ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibìjna. Tà nchikotsejèn-la ngats'iì xita xi ya títsajna. ²¹ K'ée tsibíts'ia Jesús nga kiichja kitsò:

—I'ndeí, jyeé kàna'yà-là nga nguixkoòn kòbitasòn koni s'ín tíchja Xojoñ-la Nainá xi 'an kòbìxkee.

²² Ngats'iì xita ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús. Tà k'oaá komà-la nga 'ño ndaà tsò 'én xi chja. Jña xita kitsò-la xíkjín:

—¿A mìtsà jè jèe xi ki'ndí-la José?

²³ K'ée kitsò Jesús:

—Xi okixi, jñò, k'oaá k'oín-ná 'én xi tsò: “Chjine xkiì, tiji tixkiì-la yijo-lè.” K'oaá tis'ín k'oín-ná: “Koni s'ín kina'yà-jen kjoa xi ki'nì ján Capernaum nga kinixkiì-la xita, k'oa tis'ín tixkiì-la i nangui-lè.”

²⁴ Jesús kitsò-isa:

—Okixí xi xan-nò, nijngò xita xi chja ngajo-la Nainá xi yaxkón ya nangui-la. ²⁵ Tikoá okixí xi xan-nò, kjìn íchjín ka'àn tjín ya Israel jè nachrjein ts'e Elías k'e nga jàn nó osen mì tì kiì ts'a-ne jtsí; j'ì kjinchrá 'ñó kóhokji i'nde Israel. ²⁶ Tanga jè Elías mìtsà ya kiì ñánda títsajna íchjín ka'àn ts'e naxandá Israel; yaá kinikasén ñánda tíjna chjoón ka'àn ts'e naxandá Sarepta xi chja-ne Sidón. ²⁷ Tikoá kjìn ma xita xi tbindojno chrjoa yijo-la ya Israel koi nachrjein ts'e Eliseo, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga nijngò xi xita Israel kjòndaà-ne, tà jè tajngò Naamán xi Siria ts'e.

²⁸ Ngats'ì xita xi ya títsajna ya ni'ya ingo sinagoga, 'ñó kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Jesús nga k'oaá s'ín kiskaàya-la nga kondra ts'e-né. ²⁹ Ngats'ì xita koi tsasítjen, tsachrjeiin Jesús ya naxandá jè, kiiko isò'nga nindoò ñánda kijna naxandá-la nga mejèn-la sikkatjen-ngui naxi ñánda nga 'ñó tjen-jen-jno choòn. ³⁰ Tanga jè Jesús jahajin osen-la koa kiì.

Jngò xita xi inima ch'o-la neí síxajin yijo-la

(Marcos 1:21-28)

³¹ Jesús kiì ñánda 'mì Capernaum, naxandá xi chja-ne Galilea; tsakóya-la xita k'e nga nachrjein nikjáya. ³² Jñà xita, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya, nga jè 'én xi kiichja, tjín-la kjotíxoma.

³³ Ya ni'ya ingo sinagoga tíjna jngò xita xi inima ch'o-la neí síxajin yijo-la; xita jè, 'ñó kiichja:

³⁴ —Jesús xi Nazaret tsiji, kì k'oaá nìko-nájen. ¿Mé kjoa xi tjín-lè kò ngajen? ¿Mé-ne ngajen nijti-nájen? ¿A kòf'i nikjehesòn-nájen? Beèxkon-lè; jì-né xi Xita Tsjeè-la Nainá —kitsò.

³⁵ Jesús tsohótiko jè xita neí:

—Jyò tigni, titjojin yijo-la xita jè! —kitsò-la.

Jè inima ch'o-la neí, tsajndòt'aà nangui nga nguixkon ngats'ì xita, ikjoàn itjojin yijo-la xita jè, tanga nì mé xi kisiki'on. ³⁶ Ngats'ì xita xi títsajna, tà kitsakjòn-né; k'ée tsohóko xíkjín:

—¿Mé 'én-ne koi? K'e nga chja xita jè, tjín-la nga'ñó tikoá tjín-la kjotíxoma nga síkitasòn-la inima ch'o-la neí —kitsò.

³⁷ Jesús, kina'yà-la kóhokji nga jngò itjandì nangui xi chja-ne Galilea.

Kií kis'ìn Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Jesús tsasítjen; itjo-ne ni'ya ingo sinagoga; kiì; jahas'en ni'ya-la Simón. Jè nachíya-la Simón 'ñó xk'én. Ch'in tjinga tjín-la. Jñà xita kiichjatjì nga skótsejèn-la. ³⁹ Jesús tsasíniat'aà-la, tsohótiko ch'in tjinga; jè chjoón nitoón kjòndaà-ne. Ikjoàn tsasítjen, kisis'in-la xita.

Kií kis'ìn Jesús nga kjìn xita xk'én kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ K'e nga tíkaàtjì ts'oi, ngats'ì xita xi tjín-la xita xk'én xi kjìn skoya ch'in tjín-la, j'ìiko ñánda tíjna Jesús. Jè Jesús tsohót'aà-la tsja nga jngò ijngò xita xk'én; ngats'ì xita koi, kjòndaà yijeé-ne. ⁴¹ Tikoá kjìn ma xita xi inima ch'o-la neí itjokàjin yijo-la nga kjòndaà-ne. 'Nó kiichja inima ch'o-la neí:

—Jì-né xi Kì'ndí-la Nainá 'mì-lè! —kitsò.

Tanga jè Jesús tsohótiko. Mikiì kitsjaà nde-la nga kiichja, koií kjoa-la nga jyeé beèxkon nga jè xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kií komà k'e nga jè Jesús kisika'bí 'én-la Nainá

(Marcos 1:35-39)

⁴² K'e nga jye kis'e isén, itjo Jesús; kii jngoò i'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xita. Jñà xita tsohótsji ñánda kiì. K'e nga ijchò ñánda tífna, mejèn-la nga ya kíjnako nga mì xìn kjoì.

⁴³ Tanga jè Jesús kitsò-la jñà xita:

—Tikoáá mochjeén-né nga xìn naxandá kjíkoaa 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Koií xá kisikasén-na Nainá.

⁴⁴ K'oaá s'ín chjaya 'én-la Nainá kóhokji ni'ya ingo sinagoga xi tjin ya nangui-la xita judío.

5

Kjoxkón xi komà k'e nga kjin tìn tsibíxkóya Pedro

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

¹ Jesús k'e nga síjna ya indiì ndáchikon ts'e Genesaret kjòjtínè jñà xita xi ijchò nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ² Jesús, kijtseè jò chitso xi ya kjioòndiì ya indiì nandá. Jñà xita nei-la xi bíxkóya tìn, jyeé itjojen chitso nga nchihoníjno na'ya-la. ³ Jesús jahas'en jngoò chitso xi ts'e Simón, tsibítsi'ba-la nga skiníkjá-isa chitso-la ya jjiìn ndáchikon. Ikjoàn tsibìjnaya nga tsakóya-la xita. ⁴ K'e nga jye tsakóya-la xita, kitsò-la Simón:

—Tikoji chitso-lè ñánda nga isa 'ñó nanga nandá; ikjoàn tìkatjen-ngui-ndá na'ya-nò mé-ne nga kíxkóya-nò tìn.

⁵ Simón kiichja kitsò:

—Maestro, kànik'a-nájen nitjen nga kànixá-jen, nimé xi kàsakó-najen; tanga tsà ji xi osi nga sìikatjen-ngui-ndá na'ya-na, koma-né.

⁶ K'e nga ijngoò k'a kisìkatjen-ngui-ndá na'ya-la, kjin jchán tìn tsibíxkóya, tsí mejèn xajnda na'ya-la. ⁷ K'eé kisìkatjiì-la tsja xíkjin nga kiichja-la jñà xita xi títsaya chitso xi ijngoò mé ne nga kisìchját'aà-la. Ingajò chitso jngoò k'a kitseè tìn. Mejèn tsà bixòngui-ndá nga 'ñó i'í komà. ⁸ Jè Simón xi tikoá Pedro 'mì, k'e nga kijtseè kjoa koi, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aàxìn-ná Na'èn, 'an xita jé-ná!

⁹ Jè Simón ko xita xíkjin xi taña síxákjoò, tà kjòxkón-la nga 'ñó kjin tìn kjòxkóya-la. ¹⁰ Tikoáá tà kjòxkón-la jè Jacobo ko Juan, ixti-la Zebedeo, jñà xita xi taña síxákjoò Simón. Jesús kitsò-la Simón:

—Kì tsakjoòn-jèn, i'ndeì mì tì kii tìn kíxkóya-ne, xitaá kíxkóyi xi it'aà ts'an.

¹¹ K'e nga jye kiiko-ne chitso-la ya indiì ndáchikon, yaá kitsjeiìn-takòn yije tsojmì-la, ikjoàn kiitjingui-la Jesús.

K'e nga jè Jesús kisitsjeè jngoò xita xi tìbindojno chrjoa yijo-la

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Jesús k'e nga tsibìjna jngoò naxandá, ijchò jngoò xita x'in xi tìbindojno chrjoa yijo-la; nga kijtseè Jesús, tsohojna-ñiat'aà nangui nga kijtseèxkón Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

¹³ Jesús tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na; jkàtandaà-ne!

Xita jè, nitoón kjòndaà-ne. ¹⁴ Jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-la; t'in ñánda tífna no'miì; takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; tjiì-la kjotjò xi síjé kjotíxoma-la Moisés mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkon Nainá tikoá skoe jñà xita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

¹⁵ Tanga Jesús, isaá 'ñó kina'ya-isa-la; ko isaá kjin xita kjòxkóya xi mejèn-la nga kji'nchré-la; tikoá mejèn-la nga kondaà-ne ch'in xi tjin-la. ¹⁶ Tanga Jesús xìn i'nde fi ñánda tsjìn xita nga chjat'aà-la Nainá.

Kii kis'iìn Jesús nga kisindaà jngoò-ne xita xi mì kii ma síhiníyá yijo-la

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Jngoò nachrjein k'e nga tíhokóya-la xita Jesús, ya títsajnajiìn xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Xita koi, ján inchrobà-ne naxandá xi chja-ne

Galilea, Judea kɔ Jerusalén. Jesús yá tijnajiin inima-la nga'ño-la Nainá nga siindaà-ne ngats'iì xita xi xk'én. ¹⁸ J'iiko jngoò xita xk'én xi mikiì ma síhiníyá yijo-la; kjiya-la nachan-yá. Tsohótsji'nde-la kó s'ín siikas'en xotjoa ni'ya yá ñánda tijná Jesús. ¹⁹ Tanga mikiì komà jahas'en ni'ya nga 'ño kjin xita títajna; k'eé tsijin isò'nga ni'ya; jaàxin nitja; kiskinjen-jün-la xita koni s'ín kjiya nachan-yá-la jè xita xk'én. Yaá tsohójna nguixkon ñánda tijná Jesús. ²⁰ Jesús k'e nga kijtseè nga mokjeiín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'én:
—Ngaji, jyeé kachàat'aà-lè jé-lè.

²¹ Jñà xita fariseo kɔ xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohókɔ inima-la, kitsò: “Xita jè, chjajno-la Nainá koni s'ín tsò. ¿Yá-né jè nga ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná? Tajngoò Nainá xi síjchàat'aà-ná jé-ná.”

²² Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchisíkítsjeèn; kiichja, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne inima-nò? ²³ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jyeé kichàat'aà-lè”, kɔ tsà xán-la: “Tisítjiiin koa titjei”? ²⁴ Kokòò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

Jè Jesús k'eé kitsò-la jè xita xi mikiì ma síkjaníyá:

—Ji, k'oaá xan-lè, tisítjiiin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

²⁵ Jè xita xk'én nitóón tsasítjen nga nguixkon ngats'iì xita xi yá títajna; kiskoé nachan-la xi kijnasòn; k'e nga tífi-ne ni'ya-la, jeya chjat'aà-la Nainá. ²⁶ Ngats'iì xita xi yá títajna tà kjòxkón-la, tikoáá jeya kiichjat'aà-la Nainá. Tsakjón-kɔ-ne, kitsò:

—I'ndeì kàyxkon jngoáá kjòxkón.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Leví

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

²⁷ K'e nga jye os'ín komà kjoa koi, itjo Jesús, kii; k'eé kijtseè jngoò xita xi 'mì Leví, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì. Tijnat'aà ímíxa yá ñánda síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjinguí-ná.

²⁸ Leví, tsasítjen; kisíkítsajna yije tsojmì xi tjin-la; kiitjinguí-la Jesús.

²⁹ Leví, yá ni'ya-la, tsí ndaà kis'iin-la s'eí Jesús. Tikoáá kjin xita xikjín títajna xi tikoá tsojmì síkíchjítjì, kɔ xita xi k'ejí; títat'aà ímíxa. ³⁰ Jñà xita fariseo kɔ xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsatít'aà xita xi kota'yát'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne jñà xita xi síkíchjítjì tsojmì, kɔ xi tjin-la jé, 'yò-koo koa bichi-koo?

³¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—Jñà xita xi mìtsà ch'in tjin-la mìtsà chjine xkii mochjeén-la, tà jñà xita xi xk'én xi mochjeén-la chjine xkii. ³² Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaajñaà xita kixi, jñà-né xita xi tjin-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònanguí-la mé-ne mì bitsajnachjan-ne xita-la

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ Jñà xita kitsò-la Jesús:

—¿Mé-ne jñà xita xi kota'yát'aà-la Juan tsí ndaà bitsajnachjan tikoá tsí ndaà bítsi'ba; k'oaá tis'ín jñà xita fariseo; tanga jñà xita tsiji, kjèn-né koa 'bii-né?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—K'e nga bixan jngoò xita, ¿a komaá síkítsajnachjaán xita xi báhihtako-ná k'e nga tákó tijná xita x'in xi kòbixan? ³⁵ Tanga kijchò nachrjein nga tjáxin-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítajnachjan xita.

³⁶ Tikoáá tsibénojmi jngoò-la 'én xi mangásòn [nga tsakóya-la nga jñà kjotixoma jchínga, mikiì sasén-la xi kjotixoma xitse]. Kitsò-la:

—Mìtsà yá xi ote chiba nikje xitse nga bíjto-ne kɔ nikje ibaà. Tsà kos'ín s'een kít'són nikje xitse; tikoáá mikiì ndaà kongásòn nikje xitse kɔ nikje ibaà. ³⁷ Tikoáá mìtsà yá xi binchá xán ixii chrjoa jchínga; tsà kos'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, síxajndà chrjoa jchínga, ikjoàn xíxteen xán; tikoáá chija jè chrjoa. ³⁸ Jè xán ixii, chrjoa xitseé sinchá

mé-ne nga ndaà sìnchátjò-ne. ³⁹ Tsà yá xi skoí xán jchínga xi kjòtseé jncha, mìkìì nìtòn sījé ìjngòò k'a xi xán ixìì. Kìtso-né: “Jè xán jchínga, ìsaá ndaà.”

6

K'e nga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsate natín jè nachrjein nìkjáya
(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹ Jngòò k'a jè nachrjein nìkjáya, ja Jesús ñánda tíjtje trigo. Xita xi kota'yàt'aà-la tsate natín-la trigo, tsafèya-ne tsja, ìkjoàn kiskine. ² Tjín i'nga xita fariseo xi kitsò:

—¿Mé-ne kò'nè-enò jè kjoa xi mìkìì tjí'nde nga kòs'ín koma jñà nachrjein nìkjáya?

³ Kìichja Jesús, kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjìin-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'ìin xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xita-la xi kjihitako k'e nga kjòhojò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá; kiskoé inchrájin tsjeè-la Nainá; tsakjèn. Tìkoá kitsjaà-la xita-la xi tjìkò. Mìkìì tjí'nde nga jñà kòkjen. Tà jñà nò'miù tjí'nde-la nga kòkjen.

⁵ Jesús kitsò-ìsa-la:

—'An xi Kì'ndí-la Xita xan-la yijo-na, 'aán otìxoma-la nachrjein nìkjáya.

Xita xi kixit'aà jngòò tsja
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Ìjngòò k'a k'e nga jè nachrjein nìkjáya, Jesús jahas'en ni'ya ìngò sinagoga; tsibít'sia nga tsakóya-la xita. Koá yaá tjina jngòò xita xi kixit'aà tsja kixi. ⁷ Jñà xita xi okóya kjotìxoma-la Nainá xi kiskìì Moisés kò xita fariseo nchisíkinda Jesús kó s'ìin, a sìnndaá-ne jè xita xi xk'én jè nachrjein nìkjáya; mejèn-la nga skoe mé-ne nga koma kòhòngui-ne. ⁸ Tanga Jesús jyeé tíjìin-la kó s'ín nchisíkìtsjeèn jñà xita koi. Kitsò-la jè xita xi kixit'aà tsja:

—Tìsítjìin, tìsìjna kixi ya jngòò osen.

Xita jè tsasítjen, tsasìjna kixi. ⁹ Jesús, k'eé kitsò-la ngats'ìi xita xi ya títsajna:

—Jngòò kjoa skònangui-nò: ¿A tjí'nde-né k'e nga jè nachrjein nìkjáya nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén? ¿A s'ìk'en-ná o xi sìnndaá-ná jngòò xita?

¹⁰ Jesús kiskoòtsejèn yije-la kòhotjín xita xi ya títsajnandì-la. K'eé kitsò-la jè xita xi kixit'aà tsja:

—Tjeèdojòì ndseìi.

Xita jè, tsijmeé tsja, nìtòón kjòndaà-ne. ¹¹ Jñà xita fariseo, 'ñó jti komà-la; k'eé tsibít'sia nga tsajoóya-ne mé xi s'ìkò Jesús.

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹² Tìjñà-ne nachrjein koi, Jesús kìmijìn-jno jngòò nindoò nga kìichjat'aà-la Nainá; kisk'a nìtjen nga tíchjat'aà-la. ¹³ K'e nga kis'e isén kìichja-la xita xi kota'yàt'aà-la; ìkjoàn jaàjìin tejò xita xi tsibíxáya-la. ¹⁴ Jè Simón xi tìkoá Pedro tsibít'aà 'ín; Andrés xi 'ndse ma Simón; Jacobo; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵ Mateo; Tomás; Jacobo, ti-la Alfeo; Simón xi ya fit'aà-la kjotìxoma ts'e xita Celote; ¹⁶ Judas, ti-la Jacobo; kò Judas Iscariote, jè xi iskan komà kondra-la Jesús.

K'e nga jè Jesús, kjìn xita kisindaà-ne
(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Jesús itjojen-jno-ne nindoò, tjìkò xita xi kota'yàt'aà-la; j'ìi jngòò ì'nde ñánda isòn choòn; yaá tsibítsajna. Kjìn ma xita-la xi ya nchikoña-la; tìkoáá kjìn ma xita xi kj'eíj xi inchrobà-ne kòhokji ì'nde Judea kò naxandá Jerusalén kò xi inchrobà-ne Tiro kò Sidón, naxandá xi kjiyijòndì ndáchikon. Koi xá j'ìi-ne nga kji'nchré-la Jesús, tìkoá mejèn-la kondaà-ne ch'in xi tjín-la. ¹⁸ Jñà xita xi inìma ch'o-la neíj s'ìjti-la, tìkoáá kjòndaà-ne. ¹⁹ Ngats'ìi xita, mejèn-la nga kòòt'aà-la tsja yijo-la Jesús nga tseé nga'ñó tíbitjòjìin yijo-la nga mandaà yije-ne xita.

Kó kitsò Jesús it'aà ts'e xita ima ko xita nchiná
(Mateo 5:1-12)

²⁰ Jesús kiskoòtsejèn-'a xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Mé tà ndaà-anò jñò xi xita ima 'mì-nò, nga tsajòn-nó jñà kjondaà xi tsjá Nainá nga jè tíhotíxoma.

²¹ 'Mé tà ndaà-anò jñò xi ijò-nò i'ndeì, nga koma iskan, koskii-nò.

'Mé tà ndaà-anò jñò xi chihindáya i'ndeì, nga koma iskan kijno-nò.

²² 'Mé tà ndaà-anò k'e nga tjín xita xi sjítikeè-nò tà 'an ngatjì-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; k'e nga síkítsajnat'aàxìn-nò, k'e nga chja'on-ko-nò, k'e nga ochrjekàngui-nò koni tsà jngòd xita xi 'ñó ts'en. ²³ Tsja t'è-là takòn jè nachrjein koi; tìtsja-là inima-nò; tseé kjondaà tjoé-nò ján ngajmì; tìkoáá jñà xita jchínga-la xita xi beètoòn-nò, k'oaá tìs'ín kijtseètoòn jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁴ 'Tanga ima-xó-nò jñò xi xita nchiná 'mì-nò nga tjín yije-nò xi mochjeén-la yijo-nò [tanga mìkii níkítsjeèn kjondaà-la Nainá xi mochjeén-la inima-nò].

²⁵ 'Ima-xó-nò xi skiì tìtsajnaà i'ndeì; k'e nga koma iskan, kohojò-nò.

'Ima-xó-nò jñò xi bijnò i'ndeì; k'e nga koma iskan kobaá-nò koa jchihindáya-nò.

²⁶ 'Ima-xó-nò jñò k'e nga ndaà síkítsajna yije-nò xita. Jñà xita jchínga k'oaá tìs'ín ndaà kisikítsajna jñà xita xi 'én ndiso kiichjaya.

Kó s'ín sikoáá xita kondra-ná
(Mateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Tanga jñò xi tìtsana'yà, k'oaá xán-nò: Tìtsjacha kondra-nò, ndaà tìkoo jè xi jtikeè-nò. ²⁸ Tìjèt'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xi chja'on-ko-nò, tìtsi'batjiò jè xi ch'o síko-nò. ²⁹ Jè xi síjts'iìn-t'aà kjioòn, tìkoá tjiì-là xi ngobà; jè xi faá'an nachrokisòn-nò, tìkoá tjiì-là nachro-nò xi l'jngòd. ³⁰ Nita yá xita xi síjé-nò tsojmì, tjiì-là; tsà yá xi skoé xi tsojmì tsajòn, kì tì kii nìjé-là. ³¹ Koni s'ín mejèn-nò nga sílko-nò xita, k'oaá tìs'ín tìko ngajo-nò.

³² 'Tsà matsjacha jè xi matsjakeè-nò, nímé kjondaà xi s'e-nò, nga k'oaá tìs'ín jñà xita ts'en, matsjakeè xíkjin. ³³ Tsà tà jñà ndaà sikoò xita xi tìkoá ndaà síko-nò, nímé kjondaà xi s'e-nò. Jñà xita ts'en, k'oaá tì síko xíkjin. ³⁴ Tsà síkìña-là jè xi yaxkoòn nga koìchjì, tìkoáá nímé kjondaà s'e-nò. Tìkoáá jñà xita ts'en síkìña-la xíkjin nga jyeé tjiìn-la nga koìchjì yije kóhotjín. ³⁵ Tìtsjacha kondra-nò; ndaà tìkoo; tìkìña-là mé xi síjé-nò, nímé xi chìña-là it'aà ts'e. Tsà kos'ín s'een, isaá tse kjondaà s'e-nò. Ixti-la Nainá xi 'ñó 'nga tìjna komaà k'e nga k'oas'ín s'een koni s'ín Nainá, nga tjín-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi 'nga ikon ko xi ch'o s'ín. ³⁶ Chahimaa xinguiò koni s'ín beèhima-nò Nainá xi Na'èn-ná 'mì-là.

Mì kii koma jñà sikindaá jé-la xita xinguiá
(Mateo 7:1-5)

³⁷ 'Kì jé-la xinguiò 'nè kindaa mé-ne nga Nainá tìkoá mìkii síkinda jé-nò; kì jé binchanè-là xinguiò mé-ne nga Nainá mì jé kinchanè-nò; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiò mé-ne nga Nainá tìkoá sìjchàat'aà-nò jé-nò. ³⁸ Tjiì-là xinguiò; jè Nainá tsjá ngajo-nò; Nainá sìchiba-nò chiba xi ndaà kitseè, xi 'ñó jncha, xi ndaà kisitsajneè ko xi tíxíteèn-tji nga kìncha chijtsa-nò; jè chiba xi sìchibaya-là xinguiò, tìjè sìchibaya ngajo-nò Nainá.

³⁹ Jesús tsibénjímì jngòd-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Jngòd xita xi mìkii tsejèn-la, mìkii koma kokò-la ndiyá l'jngòd xi tìkoá mìkii tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn. ⁴⁰ Jngòd xita xi kota'yà mìtsà isa 'nga tìjna koni maestro-la; tanga k'e nga kjoehet'in-la nga ndaà skóta'yà, tìkoáá kongásòn-né koni jè maestro-la.

⁴¹ '[¿Mé-ne jé-la xinguii níkinda-ne koa tsiji mìkii níkindii?] ¿Mé-ne chitsejèn-la tjé xi kjinangui xkon xinguii, koa jè yá chiso xi kjinangui xkoiìn mìkii chitsejèn-la? ⁴² ¿A mì 'ya-jèn yá chiso xi kjinangui xkoiìn? ¿Mé-ne ko'mì-la xinguii: “Ndsè, tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiìn”? Ngaji xi jò ma isén-lè; ítjòn tìnachrjekàngui

chiso xi kjinangui xkoiin, mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

Kós'in 'ya-la kós'in tjín inima-la jña xita

(Mateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Tsjìn yá xi ndaà kjoàn ko ch'o kjoàn toò xi ojà-la; tikoáá tsjìn yá xi ch'o kjoàn ko ndaà kjoàn toò xi ojà-la. ⁴⁴ Nga jngoò ijngoò skoya yá, k'oaá s'in yaxkon-la koni kjoàn toò xi ojà-la. Jè toò iko, mìtsà yá na'yá ojà-la. Tikoáá jña toò uva mìtsà na'yá xanchroò ojà-la. ⁴⁵ Koni kjoàn yá, k'oaá tì kjoàn xita; jngoò xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tjíin inima-la; koa jngoò xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'eén tjíin inima-la; nga k'oaá tsò 'én xi nokjoá koni tsò kjohitsjeèn xi tjíin inima-ná.

Chró ni'ya xi jò ma-ne

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ Mé-ne kos'in 'mì-ná nga bixón: “Na'èn, Na'èn”, koa mìkii nìkitasòn koni xan-nò? ⁴⁷ K'oaá xan-nò yá xi mangásòn jè xita xi 'an fit'aà-na, xi 'nchré 'én-na, tikoá sikitason. ⁴⁸ Jè mangásòn jngoò xita xi bíndaà ni'ya-la; 'ño nanga ò'nguii; bíjna tàts'en chrjó ni'ya ya isòn naxi. K'e nga 'ba jtsí xkón, f'ii xajngá nandá, kaàt'aà'ño-la ni'ya; nijmé xi síko nga ya tjindaàson naxi. ⁴⁹ Tanga jè xi 'nchré 'én-na koa mìkii sikitason, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi bíndaàson ni'ya-la ñánda tà nangui; mìkii ndaà bíndaà tàts'en chrjó; f'ii xajngá nandá, kaàt'aà'ño-la ni'ya; yaá bixòña ni'ya jè; jngoò k'a bixòjen.

7

Kii komà nga kjondaà-ne chi'nda-la xi xita sko-la soldado

(Mateo 8:5-13)

¹ Jesús, k'e nga jye tsakóya-la xita naxandá xi nchi'nchré 'én-la, kii, jahas'en-jíin naxandá Capernaum. ² Ya tjina jngoò soldado ítjòn. Jè chi'nda-la, 'ño xk'én. Kjomeè biyaà. Tanga 'ño tjòkèè. ³ K'e nga kii'nchré xita jè it'aà ts'e Jesús, kisikasén xita jchínga xi ts'e xita judío nga kii kítisi'ba-la Jesús mé-ne nga kàtjanchrobá, kàtasíxkii-la jè chi'nda-la xi xk'én. ⁴ Jña xita jchínga, k'e nga ijchòkon Jesús 'ño tsibítisi'ba-la, kitsò-la:

—Ok'in-la nga sichját'aà-la xita ítjòn jè. ⁵ Tsjakeè naxandá xi chja-ne Judea, koa jè tsibíndaà jngoò-ná ni'ya ingo sinagoga i naxandá-ná.

⁶ Jesús kiiko jña xita jchínga koi, tanga k'e nga jye kjomeè bijchó chrañàt'aà-la ni'ya, jè xita ítjòn-la soldado kisikasén i'nga amigo-la nga kitsò-la Jesús:

—Na'èn, kì yijo-lè nìtì-la. 'An, mìkii ok'in-na nga ngaji k'oin sobi ni'ya-na. ⁷ Tikoáá mìkii ok'in-na nga 'an kòfikon sobà-lè. Tanga tjii okixi nga kàtandaà-ne chi'nda-na. ⁸ 'An, tjíin-na nga tjín-lè kjotíxoma. Tikoáá 'an, tjín-na xita ítjòn xi otíxoma-na, tikoáá tjín-na soldado xi 'an otíxoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fi-né; xan-la xi ijngoò: “Nchroboi”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chi'nda-na: “K'oa t'íin”, sikitason-na.

⁹ K'e nga kii'nchré Jesús jña 'én koi, tà kjòxkón-la. K'eé kiskòtsejèn-'a jña xita xi tjingui-la; kitsò-la:

—K'oaá xan-nò, ya Israel, ni saà jngoò xita sakó-na xi kos'in ndaà mokjeiín-la koni jè xita jè.

¹⁰ Jña xita xi kiikjaá Jesús, k'e nga j'ii-ne, jè chi'nda xi xk'én, jyeé kjondaà-ne.

Kós'in komà k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la ki'ndí-la chjoón ka'an

¹¹ Nga komà iskan Jesús kii jngoò naxandá xi 'mì Naín. Tjiko xita xi kota'yàt'aà-la, tikoáá kjin xita xi tà xita naxandá tjingui-la. ¹² K'e nga jye ijchò chraña ijto xotjoa naxandá, kjin ma xita naxandá xi kjihjtako chjoón ka'an nga nchifi kíhijíin jngoò mik'en xi ti ta jngoò-la jè chjoón ka'an. ¹³ Na'èn-ná Jesucristo, k'e nga kijtseèkon, kjòhimakeè; kitsò-la chjoón ka'an:

—Kì chihindáya-jèn.

¹⁴ Kii kasit'aà chraña-la jè kaxa mik'en, tsohòsòn-la tsja; jña xita xi yangui mik'en chinchako. Kitsò Jesús:

—Ngaji ti, k'oaá xán-lè: ;Tisítjiin!

¹⁵ Jè mik'en nitoón tsibijna kixi; ikjoàn kiichja. Jesús, k'eé kisìngatsja nea-la. ¹⁶ Ngats'ii xita xi tjiko, tà kitsakjòn-né; k'eé jeya kisikíjna Nainá kitsò:

—Jngod xita tijnako-ná xi 'ño ndaà chja ngajo-la Nainá.

Tikoáá tjin xi kitsò:

—Nainá j'ii kasiko naxandá-la.

¹⁷ Jñà 'én koi, kina'ya-la kóhokji nangui Judea, ngats'ii i'nde nga jngod itjandi nangui Judea.

Xita xi kota'yàt'aà-la Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Juan xi kis'iin bautizar xita kiì'nchré yije kjoa xi tís'ín Jesús; jñà xita xi kota'yàt'aà-la tsibénojmi-la. K'eé kiichja jò-la xi xita ts'e. ¹⁹ Kisikasén ñanda tjna Jesús nga skonangui-la, ¿a jè-né xi Cristo xi tjinè-la nga kjoí a xi kj'eíí chíña-lá? ²⁰ Jñà xita-la Juan, k'e nga ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Jè Juan kàsikasén-najen xi it'aà tsiji nga chjinnangui-lèjen, ¿a ji-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoí a xi kj'eíí chíña-lajen?

²¹ Tjè-ne hora, Jesús, kjin xita kisindaà-ne xi xk'én, xi kjo'in nchisikjeiin, xi inima ch'o-la neíí tjin inima-la; tikoáá kjin xita xi mìkiì tsejèn-la kjòndaà-ne. ²² Jesús kitsò-la jñà xita xi ijchòkon:

—Tanguió tènøjmi-la Juan jñà kjoa xi kà'yaà ko xi kàna'ya. Jñà xita xi mìkiì tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'ya kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjnoó-ne yijo-la; jñà xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; ko xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jñà xita ima, jye tís'enojmi-la 'én ndaà-la Nainá. ²³ ¿Mé tà ndaà-la jè xita xi nguì jngod k'a ndaà mokjeiin-la it'aà ts'an nga nimé xi osijna-ikòn-la!

²⁴ K'e nga jye kiì-ne xita xi kisikasén Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-là ya i'nde it'aà xìn ñanda nangui kixi choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngod yá inaxo xi sítija-la tjò? ²⁵ ¿Mé-né xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngod xita xi 'ño ndaà kji nikje-la? Jñò, jyeé 'yaà, jñà xi ndaà kjoàn nikje xi ókjá, xi tikoá 'ño ndaà kjoàn tsojmi xi tjin-la, yaá títsaya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ²⁶ Tanga, ¿mé xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngod xita xi chja ngajo-la Nainá? ¿Kixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá 'ño ndaà koni jngod xita xi chja ngajo-la Nainá. ²⁷ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojoñ-la Nainá nga tsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én;

jè xi koìndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

²⁸ K'oaá xán-nò, ngats'ii xita xi tjin i isò'nde, nijngod xita xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iin bautizar xita, tanga ya ijjin naxandá ñanda otíxoma Nainá, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tjna mì k'oaá-ne koni Juan.

²⁹ K'e nga kiì'nchré jñà xita naxandá ko jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtjì tsojmi, kjòjngod-ikon nga ndaà tjin jè ndiyá kixi-la Nainá, nga jye komà bautizar it'aà ts'e Juan.

³⁰ Tanga jñà xita fariseo ko xita chjine xojoñ ts'e kjotíxoma-la Nainá, mìkiì komà bautizar it'aà ts'e Juan. Tsachrjengui-né kjondaà xi tjinndaà-la Nainá nga tsjá-la xita koi.

³¹ Jesús kitsò:

—¿Yá xi siingásòn-koaa jñà xita xi tjin nachrjein i'ndeí? ¿Kó kjoàn xi kongásòn-ko?

³² Jñà kongásòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga siská, chja-la xíkjin, tsò-la: “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò mìkiì kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga mìkiì kàchihindáyaa.” ³³ J'ii Juan xi kis'iin bautizar xita xi mìtsà inchrajín tsakjèn, tikoá mìtsà xán kits'ii koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neíí tjin-la.” ³⁴ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñò, k'oaá s'ín bixón i'ndeí: “Xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtjì tsojmi ko jñà xi xita jé.” ³⁵ Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjin k'e nga jye bitasòn.

Kó tsò 'én xi kiichja Jesús k'e nga jngòè chjoón xi tse jé tjín-la tsaníjno ndsokò

³⁶ Jngòè xita fariseo kiichja-la Jesús nga mejèn-la kòkjèn-kò. K'e nga jahas'en ni'ya-la jè xita fariseo, tsibìjnat'aà ímìxa. ³⁷ Ya naxandá jè, tjína jngòè chjoón xi tse jé tjín-la. K'e nga kù'nchré nga ya tjínat'aà ímìxa Jesús, ya ni'ya-la jè xita fariseo, ijchòkò jngòè chitsín xi tjíya-la xkiì xi ndaà jne. ³⁸ Yaá tsasíjnat'aà ijton ndsokò Jesús nga tíkjindáya. Ikjoàn tsaníjno ndsokò Jesús kò ndáxkon. K'ée kisixìjno-ne kò tsja skò. Kjìn k'a kiskine'a ndsokò. Ikjoàn kisikaàjno xkiì xi ndaà jne. ³⁹ Jè xita fariseo xi kiichja-la Jesús, k'e nga kijtseè kjoa koi, kitsò ijìin inìma-la: “¿Mé-ne nga mìkiì beèxkon-ne yá chjoón-ne xi otísìkò? Tsà kixì kjoa nga jè xita xi chja ngajo-la Nainá, skoèxkon-né nga chjoón xi jé tjín-la.” ⁴⁰ K'ée kiichja Jesús, kitsò-la:

—Simón, jngòè kjoa koxán-lè.

Simón kitsò:

—Maestro, kòt'in-ná.

⁴¹ Jesús kitsò:

—Jò xita títsajna xi ton tjen-la ts'e xita xi síkìña ton; jngòè xi 'òn sìndo tjen-la; jè xi ijngòè icháte tjen-la. ⁴² Ingajò xita koi, tsjìn-la ton xi koiichjí ngajo-ne. Jè nei-la ton kisìjchàat'aà-la ingajò. Kòt'in-ná, ¿ñá-laá ingajò xita koi xi isa 'ñó matsjakeè jè nei-la ton?

⁴³ Kiichja Simón kitsò:

—'An, k'oaá s'ín síkìtsjeèn, jè-la xi isa tse ton kitjen-la.

Jesús kitsò:

—Ndaà kichoòsòn-la.

⁴⁴ Jesús kiskòtsejèn-jno jè chjoón, kitsò-la Simón:

—Chítsejèn-la chjoón jè. 'An, k'e nga kòfahas'eèn ni'ya-lè [mìkiì kànikitasòin koni s'ín tjín kjotíxoma tsaján]; mìkiì kò'biù-ná nandá xi mochjeén-la ndsokoaà nga saníjno; tanga chjoón jè, ndáxkoon kòhoníjno-ne ndsokoaà koa tsja skoó kàsìxìjno-ne. ⁴⁵ K'e nga kànìhixat'aà-ná mìkiì kichine'a-ná tanga chjoón jè, kóni kòfahas'eèn ni'ya-lè tíkine'a ndsokoaà.

⁴⁶ Ngaji, mìkiì kànáhijnoi asìtì skoaà, tanga chjoón jè, kòfàhijno ndsokoaà xkiì xi ndaà jne. ⁴⁷ Koi k'oa'sín xan-lè: Chjoón jè, jyeé kàchàat'aà yije-la ngats'iì jé-la koi kjoa-la nga 'ñó matsjakeè-na, tanga jè xita xi chiba kàchàat'aà-la jé-la, isaá chiba matsjakeè-na.

⁴⁸ K'ée kitsò-la Jesús jè chjoón:

—Jé-lè jyeé kàchàat'aà-lè.

⁴⁹ Jñà xita xi taña títsajnat'aà ímìxa kitsò-la xíkjín:

—¿Yá xita-né jè nga tíkjoa ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná?

⁵⁰ Jesús kitsò ijngòè k'a-la jè chjoón:

—Koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga bitjotjì-ne jé-lè; t'in-là ndaà-ne.

8

Íchjín xi kisìchját'aà-la Jesús

¹ K'e nga komà iskan, Jesús, kjìn naxandá tsajmeè, kò rancho, nga kiichjaya kò kisìka'bí 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Tjikò xita-la xi tejò ma-ne. ² Tíkooá tjikò i'nga íchjín xi jye kjòndaà-ne ch'in neif-la kò xi kj'eíj ch'in. Yaá tjikò María jè xi Magdalena 'mì, xi itoè inìma ch'o-la neif itjojiin yijo-la; ³ tjikò Juana, chjoón-la Chuza xi síkinda tsojmì-la xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes; tíkooá tjikò xi 'mì Susana koa kjìn-isa íchjín tjikò xi síchját'aà-la mé tsojmì xi tjín-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ K'e nga jye kòkjìn xita xi xki xi ján naxandá j'iì-ne, Jesús, tsibénojmi-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

⁵ —Jngòè xita xi kù kíjndi xojmá. K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Koa chinchanè xita koa jñà nise tsakjèn. ⁶ Ngui k'oa tjín chixòsòn ya ñánda

naxi choòn, tanga k'e nga isò xojmá, nitoón kixi nga mìkii 'nchi'nde nangui. ⁷ Nguì k'oa tjin chixò ya jjiin na'yá; yaá taña isòkjoò; k'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Nguì k'oa tjin chixò ñánda nangui ndaà; isò, kjò'nga, koa tsaja-la toò; kitsjaà jngodò sindo nga jngodò ijngodò.

Jesús k'e nga jye tsibénojmi kjoa koi, 'ño kichja, kitsò:

—¡Ndaà tina'yaà koni xan-nò!

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Jña xita xi kota'yat'aà-la Jesús kiskònangui-la kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojmi-la xita. ¹⁰ Jesús kitsò:

—Jño, Nainá jye kitsjaà-nò nga jcha kjoa'ma-la xi bénojmiya kó s'in otixoma Nainá; tanga jña xita xi kjeií, tà kjoa xi mangásòn s'enojmi-la, mé-ne nga mìkii skoe-ne xi kjoa kixi nas'in skótsejen, mìkii kochiya-la nas'in nchi'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ Jè kjoa xi mangásòn ts'e xojmá, kíí tsòyaá-ne: Jña xojmá, jè 'én-la Nainá. ¹² Jña xojmá xi chixò iya ndiyá, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, ikjoàn f'ii xita neií, faáxin jè 'én jjiin inima-la mé-ne nga mìkii kokjeiín-la koa mìkii kitjoiin kjo'in inima-la. ¹³ Jña xojmá xi chixòsòn naxi, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, k'e nga tàts'en-la kjoa tsjaà ma-la nga mokjeiín-la, tanga tsjin-la i'ma; tà chibaá nachrjein mokjeiín-la; k'e nga mé kjoa xi sakó-la, nitoón síkijna-ne. ¹⁴ Jña xojmá xi chixò jjiin na'yá, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá; k'e nga jye tjímaya ndiyá-la Nainá, bíts'ia nga síkajno-la yijo-la, ótsji xi kjoa nchiná ko xi kjoa kjotsja. Jña kjoa koi xi tjin isò'nde bíchjoà-ikòn-la nga mìkii makixi nga oja-la toò. ¹⁵ Jña xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, jña ngaya-la xita xi ndaà tjin ko xi kixi tjin inima-la; 'nchré 'én-la Nainá tikoá bjiin-ikon 'én xi 'nchré; ndaà bincha kixi skanda k'e nga ndaà makjin-ya jña 'én.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'in xi síhiseèn

(Marcos 4:21-25)

¹⁶ Tsjin xita xi oká ni'in, ikjoàn bíjtsa'ma, o xi ya síkijnangui nachan; jngodò ni'in xi tí, sijna 'nga-né; yaá sijnaya candelero mé-ne nga kohiseèn-la jña xita xi kjoahas'en ni'ya. ¹⁷ Nimé kjoa tjin xi tji'ma i'ndeí xi mìkii kotsejen nga koma iskan; tikoá tsjin kjoa xi tji'ma i'ndeí xi mìkii jcha-la. Ngats'ii kjoa skoexkon yije xita.

¹⁸ T'een kindá kjohitsjeèn-nò k'e nga kiná'ya 'én-la Nainá. Ndaà tina'yaà. Nga jè xi tjin-la kjohitsjeèn k'oií isa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi k'oas'in síkítsjeèn nga tjin-la.

Nea-la Jesús ko 'ndse

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Nea-la ko 'ndse kikon ñánda tjina Jesús. Tanga mìkii komà ijchò skanda ñánda tjina nga 'ño kjin ma-ne xita xi títsajna. ²⁰ Jesús kis'enojmi-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jña 'ndsì, ján nditsiaán títsajna, mejèn xó-la nga skótsejen-lè.

²¹ Kichja Jesús, kitsò:

—Xi nea-na ko xi 'ndsè xan-la, jña-né xi 'nchré 'én-la Nainá, tikoá síkitasòn.

K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjoxkón

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Jngodò nachrjein, Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la jahas'en jngodò chitso, kitsò Jesús:

—Tíkjaán, kitjajtoá ján xijngoáà ndáchikon.

Ikjoàn kií. ²³ Tanga k'e nga kiisòndá chitso, Jesús tsohojnafè-né. Ikjoàn kjòts'ia nga j'ii tjoxkón ya jjiin ndáchikon. Jyeé tífahas'en nandá chitso; xkón tjin tsà ya skajiin-ndá.

²⁴ Jña xita-la k'ée kikon nga kisikjaá-la Jesús; kitsò-la:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Chitso, jye tíkaànguindá! Jyeé-la kiyá.

Jaá-la Jesús; ikjoàn tsohótiko tjoxkón kō ndáchikon, nitōón kisijyò-ne, kjòndaàya-ne.
²⁵ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne mìkì mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá?

Jñà xitá-la tà kitsakjòn-né. Tà kjòxkón-la. Kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xitá-ne jè nga chja-la tjo kō nandá koa síkitasòn-la?

Xitá Gadara xi kjìn inima ch'o-la neí tjiin inima-la

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Ikjoàn ijchò ya nangui-la xitá Gadareno xi kijna xijngoà ndáchikon ts'e Galilea.
²⁷ K'e nga itjojen chitso, Jesús, ijchò kasit'aà jngoò-la xitá x'in xi ya i'nde-la naxandá Gadara. 'Nó kjòtsee tjiin yijo-la inima ch'o-la neí; mìtsà nikje ókjá, koa mì ni'ya tjin-la; yaá xó bijnaya ngajo-la mik'en. ²⁸ Xitá jè, k'e nga kijtsee Jesús, 'nó kiskindayat'aà-la koa tsasèn-xkó'nchit'aà-la; ikjoàn 'nó kùichja, kitsò:

—Jesús, ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè xi 'nó 'nga tjna, ¿mé xi mejèn-lè kō 'an? ¿Bìtsi'ba-lè, kì yatoòn-ná!

²⁹ Koií okitsò-ne, nga jè Jesús, jyeé kos'in tsatixoma-la jè inima ch'o-la neí nga kàtitjoiin yijo-la xitá jè. Jyeé kjòtsee kos'in tjiin yijo-la nga biyaàxín; nas'in na'nó kicha cadena sit'aà'nó ndsoko kō tsja, chikjoaá-la nga otejto, ikjoàn fiko jè inima ch'o-la neí ya nangui kixi nánnda tsjin xitá. ³⁰ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Xitá jè kitsò:

—Legión 'mì-na.

Koií kō'mì-ne nga 'nó kjìn inima ch'o-la neí tjiin yijo-la. ³¹ Jñà inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús nga mì yaá sùkatsjoya nitjan-la neí nánnda tjin kjo'in. ³² Ya it'aà nindò, 'nó kjìn ma chinga xi nchikjèn-jno ijìn ijñá. Jñà inima ch'o-la neí, tsibítsi'ba-la Jesús nga tsjá'nde-la nga ya kjoahas'en-jìn yijo-la chinga. Jesús, kitsjaà'nde-la. ³³ Jñà inima ch'o-la neí, nga jye itjoiin yijo-la xitá jè, ikjoàn jahas'en-jìn yijo-la jñà chinga. Ikjoàn jñà chinga tsatíkájén-jno ya naxi skanda ijìn nandá; yaá k'en-jìn nandá ngats'iì jñà chinga.

³⁴ Jñà xitá xi nchikondà chinga, k'e nga kijtsee kjoa xi komà, tsangachikon nga kisikí'nchré naxandá kóhokji nánnda rancho. ³⁵ Jñà xitá naxandá, k'e nga kù'nchré, itjo katsejèn jñà kjoa xi komà. Kì nánnda tjna Jesús. Tikoá ya tjinat'aà ndsoko Jesús jè xitá xi jye itjoiin-ne yijo-la jñà inima ch'o-la neí. Jyeé íkjá-ne nikje-la, tikoá jyeé ndaà tjin-ne kjòhítsjeèn-la. Jñà xitá k'e nga kijtsee'xon, tà kitsakjòn-la. ³⁶ Jñà xitá xi kijtsee kjoa koi, tsibénojmi-la xíkjin kó s'in komà nga kjòndaà-ne jè xitá xi inima ch'o-la neí kisijìn yijo-la. ³⁷ Ngats'iì xitá xi títsajna ya nangui-la xitá Gadareno, kóhokji jngoò itjandi, tsibítsi'ba-la Jesús nga kàtjì-ne, koií kjoa-la nga 'nó kitsakjòn xitá koi. Jesús jahas'en-ne chitso, ikjoàn kù-ne. ³⁸ Jè xitá xi jye itjokajìn-ne yijo-la inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús nga mejèn-la nga ya kojmeiiko; tanga jè Jesús kitsjaà-la okixi nga kàtjna; kitsò-la:

³⁹ —T'in-ne ni'ya-lè, tènójmi yije-la xitá nga 'nó tse kjoa kàsiko-lè Nainá.

Xitá jè, kù-ne; ikjoàn tsibíts'ia nga tsibénojmi, kishingason 'én kóhokji naxandá jè nga 'nó tse kjoa kisiko Jesús xi it'aà ts'e.

Tsòti-la Jairo kō chjoón xi kitsobà itjòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ K'e nga jye j'iì jngoò k'a-ne Jesús ján xijngoà ndáchikon, kjòtsjaà-la jñà xitá xi kjìn ma-ne, koií kjoa-la nga ngats'iì, nchikoña-la. ⁴¹ J'iìkon jngoò xitá sko-la xi ts'e ni'ya ingo sinagoga xi 'mì Jairo; tsasèn-xkó'nchit'aà ndsoko Jesús, tsibítsi'ba-la nga mejèn-la kjiko ni'ya-la. ⁴² Koií xá j'iìkjaà-ne nga jye tibiyaà ndí tsòti-la xi tajngoò ma-ne xi tejò nó tjin-la.

Jesús, k'e nga tífi, jñà xitá nga kjìn ma-ne, chiba-la tsohó'nchò'nó-né. ⁴³ Ya tsóhojìn jngoò chjoón xi jye kjò tejò nó tjin-la ch'in jni. Jye kjò tse ton kō tsojmì xi tjin-la kisikjeheya xi kjoa ts'e chjìnexkì; mìkì mandaà-ne nitá yá xi síxkì-la. ⁴⁴ Chjoón jè,

kì kasit'aà chraña-la Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ño itjòn nikje-la, koa jè jní xi tíxixteèn-la, nitoón kisijyò-ne. ⁴⁵ K'ée kiskònangui Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi kàtsobà-na?

Ngats'iì xita kitsò:

—Mìtsà yá-jèn.

K'ée kitsò Pedro ko xita xi i'nga:

—Maestro, jña xita nga kjìn ma-ne fàhitjen-lè koa ó'nchò'ño-lè, ngaji si-né: “¿Yá-né xi kàtsobà-na?”

⁴⁶ Jesús kitsò ijngò k'a:

—Tjín xi kàtsobà-na; kàbeéyaa-na nga kòbitjojiìn nga'ño yijo-na.

⁴⁷ Jè chjoón, k'e nga kijtseè nga mìkiì koma kójna'ma nga ki'yat'in-la, chiba-la tíhotsé yijo-la nga tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús. Tsibénojmi-la nga nguixkon ngats'iì xita naxandá mé kjoa-ne nga nikje-la Jesús kitsobà-ne, koa kó s'ín nga niton kjòndaà-ne ch'in-la. ⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndí nea, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne.

⁴⁹ Tákó tik'ée tíchja-isa Jesús nga j'iì jngò xita xi ts'e xita ítjòn xi inchrobà-ne ni'ya-la nga kitsò:

—Ndí tsòti-lè jyeé k'en; kì tì kiì nìjti-la Maestro.

⁵⁰ K'e nga kiì'nchré Jesús kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè, jè ndí tsòti-lè kondaá-ne.

⁵¹ K'e nga jahas'en ni'ya, Jesús, mìkiì kitsjaà'nde-la xita xi kj'eíí nga jahas'en-ko, tà jè Pedro, Jacobo, Juan, ko na'èn-la ko nea-la ndí tsòti. ⁵² Ngats'iì xita xi títsajna, nchikjindáya-né koa nchisíkájno-né xi it'aà ts'e ndí tsòti. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì chihindáya-jèn; mìtsà kòbiyaa ndí tsòti, tà kjinafè-né.

⁵³ Jña xita xi títsajna tà tsijnòkeè Jesús nga tíjìn-la nga jyeé k'en. ⁵⁴ Tanga Jesús kiskoé tsja ndí tsòti; 'ño kùchja-la kitsò-la:

—Tsòti, tìsítjìn!

⁵⁵ J'iì ijngò k'a-ne inima-la; ikjoàn nitoón tsasítjen; Jesús kitsjaà okixi nga tsjá-la xi skine. ⁵⁶ Jña xita jchínga-la, tà kjòxkón-la; tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-la jè kjoa xi kòma.

9

K'e nga jè Jesús kitsjaà-la xá xita-la xi tejò ma-ne

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

¹ Jesús kùchja-la xita-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; kitsjaà-la nga'ño ko kjotíxoma nga kochrejiìn yije inima ch'o-la neíí xi tíjìn yijo-la xita; tíkoa koma-la siindaà-ne xita xi ch'in xk'én tjín-la. ² Kisikasén nga kichjaya kó s'ín otíxoma Nainá, tíkoa siindaà-ne xita xi ch'in tjín-la. ³ Kitsò-la:

—Nimé xi ch'aà xi ts'e ndiyá; kì yá garrote ch'aà; kì na'yaá ch'aà; kì inchrájin ch'aà; kì toón ch'aà; tíkoa kì jò nachro ch'aà. ⁴ Nita nánanda ni'ya nga kijchoò, yaá títsajna, skanda k'e kitjoo-nò. ⁵ Tsà jngò naxandá nánanda kijchoò, tsà mìkiì skoétjò-nò, titjójnò, titsajneè chijo-la ndsokòè nga kàteè kjoa koi koni jngòè seña, nga jñò, mì tì kiì s'is'in-là; kjo'iín s'e-la nga mìkiì mokjeiín-la.

⁶ Itjo xita koi, xki xi ján naxandá kiì; kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tíkoaá kisindaà-ne xita xi ch'in tjín-la nga kijjndà naxandá.

K'e nga k'en Juan xi kis'iìn bautizar xita

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, k'e nga kiì'nchré ngats'iì kjoa xi tís'ín Jesús, mìkiì beè kó s'ín sùkítsjeèn, nga tjín i'nga xita xi tsò: “Juan, jyeé jaáya-la.” ⁸ Xita xi i'nga tsò: “Jè Elías xi tsatsejèn ijngò k'a-ne.” Tíkoaá xita xi kj'eíí tsò: “Jaáya jngòè-la xita jchínga xi kùchja ngajo-la Nainá.” ⁹ Kitsò Herodes:

—'An sobà tsibìxá-là x̄ita xi kisik'en Juan nga tsatesin. ¿Yá x̄ita-ne jè xi k̄os'ín tís'ín kjoa xi 'nchrè?

K'oaá ma-ne nga mejèn-là skoexkon Jesús.

K'e nga 'òn jmī x̄ita kisikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ K'e nga j'ìi ìjngoò k'a-ne j̄nà x̄ita xi tsibíxáya-là Jesús, tsibénojmī ngats'ìi kjoa xi kis'ìin. Jesús, k'eé kīko jngoò i'nde ts'e naxandá Betsaida ñánda tsjìn x̄ita. ¹¹ J̄nà x̄ita, k'e nga kīi'nchrè nga jye kīi Jesús, kīitj̄ngui-là; k'e nga ijchòtj̄ngui-là, Jesús, kisis'in-là, tsohóko, tsibénojmī-là kó s'ín otíxoma Nainá, t̄ikoā kisindaà-ne x̄ita xi mochjeén-là nga kondaà-ne.

¹² K'e nga jye tímahixòn, j̄nà x̄ita-là xi tejò ma-ne, ijchò kinchat'aà-là Jesús, kitsò-là:

—Kot'in-là ngats'ìi x̄ita kàtj̄i-ne mé-ne nga kàtasíkjáya ya naxandá chrañat'aà ko rancho ñánda sakò-là xi skine. I i'nde ñánda titsajnaá, it'aà xìn-né, n̄imé tjín.

¹³ Jesús kitsò-là:

—Tj̄i-là j̄nò xi k̄okj̄en x̄ita koi.

J̄nà x̄ita-là kitsò:

—N̄imé tjín-najen, tà 'òn ma inchrájìn-najen koā jò ma t̄in, tà jè-la tsà konguí kindaà-lajen xi k̄okj̄en ngats'ìi x̄ita koi.

¹⁴ Maá-là tsà 'òn jmī xi nguì x̄ita x'in.

Jesús kitsò-là x̄ita xi kota'yat'aà-là:

—T̄ikítsajnajtión, icháte icháte t̄ikítsajna-nò.

¹⁵ K'oaá s'ín kisikítsajna kóhotjín. ¹⁶ Jesús, kiskoé j̄nà inchrájìn xi 'òn ma-ne ko j̄nà t̄in xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmī; kitsjaà-là kjondaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrájìn, k'eé kitsjaà-là j̄nà x̄ita xi kota'yat'aà-là nga kisika'bí-là j̄nà x̄ita xi kjìn ma-ne.

¹⁷ Tsakjèn yije kóhotjín x̄ita, kó nga kjòskii; k'eé tsibíxkó-ne j̄nà xi tsiningui-ne; nguì tejò n̄isiyá komà.

Kós'ín kīichja Pedro nga jè Jesús xi Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ Jngoò k'a k'e nga tíjnat'aàxìn Jesús nga tíchjat'aà-là Nainá, ya títsajnakò x̄ita xi kota'yat'aà-là. Jesús kiskònangui, kitsò-là:

—¿Kó tsò x̄ita, yá-ná 'an?

¹⁹ J̄nà x̄ita-là kitsò:

—Tjín xi tsò: jè Juan xi kis'ìin bautizar x̄ita, t̄ikoāá tjín xi tsò: jè Elías, koā tjín i'nga xi tsò: jaáyaá-là jngoò-là x̄ita xi chinchima kjòtseé xi kīichja ngajo-là Nainá.

²⁰ Jesús kiskònangui-là kitsò-là:

—J̄nò, kó bixón. ¿Yá-ná 'an?

K'eé kīichja Pedro, kitsò:

—J̄i-né xi Cristo xi xó kisikasén-lè Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmī Jesús kjoabiyaà-là

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Tanga Jesús 'ñó tsibít'in-là nga mì yá x̄ita xi k̄ènojmī-là kjoa koi. ²² Kitsò-là:

—'An xi Ki'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na, tseé kjo'in sīikjiaán; kochrje-nguif-na j̄nà x̄ita jchínga, ko x̄ita skò-là no'mī ko x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés. Sīik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoáya-na.

²³ Xi komà iskan kitsò-là kóhotjín:

—Tsà yá xi mejèn-là nga x̄ita ts'an koma, kàtatsjeīn-takòn mé xi mejèn-là yijo-là; koni jngoò x̄ita xi 'yajen krò-là, nachrjein inchiòn kàtijnandaà nga sīikjeīn kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtj̄it'aà-na. ²⁴ Nga n̄ita yá x̄ita xi mejèn-là kochrjetj̄i yijo-là nga n̄imé kjo'in sakò-là, tà saá sīichija-né ko kjo'in kíjnajīn; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-là xi kjoa ts'an, jè-né xi kitjokàjīn kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna. ²⁵ ¿Mé xi sīikijne jngoò x̄ita nas'ín tjoé yije-là isò'nde tsà chija inima-là koā sīikits'ón yijo-là? N̄imé. ²⁶ Tsà tjín i'nga

xit̃a xi k̃osobà-la it'aà ts'an k̃o it'aà ts'e 'én-na, t̃ikoáá 'an xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na, k̃osobà-na k'e nga kitjojen ijngoò k'a nga skoe xit̃a kjoajeya-na, skoe kjoajeya-la Na'én-na t̃ikoa skoe kjoajeya-la ts'e àkjale tsjeè-la Nainá. ²⁷ Xi okixi, k'oaá xán-nò, ijndé t̃itsajnajijn i'nga xit̃a xi mik̃i kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá.

Kií komà k'e nga jè Jesús jahat̃jya í'ño isén-la kóhokji yijo-la
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Tjín-la tsà kó jijn ñachrjein nga tsibénojmi 'én koi, Jesús, kiimijin-jno jngoò nindoò nga kiichjat'aà-la Nainá. Kiik̃o Pedro, Juan k̃o Jacobo. ²⁹ K'e nga t̃ichjat'aà-la Nainá, Jesús, jahat̃jya í'ño isén-la; jè nikje-la 'ño kjòchroba; tsí ote tsatsejèn. ³⁰ Jò xit̃a x'in tsatsejèn xi nchijoókjoò Jesús, jè Moisés k̃o Elías. ³¹ Xit̃a koi, tsí ote choòn kjoajeya-la nga jngoò itjandii ñanda jncha. Nchijoóya-ne nga jè Jesús, jye t̃ifi síkitasòn kjoa ján Jerusalén nga ya kiyá. ³² Jè Pedro k̃o xit̃a xíkjin, tsí 'ño nijñá-la, tanga k'e nga jye kitjaàxìn-la nijñá kijtseèkon kjoajeya-la Jesús k̃o jñà xit̃a xi jò ma-ne xi t̃itsajnak̃o. ³³ K'e nga jye chinchat'aà xìn-la Jesús xit̃a koi, jè Pedro kitsò:

—Maestro, ndaà tjín nga i t̃itsajnaá. Kíndaá jàn ni'ya xkójndà, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi ijngoò ts'e Elías.

Jè Pedro tà k'oaá kitsò, mì t̃i k̃i beè-ne kó s'ín k̃ichja. ³⁴ T̃ik'e-né nga t̃ichja Pedro, j'ii jngoò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xit̃a koi. K'e nga jahas'en-jijn ifi, tà kitsakjòn-né. ³⁵ Ya ijijn ifi kina'yà jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake, jè t̃iná'ya-là.

³⁶ K'e nga jye kina'yà-la 'én koi tà jè tajngoò síjna-isa Jesús. Ñachrjein koi jñà xit̃a-la jyò tsibitsajna, ñimé 'én xi kiichja, mìtsà yá xit̃a tsibénojmi-la kjoa xi kijtseè.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi inima ch'o-la neí t̃jijn inima-la
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Xi komà inchijòn, k'e nga itjojen-jno-ne nindoò, 'ño kjin xit̃a kisatiikjoò. ³⁸ K'eé jngoò xit̃a xi ya t̃ijnajijn-la xit̃a kjin, 'ño kiichja, kitsò-la Jesús:

—Maestro, t̃ibitsi'bà-lè nga ch̃itsejèn-la ki'ndí-na xi tà jè tajngoò-ne. ³⁹ Jngoò inima ch'o-la neí tsobà'ño; tà ñitoón kjindáya, ikjoàn 'ño síkatsé yijo-la; ochrje ndáxó tso'ba; tse k̃jo'in tsjá-la, mik̃i xátí tsjeiin. ⁴⁰ Kàb̃itsi'bà-la jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekajijn inima ch'o xi t̃jijn yijo-la, tanga mik̃i kòma-la.

⁴¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—Jñò, xit̃a xi mik̃i mokjeiín-nò it'aà ts'an, xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé ñachrjein kótijnak̃o-nò koa sk̃a-na kjoa-nò? Nchrohókoi ki'ndí-lè ijndé.

⁴² K'e nga t̃inchrobá chraña jè ti, jè inima ch'o-la neí, tsajndoòt'aà nangui, ikjoàn kisikatsé yijo-la; tanga jè Jesús, tsohótiko jè inima ch'o-la neí; ikjoàn kisindaà-ne jè ti; kisingsatsja-ne na'én-la. ⁴³ Ngats'iì xit̃a tà kjòxkón-la jè kjoajeya-la Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Ngats'iì kjoa xi kis'iin Jesús, t̃ikoaá tà kjòxkón-la ngats'iì xit̃a. Jesús kitsò-la jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-la:

⁴⁴ —Ndaà t̃iná'yaà jñà 'én koi; k̃i ñjchàajijn-jèn: 'An xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na yaá s̃ingatsja-na xit̃a nguixkon xit̃axá.

⁴⁵ Jñà xit̃a-la mik̃i kjòchiya-la jè 'én xi k̃os'ín kitsò-la. Nainá tsibí'ma-né nga mik̃i kjoahas'en-jijn-la; tà kitsakjòn-né, mik̃i kiskònangui-la Jesús kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmi-la.

Yá xit̃a xíkjin xi k̃jna ítjòn
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Xit̃a xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsibíts'ia nga tsajoóya-ne yá xit̃a xíkjin xi k̃jna ítjòn. ⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè koni s'ín nchisíktsjeèn, kiskoé jngoò ndí ti, kisik̃jnat'aà-la yijo-la, ⁴⁸ kitsò-la:

—Nīta yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; jè xi skoétjò-na, tikoáá skoétjò-né jè xi kisikasén-na. Koií kjoa-la, jè xi isa nangui tjna xi ya tijnajin-nò, jè-né xi isa tjna ítjòn.

Yá xi kondra-la Cristo kò yá xi xita ts'e

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Juan kitsò:

—Maestro, ki'ya jngoò-jen xita xi kò 'ín-lè ochrjekàjìn inima ch'o-la neí xi tjin yijo-la xita; mikii kits'i'nde-lajen nga mitsà xita tsaján xi jná fit'aà-ná.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì bichakjáya-là. Jè xi mitsà kondra tsaján, xita tsaján-ná.

K'e nga jè Jesús tsohótiko Jacobo kò Juan

⁵¹ K'e nga jye kjòchraña nàchrjein nga kjoì jngoò k'a-ne Jesús ján ngajmì, 'ño tsi'beé-la ikon nga kii ján Jerusalén. ⁵² Kisikasén ítjòn i'nga xita-la jngoò naxandá jtobá ján nangui Samaria. Kii kátsji'nde ñánda síkjáya. ⁵³ Jná xita Samaria mikii kitsjaà'nde-la nga jyeé tjin-la nga ján nchifi Jerusalén. ⁵⁴ Xita xi kota'yát'aà-la Jesús, Jacobo kò Juan, k'e nga kijtseè nga mikii kitsjaà'nde-la kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga k'oa kixón-jen nga kàtjanchrobá-jen ni'ín xi ts'e ngajmì nga kàtjehesòn xita koi koni s'ín kis'iin Elías?

⁵⁵ Tanga jè Jesús kisikátji'a, tsohótiko. Kitsò-la:

—Jñò, mikii tjin-nò yá ts'e inima xi kàtsjá-nò kjohítsjeèn jè. ⁵⁶ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mitsà koi xá j'i-na nga kàtachija inima-la xita; jè-né nga kàtitjokàjìn kjò'in.

Ikoàn xìn naxandá kii.

Jè xi mejèn-la nga kjitjingui-la Jesús

(Mateo 8:19-22)

⁵⁷ K'e nga nchifiya ndiyá, jngoò xita kitsò-la:

—Na'èn, kjitjingui-lè nita ñánda-ne nga k'oin.

⁵⁸ Jesús kitsò-la:

—Jná ninda, tjin-la nguijo ñánda oyijò; tikoáá jná nise tjin-la tjé; tanga an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjin-na i'nde ñánda síkjáya.

⁵⁹ Jesús kitsò jngoò-la xita:

—Nchrobátjingui-ná.

Jè xita xi oki'mi-la kitsò:

—Na'èn, tji'nde-ná nga ítjòn kjián kihijnaa na'en-na.

⁶⁰ Jesús kitsò-la:

—Jná mik'en kàtjihjìn mik'en-la; ngaji t'in, tika'bí 'én kó s'ín otixoma Nainá.

⁶¹ Jngoò xita xi k'oa ti kitsò:

—Kjitjingui-lè ngaji Na'èn, tanga tji'nde-ná nga kjián síhixat'aà ítjoàn jná xita xi títajna ni'ya-na.

⁶² Jesús kitsò-la:

—Nijngoò xita xi ijton íts'in tìkotsejèn-ne koma síkitasòn xá-la Nainá nga jè tíhotixoma. K'oaá ngaya-la tsà jngoò xita xi tísikon nchraja, tsà ijton íts'in tìkotsejèn-ne, mikii koma síxá.

10

Xá xi kits'i-la xita xi jàn-kaàn kò te ma-ne

¹ K'e nga jye komà kjoa koi, Na'èn-ná Jesús kitsjaà-la xá ngui jàn-kaàn kò te xita xi kj'eif. Jò jò kisikasén ítjòn nga kjjndá naxandá kò i'nde ñánda nga isa iskan kjoì jè.

² Kitsò-la:

—Xi okixi, 'ño tse xá tjin xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjin tsojmì majchá, tanga jná xita chi'nda xi síxá, chiba ma-ne. Titsi'ba-là jè Nei-la xá,

kàtasikasén-isa xita chi'nda xi kojixkó tsojmì koi. ³ Tanguió; 'aán siikasén-nò koni orrè ki'ndí ya ijiin-la cho tsején. ⁴ Kì chijtsa ton ch'aà, kì naxá na'yaá ch'aà, ni xoxté tsjayaà; tikoáá mìkiù yá xita xi nihixat'aà ya iya ndiyá. ⁵ Nita ñánda ni'ya nga kitjás'een, ítjòn k'oa tixón: “Nchán kàtas'e ni'ya jè.” ⁶ Ni'ya jè, tsà tjín xita xi ok'in-la nga s'e-la kjoa'nchán, kitasòn-né; tsà majìn, mìkiù kitasòn. ⁷ Titsajna ya ni'ya ñánda kitjás'een; kì xkì xi ján ni'ya onguió; chinee, t'ioo mé tsojmì xi tsjá-nò. Jè xita xi síxá mochjeén-né nga k'oi-la chjí-la. ⁸ K'e nga kijchoò jngoò naxandá ñánda tsjá'nde-nò, chinee mé tsojmì xi tsjá-nò. ⁹ Tsà tjín xita xi xk'én, tindaà-nò; koatìn-là: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹⁰ Tsà jngoò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkiù tsjá'nde-nò, títjayaà ndiyá, koatìn-là: ¹¹ “Skanda jè chijo-la naxandá-nò xi kàtsobà'ño ndsokòd-jen, kíttsajneè-nòjen koni jngoò seña nga mì tì kiù sis'in-nòjen. Tanga kàtasijiin-nò nga jye kjòchrañàt'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹² K'oaá xán-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nachrjein k'e nga sindaajiin-la xita, mì k'oaá-ne koni jña xita ts'e naxandá Sodoma.

Mé kjo'in xi tjoé-la naxandá xi mìkiù síkjahtjìya kjòhítsjeèn-la kjoa ts'e jé-la
(Mateo 11:20-24)

¹³ 'IIma xó-nò jñò, xita naxandá Corazín! 'IIma xó-nò jñò, xita naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro ko Sidón nga k'oa'sín kis'iaàn kjoxkón xi ndaà tjín xi komà ya ijiin naxandá tsajòn, tsà jña xita Tiro ko Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá ko chijo ni'ín títtsajiin koni seña nga jye kisikájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne. ¹⁴ Tanga jè nachrjein nga sindaajiin, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jña xita naxandá Tiro ko Sidón. ¹⁵ Jñò xi xita naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá kitsajnajñòd i'nde ñánda tjín kjo'in.

¹⁶ 'Jè xi 'nchré-nò, 'aán xi 'nchré-na; jè xi kochrjengui-nò, 'aán xi ochrjengui-na; jè xi kochrjengui-na, jè ochrjengui xi kisikasén-na.

Mé-ne kjòtsja-la jña xita xi jàn-kaàn ko te ma-ne

¹⁷ 'J'i-ne jña xita xi jàn-kaàn ko te ma-ne. 'Nó tsja tjín-la, kitsò:

—Na'èn, xi it'aà tsiji, skanda jña inima ch'o-la neií síkitasòn-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Kixíí kjoa, kijtseè-ná jè xita neií koni kji ni'ín ch'oón kji nga kiskaàngui it'aà ngajmii.

¹⁹ 'An, jyeé kitsjaà-nò kjotíxoma ko nga'ño nga koma kinchanè ye ko cho na'yá, nga sikijneè-là ngats'iù nga'ño-la xita neií xi kondra tsajòn; nimé xi ch'o síkko-nò. ²⁰ Tanga kì matsja-nò nga jè inima ch'o-la xita neií síkitasòn-nò; jè xi kàtatsja-nò nga jye tjín-nò i'nde ján ngajmii nga jyeé ya tjt'aà 'ín-nò.

Mé kjoa-ne nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Na'èn-la it'aà ts'e xita-la
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tjè-ne hora, Jesús, tsjaá komà-la xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; kitsò:

—Na'èn, xi tsiji ngajmii ko tsiji isò'nde, tsjaà-lè kjondaà nga jña kjoa koi tsibì'ma-la jña xita xi tjín-la kjoachjine ko xi 'ño tjín-la kjòhítsjeèn nga jña tsakòd-la xi taxkì ndí xita ima kjoa. Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²² 'Ngats'iù kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisingatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tikoáá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon, ko jè Ki'ndí-la kòkò-la jña xita xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²³ Jesús kisikáfaya'a xita xi kota'yat'aà-la, tà jña kiichjat'aà xìn-la, kitsò-la:

—Mé tà ndaà-la jña xita xi xkon nchibeè-ne koni s'ín titsa'yaà jñò. ²⁴ K'oaá xán-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá, tikoá kjìn xitaxá ítjòn xi kjòmejèn-la nga skoe jè kjoa xi jñò titsa'yaà, tanga mìkiù kijtseè; tikoáá kjòmejèn-la nga kjì'nchré jè xi titsana'yà, tanga mìkiù ki'nchré.

Xita samaritano xi ndaà xita

²⁵ Jngodò x̄ita chjine xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiikon Jesús nga mejèn-la skónachan-la, kitsò:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga kíjnakon inima-na n̄ita mé nachrjein-ne?

²⁶ Jesús kitsò-la:

—¿Mé xi t̄jít'aà jè xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés? ¿Kó tsò xi bixkejìn?

²⁷ Jè x̄ita chjine xojon kitsò:

—“T̄itsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la nga kò inima-lè, kò nga'ñó-lè, kò kjoh̄itsjeèn-lè; koa t̄is'ín t̄itsjachi x̄ita xinguii koni tsà t̄i yijo tsiji-ne.”

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndaà kànokjoì. Tsà k'oas'ín s'jin, kijnakon-né.

²⁹ Jè x̄ita chjine xojon mejèn-la nga ndaà s̄ikíjna yijo-la 'én xi kiskònangui; ijngodò k'a kiskònangui-la Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi x̄ita xinguiia?

³⁰ Jesús kitsò:

—Jngodò x̄ita tífijen ján ndiyá Jerusalén skanda Jericó. Ya iya ndiyá tsibíchjoà-la x̄ita chijé. Tsafaá'an tsojmì-la kò nikje-la. 'Ñó kisiki'on. Ikjoàn yaá kisikájna k'en ya iya ndiyá.

³¹ T̄ijè-ne ndiyá, k'e chiba-la jahajen jngodò no'miì, tanga k'e nga kijtseèxkon nga ya kjinaya ndiyá x̄ita xi kitsi'on, tà jahat'aà xìn-la. ³² Tik'eé-ne ja jngodò x̄ita levita [xi iya ingo síxá] k'oaá t̄i kis'iin k'e nga kijtseèxkon x̄ita jè nga kjinaya ndiyá; t̄ikoaá tà jahat'aà xìn-la.

³³ Tanga k'e nga ijchò jngodò x̄ita Samaria [xi x̄ita kondra-la x̄ita judío] nga koa t̄is'ín tífi ndiyá jè, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè-né. ³⁴ Kii kasit'aà chraña-la. Kisixkii-la; kisikaàjno asit̄i kò xán ñánda kitii-la. Ikjoàn tsibíjtéjin; kisikíjnasòn-la kohòyo-la; kiiko jngodò ni'ya ñánda nga ma n̄ikjáyaá. Jè kisikinda. ³⁵ Xi komà inchijòn k'e nga jye tífi-ne jè x̄ita Samaria, tsibíchjì-la nei-la ni'ya, kitsjaà-la ton koni t̄jín chjì-la ch'i'nda xi jò nachrjein; kitsò-la: “T̄ikinda-ná x̄ita jè. K'e nga kjoì ijngodò k'a-na kichjiá tsà isa tse s̄ikje.” ³⁶ Ngaji, ¿kó si? Ingajàn x̄ita koi, ¿yá-né xi x̄ikjín jè x̄ita xi kisiki'on chijé?

³⁷ Jè x̄ita chjine xojon kitsò:

—Jè xi x̄ikjín, jè x̄ita xi kjòhimakeè.

Jesús kitsò-la:

—Ngaji, k'oaá t̄is'ín t'jin.

K'e nga jè Jesús tsibijna ni'ya-la María kò Marta

³⁸ Jesús k'e nga t̄jimaya-isa iya ndiyá, ijchò jngodò ndí naxandá jtobá ñánda t̄ijna ni'ya-la chjoón xi 'mì Marta. Yaá kitsjaà'nde-la nga tsibijna. ³⁹ Jè Marta t̄ijna ijngodò-isa chjoón ndichja xi 'mì María. Jè María tsibijnat'aà ndsoko Jesús nga kiì'nchré-la 'én xi t̄ibénojmi.

⁴⁰ Tanga jè Marta, 'ñó t̄isikájno xá xi t̄jín-la. Kii kasit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a mì makájno-lè nga jè xinguiia tajngodò s̄ikíjna-na nga s'iaàn xá? Kot'in-la kàtasíchjât'aà-na.

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Marta, Marta, tsí ndaà n̄ikájnoi, tsí ndaà bìnè-la xá yijo-lè. ⁴² Tà jngodò kjoa xi 'ñó mochjeén. Jè María ndaà t̄jín xi kòfaájin; niyá xi kjoaáxìn-la kjoa jè.

11

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e nga bitsi'baá

(Mateo 6:9-15; 7:7-11)

¹ Jngodò k'a, Jesús t̄ijna jngodò i'nde ñánda t̄ichjat'aà-la Nainá; k'e nga jye kiichjat'aà-la, jngodò x̄ita xi kota'yat'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, takóya-nájen kó s'ín kinókjocat'aà-lajen Nainá koni s'ín kis'iin Juan nga tsakóya-la x̄ita xi kota'yat'aà-la.

² Jesús kitsò-la:

—K'e nga kinókjocat'aà-la, k'oaá s'ín tixón:

Na'èn xi tijni ngajmiì, kàtayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

Kàtjanchrobá kjotíxoma-lè.

K'oas'ín kàtama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma, koni s'ín ma ján ngajmiì.

³ Tjiì kjit'aà-nájen niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchiòn.

⁴ Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nijchàat'aà-lajen ngats'iì xita xi ch'o síko-najen.

Kì kiì biì'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò, tsà tjín jngodò-nò amigo, tsà osen nitjen onguíchoòn, tsà k'oín-là: “Amigo, tikìña jàn-ná inchrajín-lè, ⁶ jngodò amigo-na kòf'iikon-na koa tsjìn-na mé xi tsjaà-la.” ⁷ Tsà jè amigo xi tjína inga ni'ya, tsà kitsò: “Kì 'an nìjti-ná. Jè xotjoa ni'ya jyeé tíchjoajto. Jñà ndí ixti-na kò 'an jyeé kinikjáya-jen. Mikiì koma kósitjeen nga tsjaà-lè tsojmì xi mochjeén-lè.” ⁸ K'oaá xán-nò, nas'ín majin-la nga osítjen nga amigo tsajòn, tsà 'ñó sisii-là, chaán kosítjen. Tsjá yije mé xi mejèn-nò.

⁹ K'oaá xan-nò: Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tinchátsjiod Nainá, sakó-nò; tinókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngodò xotjoa. ¹⁰ Ngats'iì xita xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakò-la kò jè xi chjat'aà-la Nainá, tjáx'a'nde-la koni jngodò xotjoa.

¹¹ Jñò xi na'èn 'mì-nò, tsà inchrajín sijné-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. Koa tsà tin sijné-nò, ¿a yéé k'oi-là? Majìn. ¹² Tsà chjoó sijné-nò, ¿a cho na'yá k'oi-là? Majìn. ¹³ Jñò, nas'ín xita xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn; jè Na'èn-nò xi tjína ngajmiì, isaá niton sìs'in-nò nga tsjá-nò Inima Tsjeè-la tsà jñò sijét'aà-là.

Jngodò ni'ya xi jòya tjín

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Jesús, tíhochrjeiìn inima ch'o-la neíí xi tjiiìn inima-la jngodò xita xi mikiì ma chja. Xita jè, k'e nga jye itjokàjiìn jè inima ch'o-la neíí, komà kiichja-ne. Jñà xita xi nchikotsejèn, tà kjòxkón-la jè kjoa jè. ¹⁵ Tanga tjín i'nga xita xi kitsò:

—Jè xita skò-la xita neíí xi 'mì Beelzebú, jè tsjá-la nga'ñó nga k'oas'ín ochrjekàjiìn inima ch'o-la neíí xi tjiiìn inima-la xita.

¹⁶ Tjín i'nga xita xi mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén Jesús; kisijé jngodò-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ¹⁷ Jesús, tik'eé kijtseèya-la koni s'ín nchisíktsjeèn xita koi, kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjin, ti yijo-laá tísikixòña-ne; tikoaá tsà jngodò ni'ya xita xi jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjin tikoaá jngodò k'a tsjohoba xita. ¹⁸ Tsà tikoa jè xita neíí, tsà jòya tís'in xi tijè-ne yijo-la. ¿Kós'in koma s'e-la nga'ñó nga kotìxoma? Jñò, bixón-nò nga 'an, koó nga'ñó-la Beelzebú ochrjekàjñaà inima ch'o-la neíí. ¹⁹ Tsà k'oas'ín tjín kjoa, jñà xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ñó k'e nga ochrjekàjiìn neíí? Koi kjoa-la, tijña-ne xita-nò keènojmi nga mìtsà kixi kjoa nga jè skò-la neíí sikjeén. ²⁰ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neíí xi tjiiìn inima-la xita, jè Nainá tsjá-na nga'ñó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotíxoma i it'aà nangui.

²¹ K'e nga jngodò xita xi tjín-la nga'ñó kò tjín-la kicha, kò ndaà síkinda ni'ya-la, ndaà jncha tsojmì xi tjín-la. ²² Tanga tsà kjoíí jngodò xi kj'eíí xita xi isa tse nga'ñó tjín-la, siikijne-la, kjoaá'an yije kicha xi ma'ñót'aà takòn, ikjoàn sijjòya yije tsojmì xi tjín-la; kjiko-né.

²³ Niton yá xita-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né xi kondra-na; koa nita yá xita-ne xi mikiì síchját'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè tísitsjohoba xita.

Mé xi mat'in xita k'e nga f'iì jngodò k'a-ne inima ch'o-la neíí

(Mateo 12:43-45)

²⁴ K'e nga jngodò inima ch'o-la neíí bitjokàjiìn inima-la jngodò xita, yaá ojmeè i'nde ñánda kixi choòn, ótsji'nde nga siikjáya. K'e nga mikiì sakó'nde-la, jngodò k'a síktsjeèn, tsò: “Kjín-la jngodò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” ²⁵ K'e nga bijchó jngodò k'a-ne ni'ya-la, beè nga ndaà kisatiicha kò tsjeè choòn. ²⁶ Ikjoàn fikjaá nguì itoò xíkjin xi isa ch'o

s'ín. K'eé fahas'en-jiin inima-la xita jè; yaá bitsajna. Xita jè, isaá 'ño ch'o bijna koni s'ín tsibijna nga sa ítjòn.

Yá xita-ne xi isa 'ño ndaà-la

²⁷ Tik'e-né nga tibenojmí Jesús jña kjoa koi, kiichja jngoò chjoón xi ya tijnajiin-la xita kjin, 'ño kiichja, kitsò:

—jMé tà ndaà-la jè chjoón xi kisikatsejèn-lè isò'nde tikoá kisikaki-lè!

²⁸ Jesús kitsò:

—jIsaá ndaà-la jña xita xi 'nchré 'én-la Nainá, tikoá síkitasòn!

Xita xi kisijé jngoò kjoókón

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ K'e nga jye kòkjìn xita ñánda tijná Jesús, tsibíts'ia nga kitsò:

—Xita xi tjin nachrjein i'ndeí, ch'oó s'ín; sijé jngoò seña xi it'aà ts'e Nainá, tanga nijngoò seña skoe. Tà jè skoe seña ts'e Jonás. ³⁰ Koni s'ín komàt'in Jonás, jña xita naxandá Nínive kijtseè jngoò kjoókón xi ndaà tjin, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá tís'ín tjin jè kjoa xi sa komat'ian; jña xita xi tjin i'ndeí skoeé kjoókón xi ndaà tjin. ³¹ Jè chjoón ítjòn xi ya otixoma nangui sur, kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaajijn Nainá; jè tsját'in 'én jña xita xi tjin nachrjein i'ndeí, koií kjoa-la nga kjin nangui j'i-ne nga j'i 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeí, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ño jeya tijnáa mì k'oaá-ne koni Salomón. ³² Jña xita naxandá Nínive kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaajijn Nainá; jña tsját'in 'én jña xita xi tjin nachrjein i'ndeí, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tì jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeí, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ño jeya tijnáa mì k'oaá-ne koni Jonás.

Ni'ín xi síhiseèn-la xita

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ 'Nijngoò xita xi síkijna'ma k'e nga jngoò ni'ín bít'a'í. Mítsà kaxa síkijnanguí; síkijna'nga-né, candelero síkijnaya mé-ne nga kohiseèn yije-la xita xi fahas'en ni'ya. ³⁴ Jña xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-la yijo-ná; k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; tanga tsà mikì ndaà tsejèn-la xkoìn, jñò choòn-la yijo-lè. ³⁵ Ndaà chítsejìn, ¿a ndaà tijná inima-lè? ¿A iseèn choòn-la? ¿A xi jñò choòn-la? ³⁶ Tsà iseèn choòn kóhokji yijo-lè, tsà mì ñánda tjit'aà xi jñò choòn, ndaà kòtsejìn k'oaá गया-la koni tsà jngoò ni'ín xi 'ño títi tísíhiseèn-lè.

K'e nga jè Jesús kisikaká-la xita fariseo kò xita chjine xojon ts'e kjotixoma-la Nainá

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

³⁷ K'e nga jye kiichja Jesús, jngoò xita fariseo kiichja-la nga mejèn-la kòkjen-kò ya ni'ya-la. K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, tsibijnat'aà ímíxa. ³⁸ Jè xita fariseo, tà k'oaá komà-la nga kijtseè nga jè Jesús, mikì kisíhitasòn kjotixoma xi xkón tjin, mikì tsanfjno tsja nga tsakjèn. ³⁹ Kiichja Na'èn-ná Jesucristo, kitsò-la:

—Jñò, xi xita fariseo 'mì-nò, onijnòò chitsín-nò kò chroba-nò ya isò'nga-la, tanga ijiin inima-nò, 'ño fahajiin-nò nga chjaà'an-là tsojmì-la xita xi kj'eí tikoá binchaàtsjioò kjoa xi ch'o tjin. ⁴⁰ Jñò xi xita tondo 'mì-nò. ¿A mì tjiin-nò: Nainá, k'e nga tsibíndaà isò'nga yijo-la xita, tikoá tije-ne xi tsibíndaà inima-la? ⁴¹ Tji-là xita ima kjondaà xi tjiin inima-nò mé-ne nga tsjeè kitsajnaà nguixkòn Nainá.

⁴² 'jIma xó-nò xi xita fariseo 'mì-nò! Nga ma-nò bíchjí-là Nainá xi teya okò-la ts'e xka menta kò xka ruda ngats'iì xka xi ma chine, tanga mikì kjoa kixi nikoo xita; mikì tjòcha 'yaà Nainá. Koií kjoa xi 'ño mochjeén nga kitasòn; tikoá mochjeén-né nga kitasòn jña kjoa xi i'nga.

⁴³ 'jIma xó-nò xi xita fariseo 'mì-nò! Nga mejèn-nò nga jñò kitsanè íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, tikoá mejèn-nò nga skoexkón-nò xita xi kj'eí, ndaà sùxat'aà-nò ya nditsin.

⁴⁴ 'Ji_lma xó-nò jñò xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés kò xi xita fariseo 'mì-nò xi jò ma isén-nò! K'oa's'ín titsjoò koni kjoàn ngajo-la mik'en nga mìkiì tsejèn; k'e nga binchimasòn xita, mìkiì beè mé xi jnchaya.

⁴⁵ K'eé kitsò jngoò jñà xita chjine xojon:

—Maestro, k'e nga k'oa's'ín nokjoì, tikoáá 'on nokjoàko-nájen.

⁴⁶ Jesús kitsò:

—Tikoáá, jima xó-nò jñò xi xita chjine xojon 'mì-nò! Nga binè-là kjotíxoma-nò xita xi kj'eíí xi 'nó 'in tjín nga mìkiì chíkjoa-la nga síkitasòn, tanga jñò, ni itsé nìchjít'aà-là.

⁴⁷ 'Ji_lma xó-nò xi bindaà chrjó-la mik'en ts'e jñà xita xi kùichja ngajo-la Nainá! Jñà xita jchínga-nò kisik'en. ⁴⁸ K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa nga tíjngoò-takòn nga xita jchínga tsajòn kisik'en xita koi, koa jñò, bindaà chrjó-la mik'en.

⁴⁹ 'Xi kjohítsjeèn ts'e Nainá kitsò-né xi it'aà ts'e xita jchínga-nò kò tsajòn: “Siikasén xita xi kichja ngajo-na kò xita xi 'an kotixáya-la; tanga tjín xi sík'en koa tjín xi kondra kjoì tjingui-la.” ⁵⁰ Nainá kindaá sijné-la jñà xita xi tjín i'ndeì, jní xi kixixteèn ngats'iì xita xi k'en xi kùichja ngajo-la Nainá skanda k'e nga tisa kisindaà isò'nde; ⁵¹ mats'ia_{ko}-ne Abel xita xi k'en íjòn skanda jè Zacarías xi jyehet'aà-ne nga k'en; jè xita xi k'en ya i'nde jngoò osen-la ñánda tjina Ni'ya Tsjeè-la Nainá kò ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita. K'oaá xán-nò, jè Nainá sijné-la kinda jñà xita xi tjín i'ndeì.

⁵² 'Ji_lma xó-nò jñò xita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés! Binchachjoà-là xita xi kj'eíí nga mìkiì kjoahas'en-jìin-la kjoa chjine-la Nainá; jñò, mìkiì bitjaàs'en-jñò kò mìkiì biì'nde-là xi kj'eíí xita nga fahas'en-jìin kjoa chjine-la Nainá.

⁵³ K'e nga jye okitsò Jesús jñà 'én koi, jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá kò xita fariseo 'nó tsibít'aà-la nga kjìn skoya kjoa kiskònangui-la, ⁵⁴ tikoá kisikinda nga skoe mé 'én xi kichja-isa mé-ne nga koma kohòngui-ne it'aà ts'e xitaxá.

12

Kjoa ts'e xita xi jò isén tjín-la

¹ K'e nga jye 'nó kjìn jmiì kòkjìn xita, chíba-la otíjno, otít'aà xíkjín, tsibíts'ia Jesús nga kùichja íjòn-la xita xi kota'yát'aà-la; kitsò-la:

—Tikinda yijo-nò it'aà ts'e xita fariseo xi jò isén tjín-la; k' k'oaá s'ín komat'ioòn koni ma na'yo san nga sísan xíkjín k'e nga otíjìn-la. ² Ni mé tjín xi tíjtsa'ma xi mìkiì kotsejèn; ngats'iì xi tjí'ma, jcháa-la. ³ Ngats'iì kjoa xi kìnókjoa'maà k'e nga nitjen, kjí'nchré yije xita k'e nga nachrjein; jè kjoa xi ya kìnókjoa'maà iya ni'ya-nò, ján isò'nga ni'ya, 'nó kìná'ya-la.

Yá-né xi kiskón-lá

(Mateo 10:26-31)

⁴ Jñò xi amigo ts'an xan-nò, k' tsakjoòn-là jñà xi ma-la sík'en yijo-ná; k'e nga jye ma, ni tjí mé xi síko-isa-ná. ⁵ 'An, k'oa xán-nò yá xi kiskón-là; jè xi tiskón-là, jè xi ma-la sík'en-ná, íkjoàn tjí'nde-la nga síkatjen-jìin-ná ñánda títi ni'ín xi ts'e kjo'in. K'oaá xan-nò, jè xi tiskón-là.

⁶ K'e nga 'òn ndí nise, saá jò ton satíjna-ne. Tanga Nainá, tjín-la kinda. Nijngoò nise síjchàjìin. ⁷ Xi it'aà tsajòn, isaá 'nó tse chíj-nò mì k'oaá-ne koni nas'ín 'nó kjìn ma nise. Skanda tsjaskòò tíxkeya yije-la Nainá. K' tsakjoòn-jèn, nga Nainá 'nó ndaà s'ín-nò kinda.

Jñà xi beèxkón Jesús nga nguixkòn xita

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ngats'iì xita xi tsjá 'én nga nguixkòn xita nga 'an fit'aà-na, tikoáá 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjaà-la 'én jñà àkjale-la Nainá nga xita ts'an xan-la. ⁹ Tanga jè xi kjójna'mat'in-na nga nguixkòn xita, tikoáá si'mat'in-né nga nguixkòn àkjale-la Nainá.

¹⁰ Ngats'iì xita xi ch'o tsò 'én xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jñà xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá mìkiì jchat'aà-la jé-la.

¹¹ Jñò, k'e nga kjiko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga, ya nguixkon xita ítjòn kò ts'e xitaxá, kì makájno-nò kó s'ín kixón nga kosiko yijo-nò mé 'én xi kinókjoaa. ¹² K'e nga kijchò hora nga kinókjoaa, jè Inima Tsjeè-la Nainá, keènojmiya-nò kó s'ín kixón.

Xi ts'e kjoa nchiná

¹³ Jngòd xita xi ya tijnajin-la xita kjin, kitsò-la Jesús:

—Maestro, kot'in-la jè 'ndsè katasijòya tsojmì-la xita jchinga-najen; xi 'an oko-na, kàtatsjá-na.

¹⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jì amigo, mìtsà xitaxá tjín-na nga 'an sijòya-nò tsojmì xi tsajòn.

¹⁵ Jesús tikoáá kitsò-isa-la:

—Chítsejèn, tikoá t'een kinda yijo-nò; kì 'ñó kjin tsojmì binchaàtsjiodè i isò'nde; nga jngòd xita, nas'ín 'ñó kjin tsojmì tjín-la, mìkii siikjnakon tsojmì-la.

¹⁶ Tikoáá tsibénojmi jngòd-la kjoa xi mangásòn; kitsò-la:

—Jngòd k'a jngòd xita xi 'ñó nchiná, 'ñó kjin tsojmì kòjchásòn nangui-la. ¹⁷ Xita jè, kisikitsjeèn; kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Tsjin-na ñánda kinchaàxkoá tsojmì-na.” ¹⁸ K'eé kitsò: “Jyeé be mé xi s'iaàn. Siikixòña ni'nga-na, ikjoàn kindaa-isa xi isa i kjoàn; yaá kinchaàxkoá yije kóhotjín tsojmì xi kòjchá-na kò xi tjín-na. ¹⁹ Ikjoàn xán-la yijo-na: Kjin tsojmì 'nchaxkó-na. Kjin nó koma-la; siikjaya, kókjeen, skiaa, siitsjakoaa isò'nde.” ²⁰ Tanga jè Nainá kitsò-la: “Jì xi xita tondo 'mì-lè, nitjen jè, kiyá-né. Tsojmì xi 'nchaxkó-lè, ¿yá ts'e koma?” ²¹ K'oaá s'ín mat'in jña xita xi tà tsojmì ts'e yijo-la bincháxkó koa mìtsà xita nchiná nga nguixkon Nainá.

Kós'ín síkinda Nainá jña xi ixti-la ma

(Mateo 6:25-34)

²² Nga komà iskan Jesús kitsò-la xita xi kota'yat'aà-la:

—Koií k'oa xan-nò: kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee nga sijchá yijo-nò kò mé nikje xi chikjá. ²³ Isáá 'ñó tse chjì-la nga titsajnakoaán i isò'nde koni jña tsojmì xi ma chine. Tikoáá yijo-ná, isaá 'ñó tse chjì-la koni jña nikje xi chikjá. ²⁴ Chítsejèn-la jña nchraá; mì jnoó 'beé, mì nijin bincháxkó, tsjin-la kaxa nojmé, tikoá tsjin-la ni'nga; tanga jè Nainá tsjá-la tsojmì xi kine. Jñò, isaá 'ñó chjì-nò mì k'oaá-ne koni jña cho xi tjímajin isén! ²⁵ Jñò, nas'ín takó 'ñó sikájnoò, ni itsé koma sikatonè-la nachrjein-nò koni s'ín tjindaà-la Nainá. ²⁶ Tsà mìkii ma-nò nikitason kjoa xi chiba tjín, mé-ne nga jè nikájno-nò kjoa xi isa chá tjín.

²⁷ Chítsejèn-la naxó lirio, kó s'ín majchá; mìkii síxá, mìkii ma-la faña nikje; tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibijna nga 'ñó xita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje tsohòkjá koni kjoàn jña naxó. ²⁸ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijña, xi jngòd nachrjein titsajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòjòjin ni'ín. Jñò xi xita 'mì-nò xi mìkii ndaà mokjeín-nò, ¿a mìtsà isa niton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ²⁹ Jñò, kì nikájno-jèn; kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé; mé xi s'ioaá?” ³⁰ Ngats'iì xita isò'nde, k'oaá tjín tsojmì xi ótsji, tanga jñò, tjinaá-nò Na'èn xi Nainá; jyeé tjjin-la nga kotjín tsojmì xi mochjeén-nò. ³¹ Jñò, tinchátsjiodè kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tikoáá tjoésòn-nò.

Tsojmì xi 'ñó tse chjì-la ngajmii

(Mateo 6:19-21)

³² Jñò, xi ndí orrè-na xan-nò, kì tsakjoòn-jèn; k'oaá s'ín kiskoòsòn-la Nainá nga jñò kotíxomakjoò ya ñánda tíhotíxoma Nainá. ³³ Tatijnaà tsojmì xi tjín-nò; tjii kjojtò-la jña xita xi mochjeén-la; k'e nga tsà k'oa's'ín s'een, k'oaá ngaya-la koni tsà nchisakó ngajo-nò chijtsa ton ján ngajmii xi mìkii majchinga; sakò-nò tsojmì xi 'ñó tse chjì-la ján ngajmii ya ñánda mìkii kjoehet'aà, mìkii bijchó chijé, tikoá mìkii síkje cho kixo. ³⁴ Ya ñánda kinchajtion tsojmì-nò, tikoáá yaá siikitsjeèn inima-nò.

Chì'nda xi ndaà titsajnandaà

³⁵ 'Ndaà titsajnaandaà nga sikitasòn-là Na'èn-ná koni jngòò xita xi ndaà tíkjá xincho-la ko ndaà títi ni'ín-la. ³⁶ K'oaá s'ín ndaà titsajnakòòn koni jña xita chi'nda xi nchikoña-la nei-la xi s'eí kòfi ñánda kòbixan xita, mé-ne k'e nga kjoí-ne, nei-la ni'ya kichja, siikjane xotjoa ni'ya, ikoàn skíx'a-la. ³⁷ Mé tà ndaà-la jña xita chi'nda xi títsajnakon k'e nga kjoí-ne nei-la. Xi okixi, k'oaá xán-nò, jè sobà nei-la skoé nikje ot'aà-la nga koòt'aà koa siikítsajnat'aà ímixa-la, ikoàn siikjèn. ³⁸ Mé tà ndaà-la jña chi'nda xi kos'ín títsajnakon nas'ín jye ijchò osen nitjen, nas'ín jye nchrohós'e isén nga kjoí-ne nei-la. ³⁹ Tíjiin-nò tsà jngòò nei-la ni'ya sijiin-la mé hora kjoí xita chijé nga siichijé-la, kíjnakon-né nga mikii tsjá'nde nga kochijé-la. ⁴⁰ Jñò, k'oaá tis'ín titsajnaandaà; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, kjoii ijngòò k'a k'e nga mikii titsachiña kjoaa.

Chi'nda xi mi ndaà s'ín

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Pedro kiskònangui, kitsò:

—Na'èn, jè kjoa mangásòn xi tinokjoi, ¿a tà jín xi otì'mi-nájen, a xi kóhotjín xita?

⁴² Kitsò Na'èn-ná Jesús:

—K'oaá xán-nò yá-né xi chi'nda kixi xi tjín-la kjoachjine nga jè nei-la siikíjna'nda jña chi'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, siikjèn chi'nda xíkjin. ⁴³ Mé tà ndaà-la jè chi'nda xi k'oas'ín ndaà tísikitasòn k'e nga kjoí-ne nei-la. ⁴⁴ Okixí xi xan-nò, nei-la chi'nda jè, jè siikíjna'nda yije tsojmi xi tjín-la. ⁴⁵ Tanga tsà jè chi'nda jè kitso nga koòko inima-la: “Nei-na, kjin nachrjein kochrjein-la nga kjoí-ne.” Ikoàn koíts'ia nga skaàn-ko chi'nda x'in xíkjin, tikoá k'oeè-la jña chi'nda íchjin; kòkjen, koa skoí, koa koch'i. ⁴⁶ Chi'nda jè, kjoí-ne nei-la jè nachrjein ko jè hora k'e nga mikii tíkoña-la. 'Nó tse kjo'in tsjá-la; yaá siikíjnajiin-la ñánda títsajna xita xi mikii mokjeiín-la.

⁴⁷ Jè chi'nda xi jye ndaà tíjiin-la mé xi mejèn-la nei-la, tanga mikii bijnaanda, tikoá mikii síkitasòn koni s'ín síjé nei-la, koií jé xi koma-la nga 'ño kojà-la nei-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chi'nda, tsà mikii tíjiin-la nga kjo'in tjín-la kjoa xi ch'o tjín, isaá chiba kjo'in s'e-la. Jè xi tse kitjoé-la, isaá tse síjé-la; tikoá jè xi tse kjòngatsja, tikoá isaá tse síjé-la.

Mé xi koma ya ni'ya-la xita xi jè ngatji-la kjoa ts'e Jesús

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ Koni jngòò ni'ín xi oká tjé ko síkijne-ngui xi tsjeè, koií xá j'i-na i it'aà nangui nga kjoaxin-la jé-la xita mé-ne nga kotsjeè-ne. Tsí mejèn-na tsà jye tíbitasòn. ⁵⁰ K'oaá s'ín tjínè-na nga tse kjo'in kotojñaà; jtsí ndaà makájno-na skanda k'e nga kitasòn! ⁵¹ ¿A k'oaá s'ín níkitsjeèn nga jè kjoa xi j'ikoaa nga 'nchán kítsajna xita? Majin, xán-nò, kjoasií kítsajnajin jè ngatji-la kjoa ts'an. ⁵² Mats'ia-ne skanda i'ndeí kóni nga fi-isa nachrjein, k'oaá ngaya-la tsà 'òn ma xita xi títsajna nga jngòò ni'ya, jòya koma; xi jàn ma-ne skaàn-kjoòko xi jò ma-ne, jña xi jò ma-ne skaàn-ko xi jàn ma-ne. ⁵³ Jò skoya s'e. Na'èn-la, kondra-laá koma jè ki'ndí-la; koa jè ki'ndí-la, kondra-laá koma na'èn-la; nea-la, kondra-laá koma tsòti-la; jè tsòti-la kondra-laá koma nea-la; nachíya-la, kondra-laá koma jè kja'nda-la; jè kja'nda-la kondra-laá koma nachíya-la.

Seña ts'e nachrjein

(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

⁵⁴ Jesús tikoá kitsò-la jña xita xi kjin ma-ne:

—K'e nga 'yaà nga nchrobá ifi, bixón-nò: “Jtsí k'oa.” K'oaá s'ín bitasòn. ⁵⁵ K'e nga 'ba tjo tsjé, bixón-nò: “Ndobá kotsjé.” K'oaá s'ín bitasòn, matsjé-né. ⁵⁶ Jñò, xita xi jò ma isén-nò! Maá-nò chitsejèn-là kó choòn it'aà ngajmií ko it'aà nangui, koa, ¿mé-ne nga mikii ma-nò 'nè kindá mé kjoa xi tíma jña nachrjein xi titsajnaà?

Mé xi komat'iaán tsà mikii niton kındaajiin-koá kondra-ná

(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ ¿Mé-ne nga mi tà jñò bindaajiin-là xinguiqoo nga kàtakixiya kjoa xi tjín-nò? ⁵⁸ K'e nga onguió ján nguixkon xitaxá ko kondra-lè, tinchátsji'nde-la ya iya ndiyá mé-ne nga

koma jchibàndaà-nò nga mì ya kjiko-lè it'aa ts'e xitaxá koa jè xitaxá mì ya siingatsja-lè it'aa ts'e policia koa jè policia nga mì ndayá skinis'en-lè. ⁵⁹ K'oaá xan-lè, mìkiù koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi siijé-lè xitaxá.

13

Mé xi koma tsà mìkiù siikájno jé-la jñà xita

¹ Tijñà-ne nachrjein koi, ijchò xita xi tsibénojmí-la Jesús nga jè Pilato tsatíxá-la xita nga taña kisik'en-kjoò chò kò xita Galilea k'e nga nchitsjá-la kjotjò Nainá. Kisikátjjiùn jni-la chò kò ts'e xita.

² Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, ¿a k'oaá s'ín nikítsjeèn nga isaá tse jé tjín-la jñà xita Galilea nga k'oas'ín komàt'in? ³ Majìn, xán-nò; tsà mìkiù siikájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, kiyá yije-nò. ⁴ K'e nga k'en jñà xita xi chrj'oòn jàn ma-ne xi kiskaànè chrjò ts'e torre Siloé, ¿a k'oaá s'ín nikítsjeèn nga isaá tse jé tjín-la xita koi nga kos'ín komàt'in, mì k'oa-ne koni ngats'iù xita xi tjín ján Jerusalén? ⁵ Majìn, xán-nò; tsà mìkiù siikájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, tikoá kiyá yije-nò.

Kjoa xi mangásòn-kjoò yá iko xi mìkiù ojà-la toò

⁶ Jesús tikoá tsibénojmí jngòò-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—Jngòò xita xi kijna jngòò-la i'nde ñánda tjín-la toò uva, yaá títejiùn jngòò-la yá toò iko. Xita jè, j'iù katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nimé kisakò-la. ⁷ K'ée kitsò-la jè xita xi tjína'nda: “Kó jàn nó nga f'iù katsejèn-la yá jè, tsà yijà-la toò. Tanga nimé tjín-la. Tichásòin. Nanguí tísikits'ón.” ⁸ Jè xita xi tjína'nda kitsò: “Na'èn, tikíjna-là nguì jngòò nó-isa. Sikòn-la, siixan-ngui-la ni'nde nga jngòò itjandì; ikjoàn kingui-la tjé'nde. ⁹ Tsà koií nachrjein-la, kjoa-la toò nó xi nchrobá; tsà majìn, komaá iskan kichásòin.”

K'e nga jè Jesús jngòò chjoón kisindaà-ne nachrjein nikjáya

¹⁰ Jesús, k'e nga tihokóya jngòò ni'ya ingò sinagoga ts'e xita judío, jè nachrjein nikjáya, ¹¹ ya tjína jngòò chjoón xi jye kò chrj'oòn jàn nó tjína nga xk'én. Jngòò inima ch'o-la neíí tísitsit'in koa mì xó kiù ma osijna kixi. ¹² Jesús, k'e nga kijtseè, kiichja-la, kitsò-la:

—Chjoón, jyeé ndaà-ne ch'in xi tjín-lè.

¹³ Ikjoàn tsohósòn-la tsja; jè chjoón, nitoón kjòkixi ijngòò k'a-ne, ikjoàn kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁴ Tanga jè xita sko-la ts'e ni'ya ingò sinagoga kòjtí-la nga jè Jesús kisindaà-ne chjoón jè, koií kjoa-la nga nachrjein nikjáya; kitsò-la jñà xita xi títajna:

—Joòn nachrjein tjín nga ma maxá; jñà nachrjein koi komaá kjinchrobà nga kondaà-nò, tanga mìkiù tjí'nde jè nachrjein nikjáya.

¹⁵ K'ée kiichja Na'èn-ná Jesús, kitsò:

—Jñò, xi jò ma isén-nò. Jè nachrjein nikjáya, ¿a mì chíjnda'ño-jèn nchraja-nò kò búrró-nò nga nachrjenguiòò ni'nga nga onguí nik'ioò nandá? ¹⁶ Kò jè chjoón jè, xi tsòti-la Abraham, jyeé kò chrj'oòn jàn nó tjín-la nga jtít'aà'ño-la xita neíí. ¿A mì koma tjájnda'ño nas'ín jè nachrjein nikjáya?

¹⁷ K'e nga jye okitsò Jesús, tà kjòsobà-la ngats'iù xita kondra-la tanga jñà xita naxandá kjòtsja-la koni s'ín tjín kjojkón xi 'ño jeya tís'ín Jesús.

Kjoa xi mangásòn-kjoò xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Jesús kitsò:

—¿Mé xi k'oas'ín mangásòn-kjoò koni s'ín otíxoma Nainá? ¿Mé xi siingásòn-kjoaà?

¹⁹ Jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza; k'e jngòò xita bítejiùn nangui-la, ikjoàn bisò, ma'nga; jñà nise xi tjíma i'ngaá, bíndaà'a tjé-la jñà chrja-la yá.

Kjoa xi mangásòn-kjoò na'yo san

(Mateo 13:33)

²⁰ Jngòò k'a kiichja Jesús, kitsò:

—¿Mé xi s̄ngásòn-kjoaá koni s'ín otíxoma Nainá? ²¹ K'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkájìin jàn chiba skoan inchrájin, masan yije-né kóhokji na'yo.

Xotjoa xi 'nchrèya kji
(Mateo 7:13-14, 21-23)

²² Jesús, nga tífi ján ndiyá Jerusalén, kjin naxandá jahato nga tsakóya, naxandá xi jtobá kjoàn kò xi ìi kjoàn. ²³ Jngoò xita xi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a chibaá ma xita xi kochrjekàjìin kjo'in Nainá?

Jè, k'eé kitsò:

²⁴ —T'een-la kjo'ño yijo-nò nga kitjás'een jè xotjoa xi 'nchrèya kji. K'oaá xán-nò: kjin xita komejèn-la kjoahas'en tanga mìkiì koma kjoahas'en. ²⁵ K'e nga jè nei-la ni'ya kositjen nga kiichjoajto xotjoa ni'ya, jñò, tsà nditsiaán titsajnaà, k'eé kíts'iaa nga kinókjoaa, kixón: “Na'èn, chíx'a-nájen xotjoa ni'ya.” Jè nei-la ni'ya kitsò-nò: “Mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn.” ²⁶ K'eé kíts'iaa nga kixón: “Tañaá chichikò-lèjen, tikoaa tañaá ki'yòkò-lèjen, tikoaa yaá nditsin-nájen tsakoóyi.” ²⁷ Tanga jè, tà kitsò-nò: “K'oaá xan-nò, mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn. ¡Tinchat'aaxìn-ná ngats'ioò xi ch'o 'nè!” ²⁸ Yaá jchihindáyaà, tikoaa sijts'ioòn ni'ñoò k'e nga jchaxkoòn jè Abraham, Isaac, Jacob, ngats'ìi xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga ya titsajna ñánda tíhotíxoma Nainá, koa jñò, xìn i'nde síkasén-nò Nainá. ²⁹ Kjoí-ne xita xi kjinchrobà-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kítsajnat'aà ímixa nga kokjen ñánda tíhotíxoma Nainá. ³⁰ I'nde, tjin xita xi titsajna-tjingui, nga koma iskan jña kítsajna ítjòn; tikoaa tjin xita xi titsajna ítjòn i'nde, k'e nga koma iskan, jña kjoehet'aà-ne.

K'e nga jè Jesús kiskindáyakeè naxandá Jerusalén
(Mateo 23:37-39)

³¹ Tijè-ne nachrjein ijchò i'nga xita fariseo ñánda tjna Jesús, kitsò-la:

—Tisit'aà xìn, jè Herodes mejèn-la sík'en-lè.

³² Kitsò Jesús:

—Tanguió, kot'in-la xita maña jè: “I'nde kò nchijòn-lè k'oaá s'iaàn: kochrjekajñaà inima ch'o-la neíi xi tíjìn inima-la xita, tikoaa siindaà-na xita xi xk'én; skanda k'e kijchò nachrjein nga kjoehet'aà xá-na.” ³³ K'oaá s'ín koma i'nde, nchijòn-le kò jngui-le, kàtjì-isa ndiyá-na. Mìkiì ndaà tjin nga jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, xìn-t'aà kiyá-la naxandá Jerusalén.

³⁴ ¡jñò xi xita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xita xi chja ngajo-la Nainá, kò bìnè ndajo jña xita xi Nainá síkasén-nò! ¡Kjin k'a kjòmejèn-na nga tsibìxkóya ixti-nò koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la jña ixti-la; tanga jñò, mìkiì kòkjeiín-nò! ³⁵ Chítsejèn-la ni'ya-nò nga jye tsjeiín-takòn Nainá; k'oaá xán-nò nga mì tì kiì jchaxkoòn-ná skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kixón: “¡Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

14

Kós'ín komà k'e nga kisindaà jngoò-ne xita Jesús xi ch'in chjón-nda tjin-la

¹ Jngoò k'a jngoò nachrjein nìkjáya, Jesús kiì kjèn ni'ya-la jngoò xita sko-la jña xita fariseo; jña xita koi, nchisíkìnda mé kjoa xi s'jin Jesús. ² Tikoaa yaá tjna nguixkòn Jesús jngoò xita xi ch'in chjón-nda tjin-la (jña xita xi nandá sinchá indso'ba). ³ Jesús kiskònangui-la jña xita chjine xojòn ts'e kjotíxoma-la Nainá kò xita fariseo, kitsò-la:

—¿A tji'nde-né nga síxkiì-lá xita jè nachrjein nìkjáya, a xi majìn-né?

⁴ Tanga jña xita koi, mìkiì kiichja, tà jyò tsibìtsajna. Tanga jè Jesús kiskoé xita jè, kisindaà-ne, ikjoàn kisikasén-ne ni'ya-la. ⁵ K'eé kitsò-la jña xita koi:

—Jñò, tsà búrró-nò, kò tsà nchraja-nò kixoya jngoò ngajo, ¿a mìtsà nìton kinachrje-nò nas'ín nachrjein nìkjáya?

⁶ Jña xita fariseo, nì tì mé 'én kiichja-ne.

Xita xi faájìin íxile xi jncha ítjòn

⁷ Jesús, k'e nga kijtsee jñà xita xi xó kinokjoà-la nga nchifaájiin íxile ts'e xita ítjòn ya ít'aà ímixa, tsibénojmi jngò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁸ —Tsà xó kinókjoa-lè ya ni'ya ñánda tjín s'eí nga xita bixan, mìkii ya bijnasòin íxile ts'e xita ítjòn, tsà koi nachrjein-la tjín ijngò-isa xita xi 'ñó tíjtòn koni ngaji, xi tikoá xó kànokjoà-la; ⁹ jè xita xi xó kàchja-nò kitsò-lè: “Tji'nde-la xita jè nga kàtijna.” Ngaji, kosobà-lè nga kj'eíí íxile kijnasòin ñánda fehet'aà-ne. ¹⁰ K'e nga xó kinókjoa-lè, yaá tijnasòin íxile xi fehet'aà-ne mé-ne k'e nga kjoíí jè xita xi xó kàchja-lè, kitsò-lè: “Amigo, tijnat'eii ímixa ñánda síjna íxile ítjòn.” Ngaji, skoexkón-lè xita xi taña titsajnat'aà ímixa. ¹¹ Jè xita xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijna; jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijna.

¹² Jesús, tikoáá kitsò-la jè xita xi xó kiichja-la:

—K'e nga xó kinókjoa-la xita nga kichikoii nga nchisen, o nas'ín nguixòn, kì jñà nokjoa ítjòn-la amigo-lè, 'ndsì, xita xinguii, ni jñà xita indii ni'ya-lè xi xita nchiná, mé-ne nga jñà xita koi, tsà koi nachrjein-la k'oaá tis'ín kichja ngajo-lè nga kojndà-ne. ¹³ Tà saá k'e nga s'eí s'iin, jñà tinókjoa ítjòn-la xita ima, xi tsjin tsja, xi mìkii ma fi, kò xi mìkii tsejèn-la. ¹⁴ Ngaji, k'e nga k'oas'ín s'iin, ndaà s'e-la inima-lè nga jñà xita koi mìkii koma sijnndà ngajo-lè; tanga ngaji, k'eé kochjí ngajo-lè k'e nga kjoaáya-la jñà xi xita kixi.

*Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kjèn s'eí
(Mateo 22:1-10)*

¹⁵ K'e nga kiì'nchré jngò xita xi ya taña titsajnat'aà ímixa, kitsò-la Jesús:

—;Mé tà ndaà-la jè xita xi kòkjen ya ñánda tíhotíxoma Nainá!

¹⁶ K'eé kitsò Jesús:

—Jngò xita, xi s'eí tsibíjna, kjìn xita kiichja-la. ¹⁷ K'e nga ijchò hora-la nga jye kòkjen xita, kisikasén chi'nda-la nga kiì kichja-la jñà xita xi xó kinokjoà-la, kitsò-la: “Nchrobá, jyeé tjíndaà yije.” ¹⁸ Ngats'iì xita kisijé kjoa niychàat'aà. Kitsò jè xi tíjtòn: “Mì-la kiì koma kjián; jngò nangui jye kòhotse; mochjeén-né nga kjián katsejèn-la; kitsi'bà-lè, tije-la takòin, mìkii kjián.” ¹⁹ Jè xi ijngò kitsò: “An, 'òn nga nchraja xi bínchi jyeé kòhotse; mejèn-na kjián kat'aà tsà ndaà síxá; kitsi'bà-lè, tije-la takòin, mìkii kjián.” ²⁰ Xi ijngò, k'oaá tí kitsò: “An, saá jye kòbixan, koií kjoa-la nga mìkii koma kjián.” ²¹ K'e nga j'iì-ne chi'nda jè, tsibénojmi yije-la nei-la ngats'iì kjoa koi. Jè nei-la ni'ya, kòjti-la; k'eé kitsò-la chi'nda-la: “T'in nitoiin ján nditsin, kóhokji iya ndiyá-la naxandá; nchrohókoii yije xita ima, xi tsjin tsja, xi mìkii ma fi, kò xi mìkii tsejèn-la.” ²² Chi'nda jè, nga komà iskan kitsò: “Na'èn, jyeé kòbitasòn yije koni s'ín kò'mi-ná, tanga tjín-isa i'nde.” ²³ K'eé kitsò jè nei-la chi'nda: “T'in kóhokji ndiyá teè, kò ndiyá itsjí; nchrohókoii xita; kò'ñó t'en-la nga kàtjahas'en mé-ne nga kàtatsee ni'ya-na. ²⁴ K'oaá xán-nò; nijngò xita xi kichja ítjòn-la kòkjen-kò-na s'eí-na.”

*Mé kjo'in xi singui nga onguítjngui-lá Cristo
(Mateo 10:37-38)*

²⁵ 'Ñó kjìn xita tjingui-la Jesús; kisikáfayat'aà-la, kiichja, kitsò-la:

²⁶ —Tsà yá xi mejèn-la nga 'an kjinchrobà-tjingui-na, tsà jè yijo-la, tsà na'èn-la, tsà nea-la, tsà chjoón-la, íxti-la, 'ndse, ndichja, tsà isa tjòkeè mì k'oaá-ne koni 'an, mìkii koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁷ Jè xi mìkii síkitasòn koni jngò xita xi 'yajen krò-la, tsà mìkii tjíndaà nga siikjeiín kjo'in nga 'an kjinchrobà-tjingui-na, mìkii koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁸ Jñò, tsà mejèn-nò nga chrjó torre kíndaà jngò, ¿a mìtsà ítjòn jchósòn-là kó tjín singui chjí-la, a tjín-nò ton xi sindaà yije-ne? ²⁹ Tsà koi nachrjein-la tà jè tàts'en chrjó síjna. Tsà mìkii kóngásòn yije chrjó, ngats'iì xita xi skoe kijnokeè-né. ³⁰ Kitsò: “Jñà xita koi tsibíts'ia nga kiskimittjen chrjó ni'ya tanga mìkii kisikjehet'aà.” ³¹ Tsà jngò xitaxá ítjòn xi mejèn-la koiíts'ia kjojchán nga skaàn-kjoòkò xíjín xi ngásòn xitaxá ítjòn, ¿a mìtsà ítjòn skósòn-la tsà te jmiì ma xita-la, a kichikjoá-la nga skaàn-kò tsà kaàn jmiì ma xita kondra-la? ³² Tsà beè-la ikon nga mìkii kichikjoa-la, tik'eé-ne nga kjìn tjína xitaxá ítjòn xi ijngò, siikasén xita xi kjoí

sijjé kjoa'nchán. ³³ K'oaá tís'ín tjín, ngats'ioò, nita yá-nò xi mejèn-nò nga xita ts'an koma, ítjòn tikítsjeèn, a sijngòè-takòn nga sichjaà yije tsojmì xi tjín-nò. Tsà majìn, mìkiì koma nga xita ts'an xán-nò.

Jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'oaá s'ín गया-la koni naxa

(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kiì sijjnchra-ne tsojmì, ¿kó tís'ín kochjeén-ne? ³⁵ Mì tì mé chjí-la; mì tì kiì kochjeén-la nangui; mì tì kiì kochjeén-ne koni tjé'nde, tà xixteèn-né. ¡Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

15

Kjoa xi mangásòn ts'e paxtò xi kisakò-ne orrè-la

(Mateo 18:10-14)

¹ Jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchjtjì tsojmì kò jña xita xi ch'o tjín kjoa xi s'ín, ijchò kinchat'aà chraña-la Jesús ñánda tíjna, nga mejèn-la kjì'nchré-la. ² Jña xita fariseo kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kiichjajno-la Jesús, kitsò:

—Xita jè, ndaà ókò jña xita xi ch'o s'ín, tikoaá tañaá kjèn-kò.

³ Jesús, k'eé tsibénojmí jngòè-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁴ —Tsà jngòè xita tsajòn xi tjín-la jngòè sindò orrè, tsà chija jngòè orrè-la, ¿a mìtsà sikkítsajna ijiìn ijña jña xi ñijòn kaàn kò chrj'oòn ñijòn ma-ne? Ikjoàn kjoì kátsji jè xi kichijà skanda kó nga sakò-la. ⁵ K'e nga jye sakò-la, tsjaá koma-la; koa'nga kohòsòn chrja-la. ⁶ K'e nga kijchò-ne ni'ya-la, kichja-la amigo-la kò xita indiì ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kásakó-ne orrè-na xi kichijà.” ⁷ K'oaá xán-nò, k'oaá tís'ín isa ndaà s'e kjotsja ján ngajmì it'aà ts'e jngòè xita jé xi síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne, mì k'oaá-ne koni tsà ñijòn kaàn kò chrj'oòn ñijòn ma-ne xi tjín-la okixì xi mìkiì mochjeén-la nga sikkájno jé-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón xi kisakò-ne ton-la

⁸ Tsà jngòè chjoón xi te ma-ne ton-la, tsà chija jngòè ton-la, ¿a mìtsà kokà ni'ín, tikoa kotìcha inga ni'ya-la; ndaà ndaà kohótsji ton-la skanda kó nga sakò-la? ⁹ K'e nga jye sakò-la, kichja-la amiga-la kò íchjín indiì ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kásakó-ne ton-na xi kichijà.” ¹⁰ K'oaá xán-nò, k'oaá tís'ín tjín kjotsja nga nguixkon àkjale-la Nainá k'e nga jngòè xita jé síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne.

Kjoa xi mangásòn ts'e ti xi kichijà

¹¹ Jesús tsibénojmí jngòè kjoa xi mangásòn; kitsò:

—Jngòè xita xi jò ma ixti-la. ¹² Jè ti xi ma ki'ndí kitsò-la na'èn-la: “Na'èn, tjiì-ná tsojmì xi 'an kòkò-na.” Jè na'èn-la kisijòya yije-la tsojmì xi tjín-la, ikjoàn kitsjaà-la. ¹³ Xi jye tsato jò jàn nachrjein, ti jè, nitoón tsatíjna yije tsojmì-la xi kitjoé-la, kisijngòè ton-la. Ikjoàn kiì jngòè naxandá xi 'ño kjìin kijna. Yaá kisikjeheya yije ton-la nga taxkì kisikò yijo-la. ¹⁴ K'e nga jye kisikjeheya yije ton-la, ya i'nde ñánda tsibìjna, j'ìi jngòè kjinchrá 'ño; mì tì mé tjín-la xi kine. ¹⁵ K'eé kiì síjé-la xá jngòè xita xi ya i'nde-la naxandá jè. Xita jè, kisikasén ñánda tjín-la rancho nga kisikinda chinga. ¹⁶ Ti jè, mejèn xó kine chrjoa najmá xi kjèn chinga tanga mì yá xi tsjá-la. ¹⁷ K'e nga jye kjòndaàya-ne kjohítsjeèn-la kitsò: “¡Kjìn xita chí'nda tjín-la na'èn-na ya ni'ya-la xi ningui-la inchrajín xi kjèn, koa 'an, ijndé, tibiyàa-ná kjinchrá! ¹⁸ Kjín jngòè k'a-na ni'ya-la na'èn-na; k'oaá xán-la: Na'èn, tseé jé tsohotsjià xi it'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmì kò it'aà tsiji; ¹⁹ mì tì kiì ok'in-na nga ki'ndí-lè k'oín-ná; k'oaá s'ín jcha-takòn-ná koni tsà jngòè chí'nda-lè.” ²⁰ K'eé tsasítjen, kiikon na'èn-la.

Tik'eé-ne nga kjìin tífi, jè na'èn-la kijtseèxkon, kjòhimakeè, tsangachikon, ikjoàn kitsobàkjá ki'ndí-la, kiskine'a. ²¹ Jè ki'ndí-la kitsò: “Na'èn, tsohotsjià jé xi it'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmì kò it'aà tsiji; mì tì kiì ok'in-na nga ki'ndí-lè k'oín-ná.” ²² Tanga jè na'èn-la kitsò-la chí'nda-la: “Niton nchrobákoè nikje xi isa 'ño ndaà kjoàn, tikákjá, tikoa tikjá jngòè tangò jnótsja, tjayaà xoxté ndsòkò. ²³ Tanguíchjaà jngòè nchraja ki'ndí xi 'ño xiné,

tík'eèn. ¡Chjineé, s'eí s'eén! ²⁴ Jè ki'ndí-na, maá-na tsà jyeé k'en, tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga i'ndei kàsakó-ne. Ikjoàn tsibíts'ia s'eí.”

²⁵ Jè ti-la xi ma jchínga, ján tísíxá rancho-la. K'e nga j'ì chraña-ne ni'ya-la, kii'nchré-la música nga s'eí tjín; xita nchitè. ²⁶ K'eé kiichja jngoò-la chí'nda, kiskònangui-la mé xi tíma. ²⁷ Jè chí'nda kitsò: “Jè 'ndsì kòf'ì-ne; jè na'èn-lè kàsík'en jngoò nchraja ki'ndí xi 'ñó xiné, koií kjoa-la nga ndaà kòf'ì-ne jè 'ndsì.” ²⁸ Jè ti xi ma jchínga, 'ñó kòjti-la; majìn-la fahas'en ni'ya; k'eé itjo ni'ya na'èn-la, tsibítsi'ba-la nga kàtjahas'en ni'ya. ²⁹ Kitsò-la na'èn-la: “An, kjò kjìn nó sixá-lè; níkjé-ne nga mìkii sikitason-lè; ni saà jngoò ndí tíndsó ki'ndí 'biì-ná nga sìtsjakoaa amigo-na. ³⁰ Tanga k'e nga kòf'ì-ne ki'ndí-lè xi kisikjeheya ton-lè, tsojmì-lè, kisikjeheyako íchjín ská; ikjoàn kànìk'en jngoò-la nchraja ki'ndí xi 'ñó xiné.” ³¹ Jè na'èn-la kitsò-la: “Ngaji xi ki'ndí-na xan-lè, í tíjnakò kjit'aà-ná; ngats'ì tsojmì xi tjín-na, tsiji-né. ³² Mochjeén-né nga s'eí s'eén mé-ne nga sìtsjakoaa yijo-ná, koi kjoa-la nga jè 'ndsì, jye kòf'ì-ne. Maá-na tsà jyeé k'en tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga i'ndei kàsakó-ne.”

16

Kjoa xi mangásòn ts'e chí'nda xi konachan

¹ Jesús tsibénojmí ijngoò-la kjoa xi mangásòn, jña xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Jngoò k'a, jngoò xita nchiná, tíjna jngoò-la xita xi síkinda chí'nda. Xita xi k'eií kii nga nguixkon nei-la nga kitsjaat'in 'én nga tsojmì-la tísíkje. ² Jè nei-la, k'eé kiichja-la, kitsò-la: “¿Mé 'én xi tsját'in-lè xita? Tji-ná kindá kjoa ts'e xá-lè; mì-la ti kii chí'nda sko-la kijna-ne.” ³ Chí'nda jè, k'eé tsohóko yijo-la, kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Jè nei-na mì ti kii tsjá-na xá. 'An, mìkii chíkjoa-na nga siixákoaa nangui. Masobà-na tsà ton siijé kjotjoà. ⁴ Jyeé be mé xi s'iaàn mé-ne nga s'e-na amigo xi tsjá'nde-na ni'ya-la k'e nga tjáxin-na xá jè.” ⁵ K'eé kiichja ijngoò ijngoò-la jña xita xi tjen-la ton ts'e nei-la. Kitsò-la jè xi ítjòn: “¿Kó tjín kitjen-lè ts'e nei-na?” ⁶ Xita jè kitsò: “Jngoò sìndò barril asitì kitjen-na.” Jè chí'nda kitsò-la xíkjín: “Chjóí xojon-lè, tíjni, niton tindaà ijngoò xi k'eií xojon xi tà icháte chí-la.” ⁷ Ikjoàn kiskònangui-la xi ijngoò, kitsò-la: “Ngaji, ¿kó tjín kitjen-lè?” Xita jè kitsò: “Jngoò sìndò naxá trigo kitjen-na.” K'eé kitsò-la: “Chjóí xojon-lè; tindaà ijngoò xi tà ñijòn kaàn chí-la.” ⁸ Chí'nda jè, kijtseèxkón nei-la nga tjín-la kjohítsjeèn nga amigo tsohótsji, nas'in ch'o kis'iin nga kiskoònachan-la nei-la. Jña xi mìtsà xita-la Nainá, isaá tjín-la kjohítsjeèn kó s'in ótsji amigo-la xi skoétjò mì k'oaá-ne koni jña xita xi iseèn tjín kjohítsjeèn-la.

⁹ 'K'oaá xán-nò, tíkjeén ton kò tsojmì xi tjín i isò'nde nga kàtas'e-nò amigo mé-ne k'e nga mì ti kii kochjeén-ne i isò'nde, ján ngajmiì s'e-nò amigo xi skoétjò-nò ya ñánda kitsajnaà nita mé nachrjein-ne.

¹⁰ 'Jè xi ndaà síkitason jè kjoa xi chiba tjín, tíkooá ndaà síkitason jè kjoa xi tse tjín; tanga jè xi konachan kjoa xi chiba tjín tíkooá konachan-né kjoa xi tse tjín. ¹¹ Jñò, tsà mì ndaà titsanìchjeén tsojmì kò ton xi tjín isò'nde jè, mìkii tjoé-nò kjoa xi nguì ndaà tjín ts'e ngajmiì. ¹² Tsà mì ndaà titsanìkjeén tsojmì kò ton xi mì tsajòn-jèn xi Nainá kisingatsja-nò i isò'nde, tíkooá mìkii tjoé-nò xi nguì tsajòn ján ngajmiì.

¹³ 'Nijngoò chí'nda xi jò koma nei-la nga sìxá-la; tsà jò koma nei-la, jngoò kojtikeyè koa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la koa ch'o sìko xi ijngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná sìis'in-là, mìkii kòs'in-la kjoa ts'e Nainá.

¹⁴ Jña xita fariseo nga tsjakeè ton, k'e nga kii'nchré ngats'ì kjoa koi, tà tsijnòkeè Jesús.

¹⁵ K'eé kitsò-la jè Jesús:

—Jñò, ndaà níkitsajnaà yijo-nò nga nguixkon xita, tanga Nainá, beè inima-nò nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà 'nè. Jè kjoa xi jeya síkijna xita, Nainá ochrjekàngui-né.

Kjotxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁶ Jesús kitsò-isa:

—Jñà Xojon-la Nainá xi kiskìi Moisés kò xita xi kiichja ngajo-la Nainá, jñà tímakjeén xojon koi skanda k'e nga j'i Juan xi kis'iin bautizar xita. Tjen-ne nachrjein koi, skanda i'nde, tìnokjoáya 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá. Ngats'i xita xi mejèn-la kjoahas'en-jiin nándá tíhotíxoma Nainá, bínè-la yijo-la.

¹⁷ 'Nó 'in tjin tsà jè isò'nde kò ngajmì chija, tanga isaá tà 'nó 'in tjin nga chija jngod letra ts'e kjoíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés. Mìkìi chija nita kjé-ne —kitsò Jesús.

Kiis'in tsakóya Jesús it'aà ts'e xita xi tsjiin xikjin

(Mateo 19:1-12; Marcos 10:1-12)

¹⁸ —Nita yá-ne xi tsjiin chjoón-la ikjoàn bixan-kò jngod chjoón xi kj'eí, kjoa chijngui tís'in; tikoáá jè x'in xi bixan-kò chjoón xi kitsjiin x'in-la, tikoáá kjoa chijngui tís'in —kitsò-isa Jesús.

Xita nchiná kò xita ima xi 'mì Lázaro

¹⁹ Jesús kitsò:

—Tsbijna jngod xita nchiná xi 'nó ndaà kjoàn nikje chji xi tsohòkjá; nachrjein inchijòn kis'iin s'eí xi taxki 'nó ndaà ma. ²⁰ Tikoá tsbijna jngod xita ima xi Lázaro ki'mì, xi jtsé tjin yijo-la. Yaá bjna xotjoa ni'ya-la jè xita nchiná. ²¹ Xita ima jè, fahajiin xó-la jñà xi-la tsojmì xi kine jè xita nchiná nga bixongui ímixa; tikoáá jñà nañá bijchó xó nga tomajno jtsé-la. ²² K'e nga k'en jè ndí xita ima, jñà àkjale-la Nainá kiko; yaá kisikijnat'aà-la Abraham. Tikoáá chaán k'en jè xita nchiná; ikjoàn kisihjiin.

²³ 'Ya i'nde ts'e mik'en nándá nga tísikjeiín kjo'in jè xita nchiná, kiskoòtsejèn, kijtseèxkon Abraham nga kjiin tjna; yaá tijnat'aà-la jè Lázaro. ²⁴ Xita nchiná, k'eé 'nó kiichja kitsò: “i'Na'èn Abraham, chahima-takòn-ná! Tikasín Lázaro nga katasíka'nchi jnótsja ya ijiin nandá nga katasíkijne 'nchán nijen-na; 'nó tse kjo'in tìsikjiaán i'jiin ni'ín.”

²⁵ Jè Abraham kitsò-la: “Na'èn, tikítsjiin k'e nga tsijni isò'nde, 'nó ndaà tsijni. Jè Lázaro, kjo'iín kisikjeiín, tanga i'nde, ndaà tjna ijndé. Ngaji, kjo'iín tìnikjeiín. ²⁶ K'oaá s'ín tjin, tikoáá jngod xajngá jñò xi 'nó nanga kijna-ikòn mé-ne nga mìkìi koma ján kotot'aà jñà xita xi i' títajna; tikoá xi títajna ján, mìkìi koma kjinchrobà ijndé.”

²⁷ 'Kitsò jè xita nchiná: “Na'èn Abraham, 'an bitsi'bà-lè tikasín Lázaro ya ni'ya-la Na'èn-na; ²⁸ 'òn ma-ne 'ndsè xi títajna; kàtènojmi-la xi okixi mé-ne nga tikoá mì i' kjinchrobà-ne i'nde ts'e kjo'in.” ²⁹ Abraham kitsò-la: “Xita xinguii, jyeé tjin-la xojon-la Moisés kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá; jñà kàta'nchré-la!” ³⁰ K'eé kitsò jè xita nchiná: “Majin, na'èn Abraham, tsà jngod mik'en xi jye kijtseè kjo'in kjo'i keènojmi-la, sijkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.” ³¹ Jè Abraham kitsò-la: “Tsà mìkìi 'nchré-la Moisés kò xita xi kiichja ngajo-la Nainá, tikoáá mìkìi kokjeiín-la nas'ín kjoaáya jngod-la mik'en.”

17

Xita xi bit'in-ná nga binchaàtsjiaá jé

(Mateo 18:6-7, 21-22; Marcos 9:42)

¹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yat'aà-la:

—Kjit'aà nachrjein s'e xita xi koit'in-ná nga kinchátsjiaá jé, tanga ima-xó-ne jè xita xi koit'in. ² Isaá-la ndaà koma tsà singui'nó jngod ndajo natsí is'iin, ikjoàn sikatjen-jiin ndáchikon, mé-ne nga mì jé skinjiin-ne ndí xita xi mochjeén-la nga kokinda. ³ i' T'een kindá yijo-nò!

'Tsà jè xinguii ótsji jé xi kondra tsiji, tìnokjoa-la nga kàtakixi; tsà sijkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, tijchàat'aà-la. ⁴ Tsà itod k'a nga jngod nachrjein ótsji jé xinguii xi kondra tsiji, koá tsà sijkájno jé-la koá tsà itod k'a nga jngod nachrjein kjoifkon-lè, kitsò-lè: “Mì tì kii k'oa s'iin-na”, tsà k'oa kitso-lè, tijchàat'aà-la.

K'e nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesús

⁵ Jñà xita xi tsbíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo kitsò-la:

—Tisikò-najen mé-ne nga isa 'nó ndaà kokjeiín-najen it'aà tsiji.

⁶ Jè Na'èn-ná k'eé kitsò:

—Jñò, tsà tà okji kòkjeífn-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, komaá k'oín-là yá xanchroè jè: “Chjínèyi yijo-lè, ikjoàn ya kàtatjen-jijn ndáchikon”; jè yá, k'oaá s'ín siikitasòn-nò.

Xá-là chj'nda

⁷ Jñò, tsà tíjna jngòè-nò chj'nda xi kàfi síkínchi nchraja, o xi kàfi ka'ndà tíndsó, k'e nga kjoíí-ne nga kàfi síxá, ¿a k'oín-là: “Tijni, tijnat'eì ìmìxa”? ⁸ Majìn, a mìtsà ta sa k'oín-là: “Tìndaà-ná tsojmì xi kókjeen; tíxkóngui nikje-lè; tíya-ná tsojmì xi kókjeen kò xi skiaa. K'e nga jye kjoè koma, ikjoàn tìchi koa tiojì jì.” ⁹ Jè nei-là, tíkoáà mìkìi tsjá-là kjondaà chj'nda-là nga ndaà kàsikitasòn jè xá xi kàsít'in-là; mìtsà tsò-là: “Ndaà chj'è.” ¹⁰ Tíkoáà jñò, k'e nga jye nìkitasòn yije xá xi tsjá-nò Nainá, k'oaá tixón: “Ngajen, taxkì chj'nda-nájen, tà jè kànìkitasòn-jen koni s'ín k'ì-mì-nájen.”

Kós'in komà k'e nga jè Jesús, te xitá kisindaà-ne xi tíbindojno chrjoa yijo-là

¹¹ Jesús, k'e nga tífi ján naxandá Jerusalén, jahato ya nangui Samaria kò Galilea. ¹² K'e nga jahas'en-jijn jngòè ndí naxandá xi jtobá kji, te xitá kiskaàjijn ya iya ndiyá xi tíbindojno chrjoa yijo-là; kjijn chinchá-ne ¹³ nga 'ñó kùichjā kitsò:

—Jesús, Maestro, chahimā-takòn-nájen!

¹⁴ Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-là:

—Tanguió, takó-là yijo-nò jè nò'mì.

K'oaá s'ín komà, k'e nga nchifi-ne, kjòtsjeè-ne yijo-là ch'in xi tjín-là. ¹⁵ K'e nga kijtseè yijo-là nga jye kjondaà-ne ch'in xi tjín-là, jngòè-ne xi inchrobà ijngòè k'a-ne; 'ñó kùichjā nga kitsjaà-là kjondaà Nainá. ¹⁶ Tsasèn-xkó'nchit'aà-là Jesús skanda it'aà nangui, nga kitsjaà-là kjondaà. Xitá jè, Samaria i'nde-là. ¹⁷ Jesús kitsò-là:

—¿A mìtsà te ma-ne xi kòmatsjeè-ne ch'in-là? Jñà xi ñijaàn, ¿ñánda títsajna? ¹⁸ ¿A tà jè tà jngòè xitá xi xìn nangui-là kànchrobá ijngòè k'a-ne nga tsjá-là kjondaà Nainá?

¹⁹ Jesús kitsò-là xitá jè:

—Tisítjijn, t'in-ne; koi-né nga mokjeífn-lè nga kòmandaà-ne.

K'e nga jchā-là kó s'ín kotixoma Nainá

(Mateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Jñà xitá fariseo kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿Kjé-né nga jchā-là kó s'ín kotixoma Nainá?

Jesús kitsò-là:

—Koni s'ín otíxoma Nainá mìtsà tsejèn jchā-là. ²¹ Mìtsà yá xi kítso: “Í tíjna ijndé”, kò “Ján tíjna ján”; nga jyeé tíjnajiìn-nò kó s'ín otíxoma Nainá.

²² Jesús, kùichjā-isa; kitsò-là xitá xi kota'yàt'aà-là:

—Kijchò nachrjein k'e nga komejèn-nò jchaxkoòn-ná nga jye kótijnajiìn-nò 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na, tanga nachrjein jè, mìkìi jchaxkoòn-ná. ²³ K'oaá kítso-nò xitá: “Chítsejèn-là ijndé, chítsejèn-là ján.” Tanga k'ì k'ì mokjeífn-nò, tíkoáà k'ì k'ì onguítjngui-là nas'ín k'oa kítso-nò. ²⁴ Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote, ma iseèn kó okji nga jngòè itjandì, k'oaá s'ín koma k'e nga kijchò nachrjein nga kjoiaa ijngòè k'a xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na. ²⁵ Tanga 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na, ítjòn, tse kjo'in siikjiaán; jñà xitá xi tjín nachrjein i'nde, kochrjekànguií-na. ²⁶ Koni s'ín komà jñà nachrjein ts'e Noé, k'oaá tís'ín koma jñà nachrjein k'e nga kjoiaa ijngòè k'a 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na. ²⁷ Xitá, tsakjèn, kits'ìi, chixàn íchjā kò íchjín skanda jè nachrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé, ikjoàn j'ìi jtsí xkón, yaá jyehesòn yije xitá kóhotjín. ²⁸ K'oaá tís'ín komà nachrjein ts'e Lot [xitá xi tsiniì kitsò-là Abraham]. Jñà xitá tsakjèn, kits'ìi, tsatse tsojmì, tsatfjna tsojmì, tsibítje tsojmì, tsibíndaà ni'ya; ²⁹ tanga jè nachrjein nga itjojijn jè Lot ya naxandá Sodoma, ts'a jtsí ni'ín xi ngajmìi inchrobà-ne xi nguì chijo azufre, yaá jyehesòn yije xitá kóhotjín. ³⁰ K'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga 'an kítjojen ijngòè k'a xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na.

³¹ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-là, k'ì t'ì k'ì nchrobájen-ne nga skoé tsojmì xi 'ncha ni'ya-là; tíkoáà jè xi tísíxájiìn nangui-là k'ì t'ì k'ì nchrobá-ne ni'ya-là. ³² Tíkítsjeèn koni s'ín

komàt'in chjoón-la Lot. ³³ Nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kijnajin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la, jè-né xi kitjokajin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kijná.

³⁴ 'K'oaá xan-nò, jè nitjen k'e nga okoma, tjin ni'ya nanda jò xita kjiodsòn nachan, jngodè tjámìitjen nga kjiko Cristo, xi ijngodè sijna-né nga kjo'in s'e-la. ³⁵ Tikoá tjin ni'ya nanda jò íchjin nchi'o na'yo, jngodè tjámìitjen nga kjiko Cristo, xi ijngodè sijna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁶ 'Jò xita xi nchisíxángui rancho-la, jngodè tjámìitjen nga kjiko Cristo, jè xi ijngodè sasijna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁷ Jñà xita kiskònangui-la Jesús:

—¿Nánda-ne nga k'oas'ín koma Na'èn?

Jesús kitsò-la:

—Ya nanda kijná cho k'en, yaá kitsajnajtín jñà líké.

18

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón ka'àn kò xitaxá ts'en

¹ Jesús tikoá tsibénojmi jngodè-la kjoa xi mangásòn nga mochjeén-né nga mìkìi siindaàjñaá inima-ná; nachrjein inchijòn kinókjoat'aà-lá Nainá. ² Kitsò-la:

—Jngodè naxandá nanda tjna jngodè xitaxá xi mìkìi beèxkón Nainá tikoá mìkìi beèxkón xita xi kj'eíí. ³ Tiya-ne naxandá jè, tjna jngodè chjoón ka'àn xi f'ìikon kjit'aà xitaxá jè nga tsò-la: “Tindaàjijn-ná kjoa ts'e kondra-na.” ⁴ Jè xita xi tjin-la xá, mìkìi xátí tsibíndaàjijn-la, tanga xi komà iskan kisikitsjeèn nga tsibíndaàjijn-la jè chjoón mé-ne nga mì tà tsja siijti-la. Kitsò jijn inima-la: “Nas'ín mìkìi bexkoán Nainá, tikoá mìkìi bexkoán xita, ⁵ tanga chjoón jè, 'nó tísisi-na, koií kjoa-la nga kindaàjijn-la mé-ne nga mì tà tsja i kjoíkon-na, mì tà tsja 'an siijti-na.”

⁶ Kitsò Na'èn-ná:

—Tiná'ya-là koni tsò xitaxá xi tsjin-la okixi. ⁷ Nainá, ¿a mìtsà isa ndaà siis'in-la xita-la xi xó k'oas'ín jaàjijn-ne nga kò nachrjein kò nitjen 'nó sijét'aà-la? ¿A mìtsà isa niton siis'in-la? ⁸ K'oaá xán-nò nga isa xátíya koiindaàjijn-la. Tanga k'e nga kjoiaa ijngodè k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, ¿a sakó-na xita i isò'nde xi mokjeín-la it'aà ts'an?

Kjoa xi mangásòn ts'e xita fariseo kò xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtji tsojmi

⁹ Jesús tsibénojmi ijngodè-la kjoa xi mangásòn ts'e xita xi xita kixi tsò-la yijo-la koa ochrjekàngui xi i'nga. Kitsò:

¹⁰ —Jò xita kii nanda tjna ingo ítjòn nga kiichjat'aà-la Nainá: jngodè xi xita fariseo, xi ijngodè, xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtji tsojmi. ¹¹ Jè xita fariseo, nga síjna kixi, tíchjatji yijo-la, kitsò: “Nainá, tsjaà-lè kjondaà, ndaà chí-lè nga 'an mì k'oaá s'iaàn koni s'ín xita xi kj'eíí xi tsjin-la kjoa kixi, xita chijé, xita ts'en, xita chijngui; ni mì k'oaá s'iaàn koni s'ín jè xita xi síkíhjtji tsojmi. ¹² Jò k'a ótijnachjan nga jngodè xomàna; tsjaà-ná xi teya ngats'iì xi síkijne.” ¹³ Tanga jè xita xi síkíhjtji tsojmi, kjiin síjna; skanda majin-la nga kotsejèn ngajmi; tà jè inima-la 'beé-la; tsò: “¿Nainá, kátas'e-lè kjohimatakòn xi it'aà ts'an nga xita jé 'mì-na!” ¹⁴ K'oaá xán-nò, xita jè, k'e nga kii-ne ni'ya-la, jyeé xita kixi kitsò-la Nainá; tanga jè xita fariseo majin. Koií kjoa-la, nita yá-ne xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijná, koa jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijná.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Tikoá j'ìiko-la ndí ixti mé-ne nga koòt'aà-la tsja; jñà xita xi kota'yat'aà-la Jesús, k'e nga kijtseèxkon jñà xita xi ijchòko ndí ixti, tsohótiko. ¹⁶ Tanga jè Jesús kiichja-la jñà ixti; kitsò-la xita-la:

—Tji'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na, kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín tjin inima-la koni ts'e ndí ixti, jñà xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁷ K'oaá

xan-nò xi nguì okixi, jñà xi mìkii kòkjeiín-là koni jngòè ndí ixti nga skoé kjòndaà-là Nainá nga jè kòtìxoma-là, mìkii kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá.

Jngòè xita xi 'ñó nchiná

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

¹⁸ Jngòè xi xita sko-là kiskònangui-là Jesús kitsò:

—Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nita kjé-ne?

¹⁹ Jesús kitsò-là:

—¿Mé-ne nga xita ndaà 'mì-ná? Nijngòè xita xi ndaà; ta jngòè jè Nainá xi ndaà. ²⁰ Jyeé tíjiin-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì kjoa chijnguié 'nì, kì xitaá nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjòè it'aà ts'e xita xi kj'eíí, chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²¹ Xita jè kitsò:

—Ngats'iì kjotíxoma koi, jyeé kisikitasoàn kó nga sa chítia.

²² K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò-là:

—Nguì jngòè kjoa chija-lè: tatìjni yiji kóhotjín tsojmì xi tjín-lè; ikjoàn tika'bí-là xita ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmii. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²³ Xita jè, k'e nga kiì'nchré, tà kjòbaá-là, koi kjoa-là nga 'ñó nchiná. ²⁴ Jesús, k'e nga kijtseè nga 'ñó ba kis'e-là kitsò:

—Jñà xita nchiná, 'iín koma-là nga kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá! ²⁵ Ìsaá mì 'in koma-là jngòè cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngòè xita nchiná xi 'ñó tjín-là tsojmì nga koma kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá.

²⁶ Jñà xita xi kiì'nchré kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjiin kjo'in?

²⁷ Jesús kitsò-là:

—Jè kjoa xi mìkii koma-là xita, Nainá komaá-là.

²⁸ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen tsojmì xi tjín-najen nga tjaàtjngui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò-là:

—Okixíí xi xan-nò, ngats'iì xita xi kitsjiin-takòn ni'ya-là, na'èn-là, 'ndse, chjoón-là, ixti-là, nga mejèn-là k'oas'ín siìjchá yijo-là koni s'ín otíxoma Nainá, ³⁰ ngats'iì xita koi, tsojmì xi kisikítsajna, isaá tse tjoé ngajo-là jñà nachrjein xi titsajnaá i'ndeí i isò'nde; koa jñà nachrjein xi sa nchrobá, s'eé-là kjoabinachon nita kjé-ne.

Jesús, jngòè k'a tsibénojmí kjoabiyaà-là

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Jesús kiìchjat'aà xìn-là xita-là xi tejò ma-ne, kitsò-là:

—I'ndeí, ján onguiá Jerusalén; yaá kitasòn yije ngats'iì kjoa xi tjít'aà xojon it'aà ts'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na, koni s'ín kiskii xita xi kiìchja ngajo-là Nainá. ³² Yaá siìngatsja-na it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío; kijnokeè-na; ch'o siìko-na; kiìchrájno-na; ³³ kojà-na, ikjoàn siìk'en-na; tanga xi koma jàn nachrjein kjoaáya-na.

³⁴ Tanga jñà xita-là mìkii kjòchija-là 'én xi tsibénojmí-là; tjí'maá-là; mìkii ja-has'en-jiin-là koni s'ín kitsò Jesús.

Kós'ín kisindaà-ne Jesús jngòè xita xi mìkii tsejèn-là ya naxandá Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵ K'e nga jye tímachrañàt'aà nga kijchò Jesús ya naxandá Jericó, jngòè xita ima xi mìkii tsejèn-là tjina indii ndiyá; tísjé kjotjò ton. ³⁶ Xita jè, k'e nga kiì'nchré nga kjin xita nchifa, kiskònangui mé kjoa xi tíma. ³⁷ K'eé kitsò-là xita nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífahato. ³⁸ K'eé 'ñó kiìchja, kitsò:

—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-là xitaxá ítjòn David [nga jì tjina ngajo-là], jchahimatakòn-ná!

³⁹ Jñà xita xi tjíma ítjòn, tsohótiko nga jyò kàtìjna; tanga jè, isaá 'ñó kiìchja nga kitsò:

—Jì xi ya nchrobàt'aà-ne tje-là xitaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁰ K'eé tsasijna Jesús; kitsò: “Nchrobákoò.” K'e nga ijchò kasìt'aà chraña-la kiskònan-gui-la, kitsò-la:

⁴¹ —¿Mé xi mejèn-lè nga siiko-lè?

Jè xita xi mikii tsejèn-la, kitsò:

—Na'èn, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁴² Jesús kitsò-la:

—¿Kàtatsejèn-lè! Koi-né nga mokjeiín-lè nga kòmandaà-ne.

⁴³ Xita jè, nitoón kjòtsejèn-la, ikjoàn kiitjingui-la Jesús; jeya kisikijna Nainá. Ngats'ìi xita naxandá xi kijtsee kjoa koi, tikoá jeya kisikijna Nainá.

19

Jesús ko Zaqueo

¹ Jesús k'e nga ijchò naxandá Jericó, tsibíts'ia nga jahas'en-jiin naxandá. ² Ya tjna jngod xita xi 'mì Zaqueo xi xita sko-la jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchítjì tsojmì; tikoá 'ño xita nchiná. ³ Mejèn-la nga skoexkon yá-né xi 'mì Jesús; tanga mikii ma kotsejèn-la nga kjin ma-ne xita, nga jtobá kji Zaqueo. ⁴ K'eé tsangachikon íjtòn, ikjoàn tsijin-jno jngod yá sicómoro nga mejèn-la skoexkon Jesús koni s'ín kjoahato. ⁵ K'e nga jahaya ndiyá Jesús, kiskoòtsejèn mijin k'oa kijtseeexkon Zaqueo nga ya tjna'a yá; kitsò-la:

—Zaqueo, nitoón titajiin, i'ndeì mochjeén-né nga ya siikjaya ni'ya-lè.

⁶ Zaqueo, nitoón tsitajen. Tsjaá komà-la nga kitsjaà'nde-la ni'ya-la. ⁷ Jña xita k'e nga kijtsee nga ya kisikjaya ni'ya-la Zaqueo, tsibíts'ia nga kiichjajno-la Jesús; kitsò nga ya kisikjaya ni'ya-la xita xi jé tjin-la. ⁸ K'eé tsasijna kixi Zaqueo, kitsò:

—Na'èn, osen tsojmì xi tjin-na tsjaà-la xita ima; koa tsà tjin xita xi 'an kiskoò-nachaan-la, ñijòn k'a kokji tsjaà ngajo-la.

⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngats'ìi xita nei-la ni'ya jè, nachrjein i'ndeì, jyeé kòbitjokàjiin kjoa ts'e jé-la, koií kjoa-la nga k'oas'ín mokjeiín-la Zaqueo koni jè xita jchínga-la Abraham.

¹⁰ "An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koií xá j'i-na nga j'i katsjia xita xi kichija, tikoá j'i kàchrjekajñaà jé-la xita.

Kjoa xi mangásòn xi okóya kjoa ts'e ton

(Mateo 25:14-30)

¹¹ Jña xita, k'e nga nchi'nchré-la Jesús, koni s'ín tibenojmí kjoa koi, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga yaá koiíts'ia niton nga kotixoma Nainá; nga jè Jesús, jyeé kjomeè bijchó chraña Jerusalén. Koií kjoa-la, Jesús, tsibenojmí jngod-la kjoa xi mangásòn nga mìtsà k'oas'ín koma.

¹² Kitsò-la:

—Jngod k'a, jngod xita xi tje-la xita íjtòn ki jngod nangui ñanda 'ño kjin nga tjoé-la xá íjtòn, ikjoàn kjinchrobà-ne k'e nga jye tjoé-la xá. ¹³ Tanga k'e nga tikj'eè bitjo xita jè, te xita chi'nda-la kiichja-la nga tse ton kisingatsja nga jngod ijngod; kitsò-la: “Chjóé ton koi, tixákoò skanda k'e nga kjoì-na.” ¹⁴ Tanga jña xita xi tiya-ne naxandá-la nga jtikeè komà, kisikasén-tjingui i'nga-la xita xi kitsò-la xitaxá íjtòn: “Majin-najen nga jè xitaxá jè kotixoma-najen.”

¹⁵ Tanga jè xita jè, k'e nga jye kitjóé-la xá, j'ì ijngod k'a-ne nangui-la. Ikjoàn kiichja-la ngats'ìi xita chi'nda-la xi kisingatsja ton mé-ne nga skoé kó tjin kisikijne ki'ndí-la jè ton xi kisingatsja nga jngod ijngod. ¹⁶ Jè xita xi j'ì íjtòn kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, te k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁷ Jè xitaxá íjtòn kitsò-la: “Ndaà tjin; ngaji, chi'nda ndaà-né; ndaà kinikjiin ton xi chiba kjòngatsjei; i'ndeì, te naxandá sìnngatsja-lè xi ji kotixoma-la.” ¹⁸ Ijchò ijngod xi ma-ne jò chi'nda, kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, 'òn k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁹ Jè xitaxá íjtòn kitsò: “Tikoáá ngaji, 'òn naxandá sìnngatsja-lè xi ji kotixoma-la.”

²⁰ J'ì ijngod xi kitsò: “Na'èn, i tjna ton-lè xi kinìngatsja-ná. Ndaà tsibitjoà; pahìto tsibijt'é'ñoá. ²¹ Kitsakjoón-lè; ngaji, xita jti-takòn-né; chjóì xi mì ngajií tsibijni tikoá

bixkoí xi mì ngaji tsibìtjii.” ²² Jè xitaxá ítjòn kitsò: “Ngaji xi chí'nda ch'o 'mì-lè; tijè-ne 'én xi nokjoì sinè-lè jé, nga si: xita jti-takòn-né; chjoí xi mì ngaji tsibìjni tikoá bixkoí xi mì ngaji tsibìtjii. ²³ Tsà jye tíjìn-lè, ¿mé-ne mì yaá kinikíjna-ne ton-na ya banco nga kisikijnesòn ki'ndí-la mé-ne k'e nga kjoì ijngòd k'a-na singatsja-ná ton-na?” ²⁴ K'eé kitsò-la jñà xita xi ya títsajna: “Chjaà'an-là ton; jè tjì-là xita xi te k'a kisikijnesòn.” ²⁵ Jñà xita xi oki'mì-la kitsò: “Na'èn, ¿xita jè, jyeé kò te k'a kotjín tjín-la!” ²⁶ Jè xitaxá ítjòn kitsò: “K'oaá xán-nò, ngats'iì xi tjín-la, k'oií-isa-la; tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ²⁷ Tikoá jñà xita kondra-na xi majìn-la nga 'an kotìxoma-la, nchrohóko-na jindé, tik'eèn nga nguixkoaàn.”

K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ K'e nga jye okitsò Jesús, kiì ítjòn-la xita-la nga kiiko ján Jerusalén. ²⁹ K'e nga jye ijchò chraña jñà naxandá xi 'mì Betfagé kò Betania ya chrañat'aà-la jè nindoò xi 'mì Yá Olivo, kisikasén jò xita xi kota'yat'aà-la. ³⁰ Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján; k'e nga kijchoò, yaá síjnat'aà'ño jngòd ndí búrró ki'ndí xi nì sà yá xita bijnasòn-la. Chíjnda'ño, nchrohóko. ³¹ Tsà yá xi kjòngui-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne chíjnda'ño-nò?”, tin-là: “Jè xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la.”

³² Kiì jñà xita-la; k'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín tsibénojmí-la Jesús. ³³ K'e nga nchikíjnda'ño ndí búrró ki'ndí, kitsò nei-la:

—¿Mé-ne chíjnda'ño-nò ndí búrró?

³⁴ Jñà xita-la Jesús kitsò:

—Jè xó kochjeén-la Na'èn-ná Jesús.

³⁵ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohótsa-la ndí búrró; ikjoàn kisikijnasòn-la. ³⁶ Koni s'ín tífi Jesús, jñà xita tsohóngòd nikje-la ya iya ndiyá. ³⁷ K'e nga jye kjòchrañat'aà nga nchifijen ya nindoò Yá Olivo, ngats'iì xita xi kota'yat'aà-la xi tjiko tsibíts'ia nga 'ño kiichja xi nguì tà kjotsja-la nga kitsjaà-la kjònda Nainá nga koif kjoa-la jñà kjòxkón xi jye kijtseè. ³⁸ Kitsò:

—Mé tà ndaà-la jè xitaxá ítjòn xi jè nchrobá ngajo-la Nainá. Tjín kjoa'nchán it'aà ngajmiì. Tikoá tjín kjoajeya.

³⁹ Jñà xita fariseo xi ya taña tjiko xita kjìn kitsò-la:

—¿Maestro, jchitikoì xita xi kota'yat'aà-lè!

⁴⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—K'oaá xán-nò tsà jñà xita koi kítsajnajyò, jñà ndajo kichja.

⁴¹ Jesús, nga jye ijchò chraña naxandá Jerusalén, k'e nga kijtseèxkon, kiskindàyakeè xi it'aà ts'e naxandá. ⁴² Kitsò:

—Jñò xi xita naxandá Jerusalén 'mì-nò, tsà jè-là-ne nachrjein i'ndeì kokjeiín-nò it'aà ts'e jè kjoa xi tsjá-nò kjoa'nchán; tanga i'ndeì, tjí'maá-nò. ⁴³ Kjoí nachrjein k'e nga jñà kondra-nò koìndiì-nò chrjó ndajo, siikinda-nò kò kí't'aà-nò nga jngòd itjandì. ⁴⁴ Jngòd k'a siikjehesòn-nò, siik'en yijeé-nò; nií tì jngòd ndajo siyijòsòn-la xíkjín. Koif jé xi koma-nò nga mìkiì kiyaxkoòn Nainá k'e nga j'ì katsejèn-nò.

Kií komà k'e nga jè Jesús tsachrje xita xi otíjna tsojmì ya ingo ítjòn ts'e Jerusalén

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Jesús jahas'en ya ñánda kijna ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xita xi nchihótjna kò xi nchihotse tsojmì; ⁴⁶ kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon xi tjít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikon-né, tanga jñò, nguijo-la xita chijé titsa'nè.”

⁴⁷ Jesús, nachrjein inchijòn tsakóya-la xita ya nditsin ingo ítjòn; jñà xita sko-la nò'miì, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, kò jñà xita sko-la naxandá, nchihótji'nde-la nga mejèn-la siik'en Jesús. ⁴⁸ Tanga mìkiì kisakò-la kó s'ín siiko nga jñà xita naxandá, 'ño ndaà nchi'nchré-la koni s'ín tsò 'én xi tíbénojmí.

20

*Kjotíxoma-la Jesús**(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)*

¹ Jngod nàchrjein, k'e nga jè Jesús tíhokóya-la xítà 'én ndaà-la Nainá ya ndítsin ingo ítjòn, ijchò xítà sko-la nò'miù kò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskù Moisés; kjihjta kò xítà jchínga. ² Kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ¿mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

³ Kiìchja Jesús, kitsò:

—Tíkooá 'an, jngod kjoa skònangui-nò. Koatìn-ná: ⁴ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotíxoma Juan nga kis'iìn bautizar xítà? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmiù, o xi tà xítà-né?

⁵ Jñà xítà koi k'ée tsajoóya-ne; kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kítso-né: “¿Mé-ne nga mìkiù kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ⁶ Tíkooa tsà kixoán: “It'aà ts'e xítà-né”, jñà xítà naxandá ndajoó koiù'nè-ná nga k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Juan xi kiìchja ngajo-la Nainá. ⁷ K'ée kitsò:

—Mìkiù 'ya-jen yá xi kitsjaà-la kjotíxoma.

⁸ Jè Jesús, kitsò-la:

—Tíkooá 'an, mìkiù k'oa xán-nò yá-né xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

*Kjoa xi mangásòn ts'e jñà chi'nda ts'en**(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)*

⁹ Ikjoàn tsibíts'ia Jesús nga kiìchja-la xítà naxandá; tsibénojmí jngod-la kjoa xi mangásòn, kitsò:

—Jngod k'a jngod xítà tsibítje toò uva, ikjoàn kisikíña-la xítà xi kj'eíí nga kisixásòn; jè nei-la nangui, kjìin nó kiù. ¹⁰ K'e nga ijchò nàchrjein nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la, kisikasén jngod chi'nda-la nga tjoé chiba-la chjí-la toò uva xi jè oko-la; tanga jñà xítà xi kisixásòn nangui, tà kiskaàn-kò-né, tà kisikasén tiyaá-ne. ¹¹ Xi komà iskan, jè nei-la nangui ijngod xítà chi'nda-la kisikasén; k'oaá tís'ín kisikò; kiskaàn-kò, ch'o kisikò, ikjoàn kisikasén tiya-ne. ¹² Jngod kisikasén xi ma-ne jàn xítà chi'nda; tà ngásòn kisikò; kisiki'on, koa tsachrjekàjiìn nangui-la.

¹³ K'ée kitsò jè nei-la nangui: “¿Mé xi s'iaàn? Jè-la sikasén ki'ndí-na xi 'ñó tsjakeè; jè-la xi skoexkón.” ¹⁴ Tanga jñà xítà chi'nda koi, k'e nga kijtseèxkon, kitsò-la xíkjin: “Jè jè xi tjoé kjotjò-la i'nde; s'ik'eén mé-ne nga tsjájàn koma i'nde.” ¹⁵ Tsachrjekàjiìn ya ñánda títje toò uva; ikjoàn kisik'en.

Jñò, ¿kó bixón? Nei-la nangui, ¿mé xi s'ikò xítà koi? ¹⁶ Kjoíí s'ik'en xítà koi; kj'eíí xítà s'ingatsja jè nangui ñánda tjín toò uva.

Jñà xítà xi nchi'nchré-la Jesús kitsò:

—¿Nìkjé-ne k'oas'ín koma!

¹⁷ Tanga Jesús, kiskod'an, kitsò-la:

—Tsà majìn, ¿kó bixón? ¿Kó tsòya-ne koni s'ín tíchja Xojòn xi tjít'aà 'Én-la Nainá nga tsò?:

“Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya.”

¹⁸ Ngats'iì xi ya kixòsòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané xítà, kochijo-né.

¹⁹ Jñà xítà sko-la nò'miù kò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskù Moisés, mejèn-la nga tijè-ne hora tsobà'ñó Jesús, nga jè kjoa xi mangásòn, kiskaàya-la nga kondra ts'e koni s'ín tsibénojmí; tanga jñà xítà naxandá kitsakjòn-la.

*Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmì**(Mateo 21:45-46; 22:15-22; Marcos 12:12-17)*

²⁰ Jñà xítà sko-la nò'miù kisikinda; kisikasén-'ma-la xítà xi ijchò 'nchré-la xi k'oas'ín kis'iìn koni tsà xítà ndaà nga mejèn-la sakòtsji jngod-la 'én xi ch'o tsò mé-ne nga koma

sìngatsja-ne jè gobernador xi tjiya kjotixoma tsja nga jè koìndaajìin. ²¹ Jñà xit̄a koi kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—Maestro, 'ya-nájen jñà 'én xi nokjoì, ndaà okoòyi; mìkiì chjaajìin xit̄a; k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-l̄a Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. ²² ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma? ¿A xi majìn-né?

²³ Jesús, tik'eé kijtseèya-l̄a nga nchikonachan-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne nga mejèn-nò nga 'an chít'aà-ná? ²⁴ Takó jngoò-ná ton. ¿Yá ts'e isén ko 'ín xi tjít'aà?

Kitsò xit̄a koi:

—Ts'eé César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²⁵ Jesús kitsò:

—Tjì-lá César xi ts'e César, koa tjì-là Nainá xi ts'e Nainá.

²⁶ Ngats'ì 'én xi kiichja Jesús nga nguixkon xit̄a naxandá, mìkiì kisakò-l̄a xi koma khòngui-ne. Tà kjòxkón-l̄a; tà saá tà jyò tsibìtsajna.

Kós'ín kiskònangui kjoa ts'e nga faáya-l̄a mik'en

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Jñà xit̄a saduceo xi mìkiì mokjeiín-l̄a nga faáya-l̄a xit̄a xi jye k'en ijchò kjònangui-l̄a Jesús, kitsò-l̄a:

²⁸ —Maestro, Moisés, k'oaá s'ín kiskì: Tsà jngoò xit̄a xi kiyá 'ndse, tsà tsjìn-l̄a ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-l̄a mik'en, tijè-ne 'ndse kixan-ko ijngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-l̄a ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁹ Kis'e xó jngoò k'a xit̄a xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-l̄a chjoón; tanga mìkiì kis'e-l̄a ixti skanda kóni nga k'en. ³⁰ Jè 'ndse xi ma-ne jò, chixàn-koó; tikoaá k'e nga k'en, mìkiì kis'e-l̄a ixti. ³¹ Chjoón jè, chixàn-koó xi ma-ne jàn; k'oaá xó s'ín chixàn-ko ngats'ì nga itoò 'ndse, tanga nijngoò xi kis'e-l̄a ixti skanda k'e nga k'en. ³² Xi komà iskan, tikoaá k'en jè chjoón. ³³ K'e nga tsà kjoaáya-l̄a, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-l̄a koma? Nga jñà tsibìtsajnakò nga itoò 'ndse.

³⁴ Jesús, k'eé kitsò-l̄a:

—Jñà xit̄a xi tjín nachrjein i'ndeì, ko chjoón ko x'ín, bixan-né. ³⁵ Tanga jñà xit̄a xi Nainá okitsò nga ok'in-l̄a nga kjoaáya-l̄a nga kítsajna isò'nde xi sa kjoí, mì tì kiì kixan-ne. ³⁶ Tikoaá mì tì kiì kiyá-ne. K'oaá s'ín ngàsòn kítsajnakon koni àkjalé; yaá kítsajnakò Nainá nga ixti-l̄a ma nga jye kòfaáya-l̄a. ³⁷ Tijè-ne Moisés k'oaá s'ín okóya nga jñà xi jye k'en, kjoaáya-l̄a. K'oaá s'ín tjít'aà xojon it'aà ts'e yá na'yá xi títi k'e nga tsò Moisés: “Jè xi Nainá 'mì-lá, tikoaá Nainá tsò-l̄a Abraham, Isaac, ko Jacob.” ³⁸ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-l̄a xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-l̄a! It'aà ts'e Nainá, ngats'ì-ne nga títsajnakon.

³⁹ K'eé kiichja xit̄a xi okóya kjotixoma-l̄a Nainá xi kiskì Moisés, kitsò:

—Maestro, kixí kjoa 'én xi nokjoì.

⁴⁰ Nì tì jngoò xit̄a xi kjò'ñó-ne ikon nga kiskònangui-isa-l̄a.

Nánda kitjen-l̄a Cristo [xit̄a xi xó kiskasén-ne Nainá]

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne kotsò-ne jñà xit̄a nga jè xi Cristo, [xit̄a xi xó sikkasén-ne Nainá], nga ya kjinchrobát'aà-ne tje-l̄a xitaxá ítjòn David? ⁴² Tijè-ne David, tsò xojon-l̄a ya ts'e Salmo: Jè Nainá kitsò-l̄a Cristo, jè xi otixoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na,

⁴³ skanda k'e nga sikkítsajnanguia kondra-lè

ñánda nchasòn ndsokoiì nga 'an, jye kiskikijne-l̄a.”

⁴⁴ Jè David, tsà kos'ín kitsò-l̄a Cristo, ¿kò s'ín tjín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-l̄a David?

Kii kitsò Jesús it'aà ts'e xit̄a xi okóya kjotixoma-l̄a Nainá

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

⁴⁵ K'e nga nchi'nchré ngats'ì xit̄a naxandá, Jesús kitsò-l̄a xit̄a xi kota'yàt'aà-l̄a:

⁴⁶ —Tikindaa yijo-nò it'aà ts'e xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-la nga nikje ndojò ókjá. Tikoáá tsjaá ma-la nga ndaà beèxkón xita xi kj'eíí, ndaà síhixat'aà ya nditsin. Tikoáá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-la nga jñà kítsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjin s'eí. ⁴⁷ Faá'an ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la. Ikjoàn 'ñó ndojò fiko ochikon-la nga mejèn-la nga bitsajna'ma nga mì jcha-la mé kjoa xi s'in. Jñà xita koi isaá tse kjo'in s'e-la.

21

Ton xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'ñó ima
(Marcos 12:41-44)

¹ Jesús k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè xita nchiná xi 'ñó tjin-la ton nga nchibítsajnaya ton-la ya kaxa ñánda sinchá ton kjotjò-la Nainá. ² Tikoáá kijtseè jngò chjoón ka'àn xi 'ñó ima nga tsibítsajnaya jò ndí ton xi chibachjí chjí-la. ³ K'eé kitsò:

—Xi kjoa kixi, k'oaá xán-nò, chjoón ka'àn ima jè, isaá tse ton kòbína mì k'oaá-ne ngats'iì xita xi i'nga. ⁴ Ngats'iì xita koi xi tjin-la ton, koií tsjá-la Nainá jè xi ningui-la, tanga jè chjoón ima, kátsjá yijeé ton xi tjin-la xi tímajchá-ne.

K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'in tjinè-la nga kixoña
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

⁵ Tikoá nchijoóya i'nga-ne xita xi nchikotsejèn-la ingo ítjòn nga ndaà kjoàn ndajo-la; tikoá ndaà kjoàn tsojmi xi kitsjaà kjotjò-la Nainá jñà xita. Jesús kitsò-la:

⁶ —Kjoíí nachrjein k'e nga jñà ndajo kò tsojmi xi ndaà kjoàn xi chitsejèn-la, níí tí jngò s'iyjòsòn-la xíkjin, kixoña yije-né.

Seña xi s'e k'e nga nchrobá machraña nachrjein nga kjoehet'aà isò'nde
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

⁷ K'eé kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, ¿mè nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye kochraña nga k'oas'in koma kjoa koi?

⁸ Jesús kitsò:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. Kjìn xita kjoíí xi 'ín ts'an síkjeén; kitsò: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá], tikoá kitsò-nò: “Jyeé tjina chraña nachrjein nga 'an kotíxoma.” Kì kii onguítjngui-là. ⁹ K'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán, kjoasi, kì tsakjoòn-jèn; mochjeén-né nga k'oas'in koma ítjòn tanga kj'eè tsà jè nachrjein nga kjoehet'aà.

¹⁰ Kitsò-isa-la:

—Naxandá skaàn-kjoè xi kj'eíí naxandá. Koa xitaxá koiits'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eíí naxandá. ¹¹ Ndaà jchán k'oa ch'ón xkón; xkí xi ján naxandá s'e kjinchrá kò ch'in xi 'ñó kjan. Ján ngajmii jcha-la kjojkón xi ch'o tjin kò xi ch'o kjoàn.

¹² Tanga jñò, ítjòn tsoba'ñó-nò xita; kjitjinguikeè-nò kjiko-nò ya ni'ya ingo sinagoga nga ya sindaàjiin. Skinis'en-nò ndayá; kjiko-nò it'aà ts'e xitaxá ítjòn kò ts'e gobernador, tà koií kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'an. ¹³ K'e nga k'oas'in komat'iodn, jè hora nga kénjmi-là xita xi it'aà ts'an. ¹⁴ K'oaá s'in t'è-là takòn, kì tà chjà ítjòn níkítsjeèn kó kixón nga kinókjoaa nga kinchakoo yijo-nò, ¹⁵ koií kjoa-la nga 'an, tsjaà-nò 'én tikoá tsjaà-nò kjoa kjìn-takòn kó s'in kinókjoaa mé-ne nga jñà xita kondra-nò mìkii síikijne-nò k'e nga chibàkjòè. ¹⁶ Skanda jñà sìngatsja-nò xi na'èn-nò, 'ndsè, xinguiqo kò amigo-nò, tikoá síik'en i'nga-nò. ¹⁷ Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an. ¹⁸ Tanga nijngò tsjaskòè chija. ¹⁹ Jè xi kichikjoa-la kjo'in, kijnakon inima-la!

²⁰ K'e nga jcha naxandá Jerusalén nga kitseè jngò itjandii-la soldado, k'oaá s'in tíjiin-nò nga jye kjòchraña nga jngò k'a kjoehesòn yije mé xi tjin. ²¹ Jñà xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtjì ñánda nindoò choòn; jñà xi títsajna Jerusalén, kàtítjokàjiin naxandá, jñà xi ján títsajna campo, kì tí kii nchrobá-ne ijiin naxandá-la. ²² Koií kjoa-la nga nachrjein ts'e kjo'in-né mé-ne nga kítasòn yije-ne koni s'in tíchja Xojon xi tjit'aà 'En

Tsjeè-la Nainá. ²³ ¡Ima xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi ìxti xó nchisíkaki jñà nachrjein koi, nga 'ñó tse kjo'in s'e it'aà nangui! Xi kjoajti-la Nainá, tse kjo'in koi'nè-la xita naxandá Israel. ²⁴ Tjín xita xi kicha machitín kiyá-ne; tikoáá tjín xi kj'eíí nangui kjíko preso jñà xita kjoichán. Jñà xi mìtsà xita judío, 'ñó ch'o sùiko nga skoetoòn jñà xita naxandá Jerusalén; jñà kotìxoma skanda k'e nga kítasòn nachrjein-la xita koi.

*K'e nga kjoíí ìjngòd k'a-ne Ki'ndí-la Xita
(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)*

²⁵ 'Ikjoàn jcha-la jè ts'oi, sá kò ni'ño nga kotsejèn-la seña xi ch'o kjoàn. I it'aà nangui, ngats'ìi xita 'ñó tsakjón nga kji'nchré-la nga 'ñó kjone nga fi nchrobá ndáchikon. ²⁶ Jñà xita chiba-la kiyáya-né nga tsakjón k'e nga skoe kjoa xi komat'in isò'nde. Skanda jñà ni'ño xi tjín ngajmìi kijiyaá-la. ²⁷ Ikjoàn skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobàjñàa jjiin ifi. Tsee nga 'ñó kò kjoajeya kjoiiikoa. ²⁸ K'e nga kots'ia kjoa koi nga k'oas'ín koma, kixi tinchaà, chjímìi'ngaà skoò, tsja t'è-là inima-nò, chíñakjoa nga jyeé kjòchraña nachrjein nga jñò kítasajnandeíí-nò.

²⁹ K'ee tsibénojmi jngòd-la kjoa xi mangàsòn; kitsò-la:

—Chítsejèn-là yá toò iko, ngats'ìi yá xi tjín. ³⁰ K'e nga jye bíts'ia nga bíjts'én xka-la yá, jyeé 'yaà nga nchrobá machraña chon ndobá. ³¹ K'oaá tìs'ín tjín, k'e nga jcha nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kátasijiin-nò nga jye tíjnat'aà chraña-nò nachrjein nga jcha kó s'ín otìxoma Nainá.

³² 'Xi okixi, k'oaá xán-nò: Mikìi kiyá xita xi tjín nachrjein koi skanda kóni nga jye kítasòn yije jñà kjoa koi. ³³ Jè ngajmìi kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mikìi kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁴ T'een kindà yijo-nò; mikìi biì'nde nga sítajaajìin inima-nò jñà kjoa xi ch'o tjín koni kjoa ch'i, kjoa chrjá'a, kò kjoa xi nikájnoò i isò'nde. Tsà k'oas'ín s'een, mikìi titsajnandaà jè nachrjein k'e nga 'an kjoiaa ìjngòd k'a; tà niton kjoíí nachrjein, skané-nò koni jngòd ch'an. ³⁵ K'oaá s'ín komat'in ngats'ìi xita xi tjín nga tíjtsa isò'nde. ³⁶ Jñò, ndaà títsajna, tìtsi'ba kijndà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga s'e-nò nga 'ñó nga koma kitjojñòd ngats'ìi kjo'in xi k'oas'ín koma, tikoá mé-ne nga mikìi kosobà-nò nga kincha nguixkon Ki'ndí-la Xita.

³⁷ K'e nga nachrjein, Jesús, yaá tsakóya ya nditsin ingo ítjòn. K'e nga majñò yaá fisikjáyá ya nindoò xi 'mì Yá Olivo. ³⁸ Kjìn xita naxandá, f'ìikon ya nditsin ingo ítjòn nga xkì tajñòya; f'ìi 'nchré-la mé 'én xi okóya.

22

*Kiís'ín tsohótsji'nde-la xita kondra-la Jesús nga tsoba'ño
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)*

¹ Jyeé tímachraña nachrjein nga bitjo s'eí Paxkò k'e nga kjèn inchrájin xi tsjìn-la na'yo san jñà xita judío. ² Jñà xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjotìxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, nga tsakjón-la xita naxandá, tsohótsji'nde-la kó s'ín sùiko Jesús nga sùik'en.

³ Jè xita neíí jahas'en-jìin inima-la jè Judas xi tikoá Iscariote 'mì, xi ya itjojiin ts'e xita xi tejò ma-ne xi tsajmeiiko Jesús. ⁴ Judas, kiìkako jñà xita sko-la no'miì kò xita sko-la xi síkinda ingo ítjòn nga tsajoóya-ne kó s'ín sùingatsja Jesús. ⁵ Jñà xita koi, tsjaá komà-la; tsibíndaajìin nga ton tsjá-la. ⁶ Judas, kòkjeiín-la, ikjoàn tsohótsji'nde-la kó s'ín sùingatsja Jesús nga mikìi skoe jñà xita naxandá.

*K'e nga jè Jesús tsakjèn-kò xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)*

⁷ Ijchò nachrjein-la s'eí ts'e inchrájin xi tsjìn-la na'yo san, k'e nga k'oas'ín tjínè-la nga biyaà orré xi bíxteèn jní-la xi it'aà ts'e s'eí Paxkò. ⁸ Jesús kisikasén Pedro kò Juan, kitsò-la: —Tanguió kindàa tsojmì xi kjoa ts'e s'eí Paxkò mé-ne nga kichiaá.

⁹ Jñà xita-la kiskònanguì-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga konguí kindàa-jen?

¹⁰ Jesús kitsò:

—K'e nga kitjás'en-jñòò naxandá, ya skakjoò jngoò xita x'in xi 'yajen jngoò nisa nandá. Tanguítjngui-là skanda ya ñánda kjoahas'en ni'ya. ¹¹ Kot'in-là nei-là ni'ya: “Jè Maestro kjònangui: ¿Ñánda tíjna cuarto-là ni'ya ñánda kókjen-koaa xita xi kota'yàt'aà-na ts'e s'eí Paxko?” ¹² Xita jè, kòkò jngoò-nò cuarto xi tiyà kji xi jye ndaà choòn xi ya tíjnasò'nga ni'ya. Ya tindaà nga kichiaá.

¹³ Jñà xita koi, kiì; k'oaá s'in kisakò-là koni s'in kitsò-là Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁴ K'e nga ijchò hora nga kòkjen, Jesús tsibijnat'aà ímixa kò xita-là xi tsibíxáya-là.

¹⁵ Kitsò-là:

—¡'Nó tsìkìtsjeèn nga mejèn-na kókjen-kò-nò ts'e s'eí Paxko nga tikj'eè fi-na kjoa biyaà! ¹⁶ K'oaá xán-nò nga mì tì kiì kókjeen-na s'eí Paxko skanda k'e nga kitasòn yije kjoa ts'e s'eí Paxko jñà nachrjein k'e nga Nainá kotixoma.

¹⁷ K'eé kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-là kjondaà Nainá, kitsò:

—Chjoé, tika'bí-là xinguioo; ¹⁸ k'oaá xán-nò nga mì tì kiì ski-na vino skanda k'e nga kotixoma Nainá.

¹⁹ Ijjoàn kiskoé inchrajín, kitsjaà-là kjondaà Nainá, kisixkoaya, kitsjaà-là xita-là, kitsò:

—Inchrajín jè, yijo-na-né nga 'aán kiyá ngajo-nò. K'oa tís'in t'een nga tixkoaya inchrajín, mé-ne nga koiìtsjeèn-nò xi it'aà ts'an.

²⁰ K'e nga jye tsakjèn, k'oaá tís'in kis'iin; kiskoé chitsín, kitsò:

—Chitsín jè, jè-né xi kjoa xitse xi bindaajiin-kò-nò xi it'aà ts'e jní-na xi xíxteèn xi kjondaà tsajòn nga makixiya kjoa. ²¹ Íí tíjnat'aako-ná ímixa, jè xita xi siingatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na. ²² Xi okixi, 'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na, tjínè-na nga kiyá. Tanga, jima xó-ne jè xita xi siingatsja-na!

²³ Jñà xita-là tsibíts'ia nga kiskònangui-là xíkjín, kitsò:

—¿Yá-né xi k'oas'in siingatsja?

Yá-né xi tíjna ítjòn

²⁴ Jñà xita-là tsajoókjoò xi kjoa ts'e yá-né xi tíjna ítjòn. ²⁵ Jesús kitsò-là:

—Jñà xitaxá ítjòn-là xi mìtsà xita judío, 'nó beètòòn xita naxandá-là, tanga jñà xitaxá koi, tsò-né nga ndaà xita. ²⁶ Tanga jñò, mìkiì k'oas'in s'een. Jè xi tíjna ítjòn, isaá nangui kàtìjna; jè xi otíxá, tà saá jè kàtama chi'nda. ²⁷ ¿Yá-né xi tíjna ítjòn? ¿A jè xi bijnat'aà ímixa, o xi jè xi bíya tsojmì? ¿A mìtsà jè xi bijnat'aà ímixa? Tanga i'ndeì, mìkiì k'oas'in koma. 'An, tíjnajiin-nò koni jngoò xita chi'nda xi síxá-nò.

²⁸ 'Skanda kó-ne nga tàts'en-là kjoa, jñò-nò xi titsajnakò kjit'aà-ná nita mé kjoa xi tímat'ian. ²⁹ Koií kjoa-là nga 'an siingatsja-nò kjotixoma nga jñò kotixomaà koni s'in kisingsatsja-na Nainá xi Na'èn-na, ³⁰ mé-ne jñò, ya kichioò tikoa s'ioo ya it'aà ímixa-na ñánda tìhotixoma, tikoa ya kitsajnasòn íxile ts'e kjotixoma nga jñò, kíndaajiin-là xita xi tejò tje-là ts'e naxandá Israel.

Én xi kùichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kiichja-isa Na'èn-ná, kitsò:

—Simón, Simón, jè xita neií kisijé'nde nga mejèn-là 'nó skót'aà-nò. K'e nga skót'aà-nò, yaá jcha-là yá-né xi ndaà kò xi mìkiì ndaà, koni s'in nìkò trigo nga matsjeè.

³² Tanga 'an, tsibítsi'batji-lè mé-ne nga mì jchijjat'aà-lè nga mokjeiín-lè xi it'aà ts'an. K'e nga jye sikátjifaya-ne xi it'aà ts'an, tìsìkoiì xinguìi nga kixi kítsajna.

³³ Simón kitsò:

—Na'èn, tíjnandaà-ná nga kjíko-lè nas'in ndayá k'oín, nas'in skanda kiyáko-lè.

³⁴ Jesús kitsò-là:

—Ngaji Pedro, k'oaá xan-lè, i'ndeì, jàn k'a k'oa sí nga mìkiì yaxkon-ná k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí.

K'e nga jye kjòchrañà nachrjein nga k'oi-là kjo'in Jesús

³⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—K'e nga kisikasén-nò nga tsanguió nìka'bió 'én-na nga mìkì kich'à tòn, mìkì kich'à chijtsa, mìkì xoxté kitsjaya, ¿mé xi kisichjaat'aà-nò?

Jñà xità kitsò:

—Nímé-jèn.

³⁶ K'eé kitsò-la:

—I'ndeì, jè xi tjín-la chijtsa tòn, kàtakjoé; tìkoa jè xi tjín-la na'ya kàtakjoé; kò jè xi tsjìn-la kichà ndojò, kàtatjina nachrokìsòn-la koà kàtatse kichà-la. ³⁷ K'oaá xán-nò nga tjínè-la nga kítasòn koni s'ín tíchja Xojòn xi tjít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an nga tsò: “K'oaá s'ín skoe-ikon koni jngoò xità xi mìkì ndaà s'ín.” Koni s'ín tíchja 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an, kítasòn yije-né.

³⁸ Jñà xità-la kitsò:

—Na'èn, kjioè jò-najèn kichà ndojò ijndé.

Jè Jesús kitsò:

—Kàtje kjoa.

K'e nga jè Jesús tsibítsi'ba ya nindoò Yá Olivo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Jesús kii nga kiichjat'aà-la Nainá ya ñánda 'mì nindoò Yá Olivo koni s'ín s'ín kjit'aà; ikjoàn kiitjngui xità xi kota'yàt'aà-la. ⁴⁰ K'e nga ijchò i'nde jè, kitsò-la xità-la:

—Títsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

⁴¹ K'eé tsasit'aà xìn chiba-la koni kji saté jngoò ndajò k'e jngoò xità osén. Tsasèn-xkó'nchi, ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá. ⁴² Kitsò:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, chjaàxìn-ná kjo'in jè; tanga mìtsà jè kítasòn 'én-na, jè kàtabitasòn tsiji.

⁴³ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne ngajmì nga kitsjaà-isa-la nga'ño. ⁴⁴ Nga tse kjo'in tískjeiin inima-la, isaá 'ño kiichjat'aà-la Nainá; chiba-la kitjoèndá-né, jè ndátsjèya-la xi chixòt'aà nangui, jní kjoàn.

⁴⁵ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, kii jngoò k'a-ne ñánda títsajna xità xi kota'yàt'aà-la. Tanga k'e nga ijchò, jyeé kjijjòfè, koií kjoa-la nga 'ño 'on ma-la inima-la. ⁴⁶ Kitsò-la:

—¿Mé-ne titsayijòfè-nò? Tístjeen, títsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

Kii komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko tik'eé tíchja-isa Jesús, kjìn xità ijchò; jè tsó'ba ítjòn Judas, xi ya itjojin ts'e xità-la Jesús xi tejò ma-ne. K'e nga ijchò, kii kasit'aà chraña-la Jesús nga kiskine'a. ⁴⁸ Jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji Judas, ¿a k'oaá s'ín tà jngoò kjoa xi chine'aá nìngatsja-ná 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na?

⁴⁹ Jñà xità-la xi i'nga, k'e nga kijtseè kjoa xi komat'in Jesús, kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga kich'on-jèn kichà ndojò?

⁵⁰ Jngoò xità-la Jesús tsajá-la kichà ndojò jè chi'nda-la nò'miì ítjòn, tsatet'aà líká kixi-la. ⁵¹ K'eé kitsò Jesús:

—¿Kì k'oaá nìkoo, kàtje kjoa!

Ikjoàn tsohót'aà-la tsja líká-la; nitoón kjòndaà-ne. ⁵² K'eé kitsò-la jñà xità xi j'ikjaá xi xità sko-la nò'miì kò xità xi síkinda ingo ítjòn kò xità jchínga:

—¿Mé-ne k'oas'ín kà'nè-nò nga kichà machìtin kò yá kich'à koni tsà jngoò xità chijé kòf'ichjaà? ⁵³ Nachrjein inchijòn tsohótijnako-nò ya nditsin ingo ítjòn; ¿mé-ne nga mìkì ya kindobà'ño-ná? Koií kjoa-la nga jè hora jè nga jño choòn, tsajòn-nò k'e nga jè xità neí tíhotíxoma.

K'e nga jè Pedro mìkì tsibénojmi nga beèxkon Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús, kitsobà'ńó x̄ita, kiiko ni'ya-la no'miì ítjòn. Jè Pedro, tà kjiìn tà kjiìn tsajmeètjngui-la. ⁵⁵ Ya jngòò osen nditsin, jña x̄ita tsibítse jngòò ni'ín, ikjoàn tsibít-sajna'ngui jngòò itjandii. T̄ikoa jè Pedro tsibìjnajiìn-la x̄ita. ⁵⁶ K'ée jngòò chjoón chi'nda kijtseèxkon Pedro nga t̄ijna'ngui; kiskod'an, kitsò:

—X̄ita jè, t̄ikoaá yaá tsóhoko Jesús.

⁵⁷ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né, kitsò:

—Ngaji chjoón, x̄ita jè, miikiù bexkoan.

⁵⁸ Xi komà ijngòò t̄jò, nguì jngòò x̄ita kijtseèxkon Pedro, kitsò-la:

—T̄ikoaá ngaji, yaá tjaàkoii Jesús.

K'ée kitsò Pedro:

—Ngaji x'iiin, mìtsà ya tsòhokoaa.

⁵⁹ Nga komà iskan, t̄jín-la tsà jngòò hora, t̄ikoaá 'ńó okitsò nguì jngòò x̄ita:

—Kixií kjoa, x̄ita jè, yaá tsóhoko, t̄ikoaá yaá i'nde-la Galilea.

⁶⁰ Pedro kitsò:

—Ngaji x'iiin, miikiù be mé 'én xi ko'mi-la.

T̄ik'ée-ne tíchja Pedro kiskindàya kóxtí. ⁶¹ Kisikátjifaya Na'èn-ná Jesús, kiskoòtse-jèn-la Pedro. K'ée tsibítsejèn-la Pedro 'én xi kitsò-la Na'èn-ná Jesús nga kitsò-la: “Jàn k'a k'oa sí nga miikiù yaxkon-ná k'e nga t̄ikj'e è kjindàya kóxtí.” ⁶² Jè Pedro, k'ée itjo ni'ya, ikjoàn 'ńó jchán kiskindàya nga 'on komà-la inima-la.

Kós'ín kiichja x̄ita xi kisìsobà-la Jesús

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Jña x̄ita xi nchisikinda Jesús, kisìsobà-la t̄ikoa tsajá-la. ⁶⁴ Tsibíchjoà xkon, ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—jKoatìn-nájen yá xi tí'beé-lè!

⁶⁵ Kjìn kjoa t̄jín-isa xi kj'eíi xi 'ńó 'on kitsò-la.

K'e nga kiiko Jesús ñánda t̄ijna x̄itaxá ítjòn ts'e x̄ita judío

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ K'e nga kis'e isén, kjòxkóya jña x̄ita jchínga ts'e x̄ita judío, x̄ita sko-la no'miì ko x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiù Moisés; kiiko Jesús ya ñánda maxkóya jña x̄itaxá ítjòn; ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

⁶⁷ —Koatìn-nájen, ¿a ngaji-né xi Cristo, [xi xó kisikasén-lè Nainá], o xi majìn-né?

Jesús kitsò:

—Tsà k'oa xán-nò: “'An-ná”, miikiù kòkjeiín-nò. ⁶⁸ Tsà 'an skònangui-nò, jñò, miikiù k̄inókjoaa t̄ikoaá miikiù sikíjnandeíi-ná. ⁶⁹ Jyeé ijchò hora-la nga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na yaá kótijnat'aà kixi-la Nainá xi 'ńó tse nga'ńó t̄jín-la.

⁷⁰ Ngats'iì x̄ita kitsò:

—¿A ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè?

Jesús kitsò-la:

—Jñò sobà xi obixón nga 'an-ná.

⁷¹ K'ée kitsò jña x̄ita:

—¿Yá x̄ita xi mochjeén-isa-ná xi tsja 'én? Jña sobá titsana'ya-lá koni s'ín tíchja-ne tso'ba.

23

K'e nga kiiko Jesús ñánda t̄ijna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Tsasítjen ngats'iì x̄ita, kiiko Jesús ñánda t̄ijna Pilato. ² K'e nga ijchòko nguixkon Pilato, jña x̄ita tsibítse'ia nga tsohóngui, kitsò:

—X̄ita jè, kjòtsji-najen nga kj'eíi ndiyá fiko naxandá-ná. Tsò-né nga mì xó kii kichjtjia tsojmì xi it'aà ts'e César, x̄itaxá ítjòn ts'e Roma; t̄ikoaá tsò-né nga jè xó xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga x̄itaxá ítjòn k̄ijna.

³ Jè Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿A jì-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Kitsò Jesús:

—Ngajíí xi k'oa si nga 'an-ná.

⁴ Pilato kitsò-la jñà xita sko-la no'miì kò xita naxandá:

—Nimé jé xi matsji-na ít'aà ts'e xita jè.

⁵ Tanga jñà xita, isaá 'ñó kiichja nga tsohóngui, kitsò:

—Kj'eíí s'ín okóya-la xita naxandá nga ótsji-la kjoasiì. Tsibíts'ia-ne nangui Galilea, kóhokji nangui Judea, skanda i Jerusalén.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna Herodes

⁶ K'e nga ki'nchré Pilato jè 'én xi tsò, Galilea, kiskònangui-la xita: ¿A yaá i'nde-la?

⁷ K'e nga kis'enojmí-la nga ya i'nde-la, kisikasén-la jè xita xi tíjna xitaxá ítjòn Galilea xi 'mì Herodes; jñà nachrjein koi, tikoáá ján tíjna naxandá Jerusalén. ⁸ Herodes, k'e nga kijtseèxkon Jesús, 'ñó tsja komà-la nga kjòtsee mejèn-la nga skoexkon, nga jyeé kjìn kjoa kii'nchré xi ít'aà ts'e. Mejèn-la skoe jngoò kjoxkón xi s'ín. ⁹ Kjìn skoya kjoa kiskònangui-la, tanga jè Jesús, nijngoò 'én kiichja. ¹⁰ Tikoáá yaá títsajna jñà xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjótixoma-la Nainá xi kiskì Moisés nga 'ñó nchihóngui. ¹¹ Jè Herodes kò soldado-la tsachrjekàngui-né; kisikákjá nikje xi 'ñó ndaà kjoàn koni ts'e xitaxá ítjòn nga kisisobà-la; ikjoàn kisikasén ijngoò k'a-la jè Pilato. ¹² Nachrjein jè, tsajoóndaà-ne jè Pilato kò Herodes; k'e nga sa ítjòn, kondraá títsajna-la xikjín.

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Pilato tsibíxkóya jñà xita sko-la no'miì kò jñà xitaxá, ngats'ìi xita naxandá, ¹⁴ kitsò-la:

—Jñò, kinikasén-ná xita jè nga onguioò; bixón-nó nga kjoasiì ótsji-la xita naxandá; tanga 'an, kiskònanguií-la nga nguixkoòn; ngats'ìi 'én xi 'biod, nimé jé sakó-na ít'aà ts'e.

¹⁵ Tikoáá jè Herodes, kisikasén ijngoò k'a-na xita jè nga nimé jé kisakòt'aà-la. Tsjìn-la jè nga kiyá. ¹⁶ Tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikjínandeíí-na.

¹⁷ K'oaá s'ín tjínè-la, k'e nga bitjo s'eí Paxko, bijnandeíí jngoò xita xi ndayá títsajna'ya.

¹⁸ Tanga jñà xita naxandá, tà jngoò jtaá kii ngats'ìi, kitsò:

—¡Kàtiyaà Jesús; tikjínandeíí-nájen Barrabás!

¹⁹ Barrabás, ndayá tíjna koií kjoa-la nga xita naxandá Jerusalén kisikjaán-kjoò tikoá xita kisik'en jngoò. ²⁰ Pilato, mejèn-la nga siikjínandeíí Jesús; ijngoò k'a kiichja-la xita naxandá. ²¹ Tanga jñà xita naxandá, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

²² Xi ma-ne jàn k'a kitsò-la xita naxandá:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne? 'An, nimé jé sakó-na xi ít'aà ts'e nga kiyá. Tikoáá-ne tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikjínandeíí-na.

²³ Siì kis'iin xita, 'ñó kiichja nga mejèn-la krò sít'aà Jesús. Koií kjoa-la nga 'ñó chja xita naxandá kò xita sko-la no'miì, kisikijne nga kisikitasòn Pilato. ²⁴ Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtitasòn koni s'ín síjé xita naxandá. ²⁵ Kisikjínandeíí Barrabás, xita xi xó k'oas'ín kisijé-ne naxandá xi tíjna'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji koa xita kisik'en. Ikjoàn kisìngatsja Jesús nga k'oas'ín kàtasíko koni s'ín mejèn-la.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ K'e nga kiiko Jesús nga kii sík'en ít'aà krò, kitsobà'ñó jngoò xita xi tìnchrobá-ne rancho-la xi 'mì Simón xi ya i'nde-la ñánda 'mì Cirene; jè kisik'ajen krò nga kiitjinguiko-la Jesús.

²⁷ Kjìn xita naxandá tjingui-la, tikoáá kjìn íchjín tjingui-la xi kjindáyakeè nga mahi-makeè kjoa xi tímat'in Jesús. ²⁸ Jesús, kisikátji, kiskoòtsejèn-la, kitsò:

—Íchjín xi Jerusalén tsajòn, kì 'an chihindáyachaa-ná, chihindáyachaa yijo-nò kò ts'e ixti-nò. ²⁹ Kijchò nachrjein k'e nga tse kjo'in s'e nga kitsò xita: “Mé tà ndaà-la jñà íchjín

xi 'ndi, xi tsjìn-la ixti, xi mìkìi ki'ndí tsi'beé, xi mì ixti kisìkaki nga ìsaá chiba sùkájno.”
³⁰ Ikjoàn koìts'ia nga kùtsò-la nindoò: “¡Kàtakaàné-najen!” K'oa tì kùtsò-la chrjànguì-la
 nindoò: “¡Tijtsa'nde-nájen!” ³¹ 'An, koni jngòè yá xkoén, tanga 'nó ch'o síko-na xita; jñò
 xi xita Jerusalén tsajòn, isaá tà 'nó ch'o sùko-nò xita koni jñà yá kixì.

³² Tìkoá kùiko jò xita xi tse jé tjín-la nga tìkoá krò kiyát'aà. ³³ K'e nga ijchòko ya i'nde
 ñánda 'mì l'nde Sko Mik'en, tsasíjnat'aà krò Jesús ko xita xi jò ma-ne, jñà xi tse jé tjín-la;
 jngòè, tsasíjnat'aà nga kixì-la koá jngòè, tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ³⁴ K'ée kitsò Jesús:
 —Na'èn, tijchàat'aà-la; mìkìi beè mé kjoá xi s'ín.

Ikjoàn jñà soldado kisìskáko nikje-la Jesús nga kisìka'bí-la xíkjin yá ts'e koma. ³⁵ Jñà
 xita naxandá nchikotsejèn-la; tìkoá jñà xitaxá ítjòn nchisísobà-la, nchitsò:

—Xita xi k'eií tsachrjetjì kjo'in; tsà kixì kjoá nga jè xi Cristo xi xó k'oas'ín jaàjiin-ne
 Nainá, kàtachrjetjì kjo'in yijo-la.

³⁶ Tìkoáá jñà soldado kisìsobà-la Jesús. Ijchò kinchat'aà chraña-la; kitsjaà-la nandá
 vinagre nga sùkìi. ³⁷ Kitsò-la:

—¡Tsà jì-né xi xitaxá ítjòn-la xita judío, tìkíjnandeíí yijo-lè!

³⁸ Tìkoá tjít'aasòn-la skò krò xi 'én griego, 'én latín, ko 'én hebreo xi tsò: “Jè jèè xi
 Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

³⁹ Jñà xita xi tse jé tjín-la xi tìkoá ya tjohónguit'aà krò, jngòè xi 'nó 'nga kùichjako Jesús,
 kitsò-la:

—¡Tsà jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], tìkíjnandeíí yijo-lè tìkoá tìkítsajnan-
 deíí-nájen!

⁴⁰ Jè xita xi ijngòè tsohótiko xíkjin, kitsò-la:

—¿A mì tsakjoòn-la Nainá nga ngásòn kjo'in titsanìkjaán? ⁴¹ Xi okixì, jñà ok'ín-ná
 nga sùkjaán kjo'in nga kichjiá jé-ná, koi kjoa-la nga 'nó ch'o ki'né; tanga jè xita jè, nímé
 xi ch'o kis'iin.

⁴² K'ée kitsò-la Jesús:

—Tìkítsjeèn-ná k'e nga jye kíts'ií nga kotixomai.

⁴³ K'ée kitsò Jesús:

—Okixíí xi xan-lè; i'ndeí, ján kijnako-ná ngajmìi ya i'nde ñánda 'nó ndaà choòn.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ K'e nga ijchò nchisen, kòjñò nga tíjtsa isò'nde skanda xi jàn nga nguixòn. ⁴⁵ Jè ts'oií,
 kòjñò, koá jè nikje xi tjohóya jngohosen ingo ítjòn, jòya komà nga kixojndà. ⁴⁶ Jesús 'nó
 kùichja, kitsò:

—¡Na'èn, ndseíí bíjnaya inìma-na!

K'e nga jye okitsò, k'en.

⁴⁷ Jè xita skò-la soldado, k'e nga kijtseè kjoá koi koni s'ín komà, kijtseèxkón Nainá,
 kitsò:

—Kixíí kjoá, xita jè, xita kixì-né.

⁴⁸ Ngats'ií xita xi chixoña nga nchikotsejèn, k'e nga jye kijtseè kjoá xi komà, kù-ne
 ni'ya-la; kisìjts'iin-sòn inìma-la nga 'nó tse kjoaba kis'ejìin inìma-la. ⁴⁹ Ngats'ií xita
 xi beèxkon Jesús ko íchjín xi inchrobà-tjìngui-la skanda ján Galilea, kjiin jncha-ne nga
 nchikotsejèn-la.

K'e nga kisìhijìin Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Tíjna jngòè xita xi 'mì José xi 'nó ndaà xita, tìkoáá xita kixì-né. Yaá i'nde-la ñánda
 'mì Arimatea, jngòè naxandá xi chja-ne Judea. Tìkoáá xá ítjòn tjín-la ts'e xita judío.

⁵¹ Jè José, tìkoáá tíkoáá-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá; mìkìi tíjngòè-ikon
 koni s'ín tsajoóya-ne xitaxá xíkjin koni s'ín kisìko Jesús. ⁵² Kùikon Pilato; kù s'íjé'nde-la
 nga kjinchrobàko yijo-la Jesús. ⁵³ Kiskónájen-t'aà krò; kisìkájte jngòè nikje lino chroba.
 Ikjoàn kù kìhijìin. Kiskinis'en-ngui jngòè ngajo mik'en ñánda nga xó k'oas'ín kitáx'a-ne

naxi. I'nde jè, ni saá jngoò mik'en sihiijn. ⁵⁴ Nachrjein jè, víspera-la s'eí Paxko-né; jye kjomeè bijchó hora nga kots'ia jè nachrjein nìkjáya.

⁵⁵ Jñà íchjín xi tjiko kóni nga inchrobà-ne Galilea, kiitjìngui-la; kijtseèxkon ngajo mik'en kó s'ín kisijna yijo-la Jesús. ⁵⁶ K'e nga j'ìi-ne ni'ya-la tsibìtsajnándaà xkiì xi 'ñó ndaà jne ko xkiì na'yo. Ikjoàn kisìkjáya íchjín jè nachrjein nìkjáya, koni s'ín tíchja kjotíxoma.

24

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

¹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, 'ñó tajñòya kù jñà íchjín ya ngajo mik'en ñánda kisihijín Jesús nga kiìko xkiì jne xi tsibìtsajnándaà nga kùixten-jno yijo-la Jesús; tíkoa kjihijitako íchjín xi kj'eí. ² K'e nga ijchò, kijtseè jè ndajo xi tíchjoàjto-la ngajo mik'en, xìn kijna. ³ K'e nga jahas'en-ngui ngajo mì tì kù kjòtsji-la yijo-la Na'èn-ná Jesús. ⁴ K'e nga nchisikájno íchjín koi, tà nitoón chinchat'aà jò-la xita x'in xi íkjá nikje xi ote ni'ín kjoàn. ⁵ Íchjín koi, tà kitsakjòn-la; chinchá-ñiat'aà nangui. K'eé kitsò jñà xita x'in xi jò ma-ne:

—¿Mé-ne i binchaàtsjijín-la mik'en jè xita xi tíjnakon? ⁶ Mì tì yá tjín-ne ijndé, jyeé kòfaáya-la. Tíkítsjeèn koni s'ín kitsò-nò k'e nga tisa tsibìjna Galilea, ⁷ nga kitsò: “Mochjeén-né nga jè Kí'ndí-la Xita, jñà kongatsja xita jé nga koòt'aà krò tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoaáya-la.”

⁸ Jñà íchjín koi, k'eé tsibìtsjeèn-la koni s'ín kitsò Jesús. ⁹ K'e nga j'ìi-ne nga kù katsejèn-la ngajo mik'en, tsibénojímí-la jñà xita xi tsibíxáya-la xi tejngoò ma-ne ko xita xi i'nga. ¹⁰ Jñà íchjín koi, jè xi 'mì María Magdalena, Juana, María xi nea-la ma-ne Jacobo ko xi kj'eí íchjín-isa; jñà xi ijchòko 'én nga tsibénojímí-la jñà xita xi tsibíxáya-la. ¹¹ Tanga jñà xita-la Jesús, xi kjoa nìton, tà kjoaská komà-la; mìkiù kòkjeiín-la 'én xi tsibénojímí-la jñà íchjín.

¹² Tanga jè Pedro, tsangachikon, kù katsejèn-la ngajo mik'en; k'e nga kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtseè nga tà jñà kjioò nikje xi kisijtjéjín Jesús. Ikjoàn kù-ne ni'ya-la; tà kjòxkón-la kjoa xi komà.

Ndiyá Emaús

(Marcos 16:12-13)

¹³ Tijè-ne nachrjein, jò xita xi kota'yàt'aà-la Jesús nchifi jngoò naxandá xi 'mì Emaús, xi tjín-la tsà tejngoò kilómetro skanda ján Jerusalén. ¹⁴ Nga nchifi ya ndiyá, koií nchijoóya-ne ngats'ìi kjoa xi komà. ¹⁵ Nga nchijoónojímí tíkoa nchikjòngui-la xikjín ijchòtjìngui chraña-la xi tijè-ne Jesús xi taña tsobáhijitako. ¹⁶ Tanga jñà, k'oaá komà-la koni tsà tíchjoà xkon, mìkiù kijtseèxkon. ¹⁷ Jesús kiskòngui-la, kitsò-la:

—¿Mé 'én xi ondaà chibàya-nò nga tjaàya ndiyá? ¿Mé-ne ba tjín-nò?

¹⁸ K'eé kiichja Cleofas, kitsò:

—Ngats'ìi xita naxandá Jerusalén, tà jì ta jngoò-lè xi mìkiù tjíin-lè jè kjoa xi komà ján Jerusalén, jñà nachrjein xi tsato.

¹⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé kjoa-ne?

Jñà xita koi kitsò-la:

—Kjoa ts'e Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kiichja ngajo-la Nainá; kis'eé-la nga 'ñó, ma yijeé-la nita mé kjoa-ne, nita mé 'én-ne nga nguixkon Nainá, nguixkon ngats'ìi xita naxandá. ²⁰ Xita sko-la no'miù, ko xitaxá tsajen, kisìngatsja xita Romano nga kisìk'en, tsohót'aà krò. ²¹ Ngajen, titsachiñá-lajen, bixón-nájen tsà jè Mesías xi sikkítsajnándeí-ne xita naxandá Israel. Tanga i'ndeí, jyeé tjín-la jàn nachrjein nga k'oas'ín komà kjoa koi. ²² Tíkooá tjín i'nga íchjín xi títsajnájin-najen, xi tajñòya kòfi katsejèn-la jè ngajo mik'en. K'e nga kòf'ìi-ne kàbincháxkón-najen nga kàbénojímí-najen ²³ nga mì xó kù kàsakó-la yijo-la Jesús; tíkoa kàbeèxkon xó àkjale xi kàtsò-xó-la: Jesús tíjnakon-né. ²⁴ K'eé kòfi

i'nga xita xingui-jen xi kòfi katsejèn-la ngajo mik'en, k'oaá t̄is'ín kàbeèxkon koni s'ín kàtsò j̄nà íchjín tanga jè Jesús, mì xó ki kòbeè.

²⁵ K'ée kitsò Jesús:

—;Mé tà tòn̄dò-nò t̄ikoa mé tà t̄ajaaj̄iìn t̄jín in̄ima-nò nga mik̄i ndaà mokjeiín-nò kjoa xi kitsò j̄nà xita xi kiichja ngajo-la Nainá! ²⁶ ¿A mìtsà t̄j̄iìn-nò? K'oaá s'ín t̄j̄inè-la Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga ít̄jòn s̄iikjeiín kjo'in, ikjoàn kjoahas'en ngajm̄i ñánda jeya k̄ijna.

²⁷ Tsibenojmiya-la kó tsòya-ne koni s'ín t̄ichja ngats'ìi Xojon-la Nainá it'aà ts'e Cristo. Tsibits'iāko-ne xojon xi kisk̄i Moisés; ikjoàn tsibenojmiya-la ngats'ìi xojon xi kisk̄i j̄nà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁸ K'e nga ijchò ya naxandá ñánda nchifi xita koi, Jesús, k'oaá kis'ìin koni tsà isa k̄j̄iìn t̄ifi. ²⁹ Tanga j̄nà xita koi, kjo'ñó kis'ìin-la nga kisik̄ijna; kitsò-la:

—Tijnako-nájen; jyeé kjòhoxòn, jye kiskaàt̄j̄i ts'oi.

Jè Jesús, kòkjeiín-la; jahas'en ni'ya; tsibijnako. ³⁰ K'e nga jye t̄itsajnat'aà ímixa, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkoaya, ikjoàn kitsjaà-la j̄nà xita. ³¹ K'ée kitax'a xkon; kijtseèxkon nga jè Jesús; tanga jè Jesús, tà kichijà-né nga nguixkon xita koi. ³² K'ée kitsò-la xik̄jín:

—Koií-la kjoa-la nga ndaà kòmatsja-la in̄ima-ná k'e nga t̄ihókonojmi-ná ya iya ndiyá nga t̄ibenojmi-ná kjoa ts'e Xojon-la Nainá.

³³ Mì t̄i k̄i kiskoòñà-ne, kisik̄at̄ji n̄itoón-ne nga k̄i-ne Jerusalén; ijchò ìjngodò k'a-ne jngodò ni'ya ñánda t̄itsajnat̄j̄in xik̄jín xi tejngodò ma-ne kò xita xi kj'eif'isa. ³⁴ J̄nà xita xi tejngodò ma-ne kitsò-la xik̄jín:

—Kixií kjoa, jyeé kòfaáya-la Na'èn-ná Jesús; jyeé kòbeèxkon Simón.

³⁵ K'ée tsibenojmi j̄nà xita xi jò ma-ne kó s'ín komàt'in ya iya ndiyá koá kó s'ín komà nga kijtseèxkon Jesús k'e nga kisixkoaya inchrájin.

*K'e nga jè Jesús tsatsejèn-j̄iìn osen ñánda t̄itsajna xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23)*

³⁶ Tákó tik'eé nchichja-isa nga nchibenojmi-la xik̄jín kjoa koi, nga tsasijnajiìn osen-la Jesús; kisihixat'aà, kitsò-la:

—Nainá, 'nchán kàtasík̄itsajna-nò.

³⁷ J̄nà xita koi, tsí ndaà kitsakjòn, koá tsí ndaà kisinchaàxkón; k'e nga kijtseè, komà-la tsà tà in̄ima-la mik'en-né. ³⁸ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Mé tà ndaà tsakjoòn-nò? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne kjoh̄itsjeèn xi bitjoiìn in̄ima-nò?

³⁹ Chítsejèn-là ndsaa kò ndsokoaà. 'An-ná. Tjat'aà-ná ndsaa koá chítsejèn-ná. Jngodò xita xi tà in̄ima, tsj̄in-la yijo, t̄ikoaá tsj̄in-la nindaà, tanga 'an, t̄j̄in-na koni s'ín t̄itsa'yaà-ná.

⁴⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja kò ndsoko. ⁴¹ Tanga j̄nà xita-la mik̄i xat̄i kòkjeiín-la nga tsja komà-la t̄ikoa kisinchaàxkón nga kijtseèxkon Jesús; k'ée kiskòngui Jesús, kitsò-la:

—¿A t̄j̄in chiba-nò tsojm̄i xi ma chine?

⁴² Kitsjaà itsé-la t̄in xi jye kichjàn, kò tsjén-la cho cera. ⁴³ Jesús kiskoé, ikjoàn kiskine nga nguixkon j̄nà xita-la. ⁴⁴ K'ée kitsò-la j̄nà xita-la:

—J̄nà kjoa xi komàt'ian, j̄nà-né xi tsibenojmi-nò k'e nga t̄isa tsohótijnako-nò. K'oaá s'ín kixan-nò nga k̄itasòn yije-né koni s'ín t̄ichja xojon it'aà ts'an, jè kjotixoma-la Nainá xi kisk̄i Moisés kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò xi t̄j̄it'aà libro ts'e Salmo.

⁴⁵ K'ée kisik̄ichiya-la kjoh̄itsjeèn-la mé-ne nga k̄atjahas'en-j̄iìn-la koni s'ín t̄ichja Xojon xi t̄j̄it'aà 'En Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Kitsò-la:

—K'oaá s'ín t̄ichja Xojon-la Nainá nga tsò nga 'an xi Cristo, [xi xó kisikasén-na Nainá], k'oaá s'ín t̄j̄inè-na nga kiyá; tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaáya-na it'aà ts'e kjoa biyaà. ⁴⁷ Xi it'aà ts'an, Nainá s̄iijchàat'aà-la jé-la xita k'e nga s̄iik̄ajno jé-la nga mì t̄i jé k̄ohótsji-ne. Jè 'én koi, mochjeén-né nga k̄inókjoayaj̄iìn yije-la xita mats'iāko-ne Jerusalén kó nga t̄j̄itsa isò'nde. ⁴⁸ J̄nò kenojmió kjoa kixi koni s'ín komà. ⁴⁹ 'An sikasén-nò

jè kjotjò xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Tanga jñò, í tìtsajna naxandá Jerusalén skanda k'e nga tjoé-nò nga'ñó-la Nainá xi nchrobá-ne ngajmiì.

K'e nga kìmijìn ngajmiì Jesús

(Marcos 16:19-20)

⁵⁰ K'eé kiìko xita-la skanda ján naxandá Betania. Kiskími'nga tsja nga kisjét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xita koi. ⁵¹ K'e nga tísjét'aà-la, kitjámiì'nga nga kiì-ne ngajmiì. ⁵² Jñà xita-la, k'e nga jye chincha-xkó'nchit'aà-la nga jeya kisikíjna Jesús, kiì-ne Jerusalén; 'ñó tsja kis'e-la. ⁵³ Nachrjein inchijòn tsibìtsajnaya ingo ítjòn nga kitsjaà-la kjondaà Nainá tìkoḡ jeya kisikíjna.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Juan

Jesucristo xi 'Én-la Nainá, xitaá komà

¹ K'e nga tisa tàts'en-la kjoa, jè 'Én, jyeé k'oa tíjna-né. Yaá tíjnako Nainá. Jè 'Én, Nainá-né. ² Kò yaá tíjnako Nainá skanda tisa tàts'en-la kjoa. ³ Jè Nainá, k'e nga tsibíndaà ngats'iì tsojmì xi tjin, it'aà ts'eé 'Én tsibíndaà; nì mé tsojmì tjin xi mì it'aà ts'e kisindaà. ⁴ Jè 'Én, it'aà ts'e-né nga títsajnakon xita; jè kjoa nga títsajnakon xita, jè-né ni'ín xi síhiseèn-la ngats'iì xita. ⁵ Jè ni'ín xi síhiseèn ñánda jñò choòn, ote-né, kò jè kjoa jñò mikii ma síkijne-la ni'ín nga síkits'o.

'Én xi kiichja Juan it'aà ts'e Cristo

⁶ Tsibijna jngoò xita xi 'mì Juan xi Nainá kisikasén. ⁷ Jè j'iì tsjá 'én it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn, mé-ne ngats'iì xita kòkjeiín-la koni s'ín kiichjaya. ⁸ Mìtsà jè Juan ni'ín xi síhiseèn-la xita, tà 'én j'iì tsjá it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn-la xita. ⁹ Jè ni'ín xi nguì kixi kjoa xi síhiseèn-la ngats'iì xita, yaá tínchrobá i isò'nde.

¹⁰ Í tsibijna isò'nde, kò it'aà ts'eé kisindaà isò'nde, tanga jñà xita isò'nde mikii kijtseèxkon. ¹¹ J'iì nangui ñánda ts'e, tanga jñà xita-la mikii kiskoétjò. ¹² Ngats'iì xita xi kiskoétjò tikoà kòkjeiín-la jñà 'én xi kiichja, k'oa s'ín kitjò'nde-la nga Ki'ndí-la Nainá ma, ¹³ tanga mìtsà koi kjoa-la nga jní kits'iìn-jìin, nì mìtsà koi kjoa-la nga it'aà ts'e xita kits'iìn; koi-né nga it'aà ts'e Nainá kits'iìn.

¹⁴ Jè 'én, xitaá komà, í tsibijnajìin-najen. Ki'ya-najen kjoa jeya-la nga Ki'ndí tà jngoò-la Nainá. 'Nó tjin-la kjondaà kò kjoakixi.

¹⁵ Juan kitsjaà 'én it'aà ts'e, kitsò:

—Jè jèe xi k'oa'ín kixan-nò k'e nga kixan-nò: “Jè xi sa nchrobá tjingui-na, jè isa tíjna ítjòn-na, nga isa kjòtseé tíjna koni 'an.”

¹⁶ 'Nó tse kjondaà kitjoé-ná ngats'iaá, sa 'ñó, sa 'ñó kochikon-t'ian. ¹⁷ Jè kjotíxoma, it'aà ts'e Moisés j'iì-ne, tanga xi kjondaà kò kjoakixi, it'aà ts'e Jesucristo j'iì-ne. ¹⁸ Nì saá jngoò xita beèxkon kó kji Nainá. Tà jè xi ki'ndí tajngoò-la xi ya tíjnat'aà-la, bénojmi kixi-ná it'aà ts'e.

'Én xi tsibénojmi Juan it'aà ts'e Jesús

(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jñà 'én koi xi kitsjaà Juan, k'e nga jñà xita judío xi títsajna Jerusalén kisikasén-la no'mi kò xita levita ñánda tíjna Juan nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá xita-ne jì?

²⁰ Juan tsibénojmi kixi-né; mikii tsakajna'ma, kitsò:

—Mìtsà 'an xi Cristo, xita xi xó kisikasén-ne Nainá.

²¹ Xita koi jngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá-né ngaji? ¿A jì-né Elías?

Juan kitsò:

—Majìn, mìtsà 'an.

—¿A jì-né xita xi chja ngajo-la Nainá xi tjinè-la nga kjoí?

Juan kitsò:

—Majìn, mìtsà 'an.

²² Jngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Kot'in-najen, yá-ne jì, mé-ne nga koma konguiko-lajen 'én jñà xita xi kàsikasén-najen. ¿Mé 'én xi k'oi-najen it'aà tsiji?

²³ K'eé kitsò Juan:

—'An-ná x̄it̄a xi 'ñó ch̄yàya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn: “Tjandaà kixiḡo ndiyá-là Nainá”, koni s'ín kitsò Isaiás, x̄it̄a xi kiich̄ja ngajo-là Nainá.

²⁴ Jñà x̄it̄a xi ijchò kjònangui-là Juan, x̄it̄a fariseo-né. ²⁵ Ijngòò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—Tsà mìtsà j̄i xi Cristo, ni Elías, ni jè x̄it̄a xi ch̄ja ngajo-là Nainá, mé-ne x̄it̄a 'nè-ne bautizar.

²⁶ Kiich̄ja Juan kitsò:

—'An tà nandá s'iin-na bautizar x̄it̄a, tanga t̄ijnajiin jngòò-nò xi jñò mikì yaxkon, ²⁷ jè xi iskan kjoí, jè xi isà t̄ijna ítjòn koni 'an; skanda mikì t̄j'nde-na nga 'an sk̄ijnda'ñoá xox'ín-là xojtè-là.

²⁸ Ngats'iì kjoa koi, ján naxandá Betania nga k'oas'ín komà, naxandá xi kijna xijngoaà ndá je Jordán, ñánda kis'iin bautizar x̄it̄a jè Juan.

²⁹ Nga komà nchijòn, Juan kijtseè Jesús nga t̄inchrobákon, kitsò:

—¡Chítsejèn-là, jè jèè xi síkasén Nainá k'oaá ngaya-là koni Orrè Ki'ndí xi faáxìn jé-là x̄it̄a isò'nde! ³⁰ Jè jèè xi k'oa kixan-nò k'e nga kixan: “Nchrobá t̄jngui jngòò-na x̄it̄a x'ín xi isà t̄ijna ítjòn-na nga isà kjòtseé t̄ijna koni 'an.” ³¹ T̄ikoaá 'an, mikì bexkoan yá-né jè. Koií kjoa-là nga ta nandá s'in-na bautizar x̄it̄a mé-ne jñà x̄it̄a naxandá Israel skoexkon-ne.

³² Juan, k'oas'ín kitsjaà 'én nga kitsò:

—Kijtseè-ná jè Inim̄a Tsjeè-là Nainá nga itjojen-ne ngajmì koni kji nise paloma kji, tsibìjnasòn-là Jesús. ³³ 'An, kj'eè kì bexkoan, tanga jè Nainá xi kisikasén-na nga kò nandá s'iin-na bautizar x̄it̄a, kitsò-na: “Jè xi jchii nga k̄itjojenè-là Inim̄a Tsjeè-na nga ya k̄ijnasòn-là, jè-né xi kò Inim̄a Tsjeè-na s'iin-ne bautizar x̄it̄a.” ³⁴ 'An, k'oaá s'ín kijtseè, k'oaá ma-ne k'oas'ín tsjaà 'én nga Jesús, jè xi Ki'ndí-là Nainá.

X̄it̄a xi kiskòòta'yàt'aà ítjòn-là Jesús

³⁵ Nga komà nchijòn, Juan yaá t̄ijna ijngòò k'a; t̄jiko jò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là. ³⁶ Juan kijtseèxkon Jesús nga t̄ikoa ya tsóba, kitsò:

—¡Chítsejèn-là, jè jèè xi orrè-là Nainá [xi kiyátjì jé-là x̄it̄a]!

³⁷ Ingajò x̄it̄a koi, k'e nga kiì'nchré koni s'ín kitsò Juan, k̄it̄jngui-là Jesús. ³⁸ Jesús k'e nga kisikátjiya, kijtseè nga x̄it̄a t̄jngui-là kitsò-là:

—¿Mé xi binchaàtsjioè?

Ingajò x̄it̄a koi, kiich̄ja, kitsò:

—Maestro, ¿ñánda tijni?

³⁹ Jesús kitsò-là:

—Nchrobá, chítsejèn.

Ijkoàn k̄it̄jngui-là, kijtseè ñánda b̄ijna Jesús. Yaá tsibìtsajnakò nga jye kjòhoxòn, ijchò-la tsà xi ñijòn.

⁴⁰ Ingajò x̄it̄a koi, jñà xi k̄it̄jngui-là Jesús k'e nga kiì'nchré-là koni s'ín kitsò Juan, jngòò xi 'mì Andrés xi 'ndse ma Simón Pedro. ⁴¹ Andrés k̄i kátsji ítjòn 'ndse xi 'mì Simón, kitsò-là:

—Jyee k̄ayaxkon-jen jè Mesías [xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jè 'én Mesías, Cristo tsòya-ne.

⁴² Andrés k̄iko Simón xi 'ndse ma ya ñánda t̄ijna Jesús. Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-là:

—Ngaji-né xi 'mì-lè Simón xi ki'ndí-là ma Jonás. I'ndeì, Cefas k'oín-lè ('én xi Pedro tsòya-ne).

K'e nga Jesús kiich̄ja-là jè Felipe kò Natanael

⁴³ Nga komà nchijòn, Jesús k'oaá s'ín kisik̄itsjeèn nga ján kjoì nangui Galilea. Kiskaaj̄iìn Felipe, kitsò-là:

—Nchrobá t̄jngui-ná.

⁴⁴ Felipe, yaá i'nde-là naxandá Betsaida, ya ñánda i'nde-là Andrés kò Pedro. ⁴⁵ Felipe k̄i kátsji Natanael, kitsò-là:

—Jè xit̩a xi oxkit'aà kjotíxoma xi kiskiì Moisés k̩o xit̩a xi kiichja ngajo-la Nainá, jyeé kàyaxkon-jen nga jè Jesús xi ki'ndí-la José xi Nazaret i'nde-la.

⁴⁶ Natanael, kitsò-la Felipe:

—Ján naxandá Nazaret, ¿a t̩jín jngoò xi ndaà xit̩a xi ya kitjokàjiin-ne?

Felipe kitsò:

—Nchroboí, chítsejèn-la.

⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè Natanael nga tínchrobákon, kitsò:

—Jè xit̩a jè xi nguì kixi kjoa nga xit̩a Israel nga ndaà tísíjchá yijo-la k̩o mìkiì konachan.

⁴⁸ Natanael kitsò:

—¿Kó s'ín ma-ne nga yaxkon-ná?

Jesús kitsò:

—K'eé kòbe-lè k'e nga t̩ikj'eè chja-lè Felipe nga tijna'ngui yá toò iko.

⁴⁹ Natanael kitsò:

—Maestro, ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá; ji-né xi xit̩axá ítjòn-la naxandá Israel.

⁵⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—¿A koií-né nga xan-lè: Kòbe-lè k'e nga tijna'ngui yá toò iko nga mokjeiín-lè? K'oaá xan-lè nga isa 'ñó tse kjojkón jchaá-isi.

⁵¹ Ìjngoò k'a kiichja Jesús kitsò:

—Nguì okixi xi xan-nò, nachrjein xi sa f'ii isa jchaxkoòn ngajmii nga tix'á koa jña àkjale-la Nainá fimijin koa nchrobájen nga tjímat'aà-na xi Ki'ndí-la Xit̩a xan-la yijo-na.

2

Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús

¹ Xi komà ján nachrjein, kis'e jngoò s'eí nga chixàn xit̩a ján naxandá Caná, ya nangui Galilea. T̩ikoáá yaá t̩jna jè nea-la Jesús. ² T̩ikoá kinokjoà-la Jesús k̩o xit̩a xi kota'yàt'aà-la ya ñánda chixàn xit̩a. ³ K'e nga jyehet'aà vino, jè nea-la Jesús kitsò:

—Mì t̩i mé vino t̩jín-ne.

⁴ Jesús kitsò:

—¿Mé xi ma-lè? ¿Mé-ne 'an kò'mì-ná? Kj'eè kiì bijchó nachrjein-na nga skoe-na xit̩a yá-ná 'an.

⁵ Jè nea-la Jesús kitsò-la jña xit̩a xi bíya vino:

—K'oaá s'ín t̩ikitasòn yije-là koni s'ín tsò-nò.

⁶ Ya t̩tsajna jòn t̩jii ndajo xi sinchá nandá, xi síkjeén jña xit̩a judío nga ma sítsjeè-ne tsojmì xi t̩jín-la koni s'ín t̩jín kjotíxoma-la xi xkón t̩jín. Jña t̩jii kjiyaá-la tsà jò k̩o tsà ján nisa nandá. ⁷ Jesús kitsò-la jña xit̩a chi'nda xi nchibíya vino:

—T̩inchaà nandá t̩jii koi.

Jña xit̩a chinchá nandá; jngoò k'aá kisítseè. ⁸ Ikjoàn kitsò Jesús:

—T̩inachrjeè chiba vino; tanguíko-la jè xi t̩ísís'in-la xit̩a.

K'eé kiiko-la. ⁹ Jè xit̩a xi oko-la nga t̩ísís'in-la jña xit̩a, kiskoòt'aà nandá xi vino komà; xit̩a jè, mìkiì t̩jiiin-la ñánda j'ií-ne. (Tà jña t̩jiiin-la xit̩a chi'nda xi tsachrje nandá.) Jè xit̩a xi oko-la, k'eé kiichja-la xit̩a x'in xi chixàn, ¹⁰ kitsò-la:

—Ngats'ií xit̩a, jè tsjá ítjòn vino xi 'ñó ndaà; k'e nga jye 'ñó 'bií jña xit̩a, k'eé tsjá xi chiba ndaà. Tanga ngaji, kòbinchatjó-né xi 'ñó ndaà, skanda saá t̩'bií.

¹¹ Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús ján naxandá Caná nangui xi chja-ne Galilea; k'oaá s'ín tsakó kjoa jeya-la k̩o jña xit̩a xi kota'yàt'aà-la kòkjeiín-la ít'aà ts'e.

¹² Xi jye komà iskan, Jesús kiì ján naxandá Capernaum; kiiko nea-la, 'ndse, k̩o xit̩a xi kota'yàt'aà-la. Tà chibaá nachrjein tsibìtsajna ya naxandá jè.

K'e nga kiì s'eí Jesús ján Jerusalén

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Nga jye nchrobá machraña s'eí-la xit̩a judío xi bitjo k'e nga itjokàjiin kjo'in ján nangui Egipto, Jesús kiì ján Jerusalén. ¹⁴ K'e nga jahas'en ingo ítjòn, kijtseè nga t̩jín xit̩a ya nditsin ingo xi nchihot̩jina nchraja k̩o orrè k̩o paloma; t̩ikoá t̩tsajna xi síkjat̩jya

ton. ¹⁵ Jesús tsibíndaà jngòè na'ñó xi tsajá-la jñà xita nga tsachrje yije ya nditsin ingo, kò nchraja kò orrè. Tsibíxteèn ton-la jñà xi síkijatjìya ton. Jngòè k'aá chinchá ngajten ímíxa-la. ¹⁶ Jñà xita xi nchihotíjna nise paloma, kitsò-la:

—Tinachrjeè yije cho koi; kì ni'ya nditsin 'nè ni'ya-la Na'è-nà.

¹⁷ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'èé tsibítsjeèn-la nga k'oas'ín tjt'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “'Nó matsjake ni'ya-lè; koií kjoa-la nga machinikeè.”

¹⁸ Jñà xita judío kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé kjojkón xi okòè-nájen nga tjín-lè kjojtíxoma it'aà ts'e kjoa xi 'nì?

¹⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tíkixaña ingo jè, 'an, jàn nachrjein kìndàyà ìjngòè k'a-na.

²⁰ Kitsò jñà xita judío:

—Ingo jè ichán joòn nó kisindaà-ne, koa ji, ¿a tà jàn nachrjein kíndaà xitse ìjngòè k'a-ne?

²¹ Tanga jè ingo xi kisikaxki Jesús, jè yijo-la xi okitsò-la. ²² K'e nga jye jaáya-la Jesús nga k'en, k'èé tsibítsjeèn-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la 'én xi okitsò. K'èé kòkjeiín-la koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò 'én xi kiichja Jesús.

Jesús, kós'ín ma ndaa beè inima-la ngats'ì xita

²³ Jesús k'e nga tsibijna s'eí Paxkò ján Jerusalén, kjin xita kòkjeiín-la it'aà ts'e k'e nga kijtseè kjojkón xi kis'iin. ²⁴ Tanga Jesús mìtsà nguì ndaa tíjngòè ikon it'aà ts'e xita koi, nga jyeé beèxkon yije xita. ²⁵ Jesús mìkiì mochjeén-la nga kj'eíí xita okitsò-la kó s'ín jñà xita; jè, jyeé beè inima-la xita kós'ín síkítsjeèn.

3

K'e nga jè Jesús tsohóko Nicodemo

¹ Tsibijna jngòè xita fariseo xi tikoá xita ítjòn tsibijna it'aà ts'e xita judío; Nicodemo ki'mì. ² Jngòè k'a j'ìikon Jesús k'e nga jñò, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga jè Nainá kisikasén-lè mé-ne kòkóya-nájen. Nga jngòè xita xi mìtsà Nainá tíjnakò, mìkiì koma-la s'iin kjojkón xi jì 'nì.

³ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè, jè xita xi mìkiì jts'ín xitse ìjngòè k'a-ne, mìkiì skoè kó s'ín otíxoma Nainá.

⁴ Nicodemo kiskònangui, kitsò:

—¿Kós'ín koma jts'ín xitse ìjngòè k'a xita xi jye kòjchínga? Nì itsé koma kjoahas'en ìjngòè k'a indso'ba nea-la nga jts'ín ìjngòè k'a.

⁵ Kiichja Jesús kitsò:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè, jè xi mì it'aà ts'e nandá kò Inima Tsjeè-la Nainá jts'ín-ne, mìkiì koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá. ⁶ Jè xi ts'iin it'aà ts'e xita, xita-né. Koa jè xi ts'iin it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, inima-né. ⁷ Kì maxkón-lè koni s'ín tíxan-lè: “Mochjeén-né nga jts'ín xitse ìjngòè k'a-ne jñà xita.” ⁸ Jè tjo 'ba-né nita ñánda-ne; na'yà-la nga one. Tanga mìkiì 'ya-la ñánda nchrobá-ne, tikoá mìkiì 'ya-la ñánda fi. K'oaá tís'ín ma yije ngats'ì xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá ts'iin-ne.

⁹ K'èé kitsò Nicodemo:

—¿Kós'ín ma-ne nga k'oas'ín koma-ne kjoa koi?

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Ngaji, maestro tjini ts'e xita naxandá Israel. ¿Mé-ne mìkiì tíjìin-lè kjoa koi? ¹¹ Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè: Jè kjoa xi ma-nájen, k'oaá s'ín nokjoà-jen; xi jye kina'yà-jen, k'oaá s'ín benojmí-jen. Jñò, mìkiì mokjeiín-nò 'én-nájen. ¹² K'e nga benojmí-nò kjoa xi tjín isò'nde, mìkiì mokjeiín-nò. ¿A kòkjeiín-nò tsà keènojmi-nò kjoa xi tjín ján ngajmì?

¹³ Nì saà jngòè xita xi jye kìmijìn ján ngajmì; tà jè Ki'ndí-la Xita xi ngajmì tíjna nga ya itjojen-ne. ¹⁴ Koni s'ín kis'iin Moisés nga kiskímì'nga yá xi tjoót'aà yè kichá bronze ya i'nde it'aà xìn ñánda kixi choòn, k'oaá tís'ín tjínè-la jè Ki'ndí-la Xita nga tjámìtjen-t'aà

jè yá, ¹⁵ mé-ne ngats'iì x̄it̄a xi k̄okjeiín-l̄a it'aà ts'e, mìkiì chija, s'eé-l̄a kjoabinachon n̄it̄a kjé-ne.

¹⁶ 'Nainá 'nó tsatoó kjòtsjakeè x̄it̄a isò'nde nga kitsjaà Ki'ndí-l̄a xi tajngòò ma-ne, mé-ne ngats'iì x̄it̄a xi mokjeiín-l̄a it'aà ts'e, mìkiì chija; s'eé-l̄a kjoabinachon n̄it̄a kjé-ne.

¹⁷ Nainá mìtsà koi xá kisikasén-ne Ki'ndí-l̄a nga kjo'in koiìnè-l̄a x̄it̄a isò'nde; koií xá kisikasén-ne nga kochrjekàjiìn kjo'in x̄it̄a kjoa ts'e jé-l̄a.

¹⁸ 'Jè xi mokjeiín-l̄a it'aà ts'e Ki'ndí-l̄a Nainá, mìtsà kjo'in sinè-l̄a xi kjoa ts'e jé-l̄a, tanga jè xi mìkiì mokjeiín-l̄a jyeé kjo'in tjínè-l̄a, koií kjoa-l̄a nga mìkiì mokjeiín-l̄a it'aà ts'e Ki'ndí-l̄a Nainá xi tajngòò ma-ne. ¹⁹ J̄n̄a x̄it̄a xi mìkiì mokjeiín-l̄a, jyeé kjo'in tjínè-l̄a, koií kjoa-l̄a k'e nga j'iì isò'nde jè x̄it̄a xi j'iìk̄o kjoahiseèn, mìkiì kisaseèn-l̄a kjoahiseèn; isáá ndaà kisaseèn-l̄a kjoaj̄n̄ò, nga ch'o tjín kjoa xi nchis'ín. ²⁰ Ngats'iì x̄it̄a xi ch'o s'ín, majtikeè kjoahiseèn; mìkiì ȳa síchrañat'aà ñánda iseèn choòn, mé-ne nga mìkiì jch̄a-l̄a kjoa xi ch'o nchis'ín. ²¹ Tanga j̄n̄a x̄it̄a xi kjoa kixi nchis'ín, nchrobá kinchat'aà chrañà-l̄a ñánda iseèn choòn, mé-ne nga jch̄a-l̄a nga ndaà tjín kjoa xi nchis'ín koni s'ín mejèn-l̄a Nainá.

Jè Juan, j'iì ítjòn-l̄a Cristo

²² Nga jye komà kjoa koi, Jesús kiìk̄o x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a ján nangui Judea; yáá tsibìtsajna chiba n̄achrjein nga kis'iìn bautizar x̄it̄a. ²³ Juan t̄ik̄o kis'iìn bautizar x̄it̄a ȳa naxandá Enón, jngòò i'nde xi chrañat'aà-l̄a ȳa naxandá Salim, koií kjoa-l̄a i'nde jè tjín jchán nandá. J̄n̄a x̄it̄a, yáá ijchòkon Juan nga komà bautizar. ²⁴ N̄achrjein koi, t̄ik̄j'eè ndayá fis'en Juan.

²⁵ J̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a Juan k̄o jngòò x̄it̄a judío tsohótiya-ne kjotíxoma-l̄a x̄it̄a judío xi xkón tjín kós'ín matsjeèya-ne x̄it̄a. ²⁶ Kiì j̄n̄a x̄it̄a ñánda tíjna Juan, kitsò-l̄a:

—Maestro, jè x̄it̄a xi ijchòkoi ján xijngoaà xajngá nandá Jordán, jè x̄it̄a xi j̄i kits'iì 'én it'aà ts'e, i'nde t̄ik̄o t̄is'ín bautizar; saá jé fitjingui-l̄a ngats'iì x̄it̄a.

²⁷ Kiichja Juan, kitsò:

—Nimé xi s'e-l̄a x̄it̄a tsà mì jè sobà Nainá tsjá-l̄a. ²⁸ J̄n̄ò, ndaà tíjiìn-nò koni s'ín kixan-nò nga mìtsà 'an xi Cristo; 'an-ná xi kinikasén ítjòn-na it'aà ts'e x̄it̄a jè. ²⁹ Jè x̄it̄a x'ín xi s̄a kòbixan, tíjna chjoón-l̄a; jè amigo-l̄a xi kòbixan síjnat'aà chrañà-l̄a nga tí'nchré-l̄a koni s'ín tíchja. Tsja jchán ma-l̄a k'e nga 'nchré-l̄a x̄it̄a xi s̄a kòbixan. 'An, k'oaá t̄is'ín matsja-na k'e nga 'nchrè koni s'ín t̄is'ín x̄it̄a jè. ³⁰ X̄it̄a jè, mochjeén-né nga k̄atasijna ítjòn. 'An, kósijna tjingui-ná.

Mé 'én xi tsjá jè xi ngajm̄i nchrobá-ne

³¹ 'Jè xi nchrobá-ne ngajm̄i, jè tíjna ítjòn-l̄a ngats'iì x̄it̄a. Jè xi i isò'nde ts'e, x̄it̄a isò'nde-né, k̄o j̄n̄a 'én xi chja kjoa ts'e isò'nde-né. Tanga jè xi ngajm̄i nchrobá-ne, jè tíjna ítjòn-l̄a n̄it̄a yá-ne. ³² Jè tsjá 'én mé xi kijtseè k̄o mé xi kiì'nchré. Tanga 'én xi tsjá, n̄iyá xi mokjeiín-l̄a koni s'ín tsò. ³³ Tanga jè x̄it̄a xi mokjeiín-l̄a 'én xi chja, jè tsjá 'én nga Nainá, nguì 'én kixi xi chja. ³⁴ X̄it̄a xi Nainá kisikasén, 'én-l̄a Nainá chja, nga mìkiì fehet'aà koni s'ín síxájiìn inima-l̄a jè nga'ñó xi tjín-l̄a Inima Tsjeè-l̄a Nainá. ³⁵ N̄a'èn-ná tsjakeé Ki'ndí-l̄a; jè kisìngatsja yije n̄it̄a mé kjoa-ne. ³⁶ Jè xi mokjeiín-l̄a koni tsò 'én xi chja Ki'ndí-l̄a Nainá, tjín-l̄a kjoabinachon n̄it̄a kjé-ne. K̄o jè xi mìkiì mokjeiín-l̄a mìkiì kíjnakon inima-l̄a; kjo'in sinè-l̄a xi kjojt̄i-l̄a Nainá.

4

Kó komà k'e nga jè Jesús tsohóko jngòò chjoón samaritana

¹ Jesús, kis'enojm̄i-l̄a nga j̄n̄a x̄it̄a fariseo kitsò: Jesús isáá k̄jín x̄it̄a t̄is'ín bautizar mé-ne nga ȳa skóta'yàt'aà-l̄a mì k'oa-ne Juan. ² (Tanga Jesús mìtsà x̄it̄a kis'iìn bautizar; tà j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a xi kis'iìn bautizar.) ³ K'oaá komà-ne itjojiìn-ne nangui Judea; kiì ijngòò k'a-ne nangui Galilea.

⁴ K'e nga kiì-ne, kjo'ñó tjín-ne nga ȳa kjoahato Samaria. ⁵ Ijchò jngòò naxandá xi 'mì Sicar, nangui xi chja-ne Samaria, ȳa chrañat'aà-l̄a nangui xi kitsjaà kjotjò-l̄a kjòtseé Jacob

jè ki'ndí-la xi José ki'mì. ⁶ Yáá tíjna jngoò ngajo nandá xi nei-la komà Jacob. Jesús jye 'ñó ijta-la nga tsó'baya ndiyá. Tsibìjnat'aà jè ngajo nandá nga jyeé kjomee bijchó nchisen. ⁷⁻⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsojmií kii katse ján jjiin naxandá, jñà tsojmi xi skine. K'ée ijchò jngoò chjoón xi ya i'nde-la Samaria xi ijchòkjaá nandá. Jesús kitsò-la:

—Tjiì itsé-ná nandá xi skiaa.

⁹ Jñà xita judío mìkii ndaà fiko xita Samaria. Koií kjoa-la, jè chjoón kitsò:

—Ngaji xita judío-né, kò 'an chjoón Samaria-ná. ¿Mé-ne nandá nijé-ná?

¹⁰ Kiiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà 'ya-lè kjotjò xi tsjá Nainá kò tsà yaxkoin yá-né xi tísíjé-lè nandá, tsà ji sijé-la nandá, jè tsjá-lè nandá xi síkijnakon-ná.

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, nímé kich'i xi koma kinachrje-ne nandá. Jè ngajo nandá 'ñó nanga. Nándá tjin-lè nandá xi síkijnakon-ná. ¹² Ngaji, ¿a isaá tijna ítjòn-la xita jchínga-najen Jacob? Jè kitsjaà-najen jè ngajo nandá jè. Jñà xita jchínga-najen, íí kits'iì nandá, ixti-la kò cho tjè-la.

¹³ Kiiichja Jesús kitsò-la:

—Nita yá-ne xi skoí nandá xi i títbitjo, koxíndá ijngoò k'a-la. ¹⁴ Tanga jè xita xi skoí nandá xi 'an tsjaà-la, mì tì kii koxíndá-la nita kjé-ne. K'oaá s'ín s'e jjiin inima-la koni jngoò ngajo nandá xi títbitjo nga jè nandá síkijnakon-ne nita kjé-ne.

¹⁵ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, tjiì-ná jè nandá xi kò'mì-la mé-ne nga mì tì kii koxíndá-na tikoá mì tì íí kjoikjaá-na nandá.

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Tínókjoa-la x'in-lè, nchrobákoií ijndé.

¹⁷ Kiiichja jè chjoón kitsò:

—Tsjìn-na x'in.

Jesús kitsò-la:

—Okixíí xi si nga tsjìn-lè x'in. ¹⁸ Jyeé kò 'òn ma x'in-lè xi bijnakoii. Jè xita xi tijnakoii i'ndeí, mìtsà x'in-lè ma. Okixíí xi kasi nga tsjìn-lè x'in.

¹⁹ Jè chjoón k'e nga kii'nchré 'én koi kitsò:

—Na'èn, k'oaá s'ín machiya-na nga jii-là xita xi chja ngajo-la Nainá. ²⁰ Xita jchínga-najen xi Samaria tsajen, íí nindoò jè kijtseèxkón Nainá. Tanga jñò xi xita judío 'mì-nò bixón-nó nga tà ján Jerusalén jchaxkoán Nainá.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Ngaji chjoón, kàtakjeíin-lè, jyeé nchrobá machraña nachrjein nga jchaxkón Nainá nas'ín mì i kjinchrobà nindoò jè kò nì ján onguió Jerusalén. ²² Jñò, xi Samaria tsajòn, mìkii 'ya yá-né xi yaxkón; tanga ngajen xi xita judío 'mì-najen, 'ya-najen yá xi yaxkón-jen; nga tje-la xita judío kitjokàjiiin jngoò xi kochrjekàjiiin kjo'in xita. ²³ Jyeé nchrobá nachrjein, kò tje-ne hora jè, k'e nga jñà xita xi ngui kixi kjoa nga beèxkón Nainá, kàteèxkón nga kò inima-la kò kjoa kixi. Tikoá jè Na'èn-ná ótsji-né xita xi k'oaá s'ín mejèn-la nga skoèxkón. ²⁴ Nainá Inima Tsjeè-né. Jè xita xi beèxkón, mochjeén-né nga ngui kò kjoa kixi kò ngui kò inima-la kàteèxkón.

²⁵ Jè chjoón, k'ée kitsò:

—'An, be-ná nga sa kjoíí jè Mesías [xi xó síikasén-ne Nainá] jè xi Cristo tsòya-ne; k'e nga jè xi kjoíí keènojmi yije-najen kjoa koi.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná, jè xi tihóko-lè.

²⁷ Tjè-ne hora j'iì-ne xita xi kota'yàt'aà-la xi kii katse tsojmi. Ta k'oaá komà-la nga kijtseè nga chjoón tíhóko. Tanga nijngoò xita xi kitsò ikon nga kiskònangui-la mé xi tikjònangui-la, o mé 'én xi nchijoó. ²⁸ Jè chjoón, k'ée kisikijna nisa nandá-la; kii ján jjiin naxandá nga tsibénojmi yije-la xita; kitsò-la:

²⁹ —Nchrobá, chítsejèn-là jngòè x̄it̄a xi k'oa kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn. Tsà jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁰ K'eé kii jñà x̄it̄a naxandá nga kii katsejèn-là ñánda t̄ijna Jesús. ³¹ Tik'e-ne jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús, tsibítsi'ba-là, kitsò-là:

—Maestro, t̄ichi.

³² Tanga Jesús kitsò:

—'An, t̄jín-na tsojmì xi kókjeen, xi jñò mikii yaxkon.

³³ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là kitsò-là xíkjín:

—¿Yá xi kòf'iikò-là tsojmì xi skine?

³⁴ Tanga Jesús kitsò:

—Jñà tsojmì xi kine, jè-né nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-là jè xi kisikasén-na kò nga sikjehet'aà xá-là. ³⁵ Jñò, bixón-nó nga nguì ñijòn sá chija-là nga sincháxkó tsojmì xi jye tímajchá. 'An, k'oaá xan-nò: Chítsejèn-là x̄it̄a koi; k'oaá ngaya-là koni tsojmì tjè xi jye kòjchá; jyeé koma sincháxkó. ³⁶ Jè x̄it̄a xi bíxkó, machjí-là, kò jñà tsojmì xi bincháxkó, k'oaá ngaya-là koni x̄it̄a xi s'e-là kjoabinachon, mé-ne nga jè xi bítje kò xi bincháxkó ngàsòn s'e-là kjotsja. ³⁷ 'Én kixi-né xi tsò: “Kj'eíj x̄it̄a xi bítje koa kj'eíj xi bíxkó.” ³⁸ 'An, kisikasén-nò nga kinchàxkó tsojmì xi mìtsà jñò kisengui-nò kjo'in. Kj'eíj xi kisixá. Tanga jñò tíhokò-nò nga bíxkó tsojmì tjè-là.

³⁹ Kjìn jchán x̄it̄a Samaria xi ya títsajna naxandá jè kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús koni kitsò 'én xi kitsjaà jè chjoón nga kitsò: “K'oaá kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn.” ⁴⁰ K'e nga jñà x̄it̄a Samaria ijchòkon Jesús ñánda t̄ijna, tsibítsi'ba-là nga ya kàtijnako. Jesús, jò nachrjein tsibijnako. ⁴¹ Kjìn x̄it̄a kòkjeiín isa-là it'aà ts'e Jesús, k'e nga kii'nchré-là 'én xi jè sobà tsibénojmi. ⁴² Jñà x̄it̄a kitsò-là jè chjoón:

—I'ndeì mokjeiín-najen; mìtsà tà koi kjoa-là koni s'ín ki'mì-nájen. Ngajen sobà kina'yà-lajen; k'oaá s'ín ma-ne nga mokjeiín-najen. Kixíj kjoa, jè xi kochrjekájiin kjo'in kjoa ts'e jé-là x̄it̄a isò'nde, jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòè-ne ti xi chi'nda-là xitaxá ítjòn.

⁴³ Xi jye komà jò nachrjein nga tsibijna Samaria, Jesús, itjojiin ìjngòè k'a-ne i'nde jè. Kii ìjngòè k'a-ne nangui Galilea. ⁴⁴ Jè sobà Jesús kitsò: Nijngòè x̄it̄a xi chja ngajo-là Nainá yaxkón nangui-là. ⁴⁵ K'e nga ijchò ya Galilea, jñà x̄it̄a xi ya i'nde-là, ndaà kiskoétjò, nga jyeé kijtsee jñà kjoa xi kis'iin ján Jerusalén k'e nga itjo s'eí Paxkò. Jñà x̄it̄a koi tikoaá kii-ne k'e nga itjo s'eí.

⁴⁶ Jesús ijchò ìjngòè k'a ján Caná, nangui xi chja-ne Galilea, ñánda kisikjatjija-là nandá nga vino kis'iin. Ya naxandá Capernaum t̄ijna jngòè chi'nda-là xitaxá ítjòn xi tikoa xá 'nga t̄jín-là. 'Nó xk'én ki'ndí-là. ⁴⁷ X̄it̄a jè k'e nga kii'nchré nga Jesús ya ijchò Galilea nga inchrobà-ne Judea, kikon, tsibítsi'ba-là nga kàtjì ni'ya-là, kàtasindaà-ne ki'ndí-là xi jyeé kjomeè biyaa. ⁴⁸ Jesús kitsò-là:

—Jñò, mikii mokjeiín-nò k'e nga tsà mikii jchaa kjoxkón kò kjoa xi okó kjoa jeya-là Nainá.

⁴⁹ Jè x̄it̄a chi'nda ítjòn kitsò-là Jesús:

—Na'èn, t'íin kjondaà, niton nchroboí nga tikj'eè biyaa ki'ndí-na.

⁵⁰ Jesús kitsò-là:

—T'in-ne ni'ya-lè. Ki'ndí-lè jyeé ndaà t̄ijna-ne.

X̄it̄a jè kòkjeiín-là 'én xi kitsò-là Jesús. Ikjoàn kii-ne ni'ya-là. ⁵¹ K'e nga jye kjomeè bijchó-ne ni'ya-là, x̄it̄a chi'nda-là kiikjaá indiaà, kitsò-là:

—Ki'ndí-lè jyeé ndaà t̄ijna-ne.

⁵² X̄it̄a jè, kiskònangui-là chi'nda-là:

—¿Mé hora kjòxan-là ch'in 'ndi xi t̄jín-là?

Kitsò x̄it̄a chi'nda-là:

—Ngøjñà xi jngòè-là kjondaà-ne.

⁵³ Jè na'èn-la ti xi xk'én, kisijiin-la nga tijè-ne hora k'e nga kitsò-la Jesús: “Ki'ndí-lè jyeé ndaà tǵjna-ne.” Xǵta jè kò ngats'iì xǵta xi tǵtsajna ni'ya-la, jyeé ndaà tǵjngòò ikon nga mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

⁵⁴ Jè xi ma-ne jò kǵoxkón xi kis'iin Jesús k'e nga inchrobà-ne Judea nga j'iì-ne ya Galilea.

5

Kó kitsò xǵta k'e nga Jesús kisindaà jngòò-ne xǵta xi mìkì ma fi jè nàchrjein nǵkjáya

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kǵoa koi, nga komà iskan, jǵnà xǵta judío tsibǵjna jngòò s'eí ján Jerusalén. Jesús kii ijngòò k'a ján Jerusalén. ² Ya Jerusalén tǵjna jngòò chrjò nandá xi 'mì Betesda nga 'én hebreo. 'Òn ma nguitjoa xi tǵjn-la. Yaá tǵjna chrañàt'aà-la xotjoa ts'e orrè. ³ Ya nguitjoa-la kǵin xǵta xk'én kǵiyijòngui: xi mìkì tsejèn-la, xi tsá'yá kǵoàn, xi mìkì ma síkjaníyá. Ngats'iì xǵta koi nchikoña-la k'e nga síjtǵya-la nandá xi 'ncha jè chrjò. ⁴ Jngòò àkǵalè-la Nainá xi tà kǵé tà kǵé bitjojen-ne nga síjtǵya-la nandá. Jè xǵta xk'én xi fahas'en-jiin ítjòn nandá, k'e nga jye jtǵya-la, nǵtoón mandaà-ne nǵta mé ch'in xi tǵjn-la. ⁵ Ya kǵijnajiin jngòò xǵta xi jye tǵjn-la kaàn chrj'oòn jàn nó nga xk'én. ⁶ Jesús, k'e nga kǵitseèxkon nga ya kǵjna, kisijiin-la nga jyeé 'ñó kǵòtseé xk'én. Kitsò-la:

—¿A mejèn-lè kondaà-ne?

⁷ Jè xǵta xk'én, kitsò:

—Na'èn, mì yá xi síchját'aà-na nga kinís'en-jiin-na k'e jtǵya-la nandá. 'An, k'e nga mejèn-na fahas'en-jǵnà, kǵ'eíi xǵta síkijne-na nga fahas'en-jiin ítjòn.

⁸ Jesús kitsò-la:

—Tǵsǵtǵiin, chjoí nijǵnaà-lè, tǵtǵajmii.

⁹ Xǵta jè nǵtoón kǵòndaà-ne, kiskoé-ne nijǵnaà-la, komà tsajmeè-ne. Nàchrjein jè, nàchrjein nǵkjáya-né. ¹⁰ Jǵnà xǵta judío kitsò-la jè xǵta xi kǵòndaà-ne:

—Nàchrjein i'ndeì, nàchrjein nǵkjáya-né. Mìkì tǵj'nde-lè nga kǵikoii nijǵnaà-lè.

¹¹ Xǵta jè kitsò:

—Jè xǵta xi kàsindaà-na, jè sobà xi kǵòkàtsò-na: “Chjoí nijǵnaà-lè, tǵtǵajmii.”

¹² Jǵnà xǵta koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi okàtsò-lè: “Chjoí nijǵnaà-lè, tǵtǵajmii”?

¹³ Jè xǵta xi jyeé kǵòndaà-ne mìkì beèxkon yá xǵta-ne xi kisindaà-ne nga jè Jesús jyeé xìn kii nga itjokàjiin-la xǵta xi kǵin ma-ne xi ya tǵtsajna. ¹⁴ Xi komà iskan, Jesús kisatǵkjoò ijngòò k'a xǵta jè ya iya ingò, kitsò-la:

—Jyeé kòmandaà-ne; tǵnga kǵi tǵjé binchaàtsji-ne, mé-ne nga mì isa ch'o tǵjn kǵoa xi komat'in.

¹⁵ Xǵta jè kǵikon jǵnà xǵta judío, tsibénojmi-la nga jè Jesús xi kisindaà-ne. ¹⁶ Jǵnà xǵta judío kǵitǵjngui kondra-la Jesús, mejèn-la sìik'en koií kǵoa-la nga k'oas'ín s'ín k'e nga nàchrjein nǵkjáya. ¹⁷ Tǵnga Jesús kitsò-la:

—Na'èn-na skanda nàchrjein i'ndeì k'oaa tǵjn xá xi tís'ín, tǵkooá 'an k'oaa tís'ín tís'iaàn.

¹⁸ K'oaá ma-ne jǵnà xǵta judío isaá 'ñó ndaà kǵitǵjngui kondra-la Jesús nga mejèn-la sìik'en. Mìtsà tà koií kǵoa-la nga mìkì beèxkón nàchrjein nǵkjáya, tǵkooá koií-né nga jè Jesús Na'èn-na tsò-la Nainá. K'oaá s'ín tǵsǵngàsòn-kjoò yijo-la koni Nainá nga k'oa tsò.

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Xi ngui okixi xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Nainá nì mé kǵoa xi s'iaàn xi tà kǵohǵtsjeèn ts'an. Tà koií kǵoa s'iaàn xi be koni s'ín Na'èn-na. Ngats'iì kǵoa xi s'ín Na'èn-na, 'an xi Ki'ndí ma, k'oaá tís'ín s'iaàn. ²⁰ Jè xi Na'èn-na ma, 'ñó tsjakeè-na nga Ki'ndí-la tsò-na; okó yije-na mé xi s'iaàn. Kòkò-isa-na kǵoa xi isa 'ñó xkón tǵjn, mé-ne jǵnò, k'e nga jchaa, isa 'ñó ndaà kǵoxkón-nò. ²¹ Koni s'ín s'ín Nainá nga síkjaáya-la mik'en kò síkǵtsajnakon inima-la nǵta kǵé-ne, 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tís'ín tsjaà-la kǵoabinachon yá-né xi mejèn-na nga tsjaà-la. ²² Jè xi Na'èn-na ma, mìtsà jè bíndaàjiin-la xǵta, 'an-ná xi Ki'ndí-la ma kǵisǵngatsja yije-na kǵotǵxoma nga koma kǵindaàjiin-la xǵta, ²³ mé-nè ngats'iì xǵta skoexkón-na nga Ki'ndí-la ma koni s'ín beèxkón Na'èn-na. Jè xi mìkì beèxkón-na nga Ki'ndí-la ma, tǵkooá mìkì beèxkón Na'èn-na nga jè kǵisǵkasén-na.

²⁴ 'Xi ngui okixi, k'oaá xan-nò: Jè xi 'nchré 'én-na koni s'ín chjà, tikoá mokjeiín-la it'aà ts'e xi kisikasén-na, tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Mitsà kjo'in sinè-la, jyeé itjokajin kjo'in ts'e kjoa biyaà, jyeé tijnakon inima-la it'aà ts'e Nainá. ²⁵ Xi ngui okixi xi xan-nò: Nchrobá nachrjein, tijè-ne hora jè, k'e nga jña mik'en kji'nchré jta-na xi Ki'ndí-la Nainá ma; jña xi kji'nchré jta-na, kitsajnakon-né. ²⁶ Jè Na'èn-na, tijè-ne xi kjoabinachon; ko 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tis'in kitsjaà-na nga ti'an-na xi kjoabinachon. ²⁷ Tikoáá kitsjaà-na kjoixoma nga 'an kindaajin-la xita, nga 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Kì maxkón-nò 'én koi, kijchò nachrjein k'e nga ngats'ì xita xi titsajnak'en ján inchíba mik'en kji'nchré-la jta-na. ²⁹ Kositjen ijngoo k'a-ne ya ngajo mik'en. Jña xita xi ndaà kis'iin, kjoaáya-la nga s'e-la kjoabinachon, tanga jña xita xi ch'o kis'iin, kjoaáya-la nga s'e-la kjo'in.

Yá xi tsjá 'én it'aà ts'e Jesús

³⁰ Jesús kitsò:

—'An, ni mé xi s'iaàn xi ta kjo'hítsjeèn ts'an. K'oaá s'ín bindaajñaà koni s'ín tsò-na Na'èn-na. Kixií bindaajñaà; mitsà k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³¹ Tsà ti'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an, 'én xi tsjaà, jñò kixón-nò: "Ni mé chjí-la." ³² Tanga tjin jngoo xi kje'eií xi tsjá 'én xi it'aà ts'an, be-ná nga jè 'én xi tsjá it'aà ts'an, ngui 'én kixi-né. ³³ Jñò kinikasén-la xita Juan nga kiskòngui-la. Jè Juan, kitsjaà kixi 'én xi it'aà ts'an. ³⁴ Mitsà kjo'ño tjinè-la nga kje'eií xita tsjá 'én xi it'aà ts'an, koi k'oa xan-nò mé-ne nga kitjokajño kjo'in kjoa ts'e jé. ³⁵ Juan k'oas'ín ngaya-la koni jngoo ni'ín xi titi nga síhiseèn, tanga jñò tà chiba nachrjein kinitsjakoo kjoa iseèn-la. ³⁶ Jè xá xi tis'iaàn, isa 'ño ts'e chjí-la mì k'oa-ne koni 'én xi kitsjaà Juan, nga jè Na'èn-na kitsjaà-na nga sikitasoàn; tijè-ne xá xi tis'iaàn okó it'aà ts'an nga kixi kjoa nga jè Na'èn-na kisikasén-na. ³⁷ Jè Na'èn-na xi kisikasén-na, tsjá 'én xi it'aà ts'an. Jñò, kje'e kii na'yà-là jta-la, ni mikii yaxkon kó kji isén-la; ³⁸ tikoáá jè 'én-la mikii fahas'en-jin inima-nò. Jè xi Nainá kisikasén, mikii mokjeiín-nò it'aà ts'e. ³⁹ Ndaà binchaatsjijño Xojon-la Nainá nga k'oas'ín nikítsjeèn nga ya sakó-nò kjoabinachon nita kjé-né. Jè Xojon-la Nainá, tsjá 'én xi it'aà ts'an, ⁴⁰ tanga jñò, mikii sasén-nò nga nchrobátjingui-ná, mé-ne nga s'e-nò kjoabinachon koi.

⁴¹ Mitsà koi kjoa otsjia nga jeya sijkijna-na xita. ⁴² Tanga 'an, beèkòon-nò, nga jñò, mikii matsjacha Nainá nga ko inima-nò. ⁴³ 'An, it'aà ts'e Na'èn-na j'i-na; jñò majin-nò nga chjoétjò-ná. Tanga tsà kje'eií xita kjo'í xi ta kjotsja ts'e kjo'í-ne, isaá-là niton chjoétjò. ⁴⁴ Jñò, ¿kós'ín koma kokjeiín-nò? Nga tà jè binchaatsjioè nga ndaà kitsajnaà nga nguixkon xita, ko mitsà jè binchaatsjioè nga ndaà kitsajnaà nga nguixkon Nainá xi tà jngoo ma. ⁴⁵ Kì k'oa s'ín nikítsjeèn nga 'an tsjat'in-nò 'én nga nguixkon Na'èn-na. Jè xi tsjat'in-nò 'én, tijè-ne Moisés xi jè ma'ñót'aà takòn. ⁴⁶ Jñò, tsà mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, tikoáá kokjeiín-nò it'aà ts'an nga jè Moisés it'aà ts'aán kiichja nga kiskii. ⁴⁷ Tsà mikii mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, ¿kós'ín kokjeiín-nò 'én-na xi benojmí-nò?

6

Kó kis'iin Jesús nga 'ònjmii xita kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

¹ Nga jye komà kjoa koi, Jesús kii ján xijngoaà ndáchikon Galilea, xi tikoá Tiberias 'mì. ² 'Nó kjin xita kiitjingui-la nga jye kijtsee kjo'kón ndaà xi s'ín nga síndaà-ne xita xk'én. ³ Jesús k'eé kiimijin-jno jngoo nindoò, yaá tsibijna ko xita xi kota'yàt'aà-la. ⁴ Jyeé tímachraña s'eí Paxko ts'e xita judío. ⁵ Jesús, k'e nga kiskoòtsejèn, kijtsee nga 'ño kjin ma xita tjima tjingui-la, kitsò-la Felipe:

—¿Nánda kindá-lá tsojmì xi kokjen xita koi?

⁶ Tà k'oaá kitsò-la, tà jè xi mejèn-la nga skoe kó kitso Felipe. Jesús, jyeé tjiin-la mé kjoa xi s'iin. ⁷ Felipe kitsò:

—Nas'ín jò-la sìndo nàchrjein tjín-ne chjì-la xìta, mì-la kii kichìya-la nga itsé itsé skine ngats'ì xìta koi.

⁸ Kiichja Andrés xi tìkoa xìta xi ya kota'yàt'aà-la Jesús xi 'ndsè ma Simón Pedro, kitsò:

⁹ —Ì tìjna jngòò ti xi 'ya 'òn inchràjín ts'e cebada kò jò ma tìn xi 'ya, tanga mì-la kii kichìya-la nga 'ñó kjin ma-ne xìta.

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kot'in-la jñà xìta, kàtìtsajna yije.

Ì'nde jè 'ñó tjín xka ijñá. Jñà xìta xi tsibìtsajna, ma-la tsà 'òn jmiì xi nguì xìta x'in.

¹¹ Jesús, kiskoé inchràjín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kitsjaà-la jñà xìta-la. K'eé kisika'bí-la jñà xìta xi tìtsajna. K'oa tìs'ín kisikò jñà tìn, kiskine nìta kó kji mejèn-la nga jngòò ìjngòò. ¹² K'e nga jye kjòskii yije xìta, Jesús kitsò-la jñà xìta xi kota'yàt'aà-la:

—Tíxkó yije-nò xi kaningui-ne, mé-ne nga mì kits'ón-ne.

¹³ Jñà xìta-la tsibíxkó-ne inchràjín xi tsiningui-ne. Nguì tejò nìsiyá komà, k'e nga jye tsakjèn yije xìta. ¹⁴ Jñà xìta, k'e nga jye kijtseè kjojkón ndaà xi kis'iìn Jesús, kitsò-la xíkjin:

—Kixíi-la kjoa, jè-la xìta jè xi chja ngajo-la Nainá, xi tjínè-la nga kjoíi i isò'nde.

¹⁵ Tanga Jesús, tik'eé kijtseèya-la nga jñà xìta mejèn-la kjo'ñó kiiko nga xìtaxá ítjòn sùikijna; ìjngòò k'a kiimijìn-jno nindoò nga tà tajngòò tsibìjna.

K'e nga tsajmeèsòn ndáchikon Jesús

(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, xìta xi kota'yàt'aà-la Jesús inchròhòjen ìjngòò k'a-ne ñánda kijna ndáchikon. ¹⁷ Jahas'en jngòò chitso, kiìsòn-ndá nga kii ján naxandá Capernaum. Jyeé 'ñó kòjñò, Jesús mìkii xátí j'ìi tjingui-la jñà xìta-la. ¹⁸ Ya ijìin ndáchikon j'ìi jngòò tjojkón xi 'ñó jchán ts'a. Jè ndáchikon tsibìts'ia nga kiskì'nga. ¹⁹ K'e nga jye tjín-la tsà 'òn kò tsà jòn jmiì metro nga tjímajìin nandá, kijtseè nga jè Jesús tsóbasòn ndáchikon. Tífi tjingui chraña-la jè chitso. Jñà xìta tà kitsakjòn-la. ²⁰ K'eé kiichja Jesús, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²¹ Jñà xìta tsjaá komà-la, k'eé kisikas'en chitso. Kò jè chitso nitoón ijchò ya naxandá ñánda nchifi.

Mé xi kis'iìn jñà xìta nga tsohótsji Jesús

²² Nga komà nchijòn, jñà xìta xi tsibìtsajna ján xijngoaà ndáchikon, kijtseè nga tà jngòò chitso kijna xi kiiko xìta, tanga Jesús mìkii tsejèn jahas'en ya chitso. Tà jñà xìta xi kota'yàt'aà-la jahas'en nga kii. ²³ Tanga ijchò chitso xi k'ejí xi ya inchròbà-ne naxandá Tiberias; yaá chincha chraña ì'nde ñánda tsakjèn inchràjín xìta xi 'òn jmiì ma-ne, k'e nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Nainá. ²⁴ Jñà xìta, k'e nga kijtseè nga mì yá tjín Jesús kò xìta xi kota'yàt'aà-la, k'eé jahas'en jñà chitso koi, kii kátsji Jesús ján naxandá Capernaum.

Inchràjín xi tsjá Nainá, jè xi tsjá-la kjoabinachon xìta

²⁵ Xìta koi, k'e nga jye ijchò ján xijngoaà ndáchikon, yaá kiskaàjìin Jesús kitsò-la:

—Maestro, ¿mé nàchrjein j'ii ijndé?

²⁶ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, mìtsà koi xá binchaàtsji-ná nga ki'yaá kjojkón-ndaà xi kis'iaàn, koií-né nga kisikjèn-nò skanda kó nga kjòskioò. ²⁷ Kì koi nixátjiò tsojmì xi fehet'aà. Jè tixátjiò tsojmì xi síkijnakon inìma-ná nìta kjé-né, jè xi 'an tsjá xi Kì'ndí-la Xìta xan-la yijo-na. Na'èn-ná xi Nainá jè kitsjaà-na kjo'tixoma kjoa xi s'iaàn.

²⁸ Xìta koi, kiskònangui, kitsò-la Jesús:

—¿Mé xi s'en-jen nga koma sixá-lajen Nainá koni s'ín mejèn-la jè?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Xá-la Nainá, jè-né nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e xi Nainá kisikasén.

³⁰ Xìta koi, kitsò-la Jesús:

—¿Mé kjojkón ndaà xi kòkó-nájen mé-ne k'e nga jcha-jen kòkjeiín-najen? ¿Mé xi ma-lè 'nì? ³¹ Jñà xìta jchínga kjin-najen tsakjèn inchràjín xi 'mì maná, ján ì'nde it'aà

xìn ñánda nangui kixì choòn. Koni s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Inchrajín xi nchrobá-ne ngajmiì kitsjaà-la nga kisìkjèn.”

³² Kiichja Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixì xi xan-nò, mìtsà jè Moisés kitsjaà-nò inchrajín xi ngajmiì inchrobà-ne; jè Na'èn-na xi tsjá-nò xi nguì inchrajín xi ngajmiì nchrobá-ne. ³³ Inchrajín xi tsjá Nainá, jè xi jye itjojen-ne ngajmiì, jè xi tsjá-la kjoabinachon jña xita isò'nde.

³⁴ Xita koi kitsò:

—Na'èn, kjit'aà nachrjein tjiì-nájen inchrajín koi.

³⁵ Jesús, kitsò-la:

—'An-ná inchrajín xi síkíjnakon inima-la xita. Jè xi 'an kjinchrobàt'aà-na, mì tì kiì kohijò-la. Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì tì kiì koxínda-la nita kjé-ne. ³⁶ Jyeé okixan-nò, jñò nas'ín titsa'yaà-ná mìkiì mokjeiín-nò. ³⁷ Ngats'ìi xita xi 'an tsjá-na Na'èn-na, 'aán nchrobát'aà-na; kò jña xi 'an nchrobát'aà-na mìkiì ochrjengua. ³⁸ 'An, mìtsà koi xá itjojen-na ngajmiì nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín sikitasoàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³⁹ Jè xi mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na, nga nijngòd xita chja xi 'an tsjá-na. 'An siikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁰ Koi xi mejèn-la jè xi kisikasén-na: ngats'ìi xita xi skoexkon-na nga Ki'ndí-la Nainá 'mì-na kò kòkjeiín-la it'aà ts'an, s'eé-la kjoabinachon. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein.

⁴¹ Jña xita judío k'eé tsibíts'ia nga kiichjajno-la Jesús, koií kjoa-la nga kitsò: “'An-ná inchrajín xi ngajmiì nchrobá-ne.”

⁴² Kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè Jesús, xi ti-la ma José? Yaxkon-ná na'èn-la kò nea-la. ¿Mé-ne tsò-ne nga ngajmiì itjojen-ne?

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Kiì k'oas'ín nokjoàjno-ná. ⁴⁴ Nijngòd xita xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na xi kisikasén-na kjinchrobàkò, mé-ne nga 'an siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁵ Xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá tsò xojon xi kiskìi nga tsò: “Jè sobà Nainá kòkòya yije-la xita.” K'oaá s'ín ma-ne nga ngats'ìi xita xi 'nchré-la Na'èn-na kò xi machiya-la it'aà ts'e, 'aán nchrobát'aà-na.

⁴⁶ 'Nì saá jngòd xita xi beèkxon Na'èn-ná. Tajngòd jè beèkxon xi Nainá kisikasén.

⁴⁷ Xi nguì okixì xi xan-nò: Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁴⁸ 'An-ná inchrajín xi síkíjnakon inima-la xita. ⁴⁹ Jña xita jhínga kjìn-nò tsakjèn inchrajín xi 'mì maná ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, tanga tákò k'en-né.

⁵⁰ Jè inchrajín xi k'oa xan-nò xi nchrobájen-ne ngajmiì. Kò jè xi kòkjen inchrajín jè mìkiì kiyá. ⁵¹ 'An-ná inchrajín xi tíjnakon xi itjojen-ne ngajmiì. Tsà yá xi kòkjen inchrajín jè, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jè inchrajín xi 'an tsja, jè yijo-na. Koií k'oas'ín tsjaà-na nga 'an kiyátji-la xita isò'nde mé-ne nga kitsajnakon-ne.

⁵² Jña xita judío xki xi ján tsajoókò xíkjin, kitsò:

—¿Kós'ín s'jin nga siikine-ná yijo-la?

⁵³ Jesús kitsò-la:

—Nguì okixì xi xan-nò. Jñò, tsà mìkiì chjinee yijo-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tikoá mìkiì s'iqo jní-na, mìkiì s'e-nò kjoabinachon. ⁵⁴ Jè xi skine yijo-na tikoá skoí jní-na tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein.

⁵⁵ Yijo-na, jè xi kixì kjoa xi nguì yijo xi ma chine; koa jè jní-na jè nandá xi nguì kixì kjoa nga ma 'yò. ⁵⁶ Jè xi skine yijo-na koa skoí jní-na, kjit'aà nachrjein ya kíjnakò-na, tikoá 'an kjit'aà nachrjein ya tíjnakjoòkoa. ⁵⁷ Na'èn-na xi kisikasén-na, tíjnakon-né; kò it'aà ts'e-né nga tíjnakoon; k'oaá tis'ín tjín jè xi skine yijo-na, it'aà ts'an kíjnakon-né. ⁵⁸ Jè inchrajín xi itjojen-ne ngajmiì, mìtsà jè xíkjin inchrajín maná xi tsakjèn xita jhínga kjiìn-nò; nga komà iskan, xita xi tsakjèn, k'en-né. Tanga jè xi kòkjen inchrajín xi itjojen-ne ngajmiì, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁵⁹ Jesús k'oaá s'ín kiichja nga tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga ya naxandá Capernaum.

'Én xi tsjá-lá kjoabinachon iníma-lá xíta

⁶⁰ Jñà xíta k'e nga kiì'nchré koni s'ín tsakóya Jesús, kjín ma xíta xi kota'yàt'aà-lá xi kitsò:

—Jñà 'én koi, 'ñó 'in tjín. ¿Yá xi kòkjeiín-lá?

⁶¹ Jesús, k'e nga kijtseèya-lá nga jñà xíta xi kota'yàt'aà-lá ch'o nchijoóya-ne 'én xi tsakóya, kitsò-lá:

—¿'Én koi, a mì sasén-nò? ⁶² ¿Kós'ín koma-ne tsà jcha-ná 'an xi Ki'ndí-lá Xíta xan-lá yijo-na nga kjímijìn ìjngòò k'a-na ñánda tìjnaa nga sa ítjòn? ⁶³ Jè Iníma Tsjeè-lá Nainá xi síkíjnakon-ná. Jè yijo-ná nímé chjí-lá. 'Én xi 'an okóya-nò, ts'eé Iníma Tsjeè-lá Nainá, kò tsjá-lá kjoabinachon iníma-nò. ⁶⁴ Tanga jñò tjín i'nga xíta xinguióo xi mìkiì kòkjeiín-lá.

Nga jè Jesús jye tìjiìn-lá kóni skanda tàts'en-lá kjoa yá-né xi mìkiì kòkjeiín-lá kò yá-né xi sìngatsja it'aà ts'e xíta kondra-lá. ⁶⁵ Jesús kitsò ìsa:

—Koií k'oas'ín kixan-nò nga nijngòò xíta xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'è-nà kjinchrobàko.

⁶⁶ Ikjoàn kjìn jchán xíta xi kota'yàt'aà-lá Jesús xi tjingui-lá tsibíts'ia nga kiì-ne ít's'ín. Mì tì kiì ya chinchimakò-ne. ⁶⁷ Jesús kitsò-lá jñà xíta-lá xi tejò ma-ne:

—Jñò, ¿a tìkoáá mejèn-nò nga onguió?

⁶⁸ Kiìchja Simón Pedro, kitsò:

—Na'è'n, ¿yá xi onguítjingui-lajen? Ji-né xi tjín-lè 'én xi tsjá kjoabinachon. ⁶⁹ Ngajen 'ya-nájen, tìkoáá kòkjeiín-najen nga ji-né xi Cristo, xi Ki'ndí-lá Nainá xi tìjnakon.

⁷⁰ Jesús kitsò-lá:

—'An, xó k'oaá s'ín jaàjiìn-nò nga tejò ma-nò, mé-ne nga kitjáko-ná. Tanga jñò, yaá tìjnajiìn jngòò-nò xi xíta neí tísíxájiìn iníma-lá.

⁷¹ Jesús, jè kiìchja it'aà ts'e Judas, ki'ndí-lá Simón Iscariote. Nga jè sìngatsja Jesús it'aà ts'e xíta kondra-lá. Jè Judas, xi ya itjojiìn xíta-lá Jesús xi tejò ma-ne.

7

Kó kitsò jñà 'ndse Jesús nga mìkiì kòkjeiín-lá it'aà ts'e

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, Jesús yaá tsajmeè nangui Galilea. Majìn-lá nga ya kojmeè naxandá Judea, koií kjoa-lá nga jñà xíta judío nchihótsji nga mejèn-lá sìk'en.

² Jyeé nchrobá machraña s'eí-lá xíta judío ts'e Ni'ya Xka Ijñá. ³ Jñà 'ndse Jesús kitsò-lá:

—Kì ta tsja íj bijni. T'in ján Judea mé-ne jñà xíta xi kota'yàt'aà-lè xi tít'sajna ján kàteè-lè mé kjoa xi 'nì. ⁴ Tsà k'e mejèn-ná nga skoe-ná xíta mé kjoa xi tí'né, mochjeén-né nga kòkó-lá yijo-ná. Ngaji, koni s'ín 'nì, takó-là yijo-lè ngats'ii xíta isò'nde.

⁵ Koií okitsò-lá jñà 'ndse nga mìkiì kòkjeiín-lá it'aà ts'e. ⁶ Jesús kitsò-lá:

—Kj'eè kiì bijchó nachrjein-na, tanga xi it'aà tsajòn ndaà tjín nita mé nachrjein-ne.

⁷ Jñò, mìkiì majtikeè-nò jñà xíta isò'nde, tanga 'an majtikeé-na, koií kjoa-lá nga 'an benojmí kixi-lá nga ch'o tjín kjoa xi s'ín. ⁸ Tanguió jñò jè s'eí, 'an mìkiì kjíán. Kj'eè kiì bijchó nachrjein-na.

⁹ K'e nga jye okitsò-lá jñà xíta, Jesús yaá tsibìjna ya nangui Galilea.

K'e nga jè Jesús kiì s'eí ts'e ni'ya xka

¹⁰ K'e nga jye kiì s'eí jñà 'ndse Jesús, jè, tìkoáá kiì 'ma-né. Majìn-lá nga xíta skoexkon.

¹¹ Ya ñánda tìbitjo s'eí, jñà xíta judío nchihótsji Jesús, kitsò-lá xíkjín:

—Xíta jè, ñánda tìjna.

¹² Ngats'ii xíta xi ijchò s'eí, xki xi ján tsajoóya-ne it'aà ts'e Jesús. Tjín xi kitsò: “Xíta ndaà-né.” Tìkoá tjín xi kitsò: “Majìn, naxandá konachan-lá.”

¹³ Tanga niyá xi kiìchja tsejèn nga nguixkon xíta xi kj'eí, nga jñà xíta sko-lá xíta judío, tsakjón-lá.

¹⁴ K'e nga jye ijchò osen nga tìbitjo s'eí, ijchò Jesús, jahas'en ingo ítjòn, ikjoàn tsakóya-lá xíta. ¹⁵ Jñà xíta judío, k'e nga kijtseè koni s'ín okóya, tà kjòxkón-lá kitsò-lá xíkjín:

—Xità jè, ¿kós'ín ma-ne nga kò tà ndaà okóya-ne nga mìtsà xojoñ kiskoòta'yà?

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Jñà 'én xi 'an okòya, mìtsà 'én ts'an, ts'e-né jè xi kisikasén-na. ¹⁷ Tsà yá xi mejèn-la sìikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, skoe-né jñà 'én xi 'an okòya tsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, o xi tà kjohítsjeèn ts'an-ná. ¹⁸ Jngoò xità xi tà kjohítsjeèn ts'e tískjeén nga tíchja, tà jè xi mejèn-la nga jè jchaxkón; tanga jè xità xi koií kjoa tíhótsji nga jè kátayaxkón jè xi kisikasén, jè-né xi nguì 'én kixi tsjá, mìtsà 'én ndiso chja.

¹⁹ Jñò, ¿a mìtsà kixi kjoa nga kitjoé-nò kjotíxoma-la Nainá xi jè Moisés kiskii? Tanga jñò, nijngoò xi ma-la síkitasòn. ¿Mé-ne mejèn-nò nga sík'en-ná?

²⁰ Jñà xità kitsò:

—¿Neií-là tíjiin inima-lè! ¿Yá-né xi mejèn-la sìik'en-lè?

²¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jñò, maxkón-nò jngoò kjoa xi kis'iaàn jè nachrjein nìkjáya. ²² Kixíí kjoa, jè Moisés kitsjaà-nò kjotíxoma xi kjoa ts'e circuncisión. (Tanga kjotíxoma jè, mìtsà ts'e Moisés; it'aà ts'eé xità jchínga kjìin-nò inchrobà-ne.) Tanga jñò, nas'ín nachrjein nìkjáya bít'aà chibaá-la xità x'in kjoa ts'e circuncisión. ²³ Jñò, nga bít'aà chiba-la jñà xità kjoa ts'e circuncisión jè nachrjein nìkjáya nga majìn-nò nijchaànguio kjotíxoma xi kitsjaà-nò Moisés, ¿mé-ne majti-nò nga 'an jngoò k'a ndaà sindaà-na xità jè nachrjein nìkjáya? ²⁴ Kì k'oaá s'ín jchósòn-là koni s'ín tsejèn-nò. K'oaá s'ín jchósòn-là koni s'ín tjín xi nguì kjoa kixi.

Kós'ín bénojmí Jesús ñánda j'ii-ne

²⁵ Tjín i'nga xità xi Jerusalén ts'e xi kitsò:

—¿A mìtsà jè xità jè xi ótsji jñà xità judío nga mejèn-la sìik'en? ²⁶ Chítsejèn-là, tíchjajiin osen-la jñà xità naxandá, niyá xi kó tsò-la. ¿A jyeé kòkjeiín-la jñà xítaxá nga kixi kjoa nga jè xi Cristo [xi xó Nainá kisikasén-ne]? ²⁷ Tanga jñà, 'ya-ná ñánda j'ii-ne xità jè, k'e nga kjoíí Cristo niyá xi skoe ñánda kjoíí-ne.

²⁸ Jesús nga tíhokóya ya ndítsin ingo ítjòn, kiì'nchré koni s'ín kitsò jñà xità. K'eé 'ño kiichja kitsò:

—Jñò, yaxkoón-ná; tíjiin-nò ñánda j'i-na. Tanga mìtsà tà kjotsja ts'an nga j'iaa. Jè xi kisikasén-na, jè-né xi nguì kixi kjoa nga Nainá. Jñò, mikii yaxkon. ²⁹ Tanga 'an, bexkon-ná. It'aà ts'eé inchrobà-na nga jè sobà kisikasén-na.

³⁰ Tijè-ne hora jñà xità mejèn-la nga tsobà'ño Jesús tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ño, koi-né nga kj'eè kì bijchó nachrjein-la nga kiyá. ³¹ 'Nó kjìn xità kòkjeiín-la koni kitsò Jesús. Kitsò-la xíkjín:

—K'e nga kjoíí Cristo, ¿a isa kjìin kjoaxkón ndaà xi s'iin, koni jè xità jè? Kixíí-là kjoa, jè-la xi Cristo.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xità fariseo mejèn-la kítsobà'ño

³² Jñà xità fariseo kiì'nchré koni s'ín nchijoó jñà xità it'aà ts'e Jesús. Xità sko-la no'miì kò xità fariseo kisikasén xità xi síkinda ingo nga mejèn-la tsoba'ño Jesús. ³³ Jesús kitsò-la:

—'An, tà chibaá nachrjein kótijnako-nò, ikjoàn kjín ijngoò k'a-na ñánda tíjna xi kisikasén-na. ³⁴ Jñò, kìnchátsji-ná tanga mikii sakò-nò nga mikii koma konguio ya ñánda kótijna.

³⁵ Jñà xità judío, tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjín kitsò:

—Xità jè, ¿ñánda kjoí? ¿Mé-ne nga mikii koma sakò-ná? ¿A yaá kjiko xità judío xinguiáá xi xìn i'nde títsajna nga jñà xi taxki xità kòkòya-la? ³⁶ ¿Kó tsòya-ne 'én xi bénojmí nga tsò: “Jñò, kìnchátsji-ná tanga mikii sakò-nò nga mikii koma konguio ya ñánda kótijna”?

Jngoò xajngá nandá xi tíjnakon

³⁷ Jè nachrjein xi fehet'aà-ne s'eí, Jesús tsasíjna kixi, 'ño kiichja, kitsò:

—Tsà yá xi xíndá-là kàtjanchrobákon-na, kàt'iì nandá. ³⁸ Koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: Jè xi mokjeiín-là it'aà ts'an sijnajiin inima-là koni jngòò xajngá nandá xi mìkìi xìya xi síkíjnakon xita.

³⁹ K'e nga okitsò Jesús, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-là Nainá kiichja nga iskan tjoé-là jñà xita xi kokjeiín-là it'aà ts'e. Nachrjein jè, Inima Tsjeè-là Nainá k'èè kii bitjojen nga k'èè kii fi-ne ngajmii Jesús nga jcha-là kjoajeya-là.

Mé-ne kjòjòya-ne jñà xita it'aà ts'e Jesús

⁴⁰ Jñà xita, k'e nga kii'nchré 'én koi, tjín i'nga xi kitsò:

—Kixii kjoa xita jè, jè-né xi tjínè-là nga kjoii nga kichja ngajo-là Nainá.

⁴¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—Jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

Tikoáá tjín i'nga xi kitsò:

—Majin-là nga jè Cristo, mìtsà nangui Galilea kjoii-ne. ⁴² Xojon-là Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè Cristo, yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-là David, ya naxandá Belén, i'nde-là David.

⁴³ K'oaá s'ín komà-ne nga kjòjòya jñà xita xi kjoa ts'e Jesús. ⁴⁴ Tjín i'nga xita xi mejèn-là kitsobà'ñó nga kjiko ndayá, tanga nijngòò xi kitsò ikon nga kitsobà'ñó.

Kjoa xi tsohótiya-ne xita ítjòn-là no'mii

⁴⁵ Jñà xita xi síkinda ingo, inchrobà-ne ñánda títsajna xita fariseo ko xita sko-là no'mii, kitjàngangui-là, ki'mi-là:

—¿Mé-ne mìkii kànchrobáko-nò?

⁴⁶ Jñà xita xi síkinda ingo kitsò:

—Ni saá jngòò xita xi k'oa'sín chja koni s'ín chja xita jè.

⁴⁷ Jñà xita fariseo, kitsò:

—Jñò, ¿a tikoáá kachonachaán-nò? ⁴⁸ ¿A k'oaá tis'ín mokjeiín-là xitaxá ítjòn tsaján ko xita xinguiáá fariseo? ⁴⁹ Tanga jñà xita xi tíchonachan-là nga mìkii ítjiiin-là kjotíxoma-là Moisés, tjínè-là nga kjo'in s'e-là.

⁵⁰ Nicodemo, jè xi xita fariseo, xi jñò j'iikon jngòò k'a Jesús, kitsò-là:

⁵¹ —Kjotíxoma tsaján, mìkii tsjá'nde nga kjo'in k'oi-là xita, k'e nga tikj'eè kii ndaà 'ya-là mé kjoa xi tjín-là.

⁵² Jñà xita fariseo, kitsò-là Nicodemo:

—¿A tikoáá yaá nangui-lè Galilea? Chíta'yì Xojon-là Nainá mé-ne nga jcha-ne ni sà jngòò xita xi chja ngajo-là Nainá f'iì-ne Galilea.

Chjoón xi kjoa chijngui kis'iin

⁵³ Tà k'oa'sín kitsjòya-ne xita, xki xi ján kii-ne ni'ya-là nga jngòò òjngòò.

8

¹ Tanga Jesús, ján kii ya nindoò Yá Olivo. ² Nga komà nchijòn tajñòyaá j'iì-ne ya ingo ítjòn. Ngats'iì xita j'iì tjingui-là Jesús ñánda tjina. K'eé tsibijna nga tsakóya-là jñà xita. ³ Jñà xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés ko xita fariseo ijchòko jngòò chjoón xi ki'yat'in-là nga kjoa chijngui tís'ín. Tsasijna osen ñánda títsajna ngats'iì xita; ⁴ Jñà xita koi kitsò-là Jesús:

—Maestro, chjoón jè, ndaà kà'yat'in-là nga kjoa chijngui tís'ín. ⁵ Jè kjotíxoma-là Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga jñà íchjín xi k'oa tjín kjoa xi ótsji ndajoó kiyá-ne. Ngaji, ¿kó si?

⁶ Jñà xita koi, koií k'oa'sín kitsò-là Jesús nga mejèn-là skót'aà, mé-ne koma kohòngui-ne it'aà ts'e xitaxá. Tanga Jesús, tsasiñiat'aà nangui nga kiskiijno-ne ko jnótsja it'aà nangui. ⁷ Xita koi nga sii nchis'ín nga kjònangui, Jesús tsasijna kixi kitsò-là:

—Jñò, tsà tjín i'nga xita xinguiòò xi tsjin-là jé, jè kátínè ítjòn ndajo chjoón jè.

⁸ Jesús òjngòò k'a tsasiñia nga kiskiijno ìsa it'aà nangui. ⁹ Jñà xita koi, k'e nga kii'nchré koni s'ín kitsò Jesús, tà òjngó òjngó kii-ne, nga kijtseè nga mìkii ndaà tjín kjohítsjeèn xi kiichja, tsibíts'ia-ne xi xita jchínga, ikjoàn kii-ne òxti. Tà jè tajngòò Jesús ko chjoón

tsibìtsajna. ¹⁰ Jesús tsasíjna kixi-ne, kijtseè nga mì tì yá xita tjín-ne. Ta jè tajngoò chjoón síjna. K'eé kitsò-la:

—¿Ñánda títsajna xita xi óngui-lè? ¿A nijngoò xi kòhónè-lè kjo'in?

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, niyá-jèn.

Jesús kitsò-la:

—Tìkoaá 'an, mìkiù kìnè-lè kjo'in. T'in-ne ni'ya-lè; kì tì jé binchaàtsji-ne.

Ni'ín xi tsjá kjoabinachon xi síhiseèn-la xita isò'nde

¹² Jesús, ìjngoò k'a kiichjajìin-la jñà xita, kitsò-la:

—'An-ná ni'ín xi síhiseèn-la isò'nde. Jè xi 'an fit'aà-na s'eé-la ni'ín xi tsjá kjoabinachon. Mì tì kiù ya kojmejiin-ne kjoajñò.

¹³ Jñà xita fariseo kitsò:

—Ti jí tì 'bì-ne 'én it'aà tsiji. 'Én xi nokjoì, nímé chjí-la.

¹⁴ Jesús kiichja kitsò-la:

—'Én xi chjà, chjí-la-né, nas'ín tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an. Nga be-ná ñánda j'i-na kò ñánda tífia. Tanga jñò mìkiù 'yaá ñánda j'i-na kò ñánda tífia. ¹⁵ Jñò, tà kjohítsjeèn ts'e xitaá nìkjeén k'e nga jé bìnè-ná. Tanga 'an nijngoò xita bìnè-la jé. ¹⁶ Tanga 'an, tsà yá xita xi konè-la jé, kjoakixí xi s'iaàn. Nga mìtsà tajngoò bìnààjiaàn, kóó Na'èn-na xi kisikasén-na bìnààjìin-kò-na. ¹⁷ Kjotíxoma tsajòn k'oas'ín tíchja nga tsò: K'e nga tsà jò ma-ne xita xi tsjá 'én, tsà ngàsòn tsò ingajò, kixí kjoa, chjí-la né. ¹⁸ Tì'aán-na xi tsjaà 'én it'aà ts'an. Kò tìkoaá jè Na'èn-na xi kisikasén-na tsjá 'én it'aà ts'an.

¹⁹ Jñà xita fariseo, kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Ñánda tíjna Na'èn-lè?

Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jñò, 'an, mìkiù yaxkon-ná, ni jè Na'èn-na mìkiù yaxkon. 'An, tsà yaxkon-ná tìkoaá jchaxkon-nò Na'èn-na.

²⁰ K'e nga tsakóya jñà 'én koi Jesús, yaá tíjna ya ingo ítjòn ya chrañàt'aà-la i'nde ñánda maxkón ton kjotjò. Nijngoò xita xi kitsò ikon nga kitsobà'ño Jesús nga kj'eè kiù bijchó naxhrjein-la nga kiyá.

Mé-ne jñà xita mìkiù koma kjoì-ne ya ñánda tífi Jesús

²¹ Jesús ìjngoò k'a kitsò-la:

—'An, tífi-ná. Jñò, kìnchàtsji-ná. Tanga jñò yaá kiyájñò jé-nò. Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiù koma konguió.

²² Jñà xita judío kitsò-la xíkjin:

—¿A tíjè sùk'en-ne yijo-la? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne, nga tsò: Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiù koma konguió?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jñò, í it'aà nangui tsajòn, tanga 'an ján ngajmì ts'an. Jñò, í i'nde-nò isò'nde, 'an, mìtsà isò'nde i'nde-na. ²⁴ Koi k'oas'ín kixan-nò nga ya kiyájñò jé-nò nga mìkiù mokjeín-nò nga 'an-ná (xi Cristo). Koi kjoa-la nga kiyájñò jé-nò.

²⁵ Xita judío, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-ne ngaji?

Jesús kiichja, kitsò-la:

—Jyee okixan-nò nga sa ítjòn yá-ná 'an. ²⁶ It'aà tsajòn, kjin kjoa tjín isa xi 'an kènojmi-nò, kò xi 'an kìnààjìin-kò-nò. Jè xi kisikasén-na nguì 'én kixí xi chja. Koni s'ín ki'nchrè-la, k'oaá tjín 'én xi 'an chjàjìin-la jñà xita isò'nde.

²⁷ Tanga jñà xita judío mìkiù kjòchiya-la tsà it'aà ts'e Na'èn-ná xi Nainá tíchja Jesús.

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Jñò, k'e nga chjímì'nga-ná 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'eé kochiya-nò nga 'an-ná [xi Cristo]. Nímé kjoa xi s'iaàn xi ta kjohítsjeèn ts'an. K'oas'ín chjà koni s'ín

tsakóya-na xi Na'èn ma. ²⁹ Jè xi kisikasén-na íf tijnako-na. Mikii síkijna tajngod-na Na'èn-na. Koií kjoa-la nga kjit'aà nachrjein sikitasoàn koni s'ín sasén-la jè.

³⁰ Jesús, k'e nga kiichja 'én koi, jìn jchán xita kòkjeiín-la it'aà ts'e.

Jè kjoa kixi síkítsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná

³¹ Jesús kitsò-la jña xita judío xi kòkjeiín-la it'aà ts'e:

—Tsà kixi sikitasòn 'én-na xi okoóya-nò, jñò-nò xi nguì kixi kjoa nga 'an kota'yat'aà-na. ³² Jchaxkoòn xi kjoa kixi, koa jè kjoa kixi síkítsajnadeíí-nò.

³³ Kiichja xita judío, kitsò:

—Ngajen, xita tje-la Abraham-nájen. Ni saá jngod xita xi kj'eif síkítsajna'nó-najen. Ngaji, ¿mé-ne k'oa si-ne nga kitsajnadeíí-najen?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Nguì kjoa kixií xi xan-nò, ngats'iì xita xi jé ótsji, yaá títsajna'nó it'aà ts'e jé-la, k'oaá ngaya-la koni jngod xita chi'nda xi tijná'nó-la nei-la. ³⁵ Jngod xita xi chi'nda tijná, mikii tíj'nde-la nga ya kijná kjit'aà ya ni'ya náná síxá. Tanga jngod xi ki'ndí ma, tíj'ndeé-la nga kjit'aà nachrjein ya kijná ya ni'ya-la na'èn-la. ³⁶ K'oaá ma-ne, tsà jè Ki'ndí-la Nainá síkíjnadeíí-nò, nguì kixií kjoa nga jñò, kitsajnadeíí-nó. ³⁷ 'An, be-ná nga tje-la Abraham-nò; tanga jñò mejèn-nò nga sik'en-ná, koi-né nga mikii mokjeiín-nò 'én-na xi chjà. ³⁸ 'An, k'oaá s'ín chjà koni s'ín tijná xi kijtsee k'e nga tisa tijnakoaa Na'èn-na. Jñò, k'oaá tís'ín 'nè koni s'ín kina'ya-là na'èn-nò.

Yá-né xi na'èn-la ma xita xi chjako Jesús

³⁹ Jña xita judío kitsò:

—Jè tje-najen, yaá inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham. Jè na'èn-jchá kjiin-najen.

Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ixti-la Abraham 'mì-nò, k'oaá s'ín s'een koni s'ín kis'iin Abraham. ⁴⁰ 'An, nas'ín jye k'oas'ín tsibenojmí kixi-nò, nga Nainá kitsjaà-na 'én xi chjà, jñò mejèn-nò nga sik'en-ná. Abraham mì k'oaá kis'iin. ⁴¹ Jñò, k'oas'ín 'nè koni s'ín na'èn-nò.

Jña xita judío kitsò:

—Ngajen, mìtsà kjoa chijngui kits'iin-jiiin-jen. Tajngod jè Na'èn-najen, jè Nainá.

⁴² Jesús kiichja, kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga jè na'èn-nò Nainá, 'an tjòchaá-la s'en-ná nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na; mìtsà tà kjotsja ts'an nga j'iaa; Nainá kisikasén-na. ⁴³ ¿Mé-ne mikii machiya-nò 'én-na xi chjàkò-nò? Koií-né nga mikii ma-nò na'yañijon. ⁴⁴ Na'èn-nò, jè xita neií, jè nokjoà-nò. K'oaá s'ín 'nè koni s'ín mejèn-la na'èn-nò. Jè xi ma-la sík'en xita kóni nga tisa tàts'en-la kjoa. Mìtsà kjoa kixi s'ín nga tsjin-la kjoa kixi. K'e nga chja 'én ndiso, k'oaá tsò koni s'ín tijn inima-la nga nguì xita ndiso-né. Jè na'èn-la ts'e 'én ndiso. ⁴⁵ Tanga 'an, 'én kixi benojmí-nò; koií kjoa-la jñò, mikii mokjeiín-nò. ⁴⁶ ¿Yá xita xinguiò xi koma-la kòkò mé jé xi tijn-na? K'e nga chjàkò-nò, nguì 'én kixi chjà, kò ¿mé-ne mikii mokjeiín-nò? ⁴⁷ Jè xi xita-la Nainá, 'én-la Nainá 'nchré. Tanga jñò, nga mikii na'ya, koií-né nga mìtsà xita-la Nainá 'mì-nò.

Jña kjoa xi tsohótiya-ne Jesús kò xita judío

⁴⁸ Jña xita judío kiichja, kitsò-la Jesús:

—Ngajen, koií kjoa-la k'oas'ín 'mì-lèjen: ji, xita Samaria-né, inima ch'o-la neií tjiin inima-lè.

⁴⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—'An, mìtsà inima ch'o-la neií tjiin inima-na. Jè kjoa xi tís'iaàn, jè-né nga bexkoán Na'èn-na. Tanga jñò mikii yaxkón-ná. Tà saá nachrjengui-ná. ⁵⁰ Mìtsà jè kjoa tihotsjià nga jeya síkijna yijo-na. Tijná jngod xi tíkosòn-la, jè-né xi jeya síkijna-na. ⁵¹ Nguì 'én kixi xi chjàkò-nò, jè xi sikitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mikii kiyá nita kjé-ne.

⁵² Xita judío kiichja, kitsò:

—I'ndeí jyeé 'ya-jen nga inima ch'o-la neií tjiin inima-lè. Abraham kò ngats'iì xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseeé, k'en-né. Tanga ji si-né: “Jè xi sikitasòn 'én-na koni s'ín

xan-nò, mìkiì kiyá.” ⁵³ Ngaji, ¿a ìsa tíjna ítjoìn a mì k'oa-ne koni jè Na'èn-najen Abraham? K'en-né. Kò ngats'ì xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá tikoá k'en-né. ¿Yá-ne jì nga tiji tinachrjeè jeya-ne yijo-lè?

⁵⁴ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà tì'an jeya síkijna-na yijo-na, nìmé chjí-la. Jè xi jeya síkijna-na, jè Na'èn-na xi Nainá 'mì-là. ⁵⁵ Jñò mìkiì yaxkon Nainá, tanga 'an beèxkon-ná. Tsà xán-nò mìkiì bexkoan, xita ndiso koma koni jñò nga xita ndiso-nò. 'An, bexkon-ná koa sikitason-ná 'én-la. ⁵⁶ Xita jchínga-nò Abraham, tsjaá komà-la nga mejèn-la skoèxkon nachrjein-na nga j'iaa. K'e nga kijtseè nachrjein-na ìsa 'nó ndaà kjòtsja-la.

⁵⁷ Jñà xita judío kitsò-la:

—Skanda kj'eè tjin-lè icháte nó. ¿Kós'ín komà-ne nga kiyaxkoin Abraham?

⁵⁸ Jesús kiichja kitsò-la:

—Nguì kixi kjoa xi xan-nò, 'An-ná xi ìsa kjòtseé tíjnaa koni jè Abraham.

⁵⁹ Jñà xita judío, kiskoé ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. Tanga Jesús tsibijna'ma, itjo-ne nditsin ingo, jahajiin osen-la xita, ikjoàn kiì.

9

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòd-ne xita xi mìkiì tsejèn-la

¹ Jesús k'e nga tífi ya ndiyá, kijtseè jngòd xita xi mìkiì tsejèn-la xi xó k'oas'ín kits'iin-ne.

² Xita xi kota'yat'aà-la Jesús kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, xita jè, ¿mé-ne k'oas'ín kits'iin-ne? ¿Yá xi tsohòtsji jé? ¿A jñà xita jchínga-la, o xi jè xita xi mìkiì tsejèn-la?

³ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Mìtsà jè xita xi mìkiì tsejèn-la tjin-la jé, ni mìtsà jñà xita jchínga-la tsohòtsji jé. Koií-né nga it'aà ts'e xita koi jcha-la kjoxkón-ndaà-la Nainá. ⁴ Mochjeén-né nga siikitasoàn kjoxkón-ndaà-la jè xi kisikasén-na nga nachrjein ìsa. Kijchò nachrjein k'e nga kojñò; ni tì jngòd-ne xi koma sìxá. ⁵ K'e tákò i tíjnaa ìsa isò'nde, 'an-ná ni'ín xi sìhiseèn-la xita isò'nde.

⁶ K'e nga jye okitsò, tsibíchrá it'aà nangui. Jè ndánachrá-la tsibíndaà-ne ndási, ikjoàn kisiikaajno xkon jè xita xi mìkiì tsejèn-la. ⁷ Ikjoàn kitsò-la:

—T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé (jè 'én xi tsòya-ne, jè xi kinikasén).

Jè xita xi mìkiì tsejèn-la kiì kaníkjoàn, k'e nga inchrobà-ne jye tsejèn-la. ⁸ Jñà xita indiì ni'ya-la jè xita xi mìkiì tsejèn-la, kò jñà xita xi jye kjòtseé beèxkon nga ton síjé kjotjò, kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè xita jè xi bijna nga síjé kjotjò ton?

⁹ Tjin i'nga xita xi tsò:

—Jè-né.

Koa jñà xita xi i'nga kitsò:

—Kjomeè k'oaá kji, tanga mìtsà jè.

K'eé kiichja xita xi mìkiì tsejèn-la nga sa ítjòn, kitsò:

—'An-ná.

¹⁰ Jñà xita kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoìn?

¹¹ Xita jè kitsò:

—Jè xita xi 'mì Jesús, kisindaà ndási, kisiikaajno xkoaàn, ikjoàn kitsò-na: “T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé.” 'An, kìaà, k'e nga jye tsaníkjoaàn, komà kotsejèn-na.

¹² Jñà xita koi kiskònangui-la kitsò-la:

—Xita jè, ¿ñánda tíjna?

Jè xita xi jye kjòndaà-ne, kitsò:

—Mìkiì be ñánda tíjna.

K'e nga jñà xita fariseo kisijtsò jè xita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne

¹³ Jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la nga jye kjòndaà-ne kiiko ñánda títsajna x̄ita fariseo, ¹⁴ koií kjoa-la nga nachrjein ñikjáya-né k'e nga tsibíndaà ndási Jesús nga kisikaàjno xkon jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la mé-ne koma kitáx'a-ne xkon. ¹⁵ Jñà x̄ita fariseo ìjngoò k'a kiskònangui-la jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Ndásií kisikaàjno xkoaàn; ìkjoàn tsanìkjoàn; ì'ndeì jyeé tsejèn-na.

¹⁶ Tjín i'nga x̄ita fariseo xi kitsò:

—X̄ita jè, mì-la tsà Nainá kisikasén nga mìkiù beèxkón nachrjein ñikjáya.

Tìkoa tjín i'nga xi kitsò:

—¿Kós'ín ma-ne nga ma-la s'ín kjoàkón xi ndaà tjín tsà x̄ita jé-né?

Ìkjoàn kjòjòya xi tijñà-ne x̄ita fariseo; mìkiù kjòngásòn kjòhítsejèn-la. ¹⁷ Ìjngoò k'a kitjànangui-la jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—Ngaji, ¿kó si, yá x̄ita-ne xi kiskíx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

¹⁸ Tanga jñà x̄ita judío, mìkiù kòkjeiìn-la tsà kixi kjoa nga jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la nga k'oas'ín kits'iìn koa ì'ndeì jyeé tsejèn-la. K'eé kiichja-la jñà x̄ita jchínga-la, ¹⁹ kiskònangui-la kitsò-la:

—Jè x̄ita jè, ¿a ki'ndí-nò ma? ¿A kixí kjoa nga mìkiù tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn? ¿Kó ma-ne nga tsejèn-la ì'ndeì?

²⁰ Jñà x̄ita jchínga-la kitsò:

—'Ya-nájen nga ki'ndí-najen ma. Kixí kjoa nga mìkiù tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn.

²¹ Tanga mìkiù 'ya-jen mé-ne nga ma tsejèn-la ì'ndeì, tìkoaá mìkiù 'ya-jen yá-né xi kiskíx'a-ne xkon. Jè sobà chjinangui-la, jè kàtènojímí-nò, nga jyeé x̄ita jchínga.

²² Jñà x̄ita jchínga-la koií k'oas'ín kitsò-ne nga jñà tsakjón-la x̄ita judío. Jñà x̄ita judío jyeé k'oas'ín tsajoóya-ne nga jngoò k'aá kitjokajíìn ya ni'ya ingo sinagoga, tsà yá x̄ita xi kitsò nga jè Jesús jè xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]. ²³ Koií k'oa tís'ín kitsò-ne jñà x̄ita jchínga-la, nga kitsò: “Jè sobà chjinangui-la, nga jyeé x̄ita jchínga-né.”

²⁴ Jñà x̄ita judío ìjngoò k'a kiichja-la jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la, kitsò-la:

—Tènojímí kixi-nájen nga nguixkon Nainá. Ngajen 'ya-nájen nga jè x̄ita jè, x̄ita jé-né.

²⁵ Jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne kiichja, kitsò:

—'An, mìkiù be tsà x̄ita jé-né. Tà jè xi be, k'e nga sa kits'ian mìkiù tsejèn-na, tanga ì'ndeì jyeé tsejèn-na.

²⁶ Ìjngoò k'a kitsò-la:

—¿Mé xi kisikò-lè? ¿Kó s'ín kisikò-lè nga kitáx'a-ne xkoiìn?

²⁷ Jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la kitsò:

—Jyeé koa kàxan-nò, tanga jñò mìkiù na'yà. ¿Mé-ne mejèn-nò nga ìjngoò k'a k'oa xán-nò? ¿A tìkoaá mejèn-nò nga x̄ita-la koma nga ya chíta'yàt'aà-la?

²⁸ Jñà x̄ita judío k'e nga k'oa ki'mì-la, kòjti-la, kiichjajno-la jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la, kitsò-la:

—Ji-né x̄ita xi ya chíta'yàt'aà-la. Tanga ngajen yaá chíta'yàt'aà-lajen Moisés.

²⁹ 'Ya-nájen nga jè sobà Nainá kiichjakò Moisés. Tanga jè x̄ita jè mìkiù 'ya-jen ñánda j'iì-ne.

³⁰ Jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la kitsò:

—Kjoa jè, tà maxkón-ná nga jñò, mìkiù 'ya ñánda j'iì-ne x̄ita jè, tanga 'an be-ná nga jè kiskíx'a-ne xkoaàn. ³¹ 'Yaà-ná jñà x̄ita xi tjín-la jé, mìkiù 'nchré-la Nainá. Tanga jñà x̄ita xi tsakjón-keè Nainá tìkoa síkitasòn koni s'ín mejèn-la, jñà-né xi 'nchré-la. ³² Kóni nga tisa kjòtsee, ni saá jngoò x̄ita na'yà-la xi ma-la kix'a-ne xkon jngoò x̄ita xi mìkiù tsejèn-la k'e nga k'oas'ín kits'iìn. ³³ X̄ita jè, tsà mìtsà Nainá kisikasén, ñimé xi koma-la nga k'oas'ín s'iìn.

³⁴ Jñà x̄ita judío kitsò-la jè x̄ita xi mìkiù tsejèn-la:

—Ngaji xi taxki 'ñó tse jé tjín-lè, ¿a jíí mejèn-lè kókóya-najen?
Ikjoàn tsachrje ni'ya ingo sinagoga.

Xità xi mìkù tsejèn-là kjoa ts'e inima-là

³⁵ Jesús ki'nchré nga jè xita jè kinachrjekàjiin ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kisatiikjoò ìjngòò k'a, kiskònangui-là kitsò-la:

—Jí, ¿a mokjeiín-lè it'aà ts'e xi Ki'ndí-là Xità tsò-là yijo-là?

³⁶ Xità jè kitsò:

—Na'èn, koatín-ná yá-né, mé-ne nga kòkjeiín-na it'aà ts'e.

³⁷ Jesús kitsò-la:

—Jyeé ki'yi, 'an-ná xi tìchjàko-lè.

³⁸ Xità jè tsasijna xkó'nchit'aà-là Jesús nga kijtseèxkón, kitsò-la:

—Na'èn mokjeiín-na it'aà tsiji.

³⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—'An, koií xá j'i-na ì isò'nde; nga 'an skosòn-là mé-ne jñà xita xi mìkù tsejèn-là kòtsejèn ìjngòò k'a-la, koa jñà xi tsejèn-là mìkù kòtsejèn-là.

⁴⁰ Tjín i'nga xita fariseo xi ya títsajnakò Jesús, k'e nga ki'nchré 'én koi, kiskònangui-là kitsò-la:

—Ngajen, ¿a tìkoáà mìkù tsejèn-najen?

⁴¹ Jesús ki'chja kitsò-la:

—Jñò, tsà mìkù tsejèn-nò, tsjìn-nò jé. Tanga bixón-nò: “Tsejèn-najen”, k'oaá ma-ne nga ya tjínè-nò jé-nò.

10

Paxtò kò ndí orrè-là

¹ Ngui kjoa kixí xi xan-nò, jè xita xi mìtsà ya fahas'en-ne xotjoa-là ínchíba-là orrè, xi xìn fahas'en-kjá-ne, xita chijé-né, jè xita xi fiko chijé cho. ² Tanga jè xi ya fahas'en-ne xotjoa-là ínchíba, jè-né xi paxtò, xi síkinda orrè. ³ Jè xi síkinda xotjoa-là ínchíba, jé kix'a-la. Jè xi paxtò, chja 'ín-la nga jngòò ìjngòò orrè, kò jñà orrè 'nchréjta-la nei-la. Ikjoàn ochrje ínchíba-là. ⁴ K'e nga jye bitjo yije ínchíba-là jñà orrè, jè paxtò fiko nga 'nchréjtaá-la nga jè nei-la. ⁵ Tanga jngòò xita xi kj'eíí, mìkù kjitjingui-là nga mìkù beèxkon. Tà saá ta kongaá-là nga mìkù 'nchré jta-là xita xi kj'eíí.

⁶ Jesús k'oaá tsò kjoa xi mangásòn xi tsibénajmí-là. Tanga jñà xita koi mìkù kjòchiya-là kó tsòya-ne.

Mé xi s'ín jè paxtò xi ndaà síkinda orrè

⁷ Jesús, ìjngòò k'a kitsò-la:

—Xi ngui okixi k'oaá xán-nò. 'An-ná xotjoa-là ínchíba ñánda fahas'en-ne jñà orrè.

⁸ Ngats'ì jñà xi j'ì ìtjòn-na, sa xita chijé-né, jñà xi fiko chijé cho. Jñà orrè mìkù ki'nchréñjon-la. ⁹ 'An-ná xi xotjoa; jè xi it'aà ts'an kjoahas'en, kitjokàjiín kjo'in kjoa ts'e jé-la. K'oas'ín ngaya-là koni s'ín orrè nga fahas'en ínchíba-là kò bitjo kò sakó-la ijñá xi kjèn.

¹⁰ Jè xita chijé tà f'ì síchijé-né, f'ì sík'en-né, f'ì síkjehesòn-ne. Tanga 'an, koií xá j'i-na nga kàtas'e-nò kjoabinachon nita kjé-ne, nga nímé chijat'aà-nò nga ngui ndaà kàtas'e-nò.

¹¹ 'An-ná xi paxtò xi ndaà ko'ndà orrè. Jè paxtò xi ndaà ko'ndà orrè, jè xi tjíjngòò ikon nga kiyátjì jñà orrè. ¹² Jè xita xi tà ch'í'nda tíjna nga ko'ndà orrè, k'e nga beè nga nchrobá chraña tsején, síkítsajna jñà orrè, ikjoàn onga. Koií k'oas'ín-ne nga mìtsà jè paxtò xi ko'ndà, tìkoá mìtsà jè nei-la orrè. Ikjoàn matsja-là jè tsején nga tsobà'ñó jñà orrè, xki xi ján sítsjòya jñà orrè xi i'nga. ¹³ Jè xita xi ch'í'nda tíjna tà onga-né; koií k'oas'ín-ne nga nímé kindá-la. Tà jè síkinda ch'í-la mìtsà jñà orrè síkinda.

¹⁴⁻¹⁵ 'An-ná paxtò xi ndaà ko'ndà orrè; koni s'ín beèxkon-na Na'èn-na, tìkoá 'an bexkoan Na'èn-na, k'oaá tìs'ín beèxkon-ná orrè-na kó kjoàn, kò jñà orrè beèxkoòn-na nga ts'an. 'An tíjngòò takoàn nga kiyátjia jñà orrè-na. ¹⁶ Tìkoá tjín-isa-na xi kj'eíí orrè,

jñà xi mìtsà ì títstajnyaya ínchíba jè. Tíkooá mochjeén-né nga kjinchrobàkon-na mé-ne nga kji'nchréñijon-na tíkooá sikítasòn-na. Jngoo ìnchíba koma-ne kò jngoo koma paxtò xi skó'nda.

¹⁷ Koií kjoa-la nga matsjakeè-na Na'èn-na nga 'an tíjngoo takoàn nga kiyá mé-ne k'e nga koma iskan kjoaáya-na. ¹⁸ Niyá xi tji'nde-la nga siik'en-na, 'an kjotsja ts'an-ná nga tsja yijo-na. Tji'nde-na nga tsja, tíkooá tji'nde-na nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà. Jè Na'èn-na k'oa tjin kjotixoma xi kitsjaà-na.

¹⁹ Jñà xita judío k'e nga kiì'nchré 'én koi, ijngoo k'a kjòjòya jñà xita. ²⁰ Kjin ma xita xi kitsò:

—Inima cho-la neí tjiin inima-la. Xita ská-né. ¿Mé-ne okji-ne xita xi na'yà-là?

²¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—'En koi mìtsà ts'e xita neí. ¿A komaá-la jè xita neí nga skíx'a xkon xita xi mikii tsejèn-la?

Mé xi komà k'e nga jñà xita judío kisijtikeè Jesús

²² K'e nga nachrjein chon 'nchán, ján Jerusalén tíbitjo s'eí nga ijchò ijngoo nó nga kjòchikon-t'in ingo. ²³ Jesús ya tíjna ingo ítjòn nga tsòbangui nguitjoa xi 'mì Salomón.

²⁴ Jñà xita judío chinchá jngoo itjandii-la Jesús, kitsò-la:

—¿Skanda mé nachrjein chíña-lèjen? Jngoo k'a koatìn-nájen, ¿a ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]?

²⁵ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jyeé k'oa kixan-nò, tanga jñò mikii mokjeiín-nò. Jñà kjoxkón xi it'aà ts'e Na'èn-na s'iaàn, jñà sikixiya ndaà kjoa xi it'aà ts'an. ²⁶ Tanga jñò, mikii mokjeiín-nò, koií kjoa-la nga mìtsà ndí orrè ts'an xan-nò. ²⁷ Jñà ndí orrè-na 'nchréjtaá-na; 'an beèxkon-ná, kooa fitjingui-na. ²⁸ Aán tsja-la kjoabinachon nita kjé-ne; mikii chija nita kjé-ne; tíkooa niyá xi kjoaá'an-na. ²⁹ Jè Na'èn-na xi kisingsjsja-na jñà ndí orrè, isa tíjna ítjòn nita yá-ne. Nijngoo xi koma-la kjoaá'an-na iya tsja Na'èn-na. ³⁰ 'An kò Na'èn-na tà jngoo ma-najen.

³¹ Jñà xita judío tsibíxkó ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. ³² Kiichja Jesús kitsò-la:

—'Nó kjin kjoxkón xi ndaà tjin jye tsakoè-nò xi inchrobà-ne it'aà ts'e Na'èn-na. ¿Jñò, ñá-laá ngatji-la kjoa koi, nga ndajo mejèn bínè-ná?

³³ Jñà xita judío kitsò:

—Mìtsà koií kjoa-la kjoxkón ndaà xi tì'nì nga ndajo kìnè-lèjen. Koií kjoa-la nga Nainá nokjoajno-la nga Nainá 'mì-la yijo-lè. Ji, tà xita-né.

³⁴ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá xi jñò chita'yà k'oaá s'ín tíchja ñánda nga tsò Nainá: “Jñò, k'oaá kixan-nò, nainá 'mì-nò.” ³⁵ Xojon-la Nainá, mì yá xi koma kochrjekàngui. K'oaá s'ín tíchja nga jè Na'èn-ná, nainá kitsò-la jñà xita xi kitjoé-la 'én-la. ³⁶ Tsà k'oas'ín ki'mì xita koi, ¿mé-ne bixón-nò nga Nainá chjajno-la k'e nga xan-nò: 'An-ná xi Ki'ndí-la Nainá? Nga jè Nainá kitsjaà-na xá nga kisikasén-na ì isò'nde. ³⁷ Kì kiì mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì k'oaá s'ín tìs'iaàn koni s'ín tìs'ín Na'èn-na. ³⁸ Tanga tsà k'oa tjin kjoa xi tìs'iaàn nas'ín mikii mokjeiín-nò it'aà ts'an, kàtakjeiín-nò it'aà ts'e kjoa xi tìs'iaàn, mé-ne nga k'oas'ín jcha-nò kò kàtakjeiín-nò nga ta jngoo ma-najen Na'èn-na kò 'an.

³⁹ Jñà xita judío mejèn-la nga kitsobà'ño ijngoo k'a Jesús. Tanga Jesús itjokàya tsja xita koi, ikjoàn kiì.

⁴⁰ K'eé kiì ijngoo k'a ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya ñánda kis'iin ítjòn bautizar xita jè Juan; Jesús yaá tsibijna. ⁴¹ 'Nó kjin xita ijchò tjingui-la Jesús. Xita koi, kitsò:

—Juan, nimé kjoxkón ndaà kis'iin. Tanga ngats'iì 'én xi kitsò jè Juan it'aà ts'e xita jè, ngui kjoa kixi-né.

⁴² Ya i'nde jè, 'ño kjin xita kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

¹ Tíjna xk'én jngoò xita xi 'mì Lázaro xi ya i'nde-la Betania, ya naxandá ts'e María ko ndichja xi 'mì Marta. ² (Jè María xi ndichja ma Lázaro, jè-né xi kisikaàjno xki jne ndsoko Jesús. Ikjoàn ko tsja skò kisixijno-ne ndsoko.) ³ Jñà íchjín ndichja Lázaro, kisikasén-la xá Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, jè amigo-lè xi ndaà matsjachi kijna xk'én-né.

⁴ K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò:

—Ch'in jè, mìkiì kiyá-ne; k'oaá s'in kochjeén nga jcha-la kjoajeya-la Nainá, mé-ne jè Ki'ndí-la tikoá jeya kijna-ne.

⁵ Jesús 'ñó matsjakeè Marta ko ndichja ko Lázaro xi 'ndse ma. ⁶ K'e nga kiì'nchré nga kijna xk'én Lázaro, nguì jò nachrjein tsibijna Jesús, ya i'nde ñanda tíjna. ⁷ Xi jye komà, ikjoàn kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Jjngoò k'a tíkjaán ján nangui Judea.

⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Maestro, kj'eè tsà jìn nachrjein tjin-la k'e nga jñà xita judío mejèn-la tsibínè-lè ndajo nga sikk'en-lè. ¿A tiyaá mejèn k'oín jngoò k'a ngá-ne?

⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Nga jngoò nachrjein, ¿a mìtsà tejò hora tjin-la? Jè xi nachrjein tsóba mìkiì satíngui nga jè ni'in xi tjin isò'nde síhiseèn-la. ¹⁰ Tanga jè xi tsóba nga nitjen, satíngui-né nga tsjin-la ni'in xi síhiseèn-la.

¹¹ Ikjoàn kitsò-la xita-la:

—Jè amigo-ná Lázaro kjinafé-né, tanga 'an koií xá fi-na nga 'an sikjaá-la.

¹² Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Na'èn, tsà kjinafé-né, kondaá-ne.

¹³ Jesús k'e nga okitsò, jè tíchja it'aà ts'e kjoabiyà-la Lázaro. Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'oaá s'in kisikitsjeèn tsà tà tísikjáya-ne Lázaro nga kjinafè. ¹⁴ K'eé jngoò k'a tsibénojmi kixi-la kitsò-la:

—Lázaro jyeé k'en. ¹⁵ Matsja-na xi it'aà tsajòn nga jè nachrjein nga mì ya titsajnaà, mé-ne jñò kokjeiín-nò. Nchrobá, tíkjaán chítsejèn-lá.

¹⁶ K'eé kiichja Tomás xi tikoá Dídimò tsò-la [én xi tsòya-ne Ti'ño]; kitsò-la xíkjín:

—Jñà tikoá tíkjaán, mé-ne ya kiyákoá Jesús.

Jesús, jè xi síkjaáya-la xita tikoá tsjá-la kjoabinachon

¹⁷ K'e nga ijchò Jesús, kiì'nchré nga jyeé tjin-la ñijòn nachrjein nga kisihijín Lázaro.

¹⁸ Naxandá Betania chrañat'aà kijna-la naxandá Jerusalén, tjin-la tsà jàn kilómetro.

¹⁹ Kjin xita judío ijchòkon jè Marta ko María nga ijchò síjehikon nga 'ndse k'en. ²⁰ Jè Marta, k'e nga kiì'nchré nga Jesús tinchrobá chraña, kiikjaá indiaà. Jè María yaá tsibijnaya ni'ya. ²¹ Jè Marta kitsò-la Jesús:

—Na'èn, tsà i-là tijni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en. ²² Tanga i'ndeì be-ná nita mé xi sijé-la Nainá, tsjá-lè.

²³ Jesús, kitsò-la:

—Jè 'ndsi kjoaáya-la.

²⁴ Marta kitsò:

—Be-ná k'e nga kjoehet'aà nachrjein kíjnakon ijngoò k'a-ne, k'e nga kjoaáya-la ngats'iì xita xi jye k'en.

²⁵ Jesús, k'eé kitsò-la:

—'An-ná xi síkjaáya-la xita ko tsjaà-la kjoabinachon. Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an nas'in kiyá, kíjnakon ijngoò k'a-ne. ²⁶ Ngats'iì xita xi titsajnakon, jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà jngoò k'a kiyá. Ngaji, ¿kó sí?, ¿a mokjeiín-lè?

²⁷ Marta kiichja kitsò:

—Jon Na'èn, 'an, mokjeiín-na nga ji-né xi Cristo; ji-né xi Ki'ndí-la Nainá, jè xi k'oas'in tjinè-la nga kjoíí i isò'nde.

Jesús, mé-ne kiskindàyakeè-ne Lázaro

²⁸ Marta, k'e nga jye okitsò, kiichja'ma-la María xi ndichja ma, kitsò-la:

—Ífí tǐjna Maestro, chja xó-lè.

²⁹ Jè María k'e nga kiì'nchré, nǐtoón tsasítjen, kiikon Jesús. ³⁰ Jesús, kj'eè kiì fahas'en-jiin naxandá, tákó yaá síjna ñánda ijchòkjaá indiaà Marta. ³¹ Jǐnà xǐta judío xi títsajnakò ni'ya-la María nga nchisǐjehikon, k'e nga kǐjtseè nga tà nǐton itjo ni'ya María, kiitǐngui-la. K'oaá s'ín kisikǐtsjeèn tsà ya tífi kjindáya ñánda kisǐhijiin Lázaro.

³² María k'e nga ijchò ñánda síjna Jesús, k'e nga kǐjtseè, tsasǐjna xkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn tsà ífí-la tǐjni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en.

³³ Jesús k'e nga kǐjtseè nga tíkjindáya María tíkoǎ nchikjindáya xǐta judío xi tǐjiko, 'oón komà-la inǐma-la Jesús, 'ñó kjòba-la. ³⁴ Jesús kiskònangui, kitsò:

—¿Ñánda kisǐhijiin?

Kitsò jǐnà xǐta:

—Na'èn nchroboí, chítsejèn-la.

³⁵ Jesús kiskindáya-né. ³⁶ Jǐnà xǐta judío kitsò-la xíkǐjn:

—Chítsejèn-la, 'ñó matsjakeè Lázaro.

³⁷ Tǐjn i'nga xǐta xi kitsò:

—Xǐta jè komà-la kiskǐx'a xkòn xǐta xi mìkiì tsejèn-la, ¿a mìtsà komà-la tsà mìkiì k'en Lázaro?

Kós'ín ma jaáya-la Lázaro

³⁸ Jesús ijngodò k'a 'ñó 'on komà-la inǐma-la. Kiì kasit'aà chraña-la jè itsjó-la mik'en. Jngodò nguijo ñánda jngodò ndajo teè tíchjoàjto-la. ³⁹ Jesús kitsò:

—Chjaàxiòn jè ndajo.

Jè Marta, ndichja mik'en, kitsò-la Jesús:

—Na'èn, jyeé-la ch'o jne nga jyeé tǐjn-la ñijòn nàchrjein nga kisǐhijiin.

⁴⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—¿A mì jyeé k'oa kixan-lè, tsà mokjeiín-lè jcha-ne kjoajeya-la Nainá?

⁴¹ K'eé jaàxin ndajo xi tíchjoàjto-la itsjó-la mik'en, Jesús kiskoòtsejèn ngajmiì, kitsò:

—Na'èn, tsjaà-lè kjondaà, ndaàha chǐ-lè nga na'yà-ná. ⁴² 'An be-ná nga kǐt'aà nàchrjein na'yà-ná, tanga koií k'oa kàxan-lè nga kjìn ma xǐta xi títsajna mé-ne nga kòkjeiín-la nga jǐ kinikasén-ná.

⁴³ K'e nga jye okitsò, 'ñó kiichja, kitsò:

—Lázaro, nchroboí, tǐtjoi ngajo.

⁴⁴ Jè xi kijna k'en, itjo-ne ngajo. Jǐnà ndsoko kò tsja, nikje na'ñó tǐj'ñó-ne. Jè isén-la, jngodò nikje chroba tǐjtéjiin. Jesús k'eé kitsò-la jǐnà xǐta:

—Chǐjnda'ñó-nò, kàtǐ-ne.

K'e nga jǐnà xǐta judío tsajoóya-ne nga sǐk'en Jesús

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jǐnà xǐta judío xi j'íi nga tsobáhijtakò María, k'e nga kǐjtseè koni s'ín kis'iin Jesús, kjìn ma xi kòkjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁶ Tanga tǐjn i'nga xǐta judío xi kiikon jǐnà xǐta fariseo, tsibénajmí-la koni s'ín tǐjn kjoa xi kis'iin Jesús. ⁴⁷ Jǐnà xǐta skò-la no'miì kò xǐta fariseo tsibíxkóya xíkǐjn, tsibíjna jngodò junta ts'e xǐta ítjòn-la xǐta judío, kitsò-la xíkǐjn:

—¿Mé xi s'eén? Xǐta jè ndaà jchán tís'ín kjoxkón xi ndaà tǐjn. ⁴⁸ Tsà ta kǐ'nde-lá, ngats'iì xǐta kòkjeiín-la it'aà ts'e. Ikjoàn kjoíi xǐta Roma, sǐkǐts'ón-ya i'nde tsjeè-ná kò naxandá-ná.

⁴⁹ Xi tǐjǐnà-ne xǐta koi, jngodò xi 'mì Caifás xi no'miì ítjòn tǐjna jè nó jè, kiichja kitsò:

—Jǐnò, nímé kjoa xi tǐjiin-nò, ⁵⁰ kò mìkiì nikǐtsjeèn nga mochjeén-né nga tà jngodò xǐta kàtiyaàtǐ-la naxandá-ná mì k'oaá-ne tsà kiyá yije xǐta naxandá-ná.

⁵¹ Caifás k'e nga k'oa's'ín kiichja mìtsà tà kjohǐtsjeèn ts'e. Tanga koi-né nga no'miì ítjòn tǐjna nó jè, Nainá kisikichiya-la nga Jesús, k'oaá s'ín tǐjìnè-la nga jè naxandá kiyátǐ ngajo-la. ⁵² Mìtsà ta jè naxandá kiyátǐ ngajo-la; tǐkooá koiixkóya-né ngats'iì ixti-la Nainá

xi xkì xi ján naxandá nchisíjchá yijo-la, kóhokji nga tíjtsa isò'nde. ⁵³ Tijè-ne nachrjein jè tsajoóya-ne nga sìik'en Jesús.

⁵⁴ Koií kjoa-la Jesús mì tì kii taxkì tsajmeèjiin osen-la xita judío. Yaá kii kína i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn ya chrañat'aà-la jngodè naxandá xi 'mì Efraín; yaá tsibijna ko xita xi kota'yàt'aà-la.

⁵⁵ Jyeé nchrobá machraña s'eí Paxko ts'e xita judío. K'e nga tikj'eè mats'ia s'eí, kjin xita kii ján Jerusalén nga kii sítsjeèya yijo-la koni s'ín tjin kjotíxoma-la xi xkón tjin. ⁵⁶ Xkì xi ján tsohótsji Jesús. K'e nga títsajna ya nditsin ingo, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó bixón? ¿A kjoí s'eí Paxko, o xi majin-né?

⁵⁷ Jñà xita sko-la no'miù ko xita fariseo, k'oaá s'ín kitsjaà okixi tsà yá xi skoexkon ñánda tíjna Jesús, kàtènojmi mé-ne nga tsoba'ño-ne.

12

Mé xi kis'iin María it'aà ts'e Jesús

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

¹ Nguì joòn nachrjein chija isa-la nga kitjo s'eí Paxko. Jesús kii ján naxandá Betania ñánda tíjna Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ² Yaá kisindaà-la tsojmi Jesús xi tsakjèn nga kòjñò. Jè Marta tsibíya tsojmi xi kiskine. Ngats'iù xita xi ya títsajnat'aà ímíxa, tíkoa ya tíjna Lázaro ko Jesús. ³ María j'iùko osen litro xkii jne xi 'ño chjì xi nguì ts'e nardo. Kisikaàjno ndsokò Jesús, ikjoàn kisixijno-ne tsjasko. Kóhokji i'nga ni'ya, ndaà jchán kiijne. ⁴ Jngodè xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè ti-la Simón xi 'mì Judas Iscariote, jè xi sìingatsja Jesús jñà xita kondra-la, kitsò:

⁵ —¿Mé-ne mìtsà kàsatíjna-ne xkii jne jè? Tsà kàsatíjna-ne koni tjin síkijne chjì-la jngodè xita xi jàn sìndo nachrjein síxá, mé-ne jè ton-la ko'bì-la jñà xita ima.

⁶ Judas mìtsà koi kjoa-la okitsò-ne nga makájno-la xita ima, koií-né nga xita chijé-né. Jè ngatsja chijtsa xi sinchá ton; ma síchijé ton xi sinchá chijtsa. ⁷ Jesús kitsò-la:

—Kì k'oa 'mì-la jè chjoón. Xkii jne jè tíjnatjò-la k'e nga 'an xi sìijnà. ⁸ Jñò, kjit'aà nachrjein kítsajnakò-nò jñà xita ima, tanga 'an mìtsà tà kjit'aà nachrjein i kótijnako-nò.

K'e nga jñà xita judío tsajoóya-ne nga tíkoa sìik'en jè Lázaro

⁹ 'Ñó kjin xita judío kisijiin-la nga ya tíjna Jesús ya naxandá Betania; k'eé kùtjìngui-la. Tanga mìtsà tà koií kjoa-la Jesús kii-ne; jè kii katsejèn-la Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ¹⁰ Jñà xita sko-la no'miù tsajoóya-ne nga tíkoa mejèn-la sìik'en jè Lázaro, ¹¹ koií kjoa-la nga jè ngatjì-la Lázaro, kjin jchán xita judío chinchat'aàxin nga jye mokjeín-la it'aà ts'e Jesús.

Kós'in komà k'e nga jè Jesús jahas'en-jìin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Nga komà nchjòn, kjin jchán xita ijchò s'eí Paxko ján Jerusalén; kisijiin-la nga tíkoa ya kijchò Jesús; ¹³ tsate xkajén, itjo kiskodñà-la iya ndiyá; 'ño kiichja, kitsò:

—¡Jeya kàtìjna Nainá! ¡Mé tà ndaà-la jè xita xi nchrobá ngajo-la Nainá, xi xitaxá ítjòn-la xita naxandá Israel!

¹⁴ Jesús kisakò jngodè-la ndí búrró ki'ndí xi tsibijnasòn-la koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò:

¹⁵ Kì tsakjoèn-jèn, jì naxandá Sión, chitsejèn-la xitaxá ítjòn-lè xi nchrobá, tíjnasòn jngodè-la ndí búrró ki'ndí.

¹⁶ K'e nga sa ítjòn, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús mìkii kjòchíya-la kó tsòya-ne 'én koi. Tanga k'e nga k'en Jesús, ikjoàn jaáya-la nga kiimijin ján ngajmiù, skanda k'eé kjòchíya-la nga k'oaá s'ín komàt'in koni s'ín tíchja xojon xi it'aà ts'e.

¹⁷ Jñà xita xi kijtseè k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la jè Lázaro nga jye kijnak'en, isaá ndaà kisika'bísòn 'én, tsibènojmi yije-la xita xi kj'eí. ¹⁸ Koií kjoa-la 'ño kjin xita kiikjaá indiaa Jesús nga jye kii'nchré jñà kjoxxón xi kis'iin. ¹⁹ Jñà xita fariseo kitsò-la xíkjin:

—Chítsején-là; jñá, nímé xi s'eén nga ngats'ìi xíta isò'nde sa jè fitjingui-là.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xíta griego mejèn-là skoexkon

²⁰ Jñà xíta xi ijchò s'eí ján Jerusalén nga ya beèxkón Nainá, yaá títsajnajìin i'nga xíta griego. ²¹ Xíta koi ijchòkon Felipe xi Betsaida i'nde-là, nangui xi chja-ne Galilea; tsibítssi'ba-là kitsò-la:

—Na'èn, mejèn-najen jchaxkon-jen Jesús.

²² Felipe kiù kénajmí-là Andrés; k'eé kiù Andrés kò Felipe tsibénajmí-là Jesús. ²³ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jyee ijchò nachrjein-là nga jè Ki'ndí-là Xíta kjimijìn ijngoò k'a-ne ngajmii mé-ne nga jeya kíjna-ne. ²⁴ Nguì okixíí xi xan-nò, jè nojmé tsà mikii tjókiyá k'e nga sitje, tà jngoò kjit'aá koma. Tanga tsà tjókiyá k'e nga síhijìn, kòkjìn-ya-né. ²⁵ Jè xíta xi tjòkèè yijo-là nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá sìichija-né kò kjo'in kíjnajìin; tanga jè xíta xi mikii tjòkèè yijo-là i isò'nde, ndaà tíjnatjò-la kjoabinachon-là skanda ta mé nachrjein-ne. ²⁶ Tsà yá xi mejèn-là nga 'an sìixáko-na kàtjanchrobá tjingui-na; ya ñánda nga 'an kótijna, tikoa jè, yaá kíjnat'aà-na. Tsà yá xi 'an sìixáko-na jè Na'èn-na ndaà skoexkón.

K'oaá s'ín tsibénajmí Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà-la

²⁷ 'I'ndeí 'ñó jchán ba ma-là inima-na. ¿Mé 'én xi kichjà? ¿A k'oaá xan-lè: “Na'èn, tinachrekàjìin-ná kjo'in xi komat'ian jè hora jè”? Majìn, nga koií xá j'i-na nga kitasòn. ²⁸ Na'èn, jeya tijni.

Tik'e-ne kina'yà jngoò-la 'én xi ngajmii nchrobá-ne, kitsò:

—Jyee kòkjìn k'a jeya síkijna yijo-na kò ijngoò k'a jeya sìikijna yijo-na.

²⁹ Jñà xíta xi ya títsajna, k'e nga kiù'nchré, tíjín xi kitsò: ch'oon xi jane. Jñà xíta xi i'nga, kitsò:

—Ákjale-là Nainá xi kiichja-la.

³⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—'Én xi kána'yà-là mìtsà kjondaà ts'an, kjondaà tsajòn-nò. ³¹ Jè hora jè, nga sindajìin-là isò'nde; i'ndeí, jyee ijchò hora nga jè xíta neií xi tíhotixoma-là isò'nde, jyee kitjoiìn. ³² K'e nga 'an, tjámiitjen it'aà nangui, ngats'ìi xíta, 'aán kichjà-la nga kjinchrobàt'aà-na.

³³ Koií okitsò-ne, jè tsibénajmíya kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³⁴ Jñà xíta kiichja kitsò-la:

—'Ya-nájen nga jè kjotixoma-là Nainá xi kiskii Moisés, k'oaá s'ín tíchja, tsò-né: Jè Cristo, kíjnakon-ne nita kjé-ne. Ngaji, ¿mé-ne kosi-ne nga mochjeén-né nga jè Ki'ndí-là Xíta tjámiitjen-t'aà nangui? ¿Yá-ne xi Ki'ndí-là Xíta 'mì-la?

³⁵ Jesús kitsò-la:

—Táko kíjnajìin chiba nachrjein-nò ni'ín xi síhiseèn-nò. Títjájmeè nga tíjnajìin-nò xi síhiseèn-nò, mé-ne nga mì kojñò-nò. Jè xi jìin jñò tsó'ba mikii beè kós'ín fi. ³⁶ Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn k'e nga táko tíjnajìin-nò, mé-ne nga ya kitjá ñánda iseèn choòn.

K'e nga jye okitsò Jesús, kiù tsibijna'ma-là jñà xíta.

Mé-ne jñà xíta judío mikii kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús

³⁷ Jesús, nas'ín táko 'ñó kjìn kjojkón ndaà kis'iin nga nguixkon xíta, jñà xíta mikii kòkjeiín-la. ³⁸ Koií tsitasòn 'én xi kiskii Isaías, xíta xi kiichjaya ngajo-là Nainá, nga kitsò: Na'èn, ¿yá-né xi tímokjeiín-la 'én-ná xi kinokjoàyaá?

¿Yá xi tíhokò-la nga 'ñó xi tíjín-lè?

³⁹ Koií kjoa-là nga mikii kòkjeiín-la, nga k'oaá s'ín tíchja ijngoò k'a xojon-là Isaías ñánda tsò:

⁴⁰ Nainá tsibíchjoà xkon,
kisitájaajìin inima-là,
mé-ne nga mikii kòtsejèn-la,
mikii kochiya-là jìin inima-là

nga tikoá mì 'an kjinchrobàt'aà-na nga 'an sindaà-na.

⁴¹ Isaías, koií k'oas'ín kiichja-ne nga jyeé kijtseè jè kjoa jeya-la Jesús nga it'aà ts'eé kiichja.

⁴² Nas'ín koatsò 'én koi, kjin xita judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús, skanda kòkjeiín i'nga-la xi xita sko-la. Tanga mìtsà jngoò k'a tsakó yijo-la nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo; nga jña tsakjón-la jña xita fariseo, tsà ya kochrjekàjìin ni'ya ingo sinagoga. ⁴³ Jè xi mejèn-la nga isa ndaà kítsajna nga nguixkon xita mì k'oa-ne koni nga nguixkon Nainá.

'Én xi kiichja Jesús, nga jè koiindaàjìin-la xita

⁴⁴ Jesús 'ño kiichja kitsò:

—Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà tà it'aà ts'an mokjeiín-la, tikoáá mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-na xi jè kisikasén-na. ⁴⁵ Jè xi beèxkon-na, tikoáá beèxkon-né jè xi kisikasén-na.

⁴⁶ 'An xi síhiseèn-la xita, koií xá j'i-na i isò'nde, nga ngats'i xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì ya kítsajnajìin ijiin jñò. ⁴⁷ Jè xi 'nchré 'én-na ko mìkiì sikitason, mìtsà 'an tsjaà-la kjo'in nga mìtsà koi xá j'i-na nga kjo'in tsjaà-la xita isò'nde, koií xá j'i-na nga kochrjekàjñà kjo'in xita isò'nde. ⁴⁸ Jè xi ochrjekàngui-na nga mìkiì kjoétjò 'én-na, tjín xi tsjá-la kjo'in. Jè 'én xi jye 'an kichja, jè tsjá-la kjo'in k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁹ K'e nga chja, mìtsà tà kjohítsjeèn ts'an sikjeén, jè Na'èn-na xi kisikasén-na kitsjaà-na okixi kós'ín chja koa mé 'én xi kokoòya. ⁵⁰ Be-ná jè kjotixoma-la Na'èn-na, jè xi tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jña 'én xi 'an chja, k'oaá s'ín chja koni s'ín tsatixoma-na Na'èn-na.

13

K'e nga jè Jesús tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la

¹ Chibaá nachrjein chija-isa nga kitjo s'eí Paxko ts'e xita judío. Jesús jyeé tíjìin-la nga jye ijchò nachrjein nga siikíjna isò'nde nga jye tífiko-ne Na'èn-la. Tanga Jesús tjòkèè kijtseè yije xita-la i isò'nde kóni skanda jyehet'aà nachrjein-la.

² K'e nga jye kòjñò, Jesús tíkjèn-ko xita-la, ko jè xita neif jyeé k'oas'ín tsibíjìin inima-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón, nga jè siingatsja Jesús it'aà ts'e xita kondra-la. ³ Jesús jyeé tíjìin-la nga jè Na'èn-la kisìngatsja yije kjoa nga jè kotixoma-la nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne ko tijè tífiko i jngoò k'a-ne. ⁴ Jesús tsasítjen-t'aà ímíxa, jaàxìn nachro xi kisòn-'nga-la, kiskoé jngoò nikje toalla, tsibíkjá ndáyá-la. ⁵ Ikjoàn kiskoé jngoò tina, tsibíya nandá, tsibíts'ia nga tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la, ikjoàn kisixijno-ne jè nikje toalla xi tíkjá ndáyá-la.

⁶ K'e nga ijchò kasit'aà-la Simón Pedro nga mejèn-la konijno ndsoko, Simón kitsò:

—Na'èn, ¿a ok'ín-na nga ji konijnnoi ndsokoaà?

⁷ Kiichja Jesús, kitsò:

—I'ndeí mìkiì machiya-lè mé kjoa xi tìs'iaàn, tanga koma iskan, k'eé kochiya-lè.

⁸ Jè Pedro kitsò:

—Mìkiì tsjaà'nde nga ndsokoaà konijnnoi.

Jesús kitsò-la:

—Tsà mìkiì kónijnoa ndsokoiì mìtsà xita ts'an xán-lè.

⁹ K'eé kitsò Simón Pedro:

—Na'èn, mìtsà tà ndsokoaà tanijnnoi, tikoáá tanijnnoi ndsaa ko skoaà.

¹⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Jè xi jye tsangàya, tà jè ndsoko mochjeén nga sanijno, nga jyeé tsjeè yije yijo-la. Jñò, tsjeè kjoàn nas'ín mìtsà kóhotjion.

¹¹ Jesús koií k'oas'ín kitsò-la: “Mìtsà tà ngats'ioò nga tsjeè kjoàn”, nga jyeé tíjìin-la yá-né xi siingatsja it'aà ts'e xita kondra-la.

¹² K'e nga jye tsaníjno ndsoko jña xita-la, tsohòkjá-ne nachrokisòn-'nga-la. Tsibijnat'aà-ne ímíxa, kitsò-la:

—¿A machiyaá-nò kjoa xi kasiiko-nò? ¹³ Jñò, k'oaá bixón nga Maestro ko Na'èn 'mì-ná. Ndaà bixón, kixi kjoa xi 'mì-ná. ¹⁴ 'An, xi Maestro ko Na'èn 'mì-na, kònijnoa ndsokod, jñò tikoáá mochjeén-né nga k'oa tìs'ín tanijnnoè ndsoko xinguiò. ¹⁵ 'An, k'oaá s'ín kijna

jngodò-nò xkòsòn mé-ne jñò k'oa tìs'ín tìkoo xinguioo koni s'ín kàsiiko-nò. ¹⁶ Nguì kjoa kixíí xi xan-nò, jè xi chí'nda tíjna, mìtsà jè tíjna ítjòn-la nei-la. Tìkoo jè xi satíxá-la mìtsà jè tíjna ítjòn-la jè xi otíxá-la. ¹⁷ I'ndeí nga jye machiya-nò kjoa koi, mé ta ndaà-nò tsà k'oas'ín sikitason nga kos'ín s'een.

¹⁸ Mìtsà ngats'ioò k'oatixan-nò; bexkon-ná jñà xita xi 'an jaajñaà. Mochjeén-né nga kàtitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjèn-kò-na, tíjè-ne xi kondra kiitjìngui-na.” ¹⁹ Tìbenojmí-nò kjoa koi k'e nga tìkj'e k'oa ma, mé-ne k'e nga jye k'oas'ín koma, kokjeiín-nò nga 'an-ná [xi Nainá]. ²⁰ Nguì kjoa kixíí xi xan-nò, jè xi skoétjò xita xi 'an siikasén, 'aán skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè skoétjò jè xi kisikasén-na.

Kó kitsò Jesús k'e nga tsibénajmí nga jè Judas sùngatsja xita kondra-la
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Jesús k'e nga jye okitsò, 'ño jchán kokájno-la; ijngodò k'a kiichja, kitsò:

—Nguì okixíí xi xan-nò, i tíjnajin jngodò-nò xi sùngatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na.

²² Jñà xita xi kota'yàt'aà-la, xki xi ján kiskod'an xíkjin nga mìkii tíjin-la yá-ne xi otítsò-la Jesús. ²³ Jngodò xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ya tíjnakjoòkò k'e nga nchikjèn, jè xita-la xi jè Jesús 'ño matsjakeè. ²⁴ Jè Simón Pedro, kitsjaà-la seña jè xita xíkjin xi ya tíjnakjoòkò Jesús nga skonangui-la yá-né xi otítsò-la. ²⁵ Jè xita jè, isa 'ño tsibijnat'aà chraña-la; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿yá-né xi otì'mì-la?

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Jè xi tsjaà jngodò-la inchrájin 'nchi, jè-né xi otixan-la.

K'ée kitsjaà-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón. ²⁷ Jè xita neif nitoón jahas'en-jiin inima-la Judas k'e nga kiskoé inchrájin. Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi s'jin xátíya kot'iin.

²⁸ Jñà xita xi títsajnat'aà ímíxa xi nchikjèn, nijngodò xi kjòchiya-la mé-ne kos'ín kitsò-ne Jesús. ²⁹ Tjín i'nga xita xi k'oas'ín kisikítsjeèn; maá-la tsà títsò-la Jesús: “Tsojmì tìndí xi ts'e s'eí.” O tsà títsò-la: “Ton tjii chiba-la xita ima.” Nga jè Judas ngatsja chijtsa ton.

³⁰ Judas, k'e nga jye tsakjèn inchrájin, nitoón itjo ni'ya; kiì; nga jye jñò choòn.

Kjotíxoma xitse xi kitsjaà Jesús

³¹ K'e nga jye itjo ni'ya Judas nga kiì, Jesús kitsò:

—I'ndeí, jè Ki'ndí-la Xita, jyeé jeya tíjna. Tìkoo Nainá jyeé jeya tíjna it'aà ts'e Ki'ndí-la.

³² Nainá tsà jeya tíjna it'aà ts'e Ki'ndí-la, tíjè-ne Nainá jeya sùkíjna Ki'ndí-la. Nitoón jcha-la kjoa jeya-la. ³³ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, mìtsà tí tse kótijnako isa-nò. Jñò, kinchátsji-ná tanga k'oaá xan-nò koni kixan-la jñà xita judfo: Ya ñánda tífia, jñò, mìkii koma konguió. ³⁴ Jngodò kjotíxoma xitse tsjaà-nò: Títsjacha xinguioo nga jngodò ijngodò. K'oas'ín títsjacha xinguioo koni s'ín 'an kisítsjakeè-nò. ³⁵ Tsà k'oas'ín sítsjacha xinguioo nga jngodò ijngodò, k'oaá s'ín skoe-ne ngats'iì xita nga kixi kjoa nga ya chita'yàt'aà-ná.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Simón Pedro kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿ñánda tì'mì?

Jesús, kitsò-la:

—Ya ñánda tífia, mìkii koma kjítjìngui-ná xi kjoa niton, tanga k'e nga koma iskan, komaá kjítjìngui-ná.

³⁷ Simón Pedro kitsò-la:

—Na'èn, i'ndeí, ¿mé-ne mìkii koma kjítjìngui-lè? Tíjngodò takoàn nga 'an kiyá ngajo-lè.

³⁸ Jesús kiichja, kitsò-la:

—¿A kixíí kjoa nga tíjngodò takoìn nga ji kiyá ngajo-ná? Nguì okixíí xi xan-lè, k'e nga tìkj'e k'ejindáya kóxtí, jàn k'a tsjá'mat'in-ná nga mìkii yaxkon-ná.

14

Kó s'ín koma nga ma kijchoaá ya ñánda tíjna Na'èn-ná

¹ Kì makájno-nò. Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá, tìkoa kàtakjeiín-nò it'aà ts'an. ² Ján ni'ya-la Na'èn-na t́ín jchán i'nde ñánda ma níkjáya. Tsà mì kixi kjoa nga k'oas'ín t́ín, mì-la tsà tà chjà k'oa xán-nò nga tífikindaà-nò jngoò i'nde xi tsajòn. ³ Koni s'ín kjián nga kindaà-nò i'nde, k'oaá tís'ín kjoiaa ijngoò k'a nga kjíko-nò, mé-ne ya ñánda kótijna, tìkoa ya kítsajna-kó-ná. ⁴ Jñò jyeé 'yaà kós'ín fi ndiyá ñánda tífia.

⁵ Tomás kitsò:

—Na'èn mìkiì 'ya-jen ñánda tì'mì. ¿Kós'ín jcha-najen ndiyá?

⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná xi ndiyá, 'an-ná xi kjoakixi, 'an-ná xi kjoabinachon. Tajngoò it'aà ts'an koma kijchò jñò ñánda tíjna Na'èn-ná. ⁷ Jñò, tsà yaxkon-ná, tìkoa jchaxkon-nò Na'èn-na. Tanga i'nde, jyeé yaxkon kò titsachitsejèn-la.

⁸ Felipe kitsò:

—Takó-nájen yá-ne xi Na'èn 'mì. Tà k'oaá t́ín xi kojngoò-ne takòn-jen.

⁹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Ji Felipe, kjòtseé t́ijnako-nò, ¿a tà kj'eè yaxkon-ná? Jè xi jye kijtseèxkon-na, jyeé kijtseèxkon Na'èn-na. ¿Mé-ne kosi-ne: “Takó-nájen xi Na'èn 'mì”? ¹⁰ ¿A mì mokjeiín-lè nga 'an, yaá t́ijnakoaa Na'èn-na, koa jè Na'èn-na ya t́ijnako-na? Jñà 'én xi 'an chjàko-nò, mìtsà kjohítsjeèn ts'an; jè Na'èn-na xi t́ijnako-na, jè-né xi tísíxá it'aà ts'an. ¹¹ Kàtakjeiín-nò nga 'an ya t́ijnakoaa Na'èn-na, kò jè Na'èn-na ya t́ijnako-na. Tsà mìkiì mokjeiín-nò it'aà ts'an, nas'ín tà jè kàtakjeiín-nò it'aà ts'e xá-na xi 'an tís'iaàn. ¹² Ngui okixí xi xan-nò, jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, tìkoaá komaá-la s'iin xá xi 'an s'iaàn; skanda isaá tsato s'iin, nga 'an, ján tífia ñánda tíjna Na'èn-na. ¹³ Nita mé xi sijé-la Na'èn-na xi it'aà ts'an, 'an sikitasoàn, mé-ne jè Na'èn-na jeya kíjna-ne it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹⁴ Tsà mé xi sijé it'aà ts'an, 'an, sikitasòn-ná.

K'e nga jè Jesús kitsjaà 'én-la nga s̀ikásén jè Inima Tsjeè-la Nainá

¹⁵ Jñò, tsà matsjacha-ná t́ikitasòn kjotíxoma-na. ¹⁶ 'An, kitsi'ba-la Na'èn-na nga kátasíkasén jngoò-nò jè xi kosíko-nò, mé-ne kjit'aà nachrjein kíjnako-nò. ¹⁷ Jè xi s̀ikásén-nò Na'èn-na, jè Inima Tsjeè-la xi ngui kjoa kixi. Jñà xita isò'nde, mìkiì koma skoétjò nga mìkiì beèxkon, tanga jñò yaxkon-nò nga ya t́ijnako-nò, kò yaá kíjnajiin inima-nò. ¹⁸ Mìkiì s̀ikítsajna jchan-nò, kjoikon ijngoò k'a-nò nga kótíjnako-nò. ¹⁹ Tà chibaá nachrjein chija-la nga jñà xita isò'nde mì tì kiì skoèxkon-na; tanga jñò jchaxkon-ná; tìkoaá kítsajnakon-nò nga 'an t́ijnakon-ná. ²⁰ K'e nga kijchò nachrjein jè, jcha-nò nga yaá t́ijnakoaa Na'èn-na, koa jñò yaá titsajna-kó-ná, kò 'an yaá t́ijnako-nò. ²¹ Jè xi t́ijiin-la kjotíxoma-na tìkoaá s̀ikitasòn-né, jè-né xi matsjakeè-na. Kò jè xi matsjakeè-na tìkoaá kòtsjakeè Na'èn-na. 'An, tìkoaá matsjake-ná koa kokoò tsejèn-la yijo-na.

²² Kiskòngui Judas (mìtsà jè Iscariote). Kitsò-la:

—Na'èn kós'ín koma nga tà ngajen kòkótsejèn-nájen yijo-lè nga mìtsà jñà xita isò'nde kòkótsejèn-la yijo-lè.

²³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jè xi matsjakeè-na s̀ikitasòn 'én-na; kò jè Na'èn-na kòtsjakeè-né. Na'èn-na kò 'an kjinchrobàchón-nájen; yaá kítsajna-kó-jen. ²⁴ Jè xi mìkiì matsjakeè-na mìkiì s̀ikitasòn 'én-na. Jñà 'én xi jñò titsana'ya, mìtsà ts'an, ts'eé Na'èn-na xi kisíkasén-na.

²⁵ 'K'oaá s'ín tibenojmí yije-nò 'én koi k'e nga tákó t́ijnako isa-nò. ²⁶ Jè xi kosíko-nò, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an s̀ikásén-nò Na'èn-na, jè kòkòya yije-nò koa s̀ikítsjeèn-nò ngats'iì 'én xi tìxan-nò.

²⁷ 'An, tsjaà-nò kjoa'nchán; yaá s̀ikíjnajñaà inima-nò. K'oaá s'ín tsjaà-nò koni s'ín 'nchán t́ijnáa, mìtsà k'oas'ín tsjaà-nò koni s'ín tsjá isò'nde. Kì makájno-nò kò kì tsakjòdn-jèn. ²⁸ Jñò, jyeé kina'ya koni s'ín tìxan-nò nga 'an tífia tanga kjoii ijngoò k'a. Tsà kixi kjoa nga matsjacha-ná, jñò, tìkoaá kòtsjaà-nò nga xan-nò: Jye tífia ñánda tíjna

Na'èn-na; nga jè Na'èn-na isaá tǵjna ítjòn mì k'oa-ne koni 'an. ²⁹ K'oaá s'ín tibenojmi ítjòn-nò kjoa koi, mé-ne k'e nga jye kítasòn, kòkjeiin-nò.

³⁰ Mì tǵ kǵ kǵn 'én kichjàkò isa-nò. Jyeé nchrobá xǵta neí xi tǵhotíxoma-la jè isò'nde; tanga nímé nga'ńó tǵn-la nga jè sǵkijne-na. ³¹ K'oaá s'ín kítasòn, mé-ne skoe-ne jǵnà xǵta isò'nde nga matsjake Na'èn-na nga tǵsíkitasoàn kjotíxoma xi kitsjaà-na.

'Tisítjeen, tǵkjaán.

15

Jè xi ngui yá-la toò uva kò jǵnà xi chrja-la

¹ 'Aán ngaya-la yá je-la toò uva; jè Na'èn-na xi sǵxáko. ² Ngats'ì chrja-la yá uva xi ít'aà ts'an nchrobát'aà-ne xi mìkǵ ojà-la toò, Na'èn-na otet'aà-né; koa jǵnà xi ojà-la toò, ta sǵtsjeè-né, mé-ne nga isa ndaà kjoa-la toò. ³ Jǵnò, jyeé k'oa s'ín kjòtsjeè-nò xi ít'aà ts'e 'én xi okixan-nò. ⁴ Jǵnò, mochjeén-né nga ya kǵtsajnakò kjit'aà-ná koa 'an, yaá kótijnakò kjit'aà-nò. Jngoò chrja-la yá toò uva, mìkǵ kjoa-la toò tsà mìkǵ 'ńó tǵít'aà jè yá je-la. It'aà tsajòn, k'oa tǵs'ín tǵn, nímé xi s'een tsà mì 'an kǵtsajnakò kjit'aà-ná.

⁵ 'An-ná xi yá je-la toò uva, jǵnò-nó xi chrja-la. Jè xi 'an kǵjnako kjit'aà-na kò 'an kótijnakò kjit'aà, ndaà jchán kjoa-la toò. Tanga nímé xi s'een tsà tǵtsajnat'aàxin-ná. ⁶ Jè xi mìtsà 'an kǵjnako kjit'aà-na, k'oaá s'ín tǵáxin koni chrja-la yá xi nímé toò ojà-la; k'e nga jye xǵ, maxkó-né ikjoàn sinchájiin ni'ín nga tǵ.

⁷ Jǵnò, tsà ya kǵtsajnakò kjit'aà-ná, koa tsà kixǵ kǵtsajnakoo 'én-na xi 'an tsakoòya-nò, tǵjé nǵta mé xi mejèn-nò, k'oaá s'ín kítasòn-nò koni s'ín kixón. ⁸ K'oaá s'ín ma-ne jcha-la kjoajeya-la Na'èn-na k'e nga 'ńó kǵn toò kjoa-nò kò k'oaá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixǵ kjoa nga ya chita'yát'aà-ná. ⁹ Koni s'ín matsjakeè-na Na'èn-na, jǵnò, 'an, k'oa tǵs'ín matsjake-nò. Mochjeén-né nga k'oa s'ín tǵtsajnakò kjit'aà kjoa tsjacha-na. ¹⁰ Tsà sǵkítasòn kjotíxoma-na, yaá kǵtsajnajǵnò kjit'aà kjoa tsjacha-na. 'An, k'oaá tǵs'ín sǵkítasoàn kjotíxoma-la Na'èn-na kò yaá tǵjnajǵnà kjit'aà kjoatsjacha-la.

¹¹ Jǵnò, k'oaá s'ín chjàkò-nò mé-ne sǵjnajiin-ne inima-nò kjotsja xi 'an tǵn-na kò ngui ndaà s'e-nò kjotsja. ¹² Kjotíxoma-na xi 'an tsjaà-nò, jè-né nga tǵtsjacha xinguiò nga jngoò òjngoò, koni 'an matsjake-nò. ¹³ Jè xǵta xi biyaàtǵ ngajo-la amigo-la, jè-né xi isa 'ńó matsjakeé xǵkǵn. ¹⁴ Jǵnò-nó xi amigo-na xan-nò, tsà sǵkítasòn koni s'ín bìnè-nò. ¹⁵ Mì tǵ chi'nda-na xan-nò nga jè chi'nda mìkǵ beè mé xi s'ín nei-la. Amigo ts'aán xan-nò nga jyeé tsibenojmǵya yije-nò kjoa xi tsakóya-na Na'èn-na. ¹⁶ Mìtsà jǵnò kichjaàjiin-ná, tǵ saà 'an jaàjiin-nò. Kitsjaà-nò xá nga konguió mé-ne nga ndaà sǵxá-nò. Jè xá-nò sǵjna-né nǵta kjé-ne, mé-ne k'e nga mé xi sǵjé-là Na'èn-na xi ít'aà ts'an, tsjá-nò. ¹⁷ Jè kjotíxoma xi 'ńó tǵbìnè-nò: Nga tǵòcha jchaa xinguiò nga jngoò òjngoò.

Mé-ne jǵnà xǵta isò'nde sǵjtikeè-ne xǵta-la Jesús

¹⁸ Jǵnò, tsà sǵjtikeè-nò jǵnà xǵta isò'nde, kátasijiin-nò nga 'an, k'oaá s'ín kisǵjtikeè ítjòn-na. ¹⁹ Jǵnò, tsà tákó ya tǵtsajnajǵn-là xǵta isò'nde, jǵnà xǵta isò'nde kòtsjakeé-nò koni s'ín matsjakeè xǵta xǵkǵn. Tanga jǵnò, mìtsà tǵ i-ne isò'nde tsajòn. 'An jaàjiin-nò nga tsachrjekàjiin-nò kjoa xi tǵn isò'nde, koi kjoa-la nga majtikeè-nò jǵnà xǵta isò'nde. ²⁰ Ndaà tǵkǵtsjeèn koni s'ín kixan-nò: “Jè xi chi'nda tǵjna, mìtsà isa tǵjna ítjòn-la nei-la.” Koni s'ín kiitǵngui kondra-na jǵnà xǵta, jǵnò, k'oaá tǵs'ín kjitǵngui kondra-nò. Tsà kisíkitasòn 'én-na, tǵkooá sǵkítasòn tsajòn. ²¹ Ngats'ì kjoa koi, k'oaá sǵkò-nò jè ngatǵ-la ít'aà ts'an nga mìkǵ beèxkon jè xi kisikasén-na.

²² 'An, tsà mì-la kǵ j'iaa kò tsà mì-la kǵ tsohókoa, nǵ mé-la jé tǵn-la. Tanga ò'nde, mì tǵ kǵ koma kosǵko-ne yijo-la kjoa ts'e jé-la. ²³ Jǵnà xǵta xi 'an majtikeè-na, tǵkooá majtikeè Na'èn-na. ²⁴ Nímé-là jé tǵn-la jǵnà xǵta tsà mì-la kǵ kǵtseè jǵnà kjoxkón xi 'an kis'iaàn xi nǵ saá jngoò xǵta k'oa s'ín s'ín. Tanga jyeé kǵtseè kjoxkón xi 'an kis'iaàn, tanga tákó majtikeè-na tǵkoo majtikeè Na'èn-na. ²⁵ K'oa s'ín tíma nga tǵbitasòn 'én xi tǵít'aà Xojon-la Nainá xi kota'yà xǵta koi, nga tsò: “Tǵsǵjtikeè-na nas'ín nǵ mé kjoa tǵsǵkoo.”

²⁶ Tanga k'e kitjojen jè xi kosiko-nò, xi 'an sikasén it'aà ts'e Na'èn-na, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì okixi, xi it'aà ts'e Na'èn-na nchrobá-ne, jè tsjá 'én it'aà ts'an. ²⁷ Jñò, tikoáá k'oioo 'én it'aà ts'an nga yaá titsajnakò-ná kóni nga tàts'en-la kjoa.

16

¹ K'oas'ín tibenojmí-nò kjoa koi mé-ne nga mìkiì kinchat'aaxìn-nò nga mokjeiín-nò it'aà ts'an. ² Kochrjekàjiin-nò ya ni'ya ingo sinagoga. Tikoá kijchò nachrjein k'e nga nita yá-ne xi sikk'en-nò k'oaá s'ín sikkitsjeèn nga Nainá nchisíxá-la. ³ Koií kjoa-la nga k'oas'ín s'iin-ne nga mìkiì beèxkon Na'èn-na, tikoáá 'an mìkiì beèxkon-na. ⁴ Koií k'oas'ín tìxan-nò mé-ne k'e nga kijchò nachrjein kiitsjeèn-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò. K'e nga sa ítjòn, mìkiì okixan-nò nga yaá tijnakò-nò.

Xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá

⁵ Tanga i'ndeì, jyeé tífiko-na jè xi kisikasén-na. Jñò, nijngòò chjinangui-ná, ñánda tífia. ⁶ Tà saà kjoaba tíjiin inima-nò, jè ngatjì-la koni tìxan-nò kjoa koi. ⁷ 'Én kixí xi tìxan-nò; kjondaà tsajòn-nò nga kjián. Tsà mìkiì kjián, mìkiì koma kitjojen jè xi kosiko-nò nga i kijnakò-nò. Mochjeén-né nga kjián mé-ne nga koma sikasén-nò. ⁸ K'e nga kitjojen jè xi kosiko-nò, jè sikkíchiya ndaà-la xita isò'nde kjoa ts'e jé, kò kjoa xi kixi tjín kò nga sindaàjiin yá xi kòko-la kjo'in. ⁹ Jè sikkíchiya ndaà-la xita isò'nde xi kjoa ts'e jé nga mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'an. ¹⁰ Kò sikkíchiya ndaà-la xita it'aà ts'e kjoa xi kixi tjín, nga 'an jyeé tífia ñánda tíjna Na'èn-na. Jñò, mì tì kiì jchaxkon-ná. ¹¹ Kò sikkíchiya ndaà-la xita nga sindaàjiin-la yá xi kòko-la kjo'in, koi kjoa-la nga jè xita neií xi tíhotíxoma-la isò'nde jye k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la.

¹² Kjin jchán kjoa tjín isa xi kjeí xi koxán-nò tanga i'ndeì mìkiì titsajnandaà nga kjoahas'en-jiin-nò. ¹³ K'e nga kitjojen jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì kjoa kixi, jè sikkíchiya ndaà-nò xi nguì kjoa kixi nga mìtsà kjohítsjeèn ts'e sikkjeén k'e nga kichja. K'oaá s'ín kichja koni s'ín tjín kjoa xi 'nchré. Keènojmí-nò kjoa xi s'e k'e nga koma iskan. ¹⁴ Jè jeya sikkíchiya-na k'e nga tjoé-la 'én-na ikjoàn kòkòya-nò. ¹⁵ Ngats'iì xi tjín-la Na'èn-na, tikoáá ts'an-ná. Koií k'oa xan-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la 'én xi ts'an, ikjoàn kòkòya-nò.

Mé-ne jè kjoba, kjotsjaá koma-ne

¹⁶ Jñò, tà chibaá nachrjein chija nga mì tì kiì jchaxkon-ná; xi koma jò jàn nachrjein ijngòò k'a jchaxkon ijngòò k'a-ná nga jè tífikoáa Na'èn-na.

¹⁷ Xita xi kota'yàt'aà-la k'eé kitsò-la xikjín:

—Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein, ijngòò k'a jchaxkon-ná nga jè tífikoáa Na'èn-na.

¹⁸ Kitsò-la xikjín:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: “Ta chibaá nachrjein chija”? Mìkiì fiya-ná koni s'ín chja.

¹⁹ Jesús, tik'eé kjòchiya-la nga jña xita-la mejèn-la skonangui-la kó tsòya-ne 'én xi kichja. K'eé kitsò-la:

—¿A titsachjinanguií-la xinguiò kó tsòya-ne koni s'ín kàxan-nò: Tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein ijngòò k'a jchaxkon-ná?

²⁰ Nguì okixí xi xan-nò, jñò, ba s'e-la inima-nò, jchihindáya-nò, tanga jña xita isò'nde tsjaá s'e-la inima-la. Jñò, nas'ín ba s'e-nò, jè kjoa ba-nò, nga koma iskan, kjoa tsjaá koma-ne. ²¹ Jngòò chjoón, k'e nga chóya nachrjein-la nga 'beé ki'ndí, tse kjo'in síkjeiín. Tanga k'e nga jye ts'iin jè ki'ndí, mì tì kiì síktsjeèn-ne kjo'in xi kasíkjeiín jè chjoón. Tà saá tà kjotsjaá s'e-la nga jngòò xita kats'iin i isò'nde. ²² Okixi-né it'aà tsajòn, i'ndeì, ba tjín-nò, tanga koma iskan, k'e nga skoexkon ijngòò k'a-nò, k'e-né nga 'ñó tsja koma-la inima-nò. Jè kjotsja-nò niyá xi kjoaaxìn-nò.

²³ K'e nga kijchò nachrjein nga jchaxkon ijngòò k'a-ná, nimé xi chjinangui-ná. Okixí xi xan-nò, nita mé xi sijé-la Na'èn-na xi it'aà ts'an, tsjá-nò. ²⁴ Skanda i'ndeì, ni sà mé xi nijé xi it'aà ts'an; tijé, tjoé-nò, mé-ne nga nimé xi chijat'aà-la kjotsja xi tíjiin inima-nò.

Mé kjoa-ne nga Jesús jye kisikijne-la kjoa xi tjín isò'nde

²⁵ 'Én xi tìchjàkò-nò, tà kjoa mangásòn-né tìsikjeén. Tanga kijchò nachrjein k'e nga mì tì kii kjoa mangásòn kichjàkò-nò. Kènojmí kixíí-nò it'aà ts'e Na'èn-na. ²⁶ Nachrjein jè, jñò, it'aà ts'aán sijét'aà-là Na'èn-na. 'An, mì tì kii kitsi'bà-tjì-nò xi it'aà tsajòn, ²⁷ nga jè sobà Na'èn-na matsjakeè-nò. Koií matsjakeè-nò nga jñò, tìkoáá matsjacha-ná kò mokjeiín-nò nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na. ²⁸ Yaá itjokàt'aà-la Nainá nga inchrobà i isò'nde. I'ndeí sikkijna-ná isò'nde, tìfikòò ijngòò k'a-na Na'èn-na.

²⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—I'ndeí, tinokjoà kixi-né, nímé kjoa mangásòn tinikjiín. ³⁰ I'ndeí, jyeé 'ya-jen nga jì machiya yijeé-lè nita mé kjoa-ne. Mikìl mochjeén tsà yá xi skonangui-lè. K'oaá ma-ne nga mokjeiín-najen nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne.

³¹ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—I'ndeí, ¿a mokjeiín-nò? ³² Jyeé kjomeè bijchó hora, tijè-ne hora jè, jñò, tsjohoba-nò nga jngòò ijngòò; onguí-nò ni'ya-nò; tajngòò sikkijna-ná. Tanga mìtsà tajngòò tijnáa, jè tijnako-na Na'èn-na. ³³ K'oaá s'ín tìchjàkò-nò mé-ne it'aà ts'an s'e-nò kjoa'nchán. Koa i isò'nde kjo'iín s'e-nò, tanga 'ñó t'è-là takòn. 'An, jyeé kisikijne-la jñà kjoa xi tjín isò'nde.

17

K'e nga jè Jesús tsibítsi'batji jñà xita xi kota'yàt'aà-la

¹ Jesús, k'e nga jye k'oas'ín kiichja, kiskòotsejen ngajmì, kitsò:

—Na'èn, jyeé ijchò hora-la, jeya tikíjni Ki'ndí-lè, mé-ne jè Ki'ndí-lè tìkoá ngaji, jeya sikkijna-lè, ² koni s'ín kits'iì-la kjotíxoma Ki'ndí-lè it'aà ts'e ngats'iì xita nga tji'nde-la nga tsjaà-la kjoabinachon nita kjé-ne ngats'iì xita xi jì kits'iì-la. ³ Jè kjoabinachon xi tjín nita kjé-ne, jè-né nga skoexkon-lè, nga ta jì tajngòò-né xi kixi kjoa nga Nainá 'mì-lè, tìkoa skoexkon Jesucristo xi Ki'ndí-lè xi xó jì kinikasén-ne.

⁴ 'An, jeya kisikijna-lè i isò'nde, nga jyeé kisijngoaà xá xi jì kinìngatsja-ná. ⁵ Na'èn, i'ndeí, k'oas'ín jeya tikíjna-ná nga nguixkoiin koni tjín kjoa jeya xi kis'e-na nga tsohótijnat'aà-lè k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde.

⁶ Jñà xita isò'nde xi xó jì kichjaàjiin-ne nga 'an kinìngatsja-ná, jyeé tsibenojmí-la it'aà tsiji. Xita tsiji-né, nga jì kits'iì-ná, kò nchisikitasòn-né koni tsò 'én-lè. ⁷ Jñà xita koi, i'ndeí, jyeé beè nga ngats'iì kjoa xi 'an kits'iì-ná, it'aà tsiji nchrobá-ne. ⁸ 'An, tsibenojmí-la jñà 'én xi jì kits'iì-ná; jñà xita koi, jahas'en-jiin-la; jyeé kijtseè nga kixi kjoa nga it'aà tsijií inchrobà-na. Mokjeiín-la nga jì kinikasén-ná.

⁹ Jñà xita koi, bìtsi'batjià. Mìtsà jñà xita isò'nde bìtsi'batjià; tà jñà-né xi jì kits'iì-ná, nga xita tsiji-né. ¹⁰ Ngats'iì xita xi ts'an, tìkoá tsiji-né, koa jñà xita xi tsiji, tìkoáá ts'an-ná. It'aà ts'eé xita koi, nga jeya ótijná.

¹¹ 'An, mì tì kii tse kótijná-na i isò'nde; tanga jñà xita koi, íí kítsajna isò'nde. 'An, yaá tìfikon-lè nga ya kótijnako-lè. Na'èn tsjeè, ndaà tikindii xita koi nga kò nga 'ñó-lè, tijè-ne nga'ñó xi jì kits'iì-ná mé-ne nga ndaà kítsajnajtín-ne koni jñà ndaà titsajnakjoá ngaji kò 'an. ¹² K'e nga tsohótijnakoáa i isò'nde, ndaà kisikindaa nga kò nga 'ñó-lè, tijè-ne nga'ñó xi jì kits'iì-ná. Nijngòò xi kichijà, tà jé kichijà jè xi k'oas'ín tjínè-la nga k'oas'ín komat'in, mé-ne kítasòn-ne koni s'ín tìchja Xojon-lè.

¹³ Tanga i'ndeí yaá tìfikon-lè ñánda tijni. Jñà 'én xi tìchjà k'e nga tákó i tijnáa isò'nde, koi-né nga 'ñó ndaà kátasijiin inima-la jñà xita-na, jè kjotsja xi tjiin ts'an. ¹⁴ 'An, jyeé tsibenojmí-la 'én-lè jñà xita-na; tanga jñà xita isò'nde sítikeè-né, koií-né nga mìtsà tì xita ts'e isò'nde-ne, tìkoáá 'an, mìtsà tì i isò'nde chjà-na. ¹⁵ Mìtsà xan-lè nga chjaàxìn i isò'nde, tà jè-né xi xan-lè nga tikindii it'aà ts'e xita neíí. ¹⁶ Koni 'an mìtsà i isò'nde chjà-na, tìkoáá jñà xita-na mìtsà tì i-ne isò'nde chjà-ne. ¹⁷ It'aà ts'e kjoa kixi-lè, tsjeè tikítsajni nga nguì xita tsiji kátama; nga jñà 'én-lè, nguì kjoa kixi-né. ¹⁸ Jì, koni s'ín kinikasén-ná i isò'nde, 'an, k'oaá tìs'ín sikasén jñà xita-na it'aà ts'e xita isò'nde. ¹⁹ Xi kjondaà ts'e xita-na, 'an, jyeé tsjeè tìsìngatsja-lè yijo-na mé-ne jñà xita-na tìkoá tsjeè sìngatsja-lè yijo-la xi it'aà ts'e kjoa kixi-lè.

²⁰ Mìtsà tà jǎnà bítisi'batjià jǎnà xítà ts'an; tǐkoáá bítisi'batji-ná jǎnà xítà xi iskan kòkjeiín-la ìt'aà ts'an k'e nga kǐi'nchré 'én-na xi keènojímí-la jǎnà xítà-na, ²¹ mé-ne ngats'ì jǎnà xítà koi, tà jngod koma-ne, koni jǎnà nga jngod ma-ná koni s'ín tijnakò-ná ngaji Na'èn, tǐkoá 'an tijnakò-lè. Jǎnà xítà koi, tǐkoá kàttsajnakò-ná mé-ne jǎnà xítà isò'nde kòkjeiín-la nga jǐ kinikasén-ná. ²² Jè kjoajeya xi jǐ kits'ì-ná, 'an, k'oaá tǐs'ín kitsjaà-la jǎnà xítà-na mé-ne nga tà jngod koma-ne koni jǎnà nga tà jngod ma-ná. ²³ 'An tijnakoaa jǎnà xítà-na kò jǐ tijnakò-ná, mé-ne nga nguì jngod koma-ne. K'oaá s'ín skoe-ne jǎnà xítà isò'nde nga jǐ kinikasén-ná kò tǐkoá skoe nga matsjachi jǎnà xítà-na koni s'ín matsjacha-ná 'an.

²⁴ Na'èn, koií xi mejèn-na nga jǎnà xítà xi jǐ kits'ì-ná ya kítsajnakò-na ñánda kótijna, mé-ne nga skoe-ne kjoa jeya-na xi jǐ kits'ì-ná nga tǐkoá matsjacha-ná skanda k'e nga tǐkj'eè sindaà isò'nde. ²⁵ Na'èn xi xítà kixi 'mì-lè, jǎnà xítà xi tjín isò'nde, mìkìl beèxkon-lè, tanga 'an, beèxkon-lè. Tǐkoá jǎnà xítà xi jǐ kits'ì-ná jye kisijiin-la nga jǐ kinikasén-ná. ²⁶ Jǎnà xítà-na jyeé tsibenojmí yije-la ìt'aà tsiji; tákó saá kènojímí isa-la mé-ne jè kjoatjòcha xi tjín-lè ìt'aà ts'an, tǐkoá s'e-la jǎnà xítà koi, koá 'an sobà kótijnajǎnà inima-la.

18

Kós'ín komà k'e nga kitsobà'ñó Jesús xítà kondra-la
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

¹ Jesús k'e nga jye okitsò, ìkjoàn itjo, kùkò xítà xi kota'yàt'aà-la ján xijngoàà xajngá nandá xi 'mì Cedrón. Ya kijna jngod ì'nde ñánda kǐn skaya tsojmì títje; yaá jahas'en-jíin Jesús kò xítà-la. ² Judas, xítà xi sǐngatsja Jesús ìt'aà ts'e xítà kondra-la, jyeé beèxkon ì'nde jè, nga Jesús, kǐn k'a ya chixoñakò xítà xi kota'yàt'aà-la ya ì'nde jè. ³ Judas, kǐn soldado ijchòkò, tǐkò xítà xi síkinda ingo xi jǎnà kisikasén xítà sko-la no'miì kò xítà fariseo; 'ya ni'ín linterna, 'ya kichà ndojò, 'ya ni'ín nicha. ⁴ Jesús, nga jyeé tǐjiiin yije-la kjoa xi komat'in, nitoón itjo, kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioò?

⁵ Xítà koi, kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret ì'nde-la.

Jesús kitsò-la:

—'An-ná.

Judas, xítà xi tísingatsja Jesús, tǐkoáá ya tsóbajiiin-la. ⁶ K'e nga kitsò Jesús: “'An-ná”, xítà koi, kii-ne íts'in, chixòt'aà nangui. ⁷ Jesús, ijngod k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioò?

Xítà koi kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret ì'nde-la.

⁸ Kùichja Jesús, kitsò-la:

—Jyeé, k'oa tixan-nò, 'an-ná. Tsà 'an binchaàtsji-ná, tǐjii'nde-la jǎnà xítà-na xi i'nga nga kàtjì-ne.

⁹ K'e nga okitsò Jesús, koií tsitasòn 'én xi jè kùichja k'e nga kitsò: “Na'èn, xítà xi jǐ kits'ì-ná, nijngod kichijà.” ¹⁰ Jè Simón Pedro, 'ya jngod kichà ndojò; tsachrje; tsajà-la xítà xi 'mì Malco, xítà chí'nda-la no'miì ítjòn; tsatet'aà líká kixi-la. ¹¹ Jesús kitsò-la jè Simón Pedro:

—Tǐkájnatjò-ne kichà ndojò-lè. Tjaya-ne chrjoa-la. Jè kjoa ts'e kjo'in xi tsjá-na Na'èn-na koni s'ín mejèn-la, ¿a mìtsà tjínè-la nga siikitasoàn?

K'e nga jè Jesús tsibijna nguixkòn Anás

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jǎnà xítà soldado kò soldado ítjòn kò xítà judío xi síkinda ingo ítjòn, kitsobà'ñó Jesús, ìkjoàn chinchá na'ñó. ¹³ Ítjòn kùkò ján ñánda tjina ni'ya-la Anás, nga níxáya-la ma jè Caifás xi no'miì ítjòn tjina nó jè. ¹⁴ Jè Caifás xi okitsò-la jǎnà xítà judío nga kitsò-la: Mochjeén-né nga tà jngod xítà kàtiyaàtjì-la naxandá.

K'e nga jè Simón Pedro k'oaá kitsò nga mìkii beèxkon Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Simón Pedro tjingui-la Jesús kò ijngò sà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi beèxkon jè nò'miù ítjòn, jahas'en-ko Jesús ya nditsin ni'ya-la nò'miù ítjòn. ¹⁶ Tanga jè Pedro, ján kiskoðña nditsiaán; yaá tsibijna xotjoa-la ni'ya. Jè xita-la Jesús xi ijngò, k'eé itjo ijngò k'a, kichja-la jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, ikjoàn kisikas'en Pedro. ¹⁷ Jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, kitsò-la Pedro:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chità'yàt'aà-la xita jè?

Jè Pedro, kitsò:

—Majìn.

¹⁸ Jña xita chi'nda kò xita xi síkinda ingo nchat'aà-la ni'in xi jña tsibítse nga nchisíhiso-la yijo-la nga 'ñó 'nchán tíma. Jè Pedro tikoá ya síjna nga tíshiso-la yijo-la.

Mé 'én xi kichja Jesús ya nguixkon nò'miù ítjòn

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jè nò'miù ítjòn tsibítse'ia nga kiskòngui-la Jesús it'aà ts'e xita xi kota'yàt'aà-la kò it'aà ts'e 'én xi okóya. ²⁰ Kichja Jesús kitsò-la:

—'An, kichjàjìn osen-la xita nga tíjtsa isò'nde. Kjit'aà nachrjein tsakoòya ya ni'ya ingo sinagoga kò ya nditsin ingo ítjòn ñánda bixoña yije xita judío. Nímé 'én xi tichjà 'ma. ²¹ ¿Mé-ne 'an chjinangui-ná? Jña chjinangui-la xita xi kii'nchré-na, mé 'én xi tsakoòya-la. Jña xita koi, ndaà tíjìn-la kó kixan-la.

²² K'e nga jye okitsò Jesús, jngò xita xi síkinda ingo ítjòn síjnat'aà chraña-la, kisijts'iin-t'aà kjin Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne 'én xi nokjoàkoi nò'miù ítjòn?

²³ Jesús kichja kitsò-la:

—Tsà ch'o tsò 'én xi tichjà, koatìn-ná, kó xán. Tanga tsà ndaà tsò 'én xi tichjà, ¿mé-ne ti'bé-ná?

²⁴ Nga k'oas'in tíjt'aà'ño Jesús, jè Anás kisikasén ñánda tíjna jè Caifás jè xi nò'miù ítjòn tíjna koi nachrjein.

K'e nga jè Pedro ijngò k'a kitsò nga mìkii beèxkon jè Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Jè Pedro ya síjnat'aà-la ni'in nga tíshiso-la yijo-la; jña xita koi kiskòngui-la, kitsò-la:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chità'yàt'aà-la xita jè?

Jè Simón Pedro tsibijna'ma, kitsò:

—Majìn, mì yaá kota'yàt'aà-la.

²⁶ Ikjoàn kiskòngui ijngò-la xita chi'nda-la nò'miù ítjòn; xikjin ma xita xi jè Pedro tsatet'aà líká-la, kitsò-la:

—Ngaji, yaá kijtseèxkon-lè kò Jesús ya i'nde ñánda tíjn tsojmì tjè.

²⁷ Jè Pedro, ijngò k'a tsibijna'mat'in Jesús, ikjoàn nitòón kiskindàya kóxtí.

K'e nga tsibijna Jesús ya nguixkon Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Kiko-ne Jesús ya ni'ya-la Caifás skanda ján ni'ya osen ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nga jye tíse isén, jña xita judío mìkii jahas'en ni'ya osen koni s'in tíjn kjoítixoma-la nga majìn-la nga síkits'ón yijo-la mé-ne koma kòkjen-ne s'eí paxko. ²⁹ K'oaá komà-ne nga itjo ni'ya osen jè Pilato, kiskòngui-la jña xita koi, kitsò-la:

—¿Mé kjoá xi ongui-nò xita jè?

³⁰ Jña xita judío kitsò:

—Tsà nímé jé tíjn-la, mì-la jí títanìngatsja-lèjen.

³¹ K'eé kitsò Pilato:

—Tanguíko, jñò tindaàjìn-là koni s'in tíjn kjoítixoma-nò.

Jña xita judío kitsò:

—Ngajen mìkii tji'nde-najen nga taxkì sik'en jngod-jen xita.

³² K'oas'ín komà-ne nga tsitasòn 'én xi kitsò Jesús k'e nga tsibénojmi kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³³ Pilato, ijngod k'a jahas'en ni'ya osen, kiichja-la Jesús, kitsò-la:

—¿A ji-né xi 'mì-lè xitaxá ítjòn-la xita judío?

³⁴ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿A tà kjohítsjeèn tsiji-né nga k'oa tisi, a xi kj'eí xitaá okitsò-lè it'aà ts'an?

³⁵ Pilato kitsò:

—'An, mìtsà xita judío-ná. Jñà xita naxandá-lè ko xita sko-la no'miì, jñà xi kòfi síngatsja-na it'aà tsiji. ¿Mé kjoa xi chinhaàtsji?

³⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Mìtsà i isò'nde tjinè-na nga kotixoma. Tsà k'oaá-la s'ín tjin jñà xita-na kosiko-na nga mì ya kongatsja ts'e xita judío. Tanga mìtsà i kotixoma.

³⁷ Pilato, ijngod k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a xitaxá ítjòn 'mì-lè?

Kiichja Jesús kitsò:

—Ngají xi osi nga xitaxá ítjòn 'mì-na. Koií xá kits'iin-na ko koií xá j'i-na i isò'nde, mé-ne nga kènojmiá it'aà ts'e kjoa kixi. Ngats'ii xi fit'aà-la kjoa kixi, 'nchré 'én-na.

³⁸ Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿Mé-né xi 'mì-la kjoakixi?

K'e nga kitjodnè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

K'e nga jye kiskònangui Pilato, ijngod k'a itjo ni'ya osen. Kiikon xita judío, kitsò-la:

—Xita jè, nímé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e. ³⁹ Jñò, k'oaá s'ín tjin kjotixoma-nò k'e nga bitjo s'eí Paxko: bijnandeí jngod xita xi ndayá títsajna. ¿A mejèn-nò nga kàtijnandeí jè Xitaxá ítjòn-la xita judío?

⁴⁰ Ijngod k'a 'ñó jchán kiichja kóhotjín xita judío, kitsò:

—Majìn, jè Jesús, mìkii kijnandeí, jè Barrabás kijnandeí.

Tanga jè Barrabás xita chijé-né.

19

K'e nga jñà xita kisjé nga krò kàtasit'aà jè Jesús

¹ Pilato kitsjaà-la okixi jñà xita soldado nga tsajá-la Jesús. ² Jñà soldado tsibíndaà jngod corona na'yá, tsibí'a sko Jesús, ikjoàn kisikákjá jngod nikje sko. ³ Kitsò-la:

—A ta k'oaá ndaà-ne ji xi xitaxá ítjòn-la xita judío 'mì-lè.

Ikjoàn kisjts'iin-t'aà kjín.

⁴ Pilato itjoko ijngod k'a ya nditsin, kitsò-la jñà xita naxandá:

—Chítsejèn-là, i j'iiko ijngod k'a-nò mé-ne nga jcha-nò nga nímé jé sakót'aà-na it'aà ts'e xita jè.

⁵ Itjo Jesús, tji'a corona na'yá sko; íkjá nikje xi sko kjoàn; Pilato kitsò-la jñà xita naxandá:

—I síjna xita jè.

⁶ K'e nga kijtseèxkon jñà xita sko-la no'miì ko jñà xita xi síkinda ingo, tsibíts'ia nga 'ñó jchán kiichja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

K'eé kitsò jè Pilato:

—Jñò, sobà tanguíkoo nga tjat'aà krò. 'An, nímé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e xita jè.

⁷ Kiichja jñà xitaxá-la xita judío, kitsò-la Pilato:

—Ngajen, tjin jngod-najen kjotixoma; k'oaá s'ín tíchja kjotixoma tsajen: Xita jè, mochjeén-né nga kiyá, koií kjoa-la nga Ki'ndí-la Nainá tsò-la yijo-la.

⁸ Pilato, k'e nga kii'nchré 'én koi, isaá 'ñó ndaà kitsakjòn. ⁹ Pilato, jahas'en ijngod k'a ni'ya osen, kitsò-la Jesús:

—¿Ñánda-ne i'nde-lè?

Tanga Jesús, mìkiì kiìchja-la.

¹⁰ Pilato kitsò-la:

—¿Mé-ne mì nokjoà-ná? ¿A mì 'ya-jèn? 'An, tjí'ndeé-na nga kot'aà-lè krò, tìkoa tjí'ndeé-na nga siìkijnandeí-lè.

¹¹ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Nímé-la xi tjí'nde-lè it'aà ts'an tsà mìtsà Nainá kitsjaà-lè. Jè xitá xi síngatsja-na it'aà tsiji, isaá tse jé tjín-la mì k'oa-ne koni ji.

¹² Tijè-ne hora, jè Pilato mejèn-la siìkijnandeí Jesús tanga jñà xitá judío isaá 'ño kiìchja kitsò:

—Xitá jè, tsà siìkijnandeí-ne, mìtsà amigo tsiji ma César xi xitaxá ítjòn tíjna ts'e Roma. Nítá yá-ne xi xitaxá ítjòn tsò-la yijo-la, kondra ts'eé César.

¹³ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiìko Jesús ján nditsiaán; tsibijnasòn íxile-la ya i'nde ñánda 'mì Isòn Chrijó Ndajó; Gabatá 'mì nga 'én hebreo. ¹⁴ Ta jngoò naxhrjein chija-la ts'e s'eí Paxko; jyeé kjomeè bijchó nchisen. Pilato, kitsò-la jñà xitá judío:

—¡I síjna xitaxá ítjòn-nò!

¹⁵ Jñà xitá judío 'ño jchán kiìchja kitsò:

—¡Kàtabiyaà! ¡Kàtabiyaà! ¡Tjat'aà krò!

Pilato kitsò-la:

—Xitaxá ítjòn-nò, ¿a krò kót'aà?

Jñà xitá skò-la no'miì, kiìchja kitsò:

—Ngajen, tsjìn-najen xitaxá ítjòn xi kj'eíí, tà jè ta jngoò César.

¹⁶ Pilato kisingatsja nga kátát'aà krò. Jñà xitá koi kiìko Jesús.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jesús ítjo, 'yajen krò-la; yaá kiìko ya i'nde ñánda 'mì I'nde Skò Mik'en, xi 'én hebreo Gólgota 'mì. ¹⁸ K'e nga ijchòko i'nde jè, tsohót'aà krò, ko nguì jò xitá xi kj'eíí, íjngó íjngó kisinchaàt'aà-la nga ngobà ngobà. Jè Jesús kisasíjna jngoò osen-la. ¹⁹ Pilato kiskì 'én xi tsohót'aà skò krò xi tsò: “Jesús xi Nazaret i'nde-la, Xitaxá ítjòn-la xitá judío.” ²⁰ Jñà 'én koi, kjìn xitá judío tsibíxkejiin; nga ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, yaá chrañàt'aà-la naxandá. 'Én hebreo tjít'aà ko 'én griego, ko 'én latín. ²¹ Jñà xitá skò-la no'miì ts'e xitá judío, kitsò-la jè Pilato:

—Kì k'oaá s'ín chjiì xi tsò: “Xitaxá ítjòn-la xitá judío.” K'oaá s'ín chjí xi tsò: “Xitá jè, k'oaá tsò nga jè-né xi xitaxá ítjòn-la xitá judío.”

²² Kiìchja Pilato kitsò:

—Koni s'ín jye kàkjiaà, k'oaá s'ín kàtìjna.

K'e nga jñà soldado, kisijòya nikje-la Jesús

²³ Jñà soldado k'e nga jye tsohót'aà krò Jesús, tsibíxkò nikje-la; ñijòn ya kis'iin. Íjngó íjngó ya kitsjaà-la xíkjín. Tìkoa kiskoé jè nikje ndojò-la xi x'ió kji, mìkiì kitjahaña, tà kijna ndojò-né. ²⁴ Kitsò-la xíkjín:

—Mìkiì sixajndá; tà siskáko-ná yá ts'e koma.

Jè kjoa koi k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Nikje-na kiská'bí-la xíkjín;

jè nikje ndojò-na tà kiskáko-né.

Jñà soldado, k'oaá kis'iin. ²⁵ Yaá nchat'aà chrañà-la krò nea-la Jesús ko ndichja ko María chjoón-la Cleofas ko María Magdalena. ²⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nea-la ko jè xitá xi kota'yát'aà-la xi 'ño matsjakeè, kitsò-la nea-la:

—Chjoón, ya síjna ki'ndí-lè.

²⁷ Ikjoàn kitsò-la jè xitá xi kota'yát'aà-la xi 'ño matsjakeè:

—Ya síjna nea-lè.

Skanda tik'e-ne jè xitá jè kiskoétjò jè nea-la ya ni'ya-la.

*K'e nga k'en Jesús**(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)*²⁸ Xi jye komà, Jesús kijtsee nga jye tsitasòn yije, kitsò:

—Xíndá-na.

K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá. ²⁹ Yaá tíjna jngòè tiji xi tjíya nandá vinagre. Kiskoé tsanga, kisi'ka'nchi-ne vinagre, ikjoàn tsibí'a jngòè yá, tsijmeé'a chraña-la tso'ba Jesús. ³⁰ Jesús, k'e nga jye kits'iì nandá vinagre, ikjoàn kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

Tsibíjnajteén skò, k'en.

Mé-ne kiskix'akjá-ne nisín-la Jesús

³¹ Tà jngòè nachrjein chija-la ts'e s'eí Paxko; jñà xita judío majìn-la nga ya sitjobát'aà krò yijo-la xita xi jye k'en jè nachrjein nikjáya (koií kjoa-la nga 'ñó xkón jè s'eí Paxko). Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá okixi mé-ne nga kàtakjàn-ne nindaà chrjomí-la jñà xita xi tjoót'aà krò, ikjoàn kàtakjínájen-t'aà krò. ³² Kì jñà soldado nga tsakján nindaà chrjomí-la jè xi síjna ítjòn; k'oaá tì kisi'ko jè xi ijngòè xi ngàsòn taña kisi't'aà krò. ³³ Tanga k'e nga ijchò kinchat'aà-la Jesús, kijtsee nga jye k'en. Mikii tsakján nindaà chrjomí-la.

³⁴ Tanga jngòè soldado tsibísekjá nisín-la jngòè kichá xi 'mì lanza. Ikjoàn itjo jní kò nandá. ³⁵ Jè xi kijtsee kjoa koi, jè-né xi tsjá 'én nga kixi kjoa, kò jè 'én xi tsjá, ngui 'én kixi-né, ndaà tíjìn-la nga 'én kixi xi bénojmi, mé-ne jñò tikoá kokjeiín-nò. ³⁶ Kjoa koi, k'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nijngòè nindaà-la kokjàn.” ³⁷ Tikoáá tjit'aà-né ñánda tsò: “Jè skótsejèn-la jè xi kiskix'akjá nisín-la.”

*K'e nga kisihiijn Jesús**(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)*

³⁸ K'e nga jye komà kjoa koi, José xi ya naxandá Arimatea i'nde-la, tikoáá jè xita xi kota'yát'aà-la Jesús tanga tà tsajmeé'ma-né nga jñà tsakjón-la xita judío. Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá'nde-la nga kjiko yijo-la Jesús. Pilato kitsjaà'nde-né. José kiskóná-jen-t'aà krò yijo-la Jesús, ikjoàn kiiko. ³⁹ Tikoá ijchò Nicodemo, jè xita xi ijchòkon jngòè k'a Jesús k'e nga jñò. 'Ya chijo jne xi tsjájìn-la chijo xi 'mì mirra kò áloe. Ma-la tsà katé kilo chijo xi 'ya. ⁴⁰ José kò Nicodemo, kiiko yijo-la Jesús. Kisikájtéjno nikje xi tjín-la chijo xi ndaà jne koni s'ín tjín kjotíxoma-la jñà xita judío k'e nga sihiijn mik'en. ⁴¹ Ya i'nde ñánda kisi't'aà krò Jesús, tjín jngòè i'nde ñánda tíjtje tsojmì tjè; yaá tix'á jngòè ngajo itsjó-la mik'en xi ngui xitse, ñánda ni saà jngòè mik'en sijnaya. ⁴² Yaá kisikájna yijo-la Jesús nga isa chrañat'aà nga jyeé tímats'ia nachrjein nikjáya ts'e xita judío, jè víspera-la s'eí Paxko.

20

*K'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoa biyaà**(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)*

¹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, jè María Magdalena 'ñó tajñòya kiì, nga kiì katsejèn-la itsjó ñánda kisihiijn Jesús; tákó jñò choòn k'e nga kiì. K'e nga ijchò, kijtsee nga jye kitjaaxìn ndajo xi tíchjoajto-ne jè ngajo itsjó. ² K'eé tsangachikon, kiikon ñánda tíjna Simón Pedro kò xita xi ijngòè xi tikoá ya kota'yát'aà-la Jesús, jè xi 'ñó matsjakeé, kitsò-la:

—Jñà xita, jyeé kiiko jè Na'èn-ná. Mikii 'yaá ñánda kisikájna.

³ Pedro kò xita xi ijngòè xi ngàsòn ya kiskoòta'yát'aà-la Jesús, kiì katsejèn-la jè ngajo itsjó. ⁴ Ingajò xita koi, 'ñó jchán tsangachikon, tanga jè xi ijngòè, isaá 'ñó tsangachikon mì k'oaá-ne koni jè Pedro. Isaá ítjòn ijchò ya ngajo itsjó-la Jesús. ⁵ K'e nga tsasiña kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtsee nga tà jñà nikje-la kjioè, tanga mikii jahas'en-ngui ya ngajo. ⁶ Ikjoàn ijchò tjingui Simón Pedro, jè-né xi jahas'en-ngui ngajo itsjó, tikoá kijtsee nga tà jñà nikje-la kjioè. ⁷ Tikoá kijtsee jè nikje xi kisijtèjìn skò Jesús. Mitsà ya tsátijìn-la

nikje xi i'nga. Xìn kijna nga tíxkóya-la. ⁸ K'eé jahas'en-ngui xita xi ijngoò, jè xi ijchò ítjòn; kijtsee kjoa xi komà, kòkjeiín-la. ⁹ Kj'eè kiì ndaà machiya-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga jè Jesús, k'oaá s'ín tjínè-la nga kjoaáya-la ít'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiì-ne ni'ya-la.

*K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jè María Magdalena
(Marcos 16:9-11)*

¹¹ Tanga jè María Magdalena, yaá tsibìjna nditsiaán nga tíkjindáyat'aà-la ngajo itsjó; k'e nga tíkjindáya tsasiñia nga kiskoòtsejèn-s'en jè ngajo itsjó-la Jesús. ¹² Kijtsee jò àkjale xi nikje chroba íkjá. Jngoò tíjna ya sko ñánda kisijna yijo-la Jesús; jè xi ijngoò ya tíjngangi ndsoko. ¹³ Jñà àkjale, kitsò-la María:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne tíhíhindáya-ne?

Jè María kitsò:

—Koií tíkjindáya-na, jyeé kiìko xita yijo-la Na'èn-na; miìki be ñánda kisikájna.

¹⁴ María k'e nga okitsò, kisikátji sko, kijtsee Jesús nga ya síjna, tanga miìki beè tsà jè-né. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne chíhindáya-ne? ¿Yá xi binchaàtsji?

Jè María, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, maá-la tsà jè xita xi síkinda i'nde jè, kitsò-la:

—Ji na'èn, tsà ji kiìkoji, kot'in-ná ñánda kinikájnei mé-ne nga kíkjaá-na.

¹⁶ Jesús kiìchja-la kitsò-la:

—¡María!

Ko jè María, kisikátji, kitsò-la:

—¡Raboni! —'én hebreo xi tsòya-ne: Maestro.

¹⁷ Jesús, kitsò-la:

—Kì 'an nìko-ná nga kj'eè kiì fi mijìn-koaa jè Na'èn-na. Tanga t'in tíkí'nchré jñà 'ndsè, kot'in-la nga jye tífikoaa jè Na'èn-na jè xi tíkoa Na'èn-nò ma, jè xi Nainá xan-la, xi tíkoa Nainá 'mì-là.

¹⁸ María Magdalena kiì kisikí'nchré jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús nga jye kijtseeèkon Jesús, tíkoa tsibénojmí-la 'én xi kiìchja Jesús.

*K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jñà xita-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)*

¹⁹ K'e nga jye kòjñò, tíjè-ne nàchrjein nga tàts'en xomàna, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tíchjoàjto-la xotjoa-la ni'ya ñánda chixoña nga jñà tsakjón-la xita judío. Jesús jahas'en ni'ya, tsasijnajiìn osen-la xita-la, kisihiat'aà, kitsò-la:

—¿A ta k'oaá ndaà-ne? Kàtas'e-nó kjoa'nchán.

²⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja ko nindaà nisín-la. Jñà xita xi kota'yàt'aà-la 'ñó tsja kis'e-la k'e nga kijtsee Jesús. ²¹ Jesús, ijngoò k'a kitsò-la:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán. Koni s'ín kisikasén-na Na'èn-na, jñò, k'oaá tís'ín siikasén-nò.

²² K'e nga jye okitsò, íkjoàn kiskinomájno, kitsò-la:

—Chjoé jè Inima Tsjeè-la Nainá. ²³ Jñà xita xi jñò sijchàat'aà-là jé-la, jchat'aà-la, jñá xi jñò miìki sijchàat'aà-là jé-la, k'oaá s'ín kítsajna nga miìki jchat'aà-la.

K'e nga kijtsee Tomás nga jye jaáya-la Jesús

²⁴ Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús xi tejò ma-ne, jngoò xi 'mì Tomás, xi tíkoa Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], miìki ya tíjna k'e nga ijchò Jesús. ²⁵ Jñà xita xi i'nga xi tíkoa ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la Tomás:

—Kà'ya-nájen Na'èn-ná Jesús.

Tomás kitsò:

—Tsà miìki skoeè tsja ñánda kisinchaàs'en xó, ko tsà miìki skinis'en najmá ndsaa ñánda kitáx'a, ko tsà miìki skinis'en ndsaa ya nisín-la, miìki kòkjeiín-na.

²⁶ Xi jye komà jìin nàchrjein, jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús ijngoò k'a ya títasajna; jyeé ya tíjna-ne Tomás; tanga jè xotjoa ni'ya tíchjoàjto-né. Ijchò Jesús, tsasíjnajiìn osen-là, kitsò-là:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán.

²⁷ Jesús, ikjoàn kitsò-là Tomás:

—Chinìs'in najnóndseii ijndé, chítsejèn-là ndsaa. Nchrobákoji ndseii, chinìs'in nisìn-na. Kì k'oaá s'ín mìkiì mokjeiín-lè. Kàtakjeiín-lè.

²⁸ K'eé kiichja Tomás, kitsò:

—jì xi Na'èn xan-lè kò xi Nainá xan-lè!

²⁹ Jesús kitsò-là:

—Ngaji Tomás, koí kjoa-là mokjeiín-lè nga kà'ya-ná. ¡Mé tà ndaà-là jñà xità xi mokjeiín-là nas'ín mìkiì beèxkon-na!

Mé-ne k'oas'ín kitjei-ne xojon jè

³⁰ Taxki kìn jchán kjoxkón kis'iìn isa Jesús nga nguixkón xità xi kota'yàt'aà-là xi mìkiì tjít'aà xojon jè. ³¹ Tà jñà 'én koi k'oas'ín kitjei mé-ne nga kòkjeiín-nò nga Jesús, jè xi Cristo, [jè xi xó kinikasén-ne] xi Ki'ndí-là Nainá. Kò mé-ne k'e nga kòkjeiín-nò s'eé-nò kjoabinachon xi it'aà ts'e.

21

K'e nga jè Jesús itoò xità-là tsakó-là yijo-là

¹ Jesús, ijngoò k'a tsakó-là yijo-là jñà xità xi kota'yàt'aà-là ya indii ndáchikon xi 'mì Tiberias. Jñà kjoa koi, kiís'ín komà. ² Títasajna kjoò Simón Pedro kò Tomás, xi tìkoa Dídimò tsò-là ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], kò Natanael xi Caná i'nde-là, nangui xi chja-ne Galilea. Tìkoa títasajna jñà ixti-là Zebedeo kò nguì jò isa xità xi tìkoa ya kota'yàt'aà-là Jesús. ³ Simón Pedro kitsò-là xità xíkjin:

—Tìn kó-lá tifi tsobà'ñoá nga sik'èn.

Jñà xità xi i'nga, kitsò-là:

—Tìkoa onguíko-lèjen.

Ikjoàn kiì, jahas'en jngoò chitso. Tanga nitjen jè, nimé tìn kisakò-là. ⁴ K'e nga jye kis'e isén, Jesús tsatsejèn, tsasíjna ya indii nandá, tanga jñà xità xi kota'yàt'aà-là mìkiì kijtseèxkon tsà jè Jesús. ⁵ Jesús kitsò-là:

—Ixti, ¿a kj'eè sakó chiba-nò tìn?

Jñà xità-là kitsò:

—Majìn, nimé tjín.

⁶ Jè Jesús, k'eé kitsò-là:

—Tìkatjen-ngui-ndá na'ya-nò ya kixi xijngoàà chitso. Sakò-nò tìn.

Jñà xità koi, k'oaá s'ín kisìkatjen-ngui-ndá na'ya-là. K'e nga tsachrjekàjiìn-ne, jye mì tì kiì ma bitjokàjiìn-ne na'ya-là nga 'ño jchán kìn tìn 'ncha. ⁷ Jè xità-là Jesús xi 'ño matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-là Jesús, kitsò-là jè Simón Pedro:

—Jè Na'èn-ná Jesús xi okji.

Simón Pedro, k'e nga kiì'nchré nga jè Na'èn-ná Jesús, nitoón tsohòkjá nàchro-là (nga sa ítjòn tà nikje kjinguií íkjá), ikjoàn kiskingui nandá nga kiitjingui-là Jesús. ⁸ Jñà xità xi i'nga xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-là, kiìko jè chitso; tífejiìn nandá jè na'ya tìn nga kìn jchán tìn 'ncha; nga mìtsà kjiìn kijna jè chitso; tjín-là tsà jngoò sìndo metro ñánda kijnajiìn nandá. ⁹ Xità koi, k'e nga tsitajen chitso, kijtseè it'aà nangui tjítse jngoò ni'ín. Jngoò tìn tímatsjò, tìkoa kijtseè inchrajín. ¹⁰ Jesús kitsò-là:

—Nchrohókoo i'nga tìn xi sa jye kitjoé-nò.

¹¹ Simón Pedro, jahas'en chitso. Kiskoé na'ya tìn, tsibífet'aà nangui. Jngoò sìndo kò icháte jàn ma-ne jñà tìn iì xi 'ncha na'ya. Nas'ín 'ño kìn ma-ne tìn, jè na'ya mìkiì kixajndà. ¹² Jesús kitsò-là:

—Nchrobá, tìchiod.

Tanga nijngòò x̄ita xi kota'yàt'aà-là kitsò ikon nga kiskònangui-là yá-né jè. Nga jyeé tíjiiin-là nga jè Na'èn-ná Jesús. ¹³ Jesús, kiì kasit'aà chraña-là, kiskoé inchrájin, kitsjaà-là jñà x̄ita koi, k'oaá ti kisìko jñà tin.

¹⁴ Ya ma-ne jàn k'a nga tsakó-là yijo-là Jesús jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là, k'e nga jye jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyàà.

Jesús, mé-ne jàn k'a kùichja-là Simón Pedro

¹⁵ K'e nga jye tsakjèn, Jesús kiskònangui-là Simón Pedro, kitsò-là:

—Ji, Simón, ti-là Jonás, ¿a isaá ndaà matsjacha-ná mì k'oa-ne koni jñà koi?

Pedro kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-là:

—Tìkindij jñà ndí ixti orrè-na.

¹⁶ Xi ma-ne jò k'a, Jesús ijngòò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—Simón, ti-là Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-là:

—Tìkindij jñà orrè-na.

¹⁷ Xi ma-ne jàn k'a, ijngòò k'a kiskònangui-là kitsò-là:

—Simón, ti-là Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Pedro, ba kis'e-là nga ma-ne jàn k'a nga kjònangui-là tsà nga matsjakeè-né. Kitsò-là:

—Na'èn, 'ya yije-né, jyeé tíjiiin-lè nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-là:

—Tìkindij jñà orrè-na. ¹⁸ Ngui okixí xi xan-lè, k'e nga tisa ti titsjoi, jì tajngoó kichíkjeí nikje-lè k'e nga k'iin ñánda mejèn-lè nga k'oín. Tanga k'e nga jye kojchíngui, tà kjoén-né ndseji. Kj'eí xitaá s̄ikákjá-lè nikje-lè, kjoiko-lè ñánda nga majìn-lè nga k'oín.

¹⁹ Jesús, koií okitsò-ne, jè kjoa tsibénojmíya kós'ín komat'in Pedro k'e nga kiyá mé-ne nga jeya s̄ikíjna-ne Nainá. K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitsò-là Pedro:

—Nchrobátjìngui-ná.

Jè x̄ita-là Jesús xi 'ñó tsjakeè

²⁰ Pedro, k'e nga kiskoòtsejèn-ne íts'in, kijtseè jè x̄ita-là Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngásòn ya kota'yàt'aà-là nga tíftjìngui-là. Tijè-ne x̄ita xi taña tsibìtsajnakjoè Jesús k'e nga tsakjèn. Jè xi kiskònangui-là nga kitsò-là: “¿Yá-né xi s̄ìngatsja-lè it'aà ts'e x̄ita kondra-lè?” ²¹ Pedro, k'e nga kijtseè, kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, x̄ita jè, ¿mé xi komat'in?

²² Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tsà 'an xi mejèn-na nga kíjnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngòò k'a, mìtsà jì oko-lè. Ngaji, nchrobátjìngui-ná.

²³ K'oaá s'ín komà-ne nga tsabísòn 'én koi. Ngats'ii x̄ita 'ndse kitsò nga jè x̄ita jè, mìkiì kiyá; tanga Jesús mìtsà kitsò nga mìkiì kiyá. Kitsò-né: “Tsà 'an xi mejèn-na nga kíjnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngòò k'a, mìtsà jì oko-lè.”

²⁴ Tijè-ne x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús xi tìbénojmí kixi ngats'ii kjoa koi. Kò tijè-ne xi kiskii yije xojon jè. Kò 'ya-ná nga 'én kixí xi chja.

²⁵ Jesús kjìn jchán kjoa kis'iin-isa xi kj'eí. Tsà tjeí yije nga jngòò jngòò skaya kjoa xi kis'iin, mì-la kiì kichìya-là nga tíjtsa isò'nde jñà xojon. K'oa's'ín kàtama.

Kó kis'iin jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús

Én xi kitsjaà Jesús nga iskan kjoí Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Ngaji Na'èn Teófilo, jè xojon xi 'an kiskiù ítjòn-lè, k'oaá kixan-lè ngats'iì kjoa xi kis'iin kò xi tsakóya Jesús kóni nga tsibíts'ia nga kisixá ² skanda jè nàchrjein k'e nga Nainá kiìko ijngòd k'a-ne ján ngajmì. K'e nga tikj'eè fi-ne ján ngajmì, jè nga'ñó-la Inima Tsjeè-la kisikjeén nga jaàjiin x̄ita xi tsibíxáya-la nga kitsjaà-la kjoíxoma mé xá xi s'iin. ³ K'e nga k'en kò nga jaáya-la it'aà ts'e kjobiyaà nguì ichán nàchrjein tsibìjna isa; kjin k'a tsakó-la yijo-la jñà x̄ita-la kò kjin skoya kjoa kis'iin nga kixi kjoa nga tíjnakon. Tikoáá tsakóya-la x̄ita-la kós'ín otíxoma Nainá.

⁴ K'e nga tíjnako x̄ita-la k'oaá s'ín kitsjaà-la okixi, kitsò-la:

—Kì tà chjà bitjojñòd naxandá Jerusalén. Chíña kjoa skanda k'e nga kitjojen kjondaà xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Jyeé k'oaas'ín kixan-nò nga sa ítjòn. ⁵ Kixí kjoa, jè Juan, nandá kis'iin-ne bautizar x̄ita. Tanga jñò, machraña nàchrjein nga kò Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.

Kií komà k'e nga kiì mijìn ijngòd k'a-ne Jesús ján ngajmì

⁶ Jñà x̄ita xi títsajnakò Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, xi jì otíxoma-nájen, jñà nàchrjein koi, ¿a sikíjnandeí ijngòd k'a-ne naxandá Israel nga ta jè tajngòd kotíxoma-la yijo-la?

⁷ Jesús kitsò:

—Mítsà jñò okò-nò nga jchaà nàchrjein; ta jngòd Na'èn-ná beè kó s'ín kosòn-la xi kjoíxoma ts'e. ⁸ Tanga k'e nga kitjojen-nè-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá, tjoé-nò nga'ñó-la. Jñò kénjmi-là x̄ita xi it'aà ts'an i Jerusalén, kóhokji nga kijndà nangui Judea kò Samaria, skanda ñánda fehet'aà-ne isò'nde.

⁹ K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitjámijìn i'nga nga kiìko ijngòd k'a Nainá ján ngajmì kò jñà x̄ita-la nchikotsejèn-la. Chaán mì tì kiì kijtseè-ne nga jè ifi tsibíjtsa'ma. ¹⁰ Jñà x̄ita-la, k'e nga nchikotsejèn-la nga tífi-mijìn ngajmì Jesús, tà nitoón j'ì kinchat'aà jò-la x̄ita xi íkjá nikje chroba. ¹¹ Kitsò jñà x̄ita koi:

—Jñò xi x̄ita Galilea tsajòn, ¿mé-ne kos'ín chítsejèn-nò ngajmì? Jè Jesús, koni s'ín kà'yaà nga kòfimijìn ijngòd k'a-ne ngajmì, kijchò nàchrjein nga k'oa tís'ín kjoí ijngòd k'a-ne.

Kií komà nga kitjaàjìn Matías

¹² Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús inchrobà-ne nindoò Yá Olivo nga kiì ijngòd k'a-ne Jerusalén. K'oaá kji chrañàt'aà fi ndiyá Jerusalén koni kji tsjá'nde kjoíxoma nga ma fi x̄ita k'e nga nàchrjein níkjáya. ¹³ K'e nga ijchò-ne naxandá Jerusalén, kiimijìn isò'nga ni'ya, jahas'en cuarto ñánda síkjáya. Jñà x̄ita xi ijchò, jè Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ki'ndí-la Alfeo, Simón Celote, Judas, ti-la Jacobo. ¹⁴ Ngats'iì x̄ita koi yaá bixoña nga kjit'aà nàchrjein nga jngòd tíjn kjoíxoma-la nga chjat'aà-la tikoá bítis'ba-la Nainá; tikoáá títsajna i'nga íchjín kò María xi nea-la Jesús kò jñà 'ndse Jesús.

¹⁵ Jñà nàchrjein koi, Pedro, kiichjajiin-la x̄ita xíkjín xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Maá-là tsà jngòd sìndo kò kaàn jñà x̄ita. Pedro kitsò:

¹⁶ —'Ndsè, tíjn-ne nga kitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá jñà 'én xi kjòtseé kiichja Inima Tsjeè-la Nainá nga jè x̄itaxá ítjòn David kisikjeén nga kiichja mé xi komat'in Judas, jè xi kiìkakó-la x̄ita xi kitsobà'ñó Jesús. ¹⁷ Judas, nga x̄ita xingui-nájen. Tikoáá kitjoé-la xá nga ngajen kisixáko-nájen. ¹⁸ Jè tòn xi kisikijne Judas it'aà ts'e jé xi tsohótsji, nanguí tsatse jngòd 'nde-ne; ikjoàn skò kiskaànguit'aà-ne nangui, jngòd k'a kixojndà indso'ba, itjo ndó'ye-la. ¹⁹ K'e nga jye kiì'nchré yije x̄ita naxandá Jerusalén nga jye k'en Judas,

i'nde jè, k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín nga Acéldama kitsò-la. 'Én ts'e xi chja, tsòyaá-ne: “I'nde ts'e Jní-né.”²⁰ Jè xojon ts'e Salmo, k'oaá s'ín tíchja nga tsò:

Ni'ya-la kàtasijna tiya-né,

nijngò xita kítsajnya.

Tíkooá tíchja Salmo ñánda tsò:

Kj'eí xita kàt'iì-la xá-la.

²¹ Mochjeén-né nga kj'eí xita sakó ijngò-isa xi jè ngajo-la Judas; jñà chjaàjìn-jngooá xita xi kjòtseeé tjímako-ná skanda k'e nga tisa tsajmeiiko-ná Jesús, ²² mats'iaiko-ne nga kis'iin bautizar Juan skanda k'e nga tsijin ijngò k'a-ne Jesús ján ngajmì, mé-ne nga kijnako-ná tikoá tsjá 'én nga Jesús jyeé jaáya-la.

²³ K'eé tsafaájin jò xita: jngò xi 'mì José, tikoá tjít'aàsòn 'ín-la nga Barsabás 'mì. Barsabás, kò tijè-ne xi 'mì Justo. Xi ijngò, Matías 'mì. ²⁴ Ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá kitsò:

—Ngaji Na'èn, xi yaxkoin inima-la ngats'iì xita, kot'in-nájen ñá-laá ingajò xita koi jye kàchjaàjin, ²⁵ mé-ne nga skoé xá-lè xi jì bíxáya-la, jè xá xi kisikijna Judas k'e nga tsohótsji jé, nga jye tíjna i'nde ñánda oko-la.

²⁶ Kisiskákjò suerte-la. Jè Matías kisikijne. Jè komà-ne tejò xita xi tsibíxáya-la Jesús xi tejngò ma nga sa ítjòn.

2

K'e nga itjojen Inima Tsjeè-la Nainá

¹ K'e nga ijchò nachrjein-la s'eí Pentecostés, ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo tà jngò jtín títsajna. ² Tà nitoón kina'yà jngò-la xi 'ñó one, koni jngò tjo xi 'ñó tí'ba xi ngajmì inchrobà-ne. Kina'yà-la kóhokji i'nga ni'ya ñánda títsajna jñà xita. ³ Tsatsejèn-la nijen xi koni kjoàn ni'ín kjoàn; kjòkxoya íjngó íjngó kisijnasòn-la jñà xita. ⁴ Ngats'iì xita, jngò k'a ndaá kis'ejin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; ikjoàn tsibíts'ia nga kiichja 'én-la xita xi kj'eí naxandá koni s'ín kitsjaà-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kichja.

⁵ Nachrjein koi, kjìn xita judío títsajna [xi ijchò s'eí] ya naxandá Jerusalén xi beèxkón Nainá xi inchrobà-ne ñánda nga xìn naxandá nga títsa isò'nde. ⁶ Jñà xita xi ya títsajna xi ijchò s'eí ya naxandá Jerusalén, ngats'iì kjòkxóya k'e nga ki' nchré-la xi jane. Tíkooá tà kjòkxón-la k'e nga ki' nchré-la xita-la Cristo nga ma-la chja nga jngò ijngò skoya 'én-la xita xi xìn naxandá-la xi ya títsajna. ⁷ Tà k'oaá komà-la, tíkooá tà kjòkxón-la, kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà xita Galilea ngats'iì xita xi nchichja? ⁸ ¿Kós'ín ma-ne nga na'yá-lá 'én-ná xi nokjoá nga xìn naxandá-ná nga ijngò jngooá? ⁹ Ngats'iaá xi i títsajnaá, tjín xita Partia, xita Media, xita Elam, xita Mesopotamia, xita Judea, xita Capadocia, xita Ponto, xita Asia, ¹⁰ xita Frigia, xita Panfilia, xita Egipto, xita Libia xi ya chrañat'aà-la Cirene. Tíkooá tjín xita Roma xi i títsajna Jerusalén. Tjín xi nguì xita judío. Tíkooá tjín xi tà jahatjìya-la nga xita judío komà. ¹¹ Tíkooá tjín xi inchrobà-ne Creta kò Arabia. ¡Ngats'iaá na'yá-lá nga jngò ijngò skoya 'én-ná koni s'ín bénojmi-ná kjoxkón xi s'ín Nainá!

¹² Ngats'iì xita tà kisinchaàxkón-né, mì tì kiì machiya-la, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó tsòya-ne kjoá koi?

¹³ Tjín i'nga xita xi tà tsijnòkeè-né, kitsò:

—¿Ch'í xita koi!

'Én xi kiichjayajìn-la xita jè Pedro

¹⁴ K'eé tsasíjna kixi Pedro kò xita xi tejngò ma-ne; 'ñó kiichjayajìn-la xita, kitsò:

—Jñò, xita xinguiáá xi judío 'mì-ná kò ngats'ioð xi xìn naxandá-nò xi i títsajnaá Jerusalén, ndaá kàtasijjìn-nò, ndaá tìná'ya 'én xi kichjako-nò. ¹⁵ Jñò bixón-nò: “Ch'í xita koi.” ¿Kós'ín koma-ne nga koch'i nga saá ijchò xi ñijaàn nga tajñòya? ¹⁶ Koií tíbitasòn 'én xi kiichja Joel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

¹⁷ K'oaá tsò Nainá:

K'e nga jye tífehet'aà nàchrjein,
 síka'bí-la Iníma Tsjeè-na ngats'iì xítà xi tǵín nga tíjtsa isò'nde;
 jǵà ìxti x'in kò ìxti íchjín-nò, 'aán kichja ngajo-na;
 jǵà ìxti xongó-nò, skoe kjojkón xi okó Nainá;
 jǵà xítà jchínga-nò k'oií-la nijǵá xi it'aà ts'e Nainá.

¹⁸ Okixi-né nàchrjein koi,

jǵà chí'nda-na xi x'in kò íchjín síka'bí-la Iníma Tsjeè-na
 mé-ne nga kichja ngajo-na.

¹⁹ Ján ngajmì kǵìn kjojkón jcha-la,
 tǵkoáá ì it'aà nangui jchaá-la kjojkón
 nga xíxteèn jní-la xítà,

nga kò ni'ín kò ni'ndì tsjè xi kjoa ts'e kjojchán.

²⁰ Jè ts'oi, kojǵò-né,

jè sá, jní kji koma

k'e nga tikj'eè f'ìi Na'èn-ná

nga kjoí kíndaàjǵìn-la xítà

jè nàchrjein xi jeya kò 'ñó xkón.

²¹ Tanga ngats'iì xítà xi kichjat'aà-la Nainá,

kitjokàjǵìn kjo'in.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskì Joel (2:28-32).]

²² Tǵiná'ya xi xítà Israel 'mì-nò 'én xi k'oa xán-nò: Jǵò, ndaà tǵjǵìn-nò, Nainá tsakó nga Jesús xi Nazaret ts'e, tǵín-la kjojíxoma. Xkoòn ki'ya-nò nga kis'iìn ngats'iì kjojkón kò kjoa ts'e seña xi tseé nga'ñó tǵín-la. ²³ Koni s'ín tǵíndaà-la Nainá nga tǵsa tǵts'en-la kjoa, jǵò, kindobà'ñó xítà jè nga kinik'eèn nga kiníngatsja xítà xi mikìi beèxkón kjojíxoma nga tsakat'aà krò. ²⁴ Tanga Nainá kisìkjaáya-la; kisìkijnandeí kjoa ts'e kjo'in xi tǵín-la kjoabiyaà nga mikìi koma nga ya sǵjna'ñó it'aà ts'e kjoabiyaà. ²⁵ Jè xítaxá ítjòn xi David ki'mì, kitsò it'aà ts'e Jesús:

Kǵjtseè kǵit'aà-ná Nainá k'e nga tǵjna nguixkoaàn;

ì tǵjnat'aà ndsaa kixi mé-ne nga ni mé xi komat'ian.

²⁶ Koií kjoa-la nga matsja-la iníma-na,

tǵkoá matsja-la nijen-na nga seè.

Yijo-na, tǵkoáá ndaà síkjaáya nga skóña kjoa,

²⁷ koií kjoa-la nga mì ya síkǵjini iníma-na ya i'nde-la mik'en,

tǵkoá mikìi koi'ndi nga kǵ'ndo yijo-na xi chí'nda tsjeè-lè 'mì-ná.

²⁸ Tsakò-ná ndiyá nga ma kótijnakoan,

tseé kjojsja s'e-la iníma-na nga jǵi tǵjnakó-ná.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskì David (Salmo 16:8-11).]

²⁹ "Ndsè, k'oaá xan-nò xi nguì kjoa kixi: xítà jchínga-ná David, jye kǵjòtseé k'en, tǵkoá kisìhǵjǵìn-né. Jè ítjò-la, tǵjna skanda nàchrjein ì'ndeí. ³⁰ Tanga jè David, jngòò xítà xi kǵichja ngajo-la Nainá. Jyeé k'oa's'ín tǵjǵìn-la koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga tǵe ts'e kitjokàjǵìn Cristo nga jè kǵjna ngajo-la koni xítaxá ítjòn. ³¹ Jè David, k'oaá s'ín kǵichja it'aà ts'e Cristo koni tsà jye kǵjtseè nga jye jaáya-la. Kitsò: "Mikìi ya kisijna iníma-la ya i'nde-la mik'en, tǵkoáá mikìi i'ndo yijo-la." ³² Nainá, jyeé kisìkjaáya-la Jesús. Ngats'iì kjoa xi komà, k'oaá s'ín bènojmi-nòjen nga xkoòn ki'ya-najen. ³³ Nainá jeya kisìkǵjnat'aà chrja kixi-la; kitjoé-la Iníma Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jè Jesús kisìka'bísòn ìjngòò k'a Iníma Tsjeè-la. Koií kjoa-la nga k'oa's'ín tǵtsa'yaà kò tǵtsana'ya. ³⁴ Jè David, mǵtsà ngajmì kǵi mǵjǵìn; tanga k'oaá kitsò:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

"Tǵjnat'aà-ná ì kixi-na,

³⁵ skanda k'e nga síkǵtsajnanguia kondra-lè ñánda nchasòn ndsokoiì."

³⁶ Jñò xi x̄ita naxandá Israel tsajòn, ndaà jchaa yije nga 'ñó kixi t̄jín kjoa nga jè Jesús xi jñò tsakat'aà krò, Nainá, k'oaá s'ín kisikíjna nga jè-né xi Na'èn-ná, kò t̄jè-ne xi Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁷ K'e nga k̄i'nchré 'én xi okitsò jñà x̄ita xi ya t̄itsajna, kisikájno ijìn inima-la; k'eé kiskònangui-la Pedro kò x̄ita x̄ikjín xi i'nga xi t̄ikoa xó tsibíxaya-la Jesús. Kitsò-la:

—'Ndsè, ¿mé xi s'en-jen?

³⁸ Pedro kitsò-la:

—Tikájno jé-nò, k̄i t̄i jé binchaàtsji-nò; t'een bautizar yijo-nò it'aà ts'e Jesucristo nga jngodò ijngodò-nò, mé-ne nga s̄ijchàat'aà-nò Nainá, t̄ikoa tsjá-nò Inima Tsjeè-la. ³⁹ Koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, 'én xi tsibíjna tsajòn-nò; t̄ikoaá ts'eé ixti-nò, kò ngats'iì x̄ita xi k̄iìn t̄itsajna, nga yije xi jè sobà Nainá xó k̄ichja-la.

⁴⁰ Pedro, k̄jìn 'én k̄ichjajìn-sa-la. 'Ñó k̄ichjako. Kitsò-la:

—T̄inchat'aàxìn-là k̄jo'in xi t̄joé-la jñà x̄ita koi xi ch'o s'ín!

⁴¹ Jñà x̄ita xi kòkjeiín-la 'én xi k̄ichja Pedro komà bautizar; ma-la tsà jàn jmiì x̄ita xi jahas'en-t'aà nachrjein jè. ⁴² Kóhotjín, kixií chinchako 'én xi k̄i'nchré koni s'ín tsakóya-la jñà x̄ita xi tsibíxaya-la Jesús, t̄ikoa k̄jit'aà nachrjein maxkóya nga k̄jèn-kò x̄ikjín t̄ikoa ch̄jat'aà-la Nainá.

⁴³ Ngats'iì x̄ita xi ya t̄itsajna tà kitsakjòn-né k'e nga k̄ijtseè ngats'iì k̄jondaà kò k̄joxkón xi kis'iìn jñà x̄ita xi tsibíxaya-la Jesús. ⁴⁴ Jñà x̄ita xi jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo b̄itsajnajtín-né kóhotjín; síxkoaya yije mé tsojmì xi t̄jín-la. ⁴⁵ Otíjna nangui-la kò tsojmì xi t̄jín-la, ikjoàn síjòya tòn-la koni s'ín mochjeén-la nga jngodò ijngodò. ⁴⁶ Nachrjein inchijòn bixoña ya nd̄itsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya-la x̄ikjín nga k̄jèn-kjodò nga t̄jín-la k̄jotsja kò indaàjìn t̄jín inima-la. ⁴⁷ Jeya kisikíjna Nainá; jñà x̄ita naxandá tsjakeè komà x̄ita-la Cristo; jè Nainá, nachrjein inchijòn kisikas'en-t'aà-isa naxandá-la Cristo jñà x̄ita xi jè mejèn-la nga k̄itjokajìn k̄jo'in.

3

Kós'ín komà k'e nga k̄jondaà jngodò-ne x̄ita xi mik̄i ma fi

¹ Jngodò k'a k̄i Pedro kò Juan ya ingo ítjòn ts'e x̄ita judío. Ijchò-la xi jàn nga nguixòn k'e nga ch̄jat'aà-la Nainá jñà x̄ita. ² Nachrjein nchijòn bijchó síkíjna jngodò x̄ita ima xi mik̄i ma fi. X̄ita jè k'oaá s'ín kits'iìn. Yaá b̄ijnajto xotjoa-la ingo ítjòn xi k'oaá s'ín t̄jít'aà 'ín: xotjoa xi ndaà k̄ji. X̄ita jè, tòn síjé k̄jotjò-la jñà x̄ita xi fahas'en nd̄itsin ingo. ³ Jè x̄ita xi mik̄i ma fi, k'e nga k̄ijtseè Pedro kò Juan nga nchifahas'en nd̄itsin ingo, kisijé k̄jotjò-la tòn. ⁴ Jè Pedro kò Juan, kiskoò'an; jè Pedro kitsò-la:

—Ch̄itsejèn-'a-nájen!

⁵ Jè x̄ita xi mik̄i ma fi kiskoò'an; k'oaá s'ín komà-la koni tsà t̄jín xi tsjá-la. ⁶ Tanga jè Pedro kitsò-la:

—Nimé tòn t̄jín-na xi oro kò xi plata, tanga jè xi t̄jín-na tsjaà-lè; it'aà ts'e Jesucristo xi Nazaret ts'e, t̄is̄itjìn, t̄it̄jámì.

⁷ Jè Pedro, k'e nga okitsò-la, kiskoé tsja kixi, kiskim̄itjen; nitòón kis'e-la nga'ñó tsji ndsoko, kóhok̄ji ndsoko. ⁸ Jè x̄ita jè, kiskì'nga nga tsas̄tjen; ikjoàn tsibíts'ia nga tsajmeè-ne; jahas'en-kò nd̄itsin ingo jè Pedro kò Juan nga ndsoko k̄i-ne; fijen fikjá, k̄jì'nga kitsian nga jeya kisikíjna Nainá. ⁹ Ngats'iì x̄ita naxandá k̄ijtseè jè x̄ita jè nga jye ma fi-ne kò nga jeya kisikíjna Nainá. ¹⁰ Tà k̄joxkón-la x̄ita, t̄ikoaá tà kitsakjòn-né koni s'ín komà't'in jè x̄ita jè nga jyeé beèxkon nga jè-né xi síjé k̄jotjò tòn ya xotjoa ingo xi k'oaá s'ín t̄jít'aà 'ín-la: xotjoa xi ndaà k̄ji.

'Én xi k̄ichjaya Pedro ya nguitjoa-la ingo ts'e Salomón

¹¹ Jè x̄ita xi jye k̄jondaà-ne, mik̄i tsjeiìn nga kitsobà'ñó Pedro kò Juan. Ngats'iì x̄ita naxandá tà k'oaá komà-la; k'eé tsangachikon k̄it̄jinguì-la ya ingo ítjòn, ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹² Jè Pedro, k'e nga k̄ijtseè jñà x̄ita naxandá, kitsò-la:

—Jñò, xita xinguiáá xi xita Israel 'mì-ná, ¿mé-ne maxkón-onò? ¿Mé-ne ngajen chi'àn-nájen? ¿A k'oaá s'ín nikítsjeèn koni tsà nga'ño tsajen ko kjondaà tsajen kòman-daà-ne xita jè nga ma fi-ne? ¹³ Jè xi Nainá tsò-la Abraham, Isaac, Jacob ko ngats'ii xita jchínga-ná xi i'nga, jè-né xi jeya kàsíkijna Jesús xi chi'nda-la ma; tijè-ne Jesús xi jñò kinìngatsja xitaxá. Jñò, mìkiì kits'ii'nde k'e nga jè Pilato mejèn-la sùikijnandeí-ne. ¹⁴ Jñò, kinachrjekànguio jè xi Xita Tsjeè ko xi Xita Kixi; ikjoàn kinìjé nga tsibijnandeí jè xita xi mik'en kitjen-la. ¹⁵ Jñò kinik'eèn jè xi síkijnakon-ná tanga jè Nainá kisikjaáya-la. Ngats'ii kjoa koi, ki'ya-nájen, k'oaá ma-ne nga bènojmi-jen. ¹⁶ Jesús kàtsjá-la nga'ño xita jè xi jñò tita'yaà tikoá yaxkoòn, koi-né nga mokjeíin-najen it'aà ts'e Jesús. Tà koií kjoa-la nga ndaà mokjeíin-najen nga ndaà kòmandaà-ne xita jè nga nguixkoòn jñò xi i tita'yaà.

¹⁷ "Ndsè, jyeé tíjiin-na, k'e nga k'oas'ín ki'nè ko xitaxá-nò nga kinik'eèn Jesús, koi-né nga mìkiì machiya-nò. ¹⁸ Jè Nainá, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín kiichja ngats'ii xita-la xi kiichja ngajo-la nga jè Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá] k'oaá s'ín tíjine-la nga kiyá. ¹⁹ Koií k'oa 'mì-nòjen nga tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; Nainá tanguít'aà-là mé-ne nga jchat'aà-nò jé-nò ikjoàn tsjá-nò Nainá kjoa'nchán ts'e inima-nò. ²⁰ Kàtasikasén-nò Jesús, jè xi xó k'oas'ín kjòtseé jaàjiin-ne Nainá nga jè xi Cristo nga it'aà tsajòn kjoí-ne. ²¹ Mochjeén-né nga ján kijna ngajmiì jè Jesucristo skanda k'e nga jè Nainá sùixitseyá yije ijngòd k'a tsojmi xi tíjin. K'oaá s'ín kitsjaà okixi Nainá k'e nga kiichja ngajo-la xita tsjeè-la xi jè kisikjeén nga sa kjòtseé. ²² Moisés, k'oaá s'ín kitsò-la jñà xita jchínga-ná: "Jè Na'èn-ná xi Nainá, yaá kochrjekàjiin jngòd xita xinguiáá xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jè tiná'ya-là koni s'ín kichjako-nò ngats'ii kjoa xi keènojmi-nò. ²³ Ngats'ii xita xi mìkiì kji'nchréijon-la, jngòd k'a tjáxin it'aà ts'e naxandá-la Nainá."

²⁴ Ngats'ii xita xi kiichja ngajo-la Nainá, mats'ia-ne Samuel, skanda i'ndeí, saá koií 'én tsibénojmi mé kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ²⁵ Kjondaà tsajòn-nò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá it'aà ts'e xita-la xi kiichja ngajo-la. Tikoáá kjondaà tsajòn-nò koni s'ín tsibindaàjiin jngòd kjoa Nainá ko xita jchínga-ná k'e nga kitsò-la Abraham: "Ngats'ii xita xi tíjin nga tíjtsa isò'nde kochikon-t'in-né xi it'aà ts'e tje-lè." ²⁶ Nainá, k'e nga kisikjaáya-la Ki'ndí-la, jñò kisikasén ítjòn-nò nga sìchikon-t'in-nò mé-ne nga sikjatjia-là kjòhítsjeèn-nò nga jngòd ijngòd, nga mì tì ch'o s'en-nò.

4

K'e nga jè Juan ko Pedro kiiko xita naxandá ya nguixkon xitaxá

¹ Pedro ko Juan tákó tik'eé nchihóko xita naxandá nga ijchò jñà no'miì, tjiko jè xita sko-la policía xi síkinda jngò ítjòn ko jñà xita saduceo. ² Jñà xita koi 'ño jti komà-la nga jè Pedro ko Juan k'oaá s'ín tsakóya-la xita naxandá nga jyeé ki'ya-la nga kjoaáya-la xita xi jye k'en koni s'ín jaáya-la Jesús. ³ Kitsobà'ño, kiiko, ikjoàn kiskinìs'en ndayá nga jyeé kjònguixòn. Yaá kisikítsajna ndayá skanda komà nchijòn. ⁴ 'Ñó kjin ma-ne xita xi kòkjeíin-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Pedro ko Juan. Jyeé ma 'òn jmiì xita x'in xi mokjeíin-la; ko jñà íchjín xi kòkjeíin-la mìkiì kòxkeya.

⁵ Xi komà inchijòn, kjòxkóya ján Jerusalén xita sko-la jñà xita judío ko xita jchínga ko xita chjine xojon xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskì Moisés. ⁶ Tikoá ya tíjna Anás, xi no'miì ítjòn, Caifás, Juan, ko Alejandro, ngats'ii xita xikjín jñà xi no'miì ítjòn. ⁷ Kiskinikjaá Pedro ko Juan, ikjoàn chinchá osen nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e nga'ño? ¿Yá xi kitsjaà'nde-nò nga xita xk'én nindaà-nò?

⁸ Jè Pedro nga ndaà tíjiin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Jñò xi xitaxá ítjòn 'mì-nò ko xita jchínga-la naxandá Israel: ⁹ Jñò, ¿mé-ne mejèn-nò nga jchaà kjondaà xi kòmat'in xita jè nga kòmandaà-ne nga jye ma fi-ne? ¹⁰ Jñò nga nguixkoòn, kénojmi-nòjen, tikoá kàtji'nchré yije ngats'ii xita naxandá Israel. Xita jè, it'aà ts'eé Jesucristo xi Nazaret ts'e kjòndaà-ne. Tijè-ne xi kinik'eèn nga tsakat'aà krò, tanga Nainá kisikjaáya-la. ¹¹ Jñò, k'oaá ngaya-la koni chjinechrjò xi bíndaà ni'ya. Kinachrjekàngui-nò Jesús koni jngòd ndajo xi nimé chjì-la. Tanga i'ndeí jè tíjna ítjòn koni ndajo chrjangui-la chrjò ni'ya. ¹² Tà jngòd ma xita xi ma-la ochrjekàjiin-ná kjo'in,

tà jè Jesucristo. Mì tì yá x̄ita t̄jín-ne ì ìt'aà nangui xi Nainá kisikasén nga koma kochrjekàjiin-ná kjo'in.

¹³ Jñà x̄itaxá, k'e nga kijtseè nga 'ñó ch̄ja Pedro ko Juan nga mìkiù tsakjón, t̄ikoá kijtseè nga tax̄ki ndí x̄ita-né nga mìtsà 'ñó ma-la xojon, tà kjòxkón-la; k'eé kjòchiya-la nga jñà x̄ita xi tsajmeiiko Jesús. ¹⁴ T̄ikoá kijtseè nga yá s̄jna jè x̄ita xi jye kjòndaà-ne, k'oaá s'ín komà-ne nga mì tì kó kitsò-la. ¹⁵ K'eé tsachrje jngoò tjò ni'ya osen, ìkjoàn tsajoóya-ne. ¹⁶ Kitsò-la x̄ikjín:

—¿Mé xi sikoaá x̄ita koi? Ngats'iì x̄ita naxandá Jerusalén, jyeé t̄jiin-la kjoxkón xi kis'iin, mìkiù koma kí'maá. ¹⁷ K̄inchaxkón-laá nga nì tì jngoò x̄ita kohóko-ne xi ìt'aà ts'e Jesús, mé-ne nga mì tì k̄ibísòn-ne kjoa koi.

¹⁸ K'eé k̄ichj̄a ìjngoò k'a-la Pedro ko Juan; kitsjaà-la okixi nga jngoò k'a mì tì k̄i t̄j'nde-la nga kichj̄a-isa-la, t̄ikoá kòkòya-isa-la x̄ita ìt'aà ts'e Jesús. ¹⁹ Jè Pedro ko Juan k̄ichj̄a, kitsò-la:

—Jñò, ndaà jchósòn-là, ñá-laá xi kixi t̄jín nga nguixkòn Nainá. ¿Yá-né xi s̄ki-tasòn-lajen? ¿A jñò-nò xi x̄ita 'mì-nò? ¿A xi jè sobá Nainá? ²⁰ Mìkiù koma jyò kitsajna-jen ìt'aà ts'e kjoa xi ki'ya-jen ko xi kina'yà-jen.

²¹ Jñà x̄itaxá mìkiù kjòtsji-la kós'ín s̄iiko nga tsjá-la kjo'in, tà chincháxkón-la, ìkjoàn kisikitsajnañdeí-ne, koií kjoa-la nga jñà ngats'iì x̄ita naxandá, 'ñó jeya kisikj̄na Nainá ìt'aà ts'e kjoxkón xi komà. ²² Koií-né nga jè x̄ita xi jye kjòndaà-ne, tsatoó ichán nó t̄jín-la k'e nga k'oaá s'ín komàt'in kjoxkón jè.

Kó s'ín kisj̄ét'aà-la Nainá jñà x̄ita xi mokjeiín-la ìt'aà ts'e Cristo

²³ K'e nga jye tsibitsajnañdeí-ne Pedro ko Juan, k̄i-ne ñánda títsajna x̄ita x̄ikjín; tsibénojmi yije-la kó kitsò-la jñà nò'miù ìtjòn ko jñà x̄ita jchínga. ²⁴ Jñà x̄ita x̄ikjín, k'e nga jye k̄i'nchré koni s'ín kis'enojmi-la, ngats'iì, tsibíts'ia nga tà jngoò jt̄a k̄ichjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Jì Nà'èn xi jì t̄jín-lè kinda ngats'iì xi t̄jín, nga jì tsibìndiù ngajmiù, nangui ko ndáchikon, ngats'iì tsojmi xi t̄jín isò'nde. ²⁵ Nga ko Inima Tsjeè-lè kinikj̄iín tso'ba ch̄i'nda-lè David xi x̄ita jchínga k̄jiin-najen nga k'oa kisi:

¿Mé-ne nga mats'en-ne x̄ita isò'nde?

Ko jñà x̄ita naxandá, ¿mé-ne kjoa ts'en joóya-ne xi kondra ts'e Nainá?

²⁶ Kjòxkóya x̄itaxá ìtjòn xi t̄jín isò'nde;

kisijngoò yijo-la jñà x̄ita xi t̄jín-la k̄jotíxoma

nga kondra k̄i-la Nainá ko Cristo, [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá].

²⁷ 'Kixií kjoa, jè Herodes ko Poncio Pilato, ko xi tax̄ki x̄ita xi mìtsà x̄ita judío, ko ngats'iì x̄ita naxandá Israel, kisijngoò yijo-la ì naxandá jè, nga kondra k̄i-la Kì'ndí-lè Jesús xi x̄ita tsjeè xi ngajì xó jì kichjaajj̄in-ne nga kinikasín nga jè xi Cristo. ²⁸ Jñà x̄ita koi, k'oaá s'ín kis'iin yije koni s'ín t̄jindaà-lè nga t̄isa tàts'en-la kjoa nga k'oaá s'ín koma. ²⁹ Nà'èn, ì'ndeí, chítsején-la x̄ita koi nga mejèn-la beètoòn-najen; tichj̄át'aà-nájén nga mìkiù kiskón-jen nga ma k̄inókjoaya-jen 'én-lè xi ch̄i'nda-lè 'mì-nájén. ³⁰ Takoí nga'ñó xi t̄jía ndsejì nga kàtandaà-ne x̄ita xi xk'én; ìt'aà ts'e Ch̄i'nda Tsjeè-lè Jesús, t'j̄in kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá.

³¹ K'e nga jye k̄ichjat'aà-la Nainá, ts'a ch'ón ya ì'nde ñánda títsajna. Ngats'iì x̄ita xi ya títsajna kis'ej̄iin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; mì tì k̄i kitsakjòn-ne nga k̄ichjaya 'én-la Nainá.

Kó kis'iin jñà x̄ita-la Cristo nga nijngoò xi kisichj̄át'aà-la tsojmi xi mochjeén-la

³² Ngats'iì x̄ita xi jye kòkjeiín-la, ngásòn ngáya t̄jín inima-la ko kjohítsjeèn-la; ngats'iì tsojmi xi t̄jín-la nga jngoò ìjngoò, ts'e yije-né kóhotj̄ín. Nijngoò xi kitsò: “Tsojmi xi t̄jín-na, tà ts'an, tajngoò-ná.” ³³ Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús 'ñó tse nga'ñó kis'e-la nga isa ndaà tsibénojmi nga jye jaáya-la Nà'èn-ná Jesucristo ìt'aà ts'e kjoabiyaà. Ngats'iì jñà x̄ita koi, Nainá 'ñó ndaà kisichikon-t'in. ³⁴ K'oaá s'ín komà-ne nga nijngoò x̄ita kisichj̄át'aà-la tsojmi xi mochjeén-la. Jñà x̄ita x̄ikjín xi t̄jín-la nangui ko jñà xi t̄jín-la ni'ya, otj̄ina. ìkjoàn

f'iiko yije tɔn-la tsojmì xi otíjna. ³⁵ Síngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús; ikjoàn síka'bí-la xíkjin nga jngodò òjngodò mé xi chijat'aà-la. ³⁶ Ya tijnajin jngodò xita levita xi José 'mì. Yaá i'nde-la naxandá Chipre. Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, tsibít'aàsòn 'ín-la: Bernabé kitsò-la. ('Ín jè, tsòyaá-ne: xita xi síjehikon-ná.) ³⁷ Xita jè, kijna jngodò 'nde-la nangui; tsatíjna; j'iiko tɔn-la; kisìngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús.

5

Jé xi tsohótsji Ananías kɔ Safira

¹ Tanga òjngodò xita x'in xi 'mì Ananías kɔ chjoón-la Safira, tikoá tsatíjna jngodò 'nde nangui-la. ² Xita jè tsajoóya-ne kɔ chjoón-la, tsibí'ma chiba tɔn chjí-la nangui. Tà chiba j'iiko nga kisìngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. ³ Jè Pedro kitsò:

—Jì Ananías, ¿mé-ne kòbìl'nde-ne nga xita neí kòfahas'en-jin inima-lè nga mejèn-lè kachonachan-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kòbì'ma chiba tɔn chjí-la nangui? ⁴ ¿A mìtsà tsiji nangui? K'e nga jye kòhotijni, ¿a mìtsà tsiji tɔn? ¿Mé-ne k'oas'ín kànikítsjeèn-ne jjin inima-lè? Mìtsà taxki xita mejèn-lè kachonachan-la, jè sobà Nainá.

⁵ Jè Ananías, k'e nga kù'nchré 'én koi, kiskaajndoòt'aà nangui, k'en. Ngats'iì xita xi kis'ejin-la kjoa xi komà, ndaà jchán kitsakjòn. ⁶ K'eé j'iì i'nga òxti x'in xi kisikájté nikje yijo-la Ananías; tsachrje ni'ya, nga kù kíhijin.

⁷ Tjin-la tsà jàn hora nga j'iì Safira chjoón-la Ananías; mìkù tjin-la mé kjoa xi komà. ⁸ Pedro kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A k'oáá tjin kòhotijna-nò nangui-nò koni tjin bixón?

Jè chjoón kitsò:

—Jon, k'oáá tjin kòhotijna-najen.

⁹ Jè Pedro kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín kàchibàya-nò? ¿A k'oáá s'ín kànikítsjeèn nga ma chónachan-là jè Inima Tsjeè-la Nainá? Chítsején-la jñà òxti xi nchajto xotjoa ni'ya. Jñà kòfi kíhijin x'in-lè; tikoáá ngaji, jñà kjikò-lè.

¹⁰ Chjoón jè, nitoón kiskaajndoòt'aà nangui ya ñánda síjna Pedro; k'en. K'e nga jahas'en ni'ya jñà òxti x'in, kijtseè nga jye k'en; tsachrje ni'ya; kù kíhijin-t'aà-la x'in-la.

¹¹ Ngats'iì xita naxandá-la Cristo kɔ ngats'iì xita xi kù'nchré kjoa koi, ndaà jchán kitsakjòn.

Kjoxkón ndaà xi kis'iin jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús

¹² Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, kjin kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'iin nga nguixkɔn xita naxandá. Ngats'iì xita-la Cristo, yaá bixoña kjit'aà ya ingo ítjòn ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹³ Jñà xita xi mìkù mokjeín-la it'aà ts'e Cristo, nijngodò kjò'ñóhikon nga ya kùt'aà-la jñà xita-la Cristo. Tanga jñà xita naxandá, 'ñó ndaà kijtseèxkón jñà xita-la Cristo. ¹⁴ Tanga jñà xita xi kòkjeín-la it'aà ts'e Cristo, íchjin íchjá, isáá 'ñó kòkjìn-ya-isa. ¹⁵ Jñà xita tsachrje xita xi xk'én ya iya ndiyá; kisikáyijòsòn nachan kɔ nijnaà mé-ne k'e nga kjoa Pedro, nas'ín tà jè 'nguién-la skat'aà i'nga-la jñà xita xk'én. ¹⁶ Tikoá kjin xita j'iì ya Jerusalén xi inchrobà-ne naxandá xi kjiyijòt'aà chrañà-la; j'iiko xita xi xk'én kɔ jñà xi inima ch'o-la neí nchibeetoòn; ngats'iì xita koi kjòndaà yijeé-ne.

Kjò'in xi tsatojin Pedro kɔ Juan

¹⁷ Jè nò'mì ítjòn kɔ ngats'iì xita xi ya báhijtako, jñà xi ya chja-ne it'aà ts'e xita saduceo, kjòchínikeé jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. ¹⁸ Kitsobà'ñó; kùkò; kiskinìs'en ndayá xi ts'e naxandá. ¹⁹ Tanga k'e nga jye kòjñò, jngodò àkjale-la Nainá ijchò kix'a-la xotjoa ndayá. Tsachrje xita koi; kitsò-la:

²⁰ —Tanguió, tinchajtoò xotjoa ingo ítjòn. Tènojmi yije-là xita naxandá kós'ín kítsajnakon xita it'aà ts'e Cristo.

²¹ K'e nga kù'nchré 'én koi, nga komà nchijòn, tajñòyaá kù ya ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsakóya-la xita.

Tik'e-ne chixoña jè nò'miù íjtòn, ngats'iì xita-la xi ya títsajna_{ko}. Kiichja-la ngats'iì xitaxá kò xita jchínga ts'e naxandá Israel; ikjoàn kiskinikjaá jñà xita-la Cristo xi títsajna'ya ndayá. ²² Tanga k'e nga ijchò jñà policia, mikìi kisakò-la jñà xita xi títsajna'ya ndayá; tà k'oaá s'ín inchrobà-ne; kitsjaà okixi nga mì tì yá tjín-ne. ²³ Kitsò:

—K'e nga kòbijchò-jen, ndaà tíchjoàjto xotjoa-la ndayá. Jñà xita soldado xi síkinda, yaá nchajto xotjoa, tanga k'e nga kòbitjaàs'en-jen mì tì yá xita tjín-ne iya ndayá.

²⁴ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jè nò'miù íjtòn kò nò'miù xi i'nga kò jè xita sko-la policia xi síkinda ingo íjtòn, tà k'oaá komà-la nga mikìi machiya-la kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa koi. ²⁵ Tik'eé-ne j'iì jngoò xita xi j'iì kénjímí, kitsò:

—Jñà xita xi kichinìs'en ndayá ngojña, yaá títsajna ingo íjtòn nga nchihokóya-la xita naxandá.

²⁶ K'eé kiì jè xita sko-la policia xi síkinda ingo, kjihijta_{ko} jñà policia xi i'nga nga kiikjaá Pedro kò Juan. Tà kjondaá inchrobàko. Jñà tsakjón-la xita naxandá tsà ndajo koi'è n'è nga siik'en. ²⁷ K'e nga j'iiko, chinchá osen ñánda nchijoóya-ne. Jè nò'miù íjtòn kitsò-la:

²⁸ —¿A mìtsà k'oas'ín ki'mì-nòjen nga jngoò k'a mì tì k'oaá tsò-ne 'én xi kókóya it'aà ts'e Jesús? I'ndeì, kóhokji Jerusalén, jyeé titsachinìsòn yije kjotíxoma-nò; tikoáá mejèn-nò ngajen chinì'nè-nájen nga k'en xita xi 'mì Jesús.

²⁹ Jè Pedro kò xita xi i'nga xi taña tsibíxáya-la Cristo kitsò:

—Ìsaá 'ñó mochjeén nga jè Nainá sikitasòn-lajen mì k'oaá-ne koni xi taxki xita. ³⁰ Jè xi Nainá tsò-la xita jchínga-ná kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaá, tijè-ne Jesús xi jñò kinik'eèn nga tsakat'aà krò. ³¹ Nainá, 'ñó jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la. Xitaxá íjtòn kisikíjna. Tikoáá jè kisikíjna nga jè kochrjekajjìn-ná kjo'in. K'oaá s'ín kis'ín Nainá, mé-ne nga jñá xi naxandá Israel 'mì-ná sikájnoáá jé-ná; mì tì jé kinchátsji-ná nga siijcháat'aà-ná Nainá jé xi tjín-ná. ³² K'oaá s'ín bènójmí-nòjen kjoa koi xi xkoòn ki'ya-najen. Tikoáá bènójmí kixi-né jè Inimá Tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la jñà xita xi síkitasòn-la Nainá.

³³ K'e nga kiì'nchré 'én koi, 'ñó jchán kòjti-la; skanda mejèn-la siik'en. ³⁴ Ya tíjnajiìn jngoò xita fariseo xi tikoá xá tjín-la xi 'mì Gamaliel, jè xi okóya kjotíxoma. Ngats'iì jñà xita naxandá 'ñó ndaà beèxkón xita jè. K'eé tsasíjna-kixi-jjìn-la ngats'iì jñà xita xi tjín-la xá; kitsjaà okixi nga kàtitjo jngoò tjò ni'ya jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. ³⁵ Jè Gamaliel kitsò-la xitaxá xíkjin:

—Jñò ngats'ioò xi xita xinguiáá Israel 'mì-ná, ndaà tikítsjeèn mé kjoa xi sikoo jñà xita koi. ³⁶ Tikítsjeèn jñà nachrjein xi jye tsato, tsibijnaá jngoò xita xi ki'mì Teudas. K'oaá kitsò nga xita íjtòn-né. Komà-la tsà ñijòn sindo xita xi kiit'aà-la. Tanga k'e nga kisik'en xita, ngats'iì xita xi kiit'aà-la, kitsjohoba-né. Tà yaá jyehet'aà kjoa. ³⁷ K'e nga komà iskan, jè nachrjein nga kòxkeya xita, tsatsejèn ijngoò xita xi 'mì Judas xi xita Galilea. Tikoáá kjìn xita naxandá kiit'aà-la. Tanga k'e nga kinik'en xita jè, tikoáá ngats'iì xita xi ya kiit'aà-la, kitsjohoba yije-né. ³⁸ I'ndeì k'oaá ma-ne koxan-nò, tà tikjehet'aà kjoa. Tjiì'nde-là xita koi nga kàtjì-ne. Tsà tà xá ts'e xitaá xi nchis'ín kjoehet'aà-né. ³⁹ Tanga tsà xá ts'e Nainá-né xi nchis'ín, mikìi kichikjoa-nò nga jñò kixkàn-kò; tikindaá yijo-nò tsà koi nachrjein-la, tsà xá-la Nainá titsabixkàn-koo.

⁴⁰ Ngats'iì xita xi títsajna junta, kòkjeín-la koni s'ín kitsò Gamaliel. K'eé kiichja ijngoò k'a-la jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Ikjoàn tsajá-la. 'Ñó tsibínè-la nga mì tì k'oa s'ín kichjaya-ne it'aà ts'e Jesús. Ikjoàn kisikítsajna_{ndeì}-ne. ⁴¹ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, 'ñó tsja tjín-la k'e nga itjo-ne ni'ya nga jè Nainá kitsjaá'nde nga kitjoé-la kjondaá nga kisikjeín kjo'in xi kjoa ts'e Jesús. ⁴² Jñà xita koi, mikìi jyò tsibítsajna. Nachrjein inchijòn tsakóya tikoá kiichjaya 'én ndaà-la Nainá ya ingo íjtòn kò xi kj'eí ni'ya nga jè Jesús xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

6

K'e nga itod xita kitjaajjìn xi kisichját'aà

¹ Jñà nachrjein koi, k'e nga jye 'nó tímakjìn-ya xita xi kota'yat'aà-la Cristo, jñà xita xi chja 'én griego tsibíts'ia nga tsohojét'in jñà xita xi chja 'én hebreo, nga jñà íchjín ka'àn xi

ts'e x̄ita griego mì ngàsòn tí'biù-la tsojmì xi kine koni j̄nà íchjín ka'àn xi ts'e x̄ita hebreo. ² J̄nà x̄ita xi tejà ma-ne xi tsibíxáya-la Jesús, tsibíxkóya ngats'iì x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo, kitsò:

—Mì-la kii ndaà t̄jín nga s̄ik̄ijna-jen xá-la Nainá nga mì t̄i kii kinókjoaya-najen 'én-la Nainá, nga nguì ta koi xá s'én-jen nga x̄ita ima s̄ik̄jèn-jen. ³ 'Ndsè, chjaájñòd itòd x̄ita x'in xi 'yaà nga ndaà nchisíjchá yijo-la, t̄ikoá ndaà t̄jiiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, x̄ita xi ndaà kjohítsjeèn t̄jín-la mé-ne j̄nà kóngatsja xá koi. ⁴ Ngajen, kjit'aà nachrjein kinókjoat'aà-lajen Nainá; t̄ikoá kókóya-jen 'én-la Nainá.

⁵ J̄nà 'én koi, ndaà kisaseèn yije-la ngats'iì x̄ita. K'eé jaàjiin Esteban, jngòd x̄ita x'in xi ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, t̄ikoá ndaà t̄jiiin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. T̄ikoá kitjaàjiin Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás, jngòd x̄ita Antioquía xi jahatj̄iya-la nga x̄ita judío komà. ⁶ J̄nà x̄ita xi itòd ma-ne chinchá osen nga nguixkõn x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús. Kõ j̄nà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús kiichjatj̄i it'aà ts'e Nainá, ikjoàn tsohósòn-la tsja nga kjòngatsja xá.

⁷ Ìsáá 'ñó tsabísòn-ìsá 'én-la Nainá. Yá naxandá Jerusalén saá 'ñó saá 'ñó makj̄in-ya x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo. Skanda j̄nà nõ'miì, t̄ikoáá jyeé kj̄in ma-ne xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo.

K'e nga kindobà'ñó Esteban

⁸ Jè Esteban, 'ñó ndaà kis'e-la nga'ñó kõ kjondaà xi it'aà ts'e Nainá. K'oaá komà-ne nga kj̄in kjojkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'iin ya j̄jiin naxandá. ⁹ T̄jín i'nga x̄ita xi ya chja-ne ni'ya ingo sinagoga ñánda maxkóya x̄ita judío xi jye títsajnandeí-ne, kõ x̄ita Cirene, x̄ita Alejandría, x̄ita Cilicia kõ xi ján i'nde-la Asia; tsibíts'ia nga tsakátikjoó kõ Esteban. ¹⁰ Tanga x̄ita koi, mìkii kisikijne, nga jè Esteban, kõ kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá kiichja. ¹¹ K'eé tsohótsji x̄ita xi tsibíchj̄i-la nga kitsjaat'in 'én ndiso; kitsò:

—Kina'yà-lajen Esteban nga chjajno-la Moisés kõ Nainá.

¹² K'oaá s'ín komà-ne nga kòjti-la j̄nà x̄ita naxandá kõ x̄ita jchínga kõ x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsobà'ñó Esteban, kiikõ ñánda títsajna x̄itaxá ítjòn xi joóya-ne kjotíxoma. ¹³ Ijchòkõ x̄ita ndiso xi kitsjaat'in 'én, kitsò:

—X̄ita jè, mìkii jyò b̄jna, kjit'aà nachrjein chjajno-la jè Ingo Tsjeè-la Nainá kõ kjotíxoma xi kiskii Moisés. ¹⁴ Jyeé kina'yà-lajen nga tsò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, s̄ik̄ixòña Ingo-la Nainá t̄ikoá s̄ik̄jatj̄iya-la kjotíxoma xi 'né koni s'ín tsakóya-ná Moisés.

¹⁵ Ngats'iì x̄itaxá xi ya títsajna, k'e nga kiskòd'an Esteban, k'oaá s'ín kijtseè isén-la koni kji isén-la àkjale.

7

'Én xi kiichja Esteban nga tsasikõ yijo-la

¹ Jè x̄ita skõ-la nõ'miì kiskònangui-la Esteban kitsò-la:

—¿A kixí kjoa nga k'oa t̄jín jé xi ónè-lè x̄ita?

² Jè Esteban kitsò:

—'Ndsè, kõ xi x̄ita jchínga 'mì-nò, t̄iná'ya-ná: Jè Nainá, xi 'ñó jeya t̄jna, yaá ijchòkon ñánda t̄jna x̄ita jchínga-ná Abraham k'e nga tákó ya t̄jna Mesopotamia, k'e nga t̄kj'eè bijchó kijna ján naxandá Harán. Kõ jè Abraham kijtseè tsejèn-né kó kji Nainá. ³ K'eé kiichja Nainá, kitsò-la: “T̄itjoiin nangui-lè; t̄ikítsajnei x̄ita xingui; t'in kijni ya nangui ñánda 'an kokoò-lè.” ⁴ Jè Abraham, itjokàjiin nangui-la x̄ita Caldea; ján kii k̄jna nangui Harán. K'e nga k'en na'èn-la, Nainá j'ikõ i'nde jè ñánda títsajnaá i'nde. ⁵ Nainá, n̄imé i'nde kitsjaà-la; n̄i tsà tà itsé ñánda kòsijnasòn jngòd ndsokõ. Tanga k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba nga kitsò-la nga ts'eé koma kõ ts'eé x̄ita tje-la n̄ita mé nachrjein-ne. Nachrjein koi, kj'eè ixtií t̄jín-la jè Abraham. ⁶ Nainá k'oaá s'ín kitsò-ìsá-la: “J̄nà tje-lè, x̄ita ch̄i'ndaá koma; ñijòn sìndõ nó xìn naxandá s̄ijchá yijo-la nga s̄ik̄jeiín kjo'in.”

⁷ Nainá kitsò: “'Aán tsjaà-la kjo'in jè naxandá ñánda ch̄i'nda kítsajna; k'e nga koma iskan, kitjokàjiin-né nangui jè. Kj̄inchrobà ijngòd k'a-ne ijndé, kõ íf i'nde jè, skoexkón-na.”

⁸ Nainá jngòd kjoa tsibíndaàjiin-kõ Abraham nga s̄it'aà ch̄iba-la yijo-la x̄ita kjoa ts'e

circuncisión. Abraham, kis'e jngod-la ki'ndí xi Isaac ki'mì; k'e nga ijchò jìin nachrjein nga kits'iin, tsibít'aà chiba-la. Isaac kis'e-la ki'ndí xi 'mì Jacob; k'oaá tis'in kisikò. Jacob, kis'e-la ixti xi tejò ma-ne tje-la xita jchínga-la naxandá Israel. K'oaá tis'in tsibít'aà chiba-la.

⁹ Jñà ixti-la Jacob, xi xita jchínga-ná, kjòxítakòn-keè jè 'ndse xi 'mì José; ikjoàn tsatíjna nga kiikò xita xi tsatse ján nangui Egipto. Tanga Nainá kisikinda José. ¹⁰ Nainá kisichját'aà-la nita mé kjoa xi kis'e-la José. Kitsjaà-la kjohítsjeèn, kitsjaà-la kjondaà nguixkon faraón xi xitaxá ítjòn tíjna ján naxandá Egipto. Jè Faraón kisikíjna José nga jè tsatíxoma-la naxandá Egipto, tikoá jè tsatíxoma ni'ya-la faraón.

¹¹ Jñà nachrjein koi j'iù kjinchrá kóhokji nangui Egipto kò i'nde Canaán; tseé kjo'in kis'e-la xita; jñà xita jchínga-ná tsjìn tsojmì xi kine. ¹² K'e nga ki'nchré Jacob nga tíjn tsojmì xi ma chine ján Egipto kisikasén nga kiikjaá ítjòn tsojmì ixti-la jñà xi xita jchínga-ná. ¹³ Xi komà jò k'a nga kiikjaá tsojmì, José tsakó-la yijo-la xíkjin nga 'ndse ma-ne. Faraón k'oaá s'in komà-ne kijtseèxkon, ñánda nchrobát'aà-ne tje-la José. ¹⁴ José kiskinikjaá Jacob xi na'èn-la ma nga kjitjìngui-la ján Egipto. Ngats'iù xita xíkjin, jàn kaàn kò chrj'oòn ma-ne. ¹⁵ K'oaá s'in komà-ne nga kiù Jacob ján Egipto; yaá k'en; tikoá yaá k'en ngats'iù ixti-la jñà xi xita jchínga-ná. ¹⁶ Xi komà iskan, kiikò nindaà-la Jacob kò ts'e ti-la nga kiù kíhijìn jngod ngajo itsjó ján Siquem; i'nde ñánda tsatse Abraham xi tsatíjna ixti-la Hamor.

¹⁷ K'e nga jye kjòchraña nachrjein nga kitasòn 'én koni s'in kitsjaà tso'ba Nainá koni s'in tsajoókjoò Abraham, jè naxandá Israel, 'ño kòkjìn-ya jñà xita-la ján Egipto. ¹⁸ Ijchò nachrjein nga ijngod xita kisakò xi xita sko-la tsibijna ján Egipto; tanga xita jè, mikù beèxkon José. ¹⁹ Xitaxá ítjòn jè, tsibíts'ia nga kiskoðnachan-la xita jchínga-ná nga kijtseètoòn; kis'iin-la kjo'ño nga kitsjeiìn takòn ngats'iù ndí ixti-la mé-ne nga kàtiyaà yije-ne nga kàtachija tje-ne. ²⁰ Tijnà-ne nachrjein koi, kits'iin Moisés. Ki'ndí jè, 'ño ndaà kji isén-la. Jàn sá kisikíjna'ma ni'ya-la xita jchínga-la. ²¹ K'e nga ijchò síkijna ijìin nandá, jè tsòti-la faraón kiskoétjò, kisìjchá koni tsà ki'ndí ts'e. ²² Jè Moisés kiskoòta'ya ngats'iù kjoachjine xi tíjn Egipto. 'Nó ndaà kjohítsjeèn xi kis'e-la, ndaà kiichja tikoá ndaà kis'iin.

²³ Moisés, k'e nga jye tíjn-la ichán nó k'oaá s'in tsi'beé-la ikon nga mejèn kiikon xita naxandá Israel xíkjin. ²⁴ Moisés, k'e nga kijtseè nga ch'o tìnko jngod xita Israel xíkjin, tsasikò nga kisik'en xita Egipto mé-ne nga kòjndà-ne. ²⁵ Moisés, k'oaá s'in tísíkítsjeèn, maá-la tsà tímachiyaá-la jñà xita Israel xíkjin nga jè Moisés siikjeén Nainá nga siikítsajnandeí; tanga jñà xita Israel mikù kjòchiya-la. ²⁶ K'e nga komà inchiòn, Moisés kijtseè jò xita Israel xi nchikjaán-kjoò, mejèn-la kotekjáya-la, kitsò-la: “Jñò xi 'ndsè chiba, ¿mé-ne bixkàn-kò-nò xinguiò?” ²⁷ Jè xita xi tíkjaán-kò xíkjin, k'eé kiù jahitjen Moisés, kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè xi it'aà tsajen? ²⁸ ¿A tikoá mejèn-lè nga sik'en-ná koni s'in kinik'in ngojña jè xita Egipto?” ²⁹ Moisés, k'e nga kiù'nchré 'én koi, tsanga-né; ján kiù kíjna i'nde ñánda 'mì Madián. K'oaá s'in tsibijna koni jngod xita xi kjìin i'nde-la; jò ixti kis'e-la.

³⁰ K'e nga jye ijchò ichán nó nga tíjna Madián, Moisés, tsatsejèn jngod-la àkjale-la Nainá xi ya síjnajiìn ni'in ñánda títi jngod yá na'yá ya chrañat'aà-la nindoò Sinaí, ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³¹ Moisés, k'e nga tíkotsejèn-la jè yá na'yá xi títi, tà kjòxkón-la koni s'in tíma; k'e nga isa chrañat'aà kiù kasijna nga isa ndaà skoe, kiù'nchré jta-la Nainá nga kiichja-la, kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na xita jchínga-lè, Nainá tsò-na Abraham, kò Isaac, kò Jacob.” Tanga jè Moisés tà tsatsé-né nga 'ño kitsakjòn, mikù kitsò-ikon nga kiskoòtsejèn-la. ³³ Jè Nainá kitsò-la Moisés: “Chjaàxìn xojté xi titsjayi; jè i'nde ñánda tisijnasoìn, i'nde tsjeè-né. ³⁴ Ndaà tibe kjo'in xi nchisíkjeiìn xita-na xi títsajna Egipto. Jyeé ki'nchré-la nga nchihojét'aà-na; koií xá kòbitjojen-na nga siikítsajnanidiaá. Koií xá tìchjà-lè, nchroboí, ján siikasén-lè Egipto.”

³⁵ Jñà xita Israel nas'in tsachrjekàngui Moisés k'e nga kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè?”, tanga jè sobá Nainá kisikasén ján naxandá Egipto koni jngod xitaxá ítjòn xi kisikítsajnandeí xita Israel. Nainá kisikjeén jè àkjale xi

tsatsejèn-jìin yá na'yá xi títi. ³⁶ Jé Moisés xi tsachrjekàjìin xítà Israel ján naxandá Egipto. Nainá kisikjeén Moisés nga 'ñó kjin kjo_xkón kis'iìn kóhokji Egipto, kò ya Ndáchikon Inì, kóhokji ñánda nangui kixì choòn nga ichán nó chinchimaya ndiyá. ³⁷ Tijè-ne Moisés xi kitsò-la jñà xítà Israel: “Nainá kóchrjekàjìin jngò xi tì xítà xinguiòo-nò, jè xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an.” ³⁸ Tìkoáá tijè-ne Moisés xi tsibijnako xítà naxandá Israel ya ñánda nangui kixì choòn, jè xi tsohóko àkjale ya nindoò Sinaí, jè xi tsajmeiiko xítà jchínga-ná nga kisikatoya-la 'én xi kitsjaà-la àkjale; tìkoáá tijè-ne xi kitjoé-la 'én-la Nainá xi síkijnakon-ná mé-ne komà kisikatoya-ná jñà 'én.

³⁹ 'Tanga jñà xítà jchínga-ná, tsachrjenguié 'én xi kitsjaà Moisés, mìkiì kisikitasòn. K'oaá s'ín kisikitsjeèn jìin inìma-la, mejèn kiì jngò k'a-ne ján Egipto. ⁴⁰ Kitsò-la jè Aarón: “Tindaà i'nga-ná nainá xi kji_ko-ná. Jè Moisés xi tsachrjekàjìin-ná ján nangui Egipto, mìkiì 'yaá mé xi komà-la.” ⁴¹ K'eé tsibíndaà jngò xkósòn xi nainá kitsò-la xi isén-la nchraja ki'ndí kji; kisik'en cho kjo_tjò xi kitsjaà-la jè nchraja nga kijtseèxkón, ikjoàn tsibíjna jngò-la s'eí xi it'aà ts'e xkósòn xi tijñà tsibíndaà-ne. ⁴² Koií kjoa-la tsasit'aàxìn Nainá it'aà ts'e xítà Israel. Kitsjaà'nde-la nga kijtseèxkón yije ni'ño xi tjín ngajmì. K'oaá s'ín tichja jè xojon xi kiskì jñà xítà xi kichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jñò xi xítà naxandá Israel tsajòn,
k'e nga ichán nó tsitjaàyaà ndiyá ya ñánda nangui kixì choòn,
kò kinik'eèn cho nga mejèn-nò kits'iì kjo_tjò-ná,
mìtsà 'an kiyaxkón-ná.

⁴³ Majìn, ta saá kichijeèn ni'ya nikje-la Moloc,
kò ni'ño ts'e Renfán xi nainá 'mì-la;
jñà isén xi tijñò tsibíndaà-nò nga kiyaxkón.
Koií kjoa-la nga kóchrjekàjìin-nò i'nde tsajòn.
Ján siikasén-nò ñánda nga isa kjiin-la Babilonia.

⁴⁴ 'Ya ñánda nangui kixì choòn, jñà xítà jchínga-ná kis'e-la Ni'ya Tsjeè xi nikje ñánda kjiyijòya kjo_tixoma-la Nainá. K'oaá s'ín kisindaà koni s'ín tsatixoma-la Nainá jè Moisés k'e nga kitsò-la nga kátindaà jngò ni'ya koni kji isén-la ni'ya xi jye jè tsakó-la. ⁴⁵ Ni'ya tsjeè jè xi nikje, jñà xítà jchínga-ná kjo_ngatsja; jñà xítà Israel xi tjiko Josué, j'ii_ko ni'ya jè, k'e nga jahas'en nangui ijndé ñánda Nainá kitsjaà-la kò tsachrjekàjìin nangui-la jñà xítà naxandá xi kj'eí. Ni'ya jè, yaá kisijna skanda nachrjein ts'e xitaxá ítjòn xi David ki'mì. ⁴⁶ Nainá, 'ñó ndaà kisaseèn takòn David. Kò jè David mejèn-la koiindaà jngò-la ni'ya ñánda jeya kijna Nainá xi beèxkón jñà xítà tje-la Jacob. ⁴⁷ Tanga jè xitaxá ítjòn xi ki'mì Salomón, jè xi tsibíndaà jngò-la ni'ya Nainá. ⁴⁸ Nainá xi 'ñó 'nga tijná, mìtsà ya tijnaya ni'ya xi xítà bíndaà. Jè xítà xi kichja ngajo-la Nainá kitsò:

⁴⁹ Jè ngajmì, jè íxile-na ñánda otiixoma;
jè isò'nde, k'oaá ngaya-la koni jngò ískon ñánda nchasòn ndsokoaà.
¿A komaá-nò nga kíndaà jngò-ná ni'ya ñánda siikjája? tsò Na'èn-ná.

⁵⁰ ¿A mìtsà 'an sobà xi tsibíndaà yije tsojmì koi?

⁵¹ Jè Esteban kitsò-isa-la:

—Jñò, kjit'aà nachrjein, 'ñó tájaajìin tjín inìma-nò, kò mìkiì ndaà na'yà koni s'ín jñà xi mìtsà xítà-la Nainá. Kjit'aà nachrjein kondra onguí-la Inìma Tsjeè-la Nainá koni kis'iìn jñà xítà jchínga-nò. ⁵² Nijngò xítà xi kichja ngajo-la Nainá xi mì kondra kiì-la; kisik'en jñà xítà xi j'ii kénójmì it'aà ts'e jè xítà kixì xi tjínè-la nga kjoíí. I'ndeí, nga jye j'ii jè xítà kixì, yaá kinìngatsja jñà xitaxá nga kisik'en. ⁵³ Jñò, nas'ín it'aà ts'e àkjale-la Nainá kitjoé-nò kjo_tixoma, tanga mìkiì nikitason.

K'e nga k'en Esteban

⁵⁴ K'e nga kiì'nchré 'én xi kichja Esteban, 'ñó jti komà-la jìin inìma-la, chiba-la kinenè ni'ño xi kondra ts'e Esteban. ⁵⁵ Jè Esteban, 'ñó ndaà tíjìin inìma-la Inìma Tsjeè-la Nainá. Kiskoòtsejèn ngajmì; kijtseè kjoajeya-la Nainá nga Jesús ya síjnat'aà chrja kixì-la Nainá.

⁵⁶ Kitsò Esteban:

—Tíbe-ná ngajmìi nga tìx'á; jè xi Ki'ndí-la Xìtá tsò-la yijo-la yaá síjnat'aà chrja kixi-la Nainá.

⁵⁷ Ngats'iì xìtá koi, tsibíchjoàjto líká-la; ìkjoàn 'ńó kiskindàya; jngoò k'a kii kóhotjín nga jahatjen Esteban; ⁵⁸ tsachrjekàjiin naxandá; kò jñà xìtá ndiso xi kitsját'in 'én xi kondra kii-la Esteban, yaá tsibítsajnangui ndsoko jñà nikje-la ñánda síjna jngoò xìtá ìxti xi 'mì Saulo mé-ne nga komà tsibínè-ne ndajo nga kisik'en.

⁵⁹ K'e nga tísínè ndajo, Esteban tíchjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Na'èn Jesús, chjoétjoi inima-na.

⁶⁰ Esteban tsasijna-xkó'nchi, ìkjoàn 'ńó kiihja kitsò:

—Na'èn, kii kindaá 'nì jé-la xìtá koi!

K'e nga jye okitsò, k'en.

8

¹ Jè Saulo, nga ya síjna tìkoáá kisìjngoò ikon nga kinik'en Esteban.

Mé kjoa-ne nga jè Saulo kitsobà'ńó xìtá-la Cristo

Kjòts'ia-ne nachrjein jè nga 'ńó kiiitjngui kondra-la xìtá ngats'iì xìtá naxandá-la Cristo ján Jerusalén. Kóhotjín xìtá-la Cristo kitsjohoba kóhokji nangui Judea kò Samaria. Tà jñà tsiningui-ne xìtá xi tsibíxáya-la Jesús. ² Tjín i'nga xìtá xi beèxkón Nainá, jñà tsibíhijiiin Esteban. 'Nó kiskindàyakeè. ³ Tanga jè Saulo, 'ńó kiiitjngui kondra-la xìtá naxandá-la Cristo. Xkì xi ján ni'ya jahas'en nga kjo'ńó ochrje íchjín kò íchjá, ìkjoàn kinís'en ndayá.

Mé xi komà ya nangui Samaria k'e nga kiihjjaya 'én-la Nainá jè Felipe

⁴ Jñà xìtá xi kitsjohoba, xkì xi ján kii nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁵ Jè Felipe, k'e nga ijchò naxandá Samaria, yaá tsibénojmi it'aà ts'e Cristo [xìtá xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁶ Jñà xìtá Samaria nga kjìn ma, k'e nga kii'nchré tìkoáá kijtsee jñà kjoxkón ndaà xi kis'iin Felipe, kóhotjín, isaá ndaà kii'nchré-isa koni s'ín tsibénojmiya-la. ⁷ Kjìn xìtá xi inima ch'o-la neíi tjiin inima-la kjòndaà-ne. Jñà inima ch'o-la neíi, 'ńó kjindáya k'e nga bitjoiin inima-la xìtá. Tìkoáá kjìn xìtá ima kjòndaà-ne xi mikii ma síhiníyá yijo-la kò xi tsá'yá kjoàn. ⁸ K'oaá ma-ne nga jñà xìtá naxandá jè, 'ńó tsja kis'e-la.

⁹ Ya Samaria tsibijna jngoò xìtá xi Simón ki'mì. K'e nga sa ítjòn, maá-la bíndaà. Kjìn nó kiskoònachan-la xìtá xi ya i'nde-la nga chincháxkón-la nga kitsò: “An 'ńó ndaà machiya-na.”

¹⁰ Ngats'iì xìtá ìxti kò xìtá jchínga, ndaà kii'nchréñijon-la; kitsò:

—Jè xìtá jè xi tse nga'ńó tjín-la it'aà ts'e Nainá.

¹¹ Koií kjoa-la nga ndaà kii'nchréñijon-la nga jye kò kjìn nó konachan-la nga bincháxkón-la nga 'ńó ndaà ma-la bíndaà. ¹² Jñà xìtá, k'e nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá kò it'aà ts'e Jesucristo xi jè Felipe tíbénojmi, tsibíts'ia nga komà bautizar íchjín íchjá. ¹³ Skanda tijè-ne Simón tìkoáá kòkjeiín-la; ìkjoàn komà bautizar. Nándá tsajmeè Felipe, yaá tsajmeiiko Simón. Tà k'oaá ma-la nga tíbeè kjoxkón ndaà xi tís'ín Felipe kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

¹⁴ Jñà xìtá xi tsibíxáya-la Jesús xi títsajna Jerusalén, k'e nga kii'nchré nga jñà xìtá Samaria jyeè kòkjeiín-la 'én-la Nainá, kisikasén jè Pedro kò Juan. ¹⁵ Jñà xìtá koi, k'e nga jye ijchò Samaria, tsibítsi'batji jñà xìtá xi jye kòkjeiín-la mé-ne nga tjoé-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁶ Nga jè nachrjein jè, ni saá jngoò tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá. Sà tà jè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús komà bautizar xìtá koi. ¹⁷ Jè Pedro kò Juan, k'eé tsohósòn-la tsja, ìkjoàn kitjoe-la Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Jè Simón, k'e nga kijtsee nga jñà xìtá xi tsibíxáya-la Jesús, ósòn-la tsja jñà xìtá, niitoón tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá, jè Simón tsibít'aà-la ton jñà xìtá-la Cristo, ¹⁹ kitsò-la:

—An, tìkoá tjii-ná nga'ńó jè, mé-ne nita yá xìtá-ne xi kosòn-la ndsaa tìkoá tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Jè Pedro kitsò-la:

—Kàtiyaàkoi ton-lè! Ngaji, k'oaá s'ín nìkítsjiìn tsà maá bindaà-ná kjoṭjò xi tsjá Nainá.
²¹ Ngaji mìkiì tjí'nde-lè it'aà ts'e xá jè nga jè inima-lè mì kixi tjna nguixkon Nainá.
²² Tikájnoi jé-lè, nga ch'o tsò ya ijiìn inima-lè, kì tì jé binchaàtsji-ne. Tjjet'aà-la Nainá tsà koi nachrjein-la siijchàat'aà-lè jé-lè. ²³ Be-ná nga jè kjoaxìtakòn xi tjiìn inima-lè ko jè kjoach'o-lè mìkiì tsjá'nde-lè nga ndaà 'nì.

²⁴ Jè Simón k'ée kitsò:

—Síjet'aà-nò, titsi'ba-là Nainá xi it'aà ts'an mé-ne nga mì k'oa s'ín komat'ian ngats'iì kjoa xi k'oas'ín titsa'mi-ná.

²⁵ Jná xita xi tsibíxaya-la Jesús, k'e nga jye kitsjaà 'én it'aà ts'e Cristo tikoá tsakóya 'én ndaà-la Nainá, kii jngòd k'a-ne ján Jerusalén. K'e nga chinchimaya ndiyá, kjin xita naxandá jtobá xi chja-ne Samaria tsibénojmi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

Jè Felipe ko jngòd xita Etiopía

²⁶ Xi jye komà, jngòd àkjale-la Nainá kiichja-la Felipe, kitsò-la:

—Tisítjiìn, t'in kixii ndiyá xi bitjokàt'aà-ne Jerusalén, fijen bijchó skanda Gaza. (Ndiyá jè, yaá fahato ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.)

²⁷ Felipe, tsasítjen, kii; ya iya ndiyá kisatiikjòd jngòd xita x'in ts'e Etiopía xi 'ñó 'nga xá tjin-la xi jye kjòxkii-la nga mì tì íchjín siis'in-ne; tesorero tjin-la ts'e chjoón sko-la Etiopía xi 'mì Candace. Jerusalén j'iì-ne xita jè nga kii jngò ñánda beèxkón Nainá. ²⁸ Xita jè, k'e nga tinchrobá-ne nangui-la, tijnaya carreta-la; tíbixkejiìn xojon xi kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²⁹ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-la Felipe:

—T'in tjingui-la carreta jè, tsjahjtakoi.

³⁰ Felipe nitoón kiitjingui-la, kii'nchré-la jè xita nga tíbixkejiìn xojon xi kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá; ikjoàn kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A fiyaá-lè kó s'ín tíchja xojon xi tìbixkejiìn?

³¹ Jè xita etiope kitsò:

—¿Kó s'ín koma kjiya-na nga mì yá bénojmiya-na? K'ée tsibítsi'ba-la Felipe nga tsijin-jno carreta; yaá tsibijnayako.

³² Jè Xojon-la Nainá xi tíbixkejiìn ts'e Isaías tsò-né:

Kiiko koni jngòd orrè nga kii sík'en;
 k'oaá ngaya-la koni jngòd orrè ki'ndí xi mìkiì kjindáya k'e nga tísijno-la,
 k'oaá s'ín mìkiì kiichja k'e nga tsatojiìn kjo'in.

³³ K'e nga tsachrjekàngui xita, mì kixi kisindaàjiìn-la.

Nga mì yá xita tje s'e-la, niyá xi siikítsjeèn,
 nga jè, kinik'en-né i isò'nde.

³⁴ Jè xita etiope kitsò-la Felipe:

—T'iin kjondaà. Tènojmiya-ná yá-né xi k'oas'ín títsò-la jè Isaías; ¿a kj'eíí xita-né, a xi tijè-ne yijo-la?

³⁵ Felipe tsibíts'iaako-ne jè xojon xi tíbixkejiìn xita etiope; tsibénojmi yije-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús. ³⁶ Koni s'ín nchifiya ndiyá, ijchò jngòd i'nde ñánda tjin nandá, kitsò xita etiope:

—I'nde jè, tjin nandá; ¿a mìtsà ndaà s'e tsà s'iaàn bautizar yijo-na?

³⁷ Felipe kitsò-la:

—Tsà koó inima-lè nga ndaà mokjeiín-lè koma-né.

Xita jè kitsò:

—Mokjeiín-na nga Jesús, jè xi Cristo xi Ki'ndí-la Nainá.

³⁸ Ko kitsjaà okixi nga tsasjna carreta, ikjoàn tsitajen ingajò, jahas'en-jiìn nandá, jè Felipe kis'iin bautizar. ³⁹ K'e nga jye itjokàjiìn-ne nandá, Felipe, tà nitoón kichijà; jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko; mì tì kii kijtseèxkon-ne xíkjín; tanga jè xita etiope, k'e nga tífi ya ndiyá, tsjaá jchán tjin-la. ⁴⁰ Jè Felipe k'e nga kjòchiya-la jye ya tjna naxandá Azoto; xki xi ján naxandá tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo skanda k'e nga ijchò naxandá xi 'mì Cesarea.

9

*Kós'in komà k'e nga jè Saulo kòkjeiin-là it'aà ts'e Cristo
(Hechos 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Saulo, xkì xi ján i'nde bincháxkón-là xitá xi kota'yàt'aà-là Cristo nga mejèn-là sùk'en. K'oaá ma-ne nga kiikon jè nò'miù ítjòn, ² nga kisijé-là xojon xi tjín-là nga'ño xi k'oa ts'e jña ni'ya ingo sinagoga ján Damasco, mé-ne nga koma tsobà'ño-ne xitá íchjín ko íchjá xi fit'aà-là jè ndiyá xitse-là Cristo; ikjoàn kjinchrobàko Jerusalén nga sùkítsajna ndayá. ³ K'e nga nchifiya ndiyá nga jye kjòchrañàt'aà-là naxandá Damasco, tà nitoón kjòhiseèn jngodò ítjandì-là jngodò ni'in xi inchrobà-ne ngajmiù. ⁴ Jè Saulo kiskaajndoòt'aà nangui, ikjoàn kù'nchré-là 'én xi kùichjajiin isén xi kitsò:

—Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjingui kondra-ná?

⁵ Saulo kitsò:

—¿Yá-né ngaji, Na'èn?

Jè xi tíchja kitsò:

—'An-ná Jesús xi tì'mìtjingui kondra-ná. Tijíí tìyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-là koni tsà nchraja tsjón-là jè yá xi bínès'en-là nei-là.

⁶ Saulo, tsí tsatsé-né; tsí ndaà kitsakjòn; k'ée kitsò:

—Na'èn, ¿mé xi mejèn-lè nga 'an s'iaàn?

Jè Na'èn-ná kitsò-là:

—Tisítjiin, titjás'en-jiin naxandá; yaá s'enojmi-lè mé xi s'iin.

⁷ Jña xitá xi tjìko Saulo, tà kisinchaà-né nga 'ño kitsakjòn; kù'nchré-là jè xi tíchja tanga mìkiù kijtseèxkon yá xi tíchja. ⁸ Jè Saulo, tsasítjen-t'aà-ne nangui, tanga k'e nga kiskíx'a xkon mì tì kù kjòtsejèn-là. Tà jña xitá xi tjìko kitsobàt'aà, kiiko ján Damasco. ⁹ Jàn naxrjein tsibijna nga mì tì kù kotsejèn-là; nimé xi kiskine tìkoá nimé xi kits'iì.

¹⁰ Ya naxandá Damasco tíjna jngodò xitá xi kota'yàt'aà-là Cristo xi 'mì Ananías; Nainá kùichja-là nga tsatsejèn jngodò-là kjoa koni tsà nijná tí'biù-là, kitsò-là:

—¿Ananías!

Kùichja Ananías kitsò:

—¿Mé-ne Na'èn? ¿Mé xi mejèn-lè?

¹¹ Jè Na'èn-ná kitsò-là:

—Tisítjiin, t'in jè calle xi 'mì Calle Kixi, ya ni'ya-là Judas; ya tìnchátsji jngoìi xitá xi 'mì Saulo xi ya i'nde-là Tarso. I'ndeì, tíbítisi'ba-né. ¹² Saulo jyeé kòbeè jngodò kjoa koni tsà nijná tí'biù-là xi tsò: jngodò xitá xi 'mì Ananías kòbijchókon nga kòhósòn-là tsja nga kòmandaa ijngodò k'a-ne xkon.

¹³ Ananías, k'e nga kù'nchré kitsò:

—Na'èn, tíjiin-na, kjìn xitá jye tsibénojmi-na nga 'ño ch'o kjoàn xitá jè; jè-né xi 'ño tíbeètoòn xitá tsiji ján Jerusalén. ¹⁴ I'ndeì koií xá j'iì-ne skanda ijndé, tjín-là okixi it'aà ts'e nò'miù ítjòn nga tsoba'ño ngats'iì xitá xi mokjeiin-là it'aà tsiji.

¹⁵ Nainá kitsò-là Ananías:

—Tich'oín xitá jè; xó jaàjiin-na; k'oaá s'in kochjeén-na nga jè kichjaya it'aà ts'an nga tíjtsa isò'nde nguixkon ngats'iì xitá xi mìtsà xitá judío ko xitaxá ítjòn-là, tìkoá jña xi xitá Israel. ¹⁶ 'Aán kokoò yije-là kjo'in xi 'ño tse sùkjeiin xi kjoa ts'an.

¹⁷ Ananías kù ñanda tíjna Saulo; jahas'en ni'ya. Tsohósòn-là tsja, kitsò-là:

—'Ndsè Saulo, jè Na'èn-ná Jesús xi kùichja-lè ya iya ndiyá k'e nga tjinchroboí, jè kásikasén-na nga kotsejèn ijngodò k'a-lè tìkoá sijiin inima-lè Inima Tsjèè-là Nainá.

¹⁸ Saulo, nitoón kitjaaxìn-là xkon xi koni kjoàn chrjoa ton-là tin. Ikjoàn kjòtsejèn ijngodò k'a-là. K'ée tsasítjen, ikjoàn komà bautizar. ¹⁹ Saulo, tsakjèn; ikjoàn kis'e ijngodò k'a-là nga'ño. Tsibijnako chiba naxrjein jña xitá xi kota'yàt'aà-là Cristo xi títsajna Damasco.

Kós'in komà nga jè Saulo kùichjaya 'én-là Cristo

²⁰ Saulo, nitoón tsibíts'ia nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús ya ngats'iì ni'ya ingo sinagoga nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-là Nainá. ²¹ Ngats'iì xita xi kiì'nchré-là tà kjòxkón-là; kitsò-là xikjín:

—¿A mìtsà jè xita jè xi tsangatjingui-là xita ján Jerusalén, jñà xi mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús? ¿A mìtsà tikoá koií xá j'iì-ne ijndé nga ndayá kjiko yije xita koi, ikjoàn sùngatsja no'miù ítjòn?

²² Tanga Saulo, isaá 'ñó tse nga'ñó tísijiin inima-là nga chjaya. Jñà xita judío xi títsajna Damasco, skanda mì tì kiì beè-ne kós'ín sùkítsjeèn koni s'ín tsakóya Saulo nga nguì 'én kixi-né nga Jesús, jè xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Saulo tsanga-là xita judío

²³ Nga jye komà kjin nachrjein, jñà xita judío, tsajoóya-ne nga sùk'en Saulo. ²⁴ Tanga jè Saulo kiì'nchré koni s'ín tsajoóya-ne nga jñà xita judío, ko nachrjein ko nitjen kisikinda, tsibìtsajnajto xotjoa-là naxandá nga mejèn-là sùk'en. ²⁵ Tanga jñà xita-là Saulo, k'e nga jñò, kiiko, kisikínjaya jngoò nisiyá xi je kji; ikjoàn kiskinìs'en-kjá ñánda tix'á chiba jè chrjó xi tjíndiù-là naxandá ko yaá kiskinijen-jno jè chrjó, mé-ne komà tsanga-ne.

K'e nga tsibìjna Jerusalén jè Saulo

²⁶ Saulo, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén, mejèn-là nga ya koahijtakò jñà xita xi kota'yàt'aà-là Cristo, tanga ngats'iì xita koi, tà kitsakjòn-là, nga mìkiì kòkjeiín-là tsà kixi kjoa nga tikoá ya kota'yàt'aà-là Cristo. ²⁷ Tanga jè Bernabé k'eé kiiko ñánda títsajna xita xi tsibíxáya-là Jesús. Tsibénojmi-là nga jyeé jahatjìya-là k'e nga kijtseè Na'èn-ná Jesús nga kiichja sobà-là ya iya ndiyá k'e nga tífi Damasco; tikoáá tsibénojmi-là nga ján Damasco 'ñó ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús, mìkiì kitsakjòn. ²⁸ Saulo, yaá tsibìjnako jñà xita xi tsibíxáya-là Jesús; yaá tsajmeiiko Jerusalén. Mìkiì kitsakjòn nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús. ²⁹ 'Nó kiichjako jñà xita judío xi 'én griego chja nga tsajoókjoòko xikjín; tanga jñà xita koi tsohótsji'nde-là kó s'ín sùkò nga mejèn-là sùk'en Saulo. ³⁰ Jñà xita xi 'ndse jóo it'aà ts'e Cristo, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiiko Saulo ján Cesarea, ikjoàn kisikasén skanda ján Tarso.

³¹ Ngats'iì xita naxandá-là Cristo, 'nchán tsibìtsajna kóhótjín naxandá xi chja-ne nangui Judea, Galilea ko Samaria; nì tì mé kjoasiì kis'e-ne. Kis'e-isa-là nga'ñó ts'e inima-là nga isa ndaà kijtseèxkón Nainá; jè Inima Tsjeè-là Nainá isaá ndaà tsasiko nga isa kjin komà xita-là Cristo.

Kós'ín komà k'e nga kjòndaà-ne Eneas

³² Jè Pedro, k'e nga tsajmeèsòn i'nde koi, tikoáá kiikon xita-là Cristo xi títsajna ya naxandá Lida. ³³ Ya tíjna jngoò xita xi 'mì Eneas; jyeé tjín-là jìin nó nga kijna xk'én, mìkiì ma sùkjaníyá yijo-là. ³⁴ Pedro kitsò-là:

—Eneas, jè Jesucristo tísindaà-lè. Tísítjìin, tixkóyi nijñaà-lè.

Eneas, nitoón tsasítjen. ³⁵ Ngats'iì xita xi títsajna ya naxandá Lida ko Sarón, kijtseè Eneas nga tsajmeè-ne, ikjoàn kòkjeiín-là it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús.

K'e nga jaáya-là Dorcas it'aà ts'e kjoabiyaà

³⁶ Ya naxandá Jope tíjna jngoò chjoón xi kota'yàt'aà-là Cristo: Tabita 'mì. Jè 'én griego, Dorcas 'mì. [Jè 'én tsaján, Naxín tsò-ne.] Chjoón jè, 'ñó ndaà xita, tikoáá ndaà síchját'aà-là xita ima. ³⁷ Jñà nachrjein koi, chjoón jè, kjòxk'én koá k'en. K'e nga jye kisihingáya, kiiko, kisikájnyaya ni'ya xi ma-ne jò piso. ³⁸ Jè naxandá Lida yaá kijnat'aà chraña-là Jope. Jñà xita xi kota'yàt'aà-là Cristo kiì'nchré nga ya tíjna Lida jè Pedro. Kisikasén jò xita x'ín xi kiì kítsi'ba-là, kitsò-là:

—Kì nìkachrjein-jèn, niton nchrobáchón-nájen.

³⁹ Pedro, k'e nga kiskaàt'aà-là okixi, nitoón tsasítjen; tsobáhijtakò xita koi. K'e nga ijchò Jope, kiiko ñánda kijna mik'en; jahas'en ni'ya. Ngats'iì íchjín ka'àn xi títsajna ijchò kinchat'aà-là Pedro nga kjindáya; tsakó-là x'ió ko nachro xi tsibíndaà Dorcas k'e nga

tisa tijnakon. ⁴⁰ Pedro tsachrje yije ni'ya jña xita koi; ikjoàn tsasìxkó'nchi, kiichjat'aà-la Nainá; k'ée kiskoð'an jè mik'en, kitsò-la:

—¡Tabita, tísitjiin!

Jè mik'en, kiskíx'angui-ne xkon. K'e nga kijtseè Pedro, tsibijna kixi. ⁴¹ Pedro kitsjaà-la tsja, kisikasítjen; ikjoàn kiichja-la xita-la Cristo ko jña íchjín ka'àn; tsakó-la Dorcas nga tijnakon-né. ⁴² Kjoa jè, ki'ya yijeé-la kóhokji Jope; kjin xita kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ⁴³ Jè Pedro, kjin nàchrjein tsibijna ya Jope, ya ni'ya-la xita xi 'mì Simón chjinechrjoa.

10

K'e nga jè Cornelio kiichja-la Pedro

¹ Ya naxandá Cesarea tsibijna jngoð xita xi 'mì Cornelio, jè xi xita skò-la ts'e soldado xi jngoð sìndo ma-ne xi ya chja-ne xi 'mì Italiano. ² Jè Cornelio, ngats'ì xita ni'ya-la, ndaà beèxkón Nainá, tikoáá tsakjón-keè Nainá. Ndaà síchjít'aà-la jña xita ima xi nì mé tjin-la. Kjit'aà nàchrjein bítsi'ba-la Nainá. ³ Jngoð nàchrjein, ijchò-la tsà xi jàn nga nguixòn, tsatsejèn jngoð-la kjoa koni tsà nijná tí'biì-la nga jahas'en jngoð àkjale-la Nainá ya ni'ya nánda tjna; kitsò-la:

—¡Cornelio!

⁴ Jè Cornelio, k'e nga kiskoð'an àkjale, tà kitsakjòn-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè na'èn?

Jè àkjale kitsò:

—Jyeé ijchò kaàt'aà-la Nainá jè kjoa bítsi'ba-lè ko kjoa nga nìchjít'aà-la xita ima xi nì mé tjin-la. Jè Nainá ndaà sasén-la. ⁵ Tikasín xita-lè ján naxandá Jope; kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. ⁶ Ya tjna ni'ya-la xita xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandiì ndáchikon. Jè keènojmi-lè mé xi s'jin.

⁷ K'e nga jye kiì-ne àkjale-la Nainá xi tíchjako Cornelio, kiichja jò-la xita chi'nda-la koa jngoð soldado xi ndaà beèxkón Nainá xi ya síxát'aà-la. ⁸ K'e nga jye tsibénojmi yije-la ngats'ì kjoa xi kiì'nchré, ikjoàn kisikasén ján naxandá Jope.

⁹ K'e nga komà nchijòn, ijchò-la tsà nchisen, jña xita koi, jyeé kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jope. Tijè-ne hora jè Pedro, tsijin isò'nga ni'ya nga kiì kítsi'ba-la Nainá. ¹⁰ Pedro, jyeé 'ñó kjòhòjò-la; mejèn-la nga kòkjen, tanga tíkoñaá-la, k'ée tísindaà tsojmi xi skine; tsatsejèn jngoð-la kjoa koni nijná tí'biì-la. ¹¹ Kijtseè nga tixá ngajmiì; inchrobàjen jngoð nikje skanda it'aà nangui xi 'ñó teè kji, tjít'aà'ñó nga ñijòn chrjangui-la. ¹² Jè nikje, yaá títsajnaya yije cho xi tjin i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko jña cho xi bífejno yijo-la nangui, ngats'ì cho xi tjin-la jngaá xi tjíma ijìn isén. ¹³ Jè Pedro kiì'nchré jngoð 'én xi kitsò-la:

—Pedro, tísitjiin, tik'in cho koi, chinji.

¹⁴ Kitsò Pedro:

—Na'èn, majìn; ni saà jngoð k'a tsojmi tjé kínee xi xkón tjin it'aà ts'e kjotíxoma.

¹⁵ Pedro, ijngoð k'a kiì'nchré 'én xi kitsò-la:

—Tsojmi xi Nainá jye kisitsjeè nga ma chjine, kì tsojmi tjé 'mì-la.

¹⁶ Jè kjoa ts'e nikje, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin ijngoð k'a-ne ján ngajmiì. ¹⁷ Pedro, tísíkitsjeèn kó tsòya-ne jè kjoa xi kijtseè. Tik'ée-ne ijchò kinchajto xotjoa ni'ya jña xita xi kisikasén Cornelio nga jye kiskònangui nánda-ne ni'ya-la Simón. ¹⁸ Kiskònangui, a yaá tjna jngoð xita xi Simón 'mì, tikoá tjít'aàsòn 'ín-la nga Pedro 'mì. ¹⁹ Jè Pedro, tákó k'ée tísíkitsjeèn jè kjoa xi kijtseè, jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-la:

—Jàn ma xita xi ji ótsji-lè. ²⁰ Tísitjiin, titjojiin, kì jò 'beé-la takòin nga 'mikoii; jña xita koi, 'aán kásikasén.

²¹ Jè Pedro inchrobàjen nánda 'ncha xita xi kisikasén Cornelio, kitsò-la:

—'An-ná xi binchaàtsji-ná; ¿mé xá xi kòf'i-nò?

²² Jña xita koi kitsò:

—Jè kisikasén-najen xitá sko-la soldado xi 'mì Cornelio, jngoò xitá kixi xi ndaà beèxkón Nainá, tikoá jè, ndaà yaxkón it'aà ts'e naxandá Israel. Jngoò xó àkjalé-la Nainá k'oa kitsò-la nga ngaji skinikjaá-lè nga k'oin ni'ya-la mé-ne nga kénojmiya-la 'én xi ji tihokoòyi.

²³ Jè Pedro kisikas'en ni'ya-la; yaá kisikjáyako jngoò nitjen. Xi komà nchijòn, kiiko xitá koi; tikoáá tsoháhtako i'nga xitá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi títsajna ya Jope.

²⁴ Xi komà nchijòn ijchò Cesarea; jyeé tíkoña jè Cornelio; jyeé títsajna xitá xíkjín kò amigo-la xi ndaà óko xi xó kisikí'nchré-ne. ²⁵ K'e nga jye ijchò Pedro, jè Cornelio itjo ni'ya nga kisihixat'aà; tsasixkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. ²⁶ Tanga jè Pedro kisikasítjen, kitsò-la:

—Tísfíjin; 'an, tikoáá ta xitá-ná koni ngaji.

²⁷ Jè Pedro, nga tíhóko Cornelio, jahas'en ni'ya; kijtseè nga 'ño kjìn ma-ne xitá xi ya títsajna. ²⁸ Pedro kitsò-la:

—Jñò, tíjin-nò nga jñà xitá judío mìkìlì tíj'nde-la nga jñà xitá xi xìn i'nde-la sijingásòn-ko, mìkìlì ma kjoas'en ni'ya-la xi mìtsà xitá judío. Tanga Nainá tsibénojmiya-na nga nijngoò xitá xi koma xán-la: jñò, taxki xitá-nò kò xitá tjé-nó nga nguixkòn Nainá. ²⁹ Koií kjoa-la k'e nga ijchò nokjoà-ná, mìkìlì kisitájaàjñà, nitoón inchrobà. Jè xi kjònguia, ¿mé xá xi nokjoà-ná?

³⁰ Cornelio kitsò:

—Tjín-la ñijòn nachrjein, tijè-ne hora jè nga xi jàn nga nguixòn, k'e nga tìchjàt'aà-la Nainá i'ni'ya-na, tà nitoón tsatsejèn jngoò xitá xi tsasijna nguixkoaàn; 'ño ote kji nikje-la. ³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bítsi'ba-lè jye kina'yà-la kò jye ki'ya-la nga nguixkòn Nainá koni s'ín nìchjàt'aà-la xitá ima xi nì mé tjín-la. ³² Tíkasin xitá-lè ján naxandá Jope, kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. Ya tíjna ni'ya-la xitá xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandiì ndáchikon.” ³³ K'oaá komà-ne nga niton kiskinikjaá-lè. Ndaà kà'nè-ne nga kànchroboì. Kóhotjín-jen íí titsajna-jen nga nguixkòn Nainá mé-ne nga kiná'ya yije-jen mé okixi xi kitsjaà-lè Nainá nga kénojmi-nájen.

K'e nga kiichja Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴ Pedro tsibíts'ia nga kiichja, kitsò:

—Kixíí kjoa, tíbe-ná nga Nainá mìkìlì faájin nita yá xitá-ne, tà ngásòn fiko yije. ³⁵ Nainá kjoétjò-né nita yá xitá-ne nita ñánda-ne i'nde-la xi beèxkón Nainá xi tikoá s'ín kjoakixi. ³⁶ Nainá kisikasén 'én-la ya naxandá Israel; tsibénojmiya-la 'én ndaà-la nga 'nchán kitsajna kjoá Nainá it'aà ts'e Cristo, jè xi otíxoma-la ngats'ì xitá xi tjín isò'nde. ³⁷ Jñò, ndaà tíjin-nò koni s'ín komà kóhokji nangui-la xitá judío, kjòts'ia-ne i'nde Galilea k'e nga jye kiichjaya Juan xi kjoa ts'e bautismo. ³⁸ Tíjin-nò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, Nainá xó jaájin-ne nga kitsjaà-la Inima Tsjeè-la kò nga 'ño. Nita ñánda-ne nga tsajmeè Jesús, ndaà tjín kjondaà xi kis'iin; kisindaà-ne xitá xi kjo'in nchisíkjeiín it'aà ts'e xitá neií. Koií k'oa's'ín kis'iin-ne nga jè Nainá tíjnako. ³⁹ K'oaá ma-ne bènojmi-jen nga xkoón ki'ya-najen ngats'ì kjondaà xi kis'iin Jesús ya nangui-la xitá judío kò Jerusalén. K'e nga komà iskan, jñà xitá kisik'en Jesús, tsibítjohónguit'aà krò. ⁴⁰ Tanga nga ijchò jàn nachrjein Nainá kisikjaáya-la kò k'oaá s'ín kis'iin nga kiyaxkòn ijngoò k'a-la nga jye jaáya-la. ⁴¹ Mìtsà ngats'ì xitá naxandá kijtseèxkòn, tà ngajen-nájen xi xó kjòtseé kitjaájin-najen mé-ne nga koma kénojmi-jen xi it'aà ts'e, ngajen-nájen xi chichiko-jen tikoá ki'yòko-jen k'e nga jye jaáya-la. ⁴² Jè Jesús tsibít'in-najen nga kinókjòaya-jen kò kénojmi kixi-lajen xitá naxandá nga jè Jesús, k'oaá s'ín kisikijna Nainá koni xitaxá ítjòn nga jè bíndaájin-la xitá xi títsajnakon kò xi jye k'en. ⁴³ Ngats'ì xitá xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín tsjá 'én nga ngats'ì xitá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, it'aà ts'e-né nga jchat'aà-la jé-la.

K'e nga kitjóé-la Inima Tsjeè-la Nainá jñà xi mìtsà xitá judío

⁴⁴ Tákó tik'eé tíchja isa Pedro, ngats'ì xitá xi nchi'nchré-la itjojen-nè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁵ Jñà xitá judío xi tjiko Pedro [xi tikoá jye mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo], tà k'oaá

komà-la k'e nga kijtseè nga jñà xi mìtsà xit̃a judío, t̃ikoā ndaà itjojen-nè jè Inim̃a Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Nga kiì'nchré-la nga chj̃a xi k'j'eií 'én, t̃ikoā chj̃at'aà-la Nainá nga 'ñó jeya síkijna.

⁴⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Mì-la kiì koma kichakj̃aya-la jñà xit̃a koi nga koma bautizar nga jyeé kàtjoé-la Inim̃a Tsjeè-la Nainá koni s'ín kitjoé-ná jñá.

⁴⁸ Jè Pedro kitsjaà okixi nga koma bautizar xit̃a koi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Ikjoàn jñà xit̃a tsibít̃si'ba-la Pedro nga kàtijnakò chiba nachrjein isa.

11

Mé 'én xi kiichj̃a Pedro nga tsibénojmi-la xit̃a naxandá-la Cristo ján Jerusalén

¹ Jñà xit̃a xi tsibíxaya-la Jesús kò xit̃a xíkjin xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi títsajna nangui Judea, kiì'nchré nga jñà xi mìtsà xit̃a judío t̃ikoáá jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá. ² Jñà xit̃a judío xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo tsohótiko Pedro, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén.

³ Kitsò-la:

—¿Mé-ne ya kiì-ne ni'ya-la xi taxki xit̃a xi mìtsà xit̃a judío, skanda yaá chichikoi?

⁴ Jè Pedro k'eé tsibít̃s'ia nga ndiyá ndiyá tsibénojmi yije-la koni s'ín komàt'in; kitsò-la:

⁵ —K'e nga tijnaa ján naxandá Jope, nga tìchj̃at'aà-la Nainá, tsatsejèn jngod-na kjoa koni tsà nijñá t'ì'biì-na, jngod nikje kijtseè xi 'ñó te kji, t̃j'ñó nga ñijòn chrjangui-la xi ngajmiì inchrobàjen-ne, j'ì skanda ñánda tijnaa. ⁶ K'e nga kiskoòtsejèn-la, ndaà kijtseè nga títsajnaya chò xi t̃jín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsokò kò chò ts'en xi t̃jín ijìin ijñá, kò chò xi bífejno yijo-la nangui, ngats'ì chò xi jngáá t̃jín-la xi t̃jímajìin isén. ⁷ Ki'nchré jngoaà 'én xi kitsò-na: “Pedro, t̃isítj̃iin, t̃ik'ìin chò koi, ch̃inji.” ⁸ 'An kixan-la: “Majìn Na'èn, 'an, ñi saà jngod k'a tsojmì t̃jé kínee xi xkón t̃jín it'aà ts'e kjotíxoma.” ⁹ Xi ma-ne jò k'a, ijngod k'a kiichj̃a-na ján ngajmiì kitsò-na: “Tsojmì xi Nainá jye kisìtsjeè nga ma chj̃ine, kì tsojmì t̃jé 'mì-la.” ¹⁰ Jè kjoa koi, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin yije ijngod k'a-ne ján ngajmiì. ¹¹ Tjè-ne hora, jàn xit̃a ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tijnaa xi ján inchrobà-ne Cesarea xi xó kisatiixá-la. ¹² Jè Inim̃a Tsjeè-la Nainá kitsò-na: “Tikoi xit̃a koi; kì jò beè-la takoin nga tsjáhihtakoi; t̃ikoáá tsoháhihtako-na jñà xit̃a 'ndsè xi joòn ma-ne xi i títsajna; ijchò-jen ya ni'ya-la jè xit̃a xi kiskinikjaá-na, ikjoàn tsitjaàs'en-jen ni'ya-la.” ¹³ Xit̃a jè tsibénojmi-najen nga jngod xó àkjale kijtseè ya ni'ya-la xi kitsò xó-la: “Tikasín xit̃a ján naxandá Jope nga kàtikjaá jè xit̃a xi 'mì Simón xi t̃ikoā Pedro 'mì. ¹⁴ Jè tsjá-lè 'én nga kitjokàjñòd kjo'in kjoa ts'e jé-nò, ngaji kò ngats'ì xit̃a ni'ya-lè.” ¹⁵ K'e nga tsibít̃s'ia nga tsibénojmi-la, jè Inim̃a Tsjeè-la Nainá, ñitoón itjojen-nè jñà xit̃a koi koni s'ín komàt'iaán jñá nga s̃a tàts'en-la kjoa. ¹⁶ K'eé tsibít̃sjeèn-na koni s'ín kitsò Na'èn-ná Jesús nga kitsò: “Jè Juan, nandá kis'ìin-ne bautizar, tanga jñò, koó Inim̃a Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.” ¹⁷ Tsà Nainá k'oas'ín sasén-la nga t̃ikoā tsjá kjotjò-la jè Inim̃a Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà-ná jñá k'e nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ¿'an, mé-ne kondra kótijna-la Nainá?

¹⁸ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jyò tsibít̃sajna. Jeyaá kisikijna Nainá, kitsò:

—¿Kixíí-la kjoa nga jñà xi mìtsà xit̃a judío, t̃ikoā tsjá-la kjondaà Nainá mé-ne nga síkájno-ne jé-la kò mì t̃i jé kohótsji-ne mé-ne nga s'e-la kjoabinachon ts'e inim̃a-la!

K'e nga kinikasén Bernabé ján naxandá Antioquía

¹⁹ K'e nga jye k'en Esteban, jñà xit̃a xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús kitsjohoba, koií kjoa-la nga 'ñó kiit̃jinguikè xit̃a. Tjín xi kiì ján nangui Fenicia kò Chipre kò naxandá Antioquía. Xit̃a koi, k'e nga ijchò i'nde koi, tsibénojmi-la 'én-la Cristo jñà xit̃a judío xi ya títsajna tanga xi taxki xit̃a, majìn. ²⁰ Jñà xit̃a xi kitsjohoba, t̃jín i'nga xi ján i'nde-la nangui Chipre kò naxandá Cirene. K'e nga ijchò ya naxandá Antioquía t̃ikoáá tsibénojmi-la jñà xit̃a xi mìtsà xit̃a judío 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús xi otíxoma-ná. ²¹ Nainá kitsjaà-la nga'ñó; kjin xit̃a koi kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jahatjiya-la kjohít̃sjeèn-la, kiit'aà-la Na'èn-ná.

²² Jñà x̄ita naxandá-là Cristo xi tít̄sajna Jerusalén kiì'nchré koni s'ín tíma ján Antioquía. Kisikasén jè Bernabé. ²³ Bernabé, k'e nga ijchò Antioquía, kijtseè nga jè Nainá ndaa tísichikon-t'in x̄ita koi. Tsja jchán komà-la. K'ée isa ndaa tsibít'in yije-là nga kò inima-la isa ndaa kàtjìt'aà-la Na'èn-ná. ²⁴ Jè Bernabé, 'ñó ndaa x̄ita; ndaa tíjìn inima-la Inima Tsjeè-là Nainá; t̄ikoaá ndaa mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín komà-ne nga isa kjìin x̄ita jahas'en-t'aà-la Na'èn-ná Jesús.

²⁵ Nga komà iskan, Bernabé kiì ján Tarso nga kiì kátsji Saulo. ²⁶ K'e nga jye kisakò-la, kiìkò ján Antioquía. Jngoò nó tsibítsajnakò jñà x̄ita naxandá-là Cristo; koií xá kis'iìn nga kjìn x̄ita tsakóya-la. Yáá kisit'aà 'ín ítjòn nga x̄ita-là Cristo 'mì ngats'iì x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

²⁷ Nachrjein koi ijchò i'nga x̄ita xi kiìchja ngajo-là Nainá ján Antioquía xi inchrobà-ne Jerusalén. ²⁸ Jngoò x̄ita xi 'mì Agabo, tsasìjna kixi, kiìchja nga jè Inima Tsjeè-là Nainá tsibít'in-la, kitsò nga tíjtsa isò'nde kjinchrá 'ñó kjoíí. 'Én jè, k'oaá s'ín tsitasòn k'e nga tsibìjna x̄itaxá ítjòn ján Roma jè xi 'mì Claudio. ²⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi tít̄sajna Antioquía tsajoóya-ne nga s̄ikasén-la nga 'ñó x̄ita x̄íkjín xi tít̄sajna nangui Judea koni kji bijchó nga 'ñó-la nga jngoò òjngoò. ³⁰ Koni s'ín tsajoóya-ne, k'oaá s'ín kisikitasòn. Jè Bernabé kò Saulo, kiìkò kjotjò jè ján nangui Judea nga kisingatsja jñà x̄ita jchínga xi tjín-la xá ts'e naxandá-là Cristo.

12

Kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro

¹ Tijñà-ne nachrjein koi, jè Herodes xi x̄itaxá ítjòn tíjna, kitsjaà okixi nga kitsobà'ñó i'nga x̄ita naxandá-là Cristo mé-ne nga koma skoetoòn-ne. ² Tsatíxá nga kichá ndojò kisik'en-ne Jacobo, 'ndse Juan. ³ Jè Herodes, k'e nga kijtseè nga tsja komà-la jñà x̄ita judío nga jye k'en Jacobo, ikjoàn kitsobà'ñó Pedro jè nachrjein k'e nga bitjo s'eí nga kjèn inchrájin xi tsjìn-la na'yo san. ⁴ Kiskin's'en ndayá. Chrj'oòn jngoò soldado kisikinda ya iya ndayá; ñijòn kisikinda nga indiaà indiaà. Kjohítsjeèn-la Herodes, jè-né k'e nga jye kjoehet'aà s'eí Paxko kochrje ndayá mé-ne jñà x̄ita naxandá tsjá 'én nga kiyá Pedro. ⁵ Jè Pedro, ndaa tímakinda iya ndayá; kò jñà x̄ita naxandá-là Cristo, mikìi jyò tsibítsajna nga 'ñó ndaa nchisíjét'aà-la Nainá it'aà ts'e Pedro.

⁶ Jè nachrjein k'e nga mejèn-la Herodes nga s̄ingatsja x̄ita naxandá jè Pedro, tijè-ne nitjen, kjijnafè'nchò osen-la jò soldado; jò na'ñó kichá cadena tjít'aà'ñó-ne; jñà soldado xi i'nga yaá nchisikinda xotjoa ndayá. ⁷ Tà nitóon tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá ya iya ndayá; kjòhiseèn yije kòhokji; jè àkjale kishiniyá-la Pedro nga kisikjaá-la; kitsò-la:

—Niton t̄isítjìn!

Jñà na'ñó kichá cadena xi tjít'aà'ñó-ne tsja Pedro chixòt'aà nangui. ⁸ Jè àkjale kitsò-la:

—Chikjeí nikje-lè, tsjayi xojté-lè.

Jè Pedro, k'oaá s'ín kis'iìn. Ikjoàn kitsò àkjale:

—Chikjeí nachrokisòn-lè, nchrobátjngui-ná.

⁹ Pedro itjo tjingui-la jè àkjale; mikìi machiya-la tsà kixíi kjoa xi tísíko àkjale; jè Pedro k'oaá ma-la koni tsà nijná tí'bìi-la. ¹⁰ Jahat'aà-la jè soldado xi síjna ítjòn, t̄ikoa jahat'aà-la xi ma-ne jò; k'e nga ijchò xotjoa-la ndayá xi nguì kichá nga jye bitjoaá calle, tà tajngoò kitáx'a; ikjoàn itjo; tsato'nchò jngoò calle; tà nitóon kichijà jè àkjale; jè Pedro, tajngoò kisasijna. ¹¹ Jè Pedro, k'ée ndaa kjòchiya-la nga kixi kjoa xi tímat'in, kitsò:

—Kixíi kjoa, mokjeiín-na nga Nainá kásikasén àkjale-la nga kásikijnandeíi-na it'aà ts'e Herodes kò ngats'iì kjoa xi ch'o tjín xi nchikoña-la x̄ita judío nga s̄ikò-na Herodes.

¹² Jè Pedro, k'e nga ndaa kjòchiya-la kjoa koi, kiì ni'ya-la María, nea-la Juan xi t̄ikoa Marcos 'mì. Ya ni'ya jè, kjìn x̄ita chixoña xi nchibítsi'ba-la Nainá. ¹³ Kiìchja, kisikjane xotjoa-la ni'ya; k'ée itjo katsejèn jngoò tsòti xi 'mì Rode nga mejèn-la skoe yá-né xi tíchja. ¹⁴ K'e nga ki'nchré jta-la nga jè Pedro xi tíchja, tsja jchán komà-la skanda mì t̄i kiì kiskíx'a-la xotjoa ni'ya; ta saá tsangachikon iya ni'ya; kisikí'nchré ñánda tít̄sajna x̄íkjín nga jè Pedro síjnajto xotjoa ni'ya. ¹⁵ Jñà x̄ita x̄íkjín kitsò-la:

—jSká-lè!

Tanga jè tsòti tákó k'oaá tsò nga kixíí kjoa jè Pedro xi tíchja. Tanga jñà xita kitsò-la:

—Jè-la àkjale-la.

¹⁶ Jè Pedro, tákó tíchja-ne, síkjane xotjoa ni'ya. K'e nga kiskíx'a-la xotjoa ni'ya, kijtseèxkon nga jè Pedro; jñà xita xíkjín, tà kjòxkón-la. ¹⁷ Kiskímìttjen tsja Pedro nga kitsò-la jyò titsajnaà; ikjoàn tsibénojímí-la kó s'ín komàt'in nga Nainá tsachrje-ne ndayá. Kitsò-la:

—K'oaá s'ín tènójímí-là jè Jacobo kò xita xinguiáa xi i'nga.

Ikjoàn itjo ni'ya; xìn i'nde kiì.

¹⁸ K'e nga kis'e isén ngats'iì soldado xi nchisíkínda, mì tà k'oaá kji kjoasìi kis'e-la nga mìkiì tíjìn-la kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro. ¹⁹ Jè Herodes kitsjaà okixi nga tsohótsji Pedro tanga mìkiì kisakò-la. K'e nga jye kiskònangui-la ngats'iì soldado xi kisíkínda, jñà kiskaànè-la nga tsjìn Pedro; ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtiyaa jñà soldado. Herodes itjokàjìin ya Judea. Ján kiì kijna naxandá Cesarea.

²⁰ Herodes kjoasìi tíjín-la kò xita naxandá Tiro kò Sidón. Xita naxandá koi, tsajoóya-ne nga inchrobàkon Herodes. Tanga ítjòn ndaà tsajoókò Blasto xi tíkoa xá tíjín-la ya ni'ya-la Herodes xi xitaxá ítjòn tíjina. Kò jè Blasto kiìchjatjì naxandá koi nga kàtas'e kjoa'nchán. Koií k'oas'ín kis'iìn-ne jñà naxandá koi, nga ya nangui-la Herodes otse tsojmì xi kine. ²¹ Jè nachrjein k'e nga chixoña xita nga kisijna junta, jè Herodes, tsohòkjá nikje-la xi ts'e xitaxá ítjòn; tsibìjnasòn íxile-la, ikjoàn kiìchjajìin-la xita naxandá. ²² Jñà xita naxandá, k'e nga kiì'nchré-la, tsibíts'ia nga 'ñó kiìchja kitsò:

—jè xi tíchja, jngodò xita xi nainá, mìtsà taxki xita!

²³ Tik'e-ne j'iì àkjale-la Nainá xi kitsjaà ch'in-la; kjòxk'én, chi'ndoó kisìkje, ikjoàn k'en, koií kjoa-la nga mìkiì jeya kisìkijna Nainá.

²⁴ Tanga jè 'én-la Nainá isaá ndaà tíhobìsòn k'oa isaá ndaà tímakjìn xita xi mokjeiín-la.

²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, k'e nga jye kjòngásòn xá-la, inchrobà-ne Jerusalén, kiì-ne ján Antioquía. Tjikò Juan xi tíkoa Marcos 'mì.

13

K'e nga jè Bernabé kò Saulo tsibíts'ia nga kisixá

¹ Jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya naxandá Antioquía, tíjín i'nga xita xi chjaya ngajo-la Nainá kò okóya 'én-la Nainá: jè xi 'mì Bernabé, Simón (xi tíkoa Niger 'mì), Lucio xi Cirene ts'e, Manaén (xi taña kòjchákò Herodes, xi tsatíxoma Galilea), kò Saulo. ² Jngodò nachrjein k'e nga tíma culto tíkoa títsajnachjan xita-la Cristo, jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Tíkítsajnandaà-ná jè Bernabé kò Saulo xá xi xó 'an kichjà-la.

³ Jñà xita-la Cristo, k'e nga jye tsibítsajnachjan koa jye tsibítsi'ba, tsohósòn-la tsja Bernabé kò Saulo, ikjoàn kisìkasén [xi kjoa ts'e xá-la Nainá].

Kós'ín komà k'e nga jè Bernabé kò Saulo kiìchjaya ján Chipre

⁴ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kisìkasén Bernabé kò Saulo nga kiì Seleucia; yaá jahas'en chitso nga kiì nangui xi kijnajìin-nda xi 'mì Chipre. ⁵ K'e nga ijchò naxandá Salamina, tsibíts'ia nga kiìchjaya 'én ndaà-la Nainá ya jñà ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. Tjikò jè Juan Marco xi kisìchjít'aà-la Bernabé kò Saulo. ⁶ Tsatojìin kóhokji nangui jìin-nda Chipre, ijchò skanda naxandá Pafos. Yaá kiskaat'aà jngodò-la xita judío xi 'mì Barjesús xi xita tj'e, tíkoaá xita ndiso-né nga tsò, 'én-la Nainá chjaya. ⁷ Jè xita tj'e, yaá ojmeèkò Sergio Paulo xi xitaxá ítjòn tíjna kóhokji nangui Chipre. Jè Sergio Paulo ndaà fiya-la. Kiìchja-la jè Bernabé kò Saulo nga mejèn-la kji'nchré 'én ndaà-la Nainá. ⁸ Tanga jè xita tj'e, xi 'mì Barjesús xi tíkoa Elimas 'mì xi 'én griego, kondraá kiì-la jè Bernabé kò Saulo nga majìn-la nga jè xitaxá ítjòn kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá. ⁹ Tanga jè Saulo, tijè-ne xi 'mì Pablo, ndaà tíjìin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; 'ñó kiskod'an, ¹⁰ kitsò-la:

—¡Xita ndiso xi ch'o tjin kjohítsjeèn-lè; ki'ndí-la xita neí; ngaji kondra 'mì yije-la xi kjoa kixi! ¿Mé-ne nga kjit'aà nachrjein mejèn-lè níkits'ón-jiin ndiyá kixi-la Nainá? ¹¹ I'ndeí Nainá tsjá-lè kjo'in; mì kiì tì kotsejèn-lè. Kjin nachrjein mì tì kiì jcha-ne isén ndobá ts'e ts'oi.

Tik'e-ne mì tì kiì kjòtsejèn-la. Kj'eíí xita tsohótsji xi kitsobàt'aà nga komà kiì. ¹² Jè xitaxá ítjòn, k'e nga kijtseè kjoa koi, kòkjeiín-la 'én-la Nainá nga kixi kjoa. Tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya-la Pablo kò Bernabé ít'aà ts'e Na'èn-ná.

Kós'ín komà k'e nga jè Pablo kiichjaya ya Antioquía ts'e Pisidia

¹³ Pablo kò jña xita xi kjihijtako jahas'en chitso ya Pafos, kiì ján Perge i'nde xi chja-ne Panfilia. Tanga jè Juan Marco, tsohótji-ne, ján kiì-ne Jerusalén. Mì tì ya tsoháijtako-ne Pablo. ¹⁴ Jè Bernabé kò Pablo jahato Perge, kiì Antioquía, naxandá xi chja-ne Pisidia. Jè nachrjein níkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibítsajna. ¹⁵ K'e nga jye kjòxkejiin kjotíxoma-la Moisés kò xojon xi kiskii xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, jña xita sko-la ni'ya ingo sinagoga kisikasén xá-la jè Pablo kò Bernabé, kitsò-la:

—'Ndsè, tsà tjin-nò mé 'én xi kinókoajjiin-là xita, tinókjoaa mé-ne nga s'e-la nga'ño inima-la jña xita.

¹⁶ K'eé tsasítjen Pablo; koo tsja kisijé-la nga jyò kàtitsajna; kitsò-la:

—Jñò xi xita Israel 'mì-nò, kò xi mìtsà naxandá Israel tsajòn tanga yaxkón Nainá, tiná'ya-ná. ¹⁷ Jè Nainá xi ts'e naxandá Israel, jaajiin xita jchínga kjìn-ná; jngod naxandá je kis'iin k'e nga tisa ján títsajna Egipto nga mìtsà ya i'nde-la; nga'ño ts'e Nainá-né nga tsachrekàjiin nangui Egipto. ¹⁸ Nainá, ichán nó kis'e-la kjoatsejta nga kisikinda jña xita Israel ya i'nde ít'aà xìn nanda nangui kixi choòn. ¹⁹ Nainá, itod naxandá xita kisikjehesòn ya nangui Canaán. Ikjoàn kitsjaà-la jña xita Israel jè nangui jè nga ts'e koma. ²⁰ Ngats'iì kjoa koi, ñijòn sìndo osen nó tsato.

'Xi komà iskan, Nainá kitsjaà-la xi xita sko-la tsibítsajna nga tsibíndaajiin-la xita naxandá Israel. Kò jña tsasiko skanda k'e nga j'iì Samuel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²¹ Xita naxandá Israel, kisijé-la Nainá jngod xitaxá ítjòn xi mejèn-la nga kotíxoma-la. Nainá kitsjaà-la Saúl, ki'ndí-la Cis xi tje-la Benjamín. Ichán nó tsatíxoma Saúl. ²² Nga komà iskan, Nainá jaaxin Saúl; jè David kitsjaà-la xá nga tsibijna xitaxá ítjòn. Nainá kitsò: “Jyee kisakò-na nga jè David xi ki'ndí-la Isaí, jngod xita xi sasén-la inima-na nga sìkitasòn yije xi 'an mejèn-na.” ²³ Nainá kisikasén-la xita naxandá Israel, jngod xita xi tje-la David xi 'mì Jesús nga jè kochrjekàjiin kjo'in. Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba nga tisa tàts'en-la kjoa. ²⁴ K'e nga tikj'eè f'iì Jesús, Juan kiichjayajiin-la xita naxandá Israel nga kàtasíkájno jé-la, mì tì jé kohótsji-ne kò kàtama bautizar. ²⁵ K'e nga jye tifehet'aà nachrjein-la Juan xá xi j'iì-ne, kitsò: “Jñò, ¿kó s'ín níkitsjeèn ít'aà ts'an? ¿A bixón-nò: jè Cristo? Majìn. Saá nchrobá tjingui jngod-na xi isa tíjna ítjòn skanda mìkiì ok'in-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'ín-la xoxté-la”, kitsò Juan.

²⁶ Tanga i'ndeí, k'oaá ma-ne koxan-nò ngats'ioò jñò ndí 'ndsè xi tje-la Abraham inchrobàt'aà-nò kò jñò xi mìtsà ya inchrobàt'aà-nò tanga yaxkón Nainá: jña j'iì-ná jè 'én ít'aà ts'e Cristo nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. ²⁷ Jña xita naxandá Jerusalén kò xitaxá-la, mìkiì kijtseèxkon Jesús nga jè xi Cristo, tikoaa mìkiì kjòchiya-la jña 'én xi maxke nga jiin jiin nachrjein jè nachrjein níkjáya ya ni'ya ingo sinagoga koni s'ín tjt'aà xojon ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga jña xita koi kitsjaà okixi nga kàtiyaa Jesús kò k'oaá s'ín tsitasòn koni tsò 'én koi. ²⁸ Nas'ín tsjin-la jé Jesús nga ok'in-la nga kiyá, xita koi, kisijét'aà-la Pilato nga kàtasik'en. ²⁹ K'e nga jye tsitasòn yije koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá ít'aà ts'e Jesús, kiskónájen t'aà krò, ikjoàn kiì nga tsibíhijiin. ³⁰ Tanga Nainá kisikjaáya-la ít'aà ts'e kjoabiyaà. ³¹ Jesús, k'e nga jye jaáya-la, kjìn k'a tsakó-la yijo-la jña xita xi chinchimakò nga inchrobà-ne Galilea skanda Jerusalén; nachrjein i'ndeí, jña xita koi xi bénojmi kixi-la xita naxandá ít'aà ts'e Jesús.

³² Koi xá j'iì-najen nga kénajmi-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita jchínga-najen. ³³ I'ndeí, k'e nga kisikjaáya-la Jesús, k'oaá

s'ín kisikitasòn xi it'aà tsajen xi ixti-la ma-jen jñà xita jchínga-najen. K'oaá s'ín tjit'aà xojon ts'e Salmo xi ma-ne jò, nga tsò: “I'ndei, ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè; 'an-ná xi na'èn-lè ma.”³⁴ Koni kis'iin Nainá nga kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà nga mì tì kiì kiyá-ne, yaá makixiya 'én koi nga tsò Xojon-la Nainá: “Siikitasòn-ná koni tsò 'én tsjeè-na, kò 'én kixi-na xi 'an kitsjaà-la David.”³⁵ K'oaá tìs'ín tjit'aà i'ngò xojon ts'e Salmo nga tsò: “Mikiì koi'ndi nga ki'ndo yijo-la Xita tsjeè-lè.”³⁶ Jñà nachrjein nga tsibijnakon David, k'e nga jye kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, k'en. K'oaá tìs'ín kisihijiin koni komat'in xita jchínga-la. Tikoáá i'ndo yijo-la.³⁷ Tanga jè Xita Tsjeè xi Nainá kisikjaáya-la mìkiì i'ndo yijo-la.³⁸ Ngats'iod jñò ndí 'ndsè, k'oaá s'ín kàtasijiin-nò, jñà 'én xi nokjoàyiin-nòjen, jè-né nga it'aà ts'e Jesús, Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná.³⁹ Jñà xita, ngats'iì kjoa xi ch'o s'ín, mìtsà it'aà ts'e kjoatixoma-la Moisés makixiya; jè it'aà ts'e Jesús makixiya xita, jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'e.⁴⁰ T'een kindà yijo-nò mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'iodn koni s'ín tichja xojon-la jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsejèn, jñò xi nachrjekànguioð kjoakixi,

kàtaxkón-nò, kò jngòð k'a kàtachija jñò.

'An, jngòð xá s'iaàn nachrjein tsajòn, k'e nga tisa titsajnaoòn.

Mikiì kokjeiín-nò nas'ín s'enojmi-nò xá xi 'an tìs'iaàn.

⁴² Jè Pablo kò Bernabé k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, jñà xita kisijét'aà-la nga kàtenojmíya kjoa koi jè xòhoto xi sa nchrobá.⁴³ K'e nga kisihixat'aà xikjín nga kiì-ne, kjìn xita kiit'aà-la Pablo kò Bernabé, jñà xi xita judío kò jñà xita xi beèxkón Nainá xi jye jahatjìya-la nga xita judío komà. Jè Pablo kò Bernabé, k'e nga tsohóko xita koi, 'nó tsibít'in-la nga ndaà kàtijiin inima-la jñà 'én xi jye kiì'nchré xi kjondaà ts'e Nainá.

⁴⁴ Jè nachrjein nikjaya xi i'ngòð, kjomeé ijchò ngats'iì xita naxandá nga kiì'nchré 'én-la Nainá.⁴⁵ Tanga jñà xita judío k'e nga kijtsee nga 'nó kjìn ma xita, isaá ndaà kjòchijikee Pablo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kondra kiì-la Pablo 'én xi kiichja, tikoá tsakatít'aà.⁴⁶ Pablo kò Bernabé, 'nó tsi'beé-la ikon; kitsò-la:

—Tjínè-najen nga kénojmí itjòn-nòjen 'én-la Nainá jñò xi xita judío 'mì-nò; tanga jñò nachrjengui-nò; k'oaá ma-ne nga jñò, mìkiì s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne; ngajen ta saá jñà kénojmí-lajen jñà xi mìtsà xita judío.⁴⁷ K'oaá s'ín tsatixoma-najen Nainá nga kitsò:

Jíí tsjaà-lè xá nga sihiseèn-la jñà xita xi mìtsà xita judío,

kóhokji nga títtsa isò'nde mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjoa ts'e kjo'in.

⁴⁸ K'e nga kiì'nchré ngats'iì xi mìtsà xita judío, kjòtsjaá-la; ikjoàn tsibíts'ia nga kitsò: Ndaà tjín 'én-la Nainá; kòkjeiín-la ngats'iì xi xó kitjaàjiin-ne nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne.⁴⁹ K'oaá s'ín komà nga tsabísòn 'én ndaà-la Nainá kóhokji ya i'nde jè.⁵⁰ Tanga jñà xita judío tsibíts'ia nga chinchá'a jñà íchjín itjòn xi ndaà beèxkón Nainá kò xita itjòn-la naxandá. K'oaá s'ín komà nga kondra kiì-la jè Pablo kò Bernabé. Tsachrjekàjiin ya naxandá.⁵¹ Jè Pablo kò Bernabé tsibítsajneè chijo-la ndsokò xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá]; ikjoàn kiì ján Iconio.⁵² Tanga jñà xita xi kota'yat'aà-la Cristo, ndaà kis'e-la kjotsjacha kò ndaà kisixájiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá.

14

K'e nga jè Pablo kò Bernabé kiichjaya ján Iconio

¹ K'oaá s'ín komà ya Iconio, jè Pablo kò Bernabé, k'e nga jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío, 'nó ndaà tsakóya; k'oaá komà-ne nga 'nó kjìn xita judío kò xi mìtsà xita judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús.² Tanga jñà xita judío xi mìkiì mokjeiín-la, chinchá'a jñà xi mìtsà xita judío mé-ne nga ch'o tsò-ne kjohítsjeèn xi kisikítsjeèn it'aà ts'e xita-la Cristo.³ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajna ya Iconio. Mikiì kitsakjòn nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá koií kjoa-la nga Nainá ndaà ma'nót'aà takòn. Nainá kisikixiyandaà nga kixi kjoa 'én xi tsibénojmí xi kjondaà-la Nainá. Kitsjaà-la nga 'nó nga kis'iin kjoxkón xi ndaà tjín xi okó kjoajeya-la Nainá.⁴ Jñà xita naxandá Iconio, jòya komà; osen kiit'aà-la

jñà xita judío koā osen kiit'aà-la Pablo ko Bernabé, xita xi tsibíxáya-la Jesús. ⁵ Jñà xita judío ko xi mìtsà xita judío tsajoóya-ne ko xitaxá ítjòn-la nga mejèn-la skaàn-ko, kiìnè ndajo. ⁶ Pablo ko Bernabé, k'e nga jye ki'nchré, tsanga; kiì ján Listra ko Derbe, naxandá xi chja-ne Licaonia; tikoā chinchima kóhokji i'nde xi chja-ne nga jngoò itjandi. ⁷ Ya i'nde jè, tikoā kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoā ts'e Cristo.

K'e nga kisinè ndajo Pablo ya Listra

⁸ Ya Listra tíjna jngoò xita x'in xi mikì ma fi. K'oaá s'in kits'iin; ni saá jngoò nachrjein nga ndsoko tsajmeè-ne. ⁹ Xita jè, tíjna; tí'nchré-la Pablo nga tíchjaya. Jè Pablo, k'e nga kiskoð'an, kijtseè nga mokjeiín-la nga kondaà-ne. ¹⁰ Pablo, 'ño kiichja kitsò-la:

—Tisítjiin, tisijna kixi-ne ndsokoil!

Xita jè, nguì kiskì'nga-né; tsibíts'ia nga tsajmeè-ne. ¹¹ Jñà xita, k'e nga kijtseè kjoxkón ndaà xi kis'iin Pablo, 'ño kiichja xi 'én Licaonia, kitsò:

—Jñà nainá, xitaá kjoàn koma nga kòf'iikon-ná!

¹² Bernabé, Zeus kitsò-la; Pablo, Hermes kitsò-la nga jè xi isa 'ño chja. ¹³ Jè ingo xkósòn-la Zeus, yaá kijna indiì naxandá. Jè no'miù-la j'iiko nchraja ko corona. Jè no'miù, ko ngats'iì xita naxandá mejèn sík'en-la jñà nchraja nga tsjá-la kjojtjò mé-ne nga skoexkón-ne. ¹⁴ Jè Pablo ko Bernabé xi kisixáya-la it'aà ts'e Cristo, ch'oó komà-la k'e nga kijtseè kjoā xi nchis'in; tsatejndajno yijo-la jè nikje-la; ikjoàn kiis'ejjìn-la xita. 'Ñó kiichja, kitsò-la:

¹⁵ —Tiná'yaà, ¿mé-ne k'oas'in tita'nè-nò? Ngajen, tikoá taxki xita-nájen koni jñò. Koií xá kòf'i-najen nga kénojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoā ts'e Cristo mé-ne nga sikijna-nò kjoā koi xi nì méé chjí-la; jè tanguit'aà-la Nainá xi tíjnakon xi tsibíndaà ngajmiì, nangui, ko ndáchikon, ko ngats'iì tsojmi xi ya tjín. ¹⁶ Nachrjein xi jye tsato, Nainá kitsjaà'ndeé-la ngats'iì xita naxandá xi tjín kóhokji isò'nde nga chinchimaya ndiyá xi kisaseèn-la. ¹⁷ Tanga Nainá, kjit'aà nachrjein tíhokó yijo-la yá-né jè, nga t'ya-la ngats'iì kjondaà xi tís'in; jè-né xi tísikasén-nò jtsí xi ngajmiì tínchrobá-ne; títsjá-nò tsojmi xi ndaà tímajchá-nò; jè tísichikon-t'in-nò nga ndaà títsjá-nò tsojmi xi ma chine, mé-ne nga ndaà s'e-nò kjotsja.

¹⁸ Pablo ko Bernabé, nas'in k'oas'in tsatekjáya yije-la kjoā xi nchis'in nga mejèn sík'en-t'aà-la cho, tseé xá kisengui nga kòkjeiín-la jñà xita naxandá.

¹⁹ Tik'e-ne j'iì xita judío xi inchrobà-ne Antioquia ko Iconio xi chinchá'a jñà xita naxandá nga tsibínè ndajo jè Pablo. K'e nga jye k'oas'in kisiko, kitsò-né tsà jyeé k'en; ikjoàn tsibífejno nangui, kiì síkatjen ján indiì naxandá. ²⁰ Tanga jñà xita xi kota'yat'aà-la Cristo, k'e nga chixoñat'aà-la Pablo ñánda kijna, jè Pablo tsasítjen ijngoò k'a-ne; jahas'en-jjìn ijngoò k'a-ne naxandá; xi komà inchjòn, Pablo ko Bernabé kiì ján Derbe.

²¹ K'e nga jye tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoā ts'e Cristo ya Derbe, nga jye kjin xita kòkjeiín-la, kiì ijngoò k'a-ne Listra, Iconio ko Antioquia. ²² Pablo ko Bernabé kitsjaà-la nga 'ño inima-la jñà xita xi kota'yat'aà-la Cristo xi títsajna naxandá koi; tsibénojmi-la nga kixi kàtitsajnakò 'én xi mokjeiín-la; kitsò-la:

—Mochjeén-né nga tse kjo'in sikjiaán ítjoán k'e nga kitjás'en-jñaá ñánda tíhotíxoma Nainá.

²³ Nga jngoò ijngoò i'nde ñánda tjín xita naxandá-la Cristo, Pablo ko Bernabé jaajjìn xita jchínga xi tsibít'aà xá nga síkinda xita-la Cristo; k'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, jye tsibítsajnachjan, kisikítsajnaya tsja Nainá nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

Kós'in ijchò-ne Pablo ko Bernabé ján Antioquia ts'e Siria

²⁴ Jahato i'nde Pisidia, ijchò-ne nangui Panfilia. ²⁵ Tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoā ts'e Cristo ya Perge, ikjoàn kiì-ne Atalia. ²⁶ Yaá jahas'en chitso nga tsohótji-ne nga kiì ijngoò k'a-ne Antioquia, i'nde ñánda kisatiixá-la it'aà ts'e kjondaà-la Nainá, xá xi jye kisikitasòn. ²⁷ K'e nga jye ijchò-ne Antioquia, tsibíxkóya xita naxandá-la Cristo; tsibénojmi-la ngats'iì kjoā xi kisiko Nainá, kós'in komà'in nga Nainá kitsjaà'nde nga

tikoá kòkjeiín-la jñà xi mìtsà xita judío. ²⁸ Pablo kò Bernabé, tseé tsibìtsajnakò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo ya Antioquía.

15

Mé kjoa xi tsajoóya-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga ján Jerusalén

¹ Jñà nachrjein koi, j'ìi i'nga xita xi inchrobà-ne Judea nga tsibénojmi-la xita-la Cristo, kitsò-la: “Mìkiì kítjokàjñòò kjo'in tsà mìkiì sít'aà chiba-la yijo-nò kjoa ts'e circuncisión koni s'ín tíchja kjotíxoma xi kiskìi Moisés.” ² Pablo kò Bernabé 'ñó tsajoókjoò kò jñà xita koi; tsohótiyaá-ne jñà kjoa koi; ikjoàn kisikasén Pablo kò Bernabé ján Jerusalén; tsoháhtakò i'nga xita-la Cristo xi títsajna ya Antioquía nga kùikon jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga xi otíxoma ya naxandá-la Cristo nga sindaàjiiin kjoa koi.

³ Jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Antioquía, kisichját'aà-la nga kii-ne xita koi. Jahato Fenicia kò Samaria; tsibénojmi nga jñà xi mìtsà xita judío tikoá jyeé tífatjìya-la nga Cristo nchifít'aà-la. Ngats'ìi xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, 'ñó kjòtsja-la.

⁴ Pablo kò Bernabé, k'e nga ijchò ján Jerusalén, jñà xita naxandá-la Cristo kò xita jchínga xi ya otíxoma kò xita xi tsibíxáya-la Jesús, ndaá kiskoétjò. Xita koi tsibénojmi yije mé kjoa xi kis'iin Nainá nga kisichját'aà-la. ⁵ Ya títsajnajiiin i'nga xita fariseo xi jye kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; chinchá kixi, kitsò:

—Jñà xi mìtsà xita judío xi jye mokjeiín-la, mochjeén-né nga sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión; tikoá sinè-la nga kàtasíkitasòn kjotíxoma xi kiskìi Moisés.

⁶ Kjòxkóya xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga xi otíxoma ya jiiin naxandá-la Cristo nga tsajoóya-ne kjoa koi. ⁷ Tse jchán tsajoóya-ne kjoa koi; chaán tsasíjna kixi Pedro, kiichja, kitsò:

—'Ndseeé, jñò, jyeé tíjiiin-nò nga kjòtseeé jaàjiiin-na Nainá nga 'an kènojmi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío mé-ne nga tikoá kòkjeiín-la. ⁸ Nainá xi beè iníma-ná, k'oaá s'ín tsakó kixi-ná nga tikoá kiskoétjò xita koi nga k'oaá tís'ín kitsjaà-la Iníma Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà-ná jñá. ⁹ Nainá, kisitsjeè iníma-la xita koi k'e nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, nga mìkiì faàjiiin xita, tà ngàsòn fiko-ná ngats'iaá, xi xita judío 'mì-ná kò xi taxkì xita. ¹⁰ I'ndeí, ¿mé-ne kondra onguí-là kjohítsjeèn-la Nainá, tsà koi nachrjein-la kojti-la? Nga bìnè-lá xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga sùikitasòn kjoa ts'e kjotíxoma. Nì jñá kò nì jñà xita jchínga-ná chíkjoa-ná nga níkitasoán. ¹¹ Mìkiì kòs'ín koma. Nga k'oaá s'ín mokjeiín-ná nga jñá, kò xi taxkì xita, ta ngàsòn kjondaà-la Na'èn-ná Jesucristo kítjokàjñá kjo'in.

¹² Jyò tsibìtsajna ngats'ìi xita xi ya títsajna. Kii'nchré-la Bernabé kò Pablo nga tsibénojmi-la xita nga 'ñó tse kjoxkón ndaà xi kis'iin Nainá xi it'aà ts'e nga nguixkòn jñà xi mìtsà xita judío. ¹³ K'e nga jye kiichja Bernabé kò Pablo, k'ee kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndseeé xi i títajnaà, tina'ya-ná. ¹⁴ Jè Simón Pedro, jyeé tsibénojmi-ná kó s'ín koma nga tisa ítjòn nga Nainá jaàjiiin jñà xi mìtsà xita judío nga naxandá-la koma. ¹⁵ K'oaá s'ín mangàsòn 'én koni s'ín kiskìi jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁶ K'e nga koma iskan, kítjopen òjngòò k'a nga kìndàyà xitse-na kjotíxoma-la xitaxá ítjòn David xi jye its'oòn; jè xi jye chixoña, òjngòò k'a síkixiya-na;

sùikíjna jngòò-na xita xi kotíxoma ngajo-la David,

¹⁷ mé-ne jñà xita xi i'nga kohótsji-ne Nainá, ngats'ìi xi mìtsà xita judío, jñà xi 'ín ts'an tít'aà.

¹⁸ K'oaá tsò Nainá, nga tsibénojmi kjohítsjeèn xi tjin-la skanda tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁹ 'An, k'oaá xán-nò nga mìkiì sinè-la kjoa xi 'in tjin jñà xi mìtsà xita judío, jñà xi nchifátjìya-la nga Nainá nchifít'aà-la. ²⁰ Ta jè xi mochjeén nga síkasén-lá xojòn mé-ne nga mìkiì skine ngats'ìi tsojmi xi ya sinchá nguixkòn kjoaxkòsòn; tikoá kì tì kjoa chijngui s'ín-ne, mì tì kii skine-ne jní kò ngats'ìi yijo-la cho xi mìkiì xixteèn jní-la. ²¹ Skanda

kjòtseé, xkì xi ján naxandá tjin xita xi bixkejiin xojon kjotixoma xi kiskii Moisés ya ni'ya ingo sinagoga nga jiin jiin nachrjein nga nachrjein nikjaya.

²² Jña xita xi tsibixaya-la Jesús ko ngats'ii xita naxandá-la Cristo ko xita jchínga xi ya otixoma, tsajooya-ne nga jaajiin i'nga xita xikjin xi kisikasén ján Antioquia. Jña kitjaajiin Judas xi tikoá Barsabás 'mì ko Silas, jña xita xi ndaà yaxkón ya ijiin naxandá-la Cristo. Tsobáhihtako Pablo ko Bernabé. ²³ Kisik'a jngoò xojon xi tsò:

“Ngajen, xita xi tsibixaya-la Jesús ko xita jchínga, nihixat'aà-nòjen jño xi mitsà xita judío 'mì-nò xi 'ndsé chibá it'aà ts'e Cristo xi titsajnaà ya naxandá Antioquia, ko i'nde Siria ko Cilicia. ²⁴ Jyeé kina'ya-jen nga i itjokajiin i'nga xita xi ijchòkon-nò nga sii siko-nò nga chjako-nò 'én xi síkits'ón-jiin-la inima-nò, tanga mitsà ngajen tsatixá-lajen. ²⁵ Ngats'ii-jen, k'oaá s'in kichòdsòn-lajen nga kinikasén i'nga-nòjen xita tsajen xi kiikon-nò. Tsobáhihtako xinguiáá Pablo ko Bernabé, xita xi 'ño matsjacha-jen. ²⁶ Jña xita koi, jye k'oas'in tsibínè-la yijo-la nita mé kjo'in xi komàt'in xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁷ Titsanikasén-nòjen Judas ko Silas; ngats'ii 'én xi tjit'aà xojon, jña xita koi keènojmiya ijngoò k'a-nò xi tà 'én koòko-nò. ²⁸ Ngajen ko Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kisaseèn-najen nga mì kjo'ño koma-nò kjoa ts'e kjotixoma xi 'in tjin; tà koi-né xi ndaà mochjeén: ²⁹ nga mikii ma chjinee yijo-la cho xi ya biyaà nguixkon xkòsòn; mikii ma chjinee jni ko mikii ma chjinee yijo-la cho xi mikii xixteèn jni-la; tikoáá kì tì kjoa chijngui nìs'in-là; tsà chjaàxìn-là yijo-nò ngats'ii kjoa koi, ndaà s'e; k'e chibá.”

³⁰ Xita koi, k'e nga jye kisihiat'aà xikjin, nitoón kii skanda ján Antioquia; k'e nga ijchò tsibixkóya ngats'ii xita-la Cristo, kisingatsja xojon xi 'ya. ³¹ Jña xita naxandá-la Cristo, k'e nga jye tsibixkejiin xojon, tsjaá komà-la nga ijchò-la 'én xi kisijehikon. ³² Jè Judas ko Silas tikoáá Nainá chja ngajo-la; ndaà kisijehikon jña xita-la Cristo; kitsjaà-la nga'ño. ³³ Xita koi, kjin nachrjein tsibitsajna Antioquia. Nga komà iskan kisihiat'aà xikjin, kii-ne Jerusalén; kiikon-ne jña xita xi kisikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas ndaà kisaseèn-la nga tsibijna Antioquia.] ³⁵ Jè Pablo ko Bernabé, yaá tsibitsajna Antioquia; tsakóya-isa 'én-la Nainá tikoá kiihjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tikoáá kjin xita xi kje'ei' kisixákjoò.

K'e nga chinchat'aà xìn-la xikjin jè Pablo ko Bernabé

³⁶ K'e nga komà iskan, Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tikjiaàn ijngoò k'aá kòhokji naxandá nanda tsibènojmiá 'én-la Nainá mé-ne nga jchaá kó s'in títajna xita xinguiáá.

³⁷ Jè Bernabé mejèn-la kjiko Juan, xi tikoá Marcos 'mì; ³⁸ tanga jè Pablo mikii kisaseèn-la nga jè kjiko, koi kjoa-la nga kitsjeiin takòn ján Panfilia nga mì tì kii tsobáhihtako-ne nga kisixá jè xá xi tjíma-ne. ³⁹ K'oaá s'in komà-ne nga kisakò kjoa nga mikii kjòngàsòn 'én-la; chinchat'aà xìn-la xikjin; jè Bernabé kiiko Marcos; kiisòn-nda skanda Chipre. ⁴⁰ Jè Pablo, jaajiin Silas nga tsobáhihtako. Jña xita-la Cristo kisikitsajnyaya tsja Nainá nga kii. ⁴¹ Kii kòhokji nangui Siria ko Cilicia nga ya chinchima nga isa ndaà kisi'ño ikon jña xita naxandá-la Cristo.

16

K'e nga jè Timoteo tsobáhihtako Pablo ko Silas

¹ Pablo, k'e nga ijchò naxandá Derbe ko Listra, ya kisatiikjoò jngoò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi Timoteo 'mì; nea-la xita judío-né xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo. Tanga jè na'èn-la xita griego-né. ² Jña xita-la Cristo xi títajna Listra ko Iconio 'ño ndaà kisikijna Timoteo. ³ Pablo mejèn-la nga jè koahitako; k'oaá komà-ne nga kisit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga ndaà kijna-ne Timoteo it'aà ts'e xita judío; nga jña xita xi ya i'nde-la jyeé beè nga na'èn-la Timoteo, xita griego-né. ⁴ Ngats'ii naxandá nanda jahato, k'oaá kitsò-la nga katasíkitasòn kjoakixi xi tsajooya-ne jña xita xi tsibixaya-la Jesús ko xita jchínga xi títajna Jerusalén xi otixoma ya ijiin naxandá-la Cristo. ⁵ Jña xita naxandá-la Cristo, isaá 'ño ndaà mokjeiin isa-la; nachrjein nchijòn tímakjin-ya xita xi nchimokjeiin-la.

K'e nga jè Pablo kisiniñá jngoò-la xita Macedonia

⁶ Jè Inima Tsjeè-la Nainá mìkì kitsjaà'nde-la Pablo kò xita xi kjihjta kò nga 'én-la Cristo kù sika'bí ján nangui Asia; k'oaá ma-ne nga ya jahatojiin nangui ñánda 'mì Frigia kò Galacia. ⁷ K'e nga ijchò chrañàt'aà-la nangui Misia mején-la nga ján kjoì nangui Bitinia, tanga jè Inima-la Jesús mìkì kitsjaà'nde-la. ⁸ Tà jahato Misia, ijchò skanda naxandá Troas. ⁹ Nga jye títsajna Troas, Pablo, k'e nga nitjen, tsatsejèn jngoò-la xita koni tsà nijñá tí'biì-la xi nangui Macedonia i'nde-la xi tsasijna kixi nguixkòn Pablo. Tsibít'si'ba-la, kitsò-la: “Nchroboí i nangui Macedonia. Tichját'aà-nájen.” ¹⁰ Pablo, k'e nga jye kijtseè kjoa koi, nitòon tsitsajna ndaà-jen nga tsanguì-jen ján nangui Macedonia; k'oaá s'ín kjòchija-najen nga kixí kjoa nga Nainá tichja-najen mé-ne nga sika'bí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya i'nde jè.

Kós'ín komà nga jè Pablo kò Silas kù ndayá ya naxandá Filipos

¹¹ K'e nga itjo-najen ya naxandá Troas, kichjoé jngoò-jen chitso, tsanguí kixi-jen ya nangui xi kijnajiin ndá xi 'mì Samotracia; xi komà inchijòn jngoò k'a tsanguì-jen skanda naxandá Neápolis. ¹² Itjo-najen Neápolis, tsanguí-jen Filipos, jngoò naxandá ítjòn ts'e i'nde Macedonia xi 'ñó tjoé-la nga 'ñó it'aà ts'e Roma. Kjìn nachrjein tsitsajna-jen ya i'nde jè. ¹³ Jngoò nachrjein nikjaya tsanguí jngoò-jen i'nde indii naxandá ñánda tífa jngoò xajngá nandá nga k'oa's'ín kinikitsjeèn-jen nga tjín jngoò i'nde ñánda chjat'aà-la Nainá xita judío. Tsitsajna-jen; kinokjoàkò-jen it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñá íchjín xi maxkóya ya i'nde jè. ¹⁴ Ya tíjnajiin jngoò chjoón xi 'mì Lidia xi otijna nikje chjì xi sko kjoàn isén-la; yaá i'nde-la ñánda 'mì Tiatira; ndaà beèxkón Nainá; jè Nainá kiskíx'ajjìn kjòhítsjeèn-la nga ndaà tí'nchré koni s'ín tichja Pablo. ¹⁵ Komà bautizar Lidia kò ngats'ìi xita ni'ya-la; xi komà iskan tsibít'si'ba-najen kitsò:

—Jñò tsà kixí kjoa nga mokjeíin-nò nga 'an, ndaà mokjeíin-na it'aà ts'e Nainá, tíkjiaán ni'ya-na, ya sikjáyaá.

Ngajen kjo'ñó tsitsajna-jen.

¹⁶ Jngoò nachrjein k'e nga titsahonguí-jen i'nde ñánda nokjoàt'aà-lajen Nainá, kisatíikjoé jngoò-jen tsòti chí'nda xi inima ch'o-la neií tíjiin inima-la; maá-la bíndaà nga kot'aàson xita. Jñà nei-la tsòti jè, ndaà jchán síkijne ton nga koi xá s'ín. ¹⁷ Tsòti jè, kùtjingui-najen; 'ñó chja tjingui-najen, nga tsò:

—Xita koi, chí'nda-la Nainá-né xi 'ñó jeya tíjna; tijñà-ne xi bénojmi-nò ndiyá xi kitjokàjiin-nò kjo'in.

¹⁸ Jè tsòti, kjìn nachrjein k'oa's'ín kitsò-najen. Pablo chaán kòjti-la, kisikátjifaya'a; kùichja-la jè tjo neií xi tíjiin inima-la. Kitsò-la:

—It'aà ts'e Jesucristo, k'oaá xan-lè, títjokàjiin inima-la tsòti jè.

Tik'eé-ne kjòndaà-ne.

¹⁹ Jñà nei-la, k'e nga kijtseè nga kitjaàxin-la kjoa xi ma-la, nga mì tì kù kisikijne-ne ton, kitsobà'ñó Pablo kò Silas, kùkò nguixkòn xitaxá. ²⁰ Chinchá osen ñánda títsajna xitaxá, kitsò:

—Jñà xita koi xi xita judío, fi kátsji kjosì i naxandá-ná. ²¹ Kjotíxoma xi okóya mìkì ndaà tjín, mìkì tjí'nde-ná nga chjoé, mìkì k'oa's'ín s'eén, koi kjoa-la nga xita Roma-ná jñá.

²² Ngats'ìi xita naxandá saà kondra kù-la jè Pablo kò Silas; jñà xitaxá kitsjaà okixi nga tsatejndajno nikje-la, ikjoàn tsajá-la. ²³ K'e nga jye 'ñó tsajá-la, ingajò, kiskinìs'en ndayá; ikjoàn kitsjaà-la okixi jè xita xi síkinda ndayá nga ndaà kátasíkinda xita koi. ²⁴ Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga kits'ìi-la okixi, yaá chinchá iya ñánda isa 'ñó tjín. Tsibít'aà'ñó ndsoko it'aà ya ts'e ndayá.

²⁵ K'e nga jye ijchò osen nitjen, jè Pablo kò Silas, nchichjat'aà-la Nainá kò nchiseè-la; jñà xita xi i'nga xi tikoa kjo'in títsajna, tà nchi'nchré-la. ²⁶ Tik'e-ne tà nitòon j'ìi jngoò ch'ón xi 'ñó jchán ts'a. Jñà xotjoa-la ndayá kitáx'a, tikoa jñà na'ñó kichá cadena xi tjít'aà 'ñó-ne xita xi títsajna ndayá, jngoò k'a kitjajnda'ñó. ²⁷ Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga jaá-la, kijtseè nga tix'á yije xotjoa-la ndayá. Kisikítsjeèn, maá-la tsà jyeé tsanga yije xita

xi títsajna kjo'in. Kiskoé jngoò kichá ndojò nga mejèn-la sìk'en yijo-la. ²⁸ Jè Pablo, k'e nga kijtseè, nitoón 'ñó kiichja-la kitsò-la:

—Ki k'oaá nikoji yijo-lè; íi títajna yije-jen.

²⁹ Jè xita xi síkinda ndayá kisijé jngoò ni'in nga kjòhiseèn-ya ndayá; chiba-la tíhotsé-né k'e nga jahas'en cuarto ñánda títsajna Pablo ko Silas; ikjoàn kisikatjen yijo-la ya ingui ndsoko. ³⁰ Ikjoàn tsachrje-ne ndayá Pablo ko Silas; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿mé xi s'iaàn nga kitjokajñaà kjo'in?

³¹ Pablo ko Silas kitsò-la:

—Kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kitjokajñoò kjo'in ngaji ko ngats'iì xita ni'ya-lè.

³² K'eé tsibénajmí-la 'én-la Na'èn-ná ngats'iì xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³³ Tijè-ne nitjen jè, jè xita xi síkinda ndayá, tsanínno ñánda kitii-la Pablo ko Silas; xita jè tikoa komà bautizar kóhotjín xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³⁴ Nga jye komà iskan, kiiko ni'ya-la nga tsakjèn kjoò kóhotjín xita ni'ya-la xi ngui tà kjotsja nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

³⁵ Nga komà inchijòn, jña xitaxá kisikasén policía-la nga kisikasén-la okixi jè xi síkinda ndayá nga tà k'oas'ín kàtitjo-ne Pablo ko Silas. ³⁶ Jè xita xi síkinda ndayá kisikí'nchré Pablo kitsò-la:

—Jña xitaxá, jyeé kàtsjá-na okixi nga ma kitjondejí-nò. Ndaà tanguí-nò.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngajen xita Roma-nájen. [Mikii tjí'nde nga taxki siko-najen.] Tanga kis'eé-najen yá nga nguixkon naxandá k'e nga skanda tikj'eé 'ya-la mé jé xi tjín-najen; tanga i'ndeí mejèn-la nga tà kjoa chijé kochrje-najen ndayá; jña kàtjanchrobá sobà nga kàtchrje-najen.

³⁸ Jña policía, k'oaá s'ín kii kénajmí-la jña xitaxá koni s'ín kitsò Pablo. K'e nga kii'nchré jña xitaxá nga jè Pablo ko Silas nga xita Roma, tsí ndaà kitsakjòn. ³⁹ K'eé niton kii nga tsachrje-ne ndayá Pablo ko Silas; ikjoàn tsibítsi'ba-la kjoa xi komàt'in; kitsò-la nga ta kjondaà kàtitjojin naxandá. ⁴⁰ Pablo ko Silas, k'e nga jye itjo-ne ndayá, kii ni'ya-la chjoón xi 'mì Lidia. Yaá tsohóko nojmí xikjín xi ngàsòn mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga 'ñó kàt'eé-la ikon; ikjoàn kii-ne.

17

K'e nga kisakò kjoasiì ján Tesalónica

¹ Jahato Anfípolis ko Apolonia, ijchò Tesalónica ya naxandá ñánda tjín jngoò ni'ya ingo sinagoga xi ts'e xita judío. ² Jè Pablo, koni s'ín kjit'aà, jahas'en jè ni'ya ingo sinagoga; ján nachrjein nikjáya tsajoóya-ne nga kiskoòta'ya Xojon-la Nainá. ³ K'oaá s'ín tsibénajmí-la nga jè Cristo k'oaá s'ín tjínè-la nga kiyá tikoaá jaáyaá-la it'aà ts'e kjoabiyaà. Kitsò-la:

—Jesús xi 'an tibenojmí-nò, jé-né xi Cristo [xi xó k'oas'ín tjínè-la nga kjoii].

⁴ Tjín i'nga xita judío xi kòkjeiín-la; yaá tsoháhitako Pablo ko Silas. Tikoaá kjin íchjín ítjòn kòkjeiín-la ko xita griego xi beèxkón Nainá. ⁵ Tanga jña xita judío xi mikii mokjeiín-la, kjòchinikeè Pablo ko Silas. Tsibíxkóya xita ts'eè xi tà jyò tjíma; tsibíts'ia kjoasiì ya naxandá; kii kjaán-t'aà ni'ya-la xita xi 'mì Jasón nga tsohótsji Pablo ko Silas nga mejèn-la sìkíjna osen nga nguixkon naxandá. ⁶ Tanga mikii kisakò-la ñánda tjina Pablo ko Silas; kjo'ño komà-la nga tsachrje ni'ya jè Jasón ko i'nga xita-la Cristo xi ya títsajna nga kiiko nguixkon xitaxá; 'ñó kiichja kitsò:

—Jña xita koi xi síkits'ón xita xi tjín nga títsa isò'nde; jyeé j'ii i'nde tsaján. ⁷ Ngats'iì xita koi, jè Jasón kitsjaà'nde-la ni'ya-la. Saà kondraá fi-la kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma; k'oaá tsò nga tjín ijngoò xitaxá ítjòn xi Jesús 'mì.

⁸ Jña xitaxá ko xita naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, kòjtii-la. ⁹ Jè Jasón ko xita xi i'nga tsibíchjítji yijo-la it'aà ts'e xitaxá nga komà tsibítsajnandejí-ne.

K'e nga tsibítsajna naxandá Berea Pablo ko Silas

¹⁰ K'e nga jye kòjñò, jñà xita-la Cristo nitoón kisikasén jè Pablo kò Silas skanda ján naxandá Berea. K'e nga ijchò i'nde jè jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. ¹¹ Jñà xita xi títsajna Berea, isaá ndaà tjin kjohítsjeèn-la mì k'oaà-ne koni xi títsajna ya Tesalónica; isaá niton kòkjeiin-la 'én-la Nainá kò nachrjein inchijòn tsibíxkejiin Xojon-la Nainá nga mejèn-la skoe tsà kixií kjoa koni tsò 'én xi okóya Pablo. ¹² Kjin xita judío kòkjeiin-la tikoá kjin íchjín ítjòn kò xita x'in kòkjeiin-la xi xita griego. ¹³ Jñà xita judío xi títsajna Tesalónica, k'e nga kiì'nchré nga jè Pablo kò Silas ya títsajna Berea, nga 'én-la Nainá nchibénojmí, kiì ya naxandá jè nga kiì kinchá'a xita mé-ne nga kisakò-ne kjoasiì. ¹⁴ Jñà xita-la Cristo, nitoón kisikasén Pablo ján indiì ndáchikon; tà jè Silas kò Timoteo tsibítsajna ya Berea. ¹⁵ Jñà xita xi tsoháhtakò Pablo nga kiì kiní indiaà, kiìkò skanda Atenas. K'e nga jye j'ù-ne xita koi, 'ya-la okixi Silas kò Timoteo nga nitoón kjitjingui-la Pablo.

Kó tsò 'én xi kiìchja Pablo k'e nga tsibijna ján Atenas

¹⁶ Pablo, k'e nga tjna naxandá Atenas nga tíkoña-la Silas kò Timoteo, 'ño baá komà-la nga kijtseè nga ya naxandá jè, 'ño kjin xkòsòn beèxkón. ¹⁷ Ya ni'ya ingo sinagoga tsajoókjoòkò xita judío kò xi taxki xita xi beèxkón Nainá; nachrjein inchijòn tsohóko ngats'iì xita xi bixoña ya nditsin. ¹⁸ Nachrjein koi tjin i'nga xita xi tsakóya kjohítsjeèn ts'e xita epicúreo kò xita estoicos nga tsajoókjoò Pablo. Tjin i'nga xi tsò:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi chjaya, nga siì s'ín nga chja?

Tikoáá tjin i'nga xi tsò:

—K'oaá ma-ná, kj'eí-la nainá tíhokóya.

Koií k'oas'ín kitsò-ne nga jè Pablo, jè tíbénojmí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁹ K'eé kiìkò jngodò i'nde ñánda 'mì Areópago. Kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A komaá isa ndaà kénojmí-nájen jè kjotíxoma xitse xi ngaji okoòyi? ²⁰ Ñó kj'eí tsò. Mejèn-najen nga jcha-jen kó tsòya-ne.

²¹ Koií okitsò-ne nga jñà xita Atenas kò xita xi xìn nangui-la xi ya títsajna, tà jè xi mejèn-la nga skoe kò koma kjoóya-ne ngats'iì kjoa xitse.

²² Pablo, tsasíjna kixi nga jngodò osen-la i'nde Areópago, kitsò:

—Ngats'ioò xi i'nde-nò Atenas, k'oaá s'ín tibexkon-nò; 'ño ndaà yaxkón jñà xi nainá 'mì-la. ²³ K'e nga jáhatoaà jñà ingo ñánda bixoñaà, kijtseè jngoàà ingo ñánda tíjt'aà 'én xi tsò: “Nainá xi mìkiì yaxkon-la.” Jè xi jñò yaxkón, nas'ín mì kì yaxkon, tijè-ne xi 'an benojmí-nò.

²⁴ Jè Nainá xi tsibíndaà isò'nde, ngats'iì tsojmí xi tjin nga tíjtsa isò'nde, jè xi nei-la ngajmiì kò nangui; mìtsà ya tíjnaya ingo xi tsja xita bíndaà-ne. ²⁵ Tikoáá, nimé xi mochjeén-la it'aà tsaján. Ta saá jè tísíkiñakon-ná, tsjá-ná tjo xi chjoaán, tsjá-ná ngats'iì xi mochjeén-ná.

²⁶ 'Nainá, jngodò xita kisikjeén nga tsibíndaà ngats'iì xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde; kiskoòsòn-la kótjin nachrjein kítsajna kò ñánda kítsajna, ²⁷ mé-ne nga kátátsji-ne Nainá, nas'ín k'oas'ín kátas'ín koni jngodò xita xi mìkiì tsejèn-la nga ótsjijno ótsjit'aà nangui. Tanga Nainá, mìtsà kjiin tíjna; chraña tíjnat'aà-ná. ²⁸ Koni s'ín kitsò jngodò xita tsajòn xi 'ño chjine: “Jñá, ki'ndí-la Nainá 'mì-ná.” Kixií kjoa, nga jè tsjá-ná nga títsajnaoáan nga níkaníyá nga títsajnasoán isò'nde. ²⁹ Tsà kixi kjoa nga ki'ndí-la Nainá 'mì-ná, mì k'oas'ín síkítsjeén nga Nainá jñà isén xi kicha oro xi kicha plata kò xi ndajo xi xita bíndaà-ne tsja koni s'ín tjin kjohítsjeèn-la. ³⁰ Nga sa ítjòn Nainá kitsjaà'nde-né nga tíjñò-la xita. Tanga i'ndeí, k'oaá s'ín tsjá okixi nga tíjtsa isò'nde nga jñà xita kátasíkajno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne. ³¹ Nainá jye tsibíjna jngodò nachrjein nga kixi koìndaajiin ngats'iì xita isò'nde. Jaajiin jngodò xita xi kitsjaà-la okixi nga jè koma xitaxá xi koìndaajiin-la ngats'iì xita. Kò k'oaá s'ín tsakó nga kixi kjoa k'e nga kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà.

³² K'e nga kiì'nchré-la kjoa ts'e nga faáya-la mik'en it'aà ts'e kjoa biyaà, tjin i'nga xita xi tà tsijnò'nga-né kò tjin i'nga xi kitsò:

—Jñà kjoa koi, kj'eif nachrjein kiná'ya-jen.

³³ Pablo, k'eé itjojiin-la. ³⁴ Tanga tjín i'nga xita xi ya títajna nga kòkjeín-la: jngòd xita xi 'mì Dionisio xi ya chja-ne ts'e xita xi títajnajtín xi 'mì Areópago; tikoá jngòd chjoón xi 'mì Dámaris, kò xita xi kj'eif isa.

18

K'e nga kisixá Pablo ya Corinto

¹ K'e nga jye komà iskan, Pablo itjojiin Atenas, kii Corinto. ² Yaá kiskaàkjoè jñà xita judío xi 'mì Aquila kò chjoón-la xi 'mì Priscila. Ján nangui-la ñánda 'mì Ponto. Sà ta k'eé j'i-ne nangui Italia koií kjoa-la nga jè Claudio xi xita sko-la tsachrje kjoótixoma nga ngats'i xita judío kítjokàjiin naxandá ítjòn xi 'mì Roma. Pablo kiikon jñà xita koi. ³ Jñà xita koi, tikoá koií xá s'ín jè xá xi s'ín Pablo nga ni'ya nikje bíndaà. Yaá tsibijnako nga kisixákjoè. ⁴ Nga jiin jiin nachrjein, k'e nga nachrjein nikjaya, Pablo fi ya ni'ya ingo sinagoga nga fi káko jñà xita judío kò xi mìtsà xita judío nga kàtakjeín-la.

⁵ K'e nga j'i-ne Macedonia, jè Silas kò Timoteo, jè Pablo nguì koií xá kis'iin nga tsibenojmí-la 'én-la Nainá jñà xita judío. Kitsò-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne]. ⁶ Tanga jñà xita judío, tà kondraá kii-la Pablo koá kiichjajno-la; k'oaá s'ín komà-ne jè Pablo tsibítajne nikje-la xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá], kitsò-la:

—Jé tsajòn-nó tsà mikii mokjeín-nò; 'an jye kisikitasoàn nga tsibenojmí-nò 'én. I'nde, jñà tífikenojmí-la jñà xi mìtsà xita judío.

⁷ Pablo, itjo ni'ya ingo sinagoga; kii jngòd ni'ya-la xita xi ya chrañà'taà tíjna xi 'mì Ticio Justo xi ndaà beèkón Nainá. ⁸ Crispo, jè xi xita ítjòn-la ni'ya ingo sinagoga, kòkjeín-la 'én-la Nainá, ngats'i xi xita ni'ya-la; tikoá kjin xita Corinto xi kii'nchré 'én xi tsakóya Pablo kòkjeín-la, ikjoàn komà bautizar. ⁹ Jngòd nitjen jè Pablo, k'oaá komà-la koni tsà nijñà kits'i-la; Na'èn-ná kiichja-la, kitsò-la:

—Kì jyò bijni, kò kii tsakjoèn-jèn, tinókjoa-né. ¹⁰ Mì yá xita kó siiko-lè, 'aán tijnako-lè; i'nde jè, kjin ma xi xita ts'an ma.

¹¹ Pablo, jngòd nó osen tsibijná Corinto nga tsakóya 'én-la Nainá.

¹² K'e nga xitaxá gobernador tsibijná jè xi 'mì Galión ya i'nde Acaya, jñà xita judío tsajoóya-ne nga kitsobà'ño Pablo; kiiko ni'ya osen mé-ne nga kisindaàjiin-la. ¹³ Kitsò-la jè xitaxá xi gobernador tíjna:

—Xita jè naxandá tífinchá'a nga kj'eif s'ín beèkón Nainá; mì k'oaá s'ín koni s'ín tjín kjoótixoma ts'e Roma.

¹⁴ K'e nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsò-la xita judío:

—Tsà jngòd kjoa xi tse tjín kò 'in tjín, tjínè-la nga 'an kíndaàjñà; ¹⁵ tanga tà 'én-né, tà kjoótixoma tsajòn-nò; tà jñò tindaàjñò; 'an mikii skongájñà kjoa koi.

¹⁶ Ikjoàn tsachrje ni'ya osen. ¹⁷ Ngats'i xita griego kitsobà'ño jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, jè xi 'mì Sóstenes. Kiskaàn-kò ya ni'ya osen nga nguixkon xitaxá. Tanga jè xitaxá Galión, mikii kisís'in-la.

Kii s'ín kii jngòd k'a-ne Pablo ya Antioquía

¹⁸ Pablo, kjin nachrjein tsibijná isa ya Corinto. Iskan kisihixat'aà jñà xita 'ndse, kii-ne Siria. Tsobáhijtakò Priscila kò Aquila. Ya Cencrea tsibijnó-la sko koni jngòd chiba xi okó nga jye kisikitasòn koni s'ín kitsjaè-la tso'ba Nainá. ¹⁹ K'e nga ijchò Éfeso, yaá tsibítajna Priscila kò Aquila. Pablo, ján kii ni'ya ingo sinagoga nga tsajoókjoè jñà xita judío xi ya bixoña. ²⁰ Jñà xita koi tsibítai'ba-la Pablo nga isa kjin nachrjein kàtijnako, tanga Pablo, mikii kòkjeín-la. ²¹ Kisihixat'aà xita xíkjin kitsò-la:

—Tsà Nainá mejèn-la, iskan kjoikon jngòd k'a-nò.

Ikjoàn tsibijnaya chitso nga kii. ²² K'e nga ijchò Cesarea, kii ján Jerusalén nga kisihixat'aà xita naxandá-la Cristo. Ikjoàn kii skanda Antioquía. ²³ Kjín nachrjein

tsibìjna Antioquía; iskan kiì kóhokji i'nde Galacia kò Frigia. Kisì'ño ikon ngats'iì xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

K'e nga kiichjaya Apolos ya Éfeso

²⁴ Ya Éfeso ijchò jngòd xita judío xi 'mì Apolos xi ján i'nde-la Alejandría, jngòd xita xi 'ño ndaà ma-la chjaya. Ndaà tíjiin-la it'aà ts'e Xojon-la Nainá. ²⁵ Jè Apolos, xó kiskoòta'yà-ne ndiyá-la Nainá; 'ño tsja beè-la inima-la nga nguì kixíí chjaya tìkoaá tsakóya it'aà ts'e Jesús; jé kjoa ts'e bautismo nas'ín tà jè tíjiin-la ts'e Juan. ²⁶ Apolos, 'ño tjin ikon nga kiichja ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kiì'nchré jè Priscila kò Aquila, it'aà xìn kiìkò nga isa kixi tsakóya-la ndiyá-la Nainá. ²⁷ Apolos, k'e nga kjòmejèn-la kiì ján i'nde Acaya, ngats'iì xita-la Cristo kisì'ño ikon nga komà kiì. Ikjoàn kiskì jngòd-la xojon jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna ján i'nde Acaya nga skoétjò jè Apolos k'e nga kijchò. K'e nga ijchò Acaya, 'ño ndaà tsasìkò jña xita xi kitsjaà-la kjondaà Nainá nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo. ²⁸ Apolos, 'ño ndaà tsajoókjoò jña xita judío ya nguixkòn naxandá nga kisikítsajnajyò nga it'aà ts'e Xojon-la Nainá, nguì ndaà tsakó-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne].

19

K'e nga ijchò naxandá Éfeso jè Pablo

¹ K'e nga tákó ya tjna Apolos ya naxandá Corinto, jè Pablo, kjìn i'nde jahatojiin xi nindòd choòn nga ijchò Éfeso. Yaá kiskaàjiin i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

² Kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo?

Jña xita koi kitsò:

—Ngajen mìkiì tíjiin-najen tsà tjin Inima Tsjeè-la Nainá.

³ Pablo kitsò-la:

—¿Kó s'ín komà bautizar?

Jña xita koi kitsò:

—It'aà ts'eé bautismo-la Juan komà-jen.

⁴ Pablo kitsò:

—Kixíí kjoa. Juan, kis'iin bautizar xita xi kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga k'oaá s'ín kitsò-la xita naxandá nga kàtakjeiín-la it'aà ts'e Jesús, jè xita xi iskan kjoíí.

⁵ K'e nga jye kiì'nchré 'én koi, ikjoàn komà bautizar it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

⁶ Pablo, k'e nga jye tsohósòn-la tsja, jña xita koi jahas'en-jiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, ikjoàn kiichja 'én xi kj'eíí tsò tìkoa kiichjaya ngajo-la Nainá. ⁷ Ngats'iì xita koi, tejò ma xi xita x'in.

⁸ Pablo, jàn sá tsibìjna Éfeso nga xkì xòhoto fi ya ni'ya ingo sinagoga; mìkiì tsakjón nga bénojmiya, 'ño kiichjako xita nga kàtakjeiín-la kós'ín otíxoma Nainá. ⁹ Tanga tjin i'nga xita xi kisitájaàjiin inima-la, mìkiì kòkjeiín-la koni s'ín tíhokóya Pablo. Ch'oo kiichja nga nguixkòn xita it'aà ts'e ndiyá xitse-la Cristo. Pablo, k'eé tsasit'aà xìn; kiìkò yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kiìkò jngòd ni'ya escuela ñánda okóya xita xi 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ne nga nàchrjein nchijòn. ¹⁰ Pablo, jò nó tsibìjna nga tsakóya-la xita. K'oaá s'ín komà nga kiì'nchré 'én ndaà-la Na'èn-ná Jesucristo ngats'iì xita judío kò xi mìtsà xita judío xi títsajna naxandá ts'e nangui Asia. ¹¹ Nainá, tseé kjoxkón kis'iin nga jè kisikjeén Pablo. ¹² Skanda jè pahito-la kò nikje xi sikjeén Pablo f'íikjaá xita nga fikò-la xita xi xk'én. K'e nga jye siko jña nikje, mandaà-ne ch'in xi tjin-la; tìkoaá bitjokàjiin-ne inima ch'o-la neíí xi tíjiin inima-la.

¹³ Tjin i'nga xita judío xi xkì xi ján naxandá tjima nga ochrjekàjiin inima-la xita xi inima ch'o-la neíí tíjiin inima-la. Mejèn-la k'oa tìs'ín sikkaxkì 'ín-la Jesús nga koxkiì-la xita. Tsò-la jè neíí:

—It'aà ts'e Jesús xi jè Pablo okóya otíxoma-lè nga tìtjokàjiin inima-la xita koi!

¹⁴ Jngoò x̄ita judío xi 'mì Esceva xi x̄ita sko-la no'miì, k'oaá s'ín mejèn kis'iìn ixti-la xi itoò ma-ne. ¹⁵ Tanga jè x̄ita neií, jngoò k'a kiichja-la kitsò-la:

—'An bexkon-ná Jesús, t̄ikoaá bexkon-ná Pablo; tanga j̄nò, ¿yá x̄ita-nò?

¹⁶ Jè x̄ita xi inima ch'o-la neií t̄jiìn inima-la kiskaàn-ko j̄nà ixti koi; kitsjoònè kitsjoòfe; kisikijne-la nga itoò ixti. Itjo ni'ya, ikjoàn tsanga nga laká kjoàn koi kjoa-la nga 'ñó kisiki'on. ¹⁷ Ngats'iì x̄ita judío kò xi mìtsà x̄ita judío xi t̄jín ján naxandá Éfeso, ki'nchré kjoa xi komà; tà kitsakjòn-né. Ìsaá 'ñó ndaà kijtseèxkón Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁸ K̄jìn x̄ita xi jye mokjeiìn-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j'iì kénojmi nga nguixkòn x̄ita nga ch'o t̄jín xá xi kis'iìn nga s̄a ítjòn. ¹⁹ T̄ikoaá k̄jìn ma x̄ita t̄j'e j'iìko yije libro xi kisikjeén nga t̄isa ítjòn nga tsaká. Chinchájiìn ni'ín nga kitìi nga nguixkòn yije x̄ita. K'e nga komà kindá jè ch̄jì-la libro xi kitì, icháte jmiù tòn plata t̄jín-ne ch̄jì-la. ²⁰ K'oaá s'ín komà-ne nga 'ñó tsangasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tsee nga 'ñó kis'e-la.

²¹ K'e nga jye jyehet'aà kjoa koi, Pablo kisikítsjeèn nga ján kjoì Jerusalén, kjoahato nanguì Macedonia kò Acaya. K'oaá s'ín kisikítsjeèn nga t̄ikoa mochjeén-né nga ján kjoì naxandá Roma. ²² K'eé kisikasén ingajò x̄ita xi síchjât'aà-la ján nanguì Macedonia, jè Timoteo kò Erasto; kò jè Pablo, yaá tsibìjna chiba nachrjein Ìsa ya nanguì Asia.

Mé kjoa-ne nga kjoasiì kis'e ya naxandá Éfeso

²³ J̄nà nachrjein koi, 'ñó tse kjoasiì kis'e ya Éfeso, koií kjoa-la Ndiyá x̄itse-la Cristo. ²⁴ Jngoò x̄ita xi 'mì Demetrio xi síxáko k̄ich̄a plata, bíndaà xkósòn-la ts'e ingo-la Diana. Ngats'iì x̄ita xi síxáko 'ñó ndaà síkijne tòn. ²⁵ Tsibíxkóya ngats'iì x̄ita-la xi síxáko kò x̄ita xi k̄j'eíí xi t̄ikoa koi xá s'ín, kitsò-la:

—Ngats'ioò j̄nò, 'ya-nò nga jè xá koi, bijne-ná tòn. ²⁶ Tanga t̄ikoaá t̄itsa'ya-nò, kò t̄itsana'yà-nò nga jè x̄ita xi 'mì Pablo, k'oaá s'ín binchá'a yije x̄ita nga mì xó tsà nainá xi tsja x̄ita sindaà-ne. K̄jìn ma-ne xi jye jahat̄j̄ya-la, mìtsà t̄a ì Éfeso, kóhok̄ji jngoò itjand̄i nanguì Asia. ²⁷ Jè kjoa koi, mìkiù ndaà t̄jín. Mìtsà tà koi kjoa-la nga chíja xá xi 'nè. T̄ikoaá t̄jín-la kjoskon tsà chíja ingo-la nainá xi 'mì Diana, jè xi 'ñó 'nga t̄jna nga mì t̄i kiì skoexkón-ne x̄ita; kò yaá chíja kjoajeya-la; mìtsà tà ì Asia nga yaxkón, t̄jtsaá isò'nde.

²⁸ J̄nà x̄ita, k'e nga kiù'nchré 'én koi, 'ñó kòjti-la, ikjoàn 'ñó kiichja nga kitsò:

—j'Nga kàt̄jna Diana ts'e naxandá Éfeso!

²⁹ Kóhok̄ji naxandá kis'e kjoasiì; kitsobà'ñó jè xi 'mì Gayo kò Aristarco. Ingajò x̄ita koi, yaá kjihijtakò Pablo; ján ì'nde-la nanguì Macedonia. Fàhat̄jen fàhania, kiìko ni'ya teatro ñánda bixoña x̄ita naxandá. ³⁰ Pablo, mejèn jahas'en t̄jingui-la ni'ya nga k̄ich̄jajiìn-la x̄ita naxandá tanga j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo mìkiù kitsjaà'nde-la. ³¹ T̄ikoaá yaá t̄itsajna i'nga x̄ita xi xá t̄jín-la ts'e nanguì Asia xi amigo ts'e Pablo. Kisikasén-la 'én nga mì ya kjoas'en-jiìn ya ni'ya teatro. ³² Ya ni'ya teatro ñánda chixoña x̄ita, mìkiù 'ya-la mé kjoa xi t̄jín. Xk̄i xi ján ch̄ja, k̄akj'eíí k̄akj'eíí tsò nga jngoò ìjngoò. Ìsaá k̄jìn ma-ne xi mìkiù t̄jiìn-la mé kjoa xi t̄jín ì'nde jè. ³³ J̄nà x̄ita judío tsasìjna osen Alejandro nga kisikích̄ja. Jè Alejandro, k'eé kiskim̄itjen tsja nga kisikítsajnajyò x̄ita. Mejèn-la nga kosiko x̄ita judío. ³⁴ J̄nà x̄ita, k'e nga kijtseèxkon Alejandro nga x̄ita judío, ngats'iì, 'ñó kiichja nga ta jngoò jtaá kiichja, kitsò:

—j'Nga kàt̄jna Diana ts'e naxandá Éfeso!

Koni jò-la hora kiichja nga okitsò. ³⁵ Jè x̄ita xi t̄jín-la secretario ts'e naxandá, k'e nga jye kisikítsajnajyò x̄ita naxandá kitsò-la:

—Ngats'ioò xi x̄ita Éfeso 'mì-nò, 'ya-nò nga ngats'iì x̄ita xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde beè-né nga ì naxandá Éfeso t̄jín-la kindá ingo-la kò xkósòn-la xi nea-ná Diana xi 'ñó 'nga t̄jna xi ngajmiù j'iì-ne. ³⁶ N̄jngoò xi koma k̄jna'ma kjoa koi. Mochjeén-né nga mì taxk̄i s'een; ítjòn t̄ikítsjeèn. ³⁷ J̄nà x̄ita xi j̄nò kòf'ikòò ìjndé, nì mé kjoa xi kòhótsji it'aà ts'e ingo; t̄ikoaá mìtsà jè nea-ná Diana kàchjajno-la. ³⁸ Tsà jè Demetrio kò x̄ita xi síxáko, tsà mé kjoa xi t̄jín-la kò x̄ita xi k̄j'eíí, t̄jín x̄itaxá xi ma-la bíndaajiìn, koa t̄jín ni'ya osen ñánda

sindaàjiin mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ³⁹ Jñò, tsà mé xi mejèn-isa-nò, kàtasijna jngoò junta ts'e xita naxandá xi kixi tjin nga kàtasindaàjiin koni s'in tíchja kjotixoma. ⁴⁰ Jè kjoa xi kòma i'nde, tjin-la kjoskon tsà jè xitaxá ítjòn ts'e Roma kichja'nchré-ná nga kjosii titsabinchaátsjaá. ¿Mé kindá xi k'oiá?

⁴¹ K'e nga jye okitsò xita jè, kii yije-ne ni'ya-la xita.

20

K'e nga kii Pablo ya nangui Macedonia ko Grecia

¹ K'e nga jye kisikjoàn-la kjoasii, Pablo tsibíxkóya yije xita xi kota'yat'aà-la Cristo nga kitsjaà-la 'én xi ndaà tsò nga kisi'ñojiin ikon. Ikjoàn, kisihixat'aà xíkjín nga kii ján nangui Macedonia. ² Koni s'in tsajmeè nga kii, jahato ngats'iì naxandá nga ndaà kisi'ñojiin ikon jña xita-la Cristo; ijchò skanda Grecia. ³ Pablo, jàn sá tsibijna Grecia. K'e nga jye tìbijnandaà nga skoé jngoò chitso nga jye tífi ján Siria, kisijin-la nga jña xita judío, k'oaá s'in tjinndaà-la nga mejèn-la sikk'en; kisikátji-ne, ndiyá Macedonia kii ijngoò k'a-ne. ⁴ Tsoháijtakò jè Sópater xi Berea i'nde-la, ti-la ma Pirro; jè Aristarco ko Segundo xi Tesalónica i'nde-la; Gayo xi Derbe i'nde-la; ko Timoteo; tikoáá ya tjiko Tíquico ko Trófimo xi Asia i'nde-la. ⁵ Jña xita xinguiáá koi, kii ítjòn-né skanda ján Troas. Yaá kiskodña-najen. ⁶ K'e nga jye jyehet'aà jña nachrjein-la s'eí nga bichiaá inchrájin xi tsjin-la na'yo san, tsitsajna jngoò-jen chitso ya Filipos; ikjoàn tsanguijiin-ndá-jen; xi komà 'òn nachrjein ijchòtjingui-lajen ján Troas; yaá tsitsajna jngoò xomàna-jen.

K'e nga tsibijna Pablo ján Troas

⁷ Jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomàna chixoña yije-jen nga kinixkoaya-jen inchrájin; jè Pablo 'ño ndojò kiiko nga tsibénojmiya 'én-la Cristo. Tíchja-né skanda kó nga ijchò osen nitjen, koií kjoa-la nga komà inchiòn jye tífi-ne. ⁸ Ya cuarto xi kijnasòn-'nga ts'e ni'ya ñánda titsajna-jen, kjin lámpara títi. ⁹ Jngoò chíti xi 'mì Eutico tíjnajto ventana-la ni'ya xi jàn piso tjin-la. Koa jè Pablo nga 'ño ndojò kiiko 'én xi tsibénojmi, jè chíti kisijnafè nga 'ño nijña-la. K'e nga jye 'ño kjinafè, kiskaàngui skanda it'aà nangui. K'e nga kitjámittjen, jyeé k'en. ¹⁰ K'eé inchròbàjen Pablo; kitsobàkjá, kitsò: —Ki tsakjoèn-jèn, tíjnakon-né.

¹¹ Ikjoàn kii mijin ijngoò k'a-ne ya cuarto ñánda titsajna; kisixkoaya inchrájin, koa tsakjèn-ko xíkjín. Ijngoò k'a tsibíts'ia nga kiichjaya skanda kis'e-la isén. Ikjoàn kii-ne. ¹² Jña xita kiiko-ne ni'ya-la jè chíti; jye tíjnakon-ne; k'oaá tjin kjoa xi isa ndaà kjòtsja-la xita.

K'e nga itjo-ne Pablo ya Troas nga kii ján Mileto

¹³ Ngajen, tsanguì ítjòn-nájen, tsitsajna-jen chitso skanda ján Asón; yaá tsitjaàch-jaajto-jen Pablo; k'oaá kitsò nga ndiyá ndsokoó kii-ne. ¹⁴ K'e nga jye ijchò-jen ján Aso, yaá kiskaàkjoè-jen Pablo; tsibijnayako-najen chitso; tsanguí-jen skanda ján Mitilene. ¹⁵ Itjo-jen Mitilene. Nga komà inchiòn, tsitjaajto-jen Quío. Xi ma-ne jò nachrjein ijchò-jen Samos. Yaá Trogilio kinikjáya-jen. Xi komà jàn nachrjein ijchò-jen Mileto. ¹⁶ Jè Pablo, k'oaá s'in kisikítsjeèn nga tà kjoahato kixií Éfeso; kisixátíya-la yijo-la nga mikii tsibijna Asia; jè xi mejèn-la nga isa niton kijchò Jerusalén tsà koi nachrjein-la ya tíjna k'e nga kitjo s'eí ts'e Pentecostés.

'Én xi kiichjako Pablo jña xita jchínga ts'e naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso

¹⁷ Pablo, k'e nga tíjna Mileto, kiskinikjáá jña xita jchínga xi tjin-la xá ya jjiin naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso. ¹⁸ K'e nga ijchò jña xita jchínga, kitsò-la:

—Jñò, ndaà tíjiin-nò kós'in tíjnakò-nò skanda tjen-ne k'e nga j'iaa i nangui Asia. ¹⁹ Nga kjit'aà nachrjein, 'ño indaàkjoa tìsixá-la Nainá; mì k'oaá kji ndáxkoaàn bixteèn nga otojñaà kjoa koií kjoa-la koni s'in síko-na jña xita judío nga bíchjoà ikon-na. ²⁰ An, mikii jyò ótjna nga benojmiya-nò ngats'iì kjoa xi mochjeén-nò xi kjondaà tsajòn. Benojmiya-nò ñánda bixoña xita ko ni'ya-nò. ²¹ K'oaá s'in benojmiya yije-la, ngats'iì

xita judío ko xi mitsà xita judío nga kàtasíkajno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, Nainá kàtjít'aà-la ko kàtakjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²² I'ndeì, ján tífia Jerusalén; tsejèn ma-na nga jè kjo'ñoó tífikò-na Inima Tsjeè-la Nainá. Mìkì tìjìin-na mé kjoa xi komat'ian; ²³ ta jè-né nga kijjndà naxandá ñánda bijchoa, jè Inima Tsjeè-la Nainá, k'oaá s'ín bénojmiya-na, k'e nga kijchoa Jerusalén, ndayá kótijna, tse kjo'in siikjiaán. ²⁴ Kjoa ts'e kjo'in, mìkì makájno-na nas'ín siik'en-na xita. Jè xi mejèn-na nga ndaà sikitasoàn. Ndaà sikjehet'aà xá xi kitsjaà-na Na'èn-ná Jesucristo nga sika'biá 'én ndaà-la it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Nainá.

²⁵ I'ndeì, k'oaá xan kixi-nò ngats'ioò jñò xi kiyaxkon-ná nga tsibenojmí-nò kjotíx-oma-la Nainá, mì tì kù jchaxkon-ná. ²⁶ I'ndeì, k'oaá xan-nò, tsà mìkì mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesús, mitsà 'an tjín-na jé tsà kjo'in s'e-nò. ²⁷ Nga 'an, jyeé tsibenojmí yije-nò kó s'ín tjín kjoa xi tjíndaà-la Nainá; ñimé xi tsibì'ma-nò. ²⁸ Jñò, tikindaa yijo-nò, tikoa tikindaa naxandá-la Cristo xi jè kisikijne nga ko jní-la. K'oaá s'ín tikindaa koni jngoò paxtò ts'e orrè nga jè xá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁹ 'An, be-ná, k'e nga koma iskan, nga jye kjián, kjoahas'en-jìin-nò xita xi kj'eí koni tsején ts'en xi mejèn-la siikje xita naxandá-la Cristo. ³⁰ Tikoa kitjokàjìin xi tì xita tsajòn-nò xi kj'eí kjotíxoma kokòya xi mitsà kixi kjoa; kjiko xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga skónachan-la. ³¹ Tìtsajnakon; tikítsjeèn, 'an, jàn nó tsohótijnako-nò ko nachrjein ko nitjen bìxteèn ndáxkoaàn nga tsibenojmíya-nò kós'ín sijchá yijo-nò.

³² I'ndeì, ndí 'ndsè, ngats'ioò, tsja Nainá sikítsajnyaya-nò. Tikoa sikítsajnjìin-nò 'én-la Nainá it'aà ts'e kjotsjacha xi tjín-la, jè 'én xi koma tsjá-la nga'ñoó inima-nò. It'aà ts'e 'én koi tjoé-nò kjotjò ján ngajmì k'e nga tjoé yije-la xita tsjeè-la Nainá. ³³ 'An, ñimé xi jaajìin-na, ñi ton, ñi nikje xi ts'e xita. ³⁴ Jñò, ndaà tìjìin-nò nga ndsaa kisixá-na nga kisikijne ngats'iì tsojmì xi kinìchjeén-jen ko xita xi tìtsajnakò-na. ³⁵ K'oaá s'ín tsakoòya-nò, mochjeén-né nga sixá mé-ne nga sichját'aà-lá jñà xita xi 'in tìtsajna; tikítsjeèn 'én-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsò: “Isaá ndaà machikon-t'in jñà xita xi tsjá mì k'oaà-ne jñà xita xi tjoé-la.”

³⁶ K'e nga jye okitsò, ikjoàn tsasijna-xkó'nchi Pablo, kiichjat'aà-la Nainá kóhotjín xita. ³⁷ Ngats'iì kiskindàya, kitsobàkjá ko kiskine'a Pablo. ³⁸ Jñà xita, tsí 'on komà-la jè 'én xi kitsò Pablo nga mì tì kù skoexkon-ne xikjín. Kù kinì indiaà skanda ñánda kijna chitso.

21

K'e nga kù Pablo ján Jerusalén

¹ K'e nga jye kinìhixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitsajnyaya-jen chitso; tsanguí kixi-jen naxandá jìin-ndá ñánda 'mì Cos; xi komà inchijòn ijchò-jen naxandá Rodas, ikjoàn tsanguí-jen skanda naxandá Pátara. ² Ya Pátara síjna jngoò chitso xi tifi Fenicia; jè tsitsajnyaya-jen nga tsanguí-jen. ³ K'e nga tsitjaajìin-ndá-jen, ki'ya-jen nangui jìin-ndá ts'e Chipre xi kijna ya ngaskón-najen; tanga tsanguí kixi-nájen skanda Siria. Jè chitso, yaá kisasijna indì ndáchikon Tiro nga yaá chinchá ch'á-la xi 'ya. ⁴ Ya Tiro, kiskaakjò-jen xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, itoò nachrjein tsitsajnakò-jen. Jñà xita koi kitsò-la Pablo nga mìkì kjoì ján Jerusalén; jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibenojmíya-la. ⁵ K'e nga jye ijchò jngoò xomàna nga tìtsajna-jen, ikjoàn itjo jngoò k'a-jen. Tsobáhijtakò yije-najen jñà xita-la Cristo, ko íchjín-la ko ixti-la skanda ján indì najnchra. Ko yaá indì ndáchikon chinchá-xkó'nchi-jen nga kinokjòat'aà-lajen Nainá. ⁶ Ikjoàn kinìhixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitjaas'en-jen chitso koa jñà xita koi, kù-ne ni'ya-la.

⁷ Yaá jyehet'aà nga tsitjaajìin-ndá-jen nga itjo-najen Tiro skanda ijchò-jen Tolemaida. Yaá kinìhixat'aà-jen xita xinguiá it'aà ts'e Cristo; jngoò nachrjein tsitsajnakò-jen. ⁸ K'e nga komà nchijòn, tsanguí-jen ján Cesarea. Ijchò-jen ni'ya-la Felipe, xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jè xi taña kitjaajìin-kò jñà xita xi itoò ma-ne nga kisixáko naxandá-la Cristo. Yaá kinìkjáya-jen ni'ya-la. ⁹ Ñijòn ma ixti íchjín xongó-la xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰ Kjìn nachrjein tsitsajnakò-jen Felipe. Yaá j'ù jngoò

xita xi 'mì Agabo xi inchrobà-ne Judea jè xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹¹ K'e nga ijchòkon-najen, kiskoé sincho xi bijnakjá Pablo. Tsibí'ño tsja kò ndsòkò, ikjoàn kitsò:

—K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá: kí's'ín koi't'aà'ño jña xita judío ján Jerusalén jè xita nei-la sincho jè; ikjoàn sùngatsja xi mìtsà xita judío.

¹² Ngajen kò xita Cesarea, k'e nga kina'ya-jen 'én koi, tsibìtsi'ba-lajen Pablo nga mìkiì kjoì Jerusalén. ¹³ Tanga jè Pablo kitsò:

—¿Mé xi ma-nò? ¿Mé-ne chihindáya-nò? Kì nìba-là inima-na. 'An tíjngòè takoàn nga kàtít'aà'ño-na nas'ín kàtasík'en-na xita ján Jerusalén xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁴ Mikì komà kichjaàxìn-lajen kjohìtsjeèn-la; tà k'oaá ki'mì-lajen:

—K'oas'ín kàtitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá.

¹⁵ Xi komà iskan, tsibìxkó-jen tsojmì-najen, ikjoàn tsanguí-jen Jerusalén.

¹⁶ Tsobáhijtakò i'nga-najen jña xita-la Cristo xi Cesarea i'nde-la. Kùko-najen ya ni'ya-la xita xi 'mì Mnasón xi Chipre i'nde-la. Xita jè kjòtseé kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kinìkjáyako-jen.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo ijchò Jerusalén

¹⁷ K'e nga ijchò-jen Jerusalén, jña xita-la Cristo xi ya títsajna, tsjaá komà-la nga kiskoétjò-najen. ¹⁸ Xi komà inchijòn, tsanguì-jen kò Pablo ni'ya-la Jacobo; yaá títsajna ngats'ì xita jchínga xi otíxoma ijìin naxandá-la Nainá. ¹⁹ Pablo kisìhixat'aà xita koi, ikjoàn tsibénojmi yije-la kjoa xi tís'ín Nainá it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío nga jè tísíkjeén Pablo xá xi tís'ín. ²⁰ K'e nga kù'nchré 'én koi, jeyaá kisikíjna Nainá. Ikjoàn kitsò-la Pablo:

—Jì ndí 'ndsè, tí'ya-né nga jña xita judío jyeé 'ño kìn jmiì ma-ne xi mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús. Ngats'ì xita koi, 'ño mejèn-la nga kítasòn kjotíxoma xi Nainá kitsjaà-la Moisés. ²¹ Tanga jye xó kù'nchré xi it'aà tsiji nga k'oaá xó s'ín okòdya-la ngats'ì xita judío xi títsajnajìin ya naxandá-la jña xi mìtsà xita judío nga mì xó tì kù sùkítasòn-ne kjotíxoma-la Moisés; kàtasíchija xó kjotíxoma xi tjin-ná xi xita judío 'mì-ná, tikoà mì xó tì kù sít'aà chiba-la jña ndí ixti kjoa ts'e circuncisión. ²² ¿Mé xi s'eén? Kjo'ño-né kji'nchré xita nga i tijni. ²³ K'oaá s'ín t'iin koni s'ín 'mì-lèjen; i títsajnajìin ñijòn-najen xita xi sùkítasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga sùtsjeèya yijo-la. ²⁴ Tikoii jña xita. Tìtsjeèyi yijo-lè kò xita koi. Tíchjì nga kàtasijno-la tsja skò mé-ne nga skoe-ne xita xi kj'eíi nga mìtsà kixi kjoa koni tsò-lè xita. Yaá skoe-ne nga tikoáá ngaji nìkitasòin kjotíxoma-la Moisés. ²⁵ It'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío xi jye mokjeíin-la 'én-la Cristo, jyeé kinìkasén-lajen xojòn koni s'ín kichòdòn-lajen nga mìkiì skìne tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-la; mìkiì skìne jní-la cho; tikoáá mìkiì skìne yijo-la cho xi mìkiì xíxteèn jní-la k'e nga biyaá; tikoáá kì tì kjoa chijngui sís'in-la.

K'e nga kindobà'ño Pablo ya ingo ítjòn

²⁶ Xi komà nchijòn, Pablo kùko nga ñijòn xita koi. Tañaá kisikítasòn kjotíxoma-la xita judío nga kisìtsjeèya yijo-la kjoa ts'e jé-la. Ikjoàn kù ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kisikí'nchré jña xita mé nachrjein kjoehet'aà nachrjein-la nga nchisìtsjeèya yijo-la; ikjoàn koma kjìko cho xi kjotjò ts'e Nainá nga jngòè ìjngòè.

²⁷ K'e nga jye kjomeè bijchó itod nachrjein, jña xita judío xi inchrobà-ne nangui Asia, kijtseèxkon Pablo nga ya tíjna ndìtsin ingo ítjòn; chinchá'a ngats'ì xita nga kitsobà'ño.

²⁸ 'Nó kiichja, kitsò:

—¿Ngats'iod xi xita Israel 'mì-nò, tìchjít'aà-nájen! Jè xita jè xi tsó'ba nga kijndà naxandá nga okòdya kjotíxoma xi kondra ts'e naxandá, kondra ts'e kjotíxoma-la Moisés, kò kondra-la ingo ítjòn. Skanda j'ùkoò xita xi mìtsà xita judío xi kisikas'en ya ndìtsin ingo nga sítjé jè i'nde tsjeè-la Nainá.

²⁹ Xita koi, koi kjoa-la nga k'oas'ín kitsò, k'e nga sa ítjòn kijtseèxkon Pablo ya ijìin naxandá nga taña tímakjòdò jngòè xi mìtsà xita judío xi 'mì Trófimo xi xita Éfeso; k'oaá s'ín kisikítasòn tsà tikoáá kùko-né ya ndìtsin ingo.

³⁰ Kóhokji naxandá kiì'nchré nga kjoasiì kisakò. Nìtoón chixoña xita. Kitsobà'ño Pablo; kjo'ño tsachrje ya nditsin ingo; ikjoàn tsibíchoajto-la xotjoa ingo. ³¹ Jye mejèn nchisík'en tanga nìtoón kiì'nchré jè xita sko-la soldado ts'e Roma nga kjoasiì kisakò naxandá Jerusalén. ³² Jè xita sko-la soldado, nìtoón kiichja i'nga-la soldado xi isa nangui xá tjín-la nga tsibíxkóya soldado-la; ikjoàn tsangachikon, ki ñánda tjín kjoasiì. Jña xita, k'e nga kijtseè soldado, k'eé kitsjeiin Pablo; mi ti kiì kiskaàn-ko-ne. ³³ K'e nga ijchò xita sko-la soldado, kitsobà'ño Pablo; kitsjaà okixi nga jò na'ño kicha cadena kisit'aà'ño Pablo. Ikjoàn kiskònangui yá xita-ne xi 'mì Pablo ko mé xi kis'iin. ³⁴ Jña xita xi kjìn ma-ne, xki xi ján chja; kakj'eíi kakj'eíi tsò nga jngoò ijngoò. Jè xita sko-la soldado, mìkiì kisakò-la mé kjoa xi komà nga 'ño siì nchis'in. Kitsjaà-la okixi soldado-la nga kàtjiko Pablo ján cuartel. ³⁵ K'e nga nchifimijìn-jno escalón, jña soldado tsa'nga Pablo, koií kjoa-la nga jña xita xi kjìn ma-ne xi tjingui-la, 'ño nchimats'en, ³⁶ nga tsò:

—Tik'eèn!

Kó kitsò Pablo nga kiichjatjì yijo-la

³⁷ Jè Pablo, k'e nga jye tífahas'en cuartel kiichja-la jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿A koma kichjako jngoò tjò-lè?

Jè xita sko-la soldado kitsò:

—¿A maá-lè nokjoi 'én griego? ³⁸ ¿A mìtsà ngaji xi xita Egipto i'nde-lè xi tsibíts'ij kjoasiì kò jngoò kò jò nó nga kiikoii ñijòn jmiì xita kjoasiì ján i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn?

³⁹ Pablo kitsò:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na Tarso, jngoò naxandá xi ndaà yaxkon-la ts'e nangui Cilicia; tjín-lè kjondaà, tjii'nde-ná nga kichjakoaa xita naxandá.

⁴⁰ Jè xita sko-la soldado, kitsjaà'nde-la; ikjoàn tsasijna kixi Pablo ya escalón; kiskimiit-jen tsja nga jyò kàtitsajna xita naxandá. K'e nga jye tsibítsajnajyò, kiichjako 'én hebreo, kitsò:

22

¹ —Ngats'ioò xi xita judío xinguiá 'mì-nò ko xi xita jchínga, tiná'ya 'én kixi xi kichjako-nò nga kichjatjia yijo-na.

² Jña xita, k'e nga kiì'nchré nga 'én hebreo kiichja, isaá jyò tsibítsajna. K'eé kitsò Pablo:

³ —'An, xita judío-ná. Yaá kits'ian Tarso, naxandá xi chja-ne Cilicia. Tanga ij Jerusalén kòjchá. Jè kiskoòta'yat'aà-la jè maestro Gamaliel. Nguì kixi tsakóya-na koni s'in tjín kjotixoma-la xita jchínga-ná. Nguì tjingò takoàn nga sikitasòn-la Nainá koni s'in 'nè jñò skanda nachrjein i'nde. ⁴ Nga sa kjòtseé, kiitjingui kondra-la jña xita xi fitjingui-la ndiyá xitse jè, skanda mejèn-na kisik'én. Tsibit'aà'ñoá, tikoá kiskinis'en ndayá íchjín, íchjá. ⁵ Jña xita sko-la no'miì, ngats'ii xita jchínga, ndaà kijtseè kjoa koi. Jña kitsjaà-na xojon nga kiiko-la xita xinguiá xi títsajna Damasco nga koma kjinchrobàkoaa i Jerusalén ngats'ii xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga s'e-la kjo'in.

Kó kitsò Pablo k'e nga tsibénojmí kó s'in komàt'in nga jahatjija kjohítsjeèn-la (Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶ K'e nga jye kjomeè bijchoa chrañat'aà-la Damasco, ijchò-la tsà nchisen, tà nìtoón tsatsejèn jngoò-na ni'in xi ngajmiì inchrobà-ne xi kjòhiseèn kóhokji nga jngoò itjandiì-na koni s'in tífia. ⁷ 'An, kiskaàjndòt'aà nangui. Ki'nchré 'én xi ijiin isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mitjingui kondra-ná?” ⁸ K'eé kiskònangui-la, kixan-la: “¿Yá-ne ngaji Na'èn?” Kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi Nazaret ts'an xi jì tì'mitjingui kondra-ná.” ⁹ Jña xita xi tjikoá, kijtseè ni'in nga kjòhiseèn, tà kitsakjòn-né, tanga mìkiì ki'ya-la 'én xi 'an kiichja-na. ¹⁰ K'eé kiskònangui-la kixan-la: “¿Mé xi s'iaàn, Na'èn?” Kitsò-na: “Tisítjiin, t'in kixi Damasco. Yaá s'enojmí yije-lè kó s'in tjíndaà kjoa xi s'iin.”

¹¹ Koi kjoa-la nga 'ño kjòhiseèn ni'in, 'an mi ti kiì kjòtsejèn-na. Jña xita xi tjikoá kitsobà'ño ndsaa nga kiiko-na skanda Damasco.

¹² 'Ya Damasco tǐjna jngòò xǐta xi 'mì Ananías xi ndaà beèxkón Nainá koni s'ín tǐchja kǐotǐxoma ts'e Moisés. Jè Ananías tǐkoáá ndaà yaxkón it'aà ts'e xǐta judío xi tǐtsajna ya i'nde jè. ¹³ K'e nga j'iù katsejèn-na Ananías, kitsò-na: “'Ndsè Saulo, kàtatáx'a-ne xkoiin.” Tǐk'eé-ne kitáx'a-ne xkooàn ikjoàn kiskòò'an Ananías. ¹⁴ Kitsò isa-na: “Nainá xi ts'e xǐta jchínga-ná jaàjiin-lè nga jchaxkoin mé xi mejèn-la; tǐkoá jchaxkoin jè xi Nguì Xǐta Kixi; kǐná'yi 'én-la xi jè sobà kǐchja-lè. ¹⁵ Jǐí kénójmí-la ngats'iù xǐta, ngats'iù kjoá xi tǐ'yi kǐ xi tǐna'yi. ¹⁶ I'ndeì, kǐ tǐ chiñà-ne. Tǐsǐtǐjin; kàtamai bautizar; tǐnókjoat'aà-la Na'èn-ná Jesús nga kàtatsjeèya jé-lè.”

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibénójmí-la kós'ín komà nga kǐikon jǐnà xi mìtsà xǐta judío

¹⁷ K'e nga j'i-na Jerusalén, kiaà ya ñánda tǐjna ingo ítjòn nga kǐchjàt'aà-la Nainá. Koni nijǐnà tǐ'biin-na, ¹⁸ tsatsejèn-na Na'èn-ná; kitsò-na: “Tǐxátǐyi, nǐton tǐtjokàjiin naxandá Jerusalén; ijndé, mì yá xi kǐi'nchré 'én-lè xi kǐnókjoayi it'aà ts'an.” ¹⁹ 'An kixan-la: “Na'èn, jyeé beèxkon-na nga 'an, xkǐ ni'ya ingo sinagoga kiaà nga kitsobà'ñoá xǐta, kiskinìs'en ndayá, tǐkoá kiskaàn-koáa jǐnà xi mokjeíin-la it'aà tsǐji. ²⁰ K'e nga kisik'en Esteban xi xǐta chí'nda-lè xi jè kitsjaà 'én tsǐji, tǐkoáá 'an yaá tǐjnaa; tǐkoáá kisijngòò takoàn nga kinik'en; skanda 'aán kitsobà nikje-la jǐnà xǐta xi kisik'en Esteban.” ²¹ Tanga jè Na'èn-ná kitsò-na: “T'in, ján siikasén-lè naxandá-la xi mìtsà xǐta judío xi kǐiin tǐtsajna.”

²² Jǐnà xǐta naxandá, ndaà nchi'nchré-la Pablo koni s'ín tǐchja; k'eé kòjti-la k'e nga kǐi'nchré 'én xi jyehet'aà-ne; 'nó kǐichja kóhotǐjin nga kitsò:

—Xǐta jè, kàtiyaà! jMikǐi ok'in-la nga kǐjnakon isa isò'nde!

²³ Jǐnà xǐta koi, isaá 'nó kǐichja isa, bítsajneè nikje-la koá bíxteèn chijo ni'nde. ²⁴ Jè xǐta sko-la soldado, kitsjaà okixǐ nga tsasǐjna'ya Pablo ya cuartel; tǐkoá kitsjaà okixǐ nga kàtajá-la mé-ne nga keènojímí-ne mé kjoá xi tsohótsǐji nga kondra fitǐjngui-la xǐta. ²⁵ K'e nga jye tǐjt'aà'ño, Pablo kiskònangui, kitsò-la jè soldado xi ya sǐjna, jè xi bít'in-la jǐnà soldado xi i'nga:

—¿A tsjá'ndeé-lè kǐotǐxoma nga k'oas'ín nǐkoi jngòò xǐta Roma xi kj'eè kǐi 'ya-la mé jé xi tǐjin-la?

²⁶ Jè xǐta xi bít'in-la jǐnà soldado xi i'nga, k'e nga kǐi'nchré nga xǐta Romaá Pablo, kǐikon jè xǐta sko-la soldado, kitsò-la:

—¿Mé xi sǐkoi xǐta jè? Nga xǐta Roma-né.

²⁷ Jè xǐta sko-la soldado kǐikon Pablo, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixí kjoá nga xǐta Roma-né?

Pablo kitsò:

—Kixí kjoá.

²⁸ Jè xǐta sko-la soldado kitsò-la Pablo:

—Tse jchán ton kisengui-na yijo-na nga xǐta Roma komà.

Jè Pablo kitsò:

—Tanga 'an, k'oaá s'ín kits'ian nga xǐta Roma-ná.

²⁹ Jǐnà xǐta soldado xi tǐjin-ne nga kojà-la, chinchat'aàxin; tǐkoáá jè xǐta sko-la soldado k'e nga kisijiin-la nga jè Pablo xǐta Roma-né, kitsakjòn-né koi kjoá-la nga jè kitsjaà okixǐ nga kisit'aà'ño Pablo.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibǐjna nguixkǐon xǐtaxá ítjòn-la xǐta judío

³⁰ K'e nga komà inchijòn, jè xǐta sko-la soldado mejèn-la nga ndaà skoe mé jé xi tǐjin-la nga k'oas'ín óngui-ne jǐnà xǐta judío. Kiskǐjnda'ño; ikjoàn tsibíxkóya xǐta sko-la no'miù kǐo xǐtaxá ítjòn-la xǐta judío; kǐiko Pablo, tsasǐjnangui nguixkǐon xǐta koi.

23

¹ Pablo kiskòò'an jǐnà xǐtaxá ítjòn kitsò-la:

—Jǐnò xi xǐta xinguiáá judío 'mì-nò, ngats'ioò, k'oaá xán-nò, kjohǐtsjeèn ts'an, k'oaá tsò nga ndaà tǐsǐkitasoàn koni s'ín mejèn-la Nainá skanda naxhrjein i'ndeì.

² Jè nò'miè íjtòn xi 'mì Ananías kitsò-la jñà xitá xi nchat'aà chrañà-la Pablo nga kàtasíjts'iin-'a tso'ba. ³ Tanga jè Pablo kitsò-la:

—¡Ngaji, xi jò isén tjín-lè, Nainá kàtasíjts'iin-'a ndsòboi! Ngaji, koií xá tijna-ne nga kíndaàjiin-ná koni s'ín tíchja kjotíxoma tanga ngaji, isaá níkatonè-la kjotíxoma nga mejèn-lè sijts'in-'a-ná.

⁴ Jñà xitá xi nchat'aà chrañà-la Pablo kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoàjno-la xi nò'miè íjtòn-la Nainá?

⁵ Pablo kitsò:

—'Ndsè, mìkiì bexkoan tsà jè xi nò'miè íjtòn tíjna. Kixí kjoa, k'oaá s'ín tíchja xojon kjotíxoma-la Nainá nga tsò: “Jè xi xitáxá sko-la naxandá mìkiì koma kínoàjno-la.”

⁶ Pablo, k'e nga kijtseèkon jñà xitá xi títsajna nga jò skoya ma; tjín xitá fariseo kò tjín xitá saduceo; 'nó kiichja, kitsò-la:

—'Ndseé, 'an, xitá fariseo-ná; ki'ndí-la xitá fariseo-ná; koií kjoa-la nga k'oas'ín títsindaàjiin-na nachrjein i'ndeí nga k'oaá s'ín mokjeiín-na nga faáya-la jñà xitá xi biyaa.

⁷ K'e nga k'oa kitsò Pablo, kjòjòya jñà xitá xi títsajna junta; tsibíts'ia jñà xitá fariseo kò xitá saduceo nga tsohótiko xíkjin. ⁸ Koi kjoa-la nga jñà xitá saduceo mìkiì mokjeiín-la tsà kixi kjoa nga faáya-la mik'en, tikoá mìkiì mokjeiín-la tsà tjín xi 'mì àkjale kò xi 'mì inima; tanga jñà xitá fariseo mokjeiín yije-la kjoa koi. ⁹ Ngats'ii xitá 'nó jchán kiichja; k'eé chincha kixi xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi ya chja-ne ts'e xitá fariseo, kitsò:

—Xitá jè, nímé kjoa xi ch'o tí'sín; tsà inima tsohóko kò tsà àkjale tsohóko; mìkiì koma jñà kíntcha ikón-lá Nainá.

¹⁰ Jè xitá sko-la soldado, k'e nga kijtseè nga isa 'nó makjan-la jñà xitá, kitsakjòn-né tsà ya sík'en Pablo. K'eé kiichja isa-la soldado; kitsjaà-la okixi nga kàtjiko ijngod k'a ján cuartel.

¹¹ Xi komà nchijòn nga nitjen, ijchò kasit'aà-la Na'èn-ná jè Pablo, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, k'oaá s'ín mochjeén nga kínoàjoi xi it'aà ts'an ján Roma, koni s'ín kínoàjoi i Jerusalén.

K'e nga jñà xitá judío tsajoóya-ne nga sík'en Pablo

¹² Nga kis'e isén, jñà xitá judío tsajoóya-ne nga sík'en Pablo; k'oaá kitsò nga mì kí kòkjen kò mìkiì skoí nandá; Nainá kàtatsjá-la kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sík'en Pablo.

¹³ Tsatoó ichán ma-ne jñà xitá judío xi k'oas'ín tsajoóya-ne. ¹⁴ Xitá koi, kiikon jñà xitá sko-la nò'miè kò xitá jchínga ts'e xitá judío, kitsò-la:

—K'oaá s'ín tsibìnè-lajen yijo-najen nga nímé xi chjine-jen, Nainá kàtatsjá-najen kjo'in tsà mìkiì kítasòn nga sík'en-jen Pablo. ¹⁵ Ngats'iod xi tjín-nò xá íjtòn ts'e Junta jè, kot'in-là jè xitá sko-la soldado nga kàtjanchrobáko nchijòn-le i nguixkoòn. Tà k'oaá tìn-là nga isa ndaà mejèn-nò jchaxkoòn kjoa xi tjín-la. Ngajen kítajnandaà-jen ya iya ndiyá nga sík'en-jen k'e nga tikj'eè fi ijndé.

¹⁶ Jè ti-la ndichja Pablo, ki'nchré kjoa xi tsajoóya-ne xitá judío; k'eé kiì kisikí'nchré Pablo ya cuartel. ¹⁷ Pablo kiichja jngod-la soldado, kitsò-la:

—Tikoi ti jè ñánda tíjna xitá sko-la soldado. Tjín 'én xi keènojmi-la.

¹⁸ Jè soldado kiìko jè ti ñánda tíjna xitá sko-la, kitsò-la:

—Jè Pablo xi tíjna ndayá kàchja-na kàtsò-na: “Tikoi ti jè.” Tjín xó 'én xi keènojmi-lè.

¹⁹ Jè xitá sko-la soldado, kitsobà'ñó tsja jè ti, kiìko it'aà xìn, kiskònangui-la mé 'én xi keènojmi-la. ²⁰ Jè ti kitsò:

—Jñà xitá judío, jye ndaà tsajoóya-ne [nga mejèn-la skónachan-lè]; síjé-lè nga kíkoji nchijòn-lè jè Pablo ján nguixkon xitáxá judío nga mejèn xó-la isa ndaà tjanangui-la mé kjoa xi tjín-la. ²¹ Ngaji, kí kiì mokjeiín-lè. Xitá koi, ma-la tsà ichán nga títsajnachjoà-la Pablo ya iya ndiyá nga mejèn-la sík'en. Jye k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga mìkiì kòkjen tikoá mìkiì skoí nandá skanda k'e nga sík'en Pablo. I'ndeí, tà jè nchikóna-la nga k'oi-la 'én-lè koni s'ín nchisíjé.

²² Jè xitá sko-la soldado, kitsò-la jè ti nga komaá kjoí-ne; kitsjaà-la okixi nga nijngod xitá keènojmi-la nga jè ijchò síkí'nchré.

K'e nga jè Pablo kichinìt'aà-là Félix xi xitaxá ítjòn

²³ Jè xitaxá sko-là soldado kiichja jò-là soldado-là xi bít'in-là soldado xi i'nga, kitsjaà-là okixi nga kàtasíkítsajnaandaà jò sìndo soldado xi ndsoko kjoì-ne, jàn kaàn kò te xi kohòyo kítsasòn-là, jò sìndo xi kichà lanza k'oa nga kjoì skanda ján Cesarea k'e nga kijchò xi ñijaàn nga kojñò. ²⁴ Tìkoa kitsjaà okixi nga kàtinchándaà kohòyo xi kíjnakjá-là Pablo mé-ne nga ndaà kjiko-ne nga ñimé xi komat'in skanda ñánda tíjna Félix xi xitaxá ítjòn. ²⁵ Jngoò xojon carta tsibíndaà xi tsò:

²⁶ “Tjín-lè kjondaà ngaji Félix xi xitaxá ítjòn tijni; 'an, xi Claudio Lisias 'mì-na síhixat'aà-lè. ²⁷ Xitaxá xi tísikasén-lè, jñà xitaxá judío kitsobà'ñó, kjomeé kisik'en, tanga 'an tsohósikooa nga kiikooa soldado-na nga jye kis'ejin-na nga xitaxá Roma-né. ²⁸ 'An, mejèn-na nga skoeé mé kjoa xi tjín-là. K'oaá komà-ne nga kiikooa ñánda títsajna xitaxá judío. ²⁹ K'e nga ijchòkooa, kisijiin-na nga tà koií kjoa-là xi kjotíxoma ts'e. Nì mé jé tjín-là nga kiyá; skanda mìkiì ok'in-là nga ndayá kíjna iya. ³⁰ 'An, kis'enojmi-na nga jñà xitaxá judío, k'oaá s'ín tsajoóya-ne nga mejèn-là sík'en chijé. K'oaá ma-ne nga jì tísikasén-lè. K'oaá tís'ín kixan-là jñà xitaxá xi óngui nga nguixkoiin kàtasindaàjin-là mé kjoa xi tjín-là kondra ts'e.”

³¹ Jñà soldado, k'e nga jye kitjoé-là okixi, kiiko Pablo k'e nga jye kòjñò skanda ján naxandá Antipatris. ³² Nga komà nchijòn jñà xitaxá soldado xi ndsoko kiì-ne, kisikátji-ne; inchrobà-ne skanda cuartel. Tà jñà kiiko Pablo soldado xi kohòyo títsajnasòn. ³³ Jñà xitaxá soldado, k'e nga ijchò Cesarea, kisingatsja jè xitaxá ítjòn xojon carta xi 'ya; tìkoa kisingatsja Pablo. ³⁴ Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jye tsibíxkejin xojon carta, kiskònangui ñánda i'nde-là Pablo. K'e nga jye kis'enojmi-là nga nangui Cilicia i'nde-là, ³⁵ kitsò-là:

—K'eé kji'nchrè-lè k'e nga kjoíi xitaxá xi óngui-lè.

Ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtamakinda, yaá kíjna ni'ya osen-là Herodes.

24

Kó kitsò Pablo k'e nga kiichjatji yijo-là nguixkon xitaxá ítjòn xi 'mì Félix

¹ K'e nga komà 'òn nachrjein, ijchò Ananías ya Cesarea xi xitaxá sko-là no'miì. Tjiko i'nga xitaxá jchínga xi xá tjín-là ts'e xitaxá judío tìkoa tjiko jngoò xitaxá xi 'mì Tértulo xi chjine xojon ts'e kjotíxoma. Jñà xitaxá koi kiikon Félix jè xi xitaxá ítjòn tíjna nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo. ² K'e nga jye ijchòkò Pablo nguixkon xitaxá, tsibíts'ia Tértulo nga kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e Pablo; kitsò-là Félix:

—Ngaji xi xitaxá ítjòn tijni, ndaà yaxkón-lèjen. Nga it'aà tsiji, 'ñó tísakó-najen kjoa'nchán. Ndaà xá xi tíbitasòn i naxandá-najen xi kjoa chjine tsiji. ³ Kjit'aà nachrjein, kóhokji ñánda títsajna-jen tjoé-najen kjondaà tsiji. Ndaà chjí-lè nga k'oa'sín nìchjít'aà-nájen. ⁴ Majìn-najen nga sù s'en-lèjen; tjín-lè kjondaà, tìná'ya itsé-nájen. ⁵ K'oaá s'ín ki'ya-jen xitaxá jè nga tíjtsa isò'nde 'ñó ch'o tjín kjoa xi ótsji nga síjòya xitaxá judío; jè-né xi xitaxá ítjòn-là xitaxá Nazaret xi síkjatjia ndiyá-là Nainá. ⁶ Tìkooa mejèn-là ch'o kisitjé Ingo Tsjeè-là Nainá, k'oaá ma-ne nga kindobà'ñó-jen. [Mejèn k'oa'sín siko-jen koni s'ín tíchja kjotíxoma tsajen, ⁷ tanga jè Lisias xi xitaxá sko-là soldado tsasiko. Kóo kjoats'en tsafaá'an-najen k'e nga jye tíjnaya ndsaa-jen. ⁸ Kò k'oaá kitsò Lisias nga jñà xitaxá xi óngui, jí kjoíi nguixkoiin nga síndaàjin.] Komaá ngaji sobà chjinangui-là mé-ne nga jcha-ne mé kjoa xi tjín-là nga ongui-jen.

⁹ Jñà xitaxá judío xi ya títsajna, tìkooa síngasòn 'én nga kixi kjoa. ¹⁰ Jè xitaxá ítjòn kiskímìtjen tsja nga kitsjaà'nde-là Pablo nga kiichja. Pablo kitsò:

—Jì xi xitaxá ítjòn tijni, tíjin-na nga kò kjìn nó tìníkitasòin xá i i'nde jè; k'oaá ma-ne nga kò kjotsja-na, tì'an kichjätji-na yijo-na. ¹¹ Ngaji, komaá kíjchátjiji. 'An, saá tjín-là tejò nachrjein nga kiaà Jerusalén ya ingo ítjòn nga kijtseèxkoán Nainá. ¹² Nì saá jngoò k'a 'ya-na nga xitaxá otikjoòkooa, tìkooa mì xitaxá naxandá binchaa'a ya nditsin ingo ítjòn, kò ni'ya ingo sinagoga, kò ya ijin naxandá. ¹³ Jñà xitaxá xi óngui-na mìkiì koma kòkixiya-là kjoa xi ónè-na. ¹⁴ K'oaá xán-lè xi nguì kixi kjoa, 'an, jè síkitasòn-là xi Nainá tsò-là xitaxá jchínga-najen; k'oaá s'ín síkitasòn koni s'ín tjín jè ndiyá xitaxá-là Cristo, jè xi tsò-là

jñà xitá koi nga ndiyá xìn-là Nainá-né. 'An, mokjeiín yije-na koni s'ín tíchja xojon ts'e kjetíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò ts'e xitá xi kiichja ngajo-là Nainá. ¹⁵ 'An, k'oaá tís'ín mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá koni s'ín mokjeiín-là jñà xitá xi óngui-na nga faáya-là xitá xi biyaà, jñà xi xitá kixi kò xi mìtsà xitá kixi. ¹⁶ Koií k'oa's'ín bìnè-là yijo-na nga tsjeè síkijna kjohtsjeèn-na nguixkon Nainá kò nguixkon xitá.

¹⁷ Nga jye kò kjìn nó mì tì kiì f'i-na naxandá-na Jerusalén, j'íí ìjngò k'a-na nga j'ìkò-là ton jñà xitá ima kò kitsjaà-là kjetjò Nainá. ¹⁸ K'oaá tjín kjoa xi tís'iaàn k'e nga jye kisitsjeèya yijo-na koni tjín kjetíxoma-là xitá judío. K'e nga kijtseè-na jñà xitá judío xi Asia ì'nde-là nga ya tijnáa ya nditsin ingo, mìtsà kjìn ma xitá xi títsajnakò-na. Tíkooá mìtsà kjoasiì tibìts'iaa. ¹⁹ Jñà xitá xi kijtseè-na ya nditsin ingo, tsà mé kjoa xi tjín-là xi kondra ts'an, jñà sabá kàtjanchrobá nga kàtatsjá 'én. ²⁰ Tsà majìn, jñà xitá xi ì títsajna kàtènojímí tsà mé jé kisakòt'aà-là it'aà ts'an k'e nga tsohótijna nguixkon xitaxá judío. ²¹ A xi koií jé xi tíma-na nga 'nó kichjà k'e nga tijnajiìn-là xitaxá judío nga kixan-là: “Nachrjein ì'ndeì tísindaajiìn-na nga mokjeiín-na nga faáya-là xitá xi biyaà.”

²² Jè Félix, ndaà tjiìn-là koni s'ín tjín ndiyá xitse ts'e Jesucristo. Tsibíchróbá kjoa koi. Kitsò:

—K'e nga kjoíí Lisias xi xitá skò-là soldado, k'ée skònangui-ìsa-nò kjoa xi tjín-nò.

²³ Félix kitsjaà-là okixi jñà soldado-là nga síkijna ìsa ndayá Pablo, tanga komaá kojmeèndeíí ya iya ndayá, tíkooá komaá kijchòkon xitá xíkjín kò amigo-là.

²⁴ K'e nga komà jàn ñijòn nachrjein, ijchò ìjngò k'a Félix; tjikò Drusila xi chjoón-là ma xi tikoá xitá judío. Kiskinikjaá Pablo nga mejèn-là kji'nchré-là kós'ín mokjeiín-là it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁵ Pablo, tsibénojímí-là kós'ín tjín xi kjoa kixi, mé xi s'éeen nga kíkjoán-là kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-ná; tikoá tsibénojímí-là nga sa nchrobá nachrjein nga Nainá kùndaajiìn. Félix tà kitsakjòn-né; k'ée kitsò-là:

—T'in-ne. Kj'eií nachrjein kichjà ìjngò k'a-lè k'e nga kò'a-na.

²⁶ Jè Félix, k'oaá s'ín tísíkìtsjeèn, mejèn-là ton kochrjekájno-là Pablo nga síkijnandeíí; k'oaá ma-ne nga kjìn k'a kiichja-là. ²⁷ K'e nga tsato jò nó, jahatjìya xá-là Félix. Jè jahas'en xi 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mejèn-là nga ndaà tsibìjnako jñà xitá judío; kiskìjina ìsa ndayá Pablo.

25

K'e nga jè Pablo tsibìjna nguixkon Festo

¹ Festo ijchò Cesarea nga jahas'en xitaxá ítjòn; xi komà jàn nachrjein itjo-ne Cesarea, kiì Jerusalén. ² K'e nga jye tjína Jerusalén, jñà nò'miì ítjòn kò xitá skò-là xitá judío ijchòkon nga tsohóngui Pablo; kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e. ³ Xitá koi, kisijé-là kjondaà jè Festo nga kàtjanchrobáko Pablo ya Jerusalén. K'oaá s'ín jye tjindaà-là nga kítsachjoà ikon-là ya iya ndiyá mé-ne nga sík'en-ne. ⁴ Tanga jè Festo, kitsò:

—Majìn, mìkìi koma, nga jè Pablo ndayá tjína ján Cesarea; 'an, jyeé ya tìfia. ⁵ Jñà xitaxá-nò koma koahitako-na ján Cesarea mé-ne koma kohòngui-ne xitá jè, tsà mé jé xi tjín-là.

⁶ Jè Festo tsibìjna-là tsà nguì jiìn nachrjein kò tsà te nachrjein ján Jerusalén; ìkjoàn kiì ìjngò k'a-ne ján Cesarea; nga komà inchijòn ijchò ni'ya osen, tsibìjnanè íxile-là ñánda otíxoma; ìkjoàn kiskinikjaá Pablo. ⁷ K'e nga jahas'en ni'ya osen Pablo, jñà xitá judío xi j'ìi-ne Jerusalén, kiì kinchat'aà chraña-là nga kitsjaat'in 'én ndiso xi 'nó ch'o tsò tanga mìkìi komà kjòkixiya 'én xi kitsjaat'in. ⁸ Pablo tsasìkò yijo-là kitsò:

—Nimé jé xi tsohotsjià xi kondra ts'e kjetíxoma-là xitá judío, nì jè kondra ts'e ingo ítjòn-là Nainá, nì jè kondra ts'e César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

⁹ Tanga jè Festo mejèn-là nga ndaà kijnako xitá judío; kiskònangui-là Pablo, kitsò-là:

—¿A mejèn-lè nga k'óin ján Jerusalén mé-ne nga ya kìndaàjñàà kjoa-lè?

¹⁰ Pablo kitsò:

—Jye ì tijnáa ñánda tjín kjetíxoma-là César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. Mochjeén-né nga ì kàtasindaajiìn-na. Ngaji ndaà tjiìn-lè nga nì mé kjoa tsohotsjià it'aà ts'e xitá judío.

¹¹ Tsà tǵín-na jé, tsà ok'in-la nga kiyá, tǵjngòò takoàn nga kàtasík'en-na; tanga tsà mì kixíj kjoa 'én xi tsját'in-na, mìkiì koma ya kóngatsja it'aà ts'e xita koi. Tikoáá-ne, jè kàtíndaàjiiin-na César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹² Jè Festo, k'eé tsajoóya-ne kò xita-la xi tǵtsajna kò junta, ikjoàn kitsò:
—Tsà k'oaá s'in nǵj nga jè César kǵindaàjiiin-lè, tà saá ján sikasén-lè.

K'e nga ijchò ján Cesarea jè xitaxá Agripa

¹³ K'e nga jye tsato chiba nachrjein, jè xitaxá Agripa kò Berenice kii ján Cesarea nga kisihixat'aà Festo. ¹⁴ Kǵjìn nachrjein tsibitsajna ya Cesarea; jè Festo tsibénojmí-la Agripa kjoa-la Pablo, kitsò-la:

—Jè Félix, jngòò xita kisikǵjnaya ndayá ijndé. ¹⁵ K'e nga tsohótijna ján Jerusalén, jǵnà xita sko-la nò'miì kò xita jchínga-la xita judío kitsjaà-na 'én nga óngui. Kisijé nga kàtiyaà. ¹⁶ 'An, k'oaá kixan-la nga jǵnà xitaxá Roma, mì taxkǵ sík'en xita k'e nga tikj'eè 'ya-la jé xi tǵjín-la. Ítjòn joó'a kjoa-la kò jǵnà xita xi óngui mé-ne nga koma kǵinchako-ne yijo-la. ¹⁷ Koí kjoa-la, k'e nga j'ii ijndé jǵnà xita koi, mìkiì kisichja nachrjein; nga koma inchiòn, nga jye tǵjnasoàn íxile-na nga tǵhotiixoma, nǵtoón kiskinikjaá xita jè. ¹⁸ K'e nga jye tǵtsajna osen jǵnà xita xi óngui, mìtsà koi kjoa tsohóngui koni s'in 'an tǵsíkǵsjeèn. ¹⁹ Tà k'oaá tǵjín 'én xi kitsjaat'in xi kondra ts'e Pablo koni s'in beèxkón Nainá kò it'aà ts'e jngòò xita xi 'mì Jesús xi jye k'en; tanga jè Pablo tsò-né nga tǵjnakon-né. ²⁰ 'An, mìkiì be mé xi s'iaàn it'aà ts'e kjoa koi. K'eé kiskònangui-la Pablo, a mejèn-la nga ján kjoi Jerusalén mé-ne nga ya sǵindaàjiiin-la kjoa xi finè. ²¹ K'oaá s'in kisijé Pablo nga jè César kǵindaàjiiin-la. Koí k'oaá s'in kitsjaà-na okixǵ nga ndayá tǵjnaya-isa skanda k'e nga koma sikasén-la César.

²² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Tikoáá 'an mejèn-na nga kǵj'nchrè-la xita jè.

Festo kitsò:

—Nchijòn-le kiná'ya-la.

²³ Nga komà inchiòn, ijchò Agripa kò Berenice. K'e nga jahas'en ni'ya osen 'ñó ndaà kisis'in-la. Kǵjihjtako jǵnà xita sko-la soldado kò jǵnà xita sko-la naxandá. Festo kitsjaà okixǵ nga kiichjaà Pablo. ²⁴ Festo kitsò:

—Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, ngats'ioò xi i tǵtsajnaà: chíitsejèn-la xita jè. Ngats'ii jǵnà xita judío, 'ñó sǵjét'aà-na ján Jerusalén kò i Cesarea nga 'ñó chja nga mejèn-la siik'en. ²⁵ Tanga 'an, nǵmé xi matsjit'aà-na it'aà ts'e nga mochjeén-la nga kiyá. Tanga tso'baá kisijé-ne nga jè kǵindaàjiiin-la César xi xitaxá sko-la tǵjna-la ngats'ii xita. 'An, k'oaá s'in kiskoòsòn-la nga ya siikasén. ²⁶ Tanga 'an, nǵmé kjoa xi matsji-na it'aà ts'e xita jè, kós'in sikasén-la xojòn jè César xi xitaxá sko-la tǵjna-la ngats'ii xita. K'oaá ma-ne nga sǵjét'aà-nò jǵnò xi i tǵtsajnaà kò ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, mé-ne k'e nga jye chjinangui-laá, 'an sakó-na okixǵ nga sikasén xita jè. ²⁷ 'An, k'oaá ma-na, nga nǵmé chjǵ-la tsà taxkǵ siikasén jngoaà xita xi ndayá tǵjna tsà mì sik'à jngòò xojòn xi 'ya-la mé jé xi tǵjín-la.

26

K'e nga kiichjatǵi yijo-la Pablo nga nguixkòn Agripa

¹ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tǵj'ndeé-lè nga kinókjoatǵi yijo-lè.

Pablo kiskímiitjen tsja; tsibíts'ia nga kiichjatǵi yijo-la; kitsò:

² —Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma kichjàkò-lè mé-ne nga kósikoaa yijo-na ngats'ii kjoa xi kondra ts'an tsját'in-na 'én xita judío. ³ Be-ná nga jǵ Agripa, tǵjiiin yijeé-lè ngats'ii kǵotíxoma xi tǵjín-la xita judío kò kjoa xi joóya-ne. K'oaá ma-ne sǵjét'aà-lè, tǵjín-lè kǵjondaà, tse t'iiin takoìn, ndaà tǵiná'ya-ná.

⁴ Ngats'ii xita judío tǵjiiin-la kós'in kisijchá yijo-na ján nangui-na kò Jerusalén tjen-ne nga sa ti kǵia skanda nachrjein i'ndeí. ⁵ Jǵnà xita koi, tsà mejèn-la komaá keènojmí-lè. Ndaà tǵjiiin-la nga 'an, nguì xita fariseo-ná; nga jǵnà xita fariseo xi isa 'ñó bínè-la yijo-la nga beèxkón kǵotíxoma-la Nainá mì k'oaá-ne koni jǵnà xita judío xi i'nga. ⁶ 'An mokjeiín-na

nga kítasòn kjoa xi tikoña-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jñà xita jchínga kjiìn-ná. Koií kjoa-la nga i tijnáa. ⁷ Nga tejò tje-la naxandá Israel, kò naxhrjein kò nitjen, jeya nchisikjina Nainá nga nchikoñaá-la nga kítasòn kjoa koi. K'oaá xan-lè ngaji Agripa, nga tikoií-ne kjondaà xi 'an tikoña-la; k'oaá ma-ne nga óngui-na jñà xita judío. ⁸ ¿Jñò, mé-ne nga mìkiì mokjeiín-nò nga Nainá sìkjaáya-la xita xi jye k'en?

K'e nga tsibenojmí Pablo kó kis'iìn nga kisijtikeè xita-la Cristo

⁹ 'An, nga sa kjòtseé, k'oaá s'ín kisikitsjeèn nga mochjeén-né nga kondra kjítjingui-la Jesús xi Nazaret i'nde-la. ¹⁰ K'oaá kis'iaàn ján Jerusalén. Jñà xita sko-la no'miì kitsjaà-na okixi nga kjìn xita tsjeè-la Nainá kiskinìs'en ndayá. K'e nga kinik'en xita koi, 'an tikoaá kjòjngò takoàn. ¹¹ Nga xki xi ján ni'ya ingo sinagoga, kjìn k'a kitsjaà-la kjo'in nga mejèn-na nga kàtichjajno-la Cristo. 'Nó kisijtikeè, skanda kiitjingui kondra-la ñánda xìn naxandá xi tjín isò'nde.

*Kó komà nga jahatjiya kjohitsjeèn-la Pablo
(Hechos 9:1-19; 22:6-16)*

¹² Koi xá kiì-na ján naxandá Damasco nga 'an tsatíxá-na jñà xita sko-la no'miì, tikoa kitsjaà-na okixi. ¹³ Ngaji, xi xitaxá ítjòn tijni, k'e nga ijchò nchisen, kjitsee ya iya ndiyá, jngòò ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi isa 'ñó ote tsejèn mì k'oaá-ne koni ts'e ts'oi. Ngui kisihiseèn-né nga jngòò itjandii-na kò ts'e xita xi tjikoa. ¹⁴ Chixòt'aà-jen nangui, ikjoàn ki'nchrè jngoaà 'én hebreo xi kiichjajiìn isén-na; kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mitjingui kondra-ná? Tijíí tiyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.” ¹⁵ 'An kixan-la: “¿Yá-né ngaji Na'èn?” Jè kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi tì'mitjingui kondra-ná. ¹⁶ Tisítjiin; tisijna kixij; koií xá kàyaxkon-ná nga 'an síxá-ná; jíí k'oií 'én, jè kjoa xi kà'yi kò kjoa xi iskan 'an kokoò sobà-lè. ¹⁷ 'Aán síkinda-lè it'aà ts'e xita naxandá-lè kò ts'e xi mìtsà xita judío. Yaá síkasén-lè ¹⁸ nga chíx'angui xkon nga mì tã tsjaà ya kinchimaya ndiyá jñò; ndiyá iseèn kinchimaya. Kàtinchat'aaxìn-la nga'ñó-la xita neií; Nainá kàtjìt'aà-la. K'e nga kòkjeiín-la it'aà ts'an, jchat'aà-la jé-la, tikoa s'e-la kjotjò xi tjoé-la xita naxandá-la Nainá xi xó kitjaajiìn-ne.”

¹⁹ Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, 'an mìkiì kisitájaajñà inima-na jè kjoa xi kjitsee kò xi ki'nchrè xi ngajmiì inchrobà-ne. ²⁰ Ta saá, tsibenojmí ítjòn-la jñà xita Damasco, ikjoàn tsibenojmí-la xita Jerusalén, tikoa tsibenojmí-la kòhokji nangui Judea, kò jñà xi mìtsà xita judío. K'oaá s'ín tsibenojmí-la nga kàtasikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. Nainá kàtjít'aà-la; ndaà kàtas'ín mé-ne nga jcha-la nga jye jahatjiya-la kjohitsjeèn-la. ²¹ Koií kjoa-la, jñà xita judío, kitsobà'ñó-na ya nditsin ingo; mejèn-la nga sìk'en-na. ²² Tanga Nainá tsasiko-na; tákò k'oaá tìs'iaàn skanda i'ndeí; k'oaá s'ín tsibenojmí yije-la nita yá xita-ne. Mìtsà k'jeíí 'én okoòya; koi 'én benojmiá xi tsakóya Moisés kò xita xi kiichja ngajo-la Nainá, kjoa xi koma nga tífi isa naxhrjein. ²³ K'oaá s'ín tsakóya xita koi, nga jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] tjínè-la nga k'en, tanga jè jaáya ítjòn-la mé-ne nga keènojmií-la xita naxandá-la kò xi mìtsà xita judío kós'ín kohiseèn-jiìn inima-la nga koma kitjokajiìn kjoajñò.

Kó kitsò Agripa nga mejèn jahas'en-jiìn-la 'én-la Nainá

²⁴ Jè Festo, k'e nga kiì'nchrè 'én-la Pablo nga tíhosiko yijo-la, 'ñó kiichja kitsò:

—¿Ngaji Pablo, tímaskáyaá-lè; jè xojon tísiskáya-lè!

²⁵ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngaji Festo xi xitaxá tijni, mìtsà tímaskáya-na; k'oaá s'ín tjín; 'én kixíí xi tìchjà.

²⁶ Jè Agripa xi xitaxá ítjòn tijna, tíjiìn yijeé-la kjoa koi; k'oaá ma-ne ma'ñó takoàn nga nguixkon jè tìchjà 'én koi; 'an, k'oaá s'ín makixiya-na nga jè, tikoaá 'ñó ndaà tjiìn-la kjoa koi; nga mìtsà tjí'ma koni s'ín komà. ²⁷ Ngaji Agripa xi xitaxá tijni, ¿a mokjeiín-lè koni s'ín kitsò jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá? 'An, be-ná nga mokjeiín-lè.

²⁸ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tà chibaá chija-la tsà kinikijne-ná nga 'an, xita-la Cristo koma.

²⁹ Pablo kitsò:

—Tsà tse kò tsà chiba chija-la, 'an, k'oaá s'ín mejèn-na nga nguixkon Nainá nga kàtakjeiín-lè xi xitaxá íjtòn tijni; tìkoa kàtakjeiín-la ngats'iì xitá xi nchi'nchré-na. K'oaá s'ín kàtamat'ioòn koni 'an tanga mì k'oaá s'ín na'ño kichá cadena sít'aà'ño.

³⁰ K'eé tsasítjen Agripa kò Festo kò Berenice, ngats'iì xitá xi ya títsajna. ³¹ Xìn kiì nga tsajoóya-ne kjoa koi. Kitsò-la xíkjín:

—Xitá jè, nímé kjoa tjin-la nga kiyá, tìkoaá mìkiì ok'in-la nga ndayá kijnaya.

³² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Xitá jè, komaá-la kíjnandeí-ne tsà mì k'oaá s'ín kisijé nga jè kíndaajin-la César xi xitaxá íjtòn ts'e Roma.

27

K'e nga kinikasén Pablo ján Roma

¹ K'e nga jye k'oas'ín kiskoòsòn-la nga ján sikkasén-najen Italia, jè Pablo kò xitá xi i'nga xi ndayá títsajna, jè kjòngatsja xitá sko-la soldado xi 'mì Julio xi ya chja jngòò jtín-ne soldado xi ts'e César. ² Tsitjaàs'en-jen jngòò chitso xi ts'e Adramitio xi jye mejèn tíbitjo nga ya tífi jña naxandá indii ndáchikon ts'e nangui Asia. Tìkoaá yaá tijnako-najen Aristarco xi ya i'nde-la Tesalónica, naxandá xi chja-ne nangui Macedonia. ³ Nga komà inchijòn, ijchò-jen Sidón. Jè Julio ndaà kijtseè ikon Pablo; kitsjaà'nde-la nga kiikon amigo-la mé-ne nga siis'in-la. ⁴ K'e nga itjo-najen Sidón, k'oaá s'ín tsanguì-jen xijngoà nangui jìin-ndá Chipre, nga jè tjo, kondra tsajeén tí'ba. ⁵ Tsitjaajto-jen ijiin ndáchikon i'nde ts'e Cilicia kò Panfilia; ijchò-jen Mira, naxandá xi chja-ne nangui Licia.

⁶ Jè xitá sko-la soldado kisakò jngòò-la chitso xi naxandá Alejandria ts'e; yaá kisikas'en-najen nga ján tífi Italia. ⁷ Kjin nàchrjein tsitjaajin-jen ndáchikon nga tafi tafi tsanguì-jen; chjá ijchò-najen ya kixi-la Gnido. Jè tjo mìkiì tsjá'nde-najen nga onguí kixi-jen; tsitjaáhindii-la-jen nangui Creta ya kixi-la naxandá Salmón. ⁸ Tsee kjo'in ki'nè-jen nga tsitjaajin-ndá-jen kóhokji indii ndáchikon ts'e Creta. Chjá ijchò-najen i'nde ñánda 'mì Buenos Puertos ya chrañat'aà-la naxandá Lasea.

⁹ Jyeé kjin nàchrjein tsato; jyeé 'ño kjojkón tjin-la ijiin ndáchikon, nga jyeé nchrobá machraña nàchrjein cho 'nchán [k'e nga 'ño 'ba tjo]. K'oaá ma-ne jè Pablo kitsò-la jña xitá:

¹⁰ —'An, k'oaá s'ín machiya-na, ndiyá jè, 'ño tse kjojkón tjin-la; jchijaá-la jè chitso kò ch'á xi 'ya, skanda jña, mejèn tsà sichijaá yijo-ná.

¹¹ Jè xitá sko-la soldado, isaá ndaà kiì'nchréñijon-la jè nei-la chitso kò jè xitá sko-la xi tísxáko chitso mì k'oaá-ne koni kitsò Pablo. ¹² Ya i'nde jè, mìkiì ndaà choòn nga ya sasjna chitso nàchrjein ch'o 'nchán. Xitá xi ya títsajnaya chitso, kjin ma xi ngásòn kitsò nga kitjokàjiiin Buenos Puertos; ján kjoí Fenice, jngòò i'nde xi ndaà choòn xi chja-ne Creta ñánda bijchó sinchá chitso nga ya fahas'en jngòò chrja-la ndáchikon ya nga kixi-la kò ngaskón-la ñánda kahatji-ne ts'oi; yaá kitsajna nàchrjein ts'e cho 'nchán.

K'e nga ts'a tjo xkón

¹³ Jña xitá xi síxáko chitso, k'e nga kijtseè nga indaà ts'a tjo xi inchrobà-ne ya i'nde sur, k'oaá s'ín kisikísjeèn nga jyeé koma kisòn-ndá; itjo-jen, tsanguisòn ndá-jen ya indii nangui Creta. ¹⁴ Xi komà iskan nga jye tjaajin-ndá-jen, j'ii tjojkón xi inchrobà-ne ya i'nde norte. ¹⁵ Kiiko jè chitso koni s'ín fi tjo. Ngajen, mì tì kiì ma nikáfaya-najen jè chitso, nga jè tjo, mìkiì tsjá'nde-la; ta saá ta kits'iì'ndeé-lajen nga k'oas'ín kiiko-najen jè tjo. ¹⁶ Tsitjaajto-jen ijton íts'in i'nde Cauda; i'nde jè, mì tì k'oaá 'ño tí'ba-ne tjo; chjá kitjoé-najen jè chitso jtobá xi tíndófe-la ijton íts'in jè chitso je. ¹⁷ K'e nga jye kitjoé-najen jè chitso jtobá, ikjoàn na'ño tsibí'ñojká-ne jè chitso je nga mì kixoña-jèn. Jña xitá xi síxáko chitso, tsakjón-la tsà ya skajiiin-'ño ya i'nde ñánda 'ño 'ncha tsomì ñánda 'mì Sirte. Koií kiskinájen-ne jè nikje ts'e chitso xi 'mì vela; tà k'oaá s'ín kiiko jè tjo. ¹⁸ Nga komà inchijòn, jè tjojkón, táko 'ño jchán tí'ba. K'eé tsachrje jña ch'á xi 'ya chitso; tsibíxteèn-jiiin ndáchikon [mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso]. ¹⁹ Xi komà jàn nàchrjein,

tiko_a tsachrje tsojmì xi mochjeén-la nga síxáko chitso. Tsibíxteèn-jìin ndáchikon. ²⁰ Kjìn nàchrjein mì tì kii ki'ya-najen ts'oi kò ni'ño nga 'ño 'ncha ifi nga jtsí xkón tìbanè-najen. K'oaá komà-ne nga chixón-jen nga mì-la tì kii ndaà kitjokàjìin-najen ndáchikon.

²¹ Nga jyeé kò kjìn nàchrjein mì tì kii bichi-najen, Pablo tsasìjna kixi, kitsò-la jñà xita:

—Ndaà-la komà tsà kina'yañijon-ná koni kixan-nò; tsà mìkii itjokàjñáa ya i'nde Creta, mì-la kii k'oas'ín tímat'iaán nga kjo'in títanìkjiaán ko_a kinìchijaá tsojmì-ná. ²² Tanga i'nde, kii makájno-nò; nijngòò xita kiyá; tà jè chitso xi jchija. ²³ Nati nitjen kò'biì jngòò-na nijñá; jngòò àkjale kò'fikon-na xi Nainá kàsikasén, jè Nainá xi 'an fit'aà-la ko_a 'an síxá-la, ²⁴ kàtsò-na: “Pablo, kii tsakjoòn-jèn; kjo'ño tjín-ne nga kijocho nguixkon César, xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nainá, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-lè nga nijngòò xita kiyá xi ya títajayako-lè chitso.” ²⁵ Jñò, 'ño t'è-là takòn. 'An mìkii síkájnoa. 'Beé-la takoàn, k'oaá s'ín kítasòn koni kàtsò-na jè àkjale. ²⁶ Tanga yaá kijocho kat'aà'ño-laá jngòò nangui jtobá xi kjijnajìin-nda.

²⁷ K'e nga jye komà jò xomàna nga tjaajìin-jen ndáchikon Adriático, jè tjo fijen fikjako jè chitso. Jngòò nitjen, ijchò-la tsà osen nitjen, jñà xita xi nchisíxáko chitso, kijtseè nga jyeé kjomeè bijcho chrañàt'aà-lajen nangui. ²⁸ Kisichiba kó kji nanga kijna nandá; kijtseè nga kaàn chrj'òòn jngòò metro nanga kijna. K'eé nguì kò kji kii isa; ikjoàn kisichiba ijngòò k'a; jye kaàn itoò metro tjín-la nga nanga. ²⁹ Kitsakjòn-la tsà jñà ndajo nandá skakjoòko jè chitso. Nijòn kicha ì xi gancho kjoàn kisikatsjoòjìin tàts'en chitso mé-ne nga kítsobà'ño-ne nangui nga mì tì kii koma kjoì-ne jè chitso; ikjoàn tsibítsi'ba-la Nainá nga niton kátas'e isén. ³⁰ Ngats'ì jñà xita xi síxáko chitso mejèn tsanga chijé; k'oaá kis'ìin koni tsà jñà kicha ì xi gancho kjoàn kinchangui'ño sko chitso nga kítsobà'ño nangui; tsibíts'ia nga kiskinjen-jìin nandá jè chitso jtobá. ³¹ Tanga jè Pablo kitsò-la jè xita sko-la soldado kò soldado xi i'nga:

—Tsà jñà xita koi konga, jñá, mìkii koma kitjojñáa nandá.

³² Jñà soldado tsate'ño jè chitso jtobá. Kiskaajìin ndáchikon.

³³ K'e nga jye kis'e isén, jè Pablo kitsò-la ngats'ì xita:

—Jyeé tjín-la jò xomàna nga titsajnachjaán nga chiñá-lá mé xi komat'iaán.

³⁴ Bìtsi'bà-nò, mochjeén-né nga tichioò mé-ne nga s'e-nò nga'ño. Ngats'ioò, nimé xi komat'ioòn, skanda nijngòò xi sìchja jngòò tsja skòò.

³⁵ Pablo, k'e nga jye okitsò, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá nga nguixkon ngats'ì xita. Kisixkoaya; ikjoàn tsakjèn. ³⁶ Ngats'ì xita, kjòtsja yije-la; tiko_a tsakjèn kòhotjín. ³⁷ Jò sìndò kò jàn kaàn kò chrj'òòn jngòò ma-najen xi ya titsajnaya-jen chitso. ³⁸ K'e nga jye komà ndaà chichi yije-jen, jñà ch'á trigo kisíxteèn-jìin ndáchikon mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso.

³⁹ K'e nga jye itjokàtji ts'oi, jñà xita xi síxáko chitso, mìkii beèxkon kó 'mì nangui ñánda ijchò-jen, tanga kijtseè-né nga tjín jngòò i'nde ñánda fahas'en jngòò chrja-la ndáchikon ñánda 'ño 'ncha tsomì; mejèn k'oas'ín kiskinì chitso tsà koma ya skajìin-'ño tsomì. ⁴⁰ Tsate na'ño xi tjít'aà'ño chitso; jñà kicha ì xi gancho kjoàn, yaá kisijjòjìin ndáchikon; kiskijnda'ño jñà yá xi síxáko nga fikò kixi chitso. Ikjoàn kiskimittjen jè nikje xi sinchá tjo nga fahitjen chitso. Ikjoàn tsibíts'ia nga kii kixi ñánda kijna nangui xi 'ño 'ncha tsomì. ⁴¹ Tanga yaá kii kaajìin-'ño ñánda 'ncha tsomì ya jìin ndáchikon. Jè sko yá chitso, kiskaajìin-'ño; mì tì kii koma kishiníyá-ne. Ikjoàn kjòts'ia nga kjòxkoaya jè tàts'en chitso nga jè nga'ño-la nandá kisixkoaya.

⁴² Jñà soldado mejèn kisik'en jñà xita xi kjo'in nchifi nga majin-la nga konga ya jìin ndáchikon. ⁴³ Tanga jè xita sko-la soldado mìkii kitsjaà'nde. Jè xi mejèn-la nga mì kiyá Pablo. Tà saá okixi kitsjaà kitsò:

—Yá xi ma-la nandá, kàtjì ítjòn mé-ne nga koma kijchò-ne ñánda nangui choòn, ⁴⁴ kò jñà xita xi i'nga xi mì ma-la nandá, kàtjìsòn íteè kò tsà jñà yá xko_a-la chitso.

K'oaá s'ín komà-ne nga ndaà ijchò yije-jen ñánda nangui choòn.

28

Mé xi komàt'in Pablo k'e nga tsibijna Malta

¹ K'e nga jye itjojiin-jen ndáchikon, kis'enojmi-najen nga ya i'nde jè, Malta 'mì. ² Jñà xitá xi ya i'nde-la, ndaà kisikò-najen; tsibítse-najen ni'in, ikjoàn kitsjaà'nde-najen nga kinihiso-jen, nga jtsí t'ba koa 'nchán choòn. ³ Jè Pablo tsibíxkó chiba chikín kixì. K'e nga chinchájiin ni'in jñà chikín, jngoò ye itjokàjiin xi tihonga nga 'ñó tsjè ni'in; kiskine tsja Pablo. ⁴ Jñà xitá xi ya i'nde-la nga kijtseè nga ye tjoóngui-la tsja Pablo, kitsò-la xíkjin:

—Xitá jè, xitáa-la ma-la sík'en; nas'in ndaà kòbitjokàjiin ndáchikon, jè nea-ná xi tjín-la okixi, majin-la síkijnakon.

⁵ Jè Pablo, tsibítsajneè tsja ya ijiin ni'in; nimé xi komà-la. ⁶ Ngats'iì xitá nchikoña-la mé hora kitjaya tsja koa mé hora kiyá Pablo. K'e nga kijtseè nga jye kjin hora tsato nga nimé xi komà-la, kj'eí s'in kisikítsjeèn, kitsò:

—Jè Pablo, Nainá-la.

⁷ Ya chrañat'aà-la i'nde ñánda ijchò-jen, tseé nangui tjín xi ts'e xitá ítjòn-la i'nde Malta xi 'mì Publio. Jàn nachrjein tsitsajna-jen; ndaà kiskoétjò-najen ko ndaà kisis'in-najen. ⁸ Nachrjein koi, jè na'èn-la Publio, xk'én-né; ch'in tíjnga tjín-la ko xojmá jní tifa-la. Pablo kikon; kiichjat'aà-la Nainá; ikjoàn tsohójasòn-la tsja; jngoò k'a kjòndaà-ne. ⁹ K'e nga kii'nchré jñà xitá xk'én xi tjín ya i'nde jè, tikoá inchrobà ñánda tíjna Pablo. Kjòndaà yijeé-ne. ¹⁰ Jñà xitá, ndaà kisis'in-najen. K'e nga jye titsachjoé jngoò-jen chitso nga jye titsahonguí-jen, jñà xitá kisik'a yijeé-najen ngats'iì tsojmì xi kochjeén-najen ya ndiyá.

K'e nga ijchò Pablo ján naxandá Roma

¹¹ K'e nga jye tsato jàn sá nga titsajna-jen i'nde jè, ikjoàn tsanguì jngoò k'a-jen. Tsitjaàs'en jngoò-jen chitso xi ján i'nde-la naxandá Alejandría xi tikoá ya kisasijna ya indi ndáchikon ts'e Malta jñà nachrjein cho 'nchán; isén ts'e Cástor ko Pólux tjít'aà. ¹² K'e nga ijchò-jen naxandá Siracusa, jàn nachrjein tsitsajna-jen. ¹³ Tsanguì jngoò k'a-jen; ijchò-jen skanda naxandá Regio. Xi komà inchijòn tsibíts'ia nga ts'a tjo xi inchrobà-ne i'nde sur. Ijchò jò nachrjein, ijchò-jen naxandá Puteoli. ¹⁴ Yaá kiskaàkjoò i'nga-jen xitá xinguiáá xi it'aà ts'e Cristo xi kiichjako-najen nga tsitsajna-jen jngoò xomàna. Xi komà iskan, ikjoàn tsanguí-jen skanda Roma. ¹⁵ Jñà xitá xinguiáá it'aà ts'e Cristo xi titsajna Roma, jyeé tjíin-la nga ya titsahonguí-jen; tjín xi ijchò kaña-najen ya ndítsin Apio; tikoá tjín xi ijchò kaña-najen ñánda 'mì Jàn Tabernas. Jè Pablo, k'e nga kijtseèxkon, tsjaá kis'e-la inima-la; kitsjaà-la kjòndaà Nainá. ¹⁶ K'e nga jye titsajna-jen Roma, Pablo kits'i'nde-la nga tsibijna tajngoò ni'ya-la; ko tà jngoò soldado kisikinda.

Mé 'én xi kiichjā Pablo k'e nga tsibijna Roma

¹⁷ Nga komà jàn nachrjein nga ijchò-jen Roma, Pablo, tsibíxkóya jñà xitá sko-la xitá judío xi ya títsajna. K'e nga jye j'iì yije, kitsò-la:

—Jñò xi xitá xinguiáá judío xi i titsajnaà Roma, ján Jerusalén, kitsobà'ñó-na xitá, ikjoàn kisingatsja-na it'aà ts'e xitaxá Roma nga tsibíndaàjiin-na. 'An, nimé jé xi tihotsjiá it'aà ts'e xitá xinguiáá judío ko it'aà ts'e kjotíxoma-la xitá jchínga-ná. ¹⁸ Jñà xitaxá Roma nga tsibíndaàjiin-na, nimé jé xi kisakòt'aà-la it'aà ts'an. Mejèn kisikijnandeíi-na nga mikii ok'in-la nga sijk'en-na. ¹⁹ Tanga jñà xitá judío, mikii kòkjeíin-la; k'oaá komà-ne nga 'an, kisijé nga jè kátindaàjiin-na jè César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. 'An, nimé xi sijé xi kondra ts'e naxandá-ná. ²⁰ K'oaá ma-ne nga kòbìxkóya-nò mé-ne nga kichjako-nò; koií kjoa-la nga mokjeíin-na it'aà ts'e kjoa xi titsachiñá-lá xi xitá Israel 'mì-ná nga na'ñó kichá tjít'aà'ñó-na.

²¹ Jñà xitá judío kitsò:

—Ngajen, nimé xojon tíkaat'aà-najen xi kjoa tsiji xi ján Judea nchrobá-ne. Ngats'iì xitá judío xinguiáá xi nchif'iì, nimé 'én xi ch'o tsò nchitsjá-najen xi kjoa tsiji. ²² Mejèn-najen nga kiná'ya-jen kjoa xi nikítsjiin; ngajen, tjíin-najen nga xki xi ján chjajno-la xitá nga kondra fi-la jè ndiyá xitse xi ya tjaáyi.

²³ Tsibíjna jngòè nàchrjein-la xíkjín, mé nàchrjein kixoña. K'e nga chixoña, kjin xita ijchò ya ni'ya ñánda tíjna Pablo; kò jè Pablo tsakóya-la kós'ín otíxoma Nainá, tsibíts'ia_{kò}-ne nga sa tajñòya skanda kjònguixòn. Pablo kisikjeén xojon ts'e Moisés kò ts'e xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá nga tsakóya-la kó s'ín tíchja mé-ne nga jña xita kàtakjeiín-la it'aà ts'e Jesús nga jè xi Cristo. ²⁴ Tjín xita xi kòkjeiín-la, tiko_a tjín xi mìkù kòkjeiín-la. ²⁵ Nga mìkù kjòngásòn 'én-la koni s'ín tsajoókjoò, tsibíts'ia nga itjo ni'ya. K'eé kitsò-la Pablo:

—Ndaà kiichja Inimá Tsjeè-la Nainá nga kisikjeén Isaías xita xi kiichja ngajo-la kjòtseé nga kitsò-la jña xita jchínga judío:

²⁶ T'in, kòt'in-la jña xita naxandá:

Jñò, kiná'ya-nò tanga mìkù kjoas'en-jìin-nò;

chítsejèn-nò tanga mìkù jchaxkon.

²⁷ Koií kjoa-la nga jña xita naxandá jè, kisitàjaàjìin kjohítsjeèn-la,

tsibíchjoàjto líká-la,

tiko_a tsibíchjoà xkon,

mé-ne nga mìkù skoe-ne,

mìkù kji'nchré,

tiko_a mìkù kjoas'en-jìin-la;

majìn-la nga 'an fit'aà-na

nga sindaà-na.

²⁸ Jñò kàtasiìin-nò, nàchrjein i'ndeì, Nainá, ján tísíkasén-la jña xi mìtsà xita judío, kjondaà jè, mé-ne nga kitjokàjìin-ne kjo'in. Kò jña xita koi, kòkjeiín-la.

²⁹ K'e nga jye okitsò Pablo, jña xita judío, k'e nga kii-ne, nguì tà tsohótiyaá-ne 'én xi tsibénojímí Pablo.

³⁰ Pablo, jò nó tsibijna ni'ya xi kiskìña nga tsibíchjí. Yaá kisis'in-la ngats'ù xita xi ijchòkon. ³¹ Kitjò'nde-la nga kiichjaya kós'ín otíxoma Nainá tiko_a tsakóya it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo. Mì yá xita tsatekjáya-la.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

¹ Jè xojon carta jè, 'aán tikjiè-nò xi Pablo 'mì-na xi chí'nda-la Jesucristo ma, xi xó kiichja-na Nainá nga 'an tsibíxáya-na kò xó kitjaàjiin-na nga 'an sika'bísoàn 'én ndaà-la Nainá.

² It'aà ts'e 'én koi, Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tisa kjòtseé, koni s'ín tichja Xojon Tsjeè-la xi kiski xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³ Nga ya tichja it'aà ts'e Ki'ndí-la, jè Na'èn-ná Jesucristo xi jè otíxoma-ná. Koni xita isò'nde, yaá inchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá itjòn David. ⁴ K'e nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, Jesucristo, k'oaá s'ín kiyaxkon-la nga Ki'ndí-la Nainá-né xi tse nga'ño tjin-la koni s'ín ndaà síkichiya-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá xi sítsjeè-ná. ⁵ It'aà ts'e Jesucristo, kitjoé-na kjondaà nga 'an tsibíxáya-na nga kènojmiya-la 'én ndaà-la jñà xita naxandá xi tjin nga tíjtsa isò'nde nga kàtasíkitasòn kò kàtakjeiín-la it'aà ts'e Cristo, mé-ne nga jeya kijná-ne Cristo. ⁶ Tikoáá jñò, xó kinokjoà-nò nga xita-la Cristo k'óin-nò.

⁷ Tikjiè-nò ngats'ioè xi títsajnaà Roma xi matsjakeè-nò Nainá nga tikoá xó kinokjoà-nò nga xita tsjeè-la koma.

Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijiin inima-nò.

Mé-ne mejèn-la kjoí Roma jè Pablo

⁸ Xi mats'ia-ne, it'aà ts'e Jesucristo tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn, koi kjoa-la nga xki xi ján naxandá xi tjin nga tíjtsa isò'nde, na'yá-nò nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁹ It'aà ts'e Nainá xi 'an sixá-la nga tíjngòè takoàn nga sika'bíá 'én ndaà-la xi kjoa ts'e Ki'ndí-la, jè tíbeè nga nachrjein nchijòn síkítsjeèn-nò k'e nga chjàt'aà-la. ¹⁰ K'e nga bìtsi'ba-la Nainá, k'oaá s'ín síjèt'aà-la tsà ikon xi tsò nga chaán tsjá'nde-na nga kjíkon-nò. ¹¹ Tikoáá mejèn-na skoexkon-nò mé-ne nga tsja chiba-nò kjohítsjeèn ts'e inima-ná mé-ne nga isa kixi kitsajna-nò. ¹² Jè xi tixan-nò nga ngàsòn k'oi-lá nga'ño xinguiáá it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná.

¹³ 'Ndsè, tichja, mejèn-na nga kàtasiin-nò nga kjòtseé tjin-ne nga kjíkon-nò tanga skanda i'ndeí mì tà jngòè kjoa bíchjoà ikòn-na. Xi kjohítsjeèn ts'an, jè xi mejèn-na nga siixáko-nò jñò, koni s'ín kisixá ñanda nga xìn naxandá mé-ne nga tikoá skoeè-na kjondaà-la xá-na xi 'an s'iaàn it'aà tsajòn. ¹⁴ Tjinè-na nga kokoòya-la ngats'ii xita xi 'én griego chja kò xi mìkiì chja, xita xi tjin-la kjoachjine kò xi tsjin-la. ¹⁵ K'oaá ma-ne nga 'ño mejèn-na nga tikoá kichjàyajin-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñò xi títsajnaà naxandá Roma.

Mé nga'ño xi tjin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹⁶ Mìkiì masobà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, nga nga'ño-la Nainá-né. Jè 'én xi ma-la síkítsajnandeí xita kjoa ts'e jé, ngats'ii xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mats'iaako-ne jñà xi xita judío kò tikoá xi mìtsà xita judío. ¹⁷ Jñà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga síkixi xita. Tà jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga isa ndaà kòkjeiín-la. K'oaá s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: "Jè xi xita kixi, it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-la kijnakon-ne."

Jé xi tjin-la xita isò'nde

¹⁸ Nga jè Nainá skanda ján ngajmiù tíhokó kjoajti-la it'aà ts'e xita xi mìkiì beèxkón kò xi ch'o s'ín. Jè kjohítsjeèn ch'o xi tjin-la mì kì tsjá'nde-la nga kjoétjò xi kjoakixi. ¹⁹ Jè kjoa xi 'ya-la it'aà ts'e Nainá, ndaà tíjin-la jñà xita koi, nga tijè-ne Nainá tíhokó-ne. ²⁰ Nga jñà kjoa ts'e Nainá xi mìkiì tsejèn, ndaà tíyaxkon-la kóni nga tisa kisindaà isò'nde.

Yaxkoón-la nga tjin-la nga ñó Nainá nita mé nachrjein-ne nga tà jè tajngoò xi Nainá 'mì. Kjoa koi ti'yaá-la it'aà ts'e tsojmi xi tsibíndaà Nainá. K'oaá ma-ne nga jña xita mì kì koma kinchako yijo-la nga kitso: "Mikii tjiin-na tsà tjna Nainá." ²¹ Jña xita nas'ín tjiin-la nga tjin Nainá xi tsibíndaà isò'nde, tanga mikii jeya kisikijna, ni mikii kitsjaà-la kjondaà. Ta saá tà koií 'ñó ndaà kisis'in-la kjohitsjeèn xi nimé chji-la. Kjhítsjeèn tájaà-la kisijñò-la. ²² Xi kjohitsjeèn ts'e, xita chjineé kitsò-la yijo-la; tanga mìtsà kixi kjoa, xita nchikón-né. ²³ Kisikijnat'aaxìn Nainá xi jeya tjna xi mikii fehet'aà nachrjein-la; ta saá koi kijtseèxkón isén ts'e xita xi fehet'aà nachrjein-la; skanda jña isén-la cho xi tjímajiin isén kijtseèxkón, ko isén-la cho xi ñijòn ma ndsoko ko isén-la ye.

²⁴ Koií kjoa-la nga kitsjeiin takòn Nainá nga taxki kátas'ín nga kátas'ín nita mé kjoa chinga xi bitjokajiin inima-la. K'oaá ma-ne nga tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la koni s'ín kisiko xikjin. ²⁵ Kisikjatjyaá-la kjoa kixi-la Nainá; 'én ndiso kiskoé. Jña kijtseèxkón koa jña kisitsjako tsojmi xi jè Nainá tsibíndaà. Mìtsà jè kijtseèxkón koa kisitsjako Nainá xi tsibíndaà tsojmi. Nainá kátayaxkón nita mé nachrjein-ne, k'oas'ín kátama.

²⁶ Koií kjoa-la nga kitsjeiin takòn Nainá nga ko s'ín kátas'ín-ko yijo-la kjoa sobà xi ch'o tjin. Jña íchjín kisikjatjyaá-la koni s'ín mochjeén x'in; tjin íchjín xi tijnà xikjin kiskoé-ne. ²⁷ K'oaá tis'ín kis'iin íchjá, kitsjeiin takòn-né koni s'ín mochjeén íchjín. Tjin íchjá xi 'ñó kisaseèn-la nga ti x'in xikjin tsoyijòko-ne. Tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la. K'oaá ma-ne nga kjo'in kis'e-la xi ti yijo ts'e-ne koni s'ín ok'in-la kjoa ch'o xi kis'iin.

²⁸ Xita koi, mikii kisikitsjeèn tsà mochjeén-né nga skoexkon Nainá; k'oaá ma-ne nga kitsjeiin takòn Nainá nga kátasikjeén kjohitsjeèn-la xi nì méé chji-la mé-ne nga k'oas'ín kátas'ín-ne kjoa xi mikii ok'in-la. ²⁹ Xita koi, yaá tjiin yije inima-la ngats'i kjoa xi ch'o tjin koni: kjoa chingui, kjoa ts'en, kjoa tse mejèn, kjoa toòn, kjoaxitakòn, kjoa nga ma-la sík'en xita, kjoa xi kjaán-kjoò, kjoa konachan, kjoa xi ch'o s'ín, kjoa 'én ndiso; ³⁰ nga chjajno-la xikjin; nga síjtikeè Nainá; ochrjengui xikjin; 'nga ikon; ndaà síkijna yijo-la; síkitsjeèn nga mejèn-la isa ch'o tjin kjoa xi s'iin; mikii 'nchréñijon-la xita jchínga-la; ³¹ mikii machiya-la; mikii síkitasòn 'én xi chja; mikii beètjò xita xikjin; tsjin-la kjoa nijchaat'aà; koa tsjin-la kjoahimatakòn. ³² Jña xita koi, ndaà tjiin-la nga k'oaá s'ín tsjá okixi Nainá: ngats'i xi k'oa tjin kjoa xi s'ín, ok'in-la nga kiyá. Tanga mikii majngoò ikon nga tà jña xi k'oas'ín, skanda tikoáá matsja-la k'e nga k'oa tis'ín xita xi kj'eíí.

2

Nainá, mé xi tsjá-la xita xi ndaà s'ín ko xi ch'o s'ín

¹ K'oaá ma-ne, ngaji, nita yá xita-ne ji, nga jé onè-la xingui, mikii koma kosikoi yijo-lè nga nguixkon Nainá. K'e nga jé tìbìnè-la xita xingui, tikoáá ngaji, tiji tìbìnè-la jé yijo-lè nga k'oa tis'ín 'nì. ² Tanga 'ya-ná nga kixi s'ín Nainá k'e nga tsjá-la kjo'in jña xita xi koa tjin jé xi ótsji. ³ Ngaji xi kjo'in bìnè-la xita xi kj'eíí, ¿mé-ne koa s'ín nikitsjeèn-ne nga jchat'aà-lè kjo'in xi tsjá Nainá? Nga ji k'oaá tis'ín 'nì. ⁴ ¿A mì tjiin-lè nga nachrjekàngui jè kjondaà-la Nainá nga tjin-la kjojetakòn koa tjin-la kjoatsejta? ¿A mì tjiin-lè nga jè kjondaà-la Nainá tikoña-né nga síkájnoi jé-lè nga mì ti jé kinchátsji-ne? ⁵ Nga tájaajiin tjin inima-lè nga mikii níkájnoi jé-lè, isaá tse kjo'in tìbìnè-la yijo-lè xi tsjá-lè Nainá jè nachrjein k'e nga kjoíko kjoajti-la nga jcha-la kós'ín kixi koíndaajiin Nainá nga tsjá-la kjo'in jña xita. ⁶ Nainá tsjá-la chji-la mé kjoa xi kis'iin nga jngoò ñngoò xita. ⁷ Tsjá-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne jña xita xi nchihótsji kjoajeya, ko nchihótsji nga jchaxkón, ko nchihótsji nga kítsajnakon nita mé nachrjein-ne ján ngajmi. Koií kjoa-la nga ndaà tjin kjoa xi nchis'ín nga kjit'aà nachrjein. ⁸ Tanga Nainá nga ko kjoajti-la tsjá-la kjo'in jña xita xi kondra fi-la nga mikii 'nchréñijon xi kjoa kixi. Tà kjoa nchikón fitjingui-la. ⁹ Tsee kjoa s'e-la ko tsee kjo'in s'e-la ngats'i xita xi ch'o s'ín, mats'iaoko ítjòn-ne jña xita judío, tikoáá ko xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ¹⁰ Tanga jña xita xi ndaà s'ín, tjoé-la kjoajeya, ndaà jchaxkón, tikoáá s'eé-la kjoa'nchán inima-la, mats'iaoko ítjòn-ne jña xita judío, tikoáá ko xi taxki xita xi mìtsà xita judío.

¹¹ Nainá mìkii faájiiin nita yá xita-ne, tà ngàsòn fiko yije. ¹² Ngats'iì jñà xita xi mìkii tíjiin-là kó tsò kjotíxoma xi kiskii Moisés, k'e nga jé ótsji, chija-né nas'ín mìkii kijtsee kjotíxoma-là Moisés. Koa jñà xita xi ndaà tíjiin-là kjotíxoma-là Moisés, k'e nga jé ótsji, k'oaá s'ín kojtsò koni s'ín tíchja xi tijè-ne kjotíxoma. ¹³ Jñà xita xi tà 'nchré-là kjotíxoma xi kiskii Moisés, mìtsà jñà xi xita kixi nga nguixkon Nainá. Jñà-né xi xita kixi xi síkitasòn. ¹⁴ K'e nga jñà xi taxki xita xi mìkii tíjiin-là kós'ín tíchja kjotíxoma-là Moisés, sà k'oaá tà yaá nchrobájiin inima-là nga k'oas'ín s'ín koni tsò kjotíxoma-là Moisés, yaá 'ya-là nga tikoá tíjiin inima-là kjotíxoma xi ts'e nas'ín tsjin-là ts'e Moisés. ¹⁵ K'e nga ndaà s'ín yaá 'ya-là nga tíjiin inima-là kjoa xi síjé kjotíxoma-là Moisés; jè inima-là okó kjoa xi ndaà tjín kò xi mìkii ndaà tjín; tijè-ne kjohítsjeèn-là sà k'oaá óngui kò sà k'oaá osiko. ¹⁶ K'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga Nainá koìndaàjiin ngats'iì jé xi tíj'ma-là xita ijiiin inima-là; it'aà ts'e Jesucristo sindaàjiin, koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya.

¹⁷ Ngaji xi xita judío 'mì-lè; jè ma'ñót'aà takòin kjotíxoma xi kiskii Moisés; 'ngaá ma takòin it'aà ts'e Nainá nga si tsiji-né; ¹⁸ 'ya-né mé xi mejèn-là Nainá nga síkitasòin; ma-lè chjaàjiin mé kjoa xi ngui ndaà tjín koni s'ín okóya-lè Kjotíxoma; ¹⁹ k'oaá s'ín nikítsjiin nga tíjngò takòin nga jì okòd-là ndiyá kixi xita xi mìkii machiya-là nga tíchjoà xkon kò k'oaá ma-lè nga jì nihiseèn-là xi tíjñò kjohítsjeèn-là. ²⁰ Jì, k'oaá s'ín nikítsjiin nga ma-lè okòya-là xi taxki xita xi tsjin-là kjohítsjeèn; nga maestro 'mì-lè ts'e xita xi chiba ma-là it'aà ts'e Nainá; nga tjín-lè kjoa chjine kò kjoa kixi xi okó-lè it'aà ts'e Kjotíxoma. ²¹ Jì xi ma-lè okòya-là xita xi k'ejí, ¿mé-ne mìkii okòya-là xi tí yijo tsiji-ne? Jì k'oaá s'ín nokjoàyi nga mìkii ma síchijé; jì, ¿mé-ne nìchijé-ne? ²² Jì, k'oaá si nga mìkii ndaà tjín nga kjoa chjngui s'iiin xita; jì, ¿mé-ne nga k'oa tís'ín 'nè-ne? Jì, k'oaá si nga jtichii xkòsòn; ¿mé-ne nga ingò bitjaàs'en-ne nga nìchijí tsojmì-là xkòsòn? ²³ Jì, 'ngaá takòin nga ndaà tíjiin-lè kjoa ts'e kjotíxoma tanga, ¿a mìtsà tìnachrjekàngui Nainá nga mìkii níkitasòn-là koni s'ín tíchja kjotíxoma? ²⁴ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Kjoa tsajòn-nò xi xita judío 'mì-nò nga chjajno-là Nainá jñà xi taxki xita.”

²⁵ Tsà ndaà síkitasòin kjotíxoma xi kiskii Moisés, jè kjoa ts'e circuncisión nga tíjt'aà chiba-lè, chjí-là-né; tanga tsà mìkii síkitasòin, k'oaá ngaya-là koni tsà mìkii tíjt'aà chiba-lè. ²⁶ Jñà xi mìtsà xita judío, nas'ín mìkii tíjt'aà chiba-là koni xita judío, tanga tsà kixi síkitasòn kjotíxoma ts'e Moisés, Nainá skoétjò-né koni tsà tíjt'aà chiba-là. ²⁷ Jñà xita xi síkitasòn kjotíxoma ts'e Moisés, nas'ín mìkii tíjt'aà chiba-là yijo-là, jñà koìndaàjiin-nò nga mìkii níkitasòn nas'ín tíjt'aà chiba-nò, nas'ín tjín-nò xojon ts'e kjotíxoma-là Nainá. ²⁸ Jngòd xi xita judío, mìtsà tà jè nga ndaà 'ya-là kjoa xi s'ín; koa jngòd xita xi tíjt'aà chiba-là kjoa ts'e circuncisión, mìtsà tà jè xi mochjeén nga tíjt'aà chiba-là isò'nga yijo-là. ²⁹ Jè xi ngui xita judío, jè xi chjí-là koni s'ín tjín jiiin inima-là. Kò jè xi ngui tíjt'aà chiba-là, jè xi chjí-là koni s'ín tíjt'aà chiba-là ya jiiin inima-là. Kjoa koi, mìtsà ts'e kjotíxoma xi xojon tíjt'aà; ts'eé Inima Tsjeè-là Nainá. Jñà xi k'oas'ín síkitasòn, Nainá ndaà chja xi it'aà ts'e, nas'ín mìkii ndaà chja xita xi k'ejí.

3

Mé kjoa xi 'ñò chjí-là it'aà ts'e xita judío

¹ Tsà k'oaá s'ín tjín, ¿mé kjondaà xi isa tse tjín-là nga xita judío 'mì? Kò ¿mé chjí-là nga tíjt'aà chiba-là? ² Kjin skoya chjí-là. Jè xi tíjna ítjòn, jè-né nga jñà xita judío kjòngatsja 'én-là Nainá. ³ Jñà xita judío, nas'ín tjín i'nga xi mìkii síkitasòn 'én xi kjòngatsja, ¿a koma síkijatjia-là kjoakixi-là Nainá nga mìkii kítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba? ⁴ Majin, mìkii koma. Nainá, xita kixi-né, nas'ín xita ndiso ngats'iì xita xi tjín isò'nde; koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Mé-ne nga kàta'ya-là nga kixi kjoa 'én xi nokjoi síkijne-né k'e nga yá xi kohòngui-lè.

⁵ Tjín i'nga xita xi tsò: K'e nga ch'o 'nè, isaá ndaà 'ya-là kjoakixi-là Nainá. Tsà k'oas'ín tjín, ¿kó kixoán? ¿A kixón-ná nga mì kjoa kixi tís'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná? (Tsà kos'ín

kixoán, jngòè kjohítsjeèn-la xi taxkì xìtā tìtsanìkjeén.) ⁶ Tāngā majìn, mì k'oaá s'ín tjin. Tsà mìtsà kixì s'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná, ¿kós'ín koma koìndaàjìin-la xìtā isò'nde?

⁷ Tìkooá tsà k'oa kìtso xìtā koi: “Tāngā tsà kjoandiso-na okó nga jè kjoa kixì-la Nainá ìsa jeya kijnā, ¿mé-ne k'oa s'ín tìsinè-na nga xìtā jé tìyatakòn-na?” ⁸ Tìkooá-ne ch'o s'eén mé-ne nga kàtasakó-ìsa-ná kjondaà-la Nainá. Tjin xìtā xi kòtsò nga k'oaá tjin 'én xi okòdya; jè xi mejèn-la nga ch'o síkijnā-na. Jñà xìtā xi kòtsò, ok'ín-la nga tjoé-la kjo'in xi Nainá tsjá.

Mé jé xi tjin-la ngats'ì xìtā

⁹ ¿Kó s'ín nìkìtsjeèn? Jñà xi xìtā judío 'mì-ná, ¿a ìsaá ndaà xìtāá koni jñà xìtā xi kj'eíí? Majìn, jyeé k'oaá kixan-nò, tà ngàsòn jé tìtsajnajñaá ngats'iaá xi xìtā judío 'mì-ná kò xi taxkì xìtā. ¹⁰ Koni s'ín tìchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Nijngòè xìtā tjin xi xìtā kixì, nì tsà tà jngòè.

¹¹ Nijngòè tjin xi machiya-la,

nijngòè tjin xi ótsji Nainá.

¹² Ngats'ì xìtā, saá xìn ndiyá kii; ngats'ì nímée chjí-la kjoa xi s'ín;

nijngòè xi ndaà s'ín, nì tsà tà jngòè.

¹³ Naxájtā-la, k'oaá kjoàn koni ngajo-la mik'en k'e nga táx'ajto;

nijen-la nguì 'én ndisoó chja;

'én xi chja, k'oaá ngaya-la koni tsà xán-la yè.

¹⁴ Chjajno-la xìtā kò nguì koi 'én chja xi 'on ma-la inìma-ná.

¹⁵ Mikìi koña kjoa, nìtoón sík'en xìtā.

¹⁶ Nìtā ñánda nga fi, síhìma kò síkjehesko xìtā xi kj'eíí.

¹⁷ Mikìi beèxkon ndiyá ñánda tjin kjoa'nchán.

¹⁸ Mikìi tsakjón-keè Nainá it'aà ts'e kjoa xi s'ín.

¹⁹ Jyeé 'yaá nga ngats'ì 'én xi tjit'aà kjotixoma ts'e Moisés, jñà chja-la ngats'ì xìtā xi ya fit'aà-la, mé-ne nga ngats'ì xìtā, mikìi koma kichja nga kinchako yijo-la nga nguixkon Nainá; ngats'ì xìtā xi tjin isò'nde koìndaàjìin-la Nainá nga jcha-la nga jé tjin-la. ²⁰ Nijngòè xìtā xi kixì kijnā nga nguixkon Nainá tà koi kjoa-la nga ndaà tìsíkitasòn Kjotixoma ts'e Moisés. Nga jè Kjotixoma, tà k'oaá s'ín mochjeén nga bénojmiya-ná nga jé tjin-ná.

Kó síko-ná Nainá nga kixì kìtsajnaá nguixkon jè

²¹ Tāngā ì'ndeí, Nainá okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga xìtā kixì beètakòn-ná. Kò mìtsà kjoa ts'e Kjotixoma nga bitasòn. Jñà xojon jchínga ts'e kjotixoma-la Nainá kò ts'e xìtā xi kiichja ngajo-la Nainá k'oaá tìs'ín bénojmiya-ná, ²² nga jñà xìtā k'e nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, kixìí bìtsajna nguixkon Nainá. K'oaá s'ín síko yije kóhotjin xi mokjeiín-la. Nga ngats'ì xìtā ngàsòn jé tjin-la, ²³ nga ngàsòn ótsji jé-né; kjiin tìtsajnat'aaxìn-la Nainá ñánda nga jeya tijnā. ²⁴ Tāngā Nainá, nga ndaà xìtā, kitsjaà kjotjò-ná kjondaà-la mé-ne nga kixì kìtsajnaá nguixkon jè. Jè Jesucristo tsibíhjíjì ngajo-ná jé-ná mé-ne nga kìtsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé. ²⁵ Nainá kitsjaà ki'ndí-la koni jngòè kjotjò xi faáxin jé-ná nga nguixkon Nainá k'e nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, nga jè tsibíxteèn jní-la k'e nga k'en. Nainá k'oaá s'ín okóya-ná kós'ín tjin kjoakixì-la. Koií kjoa-la nga ngasa kjòtseé, Nainá, tìkoña kjoa-né, mikìi nìton kitsjaà-la kjo'in xìtā koni s'ín ok'ín-la jé xi tsohótsji. ²⁶ Tāngā ì'ndeí tí'ya-la nga it'aà ts'e Jesucristo tìsindaàjìin-la xìtā jñà kjoa-la jé xi kisichroba mé-ne nga kàta'ya-la Nainá nga xìtā kixì-né kò tìkooá tìjè-ne Nainá xi kixì síkìtsajna xìtā xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

²⁷ ¿A 'ngaá koma takoán nga kixì tìtsajnaá nguixkon Nainá? Majìn, mikìi 'nga koma takoán. Nga mìtsà koi kjoa-la nga kjotixoma nikitasoán. Jè-né nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesús nga kixì síkìtsajna-ná Nainá. ²⁸ K'oaá tsòya-ne ngats'ì kjoa koi nga Nainá síkixì xìtā k'e nga mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús; mìtsà koi nga kjotixoma ts'e Moisés síkitasòn.

²⁹ ¿A tà ts'eé xi xìtā judío Nainá? ¿A mìtsà tìkooá ts'e xi taxkì xìtā? Kjoa kixì-né, tìkooá ts'e-né xi taxkì xìtā xi mìtsà xìtā judío. ³⁰ Nainá, tà jngòè ma xi kixì síkìtsajna ngats'ì

xita k'e nga mokjeiin-la it'aà ts'e Jesús. Ngàsòn síko jñà xita judío xi tjt'aà chiba-la ko xi taxki xita xi mikii tjt'aà chiba-la. ³¹ Jè kjoa nga mokjeiin-ná it'aà ts'e Jesucristo, ¿a tíchahingui-né kjoa ts'e Kjotixoma? Majìn, mìtsà tíchahingui; ta saá tímajngòd-ne koni jè xá xi tjín-la.

4

Abraham, mé-ne kixi tsibijna-ne nga nguixkon Nainá

¹ ¿Kó kixoán? ¿Mé kjoa kixi xi kisakò-la na'èn-jchá-kjiìn-ná Abraham nga kixi tsibijna nguixkon Nainá? ² Na'èn-jchá-ná Abraham, tsà koií-la kjoa-la nga ndaà xá xi kis'iìn nga kixi tsibijna nguixkon Nainá, ok'ín-la nga jeya síkijna yijo-la, tanga majìn nga nguixkon Nainá. ³ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon jchínga-la Nainá nga tsò: “Abraham, jè-né nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá ma-ne nga kiskoétyò Nainá nga xita kixi kitsò-la.” ⁴ Jngòd xita xi síxá, jè ton xi tjoé-la, mìtsà tà kjotyò tjoé-la; jè chjí-la nga síxá. ⁵ Tanga jè xita xi mìtsà xá-la ma'nót'aà takòn, tanga mokjeiin-la it'aà ts'e Nainá xi kixi síkítsajna xita xi jé tjín-la, xita jè, Nainá k'oaá s'ín skoétyò nga xita kixi tsò-la. ⁶ Jè xitaxá ítjòn xi ki'mì David k'oaá tís'ín kiichja nga tsja s'e-la xita xi Nainá kjoétyò nga xita kixi tsò-la; Nainá mì tì kindá s'ín-ne nita mé xi s'ín. ⁷ David kitsò: Mé tà ndaà-la jñà xita xi jye kichàat'aà-la kjoa ch'o-la ko xi jye tjt'sa'ma jé-la.

⁸ Mé ta ndaà-la jñà xita xi mì tì kindá s'ín-ne Nainá kjoa ts'e jé-la.

⁹ Jè kjondaà jè, ¿a tà ts'eé xita judío xi tjt'aà chiba-la? ¿A xi tikoáá ts'e-né xi taxki xita xi mikii tjt'aà chiba-la? Jye okixan nga jè xita jchínga Abraham, k'e nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Nainá, kiskoétyò-né nga xita kixi kitsò-la. ¹⁰ ¿Kós'ín komà nga kiskoétyò Nainá Abraham nga xita kixi kitsò-la? ¿A k'e-né nga jye tjt'aà chiba-la? ¿A xi k'e-né nga tikj'eé tjt'aà chiba-la? Majìn, k'e-né nga tikj'eé tjt'aà chiba-la. ¹¹ Abraham, k'e nga jye kiskoétyò Nainá nga xita kixi kitsò-la, iskaán kisit'aà chiba-la koni jngòd chiba xi okó nga jye xita kixi nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Nainá k'e nga tikj'eé tjt'aà chiba-la. K'oaá komà-ne nga xita jchínga kitsò-la Abraham ngats'iì xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Nainá nas'ín mikii tjt'aà chiba-la. ¹² Abraham, tikoáá xita jchínga-la-né jñà xita judío xi tjt'aà chiba-la, tanga mìtsà tà koií kjoa-la nga tjt'aà chiba-la, tikoáá koi-né nga ya tjímatjingui-la nga mokjeiin-la it'aà ts'e Nainá, koni s'ín kòkjeiin-la Abraham k'e nga tikj'eé tjt'aà chiba-la.

¹³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham ko ngats'iì xita tje-la, nga jè kongatsja isò'nde; mìtsà koi kjoa-la nga Kjotixoma kisikitasòn, jè-né nga kòkjeiin-la koni s'ín kiichja Nainá, k'oaá ma-ne nga xita kixi kitsò-la. ¹⁴ Tsà tà jñà tjoé-la kjondaà xita xi síkitasòn Kjotixoma, tsà k'oaá s'ín tjín kjoa, nímé-là chjí-la nga mokjeiin-ná it'aà ts'e Nainá; tikoáá mì-là kii kítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. ¹⁵ K'e nga tjín Kjotixoma, kjo'iín sinè-ná; tanga tsà tsjìn kjotixoma, nímé tjín xi kotonè-la kjotixoma.

¹⁶ Jñà xita, nga mokjeiin-la it'aà ts'e Nainá tjoé-la kjondaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abram. Nainá tsjá kjotyò kjondaà koi mé-ne nga jcha-ná nga kixi kjoa nga kítasòn it'aà ts'e ngats'iì tje-la Abraham. Mìtsà tà jñà tjoé-la xita judío xi tje-la Abraham nga tjín-la kjotixoma; tikoáá tjoé-la jñà xita xi mìtsà xita judío xi tikoáá tje-la Abraham ma koií kjoa-la nga mokjeiin-la koni s'ín kòkjeiin-la Abraham. K'oaá ma-ne nga jè Abraham, xita jchínga-ná ma ngats'iaá ¹⁷ nga nguixkon Nainá. Koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kjìn naxandá xita xi jye kisìngatsja-lè xi xita jchínga tsò-lè.” Abraham, kòkjeiin-la it'aà ts'e Nainá xi ma-la síkjaáya-la xita xi jye k'en xi tikoáá tsjá 'én-la koni tsà jye tsitasòn kjoa xi kj'eé bitasòn.

¹⁸ Xita jchínga Abraham kòkjeiin-la koni kitsò-la Nainá; kiskoñá kjoa-né nas'ín mikii tjíin-la kós'ín komà nga kítasòn. K'oaá s'ín komà nga kjìn naxandá xi xita jchínga tsò-la, koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga kitsò-la: “K'oaá s'ín kjìn jchán komà tje-lè.”

¹⁹ Abraham, mikii kjòhindaà koni s'ín kòkjeiin-la it'aà ts'e Nainá, nas'ín kos'ín beè-la ikon nga mì tì mé chjí-la yijo-la nga jye 'nó xita jchínga; jyeé kjomeé jngòd sìndo nó tjín-la; Sara xi chjoón-la, tikoáá chjoón 'ndi-né; mì tì kii komà s'e-la ixti. ²⁰ Abraham, mìtsà jò

tsi'beé-la ikon koni s'ín mokjeiín-la 'én xi kitsjaà-la Nainá. Tà isaá 'ño tsi'beé-la ikon nga ndaà kòkjeiín-la. 'Ñó jeya kisikíjna Nainá. ²¹ Abraham, nguì ndaà tíjngòè ikon nga Nainá tjín-la nga 'ño nga komaá-la sùkitasòn yije kóhótjín kjoa koni s'ín kitsjaà-la tso'ba. ²² K'oaá ma-ne Nainá, k'e nga kijtseeè nga ndaà mokjeiín-la Abraham, kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.

²³ Mitsà tà it'aà ts'e Abraham kitjei xojon jè nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi tsò-la. ²⁴ Tikoá it'aà tsaján kitjei nga Nainá skoétjò-ná nga ngàsòn xita kixi kitsò-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè xi kisikjaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. ²⁵ Kjongatsja xita nga kisik'en Jesús jè ngatjì-la jé-ná; tikoá jaáya-la mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá.

5

Mé kjondaà xi sakó-ná nga jye xita kixi tsò-ná Nainá

¹ K'e nga jye xita kixi 'mì-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jyeé 'nchán titsajnaakoaá Nainá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ² Jè Cristo tsjá-ná nga s'e-ná kjondaà jè, nga mokjeiín-ná it'aà ts'e. Jè kjondaà jè, 'ño ndaà tíjìn inima-ná; matsjaá-la inima-ná nga chiña kjoá nga tikoá s'e-ná kjoajeya-la Nainá. ³ Mitsà tà koi kjoa nga matsja-ná, tikoá matsja-ná k'e nga mé kjo'in xi otojñaá. K'e nga kjo'in otojñaá, yaá sakó-ná nga 'ño nga tseejta s'eén inima-ná. ⁴ K'e nga tseejta s'eén inima-ná, yaá sakó-ná nga ndaà kitjoá; tsà nga ndaà kitjoá, tikoá yaá sakó-ná nga skóna kjoa inima-ná kjondaà xi tsjá Nainá. ⁵ Jè kjoa xi chiña-lá nga tíjngòè takoán, mìkì masobà-ná nga mìkì kitasòn; jè Nainá jyeé ndaà kisikíjnajiìn inima-ná kjotjòcha-la it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-ná.

⁶ K'e nga kichóya nachrjein, Cristo, k'en ngajo-ná jña xi xita jé 'mì-ná, koií kjoa-la nga tsjìn-ná nga 'ño nga ma bitjokajñaá jé-ná. ⁷ Mì-là yá xita tjín xi kiyátjì ngajo-la jngòè xita kixi, tanga tsà koi nachrjein-la tsà tjín jngòè xi k'ño ikon nga kiyátjì ngajo-la jngòè xi 'ño ndaà xita. ⁸ Tanga jè Nainá okó-ná nga 'ño tsjakeè-ná nga jè Cristo k'en ngajo-ná, k'e nga tákó xita jé 'mì-ná. ⁹ I'ndeì nga jye xita kixi tsò-ná Nainá nga jè Cristo tsibixteèn jni-la k'e nga k'en ngajo-ná, isaá 'ño tíkixi kjoa nga it'aà ts'e Cristo kitjokajñaá kjo'in jè nachrjein k'e nga sùikasén kjoiti-la Nainá. ¹⁰ K'e nga kondra titsajna-lá Nainá, jè Ki'ndí-la kisikijne 'nchán kjoa k'e nga k'en. I'ndeì, k'e nga jye ndaà chibà-ná, isaá 'ño tjikixi kjoa nga kitjokajñaá kjo'in it'aà ts'e Cristo nga jè tíjnakon-né. ¹¹ Mitsà tà jña kjoa koi, tikoá 'ño matsja-ná it'aà ts'e Nainá koni s'ín kisikò-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo nga it'aà ts'e Cristo 'nchán titsajnaakoaá Nainá nga jye kichibàndaà-aná.

¹² K'e nga jahas'en jé isò'nde, jngòè xita xi ki'mì Adán tsohótsji jé, ikjoàn k'en; k'oaá s'ín komà nga kjòts'ia nga biyaà yije kóhótjín xita, koií kjoa-la nga jé ótsji yije kóhótjín. ¹³ K'e nga tikj'eè tjoé-la Kjotixoma Moisés, xita xi tjín isò'nde jyeé tjín yije-la jé. Tanga mìkì ma kindá jé-la k'e nga tsjìn kjotixoma. ¹⁴ Tjen-ne nachrjein ts'e Adán skanda ts'e Moisés, tjínè-la nga kiyá yije xita kóhótjín nas'ín mì k'oaá tjín jé xi tsohótsji koni kis'iìn Adán nga kisikatonè-la okixi xi kitsjaà-la Nainá. Adán, jè ngaya-la [Cristo] xi iskan j'iì.

¹⁵ Tanga jé xi tsohótsji Adán, mìkì mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá; nga tà jè ngatjì-la jé xi tsohótsji xi tà jngòè xita, k'oaá ma-ne nga kjìn xita biyaà; tanga isaá 'ño tse kjondaà tjín-la Nainá nga kjìn xita machikon-t'in kjotjò xi tsjá Nainá it'aà ts'e xi tà jngòè xita xi 'mì Jesucristo. ¹⁶ Jé xi tsohótsji xi tà jngòè xita, mìkì mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá. K'e nga kisakò jé ítjòn, Nainá kitsjaà okixi nga tsibínè-la kjo'in ngats'iì xita. Tanga k'e nga jye kjìn jé tsohótsji xita, j'iì kjondaà-la Nainá nga kixi kitsajna xita nguixkon Nainá. ¹⁷ Jè ngatjì-la jé-la xi tà jngòè xita, tjínè-la nga kiyá xita. Tanga i'ndeì, isaá 'ño tjikixi kjoa nga it'aà ts'e xi tà jngòè xita xi 'mì Jesucristo, tjí'nde-la nga jeya kitsajnakon jña xita xi 'ño tse kjondaà-la Nainá kjoé, kò xi 'ño tse kjotjò tjoé-la nga kixi kitsajna nguixkon Nainá.

¹⁸ Jè kjoa-la jé xi tsohótsji xi tà jngòè xita kisinè-la kjo'in ngats'iì xita, tanga jè kjoa kixi xi kis'iìn Jesucristo tikoá kixi kisikitsajna ngats'iì xita nga kitsajnakon nguixkon Nainá.

¹⁹ Jè kjoa-la nga mìkì kù'nchréñijon-la Nainá xi tà jngòè xita xi 'mì Adán, k'oaá ma-ne

nga kjin xita kisakò jé-la. Tanga jè kjoa-la nga kiì'nchréñijon-la Nainá xi tà jngò xita xi 'mì Jesucristo, kjin xita xi kixi kítsajna nga nguixkon Nainá.

²⁰ J'ì Kjotíxoma-la Moisés mé-ne nga ndaà ki'ya-la nga isa 'ño isa 'ño tís'e jé; tanga k'e nga isa tse jé tísakó, isaá 'ño tse kjondaà-la Nainá j'ì. ²¹ Nga sa ítjòn, jè kjoa ts'e jé tsatíxoma-la xita, mé-ne nga kisakò-la kjoabiyaà xita; tanga i'ndeí, k'oaá tís'ín kàtatíxoma kjondaà-la Nainá k'e nga kixi síkítsajna xita nga nguixkon Nainá mé-ne nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

6

Mé-ne nga jè kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ño tjín-la nga jè kotíxoma-ná

¹ ¿Kó kixoán? ¿A ndaà tjín nga kinchátsji-jé-isa mé-ne nga isa tse kjondaà tsjá-ne Nainá? ² Majìn, mì kiì tì k'oa s'en-ná. Jyeé titsajnat'aàxin-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén xi it'aà ts'e; mì tì kiì koma ya kítsajnajiìn-isaá kjoa ts'e jé. ³ ¿A mìtsà jye tíjiìn-nò k'e nga komà bautizar it'aà ts'e Cristo ngats'iaá nga tikoá ya titsakjòkoá k'e nga k'en? ⁴ K'e nga ma bautizar xita, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà ya sihijiìn-t'aà-là Cristo k'e nga k'en. Koni s'ín jaáya-la Cristo it'aà ts'e nga'ño-la Nainá xi 'ño jeya tjína, k'oaá tís'ín mochjeén nga kos'ín sijchá yijo-ná nga kijnakon xitse ijngòd k'aá.

⁵ Koni s'ín titsakjòkoá Cristo k'e nga k'en, jña k'oaá tís'ín kjoaáya-ná koni s'ín jaáya-la jè. ⁶ Tíjiìn-ná nga jè kjoa jchínga-ná koni s'ín ki'né nga isa kjòtseé, yaá kisit'aà krò-la Cristo mé-ne nga kàtachija-ne nga'ño-la yijo jé-ná nga mì tì jè kjotíxoma-isa-ná. ⁷ Jngòd xita xi jye k'en, jyeé tjnandeí kjoa ts'e jé. ⁸ Nga ya k'en-koá Cristo, mokjeíìn-ná nga tikoá ya kítsajnakoaá. ⁹ 'Ya-ná k'e nga jaáya-la Cristo k'e nga k'en, mì tì jngòd nachrjein kiyá ijngòd k'a-ne. Mì tì mé nga'ño tjín-la kjoabiyaà nga jè kotíxoma-la. ¹⁰ K'e nga k'en Cristo, jngòd k'a k'en xi kjoa ts'e jé-ná; i'ndeí nga ijngòd k'a tjínakon-né koí kjoa tjínakon-ne nga jeya síkijna Nainá. ¹¹ Jñò, k'oaá tís'ín tikítsjeén koni tsà jye k'eén xi kjoa ts'e jé; titsajnakon-nò xi kjoa ts'e Nainá nga ya titsajnakoo Na'èn-ná Jesucristo.

¹² Koí kjoa-la, mì tì kiì biì'nde-là yijo jé-nò nga jè kjoa ts'e jé kotíxoma-nò k'e nga kjo'ño s'ín-nò nga nìkitasòn-là kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-nò. ¹³ Kì ya ningatsja yijo-nò kjoa ts'e jé nga jè jé síkjeén nga ch'o 'nè, ta saá jè Nainá tìngatsja yijo-nò koni jngòd xita xi jye jaáya-la it'aà ts'e kjobiyaà. Nainá tìngatsja yijo-nò nga kàtasíkjeén kjoa xi kixi tjín. ¹⁴ Kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ño tjín-la nga jè kotíxoma-nò nga mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma-la Moisés titsajnajñòd; kjondaà-la Nainá titsajnajñòd.

¹⁵ ¿Kó bixoán? ¿A ndaà tjín nga kinchátsji jé isaá nga kjondaà-la Nainá titsajnajñaá nga mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma titsajnajñaá? Majìn, mìkiì ndaà tjín. ¹⁶ Ndaà tíjiìn-nò tsà ya singatsja yijo-nò ts'e xita xi bíjtje chí'nda nga jè nìkitasòn-là, chí'nda-la komaà ts'e xita jè. Kjo'ño tjín-ne nga jè sikitasòn-là. K'oaá s'ín tjín, tsà chí'nda-la jé komaà nga jè sikitasòn-là, kiyá-nò; tanga tsà chí'nda-la Nainá komaà nga jè sikitasòn-là, kixi kítsajnaà nguixkon jè. ¹⁷ Jñò, nga isa kjòtseé, k'oaá s'ín kinìkitasòn-là kjoa ts'e jé koni tsà jngòd chí'nda, tanga i'ndeí, ndaà chí'la Nainá nga ko inima-nò ndaà nìkitasòn koni s'ín nguì ndaà tjín 'én kixi xi kis'enojmi-nò. ¹⁸ I'ndeí jyeé titsajnandeí-là kjoa ts'e jé; chí'nda ts'e kjoakixi-nò; tjínè-nò nga sikitasòn koni s'ín síjé kjoakixi. ¹⁹ Koi 'én tìchjàko-nò xi mìtsà 'ín chja koí kjoa-la nga indaà tjín takòn; mìkiì ndaà machiya-nò kjoa ts'e Nainá. Koni s'ín ki'né nga isa kjòtseé nga ya kinìngatsja yijo-nò it'aà ts'e ngats'iì kjoach'o xi tjín nga jè tsatíxoma-nò koni xita chí'nda; i'ndeí k'oaá tís'ín tìngatsja yijo-nò it'aà ts'e kjoa kixi mé-ne jè kjoa kixi kàtatíxoma-nò koni chí'nda xi tsjeè titsajna nga nguixkon Nainá.

²⁰ K'e nga kjoa ts'e chí'nda-la jé titsajnajñòd, mìkiì titsanìkitasòn-là kjoakixi-la Nainá. ²¹ Tanga, ¿mé xi kisakò-nò kjoa ts'e jé? I'ndeí tà masobà-nò kjoa koi; tà yaá fiko-ná ñánda tjín kjoabiyaà. ²² I'ndeí nga jye titsajnandeí-là xi kjoa ts'e jé, chí'nda-la Nainá ma; kjondaà xi sakò-nò jè-né nga tsjeè titsajnaà nga nguixkon Nainá. Xi fehet'aà-ne, s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ²³ Chí' xi tjín-la kjoa ts'e jé, kjoabiyaà-né. Tanga kjòtjòd xi tsjá Nainá, kjoabinachon-né nita mé nachrjein-ne nga ya titsajnakoaá Cristo Jesús xi Na'èn-ná ma.

7

Kó s'ín ma fehet'aà nga'ño-la jè kjotíxoma

¹ Jñò, xi 'ndsee chibà, tìchjàkò-nò xi jyeé tjiin-nò kós'ín tíchja kjotíxoma; 'ya-nò nga tjin-la nga'ño jè kjotíxoma kós'ín otíxoma-la xitá k'e nga títsajnakon-isa skanda k'e nga kiyá. ² K'oaá ngaya-la jngòè chjoón xi tjin-la x'in, k'oaá tsò kjotíxoma nga mìkii koma tsjin xíjín k'e nga tákó títsajnakon ingajò. Tanga tsà jè x'in kiyá, jè chjoón, jye tijnandeif it'aà ts'e kjotíxoma xi ts'e kjoabixan. ³ Jè chjoón, k'e nga tsà tákó tijnakon x'in-la, tsà kj'eif x'in kixan-kò, kjoa chijnguíf tís'in; tanga tsà jye k'en x'in-la, jè chjoón, jyeé tijnandeif xi kjoa ts'e kjotíxoma jè; komaá kixan-kò jngòè k'a-ne xi kj'eif x'in. Mì tì kjoa chijnguíf tís'in-ne.

⁴ Jñò ndí 'ndsè, k'e nga k'en-kjoòkòè Cristo, yaá k'en it'aà ts'e nga'ño-la kjotíxoma, mé-ne nga ya kinókjoa-nò it'aà ts'e Cristo xi jye jaáya-la ts'e kjoabiyaà nga k'oas'ín kàta'ya-la it'aà tsaján jè kjondaà xi sasén-la Nainá. ⁵ K'e nga tisa ya tjaajñaá kjoa xi tjin isò'nde, jè kjotíxoma tsibít'in-ná mé-ne nga jñà kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, isa 'ño ch'o kisixájiin yijo-ná; k'oaá komà-ne nga kisakò-ná kjoabiyaà. ⁶ Tanga i'nde jyeé titsajnandeif-lá kjoa ts'e kjotíxoma. Jyeé k'eén it'aà ts'e kjoa xi bít'aà 'ño-ná, mé-ne nga koma sixá-lá Nainá xi kjoa xitse koni s'ín okóya-ná Inima Tsjeè-la Nainá. Mìtsà k'oas'ín sixá-lá koni s'ín tjin kjoa jchínga xi tjit'aà xojon.

⁷ ¿Kó kixoán xi kjoa ts'e kjotíxoma? ¿A ch'o tjin? ¿A kjoa ts'e jé-né? Majìn, ndaà tjin. Tanga 'an, tsà mìkii kijtseèxkoan kjoa ts'e kjotíxoma, tikoáà mì-là kii kijtseè kjoa ts'e jé. Mì-là kii kisijiin-na nga mìkii ndaà tjin nga 'an fahajiin-na tsojmì xi mìtsà ts'an, tsà jè kjotíxoma mì k'oaá s'ín bénojmi nga tsò: “Kì jì nìkjaajiin tsojmì xi mìtsà tsiji.” ⁸ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-la nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma; k'oaá komà-ne nga isa 'ño jahajiin-na tsojmì xi mìtsà ts'an. Tanga tsà tsjin kjotíxoma, tsjin-la nga'ño kjoa ts'e jé. ⁹ K'e nga sa kjòtseé, kj'eè kii bexkoan kjotíxoma. Tanga k'e nga kijtseèxkoan kjotíxoma, kjoa ts'e jé, isáà ndaà kis'e-la nga'ño; kjoabiyaà kisakò-na. ¹⁰ Kjoa ts'e kjotíxoma, tjinè-la nga kjoabinachon tsjá-na, tanga tà saá kjoa biyaà kitsjaà-na. ¹¹ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-la nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma nga kiskoònachan-na, k'oa kisik'en-na.

¹² K'oaá s'ín tjin nga jè Kjoatíxoma, tsjeè-né; koni s'ín otíxoma jñà 'én xi tjit'aà, tsjeè-né, kixi-né, koa ndaà-né. ¹³ ¿Kó bixón? ¿A jè kjoa ts'e kjotíxoma xi ndaà tjin xi kisik'en-na? Majìn, mìtsà koi kjoa-la. Kjoa ts'e jé-né. K'oaá s'ín ki'ya-la nga kixi kjoa nga jé-né. It'aà ts'e kjotíxoma xi ndaà tjin, jè kjoa ts'e jé kisakò-la nga'ño nga kisik'en-na, mé-ne nga ki'ya-la it'aà ts'e kjotíxoma nga 'ño ch'o tjin xi kjoa ts'e jé.

Kó tsò xitá xi otíxoma-la kjoa ts'e jé

¹⁴ Kjoa ts'e kjotíxoma, 'ya-ná nga kjohítsjeèn ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; tanga 'an, yijo jé tsohoya; yijo-na yaá kjòngatsja kjoa ts'e jé nga jè otíxoma-na. ¹⁵ Mìkii fiya-na mé kjoa xi s'iaàn. Kjoa xi ndaà tjin xi mejèn-na nga s'iaàn mìkii koa s'iaàn. Tà saá jñà kjoa xi mìkii sasén-na sikitasoàn. ¹⁶ K'e nga k'oa s'iaàn jñà kjoa xi mìkii mejèn-na, k'oaá xan nga tjikixi kjoa nga ndaà tjin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ¹⁷ K'e nga k'oa s'iaàn nga otsjià jé, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jè kjoa ts'e jé xi tjiin-na bít'in-na. ¹⁸ 'An xi xitá isò'nde 'mì-na, be-ná nga mìkii ndaà tjin kjoa xi tjiin yijo-na. Mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tanga mìkii sakó-na kó s'ín s'iaàn kjoa xi ndaà tjin. ¹⁹ K'e nga mejèn-na ndaà s'iaàn, mìkii sikitasoàn; tà saá koi sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn. ²⁰ K'e nga k'oas'ín sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jè kjoa ts'e jé xi tijnajiin-na xi k'oas'ín.

²¹ Jngòè kjoa matsji-na nas'ín mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tà saá tà koi sakó-na kjoa xi ch'o tjin. ²² Xi jjiin inima-na matsja-na it'aà ts'e Kjoatíxoma-la Nainá. ²³ Tanga tjin jngòè kjoa xi tíxájiin yijo-na xi mìkii tsjá'nde-na nga ndaà s'iaàn; jè kjoa ts'e jé kjaán-kjoò kjohítsjeèn-na xi mejèn-la nga ndaà s'iaàn. Kjoa ts'e jé xi tíxájiin yijo-na síkijne-na nga ch'o s'iaàn.

²⁴ Imā xó-na 'an; ʒyá xi s̄ikíjnandeí-na it'aà ts'e yijo jé-na xi kjoabiyaà t̄jín-la? ²⁵ Ndaà chj́-la Nainá nga it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo s̄ikíjnandeí-ná kjoa ts'e jé.

Nga j̄nà 'én xi kotìxan-nò nga 'an, ya ij̄iìn kjohítsjeèn-na mejèn-na s̄ikitasoàn kjotíxoma-la Nainá, tanga ya ij̄iìn yijo jé-na, tà saá kjoa ts'e jé s̄ikitasoàn.

8

Mé kjondaà xi sakó-ná k'e nga k'oas'ín t̄itsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inimā Tsjeè-la Nainá

¹ Tanga i'ndeí, j̄nà x̄ita xi ya t̄itsajnakjoòko Cristo, mì t̄i mé kjo'in sinè-la, j̄nà x̄ita xi mì k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni t̄jín jé xi s̄jé yijo-la; tà saá k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Inimā Tsjeè-la Nainá. ² Jè nga'ño-la Inimā Tsjeè-la Nainá xi s̄ikítsajnakon-ná nga ya t̄itsajnakjoòkoaá Cristo; ko t̄ijè-ne nga'ño xi kisikítsajnandeí-ná it'aà ts'e nga'ño-la kjoa ts'e jé ko it'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Kjoatíxoma ts'e Moisés mìkìi kichikjoa-la nga s̄ikítsajnandeí-ná it'aà ts'e jé, nga tsjìn-la nga'ño, koi kjoa-la nga jé yijo-ná s̄jé jé xi t̄jín isò'nde. Tanga Nainá kichikjoaá-la nga kisikasén Ki'ndí-la koni jngòd xi x̄ita isò'nde xi yijo kis'e-la koni j̄nà xi x̄ita jé 'mì-ná. Ki'ndí-la kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Nainá k'oaá s'ín kis'iìn nga jngòd k'a kisikjehet'aà kjoa ts'e jé xi t̄jín-la yijo-ná. ⁴ Nainá k'oaá s'ín kis'iìn mé-ne nga it'aà tsaján k̄atitasòn-ne jé kjoa kixi xi ts'e kjotíxoma, j̄nà xi mì k'oaá s'ín t̄itsanjchá yijo-ná koni t̄jín jé xi s̄jé yijo-ná, nga k'oas'ín t̄itsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inimā Tsjeè-la Nainá.

⁵ J̄nà x̄ita xi k'oa s'ín koni t̄jín xi s̄jé yijo-la, k'oaá t̄jín kjoa xi nchisíkítsjeèn; tanga j̄nà xi k'oa s'ín koni s'ín t̄jín xi s̄jé Inimā Tsjeè-la Nainá, k'oaá t̄jín kjoa xi nchisíkítsjeèn. ⁶ J̄nà x̄ita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni t̄jín xi mejèn-la yijo-la, kjoabiyaà t̄jín-la. Tanga j̄nà x̄ita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni s'ín mejèn-la Inimā Tsjeè-la Nainá, t̄jín-la kjoabinachon ko kjoa'nchán. ⁷ X̄ita xi tà koi kjoa nchisíkítsjeèn koni t̄jín kjoa ch'o xi s̄jé yijo-la, kondra ts'e Nainá-né koi kjoa-la nga mìkìi s̄ikitasòn ko mìkìi chíkjoa-la nga s̄ikitasòn kjotíxoma-la Nainá. ⁸ J̄nà x̄ita xi k'oas'ín s'ín koni t̄jín xi s̄jé yijo-la, mìkìi ma-la s'ín koni s'ín sasén-la Nainá.

⁹ Tanga j̄nò, mì t̄i k'oaá 'nè-nò koni t̄jín xi s̄jé yijo-nò; k'oaá s'ín t̄itsa'nè koni t̄jín xi s̄jé Inimā Tsjeè-la Nainá, nga jé t̄jnjaiìn inimā tsajòn Inimā Tsjeè-la Nainá. J̄nà x̄ita xi tsjìn-la Inimā Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà Cristo, mìtsà x̄ita ts'e Cristo. ¹⁰ Tanga tsà yaá t̄jnjaiìn inimā tsajòn Cristo, inimā tsajòn t̄jnjakon-né nga x̄ita kixi 'mì-nò nga nguixkon Nainá, nas'ín k'oas'ín t̄jìnè-la nga kiyá yijo-nò xi kjoa ts'e jé. ¹¹ Jè Nainá xi kisikjaáya-la Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà, tsà ya t̄jnjaiìn inimā-nò jé Inimā Tsjeè-la, k'oaá t̄is'ín s̄ikítsajnakon i'ngòd k'a yijo-nò xi kjoa ts'e kjoabiyaà it'aà ts'e nga'ño-la Inimā Tsjeè-la Nainá xi t̄jnjaiìn inimā tsajòn.

¹² K'oaá ma-ne, j̄nà xi 'ndseé chibá, t̄jna jngòd xi t̄jìnè-ná nga s̄ikitasòn-lá, tanga mìtsà jé yijo-ná s̄ikitasòn-lá; mì t̄i k̄i k'oas'ín s'en-ná koni t̄jín kjoa ch'o xi s̄jé yijo-ná. ¹³ Tsà tákó k'oaá s'ín s'een nga ya onguít'aà-là kjoa xi ch'o mejèn-la yijo-nò, kiyá-nò. Tanga tsà koi'nde-là Inimā Tsjeè-la Nainá nga jngòd k'a s̄ikijne-la kjoa xi ch'o mejèn-la yijo-nò, k̄itsajnakon-nò.

¹⁴ J̄nà x̄ita xi jé Inimā Tsjeè-la Nainá okó-la ndiyá, j̄nà-né xi i'xti-la Nainá 'mì. ¹⁵ Jè Inimā Tsjeè xi kitsjaà-nò Nainá mìtsà taxki inimā imā xi kjo'ño s'ín-nò koni jngòd ch̄i'nda xi ts'e jé nga ma-la bíxkón-nò; tà saá jé Inimā xi kitsjaà-ná Nainá skoétjò-ná nga i'xti-la komaá, t̄ijè-ne Inimā Tsjeè-la Nainá bénojmiya-ná nga ma nokjoà-lá Nainá nga Ndí Apa 'mì-lá. ¹⁶ Jè Inimā Tsjeè-la Nainá tsjá kixi-la 'én inimā tsaján nga i'xti-la Nainá 'mì-ná. ¹⁷ K'e nga jye i'xti-la maá, t̄ikoaá tsaján-ná kjotjò-la Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-ná; tañaá tjoékjoò-ná ko Cristo nga t̄ikoa ko jé t̄itsanikjaán kjo'in mé-ne nga jeya kitsajnakon-ná Cristo.

¹⁸ 'An, k'oaá xan nga kixi kjoa, koni t̄jín kjo'in xi t̄itsanikjaán i'ndeí mìkìi mangásòn koni t̄jín kjoajeya-la Nainá xi s'e-ná k'e nga koma iskan. ¹⁹ J̄nà tsojmì xi Nainá tsibindaà, 'ño nchikoña kjoa nga mejèn-la skoe nachrjein k'e nga Nainá jngòd k'a ndaà kòkò kó

kjoàn xi ixti-la ma. ²⁰ Jñà tsojmì xi tsibíndaà Nainá, jngoò k'a its'oòn-jiin koni s'ín tjínè-la nga kochjeén nga sa ítjòn; mìtsà kjòtsja ts'e isò'nde nga k'oas'ín komàt'in; koi-né nga jè Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la; tanga i'ndeì jñà xi tsibíndaà Nainá nchikoñaá-la ²¹ nga kjoíi nachrjein k'e nga tikoa kítsajnadeí xi tsibíndaà Nainá nga mì tì kii kíts'ón-jiin-ne; Nainá jeya sùkítsajnadeí jngoò k'a-ne koni s'ín sùko ixti-la. ²² 'Ya-ná ngats'ù xi Nainá tsibíndaà, skanda i'ndeì, nchitsiné-né, kjo'in nchisíkjeiín koni jngoò chjoón xi ki'ndí tí'beé. ²³ Mìtsà tà koi xi tjín isò'nde xi tsiné; tikoaá jñà xi jye tjín-ná Inima Tsjeè-la Nainá koni jngoò kjondaà xi tjeñ kitjoé ítjòn-ná, tikoaá tsiné-ná nga kjo'in titsanikjiaán nga titsachiñá-lá nga 'ñó mejèn-ná nga skoétjò-ná Nainá nga jngoò k'a ya kítsajna k'oaa koni ixti-la maá; yijo-ná kíjnandeí-ne it'aà ts'e kjoa xi síkíts'ón-ná. ²⁴ Nga jye titsajna ndiaá, i'ndeì jè titsachiñá-lá nga jngoò k'a kátitasòn. Tanga tsà tsejèn tjína xi chiñá-lá mìkii ma chiñá-lá. ¿Yá xi koña-la xi tsejèn tjína? ²⁵ Tanga tsà jè chíña-lá xi mìkii tsejèn tjína, tafi tafi chíñakjoa-lá.

²⁶ K'oaá tis'ín s'ín jè Inima Tsjeè-la Nainá k'e nga indaajiin tjín inima-ná síchját'aà-ná. K'e nga mìkii ma-ná kó s'ín sijét'aà-lá Nainá k'e nga bìtsi'ba-lá, tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá bìtsi'batjì-ná, nímé 'én xi tsejèn chja, ni itsé fiya-ná kó tsòya-ne. ²⁷ Jè Nainá xi ma-la bíxkejiin inima-ná, tjíin-la mé xi tíbítsjeèn-la jè Inima Tsjeè-la. K'e nga bìtsi'batjì xita tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín sijét'aà-la koni s'ín mejèn-la Nainá.

Nímé xi koma kochrjet'aaxìn-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús

²⁸ Tíjiin-ná nga it'aà ts'e jñà xita xi tjòkèè beè Nainá, ngats'ù kjoa xi mat'in, Nainá k'oaá s'ín síkjeén xi kjondaà ts'e xita. K'oaá s'ín síko jñà xita xi xó jè kùichja-la koni s'ín mejèn-la, ²⁹ jñà xita xi jye tjíin-la nga tisa tàts'en-la kjoa nga ixti-la koma; tikoaá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ngásòn kjoàn koma koni kji Ki'ndí-la mé-ne nga jè Cristo Ki'ndítjòn koma koa kjìn koma xita xikjín xi 'ndsè. ³⁰ Nainá nga k'oas'ín kiskoòsòn-la it'aà ts'e xita koi, tikoaá xó kùichja-la, jñà xi xó kùichja-la tikoaá kixíi kisikítsajna, jñà xi kixi kisikítsajna tikoaá jeya kisikítsajna.

³¹ ¿Mé xi kixoán it'aà ts'e kjoa koi? Nga Nainá tjínako-ná, nijngoò xita kondra-ná sùikijne-ná. ³² Nainá mìkii 'on komà-la, nga kitsjaà kjotjò Ki'ndí-la it'aà tsajan ngats'iaá skanda kjoabiyaá. ¿A mìtsà tikoa tsjá kjotjò-ná ngayije nga ko Cristo? ³³ ¿Yá xi koma kohòngui-ná jñà xi Nainá xó jaajiin-ná? Mì yá xi koma kohòngui-ná nga jé Nainá jye kixi kisikítsajna-ná. ³⁴ ¿Yá xi koi'nè-ná kjo'in? Nga jé Cristo Jesús k'en ngajo-ná, tikoa jaáya-la kjoa ts'e kjoabiyaá. Yaá tjína it'aà kixi-la Nainá nga tíbítsi'batjì-ná. ³⁵ ¿Yá xi kochrjet'aaxìn-ná kjoatjòcha-la Cristo? ¿A kjo'in-né? ¿O xi kjoaba-ne? ¿O xi jè-né nga ongatjingui-ná xita? ¿O xi kjoa ts'e kjinchrá-ne? ¿O xi koi-né nga tsjìn-ná nikje xi chikjá? ¿O xi jè kjoa xi xkón tjín? ¿O xi jè kjoa biyaá nga xita sík'en-ná? Majìn, nímé kjoa-ne.

³⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojoñ-la Nainá nga tsò:

Xi kjoa tsjii kjit'aà nachrjein tjín kjojkón nga kiyá-jen,
k'oaá s'ín tíyatakòn-najen koni orrè xi tjínandaà nga kiyá.

³⁷ Tanga it'aà ts'e ngats'ù kjoa koi, jye tsato titsanikijne-lá xi it'aà ts'e Cristo xi kjòtsjakeè-ná. ³⁸ K'oaá s'ín tjíngoò takoán nga nijngoò kjoa xi koma kochrjet'aaxìn-ná xi kjoatjòcha-la Nainá, ni jè kjoa biyaá, ni kjoabinachon, ni àkjale, ni jñà nga 'ñó xi tjín isò'nde ni jñà xi tjín jiin isén, ni jñà kjoa xi tjín nachrjein i'ndeì, ni jñà kjoa xi koma nachrjein xi sa nchrobá, ³⁹ ni jè xi isa 'nga, ni jè xi isa nanga, nita mé tsojmì xi Nainá tsibíndaà, nímé xi koma kochrjet'aaxìn-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús xi Nà'èn-ná.

9

Mé-ne mìkii ijchòtjingui-la kjoa kixi-la Nainá jñà xita Israel xi xó jaajiin-ne

¹ Okixíi xi xan it'aà ts'e Cristo; mì 'én ndiso chjà; jè Inima Tsjeè-la Nainá síkichiya-la kjohítsjeèn-na nga tsjá 'én it'aà ts'an, ² nga kjit'aà nachrjein ba tjín-na koa 'on ma-la inima-na, ³ it'aà ts'e jñà xita 'ndsè xi xinguiáa ma koi-né nga 'ñó matsjake. 'Ñó mejèn-na

nga kàtasakó-la kjonndaà. Skanda komaá-la kósit'aàxìn-la Cristo tsà k'oas'ín sakò-la kjonndaà jñà xit̃a xinguiáa xi ts'e naxandá Israel, tanga mìkìi t̃j'nde-na nga kòs'ín s'iaàn. ⁴ Nga jñà xit̃a Israel, jè Nainá kiskoétjò nga ixti-la ma, kò yaá ki'ya-la kjoajeya-la Nainá, kò kitjoé-la jñà kjoa xi tsibíndaàjìin-kò, t̃ikoá kitjoé-la kjetíxoma-la Moisés, kò kitjoé-la okixi kòs'ín skoexkón Nainá, kò kitjoé-la 'én koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ⁵ Jñà xit̃a Israel yaá inchrobàt'aà-ne ts'e xi 'ñó xit̃a jchínga kjiin xi Nainá xó jaàjìin-ne. Jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga xit̃a isò'nde komà, yaá inchrobàt'aà-ne it'aà ts'e xit̃a jchínga koi. Jè Cristo xi Nainá; jè otíxoma yije-la kjoa; jeya kàtìjna ñit̃a kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

⁶ [Nga mìtsà mokjeiín-la ngats'iì xit̃a Israel], mìtsà koi kjoa-la nga jè 'én-la Nainá mìkìi bitasòn. Koi-né nga it'aà ts'e Nainá, mìtsà ngats'iì xit̃a xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Israel nga nguì kixi kjoa nga ya chja-ne. ⁷ Nas'ín ya tjen-la it'aà ts'e Abraham, mìtsà ngats'iì nga kitjoé-la kjonndaà nga ixti-la ma. Nga k'oaá tsò Xojon-la Nainá: “Jñà xit̃a tje-lè, yaá kjinchrobà-ne it'aà ts'e Isaac.” ⁸ Kjoa koi, k'oaá tsòya-ne, nga jñà ixti-la Nainá, mìtsà jè xi chjì-la yá ts'e tje xi nchrobát'aà-ne. Ta jñà-né xi ixti-la Nainá ma jñà xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga ixti-la koma. Tà jñà-né xi k'oas'ín oxkìt'aà nga kixi kjoa nga nguì tje-la Abraham ma. ⁹ Nga jè 'én xi Nainá kitsjaà-la tso'ba Abraham, k'oaá tsò: “Jè nó xi sa nchrobá kjoíi jngoò k'a-na; jè Sara, ki'ndi s'e jngoò-la.”

¹⁰ Mìtsà ta jñà kjoa koi xi komà. T̃ikoá jè Rebeca kis'e-la ixti'ño xi ts'e Isaac, jè xi xit̃a jchínga-ná ma. ¹¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba k'e nga t̃ikj'eè ts'iin jñà ixti'ño nga t̃ikj'eè kìi 'ya-la mé kjoa xi s'iin, a jè xi ndaà t̃jín, o jè xi mìkìi ndaà t̃jín. K'oaá s'ín kjòkixi nga Nainá t̃j'nde-la nga kjoaájìin xit̃a koni s'ín jye t̃jindaà-la nga kichja-la jñà xit̃a xi jè mejèn-la. Mìtsà kindá s'ín mé xi jye kis'iin xit̃a. ¹² Nainá k'oaá kitsò-la Rebeca: “Jè ti-lè xi jts'ín ítjòn, chi'nda-lá koma jè xi iskan jts'ín.” ¹³ K'oaá s'ín t̃ichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Jacob kjòtsjakeè-ná, kò jè Esau kjòtjikeè-ná.”

¹⁴ ¿Mé xi kixoán? Nainá, ¿a mìtsà kjoa kixi xi s'ín? Majìn, mì k'oaá s'ín t̃jín. ¹⁵ Nainá k'oaá kitsò-la Moisés: “Kòhìmakeè-ná xi 'an mejèn-na nga kòhìmakeè, skoehìma-ná jè xi mejèn-na nga skoehìma.” ¹⁶ K'oaá s'ín t̃jín kjoa koi, mìtsà koi nga jñà mejèn-ná nga s'e-ná, ñi mìtsà koi nga 'ñó binchaàtsjiaá; jè Nainá tsjá-la kjonndaà-la jñà xit̃a xi jè mejèn-la mahìmakeè. ¹⁷ K'oaá s'ín t̃ichja Xojon-la Nainá nga kitsò-la Faraón: “Koi k'oas'ín kisikìjna-lè nga xit̃axá t̃jini ya naxandá Egipto mé-ne nga it'aà tsiji kokoaà nga'ño-na t̃ikoá skoexkon-na xit̃a nga t̃jtsa isò'nde.” ¹⁸ K'oaá s'ín s'ín Nainá, t̃jín-la kjohimatakòn it'aà ts'e xit̃a xi jè mejèn-la; t̃ikoá ma-la sítajaàjìin inìma-la xit̃a xi jè mejèn-la nga kàtasítajaàjìin inìma-la.

¹⁹ Tanga tsà jì k'oa k'oín-ná: “Tsà k'oas'ín s'ín Nainá, ¿mé-ne jé bínè-la jñà xit̃a?, nga ñi yá xit̃a xi koma kondra kjoì-la koni s'ín mejèn-la jè.” ²⁰ Tanga jì, xi taxkì xit̃a-né, ¿yá-né jì, nga Nainá otìkjoòkoi? Jngoò t̃jì xi xó kisindaà-ne, ¿a komaá kitsò-la jè xi tsibíndaà: “Mé-ne k'oas'ín tsibíndaà-ná?” ²¹ ¿A mì t̃j'nde-la jè xi ma-la bíndaà t̃jì ni'nde nga t̃jè-ne ndási koiindaà jngoò-ne t̃jì xi tà k'e mochjeén k'e nga t̃jín s'eí koá koiindaà jngoò xi nachrjein nchijòn mochjeén?

²² Tsà Nainá mejèn-la tsakó kjoajti-la kò nga'ño-la, ¿a ch'o t̃jín nga kiskoòñà kjoa it'aà ts'e xit̃a xi tjoé-la kjo'in kò xi t̃jìnè-la nga kjoehesòn? ²³ Mìtsà ch'o t̃jín; nga koi k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga ma tsakó kjoajeya-la xi it'aà tsaján nga kjòhìmakeè-ná. Nga jè tsibítsajnandaà-ná skanda t̃isá kjòtseé, mé-ne t̃ikoá s'e-ná kjoajeya-la. ²⁴ Nainá k'oaá s'ín xó kùichja-ná. T̃jín xit̃a xi ya itjokàjìin ts'e xit̃a judío; t̃ikoá t̃jín xit̃a xi ya itjokàjìin ts'e xi taxkì xit̃a xi mìtsà xit̃a judío. ²⁵ K'oaá s'ín t̃ichja xojon-la Oseas xit̃a xi kùichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jè xi mìtsà naxandá-na ma nga sa ítjòn, naxandá ts'aán koma;

jè xi mì t̃jòkèè kijtseè nga sa ítjòn, t̃jòkèè skoeè.

²⁶ Ti ya-ne i'nde ñánda oki'mì-nò:

“Mìtsà naxandá ts'an xan-nò”,

“ixti-la Nainá xi t̃jnakon” k'oín-nò.

²⁷ Isaías, xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, k'oaá ti tsò it'aà ts'e naxandá Israel: “Nas'ín kjín jchán ma-ne ixti-la koni tsumì ts'e ndáchikon, tà chiba ma-ne xi kitjokàjiìn kjo'in. ²⁸ Nga jè Na'èn-ná nitoón siikitasòn jè kjoakixi-la xi jye jè kitsjaà koni s'ín tjínè-la jña xita nga tíjtsa isò'nde.” ²⁹ Koni s'ín kitsò Isaías nga tisa ítjòn:

Jè Na'èn-ná, xi tse nga'ño tjín-la,
tsà mìkì kisikiningui chiba-ne tje-ná,
jyeé-la kisikjehesòn yije-ná
koni kisikò naxandá Sodoma kò naxandá Gomorra.

³⁰ ¿Mé xi kixoán? Jña xi mìtsà xita judío, xi mìkì fitjingui-la kjoa kixi, i'ndeì, jyeé xita kixi-né nga nguixkòn Nainá tà koií kjoa-la nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ³¹ Tanga jña xita Israel xi fitjingui-la Kjotíxoma-la Moisés nga nchihótsji nga kixi kítsajna nguixkòn Nainá mìkì ijchòtjingui-la. ³² ¿Mé-ne nga k'oas'ín komà-ne? Koií kjoa-la nga mìkì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tà k'oaá s'ín 'ño tsohót'aahikon nga ndaà tjín kjoa xi kis'iìn it'aà ts'e Kjotíxoma. K'oaá ma-ne [k'e nga j'i Cristo] yaá ksatíngui koni jngod Ndajo xi kijnahikòn. ³³ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja [it'aà ts'e Cristo] nga tsò:

Ya nindoò Sión kijnaá jngoaa ndajo xi kijnahikòn,
jngod Ndajo xi satíngui xita,
tanga jè xi kokjeiín-la it'aà ts'e Ndajo jè mìkì kosobà-la.

10

Mé xi s'én nga kítsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga kixi kítsajnaá nguixkòn Nainá

¹ Jño ndí 'ndsè, xi nguì okixi, koií xi 'ño mejèn-la inima-na kò xi 'ño s'jét'aà-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel, nga kàtsajnadeíí kjoa ts'e jé-la. ² 'An be kixi-ná nga 'ño mejèn-la nga ndaà skoexkòn Nainá jña xita Israel, tanga mìkì mangásòn kjohítsjeèn-la koni s'ín tjín jè kjohítsjeèn xi nguì kixi tjín. ³ Nga mìkì fahas'en-jìin-la nga tà jngod jè Nainá xi ma-la kixi síkítsajna xita. Tà jè xi mejèn-la nga tà jña kixi síkítsajna yijo-la. Majìn-la kjoé xi okixi-la Nainá xi ma-la kixi síkítsajna-ná. ⁴ Nga jè Cristo kisikjehet'aà kjoa ts'e kjotíxoma mé-ne nga s'e-la kjoa kixi ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

⁵ Jè Moisés, k'oaá s'ín kiskì it'aà ts'e xita xi mejèn-la kixi kítsajna it'aà ts'e kjotíxoma nga tsò: “Jè xita xi siikitasòn kjotíxoma, it'aà ts'eé kjotíxoma kíjnakon-ne.” ⁶ Tanga it'aà ts'e xita xi kixi kítsajna k'e nga mokjeiín-la, k'oaá tsò: “Kì k'oaá tsò inima-lè: ¿Yá xi kjimijìn ngajmì?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la kjinchrobàjen-kò Cristo.)

⁷ Kò, kì k'oaá tsò inima-lè: “¿Yá xi ma koiis'en-jìin i'nde ñánda nchisíkjeiín kjo'in jña mik'en?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la skímì'nga ijngod k'a-ne Cristo ya jjiìn-la mik'en.)

⁸ Tanga, ¿kó tsò-isa 'én-la Moisés? Tsò-ne: “Chrañat'aà tíjna-lè jè 'én, yaá tíjna'a ndsoboì, yaá tíjnajiìn inima-lè.” K'oaá tsò 'én xi 'an chjaya xi mochjeén nga kokjeiín-ná. ⁹ Tsà ndsoboì kénojmi-ne nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, koa tsà kò inima-lè kokjeiín-lè nga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá, kijnadeíí-né xi kjoa ts'e jé-lè.

¹⁰ Nga kò inima-ná mokjeiín-ná mé-ne nga kixi kítsajnaá nguixkòn Nainá tíkoá kò ndsobaá bènojmiá nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, mé-ne nga koma kítsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná.

¹¹ K'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Ngats'iì xi kokjeiín-la it'aà ts'e Cristo mìkì kosobà-la.” ¹² Jña xita judío kò xi mìtsà xita judío, tà ngásòn-né xi it'aà ts'e Nainá; nga tíjè-ne Cristo xi Na'èn tsò-la ngats'iì xita. Jè kjondaà xi 'ño tse tjín-la Cristo, jè tsjá-la ngats'iì xita xi chjat'aà-la. ¹³ Nga k'oaá ti tsò Xojon-la Nainá: “Ngats'iì xita xi kichjat'aà-la Na'èn-ná, kítsajnadeíí-né xi kjoa ts'e jé-la.” ¹⁴ Tanga mìkì koma kichjat'aà-la Cristo jè xita xi kj'eè kì mokjeiín-la. Kò mìkì kokjeiín-la xita xi kj'eè mé 'én 'nchré it'aà ts'e Cristo. Koa mìkì koma kjì'nchré xita tsà mì yá xita tjín xi keènojmi-la it'aà ts'e Cristo. ¹⁵ Koa jè xita xi keènojmi 'én, mìkì koma sìxá tsà mì yá xi sìkasén. K'oas'ín tjít'aà xojon: “Mé tà ndaà-ne nga k'oas'ín binchimasòn jña xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ts'e kjoa'nchán.”

¹⁶ Tanga mìtsà tà ngats'iì xit̩a Israel kisikitasòn jè 'én ndaà-là Nainá xi kiì'nchré. Nga jè Isaiás xit̩a xi kiìchja ngajo-là Nainá, k'oaá kitsò: “Na'èn, ¿yá xi kòkjeiín-là 'én xi jin kinokjoàya-jen?” ¹⁷ K'oaá ma-ne, k'e nga mokjeiín-ná, yaá nchrobát'aà-ne k'e nga na'yá-lá 'én. K'oaá jñà 'én xi na'yá, 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo-né.

¹⁸ Tanga, k'oaá xan: ¿A mìtsà kiì'nchré xit̩a Israel jè 'én ndaà-là Nainá? Jon, kiì'nchré-né. Nga k'oaá tsò jè Xojon-là Nainá: Kijndà isò'nde jyeé tsabísòn 'én-là.

Jyeé ijchò skanda ñánda fehet'aà-ne nangui.

¹⁹ Tikoaá xan-ná: jñà xit̩a Israel, ¿a mì kisijiín-là kjoa koi? Kisijiín-là. Jè xi t̩jna ítjòn, k'oaá kitsò Moisés:

'An, k'oaá s'ín s'iaàn nga kàtachinicha jñò jngoò naxandá xi mìtsà naxandá ts'an xan-là. Kàtamajticha it'aà ts'e naxandá xi chiba kjohítsjeèn t̩jín-là.

²⁰ Tikoaá Isaiás 'ñó tsi'beé-là ikon nga kiìchja 'én-là Nainá nga kitsò:

Kisakò-là jñà xit̩a xi mìkiì 'an tsohótsji-na.

Tsakó-là kjondaà-na jñà xit̩a xi mìkiì 'an kiskònanguiya-na.

²¹ Tanga jè Isaiás k'oaá s'ín kiskì it'aà ts'e xit̩a Israel koni s'ín kitsò Nainá: “Nachrjein nchijòn tsijmeé-là ndsaa nga kichjà'nchré-là jngoò naxandá xi kondra ki-là 'én-na nga mì kì kisikitasòn.”

11

Kjohimatakòn xi t̩jín-là Nainá it'aà ts'e naxandá Israel

¹ 'Aán kjònanguia, jè Nainá, ¿a kitsjeiín takòn naxandá-là Israel? Majìn, mì k'oaá s'ín t̩jín. 'An, tikoaá xit̩a Israel-ná, tje-laá ma Abraham, xit̩a xinguiáa ma xi ya nchrobát'aà-ne ts'e Benjamín. ² Nainá mìtsà tsachrekàngui naxandá-là nga jye t̩jiiín-là nga t̩sa tàts'en-là kjoa nga ixti-là koma. ¿A mì t̩jiiín-nò koni tsò Xojon-là Nainá it'aà ts'e Elías nga k'oas'ín chjat'aà-là Nainá xi kondra ts'e Israel? Tsò: ³ “Na'èn, jñà xit̩a-lè xi kiìchja ngajo-lè, jyeé kisik'en xit̩a, koa jñà i'nde tsjeè-lè jyeé kisikits'óna; tà 'an tajngoò t̩jnaa isa, tikoaá mejèn-là s̩jik'en-na.” ⁴ Tanga k'oaá tsò 'én xi tsjá Nainá: “Majìn, mìtsà tà j̩ tajngoò t̩jni. Itoò jmiì ma-ne xit̩a xi 'an t̩tsajnatjò-na xi kj'eè tsà ya bincha-xkò'nchit'aà-là xkòsòn-là Baal.” ⁵ Nachrjein i'ndeí tákó k'oaá s'ín ma, t̩jín isa xit̩a Israel xi t̩tsajnatjò-là Nainá xi xó jaàjiiín-ne xi kjondaà ts'e. ⁶ Tsà tà kjondaà ts'eé Nainá nga k'oas'ín jaàjiiín xit̩a, tsòyaá-ne mìtsà koi kjoa-là kjondaà xi kis'iín. Tanga tsà koií kjoa-là kjondaà xi kis'iín, mì-la tsà t̩ kjondaà-là Nainá kjòchjeén-ne nga kitjaàjiiín xit̩a.

⁷ ¿Kó s'ín t̩jín kjoa? Tsòyaá-ne nga kjín xit̩a Israel mìkiì ijchòt̩jngui-là jè kjoa xi tsohótsji. Tanga kis'e i'nga xit̩a xi xó jaàjiiín-ne Nainá xi jye ijchòt̩jngui-là. Jñà xit̩a xi i'nga, 'ñó kjòt̩ajaàjiiín inima-là. ⁸ K'oaá s'ín t̩jít'aà Xojon-là Nainá nga tsò: “Nainá, kitsjaà-là nga kisijñòjiiín inima-là; jñà xkon mìkiì tsejèn-là, kò líká-là, mìkiì 'nchré skanda nachrjein i'ndeí.” ⁹ Jè xit̩axá ítjòn David k'oaá ti kitsò:

Jè s'eí xi ochrje, t̩jè kàtama-ne ch'an nga kàtakaàngui, kàtasiya'ñó na'ya, kò t̩jñà kàtasat̩ngui-ne mé-ne nga kàtas'e-là kjo'in.

¹⁰ Kàtasichjoà xkon mé-ne nga mìkiì kotsejèn-là nga kjit'aà nachrjein kàtamatsit'in ít's'in.

¹¹ 'An kjònangui-ná, ¿a jngoò k'a chixòt'aà nangui jñà xit̩a Israel k'e nga kisatèngui? Majìn. Mì k'oaá s'ín t̩jín kjoa. Jè kjoa-là nga mìkiì kisikitasòn jñà xit̩a Israel, jñà kitjoé-là xi mìtsà xit̩a judío nga tsibitsajnandeí xi kjoa ts'e jé-là. K'oaá s'ín komà mé-ne nga jñà xit̩a judío kàtachini-ne it'aà ts'e kjondaà-là Nainá. ¹² Tsà jñà xit̩a isò'nde kisakò-là kjoanchiná-là Nainá k'e nga jñà xit̩a judío mìkiì kisikitasòn-là Nainá kò kisichijà kjondaà-là, isaá ta 'ñó ndaà s'e-là kjoa machikon-t'in jè isò'nde k'e nga jñà xit̩a judío ijngoò k'a skoé i'nde-là ya nguixkon Nainá.

¹³ Jñò chjàkò-nò xi mìtsà xit̩a judío mì-nò. 'An kisixáya-na nga 'an kichjàjiiín-là jñà xi mìtsà xit̩a judío. 'An beèxkón-ná xá xi kits'iì-na. ¹⁴ Tsà koií nachrjein-là kochinií i'nga xit̩a xinguiáa mé-ne nga tikoa koma k̩tsajnandeí-ne xi kjoa ts'e jé-là. ¹⁵ Tsà jñà xit̩a

isò'nde kisakò-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá k'e nga jñà xita judío itjokàngui, isaá tse kjondaà sakò-la jñà xita judío k'e nga skoétjò ìjngòò k'a-ne Nainá. Skanda k'oaá s'ín komat'in koni jngòò xita xi jye k'en ko kjoaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá. ¹⁶ Tsà tsjeè niño xi sindaà ítjòn nga kongatsja Nainá, tikoáá tsjeè-né na'yo xi kochjeén nga sindaà niño k'e nga koma iskan. Tsà tsjeè it'aà ts'e Nainá i'ma-la yá, jñà chrja-la tikoáá tsjeè-né.

¹⁷ Jñà xita Israel, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngòò yá olivo ndaà xi kitiit'aà chrja-la, koa ngaji k'oaá s'ín ngaya-la koni chrja-la yá olivo ijiin ijñá nga ya kisikjoðkoii ya ngajo-la chrja-la yá olivo ndaà; k'oaá ma-ne nga ya tíchjoí jè nga'ño-la i'ma-la yá olivo ndaà. ¹⁸ Kì 'nga níkjni yijo-lè nga ya titsakjoðkoii chrja-la yá olivo ndaà. Tikítsjiin nga tà kisikjoðko-nè; mìtsà jì 'biì-la nga'ño jñà i'ma-la yá olivo ndaà, tà saà jì tsjá-lè nga'ño jñà i'ma-la yá olivo ndaà.

¹⁹ Jì, kì k'oaá si: “Kitiit'aà chrja-la yá olivo ndaà, nga 'an kisikjoðkoa.” ²⁰ Tikítsjiin koií kjoa-la nga mìkiì mokjeiín-la nga kitiit'aà-ne. Tanga jì koií kjoa-la nga mokjeiín-lè nga ya tijnat'eii. Kì 'ngaá beè-la takòin, tiskón-la Nainá. ²¹ Nainá, tsà mìkiì kitsjaà'nde-la jñà chrja-la jè yá olivo ndaà nga ya kíjnakjoðko tikoáá ngaji tsà mì tì kii mokjeiín-lè mì tì kii tsjá'nde-lè nga ya kíjnakjoðkoii. ²² Chitsejèn-la Nainá, 'ño ndaà xita tanga tikoáá jè xi mejèn-la nga ndaà kitasòn 'én xi chja. Mìkiì beè ima jñà xita xi chinchat'aaxìn-la Nainá. Tanga it'aà tsiji títsjá-lè kjondaà. Tà jè xi mochjeén nga k'oas'ín kijni koni s'ín tjín kjondaà xi kitsjaà-lè. Tsà majìn tikoá kotet'aà-lè koni jngòò chrja-la yá. ²³ Jñà xita judío xi chrja-la yá xi kitiit'aà, tsà kòkjeiín ìjngòò k'a-la, komaá sincháya-ne i'nde-la, nga Nainá tjín-la nga'ño, komaá kíkjoð ìjngòò k'a-ne. ²⁴ Jì, nga ya kitiit'aà-ne jñà yá olivo ijiin ijñá koa kisikjoðkoii yá olivo ndaà nas'ín mìkiì ya ok'in-lè. Jìsaá tà ndaà ok'in-la nga jñà chrja-la yá olivo xi xó kitjaajiin-ne nga sincháya ìjngòò k'a-ne i'nde-la xi tijè-ne yijo-la yá!

²⁵ 'Ndsè, mejèn-na nga ndaà kàtasijiin-nò kjoa'ma koi koni s'ín tjíndaà-la Nainá mé-ne nga mì 'ño chjine kinachrje yijo-nò. Jè kjoa nga tjín i'nga xita Israel xi kjòtáajiin inima-la nga mìkiì mokjeiín-la, tanga skanda k'eé kòkjeiín-la k'e nga jye kòkjeiín yije-la xi mìtsà xita judío. ²⁶ K'e nga jye k'oas'ín koma, ngats'iì xita Israel kítsajnandeí-né xi kjoa ts'e jé-la, koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Yaá nindoò Sión kjinchrobà-ne xi ma-la sùikítsajnandeí xita Israel xi kjoa ts'e jé-la, jè xi kjoaáxìn-la jé-la jñà xita tje-la Jacob.

²⁷ Jè kjoa xi bìndaajiin-koa

k'e nga kjoaáxìn-la jñà jé xi tjín-la.

²⁸ Kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñà xita judío, kondra-laá ma Nainá mé-ne jñò sakò-nò kjondaà. Tanga jè kjoa nga xó kitjaajiin-ne xita koi, tákó matsjakeè Nainá nga jye kòs'ín kitsjaà-la tso'ba jñà xita jchínga kjíin-la. ²⁹ Nainá mìkiì faáxìn kjotjò xi tsjá, tikoá mìkiì faáxìn 'én xi chja-ná. ³⁰ Jñò, k'oaá tís'ín ki'nè nga sa kjòtseé; mìkiì kinikitasòn-la Nainá, tanga i'ndeí jyeé kisakò-nò kjohimatakòn, koií ngatjì-la nga mìkiì kisikitasòn jñà xita judío. ³¹ Nàchrjein i'ndeí jñà xita judío mìkiì síkitasòn-la Nainá. Tanga tà koi-né nga jè Nainá tjín-la kjohimatakòn xi it'aà tsajòn mé-ne jñà xita koi tikoáá s'e-la kjohimatakòn ts'e Nainá. ³² Nainá, k'oaá tsò nga ngats'iì xita judío, ko xi mìtsà xita judío, mìkiì síkitasòn-la nga jè xi mejèn-la Nainá nga ngásòn ngáya kohimakeè ngats'iì xita.

³³ Jmé tà 'ño tse ma kjoanchiná xi tjín-la Nainá, ko 'ño tse kjoachjine tjín-la ko kjohítsjeèn-la! Nijngòò xita xi machiya-la kós'ín kosòn-la k'e nga bìndaajiin ko kós'ín tjín ndiyá-la. ³⁴ ;Yá xi beè kós'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá? Mì yá xi koma-la sùikíchiya-la Na'èn-ná. ³⁵ ;Yá xita xi jè kisikíña ítjòn-la xi mochjeén-la Nainá mé-ne nga jè sùikátji ngajo-la? ³⁶ It'aà ts'eé Nainá nchrobát'aà-ne ngats'iì tsojmì xi tjín, tikoá it'aà ts'e-né nga títsakon, ko k'oaá s'ín mochjeén nga jeya kíjna.

Nainá, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nàchrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

12

Mé xi s'eén nga tsjeè sijchá yijo-ná koni s'ín sasén-la Nainá

¹ K'oaá ma-ne 'ndsè, nga tse kjohimatakòn tjín-la Nainá xi it'aà tsaján, 'an bìtsi'bà-nò nga k'oas'ín tìngatsja yijo-nò it'aà ts'e Nainá koni jngodò kjotjò xi tìjnakon, xi tsjeè tjín, xi ndaà sasén-la Nainá; nga nguì kò inìma-nò kò kjohítsjeèn-nò jeya s'íkíjna Nainá. ² Kì k'oas'ín onguíko yijo-nò koni s'ín tjín kjotíxoma-la isò'nde. Tìxítseya kjohítsjeèn-nò nga kàtatjìya-nò koni s'ín tìtsanjìchá yijo-nò mé-ne nga jchà-nò mé xi mejèn-la Nainá it'aà tsajòn, jñà kjoa xi ndaà tjín, xi nguì t'íkixi, xi jè ndaà sasén-la.

³ It'aà ts'e xá xi 'an kitjoé kjotjò-na, k'oaá xan-nò nga jngodò ìjngodò, k'ò 'nga onguíko kjohítsjeèn-nò koni s'ín tjìné-la nga s'íkítsjeèn; tà saà ndaà t'íkítsjeèn koni s'ín ok'in-la kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá k'e nga kòkjeín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁴ Koni s'ín tjín yijo-ná nga k'jìn skoya tjín-la tanga k'akj'eíí k'akj'eíí xá tjín-la nga ìjngodò ìjngodò skoya. ⁵ K'oaá s'ín ma it'aà tsaján nga k'jìn ma-ná, tanga xi it'aà ts'e Cristo tà jngodò ma-ná nga ìjngodò ìjngoaá; k'oaá s'ín k'indoba'ñoá xinguiáá koni s'ín kitsobà'ñoó x'íkíjn yijo-ná.

⁶ Koni s'ín kjòmejèn-la Nainá jye kitsjaà-ná xá xi s'eén nga jngodò ìjngoaá. Jngodò x'ita, tsà jè xá kitjoé-la nga x'ita k'ichjayajìin-la, k'oaá s'ín kàtasíkjeén koni s'ín mokjeíin-la. ⁷ Tsà jè xá kitjoé-la nga x'ita k'osiko, k'oaá s'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtasiko x'ita. O xi jè xá kitjoé-la nga kòkòya, k'oas'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtakóya. ⁸ Jè xi kitjoé-la xá nga s'ìjehikon x'ita, k'oas'ín kàtas'ín. Jè xi ma-la s'ika'b'í tsojmì, nguì k'oo inìma-la kàtas'ika'b'í; jè xi xá ítjòn kjòngatsja, ndaà kàtas'ikitasòn; jè xi s'íchját'aà-la jñà x'ita ìma, k'oo kjotsja-la kàtas'íchját'aà-la.

⁹ Nguì k'oo inìma-nò t'ìtsjacha xinguiòo. T'ìjticha kjoa xi ch'o tjín. Koií tanguítjìngui-la kjoa xi ndaà tjín. ¹⁰ K'oo kjotsja-nò t'ìtsjacha xinguiòo nga 'ndsè chiba. Ìsa ndaà jchaxkòn x'ita xinguiòo xi i'nga; jñà t'íkítsajna ítjòn nga jngodò ìjngodò.

¹¹ Kì ts'eè 'nè xi xá ts'e Nainá. Nguì k'oo inìma-nò t'ixá-la Na'èn-ná.

¹² Tsja te-lá takòn jè kjoa xi chiñà-là. Kò inìma-nò kàtach'íkjoako-nò k'jò'in xi t'ìtsanjìk'ioón. Nachrjein nchijòn t'ìtsi'ba-là Nainá.

¹³ Tjìl-là mé xi mochjeén-la jñà x'ita tsjeè-la Cristo. Chjoétjò x'ita xi bijchó ya ni'ya-nò.

¹⁴ T'ìjèt'aà-la Nainá nga kàtas'íchikon-t'in jñà x'ita xi ch'o s'iko-nò; k'ò k'oaá s'ín n'ìjèt'aà-la nga k'jò'in tsjá-la.

¹⁵ T'ìtsjakoo jñà x'ita xi tsja tjín-la. Ch'ìhindáyakoo jñà xi nchikjindáya.

¹⁶ Tà jngodò t'èen kjohítsjeèn-nò. Kì 'nga ikon 'nè yijo-nò, ya tsjahijtakoo jñà x'ita ìma. Kì 'ñoó chjìne nachrjenguiodò yijo-nò.

¹⁷ Jñà x'ita xi ch'o s'iko-nò, k'ò ch'o n'ìkoo ngajo-nò. K'jìt'aà nachrjein ndaà t'èen nga nguixkòn ngats'ìi x'ita. ¹⁸ Skanda ñánda sakó'nde-nò, jñò tjìné-nò nga 'nchán t'ìtsajnakoo ngats'ìi x'ita. ¹⁹ Ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'e nga mé xi mat'ioòn, k'ò jñò 'nè ngajo-nò. Tsja Nainá t'ìk'íjnaya kjoa-nò mé-ne nga jè tsjá-ne k'jò'in. K'oaá s'ín t'íchja Xojon-la Nainá nga tsò: "Tsò Na'èn-ná: 'Aán oko-na nga k'ìndaajìin-la x'ita, 'aán tsja-la chjì-la." ²⁰ K'oaá ma-ne, tsà jè kondra-lè, tsà tsjìn tsojmì xi kine, j'ìí t'jìl-la; tsà x'indá-la, t'jìl-la nandá nga kàt'ìi. K'e nga k'oa s'ikoji, k'osobà t'ì'biì-la kondra-lè, ch'ìba-la k'ohinì isén-la koni xá'í. ²¹ Jè kjoa xi ch'o tjín, k'ò jè s'íkijne-nò; t'ìk'oaá-ne jè kàt'ìtasòn xi kjondaà, mé-ne nga s'íkijne-la kjoa xi ch'o tjín.

13

Mé kjoa-ne nga n'ikitasòn-lá xi x'itaxá t'ìtsajna

¹ Ngats'ìi x'ita kàtas'ikitasòn-la xi x'itaxá t'ìtsajna, nga Nainá kitsjaà-la kjotíxoma. Jñà xi x'itaxá t'ìtsajna, Nainá kitsjaà-la xá. ² Jñà x'ita xi b'ìtsajna tájaà-la kjotíxoma-la x'itaxá, kondraá b'ìtsajna-la jñà x'ita xi Nainá kitsjaà-la xá. Jñà x'ita koi, t'ì yijo-laá t'ìb'ìné-la k'jò'in. ³ Jñà x'itaxá m'ìtsà koi xá t'ìtsajna-ne nga jñà k'ìnchaxkòn-la x'ita xi ndaà s'ín, jñà-né x'ita xi ch'o tjín kjoa xi s'ín. Tsà mejèn-lè nga m'ìk'ìi k'ìskòn-la x'itaxá, ndaà t'ìin, k'ò jñà x'itaxá ndaà s'ìk'ìjna-lè. ⁴ Jñà xi x'itaxá tjín-la, xá ts'e Nainá nchis'ikitasòn, mé-ne nga ndaà

kijna-ne. Tanga tsà ch'o tjin kjoa xi tì'nì, tiskón-la xi xitaxá tjin-la, nga tji'nde-la nga tsjaà-lè kjo'in. Nga xá-la Nainá nchis'ín k'e nga bíndaàjiin kjoa ko nga tsjá-la kjo'in jña xita xi ch'o s'ín. ⁵ K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga ndaà sikitasòn-lá jña xi xitaxá titsajna, mìtsà tà koi-ne nga kjo'in tsjá-ná; koi-né nga xó k'oas'ín beè-la takoán nga tjinè-ná nga sikitasoán. ⁶ Koií kjoa-la nga tikoa machjí ton sá, nga jña xitaxá k'oaá s'ín nchiskitasòn-la Nainá ko kjit'aà nachrjein koatjin xá xi nchis'ín.

⁷ Tichjió yije mé xi kitjen-nò. Jè xi kitjen-la ton sá, kàtichjí. Jè xi kitjen-la tsojmì xi machjítjì, kàtichjítjì. Jè xita xi mochjeén-la nga jchaxkón, kàtayaxkón. Jè xita xi mochjeén-la nga ndaà kijná, ndaà tikijná. ⁸ Kì mé xi jmeèt'ioòn yijo-nò. Tanga kitjeén-nò ts'e kjoatjòcha it'aà ts'e xita xinguiò. Nga jè xi matsjakeè xikjin, jyeé kisikitasòn yije Kjotixoma. ⁹ Jña kjotixoma tsò-ne: “Kì kjoa chijngui 'nì, kì xita nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoi, kì maxitakòn-chiì xinguii.” Ngats'iì kjotixoma koi, ko xi kj'eijí, yaá mangásòn yije jè kjotixoma xi tsò: “Titsjachi xita xinguii koni tsà ti yijo tsiji-ne.” ¹⁰ Jè xi matsjakeè xikjin, mìtsà ch'o síko xita xikjin. Jè xi matsjakeè xikjin, jyeé ndaà tísikitasòn Kjotixoma.

¹¹ K'e nga k'oas'ín s'eén yijeé kjoa koi, jcha-ná nachrjein i'ndeí mé kjoa xi tíma nga jye ijchò chiba-la nga sikja-lá yijo-ná nga titsafè. Koni k'e nga sa kòkjeiín-ná, jye 'ñó kjòchrañat'aà nachrjein nga kitsajnandiaá kjoa ts'e jé-ná. ¹² Nitjen, jyeé tífahato, jyeé tímachraña nachrjein nga s'e isén nga kitjojen ijngòè k'a Na'èn-ná. Kinachrjenguaá ngats'iì kjoa xi ma ñánda nga jñò choòn ko chjoé nga'ñó-la Nainá koni s'ín mochjeén ñánda iseèn choòn koni tsà kichá ts'e soldado. ¹³ K'oaá s'ín iseèn kitjá koni nachrjein nga ndaà sijchá yijo-ná. Mì kì mochjeén nga taxki chjineé tsojmì ko nga mach'iaá. Mìkì mochjeén nga íchjín kjóhijtakoáá, ko mì kì ma taxki sikoáá yijo-ná. Mìkì mochjeén nga xita kixkàn-koáá ko mìkì mochjeén nga kjoaxitakòn kichjà-lá xinguaá. ¹⁴ K'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín kis'iin jè Na'èn-ná Jesucristo, kì kì nìkitasòn-la yijo-nò kjoa ch'o xi síjé.

14

K'e nga mìkì mangásòn kjohitsjeèn-ná it'aà ts'e kjoa xi mì xó kù tji'nde-ná nga s'eén

¹ Chjoétjò xita xinguiò xi mìkì tijnòè ikon mé kjoa xi tji'nde-la nga s'iin; kì chibàya-nò jña kjoa xi mìkì mangásòn kjohitsjeèn-nò. ² Tjin xita xi k'oas'ín mokjeiín-la nga ma chine yije tsojmì xi tjin, tikoa tjin xita xi mìkì mokjeiín-la tsà ma chine yije tsojmì xi tjin. Tà jña tsojmì xi nangui síjchá kine. ³ Jè xi kine yije tsojmì xi ma chine mìkì koma kochrjekàngui jè xi mìkì ma-la kine yije tsojmì; ko jè xi mìkì ma-la kine yije tsojmì, mìkì koma kichjajno-la jè xi ma-la kine yije tsojmì xi tjin, nga Nainá jyeé kiskoétjò nga ki'ndí-la ma. ⁴ ¿Yá-né jì nga nìkindijì chi'nda xi mìtsà tsiji? Nga chi'nda ts'e Nainá-né. Jè chi'nda jè, kindá ts'eé nei-la tsà kixi tijná ko tsà mì kixi tijná. Tanga kixi kijná, nga jè Na'èn-ná tjin-la nga'ñó nga kixi sùkijná.

⁵ Tjin xita xi tsò: tjin nachrjein xi isa xkón. Tikoa tjin xi tsò: Nachrjein, tà ngásòn ngayá-né nga nachrjein nchijòn. Nga jngòè ijngòè xita, k'oaá s'ín ndaà katijnòè-la ikon koni s'ín síkítsjeèn. ⁶ Jña xita xi faájiin jngòè nachrjein nga beèxkón, k'oaá s'ín nga jeya síkijná Na'èn-ná; koa jña xita xi tsò nga ta ngásòn ngayá nachrjein, tikoaá k'oaá s'ín s'ín nga tikoa jeya síkijná Na'èn-ná. Jña xita xi kine yije tsojmì, it'aà ts'e Na'èn-ná kine, nga tsjá-la kjondaà Na'èn-ná k'e nga kine; k'oa jña xita xi tsò nga tjin tsojmì xi mìkì ma chine, tikoaá it'aà ts'eé Na'èn-ná nga mìkì kine tsojmì, ko tikoaá tsjá-la kjondaà Na'èn-ná.

⁷ Jña, k'e nga titsajnakoaán, mìtsà koi xá titsajnakon-ná xi ta kjondaà tsaján. Ko k'e nga kiyá, mìtsà ta kjondaà tsaján kinchátsjiaá nga kiyá. ⁸ Tanga k'e nga titsajnakoaán, koií xá titsajnakoaán xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. Ko nga kiyá, tikoaá koií xá kiyá-aná xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. K'oaá ma-ne tsà titsajnakoaán ko tsà kiyá kjondaà ts'e Na'èn-ná nga ts'e tsò-ná. ⁹ Koií kjoa-la nga k'en Cristo koa jaáya-la nga tsibijnakon-né, mé-ne nga jè koma-ne Nei-la jña xita xi biyá ko xi titsajnakon.

¹⁰ Tanga jì xi nokjoàjno-là 'ndsi, ¿mé-ne koa'nè-ne? Tìkoáá jì xi nachrjekàngui 'ndsi, ¿mé-ne nachrjekàngui-ne? Nga ngats'iì-ná kichò kinchanguiaá ndsòko Cristo ñánda nga jè tíhotíxoma. ¹¹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò:

Tsò Na'én-ná: 'An tìjnakon-ná,
ngats'iì xita kincha-xkó'nchit'aà-na
ko ngats'iì xita skoexkón Nainá.

¹² Ngats'iaá k'oi-lá kindá Nainá mé kjoa xi ki'né nga tsitsajnaá isò'nde.

¹³ K'oaá ma-ne nga mì tì xinguiáá kinókjoajno-lá; jñò, ta saá ndaà tìkítsjeèn nga nímé xi s'een xi s'ikits'ón-jìin koni s'ín mokjeiín-là xinguiá mé-ne nga mì jé skajìin ìjngò k'a-ne. ¹⁴ 'An ndaà tìjngò takoàn it'aà ts'e Na'én-ná Jesús nga kixi kjoa nga tsjìn tsojmì xi xkón tjín nga mìkiì ma chine; tanga jè xita xi k'oas'ín s'ikítsjeèn nga tjín tsojmì xi xkón tjín nga mìkiì ma chine, xkón tjín-là it'aà ts'e tsà skine. ¹⁵ Tanga tsà ta koií kjoa-là ts'e tsojmì xi chiniì, jè 'ndsi ch'o ma-là, jè kjoa xi tì'nì mìtsà tì kjoatjòcha-ne; kì kiì biì'ndi nga jè 'ndsi xi Cristo k'en ngajo-là k'its'ón-jìin-là xi tà kjoa ts'e tsojmì xi chiniì. ¹⁶ Kì k'oaá s'ín 'nè mé-ne nga mì xita kichajno-nò it'aà ts'e kjoa xi tita'nè nga k'oas'ín mokjeiín-nò nga ndaà tjín. ¹⁷ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma-ná mìtsà jè xi isa 'ñó chjì-là mé xi s'ioáá ko mé xi chineé. Jè xi 'ñó mochjeén nga kixi k'itsajnaá, 'nchán sijchá yijo-ná, ko tsja k'oé-lá inima-ná; koi kjoa xi tsjá Inima Tsjeè-là Nainá. ¹⁸ Jè xi k'oas'ín s'ikitasòn kjoa koi k'e nga síxá-là Cristo, ndaà sasén-là nguixkon Nainá, tìkoáá ndaà bijna nga nguixkon xita.

¹⁹ K'oaá s'ín k'itjìngui-lá kjoa xi 'nchán s'ikìjna-ná ko kjoa xi 'bì-lá nga'ñó xinguiáá nga jngò jngoaá koni s'ín mokjeiín-ná. ²⁰ Kì xá-là Nainá n'ikits'ón-jìin-là xi ta kjoa ts'e tsojmì xi ma chine. Kixi kjoa, ngats'iì tsojmì xi tjín, tsjeè-né. Tanga jè xi ch'o tjín k'e nga ta koi kjoa-là tsojmì xi chineé bits'ón-jìin-là kjoa xi mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá jñà xita xi k'ejí. ²¹ Isáá ndaà-ne nga mì yijo chjineé, nga mì xán s'ioáá, nga nímé kjoa xi s'een jè xi s'ikits'ón-jìin-là jè 'ndsi nga sakó-là jé. ²² Koni s'ín mokjeiín-lè it'aà ts'e kjoa koi, tà jí tìjìin takoìn ko Nainá. ¿Mé ta ndaà-là jè xi mì kjo'in bìnè-là yijo-là k'e nga tìjngò ikon nga ndaà tjín kjoa xi s'ín! ²³ Jè xi jò tjín-là k'e nga mé tsojmì xi kine, jé tíhónè-là yijo-là nga mìkiì tìjngò ikon tsojmì xi kine. Tsà mìkiì tìjngò takoán k'e nga mé kjoa xi s'een, jé tìtsahonè-là yijo-ná.

15

¹ Jñà xi jye kixi mokjeiín-ná it'aà ts'e kjoa xi tìj'nde-ná mé xi s'een, mochjeén-né nga tìkoá kichikjoako-ná jñà xita xi k'oas'ín mokjeiín-là nga mìkiì tìj'nde-là mé kjoa xi s'ìin. Mìtsà tà jñà kjoa xi ndaà sasén-ná kinchátsjiaá. ² Nga jngò ìjngoaá, mochjeén-né nga k'oas'ín s'een jè kjoa xi sasén-là jñà xita xinguiáá xi k'jondaà ts'e, mé-ne nga k'ijin-isa k'johítsjeèn-là jè kjoa xi mokjeiín-là. ³ Nga tìkoá jè Cristo mìtsà jè tshótsji kjoa xi sasén-là yijo-là, tà saá it'aà ts'eé tsitasòn koni s'ín tìt'aà xojon ts'e Salmo, nga tsò: “'Én ch'o xi jì kichajno-lè, 'aán kiskaàt'aà-na.” ⁴ Jñà 'én xi kitjei nga sa k'jòtseé, koií xá kitjei-ne nga k'òkòya-ná mé-ne nga it'aà ts'e Xojon-là Nainá, tseé s'een takoán tìkoá s'e-là kjoa'nchán inima-ná, mé-ne nga k'oma chíñakjoa-lá it'aà ts'e Nainá. ⁵ Nainá xi ma-là tsjá-ná kjoatsetakòn ko xi ma-là sí'nchán-jìin inima-ná, k'oas'ín jngò k'johítsjeèn kàtatsjá-nò nga jngò ìjngò koni tsò Cristo Jesús, ⁶ mé-ne ngats'ioò ngásòn jngò jta jeya tìkìjna Nainá, Na'én-là Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁷ Koií kjoa-là k'oas'ín choétjò xinguiá nga jngò ìjngò koni s'ín kiskoétjò-nò Cristo mé-ne nga jeya k'ìjna-ne Nainá. ⁸ K'oaá xán-nò, jè Cristo Jesús, koií xá j'ì-ne nga j'ì síxá-jìin-là xita judío xi tìt'aà chiba-là kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga tsakó-ne kjoakixi-là Nainá tìkoá s'ikitasòn koni s'ín jye kitsjaà-là tso'ba Nainá jñà xita jchínga k'jìin-là. ⁹ Tìkoáá koií xá j'ì-ne mé-ne nga jñà xi mìtsà xita judío jeya s'ikìjna Nainá it'aà ts'e k'johimatakòn xi tjín-là Nainá koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò:

Koií kjoa-là nga jeya s'ikìjna-lè jìin-là xita naxandá xi mìtsà xita judío.

It'aà tsiji sé-lè sò xi ndaà tsò.

¹⁰ Ìjngò k'a tìt'aà xojon ñánda nga tsò:

Jñò xi mìtsà xit̃a judío 'mì-nò,
tsjaá t'è-lá takòn kò xit̃a naxandá-la Nainá.

¹¹ Ìjngòd k'a tjit'aà xojon ñánda tsò:

Jñò ngats'ioò xi mìtsà xit̃a judío 'mì-nò,
jeya tikíjna Na'èn-ná,

ngats'ioò xi naxandá 'mì-nò jeya tinachrjeè Nainá.

¹² Ìjngòd k'a tjit'aà xojon ts'e Isaías ñánda tsò:

Jè tje-la Isaí kitjot'aà jngòd-ne jts'én-la xi kotìxoma-la jñà xi mìtsà xit̃a judío,
kò jè jts'én jè kòd't'aà ikon nga skóña-kjoa-la.

¹³ Nainá xi tsjá nga chiñákjoáá, kàtatsjá yije-nò kjotsja kò kjoa'nchán nga mokjeiín-nò
it'aà ts'e, mé-ne nga isá ndaà chíñákjoa isaa xi kò nga ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá.

Pablo chi'nda-la Jesucristo

¹⁴ Tanga ndí 'ndsè, 'an tíjngòd takoàn xi it'aà tsajòn xi tijñò-nò tjín-nò kjondaà tikoa machiya-nò nga koma tijñò sikixiya-là xit̃a xinguioo nga ìjngòd jngòd. ¹⁵ Ndí 'ndsè, 'ñó tíbeè-la takoàn nga tikjiù-nò xojon jè; tìchjà kixì-nò, mé-ne nga mìkì jchàajiin-nò koni tsò xojon jè. Koií k'oas'ín tìsikìtsjeèn-nò nga 'an kitjoé-na kjotjò-la Nainá k'e nga kitsjaà-na xá, ¹⁶ mé-ne nga 'an koma-na chi'nda-la Jesucristo it'aà ts'e xi mìtsà xit̃a judío. Sixákoaa 'én ndaà-la Nainá, mé-ne jñà xi mìtsà xit̃a judío ndaà sasén takòn-nè Nainá koni jngòd kjotjò xi 'ñó sasén-la Nainá nga it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá jyeé kjòtsjeè.

¹⁷ 'An tjín-na mé kjoa-ne nga matsja-na it'aà ts'e Cristo ts'e xá xi tìs'iaàn. ¹⁸ Nì mé kjoa tjín xi ma'ñót'aà takoàn nga ma chjà, ta jè kjoa ts'e Cristo nga 'an síkjeén-na nga sixákoaa jñà xi mìtsà xit̃a judío mé-ne nga koma sikitasòn-la Nainá. K'oaá s'ín kis'iaàn it'aà ts'e 'én xi kichjà kò it'aà ts'e xá xi kis'iaàn, ¹⁹ kò it'aà ts'e kjoaxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kò it'aà ts'e nga 'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá. Jyeé ndaà kisìngásoàn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsibits'iaakò-na ján Jerusalén kóhokji nga jngòd itjandì-la skanda ján Ilírico. ²⁰ K'oaá s'ín tsibìnè-la yijo-na nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya i'nde ñánda kj'eè yá bénojmiya it'aà ts'e Cristo, mé-ne nga mì 'an kokoòya ndaà-la xit̃a xi kj'eif xi jye tsakóya itjòn-la it'aà ts'e Cristo. ²¹ Koni s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: Skoe-né jñà xit̃a xi mì yá tsibénojmi-la it'aà ts'e; kochiyaá-la jñà xit̃a xi kj'eè mé 'én 'nchré xi it'aà ts'e.

Kós'ín tìsikìtsjeèn Pablo nga mejèn-la kjoì Roma

²² Kò kjìn k'a mejèn-na fikon-nò tanga jñà xá xi 'an tìs'iaàn i i'nde jé mìkì tjà'nde-na nga ma fia. ²³ Tanga i'ndeì nga jye jyehet'aà xá-na ijndé, kò tikoa kò kjìn nó tjín-la nga mejèn fikon-nò, ²⁴ k'oaá s'ín tìsikìtsjeèn, k'e nga kjián ján España, k'eé kichjàjto-nò mé-ne nga skoexkon-nò. K'e nga jye chibá jngòd tjoà koma kinchako-ná nga koma kjián ñánda nga tìfia. ²⁵ Tanga i'ndeì ján Jerusalén tìfia, nga tìfiko jngòd-la nga 'ñó jñà xit̃a-la Cristo xi ya títajna. ²⁶ Nga jñà xit̃a naxandá-la Nainá xi títajna Macedonia kò Acaya kjòtsja ts'e-né nga tsibíxkó chiba tòn koni jngòd nga 'ñó xi kjotjò ts'e xit̃a ima naxandá-la Cristo xi títajna ján Jerusalén. ²⁷ Ngui kjòtsja ts'e-né koni s'ín kis'iin jñà xit̃a koi. Nga tjen-t'in-la kjondaà. Tsà jñà xit̃a xi mìtsà xit̃a judío k'oaá s'ín kisakò-la kjondaà ya ijiin inima-la it'aà ts'e xi ngui xit̃a judío, tikoaá tjínè-la jñà xi mìtsà xit̃a judío nga kinchako nga tsjá-la tsojmì xi mochjeén-la. ²⁸ K'e nga jye kjoehet'aà kjoa koi nga jye sìngatsja jè tòn xi kjòxkó, ikjoàn skotsejèn jngòd tjà-nò, k'eé kjián ján España. ²⁹ Be-ná nga 'ñó ndaà sìichikon-t'in-ná Cristo k'e nga kijchokon-nò.

³⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè, bitsi'bà-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo kò it'aà ts'e kjoatjòcha xi tsjá-ná Inima Tsjeè-la Nainá, tinókjoat'aà-là Nainá xi it'aà ts'an, ³¹ mé-ne nga kosìko-na Nainá it'aà ts'e xit̃a xi mìkì mokjeiín-la xi títajna ján Judea, kò mé-ne nga jè tòn xi tìfiko-la xit̃a-la Cristo xi títajna ján Jerusalén ndaà kàtasasén-la, ³² mé-ne nga, tsà k'oas'ín mejèn-la Nainá, nga kò kjòtsja-na kìjchokon-nò, tikoa koma ndaà sìkjáya chiba naxchrjein-kò-nò. ³³ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oas'ín kàtama.

16

Kós'ín kisihixat'aà Pablo ngats'ì xità naxandá-là Nainá xi títsajna Roma

¹ It'aà tsajòn sngatsja-nò jè tichjaá Febe, jè xi síchjít'aà naxandá-là Cristo xi ya tíjna Cencrea; ² ndaà chjoétjò xità jè nga xinguiáá ma nga tíkoáá mokjeiín-là it'aà ts'e Na'èn-ná nga k'oaá s'ín ok'in-là xi xità-là Cristo. Tichjít'aà-là nità mé xi kochjeén-là nga 'ñó kjín xità tsasiko, tíkoá 'an kisichjít'aà-na.

³ Tíixat'eì jè Priscila kò Aquila, jña xità xi taña nìxákjòò-jen it'aà ts'e Cristo Jesús. ⁴ Jña xità koi kjomeè kinik'en xi kjoa ts'an. Mìtsà tà 'an xi tsjaà-là kjondaà tíkoá tsjá-là kjondaà ngats'ì xità naxandá-là Cristo xi mìtsà xità judío. ⁵ Tíkoá tíixat'eì jña xità naxandá-là Cristo xi maxkóya ya ni'ya-là Priscila kò Aquila. Tíixat'eì jè Epeneto xi 'ñó matsjake nga jè kòkjeiín ítjòn-là it'aà ts'e Cristo ya i'nde Acaya. ⁶ Tíixat'eì jè María, chjoón xi 'ñó ndaà kisixá it'aà tsajòn. ⁷ Tíixat'eì jè Andrónico kò Junias, xi xinguiáá ma nga taña tsitsajna'ya-jen ndayá. Jña xità xi tsibíxáya-là Cristo 'ñó matsjakeè xità koi. Kò isa ítjòn kijtseèxkon 'én-là Cristo koni 'an.

⁸ Tíixat'eì jè Amplias, jè xità xi 'an 'ñó matsjake it'aà ts'e Na'èn-ná. ⁹ Tíixat'eì jè Urbano xi taña síxáko-na it'aà ts'e Cristo Jesús kò jè Estaquis xi 'an 'ñó matsjake. ¹⁰ Tíixat'eì jè Apeles xi ndaà kixi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Tíixat'eì jña xità xíkjin xi ya títsajna ni'ya-là jè Aristóbulo. ¹¹ Tíixat'eì jè Herodión xi xinguiáá ma. Tíixat'eì jña xità xíkjin xi ya títsajna ni'ya-là Narciso xi Na'èn-ná títsajnakò. ¹² Tíixat'eì jè Trifena kò Trifosa jña íchjin xi 'ñó síxá-là Na'èn-ná, kò tichjaá Pérsida xi 'ñó matsjachaá nga tíkoá ndaà síxá-là Nainá. ¹³ Tíixat'eì jè Rufo xi xó jaàjin-ne Nainá. Kò nea-là xi 'an k'oaá tís'ín beètakoàn koni tsà nea-na. ¹⁴ Tíixat'eì jè Asíncrito, jè Flegonte, jè Hermas, jè Patrobas, jè Hermes kò xità 'ndseé xi ya títsajnakò. ¹⁵ Tíixat'eì jè Filólogo, jè Julia, jè Nereo kò ndichja, kò Olimpas, ngats'ì xità xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo xi ya títsajnakò.

¹⁶ Jñò nga jngodò ijngodò, k'e nga sixat'aà xinguióo, nguì koó inima-nò tíixat'aà xinguióo nga kò okixi-nò. Ngats'ì xità naxandá-là Cristo xi i títsajna síhixat'aà-nò.

¹⁷ Ndí 'ndsè k'oaá s'ín bìtsi'bà-nò nga chítsejèn-là jña xità xi síjòya kò xi síkíts'ón-jìn koni s'ín mokjeiín-nò, jña xi kondra f'ì-là kjohítsjeèn koni s'ín kichità'ya jñò. Tinchat'aàxìn-là jña xità koi. ¹⁸ Jña xità koi, mìtsà Na'èn-ná Jesucristo síxá-là, tà yijo-laá síxátjì. 'Én sin 'én ndaà chja nga konachan-là xità xi mìkì ndaà machiya-là. ¹⁹ 'An, matsjaá-na it'aà tsajòn nga jye ndaà na'ya-nò nga ndaà nìkitasòn. Tanga 'an mejèn-na nga xità chjineè kátama it'aà ts'e kjoa xi ndaà tíjn. Kò jña kjoa xi ch'o tíjn, kj'eè kù na'ya-nò. ²⁰ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán, tà chibaá chija-là nga ya sílkjngangi ndsokò jè xità neí mé-ne nga koma kinchanè. Kjondaà-là Na'èn-ná Jesucristo kàtijnakò-nò.

²¹ Tísíhixat'aà-nò jè Timoteo xi taña nìxákjòò-jen, kò Lucio, kò Jasón kò Sosípater jña xi xità xinguiáa ma.

²² 'An xi Tercio mì-na, xi tikjìl-nò xojon jè, it'aà ts'e Na'èn-ná, síhixat'aà-nò.

²³ Tíkoá tísíhixat'aà-nò Gayo; 'an íf tíjna i ni'ya-là nga tíkoá íf bixoña ngats'ì xità naxandá-là Cristo. Tísíhixat'aà-nò Erasto xità xi bíjtò ton ts'e ni'ya osen; tíkoá síhixat'aà-nò jè 'ndseé xi 'mì Cuarto.

²⁴ Ngats'ioò, jè kàtijnakò-nò kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁵ Jeya kàtijnà jè Nainá xi tíjnakò-nò. Jè xi komà tsjá-nò nga'ñó tíkoá komà kixi síkítsajna-nò koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi 'an okòya-nò kò jña 'én xi nokjoàyajìn-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Nga jyeé tí'ya-là kjoa xi tjí'ma-là Nainá skanda sa kjòtseé; ²⁶ tanga i'ndeí jye ki'ya-là koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá xi kiskì jña xità xi kiichja ngajo-là Nainá kjòtseé. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-là Nainá xi tíjna nità mé nachrjein-nè. Jè kjoa'ma-là Nainá, jye kis'enojmí yije-là ngats'ì xità naxandá xi tíjn nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kàtasíkitasòn-ne koni s'ín mokjeiín-là.

²⁷ Jè Nainá xi tájngodò ma-ne, xi tíjn-là kjoachjine, kàtas'e-là kjoa jeya it'aà ts'e Jesucristo nità mé nachrjein-ne. K'oa's'ín kátama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskii ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jña xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ 'An xi 'mì-na Pablo, xi xó k'oas'ín kinokjoà-na nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús, nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Títsanihixat'aà-nòjen kò Sóstenes xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo. ² Tíkjiì-nò xojon carta jè, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján Corinto, xi jye kisitsjeè-nò Nainá nga ya títsakjòokoo Cristo Jesús nga xó k'oas'ín jaàjiìn-nò Nainá mé-ne nga xita tsjeè-la komaà kò ngats'iì xita xi xkì xi ján chjat'aà-la nga jeya síkijna jè Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná, tíkoà jè otíxoma-la xita koi. Xi Na'èn-ná 'mì-lá, tíkoà Na'èn-ná tsò-la jña xita koi. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

'Én xi kùichja Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

⁴ Kjit'aà nàchrjein tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn koií kjoa-la jña kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá nga ndaà kisichikon-t'in-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ⁵ Nga yaá it'aà ts'e Cristo, Nainá kisichikon-t'in yije kjohítsjeèn-la inima-nò, kós'ín nokjoà, kò kós'ín machiya-nò 'én-la Nainá. ⁶ Nga k'oaá s'ín 'ya-la, nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kjòkixiyaá ijìin inima-nò. ⁷ Nímé kjotjò-la Nainá chijat'aà-nò k'e nga tákó títsachiñá-la nga kjoíi ìjngòò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁸ Nainá tsjá-nò nga'ño skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein, mé-ne nga nímé jé sakòt'aà-nò k'e nga kitjojen ìjngòò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Nainá xita kixi-né, síkitasòn-né koni s'ín tsjá 'én-la. Xó k'oaá s'ín kùichja-nò nga ya chraña kítsajnakjòokoo Jesucristo xi ki'ndí-la tsò-la nga jè otíxoma-ná.

Mé-ne kjòjòya-ne naxandá-la Cristo ján Corinto

¹⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, it'aà ts'e okixi xi kitsjaà-na Jesucristo xi otíxoma-ná, tìbitsi'bà-nò ngats'ioò, ngàsòn ngáya títsajnakoo xinguiòò, mé-ne nga mì kojòya-ne kjohítsjeèn-nò. Tajngòò kjohítsjeèn tíkjeén, ngàsòn jchósòn-là nita mé kjoa-ne. ¹¹ Koií koxan-nò ndí 'ndsè, nga jña xita ni'ya-la Cloé, tsibénojmi-na nga kjoasií tjín-nò. ¹² Koií k'oas'ín tìxan-nò, tjín i'nga xita xinguiáá xi tsò: “'An, jé Pablo fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Apolos fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Cefas [xi tíkoà Pedro 'mì] fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Cristo fit'aà-la.” ¿Mé-ne obixón-nò? ¹³ ¿A kjìn ya ma-ne Cristo? ¡Majìn! ¿A jè Pablo xi kisit'aà krò it'aà tsajòn? ¡Majìn! ¿A it'aà ts'eé Pablo komà bautizar? ¡Majìn! ¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá, 'an, mìtsà yá xita kis'iaàn bautizar ya naxandá tsajòn, ta jè Crispo kò Gayo, ¹⁵ mé-ne nga mì yá xita kító-ne: “It'aà ts'eé Pablo komà bautizar.” ¹⁶ Saá tìbitsjeèn-na nga tíkoà kis'iaàn bautizar Estéfanos kò xita xíkjin, tanga mìkii bítsjeèn-na tsà kis'iaàn bautizar xi kj'eíj xita. ¹⁷ Jè Cristo mìtsà koi xá kisikasén-na nga xita s'iaàn bautizar; koií xá kisikasén-na nga 'an kichjaya 'én ndaà-la Nainá. K'e nga chjaya, mìtsà 'én-la xita chjine síkjeén; majìn-na nga chija nga'ño-la krò-la Cristo.

Jè Cristo, nga'ño-la Nainá-né kjoachjine-la Nainá-né

¹⁸ Jña 'én xi tìnokjoáya it'aà ts'e Cristo nga k'en-t'aà krò, ta kjoa ská ma-la jña xita xi ya tjímaya ndiyá-la i'nde kjo'in. Tanga jña xi jye títsabitjokàjñaá kjo'in, k'oaá s'ín mokjeíin-ná nga jè 'én-la Cristo nga'ño-la Nainá-né. ¹⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Jña xita xi 'ño tjín-la kjoa chjine,
 'aán kokoò-la nga nímé chjí-la kjoachjine-la.
 'Aán kochrjeènguia kjohítsjeèn-la
 jña xita xi 'ño machiya-la.

²⁰ Jñà xita xi 'ñó tjín-la kjoachjine, kò xi 'ñó chjine xojon kò xi joóya-ne kjoa xi tjín isò'nde, i'nde, ¿ñánda títsajnakò kjoachjine-la? Jè Nainá, kisiskáya-la kjoachjine xi tjín-la xita isò'nde. ²¹ Nainá 'ñó xita chjine, mìkìl kitsjaà'nde-la xita nga it'aà ts'e kjoachjine-la isò'nde kijtseèkxon. Nainá k'oaá s'ín sasén-la nga ochrjekàjìin kjo'in jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi tsò-la xita koi, kjoa ská-né.

²² Jñà xita judío [mìkìl mokjeiín-la] nga jé xi mejèn-la nga skoe kjoaxkón xi 'ñó jeya tjín, kò jñà xi mìtsà xita judío [tìkoáà mìkìl mokjeiín-la] nga koií ótsji xi 'ñó kjoa chjine. ²³ Tanga ngajen k'oaá s'ín nokjoàya-jen nga krò k'en-t'aà Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jñà xita judío mìkìl mokjeiín-la kjoa xi komàt'in Cristo, kò jñà xi mì xita judío, kjoa ská ma-la. ²⁴ Tanga jñà xita xi xó jaàjìin-ne Nainá, xi xita judío kò xi mìtsà xita judío, k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Cristo nga 'ñó-la Nainá-né kò kjoa chjine-la Nainá-né. ²⁵ Kjoa-la Nainá xi ta kjoa ská tsò-la xita isò'nde, kjoa chjine-la Nainá-né. Ìsaá tse kjoachjine tjín-la mì k'oaá-ne koni kjoachjine xi tjín-la xita isò'nde. Kò jè kjoa-la Nainá xi ta kjoa indaà tsò-la xita isò'nde, nga 'ñó-la Nainá-né. Ìsaá tse nga 'ñó tjín-la mì k'oa-ne koni nga 'ñó xi tjín-la xita isò'nde.

²⁶ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tìkítsjeèn k'e nga sa jaàjìin-nò Nainá, chibaá ma-nò xi xita chjine tsò-nò xita isò'nde, kò chibaá ma-nò xi xita ítjòn titsajnaà, tìkoá chibaá ma-nò xi ya ni'ya-la xita skò-la kits'ìon. ²⁷ Tanga Nainá jaàjìin jñà xita xi tsò-la xita isò'nde nga chiba kjohítsjeèn tjín-la mé-ne kosobà-la jñà xita chjine. Tìkoá jaàjìin Nainá xi tsò-la xita isò'nde nga nímé chjí-la mé-ne kosobà-la jñà xita xi xita ítjòn títsajna. ²⁸ Nainá jaàjìin xita ima kò xita xi bitjongui xi tsò-la xita isò'nde nga nímé chjí-la, mé-ne kítjongui-ne jñà xita xi tsò nga jñà títsajna ítjòn, ²⁹ mé-ne nijngòd xita xi 'nga sikkíjna-ne yijo-la nga nguixkon Nainá. ³⁰ Tanga tijè-ne Nainá kisikítsajnakò-ná Cristo Jesús. K'oaá tìs'ín kis'ìin nga it'aà ts'e Cristo sakó-ná jè kjoachjine, nga jè Cristo, xita kixi s'ín-ná, xita tsjeè s'ín-ná kò síkítsajnandeíí-ná kjoa ts'e jé-ná. ³¹ Koni s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: "Jè xi jeya síkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kàtasíkjina."

2

¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'e nga kùkon-nò nga tsibenojmí-nò 'én-la Nainá, mìtsà koi 'én kichjà-nò xi maxkón-la xita k'e nga 'nchré kò xi tsò-la nga 'én-la xita chjine. ² K'e nga tsohótijnakò-nò, k'oaá s'ín kiskoòsòn-la; mìtsà mé kjoa xi kj'eíí kisikítsjeèn; ngui tà 'én-la Jesucristo tsibenojmí-nò, nga jè-né xi krò k'en-t'aà. ³ K'e nga ijchò kènojímí-nò 'én-la Nainá, indaàkjoáà ijchoa. Tìtsakjoòn-ná skanda tíhotsé-ná. ⁴ K'e nga kichjàyajiin-nò mìtsà 'én-la xita chjine kisikjeén mé-ne nga kòkjeiín-nò. Ta saá jè Inima Tsjeè-la Nainá tsakó nga 'ñó-la nga kòkjeiín-nò. ⁵ Mé-ne jè kjoa xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, mìtsà ya nchrobá-ne kjoa chjine-la xita, yaá nchrobá-ne nga 'ñó-la Nainá.

Xi ngui kjoa chjine, it'aà ts'éé Nainá nchrobá-ne

⁶ Kixíí kjoa 'én chjineé nokjoàya-lajen jñà xita xi jye tímajchínga nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga mìtsà kjoa chjine ts'e isò'nde nokjoàya-jen, nì mìtsà ts'e xita ítjòn xi tjín isò'nde xi jye tíchja nga 'ñó-la. ⁷ 'Én xi nokjoàya-jen, kjoa chjine ts'e Nainá-né, jè kjoachjine xi jí'ma-la xi k'oaá s'ín kiskoòsòn-la skanda tisa kjòtseé nga jñà jeya kítsajnaá. ⁸ Nijngòd xita ítjòn xi tjín isò'nde kjòchiya-la it'aà ts'e kjoa chjine koi. Tsà kjòchiya-la, mì-là kii k'oaá s'ín krò kisik'en-t'aà Na'èn-ná Jesucristo xi tjín-la kjoa jeya. ⁹ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò:

Jñà xita xi matsjakeè Nainá,
jè tjíndaà-la kjoa xi nì saá jngòd xita xi xkon beè-ne,
xi líká-la 'nchré-ne
xi kò inima-la machiya-la.

¹⁰ Nainá, it'aà ts'e Inima Tsjeè-la tsakó-najen kjoa koi. Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá ótsjiya yije-né skanda jñà kjoa xi mìkìl ndaà fiya-ná it'aà ts'e Nainá.

¹¹ ¿Yá x̄ita-ne xi machiya-l̄a kó tsò kjoh̄ítsjeèn xi t̄jiìn in̄ima-l̄a x̄ita xi kj'eíj? Tà jè t̄jiìn in̄ima-l̄a kó tsò kjoh̄ítsjeèn-l̄a. K'oaá ts'ín t̄jín kjoa ts'e Nainá, nijngò x̄ita t̄jiìn-l̄a kó tsò kjoh̄ítsjeèn-l̄a Nainá; ta jè In̄ima Tsjeè-l̄a t̄jiìn-l̄a. ¹² Ngajen, mitsà jè in̄ima-l̄a x̄ita isò'nde kitjoé-najen. Jè In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá kitjoé-najen, mé-ne nga jcha-najen kjoa xi Nainá kitsjaà kjotjò-ná. ¹³ 'Én koi, k'oaá s'ín nokjoà-jen koni s'ín okóya-najen In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá. Mitsà kjoh̄ítsjeèn ts'e x̄ita isò'nde. 'Én Tsjeè-l̄a Nainá bènojmi-jen xi kjoa ts'e In̄ima Tsjeè-l̄a.

¹⁴ Jè xi mitsà x̄ita-l̄a Cristo, mìkiù machiya-l̄a 'én xi ts'e In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá. Tà kjoa ská ma-l̄a. Mìkiù fahas'en-jìin-l̄a, nga mochjeén-né nga it'aà ts'e In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá k̄inchátsjiyaá. ¹⁵ Tanga jè x̄ita xi In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá t̄jnajiìn in̄ima-l̄a, maá-l̄a ótsjiya yije n̄ita mé kjoa-ne. Tanga it'aà ts'e x̄ita jè, mì yá x̄ita xi koma-l̄a k̄oh̄ótsjiya kjoh̄ítsjeèn-l̄a. ¹⁶ K'oaá s'ín t̄ichja Xojon-l̄a Nainá nga tsò: “¿Yá-né xi beè kjoh̄ítsjeèn-l̄a Nainá? ¿Yá-né xi koma kòkòya-l̄a?” Tanga j̄nà t̄jín-ná kjoh̄ítsjeèn xi ts'e Cristo.

3

J̄nà x̄ita xi síxá it'aà ts'e Nainá ján Corinto

¹ J̄nò ndí 'ndsè kò tichjaá, mìkiù komà kos'ín kichjako-nò koni x̄ita xi ndaà t̄jiìn in̄ima-l̄a In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá. Ta k'oaá s'ín kichjako-nò koni tsà taxk̄i x̄ita isò'nde xi tà kjoa ts'e yijo-l̄a ótsji, koni tsà tákó ndí ixti xó xi it'aà ts'e Cristo. ² Mitsà 'in t̄jín 'én xi tsakoòya-nò; k'oas'ín ngaya-l̄a koni ndí ixti xó xi sa nchihoki, tà tsjín 'biì, mitsà tsojmì tájaà kine. J̄nò, kj'eè kiù ndaà fahas'en-jìin-nò 'én-l̄a Nainá, k'oaá ngaya-l̄a koni tsojmì tájaà xi kj'eè kiù ma chine skanda nachrjein i'nde. ³ Tákó k'oaá s'ín 'nè koni s'ín x̄ita xi kjoa ts'e yijo-l̄a ótsji. Machin̄icha-nò xinguioo, chitiya-nò n̄ita mé kjoa-ne. Kjoa koi, kjoa ts'e x̄ita isò'nde-né. ⁴ K'e nga bixón: “An, x̄ita ts'e Pablo-ná”, kò jè xi ìjngò tsò: “An, x̄ita ts'e Apolos-ná”, j̄nò, k'oaá s'ín nokjoà koni chja xi taxk̄i x̄ita isò'nde.

⁵ An xi Pablo 'mì-na, kò Apolos, tà x̄ita chi'nda-nájen xi nìxá-lajen Nainá. It'aà tsajeén kòkjeiìn-nò 'én-l̄a Nainá, nga ìjngò ìjngò-jen ki'nè-jen xá xi Na'èn-ná kisìngat-sja-najen. ⁶ Aán tsakoòya-nò 'én-l̄a Nainá, k'oaá ngaya-l̄a koni jngò x̄ita xi bítje xojmá, jè Apolos kiskininda-l̄a, tanga jè Nainá t̄s̄jchá. ⁷ Mitsà jè x̄ita xi bítje tsojmì, n̄i mitsà jè xi kininda-l̄a xi chjì-l̄a, ta jngò jè Nainá xi s̄jchá tsojmì xi sitje xi 'ñó chjì-l̄a. ⁸ Jè xi bítje kò xi kininda-l̄a, ta jngò xá t̄jín-ne xi s'ín. Tanga jè Nainá tsjá-l̄a chjì-l̄a koni t̄jín xá xi kis'iìn nga jngò ìjngò. ⁹ Ngajen, yaá taña nìxákjoè-jen xá-l̄a Nainá. Koa j̄nò-nò i'nde ñánda sitje 'én-l̄a Nainá. T̄ikoáá j̄nò-nò ni'ya-l̄a Nainá xi ngajen bíndaà-jen. ¹⁰ Koni s'ín t̄jín k̄jondaà-l̄a Nainá xi kitjoé-na, 'an-ná xi chjine chrjò íjtòn, xi tsibijnà tàts'en chrjò-l̄a ni'ya. Kj'eíj x̄itaá bíndaàsòn ni'ya. Tanga j̄nà xi bíndaàsòn, ndaà k̄atasíkinda nga jngò ìjngò kós'ín k̄indaà. ¹¹ Mì t̄i yá xi koma-l̄a k̄ijna ìjngò-isa tàts'en chrjò ni'ya koni jè xi jye t̄jna, nga jè Jesucristo t̄jna koni tàts'en chrjò ni'ya. ¹² Tàts'en chrjò ni'ya, komaá sindaàsòn-ne k̄icha oro, plata, ndajo chjì xi 'ñó ndaà kjoàn, nas'ín yá, nas'ín xka paja, o xka ndiji. ¹³ Tanga j̄nà xá xi s'ín nga jngò ìjngò x̄ita, k'eé jcha-l̄a jè nachrjein k'e nga sindaàjìin-l̄a x̄ita. Nachrjein jè, ni'ín kjoíko, koa jè ni'ín skót'aà nga jngò ìjngò skaya xá xi komà. ¹⁴ Tsà jngò xá k̄ichikjoako-l̄a ni'ín xi skót'aà, tjoé-l̄a chjì-l̄a jè x̄ita xi k̄indaàsòn. ¹⁵ Tanga tsà jè xá xi kisindaàsòn, tsà k̄iti, chijaá chjì-l̄a. Tanga jè x̄ita kitjokàjìin kjo'in koni jngò x̄ita xi bitjokàjìin ni'ín.

¹⁶ J̄nò, ¿a mitsà t̄jiìn-nò nga ni'ya ingo tsjeè-l̄a Nainá 'mì-nò? Nga jè In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá t̄jnajiìn-nò. ¹⁷ Tsà yá x̄ita xi mejèn-l̄a s̄ikits'ón-jìin-l̄a ni'ya tsjeè-l̄a Nainá, Nainá t̄ikoáá s̄ikits'ón-jìin-l̄a jè x̄ita xi k'oas'ín s'iìn. Nga jè ni'ya-l̄a Nainá, tsjeè-né. Koa j̄nò-nò xi ni'ya tsjeè-l̄a Nainá 'mì-nò.

¹⁸ Kì yijo-nò chonachan-là, tsà yá xi k'oas'ín síkítsjeèn nga 'ñó t̄jín-l̄a kjoh̄ítsjeèn xi ts'e kjoa chjine-l̄a isò'nde, ta saá kos'ín k̄atas'ín koni tsà tsjín-l̄a kjoh̄ítsjeèn, mé-ne nga nguì x̄ita chjine koma-ne. ¹⁹ Jè kjoa chjine-l̄a x̄ita isò'nde, it'aà ts'e Nainá, kjoa ská tsò-l̄a. Xojon-l̄a Nainá, k'oaá s'ín t̄ichja nga tsò: “Nainá, k'oaá s'ín s'ín nga j̄nà x̄ita

chjine, tijnà-ne kjoa maña-la kixojin-ne.”²⁰ Jè Xojon-la Nainá, ijngod k'a tjt'aà ñánda tsò: “Nainá, beè-né nga nimé chjì-la kjohítsjeèn-la xita xi chjine tsò-la yijo-la.”²¹ K'oaá ma-ne, jñò, kì nijngod xita xi 'nga nikijna. Nga ngats'iì xi tjin, kjondaà tsajon yije-nò.²² Tsà jè Pablo, tsà jè Apolos, tsà jè Cefas [xi tikoa Pedro 'mì], tsà jè isò'nde, tsà jè kjoabinachon, tsà jè kjoa biyaà, tsà jè nachrjein i'nde, tsà jè nachrjein xi sa nchrobá, kjondaà tsajon yije-nò.²³ Jñò, ts'e Cristo-nò, koa jè Cristo ts'eé Nainá.

4

Xá-la xita xi tsibixaya-la Jesús

¹ K'oaá s'in jchatakòn-nájen koni xita chi'nda xi síxá-la Cristo, nga ngajen kjongat-sja-jen nga kokóya-jen kjoa tji'ma-la Nainá.² Jngod xita xi xá mangatsja, mochjeén-né nga kàta'ya-la nga kixi sikitasòn xá-la.³ 'An, mikii sikajnoa xi it'aà tsajon kó tsò kjohítsjeèn-nò, a ndaà tsikitasoàn, a xi ch'oó tsikitasoàn xá xi 'an kjongatsja, ko kó s'in sikítsjeèn jña xitaxá xi bíndaajin-la xita isò'nde. Skanda 'an, mì tì kii xan-na tsà ndaà tjin ko tsà ch'oó tjin xá xi tìs'iaàn.⁴ 'An, nas'in k'oas'in sikítsjeèn nga tsjin-na jé, tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga nguì xita kixi-ná. Nga jè Na'èn-ná xi bíndaajin-na.⁵ K'oaá ma-ne kì tà chjà jé bìnè-là xinguioo nga ti kj'eè bijchó nachrjein. Chína-kjoa k'e nga kjoí Na'èn-ná xi síhiseèn nga jcha-la kjoa xi tji'ma ñánda nga jñò choòn. Koa sikkatsejèn kó tsò kjohítsjeèn xi tji'in inima-la xita. Ikjoàn Nainá jeya sikkijna koni s'in nga ok'in-la nga jngod ijngod xita.

⁶ Ndí 'ndsè ko tichjaá, koi 'én tichjako-nò kjoa xi mangásòn it'aà ts'an ko it'aà ts'e Apolos xi kjondaà tsajon mé-ne nga mikii sikatonè-là koni tsò 'én-la Nainá. Kì k'oaá s'in nikítsjeèn nga jngod chi'nda-la Nainá isa ndaà nachrjenguioò koni chi'nda xi i'nga.⁷ Jñò, ¿mé-ne koa bixón-nò nga isa 'ño chjì-nò koni xita xi i'nga? ¿Mé kjondaà xi tjin-nò xi mìtsà Nainá kitsjaà-nò? Tsà jye kitjoé-nò ngats'iì kjondaà, ¿mé-ne nga 'nga ma-ne takòn koni tsà ta nga 'ño tsajon kisakò-nò?

⁸ Jñò, k'oaá s'in machiya-nò koni tsà jyeé ma yije-nò, koni tsà 'ño xita nchiná it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'in nikítsjeèn koni tsà xitaxá itjòn titsajnaà ko ngajen mìtsà xitaxá titsajna-jen. Ndaà-la tjin tsà kixi kjoa nga otixoma, mé-ne ngajen koma kotixomako-nòjen.⁹ 'An, k'oaá s'in sikítsjeèn, ngajen xi it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, Nainá k'oaá s'in kiskoòsòn-la nga ngajen-nájen xi fehet'aà-ne, xi tjinè-najen nga kiyá-jen nga nguixkon isò'nde, nga nguixkon xita ko àkjale. Jña xita, tà nchikotsejèn-najen nga tsja ma-la mé kjo'in xi tímat'in-jen.¹⁰ Ngajen, xi kjoa ts'e Cristo, xita ská 'yatakòn-najen; tanga jñò, it'aà ts'e Cristo, k'oaá s'in 'ya-nò nga 'ño tjin-nò kjoachjine. Ngajen, k'oaá s'in 'yatakòn-najen nga xita indaàkjoa-nájen; tanga jñò, xita tájaà-nò. Ngajen, mì yá xita beèxkón-najen; jñò, beèxkón-nò xita.¹¹ Skanda jè hora jè, kjinchrá-najen, xindá-najen, tsjin-najen nikje xi chikjá-jen, 'ño beètoòn-najen xita, tà tjaàsòn-najen, tsjin-najen ni'ya.¹² Skanda bijtaá-najen nga 'ño nixá-jen. K'e nga chja'on-ko-nájen xita, ngajen, nijét'aà-lajen Nainá nga kàtasíchikon-t'in. K'e nga kondra fi-najen xita, chikjoakoó-najen.¹³ 'On chjako-najen xita, ngajen ndaà nokjoá-lajen. K'oas'in beè takòn-najen koni tsà tjé-la isò'nde. Skanda nachrjein i'nde, jña xita k'oaá s'in beètakòn-najen koni tsojmì xi ningui-ne nga bíxteèn.

¹⁴ Koni s'in tikjiì-nò, mìtsà tìs'iìn sobà-nò. Kjohítsjeèn titsja jngod-nò koni tsà ixti ts'an xi matsjake.¹⁵ Nas'in te jmiì ma-ne xi okóya-nò it'aà ts'e Cristo, ta jngod ma-ne xi na'èn-nò. 'An-ná xi komà na'èn-nò nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús nga 'aán tsibenojmì itjòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.¹⁶ K'oaá ma-ne bitsi'bà-nò nga k'oas'in tijchá yijo-nò koni 'an.

¹⁷ Koi kjoa-la tsikasén-nò Timoteo, xi ki'ndí-na xan-la nga 'ño matsjake ko kixi síxá-la Na'èn-ná. Jè sikkítsjeèn-nò kós'in tijnako Cristo Jesús nga mokjeiín-na it'aà ts'e, koa kós'in okoòya-la xita naxandá-la Cristo nga kijndà naxandá ñánda bijchoa.¹⁸ Tjin i'nga xita xinguioo xi 'ño 'nga chja, k'oaá-là s'in sikítsjeèn tsà mikii kjikon-nò.¹⁹ Tanga tsà Nainá mejèn-la, kjikon nitòón-nò. K'e nga kijchoa, skoeè jña xita xi 'nga chja, a nga 'ño-la

Nainá xi tǵn-la a xi tà jè 'én-la xi 'nga chja. ²⁰ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma jngoò-la xita, mìtsà ta kjoa ts'e 'én mochjeén, koó nga ñó-la Nainá mochjeén. ²¹ Jñò, ¿kós'ín mejèn-nò nga kjián? ¿A mejèn-nò nga kjo'in tsjaà-nò k'e nga kijchokon-nò, a xi mejèn-nò nga ko kjondaà-na ko kjotsja-na kijchokon-nò?

5

Jé xi kisakò ya jjiin naxandá-la Cristo ján Corinto

¹ Jye na'ya-la nga kjoachijngui tíma jjiin tsajòn. Kjoa xi tíma, skanda jñà xita xi mìkii beèxkón Nainá, mì k'oaá s'ín. Nga yaá tíjnajiin jngoò-nò xita xinguiòo xi neajòn-la tsóhoko. ² Jñò, ¿mé-ne 'nga níkítsajna-nò yijo-nò? Mochjeén-né nga kjoaba kítsajnajñòò, ko jè xita xi kotjín jé tíhótsji, tìnachrjekàjioòn. ³ 'An, kixí kjoa, kjiin tǵna-nò, tanga kjohítsjeèn-la iníma-na yaá tíjnajiin osen-nò. 'An, k'oaá ngaya-la koni tsà ya tíjnajiin-nò, jyeé kiskoòsòn-la mé kjo'in xi sinè-la jè xita xi k'oa tǵn jé tíhótsji. ⁴ Jñò, k'e nga koxkóya nga jeya sikíjna Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kjohítsjeèn-la iníma-na yaá kíjnajiin-nò, tíkoa yaá kíjnajiin-nò jè nga'ñó-la Na'èn-ná Jesucristo. Ko it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ⁵ xita jè, xita neí kátangatsja yijo-la nga kátas'e-la kjo'in, ko kátasíkájno jé-la nga mì tǵ jé kohótsji-ne mé-ne nga kitjokàjiiin-ne kjo'in iníma-la, k'e nga kjoíi jngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁶ Mìkii ndaà tǵn nga 'nga níkítsajna yijo-nò. ¿A mì tíjiiin-nò nga nas'ín ta chiba na'yo san sísan yije xíkjin na'yo? ⁷ Tìnachrjekàjioòn jè xita xi ótsji jé k'oaá ngaya-la koni tsà na'yo san xi mì tǵ ndaà-ne nga síkíts'ón-nò, mé-ne jñò k'oaá s'ín kjoàn koma-nò koni na'yo xitse ts'e inchrájin xi tsjìn-la na'yo san. Nga jñò, jyeé kitjaàxìn-nò kjoa ts'e jé koni na'yo san jchínga nga jè Cristo k'en ngajo-ná koni jñà orré xi kisik'en xita Israel k'e nga Paxko. ⁸ Koí kjoa-la jñá, k'oaá s'ín kináchrjeé s'eí nga jyeé kisikítsajnandeíi-ná Nainá kjoa ts'e jé, koni s'ín xita Israel k'e nga Paxko nga sítsjeè ni'ya-la nga faáxìn yije na'yo san. Jñá, k'oaá tís'ín chjaàxián kjoa ts'e jé ko kjoa ch'o ko nguì kjoatsjeè ko kjoakixi síkjeén k'oaá ngaya-la koni inchrájin xi tsjìn-la na'yo san.

⁹ Jè xojon xi kisikasén ítjòn-nò, k'oaá kixan-nò nga mì ya koahijtakoo jñà xita xi kjoa chijngui s'ín. ¹⁰ K'e nga k'oa kixan-nò, mìtsà jñà kisikaxkia jñà xita isò'nde xi kjoa chijngui s'ín, ko jñà xi tse mejèn-la, ko jñà xita chijé, ko jñà xi xkòsòn beèxkón. Xita koi, xki xi ján satíkjoò. Ta jè xi koma kìnchat'aàxìn-là tsà xìn isò'nde onguió. ¹¹ Jñà 'én xi kixan-nò, jè-né nga mì ya tsjahijtakoo jñà xi tsò nga xita-la Cristo xi 'ndsè chibá tsà tákó kjoa chijngui nchis'ín, xita xi tse mejèn-la, xi xkòsòn beèxkón, xi ch'o chjajno-ná, xi xán 'biì, xi chijé s'ín. Jñà xita xi k'oaá s'ín s'ín, skanda mìkii mochjeén nga kichikoo. ¹²⁻¹³ Mìtsà jñà oko-ná nga bíndaajiiin-lá jñà xita isò'nde. Jè Nainá kíndaajiiin-la jñà xita koi. Tanga jñò oko-nò nga kíndaajiiin-lá xita naxandá-la Nainá xi tsajòn. K'oaá ma-ne nga xan-nò, chjaàxiòn jè xita xi ch'o tís'ín xi ya tíjnajiin-nò.

6

Kós'ín s'iiin jñà xita-la Cristo nga tíjñà xíkjin koíndaajiiin-la

¹ Jñò, k'e nga tsà kjoasii tǵn-nò ko xita xinguiòo, ¿mé-ne jñà mejèn-nò koíndaajiiin-nò jñà xitaxá xi mìtsà xita-la Cristo? ¿A mìtsà tà jñà kátíndaajiiin-nò xi xita naxandá-la Cristo? ² ¿A mìtsà tíjiiin-nò nga jñá xi xita naxandá-la Cristo 'mì-ná, jñá kíndaajiiin-lá xita isò'nde? Tsà jñò koíndaajiiin-lá xita isò'nde, ¿a mì chíkjoa-nò nga ta jñò kíndaajiiin-lá xita xinguiòo kjoa xi chiba tǵn? ³ ¿A mìtsà tíjiiin-nò nga tíkoa it'aà tsaján kíndaajiiin-lá àkjale? Tsà jñá kíndaajiiin-lá àkjale, ¿a mì koma-ná kíndaajiiin-lá xita xinguiá kjoa xi tǵn i isò'nde? ⁴ K'oaá ma-ne tsà ta kjoa ts'e isò'nde-né xi tǵn-nò, tìnókjoa jngoò-la xita 'ndsè xi jñò nachrjenguiòò nga 'mì-la nímé chjí-la, jè kátíndaajiiin-nò. ⁵ Koí koa xan-nò mé-ne nga kátasobà-nò. ¿A mìtsà tíjna jngoò xita xinguiòo xi tǵn-la kjohítsjeèn nga koma-la koíndaajiiin-la xita xi 'ndsé chibá? ⁶ Mìtsà ta koí kjoa-la nga bixkàn-koo xinguiòo, skanda yaá onguíkoo xinguiòo nguixkon xitaxá xi mìkii beèxkon Nainá nga bíndaajiiin-nò.

⁷ Kixíí kjoa, ch'oo tjin kjoa k'e nga tijñò bixkàn-ko-nò xinguiòo. ¿Mé-ne mìtsà ta saà nìkjeíin-là xinguiòo k'e nga ch'o síko-nò? Ta saà tikjeíin-la nga kàtasíchijé-nò. ⁸ Tanga jñò, k'oaá tis'in ch'o nìkoo xinguiòo, tijñò nìchijé-là.

⁹ ¿A mìtsà tíjiin-nò nga jñà xi mìtsà xita kixi, mìkii kjoahas'en-jiin i'nde ñánda tíhotíxoma Nainá? Jñà xita xi kjoa chijngui s'in, jñà xi xkósòn beèxkón, jñà xita xi jye chixàn xi kjoa chijngui s'in, jñà xita xi'ndè xi ti x'in xíkjin oyijòko-ne, ¹⁰ jñà xita chijé, jñà xita tse mejèn, jñà xita xi xán 'biì, jñà xi xita chjajno-la, jñà xita xi konachan-la xíkjin nga síchijé-la, kì yijo-nò chonachan-là nga jñà xita xi koatjin kjoach'o xi s'in mìkii kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá. ¹¹ Jñò, k'e nga sa kjòtsee k'oa tis'in kìnè i'nga; tanga i'ndeì, jye kisanjino kjoa ts'e jé-nò, jye xita tsjeè-la Nainá komà, ko jye xita kixi komà it'aà ts'e nga ñò-la Jesucristo xi otíxoma-ná ko it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá.

Kó s'in síchjeén yijo-ná mé-ne nga jeya kijná Nainá

¹² Tjin i'nga xita xinguiòo xi tsò: “An tíj'ndeé-na nita mé kjoa xi s'iaàn.” Kixíí kjoa tíj'nde-né, tanga mìkii ok'in-la tsà k'oas'en yijeé ngats'ì kjoa; k'oaá ma-ne, 'an, mìkii tsjaà'nde-la yijo-na nga síkijne-na jngòd kjoa. ¹³ Tikoáá tjin i'nga xi tsò: “Jñà tsojmì xi ma chine, ts'eé indso'ba, koa jè indso'ba mochjeén-la tsojmì xi ma chine.” Kixíí kjoa, tanga ingajò kjoa koi, Nainá síkijehet'aà. Tanga jè yijo-ná, mìtsà kos'in kochjeén nga kjoa chijngui s'eén; it'aà ts'e Nainá kochjeén; yijo-ná, ts'eé Nainá. ¹⁴ Koni s'in kis'iin Nainá nga kisikjaáya-la Na'èn-ná Jesús, jñà k'oaá tis'in kjoaáya-ná it'aà ts'e kjoa biyaa nga tjin-la nga ñò Nainá.

¹⁵ ¿A mìtsà tíjiin-nò nga jè yijo-ná, yaá tíkjoòko ts'e Cristo? ¿A komaá síkjeén yijo-la Cristo nga síjngòd'taà-lá ts'e chjoón ská? Majin, mìkii koma. ¹⁶ ¿A mìtsà 'yaà, k'e nga jngòd xita x'in, tsà chjoón ská kijnako, jngòd yijoó koma? Nga k'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Ingajò xita koi, jngòd yijoó koma. ¹⁷ Tanga jè xi Na'èn-ná tijnako, yaá majngòdko inima-la ko ts'e Na'èn-ná.

¹⁸ Tinchat'aàxin-là kjoa chijngui. Jngòd xita, nita mé jé xi ótsji xi kj'eíí jé, mìtsà yijo-la tíbeètoòn. Tanga jè xita xi kjoa chijngui s'in, yijo-laá beètoòn. ¹⁹ ¿A mìtsà tíjiin-nò nga jè yijo-nò ni'ya-la Inima Tsjeè-la Nainá-né xi jñò kitsjaà-nò Nainá nga tijnajiin inima-nò? Yijo-nò, mìtsà ti tsajòn-nò. ²⁰ Nainá jye tsakatse-nò, tsee tsibíchjítjì-nò. Koií kjoa-la jchaxkón Nainá, ndaà tikjeén yijo-nò nga ts'eé Nainá.

7

Kjoa ts'e xita xi bixan

¹ It'aà ts'e 'én xi kichjìnangui-ná nga kinikasén-ná xojon nga bixón: “Ndaà-la tjin, jngòd xita x'in ko jè chjoón tsà mìkii kixan.” ² Tanga koií kjoa-la nga ñò tjin kjoa chijngui, nga jngòd òjngòd xita x'in kàtas'e-la chjoón, ko nga jngòd òjngòd chjoón kàtas'e-la x'in. ³ Koni s'in tjin kjotíxoma ts'e kjoa bixan, jè x'in, ndaà kàtasís'in-la chjoón-la k'e nga kójnako, tikoá jè chjoón, ndaà kàtasís'in-la x'in-la. ⁴ Jè chjoón, mìtsà tijé otíxoma-la yijo-la, jè x'in-la otíxoma-la. Tikoá jè x'in mìtsà tijé otíxoma-la yijo-la, jè chjoón-la otíxoma-la. ⁵ K'e nga tsáyijòkoo xinguiòo, kì yijo-nò nìxkon-là xinguiòo. Tà k'e-né tsà ngásòn chibàya-nò kótjin nachrjein mìkii tsáyijòkoo xinguiòo tsà Nainá kìnókjooat'aà-là. Xi koma iskan mochjeén-né nga sis'in-là xinguiòo nga mì jè xita neíí skónachan-nò k'e nga tsà mì ti kii chíkjoa-nò nga xìn tsáyijò-là xinguiòo.

⁶ 'Én xi tìxan-nò tà 'an-ná xi títsjaà'nde-nò; mìtsà kjotíxoma tìbìnè-nò. ⁷ Xi it'aà ts'an, mejèn-na tsà ngats'ì xita k'oas'in kàtitsajna tajngòd, koni 'an, tajngoo tijnáa. Tanga òjngòd òjngòd xita kits'iì-la kjotjò xi Nainá kitsjaà-la, kós'in kítsajna. Kakj'eíí kakj'eíí s'in títsajna nga òjngòd òjngòd xita.

⁸ Jñà xita xi títsajna tajngòd ko jñà íchjín xi jye k'en x'in-la, ndaà-la tjin tsà tà k'oas'in kítsajna tajngòd koni 'an. ⁹ Tanga tsà mìkii chíkjoa-la nga bítajna íjngó, isaá ndaà-ne tsà kàtixan, mì k'oa-ne tsà tsjé sík'en.

¹⁰ 'An, k'oaá s'ín bìnè-la jñà xita xi jye chixàn, nga mìkiì koma tsjeín xíkjin. Jè chjoón, mìkiì koma sikkijna x'in-la. Mìtsà kjotixoma ts'an xi tsjaà-nò; ts'eé Nainá. ¹¹ Jè chjoón xi tsjeiin x'in-la, mìkiì tjí'nde-la nga kj'eíi x'in kixan-kò ijngodò k'a. Tikoáá-ne kàtajoóndaà-ne. Tikoá jè x'in, mìkiì tjí'nde-la nga tsjeín chjoón-la.

¹² Jñà xita xi i'nga, k'oaá xan-la, xi tà kjohitsjeèn ts'an, mìtsà jè Na'èn-ná tsibijna kjotixoma jè. Tsà jngodò xita x'in xi mokjeiin-la 'én-la Nainá, tsà jè chjoón-la xi tijnako, tsà mìkiì mokjeiin-la, tsà tsò ikon jè chjoón nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè chjoón-la. ¹³ Tsà jngodò chjoón xi mokjeiin-la 'én-la Nainá, jè x'in xi tijnako, tsà mìkiì mokjeiin-la, tsà tsò ikon jè x'in nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè x'in-la. ¹⁴ Jè x'in xi mìkiì mokjeiin-la 'én-la Nainá, it'aà ts'e chjoón-laá matsjeè-né; tikoáá jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-la, it'aà ts'e x'in-laá matsjeè-né. Tsà majin, jñà ixti-la mìtsà xita kixi nga nguixkon Nainá, tanga i'ndeij ixti-la, yaá chja-ne naxandá-la Cristo. ¹⁵ Tanga tsà jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-la 'én-la Nainá tsà mejèn-la tsjeín x'in-la xi mokjeiin-la, kàtatsjeiin. Kò tsà jè xita x'in xi mìkiì mokjeiin-la 'én-la Nainá, tsà mejèn-la nga tsjeín chjoón-la xi mokjeiin-la, kàtatsjeiin. Jñà xita koi mìkiì tjínè-la nga kjo'ño kítsajna kò xíkjin. Nainá, jè xi mejèn-la nga 'nchán kítsajna. ¹⁶ Ji chjoón xi mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mìkiì tjíiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji koma kitjokajiin kjo'in x'in-lè. Kò ji xi x'in 'mì-lè nga mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mìkiì tjíiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji koma kitjokajiin kjo'in chjoón-lè.

¹⁷ Jngodò kjoa mejèn-na nga ndaà síkijna-la ngats'iì xita naxandá-la Cristo, nga ijngodò ijngodò xita x'in kò chjoón, mochjeén-né nga kos'ín kàtasijchá yijo-la koni s'ín kitsjaà-la Nainá koni s'ín títsajna k'e nga Nainá kiichja-la nga xita-la komà. ¹⁸ Tsà tjín i'nga xita xi jye tjít'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión k'e nga xita-la Cristo komà, tà k'oaá s'ín kàtijná. Tsà tjín i'nga xi kj'eè kii tjít'aà chiba yijo-la, kì bít'aà chiba-la yijo-la. ¹⁹ Xi kjoa ts'e circuncisión, tsà tjít'aà chiba-nò kò tsà majin, mìtsà mé-ne. Jè xi chjí-la nga ndaà síkitasòn jè kjotixoma-la Nainá. ²⁰ Nga jngodò ijngodò, k'oaá s'ín títsajna koni s'ín títsajnaà k'e nga kiichja-nò Nainá. ²¹ K'e nga kiichja-lè Nainá, tsà chi'nda tijni, kì makájno-lè. Tanga i'ndeij tsà koma kijnandeí-ne, ndaà s'e, tijnandeí-ne. ²² Jè xi chi'nda tís'ín k'e nga kiichja-la Nainá nga kòkjeiin-la 'én-la, i'ndeij tijnandeí-né it'aà ts'e Cristo. K'oaá tís'ín tjín, jè xi tijnandeí k'e nga kiichja-la Nainá, i'ndeij chi'nda-la Cristo-né. ²³ Jñò, Nainá jye tsatse-nò, kì kii biì'nde nga xita xi kj'eíi chi'nda 'nè-là. ²⁴ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, koni s'ín títsajnaà nga jngodò ijngodò k'e nga kiichja-nò Nainá, k'oaá s'ín títsajna ya nguixkon Nainá.

²⁵ It'aà ts'e xita xi títsajna tajngodò, tsjin jngodò-na kjotixoma xi ts'e Na'èn-ná. 'An, k'oaá s'ín kosòn-la koni tsò kjohitsjeèn-na nga Nainá kis'e-la kjohimatakòn mé-ne nga it'aà ts'an kjoaàt'aà takòn-na jñà xita. ²⁶ Koií kjoa-la nga 'ño 'in choòn nachrjein i'ndeij, 'an, k'oaá s'ín síkitsjeèn, isaá-la ndaà tjín, tà k'oas'ín kàtítsajna xita koni s'ín títsajna skanda nachrjein i'ndeij. ²⁷ Tsà tjín-lè chjoón, kì níkjina-jèn chjoón-lè. Tsà tsjin-lè, kì chjoón binchaàtsji. ²⁸ Tsà kixein, mìtsà jé tibinchaàtsji. Kò tsà jngodò chjoón xongó xi kixan, tikoáá mìtsà jé tíhótsji. Ta jè-né, k'e nga jye kixan, kjoaá s'e-nò. 'An, mejèn-na nga mì kjoa kàtas'e-nò.

²⁹ Ndí 'ndsè, mejèn-na nga kàtasiijin-nò, nga chiba jchán nachrjein chija nga ma sixá-lá Nainá. Koií kjoa-la jngodò xita x'in xi tjín-la chjoón, k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà tsjin-la chjoón. ³⁰ Kò jñà xita xi kjoaba títsajnaiiin, k'oaá s'ín kàtítsajna koni tsà mì ba títsajna. Koa jñà xi s'eí tjín-la, k'oaá s'ín kàtítsajna koni tsà mì s'eí tjín-la. Koa jñà xi tsojmì otse, k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà nímé tjín-la. ³¹ Kò jñà xi fitjingui-la kjoa xi tjín isò'nde, k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà mì ya fitjingui-la; nga jè isò'nde xi títsajnasoán ijndé, kjoehet'aà-né.

³² 'An, k'oaá s'ín mejèn-na nga nímé kjoa ts'e isò'nde síkitsjeèn. Jè xita x'in xi tjina tajngodò, koií síkitsjeèn kjoa ts'e Nainá, mé xi s'iin nga kotsja-la Nainá. ³³ Tanga jè xi jye chjoón tjín-la, koií síkitsjeèn kjoa xi tjín isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la chjoón-la, ³⁴ k'oaá ma-ne nga jò kjoa síkitsjeèn. Tikoáá jè chjoón ka'àn xi jye k'en x'in-la kò jè chjoón xi tjina tajngodò xi kj'eè x'in tjín-la, koií síkitsjeèn kjoa ts'e Nainá mé-ne nga tsjeè

síkítsajna-ne yijo-la ko inima-la. Tanga jè chjoón xi x'in tjín-la, koí síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la x'in-la.

³⁵ Kjoa xi benojmí-nò kjondaà tsajón-nò, mìtsà xan-nò nga 'an ósijna ikon-nò, jè-né nga nguì ndaà sijchá yijo-nò nga nimé kjoa kùichjoà ikon-nò nga sixá-là Nainá.

³⁶ Tsà jngodò x'in xi kos'ín tísíkítsjeèn nga mì ndaà tísíko chjoón nga mì xátí tíbixan-ko nga jye tíhóto nó-la chjoón, k'oaá s'ín kàtas'ín koni s'ín síkítsjeèn, kàtixan; jè kjoa bixan, mìtsà jé nchihótsji. ³⁷ Tanga tsà jngodò xi k'oas'ín bínè-la yijo-la ko inima-la nga majìn-la kixan, nga kjohítsjeèn ts'e-né, ko tsà chíkjoa-la yijo-la nga mìkiì kixan, ko tsà jye kos'ín kiskoòsòn-la, ndaà tjín. ³⁸ Jñà xita xi bixan, ndaà s'ín, tanga jñà xi mìkiì bixan, isaá ndaà s'ín.

³⁹ Jngodò chjoón xi x'in tjín-la, mìtsà tjnandeíí. K'ée-né tsà jye k'en x'in-la nga jye tjnandeíí. Koma kixan-ko nita yá x'in-ne xi matsjakeè tsà tanga mokjeíin-la 'én-la Nainá.

⁴⁰ 'An, k'oaá s'ín síkítsjeèn, ndaà-la tjín tsà mì tì kiì kixan-ne jñà íchjín ka'àn. Tíkoaá 'an, k'oaá s'ín machiya-na nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tísíchiya-na.

8

Tsojmì xi sinchásòn ya nguixkon xkósòn

¹ Jè kjoa xi ts'e yijo-la cho xi sík'en-la xkósòn-la xita isò'nde nga tsjá-la kjotjò, jñò bixón-nò nga ngats'iaá jyeé tjín-ná kjoachjine it'aà ts'e kjoa koi. Kixíí kjoa, tanga k'e nga tjín-ná kjoachjine, ma'ngaá takoán. Tanga k'e nga tjín-ná jè kjotsjacha, isaá ndaà 'biì-lá nga'ñó xinguiáá. ² Tsà tjín i'nga xita xi tsò nga ndaà machiya-la, chijaá isa-la; kj'eè kiì beè yije koni s'ín tjínè-la nga skoe. ³ Jngodò xita xi matsjakeè Nainá, jè Nainá ndaà beèxkon.

⁴ K'oaá xan-nò kó s'ín tjín, tsà ma chine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkósòn. Tíjiin-ná nga jñà xkósòn xi tjín i isò'nde, nimé nga'ñó tjín-la. Nga ta jngodò ma-ne xi Nainá. ⁵ Jñà xita, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga kjìn ma nainá xi tjín ján ngajmì ko it'aà nangui. (Kixíí kjoa it'aà ts'e xita koi, kjìn ma xi nainá ko na'èn-ná tsò-la.) ⁶ Tanga jñá, 'ya-ná nga ta jngodò ma-ne Nainá xi Na'èn-ná nga it'aà ts'eé inchrobà-ne nita mé xi tjín. Jñá, koíí xá tjín-ná nga sikitasoán xá-la. Tíkoaá ta jngodò ma-ne xi otíxoma-ná, jè Jesucristo; nga it'aà ts'eé nga'ñó-la kisindaà yije nita mé xi tjín ko tíkoaá jñá, it'aà ts'eé titsajnakoaán.

⁷ Tanga mìtsà ngats'iì xita tíjiin-la kjoa koi. Tjín i'nga xita 'ndseé xi jye k'oas'ín kjò'nga-la kjoa ts'e xkósòn k'e nga tikj'eè mokjeíin-la. Tanga i'nde, k'e nga kine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkósòn, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga jñà nchibeèxkón xkósòn xi nainá tsò-la xita isò'nde. Nga jò tjín kjohítsjeèn-la, k'oaá s'ín fuya-la nga jé ótsji nguixkon Nainá. ⁸ Jñò bixón-nó nga jñà tsojmì xi ma chine, mìtsà koi kjoa-la nga isa ndaà skoétjò-ná Nainá. Tsà kichiaá mìtsà isa ndaà kitsajnaá ko tsà mìkiì kichiaá mìtsà isa ch'o kitsajnaá nga nguixkon Nainá. ⁹ Kixíí kjoa, tjí'nde-ná nita mé xi chjineé. Tanga jñá jchósòn-lá yijo-ná nga mì k'oaá tjín xi chjineé mé-ne jñà xita 'ndseé xi indaàjiin tjín kjohítsjeèn-la mì jé sakò-la. ¹⁰ Tsà tjín jngodò xita xinguiòo xi tsò nga tjín-la kjohítsjeèn nga ma chine nita mé yijo-ne, ko yaá fi kakjèn ya i'nde ñánda yaxkón xkósòn; tsà koi nachrjein-la ya skoe jngodò 'ndsé xi indaàjiin tjín kjohítsjeèn-la nga ya tikjèn. Jè xita 'ndsé, k'oaá tís'ín s'iin. ¹¹ Kjohítsjeèn-la xita jè nga tsò nga maá chine yije nita mé-ne, koíí kjoa-la nga kjo'in síkjeíin jè 'ndsé xi indaàjiin tjín kjohítsjeèn-la xi Cristo k'en ngajo-la. ¹² K'e nga jé binchaàtsjiodò xi kondra ts'e xita 'ndseé nga nìkìts'ón-jñòd kjohítsjeèn-la xi indaàjiin tjín, jé binchaàtsjiodò xi kondra ts'e Cristo. ¹³ 'An, tsà ta koíí kjoa-la ts'e tsojmì xi kínee nga jé sakò-la jè 'ndsé, tíkoaá-ne, jngodò k'a mì tì kiì skíne-na yijo, mé-ne nga mì jé sakò-la 'ndsé.

9

Kjoa xi tjí'nde-la xita xi tsibíxáya-la Cristo

¹ 'Aán tsibíxáya-na Cristo. Tjñandeíí-ná. Xkoaàn kijtseè-na jè Jesús xi otíxoma-ná. Nga xá-la Na'èn-ná tís'iaàn, i'nde jñò-nò xi xita-la Cristo maà. ² K'oaá xó tsò i'nga xita xi

kj'eíí nga mì xó tsà 'an tsibíxáya-na Cristo, tanga jñò, ndaà tíjiiin-nò nga 'aán kisìxáya-na, nga it'aà ts'an-ná nga mokjeiín-nò 'én-la Nainá. K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa.

³ K'e nga jngodò xita kjòngangui-na xi kondra ts'an, 'an, kíí xan-la nga ósíkoaa yijo-na: ⁴ ¿A mìtsà tíj'nde-najen nga k'oi-najen tsojmi xi chine-jen ko xi s'io-jen nga xá-la Nainá titsa'nè-jen? ⁵ ¿A mìtsà tíj'nde-najen nga kitjako jngodò-jen xi chjoón-najen ma xi 'én-la Nainá mokjeiín-la, koni s'ín xita xi i'nga xi tsibíxáya-la Cristo koni jñà 'ndse Na'èn-ná ko Cefas [xi tikoá Pedro 'mì]? ⁶ ¿A tà 'an-ná ko Bernabé xi tjínè-najen nga kj'eíí xá s'en-jen mé-ne nga sakò-najen tsojmi xi chine-jen? ⁷ ¿A tjín xita xi soldado síkitasòn xi tíjé bíchjí-la yijo-la? ¿A tjín xita xi bíte tsojmi tjé, koa mìkiì kine toò xi ojà-la? ¿A tjín xita xi cho síchá, koa mìkiì 'biì tsjìn xi ochrje? ⁸ Kì k'oaá s'ín níkiítsjeèn nga tà kjohítsjeèn ts'an koni s'ín tìxan. Tikoáá tíchjaá kjotíxoma ts'e Moisés. ⁹ Kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: "Jñà nchraja xi bínci, kì na'ya bì'a tso'ba." 'Én koi mìtsà tsò-ne kjoa nga Nainá 'ñó síkinda nchraja, ¹⁰ jñá-ná xi síkinda-ná Nainá; nga it'aà tsaján tíchja kjotíxoma. Jè xi síkínchi nchraja ko xi sítsjeè tsojmi xi majchá-la, nchikoñaá-la nga tjoé chiba-la tsojmi xi majchá-la. ¹¹ 'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin tsakoóya-nòjen jè ngaya-la koni tachó xi kisítje ijiiin inima-nò. ¿A mì ndaà s'e tsà tjoé chiba-najen tsojmi xi majchá-nò? ¹² Tsà jñà xi kj'eíí xita tjoé chiba-la tsojmi xi tsajòn, ngajen, ¿a mìtsà isa ndaà tíj'nde-najen nga tikoá tjoé-najen?

Tanga mì k'oaá s'ín titsa'nè-jen koni s'ín tíj'nde-najen mé-ne nga mìkiì koma sichjoà ikon-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Jñò, ndaà 'yaà, jñà xita xi ya síxá ya Ingo Ítjòn-la Nainá, koií tsojmi kine xi tjín ya i'nde jè; ko jñà xi ya síxá i'nde tsjeè-la Nainá ya ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita, okoó chiba-la yijo-la cho xi ya binchásòn. ¹⁴ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà okixi: jñà xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo yaá sakò-la tsojmi xi skiné. ¹⁵ 'An, mì k'oaá s'ín tìsikjeén jñà kjoa xi tíj'nde-na. Tikoáá mìtsà koi xá tikjii-nò nga kos'ín síko-ná. Isáa-la ndaà tjín tsà kàtiyaa mì k'oaá-ne tsà tjín xita xi kjoaáxin-na kjotsja xi tjín-na nga ta kjotjò 'an chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

¹⁶ Nga 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, mìkiì tsà jeya síkijna yijo-na. 'An, xó k'oaá s'ín tjínè-na nga 'an kichjaya; ima xó-na tsà mìkiì kichjaya jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tsà tà kjohítsjeèn ts'aán-la nga kos'ín tìs'iaàn, tjínè-la nga kochjí-na, tanga mìtsà tà kjohítsjeèn ts'an, jè tìsikitasoàn xá xi kisingatsja-na Nainá. ¹⁸ Jè chjí xi tìsakó-na, jè-né nga tsja tjín-na nga chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga mìtsà chjí-na síjé, nas'ín tjí'nde-na nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kótijnakon-na.

¹⁹ 'An tijnandeíí-ná, tanga i'ndeí, k'oaá s'iaàn koni tsà chí'nda-la ma ngats'ìi xita, mé-ne nga isa kjin xita koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kokjeiín-la. ²⁰ K'e nga ya tijnajiiin-la jñà xita xinguaa judío, k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xita judío mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kokjeiín-la. Kixii kjoa nga 'an, mìkiì kjo'ño tjínè-na nga kos'ín síkitasoàn koni tsò kjotíxoma xi kiskii Moisés, tanga k'e nga ya tijnajiiin-la jñà xita judío xi kjotíxoma-la Moisés títsajnajiiin, 'an k'oaá ti s'iaàn, ta jè xi mejèn-na nga koma kichjà-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga kokjeiín-la. ²¹ K'e nga ya tijnajiiin-la jñà xita xi mìtsà ya títsajnajiiin kjotíxoma-la Moisés, 'an, k'oaá ti s'iaàn koni tsà mì ya tijnajñaà kjotíxoma mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kokjeiín-la xita xi mì ya títsajnajiiin kjotíxoma. Mìtsà tsò-ne kjoa nga tijnat'aà xìn-la kjotíxoma-la Nainá. Yaá tijnajñaà kjotíxoma-la Cristo. ²² K'e nga ya tijnajiiin-la jñà xita xi indaàjiiin tjín kjohítsjeèn-la, 'an, k'oaá s'iaàn koni tsà tikoáá indaàjiiin tjín kjohítsjeèn-na mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo xita koi. Yaá síngásòn yijekoaa mé kjoa xi títsajnajiiin ngats'ìi xita mé-ne nga koma kochrjekàjiiin i'nga-na kjo'in kjoa ts'e jé-la. ²³ K'oaá s'iaàn xi kjondaà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga s'e-na kjoa machikon-t'in it'aà ts'e 'én.

²⁴ Jñò, jyeé tíjiiin-nò k'e nga síská xita xi ongachikon, ngats'ìi-né nga ongachikon, tanga ta jngodò-né xi tjoé-la kjotjò, ta jè xi síkijne. Jñò, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga xita-la Cristo 'mì-nò koni jngodò xita xi ongachikon mé-ne nga tjoé-nò kjotjò xi Nainá tsjá-nò. ²⁵ Jñà xita xi sískákjoò nga mejèn-la síkijne, ítjòn bitsajnandaà nga mì tijña síkijeén-ne tsojmi

xi ch'o síko; koi k'oas'ín-ne nga mejèn-la tjoé jngoò-la kjojtò. K'e nga jye ma iskan, jè kjojtò xi tjoé-la, ta bits'on-né. Tanga jñá bitsajnaandaá nga tjoé jngoò-ná kjojtò xi mìkii bits'on nita kjé-ne. ²⁶ 'An, mìtsà k'oas'ín ongachikoan [kjoa ts'e xá-la Nainá] koni jngoò xita xi mìkii beè ñánda kijchò. Tikoáá mìtsà k'oas'ín [sixá it'aà ts'e Nainá] koni s'ín xita xi ta 'beéjiin isén k'e nga kjaán-ko xíkjín. ²⁷ 'An, k'oaá s'ín binè-la yijo-na nga kátas'e-na kjo'in mé-ne k'e nga kjoehet'aà nachrjein nga okooya-la xita 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, Nainá mì kitsò-na: “Nì mé chjì-la xá-lè.”

10

Kjoa ts'e xkòsòn xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá

¹ Jñò ndí 'ndsè ko tichjaá, kì nìjchàajjìn-jèn nga jñà xita jchínga kjiin-ná, [k'e nga itjojiin naxandá Egipto], yaá tsibítsajna ngui yije jjiin ifi [nga tsakó-la ndiyá], tikoáá ngats'i tsatojiin ndáchikon. ² K'oaá ngaya-la koni tsà komà bautizar ya jjiin ifi ko jjiin ndáchikon mé-ne nga xita-la Moisés koma-ne. ³ K'oaá tis'ín jngoò skaya tsojmì kiskine xi kjojkón ndaà ts'e Nainá. ⁴ Tikoáá ta jngoò skaya nandá kits'i xi kjojkón ndaà ts'e Nainá, jè nandá xi ya naxi itjo-ne nga jè Nainá kitsjaà-la. Jè naxi, jè ngaya-la Cristo nga jè tsajmeèyako ndiyá ñánda chinchimaya. ⁵ Tanga jñà xita jchínga koi, kjiin jchán k'en ya ñánda ngui kixi choòn nga Nainá mìkii kisaseèn-takòn koni s'ín kis'iin ngats'i xita jchínga koi, ta chibaá tsiningui-ne.

⁶ Jñà kjoa xi k'oas'ín komà, jñà okóya-ná nga mì jñà sijkjaajñaá kjoa xi ch'o tjín koni kis'iin jñà xita jchínga-ná. ⁷ Kì k'oa s'ín sandò xkòsòn yaxkón koni kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga k'oaá s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jñà xita naxandá tsibítsajna nga tsakjèn ko kits'i, ikjoàn tsasítjen nga kitè [nga jè kisitsjako xkòsòn].” ⁸ Tikoáá mìkii kjoa chijngui s'eén koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga tà jngoò nachrjein kaàn jàn jmiì xita k'en. ⁹ Mì kì taxkì chít'aá Na'èn-ná koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi; k'oaá komà-ne nga k'en nga kiskine-la ye. ¹⁰ Tikoáá kì í'ño-isa tsajét'aà-là Nainá koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi. K'oaá komà-ne nga jè àkjale-la kjoabiyaá kisik'en xita koi.

¹¹ Ngats'i kjoa koi, k'oaá s'ín komàt'in jñà xita jchínga-ná ko k'oaá s'ín kisijna chiba mé-ne sijiin-ná. Kisit'aà Xojon-la Nainá nga jchaá jñà mé kjo'in xi sinè-ná tsà k'oa tis'ín s'eén jñà xi titsajna koaàn nachrjein xi jye tifehet'aà. ¹² K'oaá ma-ne jè xi kos'ín síkítseèn nga kixi tijná, kátasíkinda yijo-la nga mì jé sakó-la. ¹³ Jñò, kj'eè mé kjoa xi mat'ioòn nga tíchit'aà-nò xi isa 'ño 'in tjín koni mat'in xita xi kj'eí. Nainá, xita kixi-né, jè kàta'ñót'aà takòn nga mìkii tsjá'nde nga isa tsato chít'aà-nò koni kji chíkjoako-nò. Tijè-ne Nainá kòkò ndiyá kós'ín kichikjoa-nò koni s'ín tíchit'aà-nò skanda k'e nga kjoehet'aà kjoa.

¹⁴ Jñò ndí 'ndsè, nì itsé kjoa ts'e xkòsòn níkítseèn nga mejèn-nò jchaxkón. ¹⁵ 'An, k'oaá s'ín tichjà-nò koni xita xi tjín-la kjohítseèn. Jchósòn-là 'én xi xán-nò, a kixí kjoa. ¹⁶ K'e nga 'yoaá vino xi tjíya chítsín nga nìjét'aà-lá Nainá nga kátasíchikon-t'in, ¿a mìtsà ya nìngàsòn-koáá ko jní-la Cristo? Ko k'e nga nìxkoayaá inchrájin, ¿a mìtsà ya nìngàsòn-koáá ko yijo-la Cristo? ¹⁷ Jñà, nas'ín 'ño kjiin ma-ná, jè inchrájin xi bichiaá, ta jngoò ma-ne; k'oaá ma-ne nga ngats'iaá, ta jngoò yijo ma-ná.

¹⁸ Chítsejèn-là xita naxandá Israel, jñà xi kine yijo-la cho xi biyaá ya i'nde tsjeè nga tsjá-la kjojtò Nainá. Xita koi, yaá síngàsòn-ko kjojtò xi tsjá-la Nainá ya i'nde tsjeè. ¹⁹ K'e nga k'oa xan-nò, mìtsà xan-nò nga tjín-la okixi jñà xkòsòn ko tsojmì xi sinchát'aà-la. ²⁰ Jñà 'én xi xan-nò, jñà kjojtò xi fiko jñà xita xi mìkii beèxkon Nainá, jñà fiko-la inima ch'o-la neí, mìtsà jè sobà Nainá. 'An, majin-na nga ya síngàsòn-ko inima ch'o-la neí. ²¹ Mìkii ndaà tjín, k'e nga jye 'yò vino xi ts'e Jesús, xi otíxoma-ná, ikjoàn s'ioo xi ts'e inima ch'o-la neí. Tikoáá mìkii ndaà tjín, k'e nga jye bichioò inchrájin xi ts'e Jesús, ikjoàn bichioò xi ts'e inima ch'o-la neí. ²² ¿A xi mejèn-nò sijkjàn-là Na'èn-ná nga kàtachini? ¿A isaá tjín-nò nga 'ño mì k'oa-ne Nainá?

Jè kìnchátsejiaá itjoán kjondaà ts'e xita xi kj'eí

²³ Tsò jñà x̄ita: “Tjì'nde-né n̄ita mé xi s'eén.” Kixíí kjoa tjì'nde-né, tanga mìtsà ngats'ìi kjoa nga ndaà tjín. Tjì'nde-né n̄ita mé kjoa xi s'eén, tanga mìtsà ngats'ìi kjoa tsjá-ná nga'nó. ²⁴ Mìtsà tà kjondaà tsajòn binchaàtsjioò ítjòn, jè tìnchátsjioò ítjòn kjondaà ts'e x̄ita xi kj'eíí.

²⁵ Maá chinee n̄ita mé yijo xi satfjna ya ñánda biyaà cho. Kì kiì chjinanguio ñánda j'ìi-ne mé-ne nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-nò. ²⁶ Nga ts'eé Nà'èn-ná jè nangui ko ngats'ìi tsojmì xi tjín-la.

²⁷ Tsà jngòò x̄ita xi mìkiì mokjeíín-la 'én-la Nainá, kichja-nò nga kichikoo, tsà mejèn-nò nga onguíó, chjinee yije-nò xi tsjá-nò. Kì mé xi chjinanguio nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-nò. ²⁸ Tsà jngòò x̄ita xi kitsò-nò: “Jñà tsojmì koi, yaá kisinchaàt'aà-la xkósòn.” Jè kjoa-la x̄ita xi okitsò-nò, kì kiì chine, mé-ne nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-la. ²⁹ Mìtsà kjohítsjeèn tsajòn xi tixan-nò, ts'eé x̄ita xi okitsò.

Tanga tsà tjín i'nga x̄ita xi skonangui nga kitsò: “¿Mé-ne mì tjì'nde-na nga s'iaàn n̄ita mé kjoa xi mejèn-na nga ta koi kjoa-la nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-la x̄ita xi kj'eíí? ³⁰ 'An, tsà tsjaà-la kjondaà Nainá it'aà ts'e tsojmì xi kínee, mìkiì ndaà tjín tsà ch'o kitsò-la x̄ita jñà tsojmì xi jye kàtsjaà-la kjondaà Nainá.” ³¹ Tanga jñò, k'e nga bichioò ko tsà 'yò, n̄ita mé kjoa xi 'nè, k'oaá s'ín t'een nga jeya kàtjina Nainá. ³² Kì jé binchaàtsji-là jñà x̄ita judío, ko xi mìtsà x̄ita judío, ko jñà x̄ita naxandá-la Nainá. ³³ 'An, k'oaá s'ín s'iaàn yije koni s'ín sasén-la x̄ita xi kj'eíí. Mìtsà jè otsjià ítjoàn xi kjondaà ts'an, jè otsjià ítjoàn kjondaà ts'e x̄ita xi kj'eíí mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjo'in.

11

¹ Koni s'ín s'iaàn 'an nga kjingui-la Cristo, k'oaá ts'ín chjín-guì-ná.

Kó s'ín skoexkón x'in-la jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá

² Ndí 'ndsè ko tichjaá, ndaà 'nè-nò nga níkiítsjeèn it'aà ts'an ngats'ìi kjoa xi s'iaàn; tikoá níkitasòn kjotixoma xi 'an kiskatoya-nò. ³ Tanga mejèn-na nga kàtasijiin-nò nga jngòò ítjngòò x̄ita x'in, jè Cristo xi sko-la ma, ko jè chjoón, jè x̄ita x'in xi sko-la ma, koni jè Cristo, jè Nainá xi sko-la ma. ⁴ Tsà jngòò x̄ita x'in xi tíjtsa sko k'e nga chjat'aà-la Nainá, o k'e nga chjaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón Cristo nga jè tíjna sko-la. ⁵ Tanga tsà jngòò chjoón, tsà mìkiì bíjtsa sko k'e nga chjat'aà-la Nainá, o k'e nga chjaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón x'in-la nga jè tíjna sko-la. K'oaá ngaya-la koni tsà kisiyno-la. ⁶ Tsà jngòò chjoón xi majìn-la bíjtsa sko, tikoáá-ne kàtasijno-la tsja sko. Ko tsà masobà-la nga sijno-la, kàtíjtsa sko. ⁷ Jè x̄ita x'in, mìkiì tjì'nde nga kùjtsa sko, nga k'oaá s'ín 'ya-la koni Nainá, ko it'aà ts'e x̄ita x'in, 'yaá-la kjoajeya-la Nainá; tanga it'aà ts'e chjoón 'yaá-la kjoajeya-la x'in-la. ⁸ Jè x'in, mìtsà ya ítjokàt'aà-ne ts'e chjoón; jè chjoón xi it'aà ts'e x̄ita x'in ítjokàt'aà-ne. ⁹ Jè x̄ita x'in, mìtsà kjoa ts'e chjoón kisindaà-ne; tanga jè chjoón, kjoa ts'e x'in kisindaà-ne. ¹⁰ Koií kjoa-la jè chjoón tjínè-la nga kùjtsa sko, seña-né nga beèxkón x'in-la, mé-ne nga tikoá sko-ne jñà àkjale. ¹¹ Tanga koni s'ín tjíndaà-la Nà'èn-ná, tsà tsjìn chjoón, mìkiì tíjna x'in; ko tsà tsjìn x'in, mìkiì tíjna chjoón. ¹² Koni s'ín komà nga jè chjoón, it'aà ts'e x'in kisindaà-ne; tikoáá jè x'in, it'aà ts'e chjoón ts'ìn. Tanga it'aà ts'e Nainá nchrobá yije-ne.

¹³ Jñò, ndaà tikítsjeèn: ¿A ndaà tjín tsà mìkiì tíjtsa sko jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá? ¹⁴ Tijé-ne isò'nde, bénojmiya-ná nga kjoasobà-né k'e nga jè x̄ita x'in síndojò tsja sko. ¹⁵ Tanga ndaà tsejèn k'e nga jngòò chjoón xi ndojò kjoàn tsja sko. Kjoajeya ts'e-né. Koií xá kits'ìi-la tsja-la nga ndojò kjoàn, mé-ne nga kùjtsa-ne sko koni tsà payo. ¹⁶ Tsà tjín x̄ita xi mìkiì tíjngòò ikon koni bixón-jen, k'oaá s'ín kàtasijiin-la, ngajen ko naxandá-la Cristo, ngui k'oaá s'ín 'nè-jen, tsjìn xi kj'eíí s'ín.

Kjoa xi mìkiì ndaà tjín k'e nga bichiaá koni s'ín tsakóya Cristo

¹⁷ Nga tikjiì isa-nò, mìkiì ndaà síkítsajna-nò, koií kjoa-la nga mìkiì ndaà titsa'nè k'e nga maxkóya; ch'o titsa'nè. ¹⁸ Jè kjoa xi tíjna ítjòn it'aà tsajòn, k'oaá s'ín ki'nchrè, jñò xi naxandá-la Cristo 'mì-nò, k'e nga maxkóya, jò xó ya maà. Mejèn tsà mokjeíín-na

tsà koií nachrjein-la tsà k'oaá s'ín títsa'nè. ¹⁹ Ta xó k'oaá-la komat'in-nò nga s'eé xita xinguiqo xi sùjòya-nò, mé-ne nga jcha-la yá-ne xi tjín-la okixi. ²⁰ K'e nga maxkóya nga bichioè, koni s'ín tsakóya Cristo, mìtsà kixi kjoa nga jè nìkìtsjeèn-yaà koni s'ín komat'in Na'èn-ná k'e nga k'en. ²¹ K'e nga bichioè, tjín i'nga xita xi ítjòn kjèn tsojmì xi bijchóko; mìkiì koña-la xíkjin nga tsjá itsé-la; skanda tjín xi mach'i. Tanga jña xita xi i'nga, imaá ijò-la nga mìkiì tsjá itsé-la. ²² Jñò, ¿a tsjìn-nò ni'ya ñánda nga bichioè ko nga 'yò? ¿Mé-ne nachrjekàngui-nò xita naxandá-la Cristo koa nìsobà-là xita ima xi tsjìn-la tsojmì xi kine? K'e nga k'oas'ín 'nè, ¿kó s'ín xán-nò? ¿A ndaà síkìtsajna-nò? Majìn, mìkiì ndaà síkìtsajna-nò.

K'e nga jè Na'èn-ná tsakjèn-ko xita-la k'e nga kòjñò
(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

²³ Koni s'ín tsakóya-na Na'èn-ná, ti koií-ne xi 'an tsakoóya-nò. Jè nitjen k'e nga Na'èn-ná Jesús kitsobà'ño xita, kiskoé inchrájin, ²⁴ kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya, kitsò: “Chjóé, jè-né xi yijo-na nga tìtsjaà kjotjò nga kiyá xi kjondaà tsajòn. K'oa ti s'ín t'een nga tixkoaya inchrájin, mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁵ K'oaá tjs'ín kis'ìn k'e nga jye tsakjèn, kiskoé chitsín, kitsò: “Vino xi tjíya chitsín jè, jè jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaàjìn-ko-nò. Jñò, k'e nga ijngoè ijngoè k'a s'ioo, k'oaá s'ín t'een mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁶ K'e nga ijngoè ijngoè k'a kichioè inchrájin jè, koa s'ioya vino chitsín jè, it'aà ts'eé kjoabiyaà-la Na'èn-ná kinókjoaya, skanda k'e nga kjoíí ijngoè k'a Cristo.

Mìkiì ma taxkì bichikoaá Na'èn-ná

²⁷ Nita yá xita-ne xi kokjen inchrájin jè, o xi skoíya chitsín ts'e Na'èn-ná, tsà mìkiì skoexkón k'e nga kokjen, jé tíhótsji it'aà ts'e Na'èn-ná nga tíhochrjengui yijo-la ko jní-la. ²⁸ Koií kjoa-la, ítjòn ndaà tikìtsjeèn ijìn inima-nò kós'ín tìtsajnakoo Nainá ko xita xinguiqo. Iskan tichioè inchrájin koa t'ioya chitsín ts'e Na'èn-ná. ²⁹ Tsà yá xita xi kokjen inchrájin koa skoí vino xi tjíya chitsín, tsà mìkiì síkìtsjeèn nga jè yijo-la Na'èn-ná, xita jè, kjo'ín tìbínè-la yijo-la. ³⁰ K'oaá ma-ne kjìn xita xinguiqo xi ch'in bít'aà-la koa tjín xi indaàkjoa tìtsajna, skanda jye kjò kjìn biyaà. ³¹ Tsà ndaà síkìtsjeén kós'ín tìtsajnakoaá Nainá ko xita xinguiáá, Na'èn-ná mìkiì kjo'in tsjá-ná. ³² Tanga tsà jè Na'èn-ná tsjá-ná kjo'in, koi-né nga mejèn-la síkixiya-ná mé-ne mìkiì kokot'aà-ná kjo'in xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne xi tjoé-la jña xita isò'nde xi mìkiì beèxkón Nainá.

³³ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè k'e nga maxkóya nga bichioè, chíñakjoa-là xinguiqo. ³⁴ Tsà tjín i'nga xi 'ño ijò-la, tichioè ni'ya-nò, mé-ne k'e nga koxkóya mì kjo'in tsjá-nò Na'èn-ná. Jña kjoa xi i'nga xi tjín isa-nò, k'e kijchokon-nò kındaajñaá.

12

Kó s'ín tjín kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá xi kjondaà ts'e naxandá-la

¹ Ndí 'ndsè ko tichjaá, 'an mejèn-na kàtasijìn-nò jña kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

² Jñò, ndaà tjìjìn-nò k'e nga tikj'eè mokjeiín-nò 'én-la Nainá, yaá tsanguit'aà-là xkòsòn xi mìkiì ma chja nga xin ndiyá kiiko-nò nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ³ K'oaá xan-nò, niyá xita xi koma kitso-la Jesús: “¿Ch'o kàtamat'in!”, tsà it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tíchja. Tikoáá tsà mìtsà nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tíchja, mìkiì koma kitso-la: “¿Jí-né Jesús xi otixomai!”

⁴ Ya ijìn naxandá-la Nainá, kjìn skaya kjoa chjine tjín kjoa ts'e xá xi síkitasòn xita, tanga jè xi tsjá kjoa chjine, tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá. ⁵ Jña xita, kjìn skaya xá tjín-la nga sùxá-la Na'èn-ná, tanga tijè-ne Na'èn-ná xi maxá-la. ⁶ Kjìn skaya nga'ño tjín kós'ín maxá, tanga tijè-ne nga'ño-la Nainá xi síxájin-la ngats'iì xita. ⁷ Nga jngoè ijngoè xita, tjoé-la jngoè kjoa chjine xi okó nga yaá tjínajìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá mé-ne nga ngats'iì xita naxandá-la Nainá kochjeén-la kjondaà xi tjoé-la. ⁸ Xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tjín xita xi 'biì-la 'én xi tjín-la kjohitsjeèn; koa tjín i'nga xi 'biì-la 'én xi

tjín-la kjoa chjine, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá. ⁹ Tjín xi tjoé-la kjoachjine nga ndaà mokjeiin-la nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la, tikoáá tjín xi tjoé-la kjoachjine nga sindaà-ne xita xi xk'én, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la. ¹⁰ Tjín xi tjoé-la kjoachjine nga ma-la s'ín kjoaxkón xi ndaà tjín, ko xi ma-la chja ngajo-la Nainá, ko xi machiya-la mé inima xi tísixájiin inima-la xita xi chja. Ko tjín xi tjoé-la nga ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, tikoá tjín xi ma-la síkatoya 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. ¹¹ Tijè ta jngoó-ne Inima Tsjeè-la Nainá xi síxá it'aà ts'e ngats'iì kjoa koi nga sika'bí-la nga jngòò ìjngòò xita kjoachjine xi jè mejèn-la nga tsjá-la.

¹² Yijo tsaján, kjìn jchán skaya tjín-la; tanga koni s'ín tíkjoò, ta jngòò ma-ne yijo. Naxandá-la Cristo, k'oaá tís'ín tjín, ta jngòò ma-ne. ¹³ Jñà xi xita judío ko xi mìtsà xita judío, xi xita chi'nda títsajna ko xita xi títsajndeíí ta jngòò ma-ne. Ngats'iaá jñá, tà ngásòn komaá bautizar it'aà ts'e xi tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá nga jngòò naxandá-la Nainá komaá koni tsà jngòò yijo. Nga jngòò ìjngoáá, Nainá kitsjaà-ná xi tijè-ne Inima Tsjeè-la.

¹⁴ Jè yijo-ná, mìtsà tà jngòò skaya tjín-ne; kjìn jchán skaya tíkjoòya. ¹⁵ Tsà jè ndsokoaá kitso: "An, mìtsà tsja xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo." Mìtsà koi kjoa-la nga okitsò nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁶ Tsà jñà líká kitso: "An, mìtsà xkon xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo." Mìtsà koi kjoa-la nga okitsò nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁷ Tsà kóhokji yijo-ná, tsà nguì xkoaán koma, ¿kós'ín kiná'ya-ná? Tsà jè yijo-ná, tsà nguì líká koma, ¿kós'ín kijne-ná? ¹⁸ Tanga Nainá nga jngòò ìjngòò skaya yijo-ná, yaá kisíkítsajna i'nde-la yijo-ná ñánda nga jè kjòmejen-la. ¹⁹ Yijo-ná tsà tà jngòò skoya koma, mì-la tsà yijo xi nguì tjíngòò. ²⁰ Kixíí kjoa nas'ín kjìn skaya tíkjoòya yijo-ná, tanga tajngòò ma-ne.

²¹ Jñà xkoaán mìkiì koma kitso-la jñà ndsaá: "Mìkiì mochjeén-na." Jè skoaá tikoáá mìkiì koma kitso-la jñà ndsokoaá: "Mìkiì mochjeén-na." ²² Tanga it'aà ts'e yijo-ná, tjín-né xi 'mì-lá nga chiba nga'ño tjín-la tanga isaá ndaà mochjeén. ²³ It'aà ts'e yijo-ná xi 'mì-lá nga mìkiì ndaà tsejèn, jñà-né xi nìkákjá nikje mé-ne nga isa ndaà kotsejèn-ne. Bìjtsa'ma-né jè yijo-ná, jñà xi mìkiì tjí'nde-la nga jcha-la. ²⁴ Mìkiì mochjeén nga sijtsa'ma yijo-ná xi tsejèn. Nainá jye k'oas'ín tsibíndaà nga isa ndaà jchaxkón jè xi 'mì-lá nga isa chiba chjí-la, ²⁵ mé-ne nga mì kojòya-ne. Ta saá nga jngòò ìjngòò skaya kàtasíkínda xíkjín. ²⁶ Tsà tjín jngòò skaya yijo-ná ñánda ijò ma, ok'ín yije-la xíkjín kóhokji nga ma ijò. Koá tsà tjín ñánda ndaà tíyaxkón, ndaá s'e yije-la kóhokji yijo.

²⁷ Jñò, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Cristo. Katjín, katjín xá xi kitjoé-nò ya ijìn naxandá-la Nainá. ²⁸ Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la mé xá xi s'iin xita: jñà títsajna itjòn xita xi bixáya-la Nainá; xi ma-ne jò, xita xi chja ngajo-la Nainá; xi ma-ne jàn, xita xi okóya 'én-la Nainá. Tikoá tjín xi ma-la s'ín kjoaxkón xi ndaà tjín. Ko tjín xi ma-la sindaà-ne xita xi xk'én; tjín xi ma-la síchjít'aà; tjín xi otíxoma mé kjoa xi koma; ko tjín xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. ²⁹ Mìtsà ngats'iì nga ma bixáya-la Nainá. Mìtsà ngats'iì nga Nainá chja ngajo-la. Mìtsà ngats'iì nga ma-la okóya 'én-la Nainá. Mìtsà ngats'iì nga ma-la s'ín kjoaxkón xi ndaà tjín. ³⁰ Ko mìtsà ngats'iì nga ma-la sindaà-ne xita xk'én. Mìtsà ngats'iì nga ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. Mìtsà ngats'iì ma-la síkatoya 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. ³¹ Tanga jñò, mochjeén-né nga tinchátsjioò jñà kjoachjine xi isa ndaà tjín.

Tanga i'ndeí 'aán kokoò-nò jngòò ndiyá xi isa ndaà tjín kó s'ín sijchá yijo-nò.

13

It'aà ts'e kjoatjòcha

¹ An, tsà ma-na chjà jñà 'én xi kj'eíí tsò xi chja xita nas'ín jñà 'én xi chja àkjale, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nìmé chjí-la; k'oaá ngaya-na koni jngòò kichà xi 'ño one, o koni jñà kichà tsjìn xi ch'o one k'e nga kaàkjòò. ² Tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nìmé chjí-na nas'ín ma-na chjà ngajo-la Nainá, nas'ín machiya yije-na kjoa xi tjí'ma-la Nainá; nas'ín ma yije-na kjoa chjine, nas'ín ndaà mokjeiin yije-na it'aà ts'e Nainá, skanda ma-na síkjaníyá-la nindoò. ³ Tsà sika'biá yije tsojmì xi tjín-na nga kokjen xita ima, koá tsjaà

kjotjoà yijo-na nga kitì xi kjondaà ts'e xit̃a xi kj'eíí, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nímé síkijne.

⁴Jè xit̃a xi tjín-la kjoatjòcha, tjín-la kjoatsetakòn nit̃a mé kjoa-ne; tjín-la kjondaà; mìkìi maxitakòn; mìtsà 'én 'nga chja; kò mìtsà tijè ndaà síkíjna-ne yijo-la; ⁵mìtsà taxkì s'ín; mìtsà tà kjondaà ts'e ótsji; mìkìi taxkì majti-la; nímé kjoa bíngui takòn; ⁶mìtsà matsja-la it'aà ts'e kjoa xi ch'o tjín, ts'eé kjoa kixi xi matsja-la. ⁷Jè xi tjín-la kjoatjòcha, síkjeíin yije-la nit̃a mé kjoa-ne, mokjeíin yije-la, koña yije-la, chíkjoako yije-la ngats'iì kjoa.

⁸Jè kjoatjòcha mìkìi kjoehet'aà. Tanga kijchò nachrjein nga mì tì yá xi kichja ngajo-la Nainá, nga mì tì yá xi kichja-ne 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xit̃a fiya-la kò nga mì tì yá xi tjoé-la kjohítsjeèn xi tjí'ma-la Nainá. ⁹Nga kj'eé tsà nguì ndaà tjíin yije-ná kjohítsjeèn xi tjí'ma-la Nainá, kò kj'eé tsà nguì ndaà nokjoà ngajo-lá Nainá. ¹⁰Tanga k'e nga kijchò nachrjein nga kjoíí xi nímé chijat'aà-la, yaá kjoehet'aà jñà kjoa xi ta chiba machiya-ná.

¹¹K'e nga sa chítia, k'oaá s'ín kichjà koni chja ixti, k'oas'ín kisikítsjeèn koni s'ín síkítsjeèn ixti, k'oas'ín kiskoòsòn-la koni ixti. Tanga k'e nga jye kòjchínga, kisikíjna-ná kjoa ts'e ixti. ¹²I'ndeí, ta k'oaá s'ín 'yaá Nainá koni tsà chítsín jmà chítsejèn-yaá nga mìkìi ndaà tsejèn-ná. Tanga kijchò nachrjein k'e nga ndaà kòtsejèn-ná nga chí'aán Nainá. I'ndeí ta chibaá machiya-na, tanga kijchò nachrjein nga ndaà kochiya-na koni s'ín beèxkon-na Nainá.

¹³Ján kjoa tjín xi mìkìi kjoehet'aà, jngoò kjoa nga mokjeíin-ná it'aà ts'e Nainá, ijngoò nga chiñà-lá xi tjoé-ná, ijngoò nga s'e-ná kjoatjòcha. Jñà ingajàn kjoa koi, jè kjoatjòcha xi isa 'ñó chjí-la.

14

Jè xi ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò

¹Jè kjoatjòcha tanguítjìngui-là; tikoà mochjeén-né nga tìnychátsjioò jñà kjoachjìne xi tsjá Inimá Tsjeè-la Nainá. Kò jè xi isa 'ñó mochjeén nga kinókjoa ngajo-là Nainá. ²Jngoò xit̃a xi kj'eíí tsò 'én xi chja, mìtsà taxkì xit̃a tíchja-la; Nainá tíchjat'aà-la. Nga mì yá xit̃a fiya-la kó tsò 'én xi tíchja. Jñà 'én xi chja, ts'eé Inimá Tsjeè-la Nainá nga tíchja'ma-né. ³Tanga jè xit̃a xi chja ngajo-la Nainá, jñà xit̃a naxandá-la Nainá chjajìin-la, mé-ne nga isa ndaà koma-la, isa ndaà kò'ñójiin-ne kjohítsjeèn-la koa isa ndaà sùje takòn-ne xit̃a naxandá-la Nainá. ⁴Jè xit̃a xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xit̃a fiya-la, tì yijo-laá tsjá nga'ñó-la. Tanga jè xi chja ngajo-la Nainá, jñà xit̃a naxandá-la Cristo tsjá-la nga'ñó.

⁵'An, k'oaá s'ín mejèn-na tsà ngats'ioò koma-nò kinókjoa 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xit̃a fiya-la. Tanga isaá-la ndaà tjín tsà koma-nò kinókjoa ngajo-là Nainá. Jè xi Nainá chja ngajo-la isaá 'ñó chjí-la mì k'oa-ne koni jè xi chja 'én xi kj'eíí tsò. Ta jngoó-la tsà tjín xit̃a xi koma-la sùkatoya 'én xi kj'eíí tsò mé-ne isa ndaà s'e-la nga'ñó xit̃a naxandá-la Cristo.

⁶Ndí 'ndsè kò tichjaá k'oaá ngaya-la tsà 'an mejèn-na kjíkon-nò, tsà kj'eíí tsò 'én xi kichjàko-nò xi mìkìi na'yà-là, kós'ín kochjeén-nò. Ta jé-la tsà 'én-la Nainá síkíchiya-nò, tsà kènojímí chiba-nò kjohítsjeèn xi ndaà tsò, tsà kichjàjìin-nò 'én kixi, kò kokoòya-nò 'én xi ndaà tsò.

⁷Jñà chrjo-la música kò ní'ñó xi tíhone tsà ngásòn kjone, ¿kós'ín jcha-la ñá-laá xi tíhone nga tà ngásòn tsò? ⁸Tsà jè chrjo trompeta-la xit̃a kjojchán, tsà mìkìi ndaà skindàya, ¿yá xit̃a xi kítsajnaandaà nga kjoí kjojchán? ⁹Jñò, k'oaá tìs'ín mat'ioòn tsà mìtsà 'én tsajòn kinókjoa nga kjiya-la xit̃a, ¿kó s'ín kiná'ya-la mé 'én xi titsanokjoà? Tà jìin isén-la titsanokjoà. ¹⁰Kjìn jchán skoya 'én tjín nga tíjtsa isò'nde, tanga ngats'iì 'én tjín-la kjohítsjeèn kó tsòya-ne nga jngoò ijngoò skoya. ¹¹'An, tsà mìkìi fiya-na kó tsò 'én xi tíchja jngoò xit̃a, xit̃a xìn nanguí koma-na. Kò jè xit̃a xi tíchja, k'oaá tì koma-la it'aà ts'an koni xìn nanguí i'nde-na. ¹²Jñò, nga mejèn-nò jñà kjoachjìne xi tsjá Inimá Tsjeè-la Nainá, mochjeén-né nga isa ndaà tìnychátsjioò jñà kjoachjìne xi koma ndaà síchját'aà-la naxandá-la Cristo mé-ne nga isa tse nga'ñó s'e-la.

¹³ K'oaá ma-ne jè xita xi kj'eíí tsò 'én xi chja xi mì yá xita fiya-la, kàtasíjé't'aà-la Nainá nga kàtatsjá-la kjoachjine mé-ne koma sùkatoya-ne 'én xi chja. ¹⁴ 'An, k'e nga chjàt'aà-la Nainá nga kj'eíí tsò 'én xi tichjà xi mìkiì fiya-na, tà jè tíchja Inima Tsjeè-la Nainá xi tíjnajiìn inima-na. Tanga jè kjohítsjeèn-na, nímé kjondaà sakò-la nga mìkiì fiya-na kó s'ín tichjà. ¹⁵ 'An, ¿mé xi s'iaàn? Mochjeén-né nga kichjàt'aà-la Nainá 'én xi bíjiìn inima-na Inima Tsjeè-la Nainá. Tíkooá mochjeén-né nga kichjàkooa Nainá 'én xi ndaà fiya-na. K'e nga seè, tíkooá mochjeén-né nga seè sò xi bíjiìn inima-na Inima Tsjeè-la Nainá. Tanga tíkooá mochjeén nga seè sò xi ndaà fiya-na. ¹⁶ K'e nga jeya nìkíjni Nainá, tsà tà jñà 'én nokjoì xi bíjiìn inima-lè Inima Tsjeè-la Nainá, tsà kjì'nchré-la 'én-lè jñà xita xi mìkiì fiya-la, mìkiì koma kítso: “K'oaá s'ín kàtama”, nga mìkiì fiya-la kó tsò 'én xi nokjoì. ¹⁷ Okixi-né, kjondaà xi tì'biù-la Nainá, ndaà tjín, tanga jñà xita xi i'nga, nì mé nga'ñó tísakó-la nga mìkiì fiya-la. ¹⁸ 'An, tsjaà-la kjondaà Nainá nga isáa ndaà ma-na chjà 'én xi mì yá xita fiya-la mì k'oa-ne koni jñò. ¹⁹ Tanga k'e nga ya tíjnajiìn-la xita naxandá-la Cristo, isáa ndaà tjín tsà tà 'òn 'én kichjà xi tjín-la kjohítsjeèn nga kokoòya-la xita, mì k'oa-ne tsà te jmiì 'én kichjà xi kj'eíí tsò xi mìkiì 'nchréya-la xita.

²⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn koni ixti. Tanga ts'e kjoa xi ch'o tjín, k'oaá s'ín t'een koni ixti xi kj'eè ndaà machiya-la. Tanga it'aà ts'e kjohítsjeèn-nò, k'oaá s'ín t'een koni xita xi jye ndaà machiya-la. ²¹ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nga kichjà-la naxandá-na, xita xìn nanguí sùkjeén xi kj'eíí 'én chja nga koma kichja-la. Tanga nas'ín k'oa's'ín s'iaàn mìkiì kjì'nchréñijon-na, tsò Na'èn-ná.” ²² K'e nga nokjoá 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, kjoxkón okó-la Nainá jñà xita xi mìkiì mokjeiín-la, mìtsà ts'e xita xi mokjeiín-la. Tanga k'e nga nokjoà ngajo-lá Nainá, ts'eé xita xi mokjeiín-la, mìtsà ts'e xita xi mìkiì mokjeiín-la. ²³ Jñà xita naxandá-la Cristo k'e nga maxkóya, tsà ngats'ìi nga kj'eíí 'én kichja xi mì yá xita fiya-la, tsà kjoahas'en jngoò xita xi taxki xita xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, kítso-né: “Jñà xita koi, xita ská-né.” ²⁴ Tanga tsà ngats'iodè nga 'én-la Nainá titsanokjoáya ngajo-lá, tsà kjoahas'en jngoò xi taxki xita xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'e nga kjì'nchré-nò, kokjeiín-la kò kochiyaa-la nga xita jé-né. ²⁵ Jè kjoa xi tíjna'ma ijiìn inima-la, jchaá-la; kò jè xita, kosijna-xkó'nchi-la Nainá nga skoexkón; kokjeiín-la nga kixi kjoa nga ya tíjnajiìn-nò Nainá.

Okixi xi kitsjaà Pablo kó s'íin xita k'e nga maxkóya nga jeya síkijna Nainá

²⁶ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, ¿kó s'ín fiya-nò jñà 'én koi? Tsòyaá-ne, k'e nga maxkóya nga jeya nìkíjna Nainá, tjín i'nga xita xinguiò xi seè-la Nainá; tjín i'nga xi ma-la okóya 'én-la Nainá; tjín xi ma-la bénojmi 'én xi jye tsakó-la Nainá; tjín xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la; tíkooá tjín xi ma-la síkatoya 'én xi kj'eíí tsò. Ngats'ìi xá koi, k'oaá s'ín kàtabitasòn mé-ne nga isá ndaà s'e-la nga'ñó inima-la jñà xita naxandá-la Nainá. ²⁷ Tsà tjín xita xi ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, tà jò kò tsà jàn kichja; tanga ta ijngoò ijngoò kichja; kò jngoò xi sùkatoya 'én koi. ²⁸ Tsà tsjìn xita xi ma-la síkatoya, tà jyò kàtitsajna nga nguixkòn naxandá-la Cristo, tíkooá-ne tà ijiìn inima-la kàtichjako Nainá. ²⁹ K'oaá tís'ín tjín ts'e xita xi chja ngajo-la Nainá, tà jò-ne kò tsà jàn xi kichja. Jñà xita xi i'nga, tà kjì'nchré-né; ta sùngàsòn-kjodè-né a ndaà tjín, o xi majìn-né. ³⁰ Jñà xita xi títisajna, tsà kitjokàjiìn jngoò xita xi Nainá sùkíchija-la 'én xi mejèn-la nga kichja, jè xita xi tíchjaya tíkooá-ne ta jyò kàtìjna, kàtatsjá'nde-la nga jè kàtichja. ³¹ K'oaá ma-ne, ngats'iodè xi ma-nò nokjoà ngajo-la Nainá komaá kinókjoa nga ijngoò ijngoò-nò mé-ne nga isá ndaà koma-nò kò isá ndaà kotsja-nò ngats'iodè. ³² Jñà xita xi ma-la chja ngajo-la Nainá, mochjeén-né nga tijñà skósòn-la kós'ín kichja. ³³⁻³⁴ Nga Nainá, jè xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, majìn-la nga kjoasii s'e.

Jñà íchjín, jyò kàtitsajna, koni ma ngats'ìi naxandá-la Cristo ñánda maxkóya xita-la; mìkiì tjí'nde nga kichja; ndaà kàta'nchréñijon koni s'ín tíchja kjotíxoma. ³⁵ Tsà mé kjoa xi mejèn-la nga skoe, yaá ni'ya-la kàtakjòngangi-la x'in-la. Mìkiì ndaà tjín tsà jngoò chjoón kichjajiìn ñánda maxkóya xita naxandá-la Nainá.

³⁶ ¿A k'oaá s'ín ñikítsjeèn nga ta it'aà tsajòn kisindaà 'én-la Nainá? ¿A k'oaá ma-nò tsà ta jñò-nò xi kitjoé-nò? ³⁷ Tsà tjín i'nga xita xinguioo xi k'oas'ín síkítsjeèn nga ma-la chja ngajo-la Nainá, o xi ndaà machiya-la kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, k'oas'ín kàtakixiya-la nga jñà 'én xi tikjiù-nò, kjotixoma ts'eé Na'è-ná. ³⁸ Tsà tjín xita xi mikii sasén-la koni s'ín okoòya-nò, tikoáá Nainá mikii sasén takòn xita jè.

³⁹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín 'ñó tinchátsjioè nga tinókjoa ngajo-la Nainá; tanga kì bitsajna ikòn-la jñà xi ma-la chja 'én xi kj'eij tsò xi mì yá xita fya-la. ⁴⁰ Tanga ngats'ii kjoa koi, ngui ndaà t'een, kixi tanguikoo.

15

K'e nga jaáya-la Cristo

¹ I'ndeí ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na nga síkítsjeèn-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an kichjáyajiìn-nò xi kichjoétjò kò nga kixi titsajnakoo. ² Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi koma kochrjeiìn-nò kjo'in tsà kixi titsajnakoo skanda i'ndeí koni s'ín nga kichjáyajiìn-nò nga tisa ítjòn; tsà majìn, nimé chjí-la nga kòkjeiìn-nò.

³ Jè kjoa xi isa 'ñó tjín, jè-né nga kos'ín tsakoòya-nò koni tjín xi 'an kitjoé-na, nga jè Cristo k'en ngajo-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá; ⁴ nga kisihijiìn, koa nga ijchò jàn nachrjein jaáya-la, koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ⁵ K'e nga jaáya-la, tsakó-la yijo-la jè Cefas [tijè-ne Pedro], ikjoàn tsakó-la yijo-la jñà xita-la xi i'nga, ya tejò ma-ne kò Pedro. ⁶ Xi komà iskan, tsato 'òn sìndò ma-ne xita 'ndsè xi titsajnajtín nga tsakó-la yijo-la. Jñà xita koi, tjín i'nga xi jye k'en, tanga kjìn ma xi tákó títsajnakon skanda i'ndeí. ⁷ Ikjoàn tsakó-la yijo-la jè Jacobo. Xi komà iskan tsakó yije-la yijo-la jñà xita-la xi tsibíxáya-la.

⁸ Xi jyehet'aà-ne, ikjoàn 'aán tsakó-na yijo-la. 'An, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jngòè ki'ndí xi mì jé nachrjein kits'iìn koni s'ín chíya nachrjein-la. ⁹ 'An-ná xi isa 'ñó nangui tijná-la kóhotjín jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Skanda mikii ok'in-na nga k'oas'ín k'óin-na; nga 'aán kiitjngui kondra-la jñà xita naxandá-la Cristo. ¹⁰ Tanga jè kjondaà-la Nainá ndaà tsasiko-na; k'oaá komà-ne nga 'an tsibíxáya-na. Jè kjondaà-la, mìtsà tà kjotjò kitsjaà-na. Tanga 'an, isaá 'ñó kisixá mì k'oa-ne koni ngats'ii xita-la xi i'nga. Kixií kjoa, mìtsà nga'ñó ts'an, kjondaà ts'eé Nainá. ¹¹ Tsà 'an-ná, kò tsà jñà xita-la xi i'nga xi ndaà síxá, tanga jè xi chjí-la nga k'oa s'ín nokjoàya-jen, koa jñò, k'oaá s'ín mokjeiìn-nò.

K'e nga kjoáya-la jñà xita xi jye k'en

¹² K'oaá s'ín tínokjoáya nga jè Cristo jaáyajiìn-la xita xi jye k'en, tanga, ¿mé-ne tjín i'nga-ne xita xinguioo xi tsò: “Jñà xita xi jye k'en mì tì kii kjoáya-la.”? ¹³ Tsà mikii kjoáya-la xita xi jye k'en, tikoáá jè Cristo, mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁴ Tsà mikii jaáya-la Cristo, jñà 'én xi nokjoàya-jen nimé-la chjí-la, tikoáá nimé-la chjí-la koni s'ín mokjeiìn-nò. ¹⁵ Tikoáá ngajen, xita ndisoó kítkòkàngui-jen it'aà ts'e Nainá, nga k'oaá s'ín nokjoàya-jen 'én-la Nainá nga bixón-jen: “Jè Nainá kisikjaáya-la Cristo.” Nga tsà jñà mik'en mikii kjoáya-la, mì-la tsà kixi kjoa nga kisikjaáya-la Cristo. ¹⁶ Tsà jñà xita xi jye k'en mikii kjoáya-la, tikoáá jè Cristo mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁷ Jè Cristo, tsà mikii jaáya-la, nimé-la chjí-la koni s'ín mokjeiìn-nò it'aà ts'e, tákó yaá-la titsajnajñò jé-nò. ¹⁸ Tikoáá jñà xita xi jye k'en nga kòkjeiìn-la it'aà ts'e Cristo, jngòè k'aá-la kichijà, tsà mì jaáya-la Cristo. ¹⁹ Jè kjoa xi chiñà-lá it'aà ts'e Cristo, tsà tà íí isò'nde kjoehet'aà, jñà-la xi ngui xita ima 'mì-ná kó ngats'ii xita xi tjín isò'nde.

²⁰ Tanga ngui kixií kjoa nga jè Cristo jaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà. K'oaá ngaya-la koni tsojmì xi majchá ítjòn, nga jè Cristo jaáya ítjòn-la ngats'ii xita xi iskan kjoáya-la [nga mì tì kii kiyá-ne]. ²¹ Koni s'ín komà nga it'aà ts'e jngòè xita kjòts'ia nga biyaà xita, k'oaá tís'ín komà nga it'aà ts'e jngòè xita j'ii nga kjoáya-la xita xi jye k'en. ²² Koni s'ín ma nga biyaà ngats'ii xita xi it'aà ts'e tje-la Adán kits'iìn, k'oaá tís'ín ma nga kjoáyaá-la ngats'ii xita xi it'aà ts'e Cristo ts'iìn xitse-ne. ²³ Tanga jngòè òjngòè 'ncha ndiyá-né nga kjoáya-la koni s'ín oko-la. Jè Cristo, tijná ítjòn nga jaáya-la; k'e nga kjoíí òjngòè k'a Cristo, k'eé kjoáya-la

xi xita ts'e. ²⁴ Cristo, ítjòn siikjehesòn ngats'iì xi kondra fi-la, ngats'iì xi títsajna ítjòn, xi tjín-la nga'ńó kọ xi otíxoma. Ikjoàn jè Cristo siìngatsja kjetíxoma-la Nainá xi Na'èn-ná ma; k'eé kjoehet'aà isò'nde. ²⁵ Mochjeén-né nga jè Cristo kàtatíxoma skanda k'e nga jye siikítsajngui yije ndsokọ jńà xi kondra-la. ²⁶ Kọ jè kondra-la xi fehet'aà-ne nga chija, jé kjoa biyaà. ²⁷ Nita mé xi tjín, Nainá, yaá kisikítsajngui yije ndsokọ Cristo. Jè tíhotíxoma yije-la. Tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga jè Nainá, yaá tjíngui ndsokọ Cristo. Nga jè sobá Nainá xi kisikítsajngui ndsokọ nita mé xi tjín. ²⁸ K'e nga jye ya títsajngui yije ndsokọ Cristo nita mé xi tjín, jè Cristo, nga Ki'ndí-la Nainá ma, tikoáá nangui siikíjna yijo-la nga nguixkon Nainá nga jè sobá Nainá tsibítsajngui ndsokọ Cristo nita mé xi tjín, mé-ne nga jè Nainá jngod k'aá jè kína ítjòn-la nita mé kjoa-ne.

²⁹ Tanga tsà jńà xita xi jye k'en mì tì kii kjoaáya-la, jńà xita xi it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, ¿kó s'ín síkítsjeèn? ¿Mé-ne it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, tsà kixi kjoa nga mì tì kii kjoaáya-la xita? ³⁰ Kọ ngajen, ¿mé kjoa-ne nga nachrjein nchijòn binchaxkón-lajen yijo-najen, tsà mì tì kii kjoaáya-la xita? ³¹ Ndí 'ndsè kọ tichjaá, k'oaá xan-nò nga nguì kixi kjoa nga nachrjein nchijòn tjín-na kjojkón tsà ya kiyá, koni s'ín nga nguì kixi kjoa nga matsja-na it'aà tsajòn nga ngásòn mokjeín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ³² Tsà tà jńà kjoa ts'e isò'nde-né nga kiskaàn-koa xita koni tsà xa ján Éfeso, ¿mé xi kisikijne? Tsà jńà xita xi jye k'en mì tì kii kjoaáya-la, tikoáá-ne: “Kichiaá, s'ioáá nga nchijòn-lè kiyá-ná.”

³³ Kì yá xita xi konachan-nò it'aà ts'e kjoa koi. Nga tjín jngod 'én xi tsò: “Jńà xita xi tsajahitakoáá xi mìkii ndaà s'ín, jńà síkíts'ón-jiin kjoa xi ndaà tjín koni s'ín titsanijchá yijo-ná.” ³⁴ Ndaà tikítsjeèn it'aà ts'e kjoa koi; kì tà tsjaà jé binchaàtsjiod. Nga tjín i'nga xita xinguiọọ xi mìkii beèxkon Nainá. K'oaá xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò.

Kó kjoàn koma mik'en k'e nga kjoaáya-la

³⁵ Tsà koi nachrjein-la tjín i'nga xita xi tsò: “¿Kós'ín koma nga kjoaáya-la xita xi jye k'en? ¿Kó kjoàn yijo xi kitjokàjiin-kọ?” ³⁶ ¡Mé tà tònđo-nò! K'e nga 'bè tje, jńà nojmé nga sihijiin, biyaà-né, mé-ne nga kiso xitse-ne jno, nga ìjngod k'a kítsajnakon. ³⁷ K'e nga 'bè tje, mìtsà jńà xi jye jno bitjee; tà jńà nojmé bitjee, o xi trigo-né. ³⁸ Tanga jè Nainá, k'oaá kjoàn s'ín koni s'ín mejèn-la; k'oaá kjoàn s'ín nga jngod ìjngod skaya xojmá koni kjoàn tje-la. ³⁹ Jńà yijo, mìtsà ngásòn kjoàn. Yijo-la xita, kj'eif kjoàn; yijo-la cho, kj'eif kjoàn; yijo-la tin, kj'eif kjoàn; yijo-la nise, kj'eif kjoàn. ⁴⁰ Koni choòn ì isò'nde nga tjín yijo xi kj'eif s'ín tsejèn, k'oaá ti choòn ngajmii nga tjín xi kj'eif s'ín tsejèn. Mìtsà ta ngásòn tsejèn xi tjín ngajmii kọ xi tjín isò'nde. ⁴¹ Jè ts'oi kj'eif s'ín tsejèn, jè sá kj'eif s'ín tsejèn, jńà ni'ńo kj'eif s'ín tsejèn. K'a kj'eif, k'a kj'eif s'ín tsejèn nga jngod ìjngod skoya.

⁴² K'oaá tis'ín ma nga kjoaáya-la xita xi jye k'en. Jè yijo xi sihijiin, bits'on-né, tanga jè yijo xi kjoaáya-la, mì tì kii kíts'ón-ne. ⁴³ Sihijiin-né xi nímé chjí-la; jè xi kjoaáya-la jeya-né. Xi sihijiin, yijo indaà-né; xi kjoaáya-la tjín-la nga'ńó. ⁴⁴ Jè yijo xi sihijiin, taxki yijo-né, ts'e isò'nde-né. Yijo xi kjoaáya-la, yijo xitse-né, ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá. Tjín xi taxki yijo, tikoáá tjín xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

⁴⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xita x'in tjòn xi ki'mi Adán, jngod xi xita komà xi tsibijnakon.” Tanga [jè Cristo], jngod inima xi síkítsajnakon xita, nga jè j'iì ngajo-la Adán nga jyehet'aà-ne kjoa. ⁴⁶ Tanga jè xi inima, mìtsà jè j'iì ítjòn; jè j'iì ítjòn xi taxki yijo ts'e isò'nde, iskaán j'iì xi inima. ⁴⁷ Jè xita x'in xi tjòn, ì it'aà nangui ts'e; ni'ndeé kisindaà-ne. Jè xita x'in xi ma-ne jò, ngajmii ts'e, yaá inchrobà-ne, [nga jè xi Na'èn-ná]. ⁴⁸ Ngats'iì xita xi ì isò'nde ts'e, k'oaá kjoàn yijo-la koni kji ts'e Adán nga ni'ndeé kisindaà-ne. Ngats'iì xi ngajmii kítsajna, k'oaá kjoàn koma yijo-la koni kji ts'e Cristo xi ngajmii inchrobà-ne. ⁴⁹ I'ndeí, jńà, k'oaá kjoàn tsejèn yijo-ná koni kji xi ni'nde kisindaà-ne; nga komà iskan, k'oaá kjoàn kotsejèn yijo-ná koni kji xi ngajmii j'iì-ne.

⁵⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò jè yijo-ná nga jní tjín-la mìkii ma kjoahas'en-jiin nanda tíhotíxoma Nainá. Tikoáá jè yijo-ná xi bi'ndoya mìkii ok'in-la nga ya kjoahas'en-jiin nanda tjín xi mìkii bi'ndoya. ⁵¹ Kènojmi jngod-nò kjoa'ma ts'e Nainá: Jńà xi xita-la Cristo 'mì-ná, mìtsà ngats'iaá nga kiyá, tanga ngats'iì-ná ta jngod tjò kjoatjiya-ná, ⁵² k'oaá

ngaya-la koni k'e nga tsix'aá koa bíchjoà xkoaán, tik'eé-ne nga skindàya chrjo trompeta xi fehet'aà-ne. K'e nga kjerne chrjo trompeta, jña mik'en kjoaáya-la, mì tì kù kì'ndo-ne nita kjé-ne. Koa jña kjoatjìya-ná. ⁵³ Jè yijo-ná nga biyaà ko nga bi'ndo, mochjeén-né nga tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kù kiyá-ne ko mì tì kù kì'ndo-ne nita kjé-ne. ⁵⁴ K'e nga k'oas'ín koma nga jè yijo-ná tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kù kiyá-ne ko mì tì kù kì'ndo-ne nita kjé-ne, k'eé kitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè kjoa xi síkijne jngoò k'aá síchija kjoabiyàa. ⁵⁵ Ji xi kjoa biyaà 'mì-lè, ¿ñánda-ne nga kinikijni? ¿Ñánda tíjna na'yá-lè xi ma-la sík'en xita?” ⁵⁶ Jè na'yá xi tjín-la kjoa biyaà, jé kjoa ts'e jé. Ko jè nga'ño xi tjín-la jè kjoa ts'e jé, jé kjoatixoma. ⁵⁷ Ndaà chjí-la Nainá nga jè tsjá-ná nga'ño xi it'aà ts'e Jesucristo xi otixoma-ná nga nikijne-lá kjoa biyaà ko kjoa ts'e jé.

⁵⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kixi títisajna. Niyá xi sikkatjìya-la kjohítsjeèn-nò. Kjit'aà nachrjein isa 'ño tixá-là Na'è-ná. Nga tíjìin-nò nga jè xá xi 'nè xi ts'e Na'è-ná, mìtsà tà kjotjò.

16

Ton xi maxkót'aà-la jña xita naxandá-la Cristo

¹ Jè ton xi maxkót'aà-la xita naxandá-la Cristo, k'oas'ín t'een koni s'ín kixan-la xita naxandá-la Nainá ján nangui Galacia. ² Jñò, nga jngoò jngoò, nga jìin jìin nachrjein k'e nga tahàngo, titjò chiba ton-nò koni s'ín machikon-t'ioòn, mé-ne nga mì k'e kixkó-nò k'e nga 'an xi kìjchoa. ³ K'e nga kìjchokon-nò ya Corinto, síkasén ján Jerusalén xita xi jñò chjaajñò. Tsjaà-la xojon carta nga kjiko jè ton xi maxkót'aà-nò. ⁴ Tsà mochjeén nga tikoa 'an kjián, komaá kjiko-na jña xita koi.

K'e nga kisikítsjeèn Pablo nga kjoì ján Corinto

⁵ Mejèn kíkion-nò k'e nga jye kjoáhatoaa ján nangui Macedonia, nga k'oaá s'ín tjindaà-na nga ya kjoáhatoaa mé-ne nga ikjoàn kìjcho-na Corinto. ⁶ Tsà koma ya kótijnako chiba nachrjein-nò, ko tsà koi nachrjein-la nga ya kótijnako-nò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la chon 'nchán, mé-ne jñò koma síchját'aà-ná k'e nga tsà ñánda kjián nga koma iskan. ⁷ Majìn-na nga tà jngoò tjò skotsejèn-nò; jè xi mejèn-na nga kjin nachrjein kótijnako-nò, tsà Nainá mejèn-la nga tsjá'nde-na. ⁸ Í kótijna naxandá Éfeso skanda nachrjein ts'e s'eí Pentecostés, [jè s'eí xi bitjo k'e nga jye bijchó icháte nachrjein nga bitjo s'eí Paxko]. ⁹ Ndaà títjo'nde-na nga tis'iaàn xá-la Nainá xi 'ño ndaà tbitasòn, nas'ín 'ño kjin ma-ne xita xi kondra títisajna-na.

¹⁰ Tsà kìjchòkon-nò jè Timoteo, chítsejèn-là nga tsja kàtas'e-la nga kijnako-nò nga mì yijo-la kinchaxkón-la, nga tikoa xá-la Nainá tís'ín koni 'an. ¹¹ K'oaá ma-ne, kì nachrjenguiod jñò, ta saá tíchját'aà-là nga 'nchán kàtjanchrobákon-na; 'an, tíkoñaá-la ko xita 'ndseé xi i'nga.

¹² 'An 'ño tsibitsi'ba-la jè 'ndsè Apolos, nga katahijtako jña xita 'ndseé xi tjínè nga kjikon-nò, tanga majìn-la nga fi; k'eé-la kjoì k'e nga ko'a-la.

¹³ Ndaà títisajnakon. 'Ñó kixi títisajnakoo jè 'én xi mokjeiín-nò. Kì yá xi tsakjoòn-là, kàtas'e-nò nga'ño. ¹⁴ Ngats'iì kjoa xi 'nè, koó kjoatjòcha-nò k'oa t'een.

¹⁵ Jñò ndí 'ndseé ko tichjaá, jyeé tíjìin-nò nga jña xita ni'ya-la Estéfanos, jña kòkjeiín ítjòn-la 'én-la Cristo ya nangui Acaya. Jña xita koi, k'oaá s'ín bínè-la yijo-la nga jña xita naxandá-la Cristo síchját'aà-la. ¹⁶ Ndí 'ndsè, bitsi'bà-nò nga tiná'yañijon-là xita xi k'oas'ín síxá koni jña xita koi, ko ngats'iì xita xi mìkù bijta-la nga síxá-la Nainá. ¹⁷ Matsja-na nga j'ìikon-na Estéfanos, Fortunato ko Acaico [nga jñò kinikasén], nga jña j'ìi síkitasòn xi jñò mìkù komà kinítasòn nga inchrobàchon-ná. ¹⁸ Jña j'ìi síje ikon-na ko tsajòn. K'oaá ma-ne jchaxkón jña xita xi k'oas'ín s'ín koni jña xita koi.

Pablo síhixat'aà naxandá-la Cristo

¹⁹ Jña naxandá-la Cristo xi títisajna nangui Asia síhixat'aà-nò. Jè Aquila ko Priscila ko xita naxandá-la Cristo xi bixoña ya ni'ya-la, it'aà ts'e Na'è-ná ndaà síhixat'aà-nò.

²⁰ Ngats'ì x̄it̄a 'ndseé, síhixat'aà-nò. J̄ñò t̄ixat'aà nga jngò ò jngò x̄it̄a xinguiòo nga kò in̄im̄a-nò.

²¹ 'An, xi Pablo 'mì-na, t̄is̄ihixat'aà-nò nga kò nds̄aa t̄ikj̄i-nò xoj̄on jè.

²² Tsà t̄j̄ín x̄it̄a xi mìk̄i matsjakeè Jesucristo xi ot̄ixoma-ná, jè x̄it̄a neí k̄at̄j̄ik̄o. Na'èn, j̄i n̄it̄on nchroí.

²³ Jè k̄at̄ijnak̄o-nò k̄j̄ondaà-la Jesucristo xi ot̄ixoma-ná. ²⁴ K̄jit'aà nachrjein k̄atas'e-nò k̄joat̄j̄òcha-na nga jè Cristo Jesús t̄its̄aj̄nakoáá. K'oaá s'ín k̄atama.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-là xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ 'An, Pablo, tìskasén-nò xojon jè, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá nga 'an tsi-bíxáya-na Cristo Jesús. 'An, kò 'ndsè Timoteo tìtsanìkasén-nòjen xojon jè. Tìtsanìhixot'aà-nòjen jñò xi xita naxandá-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà ya naxandá Corinto, kò ngats'iì xita tsjeè-la Cristo xi títsajna kóhokji nangui Acaya. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìn inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndaà kàtayaxkón Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo xi otíxoma-ná. Jè Nainá xi Na'èn-ná ma, tse kjohimatakòn tjín-la it'aà tsaján. Kò jè, kjit'aà nachrjein síje takoán. ⁴ K'e nga mé kjo'in títsajnajñaá, jè Na'èn-ná síjetakòn-ná mé-ne jñá, k'oaá tìs'ín síjetakoán xinguiáá xi tíkoa kjo'in títsajnajìn koni s'ín kisijetakòn-ná Nainá. ⁵ Koni tjín kjo'in xi tse níkjiaán xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín tse kjojetakòn sakó-ná it'aà ts'e Cristo. ⁶ Ngajen, tsà kjo'in tìtsanìkjeiín-jen, kjondaà tsajòn-nò nga s'e-nò kjojetakòn, koa kítjokàjñòd kjo'in. Tsà Nainá síjetakòn-najen, jè-né nga tíkoa jñò s'e-nò kjojetakòn, koa kichìkjoa kò-nò kjo'in xi jìn tìtsanìkjeiín-jen. ⁷ Tjín kixí kjoa xi chiñà-lajen it'aà tsajòn. Tíjìn-najen, koni s'ín tíhokot'aà-nò kjo'in xi tìtsanìkjeiín-jen, k'oa tìs'ín okot'aà-nò kjojetakòn xi tjín-najen.

⁸ Jñò 'ndsè kò tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijìn-nò kjo'in xi kis'e-najen ján nangui Asia. Tse jchán kjo'in kinìkjeiín-jen. Jyeé mì tì kù kichìkjoako-najen skanda mì tì kù bixón-najen tsà kítajnakon isa-jen. ⁹ K'oaá s'ín komà-najen nga jyeé-la tíjìnè-la nga kíyá-jen. K'oaá s'ín komàt'in-jen mé-ne nga isa ndaà kjót'aà takòn-najen Nainá xi ma-la síkjaáya-la mik'en, nga mì tà yijo-najen kjót'aà takòn-jen. ¹⁰ Nga jyeé kjomeè k'en-jen, tanga Nainá tsasìko-najen nga kisiكاتوئین-najen kjo'in kò tákó sùkatojìn-isa-najen kjo'in. Kò k'oaá s'ín kjit'aà takòn-jen nga jè sùkatojìn isa-najen nita mé kjoa-ne. ¹¹ Jñò, mochjeén-né nga síhjat'aà-najen nga kìnókjoat'aà-là Nainá it'aà tsajen mé-ne nga isa kjìn koma-ne xita xi kichjat'aà-la Nainá, tíkoaá kjìn koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá koni s'ín machikon-t'in-jen.

Mé-ne mikì kù-ne Pablo ján Corinto

¹² Tjín jngòd kjoa nga ndaà níkítajna-jen yijo-najen. K'oaá s'ín beè-lajen takòn-jen nga it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga tsjeè kò kixi tihonguiko-jen yijo-najen i isò'nde, kò jè tíjna ítjòn it'aà tsajòn. Mìtsà kjoachjine-la xi taxkì xita nga kò'nè-jen, kjondaà-la Nainá-né. ¹³ Mìtsà kj'eif kjoa nga tìtsachjii-nòjen, ta jè-né nga kíxkejñòd kò kjoas'en-jìn-nò koni tsò 'én xi tjít'aà xojon jè. K'oaá s'ín majngòd takoàn nga nguì ndaà kjiya-nò ¹⁴ koni s'ín jye kjòchiya chiba-nò nga tsja kàtama-nò it'aà tsajen kò nga tíkoa tsjaá koma-najen it'aà tsajòn k'e nga kjoif ijngòd k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

¹⁵ 'An, jyeé ndaà tíjngòd takoàn it'aà ts'e kjoa koi, k'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga jò k'a k'íkòn-nò mé-ne jñò, jò kjondaà sakò-nò. [Tanga mì k'oaá s'ín tsitasòn.] ¹⁶ K'oaá s'ín kisiíkìtsjeèn, k'e nga k'iaà nangui Macedonia nga ya jahato ítjòn-nò. Tjín-né nga kjoahato ijngòd k'a-nò k'e nga kjinchrobà-na mé-ne jñò koma síhjat'aà-ná nga kjián nangui Judea. ¹⁷ K'e nga k'oas'ín kiskoòsòn-la, ¿a k'oaá s'ín kinìkìtsjeèn nga 'an, tìsiskáko-nò? Majìn, nga mì k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xi taxkì xita isò'nde. Mìtsà ítjòn xan-nò: “Koma-né”, kò tìk'e-ne ijngòd k'a xan-nò: “Mikì koma.” ¹⁸ Tíbeè Nainá; 'én kixí xi kixan-nò, ngajen, mì k'oaá s'ín nokjoà-jen nga bixón-jen: “Jon, koma-né”, kò “Mikì koma.” ¹⁹ Timoteo, Silvano kò 'an, k'oaá s'ín nokjoà-yajìn-nòjen it'aà ts'e 'én-la Jesucristo xi ki'ndí-la Nainá. Tsjìn-la 'én xi tsò jon kò majìn. Nainá jngòd k'a síkitasòn it'aà ts'e Cristo nga tsò: “Jon, koma-né.” ²⁰ Ngats'iì 'én xi chja Nainá koni s'ín tsjá tso'ba,

it'aà ts'e Cristo bitasòn yije-né. Nga jè Cristo xi tsò “koma-né”. Kò it'aà ts'e Cristo, jñá bixón-ná: “K'oas'ín kàtama”, mé-ne jeya kájna-ne Nainá. ²¹ Jè Nainá, xi síkixiyandaà-ná nga jè titsajnaoáá Cristo [xi xó jaàjiin-ne Nainá], tikoáá jñá xó jaàjiin-ná Nainá. ²² Kò tije-ne Nainá xi tsibít'aà chiba-ná koni jngodò sello; kiskíjnajiin inima-ná jè Inima Tsjeè-la xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tikoá tjoé yije-ná kjondaà xi tjindaà-la nga tsjá-ná.

²³ Tíkotsejèn Nainá, jè tíbeè inima-na, mé-ne kj'eè kiì fi-na Corinto koni s'ín tíjiin-na; koií kjoa-la, majin-na nga 'on koma-la inima-nò nga 'én ts'en kichjàko-nò. ²⁴ Ngajen, majin-nòjen nga ngajen, kjo'ño kòtixoma-nòjen it'aà ts'e 'én xi mokjeiín-nò. Ta saá nìchjàt'aà-nòjen mé-ne nga s'e-nò kjotsja nga kixi titsajnaà koni s'ín mokjeiín-nò.

2

¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga mì tì kiì kiikon-nò. Majin-na nga ba kitsajnaà. ² Tanga tsà 'an, ba síkítsajna-nò, nga koma iskan, mì tì yá tjín-ne xi sìtsjako-na, nga jñò, jyeé ba titsajnaà. ³ Koií xá jye kiskii jngodò-nò xojon, mé-ne k'e nga kijchokon ijngodò k'a-nò nga mì ba síkíjna-ná nga mochjeén-né nga jñò sìtsjako-ná. Nga k'oaá s'ín tíjngodò takoàn, 'an, matsja-na tikoá jñò, matsjaá-nò. ⁴ K'e nga k'oas'ín kiskii-nò, ndaà jchán kokájno-la inima-na, baá kis'e-na skanda ndáxkoaàn tsibíxteèn. Tanga 'an mìtsà koi xá kiskii-nò nga kàtaba-nò. Jè-né nga jchaa nga 'ño matsjake-nò.

Kó kitsò 'én xi kùchja Pablo it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé

⁵ Jè xita xi tsohótsji jé, mìtsà ta 'an xi ba kiskíjna-na, mejèn tsà ba kiskítsajna ngats'iì xita naxandá-la Cristo. Tà k'oaá xan-nò nga mì koto chiba-la koni s'ín tixan-nò. ⁶ Nga kjin ma-nò xi tsibìnè-la kjo'in jè xita jè; jyeé ndaà tjín, ta koma-ne. ⁷ I'ndeí, jè xi s'een nga sijchàat'aà-la jé-la; sijetakòn xita jè, mé-ne nga mì kjoa kiyájiin-ne. ⁸ K'oaá ma-ne nga bìtsi'bà-nò nga ndaà jchibàya-nò nga ijngodò k'a titsjacha xita jè. ⁹ Tikoá koií xá kiskii-nò it'aà ts'e kjoa koi, mejèn-na skot'aà-nò, a kixií kjoa nga ma-nò nikitason yije. ¹⁰ Jè xita xi jñò nìjchàat'aà-la jé-la, tikoáá 'an siijchàat'aà-la. Tsà mochjeén-né nga 'an siijchàat'aà-la xita jè, 'an jyeé kisiijchàat'aà-la xi kjondaà tsajon kò tíbeè Cristo. ¹¹ Mé-ne jè xita neíí mìkiì koma jè siikijne-ná, nga jyeé ndaà 'yaá kjoamaña-la kós'ín síxá.

Kó komà-la Pablo nga mìkiì kisatìkjò Tito ján Troas

¹² K'e nga ijchoa ján naxandá Troas, nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, it'aà ts'e Na'èn-ná kitáx'a'nde-na nga kixixákoáa 'én ndaà-la Nainá. ¹³ Tanga mìkiì ndaà kis'e-la inima-na nga mìkiì kiskaàjñàà jè 'ndsé Tito. K'oaá komà-ne kiskítsajna jñá xita xi ya i'nde-la, ikjoàn kiaà ján nangui Macedonia.

Mé kjoa-ne nga jè Pablo tsjá-la kjondaà Nainá

¹⁴ Ndaà chí-la Nainá nga it'aà ts'e Cristo fiko-najen k'e nga okó-lajen jñá xita isò'nde nga jye kiskijne. It'aà tsajen k'oaá s'ín obisòn kjohítsjeèn-la Nainá xi kos'ín ngaya-la koni jngodò jta-la tsojmì xi 'ño ndaà jne, mé-ne nga skoe-ne jñá xita nita ñánda-ne nga títsajna. ¹⁵ It'aà tsajen k'oaá s'ín ngaya-la koni ni'ndi-la chrjongó-la Nainá, k'e nga jè Cristo tsját'aà-la Nainá. K'oaá s'ín bijchókajiin-la jñá xita xi bitjokàjiin kjo'in kò xita xi chija. ¹⁶ It'aà ts'e jñá xita xi chija, [k'e nga beè-najen nga bènojmiya-jen 'én-la Nainá], k'oaá s'ín ch'o jne-la koni jngodò jta xi sík'én-ná. Tanga jñá xita xi bitjokàjiin kjo'in, k'oaá s'ín ndaà jne-la koni jngodò jta xi síkíjnakon-ná. It'aà ts'e xá koi, nijngodò xita chíkjoa-la nga síkitason xi ta kjohítsjeèn ts'e. ¹⁷ Ngajen, mìkiì k'oas'ín 'nè-jen koni s'ín xita xi kj'eíí xi chjaya 'én-la Nainá nga ton síkijne. Ngajen, 'én kixií nokjoà-jen. Nainá tíbeè-ne nga jè kiskásen-najen kò nga'ño ts'e Cristo-né nga nokjoàya-jen, nga jè Cristo titsajnao-jen.

3

Xá-la Nainá xi kjoa xitse

¹ K'e nga k'oa'mì-nòjen kjoa koi, ¿a bìts'ia ijngodò k'a-jen nga ndaà nìkítsajna-jen yijo-najen? Jñò, ¿a k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga mìkiì tjí'nde-na nga ma síxá tsà tsjin-na xojon xi jñò k'oi-ná, o xi kj'eíí xita tsjá-na koni s'ín síjé xita xi kj'eíí? ² Majin, jñò sobà-nò

xi xojon-najen ma xi tjiin ijin inima-najen. Ngats'iì xita beè-né koa bixkejiin-né. ³ K'oaá s'in ndaà 'ya-jen nga jñò-nò xi koni xojon-la Cristo xi it'aà tsajen kitjei. Jngod xojon carta xi mitsà tinta kitjei-ne; koó Inima Tsjeè-la Nainá xi tijnakon kitjei-ne; mitsà ndajo kitjeit'aà; yaá kitjeit'aà yijo inima-la xita.

⁴ Kjoa koi, k'oaá s'in makixiya nga it'aà ts'e Cristo mokjeiin-najen it'aà ts'e Nainá. ⁵ Xi ta nga'ño tsajen tsjin-najen kjohitsjeen mé xi s'en-jen. Tanga jè Nainá tsjá-najen kjohitsjeen k'e nga mé xi 'nè-jen. ⁶ Jè Nainá tsjá-najen kjohitsjeen nga chi'nda-la ma-jen mé-ne nga koma kinókjoaya-najen it'aà ts'e kjondaà xitse xi Nainá tsibindaajiin-ko jña xita. Mitsà kjoa ts'e kjotixoma xi xojon tjit'aà, ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá. Jè kjoa xi ts'e kjotixoma sik'en-ná nga nguixkon Nainá, tanga jè Inima Tsjeè-la Nainá síkijnakon-ná.

⁷ Jè kjotixoma xi kitjoé-la Moisés xi ndajo kitjeit'aà, kjoa biyaà j'ũko. Tanga k'e nga sa kitjoé itjon-la kjotixoma jè, k'oaá s'in ki'ya-la kjoa jeya-la Nainá. Jè Moisés, k'e nga j'i-ne nga kii mijin-jno nindoò, jña xita Israel mikii komà kiskod'an Moisés nga 'ño ote ni'in kji isén-la; tanga xi komà iskan, chaán kichija xi ote kji isén-la. Tsà k'oaá s'in kis'e-la kjoajeya, jè kjoa xi tjinè-la nga chija, ⁸ isa jeya tjin kjondaà xitse xi tsjá-ná Nainá k'e nga tsjá-ná Inima Tsjeè-la. ⁹ Nga jeya j'ii jè kjotixoma xi kjoa biyaà tsibinè-ná, isaá 'ño jeya kitasòn 'én xi nokjoaya-jen nga xita kixi síkítsajna-ná Nainá. ¹⁰ Nas'in 'ño kis'e-la kjoa jeya jè kjotixoma xi jye tsato, tanga mikii mangásòn-ko jè kjoajeya xi tjin-la kjondaà xitse; isaá 'ño jeya tjina. ¹¹ Tsà jè kjoa xi tichijangui kis'e-la kjoa jeya, isaá jeya tjin kjoa xitse xi mi ti kii chija-ne nita kjé-ne.

¹² Nga tijnngod takòn-jen nga titsachiñá-lajen kjoa koi, k'oaá ma-ne nga mikii masobà-najen nga nokjoá-jen. ¹³ Mitsà k'oas'in 'nè-jen koni kis'iin Moisés nga nikje tsibijtsa isén-la, mé-ne nga jña xita Israel mikii komà kiskod'an-ne nga jye tichijangui xi ote kji isén-la. ¹⁴ Tanga jña xita Israel kjotajaajiin kjohitsjeen-la. Skanda nachrjein i'ndei, k'e nga bixkejiin Xojon-la Nainá xi tjit'aà kjoa jchínga xi tsibindaajiin-ko xita, táko k'oaá s'in ma-la koni tsà nikje xoba kijtsa kjohitsjeen-la. Ta jngoó it'aà ts'e Cristo koma tjáxin nikje jè. ¹⁵ Skanda nachrjein i'ndei, jña xita Israel, k'e nga bixkejiin xojon xi kiskii Moisés, táko k'oaá s'in ma-la koni tsà nikje xoba tjttsa'ma kjohitsjeen-la. ¹⁶ Tanga k'e nga jngod xita síkjahatjija-la kjohitsjeen-la nga fit'aà-la Na'èn-ná xi otixoma-ná, tjáxin-la nikje xoba xi tjttsa'ma kjohitsjeen-la. ¹⁷ Nga jè Na'èn-ná, jè sobà-né xi Inima Tsjeè-la Nainá. Ya ñánda tjina Inima-la Na'èn-ná, jña xita títasajnandeií-né kjoa ts'e kjotixoma. ¹⁸ Ngats'iaá jña mi ti nikje xoba tjttsa'ma-ne kjohitsjeen-ná. It'aà tsaján k'oaá s'in ngaya-la koni jngod chitsín xi ma chitsejèn-yá xi okó kjoa jeya-la Na'èn-ná. Kjit'aà nachrjein isa jeya tíhotsejèn koni kji Na'èn-ná nga jè Inima Tsjeè-la tísíkatjija-ná.

4

Kó s'in síhiseèn-ná jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹ Koií kjoa-la ngajen, mikii mahindaà inima-najen nga jè Na'èn-ná kjohimakeè-najen nga xá ts'e kisingatsja-najen. ² Jyeé kichjaàxin-jen jña kjoa ch'o xi tji'ma, xi sísobà-najen; mikii chonachan-jen, ni mikii níkatjija-lajen 'én-la Nainá. Nguì 'én kixi bènojmi-jen, mejèn-najen nga nguixkon Nainá ngats'iì xita kateèxkon kjohitsjeen-najen kós'in 'nè-jen. ³ Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nokjoaya-jen, jña xita xi ya tichijajiin kjoa ts'e jé-la, ta jña-né xi tjttsa'ma kjohitsjeen-la nga mikii fiya-la. ⁴ Jè xita neij xi tíhotixoma-la isò'nde nachrjein i'ndei, xi kos'in tjina koni tsà nainá, jé bíchjoà xkon jña xita xi mikii mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo; nga jè bíjñò kjohitsjeen-la, mé-ne nga mikii skoe-ne kjoahiseèn-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'ño jeya tjina, nga jè Cristo xi okó kó kji xi nguì jè sobà Nainá. ⁵ Ngajen, mitsà tà it'aà tsajen nokjoà-jen k'e nga bènojmiya-jen 'én-la Nainá; it'aà ts'eé Jesucristo nokjoà-jen nga jè xi otixoma-ná. Ngajen, tà chi'ndaá ma-jen nga ngajen nixá-nòjen, koií-né nga matsjacha-jen Jesús. ⁶ Nainá, jè xi kitsò nga jè ni'in kátasíhiseèn i'nde ñánda jñò choòn, tije-né xi kisihiseèn ijin inima-najen, mé-ne jña xita xi kjeií kohiseèn-la nga skoexkon kjoa jeya-la Nainá koni s'in 'ya-la ts'e Cristo.

Mé-ne tǵngod-ne takoán nas'ín kjo'in títsaníkjaán

⁷ Kjondaà jè xi ñó tse chǵí-la, yaá tǵiìn yijo-najen. Tanga yijo-najen k'oaá s'ín ngayala koni tǵí ni'nde. Jè Nainá k'oaá s'ín kis'iin mé-ne nga 'ya-la nga jè nga'ño xi 'ño ndaà tísíxáǵiìn yijo-najen, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìtsà it'aà tsajen nchrobá-ne. ⁸ 'Ñó kǵìn ma-ne kjoa xi tǵín-najen, tanga maá kǵtjokǵiìn-jen. Tǵín kjoa xi makájno-najen, tanga mìkǵi mahindaà-jen. ⁹ Fǵtǵingui kondraá-najen xita, tanga Nainá mìkǵi tsjeiìn takòn-najen; jǵña xita beètòòn-najen, tanga mìkǵi chǵkjoa-la nga síkjesòn-najen. ¹⁰ Nita ñánda-ne nga onguí-jen, kǵit'aà nachrjein mejèn-la sìk'en-najen xita koni s'ín komàt'in Jesús; tanga jè Nainá, jè xi mejèn-la nga it'aà tsajen kàta'ya-la nga jè Jesús xi tísíkjǵnakon-najen. ¹¹ Ngajen xi títsajnakon-jen, kǵit'aà nachrjein tǵjnat'aà chraña-najen kjoabiyaà xi jè ngatǵi-la Jesús, mé-ne jè yijo-najen xi ma biyaà jcha-la kjoabinachon ts'e Jesús. ¹² Ngajen, kjo'iín títsaníkjeiìn-jen skanda mejèn-la xita sìk'en-najen, tanga jǵño kjoabinachon tísakó-nò.

¹³ K'oaá s'ín tǵhja Xojon-la Nainá nga tsò: “Mokjeiìn-na k'oaá ma-ne nga kichǵa.” Ngajen, k'oaá tís'ín tǵín inima-najen it'aà ts'e 'én xi mokjeiìn-najen, k'oaá ma-ne nga nokjoá-jen. ¹⁴ Jè Nainá xi kisíkjaáya-la Na'èn-ná Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà, 'ya-nájen nga tǵkoá kǵichò nachrjein nga sìkjaáya-najen koni s'ín jaáya-la Jesús. Ikjoàn ngats'iaá kǵiko-ná ya nguixkon Nainá. ¹⁵ Ngats'iì kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò, mé-ne isa kǵìn koma-ne xita xi tjoé-la kjondaà-la Nainá, nga tǵkoá isa jeya kǵjna Nainá nga kǵìn ma xita xi tsǵa-la kjondaà.

¹⁶ K'oaá ma-ne mìkǵi mahindaà inima-najen; kixí kjoa yijo-najen tǵfehenguí-né; tanga Nainá, nachrjein nchǵòn tísíxǵtseya inima-najen. ¹⁷ Jè kjo'in xi níkjeiìn-jen i isò'nde, tà chibaá tǵín. Tà jngod tǵò oto. Tanga yaá sakó-najen kjondaà xi isa jeya tǵín xi mìkǵi fehet'aà nita kǵé-ne. ¹⁸ Nga mìtsà jǵña chǵtsejèn-lajen kjoa xi tǵín isò'nde xi tsejèn, jǵña chǵtsejèn-lajen xi mìkǵi tsejèn xi ts'e Nainá. Kjoa xi tǵma i isò'nde, kjoehet'aà-né, tanga jǵña kjoa xi mìkǵi tsejèn, mìkǵi kjoehet'aà nita kǵé-ne.

5

Ni'ya xi tǵindaà-la Nainá ján ngajmǵi

¹ Yijo-ná k'oaá s'ín ngayala koni ni'ya xi tǵín i it'aà nangui xi chiba nachrjein ma-la nga bixòña. Tsà kǵixòña ni'ya jè, Nainá tǵindaà jngod-la ni'ya ján ngajmǵi, xi tǵjna nita kǵé-ne, nga mìtsà tsja xita kisindaà-ne. ² K'oaá ma-ne nga imaá fahatse-la inima-ná i isò'nde nga jè xi mejèn-ná nga nǵton kǵtsajnayaá ni'ya-ná ján ngajmǵi. ³ Nas'ín sǵjna yijo-ná xi tsjach'a i'nde, Nainá tsǵa jngod-ná xi yijo xitse. Jè inima-ná mìtsà chǵja, yijo xitsee koma. ⁴ K'e nga tákó tǵjnakon yijo-ná koni jngod ni'ya xi ma bixòña, imaá fahatse-ná, maba-ná, mìkǵi tsò takoán nga níkjǵna ni'ya-ná. Majǵn-ná nga tǵáxin-ná ni'ya jè, jè xi mejèn-ná nga kàtaxǵtseya yijo-ná mé-ne nga yijo-ná xi ma biyaà jngod k'aá jchǵja nga jè kjoabinachon sìkǵjne-la. ⁵ Jè Nainá xi xó k'oas'ín tsibindaà-ná kǵ kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la mé-ne tǵíkixi-ne kjoa nga iskan tsǵa yije-ná koni s'ín kitsjaà tso'ba.

⁶ Kǵit'aá nachrjein k'oas'ín tǵjngod takoán it'aà ts'e Nainá kǵ k'oaá s'ín tǵjǵiìn-ná, k'e nga tákó tǵjnakon yijo-ná i it'aà nangui koni jngod ni'ya ñánda títsajnaá, kǵiìn títsajna-lá ni'ya-la Na'èn-ná ján ngajmǵi. ⁷ K'oaá s'ín títsanǵjchá yijo-ná koni s'ín mokjeiìn-ná it'aà ts'e Nainá, mì k'oaá s'ín mochjeén nga kǵs'ín sǵjchá yijo-ná koni s'ín beè xkoaán. ⁸ Tǵjngod takoán it'aà ts'e Nainá, isaá-la ndaà tǵín tsà síkǵjnaá yijo-ná, mé-ne nga ján kǵtsajnakoá Na'èn-ná ngajmǵi. ⁹ Koií kjoa-la nga ndaà síkǵitasoán koni s'ín sasén-la Na'èn-ná, a i títsajnaá it'aà nangui a xi ján títsajnaá ján ngajmǵi. ¹⁰ Mochjeén-né nga ngats'iaá kǵjchoáá nguixkon ñánda tǵhotǵxoma Cristo nga k'oi-lá kindǵa nga jngod jngoáá; tjoé-ná chǵi-ná mé kjoa xi ki'né nga títsajnaá isò'nde, a ndaà ki'né, o xi ch'o ki'né.

'Én xi tsǵa kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá

¹¹ Nga yaxkón-jen Nainá koni s'ín ok'in-la, k'oaá ma-ne bènojǵi-lajen xita xi kǵ'eí, mé-ne kǵkjeiìn-la it'aà ts'e Cristo. Nga nguixkon Nainá ndaà beèxkon-najen nga ndaà

'nè-jen, 'an k'oaá t̄s'ín mejèn-na nga t̄ikoa j̄ñò jyeé ndaà yaxkon-nájen. ¹² M̄itsà 'mì-nòjen nga t̄ijin ndaà n̄ik̄itsajna-nájen yijo-najen t̄anga jè xi mejèn-najen nga tsja k̄atama-nò it'aà tsajen, mé-ne koma kinókjoa-là j̄ñà x̄ita xi t̄ijnà ndaà s̄ik̄itsajna-ne yijo-la koni s'ín tsejèn-la, t̄anga jè in̄ima-la mik̄iì ndaà s̄ikinda. ¹³ Tsà ská-najen, koi-né nga Nainá n̄ixá-lajen, tsà ndaà t̄jín kjoh̄itsjeèn-najen, kjondaà tsajòn-nò nga j̄ñò n̄ixá-nòjen. ¹⁴ Jè kjoatjòcha-la Cristo jè kitsobà'n̄ó-najen nga ma fiko-najen koni s'ín mejèn-la, k'oaá t̄jín kjoh̄itsjeèn xi kjòchiya-najen nga jngòò x̄ita k'en ngajo-la ngats'iì x̄ita xi t̄jín isò'nde, k'oaá komà-ne nga ngats'iì x̄ita k'en. ¹⁵ Jè Cristo k'en ngajo-la ngats'iì x̄ita xi t̄jín isò'nde, mé-ne j̄ñà x̄ita xi t̄itsajnakon mì t̄i k'oaá s'ín s̄ijchá-ne yijo-la koni s'ín mejèn-la yijo-la. K'oaá s'ín s̄ijchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Cristo nga jè k'en ngajo-la koa jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà.

¹⁶ I'ndeì mì t̄i k̄i k'oaá s'ín n̄ik̄itsjeèn-najen it'aà ts'e x̄ita xi kj'eí kós'ín tsejèn, kó kjoàn, koni s'ín s'ín j̄ñà x̄ita isò'nde. K'e nga sa ítjòn k'oaá s'ín kinik̄itsjeèn-jen, jè Cristo, tsà taxki x̄ita isò'nde-nè. T̄anga i'ndeì mì t̄i k'oaá s'ín n̄ik̄itsjeèn-najen. ¹⁷ Jngòò x̄ita, k'e nga Cristo t̄jínako, x̄ita x̄itse-né it'aà ts'e Nainá. Jè kjoa jchínga jyeé tsato, jyeé kjòx̄itseyaya yije.

¹⁸ Ngats'iì kjoa koi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, nga it'aà ts'e Cristo kichibàndaà-ná ko Nainá. Ko jè Nainá kitsjaà-najen xá nga koma kénojmí-jen kós'ín kjoóndaà-ne x̄ita ko Nainá. ¹⁹ It'aà ts'e Cristo kisixá Nainá nga kisikjoóndaà-ne x̄ita isò'nde. Mì t̄i k̄i kindá kis'iin-ne jé-la j̄ñà x̄ita. Ko kitsjaà-najen xá nga bènojmí-jen kós'ín ma nga chibàndaà-ná ko Nainá. ²⁰ K'oaá ma-ne ngajen s̄ikasén-najen Cristo nga nokjoà ngajo-lajen. K'oaá ngaya-la koni tsà jè Nainá t̄íb̄itsi'ba-nò. It'aà ts'e Cristo b̄itsi'ba-nòjen: jchibàndaàko-nò Nainá. ²¹ Cristo, m̄itsà jé tsohòtsji; t̄anga xi kjondaà tsaján, Nainá, jé tsohónè yije-la ngats'iì jé xi t̄jín isò'nde, mé-ne it'aà ts'e Cristo, x̄ita kixi komaá nga jè Nainá s̄ik̄ixiya-ná.

6

¹ Ngajen, xi Nainá n̄ixát'aà-lajen, b̄itsi'ba-nòjen, kjondaà xi tsjá-nò Nainá, ndaà t̄ikjeén. ² Nga jè Nainá, k'oaá tsò:

Ki'nchrè-lè k'e nga ndaà ch̄iba-la kjòchjeén-lè kjondaà-na, tsohòsikoó-lè, jè nachrjein k'e nga tíchiñá-la nga kitjoiin kjo'in.

I'ndeì, j̄ñò, ndaà t̄iná'yaà. Jyeé ijchò nachrjein ts'e kjondaà-la Nainá nga k̄itjokaj̄ñò kjo'in.

³ N̄imé kjoa xi ch'o 'nè-jen xi s̄ikits'ón-j̄iin-la x̄ita xi kj'eí, mé-ne jè xá-la Nainá xi j̄in t̄itsa'nè-jen mì yá xi ch'o k̄ichjajno-la. ⁴ N̄ita mé kjoa xi 'nè-jen, ndaá onguíko-jen yijo-najen mé-ne j̄ñà x̄ita skoe-ne nga ch̄i'nda-la Nainá 'mì-najen, nga 'n̄ó t̄jín-najen kjoatsetakòn, 'n̄ó ndaà ch̄ikjoako-najen kjoa ts'e kjo'in, ko tíchijat'aà-najen mé tsojmì xi kochjeén-najen, koa ch̄já tíma-najen kjoa xi t̄íhotoj̄iin-jen, ⁵ nga t̄ísat'é-najen, nga ndayá t̄ínikjas'en-najen, nga ngajen binchaàtsji-lajen kjoasiì naxandá, nga 'n̄ó n̄ixá-jen, ko mik̄iì tsafé-jen, skanda b̄itsajna kjinchrá-nájen. ⁶ T̄anga nguì tsjeé t̄itsan̄ijchá-jen yijo-najen; ndaá machiya-najen n̄ita mé kjoa-ne; t̄jín-najen kjoatsetakòn ko kjondaà it'aà ts'e x̄ita; ko jè In̄ima Tsjeè-la Nainá t̄ísixáj̄iin in̄ima-najen; ko nguì koó in̄ima-najen nga t̄jín-najen kjoatjòcha. ⁷ Bènojmí-jen 'én xi kixi t̄jín. T̄jín-najen nga'n̄ó-la Nainá. J̄ñà kjoa kixi xi 'nè-jen, k'oaá ngaya-la koni j̄ñà k̄ichá xi ko ngaskón ko kixi mochjeén. ⁸ T̄jín x̄ita xi beèxkón-najen, t̄ikoa t̄jín xi mik̄iì beèxkón-najen. Sakoá ndaà ch̄ja it'aà tsajen, sakoá majin. T̄jín i'nga xi x̄ita ndiso tsò-najen t̄anga ngajen 'én kixií nokjoá-jen. ⁹ T̄jín i'nga xi k'oaá s'ín s̄iko-najen koni tsà mik̄iì beèxkon-najen, t̄anga t̄jín xi beèxkon-najen. K'oaá s'ín beèhikon-najen koni tsà jyeé k'en-jen, t̄anga t̄itsajnakon-nájen. Tsjá-najen kjo'in j̄ñà x̄ita t̄anga mik̄iì biyaà-jen. ¹⁰ K'oaá s'ín ko'an-najen koni tsà ba t̄jín-najen, t̄anga ngajen tsja t̄jín-najen. Tsò-najen nga x̄ita ima-né, t̄anga it'aà tsajen, k̄jìn jchán x̄ita t̄ísakó-la kjondaà ts'e in̄ima-la. N̄imé xi t̄jín-najen, t̄anga nguixkon Nainá, t̄jín yijeé-najen n̄ita mé-ne.

¹¹ J̄ñò 'ndseé xi Corinto tsajòn, jyeé kinokjoà kixi-nòjen; nguì koó in̄ima-najen matsjacha-nòjen. ¹² Ngajen, m̄itsà b̄ixkon-nòjen kó tsò kjoh̄itsjeèn-la in̄ima-najen,

jñò-nó xi bìxkoòn kó tsò kjohítsjeèn-là inìma-nò. ¹³ K'oaá s'ín chjà-nò koni tsà ìxti-na xan-nò, jñò, k'oaá tìs'ín t'een koni s'ín 'nè-jen, nga kò inìma-nò tìtsjacha-nájen.

Tìnchat'aàxìn-là kjoa ts'e jé

¹⁴ Jñò, xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, kì jñà xìtá xi mìkì mokjeiín-là nìngàsòn-ko kjohítsjeèn-nò. ¿A komaá kóngàsòn-ko jngoò xìtá xi tjin-là okixì kò jngoò xi tsjin-là okixì-là Nainá? ¿A komaá ya kìtsajnajñaá ñánda jñò choòn nga tjin kjoa iseèn? ¹⁵ ¿A komaá ndaà kjìkò xìkjín, jè Cristo kò xìtá neif? Tikoaá mìkì koma ndaà kjìkò xìkjín jngoò xìtá xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo kò jngoò xi mìkì mokjeiín-là. ¹⁶ Mìkì koma ya sijnaya ni'ya ìngo-là Nainá jñà xkòsòn xi nainá tsò-là xìtá. Nga jñá-ná xi 'mì-ná ni'ya ìngo-là Nainá xi tjinakon. Koni s'ín kitsò Nainá it'aà ts'e xìtá xi mokjeiín-là, tsò-né:

'An, yaá kótijnakoa naxandá-na, tikoaá yaá kojmejiin-là.

'An-ná xi Nainá kìtso-na koa jñà koma xìtá naxandá-na.

¹⁷ Nainá k'oaá kitsò nga kìchjajiin-là xìtá naxandá-là:

Tìtjokàjìin-là jñà xìtá xi mìkì mokjeiín-là it'aà ts'an,

koa tìnchat'aàxìn-là.

Nìmé kjoa chingàjñòò xi tjé tjin nga nguixkoaàn,

mé-ne nga 'an koma skoétjò-nò.

¹⁸ 'An-ná xi skoétjò-nò koni jngoò Na'èn,

jñò koma ndí ìxti x'ìn-na kò ndí ìxti íchjín-na,

k'oaá tsò Na'èn-ná xi ta jè tajngoò xi 'ñó tse nga'ñó tjin-là.

7

¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá tjin kjondaà xi tsjá-ná Nainá koni s'ín kitsjaà tso'ba. K'oaá ma-ne kìnchat'aàxìn-là ngats'ìi kjoa xi tjé tjin xi síkìts'ón yijo-ná kò inìma-ná, mé-ne tsjeè kìtsajnaá nga nguixkòn Nainá. Ndaà jchaxkoán Nainá mé-ne nga kjit'aà nachrjein ìsa tsjeè sijchá yijo-ná.

Mé-ne tsja ma-là Pablo kjoa xi s'ín xìtá Corinto

² Choétjò-nájen nga kò inìma-nò. Ngajen, niyá xìtá xi ch'o nìkò-jen; nì saá yá xìtá nìkí'on-jen, nì saá jngoò xìtá chonachan-lajen. ³ K'e nga k'oa s'ín tixan-nò, mìtsà mé kjoa xi ch'o tjin tìhonè-nò; jyeé k'oa kixan-nò nga sa ítjòn, kjit'aá nachrjein nga matsjacha-nòjen, nas'ín kiyá kò tsà tìtsajnakoaán, kòò inìma-najen nga matsjacha-nòjen. ⁴ Nguì 'én kixìí xi tìchjàkò-nò; 'ñó matsja-là inìma-na it'aà tsajòn. 'Nó tjin-na kjojetakòn kò taxkì tsjaá ma-là inìma-na, nas'ín tse kjo'in tjin-najen.

⁵ K'e nga j'ìi-jen ì nangui Macedonia, nìmé xi komà kinìkjáya-jen. 'Nó kinìkájno-jen; xkì xi ján kis'e-najen kjoasiì, koa ya jjiin inìma-najen 'ñó kisinchaàxkòn. ⁶ Tanga Nainá síjehikon-né xìtá xi indaà tjin ikon; kìsìjehikòn-najen k'e nga j'ìi Tito. ⁷ Mìtsà tà koi kjoa-là nga j'ìi Tito, jè-né nga jè, tikoaá tsja tjin-là xi it'aà tsajòn. Tsibénojmi-najen nga jñò, 'ñó mejèn-nò nga jchaxkon-nájen. K'oaá tì kitsò-najen nga ba tìtsajnaà koa makájno-nò it'aà ts'an. K'e nga ki'nchrè 'én koi, 'an, ìsaá ndaà kjòtsja-na.

⁸ Jñò, nas'ín tà kjoaba tsohotsjì-nò k'e nga kìsìkasén ítjòn-nò xojòn, ì'ndeì, mì tì kì tìsìkájno-na. Nga sa ítjòn kìsìkájnoa nga kìsìkasén jngoò-nò xojòn, koií kjoa-là nga kìsibaá chiba nachrjein-nò. ⁹ Tanga ì'ndeì, matsja-là inìma-na, mìtsà koi nga kjoaba kìs'e-nò kjoa ts'e xojòn, koi-né nga it'aà ts'e Nainá kinìkájno jé-nò nga mì tì jé chinchaàtsji-nò. Jñò, k'oaá s'ín kjòba-nò koni s'ín mejèn-là Nainá. K'oaá ma-ne nga nìmé kjoa ch'o kìsakò-nò it'aà tsajen. ¹⁰ Jè kjoaba xi s'e-ná koni s'ín mejèn-là Nainá, jè síxájiin inìma-ná nga nìkájnoaá jé-ná nga mì tì jé binchaàtsji-ná mé-ne nga koma kìtjokàjñaá kjo'in; kò mìtsà mé xi ìskan síkájnoaá. Tanga jè kjoaba xi tsjá-ná ìsò'nde nga mìkì mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jé síxájiin inìma-ná nga kjoa biyaa fìkò-ná.

¹¹ Tanga tìkìtsjeèn ngats'ìi kjondaà xi kì'nè ta koi kjoa-là nga kjoaba kìsakò-nò it'aà ts'e Nainá. ì'ndeì tìtsajnandaà-nò nga s'een kjoa xi tjinè-nò nga sìkìtasòn; k'oaá s'ín tìtsahokòò yijo-nò nga nìmé jé tjin-nò; majticha-nò kjoa ts'e jé; ì'ndeì tsakjoòn-chaà

Nainá; mejèn-nò nga jchaxkon-ná; makájnoó-nò it'aà ts'an; k'oaá komà-ne nga kits'iì-là kjo'in jè xita xi tsohótsji jé. Ngats'iì kjoa koi koni s'in ki'nè, k'oaá s'in 'ya-la nga mìtsà ngats'ioò tjín-nò jé. ¹² 'An, koni s'in kiskii-nò xojon carta xi kisikasén-nò, mìtsà jè tsìkìtsjeèn it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé; ni mìtsà it'aà ts'e xita xi kitsi'on kisikasén-nò xojon. Jè-né nga tijnò ki'ya-nò nga nguixkon Nainá nga kixí kjoa nga tjòcha 'ya-nájen. ¹³ Maje takòn-nájen ngats'iì kjoa xi ki'nè.

Mìtsà ta koi kjoa-la nga maje takòn-jen it'aà ts'e kjoa koi; isa 'nó matsja-najen nga ki'ya-jen Tito nga 'nó tsja tjín-la, koi kjoa-la nga ngats'ioò kinìtsjakoo. ¹⁴ 'An, jyeé kos'in ndaà kisikìtsajna-nò nga nguixkon Tito koni kixan-la. Jñò, nime kjoa tjín xi ch'o kinikijna-ná. Koni s'in nga ngats'iì 'én xi ki'mi-nòjen, nguì 'én kixi-né, k'oaá tis'in kixi itjo koni tsò 'én xi kixan-la Tito nga ndaà kisikìtsajna-nò. ¹⁵ Tito, isaá 'nó ndaà matsjakeè-nò k'e nga bìtsjeèn-la nga ngats'ioò ndaà kinikitasòn-là ko ndaà kichjoétjò k'e nga ijchòkon-nò, koa 'nó ndaà kiyaxkón. ¹⁶ I'ndei, it'aà tsajòn ma'nót'aà takoàn nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne nga matsja-la inima-na.

8

Mé kjoa-ne nga ton maxkó-ne

¹ Ndí 'ndsè ko tichjaá, mejèn-na nga kàtasijiin-nò kjondaà-la Nainá xi okó ijiin naxandá-la Cristo xi tìtsajna ya nangui Macedonia. ² Nas'in 'nó tse kjo'in nchihotojiin tikoa tí'ya-la nga 'nó matsja-la. Nas'in 'nó xita ima, jña tsojmì xi tsjá kjotjò-la Nainá, koó inima-la tsjá koni tsà 'nó xita nchiná. ³ 'An, tíbe-ná nga koó kjotsja-la tsjá ton xi kjotjò ts'e Nainá koni kji bijchó nga'nó-la, saá k'oaá skanda tsjásòn-né koni kji bijchó nga'nó-la. ⁴ Jña xita koi, 'nó tsibìtsi'ba-najen nga mejèn-la nga tikoa sikkasén-la ton kjotjò jña xita naxandá-la Cristo jè i'nde nanda kochjeén-la. ⁵ Jña xita koi, isaá tsato kitsjaá koni s'in titsachiá-lajen. Ítjòn nangui kisikìtsajna-la Nainá inima-la, ikjoàn, k'oaá ti s'in kis'iin it'aà tsajen koni s'in mejèn-la Nainá. ⁶ K'oaá ma-ne bìtsi'ba-lajen Tito koni s'in tsibìts'iaako xá xi kitjóé-la k'e nga sa ítjòn, k'oaá tis'in kàtasíkjehet'aà-ne nga kàtíxkò ton kjotjò xi jñò 'bioò. ⁷ Tanga jñò, 'nó ndaà 'nè-nò ngats'iì kjoa xi 'nè nga ndaà mokjeiín-nò, nga ndaà nokjoà, nga ndaà tjín-nò kjoa chjine, nga titsajnandaà nga mejèn-nò sichját'aà nita mé kjoa-ne, nga tjín-nò kjoatjòcha nga it'aà tsajen komà-nò. Koni s'in 'nè yije kjoa koi, k'oaá tis'in tikatonè-là jè kjotjò xi 'bioò.

⁸ Mìtsà k'oas'in tixan-nò koni tsà jngòò kjotíxoma tìtsja-nò. Jè xi mejèn-na nga skoeè a nguì kixí kjoa nga tjín-nò kjoatjòcha koni s'in tjín-la xita xi kj'eíí nga titsajnandaà nga tsjá kjotjò-la. ⁹ Jñò, jyeé 'yaà kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. Xita imaá kis'iin yijo-la xi kjondaà tsajòn, nas'in ts'e yije-né ngats'iì tsojmì xi tjín, mé-ne jñò tjoé-nò kjoa nchiná xi tjín-la.

¹⁰ Tsjaà jngòò-nò kjohìtsjeèn it'aà ts'e kjoa jè. Kochjeén-nò nga ndaà sikkitasòn koni s'in tsibìts'iaako jè nó xi tsato nga kits'ioò ton xi kjotjò ts'e Nainá. K'oas'in ki'nè nga ko kjotsja-nò kits'ioò. ¹¹ I'ndei, tákò k'oaá s'in t'een koni s'in tsibìts'iaako. K'oaá s'in tikjehet'aà koni s'in kjòmejen-nò nga sa ítjòn. K'oaá kji tjioò koni kji bijchó nga'nó-nò. ¹² K'e nga jngòò xita xi tijnandaà nga ko inima-la mejèn-la tsjá, k'oaá kji kàtatsjá koni kji ma xi s'in, mìtsà tsato tijnjé-la. Nainá mìtsà tsato síjé koni kji ma xi 'nè.

¹³ Mìtsà koi kjoa-la nga kjo'in s'e-nò nga sichját'aà-lá xita xi kj'eíí, jè-né nga ngásòn ngáya s'e-ná mé xi mochjeén-ná. ¹⁴ I'ndei, jña xita koi, tsjin-la mé xi mochjeén-la, tanga jñò, tjín-nò. K'e nga kj'eíí nachrjein, jña xita koi, s'eé-la mé xi mochjeén-la, ko jña kosiko-nò k'e nga jñò tsjin-nò. K'oaá s'in ngásòn ngáya s'e-ná mé xi kochjeén-ná. ¹⁵ K'oaá s'in tichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjin tsibíxkò, nime tsiningui-la, koa jè xi chiba tsibíxkò, nime kisichjaat'aà-la.”

Kós'in komà nga kinikasén Tito ján Corinto

¹⁶ Ndaà chjí-la Nainá nga k'oas'ín tsibíjiiñ iníma-la jè Tito nga tikoá kisikájno it'aà tsajòn koni s'ín 'an kisikájnoa. ¹⁷ Kixí kjoa jè Tito kòkjeiín-la koni s'ín tsibit'ín-la; tikoá jè, 'ño mejèn-la nga kiikon-nò; ikoón xi kitsò nga kjìkon-nò.

¹⁸ Jè Tito tífiko jngòd 'ndseé xi ndaà síkijna ngats'iì xíta naxandá-la Cristo xi tjín níta ñánda-ne; nga jè 'ndseé ndaà chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁹ Mítsà tà koi kjoa koi, tikoáá jña naxandá-la Cristo jaàjiiñ jè 'ndseé nga koahijtao-najen nga onguíko-jen ton kjotjò-la Nainá xi ngajen titsabíxkó-jen mé-ne jè Na'èn-ná jeya kójna, tikoá skoe jña xíta nga koo iníma-najen síchját'aà-lajen xíta. ²⁰ K'oaá ma-ne nga mì yá xíta kichajno-najen kós'ín kochjeén ton xi tse tímáxkó. ²¹ K'oaá s'ín binè-lajen yijo-najen kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá ko tikoá nguixkon xíta.

²² Tito, tikoáá báhihtako ijngòd 'ndsè xi xkì xi ján ki'ya-jen nga 'ño binè-la yijo-la nga kjín xá ma-la. Tjín kixi-né i'ndeí, isaá ndaà binè-la yijo-la nga síchját'aà-nò nga isa ndaà beè takòn-nò. ²³ Jè Tito, amigo ts'an-ná nga 'aán síxáko-na xi kjondaà tsajòn. Jña xíta 'ndseé xi i'nga, jña naxandá-la Cristo xi tjín nangui Macedonia jña kisikasén; nga it'aà ts'e xíta 'ndseé koi, jè Cristo jeya bíjna. ²⁴ Takó-la xíta koi kjoatjòcha xi tjín-nò, takó-la kjondaà xi tjín-nò koni s'ín jye okixan-la jña xíta 'ndseé koi, mé-ne nga skoe-ne jña naxandá-la Cristo xi i'nga nga kixi kjoa.

9

Mochjeén-né nga síchját'aà-lá xíta-la Cristo xi kj'eíí

¹ Jè kjoa ts'e nga 'ño xi máxkót'aà-la jña xíta tsjeè-la Nainá xi kochjeén-la jè nga 'ño, mì tì kii mochjeén-ne nga 'an skii-isa-nò. ² Be-ná nga titsajnandaà nga mejèn-nò sikitasòn. K'oaá xan-la jña xíta xi nangui Macedonia ts'e nga jño xi Acaya tsajòn, titsajnandaà-nò skanda jè nó xi tsato nga mejèn-nò sikasén nga 'ño. K'e nga kii'nchré jña xíta Macedonia koni s'ín titsa'nè, kjín ma-ne xi matsja-la it'aà tsajòn tikoáá kjòtsja-la nga mejèn-la síchját'aà. ³ Koií xá tisikasén-nò jña 'ndseé koi, mé-ne 'an mì ch'o kótijna-na tsà koi nachrjein-la tsà ta 'én ndiso koma-ne koni s'ín ndaà síkítsajna-nò it'aà ts'e kjoa koi, mé-ne jño titsajnandaà koni s'ín kixan. ⁴ Kós'ín koma-ne tsà koi nachrjein-la kjìko i'nga-na xíta Macedonia. K'e nga kjichò skoe-nò nga kj'eè kii titsajnandaà nga 'ño xi sikasén. Tsà k'oas'ín koma kjoa koi, ngajen kosobá-najen, ko jño, isaá 'ño kosobà-anò. Nga ngajen, it'aà tsajòn 'ño ndaà níkítsajna-nòjen. ⁵ Koií kjoa-la k'oaá s'ín tsikítsjeèn nga tsibìtsi'ba-la jña 'ndseé nga kisikasén ítjoàn, mé-ne nga kàtkon-nò koa kàtasíchját'aà-nò nga kàtíxkóko-nò ton kjotjò xi jye k'oas'ín kits'ioò ndsobàa, mé-ne k'e nga jye tíjnandaà kjotjò-nò jcha-la nga jiiñ iníma-nò inchrobàjiiñ-ne; mítsà kjo'ño komà-nò.

⁶ Tíkítsjeèn jè 'én xi tsò: Jè xi chiba tsojmì bítje, chibaá tsojmì majchá-la; jè xi tse tsojmì bítje, kjín tsojmì majchá-la. ⁷ Nga jngòd ijngòd, k'oaá kji kàtatsjá koni kji kosòn-la iníma-la. Mítsà ko kjoa-la nga tsjá, ni mítsà kjo'ño koma-la, nga Nainá tsjakeè-né xi ko kjòtsja-la tsjá. ⁸ Nainá koma-la tsjá yije-nò kjondaà xi tjín-la, mé-ne nga kjit'aà nachrjein s'e yije-nò xi mochjeén-nò, skanda kininguí-nò mé-ne koma síchját'aà ts'e xá xi ndaà tjín. ⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Kisika'bí-la xíta ima nga kitsjaà-la mé xi mochjeén-la.

Kjoakixi-la, mikii kjoehet'aà níta kjé-ne.

¹⁰ Nainá tsjá tje-la tsojmì xi sitje, tikoá tsjá tsojmì xi chineé. Tsjá yije-nò xi mochjeén-nò nga kitjee; tikoáá síchá tsojmì xi bitjee. Kjín skoya kjondaà sakò-nò k'e nga ko kjoakixi-nò 'biòd kjotjò-nò. ¹¹ Jño, s'e yije-nò ngats'iì kjoa nchiná xi tjín, mé-ne nga ko kjondaà-nò ma síchját'aà-lá xíta xi kj'eíí, nga sikasén-lá kjotjò xi ngajen onguíko-jen. K'e nga tjoé-la jña xíta 'ndseé, tsjá-la kjondaà Nainá. ¹² Jña tsojmì kjotjò xi titsanikasén-lá jña xíta 'ndseé, mítsà ta koi kjoa-la nga kochját'aà-la mé xi chija-la, tikoá koií-né nga isa kjín koma xíta xi tsjá-la kjondaà Nainá. ¹³ Jña xíta koi, k'e nga tjoé-la tsojmì kjotjò, jeya síkijna Nainá. K'oaá s'ín skoe-ne nga kixí kjoa nga jño níkitasòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín mokjeiín-nò. Jña xíta koi skoexkón Nainá it'aà ts'e tsojmì kjotjò xi 'biì-la ko xi 'biì-la jña xíta xi kj'eíí. ¹⁴ Koo iníma-la kichját'aà-la Nainá it'aà tsajòn, nga

'ño tse kjondaà tísakó-nò xi tsjá-nò Nainá. ¹⁵ ;Ndaà chjí-la Nainá nga 'ño tse kjondaà tsjá-ná, skanda tsjìn-ná 'én kós'ín k'oi-lá kjondaà!

10

Kó tsò Pablo nga chjatjì xá-la nga chí'nda-la ma Cristo

¹ 'An xi Pablo 'mì-na, bìtsi'bà-nò it'aà ts'e Cristo xi tjín-la kjondaà, kò xi indaà tjna inima-la. Tjín xita xi tsò-na nga ima kjoa xó s'iaàn k'e nga ya tijnajiin-nò, kò 'ño xó ts'en s'iaàn k'e nga kjiin tjnaa. ² Tikoà bìtsi'bà-nò k'e nga kjikon-nò, jñò, ítjòn jchibàya-nò kjoa xi tjín-nò, mé-ne k'e nga kijchoa, kì kiù binè-nájen nga 'ño kichjàkoaa jñà xita xi k'oas'ín nchitsò nga k'oaá s'ín títsa'nè-jen koni s'ín xi taxkì xita isò'nde. Tanga 'an, tijnà ndaà-ná nga kojtkoaa jñà xita xi chjajno-najen. ³ Kixíí kjoa nga xita isò'nde 'mì-najen, tanga mì k'oas'ín bixkán-jen koni s'ín kjaán jñà xi taxkì xita isò'nde. ⁴ Kicha xi nìkjeén-jen, mìtsà kicha ts'e isò'nde. Nga'ño ts'e Nainá-né xi ma-la síkixòña nga'ño-la xita neíí xi bíchjoà ikòn-la 'én-la Nainá. ⁵ Nìkixòña-nájen ngats'ìi kjohítsjeèn xi ch'o tjín kò kjoa 'nga takòn xi kondrà ts'e kjoachjine-la Nainá. Ndobà'ño-nájen ngats'ìi kjohítsjeèn mé-ne koma kitsàson-la Cristo koni s'ín mejèn-la. ⁶ Títsajnaandaà-nájen nga k'oi-lajen kjo'in xita nita mé kjoa-ne xi mìkiù ndaà bitasòn-la, k'e nga jye jcha-la nga jñò kixì nìkitasòn.

⁷ Jñò, tà k'oaá s'ín chitsejèn-là koni s'ín 'ya-la jñà xita. Tsà tjín i'nga xita xi tsò-la yijo-la nga jè Cristo kisikasén, ndaà kàtasíkítsjeèn, tikoà ngajen jè sobà Cristo kisikasén-najen. ⁸ Mìkiù masobà-na nga ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjotíxoma xi kisingatsja-najen Cristo mé-ne koma síchját'aà-nò nga isa 'ño kitsajnaa; kò mìtsà koi-ne nga 'an síkíts'ón-jìin-nò. ⁹ Majìn-na nga k'oas'ín síkítsjeèn nga 'an mejèn-na binchaxkón-nò k'e nga xojon tìsikasen-nò. ¹⁰ Tjín i'nga xita xi tsò: "Xojon-la, 'ño jchán tjín, 'ño tíchja, tanga k'e nga i tijnajiin-ná mìtsà 'ño xkón kji. 'Én xi chja, mì yá xi ndaà beèxkón." ¹¹ Jñà xita xi k'oa tsò, ndaà kàtasíkítsjeèn koni tsò xojon xi nìkasén-jen k'e nga kjiin títsajna-jen. K'oaá tìs'ín s'en-jen k'e nga ya títsajnajìin-nòjen.

¹² Kixíí kjoa, ngajen, majìn-najen nga sìngàsòn-kjoòko-jen jñà xita xi tì yijo-la ndaà síkítsajna-ne. Jñà xita xi k'oas'ín s'ín, xita tònò-né. Tsjìn-la kjohítsjeèn nga tì chiba ts'eé síchiba-ne yijo-la. Tikoà tì xíkjin síchibakjoò-ne. ¹³ Ngajen, mìkiù sikatonè-lajen chiba-la nga ndaà síkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá kji koni kji tsjá chiba Nainá it'aà ts'e xá-najen. Jè Nainá kitsjaà-najen xá xi ijchòko-nòjen skanda ján Corinto. ¹⁴ Kò tsà mì-là ngajen ijchò ítjòn-jen, kixíí kjoa kinikatonè-lajen chiba-la i'nde koni kji kitjò'nde-najen. Tanga ngajen-nájen xi ijchòko ítjòn-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁵ Mìtsà jin ndaà nìkítsajna-jen yijo-najen it'aà ts'e xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí. Mìtsà tìtsanìkatonè-lajen chiba-la koni kji xá xi okò-najen. Chiñàkjoa-nájen, koni s'ín isa 'ño ndaà kòkjeiín-nò, kò isaá kòtseya xá xi títsa'nè-jen. Tanga ta k'oaá kji síxà-jen koni s'ín tjen chiba-la. ¹⁶ K'oaá s'ín kénójmíya-jen 'én ndaà-la Nainá jñà naxandá xi fi-isa ñánda kijna naxandá tsajòn. Tanga mì ya kitjás'en-jìin-jen i'nde ñánda jye nchisíxá xita xi kj'eíí nga mì jin ndaà síkítsajna-jen yijo-najen xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí.

¹⁷ Jè xi jeya síkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kàtasíkíjna. ¹⁸ Mìtsà jè xi ndaà bitjongui xi tì yijo-la ndaà síkíjna-ne it'aà ts'e mé kjoa xi s'ín. Jè Nainá xi k'oa kitsò tsà kixì kjoa nga ndaà xita.

11

Pablo, jè xi nguì xita-la Cristo nga jè tsibíxáya-la

¹ T'een kjondaà, tiná'ya jngòò tjò-ná; k'oaá s'ín tìchjàko-nò koni jngòò xita xi mì ndaà tjna kjohítsjeèn-la. Kàtas'e-nò kjoatsejta. ² Koni s'ín makájno-la Nainá, 'an, k'oaá tìs'ín makájno-na it'aà tsajòn nga mì kj'eíí xita konguít'aà-là. Ta jngòò x'ín tsibìndaajìin-kò-nò nga sìngatsja-nò, jè Cristo. 'An mejèn-na nga tsjeè sìngatsja-nò Cristo koni jngòò tsòtì xongó. ³ Tanga tsakjoòn-ná tsà k'oas'ín komat'ioòn koni komat'in Eva nga kiskoònachan-la jè ye, tsà ya kits'ón-jìin kjohítsjeèn-nò nga kinchat'aaxìn-lá jè kjoatjòcha kixì xi tjín-nò kò Cristo nga mì tì tijnjngòò-ne takòn nga onguít'aà-là. ⁴ Nga

bi'nde-là nga kj'eí xita bijchókon-nò xi kj'eí tsò 'én xi okóya-nò it'aà ts'e Jesús koni tsò 'én kixi xi jin bènójmí-nòjen, kò mokjeín-nò nga choétjò jngoò inima xi kj'eí xi mìtsà jè Inima Tsjeè-la Nainá xi jye kichjoétjò. Tíkoa, mokjeín-nò nga kj'eí tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi bènójmí-nò koni tsò xi kòkjeín-nò nga sa ítjòn. Nga ndaà sasén-nò nga jña na'yà-là xita koi. ⁵ 'An, mìtsà isa nangui tijna-la jña xita xi 'mì-là jñò nga isaá 'nga títsajna-la jña xita xi tsibíxáya-la Cristo. ⁶ 'An, nas'ín mìkiì ndaà ma-na chjà, nímé kjohítsjeèn chijat'aà-na xi it'aà ts'e 'én-la Nainá. Jñò, jyeé ndaà 'yaà, 'an, nita ñánda nga tijnáa, k'oaá s'ín tsakòò-nò.

⁷ ¿A ch'oó kis'iaàn nga tsakoóya-nò 'én ndaà-la Nainá nga nímé kisikíchjì-nò? Nangui tsohótijnako-nò skanda kisihíma-ná yijo-na mé-ne jñò isa 'nga kisikítsajna-nò. ⁸ Jña xita naxandá-la Cristo xi xìn i'nde-la kisichját'aà-na nga tsachrjekàjno-la ton mé-ne komà kisixáko-nò nga tsibenójmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁹ K'e nga tsohótijnako-nò, niyá xi kisijti-la mé xi kichiját'aà-na. K'e nga mé tsojmì xi kjòchjeén-na, jña xita 'ndsee xi j'iì-ne nangui Macedonia kitsjaà-na. Nga majìn-na nga chjà koma-nò. Nachrjein xi fi-isa, tákó k'oaá s'iaàn. ¹⁰ Ngui koo kjoakixi-la Cristo koni tixan-nò nga mì yá xi kotichjoà-na kóhokji nangui Acaya nga ndaà síkíjna yijo-na kjoa xi tìs'iaàn nga mì ton kisijé-nò. ¹¹ ¿Mé-ne k'oa xan-na nga chjà? ¿A koi-né nga mìkiì matsjake-nò? Tíbeè Nainá, 'an 'ñó matsjake-nò.

¹² Tanga tákó k'oaá s'iaàn koni kisìko-nò nga sa ítjòn nga nímé kisijé-nò mé-ne nga mìkiì tsjaà'nde-la nga kitsò jña xita xi mejèn-la nga jeya síkítsajna yijo-la nga k'oaá tìs'ín nchis'ín koni ngajen. ¹³ Xita koi, xita ndiso-né. Mìtsà kixi kjoa nga xita xi jè Cristo tsibíxáya-la. Ta konachan-né nga síkijatjya-la yijo-la koni tsà jè Cristo tsibíxáya-la. ¹⁴ Kjoa koi, mìtsà kjoa xitse; tijè-ne xita neí síkijatjya-la yijo-la koni jngoò àkjalé-la Nainá xi ote kji. ¹⁵ Mìtsà xkón tjín, xó k'oaá koma-ne nga jña xita xi síxá-la jè xita neí, k'oaá s'ín síkijatjya-la yijo-la koni tsà xita xi bènójmí 'én kixi-la Nainá. Xita koi k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, k'oaá s'ín komat'in koni s'ín tjín kjoa ch'o xi nchis'ín.

Mé kjoa-ne nga jeya síkíjna yijo-la Pablo

¹⁶ Ijngoò k'a k'oa tixan-nò, kì k'oaá s'ín nìkìtsjeèn nga mìkiì ndaà tjín kjohítsjeèn-na. Tsà k'oaá s'ín síkìtsjeèn, tjì'nde-ná nga 'an, k'oa tìs'ín ndaà síkíjna itsé yijo-na koni s'ín xita xi i'nga xi mì ndaà tjín kjohítsjeèn-la. ¹⁷ K'e nga kos'ín tichjà, mìtsà k'oaá s'ín chjà koni s'ín sasén-la Na'èn-ná, k'oaá s'ín tichjà koni jngoò xita xi mì ndaà tjín kjohítsjeèn-la nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁸ Koni s'ín kjìn ma xita xi tijnà ndaà síkítsajna-ne yijo-la it'aà ts'e kjoa xi s'ín, 'an k'oaá tìs'ín mejèn-na nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁹ Jñò, bixón-nó nga xita chjine-nò, tanga, ¿mé-ne bi'nde-là jña xita xi mì ndaà tsò kjohítsjeèn-la? ²⁰ Jñò, nìkjeín-là xita xi kjo'ño s'ín-nò nga chi'nda 'nè-là, xita xi ma-la síkjehejno-nò tsojmì xi tjín-nò, xita xi jñò beètoòn-nò, xita xi ochrjekàngui-nò, koa nìkjeín-là xita xi síjts'iìn-'a isén-nò. ²¹ Jñò, ¿kó s'ín nìkìtsjeèn? ¿A masobà-na nga indaàkjoa kinìko-nòjen nga mì k'oaá s'ín kinìko-nòjen koni kisìko-nò jña xita xi i'nga?

Tsà tjín i'nga xi 'ñó ts'en s'ín nga chjà, 'an tìkoa ts'eén tìs'iaàn koni s'ín 'ñó tichjàko-nò. Tanga ta k'oaá s'ín tichjà koni tsà mìkiì ndaà tjín kjohítsjeèn-na.

²² Jña xita koi, tsà kixi kjoa nga xita hebreo-né, 'an, tìkoaá xita hebreo-ná. Tsà xita Israel-né, 'an, tìkoaá xita Israel-ná. Tsà tje-la Abraham-né, 'an, tìkoaá tje-la Abraham-ná. ²³ ¿A chi'nda-la Cristo-né? 'An, isaá ndaà síxá-la Cristo. (K'e nga kos'ín chjà, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi mìkiì ndaà tjín kjohítsjeèn-la.) 'An isaá 'ñó síxá-la. Isaá kò kjìn k'a ótijnaya ndayá, isa kò kjìn k'a síki'on-na xita, tìkoa kò kjìn k'a nga jye kjomeè sík'en-na xita. ²⁴ Jña xita judío, 'òn k'a kitsjaà-na kjo'in nga tsakajá-na xox'ín xi s'e-la kohòyo xi kaàn chrj'òòn ñijòn tjín-ne nga jngoò ijngoò k'a. ²⁵ Jàn k'a kits'iìn-na kjo'in nga tsajá-na xkajinchra jña xita; jngoò k'a tsibìnè-na ndajo xita nga mejèn-la sìik'en-na; jàn k'a kiskaajìin-ndáko-na chitso ya ijìin ndáchikon; jngoò nachrjein kò jngoò nitjen tsohótijnajñaà ijìin ndáchikon. ²⁶ Nita ñánda nga ojmeè, ta kjoxkón tjín kjit'aà-la. Tjín kjoxkón ya xajngá nandá ñánda nga otoa. Tjín kjoxkón ts'e xita chijé. Tjín kjoxkón it'aà

ts'e xita xinguiáa judío koa tjin it'aà ts'e xita xi mitsà xita judío. Tjin kjojkón ya ijin naxandá, koa ya i'nde it'aà xin ñanda tsjin xita. Tjin kjojkón ya ijin ndáchikon, koa ya ijin-la xita xi tsò nga xita-la Cristo ma tanga mitsà kixi kjoa. ²⁷ Kjin jchán xá kisinè-na xi 'nó tjin, sà k'oaá skanda mìkii ójnafè. Kisikjiaán kjinchrá. Sà k'oaá tsjin-na nandá xi ma 'yò, sà k'oaá skanda mìkii tsoókjeen, kisikjiaán 'nchán nga tsjin-na nikje xi ójnakjá.

²⁸ Mitsà tà jña kjoa koi xi komà'tian. Tjin isa xi k'eií xi isa 'nó tjin. Nachrjein nchijòn makájno-na kjoa xi tímat'in kóhotjín naxandá-la Cristo xi 'an sikinda. ²⁹ Tsà yá 'ndsee xi ma indaàjìn, tikoáá 'an, ma indaàjìn-ná. Tsà yá xi mejèn-la ótsji jé-la jngod xita xi k'eií, 'an ma jtike-ná. ³⁰ Tsà mochjeén nga tì yijo-na ndaà síkijna-na, jè ndaà síkijna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi mahindaàjñaà. ³¹ Jè Nainá xi Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jeya kàtijna nitá kjé-ne, tibeè-ne nga 'én kixíí xi tìchjà. ³² K'e nga tsohótijna ján naxandá Damasco, jè xita xi gobernador tijn nga jè kitsjaà-la xá jè xitaxá itjòn xi 'mì Aretas, kitsjaà-la okixi nga kisikinda xotjoa-la naxandá nga mejèn-la tsobà'ño-na. ³³ Tanga jña xita kisichját'aà-na nga kisikijnaya-na nisiyá, ikjoàn ya tsachrje-na ñanda tix'á chrjó ndajo xi tjíndi-la naxandá nga kiskinjén-t'aà-na skanda it'aà nangui. K'oaá s'ín komà-ne nga mìkii komà kitsobà'ño-na.

12

Pablo, kits'ù jngod-la nijña xi kixi kjoa

¹ Nímé xi sikijne nga ndaà síkijna yijo-na. Tanga mochjeén-né nga k'oa xán-nò kjoa xi tsakó-na Nainá k'e nga tsohóko-na, jè kjoa xi Nainá kisikichiya-na. ² Beèxkon-ná jngod xita xi fit'aà-la Cristo. Tjin-la te ñijòn nó nga kiiko Cristo skanda jè ngajmii xi ma-ne ján [ñanda tijn Nainá]. Mìkii be tsà k'oaá s'ín kiiko nga yijo, a xi tà inimaá kiiko. Jè Nainá tijn-la. ³ Tanga be-ná nga jè xita jè, kii. A yijo-né, o a tà inimaá kii, tà jngod Nainá tibeè. ⁴ Kii skanda ján i'nde ñanda ndaà jchán choòn ján ngajmii ñanda tijn Nainá. Kii'nchré 'én xi 'nó xkón tjin, xi nijngod xita koma s'enojmi-la. ⁵ Koni komà'tin xita jè, jè-né xi ok'in-la nga ndaà kijn. Tanga it'aà ts'an mìkii ok'in-na nga 'an ndaà síkijna yijo-na. Tajngod tsà jña kjoa xi mahindaàjñaà ndaà síkijna. ⁶ Tsà ndaà síkijna yijo-na [koni tjin kjoa xi 'an kijtsee ngajmii], mitsà 'én ská benojmiá, 'én kixíí chjà. Tanga majin-na nga ndaà síkijna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi kijtsee mé-ne nga nijngod xita isa 'nga síkijna-na ta ngatjì-la kjoa koi. Kos'ín kàtasikinda-na kó s'iaàn, kó s'ín chjà, kó kó s'ín tìsìjchá yijo-na.

⁷ Mé-ne nga mì 'an ndaà kótijna-na it'aà ts'e kjoa xi 'an tsakó-na Nainá xi jeya jchán tjin, kiskaat'aà jngod-na ch'in, k'oaá ngaya-la koni tsà na'yá nchajin yijo-na. Jè xita neíí kijtseètoòn-na nga kisikasén-na kjo'in. ⁸ Kò ján k'a bitsi'ba-la Na'èn-ná nga kàtjaàxìn-na kjo'in jè. ⁹ Tanga jè Nainá ta k'oaá tsò-na: “Jè kjondaà-na yaá tijnako-lè. Yaá okoaá yije nga'ño-na k'e nga tsjin-lè nga'ño.” K'oaá ma-ne jè kjoa xi mahindaàjñaà, jè xi ndaà síkijna-na yijo-na, mé-ne nga jè nga'ño-la Cristo kijnako-na. ¹⁰ Koií kjoa-la matsja-na k'e nga ma indaàjñaà. Tikoáá matsja-na k'e nga chja'on-ko-na xita, k'e nga mé tsojmì xi chija-na, k'e nga fitjingui kondra-na xita, k'e nga mé kjoa xi 'iín ma-na síkjaán it'aà ts'e Cristo. K'e nga ma indaàjñaà, k'eé isa ndaà s'e-la nga'ño inima-na [nga jè Cristo tsjá-na].

¹¹ An, k'oaá s'ín kichjà, koni s'ín chja xita 'én xi nímé chjí-la. Tanga jñò ki'nè-ná kjo'ño. Jñò xi tjinè-nò nga ndaà síkijna-ná. Nga 'an mitsà isa nangui tijn-la jña xita xi 'mì-là jñò nga isa 'nga títajna-la jña xita xi tsibíxáya-la Cristo; nas'ín 'an nímé chjí-na. ¹² K'e nga tsohótijnako-nò kis'e-na kjoatsejta nga tsakod-nò kjoaxkón xi okó chiba kò xi okó kjoa jeya-la Nainá kò nga'ño-la. Kjoa koi okó nga kixi kjoa nga 'an-ná xi tsibíxáya-na Cristo. ¹³ Jñò, mé xi isa nangui kisikítajna-nò koni jña naxandá-la Cristo xi k'eií? ¿A koií majti-nò nga mì jñò kisijti-nò k'e nga mé tsojmì xi kichját'aà-na? Tijchàat'aà-ná nga nímé kisijé-nò.

Kó kitsò Pablo nga jngod k'a tifikon jña xita Corinto

¹⁴ Jyee tijnandaà xi ma-ne ján k'a nga kjikon-nò. Táko k'oa's'ín s'iaàn, mitsà mé xi sijé-nò. Mitsà koi otsjia mé tsojmì xi tjin-nò; kjondaà tsajòn xi otsjia. Nga jña xita

jchínga t́jínè-la nga koiìtjò ton xi kochjeén-la ixti, mìtsà j́nà ixti t́jínè-la nga koiìtjò ton xi kochjeén-la xítà jchínga. ¹⁵ Matsjaá-na nga síkjèya yije mé xi t́jín-na, skanda tísikjè yijo-na kjoa ts'e iníma-nò. Nga ìsa ndaà matsjake-nò, j́nò, ¿a ìsaá chiba matsjacha-ná?

¹⁶ Kixí kjoa, 'an, nímé tsojmì xi kisíjé-nò. Tanga t́jín i'nga xítà xi tsò: “'Nó maña nga konachan-la xítà.” ¹⁷ Tanga, ¿mé xi kiskòdnachan-nò k'e nga kisikasén i'nga-nò xítà? ¹⁸ Tsibít'si'ba-la Tito nga kíikon-nò kò jè 'ndsè xi ìjngò. Jè Tito, ¿a kiskòdnacháan-nò? ¿A mìtsà ngásòn t́koi-ne kjohítsjeèn tjaàjìin-jen, t́kòá t́koi-ne ndiyá kixí tjaàya-jen?

¹⁹ ¿A k'oaá s'ín níkít'sjeèn nga yijo-najen tít'sanokjoàtji-jen? Majìn, tíbeè Nainá koi 'én xi tít'sanokjoà-jen nga Cristo tít'sajnakò-jen. J́nò ndí 'ndsè xi 'nó matsjake-nò, ngats'ìi kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò nga ìsa tse nga'nó kàtas'e-nò. ²⁰ Makájno-na tsà k'e nga kíjchokon-nò tsà mì k'oaá s'ín tít'sa'nè koni s'ín mejèn-na. Koa 'an tsà mì k'oa s'ín tít'sa'nè koni s'ín mejèn-nò j́nò. Koií makájno-na tsà koií nachrjein-la tít'sabixkàn-kjoò, tsà kjoaxítakòn t́jín-nò, tsà kjoajti t́jìin iníma-nò, tsà jò tsà jàn ya tít'sajna-là xinguiò, tsà 'én ndiso tít'sabìnè-là xinguiò, tsà xinguiò tít'sanokjoájno-lá, tsà 'nga takòn tít'sa'nè kò tsà mìkìi ndaà tít'sajnakoo xinguiò nga jngò ìjngò. ²¹ T́kòáá makájnoó-na k'e nga kíjchokon ìjngò k'a-nò tsà Nainá sìsobà-na nga nguixkòon j́nò. Tsà Nainá síkjindáya-na xi kjoa tsajòn nga kjìn ma-nò xi jye kjòt'seé binchaàtsjiod jé nga mìkìi níkájno jé-nò kjoa t́jé xi 'nè kò kjoa chíngui xi 'nè kò ngats'ìi kjoa ch'o xi 'nè.

13

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne.

¹ Jè xi ma-ne jàn k'a nga kíikon-nò. K'oaá s'ín t́chja Xojòn-la Nainá nga tsò: “K'e nga tsà jngò xítà mejèn-la kíindaàjìin jngò kjoa, jò kò tsà jàn xítà kochjeén xi koma tsjá 'én nga xkon kíjt'seè-ne kjoa xi komà mé-ne nga jcha-la, a kixí kjoa, o xi majìn-né.”

² K'oaá s'ín jye kixan kixi-nò k'e nga íjchòkon-nò xi ma-ne jò k'a, kò ì'ndeí nas'ín kjìin t́jnaa, k'oaá t́i xan ìjngò k'a-nò nga j́nà xi jé tsohòtsji nga sa ítjòn kò xi nchihòtsji jé skanda ì'ndeí, mìkìi kojno-la nga tsjaà-la kjo'ín nga jngò ìjngò. ³ 'An, k'oaá s'iaàn mé-nè nga jcha-nò, a kixí kjoa nga 'an sík'jeén-na Cristo nga chjajìin-nò 'én-la. Mìtsà indaàkjoa Cristo; t́jín-la nga'nó k'e nga síxájìin iníma-nò. ⁴ Kixí kjoa jè Cristo, k'oaá s'ín k'en-t'aà krò koni jngò xítà xi tsjìn-la nga'nó. Tanga ì'ndeí, nga'nó ts'e Nainá t́jnakon-ne. Ngajen, k'oaá tít'sín indaàkjoa tít'sajna-jen koni s'ín komàt'in Cristo, tanga nga'nó ts'e Nainá kítsajnakon-najen koni Cristo mé-ne nga koma síxá-nòjen.

⁵ J́nò, chít'aà iníma-nò, tsà kixí kjoa nga ndaà mokjeíin-nò it'aà ts'e Nainá. Ndaà chít'aà iníma-nò xi t́jñò-nò. ¿A mìtsà t́jìin-nò nga Cristo t́jnajìin iníma-nò? Tà jngò-la tsà mìkìi tsatojiodn koni s'ín kichít'aà-nò. ⁶ Tanga 'an, majngò takoàn nga jchaá it'aà tsajen, ngajen tsatojìin yije-nájèn koni s'ín kichít'aà-najen. ⁷ Koií kjoa-la bít'si'ba-lajen Nainá nga nímé jé kíinchátsjiod. Tanga mìtsà koi-ne nga jcha-najen nga ndaà bitjo-jen k'e nga chít'aà-najen. Jè-né nga síkít'sòn j́nò kjoa xi ndaà t́jín, nas'ín k'oaá s'ín kàta'ya-la it'aà tsajen koni tsà mìkìi chíkjoa-najen kjoa xi otojìin-jen. ⁸ Mìkìi koma kondra kítsajna-lajen xítà xi síkít'sòn kjoakixi-la Nainá. Tà saá k'oi-lajen nga'nó. ⁹ Matsja-najen k'e nga j́nò t́jín-nò nga'nó, nas'ín ngajen ma indaàjìin-jen. K'oaá ma-ne nga bít'si'ba-lajen Nainá, mé-ne j́nò nímé kjohítsjeèn chijat'aà-nò. ¹⁰ Tíkjiì-nò xojon jè k'e nga tákó kjìin t́jnaa-ìsa, mé-ne k'e nga kíjchokon-nò mì t́i k'oaá s'ín 'nó kichjako-nò koni s'ín t́jín kjotíxoma xi kitsjaà-na Nainá. Nga Nainá mìtsà koi xá kitsjaà-na kjotíxoma nga 'an síkít'són-jìin-nò, jè-né nga ìsa kixí kítsajnakoo 'én xi mokjeíin-nò.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xítà Corinto

¹¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, jè xi fehet'aà-ne, tsja t'è-la iníma-nò; kixí tít'sajna; títjetakòn xinguiò; tà jngò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, 'nchán tít'sajnakoo xinguiò. Nainá xi t́jín-la kjoa 'nchán kò xi t́jín-la kjoatjòcha kàtìjnakò-nò. ¹² Nga nguì koo iníma-nò t́ixat'aà xinguiò nga jngò ìjngò. ¹³ Ngats'ìi xítà-la Nainá xi ì tít'sajnakò-na síhixat'aà-nò.

¹⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná, kò kjoatjòcha-la Nainá, kò Inima Tsjeè-la Nainá kàtijnakò-nò ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

¹⁻² Jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján nangui Galacia, títsajnaà hixot'aà-nòjen 'an xi 'mì-na Pablo, kò ngats'i xita-la Cristo xi i títsajnakò-na. Jè xá ítjòn xi 'an tíjn-na, mìtsà ít'aà ts'e xita isò'nde kitjoé-na kò mìtsà taxki xita tsibít'aà-na. Jè sobà Jesucristo kò Nainá tsibíxáya-na, jè xi Nà'èn 'mì-lá xi jè kisikjaáya-la Jesús ít'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Jè Nà'èn-ná xi Nainá kò Nà'èn Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò. ⁴ Jñò, jyeé tíjiiin-nò nga jè Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná, mé-ne nga kochrjekàjiiin-ná jña kjoach'o xi tíjn i isò'nde. Jesucristo, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nà'èn-ná xi Nainá. ⁵ Jeya kàtijna Nainá nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaá s'ín kàtama.

Tsjin ijngod-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíí tsò

⁶ 'An, tà maxkón-na nga jñò, ta nitoón chinchat'aaxìn-là Nainá nga kj'eíí 'én tsanguit'aà-là kò kijnei takòn Nainá xi xó kiichja-nò mé-ne nga ít'aà ts'e kjondaà-la Cristo sijchá yijo-nò. ⁷ Tanga tsjin ijngod-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíí tsò. Tanga tíjn i'nga xita xi binchá ská-nò xi mejèn-la sijkatjija-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁸ Tanga tsà tíjn xita xi kj'eíí tsò 'én xi okóya xi mì k'oaá tsò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin benojmí-jen, kàtatsjá-la kjo'in Nainá, nas'ín ti 'an-na, o nas'ín jngod àkjale xi ngajmii nchrobá-ne kàtatsjá-najen kjo'in. ⁹ Koni s'ín ki'mì-nòjen nga sa ítjòn, tákó k'oaá s'ín tixan ijngod k'a-nò: Tsà yá xi kj'eíí tsò 'én xi benojmí-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi jye kichjoétjò, Nainá kàtatsjá-la kjo'in.

Mé kjoa xi komàt'in Pablo nga ít'aà ts'e Cristo kisixáya-la

¹⁰ 'An, mìtsà kjondaà-la xita otsjia, kjondaà-la Nainá otsjia. Mìtsà koíí otsjia nga ndaà kótijna nga nguixkòn xita. Tsà kòs'ín s'iaàn, mì-là tsà kixi kjoa nga chí'nda-la Cristo ma.

¹¹ Jñò 'ndsee kò tichjaá, k'oaá s'ín kàtasiijiiin-nò; jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an benojmiá, mìtsà kjohítsjeèn-la xi taxki xita. ¹² Mìtsà ít'aà ts'e xi taxki xita komà-na kò nga kjòchiya-na 'én koi; jè sobà Jesucristo kisihiseèn-na nga tsakóya-na.

¹³ Jñò, jyeé kina'ya kó kis'iaàn nga tisa ítjòn, k'e nga ya kùt'aà-la kjotíxoma-la xita judío. 'An, tsangatjingui-la jña xita naxandá-la Cristo nga kòjtikeé; mejèn-na nga kàtachija. ¹⁴ Koni s'ín tíjn kjotíxoma-la jña xita judío, kjin jchán xita naxandá-na xi taña jchínga-jen, kisikítsajna tjingua nga 'an, isa 'nó ndaà kisikitasoàn koni s'ín tíjn xkósòn xi tíjn-la xita jchínga-na. ¹⁵ Tanga Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga 'an jaajiiin-na k'e nga tákó ya tijnaya'ma indso'ba nea-na, nga nguì tà kòó kjondaà-la nga 'an kiichja-na; ¹⁶ kò kisikatsejèn-na Ki'ndí-la mé-ne koma kichjàyajiin-la 'én ndaà-la jña xi mìtsà xita judío. Mìtsà yá xi kiskònangui-la xi taxki xita; ¹⁷ kò mìtsà ya kiaà ján naxandá Jerusalén nanda títsajna jña xita xi isa kjòtseé tsibíxáya-la Cristo koni 'an. Tà saá ya kiaà i'nde Arabia; xi komà iskan-ne inchrobà ijngod k'a-na ya naxandá Damasco.

¹⁸ K'e nga jye tsato jàn nó, skanda k'eé kiaà ján Jerusalén nga mejèn-na skoexkoan Cefas [xi tikoá Pedro 'mì]; chrj'òòn nachrjein tsohótijna ya ni'ya-la. ¹⁹ Xita xi kisixáya-la, mìtsà yá xi kijtseèxkoan xi kj'eíí, ta jè tajngod Jacobo xi 'ndse ma Nà'èn-ná. ²⁰ Jña 'én koi xi 'an tìsikásén-nò, nguì 'én kixi-né, tibeè Nainá, mìtsà 'én ndiso.

²¹ K'e nga jye komà iskan, kiaà ján nangui Siria kò ya nangui Cilicia. ²² Tanga jña nachrjein koi, kj'eé kì beèxkon-na jña xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya nangui Judea. ²³ Tà k'oaá tsò 'én xi ki'nchré: "Jè xi kiitjingui kondra-ná nga sa kjòtseé, i'nde, 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, jè 'én xi mejèn-la kisichja nga sa ítjòn." ²⁴ Jña xita koi, jeya kisikijna Nainá nga jye jahatjija-na.

2

¹ K'e nga jye komà iskan nga jye ijchò te ñijòn nó, kiaà ijngòd k'a ján Jerusalén ko Bernabé; tikoá kiikoáa jè Tito. ² Koií kiì-nà nga Nainá k'oas'ín kisikichiya-nà nga tjínè-nà nga kjián. Jñà xita xi xá 'nga tjín-la ya naxandá-la Cristo it'aà xìn tsibenojmí-la kó tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya-la jñà xi mìtsà xita judío. Majìn-na nga jñà xita koi kító-na nga nimé chjí-la xá xi 'an tìs'iaàn ko xi jye kis'iaàn. ³ Jè Tito nas'ín xita griego nga ya tjiko-na, mìtsà yá xi kjo'ño kis'iin-la nga kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁴ Tanga tjín i'nga xita ndiso xi jahas'en-jiin chijé nga tsò nga tikoá jè Cristo fit'aà-la; ta jè xi mejèn-la nga kotsejèn chijé kós'ín titsa'né jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús nga jye titsajndiaá kjoa ts'e kjo'tíxoma xi kitjoé-la Moisés, ko mejèn-la nga kjo'ño s'iin-ná nga sikitasoán kjo'tíxoma. ⁵ Tanga ngajen ni itsé kinis'in-lajen mé-ne nga jè kjoa kixi xi ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, yaá kàtijnajiin-nò nga kjit'aà nachrjein.

⁶ Jñà xita xi xá 'nga tjín-la nimé kjoa xitse kitsjaà-isa-na koni tsò 'én xi 'an okòdya. Tanga mìtsà 'an tjín-na kinda tsà xita ítjòn-né ko tsà majìn. Nga Nainá mìtsà faájiin xita yá-ne xi títajna ítjòn ko yá-ne xi títajna tjingui. ⁷ Ta saá kòkjeiín-la nga jè sobà Nainá kitsjaà-na xá nga 'an kichjajajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío xi mikì tjít'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Ko jè Pedro kitjoé-la xá nga jè kiichjayajiin-la jñà xi ngui xita judío xi tjít'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁸ Nainá, koni kisiko Pedro nga jè tsibíxáya-la nga kiichjayajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi ngui xita judío, 'an, k'oaá tì kisiko-na nga 'aán tsibíxáya-na nga kichjajajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío.

⁹ Jacobo, Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] ko Juan, xi kos'ín beèxkón xita nga jñà títajna ítjòn ya naxandá-la Cristo, kijtseè nga Nainá kitsjaà-na kjondaà koi. Kjøjngòd ikon, ikoàn kitsjaà-najen tsja, 'an ko Bernabé, mé-ne nga ki'ya-la nga ta jngoo xá titsa'nè-jen. Ndaà kisaseèn-la nga tsanguì nìxá-lajen jñà xi mìtsà xita judío, koá jñà, kisixáko jñà xi ngui xita judío. ¹⁰ Tà koií kjoa xi kisijé-najen nga kochját'aà-la xita ima. Jñà kjoa koi, tikoáá 'an, jyeé kos'ín tibìnè-la yijo-nà nga k'oa tìs'iaàn.

Mé-ne tshóhótko-ne Pedro jè Pablo ján naxandá Antioquía

¹¹ Jngòd k'a k'e nga jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] j'ì i naxandá Antioquía, tsakatíkoá nga nguixkon xita k'e nga kijtseè nga mikì ndaà tjín kjoa xi tís'ín. ¹² K'e nga sa ítjòn, yaá tsakjèn-ko jñà xita-la Cristo xi mìtsà xita judío. Nga komà iskan, k'e nga j'ì xita judío xi tikoá mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, xita xi ts'e Jacobo, k'eé mì tì kiì ya tsakjèn-ko-ne; tsasit'aàxìn-né nga majìn-la nga ch'o kijnako jñà xita koi nga kjo'ño mejèn-la nga sit'aà chiba-la jñà xi mìtsà xita judío. ¹³ Tikoáá jñà xita judío xi i'nga xi mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'oaá ti kis'iin koni jè Pedro nga kisís'in-la kjoa xi jò isén tjín-la, skanda jè Bernabé k'oaá ti kis'iin. ¹⁴ 'An, k'e nga kijtseè nga mì k'oaá s'ín nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjoa kixi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá kixan-la jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] nga nguixkon ngats'ì xita: “Ngaji nga xita judío 'mì-lè, k'oaá s'ín tìnjíhí yijo-lè koni tsà mìtsà xita judío. ¿Mé-ne kjo'ño 'nè-la jñà xi mìtsà xita judío nga k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la koni tsà ngui xita judío?”

¹⁵ Nas'ín kixi kjoa nga tje-la xita judío 'mì-ná nga mì yaá kits'iin-jiin-lá jñà xi mìtsà xita judío xi xita jé 'mì-lá, ¹⁶ tanga 'ya-ná nga jñà xita, mìtsà kixi kítajna nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga síkitasòn Kjo'tíxoma xi kitjoé-la Moisés; ta jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà, jyeé kòkjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, ko jè Nainá kixi síkijna-ná koi kjoa-la nga jye ya kòkjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, mìtsà koií kjoa-la nga nikitasoán kjo'tíxoma. Nijngòd xita xi kixi kijná nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga síkitasòn Kjo'tíxoma.

¹⁷ 'I'ndeí k'oaá s'ín chiñá-lá nga kixi kítajnaá ya nguixkon Nainá ta koií kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, [mìtsà koi-ne nga kjo'tíxoma titsanikitasoán]. K'oaá ma-ne nga xita jé t'í-mì-ná [koni jñà xi mìtsà xita judío]. Tanga, ¿a tsò-ne kjoa nga jè Cristo bí't'in-ná nga binchaàtsjiaá jé? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. ¹⁸ Tsà jè kjo'tíxoma xi 'an

tsachrjekànguia nga sa ítjòn, kò tsà ìjngòò k'a sikitasoàn, jé tihotsjià. ¹⁹ Jè kjotíxoma xi kitjoé-là Moisés, jè kisik'en-na. Ì'ndeí tijnandeíí-ná kjoa ts'e kjotíxoma mé-ne ma kótijnakon-na nga sikitason-là Nainá. ²⁰ K'e nga k'en-t'aà krò Cristo, 'an, tikoáá ya k'en-t'aàkoá. Kò mìtsà tì'an-na xi tijnakoan, jè Cristo xi tijnajiìn inìma-na. Ì'ndeí, koí tijnakon-na nga jè Ki'ndí-là Nainá ma'ñót'aà takoàn nga 'ñó kjòtsjakeè-na skanda jè kitsjaà kjotjò yijo-là nga k'en ngajo-na. ²¹ Majìn-na nga ochrjekànguia kjondaà-là Nainá. Tsà it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-là Moisés, kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá, mì-la mé chjí-là nga k'en Cristo.

3

Mé xi chjí-là, a jè kjotíxoma xi kitjoé-là Moisés, o xi jè-né nga mokjeiín-ná it'aà Cristo

¹ Jñò xi nangui Galacia tsajòn, mé ta tòndò-nò! ¿Yá xi kiskoònachan-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò koni s'ín nga nguì ndaà tsibènojmiya-nòjen nga jè Jesucristo yaá k'en-t'aà krò xi kjondaà tsajòn? ² Tà koí kjoa kjònanguì-nò: ¿A koí kjoa-là nga kinikitasòn kjotíxoma nga kitjoé-nò Inìma Tsjeè-là Nainá, o xi koí-né nga mokjeiín-nò 'én-là Nainá koni s'ín kina'ya? ³ Jñò, nga sa ítjòn, tsibits'iako-nò kjohítsjeèn-là Inìma Tsjeè-là Nainá; kò ì'ndeí, mejèn-nò nga tà kjohítsjeèn-là xítà sikjehet'aà-nò. ¿Mé ta tòndò-nò! ⁴ Jñò, tseé kjo'in tsatojioòn nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-là Nainá. ¿A tà kjotjò-ne nga tse kjo'in tsatojioòn? Majìn, mì-la kù ndaà tjin. ⁵ K'e nga Nainá kitsjaà-nò Inìma Tsjeè-là kò kis'iìn kjo'xkón xi ndaà tjin jjiìn naxandá tsajòn, ¿mé-ne k'oas'ín kis'iìn-ne? ¿A koi-né nga ndaà kinikitasòn kjotíxoma? Majìn, koí-né nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-là Nainá.

Nainá, mé-ne xítà kixi kijtseè takòn-ne Abraham

⁶ Koni jè xítà jchínga-ná xi ki'mì Abraham kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá; k'oaá komà-ne nga xítà kixi kitsò-là Nainá. ⁷ Jñò, k'oaá s'ín ndaà kàtasijiìn-nò: Jñà xi mokjeiín-là, jñà-né xi tje-là Abraham. ⁸ Nga tisa kjòtseé, jyeé k'oas'ín kitsjaà 'én Nainá koni s'ín tíchja Xojon-là nga síkixi-né jñà xi mìtsà xítà judío k'e nga mokjeiín-là it'aà ts'e. Yaá tíchja ñánda jè Nainá tjen kitsjaà ítjòn-là Abraham jñà 'én ndaà-là xi tsò: “Ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde, it'aà tsijií kochikon-t'in.” ⁹ K'oaá ma-ne nga ngats'iì xítà xi mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá ngàsòn kochikon-t'in kò Abraham nga jè Abraham kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Ngats'iì xítà xi jè ma'ñót'aà takòn koni s'ín nchisikitasòn kjotíxoma, kjo'iìn tjinè-là, nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà sikitason ngats'iì kjoa xi ya tjit'aà. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Kàtasinè-là kjo'in jè xi mì kixi síkitasòn ngats'iì kjoa xi tjit'aà jè xojon ts'e kjotíxoma.” ¹¹ Okixi-né nga nijngòò xítà xi kixi kijná nga nguixkon Nainá nga kjotíxoma sikitason. Nga jè 'én-là Nainá tsò-né: “Jè xi xítà kixi, jè kjoa xi mokjeiín-là kijnakon-ne.” ¹² Jñà xítà xi kjotíxoma sikitason mìtsà Nainá ma'ñót'aà ikon. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò: “Xítà xi kjotíxoma sikitason, k'oaá s'ín tjinè-là nga k'oas'ín sijnchá yijo-là koni tsò kjotíxoma.”

¹³ Jè Cristo tsibíchjítjì-ná kjo'in xi ya titsajnajñaá nga kjotíxoma titsanikitasoán nga jè kisikjeiín kjo'in xi jé tsaján; nga k'oaá s'ín tíchja xojon nga tsò: “Kjo'iìn sinè-là ngats'iì xi krò sit'aà.” ¹⁴ Jè Cristo, koí okis'iìn-ne mé-ne nga jñà kjoa machikon-t'in xi kitjoé-là Abraham tikoá tjoé yije-là ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde nga jñà kjoa machikon-t'in, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e Cristo mé-ne nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná, tjoé-ná Inìma Tsjeè-là Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga tsjá-ná.

Nga'ñó xi tjin-là 'én-là Nainá koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham

¹⁵ Jñò 'ndsè kò tichjaá, kènojmi jngòò-nò kjotíxoma xi ts'e isò'nde. K'e nga sindaajiìn jngòò kjoa nga xojon tjámiì'nga, nga jye ma firma kò sasén-là sello, mì tì kù koma kits'ón-ya-ne koni s'ín sindaajiìn, tikoáá mì tì kù koma sùt'aàsòn-isa-là 'én xi kjeíí tsò koni s'ín jye kasindaajiìn. ¹⁶ K'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá jè Abraham kò jè xítà tje-là. Jè Xojon-là Nainá mìtsà tsò “jñà xítà tje-là”, ta tsò-né: “jè tje-lè.” Nga mìtsà kjin ma tje-là Abraham xi kitjoé-là koni tsò 'én xi kitsjaà-là Nainá, ta jngòò ma-ne. Nga jè tíhoxkit'aà Cristo. ¹⁷ Jè kjoa xi tibenojmiá, kiís'ín tjin: Nainá kò Abraham tsibíndaajiìn jngòò kjoa,

ikjoàn kisikixiya [koni ma k'e nga jye ma firma]. K'e nga jye tsato ñijòn sìndò kò katé nó, j'ì k'jotíxoma ts'e Moisés; tanga jè k'jotíxoma mìkìi ma síkìts'òña jè k'joa xi jye kisindaàjìin kò mìkìi ma kitjongui xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. ¹⁸ Jè Nainá k'e nga tsjá-ná k'jondaà-la, mìtsà koi k'joa-la nga ñikitasoán k'jotíxoma, koi-né nga jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. Nga Nainá, tà k'jotjò kitsjaà-la k'jondaà Abraham nga jyeé k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba.

Mé xá xi t'jín-la k'jotíxoma

¹⁹ Tanga jè k'jotíxoma, ¿mé xá kitjei-ne? Koi k'oas'ín kitjei-ne koi k'joa-la nga ch'o nchis'ín xita. K'oaá s'ín kisijna skanda k'e nga j'ì tje-la Abraham xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba. Jè k'jotíxoma, j'ña àkjale j'ìkò kò jè Moisés tsasijnajiin osen nga kisikatoya 'én kò k'ichjatjì xita nguixkòn Nainá. ²⁰ K'e nga jngòò xita osijnajiin osen, mìtsà ta jngòò xita fit'aà-la, fit'aà-la ngajò. Tanga jè Nainá ta jè tajngòò kitsjaà-la 'én Abraham.

²¹ Nainá, k'e nga kitsjaà k'jotíxoma, mìtsà kondra k'ì-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Abraham. Tsà jè-la-ne k'jotíxoma ma-la síkìtsajnakon xita, maá-la kixi k'ítsajna xita nga k'jotíxoma síkitasòn. ²² Tanga jè Xojon-la Nainá, k'oaá tsò nga ngats'ì xita saá jé t'ítsajnajìin. K'oaá ma-ne nga j'ña xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesucristo, tjoé-la k'joabinachon xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-la j'ña xita nga mokjeiín-la.

²³ K'e nga t'ikj'eè f'ì jè k'joa xi mokjeiín-ná, jè k'jotíxoma kitsobà'ño-ná koni tsà ndayá tsibìtsajna'ya-ná skanda jè n'achrjein k'e nga ki'ya-la jè k'joa xi mokjeiín-ná. ²⁴ Kò jè k'jotíxoma kisikinda-ná koni s'ín makinda j'ña ixti, skanda k'e nga j'ì Cristo, mé-ne k'e nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, kixi k'ítsajnaá nga nguixkòn Nainá. ²⁵ I'ndeì nga jye j'ì k'joa xi mokjeiín-ná, mì tì yaá t'ítsajna'ño-ná it'aà ts'e k'jotíxoma.

²⁶ J'ño, ngats'iod, saá ixti-la Nainá maá koi k'joa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ²⁷ K'e nga ya t'ítsajnakjòòkòo Cristo nga komà bautizar, k'eé jahatj'ya-nò koni jngòò xita xi sík'atj'ya nikje-la. Jè sobá Cristo xi komà nikje xitse-nò. ²⁸ Mì tì k'ì mochjeén-ne nga t'ájìin xita yá-né xi xita judío kò yá-né xi mìtsà xita judío, yá xi ch'ìnda'ño t'ítsajna kò yá xi t'ítsajnadeí, yá-né xi x'ìn kò yá-né xi ch'jóón. Ngats'iod ta jngòò yijo ma-nò nga ya t'ítsajnakjòòkòo Cristo Jesús. ²⁹ J'ño, nga xita-la Cristo ma, kixi k'joa nga tje-la Abraham ma, t'ikoa tjoé-nò k'jotjò koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham.

4

¹ T'ikoaá k'ènojímì jngòò-nò k'jotíxoma: Jngòò ti, k'e nga tákò itsé kji, k'oaá ngaya-la koni tsà ch'ìnda t'ijna nga k'j'eè tsà jè be mé tsojmì xi t'jín-la na'èn-la nas'ín k'e nga koma iskan jè tjoé-la tsojmì xi t'jín. ² Nga xitaá síkinda skanda k'e nga majchínga, kò t'jín xita xi síkinda j'ña tsojmì-la skanda k'e nga k'ichóya n'achrjein-la koni s'ín tsibíjna ch'ìba na'èn-la. ³ J'ña xi xita 'mì-ná, k'oaá t'ís'ín komàt'iaán koni mat'in j'ña ixti k'e nga t'ikj'eè mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo nga j'ña k'jotíxoma xi t'jín isò'nde 'ño tsatíxoma-ná koni s'ín mat'in j'ña xi ch'ìnda t'ítsajna'ño nga mìkìi t'j'nde-la nga k'ítsajnadeí. ⁴ Tanga k'e nga k'ichóya n'achrjein koni s'ín t'jindaà-la Nainá, jè Nainá kisikasén ki'ndí-la i it'aà nangui; kò it'aà ts'e ch'jóón kits'iin koni s'ín ts'iin xi taxkì xita isò'nde. Kò yaá k'jòch'ájìin k'jotíxoma ts'e xita judío. ⁵ K'oaá kis'iin Nainá, mé-ne nga jè Jesucristo sík'ítsajnadeí j'ña xita xi ya t'ítsajnajìin-'ño k'jotíxoma kò mé-ne nga ngàsòn skoétjò-ná Nainá nga ixti-la komaá.

⁶ Koi k'joa-la nga jye ixti-la maá, Nainá kisikasén Iníma Tsjeè-la xi ts'e Ki'ndí-la ya ijiin iníma-ná. K'e nga nokjoát'aà-lá Nainá, k'oaá tsò Iníma Tsjeè-la: “Ndí apa”, tsò-né. ⁷ K'oaá ma-ne nga i'ndeì mìtsà tì xita ch'ìnda t'ítsajnaá; jyeé ixti-la Nainá 'mì-ná; kò t'ikoaá tsjá-ná Nainá ngats'ì k'jotjò xi j'ña tjoé-ná nga ixti-la 'mì-ná.

Mé-ne síkájno-ne Pablo it'aà ts'e xita Galacia xi mokjeiín-la 'én-la Nainá

⁸ J'ño k'e nga sa k'jòtseé, k'e nga t'ikj'eè yaxkon xi nguì jè sobá Nainá, ch'ìnda'ño tsitsajnaá nga k'j'ño-né nga j'ña tsanguit'aà-là xi mìtsà kixi k'joa nga Nainá. ⁹ Tanga i'ndeì nga jye yaxkòon xi nguì jè sobá Nainá, (tanga xi nguì kixi k'joa, jè Nainá xi jye ndaà beèkxon-nò), ¿mé-ne k'oas'ín ník'itsjeèn-nò nga j'ña onguít'aà i'ngòò k'a-la j'ña k'jotíxoma

ima xi tjin-nò, jè xi tsjin-la nga'ño, kò xi nimé chji-la? ¿A mejèn-nò nga ya siikítsajna'ño ijngod k'a-nò? ¹⁰ Jñò, tákó 'ño yaxkón nàchrjein ts'e s'eí, ts'e sá, kò ts'e nó. ¹¹ 'An, makájno-na jè xá xi kis'iaàn nga kisixájiin-nò tsà tà kjotjò-ne.

¹² 'An nga jye tsohósijnat'aaxìn-la jè kjotíxoma, tikoáá yaá kisingásòn-kò-nò, nga jñò, mìkiì tjiin-nò it'aà ts'e kjotíxoma. I'ndeì k'oaá s'ín tìsijé-nò nga tìnchat'aaxìn-la kjotíxoma koni 'an jyeé tsohósijnat'aaxìn-la. Nga sa ítjòn nimé kjoa tjin xi ch'o kinikò-ná. ¹³ Jyeé tjiin-nò k'e nga sa kiaà ítjoàn nga kichjàyajiin-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, koií kjoa-la nga ch'in tjin-la yijo-na. ¹⁴ Jñò, mìkiì kinachrjengui-ná ni mìtsà xìn kinikíjna-ná, nas'ín kjoa tsohótsji-nò nga ch'in tjin-la yijo-na. Tà saá kichjoétjò-ná koni jngod àkjale-la Nainá, koni tsà jè sobà Cristo Jesús. ¹⁵ Nga sa ítjòn, 'ño tsja tjin-nò! I'ndeì, ¿mé xi komà-nò? K'oaá xan-nò, skanda jñà xkòòn mejèn kinachrje nga 'an kits'i-ná. ¹⁶ I'ndeì, ¿a kondraá kótijnakò-nò, tà koií kjoa-la nga 'én kixi benojmí-nò?

¹⁷ Jñà xita [xi mejèn-la nga kjotíxoma sikitasòn], 'ño bínè-la yijo-la it'aà tsajòn, tanga mìkiì ndaà tjin kjohítsjeèn-la. Tà jè xi mejèn-la nga kochrjet'aaxìn-nò it'aà tsajen mé-ne nga jñà konguít'aà-là. ¹⁸ Jñò, ndaà tjin k'e nga 'ño bínè-la yijo-nò it'aà ts'e kjoa xi mejèn-nò tsà ndaà tjin kjohítsjeèn-nò kò tsà kjit'aà nàchrjein k'oas'ín s'een, mìtsà tà k'e nga 'an tijnakò-nò. ¹⁹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, 'an, k'oaá s'ín tímat'ian koni jngod chjoón xi ki'ndí tí'beé; tseé kjo'in tìsikjiaán xi kjoa tsajòn. Jè kjo'in xi tìsikjiaán skanda k'ée-la kjoehet'aà k'e nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni Cristo. ²⁰ Mejèn-na nga ya kótijnakò-nò jè hora jè, mé-ne nga kj'eí tsò 'én xi kichjàkò-nò. Jyeé mì tì kiì be-na kós'ín sikítsjeèn it'aà tsajòn.

Kó tsòya-ne it'aà ts'e chjoón Agar kò Sara

²¹ Jñò xi mejèn-nò nga kjotíxoma sikitasòn, ¿a k'èè na'yà-là kó tsò 'én xi tjit'aà kjotíxoma-la Moisés? ²² K'oaá tsò nga jè Abraham, jò komà ixti-la, jngod ts'e chjoón chi'nda-la; jè xi ijngod, ts'ée xi ngui chjoón-la xi mìtsà chi'nda tijná. ²³ Jè ki'ndí-la xi chjoón chi'nda k'oaá s'ín kits'iin koni s'ín ts'iin ngats'i ndí ixti. Tanga jè ts'e xi ngui chjoón-la xi mìtsà chi'nda tijná, k'oaá s'ín kits'iin nga tsitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá Abraham. ²⁴ Kjoa ts'e íchjín koi, k'oaá ngaya-la koni jñà kjoa xi jò tsibíndaajiin Nainá. Jè chjoón Agar, jè ngaya-la kjoa xi kisindaajiin ya nindoò Sinaí k'e nga kitjoé-la kjotíxoma Moisés. Ngats'i xita tje-la chi'ndaá tsibítsajna. ²⁵ Jè chjoón Agar, jè ngaya-la nindoò Sinaí xi síjna ján Arabia, kò nàchrjein i'ndeì jè mangásòn-kò naxandá Jerusalén, nga jñà xita-la chi'nda'ño títsajna nga tákó kjotíxoma sí'sin-la. ²⁶ Tanga jè Jerusalén xi kijna ngajmì, tijnandeí-né kò yaá nokjoá-ná ya naxandá jè; k'oaá ngaya-la koni tsà nea-ná ma. ²⁷ K'oaá tsò Xojon-la Nainá nga tsò:

Kàtatsja-lè ngaji xi chjoón 'ndi 'mì-lè nga tsjin-lè ixti.

'Nó chihindáyi nga kò kjotsja-lè nga mìkiì 'yi kós'ín ma nga ts'iin ixti.

Nga jè chjoón xi kijnei takòn,

isáa kjin koma ixti-la mì k'oa-ne jè xi tjin-la x'in.

²⁸ Isaac k'oaá s'ín kits'iin koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jñò tikoáá ixti-laá maá xita jchínga-la Isaac koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ²⁹ Jè ki'ndí xi tà k'oas'ín kits'iin koni ts'iin yije xita isò'nde, kùtjngui kondra-la jè xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá kits'iin-ne. Koni s'ín komà jñà nàchrjein koi, tákó k'oaá s'ín ma skanda nàchrjein i'ndeì. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò Xojon-la Nainá? K'oaá tsò: “Tiyótjngui-la jè chjoón chi'nda kò ki'ndí-la; nga jè ki'ndí-la nimé kjotjò tjoé-la, tà jè tjoé-la kjotjò jè ki'ndí-la xi mìtsà chjoón chi'nda.”

³¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tjin, jñá mìtsà ixti-la chjoón chi'nda maá, jñá-ná xi ixti-la chjoón xi mìtsà chi'nda tijná.

¹Jè Cristo, jngòò k'aá kisikítsajnanndeí-ná it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; k'oaá ma-ne jñò 'nó kixi títsajna koni s'ín kisikítsajnanndeí-nò Jesucristo. Kì tì yà onguít'aà-la kjoa ts'e kjotíxoma xi kitsobà'nó-nò skanda kjòtseé.

²'An sobá-ná xi 'mì-na Pablo, tiná'ya-ná koni xan-nò: tsà sít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, mì tì mé kjondaà sàkò-nò it'aà ts'e Cristo. ³Ijngòò k'a koxan-nò, nita yá xita-ne xi sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, kjo'nó tjinè-la nga sikkitasòn yije koni tsò 'én xi tjit'aà xojon ts'e kjotíxoma. ⁴Jñò xi k'oas'ín mejèn-nò nga it'aà ts'e kjotíxoma kixi kitsajnaà nga nguixkon Nainá, jyeé chinchat'aaxìn-là Cristo, jyeé chinchat'aaxìn-là kjondaà xi tsjá kjotjò-ná Nainá. ⁵Tanga ngajen, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá títsachiñá-lajen nga kixi kitsajna-jen nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Cristo. ⁶Nga it'aà ts'e Cristo Jesús, mì tì mé chjí-la yá-ne xi tjit'aà chiba-la kò yá-ne xi tsjìn-la chiba kjoa ts'e circuncisión. Jè xi chjí-la nga 'ya-la koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, nga tjin-ná kjotsjacha.

⁷Jñò, k'e nga sa ítjòn, ndaà títahonguikoo kjohítsjeèn-nò. ¿Yá xi tsatekjáya-nò nga mì tì kii nikitason-nò xi kjoa kixi? ⁸Jè kjohítsjeèn jè, mìtsà yà nchrobá-ne ts'e Nainá xi xó kiihja-nò. ⁹Tikindaa yijo-nò; nga k'oaá tsò jngòò 'én: “Nas'ín itsé-ne na'yo san xi sijiin na'yo inchrajín, sísan yije-né nas'ín tse ma-ne na'yo.” ¹⁰Jè Nainá ot'aà takoàn it'aà tsajòn nga mìtsà kj'eíí s'ín sikítsjeèn. Jè Nainá tsjá-la kjo'in nita yá xita-ne xi mejèn-la sikits'ón-jiiin-nò.

¹¹Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nga mì k'oaá s'ín tihokòya nga sít'aà chiba-la xita kjoa ts'e circuncisión, koií kjoa-la nga fitjingui kondra-na jña xita. Tanga tsà mì k'oas'ín okòya, mì-la kii kjitjingui kondra-na, mì-la tì kii kojitikeè-ne 'én xi chjáva it'aà ts'e krò-la Cristo. ¹²Jña xita xi mejèn-la sikits'ón-jiiin-nò, kii tà bít'aà chiba-la yijo-la, ta saà jngòò k'a kàtatet'aà yijo-la.

¹³Jñò 'ndseé kò tichjaá, k'oaá s'ín kiihja-nò Nainá nga kitsajnanndeí-nó it'aà ts'e kjotíxoma. Tanga i'ndeí nga títajnanndeí-nó, kii ch'o 'nè koni s'ín mejèn-la yijo-nò. Mochjeén-né nga tísikòò xinguiòò, kàtas'e-nò kjotjòcha nga ijngòò ijngòò-nò. ¹⁴Nga ngats'iì kjotíxoma, yaá majngòò yije jè xi tsò: “Títsjachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.” ¹⁵Tsà tijnò títasbixkàn-kò-nò xinguiòò koni s'ín nañá, t'een kindá yijo-nò nga mì tijnò sikjehesòn-nò xita xinguiòò.

Kjoach'o xi síjé yijo-ná

¹⁶K'oaá xan-nò: Tjii'nde-là yijo-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtakó-nò ndiyá mé-ne nga mì koi kjoa sikkitasòn kjoach'o xi síjé yijo-nò. ¹⁷Jña kjoach'o xi síjé yijo-ná kondraá fi-la jè Inima Tsjeè-la Nainá, kò jè kjoa xi mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá kondraá fi-la jè xi mejèn-la yijo-ná. Jña kjoa koi kondraá títsajna-la xíkjín. K'oaá ma-ne nga jñò, mìkii k'oas'ín s'een koni s'ín mejèn-nò. ¹⁸Tanga tsà jè Inima Tsjeè-la Nainá tihokó-nò ndiyá, mì tije kjotíxoma otíxoma-nò.

¹⁹Jyeé 'yaá mé kjoach'o xi síjé yijo-ná koni jè kjoachijngui, kjoaxòpa, kjoachinga, ²⁰kjoa nga xkòsòn yaxkoán, kjoatj'e, kjoa nga majtichaá xinguiáá, nga bixkán-koaá xinguiáá, nga machinichaá xinguiáá, nga jti takoán, nga nachrjenguiáá xinguiáá, nga xita nijòyaá kò nga binchat'aaxìn-lá xinguiáá, ²¹kjoaxitàkòn, kjoach'i, kò ngats'iì kjoachrjá'a xi ma ñánda bitjo s'eí. Tjín isa kjoa xi kj'eíí, xi mangásòn-kò kjoa koi. Koni s'ín kixan-nò nga sa ítjòn, tákó k'oaá xan-nò skanda i'ndeí, jña xita xi k'oa tjin kjoa xi s'ín, nímé kjondaà sàkò-la yá ñánda nga tihotíxoma Nainá.

Kjondaà xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá

²²Tanga jña kjondaà xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá, jña-né nga tjòcha s'eén xinguiáá, nga tsja s'en kjit'aá, nga 'nchán sijchá yijo-ná, nga s'e-ná kjoatsejta, nga tsjakjoa s'eén, nga s'en-ná kjondaà xi ndaà tjin, nga kixi tjin kjohítsjeèn-ná, ²³nga indaàkjoa s'eén kò nga kixi kotíxoma-lá yijo-ná. Jña kjoa koi, tsjìn kjotíxoma xi kondra tjna-la. ²⁴Jña xi jye xita-la Cristo maá, ngats'iì kjohítsjeèn-ná xi ch'o tsò kò xi ch'o síjé yijo-ná, yaá kinik'en-t'aá krò-la Cristo. ²⁵I'ndeí nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tísikíjnakon-ná,

mochjeén-né nga kòs'ín kjaaán koni s'ín okó-ná ndiyá. ²⁶ Mìkìi ndaà tjin nga 'nga koma takoán, nga tijná siji-lá xinguiáá, kò nga koxitakòn-chaá xinguiáá.

6

Mé xi mochjeén nga ndaà sikoáá ngats'ii xita

¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tsà tjin i'nga xita xi jé ótsji, jñò xi ndaà onguít'aà-là jè Inima Tsjeè-la Nainá, jñò tisiqòò nga kàtakixiya ijngòò k'a-ne nga indaàkjoa tinókjoa-là. Tanga jñò, t'een kindà yijo-nò, mé-ne nga mì jé skajiin-nò. ² Tisiqòò xinguiqòò k'e nga tsà mé kjoa xi 'in tjin títsajnajin; k'oaá s'ín koma-ne nga sikitasòn jè kjotixoma xi kitsjaà Cristo.

³ Tsà tjin i'nga xita xi ndaà ochrjengui yijo-la, koa tsà mìtsà kixi-ne kjoa, jñà xita koi, tà yijo-laá nchikonachan-la. ⁴ Isaa ndaà-ne nga chít'aà yijo-nò nga jngòò ijngòò-nò, a ndaà titsa'nè; tsà ndaà titsa'nè, ta ya tíjiin takòn, kì k'oaá s'ín nikítsjeèn nga jñò, isaa ndaà titsa'nè mì k'oa-ne koni jñà xita xi kj'eíí. ⁵ Nga jngòò ijngòò, yaá kjinè-la kós'ín tísijchá yijo-la.

⁶ Jñà xita xi nchikota'yà 'én ndaà-la Nainá, mochjeén-né nga kàtatsjá-la mé xi kochjeén-la maestro-la nga 'én okóya.

⁷ Kì yijo-nò chonachan-la; nga Nainá mìkìi koma siskákoáá. Nga ijngòò ijngòò xita, koni tjin kjoa xi s'ín, k'oaá tì tjin kjoa xi sakò-la. ⁸ Nga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la yijo-la, kjoabiyaá tjoé-la it'aà ts'e kjoa ch'o xi síjé yijo-la, tanga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà nita kjé-né. ⁹ Mìkìi ndaà tjin tsà kosì-ná nga ndaà s'eén; nga kijchò nachrjein nga sakò-ná kjondaà tsà mì kì sihindaà-lá takoán. ¹⁰ Koií kjoa-la, k'e ma xi 'né itsé, ndaà sikoáá ngats'ii xita, jñà títsajna íjòn jñà xita xinguiáá xi ngàsòn mokjeiin-ná 'én-la Nainá.

Mé kjoa xi síkijna íjòn Pablo

¹¹ Chítsejèn-là tsí kitsian-ne letra xi ndsaa tikjiin-nò. ¹² Jñà xita xi mejèn-la nga kjo'ño s'ín-nò nga sit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tà koií xi mejèn-la nga ndaà síkítsajna yijo-la nga nguixkon xita; kò majìn-la nga xita kjitjingui kondra-la tsà kòs'ín keènojmiya nga ya k'en-t'aà krò Cristo. ¹³ Jñà xita xi tjit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, tikoáá mìkìi sikitasòn kjotixoma, tanga mejèn-la nga sit'aà chiba-nò mé-ne nga it'aà tsajòn ndaà síkítsajna-ne yijo-la k'e nga skoe nga jñò jye tjit'aà chiba-nò. ¹⁴ Tanga 'an, nímé kjoa xi mejèn-na nga ndaà síkijna yijo-na; ta jè tajngoo krò-la Na'èn-ná Jesucristo nga ndaà síkijna yijo-na. K'oaá ma-ne nga jñà kjoa ch'o xi tjin isò'nde, it'aà ts'an, títsajnak'en-né kò 'an tijnak'eén-la jè isò'nde. Mì tì k'oaá tjin kjoa xi sis'in-na. ¹⁵ Xi it'aà ts'e Cristo, mìtsà jè xi chjí-la tsà tjit'aà chiba-ná kò tsà tsjin-ná chiba kjoa ts'e circuncisión; jè xi chjí-la nga jè Nainá jyeé kisikjatjija-ná kò jyeé xita xitse kjoán. ¹⁶ Kàtas'e-la kjoa'nchán kò kjoa ima takòn ya jiin inima-la ngats'ii xita xi k'oas'ín nchisikitasòn koni tsò 'én jè; jñà-né xi xita-la Nainá ts'e naxandá Israel.

¹⁷ K'oaá ma-ne i'nde, kì tì yá xi kjoa ótsji-isa-na nga jyeé tjit'aà chiba-la yijo-na kjo'in xi kitsjaà-na xita xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesús.

¹⁸ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, jè kàtasijin inima-nò kjondaà-la Jesucristo xi otixoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

¹ Jñò xi xita-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà naxandá Éfeso, jñò, xi kixi onguít'aà-la Cristo Jesús, 'an xi 'mì-na Pablo tísihixat'aà-nò nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. ² Nainá xi Nà'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kós'ín síchikon-t'in-ná Nainá k'e nga Cristo títsajnaoá

³ Jeya kàtìjna Nainá, Nà'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga kishikon-t'in-ná, kitsjaà-ná ngats'iì kjondaà xi ts'e inìma-ná xi ngajmì nchrobá-ne koi kjoa-la nga Cristo títsajnaoá. ⁴ Nainá xó k'oáá s'ín jaàjìin-ná k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde nga Cristo títsajnaoá mé-ne nga nìmé jé s'e-ná kò tsjeè kitsajnaà nguixkon jè. ⁵ Koi-né nga matsjakeè-ná nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa-ne nga kiskoétjò-ná koni ixti jchan-la maá xi it'aà ts'e Jesucristo. Nainá k'oáá s'ín kis'iìn koni s'ín kisaseèn-la ta koi kjoa-la nga k'oas'ín kjòmejèn-la. ⁶ Koií kjoa-la nga jeya bìjna Nainá nga tse kjondaà kitsjaà-ná nga kishikon-t'in-ná nga ya títsajnaoá ki'ndí-la xi 'ñó matsjakeè. ⁷⁻⁸ Jè jní-la Jesucristo tsibíhítjì-ná koà kisìjchàat'aà-ná jé-ná nga Cristo títsajnaoá, nga 'ñó tse kjondaà tjín-la Nainá nga tsjá-ná kjohítsjeèn kò kjoachjìne xi tjín-la. ⁹ K'oáá ma-ne nga tìkoà tsakó-ná jè kjoatjí'ma-la koni s'ín kjòmejèn-la jè, tìkoií-ne kjohítsjeèn-la xi tijè-ne kiskoòsòn-la nga kítasòn. ¹⁰ Koni s'ín tjíndaà-la kjohítsjeèn jè, kijchò nachrjein nga kítasòn tsjeè. Nainá, jé sùjngòd yije nita mé xi tjín ngajmì kò it'aà nangui nga jè Cristo kotíxoma.

¹¹ Nainá jyeé kjòtseé jaàjìin-najen nga Cristo títsajnao-jen. Kitjoé-najen kjotjò xi tsjá Nainá koni s'ín tjíndaà-la nga k'oas'ín bitasòn 'én-la koni s'ín ndaà sasén-la. ¹² K'oáá s'ín kis'iìn nga ngajen kiníkítsajna ítjòn-jen nga jeya tíjna Nainá, ngajen xi xita judío 'mì-najen, ngajeén kòkjeiín ítjòn-najen it'aà ts'e Cristo.

¹³ Tìkoáá jñò nga ya títsajnaoò Cristo, k'e nga kina'ya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa kixi, jè xi tsachrekàjìin-nò kjo'in nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, Nainá kitsjaà-nò Inìma Tsjeè-la; yaá tsibít'aà chiba-la ijìin inìma-nò, koni s'ín jye kitsjaà tso'ba nga tsjá-nò. ¹⁴ Jè Inìma Tsjeè-la Nainá, jè-né xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tjoé yije-ná kjotjò xi Nainá tsjá-ná jè nachrjein k'e nga kongásòn nga sìkítsajnaandeíí-ná xi naxandá-la maá mé-ne nga jeya kìjna-ne Nainá.

Kós'ín bítsi'ba Pablo it'aà ts'e jñà xita xi jye mokjeiín-la

¹⁵ Koií kjoa-la k'e nga ki'nchrè nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, kò nga matsjacha ngats'iì xita-la Nainá; ¹⁶ mìkì s'ìjchàajñaà nga nachrjein inchiòn tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn; k'e nga bítsi'ba-la, síjét'aà-la xi kjondaà tsajòn ¹⁷ mé-nè nga jè Nà'èn-ná xi jeya tíjna, jè xi Nainá tsò-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kàtasíkíhichiya-nò kò kàtatsjá-nò kjoachjìne xi ts'e inìma-nò mé-ne nga isa ndaà jchaxkon-nò Nainá. ¹⁸ K'oáá s'ín síjét'aà-la Nainá nga s'ìhiseèn-la kjohítsjeèn-nò mé-nè nga jcha-nò mé xi chiñà-la nga xó kinokjoà-nò. Tìkoáá jcha nga 'ñó ndaà tjín kò 'ñó jeya tjín kjotjò xi Nainá tsjá-la jñà xita naxandá-la. ¹⁹ Tìkoáá síjét'aà-la nga jchaxkon kó kji 'ñó tse nga'ñó tjín-la Nainá nga koma kosìko-ná jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e. Tìkoií-ne nga'ñó xi 'ñó tse tjín-la Nainá ²⁰ xi kisìkjeén nga kisìkjaáya-la Cristo k'e nga k'en, ikjoàn jeya kisìkíjnat'aà chrja kixi-la ján ngajmì ²¹ ñánda nga isa ta 'ñó 'nga kisìkíjna ítjòn mì k'oáá-ne tsà jngòd xita ítjòn, xitaxá ítjòn, ngats'iì nga'ñó xi tjín i it'aà nangui kò xi tjín ijìin isén, ngats'iì xi tjín-la kjotíxoma ngajmì; tíjna ítjòn-la ngats'iì xi tjín isò'nde jè, kò jè isò'nde xi sa nchrobá. ²² Nainá, jè kisingatsja yije Cristo, ngats'iì kjotíxoma xi tjín; tìkoáá jè kitsjaà

yije-la Cristo nga jè koma xi sko-la naxandá-la. ²³ Naxandá-la tijè-ne yijo-la Cristo; ko jè tsjá yije-la nita mé xi chija-la. Tijè-ne Cristo xi síjngoò yije, nita mé xi tjín isò'nde.

2

Kós'in síjchàat'aà-ná jé-ná Nainá

¹ Jñò, nga sa kjòtseé, k'oaá ngaya-la koni tsà titsajna k'en-nò it'aà ts'e Nainá nga jè kjoa-la jé-nò nga ch'o ki'nè. ² K'oaá s'in tse tsitjaàyaà ndiyá jé-la xita isò'nde; jè kinikitasòn-là xita neif xi sko-la tjo jjiin isén nga jè síxájiin inima-la jñà xita xi mìkiì 'nchréñijon-la Nainá. ³ Tikoáá ngats'iaá jñá, k'e nga isa kjòtseé, k'oaá tis'in chinchàatsjiaá jé koni s'in kjòmejèn-la yijo-ná ko kjòhítsjeèn-ná. Tjín-ne nga ngàsòn tse kjo'in k'oi-ná tsà ndaà, koni jñà xita xi kj'eif nga koi kjoa-la jé-ná. ⁴ Tanga Nainá, tseé kjòhimatakòn tjín-la nga 'nó matsjakeè-ná. ⁵ Nainá kisikítsajnakon ijngoò k'a-ná ko Cristo, nas'in jye titsajnak'eén xi kjoa ts'e jé-ná. (Ko jñò, tà kjòndaà-la Nainá-né nga bitjokajñò kjo'in.) ⁶ Nainá, kisikjaáyakjòò-ná ko Cristo, nga ya titsajnakoaá, ko tañaá kisikítsajnakjòò-ná ján ngajmiì. ⁷ K'oaá s'in kis'iin mé-nè nga kòkò-ne jñà nachrjein xi sa nchrobá nga tse kjoatjòcha tjín-la ko tse kjòndaà tjín-la it'aà tsaján nga Cristo Jesús titsajnakoaá. ⁸ Tà kjòndaà-la Nainá-né nga itjokajñò kjo'in nga kòkjeiin-nò it'aà ts'e Cristo. Mìtsà kjòndaà tsajòn nchrobá-ne kjoa koi; ta kitsjaà kjòtjò-nò Nainá. ⁹ Mìtsà koi kjoa-la nga xá ki'nè, mé-nè nga nijngoò xita ndaà sùikíjna-ne yijo-la. ¹⁰ Nainá tsibíndaàya xitse ijngoò k'a-ná, nga ya titsajnakoaá Cristo, mé-nè nga s'eén ngats'iì kjoa xi ndaà tjín, jñà kjoa xi Nainá jyeé k'oa's'in kiskoòsòn-la nga tisa kjòtseé nga kos'in sikitasoán.

Kjoa'nchán xi tjín-ná nga Cristo titsajnakoaá

¹¹ Jñò xi mì ya tje-nò tje-la xita judío, k'oaá tsò-nò jñà xita judío xi tjít'aà chiba yijo-la nga mìtsà xita-la Nainá 'mì-nò, koi kjoa-la nga mì tjít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión. Tanga jè kjoa jè, tà tsja xitaá bíndaàya-ne yijo-la. ¹² Tikítsjeèn k'e nga sa kjòtseé jñò titsat'aaxìn-la Cristo; tikoáá titsajnat'aaxìn-la naxandá Israel, mìkiì ya nokjoà-nò koni s'in tsibíndaàjiin-ko Nainá jñà xita judío koni s'in kitsjaà-la tso'ba Nainá. Isò'nde jè, nime xi chiñà-là ko mìkiì yaxkon Nainá. ¹³ Tanga i'ndeì, nga ya titsajnakoo Cristo, Nainá jyeé kisichrañat'aà-nò jè kjoa-la jni xi tsibíxteèn Cristo, nas'in kjiin tjat'aaxìn-là Nainá nga sa kjòtseé. ¹⁴ I'ndeì, jè Cristo xi tsjá-ná kjoa'nchán. Kisikjoóndaà-ná nga jngoò naxandá komà-ne jñà xita judío ko xi mìtsà xita judío. Jè kisihixàña jè kjoa kondra xi jòya tjín nga sa ítjòn k'e nga kitsjaà kjòtjò yijo-la nga k'en-t'aà krò. ¹⁵ Yaá kisikjehet'aà jè kjòtixoma-la Moisés xi tjín-la jñà xita judío; kjòjngoò-ne ingajò naxandá; jngoò naxandá xitse komà-ne nga jè titsajnakoaá Cristo; k'oaá komà-ne nga tsijne 'nchán kjoa. ¹⁶ Cristo, k'e nga k'en-t'aà krò, yaá kisikjehet'aà kjoa kondra xi jòya tjín. Kisikjoóndaà-ne ingajò naxandá; jngoò naxandá komà-ne ko kitsjaà-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá.

¹⁷ Jñò xi kjiin titsajna-là Nainá nga sa ítjòn, tikoáá ngajen xi titsajnat'aà chrañà-lajen, j'iì Cristo nga j'iì kénojmí-ná 'én ndaà xi tsjá-ná kjoa'nchán. ¹⁸ Ndaà chjí-la Cristo nga ingajò naxandá-ná jyeé tjí'nde-ná nga koma chikoáá Nainá nga tijè-ne Inima Tsjeè-la tsjá-ná nga'nó nga ingajoá. ¹⁹ K'oaá ma-ne jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò, mìtsà ti xita xìn nangui-nò. Jñò, i'ndeì, ngàsòn ya tajngoò nokjoà-nò naxandá-la Nainá; xita xinguiòo-nò ngats'iì xita naxandá-la Nainá. ²⁰ K'oaá ngaya-la koni tsà jngoò ni'ya tísindaà. Jñò, jè ngaya-la ndajo xi mochjeén-la chrjó ni'ya. Jñà xita xi tsibixáya-la Cristo ko jñà xi kiichja ngajo-la Nainá, jñà-né tàts'en chrjó-la ni'ya. Ko jè Cristo jè ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ²¹ Nga ko Cristo ngats'iì ndajo-la chrjó ni'ya, ndaà tísikjòò ko tímajeya ni'ya mé-nè nga ni'ya tsjeè-la Nainá koma-ne. ²² Tikoáá jñò, nga Cristo titsajnakjòòko, Nainá tísikítsajnakjòò-nò ko xita xinguiòo xi kj'eif, mé-ne nga jñò koma-nò ni'ya nãnda tjína Nainá nga Inima Tsjeè.

3

Xá-la Pablo it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío

¹ K'oaá ma-ne bìtsi'ba-la Nainá, 'an xi 'mì-na Pablo nga ndayá tijnáa, koií ngatjì-la nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Jesucristo, jñò xi mìtsà xitá judío 'mì-nò. ² Nga jyeé-la tjiin-nò nga kjondaà ts'e Nainá-né nga 'an kitsjaà-na xá xi kjondaà tsajòn, ³ koni s'ín kisihiseèn-na Nainá nga tsakó-na jè kjoa xi tji'ma-la skanda kjòtseé. Jyeé isa kiskii chiba-nò jñà 'én koi. ⁴ K'e nga tsà ndaà kíxkejñòò xojon jè koni s'ín kiskii ítjòn-nò, yaá jchaa nga 'an ndaà tjiin-na jè kjoa tji'ma it'aà ts'e Cristo. ⁵ Nga isa kjòtseé, nijngòò xitá tjiin-la jè kjoa tji'ma; tanga i'ndeí jè Inima Tsjeè-la Nainá kisihiseèn-la jñà xitá xi xó jaajiin-ne Nainá, jñà xitá xi tsibíxáya-la Cristo kò xi kiichja ngajo-la. ⁶ Jè kjoa tji'ma, jè-né nga jñà xi mìtsà xitá judío, k'e nga mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ngàsòn tjoé-la kjòtjò-la Nainá nga ngàsòn ixti-la ma koni jñà xitá judío; jngòò naxandá koma yije kóhòtjín; kò jñà xi mìtsà xitá judío ngàsòn tjoé-la kjondaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jñà xitá judío.

⁷ Ta kjondaà-la Nainá-né nga 'an kitjoé-na xá jè. Jè kitsjaà kjòtjò-na nga chi'nda-la ma k'e nga kitsjaà-na nga'ño-la mé-ne nga 'an kènojmiá 'én ndaà-la Cristo. ⁸ 'An, nas'ín isa 'ño nangui tijná-la ngats'iì xitá-la Nainá, tanga Nainá kitsjaà-na kjondaà jè, nga 'an chjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xitá judío, mé-né nga skoe-ne kó kji 'ño tse kjondaà tsjá Cristo skanda mikii bijchótjinguí-la kjohítsjeèn-ná. ⁹ Jè xá xi 'an kjòngatsja nga 'an s'ihiseèn-la jñà xitá mé-ne nga skoe-ne kó s'ín tjin kjoa xi tji'ma. Nainá xi tsibíndaà isò'nde, jè tijná'ma-la kjoa jè skanda tisa tàts'en-la kjoa. ¹⁰ Koií k'oa's'ín komà-ne mé-ne skoe-ne i'ndeí ngats'iì inima ch'o kò inima xi ndaà xi tjin-la nga'ño ijiin isén nga kjin skoya kjoachjine tjin-la Nainá. Yaá skoe kjoa koi it'aà ts'e naxandá-la Cristo. ¹¹ Nga tisa tàts'en-la kjoa, Nainá k'oaá s'ín tjindaà-la nga it'aà ts'e Cristo kítasòn yije kjoa koi. ¹² I'ndeí, nga Cristo titsajna k'oaá, jyeé 'ño takoán. Komaá chikoaá Nainá ñánda tjna nga mì tì kii xkón-oná nga jyeé mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ¹³ K'oaá s'ín siijé-nò nga kì nìkjajen-là takòn jè kjo'in xi tisikjiaán nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Isaá ndaà kàtatsja-la inima-nò nga kjondaà tsajòn-nò.

Kó tsò Pablo nga bìtsi'batjì naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

¹⁴ Koií kjoa-la nga ósijna xkó'nchit'aà-la nga bìtsi'ba-la Nainá xi Na'èn-ná. ¹⁵ Nga it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne nga tjin na'èn kò tjin ixti nga jngòò òjngòò ni'ya xitá xi tjin ngajmii kò xi tjin isò'nde. ¹⁶ Nainá, nga tse nga'ño tjin-la, k'oaá s'ín bìtsi'ba-la nga kàtatsjá-nò nga'ño-la xi ts'e inima-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtasíxájiin inima-nò. ¹⁷ Jè Cristo, ndaà kàtijnajiin inima-nò, nga mokjeiín-nò it'aà ts'e; 'ño ndaà kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá koni jngòò yá xi nanga fi ima-la, kò koni jngòò ni'ya xi nanga tji'hijiin chrjó-la. ¹⁸ K'oaá s'ín koma-ne nga jñò kò ngats'iì xitá-la Nainá, jchaxkòòn kò kochiya-nò nga 'ño tse kjoatjòcha xi tjin-la Cristo, 'ño tiyá, 'ño ndojò, 'ño nanga kò 'ño 'nga. ¹⁹ Nguì ndaà jchaa jè kjoatjòcha xi tjin-la Cristo xi isa 'ño otonè-la ngats'iì kjohítsjeèn-ná skanda mikii machiya-ná, mé-ne nga nimé chijat'aà-nò koni jè Nainá, nimé chijat'aà-la.

²⁰ Nainá, 'ño tse nga'ño tjin-la, tsà k'e nga mé xi nìjé-laá, skanda isaá 'ño síkatonè-la koni s'ín nìjé-laá kò nga koni s'ín nìkítsjeèn. K'oaá s'ín tsjá yije-ná nga kò nga'ño-la xi síxájiin inima-ná. ²¹ Jeya kàtijná Nainá ya ijiin naxandá-la kò it'aà ts'e Cristo nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oa's'ín kàtama.

4

Títsajtión nga kò Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Koií kjoa-la nga k'oa's'ín bìtsi'ba-nò nga ndaà tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la kjoa xi xó kinokjoà-nò. 'An, ndayá tijnáa'ya jè ngatjì-la nga Nainá tìsìxá-la. ² Jñò, kì 'nga ikon 'nè; indaàkjoa t'een, kàtas'e-nò kjoatsejta; ngàsòn kàtachíkjoa-nò mé kjoa xi tjin-nò nga matsjacha xinguioo. ³ Tìnè-la yijo-nò nga titsajnajtión-koo xinguioo koni s'ín jye tsibítsajnajtín-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá, mé-ne nga 'nchán kítsajna-nò. ⁴ Nga tà jngòò ma naxandá-la Nainá; kò tà jngòò ma Inima Tsjeè-la Nainá; tikoá tà jngòò kjoa chiñá-lá

nga Nainá xó kiichja-ná; ⁵ kò tà jngò ma Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná; tà jngò kjoa tjin koni s'in mokjeiin-ná it'aà ts'e Cristo; tikoáà tà jngò kjoa tjin nga ma bautizar xita. ⁶ Ta jngò ma Nainá nga ngats'iaá Na'èn-ná ma, jè xi otíxoma-ná nga ngats'iaá, jè xi síxájiin inima-ná nga ngats'iaá, kò jè xi tijnako-ná nga ngats'iaá.

⁷ Tanga kitjoé-ná kjotjò koni s'in sasén-la Cristo mé xá-la Nainá xi s'eén nga jngò jngoá. ⁸ Koif kos'in tíchja-ne Xojon-la Nainá nga tsò:

K'e nga jye kisikijne nga tífimijin-ne ngajmiì,
kiiko preso jña xita xi kitsobà'ño,
kò kitsjaà-la kjotjò jña xita.

⁹ ¿Kó tsòya-ne jè xi tsò: "Tífimijin-ne ngajmiì"? Tsòyaá-ne nga [jè Cristo] íjtòn itjojen skanda ñánda 'ño nanga jiiin nangui. ¹⁰ Jè xi itjojen-t'aà skanda it'aà nangui, tijè-ne xi tsijin ijngò k'a-ne ñánda nga isa 'ño 'nga tsibijna koni ngats'ii xi 'nga títsajna mé-ne nga jè sijnngò yije-ne nita mé xi tjin isò'nde. ¹¹ Tikoá tijè-ne xi kitsjaà-la xá xita-la mé xá xi s'iiin nga jngò ijngò. Tjin xi tsibíxáya-la Jesucristo nga siika'bísòn 'én ndaà-la; tjin xi jña kichja ngajo-la; tjin xi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo bénojmíya; tjin xi síkinda naxandá-la Nainá; tikoá tjin xi okóya 'én-la Nainá. ¹² K'oaá s'in kitsjaà-la xá xita-la nga jngò ijngò mé-nè nga kátatsjá-la kjohítsjeèn xita naxandá-la nga koma siixá-la Nainá, nga isa tse nga'ño s'e-la naxandá-la Cristo. ¹³ K'oaá s'in koma-ne nga jngò kjohítsjeèn s'e-ná ngats'iaá koni s'in mokjeiin-ná it'aà ts'e Nainá kò koni s'in yaxkoaán Ki'ndí-la mé-ne nga nguì xita kixi komaá. Nguì k'oaá s'in kongásòn-kjoá kóhotjián koni jè Cristo nga nimé chijat'aà-la. ¹⁴ Mì tì k'oas'in s'en-ná koni s'in ndí ixti nga niton mokjeiin-la yá xita xi konachan-la; nga fijen fikjako koni tsà tjo tísiskako; nga fitjingui-la kjohítsjeèn-la xita maña xi 'én ndiso okóya nga kj'eij ndiyá tjimaya. ¹⁵ Tà saá 'én kixi-la Nainá kinókjoá nga matsjachaá xinguiá mé-nè nga kos'in isa ndaà skasòn kjohítsjeèn-ná koni s'in tjin kjohítsjeèn-la Cristo nga jè tjna xi sko-la naxandá-la Nainá. ¹⁶ Nga jè naxandá-la Nainá, k'oaá kji koni jngò yijo-la xita. Jè Cristo tjna xi sko-la; kò jè tsjá-la nga jngò ijngò xá xi oko-la; ikjoàn síjngò koni s'in tjin yijo-ná nga títéya naxá-la nindaà-ná; nga jngò ijngò skaya, katjin katjin xá-la. K'e nga ndaà síxá yije yijo-ná maje-né koa ma'nga-né. K'oaá tis'in tjin jè naxandá-la Cristo nga koje-né koa kò'nga-né k'e nga jngò ijngò xita-la ndaà siixá nga matsjakeè xikjin.

Kós'in sijchá yijo-ná k'e nga jè Nainá síxítseya inima-ná kò kjohítsjeèn-ná

¹⁷ It'aà ts'e kjotíxoma xi tsjá-na Cristo, k'oaá xan-nò kò bit'in-nò nga mì tì k'oas'in s'en-nò koni s'in xita xi kj'eij xi mikii beèkon Nainá, nga tákó tjimako kjohítsjeèn-la xi niméé chí-la. ¹⁸ Tà tijnñò kjohítsjeèn-la. Tsjin-la kjoabinachon xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mikii beè kó s'in sijchá yijo-la nga jè inima-la tájaajiin tjin; mikii tsjá'nde nga fahas'en-jiin kjohítsjeèn xi ndaà tsò. ¹⁹ Mì tì kii beè-ne xi kjosobà 'mì, jyeé kòxox'in. Tà kjoa chijngui 'ño sísin-la; kjit'aà nachrjein ótsji ngats'ii kjoa ch'o xi tjin isò'nde. ²⁰ Tanga jñò, mì k'oaá tjin kjoa xi kis'enojmí-nò it'aà ts'e Cristo. ²¹ Nga jye ndaà kina'yà-là 'én-la kò ndaà kichita'yà kó s'in tjin xi nguì kjoa kixi it'aà ts'e Jesús. ²² K'oaá s'in kis'enojmí-nò nga chjaàxiòn kjoa jchínga xi tjin-nò nga sa kjòtseé koni s'in kinijchá yijo-nò; i'nde jyeé mì tì mé chí-la kjoa koi koif kjoa-la nga jña kjoa ch'o xi kisaseèn-la yijo-nò kiskoònachan-nò. ²³ Tjín'nde-là Nainá nga jè kátasíxítseya inima-nò kò kjohítsjeèn-nò. ²⁴ Chjoé ijngò k'a xi kjoa xitse xi k'oas'in kisindaà koni kji isén-la Nainá mé-ne nga kixi kò tsjeé sijchá yijo-nò koni s'in tjin xi nguì kjoakixi.

²⁵ K'oaá ma-ne i'nde, kì tì 'én ndiso nokjoà-nò. 'Én kixi tinókjoakoo xinguiò nga jngò ijngò nga tà ngásòn xita xinguiá ma kóhotjián.

²⁶ Tsà k'e nga majti-nò, kì jé binchaatsjioè; kì njeti-là yijo-nò kóni nga 'ba nachrjein skanda k'e nga okatji ts'oi. ²⁷ Kì kii bit'nde-là xita neij nga jè konachan-nò.

²⁸ Jè xi chijé s'in nga sa íjtòn, kì tì chijé s'in-ne i'nde; tikoá-ne k'oas'in kátasíkjeén tsja nga kixi kátasíxá mé-nè nga sakò-la ton xi tsjá itsé-la xita ima xi nimé tjin-la.

²⁹ Nijngòd 'én xi ch'o tsò nokjoà; jñà 'én tìnókjoakoo xinguiòo xi ndaà tsò xi kochjeén-la xinguiòo nga ìsà kixì kítsajna mé-nè nga kochikon-t'in-ne jñà xità xi kji'nchré-nò. ³⁰ Kì nìba-là jè Inìma Tsjeè-la Nainá, jè xi tsibít'aà chìba-ná mé-ne nga kàta'ya-ná nga xità-la Nainá 'mì-ná skanda jè nachrjein k'e nga sùkítsajnadeí-ná Nainá xi kjoa ts'e jé.

³¹ Chjàxiòn yije jjiìn inìma-nò jñà kjoa xi ch'o tjin xi kondra ts'e xità xi kj'eíí koni kjoa bínguitakòn, kjoajti, kjoa xi makjan-nò, kjoa nga chítikoo xinguiòo, kò nga nokjoàjno-là xinguiòo, kò ngats'ìi kjoats'en. ³² Ndaà chibàkoo xinguiòo; kàtas'e-nò kjohimatakòn; tijchàat'aà-là jé-la xinguiòo koni s'ín kisikò-nò Nainá it'aà ts'e Cristo nga kisijchàat'aà-nò jé-nò.

5

Kó s'ín sijchá yijo-ná nga ìxti-la Nainá 'mì-ná

¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tijchá yijo-nò koni s'ín Nainá nga koi kjoa-la nga ìxti-la Nainá 'mì-ná nga 'ñó matsjakeè-ná. ² K'oaá tis'ín tjòcha chaà xinguiòo koni Cristo tjòkeè kijtseè-ná nga jè kitsjaà ngajo-ná yijo-la nga k'en, jngòd kjotjò xi ndaà kjòtsjakeè Nainá.

³ Jè xi kjoa chijngui, ngats'ìi kjoa ch'o xi 'ñó tjé tjin kò kjoa nga maxitakòn-chaà xinguiòo mì tì k'oaá tjin kjoa xi koxkì-ne it'aà tsajòn. Nga jñò, xità tsjeè-la Nainá 'mì-nò. ⁴ Kì 'én tsa'a nokjoà, kò 'én nchikón, kò 'én xi ch'o tsò nga bijnòkeè xità. Jñà kjoa koi, tikoaá mìkìi ok'in-la nga kòs'ín kìnókjoaa. Tà saà kjondaà tji-là Nainá. ⁵ Jye tjiìn-nò nga mìkìi koma kjoahas'en ñánda tíhotíxoma Cristo kò Nainá, ngats'ìi xità xi kjoa chijngui s'ín, xi kjoa xi 'ñó tjé s'ín kò nga maxitakòn-keè xíkjin. Jñà xità xi k'oas'ín s'ín, ta jñà kjoa koi beèxkón nga nei-la ma. ⁶ Kì yá xità xi konachan-nò xi taxkì 'én bénojmi-nò xi nímé chjí-la it'aà ts'e jé koi. Ta jè ngatji-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xità xi mìkìi 'nchréñijon-la. ⁷ Kì yá tsjahjtakeo xità koi.

⁸ Jñò, nga sà kjòtseé, jè kjohítsjeèn-nò tjiñò-la, tanga ì'ndeí, jyeé iseèn titsajnaà nga Na'è-ná Jesucristo titsajnakoo. K'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la jñà xità xi ya títsajna ñánda iseèn choòn. ⁹ K'e nga kjoa iseèn tjiìn inìma-ná ndaà s'eén, ya kitjáyaá ndiyá kixi, koa ngui 'én kixi kìnókjoaa. ¹⁰ Tinchátsjiod mé kjondaà xi sasén-la Na'è-ná. ¹¹ Kì ya chingàjñòd kjoa xi nímé chjí-la koni s'ín xità xi tjiñò kjohítsjeèn-la. Jñò, tã saà takó nga kàta'ya-la nga mìkìi ndaà tjin kjoa xi s'ín. ¹² Skanda masobà-ná nga nokjoá jñà kjoa'ma xi ch'o tjin xi s'ín jñà xità. ¹³ Nita mé kjoa-ne xi sijna ñánda iseèn choòn, nitóón beè xità mé kjoa-ne, a ndaà tjin, a xi mìkìi ndaà tjin. Nga jè kjoa iseèn okó yije xi ndaà tjin kò xi mìkìi ndaà tjin. ¹⁴ Koií kòtsò-ne 'én xi tsò:

Ngaji xi titsajnafi, tikjaá-la yijo-lè.

Tisítjen-jìin-la mik'en;

jè Cristo sùhiseèn-lè.

¹⁵ Ndaà tikindaa koni s'ín titsanjchá yijo-nò; k'oaá s'ín títsajna koni xità xi tjin-la kjoachjine; kì k'oaá 'nè koni s'ín xi tsjin-la kjohítsjeèn. ¹⁶ Ndaà tikjeén nachrjein mé xi s'een; nga nachrjein ì'ndeí, 'ñó tjin kjoa ch'o. ¹⁷ Kì ch'o onguíkoo kjohítsjeèn-nò; ndaà kàtachiya-nò mé xi mejèn-la Nainá. ¹⁸ Kì xán 'yò, jè xán síkíts'ón-ná, tã saá jè Inìma Tsjeè-la Nainá ndaà kàtas'en-jìin inìma-nò nga kàtakó-nò ndiyá kixi. ¹⁹ Chikoo xinguiòo 'én-la Nainá. Tijndá-là sò xi 'mì salmo, himno koa tijndá jjiìn inìma-nò jè xi okóya-nò Inìma Tsjeè-la Nainá. Jeya tikíjna Nainá nga kò inìma-nò. ²⁰ It'aà ts'e 'ín-la Na'è-ná Jesucristo, nachrjein nchijòn tji-là kjondaà Nainá xi Na'è-ná ngats'ìi xi tsjá-nò.

Kjoa xi tjinè-la nga sùkitasòn jñà xità x'in kò jñà íchjín

²¹ Nangui titsajna-là xinguiòo koni s'ín yaxkón Cristo.

²² Jñò, íchjín xi x'in tjin-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín nangui bitsajna-là Cristo. ²³ Nga jè x'in, jè xi skò tjna-la chjoón, koni Cristo, jè xi skò-la naxandá-la. Kò jè Cristo xi ochrjekàjìin kjo'in naxandá-la nga tijè-ne yijo-la. ²⁴ Koni jè naxandá-la Cristo nangui tjna-la, k'oaá tis'ín jñà íchjín, nangui kàtìjna-la x'in-la nita mé kjoa-ne.

²⁵ Jñò xi x'in mì-nò, tìtsjacha íchjín-nò, koni jè Cristo matsjakeè naxandá-la nga jè kitsjaàtjì yijo-la nga k'en. ²⁶ Koií kòs'ín kis'iìn-ne nga tsjeè sùkíjna naxandá-la nga nguixkòn Nainá. Jè jaàxìn jé-la nga kò 'én ndaà-la koni s'ín xita nga oníjno yijo-la, ²⁷ mé-nè nga tijè kòkò-ne nga tsjeè kji kò tijè skoétjò-ne nga ts'e koma, jngòè naxandá xi jeya tíjna, xi mì ch'oó kji, mì tjíyó kji, mì tjé kji, jngòè k'a tsjeè kji, kò nímé jé tjín-la. ²⁸ Tìkooá jè x'in kàtamatsjakeè chjoón-la koni s'ín matsjakeè xi ti yijo ts'e-ne; nga jè xi matsjakeè chjoón-la, tijè-ne yijo-la tímatsjakeè. ²⁹ Nijngòè xita xi tijè beètoòn-ne yijo-la; ta saá tsjá-la nga ñó nga síkinda yijo-la koni s'ín jè Cristo nga síkinda naxandá-la. ³⁰ Nga jè naxandá-la tijè-ne yijo-la; kò jñá, tìkooá yaá nokjoàt'aà-ná yijo-la. ³¹ Koií kjoa-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè x'in xi bixan sùkíjna na'èn-la kò nea-la nga kíjnako chjoón-la. Ingajò, tà jngòè xita koma.” ³² Jñà 'én koi, jngòè kjoa xi 'ñó 'in tjín skanda mìkì fiya-ná. Tanga 'an, jè tìsikaxkia Cristo kò naxandá-la. ³³ K'oaá xan-nò ngats'ioè nga jngòè ijngòè, tìtsjacha íchjín-nò koni s'ín matsjacha yijo-nò; kò jè chjoón kàteèxkón x'in-la.

6

Kjoa xi tjínè-la nga sùkitasòn jñà ixti kò xita jchínga

¹ Jñò xi ixti 'mì-nò, tjíná'yañijon-là xita jchínga-nò nga Cristo tìtsajnakoo. Koií kjoa xi kixi tjín. ²⁻³ Nga tsò jè Xojon-la Nainá: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè, mé-nè nga ndaà kijna-ne koa tseé koma-lè i isò'nde.” Ngats'iì kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, jè jèè xi tsja ítjòn jngòè-la kjondaà jñà xita xi síkitasòn.

⁴ Jñò xi na'èn 'mì-nò, kì ixti-nò nìjti-là; k'oaá s'ín tijchá nga ndaà tìkixiòo koa ndaà takóya-là koni s'ín mejèn-la Na'èn-ná.

Kjoa xi tjínè-la nga sùkitasòn xi chì'nda 'mì

⁵ Jñò xi chì'nda maà, ndaà tìkitasòn-là xi nei-nò ma i it'aà nangui; ndaà jchaxkón nga tíjngòè takòn koni tsà xá ts'e Cristo tìtsa'nè. ⁶ Ndaà tìxá-là nei-nò; mì tà k'e ndaà nìxá k'e nga tímakinda nga tà jè nei-nò ndaà kìtsajnakoo; k'oaá s'ín t'een koni tsà chì'nda-la Cristo maà nga nguì koo inima-nò tìxá koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁷ K'oaá s'ín tìxá nga nguì kò kjotsja-nò koni tsà xá-la Na'èn-ná tìtsa'nè kò mìtsà ts'e xi taxkì xita. ⁸ Ndaà 'yaà nga jngòè ijngòè xita, Nainá, k'oaá s'ín tsjá-la chí-la koni tjín xá xi s'ín, nas'ín xita chì'nda kò xi mìtsà xita chì'nda.

⁹ Jñò xi nei-la xá 'mì-nò, k'oaá tìs'ín tjò t'een chì'nda-nò. Kì taxkì chítikoo chì'nda-nò nga mejèn-nò kjo'in bìnè-là. Ndaà tjíjìn-nò nga jè Nei-la xita chì'nda-nò kò jè Nei-nò, tijé-ne xi tíjna ján ngajmì. Nga jè, mìkì faájiìn xita; tà ngàsòn fiko.

Kjoa xi tsjá-la nga'ñó inima-ná

¹⁰ Jñò 'ndseé, jñà kjoa koi xi fehet'aà-ne; k'oaá xán-nò: Tìnchátsjioè nga'ñó ts'e inima-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo; 'ñó tìtsajnakoo ngats'iì nga'ñó xi 'ñó tse tjín-la Cristo. ¹¹ Tìsikòè yijo-nò, chjoé yije nga'ñó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga tájaà tìtsajna-nò nga mì jè xita neí skónachan-nò. K'oaá ngaya-la koni jñà soldado nga 'ya yije kicha-la k'e nga fi kjojchán. ¹² Nga mìtsà jñà xita isò'nde tìtsabixkán-koaá. Jñà kondra-ná xi xitaxá ítjòn tjín-la ijiìn iseèn, jñà xi mìkì tsejèn, ngats'iì xi tjín-la kjotíxoma ts'e xita neí, koa xi sko-la tìtsajna nga jñà otíxoma isò'nde jñò, ngats'iì nga'ñó-la xita neí xi tjíma ijiìn isén nga tíjtsa isò'nde.

¹³ Koií koxan-nò, chjoé yije nga'ñó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga 'ñó kìtsajna-nò jè naxrjein k'e nga mejèn-la skónachan-nò xita neí. K'e nga jye sùkijneè, tákó k'oaá s'ín kixi kìncha-là nita mé kjoa-ne. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ñó kixi tìtsajnandaà; nguì 'én kixi tìnókjoa mé-ne nga kìtsajnandaà kjoa ts'e xita neí koni s'ín jñà soldado nga 'ñó bíkjá xincho-la [mé-ne nga mì sùjti-la nikje-la k'e fi kjojchán]. Kò nguì kixi tìtsajnaà nga nguixkòn Nainá mé-ne nga ndaà kótja inima-nò koni jngòè soldado xi ndaà kìjtsa inima-la jè chrjoa xi 'mì coraza. ¹⁵ Kjit'aà naxrjein tìtsajnandaà nga sika'bió 'én ndaà-la Nainá mé-ne nga kàtas'e-la kjoa'nchán jñà xita. K'e nga kòs'ín s'een, 'ñó kìtsajnaà koni jngòè soldado

nga tjin-la nga'ño xoxté-la nga ma fi. ¹⁶ K'e nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá, jè kosiko-nò xi kjoa ts'e xita neí k'e nga jè bít'in-nò nga binchaàtsjioò jé; k'oáa ngayala-koni s'ín jngoò soldado nga kjoé escudo-la, jè xi síkits'o ni'ín flecha xi títi-la xita neí. ¹⁷ Jè kjoa nga bitjokàjñoò kjo'in, jè ngayala-jè tsí'nguién kicha xi osìko skò soldado. Koa jña 'én ndaà-la Nainá jè ngayala-kicha ndojò xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Kì bikjoàn-la nga bitsi'bà-la Nainá; tijét'aà kjit'aà-la koni s'ín bénojmiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá. Kjit'aà nachrjein titsajnandaà; kì nihindaà-jèn nga bitsi'batjiò ngats'iì xita naxandá-la Nainá. ¹⁹ Tikoá titsi'batji-ná it'aà ts'an mé-ne nga Nainá tsjá-na 'én xi kichjà, koa mé-ne nga mìkiì tsakjoòn-na k'e nga kènojmi-la xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in mé-ne nga koma skoe-ne jè kjoa'ma xi tjna-la Nainá skanda kjòtseé. ²⁰ Nainá kisikasén-na nga 'an kichjà ngajo-la it'aà ts'e 'én ndaà-la; koií kjoa-la nga ndayá tjnaa'ya; sijét'aà-nò nga titsi'batji-ná mé-ne nga mì tsakjoòn-na nga kènojmiá 'én ndaà-la.

'Én xi fehet'aà-ne

²¹ Tìsikasén-nò jè 'ndsé Tíquico jè xi matsjachaá, tikoá ndaà síxá-la Nainá. Jè okitso yije-nò xi it'aà ts'an, kó s'ín tjnaa, kò mé xi tìs'iaàn. ²² Koií xá tìsikasén-nò nga kènojmi-nò xi it'aà tsajen kós'ín titsajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ño ts'e inima-nò.

²³ Jè Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtasíkijna 'nchán jjiin inima-nò ngats'ioò xi xinguiá chibá; kàtatsjá-nò kjondaà nga tjòcha t'een xinguiò, nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. ²⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná kàtijnako ngats'iì xita xi mìkiì síkjahatjiya-la kjohítsjeèn-la nga kjit'aà nachrjein ndaà matsjakeè Na'èn-ná Jesucristo. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

¹ Ngats'ioò xi títsajnaà ján naxandá Filipos xi xita-la Nainá maà nga Cristo Jesús títsajnakoo, tíkoà jñò xi níkitasòn xá nga níkindaa naxandá-la Nainá kò jñò xi nìchját'aà, 'an xi 'mì-na Pablo kò Timoteo títsanìhixot'aà-nòjen nga chí'nda-la Jesucristo 'mì-najen. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiìn inima-nò.

Kó tsò Pablo nga chjat'aà-la Nainá it'aà ts'e xita Filipos

³ Jè Nainá xi 'an bexkoán, tsjaà-la kjondaà nga indiaà indiaà bítsjeèn-na it'aà tsajòn. ⁴ K'e nga indiaà indiaà chjät'aà-la Nainá, 'ñó ndaà matsja-na nga ngats'ioò chjätjì-nò, ⁵ koií kjoa-la nga jñò títsanìchjät'aà-ná nga ma chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo tjen-ne jè nachrjein k'e nga kòkjeiín-nò skanda nachrjein i'ndeí. ⁶ 'An, k'oaá s'ín makixi-na nga jè Nainá, koni s'ín tsibíts'iaño-nò nga tísíkatjìya-la inima-nò kò kjohítsjeèn-nò, skanda k'eé síjngòò-ne kjoa koi jè nachrjein k'e nga kjoíí ijngòò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ⁷ Ndaà tjín nga k'oaá s'ín síkítsjeèn-nò ngats'ioò jñò xi 'ñó matsjake-nò nga ngàsòn kitjoé-nò kjondaà-la Nainá koni 'an; nga jñò títsanìchjät'aà-ná nga ma benojmí-la jñà xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nas'ín ndayá tíjnaa iya, kò nas'ín xìn tíjnaa nga ósíkoaa jè 'én kò okòò-la xita nga 'én kixi-né. ⁸ Tíbeè Nainá nga kixií kjoa nga ngats'ioò, 'ñó matsjake-nò koni s'ín tjín jè kjoatjòcha xi 'ñó tse tjín-la Jesucristo. ⁹ K'e nga bítsi'batjì-nò, k'oaá s'ín síjét'aà-la Nainá nga jè kjoatjòcha xi tjín-nò, isa ndaà títsjacha xinguiòò, isa ndaà kjohítsjeèn kàtas'e-nò kò isa ndaà kàtamachiya-nò ngats'i kjoa xi kixií tjín, ¹⁰ mé-ne koma chjaajìin-nò kjoa xi nguì ndaà tjín. K'oaá s'ín koma-ne nga tsjeè síjchá yijo-nò kò nímé jé sakòt'aà-nò jè nachrjein k'e nga kjoíí ijngòò k'a Cristo. ¹¹ Nga kàta'ya-la nga jñò, nguì kixií tjín kjoa xi 'nè nga kò nga'ñó xi tjín-la Jesucristo mé-ne jè Nainá jeya kíjna-ne kò 'nga kíjna.

Kó komà nga isa kjìn xita kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹² Ndí 'ndsè, mejèn-na nga ndaà kàtasijìin-nò nga k'oaá s'ín tímochjeén ngats'i kjoa xi tímat'ian nga isa kjìn xita mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Nga ngats'i soldado xi síkinda ni'ya osen kò ngats'i xita xi i'nga, tjíjìin-la nga koií kjoa-la 'én-la Cristo nga ndayá tíjnaa. ¹⁴ Jñà xita xinguiáá xi 'ndsé chibá, nga nchibeè nga ndayá tíjnaa'ya, kjìn ma-ne xi ma'ñó ikon, mì tì kiì tsakjón-ne it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga chjayajìin-la xita.

¹⁵ Kixií kjoa, tjín i'nga xita xi 'én-la Cristo chjaya ta koií kjoa-la nga machinikeè-na nga jè xi mejèn-la nga isa kjìn xita kjit'aà-la. Tanga tíkoáá tjín i'nga xi ndaà tjín inima-la nga benojmí kixi jè 'én-la Cristo. ¹⁶ Jñà xita xi ndaà tjín inima-la, k'oaá s'ín benojmí nga matsjakeè-na, nga jyeé ndaà tíjìin-la nga Nainá íí kiskíjna-na ndayá mé-ne nga 'an kichjätjìà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tanga jñà xita xi i'nga, nga chjaya it'aà ts'e Cristo, mìtsà kò inima-la benojmí. Ta jè xi mejèn-la nga kjìn xita kjit'aà-la. K'oaá s'ín mejèn-la nga isa tse kjo'in síkjiaán nga jye ndayá tíjnaa'ya. ¹⁸ Mìtsà mé-ne, tsà ndaà tjín inima-la nga okóya 'én ndaà-la Nainá, kò tsà majìn; mì 'aán oko-na. Ta jè xi mejèn-na nga kàtachjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá ma-ne nga tsja ma-na.

Mé xi 'ñó mejèn-la Pablo

Nga tífi nachrjein kotsjaá-isa-na, ¹⁹ koií kjoa-la nga ngats'i kjoa xi tíma, jyeé tíjìin-na nga kíjchò nachrjein nga kítkòkajñaa kjo'in koi-né nga jñò bítsi'batjì-ná kò nga tsjá-ná nga'ñó Inima Tsjeè-la Cristo. ²⁰ Ta jè xi 'ñó mejèn-na kò tíkoña kjoa nga mì kòsobà-na nga ch'o síkíjna Cristo. Jè xi mejèn-na nga mì kì tsakjoòn-la xita nga ma kichjà-la mé-ne

'an, tsà tijnakoan, kò nas'ín kiyá, jè Cristo jeya kijná it'aà ts'an. ²¹ 'An, nga tijnakoan, jè-né nga jeya kijná Cristo. Kò tsà 'an kiyá, isaá-la ndaà s'e. ²² Tanga tsà takó kótijnakoan i isò'nde, tsà koií nàchrjein-la s'iin-isa xá-la Nainá. K'oaá ma-ne, mìkì be mé xi isa ndaà tjin. ²³ Ingajò kjoa koi 'ño 'in ma-na; jòya tjin kjohitsjeèn-na; mejèn-na nga kàtiyaa mé-ne nga ya kótijnakoaa Cristo; nga isaá-la 'ño ndaà s'e. ²⁴ Tanga xi kjondaà tsajòn, isa 'ño mochjeén nga kótijnakon isa. ²⁵ K'oaá s'ín beè-la takoàn nga kótijnakon isa, nga k'oaá s'ín tijingò takoàn nga mochjeén-nò it'aà ts'an. Kótijnajiin-nò mé-ne koma siichjât'aà-nò nga isa tsja koma-nò koni s'ín mokjeiín-nò kò nga isa ndaà kòkjeiín-isa-nò. ²⁶ Mé-ne k'e nga kijchokon ijngò k'a-nò, isaá tsja koma-nò nga isa 'nga sikijna Cristo Jesús koni s'ín osiko-na.

²⁷ Ta jè xi 'ño mochjeén nga k'oas'ín tijchá yijo-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; mé-ne tsà koma kijkon-nò kò tsà mìkì koma kjián, takó kji'nchrè-ná nga kixi titsajnakoo 'én, nga jngò tjin kjohitsjeèn-nò nga ngàsòn titsabixkàn-tjiò koni s'ín mokjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ²⁸ nga mì tsakjoòn-là jña xita kondra-nò. Koni s'ín titsa'nè ngats'i kjoa koi, k'oaá s'ín sijna koni jngò chiba xi okó nga jña xita kondra, kjoehesòn-né, tanga jño, kitjokàjiin-nò kjo'in. Kjoa koi, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ²⁹ Nga Nainá tikoaa tsjá-nò kjondaà nga kjo'in titsanjioón xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-nò kjondaà nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la. ³⁰ Nga jña kjoa xi tjin-nò i'nde, tijña-ne xi 'an kis'e-na koni s'ín ki'yaà jño, kò takó koií kjoa tjin-na skanda nàchrjein i'nde koni s'ín titsana'yà.

2

Kjohitsjeèn xi kis'e-la Cristo nga nangui kisikijna yijo-la i isò'nde

¹ Jño, nga Cristo tsjá-la nga'ño inima-nò, kò nga jè kjoatjòcha sije takòn-nò, kò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà síkítsajnajtín-nò nga nìxákjòò, kò nga nguì kòò inima-nò tjin-nò kjohimatakòn, ² k'oaá ma-ne nga síjé-nò nga ta jngò kjohitsjeèn kàtas'e-nò, jngò kjoatjòcha, ngàsòn t'è-là takòn, kò ngàsòn chibà-nò mé xi nìkítsjeèn mé-ne nga isa ndaà kotsja-na. ³ Kì kjoa 'nga takòn onguichjaà, kò k'ò 'nga nìkítsajna yijo-nò. Ta saá nangui tikítsajna yijo-nò, k'oaá s'ín jchaxkòn xita xi kj'eí koni tsà jña titsajna itjòn. ⁴ Kì ta koi nìkájno xi kjondaà tsajòn. Tikoaa tikájno-nò mé xi mochjeén-la xita xi kj'eí.

⁵ K'oaá tjin kjohitsjeèn xi kàtas'e-nò koni tjin kjohitsjeèn xi tjin-la Cristo Jesús. ⁶ Nas'ín tijè sobà-ne Nainá, mìtsà kòs'ín kisikitsjeèn nga kjo'ño mejèn-la nga kòs'ín kijná koni s'ín tijná Nainá. ⁷ Ta saá 'ño nangui kisikijna yijo-la nga kòs'ín tsibijna koni jngò xita chi'nda, koni xi taxki xita isò'nde. ⁸ K'e nga jye taxki xita komà, kisikajeén-la inima-la nga ndaà kisikitasòn yije-la Nainá skanda kò nga k'en nga ya kinik'en-t'aà krò. ⁹ K'oaá ma-ne, Nainá, k'e nga jye kisikjaáya-la, taxki 'ño 'nga kisikijna. Kitsjaà jngò-la 'ín xi isa 'ño 'nga tijná mé-ne jè kotixoma yije-la xita. ¹⁰ Mé-ne nga it'aà ts'e Jesús kìncha-xkó'nchi-la ngats'i xi titsajna ngajmì, xi titsajna i it'aà nangui, kò xi titsajna ijiin nangui. ¹¹ K'oaá s'ín kitsò ngats'i xita nga Jesucristo, jè xi otixoma; k'oaá ma-ne nga jeya kijná Nainá xi Na'èn-ná.

Mé xi s'én nga ixti tsjeè-la Nainá 'mì-ná

¹² K'oaá ma-ne, jño ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, k'e nga tsohótijnako-nò, kjit'aà nàchrjein ndaà kinikitasòn. I'nde nga kjiin tijná, takó k'oas'ín ndaà tikitasòn. K'oas'ín t'een nga kàta'ya-nò nga jyeé itjokajñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò koií kjoa-la nga 'ño tsakjoòn-chaà yijo-nò. ¹³ Nga jè Nainá xi ndaà tísíxájiin inima-nò. Jè síkítsjeèn-nò nga k'oaá s'ín mejèn-nò koni s'ín ndaà sasén-la Nainá kò tijè-ne xi tsjá-nò nga'ño nga ma k'oas'ín 'nè.

¹⁴ Ndaà t'een yije nita mé kjoa-ne; k'ò taxki tsajét'aà-là Nainá kò k'ò chitiya-nò nita mé kjoa-ne. ¹⁵ K'oaá s'ín koma-ne nga ixti tsjeè-la Nainá k'oín-nò; nímé jé s'e-nò nga titsajnajjiin-là xita ts'en kò xi ch'o s'ín; jño, k'oaá s'ín kàta'ya-nò koni ni'ín-la ni'ño xi síhiseèn nanda jño choòn. ¹⁶ Tika'bísòn 'én ndaà xi síkijnakon inima-ná, mé-ne jè nàchrjein k'e nga kjoí ijngò k'a Cristo, ndaà kotsja-na nga mìtsà ta kjotjò koni s'ín

kis'iaàn nga 'ñó kisixájiin-nò nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ 'An, matsjaá-na ko síjngoàà kjotsja xi tjín-nò nas'ín kjo'in tìsikjiaán koni jñò nga kjo'in tìtsanjioón nga koií kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. Kjo'in xi tjín-nò k'oaá ngaya-la koni jngoò kjotjò xi jñò 'biì-là Nainá, ko jè kjo'in xi 'an tjín-na tìkooá 'an tsjaà-la Nainá koni kjotjò tsajòn. ¹⁸ Jñò, k'oaá tìs'ín kàtatsja-nò mé-ne kojngoò-ne kjotsja xi tjín-ná.

It'aà ts'e Timoteo

¹⁹ K'oaá s'ín tìsikítsjeèn, tsà Na'èn-ná Jesús mejèn-la nga sikasén nìton-nò Timoteo, mé-ne 'an kotsja-na k'e nga kjoikò-na okixi it'aà tsajòn kós'ín tìtsajnaà. ²⁰ Mì tì yá xita tjín isa-na xi k'oas'ín ngàsòn síkájno it'aà tsajòn koni jè Timoteo. ²¹ Ngats'ì xita xi kj'eíí, saà kjondaà ts'eé ótsji, mìkii ótsji xi kjondaà ts'e Cristo. ²² Jñò, jyeé ndaà tìjiin-nò, jè Timoteo xita kixi-né. Ndaà síchját'aà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá ngaya-la koni tsà ki'ndí ts'an-ná. ²³ Tìkooña kjoa-ná nga sikasén-nò Timoteo k'e nga skoeé kós'ín síndaàjiin kjoa-na. ²⁴ Tanga jè Na'èn-ná ma'ñót'aà takoàn, nga tsjá'nde-na nga tìkoa 'an koma kjìkon nìton-nò.

It'aà ts'e Epafrodito

²⁵ Tanga k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga ítjòn síkasén ijngoò k'a-nò jè 'ndsè Epafrodito. Ndaà kisixáko-na. K'oaá s'ín tsajmeikò-na koni jngoò soldado nga bixkàn-tji-jen 'én-la Nainá. Nainá kàtíhjí-nò nga kinikasén-ná k'e nga 'ñó tímochjeén-na. Ndaà kisichját'aà-na. ²⁶ I'ndei, mejèn-la nga skoexkon-nò ngats'ioò, 'ñó tìsikájno nga jñò jyeé kina'yà nga kjòxk'én-né. ²⁷ Kixií kjoa nga kjòxk'én-né, kjomeé k'en. Tanga Nainá kjòhimakeè; mìtsà ta jè xi kjòhimakeè, koò 'an, mé-ne nga mì isa tse kjoaba s'e-na. ²⁸ K'oaá ma-ne nga tìsikásén nìton-nò, mé-ne k'e nga jchaxkoòn ijngoò k'a, kotsja-nò it'aà ts'e, koa 'an, tjáxìn chiba-na kjoaba. ²⁹ Chjoétjò nga ko kjotsja-nò nga 'ndseé chibá it'aà ts'e Na'èn-ná. Chaxkón yije xi ngàsòn ok'in-la koni jè. ³⁰ Koií kjoa-la it'aà ts'e xá-la Cristo nga kjomeé k'en. Jè kjoa xi jñò mìkii komà kinichját'aà-ná, jè Epafrodito, 'ñó tsibínè-la yijo-la nga ndaà kisichját'aà-na nas'ín kjomeé k'en.

3

Mé kjoa xi isa 'ñó chjí-la nga kixi kìtsajnaá nguixkòn Nainá

¹ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò, tsja t'è-là inima-nò nga Na'èn-ná Jesús tìtsajnakoo. 'An, mìkii masiì-na nga tikjii ijngoò k'a-nò jña kjoa xi jye kòkjìn k'a kjii-nò nga kjondaà tsajòn-nò. ² Tìkindaa yijo-nò it'aà ts'e jña xita xi kjo'ñó mejèn-la nga otet'aà yijo-la xita nga bít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión. Tìkindaa xita koi nga nímé chjí-la. Tìkindaa nga 'ñó ch'o s'ín. ³ Jñá-ná xi nguì kixi kjoa nga tjít'aà chiba-ná nga 'ya-la nga xita-la Nainá 'mì-ná. Jñá-ná xi ndaà yaxkoán Nainá nga jè Inima Tsjeè-la síchját'aà-ná. 'Nó ndaà matsja-ná nga jè ma'ñót'aà takoán Cristo Jesús nga mìtsà jè kjoa ts'e yijo-ná ma'ñót'aà takoán. ⁴ 'An, mìtsà kjoa ts'e yijo-na ma'ñót'aà takoàn nas'ín kjin skoya kjondaà kisikitasoàn. Tsà tjín i'nga xita xi koi ma'ñót'aà takòn kjondaà xi tjín-la, tanga 'an mì k'oaá s'ín tìs'iaàn nas'ín tsato kjìn skoya kjondaà kisikitasoàn. ⁵ K'e nga tjín-la jiin naxhrjein nga kits'ian, kisit'aà chiba-na kjoa ts'e circuncisión. 'An, xita Israel-ná, tje-la Benjamín-ná. Xita Hebreo-ná, ko jña xita jhínga-na nguì xita Hebreo-né. 'An, nguì xita fariseo-ná nga jña kjotíxoma-la xita judío nguì ndaà kisikitasoàn. ⁶ Nga 'ñó fit'aà-la koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita judío, 'an skanda kùtjìngui kondraá-la xita naxandá-la Cristo. 'An, nguì kixií kisikitasoàn kjotíxoma-la xita judío, nijngoò xi mìkii ndaà kisikitasoàn. ⁷ Nga sa ítjòn, 'an, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga 'ñó tse chjí-la ngats'ì kjoa koi; tanga i'ndei nga Cristo fit'aà-la nímé chjí-la kjoa koi. ⁸ Xi nguì okixi, ngats'ì kjoa xi 'an ma'ñót'aà takoàn nga sa kjòtseé, i'ndei, k'oaá s'ín beè takoàn nga nímé chjí-la mì k'oaà-ne koni s'ín bexkoan Cristo Jesús xi otíxoma-na nga isa 'ñó tsato chjí-la. Ngats'ì kjoa koi, jyeé tsachrjengua yije xi kjoa-la Cristo. Ta tjé beè takoàn mé-ne nga ya ma fit'aà-la Cristo ⁹ ko mé-ne nga ya kótijnakjoòkooa. Nga kixi ótjna nga nguixkòn Nainá, mìtsà koi

kjoa-la nga 'an ndaà sikitasoàn kjotíxoma-la xita judío, koi-né nga mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. Jè Nainá xi kixi síkijna-na koií kjoa-la nga mokjeiín-na. ¹⁰ Mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan Cristo; skoeè nga'ño xi tjín-la nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà; kàtamajngò kjohítsjeèn-na kò ts'e Cristo koni s'ín komàt'in nga kisikjeiín kjo'in skanda k'e nga k'en, ¹¹ mé-ne k'oa tís'ín kjoáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà koni s'ín jaáya-la Cristo.

Mé xi s'ín Pablo nga ma kijchò tjingui-la kjotjò xi tsjá Nainá

¹² Mitsà tsò-ne kjoa nga jye kjòngàsòn yije-na kjoa koi. Kj'eè tsà nguì xita kixi 'mì-na. Tanga tífi tjingui-la nga mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan skanda kó nga kijchò tjingui-la mé kjoa-ne nga ijchò tjingui-na Cristo Jesús. ¹³ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín machiya-na, kj'eè kù bijchò tjingui yije-la kjondaà xi tjín-la Cristo. Tanga jngò kjoa tís'iaàn, tìsijcháajnaà yije kjoa xi jye tsato, túbínè-la yijo-na nga kijchò tjingui-la kjoa xi sa nchrobá. ¹⁴ Tífi tjingui-la skanda ñánda fehet'aà-ne, mé-ne nga tjoé-na kjotjò xi Nainá tsjá-na nga xó kìichja-na Nainá ján ngajmiì nga Cristo Jesús tijnakoaa.

¹⁵ Ngats'iaá xi jye ndaà mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, ngàsòn ngáya k'oas'ín síkítsjeén. Jñò, tsà mikii k'oas'ín níkítsjeèn, Nainá síkíchiyandaà-nò. ¹⁶ Tanga mochjeén-né nga k'oas'ín síkitasoán koni kji jye machiya-ná skanda nachrjein i'ndeì.

¹⁷ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín tìsijchá yijo-na. Chjinguì-la jñà xita xi k'oas'ín ndaà nchisijchá yijo-la koni s'ín títsa'nè-jen. ¹⁸ Nga kjìn ma xita xi tjíma xi kondra fi tjingui-la jè 'én xi tís'enojmíya nga krò k'en-t'aà Cristo. Kòkjìn k'a k'oa xan-nò; i'ndeì skanda kò ndáxkoaàn tìbixteèn nga ijngò k'a k'oa tìxan-nò. ¹⁹ Xita koi, k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, kjo'iín síkjeiín nita kjé-ne. Ta koií ótsji kjoa xi síjé yijo-la kò mitsà Nainá ótsji. 'Nga síkítsajna yijo-la kjoa xi tjínè-la nga kosobà-la. Tà koií síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde. ²⁰ Tanga jñá, ján i'nde-ná ngajmiì. 'Ñó ndaà tìtsachiñá-lá nga ya kjinchrobà-ne jngò xi kochrjekàjiin-ná kjo'in, jè-né Jesucristo xi otíxoma-ná. ²¹ Jè síkijatjya-la yijo ni'nde-ná; k'oaá kji koma koni kji ts'e jè, nga jeya kji. Jè síkjeén nga'ño xi tjín-la nga jè otíxoma yije-la nita mé xi tjín.

4

Mé xi s'én nga jye kixi tìtsajnaoáá Cristo

¹ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, kò nga 'ño makájno-na nga mejèn-na skoexkon-nò, kò nga nìtsja-là inima-na, kò jñò xi kjotjò-na ma it'aà ts'e xá-na, k'oaá xan-nò nga kixi tìtsajnaoó Na'èn-ná, jñò xi 'ño matsjake-nò.

² Tìbitsi'bà-la jè Evodia kò Síntique, nga ngàsòn ndaà kàtjìkò xíkjin nga ndichja joó xi it'aà ts'e Na'èn-ná. ³ Tìkooá ngaji ndí 'ndsè xi ngàsòn taña nixá, tìsijét'aà-lè, tìchjât'aà-la íchjín koi; nga ndaà kìsìxáko-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Kò jè Clemente kò xita xi i'nga tìkooá ndaà kìsìxáko-na. Xita koi, jye tjt'aà 'ín-la xojon ts'e kjoabinachon ján ngajmiì.

⁴ Tsja t'è-là inima-nò nga Na'èn-ná tìtsajnaoó. Ìjngò k'a k'oa xan-nò: ¡Tsja t'è-là takòn! ⁵ Jñò, kàtabeè yije-nò xita nga xita ndaà 'mì-nò. Jyeé tímachraña nga kjoíí ijngò k'a Na'èn-ná.

⁶ Kì mé kjoa nìkájno. Ta isaá tijét'aà-là Nainá k'e nga mé xi mochjeén-nò. Tìkooa tjiì-la kjondaà. ⁷ K'oaá s'ín koma-ne nga tsjá-nò kjoa'nchán Nainá. Jè kjoa'nchán xi tsjá-nò fahatonè-la koni s'ín bítsjeèn-la xita. Kjoa'nchán jè, jè xi síkìnda inima-nò kò kjohítsjeèn-nò nga Cristo Jesús tìtsajnaoó.

⁸ Ndí 'ndsè k'oaá xan-nò xi fehet'aà-ne. Tìkítsjeèn xi kjoa kixi, kjoa xi ndaà yaxkón, kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá, kjoa xi tsjeè tjín, kjoa xi ndaà sasén-ná, kò ngats'iì kjoa xi ndaà na'yà-la. Kò tsà tjín-isa kjoa xi kj'eíí xi 'ño ndaà tjín, xi ok'in-la nga 'nga kítsajna, koií kjoa tìkítsjeèn.

⁹ K'oas'ín t'een koni s'ín tsakoóya-nò okixi xi 'an kitsjaà-nò, 'én xi kina'yá-ná, koni s'ín ki'ya-ná nga kìs'iaàn; tákó k'oas'ín t'een. Nainá xi tsjaà-la kjoa 'nchán inima-ná, jè kijnako-nò.

Kjondaà-là ts'e xita Filipos it'aà ts'e Pablo

¹⁰ Ñó matsja-na koni síko-na Na'èn-ná nga ijchò nachrjein, ijngò k'a kiníkítsjeèn-ná. 'An k'oaá s'ín síkítsjeèn nga mìtsà kinìjchàajñoò xi it'aà ts'an, tà jè-né nga mìkìi xátí kitjò'nde-nò nga kinìchját'aà-ná. ¹¹ Mìtsà koi kjoa-là nga k'oatixan-nò tsà mé tsojmì xi chijat'aà-na. Jyeé kjò'nga-na nga majngòò takoàn mé xi tjín-na. ¹² Be-ná kó ma nga imà tísíjchá yijo-na. Tìkooá be-ná kó ma k'e nga tjín-na tsojmì. Jye tíbe nita mé kjoa xi tímat'ian. Tijé-na tsà skiì tjína indso'bà, kò tsà kjinchrá tìbiyaa, tsà ningui-na tsojmì kò tsà nímé tsojmì tjín-na. ¹³ Koma yijee-na nita mé kjoa-ne nga jè Cristo tsjá-na nga'ño. ¹⁴ Tanga jñò, tákò ndaà ki'nè-nò nga kinìchját'aà-ná k'e nga kjoa tijnajñaà.

¹⁵ Jñò xi naxandá Filipo tsajòn, tíjìn-nò nga ta jñò-nò xi kinìchját'aà-ná mé xi kjòchjeén-na, jè nachrjein k'e nga kiaà nangui Macedonia k'e nga sa tsibìts'iaa nga kichjàko-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nijngòò naxandá-là Cristo xi kj'eíí xi ma-là kisìchját'aà-na. ¹⁶ Tìkooá k'e nga tsohótijna naxandá Tesalónica, jngòò jò k'a kinìkasén-ná kjotjò xi kjòchjeén-na. ¹⁷ Mìtsà mé kjotjò tsajòn xi mejèn-isa-na, ta jè xi mejèn-na nga isa ndaà kàtasíchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁸ Jyeé kiskaà'taà yije-na ngats'ìi xi kinìkasén-ná. Jyeé tjín yije-na xi mochjeén-na skanda ninguí-na nga jyeé j'iiko-na nga'ño xi kinìkasén-ná kò Epafrodito. Kjotjò xi kinìkasén-ná k'oaá s'ín ngaya-là koni chrjongó-là Nainá xi 'ño ndaà jne, jña kjotjò xi 'ño ndaà sasén-là Nainá. ¹⁹ K'oaá ma-ne, jè Nainá xi 'an kjit'aàtakoàn, tsjá yije-nò nita mé xi chijat'aà-nò koni s'ín jeya tjín kjoa nchiná xi tjín-nò nga Cristo Jesús titsajnakoo. ²⁰ Jè Nainá xi Na'èn-ná, jeya kàtìjna nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oas'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xita Filipos

²¹ It'aà ts'an, tiixat'aà yije jña xita naxandá-là Cristo xi ya títsajna. Jña xita 'ndsee xi i títsajnakoo-na, tìkooá nchisíhixat'aà-nò. ²² Ngats'ìi xita-là Cristo síhixat'aà-nò. Jña nchisíhixat'aà ítjòn-nò xi títsajna ni'ya-là César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²³ Ngats'ioò, jè kàtìjnakoo-nò kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

¹⁻² Jñò xi xita naxandá-la Cristo 'mì-nò xi ján títsajnaà naxandá Colosas nga kixi onguít'aà-là Cristo, 'an xi Pablo 'mì-na kò 'ndsè Timoteo títsanìhixot'aà-nòjen nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìn inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Kjit'aà nachrjein k'e nga nokjoàt'aà-lajen Nainá xi it'aà tsajòn, 'biì-lajen kjondaà Nainá xi Na'èn-la Jesucristo jè xi otíxoma-ná. ⁴ Koií kjoa-la ngajen jyeé k'oas'ín kina'yà-jen nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. Tikoá matsjacha ngats'iì xita-la Nainá. ⁵ Koií k'oas'ín 'nè-nò nga títsachiñá-là nga tjoé-nò kjondaà xi tíjnatjò-la Nainá ján ngajmì; koni s'ín kjòchiya-nò k'e nga kina'yà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nguì kjoakixi. ⁶ Tijè-ne jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye k'oas'ín kina'yà, 'ñó tínokjoáya nga tíjtsa isò'nde kò 'ñó kjìn xita nchifajìya-la kjohítsjeèn-la koni s'ín komàt'ioòn jñò k'e nga jahatjìya-la kjohítsjeèn-nò nga jahas'en-jìin-nò kjondaà-la Nainá xi nguì kjoakixi. ⁷ K'oaá s'ín tsakóya-nò Epafras jè xita xi matsjacha-jen nga taña nìxákjoè-jen it'aà ts'e Nainá; nga jè Epafras, jngòè chí'nda-la Cristo xi kixi síxá xi it'aà tsajòn. ⁸ Jyeé tsibénojímí-najen nga jè Inima Tsjeè-la Nainá síkítsjeèn-nò nga ndaà matsjacha xita.

⁹ K'e nga kina'yà-jen, mìkì nìjchàjìin-jen nga bìtsi'batjì-nòjen. K'oaá s'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga nguì ndaà kàtasíchiya-nò koni s'ín mejèn-la jè; jè Inima Tsjeè-la kàtatsjá-nò kjohítsjeèn kò kjoachjine. ¹⁰ Tikoá nìjèt'aà-lajen nga k'oas'ín tíjchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la nga sùjchá yijo-la xi xita-la Nainá, nga kjit'aà nachrjein k'oas'ín t'een koni s'ín mejèn-la, nga k'oas'ín t'een ngats'iì kjoa xi ndaà tíjín kò nga isa ndaà jchaxkon yá-né xi Nainá. ¹¹ K'oaá tíjín nìjèt'aà-lajen Nainá nga tse nga'ñó kàtatsjá-nò koni s'ín tíjín nga'ñó-la xi mìkì fehet'aà, mé-ne nga kixi kítsajna-nò nita mé kjoa xi sakò-nò, tikoá s'e-nò kjoatsejta kò kjotsja. ¹² Tjì-là kjondaà Na'èn-ná nga jè kíkítsajnaandaà-nò nga tikoá tjoé-nò kjotjò xi jè jye tíjindaà-la ján ngajmì ñánda iseèn choòn nga tsjá-la ngats'iì xita-la xi ya chja-ne naxandá-la Nainá. ¹³ Nainá kíkítsajnaandéií-ná it'aà ts'e nga'ñó-la xita neíí jè xi otíxoma ñánda jñò choòn; yaá kíkítsajna-ná ñánda tíhotíxoma Kí'ndí-la xi 'ñó matsjakeè, ¹⁴ jè xi kò jní-la tsibíhjtjì-ná nga kíkítsajnaandéií-ná tikoá kishjáat'aà-ná jé-ná.

Jè Cristo tíjna íjtòn-la ngats'iì xi tsejèn kò xi mìkì tsejèn

¹⁵ Nì saá jngòè xita beèxkon Nainá tanga jè Kí'ndí-la tsakó-la xita yá-ne xi Nainá. Nga jè Kí'ndí-la xi tíjna íjtòn-la ngats'iì xi kisingáà isò'nde. ¹⁶ Nga kò Cristo, Nainá tsibíndaà yije xi tíjín ngajmì kò xi tíjín i it'aà nangui, xi tsejèn kò xi mìkì tsejèn, ngats'iì nga'ñó xi tíjín ijìn isén, xi títsajna íjtòn, xi otíxoma, xi xá íjtòn tíjín-la, kò jñà nga'ñó xi mìkì tsejèn-ná; it'aà ts'eé Cristo kisingáà yije-ne kò ts'e-né. ¹⁷ Cristo, isaá kjòtseé tíjna mì k'oa-ne ngats'iì tsojmì xi tíjín, kò jè tsjá-la nga'ñó ngats'iì tsojmì mé-ne nga ndaà kítsajna-ne. ¹⁸ Jè Cristo tíjna sko-la naxandá-la nga tijè-ne yijo-la kò it'aà ts'eé kjòts'ia-ne. K'e nga jaáya-la Cristo it'aà ts'e kjoabiyaà, jè tsibijna íjtòn-la it'aà ts'e xita xi faáya-la mé-ne nga jè kíjna íjtòn-la nita mé xi tíjín. ¹⁹ Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga jngòè k'aá ya tsibijnajìin yijo-la Cristo, ²⁰ nga it'aà ts'eé Cristo, Nainá tsajoóndaàkò yije-ne ngats'iì xi tíjín isò'nde kò xi tíjín ngajmì; it'aà ts'e jní-la Jesucristo xi kixíxteèn ján it'aà krò, Nainá kíkijne 'nchán kjoa.

²¹ Jñò, nga sa íjtòn, tikoá títsajnat'aaxìn-la Nainá; kondraá tsanguì-la ya ijìn inima-nò, koií kjoa-la nga ch'o tíjín kjoa xi k'i'nè. ²² Tanga i'ndeí jyeé ndaà tsajoókò-nò

Nainá koií kjoa-la jè kjo'in xi kisikjeiín Cristo i it'aà nangui k'e nga k'en. Koií k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga tsjeè kitsajnaà-nò, kò nímé jé xi s'e-nò kò nímé xi ch'o kítjonguio nga nguixkon Nainá. ²³ Kjoa koi mochjeén-né nga kixi títsajnakoo koni s'ín mokjeiín-nò. Kò kì binchat'aàxìn-là kjoa xi títsachiñà-là it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi jye kina'yà-là. Jè 'én jè, xkì xi ján tìnokjoàyajìin-la xita kóhokji isò'nde; kò 'an xi 'mì-na Pablo, 'aán kjòngatsja nga okoòya 'én.

Xá-la Pablo

²⁴ I'ndeí matsjaá-na nga kjo'in tìsikjaáan xi kjoa tsajòn nga k'oaá s'ín tísíjngoàà jjiin yijo-na koni s'ín chijat'aà-na kjo'in xi kitsjaà-na Cristo xi kjondaà ts'e naxandá-la nga tije-ne yijo-la. ²⁵ 'Aán tísíkjeén-na Nainá nga 'an tísixákoaa naxandá-la, xá xi kisingatsja-na xi kjondaà tsajòn nga nguì ndaà kènojmiá 'én ndaà-la, ²⁶ jè 'én xi tìjna'ma-la Nainá nga tisa tàts'en-la kjoa, tanga nachrjein i'ndeí, Nainá jyeé tsakó-la xita-la. ²⁷ Jè Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga tsakó-la jña xita-la kó s'ín tìjn kjoa'ma-la xi 'ñó jeya tìjna xi kjondaà ts'e xi mìtsà xita judío. Jè kjoa'ma, jè-né nga jè Cristo tìjnajiin inima-nò jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò, k'oaá ma-ne nga títsachiñà-là jñò kjoajeya-la Nainá xi tsjá-nò ján ngajmì.

²⁸ K'oaá s'ín nokjoàyajìin-lajen ngats'iì xita it'aà ts'e Cristo; 'ñó nokjoàko-jen nga nguì kò kjoachjine okoòya-lajen mé-ne nga ngats'iì xita xi fit'aà-la Cristo nímé chijat'aà-la jè nachrjein k'e nga ngajen sùngatsja-jen nga nguixkon Nainá. ²⁹ K'oaá ma-ne nga 'ñó tìbínè-la yijo-na nga tísixá, tìsikjeén jè nga'ñó xi tsjá-na Cristo.

2

¹ Mejèn-na nga ndaà kàtasijìin-nò, nga 'ñó tikjaàn-tji-nò it'aà tsajòn kò jña xita-la Cristo xi títsajna ján naxandá Laodicea, kò it'aà ts'e ngats'iì xita xi kj'eè kii beèxkon-na. ² Koií k'oas'ín tikjaàn-tji-nò mé-ne nga kàtas'e-la nga'ñó inima-nò kò mé-ne nga jè kjòtsjacha xi tìjn-nò sùikítsajnajtín-nò. Jè xi mejèn-na nga isa ndaà kòkixi kjohítsjeèn-nò nga nguì ndaà kochiya-nò jè kjoa xi tìj'ma-la Nainá xi Na'èn-ná. Jè kjoa'ma jè, jè-né Cristo. ³ Nga ta jè Cristo tìjn-la ngats'iì kjohítsjeèn kò kjoachjine xi 'ñó chjì-la. ⁴ Koií k'oas'ín tixan-nò nga mì yá xi skónachan-nò nga sùikjeén 'én xi ndaà tsò tanga mìtsà 'én kixi. ⁵ Nas'ín mìtsà ya tìjnako-nò, tanga inima-na tìsikítsjeèn kjit'aà-nò. Matsjaá-na nga tì'be nga kixi títsajtiòn koni s'ín onguikoo yijo-nò tìkoo kixi títsajnaà nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo.

Kjondaà xi tìjn-ná nga Cristo títsajnaoá

⁶ Koni s'ín kòkjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-nò, k'oaá tìs'ín kixi tìjtát'aà kjit'aà-là ⁷ koni jngoò yá xi nanga fì ima-la kò koni jngoò ni'ya xi tísindaàsòn-isa nga kàtakixiya jè kjoa xi mokjeiín-nò koni s'ín kichità'yà; kò tjiì kjit'aà-là kjondaà Nainá.

⁸ Tìkindaa yijo-nò nga mì jña skónachan-nò xita xi 'én ndiso chja xi ni mé chjì-la. Jña kjohítsjeèn koi, tà yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xi taxki xita koni tsò kjotíxoma xi tìjn isò'nde, mìtsà kjotíxoma ts'e Cristo.

⁹ Yaá tìjnajiin yijo-la Cristo yá-ne xi nguì jè sobà Nainá nga nímé chijat'aà-la. ¹⁰ Nga Cristo títsajnakoo, tìjn yije-nò nita mé xi mochjeén-nò. Jè Cristo otíxoma-la ngats'iì nga'ñó kò kjotíxoma xi mìkii tsejèn. ¹¹ Tìkooá it'aà ts'e Cristo kisit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tanga mìtsà jè xi tsja xita bít'aà chiba-la yijo-ná, jè-né nga jè Cristo tsibít'aà chiba-la inima-nò k'e nga jaàxìn jé xi tìjn-la yijo jé-nò. ¹² Tìkoo k'e nga komà bautizar, k'oaá ngaya-la koni tsà ya kishijìin-t'aà-là Cristo xi kjoa ts'e jé-nò. K'oaá tìs'ín jaáya-nò koni s'ín jaáya-la Cristo koií kjoa-la nga mokjeiín-nò nga'ñó xi tìjn-la Nainá nga komà kiskímìitjen Cristo it'aà ts'e kjoa biyaa. ¹³ Jñò, nga sa ítjòn, títsajnaà k'en-nò it'aà ts'e Nainá koi kjoa-la jé-nò nga jè Cristo kj'eè kii bít'aà chiba-la inima-nò nga faàxìn jé xi tìjn-la yijo jé-nò. Tanga i'ndeí, Nainá jyeé kisikítsajnakon-nò kò Cristo nga kisijchàat'aà-nò ngats'iì jé-nò. ¹⁴ K'oaá ngaya-la koni tsà jye kisikjeheya-ne xojon xi kitjámì'nga xi kondra tsaján. Jaàxìn-ne, yaá tsohójnat'aà krò ñánda k'en-t'aà Cristo.

¹⁵ Jñà nga'ñó xi t́jín jjiin isén kò ngats'iì xi otíxoma, Nainá jaàxìn yije-la nga'ñó-la. Yaá kisìkijne-la k'e nga jè Cristo k'en-t'aà krò. Kò ngats'iì xita, yaá kijtsee nga kisìchja.

Kjotíxoma-la xita xi mì kù fit'aà-la Cristo

¹⁶ K'oaá ma-ne jñò, kì kù nìs'in-là xita xi chjajno-nò nga tsò-nò nga mìkù nìkitasòn kjoa ts'e tsojmì xi chine, xi 'yò, kjoa ts'e s'eí xi bitjo, kjoa ts'e nga otsejèn xitse ìjngòò k'a sá, kò ts'e nachrejin nìkjáya. ¹⁷ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá ngaya-la koni tà 'nguién-laá kjoa xi iskan j'iì; tanga jè xi ngui kjoa kixi, jè Cristo. ¹⁸ Kì kù bì'nde nga faáxìn-nò jè kjondaà xi jye titsajnajñòò jñà xita xi beèxkón àkjale; k'oaá tsò-la yijo-la nga mìtsà xita 'nga ikon. Jè xi mejèn-la nga jñò k'oa tìs'ín s'een. Jñà xita koi tsò-né nga inga nijñá kis'enojmí-la kjoa jè, kò 'ñó 'nga síkítsajna yijo-la xi ta kjohítsjeèn ts'e, tanga nímé chjì-la. ¹⁹ Xita koi mìtsà ya ndaà fit'aà-la Cristo. Nga jè Cristo t́jna sko-la naxandá-la kò jè tsjá-la kjohítsjeèn kò nga'ñó kò jè síkítsajnajtín xita-la koni s'ín ma yijo-ná nga jñà naxá-ná bítéya nindaà-ná, mé-ne nga ndaà síxá-ne naxandá-la Cristo koni s'ín mejèn-la Nainá.

²⁰ Jñò, tañaá k'en-koo Cristo, k'oaá ma-ne nga mìkù tì t́j'nde-nò nga jñà síkitasòn kjotíxoma xi t́jín isò'nde. ¿Mé-ne tákó k'oas'ín 'nè-nò koni tsà kjoa ts'e isò'nde otíxoma-nò nga nìkitasòn-nò kjotíxoma ²¹ xi tsò: “Kì kù nìkoi tsojmì koi, kì kù chiniì, kì ndsejì nìkò-ne.”? ²² Jñà kjotíxoma koi, tà ts'eé tsojmì xi chija k'e nga tímochjeén. Tà kjotíxoma ts'e xita-né koni s'ín okóya. ²³ Jñà kjotíxoma koi, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà t́jín-la kjoachjine tanga mìtsà kixi kjoa. Nga síjé-ná nga ndaà síkitasoán kjoa xi 'in t́jín mé-ne nga ndaà jchaxkoán kjotíxoma xi t́jín-la ingo; tikoáá tsò-né nga mochjeén nga mì xita 'nga ikon komaá, kò nga kínè-lá kjo'in yijo-ná. Tanga jñà kjoa koi nímé chjì-la, nga mìkù ma osìkò-ná nga nìkítsajnaá jñà kjoa ch'o xi síjé yijo-ná.

3

¹ Jñà kjoa t́nchátsjioò kjondaà xi t́jín ngajmì ya ñánda t́jna Cristo nga ya t́jnat'aà chrja kixi-la Nainá, koií kjoa-la nga ya jaáyakjòò-nò kò Cristo, ² Koií tikítsjeèn kjit'aà mé kjoa xi t́jín ngajmì, kì koií nìkítsjeèn kjoa xi t́jín isò'nde. ³ Nga jñò, jyeé k'en kjoa ts'e isò'nde, kò jè kjoabinachon xitse xi t́jín-nò nga ya titsajnakoo Cristo, yaá t́jnatjò nga nguixkon Nainá. ⁴ Jè Cristo, jè-né xi kjoabinachon-nò; k'e nga jè xi kotsejèn ìjngòò k'a, jñò, tikoáá yaá kotsejèn-koo nga jeya kítsajnaà.

Xi kjoa jchínga kò xi kjoa xitse

⁵ Tikítsajna kjoa ch'o xi síjé yijo jé-nò xi kjoa ts'e isò'nde: koni jñà kjoa chijngui, kò kjoa t́jé kò kjoa ch'o xi sasén-la yijo-nò kò ngats'iì kjoa ch'o xi fahajjìn-nò, kò nga kjìn tsojmì mejèn-nò. Kjoa jè t́jé-ne koni tsà xkósòn yaxkón. ⁶ Koií kjoa-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xita xi mìkù 'nchréñijon-la. ⁷ Jñò, tikoáá k'oaá t́jín kjoa xi k'ì'nè kjòtsee k'e nga ya titsajnajñòò kjoa xi ch'o t́jín. ⁸ Tanga i'ndejì tikítsajna yije kjoa koi: jñà xi kjoa jti, kò jñà xi kjoa ts'en, kò jñà kjoa xi ch'o t́jín, kò jñà kjoa xi nokjoàjno-la xita, kò jñà 'én xi ch'o tsò nga nokjoà. ⁹ Kì 'én ndiso nokjoàkoo xinguiòò nga jyeé kichjaàxìn-là yijo-nò kjoa jchínga-nò kò ngats'iì kjoa xi k'ì'nè nga sa kjòtsee. ¹⁰ Jyeé kichjoé xi kjoa xitse. Jyeé jahatjìya-la kjohítsjeèn-nò. K'oaá s'ín tímaxitseyá koni kji isén-la Nainá xi tsibíndaà-nò skanda kóni nga isa ndaà jchaxkoòn yá-ne xi Nainá. ¹¹ I'ndejì, mì tì kù 'ñó mochjeén-ne yá-né xi xita griego, o yá-né xi xita judío, yá-né xi t́jít'aà chiba-la, o yá-né xi kjoa ts'e circuncisión, yá-né xi xita xìn nangui-la kò yá xita-ne xi ima tímajchá, yá-né xi ch'i'nda t́jna'ñó, o yá-né xi t́jnandejì. Jè Cristo xi isa 'ñó chjì-la; kò jè xi t́jnajiin inima-la ngats'iì xita-la.

¹² Jñò xi xó k'oas'ín jaàjìn-nò Nainá kò xi ngui xita tsjeè-la maà nga ndaà matsjakeè-nò, k'oaá s'ín chjoé xi kjoa xitse nga kàtahimacha xita; kàtas'e-nò kjondaà; kì 'nga matakòn; indaàkjoa t'een; kò kàtas'e-la kjoatsejta inima-nò. ¹³ Nita mé kjoa xi t́jín-nò tikjeiín-là xinguiòò, t́jchàat'aà-là xinguiòò tsà mé kjoa xi ch'o síkò-nò. Jñò, k'oaá tìs'ín t'een, koni s'ín kisìkò-nò Cristo nga kisìjchàat'aà-nò. ¹⁴ Jè xi t́jna ítjòn ts'e kjoa koi, jè-né nga títjacha xinguiòò, nga jè kjoatjòcha xi ndaà síkítsajnajtín-ná. ¹⁵ Kjoa'nchán-la

Cristo ndaà kàtatíxoma ijìin inìma-nò; nga Nainá xó k'oaá s'ín kiìchja-nò nga 'nchán kítsajnakoo xinguiòo mé-ne nga ta jngodè yijo koma-nò. Kò mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein tji-là kjondaà Nainá.

¹⁶ Jè 'én-la Cristo 'ñó ndaà kàtasijiin kjit'aà ya ijìin inìma-nò. Takóya-là xinguiòo kò tikixiyaà nga tikjeén kjohítsjeèn xi tjín-la kjoachjine. Tijndá-là Nainá nga tji-là kjondaà xi tjiin inìma-nò; tijndá-là sò ts'e salmo, kò sò xi jeya síkíjna Nainá, kò sò xi ya nchrobá-ne ya jjiin inìma-nò. ¹⁷ Ngats'iì 'én xi nokjoà kò ngats'iì xá xi 'nè, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná koat'een. Kò it'aà ts'e Jesucristo tji-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná.

Kjoa xi mochjeén nga síkitasòn xita-la Cristo

¹⁸ Jñò íchjín xi x'in tjín-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín ok'in-la jña xita-la Cristo. ¹⁹ Jñò xi íchjín tjín-nò, tjòcha jchaa íchjín-nò, kì toòn 'yaà.

²⁰ Jñò xi ixti 'mì-nò, ndaà tiná'yañijon-là xita jchínga-nò, nga jè Nainá ndaà sasén-la kjoa koi. ²¹ Jñò xi Na'èn 'mì-nò, kì taxkì sù nokjoàkoo ixti-nò mé-ne nga mì síkàjeèn-la ikon.

²² Jñò xi chí'nda maà, ndaà tikitasòn yije-là nei-nò i it'aà nangui; kì tà k'eé nìxá k'e nga tikotsejèn-nò nga ta jè xi mejèn-nò nga ndaà kítsajnakoo. Nguì koó inìma-nò nga tikitasòn-là koií kjoa-la nga yaxkón Nainá. ²³ Nita mé kjoa xi s'een, nguì koó inìma-nò nga t'een koni tsà it'aà ts'e Na'èn-ná titsanikitasòn kò mìtsà it'aà ts'e xi taxkì xita. ²⁴ Jyee 'yaà nga jè Na'èn-ná Jesucristo tsjá-nò chjì-nò nga tjoé-nò jè kjotjò xi tsjá-nò Nainá nga ixti-la maà koi kjoa-la nga jè titsanixát'aà-là Jesucristo xi otíxoma-nò. ²⁵ Tanga jè xi ch'o tjín kjoa xi s'ín, k'oaá s'ín kochjì-la koni tjín kjoa ch'o xi s'ín. Nainá mìtsà faájiin xita, ngásòn ngáya fiko ngats'iì.

4

¹ Jñò xi nei-la xá ma, ndaà tikoo jña xita chí'nda-nò koni s'ín tjín xi kjoa kixi, nga jñò 'yaà-nò nga tikoa tjín jngodè-nò xi Nei-nò ma ján ngajmì.

² Kì bìkjoàn-là nga nokjoat'aà-là Nainá; kjit'aà nachrjein titsajnandaà nga tinókjoat'aà-là kò tji-là kjondaà Nainá. ³ K'oaá tís'ín titsi'batjì-nájen, mé-ne jè Na'èn-ná kàtatsjá'nde nga koma kénojmi-jen 'én-la Cristo xi tíj'ma-la Nainá nga sa ítjòn; nga koií kjoa-la nga ndayá tjinaa'ya. ⁴ Titsi'batjì-ná mé-ne nga s'e-na nga'ñó nga ndaà kixi kichjàjiin-la xita koni s'ín tjínè-la nga kichjà.

⁵ Jñò, ndaà tikjeén kjohítsjeèn-nò mé-ne nga ndaà kítsajnakoo jña xita xi mìkì beèxkon 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Ndaà tikjeén nachrjein xi tí'biì-nò nga kos'ín tikitasòn. ⁶ K'e nga chikoo xita, jña 'én tinókjoaa xi ndaà tsò kò xi ndaà sasén-la mé-ne nga koma síkátji-là 'én xi skonangui-nò.

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita

⁷ Ngats'iì kjoa xi tímat'ian, jè keènojmi yije-nò jè 'ndseé Tíquico xi 'an 'ñó ndaà matsjake nga jè ndaà síchjít'aà-na koa ndaà nixákjoò-lajen Nainá. ⁸ Koií xá tísikasén-nò nga keènojmi-nò xi it'aà tsajen kós'ín titsajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ñó ts'e inìma-nò. ⁹ Tikoaá ya tóbáhijtakò Onésimo xi xita tsajòn, xi 'ndsè ma it'aà ts'e Cristo. Nga xita kixi-né kò 'ñó matsjacha-jen. Jña keènojmi-nò mé kjoa xi tíma ijndé.

¹⁰ Jè Aristarco xi taña titsajnaya-jen ndayá, tísíhixat'aà-nò. Kò jè Marcos xi ti xíkjin ma Bernabé tikoaá tísíhixat'aà-nò. Jyee kis'enojmi-nò it'aà ts'e Marcos; tsà ya kijchòkon-nò, t'een kjondaà ndaà choétjò. ¹¹ Tikoaá tísíhixat'aà-nò Jesús xi tikoa Justo 'mì. Tà jña-né xi xita judío xi mokjeiín-la xi k'oa'sín 'ñó ndaà nchisíxáko-na it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá kò 'ñó ndaà síjehikon-na. ¹² Epafras, xi chí'nda-la Cristo, tikoaá tísíhixat'aà-nò nga xita tsajòn-nò. Kjit'aà nachrjein bitsi'batjì-nò mé-ne nga nguì kixi kítsajnaa koa ndaà kítsajnandaà nga síkitasòn mé xi mejèn-la Nainá. ¹³ 'An, ndaà tibe nga jè Epafras 'ñó síkájno xi it'aà tsajòn kò it'aà ts'e xita xi títajna ján naxandá Laodicea kò xi títajna ján naxandá Hierápolis. ¹⁴ Tísíhixat'aà-nò Lucas jè xi chjinekki xi 'ñó matsjacha-jen, tikoa tísíhixat'aà-nò jè Demas.

¹⁵ Xi it'aà ts'an t̄ixat'aà-ná jñà 'ndseeé xi t̄ítsajna ján naxandá Laodicea, k̄o jè chjoón tichjaá Ninfa, k̄o ngats'iì x̄ita naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-la. ¹⁶ K'e nga jye kíxkejiìn-là xinguiq̄o xojon jè, t̄ikoaá k̄ataxkejiìn-la naxandá-la Cristo xi t̄ítsajna ján Laodicea; koa jè xojon xi ts'e Laodicea t̄ikoaá t̄ixkejñò. ¹⁷ Koatìn-la jè Arquipo: k̄atasíkitasòn xá xi kitsjaà-la Cristo.

¹⁸ Nga jye tífehet'aà xojon jè, k̄oó ndsaa t̄ikjiì-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tisihixat'aà-nò. T̄ikítsjeèn nga ndayá t̄ijná'ya. Jè k̄at̄ijnako-nò k̄jondaà-la Nainá. K'oa s'ín k̄atama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskii íjtòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanihixot'aà-nòjen kò Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. Nainá kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

² K'e nga nokjoà't'aà-lajen Nainá, kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà it'aà tsajòn. ³ Bítseèn-najen nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná koni s'ín nga títsaniá, koi kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tíkoa ndaà nixá-là xita xi kj'eíí nga matsjacha, nga tíkoa kixi títsajnaà nga títsachiñà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁴ Ndí 'ndsè, Nainá matsjakeè-nò. 'Ya-nájen nga xó k'oas'ín jaàjiin-nò nga xita naxandá-la komaà. ⁵ Nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tsibènojímí-nòjen, mìtsà ta 'én tsajen xi kinokjoáko-nòjen. Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsjaà-najen nga'ñó, kò tíkoa 'ñó ndaà kjòchiya-najen nga nguì kixi kjoa. Jñò, ndaà ki'yaà k'e nga ya tsakítsajna-jen, ndaà kinichját'aà-nòjen xi kjondaà tsajòn.

⁶ Jñò, k'oaá s'ín ki'nè koni s'ín ki'nè-jen kò koni s'ín s'ín Cristo. Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsjaà-nò kjotsja nga komà kichjoétjò 'én-la Nainá nas'ín 'ñó tse kjo'in tsatojioòn. ⁷ K'oaá ma-ne jñò tsakoò jngoò-là kjoa xi ndaà tjín nga kiskinguì ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá ya nangui Macedonia kò Acaya. ⁸ Nga yaá kjòts'ia-ne it'aà tsajòn nga tsabísòn jè 'én ndaà-la Na'èn-ná; mìtsà tà ya nangui Macedonia kò Acaya; xki xi ján kina'ya-la nga jñò, ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. K'oaá ma-ne nga mì tì kii mochjeén-ne nga ngajen kénojímí-lajen xita it'aà tsajòn, nga jyeé beè-nò xita. ⁹ Nga tíjña bénojímí-ne nga ndaà kichjoétjò-nájen k'e nga ijchochoòn-nòjen. Tíkoaá tsò-né nga jñò jyeé kinikíjna kjoa ts'e xkósòn. I'ndeí jyeé ya tjaà't'aà-là xi nguì jè sobà Nainá xi kixi kjoa nga tíjnakon. ¹⁰ Tíkoaá bénojímí-né nga títsachiñà-là Ki'ndí-la Nainá nga kítojen ijngoò k'a-ne ngajmì, jè xi tíjè-ne Jesús xi Nainá kisikjaáya-la k'e nga k'en, nga jè-né xi kochrjekàjiin-ná kjo' in ts'e kjoajti-la Nainá xi sa nchrobá.

2

Xá xi kis'iin Pablo ya naxandá Tesalónica

¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, 'ya-nò k'e nga ijchochón-nòjen mìtsà ta kjotjò. ² Nga jyeé ndaà tíjiin-nò koni s'ín komà't'in-jen ján naxandá Filipos, nga 'ñó tse kjo'in kinikjeiín-jen; 'ñó kijtseètoòn-najen xita; tanga Nainá kisichját'aà-najen nga kitsjaà-najen nga'ñó nga komà tsanguì-jen ya naxandá-nò nga komà tsibènojímí-nòjen 'én ndaà-la Nainá nas'ín 'ñó kjin ma kondra-najen. ³ Nga 'én kixií kinokjoàya-jen, mìtsà jò tjín inima-najen nga tsibènojímí-nòjen, tíkoa mìtsà xita kichonachan-lajen. ⁴ Nga Nainá jyeé kiskoòt'aà-najen kò k'oaá kitsò nga ok'ín-najen nga ngajen kjòngatsja-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga koma kinókoaya-jen. Mìtsà jè xi mejèn-najen nga ndaà kitsajna-jen nguixkon xita; jè-né nga ndaà kitsajna-jen nguixkon Nainá nga jè xi tibeè inima-ná. ⁵ Jyeé ndaà tíjiin-nò nga mìtsà 'én tsjén nokjoà-jen koni tsà mé xi mejèn-najen nga k'oi-nájen, tíkoaá mìtsà ton binchaàtsji'ma-jen. Kjoa koi, Nainá tibeè-né. ⁶ Mìtsà jè binchaàtsji-jen nga jñò, kò xita xi kj'eíí, nga 'nga sùkítsajna-nájen. Tsà jin xi mejèn-najen nga tsibinè-nòjen kjotíxoma xi tjín-najen nga it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, komaá-la okiniko-nòjen. ⁷ Tanga mìtsà kos'ín kiniko-nòjen. Ta saá k'oas'ín kiniko-nòjen koni ndí ixti. K'oaá ngaya-la koni jngoò nea xi síkaki ixti-la nga ndaà síjchá ixti-la. ⁸ 'Ñó tjòcha ki'ya-nòjen. K'oaá ma-ne nga kò kjotsja-najen tsibènojímí-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tíkoaá matsjaá-najen nga ndaà kiniko-nòjen nita mé kjoa xi komà't'ioòn

ta koií kjoa-la nga 'ñó matsjacha-nòjen. ⁹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, bítsjeèn-nò kós'ín kinixá-jen nga binchaàtsji'a-jen yijo-najen. Kò nàchrjein kò nitjen nixá-jen, mé-ne nga mì jñò sijti-nòjen jñà nàchrjein k'e nga kinokjoà yajiin-nòjen 'én ndaà-la Nainá.

¹⁰ Jñò, ndaà ki'yaà, tikoáá Nainá kijtseè-né, nga ngajen ndaà kiniko-nòjen. K'oaá s'ín kiniko-nòjen koni s'ín sasén-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. Kò niyá xi jé koònè-najen koni s'ín kiniko-nòjen jñò xi mokjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá. ¹¹ Tikoáá jyeé ndaà tíjiin-nò nga jen, ndaà kiniko-nòjen nga jngòò ìjngòò koni s'ín síko ixti-la jngòò xita xi na'èn ma. ¹² Kinije ikon-nòjen koa kinì'ñójiin-jen takòn kò k'oas'ín tsibìnè-nòjen nga k'oas'ín s'een koni s'ín ok'in-la xi xita-la Nainá maà; nga jè-né xi síkí'nchré-nò nga ya titsajnajiin-la xita xi jye jè tíhotixoma-la kò tikoá ya titsajnajñòò kjoajeya-la.

¹³ Kjit'aà nàchrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá koni s'ín ndaà kichjoétjò 'én-la nga mìtsà k'oas'ín kichjoétjò koni 'én-la xi taxki xita. K'oaá s'ín kichjoétjò koni tjín xi ngui kjoa kixi nga 'én-la Nainá-né. Jñà 'én koi, t'yaá-la nga nchisíxájiin inima-nò jñò xi mokjeiín-nò. ¹⁴ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín komàt'ioòn koni s'ín komàt'in jñà xita naxandá-la Nainá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo Jesús xi títsajna ján nangui Judea. Tijnà-ne xita naxandá judío xíkjin kiitjingui kondra-la. Jñò tijñà-ne xita naxandá tsajòn kiitjingui kondra-nò. ¹⁵ Jñà xita judío kisik'en Na'èn-ná Jesús kò tijñà-ne xita jchínga-la kisik'en jñà xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kjòtseé. I'ndeì, tákó k'oaá síko-najen nga fitjingui kondra-najen. Nainá mikìì sasén-la kjoa xi s'ín xita koi, ngui kondraá fi-la ngats'iì kjoa, ¹⁶ nga mikìì tsjá'nde nga nokjoà-lajen jñà xi mìtsà xita judío mé-ne nga tikoá kitjokàjiin-ne kjo'in. K'oaá ma-ne xita koi, skanda nchisikatonè-la nga ótsji jé-la yijo-la. Jyeé kjomeè f'iikanè-la kjo'in xi tjiko kjoiti-la Nainá.

Kó kitsò Pablo nga mejèn-la kjikon jñà xita-la Cristo xi títsajna ya naxandá Tesalónica

¹⁷ 'Ndseé kò tichjaá, k'e nga chinchat'aàxìn chiba nàchrjein-nòjen, nas'ín mì tì kii kiyaxkon-ná xinguiáá, ngajen 'ñó nikítsjeèn-nòjen. 'Ñó mejèn-najen nga onguí-choòn-nòjen. ¹⁸ Mejèn tsanguì-jen. 'An xi 'mì-na Pablo, kjin k'a mejèn kiaà, tanga jè xita neíí mikìì kitsjaà'nde-najen. ¹⁹ Kjoa tsajòn-nò nga titsachiñá-lajen nga 'ñó kotsja-najen kò nga ndaà kitjo-jen k'e nga kjoíí ìjngòò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ²⁰ Kixií kjoa it'aà tsajòn-nò nga ndaà kitjongui-jen kò nga s'e-najen kjoa tsja.

3

Mé-ne ya kinikasén-ne Timoteo ján naxandá Tesalónica

¹ K'e nga mì tì kii komà kichikjoa isa-najen nga mejèn-najen sijiin-najen kó s'ín titsajnaà ján Tesalónica, k'oaá komà-ne nga kichibàya-najen nga kinikasén-jen jè 'ndsè Timoteo, kò ngajen yaá tsitsajna-jen Atenas. ² Kinikasén-jen jè 'ndsè Timoteo, chi'nda-la Nainá-né nga tikoáá chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni ngajen. Koií xá kiikon-nò mé-ne nga kàtatsjá-isa-nò nga 'ñó nga isa 'ñó ndaà kixi kitsajnaà koni s'ín mokjeiín-nò, ³ mé-ne nga nijngòò xi sihindaa-ne kjoa ts'e kjo'in xi titsanikjioón. Jñò, jyeé ndaà tíjiin-nò nga k'oaá s'ín tjínè-la nga kos'ín komat'iaán. ⁴ K'e nga tisa ya titsajnakò-nòjen, k'oaá ki'mì-nòjen nga kjo'iín s'e-ná. I'ndeì, jyeé titsa'yaà nga k'oaá s'ín tímat'ioòn. ⁵ Koií kjoa-la nga mì tì kii kiskoòñà kjoa-na; kisikasén Timoteo nga mejèn-na skoeè kós'ín titsajnakoo jè 'én xi mokjeiín-nò. Timakájno-na tsà jye kiskoònachan-nò jè xita neíí. Tsà koií nàchrjein-la, xá xi ki'nè-jen, tsà ta kichijà-né.

⁶ I'ndeì, jè Timoteo jyeé j'iì-ne nga kii Tesalónica; ndaà tsò okixi xi 'ya-najen it'aà tsajòn koni s'ín mokjeiín-nò kò nga tjín-nò kjotsjacha. K'oaá s'ín tsibénojmí-najen nga kjit'aà nàchrjein tsjaá ma-nò nga nikítsjeèn-nájen. Tikoáá mejèn-nò nga jchaxkoòn-nájen koni ngajen tikoáá mejèn-najen jchaxkoòn-nòjen. ⁷ K'oaá ma-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nas'ín kjo'in kò kjoa kondra titsajnajiin-jen, k'e nga kina'yà-jen it'aà tsajòn nga 'ñó ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tikoáá ngajen, 'ñó ndaà kjòtsja-najen. ⁸ K'e nga kina'yà-jen nga kixi onguít'aà-là Na'èn-ná, ngajen jyeé mì tì mé makájno-najen. ⁹ Ngajen, 'ñó tse kjòtsja tjín-najen nga nguixkon Nainá xi kjoa tsajòn skanda mì-la kii kjoehet'aà nàchrjein

nga k'oi-lajen kjondaà Nainá. ¹⁰ Kò nachrjein kò nitjen nokjoàt'aà-lajen Nainá mé-ne nga tsjá'nde-ne nga koma konguichoòn-nòjen. Tikoà koma kokòya-isa-nòjen mé-ne nga kojngòd-ne 'én xi chijat'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò.

Kjoa bítsi'ba-la Pablo

¹¹ Mejèn-najen nga tijè-ne Na'èn-ná xi Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, kà-tatsjá'nde-najen nga koma konguichoòn-nòjen. ¹² Jè kjotsjacha-la Na'èn-ná isa ndaà kàtasijiìn inima-nò, mé-ne nga isa ndaà kotsjacha-nò xinguiòo kò ngats'iì xita xi kj'eíí, koni ngajen, ndaà matsjacha-nòjen. ¹³ Jè Na'èn-ná kàtatsjá-la nga'nó inima-nò mé-ne nga nimé jé sakòt'aà-nò kò tsjeè kitsajnaà nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná k'e nga kjoíí ijngòd k'a-ne Jesucristo xi otíxoma-ná nga tjiko ngats'iì xi ya chja-ne.

4

Kjoa xi sasén-la Nainá

¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tsakoòya-nòjen nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni s'ín sasén-la Nainá. Kò kixíí kjoa, jyeé kos'ín títsa'nè. Tanga i'ndeí bítsi'ba-nòjen tikoà binè-nòjen it'aà ts'e Jesús xi otíxoma-ná nga isa 'ño ndaà tjiì-là nga'nó yijo-nò nga kos'ín tikitasòn.

² Jyeé tjiìin-nò kó s'ín tjín kjotíxoma xi kits'iì-nòjen koni s'ín kitsjaà-najen Jesucristo xi otíxoma-ná. ³ Jè xi mejèn-la Nainá nga nguì tsjeè sijchá yijo-nò, mì tì kjoa chijngui sjs'in-là. ⁴ Nga jngòd ijngòd-nò tikindaà yijo-nò; k'oas'ín tikjeén nga nguì tsjeè títsajna koni s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Kì biì'nde-là nga síkijne-nò jña kjoa ch'o xi síjé yijo-nò koni s'ín jña xita xi mìkiì beèxkon Nainá. ⁶ Jñò xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo, kì k'oaá tjín kjoa xi kaajñòd mé-ne nga mì xinguiòo chónachan-là nga mì xinguiòo jchatòdn. Tsà k'oas'ín s'een, kjo'iín tsjá-nò Nainá. Jyeé k'oas'ín tsibènojmi-nòjen. ⁷ Nainá mìtsà koi xá kiichja-ná nga ch'o s'een, jè xi mejèn-la nga tsjeè kitsajnaá. ⁸ Jè xi ochrjekàngui kjoa koi, mìtsà kjohítsjeèn ts'e xita ochrjekàngui, kjohítsjeèn ts'e Nainá ochrjekàngui; nga jè xi tsjá-nò Inima Tsjeè-la.

⁹ Mìkiì mochjeén nga xojon skiit'aà-isa-nò xi ts'e kjoatjòcha. Nainá jye tsakóya-nò kós'ín sitjòchaà xinguiòo nga jngòd ijngòd. ¹⁰ Jyeé kos'ín títsa'nè nga matsjacha ngats'iì xita xinguiòo xi títsajna kóhokji ya nangui Macedonia. Tanga k'oaá s'ín bítsi'ba-nòjen nga isa ndaà títsjacha xinguiòo. ¹¹ Tìnè-là yijo-nò nga 'nchán títsajna, kì kjoa-la xinguiòo chingàjñòd, t'een xá-nò koni tjín xá xi ma-nò, koni s'ín jye ki'mì-nòjen ngats'iì kjoa koi. ¹² Mé-ne nga skoexkón-nò jña xita xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá. Koà jñò, nimé chijat'aà-nò.

K'e nga kjoíí ijngòd k'a-ne Na'èn-ná Jesucristo

¹³ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijiìn-nò mé kjoa xi mat'in jngòd xita xi biyaà, mé-ne nga mì kobaá-nò koni jña xita xi nimé nchikoña-la. ¹⁴ Koni s'ín mokjeiín-ná nga Jesús k'en, ikjoàn jaáya-la, k'oaá tís'ín mokjeiín-ná nga Nainá sijkjaáya-la xita xi jye k'en, jña xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

¹⁵ Nga koií 'én bènojmiya-jen koni tsò 'én xi tsibíjna Jesús nga jña xi títsajnakoaán skanda k'e nga kjoíí ijngòd k'a Na'èn-ná Jesucristo, mìtsà jña kjiín ítjòn-lá jña xi jye k'en. ¹⁶ Nga jè sobà Na'èn-ná kitjojen ijngòd k'a-ne ngajmì; 'ño kichja nga tsjá okixi, kiná'ya jngòd-la jta ts'e àkjale ítjòn, kò kiná'ya-la chrjo-la Nainá; ikjoàn jña xita xi jye k'en nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, kjoaáya ítjòn-la. ¹⁷ Ikjoàn jña xi tákó títsajnakoaán jè nachrjein jè, yaá tjámijìn-tjen-koaá ijiìn ifi nga kixokjoáá Nainá ya ijiìn isén. K'oaá s'ín koma nga ya kitsajnakoaá Nainá nitá mé nachrjein-ne. ¹⁸ K'oaá ma-ne nga tije takòn xinguiòo nga tènójmiya-là koni tsò jña 'én koi.

5

¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìkiì mochjeén nga xojon sit'aà-nò mé nachrjein-ne nga okoma. ² Jñò, nga jyeé ndaà tjiìin-nò, jè nachrjein k'e nga kjoíí ijngòd k'a Na'èn-ná

Jesucristo, k'oaá s'ín kjoí koni jngoò xita chijé xi f'ì nga nitjen k'e nga niyá xi nchikoñaá-la. ³ K'e nga kitso jña xita: "Nchán titsajnaá, nimé kjoa tjin." K'ée ta nitoón kitjojenè-la kjojkón koni s'ín mat'in jngoò chjoón xi bijchó nachrjein-la nga ki'ndí 'beé, mikiì kojno-la. ⁴ Tanga jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìtsà ijiin jñò titsajnaá jñò. Kò k'oaá ma-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn jè nachrjein jè, koni ma k'e nga ta nitoón fi jngoò xita chijé. ⁵ Tanga jñò, ngats'ioò, iseèn choòn ñánda titsajnaá, kò nachrjein-né. Nga jñá, mìtsà ijiin jñò titsajnaá kò mìtsà nitjen titsajnaá. ⁶ K'oaá ma-ne nga mikiì k'oa s'eén koni s'ín xita xi kj'eí nga mì titsajnandaà-jèn mé kjoa xi tjin k'oaá ngaya-la koni tsà kjiyijòfè. Mochjeén-né nga kitsajnandaá koni jngoò xita xi tijnakon, xi nguì ndaà tjin ikon. ⁷ Nga jña xita xi oyijòfè, k'ée oyijòfè k'e nga jñò. Kò jña xi mach'i, k'ée mach'i k'e nga jñò. ⁸ Tanga jñá, yaá titsajnaá ñánda iseèn choòn. K'oaá ma-ne nga ndaà sijchá yijo-ná. Jè 'én xi mokjeín-ná kò jè kjoatjòcha, jña kosiko inima-ná koni jngoò soldado xi ndaà kijtsa inima-la jè chrjoa xi 'mì coraza. Kò k'e nga nguì tijnngoò takoán nga chiñá-lá jè nachrjein k'e nga kitjokàjñaá kjo'in, jè ngaya-la ts'inguién kichá xi osiko skò soldado. ⁹ Nainá mìtsà koi xá jaàjiin-ná nga kjo'in tsjá-ná, jé-né nga kitjokàjñaá kjo'in it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ¹⁰ Nga jè k'en ngajo-ná mé-ne k'e nga kjoí ijngoò k'a-ne, tsà titsajnaakoán, kò tsà jye k'eén, yaá kitsajnakoá. ¹¹ K'oaá ma-ne nga tijetakòn kò tjii-la nga'ño xinguiòo koni s'ín jye titsa'nè.

Kjotíxoma xi kitsjaà Pablo

¹² Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nijé-nòjen kjondaà, jchaxkón xita xi síxako-nò nga jña titsajna ítjòn ya ijiin naxandá-la Nainá kò nga okóya-nò. ¹³ Ndaà jchaxkón tikoá ndaà titsajna xita koi, jè kjoa-la xá xi s'ín. 'Nchán titsajnaako xinguiòo.

¹⁴ K'oa tis'ín bitsi'ba-nòjen ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kot'in-là nga kàtasíxá jña xita xi ta jyò tjíma nga majin-la síxá; ti'ño ikon jña xi indaà tjin ikon; tichját'aà-là jña xi tsjin-la nga'ño ya ijiin inima-la; kò kàtas'e-nò kjoatsejta it'aà ts'e ngats'ii xita-la Nainá.

¹⁵ Tsà k'e nga mé kjoa xi ch'o síko-nò xita xi kj'eí, tikindaa xinguiòo nga mì sijnnda ngajo-ne. Tà saá tinè-là yijo-nò nga kjit'aà nachrjein ndaà tikoo xinguiòo kò ngats'ii xita xi kj'eí.

¹⁶ Kjit'aà nachrjein tsja t'è-là inima-nò. ¹⁷ Titsi'ba kjit'aà-là Nainá. ¹⁸ Nita mé kjoa-ne, tjii kjit'aà-là kjondaà Nainá. K'oaá s'ín mejèn-la Nainá nga k'oas'ín s'een ngats'ioò xi mokjeín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús.

¹⁹ Kì bichjoá ikòn-là xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁰ Kì nachrjekànguiòò 'én-la xita xi chja ngajo-la Nainá. ²¹ Ndaà ndaà chít'aà yije ngats'ii 'én. Jña tikítsajnatjò xi ndaà tsò.

²² Ngats'ii xi ch'o tsò, kì kii nikitason.

²³ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán, jngoò k'a tsjeè kàtasíkítsajna-nò. Ndaà kàtasíkinda inima-nò, yijo-nò kò kjohítsjeèn-nò mé-ne nga nimé jé s'e-nò jè nachrjein k'e nga kjoí ijngoò k'a jè Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Nga xita kixi-né jè Nainá xi xó kiichja-nò, sikitason yijeé kjoa koi.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xita

²⁵ 'Ndseé kò tichjaá, titsi'batji-nájen.

²⁶ Tjixot'aà ngats'ii xita 'ndseé nga nguì kò inima-nò.

²⁷ 'An, tsja-nò okixi nga nguixkòn Na'èn-ná nga kàtaxkejiin-la xojon jè ngats'ii xita naxandá-la Nainá.

²⁸ Jè kàtijnako-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiskiì-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Nà'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanihixot'aà-nòjen kò Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. ² Nainá xi Nà'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndí 'ndseé kò tichjaá mochjeén-nè nga kjit'aà nachrjein k'oií-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn. Ndaà tjín nga k'oas'ín s'en-jen, koií kjoa-la nga nachrjein inchijòn isa ndaà mokjeiín-nò kò isa ndaà matsjacha xinguoo nga jngoò ijngoò. ⁴ K'oaá ma-ne nga ndaà matsja-najen it'aà tsajòn; k'oaá s'ín bènojmí-lajen jñà xita naxandá-la Cristo xi xìn nangui títsajna nga jñò, ndaà mokjeiín-nò kò ndaà chíkjoako-nò nas'ín 'ñó fi tjingui kondra-nò xita kò nas'ín kjo'in títsanikjioón. ⁵ Ngats'ìi kjoa koi, Nainá k'oaá s'ín okó nga kixi koiindaajiin; kò k'oaá ma-ne nga jñò, ok'ín-nò nga ya kítsajnajìin-là xita xi jè tíhotíxoma-la, nga tikoi-ne kjoa-la Nainá nga kjo'in títsanikjioón.

⁶ Nainá, xita kixi-né nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi kjo'in tsjá-nò. ⁷ Kò jñò xi kjo'in títsanikjioón, tsjá-nò kjoa'nchán kò ngajen, k'e nga kjinchrobàjen ngajmii Jesucristo xi otíxoma, tjiko àkjale-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la nga kjinchrobàjen-jìin ni'ín. ⁸ Nainá tsjá-la kjo'in jñà xita xi mikii beèxkón ni mikii síkitasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Xita koi, 'ñó tse kjo'in síkjeiín nita kjé-ne; mì yaá kítsajna nguixkon Nà'èn-ná, kò mikii skoe kjoajeya-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁰ Kjoa koi, k'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga kitjojen ijngoò k'a Nà'èn-ná mé-ne nga it'aà ts'e xita-la jeya kíjna-ne kò ngats'ìi xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, ta koxkón-la. Tikoáá jñò yaá kítsajnaà, koií kjoa-la nga kòkjeiín-nò koni s'ín tsibènojmí-nòjen.

¹¹ K'oaá ma-ne nga kjit'aà nachrjein bítsi'ba-lajen Nainá it'aà tsajòn, mé-ne nga Nainá kítsò nga ok'ín-nò nga ya kinókjoa-nò naxandá-la nga xó k'oaá s'ín kiichja-nò. Nga kò nga'ñó-la kàtasíkitasòn ngats'ìi kjondaà xi jñò sasén-nò kò xá xi 'nè nga Nà'èn-ná ma'ñót'aà takòn. ¹² K'oaá s'ín koma nga it'aà tsajòn jeya kíjna Jesucristo xi otíxoma-ná. Tikoá jè ndaà síkítsajna-nò koni s'ín tjín-la kjondaà jè Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná.

2

K'e nga kjoíi ijngoò k'a-ne Jesucristo

¹ Ndí 'ndseé kò tichjaá, i'ndeí jè kénojmí-nòjen kó s'ín koma k'e nga kjoíi ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná kò k'e nga ya koxkóyat'aà-lá. K'oaá ma-ne bítsi'ba-nòjen ² tsà yá xita xi kítsò-nò nga jyeé j'ii ijngoò k'a Jesucristo, k'ì tà nìton mokjeiín-nò; k'ì tsakjoòn-là tsà yá xita xi kítsò-nò: k'oaá tsò 'én-la Nainá xi kjòngatsja Pablo; k'oaá s'ín chjaya, kò k'oaá s'ín kisikasén jngoò xojon. ³ K'ì yá xita xi konachan-nò. Nga jè nachrjein k'e nga okoma, ítjòn s'e nachrjein nga jñà xita, 'ñó kondra kítsajna-la Nainá. Ikjoàn ta nitoón kotsejèn jè xita xi 'ñó ch'o s'iin, jè xi tjínè-la nga kjo'in síkjeiín nita kjé-ne. ⁴ Xita jè, jè xi kondra kíjna-la ngats'ìi xi Nainá tsò-la xita kò nita mé-isa-ne xi beèxkón nga jè mejèn-la kíjna ítjòn. Skanda yaá kíjnaya ingo ítjòn-la Nainá koni tsà jè sobà Nainá, k'oaá kítsò-la yijo-la nga Nainá jè.

⁵ ¿A mì bítsjeèn-nò k'e nga sa ya tsohótijnako-nò, k'oaá kixan-nò nga k'oaá s'ín koma? ⁶ I'ndeí jye tjìin-nò mé kjoa xi bíchjoà ikòn-la xita jè nga mì xátí f'ii; skanda k'eé kjoíi k'e nga kichóya nachrjein-la. ⁷ Jè nga'ñó-la kjoach'o, jyeé tíxíxá'ma i isò'nde, tanga tjíjna jngoò xi tjíjna ikòn nga mikii tsjá'nde kò ta jè chija nga tjáxìn. ⁸ Kò ikjoàn k'eé kotsejèn

jè xita xi ch'o s'ín. Tanga Jesucristo xi otíxoma, ta jngodò 'én kichja nga tsjá-la kjo'in nita kjé-ne. Tà ma tà jé nga ote kji nga kjoíí, jngodò k'a kjoáaxìn nga'ño-la. ⁹ K'e nga kjoíí jè xita xi ch'o s'ín, jè xita neíí tsjá-la nga'ño nga kjin skaya kjoxkón kòkò xi mìtsà kixi kjoa. ¹⁰ Siikjeén yije kjoa xi ch'o tjin nga skónachan-la xita xi kjo'in siikjeíin nita kjé-ne, koíí kjoa-la nga jña xita koi mìkiì matsjakeè xi kjoa kixi xi ma kitjokàjiin-ne kjo'in kjoa ts'e jé-la. ¹¹ K'oaá ma-ne Nainá tsjá'nde-né nga tjna jngodò xi skónachan-la xita koi, mé-ne kàtakjeíin-la kjoa ndiso, ¹² nga kàtas'e-la kjo'in ngats'iì xi mìkiì mokjeíin-la kjoa kixi. Ngui ta kjoa ch'oo sasén-la.

Mé kjoa-ne nga jaàjiin-ná Nainá

¹³ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein 'bì-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn xi 'ño matsjakeè-nò Na'èn-ná, nga xó k'oaá s'ín jaàjiin-nò Nainá kóni nga tisa tàts'en-la kjoa, mé-ne nga kitjokàjñòd-nò kjo'in, nga jè Inima Tsjeè-la Nainá sítsjeèya-nò kò nga ndaà mokjeíin-nò xi kjoa kixi. ¹⁴ Xó k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ngajen nokjoàya-jen, mé-ne nga jñò, tikoà s'e-nò kjoajeya-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná.

¹⁵ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín kixi tìtsajna. Kì nìchàajiin-jèn jña 'én kixi-la Cristo xi ngajen kinikatoya-nòjen, jña xi ta 'én kinokjoà-nòjen kò xi xojon carta tsakoàya-nòjen. ¹⁶ 'Aán síjèt'aà-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná kò jè Nainá xi Na'èn-ná, jè xi 'ño matsjakeè-ná nga tsjá-ná kjoajetakòn-la xi mìkiì kjoehet'aà, kò tsjá kjotjò-ná kjondaà-la nga tijnogò takoán nga tìtsachiñá-lá. ¹⁷ K'oaá s'ín síjèt'aà-la nga isa tse nga'ño kàtatsjá-la inima-nò mé-ne nga isa kixi kìtsajnaà koni s'ín 'nè kjoa xi ndaà tjin kò koni s'ín nokjoà 'én xi ndaà tsò.

3

K'oaá tsò Pablo nga mejèn-la sìtsi'batji

¹ Xi fehet'aà-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tìtsi'batji-nájen mé-ne jè 'én-la Nainá niton xki xi ján katijchó, tikoà ndaà kàteèxkón jña xita xi skoétjò 'én koni s'ín ki'nè jñò nga ndaà kiyaxkón. ² Tikoà tìtsi'batji-nájen mé-ne nga jè Na'èn-ná kì kii tsjá'nde nga ch'o siiko-najen xita ts'en kò xi ch'o s'ín, nga mì tà ngats'iì xita mokjeíin-la. ³ Na'èn-ná xita kixi-né, síkitasòn 'én-la, kixi siikítsajna-nò tikoà siikinda-nò mé-ne nga mì ch'o siiko-nò jè xita neíí. ⁴ Nga it'aà ts'e Na'èn-ná mokjeíin-najen nga tìtsanìkitasòn-nò koni s'ín tìtsahotìxoma-nòjen kò tákò k'oaá s'ín s'een-isa. ⁵ Jè Na'èn-ná kàtasíchját'aà-nò nga kos'ín tjòcha jchaa xinguiòo koni s'ín tjòkèè kijtseè-nò Nainá; kò nga kàtachíkjoako-nò kjo'in koni s'ín kichìkjoako-la Cristo.

Mochjeén-né nga kàtasíxá jña xita

⁶ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín binè-nòjen, it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, kì tì ya tsjahijtako-nò jña xita 'ndseé kò tichjaá xi majìn-la síxá, jña xi mìkiì k'oas'ín síkitasòn koni s'ín tjin kjoa kixi xi ngajen kinikatoya-nòjen. ⁷ Jñò, jyeé tíjiin-nò nga mochjeén-né nga chjíngruì-nájen koni s'ín ki'nè-jen k'e nga ya tsitsajnakò-nòjen; mì jyò tsitsajna-jen, kinixá-nájen. ⁸ Mìtsà ta kjotjò chichi-jen. Tà saá 'ño kinixá-jen kò nachrjein kò nitjen kinikijta-jen yijo-najen, mé-ne nga mì jñò siijti-nòjen. ⁹ Kinixá-nájen nas'ín tji'nde-najen nga sijé-nòjen mé tsojmì xi mochjeén-najen. Jè xi mejèn-najen nga chjíngruì-nájen mé-ne k'oa tìs'ín s'een koni 'nè-jen. ¹⁰ K'e nga tsitsajnakò-nòjen k'oaá s'ín ki'mì-nòjen: Tsà jngodò xita xi majìn-la síxá, tikoà mìkiì tji'nde-la nga kòkjen. ¹¹ Jyeé kina'ya-jen nga tjamajiin i'nga xita xi majìn-la síxá nga tà jyò binchima, nga ta jña chjajiin chja'a ñánda mì jña oko-la. ¹² Jña xita koi, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín bìtsi'ba-lajen, tikoà binè-lajen nga kàtasíxá, mé-ne nga kàtátsji'a-ne yijo-la.

¹³ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kì bijta-nò nga ndaà 'nè. ¹⁴ Tsà tjin i'nga xi mìkiì síkitasòn koni tsò xojon jè, chítsejèn-là yá-né, kì yaá báhijtakoo, mé-ne nga kosobà-la. ¹⁵ Tanga kì k'oaá s'ín nìkoo koni jngodò xita kondra, k'oaá s'ín tènójmíya-là nga 'én ndaà chikoo nga 'ndseé chibá.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁶Tijè-ne Na'èn-ná xi tsjá kjoa'nchán, kjit'aà nachrjein kàtatsjá-nò kjoa'nchán nita mé kjoa-ne. Na'èn-ná kàtijnako-nò ngats'ioò.

¹⁷ Nga jye tífehet'aà xojon jè, kó ndsaa tikjiù-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tisihiyat'aà-nò. Nga k'oas'ín s'iaàn firma-na, kò k'oaá s'ín kjiaà. ¹⁸ Ngats'ioò, jè kàtijnako-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskii ítjòn-la jè Timoteo

Kó tsò Pablo nga shixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tikjiì-lè xojon jè, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, nga k'oas'ín kitsjaà okixi Nainá xi ochrjekàjiìn-ná kjo'in kò Nà'èn-ná Jesucristo nga titsachiñá-lá kjondaà-la. ² Ngaji Timoteo, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga 'an tsakooyandaà-lè koni s'ín mokjeiìn-ná it'aà ts'e Cristo. Nainá xi Nà'èn-ná kò Nà'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán ijiìn inima-lè.

Pablo tsibínè-la Timoteo nga sùkixiya xita xi kj'eí kjohítsjeèn okóya

³ Koni s'ín tsibitsi'ba-lè k'e nga kiaà nangui Macedonia, yaá tijní naxandá Éfeso mé-ne nga kichakjáya-la xita xi mitsà 'én kixi nchihokóya ijiìn naxandá-la Nainá. ⁴ Ngaji Timoteo, k'oaá s'ín tjínè-la jña xita koi, kì kii sís'in-la cuento jchínga xi mitsà kixi kjoa tikoá kì kii sís'in-la kjoa xi mikii fehet'aà ts'e xita jchínga kjòtseé. Kjoa koi nimé chjí-la. Tà síkjaán-kjoò-ná. Mì kì osìkò-ná nga mokjeiìn-ná it'aà ts'e Cristo mé-ne nga koma sikitasoán koni s'ín mejèn-la Nainá.

⁵ Xá xi tìbìnè-lè, jè-né nga tsjeè tjína inima-ná, nga tsjeè tjín kjohítsjeèn-ná koa nga ngui ndaà mokjeiìn-ná; yaá nchrobát'aà-ne nga sitjòchaà xinguiá. ⁶ Tanga tjín i'nga xita xi xìn ndiyá tjímaya; tà koií joóya-ne 'én xi nimé chjí-la. ⁷ Mejèn-la maestro ts'e kjotíxoma-la Nainá kítsajna. Tanga tjíña-ne, skanda mikii machiya-la 'én xi chja nga 'ño chja nga tsò nga kixi kjoa.

⁸ Tíjiìn-ná nga jè kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, ndaà tjín tsà k'oas'ín kochjeén koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁹ 'Ya-ná, kjotíxoma-la Nainá, mitsà ts'e jña xita xi ndaà s'ín. Ts'e-né jña xita xi mikii 'nchréñijon koa mikii síkitasòn; ts'e-né xita xi mikii beèkkón Nainá koa ótsji jé; ts'e-né xita xi mì tsjeè tjín kjohítsjeèn-la xi tjé beèhikon jè kjoatsjeè-la Nainá; ts'e-né xita xi sík'en nà'èn-la kò nea-la, kò ngats'ii xita xi xita sík'en. ¹⁰ Tikoá ts'e-né jña xita xi kjoa chijnguií s'ín, jña xi xita xa'nda, xita xi xíkjín fiko chijé nga otíjna. Tikoá ts'e-né jña xita ndiso kò xita xi mitsà 'én kixi chja, jña xita xi ch'o tjín kjoa xi s'ín xi kondra ts'e kjohítsjeèn xi kixi tjín. ¹¹ Jè kjohítsjeèn kixi, k'oaá tjín xi okóya jña 'én jeya-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nainá xi 'ño jeya tjína, jè kisingatsja-na nga 'an kichjáya 'én koi.

Mé kjoa-ne nga kitsjaà-la kjondaà Nainá jè Pablo

¹² Tsjaà-la kjondaà Nà'èn-ná Jesucristo. Ndaà chjí-la nga kitsjaà-na nga 'ño tikoá ndaà kijtseè ikon-na nga 'an kisingatsja-na xá-la, ¹³ nas'ín k'e nga sa ítjòn, 'ño ch'o kis'iaàn; kichjájno-la Nainá; kondra kiitjingui-la; toòn kijtseè xita-la. Tanga kjohimakeè-na Nainá, nga kj'eè kii be, koa kj'eè kii mokjeiìn-na it'aà ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga jè kjotjò-la Nà'èn-ná isáá 'ño tse kitsjaà-na tikoá kishiseèn-na nga mokjeiìn-na kò kitsjaà-na kjoatjòcha-la nga jè Cristo tjínakoaa.

¹⁵ Jña 'én koi, ngui 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kòkjeiín yije-la xita nga jè Jesucristo j'ii i isò'nde nga kochrjekàjiìn kjo'in ngats'ii xita xi jé tjín-la. Ngats'ii xita xi ch'o s'ín, 'aán tjína ítjoàn nga tsohotsjià jé. ¹⁶ Nas'ín 'ño ch'o kis'iaàn, Nainá kis'e-la kjohimatakòn it'aà ts'an. Jña xita, k'e nga skoé kó s'ín kisìkò-na Nà'èn-ná Jesucristo, nga 'ño tjín-la kjoatsetakòn, tikoá kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ¹⁷ Nainá, 'nga kàtijna, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nó, nita mé nachrjein-ne nga jè otíxoma nita mé nachrjein-ne koa mikii kjoehet'aà nachrjein-la nita kjé-ne, tikoá mikii tsejèn nándá tjína koa ngui jè tajngòd xi Nainá. K'oas'ín kàtama.

¹⁸ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí-na xan-lè, sèngatsja-lè 'én koi, koni s'ín kitsò xita xi kisikjeén Nainá nga kiichja it'aà tsiji, mé-ne nga it'aà ts'e 'én koi, tsjá-lè nga 'ño nga ndaà sixá-la Nainá koni s'ín sixá soldado. ¹⁹ Ndaà kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Cristo, tikoá ndaà kàtijna kjohítsjeèn-lè. Tjín i'nga xita xi mikii kisis'in kjohítsjeèn xi ndaà tjín. K'oaá komà-ne nga kisikje-la ikon nga mì tì kii kòkjeiín-la. ²⁰ K'oaá s'ín komàt'in jè Himeneo

ko Alejandro xi 'an kisikítsajna_{ko} xita neí mé-ne nga kàtakixiya-ne nga mì taxki kichajno-la Nainá.

2

Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xinguiá

¹ Jè kjoa xi isa 'nó mochjeén, k'oaá s'ín tìbìnè-nò nga titsi'batjiò ngats'iì xita, tìnókjoat'aà-la Nainá, titsi'ba-la Nainá, tjiì-la kjondaà it'aà ts'e ngats'iì xita xi tjin nga títjsa isò'nde. ² Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xi xitaxá ítjòn títsajna ko ngats'iì xi kjotíxoma tjiya tsja mé-ne nga 'nchán kítsajna-ná tikoá tafi tafi sijchá yijo-ná tikoá jchaxkoán Nainá ko jchaxkoán kjoa xi ndaà tjin. ³ K'e nga k'oas'ín s'eén ndaà tjin koa ndaà sasén-la Nainá xi ochrjekátji-ná kjo'in. ⁴ Nainá, jè xi mejèn-la nga ngats'iì xita kitjokàjiìn kjo'in tikoá sijiìn-la kós'ín tjin xi kjoakixi. ⁵ Tà jngoò ma Nainá; tikoáà tà jngoò ma xita xi chjatji-ná it'aà ts'e Nainá, jè xita xi Jesucristo 'mì. ⁶ K'e nga kichiya nachrjein-la Nainá, Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en mé-ne nga kochjítji-ne ngats'iì xita nga ma kitjokàjiìn kjo'in. K'oaá s'ín kis'iìn nga kisijiìn yije-la xita. ⁷ 'Aán kjòngatsja xá jè nga 'an tsibíxáya-na Cristo nga kichjaya 'én ndaà-la tikoá kokodya-la jñà xi mìtsà xita judío nga kokjeiìn-la it'aà ts'e Cristo tikoá skoe xi kjoakixi. 'Én kixí xi tixan-lè, mìtsà 'én ndiso.

⁸ It'aà ts'e xita x'in, mejèn-na k'e nga chjat'aà-la Nainá nita ñanda i'nde títsajna, tsjeè kàtasíkítsajna inima-la k'e nga skímiitjen-la tsja Nainá. Kì kjoajti tjiìn inima-la, koá kì nchikjaán-kjoò-jèn. ⁹ Tikoá jñà íchjín, jè nikje xi ndaà ok'in-la kàtakjá. Kì nikje chí ókjá. Kì taxki sí'ñójno skò ko yijo-la tsojmì xi 'nó chí koni kichá oro ko perla. Chiba chiba kátindaà yijo-la mé-ne nga mì xita skótsejèn-jno-ne. ¹⁰ Tà saá xá xi ndaà tjin kàtas'ín koni s'ín ok'in-la jñà íchjín xi beèxkón Nainá. ¹¹ Jñà íchjín jyò kàtítsajna k'e nga skóta'yà 'én-la Nainá; kàta'nchréñijon-la jè xi okóya. ¹² 'An, mìkì tsjaà'nde nga jñà íchjín kotíxoma-la xi xita x'in koá kokodya-la. Íchjín, jyò kàtítsajna. ¹³ Koií kjoa-la jè Nainá ítjòn tsibíndaà Adán, iskan tsibíndaà Eva. ¹⁴ Mìtsà jè Adán xi kichonachan-la; jè Eva xi chjoón-la. K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò jé-la. ¹⁵ Tanga, jñà íchjín, tsà sùkítasòn koni s'ín mejèn-la Nainá nga s'e-la ixti, kitjokàjiìn kjo'in. Mochjeén-né nga ndaà kokjeiìn-la it'aà ts'e Cristo, nga s'e-la kjoatjòcha, nga tsjeè kítsajna_{ko} Nainá koa ndaà sùjchá yijo-la.

3

Kjoa xi mochjeén ts'e xita xi síkinda naxandá-la Nainá

¹ 'Én jè, nguì 'én kixi-né: Tsà tjin jngoò xita xi mejèn-la xá nga naxandá-la Nainá sùkinda, 'nó ndaà tjin xá xi mejèn-la. ² Jè xita xi sùkinda naxandá-la Nainá mochjeén-né nga ndaà s'iìn mé-ne nga mì yá xi ch'o kítsò-la. Jngoò chjoón s'e-la; jngoò xita xi indaà tjin ikon; xita xi ndaà kosòn-la yijo-la; xita xi yaxkón nga ndaà tísjchá yijo-la; xi ndaà sí's'in-la xita xi bijchókon; xita xi ndaà ma-la okóya; ³ xi mìtsà xita ch'i; xi mìtsà xita kjaán-ko; xi mìtsà ton chijé kjòtsjakeè. Jè xita xi mochjeén xi ndaà xita, xi mìtsà kjoasì sí's'in-la, xi mìtsà ton kájno-la. ⁴ Mochjeén-né nga ndaà kjotíxoma-la xita ni'ya-la; ndaà sùkixi ixti-la mé-ne nga s'e-la kjoxkón ixti tikoá sùkítasòn koni s'ín tsò xita jchínga-la. ⁵ Tsà mìkì ma-la otíxoma-la xita ni'ya-la, ¿kó s'ín koma sùkinda xita naxandá-la Cristo? ⁶ Jè xi síkinda xita naxandá-la Nainá jè xi mochjeén xi kjòtseé kòkjeiìn-la, mé-ne nga mì 'nga ikon koma-ne nga mì kjo'in s'e-la koni komàt'in xita neí. ⁷ Mochjeén-né nga ndaà sùjchá yijo-la mé-ne nga skoèxkón-ne jñà xita xi mìkì mokjeiìn-la it'aà ts'e Cristo nga mì ch'o kíjna, nga mì jè xita neí sùkijne-la.

Kjoa xi mochjeén ts'e xita xi sùchját'aà-la naxandá-la Nainá

⁸ K'oaá tìs'ín tjin ts'e xita xi sùkítasòn xá nga sùchját'aà-la xita naxandá-la Nainá, jñà mochjeén xita xi yaxkón nga ndaà nchisíjchá yijo-la. Mìkì koma sùkijatjiya-la 'én xi chja. Mìkì koma xán koahitako. Mìkì koma ton chijé kòtsjakeè. ⁹ Mochjeén-né nga ndaà kàtafit'aà-la kjoatji'ma xi jye tsakó Nainá koni s'ín mokjeiìn-ná it'aà ts'e Cristo. Tikoá mochjeén-né nga tsjeè kàtasíkítsajna kjohítsjeèn-la. ¹⁰ Jñà xita xi sùkítasòn xá nga

sìchjât'aà-la xita naxandá-la Nainá, ítjòn kàtachit'aà tsà nímé kjoa tjin-la, ikjoàn, k'eé kàtasikitasòn. ¹¹ K'oaá tis'in tjin ts'e íchjín; mochjeén-né nga yaxkón nga ndaà nchisíjchá yijo-la. Mì 'én ndiso kichja. Indaà k'oeè ikon. Ndaà sikitason yije nita mé kjoa-ne. ¹² Jè xita xi síkitasòn xá nga síchjât'aà-la xita naxandá-la Nainá, mochjeén-né nga tà jngò chjoón s'e-la. Ndaà kàtatixoma-la ixti-la kò xita ni'ya-la. ¹³ Jñà xita xi ndaà sikitason xá koi, isa ndaà jchaxkón koa isa 'ñó ndaà s'e ikon koni s'in mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo Jesús.

Kjoa'ma-la Nainá

¹⁴ Mejèn-na nga kjikon niton-lè, tanga tsà koií nachrjein-la kochrjein-ya-na, k'oaá ma-ne tikji-lè xojon jè ¹⁵ mé-ne nga jcha-ne kós'in kitsajnakoaá xita xinguiá ya ijiin naxandá-la Cristo xi tijnakon. Jè naxandá-la Cristo tjíya tsja 'én kixi-la Nainá. ¹⁶ Ngui 'én kixi-né nga 'ñó jeya jè kjoa'ma-la Nainá xi jye tsakó koni s'in yaxkoán Nainá:

Nainá, xitaá komà nga j'ì i isò'nde;
it'aà ts'e Inima Tsjeè-la ki'ya-la nga tjin-la kjoakixi;
jñà àkjale kijtseè-né;
'én-la kinokjoàyajiiin-la ngats'ì xi mìtsà xita judío;
nga tjtisa isò'nde kòkjeiin-la xita it'aà ts'e Cristo;
jeya kitjoétjò-ne ján ngajmì.

4

Xita xi mìtsà 'én kixi kòkòya

¹ Tanga jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà bénojmiya-ná nga tsò: k'e nga chiba nachrjein chija-isa-la nga koií jngòd k'a Cristo, s'eé xita xi mì tì kù kòkjeiin-la it'aà ts'e Cristo. Yaá kjit'aà-la inima ch'o-la neí xi konachan koa kjohitsjeèn-la neí sikitason. ² Jñà kji'nchré-la xita ndiso xi jò isén tjin-la. Xita koi, nga jye kjòtáajiiin kjohitsjeèn-la, mì tì kindà fiko-ne kjoach'o xi nchis'in. ³ Jñà xita koi mìkù tsjá'nde nga kixan xita. Tikoá tjin tsojmì xi ma chine, mìkù tsjá'nde nga koma chjine. Tanga tsojmì koi, Nainá tsibíndaà nga tji'nde-la nga koma skine xita xi mokjeiin-la kò xi ndaà tjiin-la kjoakixi. K'e nga skine tsjá-la kjondaà Nainá. ⁴ Ngats'ì tsojmì xi Nainá tsibíndaà, ndaà-né, mìkù koma kináchrjenguiá. Koma sikjeén yije tsà k'oi-lá kjondaà Nainá k'e nga sikjeén. ⁵ Jè 'én-la Nainá sistsjeè tsojmì k'e nga kinókjoat'aà-lá.

Jngòd chi'nda-la Cristo xi ndaà síxá

⁶ Ji, tsà k'oas'in kòkòya-la jñà xita xinguiá kjoa koi, 'ñó ndaà síxát'aà-la Cristo Jesús. Skasòn-isa kjohitsjeèn-lè it'aà ts'e 'én xi mokjeiin-ná kò kjohitsjeèn xi ndaà tjin xi ndaà tì mètjngui-la.

⁷ Tanga kì taxki nìs'in-la 'én jchínga ts'e isò'nde xi nímé chjí-la xi tà kjohitsjeèn-la xita. Tìné-la yijo-lè nga chaxkoín Nainá. ⁸ Tsà kínè-lá yijo-ná nga k'oi-lá nga 'ñó, sakó chiba-la kjondaà, tanga tsà kínè-lá inima-ná nga ndaà jchaxkoán Nainá, isáá sakó-ná kjondaà xi mochjeén-ná nga kjit'aà nachrjein. Sakó-ná kjondaà i it'aà nangui kò nga koma iskan tikoá sakó-ná ján ngajmì. ⁹ 'Én koi, 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kàtakjeiin yije-la xita. ¹⁰ Koií k'oas'in bìnè-lá xá yijo-ná, tikoá nìkjiaán kjo'in nga jè titsachiñá-lá Nainá xi tijnakon xi ma-la ochrjekàjiiin kjo'in ngats'ì xita. Jñà-né xi kitjokàjiiin kjo'in xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo.

¹¹ K'oaá s'in tatixoma-la jñà xita, k'oa tì s'in takòya-la 'én koi. ¹² Kì yá xi ochrjekàngui-lè nas'in ngui sa ixti-isi. Ya ijiin-la xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo, ji, ndaà t'in ítjoìn mé-ne skíngui-ne kós'in nokjò, kós'in 'nì, kós'in tjòcha 'yi Nainá kò xita, [kós'in ndaà tjina inima-lè], kós'in mokjeiin-lè it'aà ts'e Nainá, kós'in tsjeè tìnjchí yijo-lè nga nguixkon Nainá. ¹³ Skanda k'e nga kichokon-lè, k'oaá s'in t'iin: tixkejiin-la xita 'én-la Nainá; tìné-la nga 'ñó kàt'eé-la ikon; tikoá takòya-la. ¹⁴ Kì nìjchàajiiin-jèn nga síxát'aà-la Nainá it'aà ts'e kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga jñà xita jchínga-la naxandá-la Nainá tsohòsòn-lè tsja nga jñà kiichja ngajo-la Nainá it'aà tsiji.

¹⁵ It'aà ts'e kjoa koi, kjit'aà nàchrjein tìyakoji, tìkōa tìxákoji mé-ne nga skoe yije-ne xita nga ndaà tímajchíngakōji. ¹⁶ Ndaà tìkindji yijo-lè mé xi 'nì. Tìkōa t'ìin kindja jè 'én xi okoòya-la xita. Kixi tìjni. Tsà k'oas'ín sikitasoìn, ngaji, kítjokàjìin kjo'in; tìkōaá kítjokàjìin kjo'in jñà xita xi 'nchré-lè.

5

Kjondaà xi mochjeén it'aà ts'e xita xi kj'eí

¹ Jñà xita xi jye 'nó jchínga, kì taxki níaká-la; k'oaá s'ín tènōjmíya-la koni tsà nà'èn-lè ma; tìkōa jñà xi isa ixti-isa, k'oaá s'ín tènōjmíya-la koni tsà 'ndsì ma. ² Jñà íchjín xi jye 'nó jchínga, k'oaá s'ín tènōjmíya-la koni tsà nea-lè ma. Jñà xi íchjín ixti k'oaá s'ín tènōjmíya-la koni tsà tichji ma nga nguì tsjeè tíjna kjohítsjeèn-lè.

³ Tìsikòò jñà íchjín xi jye k'en x'in-la tsà kixi kjoa nga tsjìn xi osìko. ⁴ Tsà tjin íchjín ka'àn xi tjin-la ixti, kò tsà tjin-la ixti 'ndeí, ixti koi, ítjòn kàtasíkitasòn ya ni'ya-la kós'ín beèxkón Nainá. Kàtasìko xita xíkjin, mé-ne nga tsjá ngajo-la kjoatjòcha ts'e xita jchínga-la. Kjoa koi, ndaà tjin. K'oaá s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Jè chjoón ka'àn xi kixi kjoa nga tíjna tajngòò, Nainá 'nót'aà-takòn kò nàchrjein kò nítjen bítsi'ba nga chjat'aà-la Nainá. ⁶ Tanga jè chjoón ka'àn xi kjotsja ts'e isò'nde xi ch'o tjin tsjá-la yijo-la, it'aà ts'e Nainá tíjnak'en-né nas'ín tíjnakon. ⁷ K'oaá s'ín tatixoma-la kjoa koi mé-ne nga ndaà sijnchá-ne yijo-la nga mì yá xi ch'o kítóso-la. ⁸ Tsà yá xi mìkiì sijnkinda xita xíkjin nga sijnchjat'aà-la, mats'iaqò ítjòn-ne xi ya títsajnakò ni'ya-la, tsà mì k'oaá s'ín kosìko xíkjin, mìkiì nchisíkitasòn 'én xi mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo. Isáa ch'o nchisíkítsajna yijo-la mì k'oaá-ne koni jñà xita xi mìkiì mokjeíin-la 'én-la Nainá.

⁹ Íchjín ka'àn xi sit'aà xojon nga kochját'aà-la, tà jñà-né xi tsato jàn kaàn nó tjin-la xi kixi tsibítsajnakò x'in-la, ¹⁰ jñà xi 'ya-la nga ndaà kisijnchá yijo-la ts'e xá xi ndaà tjin: tsà ndaà kisijnchá ixti-la, tsà ndaà kisís'in-la xita xi ijchòkon ni'ya-la, tsà tsaníjno ndsokò xita-la Cristo nga ndaà kisís'in-la, tsà kisichját'aà-la xita xi kjoa títsajjìn. Tsà k'oas'ín kisíkitasòn yije xá xi ndaà tjin, koma sit'aà xojon.

¹¹ Tanga jñà íchjín ka'àn xi sa ixti isa mìkiì koma xojon sit'aà. K'e nga x'in kjoaajìin-la, mìtsà 'íin koma-la nga kìnchat'aàxìn-la Cristo nga kixan òjngòò k'a-ne. ¹² Tsà k'oas'ín s'ìin, kjo'íin s'e-la nga mìkiì nchisíkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba nga sa ítjòn. ¹³ Íchjín koi, tìkōaá mangaá-la nga xki xi ján ni'ya binchimajto. Ma ts'eè-né. Mìtsà tà ma ts'eè. Tìkōaá 'én ndiso bíxkó. Chjajìin chja'a nãnda mì jñà oko-la. ¹⁴ 'An, k'oaá s'ín mejèn-na nga kàtixan òjngòò k'a-ne jñà íchjín ka'àn xi sa ixti isa. Kàtas'e-la ixti. Ndaà kàtatixoma ni'ya-la mé-ne nga mì ch'o kichjajno-ná xi kondra. ¹⁵ Tjin i'nga íchjín ka'àn xi jye tsohófaya-ne, jè kiit'aà òjngòò k'a-la xita neí.

¹⁶ Tsà jngòò xita xi mokjeíin-la 'én-la Nainá tsà tjin xíkjin xi chjoón ka'àn, mochjeén-né nga kàtasíchját'aà-la xíkjin mé-ne nga mì jè naxandá-la Cristo 'nó skanè-ne xá. Jè naxandá-la Cristo komaá kosìko xi kixi kjoa nga nguì ndí chjoón ka'àn ima.

¹⁷ Jñà xita jchínga xi ndaà otixoma ya naxandá-la Nainá, ok'ín-la nga isa ndaà jchaxkón koa kochját'aà-la xi mochjeén-la, mats'iaqò-ne jñà xi chjaya koa okóya 'én-la Nainá. ¹⁸ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jè nchraja xi síxá, kì nà'ya bì'a tso'ba.” Tìkōaá tjit'aà xi tsò: “Jè xita xi síxá, mochjeén-né nga kàtachjí-la.”

¹⁹ Kì kiì nìs'in-la tsà yá xi óngui xita jchínga xi otixoma ts'e naxandá-la Nainá tsà mì jò jàn ma-ne xita xi kijtseè-ne xkon kjoa xi komà.

²⁰ Tanga jñà xita jchínga xi ótsji jé-isa, tìkaká-la nga nguixkon ngats'ìi xita naxandá-la Nainá, mé-ne jñà xita xi i'nga k'oaá s'ín sincháxkón-ne.

²¹ Tìbinè-lè nga nguixkon Nainá kò Nà'èn-ná Jesucristo kò àkjale-la xi xó jè jaajìin-ne, ndaà tìkitasoìn kjoa koi. Nímé kjoa xi bindajjìn k'e nga kj'eè kiì 'ya-la tsà kixi kjoa. Kì chjaajìin xita xi nìs'in-la; ngàsòn tìs'in yije-la. ²² Kì yá xita xi taxki chjaajìin nga kjòsòn-la ndseji k'e nga k'oi-la xá ijiin naxandá-la Nainá. Ítjòn ndaà tìkítsjìn mé-ne nga mì jì kokot'aà-lè jé-la xita xi kj'eí. Tsjeè tìjni.

²³ Nga ch'in tjin kjit'aà-la indso'boi, kì tà nandá 'yoi, tikoáá t'i chibi nandá vino.

²⁴ Tjin i'nga xita xi tik'e 'ya-la jé-la k'e nga tikj'eè sindaàjiin. Tanga tikoáá tjin i'nga xi iskan 'ya-la. ²⁵ K'oa tis'in tjin xá xi ndaà tjin, tjin xi niton beè xita. Tikoáá tjin xá ndaà xi mì niton 'ya-la tanga mikii koma jngodò k'a sijna'ma. Iskan jcha-la.

6

¹ Ngats'iì xita naxandá-la Nainá xi chí'nda títsajna'ño, ndaà kàteèxkón nei-la mé-ne nga mì yá xi ch'o kichjajno-la Nainá ko 'én xi okoðyaá it'aà ts'e Cristo. ² Jña xita chí'nda xi mokjeiin-la nei-la it'aà ts'e Cristo, mochjeén-né nga ngásòn ndaà kàteèxkón nei-la nga 'ndsee jóo it'aà ts'e Cristo. Isáá ndaà kàtasíxá-la nga ngásòn mokjeiin-la 'én-la Nainá tikoá tsjakeè xikjin.

Jña 'én koi, takóyi tikoá tinókjoayi.

Kjoa xi sakó-ná k'e nga ton matsjachaá

³ Tsà tjin xita xi kjeií tsò 'én xi okóya nga mì tijnogò ikon koni tsò 'én ndaà-la Na'èn-ná Jesucristo tikoá mikii tijnogò ikon it'aà ts'e kjotixoma koni s'in yaxkoán Nainá. ⁴ Xita koi, xita 'nga takòn-né, nimé machiya-la. 'Ñó tsjakeè nga ótiya-ne 'én xi nimé chjí-la. Yáá nchrobát'aà-ne nga maxítakòn-chaá xinguiáá, nga bixkán-kjoaá, nga nokjoàjno-lá xinguiáá 'én xi ch'o tsò, tikoá ch'o níkítsjeèn it'aà ts'e xita xi kjeií. ⁵ Tikoáá yáá nchrobát'aà-ne nga kjit'aà nachrjein nchikjaán-kjoò jña xita xi mì kixi síkjeén kjohítsjeèn-la kò mì kjoakixi fit'aà-la. K'oaá s'in síkítsjeèn, tsò-né: tsà ndaà jchaxkoán Nainá, yáá sakó-ná ton. Ngaji, kì k'oaá tjin kjoa xi níkítsjin. ⁶ Kixií kjoa, tsee kjondaà sakó-la xita k'e nga beèxkón Nainá tsà tikoá tsja tjin-la inima-la mé xi tjin-la. ⁷ Nga nimé xi kich'á k'e nga kits'iaán i isò'nde. Tikoáá nimé xi kjikoáá k'e nga kiyá. ⁸ Tsà tjin-ná tsojmì xi chineé koa tjin-ná níkje xi chíkjá, mochjeén-né nga tsjaá kijnogò-lá takoán. ⁹ Tanga jña xita xi mejèn-la kjoanchiná, nga mikii chíkjoko-la kjohítsjeèn xi ch'o tjin nga kjin tsojmì mejèn-la, yáá kixongui ch'an koa yáá singui'ño. 'Ñó mejèn-la kjoa xi nimé chjí-la koa xi ch'o síko-ná, kjoa xi síkíts'ón xita koa yáá chijajin. ¹⁰ K'e nga ton matsjachaá, yáá mats'ia-ne kjoa ts'e jé kò ngats'iì kjoa xi ch'o tjin. Tjin i'nga xita xi jye chinchat'aaxin-la kjoa xi mokjeiin-ná it'aà ts'e Cristo jè ngatji-la nga tse ton mejèn-la. K'oaá s'in ma-ne nga tijña-ne tse kjo'in tsjá-la yijo-la.

Tìnè-la yijo-lè kjoa xi mokjeiin-lè

¹¹ Tanga ngaji xi xita-la Nainá 'mì-lè, tsit'aaxin-la ngats'iì kjoa koi. Jè t'in tjingui-la xi kjoakixi. Jchaxkoín Nainá. Ndaà kàtakjeiin-lè it'aà ts'e Cristo. Kàtas'e-lè kjoatjòcha. Kàtas'e-lè kjoatsetakòn. Indaà kjoa tikjini inima-lè. ¹² Ndaà tixkàtji kjoa xi mokjeiin-ná it'aà ts'e Cristo. Kì níkjina-jèn ndiyá kixi ts'e kjoabinachon xi mikii fehet'aà nita kjé-ne. Nga koií xá kiichja-lè Nainá. Ngaji jyeé k'oas'in ndaà kits'iì ndsoboi nga kinikixiyi 'én xi mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo nga nguixkòn xita xi kjin ma-ne nga ki'nchré. ¹³ I'nde jngodò xá tibnè-lè nga nguixkòn Nainá xi síkítsajnakon yije nita mé xi tjin, tikoá nguixkòn Jesucristo xi ndaà kitsjaà tso'ba nga kisikixiya 'én ndaà-la k'e nga kiichja nga nguixkòn Poncio Pilato. ¹⁴ K'oaá s'in tihotixoma-lè, ndaà tikitasoin kjotixoma koi; kì níkjatjya-la mé-ne nga mì yá xi kochrjengui-lè skanda k'e nga kjoí ijngodò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ¹⁵ K'e nga kijchòya nachrjein, Nainá, k'oaá s'in sìkítasòn yije kjoa koi. Mé tà ndaà-la Nainá nga jè tajngodò tihotixoma. Jè tjna ítjòn-la jña xi xitaxá ítjòn títsajna tikoá tjna ítjòn-la jña xi xita sko-la títsajna. ¹⁶ Tajngodò Nainá xi xó k'oas'in tjna-ne nga mikii biyaá. Yáá tijnajin kjoahiseèn nanda mì yá xi koma kijchò kinchat'aà-la. Ni saá jngodò xita beèxkon ni mikii tj'nde-la nga skoexkon. Nainá, kjit'aà nachrjein jeya kàtjna. Kàtayaxkón kjotixoma-la nita kjé-ne. K'oas'in kàtama.

¹⁷ Jña xita nchiná xi tjin i isò'nde, k'oaá s'in tìnè-la: “Kì bí'nga-la ikon.” Kì koií ma'ñót'aà ikon kjoanchiná xi tjin-la nga tà niton fehet'aà. Jè kàtama'ñót'aà ikon Nainá xi tijnakon nga jè tsjá yije-ná xi mochjeén-ná skanda síkatonè-la mé-ne nga kò kjotsja síkjeén tsojmì xi tsjá-ná. ¹⁸ Koatin-la, kjondaà kàtas'in. Kàtas'e-la kjoanchiná nguixkòn

Nainá it'aà ts'e kjondaà xi s'ín. Kì kjoaxkon fikjaá, kò inima-la kàtatsjá itsé-la xíkjín mé xi tjín-la. ¹⁹ Tsà k'oas'ín sikkitasòn nàchrjein i'nde, s'eé-la kjoanchiná xi mìkì kjoehet'aà k'e nga jye títsajna nguixkon Nainá. Tikoáá tjoé-la kjondaà xi nguì ts'e kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Ngaji Timoteo, ndaà tikitasòin 'én ndaà-la Nainá xi jì kjòngatsjei. Kì kù na'yà-la 'én ndiso xi nímé chjì-la. Kì kù nìs'in-la kjoa xi chitiya-ná ts'e kjoachjine ndiso. ²¹ Tjín i'nga xita xi k'oa tjín kjohítsjeèn fitjingui-la. K'oaá ma-ne nga chinchat'aàxìn-la kjoa xi mokjeín-ná it'aà ts'e Cristo.

Jè kàtìjnako-lè kjondaà-la Nainá.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-là Timoteo

Kó tsò Pablo nga shixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tikji-lè xojon jè. Nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá. K'oaá s'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga kijnakon inima-ná it'aà ts'e Cristo Jesús. ² Ngaji Timoteo xi 'ño matsjake-lè koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán ijìn inima-lè.

'Èn xi tsjá Pablo it'aà ts'e Cristo

³ Mikii jchàajiin-na ko nachrjein ko nitjen bìtsi'batji-lè tikoá tsjaà-la kjondaà Nainá, jè xi 'an bexkoán koni s'ín kijtseèkón jña xitá jchinga-na nga nguì tsjeè tjín kjohítsjeèn-na. ⁴ K'e nga bítsjeèn-na kjoa ts'e ndáxkoiin mejèn-na nga skoeè ijngod k'a-lè mé-ne nga kotsja-la inima-na. ⁵ Bítsjeèn-na nga nguì ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo koni s'ín kòkjeiín ítjòn-la neaájchá-lè Loida ko nea-lè Eunice. 'An k'oaá s'ín makixi-na nga ngaji tikoá ndaà mokjeiín-lè.

⁶ Koií k'oas'ín tìsikítsjeèn-lè nga isa ndaà tikjiín kjotjò xi kitsjaà-lè Nainá nga ndaà tixá-la, jè kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga 'an tsakàson-lè ndsaa. ⁷ Nainá, mìtsà inima tsakjón kitsjaà-ná. Jè kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la nga tsjá-ná nga'ño, nga tsjá-ná kjoatjòcha, nga tsjá-ná kjohítsjeèn kós'ín s'eén nga kixi sijchá yijo-ná. ⁸ Koií kjoa-la kì masobà-lè nga nokjoàkoií xitá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Tikoá kì masobà-lè xi it'aà ts'an nga ndayá tíjna'ya koií kjoa-la nga ya sixát'aà-la Na'èn-ná. Tikjeiín-ko-ná kjo'in xi it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Jè Nainá tsjá-lè nga'ño xi kochjeén-lè. ⁹ Nainá, jyeé tsachrekajiin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kiichja-ná nga tsjeè sijchá yijo-ná. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà ki'né. Koi-né nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá tikoá kitsjaà-ná kjondaà-la xi it'aà ts'e Cristo skanda tisa tàts'en-la kjoa k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde. ¹⁰ I'ndeí Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga jyeé j'ì Jesucristo xi ochrekajiin-ná kjo'in. Jaàxìn-ná nga'ño-la kjoabiyà. Xi it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsakó-ná kjoabinachon tikoá tsakó-ná nga mìtsà jngod k'a kiyá nitá kjé-ne.

¹¹ Nainá, 'aán kisingatsja-na xá jè nga 'an kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tsibíxáya-na it'aà ts'e xá-la nga 'an kokoòya-la jña xi mìtsà xitá judío. ¹² Tseé kjo'in tìsikjiaán tà jè ngatjì-la 'én xi 'an chjàya. Tanga mikii masobà-na. Jyeé tíjiin-na nga it'aà ts'e Cristo mokjeiín-na. Tikoá ndaà tíjiin-na nga ta jngod jè Nainá xi tjín-la nga'ño. Ndaà sìikindá jè xá xi 'an kisingatsja-na skanda jè nachrjein k'e nga kjoí ijngod k'a-ne Jesucristo.

¹³ Ndaà tíjiin takoìn 'én ndaà xi 'an tsakoòya-lè koni s'ín tjín 'én xi mokjeiín-ná ko kjoatjòcha xi tjín-ná nga Cristo titsajnaakoá. ¹⁴ Ndaà tikitasòin xá ndaà xi jì kjòngatsjei. Jè sìichját'aà-lè Inima Tsjeè-la Nainá xi tíjnajiin inima-ná.

¹⁵ Jyeé tíjiin-lè ngats'ì xi títsajna nangui Asia, jyeé kitsjeiìn takòn-na, koni jè Figelo ko Hermógenes. ¹⁶ Nainá kàtahimakeè xitá ni'ya-la Onesíforo. Kjìn k'a j'ì sìjehikon-na. Mikii kjòsobà-la nas'ín ndayá tíjna'ya. ¹⁷ Tà sáá, k'e nga j'ì i Roma skanda mikii kisikjáyá nga 'ño tsohótsji-na skanda kó nga kisakò-la ñanda tíjnaa. ¹⁸ Na'èn-ná kàtahimakeè jè Onesíforo k'e nga kijchò nachrjein-la Nainá. Ngaji jyeé ndaà tíjiin-lè, ndaà kisichját'aà-ná ján Éfeso.

2

Timoteo, jngod soldado-la Cristo xi ndaà síxá-la

¹ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, tjì-la nga'ño yijo-lè it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Jesucristo nga jè titsajnaakoá. ² Jè 'én xi kina'yà-ná nga kichjàya nguixkon nga kjìn

ma xita xi kiil'nchré, k'oaá s'ín takóya-la xi xita kixi xi ndaà ma-la okóya mé-ne k'oa tis'ín kokóya ngajo-la xita xi kj'eíí.

³ Ngaji Timoteo, tikjeiín-ko-ná kjo'in nga ndaà mìt'aà-la Jesucristo koni jngoò soldado xi síkjeiín kjo'in. ⁴ Jngoò xita xi soldado síkitasòn mìkiì tjí'nde-la nga kj'eíí xá skóngajìin xi tjín isò'nde, tjínè-la nga ya síkitasòn-la jè xi kitsjaà-la xá mé-ne nga ndaà kíjnakò. ⁵ K'oaá tis'ín tjín jè ts'e xita xi síská. Tsà mì kixíí síská koni s'ín tjín kjotíxoma-la mìkiì tjoé-la chjí-la. ⁶ Xita xi bínè-la yijo-la nga ndaà síxá nga bítje tsojmì tjè, k'e nga jye kojchá tsojmì, jè tjoé ítjòn chiba-la tsojmì xi majchá koni tsà chjí-la. ⁷ Tikítsjìin koni s'ín tìxan-lè. Jè Nainá isa ndaà tsjáya yije-lè kjohítsjeèn.

⁸ Tikítsjìin it'aà ts'e Jesucristo, jè xi jaáyajìin-la mìk'en xi tje-la xitaxá ítjòn xi David ki'mì. K'oaá tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya. ⁹ Koií kjoa-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya, tsìkjaán kjo'in skanda na'ño kícha tjít'aà'ñoá nga tìjna'ya ndayá koni jngoò xita xi 'ño ts'en. Tanga jè 'én-la Nainá mìtsà tjít'aà'ñoá iya ndayá. ¹⁰ Koií kjoa-la tsìkjaán yije kjo'in xi kjondaà ts'e xita xi xó jaajìin-ne Nainá mé-ne nga tìkoa kítjokajìin-ne kjo'in xi it'aà ts'e Cristo Jesús; s'eé-la kjoajeya xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne.

¹¹ 'Én koi, 'én kixi-ne nga tsò:

Nga ya k'en-koaá Cristo, tìkoaá yaá kítajnakon-koaá.

¹² Tsà chíkjoa-ná kjo'in tìkoaá yaá kotíxomakoáá Cristo.

Tsà kixoán mìkiì bexkoan, jè k'oaá tì kítso-ná mìkiì bexkoan.

¹³ Tsà mìkiì síkitasoán 'én xi nokjoá, tanga Nainá síkitasòn 'én xi chja.

Mìkiì koma síkajatjya 'én-la.

Jngoò xita xi ndaà síxá-la Cristo

¹⁴ Tikítsjeèn-la kjoa koi. Tinókjoakoi nga nguixkon Nainá mé-ne nga mì kohótiya-ne kjoa ts'e 'én. Jè kjoa xi chitiya-ne nímé chjí-la. Ta saá síkíts'ón xita xi 'nchré. ¹⁵ 'Ñó ndaà tjínè-la yijo-lè mé-ne nga ndaà kíjna-ne nga nguixkon Nainá. Nímé xi kosobà-lè nga ndaà tjín xá-lè koa ndaà okóyi 'én kixi-la Cristo. ¹⁶ Kì taxki nokjoà-jèn 'én xi mìkiì sasén-la Nainá xi nímé chjí-la. Jña xita xi k'oas'ín chja, isaá 'ño binchat'aàxìn-isa-la Nainá. ¹⁷ Jña 'én xi ch'o tsò k'oaá ngaya-la koni ch'in nchikòn xi bi'ndo-ne yijo-ná. K'oaá s'ín chja Himeneo ko Fileto ¹⁸ nga jyeé chinchat'aàxìn-la xi kjoakixi nga tsò: “Jè kjoa xi faáya-la mìk'en jyeé tsato-né.” K'oaá ma-ne sískáya i'nga-la xita kjoa xi mokjeiín-la. ¹⁹ Tanga Nainá jyeé tsibíjna'ño tàts'en jngoò kjoakixi ñánda tjít'aà 'én xi tsò: “Nainá beèxkon-né xi xita ts'e”; ngats'iì xi tsò: “An, xita-la Cristo-ná, kàtinchat'aàxìn-la kjoa xi ch'o tjín.”

²⁰ Jngoò ni'ya xi je kji, tjín tsojmì xi oro ko plata. Tìkoaá tjín tsojmì xi yá ko xi ni'nde. Tjín tsojmì xi nachrjein nchijòn mochjeén koa tjín xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma.

²¹ Tsà sìtsjeé kjohítsjeèn-ná nga kíchat'aàxìn-lá kjoa xi ch'o tjín, k'oaá s'ín síkjeén-ná Nainá koni tsojmì tsjeé xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma. Tìtsajndaà nga síkitasoán nita mé xá-la Nainá xi ndaà tjín.

²² Ngaji Timoteo, tìsit'aàxìn-la kjohítsjeèn-la ixti xi ch'o tjín. Koií t'in tjingui-la xi kjoakixi, ko kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, ko kjoatjòcha, ko kjoa'nchán takòn. K'oas'ín t'in tjingui-la kjoa koi ko xita xi tsjeé tjín iníma-la nga chjat'aà-la Nainá. ²³ Kì kjoa nchikón nis'in-la xi nímé chjí-la. Jyeé ndaà tjiin-lè nga kjoasiì ótsji. ²⁴ Jngoò chí'nda-la Nainá mìkiì mochjeén nga kjoasiì skóngajìin. Ndaà kàtasiko yije xita. Kàtijnndaà nga kokóya 'én-la Nainá. Kàtas'e-la kjoatsetakòn mé kjoa xi mat'in. ²⁵ Koó kjondaà-la kàtasíkixi-ya jña xi xita kondra, tsà koi nachrjein Nainá tsjá isa-la nachrjein nga síkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga kokjeiín-la xi kjoakixi. ²⁶ K'e nga táx'anguì xkon, komaá kítjokajìin kjoanachan-la neíí nga ya tjít'aà'ño-la nga k'oas'ín síkitasòn-la koni s'ín mejèn-la neíí.

¹ Ngaji Timoteo, katasijiin-lè k'e nga tímachrañàt'aà nachrjein nga kjoíí ìjngòò k'a-ne Cristo, kjin skoya kjoa s'e xi mìkiì ndaà tjín. ² Jñà xita xi s'e, tà yijo-laá 'ñó sùs'in-la; toón 'ñó kotsjakeè; yijo-laá 'ñó ndaà sùkítsajna; xita 'nga ikoón koma; kichjajno-la Nainá kò xita; mìkiì kii'nchréñijon-la xita jchínga-la; mìkiì tsjá ngajo-ne kjondaá, mìkiì skoexkón Nainá, ³ mìkiì sùtjòkeè xíkjin, jngòò k'a mìkiì sùje-la ikon, 'én ndiso tsját'in xíkjin, mìkiì sùkinda yijo-la mé kjoa xi s'iin, xita ch'o koma, kondraá kjoí-la kjoa xi ndaà tjín, ⁴ kondraá kjoí-la amigo-la, mìtsà ítjòn sùkítsjeèn mé kjoa xi s'iin, 'ñó 'nga ikon koma, jè sùtsjakeè kjoa ts'e isò'nde xi sasén-la yijo-la, mìkiì sùtsjakeè Nainá. ⁵ K'oaá s'ín s'iin koni tsà beèxkón Nainá, tanga mìkiì tsjá'nde nga jè nga 'ñó-la Nainá sùxájiin inima-la.

Xita koi kii nùs'in-la. ⁶ Jñà xita koi, ótsji'nde-la nga fahas'en ni'ya-la íchjín xi mìkiì beèxkón yijo-la kò xi tse jé tjín-la nga ma konachan-la. Íchjín koi, yaá fitjingui-la kjoa xi isa 'ñó ch'o tjín koni s'ín mejèn-la yijo-la. ⁷ Kjit'aà nachrjein nchikota'ya 'én xitse tanga nijngòò nachrjein fahas'en-jiin-la xi nguì kjoakixi. ⁸ Jñà xita koi, k'oaá tis'ín binchahikon-la xi kjoakixi, koni kis'iin xita chjine xi ma-la bíndaà xi ki'mì Janes kò Jambres nga chinchahikon-la Moisés. Xita koi, jngòò k'aá ch'o tjín kjohítsjeèn-la. Bitjongui-né nga nguixkón Nainá nga mìkiì mokjeiín-la xi kjoakixi. ⁹ Tanga mìkiì sùkijne. Kijchò nachrjein nga skoè yije xita kjoa tondo-la. K'oaá s'ín jchat'in-la koni jè Janes kò Jambres.

Kó tsò Pablo nga bít'in-la Timoteo nga 'én kixi kòkòya

¹⁰ Tanga ji Timoteo k'oaá s'ín tì'mìtjingui-la koni s'ín tsakoòya-lè, koni s'ín tísijchá yijo-na, koni s'ín tjín kjohítsjeèn-na mé kjoa xi tìfitjingui-la. K'oaá tis'ín mokjeiín-lè koni s'ín mokjeiín-na 'an it'aà ts'e Cristo. K'oaá s'ín tjín kjoatsetakòn-lè kò kjoatjòcha-lè koni s'ín tjín ts'an. K'oaá tis'ín chíkjoa yije-lè nita mé kjoa-ne koni 'an. ¹¹ Tíjiin-lè koni s'ín tìsikjiaán kjo'in it'aà ts'e Cristo tìkoa ongatjingui-na xita kondra koni s'ín komàt'ian ján naxandá Antioquía, Iconio kò Listra. jTaxki toón kijtseè-na xita nga tsangatjingui-na tanga jè Na'èn-ná tsachrjekàjiin yije-na kjoa koi! ¹² Kixií kjoa, ngats'iì xi mejèn-la skoexkón Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá tis'ín s'e-la kondra nga kjitjinguikeè xita. ¹³ Tanga jñà xita xi ch'o s'ín, xi konachan, kjit'aà nachrjein, saá 'ñó, saá 'ñó ch'o s'iin nga skónachan-la xita, tanga k'oaá tis'ín komat'in ngajo-ne nga skónachan-la xita xi k'eií.

¹⁴ Tanga ngaji, ndaà kixi tikoii jñà kjoa xi kichità'yì xi jye k'oas'ín ndaà kòkjeiín-lè. Jyeé tíjiin-lè yá xita xi tsakóya-lè. ¹⁵ Skanda tik'e-né nga tisa ndí ti titsjoi, kiyaxkoin Xojon Tsjeè-la Nainá jè xi koma-la sùichjine-lè kó s'ín kitjokàjiin kjo'in nga mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo Jesús. ¹⁶ Ngats'iì 'én xi tjít'aà Xojon-la Nainá, kjohítsjeèn ts'eé Nainá nga kitjei. K'oaá s'ín mochjeén nga okóya-ná, nga okó-ná k'e nga ch'o 'nè, nga síkixiyandaà-ná, nga okó-ná ndiyá kixi, ¹⁷ mé-ne jñá xi xita-la Nainá 'mì-ná jngòò k'a ndaà kítsajnandaá nga sikitasoán yije kjoa xi ndaà tjín.

4

Kó tsò Pablo nga tibínè-la Timoteo nga 'Én-la Nainá kichja

¹ 'Ñó tibínè-lè nga nguixkón Nainá kò Na'èn-ná Jesucristo jè xi jeya kjoíí ìjngòò k'a-ne koni xitaxá ítjòn nga koiindaàjiin-la xita xi títsajnakon kò xi jye k'en. ² Tinókjoi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tijndeii nga kjit'aà nachrjein nita mé kjoa xi tjín. Chikoi xita k'e nga ch'o s'ín; tikixiyi; tìt'in-la nga 'ñó kàt'eé-la ikon. K'e nga k'oas'ín s'iin, tseé t'iin takoìn, kò kjondaà-lè takóya-la. ³ Kijchò nachrjein k'e nga jñà xita mì tì kii kòkjeiín-la nga kji'nchré 'én ndaà xi kixi tjín xi jñà okoòyaá it'aà ts'e Cristo. Kjin maestro kohótsji xi kòkòya-la kjoa xi jñà komejèn-la nga kji'nchré-la. ⁴ Kínchat'aaxin-la xi kjoakixi, koií kjit'aà-la xi taxki cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa. ⁵ Tanga ngaji Timoteo, indaà t'è-la takoìn nita mé kjoa-ne, tikjeiín kjoa ts'e kjo'in, koi xá t'iin nga tika'bísoìn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ndaà tikitasoìn xá xi jì kjòngatsjei.

⁶ 'An, jye tìtsjaà kjotjò-la yijo-na Nainá. Jyeé ijchò nachrjein nga kiyá. ⁷ Jyeé ndaà kiskaàn-tjià xá-la Cristo; jyeé ndaà kisikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja; jyeé ndaà

tsohótijnakoaa jè 'én xi mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. ⁸ I'ndeí, Cristo, xi xitaxá kixi tijná, tijnatjò jngodò-la corona ján ngajmiì xi 'an tsjá-na nga kixi tsohótijnakoaa. K'e nga kjoíí jngodò k'a-ne, mìtsà tà 'an xi tjoé-na. Tikoáá tjoé-la ngats'ii xita xi tijnngodò ikon nga nchikoña-la Cristo.

Kó kitsò Pablo nga kisixátíya-la Timoteo nga kjoikon niton

⁹ Tixátíyi nga niton nchrobáchon-ná. ¹⁰ Nga jè Demas, jyeé kitsjeiín takòn-na. Jè 'ño matsjakeè kjoa xi tjin i isò'nde. Ján kiì naxandá Tesalónica. Crescente, ján kiì nangui Galacia, koa jè Tito ján kiì nangui Dalmacia. ¹¹ Tà jè Lucas tijnako-na. K'e nga kjinchroboi, tjajchatoi Marcos, nchrobákoii. Kochjeén-na kjoa ts'e xá xi tjin-na. ¹² Jè Tíquico, ján kisikasén Éfeso. ¹³ K'e nga kjinchroboi, jcha-ná inchrókisòn-na xi tsakajná ya naxandá Troas ya ni'ya-la Carpo. Jch'ii xojon-na; jña xi isa 'ño mochjeén-na xi chrjoa kjoàn.

¹⁴ Alejandro, jè xi chjine kicha, 'ño ch'o tjin kjoa xi tísiko-na. Nainá, jè kátatsjá-la kjo'in kjoa xi tís'ín. ¹⁵ Ngaji Timoteo, tikindii yijo-lè it'aà ts'e xita jè. 'Ñó kondra fitjingui-la 'én xi okodyáá.

¹⁶ K'e nga kisindaàjiin ítjòn-na nga nguixkon xitaxá, niyá xi tsasiko-na. Ngats'ii xita kitsjeiín takòn-na. Kì kindaá s'ín Nainá kjoa koi. ¹⁷ Tanga Na'èn-ná tsasiko-na. Kitsjaà-na nga 'ño mé-ne nga komà kichjàjiin-la jña xita 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá s'ín komà-ne nga kiì'nchré yije xi mìtsà xita judío. Nainá tsasiko-na nga mikii kisik'en-na xita xi tsibindaàjiin-na. ¹⁸ Na'èn-ná kosiko-na it'aà ts'e ngats'ii kjoa xi ch'o tjin. Kjikò-na ñánda tíhotíxoma ján ngajmiì. Nainá, kátas'e-la kjoajeya nita mé nó-ne nita mé nachrjein-ne. K'oa's'ín kátama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xita xikjín

¹⁹ Tiiixat'eì jè Priscila ko Aquila ko xita ni'ya-la Onesíforo. ²⁰ Erasto, ján tsibijna naxandá Corinto. Jè Trófimo, ján kisikijna naxandá Mileto. Xk'én-né. ²¹ Tixátíyi nga niton nchrobáchón-ná k'e nga tikj'eè f'ii nachrjein choòn 'nchán. Tísíhixat'aà-lè Eubulo, Pudente, Lino ko Claudia, ko ngats'ii xita xi 'ndsè chibá.

²² Jè kàtijnako-lè Jesucristo xi otíxoma-ná. Ngats'iodò, jè kàtijnako-nò kjondaà-la. K'oa's'ín kátama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Tito

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Tito

¹ 'An, Pablo, xi chí'nda-la Nainá ma. Tíkōa 'an tsibíxáya-na Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kōkjiín-la it'aà ts'e Cristo jñà xita xi xó jè Nainá jaàjiín-ne, tíkōa skōe xi kjoakixi nga kōma-la skōexkón Nainá. ² Xita koi k'oaá s'ín kōmat'in nga tǐjngōd ikon nga nchikōña-la nga kítsajnakon inima-la nita kjé-ne koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá skanda k'e nga tǐkj'eè sindaà isò'nde. Nainá mìkiì konāchan. ³ K'e nga jye ijchò nāchrjein, Nainá kisikatsjè 'én-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya. Na'èn-ná kisingatsja-na xá jè nga k'oaá s'ín tsatixoma Nainá xi ochrjekàjiín-ná kjo'in. ⁴ Ngaji, Tito, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, tsìkasén-lè xojon jè. Nainá xi Na'èn-ná kō Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjiín-ná kjo'in kàtatsjá-lè kjōndaà-la, kàtahimakeè-lè, tíkōa 'nchán kàtasíkijna inima-lè.

Kjoa xi mochjeén ts'e xita xi síkitasòn xá ya jjiín naxandá-la Nainá

⁵ Koií xá kisikijna-lè ján nangui Creta nga sikixiyi xá xi chijat'aà-isa. K'oaá tǐs'ín tsatixoma-lè nga kinchandeù xita jchínga xi sùkinda naxandá-la Nainá nga jngōd òjngōd naxandá. ⁶ Xita jchínga xi sùkitasòn xá, jñà-né xi ndaà nchisíjchá yijo-la nga mì yá xi ch'o kǐtso-la; xi jngōd ma chjoón-la. Kō jñà òxti-la mochjeén-né nga ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga mìtsà yá xita ónè-la kjoa nga kjoaská tǐmajjiín kō nga mìkiì 'nchréñijon. ⁷ Jè xita xi síkinda naxandá-la Nainá xi xá-la Nainá síkitasòn, mochjeén-né nga ndaà s'iiín mé-ne nga niyá xi ch'o kǐtso-la. Mikiì mochjeén nga 'nga ikon kōma; mì taxkǐ kōjtǐ-la; mì xán kōhijtakō; mì xita skaàn-kō; kō mì tōn chijé kōtsjakeè. ⁸ Ta saá ndaà kàtasís'in-la xita xi bijchókōn. Kàtamatsjakeè kjoa xi ndaà tǐjín. Indaà kàtǐjna ikon. Kixi kàtǐjnako xita. Tsjeè kàtasíjchá yijo-la nga nguixkōn Nainá, ndaà kàtasíkinda yijo-la nga mì taxkǐ s'iiín. ⁹ Ndaà kàtǐjiín ikon 'én kixi koni s'ín kis'enōjmí-la mé-ne nga it'aà ts'e 'én ndaà xi kōkōya kōma kǐtin-la xita nga 'ñó kàt'eé-la ikon tíkōa kōma sùkixiya xi kondra fitǐjngui-la xi kjoakixi.

¹⁰ Koií kjoa-la tǐjín jchán xita xi tájaàjiín nga okōya 'én xi nímé chjǐ-la tíkōa konāchan-la xita xi kj'eíi; kō tǐjñà-ne xi 'ñó bínè-la xita xi kj'eíi nga kjo'ñó sǐt'aà chǐba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ¹¹ Jñà xita koi mochjeén-né nga kǐchjoà'a nga sískáya-la ngats'iì xita xi tǐtsajna nga jngōd òjngōd ni'ya. Tà jè xi mejèn-la nga tōn síchijét'aà-la xita nga k'oa tǐjín 'én xi okōya xi nímé chjǐ-la.

¹² Jngōd xita chjine xi tiya-ne i'nde-la Creta k'oaá kitsò-la xita xíkjin: “Jñà xita Creta, xita ndiso-né, xita ts'en-né koni tsà chō ijñá, xita chrjá'a-né, xita ts'eè-né.” ¹³ 'Én kixi xi kiichja xita jè; ngaji, Tito, koií kjoa-la 'ñó tǐnókjoakoi mé-ne nga ndaà kítsajnakō-ne koni s'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, ¹⁴ kō mé-ne nga mì jñà sǐs'in-la cuento xi nímé chjǐ-la xi fitǐjngui i'nga-la xita judío tíkōa mì jñà sǐs'in-la kjotixoma ts'e xita xi binchat'aàxìn-la kjoakixi.

¹⁵ Jñà xita xi tsjeè tǐjín kjohítsjeèn-la tsjeè yije ma-la nita mé-ne. Tanga jñà xita xi mì tsjeè tǐjín kjohítsjeèn-la kōa mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, saá tjé yije ma-la nita mé-ne; skanda jè inima-la kō kjohítsjeèn-la tjé tǐjín. ¹⁶ K'oaá tsò nga beèxkon Nainá tanga jñà kjoa xi s'ín 'yaá-la nga mìtsà kixi kjoa. Xita koi, 'ñó ch'o s'ín, mìkiì 'nchréñijon, tíkōa nímé chjǐ-la nga nijngōd ma-la síkitasòn xá xi ndaà tǐjín.

2

Kjohítsjeèn xi ndaà tǐjín takóyi

¹ Ngaji, Tito, k'oaá s'ín tǐnókjoii koni s'ín ok'in-la 'én ndaà xi jñá okōdyaá ² nga jñà xita jchínga ts'e naxandá-la Nainá, indaakjoa kàtas'in; ndaà kàtayaxkón; ndaà kjohítsjeèn kàtas'e-la; ndaà kàtǐtsajnakō kjoa xi mokjeiín-la, kō kjoatjòcha-la kō kjoatsejta-la mé-ne

nga kichikjoako-la kjo'in. ³ Jñà íchjín jchínga, k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la koni xita-la Nainá. Kì xita chjajno-la. Kì xán báhihtako. Koií kàtakóya kjoa xi ndaà tjín. ⁴ K'oaá s'ín kàtakóya-la íchjín ixti nga tjòkeè kàtas'ín íchjá-la, tikoa tjòkeè kàtas'ín ixti-la. ⁵ K'oaá s'ín ndaà kàtakóya nga ndaà kàtasíjchá yijo-la; tsjeè kàtitsajnakò yijo-la; ndaà kàtasíkinda ni'ya-la; ndaà xita kàtama; kàta'nchréñijon-la íchjá-la, mé-ne nga mì yá xi kichjajno-la 'én-la Nainá.

⁶ K'oa tís'ín tìnè-la jñà íchjá xi ixti-isa nga ndaà kàtasíjchá yijo-la. ⁷ Nita mé kjoa xi tjín, jì tjina ítjoin nga ndaà t'íin. K'e nga kòkóya-la xita, kixi tikíjni kjòhítsjeèn-lè; 'én kixi tinókjoii; ⁸ ndaà tsò 'én xi tinókjoii xi mì yá kochrjekàngui mé-ne k'e nga kji'nchré-la jñà xi xita kondra, kosobà-la; nimé sakòt'aà-la xi ch'o kítsò-ná.

⁹ Koatìn-la jñà xita xi chi'nda títajna'nó, ndaà kàtasíkitasòn yije-la nei-la, ndaà kàtasis'in-la mé-ne nga tsja s'e-la, kì kjingui'a-jèn; ¹⁰ kì síchijét'aà-la nei-la. Tà saá ndaà kàtas'ín nga kàta'ya-la nga xita kixi. K'oaá s'ín skoè-ne xita xi kj'eij nga ndaà tjín kjotíxoma-la Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in.

¹¹ Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga ngats'ii xita xi tjín nga tíjtsa isò'nde koma kitjokàjiin kjo'in. ¹² Jè kjondaà-la Nainá k'oaá s'ín okóya-ná nga mì tì kii k'oa s'en-ná nga mì ndaà yaxkoán Nainá tikoa mì tì kii k'oa s'en-ná kjoach'o xi síjé yijo-ná xi ts'e isò'nde. K'e nga jye síkítajnaá kjoa koi, indaàkjoa síkíjnaá kjòhítsjeèn-ná, xita kixi komaá, tikoa ndaà jchaxkoán Nainá nachrjein xi títajnaá i'nde. ¹³ K'oaá s'ín s'eén kjoa koi nga títasachiñá-lá kjondaà xi 'nó ndaà tjín nga jchaá kjoajeya-la Jesucristo k'e nga kjoí'ijngòd k'a. Jesucristo xi Nainá nga 'nó 'nga tjina nga jè xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ¹⁴ Jè Na'èn-ná Jesucristo kitsjaá yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jè tsibíchjítjì-ná mé-ne koma kitjokàjñaá ngats'ii kjoa ts'e jé tikoa jngòd k'a sítsjeè-ná nga nguì xita naxandá ts'e komaá. Kò nguì tíjngòd takoán nga síkitasoán nita mé kjoa xi ndaà tjín.

¹⁵ K'oaá s'ín takóyi tikoa tít'in-la xita. 'Nó tinókjoakoi koni s'ín tjí'nde-lè nga kotíxomai. Kì yá xi ochrjekàngui-lè.

3

Ndaà tikitasòn jñà 'én xi mokjeiín-ná

¹ Tikítsjeèn-la nga kàteèxkón xi xitaxá títajna kò ngats'ii xi kjotíxoma tjíya tsja. Kàta'nchréñijon-la. Kàtasíkitasòn ngats'ii xá xi ndaà tjín. ² Koatìn-la kì xitaá chjajno-la; kì xitaá kjaán-kò; tà saá kjondaà kàtas'e-la; nguì indaàkjoa kàtitsajnakò ngats'ii xita.

³ Nga sa kjòtseé, jñà, tikoaá xita tònndò komá. Mikì na'yañijoaán. Xìn ndiyá tsitjaayaá. K'oaá s'ín k'éné ngats'ii kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-ná kò kjoa xi sasén-la. Yaá tsitsajnajñaá xi kjoach'o kò kjoaxitakòn. Tsak'in-ná nga kisijtikeè-ná xita. Tikoa jñà kinijticha ngajo-ná xinguiáá. ⁴ Tanga Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in, k'e nga tsakó kjondaà-la kò kjoatjòcha-la it'aà ts'e xita, ⁵ tsachrjekàjiin-ná kjo'in. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà tjín kjoakixi xi k'éné. Tà koi-né nga kjòhimakeè-ná. K'e nga kjòtsjeè inima-ná, kits'iin xitse ijngòd k'a-ná kò jè Inima Tsjeè-la Nainá kisixitseyá ijngòd k'a-ná. ⁶ It'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in, Nainá, 'nó ndaà kisikíjnajiin inima-ná Inima Tsjeè-la. ⁷ K'e nga jè kjondaà-la Nainá jye kisikixiya-ná, k'oaá s'ín kítajnaá nga tíjngòd takoán nga títasachiñá-lá kjoabinachon xi mikii fehet'aà nita kjé-ne, jè kjòtjò xi tsjá-ná Nainá nga ixti-la tsò-ná.

⁸ 'Én koi, 'én kixi-né. K'oaá s'ín mejèn-na nga 'nó tìnè-la xita mé-ne jñà xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ndaà kàtasis'in-la kjoa xi ndaà tjín. Kjoa koi, ndaà tjín; mochjeén-la ngats'ii xita. ⁹ Tanga kì kii nis'in-la xi kjoa tònndò kò kjoa ts'e xita jchínga kjòtseé xi mìtsà kixi kjoa. Kì kjoasii nis'in-la kò kjoa xi chitiya-ná it'aà ts'e kjotíxoma-la Moisés. Kjoa koi, mikii mochjeén, nimé chjí-la.

¹⁰ Jè xita xi naxandá-la Cristo mejèn-la síjòya, jò, jàn k'a tinókjoa 'nchré-laà. Tsà mikii 'nchréñijon-lè, nachrjekàjiin. ¹¹ Jì, jyeé 'yi nga xita jè, jyeé its'oòn kjòhítsjeèn-la. Ch'o tís'ín. Jé tíhónè-la yijo-la.

'Én xi títsjá-lá Tito jè Pablo

¹² K'e nga síkasén-lè Artemas, o xi jè Tíquico, tixátíyi nchrobáchón-ná Nicópolis. K'oaá s'ín kiskoòsòn-lá, yaá kótijna nährjein cho 'nchán. ¹³ Tichját'aà-lá Zenas, maestro ts'e kjotíxoma, ko Apolos; tjiì-lá mé xi mochjeén-lá mé-ne nga koma kjoì-ne ñánda nchifi nga nimé sichijat'aà-lá. ¹⁴ Jñà xi xita tsaján, k'oaá tís'ín kàtama-lá kjondaà xi ndaà tjín nga kàtasíchját'aà-lá xita xi chijat'aà-lá tsojmì mé-ne nga ndaà síkjeén-ne nährjein-lá nga títsajnakon, komaá síkijna jngòd kjoa xi ndaà mochjeén.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁵ Ngats'ìi xita xi i títsajnakò-na tísíhixat'aà-lè. Tikoá tixat'eì yije jñà xi matsjakeè-ná nga ngásòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Kjondaà-lá Nainá kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oaas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-là Filemón

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Filemón

¹ Ji Filemón xi ndaà matsjake-lè xi ngàsòn xá-la Na'èn-ná titsa'né, 'an Pablo nga ndayá tijnáa'ya k'oí kjoa-la nga xá-la Cristo tís'iaàn, tís'hixat'aà-lè kò 'ndsè Timoteo. ² Tikoáá tís'hixat'aà xita naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-lè kò tichjaá Apia kò 'ndseé Arquipo xi tikoá xá-la Nainá nchikjaán-tji koni 'an. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kátatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kjoatjòcha xi tjin-la Filemón

⁴ K'e nga chjàt'aà-la Nainá, kjit'aà nàchrjein síkítsjeèn it'aà tsiji, k'oaá ma-ne nga tsjaà-la kjondaà Na'èn-ná, ⁵ Koií kjoa-la nga jyeé ki'nchrè nga ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo tikoá ndaà matsjachi ngats'iì xita-la Nainá. ⁶ K'oaá s'ín s'ijét'aà-la Nainá nga ndaà kítasòn koni s'ín nokjoàkoií xita xi i'nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-lè mé-ne nga isa ndaà jchaxkoin ngats'iì kjondaà xi koma síkitasoán it'aà ts'e Cristo. ⁷ Ji ndí 'ndsè, 'nó tsja ma-na kò ma'nó takoàn it'aà ts'e kjoatjòcha xi tjin-lè, nga it'aà tsiji-né, nga jye ndaà tinìjetakoìn inima-la jña xita-la Nainá.

Kó tsò Pablo nga chjatji Onésimo

⁸ K'oaá ma-ne nas'ín it'aà ts'e Cristo tji'nde-na nga kìnè-lè mé kjoa xi s'iin, tanga mìtsà kos'ín tìbit'in-lè. ⁹ Ta jngod kjondaà tís'ijé-lè, nga tjiin-ná nga tjòcha 'yaá xinguiáá. Kò jyeé tjiin-lè, 'an Pablo, jyeé xita jchínga-ná, tikoá ndayá tijnáa'ya xi jè ngatji-la Cristo Jesús. ¹⁰ K'oaá ma-ne nga tís'ijé jngod-lè kjondaà nga ndaà choétjò jè Onésimo xi koni ki'ndí-na komà nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi 'an tsibenojmí-la nga i tijnáa'ya ndayá.

¹¹ Nga sa kjòtseé, jè Onésimo, jngod xita chí'nda xi mìkiì ndaà kjòchjeén-lè, tanga i'ndeí jyeé ndaà kochjeén-ná ingajoá. ¹² Tísikasén ijngod k'a-lè, 'an nga 'nó matsjake. ¹³ Ndaá-la s'e tsà i kijnako-na mé-ne nga síchjít'aà-na koni tsà jì tinìchjít'aà-ná, k'e nga takó ndayá tijnáa'ya nga jè ngatji-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga majin-na nga kjo'nó síkijna tsà ngaji mìkiì tijnngod takoìn, mé-ne jè kjondaà xi tís'ijé-lè mì kjo'nó koma-lè; inima-lè kjinchrobàjiiin. ¹⁵ Tsà koi nàchrjein, jè Onésimo, koií kjoa-la tsasít'aà xìn chiba nàchrjein-lè mé-ne i'ndeí koma choétjò ijngod k'a-ne nga ya kijnako kjit'aà-lè. ¹⁶ Tanga kì k'oaá s'ín 'ya takoìn koni tsà jngod xi taxki chí'nda; isaá 'nó ndaà jchatakoìn koni tsà jngod 'ndsi xi 'nó ndaà matsjachi. 'An, 'nó matsjake; tanga ngaji isaá 'nó títjsjachi mìtsà ta koi kjoa-la nga chí'nda tsiji koma, koi-né nga jyeé 'ndsè chibà it'aà ts'e Cristo.

¹⁷ Tsà kixíí kjoa nga k'oas'ín 'yatakòn-ná nga 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo, choétjò Onésimo koni tsà 'an xi tichjoétjò-ná. ¹⁸ Tsà tjin mé kjoa xi ch'o kisiqo-lè, koa tsà mé xi kitjen-t'in-lè, 'aán tikichjí-ná. ¹⁹ 'An, Pablo, 'an sobá tikji-lè xojon jè. 'An kichjiá yije xi tjen-la. Mìkiì mochjeén nga 'an koxán-lè, jyeé tjiin-lè nga 'aán kitjen-t'in-ná kjoabinachon-lè. ²⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tís'ijé-lè nga kátasakó jngod-na kjondaà it'aà tsiji, koni s'ín ok'in-la nga 'ndseé chibá it'aà ts'e Na'èn-ná; tije takoìn inima-na it'aà ts'e Cristo. ²¹ Be-ná nga síkitasòn-né; k'oaá ma-ne nga tísikasén-lè xojon jè; skanda 'beé-la takoàn, nga isaá tsatoó s'iin koni s'ín tixan-lè. ²² K'oaá tís'ín tixan-lè nga tikijnandaà jngod-ná i'nde nánda ma síkjáya. K'oaá s'ín tikoña nga jè Nainá kji'nchré-né koni s'ín títisanokjoat'aà-là, nga tsjá'nde-na nga koma kjíkon-nò.

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne

²³ Tís'hixat'aà-lè Epafra, xinguiáá xi ngàsòn ndayá titsajna-jen nga jè ngatji-la Cristo Jesús. ²⁴ Tikoáá tís'hixat'aà-lè Marcos, Aristarco, Demas kò Lucas, xi síchjít'aà-na kjoa ts'e xá xi tís'iaàn.

²⁵Jè kàtìjnajììn inìma-nò kjonndaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta xi kitjei-la xita Hebreo

Kós'ín chjako-ná Nainá it'aà ts'e Ki'ndí-la

¹ Nga tisa kjòtseeé, jè Nainá kjìn k'a kiichja-la xita jchínga-ná nga jñà kisikjeén xita xi kiichja ngajo-la, nga kjìn skaya tjín-ne kós'ín kiichja-la. ² Tanga i'ndeí, nga tífehét'aà nàchrjein, Nainá, jè ki'ndí-la tísikjeén nga tíchjako-ná kò tijè-ne ki'ndí-la kisikjeén nga tsibíndaà isò'nde kò jè kjòngatsja ngats'iì nga yije tsojmì xi tjín isò'nde. ³ Kò jè Ki'ndí xi okó jè kjoa isén kò kjoa jeya-la Nainá; kò it'aà ts'eé 'ya-ná kó kji kjoàn-ne Nainá. It'aà ts'e nga'ñó xi tjín-la 'én-la Cristo síjnangui'ñó-la isò'nde. K'e nga jye kitsjaà kjotjò yijo-la nga kisìtsjeè-ná jé-ná, ikjoàn tsijin ngajmì nga tsibìjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁴ Nga jè Ki'ndí-la Nainá tíjna ítjòn; isaá 'ñó 'nga tíjna mì k'oa-ne koni jñà àkjale, koí kjoa-la nga isaá 'ñó 'nga tíjna jè 'ín xi kitjoé-la.

⁵ Nga jè Nainá, nijngòd k'a k'oas'ín kitsò jngòd-la àkjale:

Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè,
'an-ná Na'èn-lè.

Tikoaá nijngòd àkjale xi kitsò-la:

'Aán koma Na'èn-la,

jè koma ki'ndí-na.

⁶ K'e nga kisikasén ki'ndítjòn-la i isò'nde tikoaá k'oaá s'ín kitsò:

Ngats'iì àkjale-na kateèxkón.

⁷ It'aà ts'e àkjale, k'oaá tsò:

Nainá, maá-la tjò s'ín àkjale-la;

jñà chi'nda-la maá-la ni'ín s'ín.

⁸ Tanga it'aà ts'e ki'ndí-la tsò-né:

Ji-né xi Nainá,

kixí kotixomai nita kjé-né.

⁹ Matsjacha-né kjoa xi ndaà tjín

kò majticha-né kjoa xi ch'o tjín;

koí kjoa-la, 'an xi Nainá 'mì-na xó jaàjìin-lè

nga isa ndaà jchaxkón-lè

mé-ne nga isa tse kjotsja s'e-lè

koni jñà xita xinguí xi báhijtakò-lè.

¹⁰ Tikoaá tsò-né:

Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè nga ji otixomai,

nga sa tàts'en-la kjoa, jíí tsibìndiì isò'nde,

tijíí-ne xi tsibìndiì ngajmì.

¹¹ Ngaji kijna-né nita mé nàchrjein-ne.

Tanga jè isò'nde kò ngajmì kjoehet'aà-né;

k'oaá s'ín kojchá koni ma nikje nga ma jchínga.

¹² K'oaá s'ín kíxkóyi koni jngòd x'ió,

k'oaá s'ín síkjatjìyi koni s'ín fatjìya nikje.

Tanga ngaji mì kì kjoatjìya-lè nita kjé-ne

kò jñà nàchrjein-lè mìkì kjoehet'aà.

¹³ Nainá ni saà jngòd k'a kitsò-la jngòd àkjale-la:

Tijnat'eì chrja kixi-na

skanda k'e nga síkijnanguia kondra-lè

ya ñánda nga nchasòn ndsokoiì.

¹⁴ Ngats'iì àkjale, inima-né nga síxá-la Nainá; jñà níkasén nga síchját'aà-la jñà xita xi tjoé-la kjondaà nga bitjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la.

2

Mé-ne 'ñó chjí-lá 'én xi jye kina'yá it'aà ts'e Cristo

¹ Koií kjoa-lá, mochjeén-né nga nguì sá ndaà sis'in-lá 'én xi jye kina'yá, mé-ne nga mì xìn ndiyá kjaáan koni s'ín tjín ndiyá-lá Nainá. ² Jñà kjotíxoma xi Nainá kitsjaà nga kisikjeén àkjale nàchrjein xi jye tsato, tjín-lá okixi, kò jñà xita xi tsohótsji jé nga mìkiì kisikitasòn kjotíxoma xi kits'i-lá, kjo'iín kitjoé-lá koni s'ín ok'in-lá. ³ Kò jñá xi titsajnaà nàchrjein i'ndeì, isaá 'ñó s'e-ná kjo'in tsà mì kì sis'iaán 'én-lá Cristo nga jé kochrjekàjiìn-ná kjo'in. Nga jé sobá Na'èn-ná kitsjaà ítjòn-ná 'én koi. Kò jñà xi iskan kii'nchré 'én koi, tikoáá tsibénojmí-ná nga kixi kjoa. ⁴ Nainá, tikoáá kisikixiya 'én koi nga kjìn skoya kjojkón kis'iìn xi okó kjoa jeya-lá Nainá, tikoá kisika'bísòn kjotjò ts'e Inima Tsjeè-lá; k'oaá s'ín kitsjaà koni s'ín mejèn-lá jè.

Yá xi ochrjekàjiìn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná

⁵ Nga Nainá mitsà jñà àkjale-lá kitsjaà-lá nga jñà kotíxoma-lá jé isò'nde xi iskan kjoíí, jé xi titsachibàya-ná. ⁶ Ta saá tíchjaá jngoò k'a Xojon-lá Nainá ñánda nga tsò: Jì Na'èn, ¿yá-né xi xita?

¿A ok'in-lá nga jì nìkítsjeèn-ne kò makájno-lè it'aà ts'e?

⁷ Isaá nangui kinikíjni koni jñà àkjale,

kits'i-lá kjoa jeya kò 'nga kinikíjni nga tsatíxoma,

⁸ jíí kits'i-lá nga 'ñó nga ma kotíxoma-lá ngats'i tsojmì xi tjín.

Tsà Nainá kitsjaà-lá nga 'ñó nga jé kotíxoma-lá ngats'i tsojmì xi tjín tsòyaá-ne nga nímé tsojmì tjín xi mì jé otíxoma-lá. Kixíí kjoa, nàchrjein i'ndeì, kj'eè kii ndaà 'ya-lá tsà jé tíhotíxoma-lá ngats'i tsojmì xi tjín. ⁹ Tanga 'ya-ná nga jé Jesús, nas'ín nangui kinikíjna chiba nàchrjein koni jñà àkjale, tanga i'ndeì, jeyaá tíjna kò 'ngaá tíjna nga tíhotíxoma, koií kjoa-lá nga kjo'in kisikjeiín k'e nga k'en. Nainá, 'ñó matsjakeè-ná nga kisikasén Jesús nga jé kisikjeiín kjo'in ts'e kjoabiyaá xi kjondaá ts'e ngats'i xita.

¹⁰ Jé Nainá, xi tsibíndaà yije nita mé xi tjín, ndaá ok'in-lá koni s'ín kis'iìn k'e nga kisikatojiìn kjo'in Ki'ndí-lá mé-ne nga it'aà ts'e kjo'in xi tsatojiìn-ne, nímé kjoa xi kichijàt'aà-lá nga koma kochrjekàjiìn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná ngats'i xi ixti-lá Nainá maá xi jé mejèn-lá nga ya kitsajnaakoáá ñánda nga jeya tíjna jé. ¹¹ Jé xi títsjeè xita xi tjín-lá jé, kò jñà xita xi tjímatsjeè, tajngoó Na'én ma. Koií kjoa-lá jé Ki'ndí-lá Nainá mìkiì masobà-lá nga 'ndse tsò-lá xita xi sítsjeè. ¹² Jé Xojon-lá Nainá k'oaá s'ín tjít'aà nga tsò: Kènojmí-lá jñà xita 'ndsè xi it'aà tsiji,

seè-lè ya jjiìn-lá xita naxandá-lè.

¹³ Tikoáá tjít'aà ñánda tsò:

Jé Nainá ma'ñót'aà takoàn.

ljngoò k'a tjít'aà ñánda tsò:

Íí tjínakoáa ixti xi Nainá kitsjaà-na.

¹⁴ K'oaá s'ín tjín koni ixti-lá xita, tajngoò jní-né kò tajngoò yijo-né. Jesús, k'oaá tis'ín jní kò yijo kis'e-lá mé-ne nga it'aà ts'e kjoa biyaá ma kisikijne-lá xita neií xi tjín-lá nga 'ñó nga ma-lá sík'en xita. ¹⁵ Jesús, k'oaá s'ín komàt'in mé-ne nga komà kisikítsajnadeíí ngats'i xita xi kitsakjòn-lá kjoa biyaá nga k'oaá s'ín títsajna koni tsà tjít'aà'ñó-lá kó tjín nàchrjein bitsajnakon xita. ¹⁶ Jesús, mìtsà koií xá j'iì-ne nga jñà àkjale sìichját'aà-lá, jñà xita tje-lá Abraham sìichját'aà-lá. ¹⁷ K'oaá s'ín komà-ne, jé Jesús tjínè-lá nga ngàsòn k'oas'ín xita komà koni 'ndse, mé-ne nga no'miì ítjòn koma-ne xi tjín-lá kjohimatakòn xi ndaà síkitasòn xá-lá Nainá nga koma kùichjítjì-ne jé-lá xita it'aà ts'e kjoa biyaá-lá. ¹⁸ Koni s'ín kichit'aà nga kits'i-lá kjo'in, jé, k'oaá tis'ín ma-lá osìkò jé xita xi kò kjo'in tíchit'aà-ne.

3

Mé-ne isa jeya tíjna-ne Jesús mì k'oa-ne Moisés

¹ Jñò ndí 'ndsè, xi xita naxandá tsjeè-lá Nainá 'mì-nò, xi xó k'oaá s'ín jaajiìn-nò Nainá nga xita ts'e tsò-nò, k'oaá s'ín ndaà tikítsjeèn nga jé Cristo Jesús xi xó tsibíxáya-lá Nainá

kò jè tǎjna nga nò'miè ítjòn ít'aà ts'e kjoa xi mokjeíin-ná. ² Jesús ndaà síkitasòn xá-la Nainá, nga xó k'oaá s'ín kits'iì-la koni jè Moisés, ndaà kisikitasòn ít'aà ts'e naxandá-la Nainá. ³ Jesús isaá jeya tǎjna koni jè Moisés. K'oaá ngaya-la koni jngòò xíta xi bíndaà ni'ya, isaá jeya bíjna nei-la mi k'oaá-ne koni tijè-ne ni'ya. ⁴ Ngats'iì ni'ya, tsejèn tǎjn xíta xi tsibíndaà; tanga jè Nainá xi tsibíndaà yije tsojmì xi tǎjn isò'nde. ⁵ Xi nguì okixi, jè Moisés, nga xíta chí'nda-la Nainá ma, ndaà kisikitasòn xá-la ít'aà ts'e xíta naxandá-la Nainá. Jè xá xi kis'iìn, jè-né nga kitsjaà 'én kó s'ín kichja Nainá k'e nga koma iskan. ⁶ Tanga jè Cristo, nga K'ndí-la Nainá ma, jè otíxoma ít'aà ts'e naxandá-la, jè naxandá-la xi tijǎá-ná, tsà kixi títsajnaá skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein koni s'ín nga mokjeíin-ná ít'aà ts'e Nainá nga kò kjotsja-ná títsachiñá xi kjondaà-la Nainá.

Mé xi mochjeén nga kitjás'eén ñánda ma níkjáyaá ít'aà ts'e Nainá

⁷ K'oaá tsò jè Iníma Tsjeè-la Nainá jè xojon xi tǎjt'aà 'én-la Nainá, nga tsò: I'ndeí, tsà títsana'yà jǎò 'én-la Nainá,

⁸ kì tájaàjiìn bitsajnakoo iníma-nò koni s'ín kis'iìn jǎa xíta xi kondra kù-la Nainá nga kiskoòt'aà ya i'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

⁹ Jǎa xíta jchínga-nò kiskoòt'aà-na nas'ín jye kijtseè ichán nó kjoa xi kis'iaàn.

¹⁰ Koií kjoa-la nga tsohótijna jchán-la jǎa xíta koi, k'oaá kixan-la: “Jǎò, kjit'aà nachrjein xìn ndiyá tjaàkoo kjohítsjeèn-la iníma-nò kò mìkù yaxkon ndiyá-na.”

¹¹ Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà ndsoba nga mìkù kjoahas'en-jiìn i'nde ts'an ñánda ma níkjáya.

¹² Ndí 'ndsè, t'een kindá yijo-nò, nijngòò xi ch'o síkíjna iníma-la nga mìkù mokjeíin-la mé-ne nga mì kinchat'aaxìn-lá Nainá xi tǎjnakon. ¹³ Ta saá, nachrjein nchijòn tǎj nga'ño-laà xinguiòo, k'e nga tǎjna-isa nachrjein, mé-ne nga mìkù kotájaàjiìn-ne iníma-nò nga mìkù ma skónachan-nò kjoa ts'e jé. ¹⁴ Jǎa yaá nokjoá-aná ít'aà ts'e Cristo, tsà k'oas'ín ndaà kòkjeíin-ná skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein koni s'ín kòkjeíin-ná nga tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁵ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tichja nga tsò: I'ndeí, tsà títsana'yà jǎò 'én-la Nainá, kì tájaàjiìn bitsajnakoo iníma-nò koni s'ín kis'iìn jǎa xíta xi kondra kù-la Nainá.

¹⁶ ¿Yá xíta-ne xi kù'nchré 'én-la Nainá, ikjoàn kondra kù-la? Tijǎa-ne ngats'iì xíta xi jè Moisés tsachrjekàjiìn i'nde Egipto. ¹⁷ ¿Kò yá xíta-ne xi ichán nó tsibijnajchán kò Nainá? Jǎa-né xíta xi tsohótsji jé, xi ya k'en ya iya ndiyá ya i'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ¹⁸ ¿Kò yá xíta-ne xi Nainá kitsò-la nga mìkù kjoahas'en-jiìn i'nde ñánda tǎjn kjoa níkjáya? Jǎa-né xíta xi mìkù kù'nchréñijon-la. ¹⁹ Kò k'oaá s'ín tísijìin-ná nga mìkù jahas'en-jiìn i'nde ñánda ma níkjáya, koií kjoa-la nga mìkù kòkjeíin-la.

4

¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà-ná 'én nga kitjás'eén ya i'nde-la ñánda ma níkjáyaá. K'e nga tákó tǎjna-isa 'én xi kitsjaà Nainá, ngats'iaá mochjeén-né nga ndaà síkindá yijo-ná mi k'oa-ne tsà mi kì kitjás'eén. ² Nga jǎa, k'oaá tís'ín jye kis'enojmíya-ná 'én ndaà-la Nainá, koni s'ín kis'enojmíya-la jǎa xíta jchínga-ná. Tanga jǎa xíta jchínga-ná níme kjondaà kisakò-la nga mìkù ngàsòn kòkjeíin-la koni jǎa xíta xi i'nga xi kisitasòn jǎa 'én koi. ³ Tanga jǎa xi jye mokjeíin-ná, kitjás'en-ná ya i'nde ñánda ma níkjáyaá, ñánda kitsò Nainá:

Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà 'én-na xi ndsoba kichja-na nga mìkù kjoahas'en-jiìn i'nde ts'an ñánda ma níkjáyaá.

Tanga Nainá jye kjòtseé jyehet'aà xá xi kis'iìn kóni skanda k'e nga tsibíndaà isò'nde.

⁴ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tichja ts'e xi ma-ne itòò nachrjein:

Xi ma itoò nàchrjein kisikjáya Nainá nga komà jyehet'aà yije xá-la.

⁵ Tjè-ne Xojon-la Nainá, ijngò k'a tichja ñánda tsò:

Mikù kjoahas'en-jiin ya i'nde-na ñánda ma nikjáya.

⁶ Jñà xita xi kù'nchré ítjòn 'én xi ndaà tsò, mikù jahas'en i'nde ñánda ma nikjáya nga mikù kisitasòn; tanga nàchrjein i'nde i'nde i'nde tijn-isa xita xi chija nga koma kjoahas'en-jiin i'nde ñánda ma nikjáya. ⁷ Koi kjoa-la Nainá tsibijna ijngò-isa nàchrjein xitse, jè nàchrjein i'nde. Nga isa 'ñó komà iskan jè xitaxá ítjòn xi ki'mi David, k'oaá s'ín tsibít'aà Xojon-la Nainá jñà 'én xi tsò:

Jñò, nàchrjein i'nde tsà titsana'ya 'én-la Nainá

kì tájaajiin nikítsajnaà inima-nò.

⁸ Jè Josué, nga mikù komà kitsjaà-la kjoa nikjáya jñà xita Israel, koi kjoa-la Nainá kitsjaà ijngò-isa nàchrjein xitse. ⁹ K'oaá ma-ne jè naxandá-la Nainá tijn ijngò-la nàchrjein tsjeè ts'e kjoa nikjáya; ¹⁰ nga jè xita xi fahas'en-jiin kjoa nikjáya xi ts'e Nainá, tikoáá síkjáya-ne kjoa ts'e xá-la, koni s'ín kisikjáya Nainá it'aà ts'e xá xi kis'iin. ¹¹ Mochjeén-né nga k'oi-lá nga 'ñó yijo-ná nga kitjás'en-jñaá kjoa nikjáya-la Nainá; mikù k'oaá s'ín s'eén koni kis'iin jñà xita xi mikù kòkjeín-la nga kisikitasòn.

¹² 'Én-la Nainá tijnakon-né kò tijn-la nga 'ñó. Isáá ndaà ote mi k'oa-ne jngò kichja ndojò xi yijò nga ingajò ngobà-la; fahas'en-jiin-né skanda ya ijiiin inima-ná kò ya ijiiin kjohítsjeén-ná. Tikoáá fahas'en-jiin-né skanda ñánda tikjò nindaà-ná kò iya nindaà-ná; ótsjiya-né kjohítsjeén-la inima-ná mé xi mejèn-la nga s'iin. ¹³ Ngats'i xi Nainá tsibindaà, nì mé tijn xi tijnama, nga ngats'i kjoa tijn tsejèn-né; tibeè-ne xkon jè xi tijnè-la nga k'oi-lá kindà.

Jè xi ngui no'miù ítjòn tijn

¹⁴ Jesús xi ki'ndí-la Nainá, jè-né xi ngui sobà no'miù ítjòn tijn it'aà tsaján, jè-né xi jahas'en ngajmiù nga nguixkon Nainá. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga kixi kitsajnaoá jñà 'én xi mokjeín-ná. ¹⁵ Jè xi no'miù ítjòn tijn it'aà tsaján, komaá kohimakeè-ná k'e nga mahindaà; nga jè, k'oaá tis'ín kichit'aà koni jñà, tanga mìtsà jè tsohótsji. ¹⁶ Kijngò-lá takoán nga kinchat'aà chraña-lá ixile kjotixoma-la Nainá xi tse kjondaà tijn-la, mé-ne nga skoe ima-ná kjondaà xi tijn-la koa kosiko-ná k'e nga mé xi kochjeén-ná.

5

¹ Ngats'i jñà no'miù ítjòn, yaá tjaajiin it'aà ts'e xita naxandá. Jè xá tjinè-la nga chjatjì xita nga nguixkon Nainá tikoá tsjít'aà-la kjotjò Nainá kò sík'en cho xi kjoa ts'e jé-la xita.

² Jñà no'miù, tikoáá mahindaajiin inima-la; k'oaá s'ín ma-ne nga ma beehima jñà xita xi mikù machiya-la kò xi xìn ndiyá tjimaya. ³ Koi kjoa-la nga ma indaajiin inima-la no'miù, tjinè-la nga sík'en-la cho kjotjò xi tsjá-la Nainá xi kjoa ts'e jé-la kò tikoá sík'en cho kjoa ts'e jé-la naxandá.

⁴ Jñà no'miù, mìtsà tà jñà tajngò bí't'aà xá 'nga yijo-la; jè Nainá xó chja-la koni s'ín kiichja-la jè Aarón. ⁵ K'oaá tis'ín tijn it'aà ts'e Cristo, mìtsà tà jè tajngò kiskoé xá xi ts'e no'miù ítjòn, Nainá kitsjaà-la xá 'nga k'e nga kitsò-la:

Ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè;

'aán-ná xi Na'èn-lè.

⁶ Tjè-ne Xojon-la Nainá, ijngò k'a tichja ñánda tsò:

Ji-né xi no'miù tijn nita mé nàchrjein-ne,

xá-lè, k'oaá s'ín tijn koni xá xi kisikitasòn Melquisedec.

⁷ Jè Cristo k'e nga sa tsibijna i isò'nde, 'ñó kiichjat'aà-la Nainá, ngui koó ndáxkon tsibít'si'ba-la koa kisijét'aà-la jè xi tijn-la nga 'ñó nga ma-la kochrjekátjì it'aà ts'e kjoa biyaà; Nainá kù'nchré-la nga ndaà kijtseèxkón. ⁸ Jè Cristo, nas'ín ki'ndí-la Nainá ma, yaá komà-la kisikitasòn, k'e nga kisikjeín kjo'in. ⁹ K'e nga jye mi tì mé xi kichjít'aà-la, k'oaá s'ín tsibijna nga jè kochrjekátjì kjo'in xita nita mé nàchrjein-ne, ngats'i xi 'nchréñijon-la,

¹⁰ Nainá kisikijna Jesús nga no'miù ítjòn tsibijna, kitsjaà-la xá koni ts'e Melquisedec.

Jñà xità xi mìkiì machiya-là mé kjoa xi kixi tjín

¹¹ It'aà ts'e kjoa koi, 'ñó tjín-isa kjoa xi s'enojmiya-nò, tanga 'ñó chjà tjín nga s'enojmi-nò, koi kjoa-là nga jñò, mìkiì machiya-nò. ¹² Jñò, skanda kjòtseé maestroó-là titsajnaà tsà ndaà; tanga jñò, tákó mochjeén-nò nga chíta'yà xitse ijngòò k'a 'én-là Nainá xi mì 'in chjà koni s'ín komà-nò nga sa ítjòn. K'oaá s'ín tímat'ioòn koni ndí ixti xi tákó tsjín 'biì, mìkiì mochjeén-là nga tsojmì tájaà skine. ¹³ Ngats'ì xi tákó tsjín 'biì, ixti-né, mìkiì machiya-là mé kjoa xi kixi tjín. ¹⁴ Tanga jñà tsojmì xi ma chine xi tájaà kjoàn, ts'eé xità xi jye kòjchínga, jñà xi jye machiya-là mé kjoa xi ndaà tjín kò mé kjoa xi mìkiì ndaà tjín nga k'oaá s'ín nchisjchá yijo-là.

6

¹ Koií kòs'ín mochjeén-ne nga chíta'yà 'én-là Cristo xi isa ndaà kojchíngakoaá kjoa ts'e Nainá mé-ne nga nímé chijat'aà-ná nga xità-là Cristo maá. Mì tijñà tijñà 'én chíta'yà-aná xi kichíta'yà nga sa ítjòn it'aà ts'e Cristo. Mì tijñà tijñà 'én s'íkítsjeèn-ya-ná kó s'ín ma nga níkájnoaá jé xi tjín-ná xi kjoabiyaà fiko-ná. Kò tìkooá mì tijñà tijñà 'én s'íkítsjeèn-ya ijngòò k'a-ná kó s'ín kòkjeíin-ná it'aà ts'e Nainá ² kò kòs'ín ma bautizar xità, kò kòs'ín oyijòsòn-lá ndsaá jñà xità xi mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo. Kò tìkooá mì tijñà tijñà 'én s'íkítsjeèn-ya ijngòò k'a-ná kó s'ín kjoaáya-là jñà xità xi jye k'en, kò kòs'ín s'íin Nainá nga kìindaàjiin-là xità mé xi ok'in-là nga tsjá-là nità kjé-ne. ³ Mochjeén-né nga chíta'yà 'én xi isa ndaà kojchíngakoaá kjoa ts'e Nainá; tsà Nainá tsjá'nde nga kòs'ín koma, k'oas'ín s'eén.

⁴ Nga jñà xità xi jye kjòhiseèn-là kjòhítsjeèn-là, xi jye kisaseèn-takòn kjondaà xi tsjá Nainá, xi tìkooa jye ngásòn kitjoé-là Iníma Tsjeè-là Nainá, ⁵ xi jye kisaseèn-takòn 'én ndaà-là Nainá kò nga'ñó-là isò'nde xi sa kjoíí, ⁶ tsà ijngòò k'a xìn ndiyá kjoí, tsà tsjìn takòn 'én-là Nainá, mì tì kii koma kondaàya-ne kjòhítsjeèn-là nga koófat'aà ijngòò k'a-là Nainá; nga jñà xità koi, kjoa xi nchis'ín, k'oaá ngaya-là koni tsà krò nchihót'aà ijngòò k'a jé Kí'ndí-là Nainá nga tsjá-là kjosobà nga nguixkon ngats'ì xità. ⁷ K'oaá s'ín ngaya-là koni jé nangui, k'e nga 'ba jtsí, ma'nchi'nde-né. Tsà ndaà xka xi bisò xi mochjeén-là xità xi síxáko nangui, jé Nainá síchikon-t'in nangui. ⁸ Tanga tsà na'yá chini kò na'yá xanchroò bisò, nímé chíj-là, mìtsà nangui ndaà nga nguixkon Nainá; kijchò nachrjein nga tà kiti-né.

⁹ Jñò ndí 'ndsè, xi matsjacha-nòjen, nas'ín k'oas'ín nokjoà-jen, k'oaá s'ín tíjngòò takòn-jen nga tjoé-nò kjoa xi 'ñó ndaà tjín, ngats'ì kjondaà xi tjín-là xità xi jye itjokàjiin kjo'in. ¹⁰ Nga Nainá, xità kixi-né, mìkiì síjchàajiin xá-nò xi jye ki'nè kò kjoatjòcha xi tjín-nò nga nichját'aà-là xità naxandá-là Cristo, koni s'ín titsa'nè skanda nachrjein i'ndeí. ¹¹ Tanga ngajen, k'oaá s'ín mejèn-najen nga kjit'aà nachrjein nguì koó kjotsja nga kòs'ín tixá nga jngòò ijngòò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-nò mé-ne nga kítasòn-ne kjoa xi titsachiñá-lá. ¹² Majìn-najen nga ts'eè s'een. Chjíngruè-là jñà xità xi jye nchitjoé-là kjotjò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá koií kjoa-là nga ndaà mokjeíin-là kò tjín-là kjoatsejta.

Kó tsò 'én xi kùichja Nainá koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham

¹³ Nainá k'e nga kitsjaà-là tso'ba Abraham, k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-là nga tijè tsasèn-ne nga mì tì yá tjín-ne xi isa 'nga tíjna koni jé; k'oaá s'ín kùichja, ¹⁴ nga kitsò: “An, 'ñó ndaà sichikon-t'in-lè, tìkooa 'ñó kòkjìn-ya jñà ixti-lè.” ¹⁵ K'oaá s'ín komà-ne Abraham kiskòdñàkjoa, ikjoàn kitjoé-là koni s'ín kitsò Nainá. ¹⁶ Jñà xi taxki xità, k'e nga tsjá 'én-là, síkjeén jngòò 'ín-là jngòò xi isa 'nga tíjna mé-ne nga síkixiya-ne 'én xi tsjá. Kò tà yaá fehet'aà kjoa. ¹⁷ K'oaá s'ín ma-ne k'e nga jé Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-là nga kitsjaà kixi-là 'én jñà xità xi tjoé-là kjotjò nga síkítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba, kitsjaà jngòò 'én xi 'ñó xkón tjín nga nímé xi ma kjoatjìya. ¹⁸ Jñà 'én koi xi jò ma-ne xi mìkiì ma fatjìya, nga mìkiì koma skónachan-ná Nainá, yaá 'ñó sakó-là nga 'ñó iníma-ná, jñà xi mejèn-ná nga Nainá kòsiko-ná nga nguì jé kjit'aà takoán nga titsachiñá-là jé kjoa kixi-là xi jé jye kitsjaà-ná. ¹⁹ Jé kjoa kixi xi titsachiñá-lá, k'oaá s'ín síkíjna kixi iníma-ná koni jngòò kichá xi sit'aà'ñó-ne chitso, kò jé kjoa kixi xi okji skanda maá jahas'en ya i'nde tsjeè

ñánda tjobájtoò nikje cortina, ²⁰ ya ñánda jahas'en Jesús nga tsohójnandaà-ná ndiyá, nga no'miù ítjòn tíjna nítà mé nachrjein-ne koni jè Melquisedec.

7

Jesús, k'oaá s'ín ngaya-la koni jè no'miù ítjòn xi ki'mi Melquisedec

¹ Melquisedec xi xítà xá ítjòn tsibìjna ts'e naxandá Salem, tíkoá no'miù ítjòn tsibìjna ts'e Nainá xi tíjna ngajmiù, kiì kaña-la Abraham k'e nga tínchrobá-ne nga jye kisikijne yije-la xítaxá ítjòn xi kiskaàn-ko. Melquisedec kisichikon-t'in Abraham. ² Jè Abraham, teya kis'iìn tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, ko jngoðya kitsjaà-la Melquisedec. 'Ín xi 'mì Melquisedec, tsòyaá-ne: xítaxá ítjòn xi tíjn-la okixi. Tíkoá jè 'ín xi 'mì xítaxá ítjòn ts'e Salem, tsòyaá-ne: xi tíjn-la kjoa'nchán. ³ Jè Melquisedec mìkiù 'ya-la tje-la, yá na'èn-la, yá nea-la, ñánda kits'iìn, ñánda k'en; k'oaá s'ín mangásòn-ko koni Cristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè Melquisedec tíkoá no'miù ítjòn tíjna nítà mé nachrjein-ne.

⁴ Jñò tíkítsjeèn nga 'ñó 'nga tsibìjna Melquisedec, skanda jè xítà jchínga-ná Abraham teya kis'iìn tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, ko jngoðya kitsjaà-la Melquisedec. ⁵ Kixíí kjoa, k'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-la Moisés xi Nainá kitsjaà-la nga jñà xítà naxandá tíjnè-la nga teya sùjòya tsojmì xi tíjn-la, jngoðya tsjá-la jñà no'miù xi tje-la Leví, nas'ín tí xítà xíkjín-ne xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. ⁶ Tanga jè Melquisedec, mìtsà tje-la Leví, tanga kitjoé-la xi jngoðya oko-la tsojmì xi teya kis'iìn Abraham, ikjoàn k'eé kisichikon-t'in, nas'ín jè Abraham xi kitjoé-la 'én xi tso'ba Nainá kiichja-ne. ⁷ Nga jyeé tíjiin-ná, jè xi síchikon-t'in xítà, isaá 'nga tíjna mì k'oaá-ne koni jè xi machikon-t'in. ⁸ Jñà no'miù xi tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoðya oko-la xi teya s'ín xítà naxandá Israel, mìtsà ta bitsajnakon kjit'aà, bijchó nachrjein nga biyaà; tanga it'aà ts'e Melquisedec, jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà jngoð xítà xi táko tíjnakon skanda nachrjein i'ndeí. ⁹ Jñà no'miù xi nchrobát'aà-ne tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoðya oko-la xi teya s'ín xítà naxandá Israel, komaá k'oakixoán nga tíkoá jè Melquisedec kitjoé jngoðya-la it'aà ts'e xítà koi k'e nga kitsjaà jngoðya-la Abraham, ¹⁰ nga jñà no'miù xi tje-la Leví, yaá nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. Nas'ín kj'eè kiì ts'iìn Leví k'e nga jè Melquisedec ijchò kaña-la Abraham, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jñà no'miù Israel, jyeé ya títsajnakò Abraham nga nchitsjá-la kjotjò xi jè tjoé-la Melquisedec.

¹¹ Jñà kjotíxoma xi kitjoé-la jñà xítà Israel, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e no'miù xi tje-la Leví; tanga jñà no'miù koi, mìkiù komà-la nga jngoð k'a kisikixiya xítà nga mì tí mé chijat'aà-la. K'oaá s'ín komà-ne nga j'iù jngoð no'miù xi jè mangásòn-ko Melquisedec, ko mìtsà jè mangásòn-ko Aarón xi tje-la Leví. ¹² K'e nga fatjìya no'miù, kós'ín síxá, tíkoá mochjeén-né nga kjoatjìya kjotíxoma. ¹³ Koni s'ín tíchja 'én-la Nainá, jè xi kitjoé-la xá koni ts'e Melquisedec, kj'eíí tje-né; ya ñánda inchrobát'aà-ne, ni saá jngoð no'miù bitjokàjìin. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ya-la nga jè Na'én-ná Jesucristo, yaá inchrobát'aà-ne tje-la naxandá Judá. Tje-la naxandá jè, mìkiù kisikaxki Moisés k'e nga kiichja it'aà ts'e no'miù.

¹⁵ Kjoa koi, isaá ndaà makixiya-ná tsà jè no'miù xítse sùkitasòn koni s'ín kisikitasòn jè Melquisedec. ¹⁶ Nga mìtsà k'oaá s'ín kitjoé-la xá ts'e no'miù koni s'ín tíchja kjotíxoma yá ts'e tje xi inchrobát'aà-ne nga no'miù kisikitasòn. Ta saá k'oaá s'ín kitjoé-la xá it'aà ts'e nga'ñó xi tíjn-la nga mìtsà yá xi koma-la jngoð k'a sùk'en. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja 'én-la Nainá xi it'aà ts'e, nga tsò:

Ji-né xi no'miù tíjni nítà mé nachrjein-ne,

k'oaá s'ín mangásòn-koii koni jè Melquisedec.

¹⁸ K'oaá s'ín komà-ne nga kichijàngui kjotíxoma jchínga, koi kjoa-la nga tsjìn-la nga'ñó tíkoá mì tí kiì tímochjeén-ne. ¹⁹ Nga jè kjotíxoma jchínga xi kiskì Moisés, nímé xi kisikixiya xítà; tanga nachrjein i'ndeí, tíjn jngoð-ná kjoa xi isa ndaà tíjn xi titsachiñá-lá jè xi sikinchat'aà chraña-ná Nainá.

²⁰ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la xi xkón tíjn k'e nga kitsjaà tso'ba nga no'miù ítjòn kíjna Cristo. Jñà no'miù xi i'nga, ta k'oaá s'ín kitjoé-la xá, mìtsà yá xi kitsjaà 'én-la.

²¹ Tanga xi it'aà ts'e Na'én-ná Jesús, k'oaá s'ín tíchja xojon xi tjt'aà 'én-la Nainá nga kitsò:

Na'én-ná k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la;

mìkiì sìkijatjìya-la kjohítsjeèn-la nga tsò:

“Ji-né xi no'miì tìjni nita mé nachrjein-ne.”

²² K'oaá s'ín ma-ne nga jè Jesucristo osen-tji-ná nga nguixkon Nainá nga jè bíndaajìin ko-ná jngod kjoa xitse xi isaá ndaà tjin. ²³ Tikoá jña no'miì xi kisixá xi tje-la Leví, jyeé kjin ma xi jye kisikitasòn xá-la tanga koi kjoa-la nga biyaà nga mìkiì ma síxá-isa. ²⁴ Tanga jè Jesús tíjnakon-ne nita kjé-ne, k'oaá ma-ne nga no'miì tíjna nita mé nachrjein-ne.

²⁵ K'oaá s'ín ma-ne nga ma-la ochrjekajìin kjo'in xita nita mé nachrjein-ne, ngats'iì xita xi it'aà ts'e Jesús bijchó nguixkon Nainá; jè tíjnakon-né nita kjé-ne mé-ne nga bítsi'batji xita.

²⁶ It'aà tsaján, nguì jè Jesús xi mochjeén-ná nga no'miì ítjòn tíjna: nga xita tsjeè-né; nimé jé tjin-la; mì tje kji inima-la; tíjnat'aàxin-la xita jé, ko jè xi isa 'nga tíjna ján ngajmiì.

²⁷ Mìtsà k'oas'ín koni s'ín no'miì ítjòn xi i'nga, nga nachrjein nchijòn sík'en cho nga tsjá kjotjò-la xi kjoa ts'e jé-la, ikjoàn tsjá ts'e jé-la xita naxandá. Tanga Jesús k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en, jngod k'aá kitsjaà nita kjé-né. ²⁸ Jè kjotixoma xi kitsjaà Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga jña kítsajna no'miì ítjòn xi taxki xita xi chiba nga'ño tjin-la; tanga jè 'én xi xkón tjin xi iskan kitsjaà Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga jè Ki'ndí-la Nainá, kijná no'miì ítjòn, jè xi k'oas'ín kisikò Nainá nga nimé chijat'aà-la nita kjé-ne.

8

Jè kjoa xitse xi tsibi'ño Jesús

¹ Ngats'iì kjoa xi chibàya-ná, tjin jngod xi isaá 'ño chjí-la, jè-né nga tíjna jngod-ná no'miì ítjòn xi tsibijnat'aà chrja kixi-la íxile kjotixoma-la Nainá ján ngajmiì. ² Yaá síxá ya nanda tíjna xi nguì Ni'ya Tsjeè-la Nainá, xi jè sobà Nainá tsibíndaà; mìtsà taxki xita tsibíndaà.

³ Ngats'iì no'miì ítjòn, k'oaá s'ín satixoma-la nga kjotjò tsját'aà-la Nainá ko cho sík'en; k'oaá ma-ne nga jè Cristo tikoá tjinè-la nga kis'e-la mé kjotjò xi kitsjaat'aà-la Nainá.

⁴ Jè Cristo, tsà i tíjna it'aà nangui, skanda mì-la kii koma nga no'miì kijná, nga i it'aà nangui, jyeé tjin no'miì xi tsját'aà-la kjotjò Nainá koni s'ín tjin kjotixoma xi kiskii Moisés.

⁵ Tanga jña no'miì xi tjin i it'aà nangui, yaá síxá ni'ya xi tà isén-la-né ko 'nguién-la-né jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi tíjna ngajmiì; nga jè Moisés k'e nga jye mejèn koi'its'ia nga kìindaà ni'ya tsjeè-la Nainá xi nikje, jè Nainá kitsò-la: “Ndaà chítsejin, k'oa kó kji t'iin koni kji xi tsakod-lè ya nindoò Sinaí.” ⁶ Tanga nachrjein i'ndeì, isaá ndaà tjin xá xi kitjoé-la Jesucristo nga no'miì ítjòn tíjna, nga jè osijnajìin jngod kjoa xitse xi isa ndaà tjin xi tsibíndaajìin Nainá ko xita, nga yaá nchrobát'aà-ne 'én xi isa ndaà tjin koni s'ín jye kitsjaà tso'ba Nainá.

⁷ Tsà nimé xi kisichiját'aà-la jè kjoa xi kìindaajìin ítjòn, mì-la kii mochjeén nga ijngod k'a sindaajìin xi ma-ne jò k'a. ⁸ Tanga Nainá k'e nga tsohótiko, k'oaá kitsò:

Kijchò nachrjein k'e nga kìindaajìin-ko jngod kjoa xitse

jña xita Israel ko xita Judá, kitsò Nainá.

⁹ Jè kjoa xitse xi kìindaajìin-koaa,

mìtsà k'oas'ín sindaajìin koni ts'e xita jchínga-la,

k'e nga 'an sobà kitsobà tsja

nga tsachrjekajñaà nangui Egipto.

Jña xita koi, mìkiì kisikitasòn koni s'ín kìindaajìin,

k'oaá komà-ne nga kitsjin takoàn, tsò Nainá.

¹⁰ K'e nga jye koma iskan,

jè kjoa xitse xi kìindaajñaàkoaa xita Israel, kiís'ín s'e, tsò Nainá:

Kjotixoma-na yaá kijnajñaà ya kjohítsjeèn-la,

ko yaá skiaà ijìin inima-la.

'An-ná xi Nainá k̄itso-na,

k̄o j̄ñà-né xi k̄oma x̄it̄a naxandá-na.

¹¹ Mì t̄i k̄i k̄ochjeén-ne nga x̄it̄a x̄íkjín keènojmiya-la

n̄i m̄itsà jè 'ndse keènojmi-la nga skoexkon Nainá,

nga ngats'iì x̄it̄a skoexkon-na

mats'iaq̄o-ne xi is̄a ixti skanda j̄ñà xi 'ñó x̄it̄a jchínga.

¹² 'Aán siijchàat'aà-la ngats'iì kjoa ch'o xi kis'iìn,

mì t̄i k̄i siikítsjeèn-na jé xi t̄jín-la.

¹³ K'e nga Nainá síkaxk̄i ìjngod̄ kjoa x̄it̄se, tsòyaá-ne nga jè kjoa xi kisindaajiìn ítjòn, jyeé k̄ojchínga. Mì t̄i k̄i tímochjeén-ne, jyeé tíchija.

9

Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje

¹ Jè kjoa xi tsibíndaajiìn ítjòn Nainá kis'eé-la k̄jotíxoma kós'ín ma nga jeya níkjína Nainá k̄o kis'e jngod̄-la ni'ya tsjeè ì it'aà nangui. ² Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, k'oaá s'ín t̄jindaà nga jngod̄ ì'nde t̄jina ítjòn xi 'mì ì'nde Tsjeè, ñánda t̄jina k̄ich̄a xi t̄iya ni'ín k̄o ñánda t̄jina ímix̄a xi nchason̄ inchr̄ajín tsjeè-la Nainá. ³ Jè nikje cortina xi ma jò-ne xi t̄jobá jngod̄ osen ni'ya nikje, ya ijton̄ kjijna ì'nde xi 'mì ì'nde xi is̄a 'Ñó Tsjeè. ⁴ ì'nde jè, yaá kjijna jngod̄ kax̄a xi nguì oro ñánda t̄ison̄ chr̄jongó-la Nainá; t̄ikoa yaá kjijna kax̄a xi nguì oro yij̄ajno ts'e kjoa xi tsibíndaajiìn Nainá. Kax̄a jè, t̄jínaya jngod̄ t̄ijí k̄ich̄a xi nguì oro ñánda 'ncha inchr̄ajín xi 'mì maná, t̄ikoa yaá k̄jinaya yá nise-la Aarón xi tsibíjts'én-t'aà chr̄ja-la k̄o ya 'ncha j̄ñà ndaj̄o teè ñánda t̄jít'aà k̄jotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés. ⁵ Ya is̄on̄ kax̄a 'ncha is̄én-la àk̄jal̄e xi querubín 'mì xi t̄jín-la jngaā xi okó kjoa jeya-la Nainá; j̄ñà jngaā-la bíjtsa'ma jè kax̄a. Tanga ì'nde, j̄ñà kjoa koi, mìk̄i mochjeén nga ìjngó ìjngó skaya koxk̄i.

⁶ K'e nga jye k'oas'ín kisinchaàndaà tsojm̄i koi, j̄ñà n̄o'miì, k̄jit'aà nachr̄ein fahas'en ya Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, jè ì'nde xi t̄jina ítjòn, nga síkitason̄ xá-la nga beèxkón Nainá. ⁷ Tanga jè ì'nde xi ma-ne jò, ta jè tajngod̄ n̄o'miì ítjòn fahas'en jngod̄ k'a nga jngod̄ nó; k'e nga fahas'en, t̄jínè-la nga jn̄í-la cho 'ba xi tsj̄át'aà-la Nainá kjoa xi t̄its'e-ne jé-la k̄o ngats'iì jé-la x̄it̄a naxandá, j̄ñà xi mìk̄i t̄jijn̄-la tsà jé ótsji. ⁸ Jè Inim̄a Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín síkichiya-ná, k'e nga tákó jè tímochjeén Ni'ya Tsjeè xi nikje xi kisindaà ítjòn, k̄j'eè k̄i táx'a'nde nga k̄oma k̄itjás'eén jè ì'nde xi is̄a 'Ñó Tsjeè. ⁹ J̄ñà kjoa xi komà k̄jotseé, tà kjoa mangásòn-né koni s'ín tíma nachr̄ein ì'nde; nga j̄ñà k̄jotjò k̄o jn̄í-la cho xi kixix̄teèn ì'nde jè, tsj̄in-la nga 'ñó nga siitsjeè k̄johítsjeèn-la x̄it̄a xi k'oas'ín beèxkón Nainá. ¹⁰ Kjoa koi, tà kjoa ts'eé yijo-la x̄it̄a, mé tsojm̄i xi ma chine k̄o xi ma 'yò, koa kós'ín sítsjeè yijo-la x̄it̄a; tà k'oaá s'ín t̄jen k̄ochjeén skanda k'e nga jè Nainá siik̄jatj̄iya-la ngats'iì kjoa koi.

Nga'ñó xi tse t̄jín-la jè jn̄í xi tsibíxteèn Cristo

¹¹ Tanga jyeé j'iì Cristo nga n̄o'miì ítjòn t̄jina it'aà ts'e k̄jondaà-la Nainá xi jye tíma. Yaá jahas'en Ni'ya Tsjeè-la Nainá jè xi is̄a 'ñó ndaā choòn k̄o xi is̄a kixi t̄jín, nga m̄itsà tsja x̄it̄a kisindaà-ne jè xi tsò-ne kjoa nga m̄itsà ì it'aà nangui kisindaà. ¹² Cristo, jngod̄ k'aā jahas'en ya ì'nde Tsjeè. M̄itsà t̄i jn̄í-la t̄indsó k̄o jn̄í-la nchr̄aja jahas'en-k̄o-ne. Ts'e sobá jn̄í jahas'en-ne. K'oaá s'ín kis'iìn nga tsibíchj̄t̄jì jé-ná, mé-ne nga komà kisikítsaj̄nandeí-ná n̄it̄a mé nachr̄ein-ne. ¹³ Jè jn̄í-la nchr̄aja k̄o jn̄í-la t̄indsó k̄o chijo-la nchr̄aja k̄i xi nchr̄aja chj̄oón ki'ndí, maá-la sítsjeè yijo-la x̄it̄a xi xa'ya-la k'e nga xix̄teèn-jno. ¹⁴ Tsà k'oaá s'ín bitason̄ kjoa koi, jè jn̄í xi tsibíxteèn Cristo, is̄aā tse nga'ñó t̄jín-la. Nga it'aà ts'eé nga'ñó-la Inim̄a Tsjeè xi t̄jínakon̄ n̄it̄a mé nachr̄ein-ne nga kitsjaà k̄jotjò-la Nainá yijo-la xi m̄itsà mé jé t̄jín-la. Jè jn̄í-la Cristo sítsjeèya k̄johítsjeèn-nò nga mì t̄i k̄i koa t̄is'ín s'en-nò kjoa xi fik̄o-ná kjoabiyaà, mé-ne nga ma sixá-là Nainá xi t̄jínakon̄.

Jè kjoa x̄it̄se xi tsibíndaajiìn Nainá k̄o x̄it̄a

¹⁵ K'oaá ma-ne nga jè Cristo osijnajiin osen koni s'ín tsibí'ño jngoò kjoa xit̄se. K'e nga k'en ngajo-la xit̄a, jè tsibí'chjítjì jé-la xi tsohótsji xit̄a k'e nga t̄isa jè tíhotíxoma kjoa xi kisindaajiin ítjòn, mé-ne ngats'iì xit̄a xi xó jaajiin-ne tjoé-la kjotjò xi tsjá Nainá nita kjé-ne koni s'ín kitsjaà 'én-la Nainá xi tso'ba kiichja-ne. ¹⁶ K'e nga jngoò xit̄a mejèn-la síka'bí tsojmì xi tjín-la, bíndaà jngoò xojon xi bí'ño. Skanda k'eé mochjeén k'e nga biyaà jè xit̄a xi bíndaà. ¹⁷ Tanga xojon jè, nímé chjì-la k'e nga tikj'eè biyaà xit̄a xi tsibíndaà; skanda k'eé chjì-la k'e nga kiyá. ¹⁸ Jè kjoa xi kisindaajiin ítjòn k'oaá t̄is'ín kisindaajiin nga cho k'en mé-ne komà kixíxteèn-ne jní. ¹⁹ Moisés, k'e nga jye tsibíxkejiin-la xit̄a naxandá ngats'iì kjotíxoma-la Nainá, ikjoàn kiskoé jní-la tíndsó kò jní-la nchraja ki'ndí kò kisikájiin nandá; kò kiskoé jngoò chrja-la yá hisopo kò tsja-la orrè xi inì kjoàn; jahajiin jní-la cho; ikjoàn tsibíxteèn-jno jè xojon xi tjít'aà kjotíxoma-la Nainá; k'eé tsibíxteèn-jno ngats'iì xit̄a naxandá. ²⁰ Moisés kitsò: “Jè jní jè xi síkixiya kjoa nga koma síkitasòn koni s'ín tsibíndaajiin-kò-nó Nainá.” ²¹ Moisés, tikoaá tsibíxteèn-jno jní jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje kò ngats'iì tsojmì xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá. ²² Koni s'ín tíchja xojon xi tjít'aà kjotíxoma-la Nainá, mejèn tsà ngats'iì kjoa, saá jní matsjeèya-ne; tsà mìkiì xíxteèn jní, mìkiì koma jchat'aà-la jé-la xit̄a.

²³ K'oaá s'ín kjòchjeén nga jní-la cho matsjeèya-ne jè Ni'ya Nikje Tsjeè kò tsojmì xi tjíya xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá; jñà tsojmì koi, ta okó-né koni choòn ján ngajmì; tanga jñà xi tjín ngajmì, mochjeén-né nga biyaà jngoò xi ìsa xkón tjín mé-ne koma kotsjeèya-ne.

²⁴ Tanga Cristo, mìtsà ya jahas'en Ni'ya Nikje Tsjeè xi tsja xit̄a kisindaà-ne, xi ta okó xi tjín ngajmì. Cristo, ngui yaá jahas'en ngajmì nga nguixkòn Nainá nga tíchjatjì-ná. ²⁵ Mìkiì k'oa's'ín kjìn k'a jahas'en ya ngajmì nga kitsjaat'aà kjotjò yijo-la, koni s'ín no'miì ítjòn nga xkì nó fahas'en I'nde xi 'Ñó Tsjeè, nga fahas'en kò jní xi mìtsà ts'e. ²⁶ Cristo tsà kjìn-la k'a jahas'en ngajmì tikoaá tjínè-la nga kjìn k'a síkjeiín kjo'in kó-ne skanda kisindaà isò'nde. Tanga i'nde, nga jye tífehet'aà nachrjein, ta jngoò k'a j'ì nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga tsibíxteèn jní-la, mé-ne nga kitjaaxìn-ne kjoa ts'e jé nita mé nachrjein-ne. ²⁷ K'oaá s'ín tjín nga ngats'iì xit̄a, ta jngoò k'a biyaà, kò iskan kjoí jè nachrjein nga sindaajiin-la. ²⁸ K'oaá t̄is'ín tjín it'aà ts'e Cristo, ta jngoò k'a kitsjaat'aà kjotjò yijo-la nga tsibíxteèn jní-la, mé-ne nga kjìn xit̄a tjáxìn-ne jé-la. Xi ma-ne jò k'a, kitjojen ijngoò k'a-ne ngajmì; mìtsà t̄i jé kjoaaxìn-ne; koií xá kjoí-ne nga kochrjekàjiin kjo'in jñà xit̄a xi nchikoña-la.

10

Mé-ne 'ño chjì-la jè kjoa biyaà-la Cristo

¹ Jè kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, mìtsà ngui jñà kjondaà xi iskan j'ì; ta 'nguién-la né xi tsakó. K'oaá ma-ne nga jngoò k'a mìkiì koma ngui tsjeè síkítsajna xit̄a xi xkì nó síchrañat'aà-la Nainá nga tjíñà tjíñà kjotjò tsjá-ne. ² Jè kjotíxoma, tsà jngoò k'a kisitsjeèya jé-la xit̄a, mì-la t̄i kiì síkájno-ne tsà jé tjín-la; tikoaá mì-la t̄i kiì jní-la cho tsjá kjotjò-ne. ³ Tanga jè jní-la cho, xkì nó xkì nó síkítsjeèn-ya jé-la xit̄a. ⁴ Nga jè jní-la nchraja kò jní-la tíndsó mìkiì ma-la faaxìn jñà jé-la xit̄a.

⁵ Cristo, k'e nga j'ì i isò'nde kitsò-la Nainá:
Majìn-lè jní-la cho xi biyaà, kò kjotjò xi tsját'aà-lè xit̄a,
tanga jè yijo-na kinikjñandei.

⁶ Mìkiì sasén-lè cho xi kitì, kò nì jñà kjotjò xi tsjá-lè xit̄a xi kjoa ts'e jé-la.

⁷ K'eé kichjà, kixan-lè: “Koni s'ín tíchja xojon-lè xi it'aà ts'an,
íj tjíñaa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè,
jì xi Nainá 'mì-lè.”

⁸ Cristo, ítjòn kitsò: “Majìn-lè kò mìkiì sasén-lè jní-la cho xi biyaà kò kjotjò xi tsjá-lè xit̄a, cho xi kitì kò kjotjò xi tsjá xi kjoa ts'e jé-la”, nas'ín k'oa's'ín tíchja kjotíxoma nga tjínè-la nga koatjín xi tsjá xit̄a. ⁹ Ikjoàn kitsò ìsa: “Íj tjíñaa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè.” K'e nga os'ín kiichja, tsòyaá-ne nga jè Cristo jaaxìn jè kjoa jchínga mé-ne

nga kisikíjna ngajo-ne xi kjoa xítse. ¹⁰ K'oaá s'ín komà nga kisítsjeèya inìma-ná Nainá it'aa ts'e Na'èn-ná Jesucristo k'e nga kos'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá nga ta jngodò k'a kitsjaà kjotjò yijo-la nita kjé-ne k'e nga k'en.

¹¹ Ngats'iì no'miì, nachrjein nchijòn síkitasòn xá-la nga kjin k'a tsját'aà-la Nainá xi tijñà tijñà-ne kjotjò xi mìkiì ma-la faáxin jé-la xita. ¹² Tanga Jesucristo ta jngodò k'a kitsjaat'aà kjotjò yijo-la kjoa ts'e jé nita kjé-ne, ikjoàn tsibijnat'aà chrja kixi-la Nainá. ¹³ Yaá tikoña skanda k'e nga kijchò nachrjein nga jñà xita kondra-la sìichija nga jè Nainá sìikítsajnangui ndsoko. ¹⁴ Ta jngodò k'aá kitsjaat'aà kjotjò yijo-la mé-ne nga nguì ndaà kjòkixiya-ne xita nita kjé-ne, jñà xita xi tímatsjeè. ¹⁵ Jè Inìma Tsjeè-la Nainá ndaà síkixiya-ná kjoa koi; nga sa ítjòn tsò-né:

¹⁶ Jè kjoa jè xi kindajjìn-koaa jñà xita k'e nga jye koma iskan, tsò Na'èn-ná: Jñà kjotíxoma-na síkíjnajñà inìma-la, kò yaá skiaa ijìn kjohítsjeèn-la.

¹⁷ Ikjoàn tsò-isa:

'An, mì tì kiì sìikítsjeèn-na jé xi tjin-la kò ngats'iì kjoa ch'o xi s'ín.

¹⁸ K'e nga jye jchat'aà-ná jé-ná, mì tì mé kjotjò kochjeén-ne xi kjoa ts'e jé.

Mé kjoa-ne nga isa ndaà kinchat'aà chraña-lá Nainá

¹⁹ Jñò ndí 'ndsè, k'oaá ma-ne nachrjein i'ndeì, tji'nde-ná nga kitjás'eén jè I'nde-la Nainá xi 'Nó Tsjeè, koiì kjoa-la jè jní xi tsibíxteèn Jesús. ²⁰ Nga jè kiskíx'a jngodò-ná ndiyá xítse xi fiko-ná ñánda tjin kjoabinachon, nga koma kotokjá jè nikje cortina xi tjohóya jngodò osen I'nde Tsjeè-la Nainá. Jè nikje, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Jesús. ²¹ Nga tjin jngodò-ná no'miì xi 'ñó jeya tjna xi otíxoma ya ni'ya-la Nainá. ²² K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga isa ndaà kinchat'aà chraña-lá Nainá, nga nguì kixi síkíjnaa inìma-ná kò nguì tjngodò takoán xi it'aa ts'e, nga jè Cristo jye kisítsjeè inìma-ná kjoa ts'e jé, kò jè yijo-ná, k'oaá ngaya-la koni tsà nguì nandá tsjeè tsaníjno-ne. ²³ Kixi kitsajnakoaa kjoa xi titsachiña-lá koni s'ín mokjeiín-ná nga mì kijen kikjá-lá takoán; nga Nainá, xita kixi-né, sìikitasòn-né koni s'ín jye kitsjaà 'én-la. ²⁴ Kínchatsji'nde-lá nga 'én ndaà kínókjoa-lá xinguiáá mé-ne nga isa ndaà s'e-ná kjotsjacha; kò s'eén kjoa xi ndaà tjin. ²⁵ Mìkiì sìjchayaá jè nachrjein k'e nga bixoñaá, koni s'ín i'nga xita nga mì tì kiì bixoñat'aà-la xíkjin. Ta saà mochjeén-né nga k'oi-lá nga'ño xinguiáá nga jngodò ijngodò; isaá 'ño kos'iaán k'e nga yaá nga jye tinchrobá machraña nachrjein-la Nainá.

²⁶ Tsà k'oas'ín tjin takoán nga kinchatsji jé isaá k'e nga jye kiyaxkoaán kjoa kixi-la Nainá, mì tì mé jní koma xíxteèn-ne xi ma kjoaáxin jé-ná. ²⁷ Tà jè kòko isa-ná kjo'in xi 'ño xkón tjin kò ni'ín jnga xi síkjesòn yije xita xi kondra fi-la Nainá. ²⁸ K'e nga tsà jngodò xita xi mìkiì síkitasòn kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, tsà tjin jò, jàn xita xi tsjá 'én nga kixi kjoa, mìkiì mahimacha, nìk'en-né. ²⁹ ¿Kós'ín beè-la takòn jñò, a mìtsà isa tse kjo'in ok'n-la jñà xita xi binchanè jè Ki'ndí-la Nainá, kò ochrjekàngui jè jní xi tsibíxteèn, kò tìkoa chjajno-la Inìma Tsjeè-la Nainá xi tjin-la kjondaà? Jè jní xi ochrjekàngui, jè-né xi Nainá kisikjeén nga tsibindaajjìn-kò xita jngodò kjoa xítse, kò jè xi kisítsjeè-ne inìma-la xita koi. ³⁰ Jyeé tíjìn-ná nga k'oaá tsò Nainá: "Aán oko-na nga tsjaà-la kjo'in xita, 'aán tsjaà-la chjí-la." Ìjngodò k'a tsò: "Jè Na'èn-ná kìnndaajjìn-la xita naxandá-la." ³¹ Taxki 'ño tse kjòxkón tjin k'e nga ya kàyaá tsja Nainá xi tjinakon!

³² Tanga tikítsjeèn kós'ín komàt'iodn nachrjein xi jye tsato, k'e nga sa kina'yà ítjòn 'én kixi xi kisihiseèn-nò, nga kichikjoa-nò nga tse kjo'in kinikjioèn. ³³ Kis'eé nachrjein k'e nga jñà xita kiìchjajno-nò kò kiskaàn-kò-nò nga nguixkòn xita naxandá. Tìkoaá kis'eé nachrjein nga jñò kitsjahijtakoò jñà xita xinguiòò xi tìkoa kjo'in nchisikjeiín. ³⁴ Jñò, kjòhimacha xita xi kjo'in nchisikjeiín nga ndayá títsajna; kò tìkoa mìkiì kòjti-nò k'e nga kjòchijé-nò tsojmì-nò, ta saá kjòtsjaá-nò nga jye tíjìn-nò nga ján ngajmì tjin-nò tsojmì xi isa ndaà kjoàn xi mìkiì fehet'aà nita mé nachrjein-ne. ³⁵ Kì nichija-jèn koni

s'ín kjit'aatakòn Nainá nga yaá tjoé-nò jè xi 'ñó tse chjí-la. ³⁶ Mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsetakòn kjoa ts'e kjo'in, mé-ne k'e nga jye kítasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, tjoé-nò xi tsjá-nò koni s'ín jye kitsjaà 'én-la xi tso'ba kiichja-ne. ³⁷ K'oaá s'ín chja xojon xi tjít'aa 'én-la Nainá nga tsò:

Ta jngodò tjò chija-la nga kjoíí jè xi sa nchrobá.

Mìkiì kochrjein-la.

³⁸ Jè xi xita kixi kijnakon-né nga mokjeíin-la,

tanga tsà kosít'aa xìn, mìkiì sasén-la inima-na.

³⁹ Tanga jñá, mì k'oaá s'eén koni s'ín xita xi íts'in fi-ne nga síchija inima-la. Ta saá ya kjaáan ya i'nde ñánda kitjokàjiin kjo'in inima-ná koi kjoa-la nga mokjeíin-ná.

11

Kjoa xi mokjeíin-ná

¹ Jè kjoa xi mokjeíin-ná, jè-né nga tjín kixi nga tjoé-ná jñà kjoa xi chiñá-lá; jè-né nga tíjngodò takoán nga kítasòn nas'in mìkiì titsa'yaá xi kjoa niton. ² Jñà xita jchínga kjòtseé, koií kjoa-la nga kòkjeíin-la nga ndaa ki'ya-la.

³ Ta koi-né nga mokjeíin-ná nga kos'in machiya-ná nga jè Nainá, tà koó 'én-la tsibíndaà isò'nde; kisikatsejèn tsojmì xi mìkiì tsejèn nga sa ítjòn.

⁴ Abel, koií kjoa-la nga kòkjeíin-la, kitsjaat'aà-la Nainá kjotjò xi isa 'ñó ndaa kjoàn, mì k'oaá-ne koni ts'e Caín. K'oaá s'ín komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá Abel; kiskoé kjotjò xi ijchòko-la; skanda nachrjein i'nde, tákó k'oaá s'ín tíchja nga mokjeíin-la, nas'in jye k'en.

⁵ Enoc, tikoá kòkjeíin-la; k'oaá s'ín komà-ne nga kiiko tikon Nainá ján ngajmì; mì tí kiì kisakò-ne k'e nga jye kiiko. K'e nga sa tsibìjna i isò'nde, Enoc, k'oaá s'ín ki'ya-la nga ndaa kisaseèn takòn Nainá. ⁶ Tsà mìkiì mokjeíin-ná it'aa ts'e Nainá, mìkiì koma s'eén kjoa xi sasén-la Nainá. Jè xita xi síchrañat'aà-la Nainá mochjeén-né nga ndaa kòkjeíin-la nga tjína Nainá, tikoá kòkjeíin-la nga ngats'iì xita xi ótsji Nainá, tsjá-la kjotjò xi ndaa tjín.

⁷ Noé koií-né nga kòkjeíin-la, k'e nga tsibénojmí-la Nainá kjoa xi iskan koma, kisikitasòn; koó kjoakón-la nga tsibíndaà jngodò chitso xi 'ñó je kji, mé-ne nga mìkiì kiyá-ne jñà xita ni'ya-la. Noé, nga ndaa kòkjeíin-la, k'oaá s'ín tsibínè-la kjo'in xita isò'nde nga jé tjín-la; kò jè Noé kitjoé-la kjotjò xi tsjá Nainá nga xita kixi kitsò-la ta koií kjoa-la nga kòkjeíin-la.

⁸ Abraham, nga kòkjeíin-la k'e nga kiichja-la Nainá, kisikitasòn. Itjokàjiin nangui-la, kiì ya i'nde ñánda tà kjotjò tsjá-la Nainá, tanga skanda mìkiì tjíin-la ñánda tífi. ⁹ Koií kjoa-la nga kòkjeíin-la, nga kos'in kisijchá yijo-la koni tsà xita xi xìn nangui-la nas'in ya tsibìjna ya i'nde ñánda nga k'oa kitsò-la Nainá nga tsjá kjotjò-la. Ni'ya nikjeé tsibìjnaya. Nga kiì-isa nachrjein, k'oaá tí komàt'in jè Isaac kò Jacob, xi tikoá k'oas'in kitsjaà-la 'én Nainá nga ts'e koma nangui. ¹⁰ Abraham tíkoña jngodò-la naxandá xi 'ñó ndaa tjín tàts'en chrjó-la, nga jè Nainá kiskoòsòn-la kós'in sindaa kò tijè-ne Nainá tsibíndaà.

¹¹ Koií kjoa-la nga kòkjeíin-la Abraham, nga nas'in chjoón 'ndi jè chjoón-la xi 'mì Sara, kò nas'in jye 'ñó xita jchínga, kis'eé-la nga'ñó nga kisakò jngodò-la ki'ndí jè Sara, koií kjoa-la nga kòkjeíin-la nga Nainá sikkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-la 'én-la. ¹² K'oaá ma-ne nga ta jè tajngodò xita jè, nas'in jye tífehèt'aa nachrjein-la, kjin jchán ma íxti-la xi tje ts'e k'oaá ngaya-la koni jñà ni'ño xi tjín ngajmì kò tsomì xi jncha indí ndáchikon nga mìkiì ma maxkeya.

¹³ Ngats'iì xita koi, k'oaá s'ín mokjeíin-la skanda k'e nga k'en, nas'in mìkiì kitjoé-la tsojmì xi Nainá k'oas'in kitsjaà 'én-la nga tsjá-la; ta k'oaá s'ín kjòchija-la koni tsà ta kjiin kijtseè-ne; tsjaá kis'e-la nga kitsò nga mìtsà i i'nde-la, ta nchifahato-né nga títsajna i it'aa nangui. ¹⁴ Jñà xita xi koatsò, k'oaá s'ín bénojmí kixi-né nga saá nchihótsji jngodò nangui xi nguì ts'e koma. ¹⁵ Tsà jè nchisíkítsjeèn nangui ñánda itjokàjiin, okixi-né komà-la kiì ijngodò k'a-ne i'nde ñánda inchrobà-ne. ¹⁶ Tanga jngodò i'nde nchihótsji xi isa ndaa choòn,

i'nde xi ts'e ngajmiì. K'oaá ma-ne nga jè Nainá, mìkiì masobà-là nga kítóso-là xítà: jè jèe xi Nainá, nga jyeé kisikíjnandaà jngoò-là i'nde ñánda naxandá-là koma nga ya kítsajna.

¹⁷ Abraham, k'e nga kichít'aà, koií kjoa-là nga kòkjeiín-là nga kiskoé Isaac nga kitsjaàt'aà kjotjò-là Nainá. Tsibíjnandaà nga tsjá-là ki'ndí-là xi ta jè tajngoò-ne, nas'ín xó k'oas'ín kitsjaà-ne 'én Nainá it'aà ts'e ki'ndí-là, k'e nga kitsò: ¹⁸ “It'aà ts'e Isaac, kjìn jchán koma xítà tje-lè.” ¹⁹ Abraham k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga Nainá tjín-là nga'ño nga ma-là síkjaáya-là xítà nas'ín jye k'en. Kitjóé ijngoò k'a-là ki'ndí-là koni tsà jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà.

²⁰ Isaac, koií kjoa-là nga mokjeiín-là nga kisijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in Jacob kò Esau it'aà ts'e kjoa xi iskan koma.

²¹ Koií kjoa-là nga mokjeiín-là Jacob, k'e nga jye tíbiyaà, kisijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in ingajò ixti-là José; síngui'ño tsja yá nise-là nga jeya kisikíjna Nainá.

²² Koií kjoa-là nga mokjeiín-là José, k'e nga jye tíbiyaà, tsibénojmí kós'ín komat'in jña xítà Israel nga kitjokàjiìn naxandá Egipto. Tíkóa kitsjaà okixi it'aà ts'e nindaà-là ñánda kjiko.

²³ Xítà jchínga-là Moisés, koií kjoa-là nga kòkjeiín-là nga jàn sá kisikíjna'ma ki'ndí-là k'e nga sa kits'iìn, nga kijtseè nga 'ño ndaà kji isén-là ki'ndí-là, kò mìkiì kitsakjòn-là kjotíxoma-là xítaxá ítjòn ts'e naxandá Egipto.

²⁴ K'e nga jye kòjchínga Moisés, koií kjoa-là nga kòkjeiín-là nga mìkiì kisaseèn-là nga nea-là kitsò-là tsòti-là faraón. ²⁵ Tà saá jè jaájiìn nga kjo'in kisikjeiín kò naxandá-là Nainá, mì k'oa-ne nga kjotsja tsjá-là yijo-là xi kjoa ts'e jé. ²⁶ K'oaá s'ín kiskoòsòn-là nga isa 'ño chjí-là kjo'in xi sìikjeiín xi it'aà ts'e Cristo mì k'oaá-ne nga kjotsja tsjá-là yijo-là xi kjoa nchiná ts'e naxandá Egipto. Kiskoñákjoaá-là kjondaà xi iskan tsjá-là Nainá.

²⁷ Koi-né nga tíkóa kòkjeiín-là nga itjokàjiìn naxandá Egipto; mìkiì kitsakjòn-là kjoajti-là jè xítaxá ítjòn; kixixi tsibijna koni tsà xkon tíbeè-ne Nainá xi nì saá jngoò xítà beèkxon.

²⁸ Moisés, nga kòkjeiín-là, tsjachrje s'eí Paxkò. K'oaá kitsò-là ngats'iì xítà Israel nga jní sìlkaàjno xotjoa ni'ya-là mé-ne jè àkjale-là Nainá mìkiì sìik'en jña xi ki'ndítjòn-là ts'e xítà Israel.

²⁹ Jña xítà Israel, nga kòkjeiín-là, tsatojiìn jè xi 'mì Ndáchikon Inì koni tsà nangui kixi. Jña xítà Egipto, k'e nga kijtseè, mejèn-là nga k'oa tís'ín kis'iìn, tanga ta yaá k'en yije ya jjiìn ndáchikon.

³⁰ Nga kòkjeiín-là xítà Israel, kisikixòjen chrjó xi tjíndiì-là naxandá Jericó, k'e nga jye kjò itoò nachrjein bíjtindiì-là jé naxandá. ³¹ Koií nga kòkjeiín-là Rahab xi chjoón chijngui nga mì ya k'en-kò jña xítà xi mìkiì mokjeiín-là, koií kjoa-là nga ndaà kijtseètjò jña xítà Israel xi ítjòn ijchò kotsejèn 'ma-là nangui.

³² ¿Mé kjoa xi kènojmi'isa? Mì-la kii chíya-na nachrjein nga kichjà it'aà ts'e Gedeón, ts'e Barac, ts'e Sansón, ts'e Jéfté, ts'e David, ts'e Samuel kò ngats'iì xítà xi kiichja ngajo-là Nainá. ³³ Koií nga kòkjeiín-là xítà koi nga kis'e i'nga xi kisikijne-là kjoa ts'e kjojchán, xi kixi tsibíndaàjiìn kjoa, xi Nainá kitsjaà-là koni s'ín jye kitsò-là xi tso'ba kiichja-ne, xi tsibíchjoàjto tso'ba xa. ³⁴ Kis'eé i'nga xi kisikits'o nga'ño-là ni'ín jnga, xi itjomachinga-là nga kichà ndojò k'en-ne, xi kis'e ijngoò k'a-là nga'ño nas'ín xk'én kjoàn, xi kis'e-là nga'ño kjoa ts'e kjojchán, xi kisikijne-là xítà kjojchán xi kondra ts'e. ³⁵ Kis'eé i'nga íchjín xi kitjóé ijngoò k'a-là xítà xíkjín xi jye k'en nga jaáya-là.

Tanga tjín i'nga xi ya k'en-jiìn kjo'in; mìkiì kjòmejèn-là nga tsibítsajnadeíí, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-là nga isa ndaà kítsajna k'e nga kjoaáya-là. ³⁶ Xi i'nga, kisikjeiín kjo'in nga kinisobà-là, kiskaàn-kò xítà, skanda na'ño kichà cadena kisit'aà'ño iya ndayá. ³⁷ Tjín i'nga xi ndajo kisinè nga kinik'en; tjín i'nga xi kichà serrote kjòjòya-ne; tjín xi kichà ndojò k'en-ne. Xki xi ján chinchimasòn, tà chrjoa-là orrè kò chrjoa-là tíndso tsakakjá nga 'ño ima chinchima, tseé kjo'in kis'e-là kò 'ño ki'yatoòn. ³⁸ Jña xítà koi, nga 'ño ndaà kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá, skanda mìkiì ok'in-là nga i tsibítsajna isò'nde. Xki xi

ján chinchimasòn ya ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, kóhokji ijìin ijñá kò ingui nguijo kò ngajo xi tìx'á ijìin nangui.

³⁹ Ngats'ìi xità koi, koni s'ín nga ndaà kòkjeín-la ndaá ki'ya-la, tanga nijngò kitjoé-la xi Nainá tjin-ne nga tsjá-la koni s'ín jye kitsjaà-la 'én-la. ⁴⁰ Nainá tsibindaà jngò-ná kjoa xi ìsa 'ñó ndaà tjin, mé-ne jñà xità koi, ngàsòn kóngàsòn-kjoaà nga nimé chijat'aà-ná nga kixì kitsajnaá.

12

Ndaà chítsejèn-là Jesús

¹ Nga 'ñó kjin ma-ne xità xi títstajnaandì-ná xi ndaà mokjeín-la, k'oaá ma-ne nga tikoáá jñá, jngò k'a síkítstajnaá ngats'ìi kjoa xi sí'in-ná kò kjoa ts'e jé xi tsobà'ñó-ná nga konachan-ná; mochjeén-né nga k'oa s'ín s'eén koni jngò xità xi ongachikon nga chíkjoako-la nga kijchò skanda ñánda nga tjin-nè-la nga kijchò. ² Ndaà chítsejèn-lá Jesús; jè tsibíts'ia íjtòn koni s'ín mokjeín-ná kò jè síjngò kjoa koni s'ín mokjeín-ná. Jesús nga jye tíjìn-la nga koma iskan s'eé-la kjotsja, k'oaá ma-ne nga kichikjoa kò-la kjo'in it'aà krò, mikìi kjòsobà-la koni s'ín k'en; ikjoàn tsibíjnat'aà chrja kixi-la Nainá nga ya tíhotíxoma.

³ Tikítstjeèn it'aà ts'e Jesús; kichikjoa kòo-la kjo'in xi tsibínè-la jñà xità jé, mé-ne jñò mikìi kjita-nò kò mikìi síkajeèn-là takòn. ⁴ Koni s'ín títstajnaandì-kòo kjoa ts'e jé, kj'eè tsà yá xità xi tsò ikon nga sík'en-nò. ⁵ ¿A jye kijchàajìin-nò koni tsò-nò Nainá nga íxti-la tsò-nò? K'oaá s'ín tíchja xojon xi tjt'aà 'én-la Nainá nga tsò:

Nga ki'ndí-nà xan-lè, kì nachrjekàngui-jèn k'e nga síkixiya-lè Na'èn-ná, kò kì níkjajen-la takòin k'e nga síkaká-lè.

⁶ Na'èn-ná síkixiya-né jè xità xi tsjakeè, tsjá-la kjo'in ngats'ìi xi kjoétjò nga ki'ndí-la tsò-la.

⁷ Nainá k'oaá s'ín beèhikon-nò nga ki'ndí-la tsò-nò; tikjioón k'e nga kjo'in tsjá-nò. Ngats'ìi xi Na'èn ma, tsjá-la kjo'in íxti-la nga síkixiya. ⁸ Tanga tsà Nainá mikìi síkixiya-nò koni s'ín síkò ngats'ìi xi íxti-la ma, mìtsà kixì kjoa nga ngui íxti-la Nainá maà. ⁹ K'e nga sa íxtiaá, jñà xità jchínga-ná xi tjin ì it'aà nangui, kíkixiya-ná koa ndaà kiyaxkoán. ¿A mìtsà ìsa ndaà jchaxkoán Na'èn-ná xi tíjna ngajmì, mé-ne nga kàtas'e-ná kjoabinachon?

¹⁰ Xità jchínga-ná ì it'aà nangui tsjá-ná kjo'in nga síkixiya-ná koni s'ín mejèn-la, nas'ín ta chiba nachrjein títstajnaá. Tanga Nainá síkixiya-ná xi kjondaà tsaján mé-ne nga tsjeè kítstajnaá koni jè Nainá nga tsjeè tíjna. ¹¹ Kixí kjoa, tsjìn kjo'in xi kjotsja tsjá, tà kjoaba tsjá nga 'on ma-la yijo-ná, tanga komà iskan-ne s'eé-ná kjoa kixì xi 'nchán tjin nga ndaà kítstajnaakoaá Nainá ngats'iaá xi bìi'ndeé nga tímakixiyaá.

¹² K'oaá ma-ne nga tji-là nga'ñó yijo-nò, chjímì'ngaà ndsaa xi mikìi ma síkjaníyá, kò xkò ndsokòd xi tsjìn-la nga'ñó; ¹³ tìnchátstjioèd xi ndiyá kixì nga kàtandaà-ne ndsokòd xi tsá'yá kji, mé-ne nga mikìi ìsa ndaà kòtsó'ñò-ne.

Kì binchat'aàxìn-là kjondaà-la Nainá

¹⁴ 'Nchán títstajnaakoo ngats'ìi xità; tsjeè títstajna nga nguixkon Nainá. Nga nijngò xità skoexkon Nainá tsà mì tsjeè tíjna. ¹⁵ Ndaà chítsejèn nga nijngò xità kòsjinat'aàxìn-la kjondaà-la Nainá, mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn koni tsà jngòd xka ijñá kiso xi tsja ima-la xi síkítstajnaá xità nga tsjá ch'in-la. ¹⁶ Jñò, nijngòd xi xità chijngui koma, kì nachrjekànguioèd tsojmì xi tsjeè; kì k'oaá s'ín 'nè koni kis'ìin Esáu nga tà jngòd chroba tsojmì xi ma chine tsatíjna-ne xi jè tjin-ne nga kòkò-la koni ki'ndí tòn. ¹⁷ Jñò jyeé tíjìn-nò, k'e nga jye komà iskan, Esáu k'e nga kjòmejèn-la nga sìchikon-t'in na'èn-la, kinachrjekàngui-né, mì tì kù komà kjòchikon-t'in-ne, nas'ín takó 'ñó kiskindaya.

¹⁸ [Koni s'ín komat'in xità Israel nga kjin kjojkón kijtseè], jñò, mìtsà kòs'ín ya ijchò kinchat'aà-là nindoèd xi ma níko, jè nindoèd ñánda títi ní'in jnga, ñánda skanda mì tì kù kjòtsejèn-ne nga jñò choòn kò ñánda tí'ba tjo xkón. ¹⁹ Mikìi kina'yà-là jta-la chrjo, tikoá mikìi kina'yà-là jta-la Nainá k'e nga kùchja. Jñà xi kù'nchré-la Nainá, tsibítsi'ba-ne nga majìn-la nga kichja-ìsa, ²⁰ koií kjoa-la nga mikìi kichikjoa-la koni s'ín tjin kjotíxoma

xi kisinè-la nga tsò: “Jè xit̃a xi kosijna jngoò ndsoko ya it'aà nindoò, nas'ín jngoò cho, ndajoó kiyá-ne kò tsà majìn kicháá kotosikjá yijo-la.” ²¹ 'Nó xkón t̃jín kjoa xi ki'ya-la, skanda tijè-ne Moisés kitsò: “Tsakjoòn jchán-ná skanda chiba-la tíhotsé-ná.”

²² Tanga j̃nò, yaá ijchò kinchat'aà-là nindoò Sión, jè naxandá-la Nainá xi t̃jínakon, xi tijè-ne Jerusalén xi ts'e ngajmiì, ñánda kjìn jmiì àkjale títsajna xi nchisítsjako Nainá nga jeya nchisíkijna, ²³ ñánda títsajnajt̃ín ixti-la Nainá xi tjoé-la kjotjò xi ts'e ixtitjòn xi t̃jít'aà 'ín-la xojon ts'e ngajmiì. Ijchò kinchat'aà-là Nainá xi xitaxá t̃jína nga jè bíndaajìin-la ngats'i xit̃a. Tikoáá ijchò kinchat'aà-là inima-la xit̃a kixi xi Nainá jye kisìtsjeè nga nímé chijat'aà-la. ²⁴ Ijchò kinchat'aà-là Jesús xi osijnajìin-ná jngoò kjoa xit̃se kò jè jní-la xi kixixteèn [nga kisìtsjeè-ná] xi isa ndaá chja-ná mì k'oaá-ne koni ts'e Abel [xi síjé nga sindaajìin].

²⁵ J̃nò, t'een kindá yijo-nò. Kì nachrjekànguioð jè xi tíchja-ná. J̃nà xit̃a jchínga kjòtseé xi tsachrjekàngui koni s'ín kinokjoà-la i it'aà nangui nga kinikaká-la, mìkiì tsajno-la nga kitjoé-la kjo'in. J̃ná, isaá 'nó 'in t̃jín tsà kinachrjekànguiaá Nainá k'e nga skanda ján ngajmiì chja-ná nga síkaká-ná; mìkiì kojno-ná nga tjoé-ná kjo'in. ²⁶ Jè nachrjein jè, jta-la Nainá, skanda jè nangui kisijtiya-la, tanga nachrjein i'ndei, k'oaá tsò: “Ijngoò k'a siijtiya-la, mìtsà tà jè nangui siijtiya-la koo ngajmiì.” ²⁷ Jè 'én, k'e nga tsò “Ijngoò k'a siijtiya-la”, k'oaá s'ín machiya-ná nga tjáxìn tsojmì xi xó kisindaà-ne, j̃nà xi ma oniyá-la, mé-ne nga kítsajna-ne xi mìkiì ma oniyá-la. ²⁸ It'aà ts'e Nainá tsjá-ná okixi nga ya kotixomakoaá ya i'nde ñánda mìkiì ma oniyá-la. Ndaà chjí-la Nainá j̃nà kjoa koi. Jeya síkijnaá kò jchaxkoán koni s'ín sasén-la jè. ²⁹ Nga “jè Nainá, k'oaá ngaya-la koni ni'ín xi síkjesòn yije nita mé xi t̃jín.”

13

Kjoa xi mochjeén nga s'ín j̃nà xit̃a-la Cristo

¹ J̃nò, títsjacha xit̃a xinguioo xi 'ndsè chibá xi it'aà ts'e Cristo. ² Kì nijchàajioð j̃nà xit̃a xi bijchókon-nò ni'ya-nò, t̃is'in-là nga kàtasíkjáya. K'oaá komàt'in i'nga xit̃a, kiskoétjò xit̃a xi mìkiì beèxkon, tanga àkjale-né.

³ Tíkítsjeèn j̃nà xit̃a xi ndayá títsajna; k'oaas'ín t'è-là takòn koni tsà ngásòn kjo'in títajnaà. Tíkítsjeèn j̃nà xit̃a xi tíyatòðn koni tsà j̃nò xi tikoá k'oaas'ín tíyatòðn-nò.

⁴ J̃nò xi jye chixàn, ngásòn jchaxkón xinguioo. Kì ch'o bitsajnakoo xinguioo. Nga j̃nà xi kjoachijngui s'ín, Nainá tsjá-la kjo'in.

⁵ Kì toón 'nó matsjacha; kàtajngoð takòn koni kji t̃jín-nò. Nainá k'oaá tsò: “Mìkiì tsjeiìn takòn-nò, kò mìkiì tajngoð síkijna-nò.” ⁶ K'oaá ma-ne nga ma k'oaas'ín kixoán:

Jè Na'èn-ná kosiko-ná,
mìkiì kiskoán mé kjoa xi siko-ná xit̃a.

⁷ Tíkítsjeèn j̃nà xit̃a xi chinha ítjòn nga tsakóya-nò 'én-la Nainá; tíkítsjeèn kó s'ín kisijchá yijo-la xit̃a koi kò k'oaá s'ín chjínngui-là koni s'ín kòkjeiín-la.

⁸ Jesucristo mìkiì fatjya, tijè-ne ngoj̃na, tijè-ne nachrjein i'ndei, kò tijè-ne nita mé nachrjein-ne. ⁹ Kì kii nìs'in-là kjohítsjeèn xi kj'eíí tsò kò xi mìkiì yaxkon-la nga xìn ndiyá fiko-ná. Isaá ndaà t̃jín nga jè inima-ná s'e-la nga'nó it'aà ts'e kjondaà-la Nainá mì k'oaá-ne koni ts'e tsojmì xi ma chine; nga j̃nà tsojmì xi ma chine, nímé nga'nó kitsjaà-la j̃nà xi k'oa t̃jín kjoa kisis'in-la.

¹⁰ J̃ná, t̃jín jngoò-ná i'nde tsjeè [ñánda kitsjaà kjotjò yijo-la Cristo nga k'en], tanga j̃nà no'miì xi tákó ya síxá it'aà ts'e kjoa jchínga ya Ni'ya xi nikje, mìkiì t̃jín-de-la nga tjoé-la kjondaà nga ya kokjen. ¹¹ Nga jè yijo-la cho xi sík'en j̃nà no'miì, [mìkiì t̃jín-de-la nga tjoé-la nga skine]; ta jè jní-la cho fiko jè no'miì ítjòn ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kjoa ts'e jé. Tanga jè yijo-la cho, it'aà xìn i'nde fiko nga tì. ¹² K'oaá t̃is'ín komàt'in Jesús, it'aà xìn-la naxandá kisikjeiín kjo'in, mé-ne nga kisìtsjeè-ne naxandá it'aà ts'e xi nguì jní ts'e. ¹³ K'oaá ma-ne j̃ná, kitjokàj̃naá naxandá. Jè kjitjìngui-lá Jesús nga síkjaán-koaá kjo'in xi jè kisikjeiín. ¹⁴ Nga i it'aà nangui tsjìn-ná naxandá xi nguì jngoò k'a t̃jína nita kjé-ne; jè

titsachiñá-lá naxandá xi iskan kotsejèn. ¹⁵ Koi kjoa-lá mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein jeya sikíjnaá Nainá it'aà ts'e Jesucristo koni jngoò kjotjò xi 'bì-lá Nainá, 'én xi nguì tso'baá bitjo-ne nga bènójmiá yá-né jè. ¹⁶ Kì nijchàajioòn nga ndaà t'een, tjiì itsé-là xinguiqo mé xi tjín-nò; k'oaá tjín kjotjò xi sasén-lá Nainá.

¹⁷ Tikitasòn-lá jñà xita xi jncha ítjòn-nò, tiná'yañijon-là. Nga jñà síkinda-nò nga mì jchija inima-nò koií kjoa-lá nga tjínè-lá nga tsjá-lá kindá Nainá. Tikitasòn-lá koni s'ín kitsò-nò mé-ne nga nguì kò kjotsja-lá sìixá-ne nga mì ba s'e-lá; tsà ba s'e-lá, nímé kjondaà s'e-nò.

¹⁸ Tijét'aà-lá Nainá it'aà tsajen, nga k'oaá s'ín tíjngoò takòn-jen nga ndaà tjín kjohítsjeèn-najen, mejèn-najen nga ndaà s'en-jen nita mé kjoa-ne. ¹⁹ Ìsaá ndaà síjé-nò nga tijét'aà-lá Nainá xi it'aà ts'an, mé-ne nga kàtatsjá'nde-na nga niton kjíkon-nò.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán xi kisikjaáya-lá it'aà ts'e kjoa biyaà Na'èn-ná Jesucristo, xi paxtò ítjòn-lá ts'e orrè, jè xi kò jní-lá tsibí'ño-ne jngoò kjoa xitse xi mìkii kjoehet'aà nita kjé-ne, ²¹ kàtasíkixiyandaà-nò ngats'iì kjoa xi ndaà tjín, mé-ne nga kàtitasòn-ne koni s'ín mejèn-lá Nainá; it'aà ts'e Jesucristo, k'oas'ín kàtasíko-ná koni s'ín sasén-lá Nainá. Jeya kàtìjna Cristo nita mé nachrjein-ne! K'oaá s'ín kàtama.

²² Bìtsi'bà-nò ndí 'ndsè, ndaà choétjò 'én xi tikjiì-nò koni s'ín tìbinè-nò nga ta chiba 'én tikjiì-nò. ²³ Kàtasiijn-nò jè 'ndseé Timoteo jye tíjnandeijí-ne xi kjoa ts'e kjo'in; tsà kjoijí niton, kjíko-ná k'e nga kjián katsejèn-nò.

²⁴ Tijixat'aà yije jñà xita xi jncha ítjòn-nò kò ngats'iì xita-lá Cristo. Jñà xi Italia ts'e nchis'hixat'aà-nò.

²⁵ Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjondaà-lá Nainá.

Xojon carta xi kiskiì Santiago

Kó tsò Santiago nga sîhixat'aà xita

¹ An, Santiago, xi chí'nda-la Nainá ma, kò ts'e Na'èn-ná Jesucristo, tîsîhixat'aà-nò, jñò, xi ya inchrobàt'aà-nò xi tejò tje-la naxandá Israel xi xkì xi ján nangui titsajnaà nga tíjtsa isò'nde.

Nga'ñó xi sakó-ná k'e nga mé kjoa xi otojñáá

² Jñò, xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo, nguì tsja t'è-là inima-nò k'e nga nita mé kjoa xi komat'ioòn. ³ Ya-nò k'e nga tsà mé kjoa xi komat'ioòn nga chít'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò, jñà kjoa xi kotojñòò, yaá sakò-nò nga'ñó nga kichikjoako-nò nita mé kjoa xi kotojñòò. ⁴ K'oaá ma-ne jè nga'ñó xi sakò-nò, ndaà katasíxájiin inima-nò mé-ne nga ndaà kojchínga-ne kò tíjngòò-ne kjohítsjeèn-la inima-nò nga nímé sichijat'aà-la.

⁵ Tsà tjín i'nga xita xi chijat'aà-la kjohítsjeèn, tijét'aà-la Nainá; jè tsjá-nò. Nga jè Nainá nguì koo inima-la nga tsjá kò mitsà ch'o tsò-la xita k'e nga síjé. ⁶ Tanga nguì ndaà kàtakjeiín-nò k'e nga síjé. Kì jò 'beé-la takòn. Jè xita xi jò 'beé-la ikon, k'oaá s'ín ngaya-la koni ndáchikon k'e nga 'ba tjo, fijen fikjako. ⁷ Jè xita xi jò 'beé-la ikon, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga tjín xi tjoé-la it'aà ts'e Na'èn-ná, ⁸ nga mìkì tíjngòò ikon. Nachrjein i'ndeì kj'eíí s'ín tísíkítsjeèn, nchijòn-lè tikoáá kj'eíí kjohítsjeèn tjín-la. Mitsà nguì jngòò ndiyá kjoé.

⁹ Jñà xita xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo xi ima títsajna, tsja katas'e-la nga 'nga títsajna nga nguixkon Nainá. ¹⁰ Tanga jñà xita nchiná, tsja katas'e-la nga nangui kítajna ya nguixkon Nainá, nga jè xita nchiná, k'oaá s'ín komat'in koni jngòò naxó xi mìkì fìchrjein-la. ¹¹ K'e nga 'ñó matsjè ndobá, jñà ijñá, xì-né, ikjoàn bixòjen jè naxó-la; chija isén-la nga ndaà kjoàn. K'oaá tís'ín komat'in jñà xita nchiná, k'e nga 'ñó nchisíxáko xá xi tjín-la, ta nitóón kiyá.

¹² Mé ta ndaà-la jè xita xi chikjoako-la k'e nga chít'aà, mé-ne k'e nga jye síkijne, tjoé-la kjoabinachon koni s'ín kitsjaà-la 'én Nainá, ngats'iì xita xi jè matsjakeè. Tjoé-la kjoabinachon k'oaá ngaya-la koni jngòò corona si'a skò xita xi síkijne k'e nga síská. ¹³ Jñò, k'e nga chít'aà-nò nga mejèn-nò nga ch'o s'een, k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jè Nainá tíkot'aà-nò. Nga jè Nainá mì yá xi koma-la skót'aà nga ch'o katas'ín Nainá. Tikoáá jè Nainá mì k'oaá xita nga ch'o katas'ín. ¹⁴ Jngòò xita, k'e nga chít'aà, tijñà-ne kjoa ch'o-la xi matsjakeè bínga nga tsobà'ñó. ¹⁵ Kò jè kjoa ch'o xi matsjakeè, k'e nga jye bitasòn, yaá sakó jé. K'e nga jye bitasòn kjoa ts'e jé, ikjoàn f'ì kjoa biyaa.

¹⁶ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá yijo-nò chonachan-là. ¹⁷ Ngats'iì kjondaà kò kjotjò xi tjoé-ná, it'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmì nchrobá-ne, jè xi tsibíndaà ngats'iì tsojmì xi 'ya-la ngajmì, jñà xi síhiseèn. Nainá, mì k'oaá s'ín fatjiya-la koni ma jñà tsojmì xi síhiseèn ngajmì nga fatjiya-la koni ma 'nguién. ¹⁸ Nainá, k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kíkítajnakon xitse jngòò k'a-ná xi kjoa ts'e 'én kixi-la, mé-ne nga jñá síngatsjaá yijo-ná Nainá koni tsojmì xi majchá íjòn xi jè tsibíndaà.

Mochjeén-né nga síkitasoán k'e nga jye na'yá 'én-la Nainá

¹⁹ Jñò, ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tíkítsjeèn ngats'ioò, isa ndaà titsajnaandaà nga kiná'ya-la xita xinguiáá xi kj'eíí, chiba chiba tìnókjoaa, kò k'oaá majti-nò. ²⁰ Jngòò xita xi jti takòn, mìkì kixi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. ²¹ Chjaàxìn-là yijo-nò ngats'iì kjoa tjé kò kjoa ch'o xi xkì xi ján tjín, mé-ne nga indaàjiin chjoé-nò jñà 'én ndaà-la Nainá xi jye kina'yá, jñà 'én koi xi koma kochrjekàjiin-nò kjo'in.

²² Tíkítasòn koni tsò 'én-la Nainá. Kì tà na'yá-jèn. Tsà mìkì síkitasòn, tì yijo-nò titsachonachan-là. ²³ Nita yá xita-ne xi 'nchré 'én-la Nainá, tsà mìkì síkitasòn, k'oaá ngaya-la koni jngòò xita xi chitsín tíkotsejèn-ya. ²⁴ K'e nga jye beè isén-la kó kji, ikjoàn fì, yaá jchàajiin-la kó kji isén-la. ²⁵ Tanga jè xi nguì ndaà kotsejèn-la kjotíxoma kixi xi

síkijnandeíj-ná, nga koií 'én síkítsjeèn kjit'aà koni tsò kjotíxoma, kò mìkìi síjchàajiìn 'én xi 'nchré nga ndaà síkitasòn, xita jè, yaá sakó-la kjoa machikon-t'in k'e nga k'oas'ín tís'ín.

²⁶ Tsà jngodò xita xi tsò: “Beèxkón-ná Nainá”, koa tsà mìkìi bíchjoà-la nijen-la nga chja ngats'iì 'én xi ch'o tsò, yijo-laá tikonachan-la; nímé chjí-la nga tsò: “Beèxkón-ná Nainá.”

²⁷ K'e nga nguì kixi kjoa nga Nainá xi Na'èn-ná yaxkoán, koni s'ín mejèn-la, jé-né nga síhját'aà-lá xi ixti jchan, kò íchjín ka'an xi jye k'en x'in-la, jñà xi kjo'in tjín-la, tikoá mì kì k'nde-lá yijo-ná nga kjoa ch'o jchinijñáa xi tjín isò'nde.

2

Mì kù mochjeén nga chjaajñáa xita xinguiáa nga ndaà sis'in-lá

¹ Jñò, ndí 'ndsè, koni s'ín mokjeiín-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi jeya títina, kì chjaajñòdò xita xinguiò. ²⁻³ Tsà jngodò xita kijchò ya i'nde ñánda bixoña, xi tangò oro tíkja najno tsja, tikoá 'ño ndaà kjoàn nikje chjí xi kíkja. Jñò, tsà 'ño ndaà sis'in-lá, k'oín-la: “Tijni ijndé ñánda ndaà choòn.” Tsà tikoá kijchò jngodò xita ima xi kixajndajno kixajndát'aà nikje-la, tsà k'oín-la: “Taxki tisijni ya, kò tsà majìn, taxki tijnat'eii ya nangui.” ⁴ Jñò, k'e nga kos'ín s'een, xinguiò titsanachrjekànguioè nga chjaajñòdò xita xinguiò koni s'ín xitaxá xi ch'o tjín kjohitsjeèn-la.

⁵ Jñò ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, tiná'ya: Nainá xó k'oaá s'ín jaajiìn-ne jñà xi xita ima xi tjín i isò'nde, mé-ne nga jñà kítsajna íjòn-ne koni s'ín mokjeiín-la tikoá tjoé kjotjò-la ngats'iì kjondaà xi Nainá tsjá-la jñà xita xi jè otíxoma-la nga jyeé k'oas'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-la xita xi matsjakeè. ⁶ Tanga jñò, ta saá nachrjekànguioè jñà xita ima. ¿A mìtsà jñà xita nchiná xi jñò beètòdò-nò nga fiko-nò nguixkon xitaxá nga óngui-nò? ⁷ ¿A mìtsà jñà xita nchiná xi chjajno-la it'aà ts'e 'ín-la Cristo, xi jè otíxoma-nò?

⁸ Jñò, ndaà 'nè-nò tsà kixi kjoa nga níkitasòn jè kjotíxoma-la Cristo xi otíxoma koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Títsjachi xita xinguii xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

⁹ Tanga tsà chjaajñòdò xita xinguiò, tjín xi ndaà nìs'in-laà kò tjín xi mìkìi ndaà nìs'in-laà, jé binchaatsji-la yijo-nò, nga níkatonè-là kjotíxoma; tijè-ne kjotíxoma tóbínè-nò jé. ¹⁰ Nga tsà jngodò xita xi ndaà síkitasòn yije kjotíxoma tanga tsà tà jngodò kjoa síkatonè-la, jye kisakò jé yije-la it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá. ¹¹ Nga k'oaá tsò Nainá: “Kì kjoa chijngui 'nè.” Tanga tikoáá tjt'aà ñánda tsò: “Kì xita nìk'eèn.” Jñò, tsà mì kjoa chijngui 'nè, tanga tsà xita nìk'eèn, jye kisakò jé-nò it'aà ts'e kjotíxoma. ¹² Jñò, k'oaá s'ín tinókjoa kò k'oaá s'ín t'een koni xita xi Nainá kùndaajiìn-la tsà k'oas'ín títitasòn-la koni tsò kjotíxoma xi síkítsajnandeíj xita. ¹³ Jñà xita xi tsjìn-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi kj'eíj, tikoáá mìkìi s'e-la kjohimatakòn k'e nga sinè-la kjo'in. Tanga jñà xi tjín-la kjohimatakòn, mì kjo'in sinè-la k'e nga sindaajiìn-la.

Kjondaà xi 'né k'e nga mokjeiín-ná

¹⁴ Ndí 'ndsè, nímé chjí-la tsà jngodò xita xi tsò: “An, mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá”, tsà mìkìi tí'ya-la kjondaà-la. Xita jè, xi ta jè kjoa mokjeiín-la, mìkìi koma kitjokajiìn kjo'in.

¹⁵ Tsà jngodò 'ndsé kò tsà jngodò tichjaá xi tsjìn-la nikje xi ókjá kò tsà tsjìn-la tsojmì xi kine; ¹⁶ jñò, tsà k'oín-laà: “T'in-lá ndaà-ne, ndaà chikjeí nikje-lè, ndaà chinij tsojmì xi mejèn-lè.” Kò tsà mìkìi síhját'aà-lá mé xi mochjeén-la, nímé chjí-la. ¹⁷ K'oaá tís'ín ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkìi tí'ya-la kjondaà-ná, nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-ná.

¹⁸ Tjín i'nga xita xi kjònangui, tsò: “¿A mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo?” An, xan-la: “Tí'yaá-la kjondaà-na. ¿A komaá kokó-ná nga mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo tsà nímé kjondaà t'ni? Tanga 'an tís'iìn-ná kjondaà, k'oaá ma-ne kokoè-lè nga kixí kjoa nga mokjeiín-na.” ¹⁹ Ngaji ndaá tjín nga mokjeiín-lè nga jngodò ma Nainá. Tanga tikoáá jñà inima ch'o-la neíj mokjeiín-la nga tjín Nainá, skanda otsé-né nga tsakjón-la. ²⁰ Jñò, xita xi tsjìn-nò kjohitsjeèn, ¿a mì fiya-nò nga nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-nò tsà mìkìi tí'ya-la kjondaà-nò? ²¹ Na'èn jchán kjìn-ná Abraham, ¿mé-ne xita kixi kitsò-la Nainá? Koií kjoa-la nga ndaà kíkítasòn koni s'ín kitsò-la k'e nga kitsjaà kjotjò Isaac xi ki'ndí-la ma nga tjín-ne nga sík'en. ²² ¿A mì 'ya-jèn nga jè Abraham koni s'ín nga kòkjeiín-la,

k'oaá tís'ín kisikitasòn? Koni s'ín kisikitasòn, yaá kjòjngòd kjoa mokjeiín-la nga nímé kisichiját'aà-la. ²³ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá s'ín komà-ne nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.” Amigo-la Nainá ki'mì Abraham.

²⁴ Yaá 'yaà, nga Nainá kjoétjò xita kjoa ts'e kjondaà xi síkitasòn, mìtsà tà koi kjoa-la nga mokjeiín-la. ²⁵ K'oaá tís'ín tjín ts'e chjoón chingui xi 'mì Rahab; Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la koií kjoa-la kjondaà xi kis'iìn nga kitsjaà'nde-la jña xita xi ijchò katsejèn-'ma, ikjoàn kisichiját'aà-la nga xìn ndiyá kisikasén-ne xita koi. ²⁶ K'oa tís'ín tjín jè yijo-ná, nímé chjí-la, tjina k'en-né tsà tsjìn iníma-ná. K'oaá tís'ín ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkiù tí'ya-la kjondaà-ná, nímé chjí-la.

3

Kjoa ts'e nijen-ná nga nokjoá

¹ Jñò ndí 'ndsè, it'aà tsajòn, kì kjìn ma-ne xi maestro ma. Jyeé 'ya nga ngajen xi okòya-jen, tsà mé kjoa xi ch'o 'nè-jen, isaá tse kjo'in sinè-najen. ² Ngats'iì-ná, kjìn skaya kjoach'o xi 'né, tanga jngòd xita xi mì ch'o tsò 'én xi chja, jè-né xi nguì xita kixi, xi komà-la kotixoma yije-la yijo-la. ³ K'oaá ngaya-la koni kohòyo xi si'a freno tso'ba mé-ne nga síkitasòn-ne koni s'ín mejèn-ná nga kjoì, k'oaá s'ín ma'nchré yije yijo-la. ⁴ K'oaá tís'ín tjín koni s'ín síxá jña chitso, nas'ín takó i'í kjoàn, kò nas'ín takó 'ñó 'ba tjo xi fàhitjen, jè xita xi síxáko nas'ín jtobá kji yá xi 'mì timón xi síxáko, maá fàhitjen nga fikò nita kós'ín mejèn-la nga kjiko. ⁵ K'oaá tís'ín ma xi kjoa ts'e nijen-ná. Tà yijo jtobá kji, tanga 'ñó 'nga chja nita mé kjoa-ne. K'oaá ngaya-la koni jngòd ni'ín xi itsé kji, komaá kòkàngui ijña nas'ín takó tse ma. ⁶ Nijen-ná k'oaá ngaya-la koni jngòd ni'ín, yaá tjí'a yije ngats'iì 'én ch'o xi tjín isò'nde xi ma-la síkits'ón yije yijo-ná. Jè ni'ín xi tjín ya i'nde ts'e kjo'in ñánda 'mì infierno, jè bít'a'í-la nijen-ná nga chja 'én xi ch'o tsò xi koma-la kòkà-ná koni tjín nchrjein kitsajnakoaán. ⁷ Ngats'iì cho xi tjín i isò'nde ma ma'nchré, koni jña cho xi tjín ijin ijña, kò xi tjímajiìn isén, kò jña cho xi nangui bifejno yijo-la kò jña xi tjín ijin ndáchikon, jña xita ma-la sí'nchré. ⁸ Tanga nijngòd xita xi ma-la sí'nchré nijen-la. Nga jè nijen-ná jngòd kjoa ch'o tjín-la xi mìkiù tsjá'nde nga ma'nchré. Yaá tjí'a koni xán kjan-la ye xi ma-la sík'en-ná. ⁹ Tijè-ne nijen-ná jeya síkíjna Nainá xi Na'èn-ná, kò tijè-ne nokjoà'on-koaá xita xi kòs'ín kisindaà koni kji Nainá. ¹⁰ Tijè-ne ndsobaá bitjo-ne 'én xi jeya síkíjna Nainá kò tijè bitjo-ne xi nokjoà'on-koaá xita. Ndí 'ndsè, mìkiù ndaà tjín kjoa koi. ¹¹ Jngòd ngajo ñánda tìbitjo nandá, mìkiù koma kitjo nandá jnchra koa kitjo nandá ndaà. ¹² Jña yá toò ikò, ¿a komaá koja-la toò xi 'mì aceituna? Jè yá uva, ¿a komaá koja-la toò ikò? Jñò ndí 'ndsè k'oaá tís'ín tjín kjoa ts'e nandá, jngòd ngajo mìkiù koma kitjo nandá jnchra kò kitjo nandá ndaà.

Kós'ín tjín kjoachjine xi nchrobá-ne ján ngajmì

¹³ Jña xita xinguiò, tsà tjín i'nga xi tjín-la kjoa chjine kò xi ndaà fiya-la, kàtakò kjoachjine-la nga indaà ikon tísíjchá yijo-la. ¹⁴ Jñò, tsà biì'nde-laà yijo-nò nga kjoaxì-takòn sijiìn iníma-nò nga mejèn-nò nga jñò kitsajna ítjòn-la xinguiò, kì k'oaá s'ín nokjoà nga ndaà titsa'nè; kì 'én ndiso nokjoà nga kondra onguí-la kjoa kixi-la Nainá. ¹⁵ Kjoa chjine jè, mìtsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Kjoa chjine ts'e isò'nde-né. Kjo'hítsjeèn ts'e xita-né, kò tì ts'eé-ne xita neií. ¹⁶ K'e nga maxítakòn-chaá xinguiá kò nga mejèn-ná nga jña kitsajna ítjòn-laà, yaá sakó-ná kjoasiì, ngats'iì kjoa ch'o xi tjín isò'nde. ¹⁷ Tanga jña xita xi tjín-la kjoa chjine xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, tsjeè síjchá yijo-la, kjoa'nchán ótsji, tjín-la kjondaà, xita 'nchré-né, tjín-la kjohimatakòn, ndaà tjín xá xi s'ín, mì jò fi-ne, kò 'én kixí chja. ¹⁸ Jè xita xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, 'nchán bìjnako xita xi i'nga mé-ne nga ma iskan sakò-la kjondaà xi kixi tjín.

4

Jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'eé Nainá

¹ ¿Nánda nchrobá-ne kjoichán nga bixkàn-koo xinguiio? Yáá nchrobá-ne kjoach'o xi kjit'aà nchrjein síjé inima-nò nga bixkàn-koo kjoihitsjeèn ch'o-nò. ² Mejèn-nò tsojmì xi tsjìn-nò tanga mìkiì sakó-nò, k'oaá ma-ne nga nik'eèn xita koa maxitakòn-chaà xita, tanga mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò. K'oaá ma-ne nga sakó-nò kjoichán nga bixkàn-koo xinguiio. Mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò koií kjoa-la nga mìkiì nijé-là Nainá. ³ K'e nga nijé-laà Nainá, mìkiì tsjá-nò nga mìkiì ndaà nijé-laà. Nga jè xi mejèn-nò nga ya sichjeén it'aà ts'e kjotsja xi ch'o síjé yijo-nò. ⁴ Jñò xi mìtsà xita kixi 'mì-nò, ¿a mìtsà 'ya nga jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'eé Nainá? Nita yá-ne xi mejèn-la kotsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra-la Nainá ma. ⁵ Koií k'oa tsò-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Inima Tsjeè xi Nainá kitsjaà-ná, skanda machini-né nga 'ñó matsjakeè-ná.” ⁶ Tanga Nainá, nga ko kjondaà-la ndaà síchjât'aà-ná. K'oaá tsò Xojon-la nga tsò: “Nainá kondraá tjna-la jña xita xi 'nga ikon, tanga koó kjondaà-la ndaà síko jña xi xita ima kjoa.” ⁷ Tji'nde nga Nainá kàtatixoma-nò, ko 'ñó tájaajin titsajna-laà xita neí mé-ne nga kosit'aàxin-nò. ⁸ Tichrañat'aà-laà Nainá mé-ne jè Nainá sìchrañat'aà-nò. Jñò xi jé binchaàtsjiod, kì tì jé binchaàtsji-nò, tìtsjeè ndsaa. Tìtsjeèya kjoihitsjeèn-la inima-nò, jñò xi jò kjoihitsjeèn tjín-nò nga okji matsjacha Nainá ko okji matsjacha isò'nde. ⁹ Tikájnoò jé-nò, ba titsajna ko chìhindáyaà. Jè kjoa bijnò-nò, kjoa ts'e ndáxkoón kàtama. Ko jè kjotsja-nò, kjoaba kàtama. ¹⁰ Nangui titsajna-là Nainá mé-ne jè Nainá 'nga sìkítsajna-nò. ¹¹ Ndí 'ndsè, kì nokjoàjno-là xinguiio. Jè xi chjajno-la 'ndsè nga tsò: “Mìkiì ndaà tís'in”, jè kjotixoma tíchjajno-la nga tsò nga mìkiì ndaà tjín kjotixoma. Ko tsà k'oaá s'in si nga mìkiì ndaà tjín kjotixoma, mìkiì tinikitasoin koni tsò kjotixoma. K'oaá ngaya-la koni tsà xitaxá tjini nga jì tibindaajin. ¹² Tà jngoò ma-ne xi tsjá kjotixoma, tijé-ne xi xitaxá tjna nga bíndaajin-la xita. Ko tijé-ne xi ma-la kochrjekajin-ná kjo'in, tikoá tijé-ne xi ma-la tsjá-ná kjo'in. ¿Yá-ne ngaji nga jé bìnè-laà xinguii?

Xita xi chja 'én 'nga ikon

¹³ Jñò, ndaà tiná'yaà koni xán-nò. Jñò bixón-nò: “Nchrjein i'ndeí, o nchijòn-lè, xin naxandá kjaán, jngoò nó kitsajnaá nga sixá mé-ne tse ton sikijneé.” ¹⁴ Tanga jñò, mìkiì tjiin-nò mé xi komat'ioòn nchijòn-lè nga titsajnakon. Jñò, k'oaá s'in ngaya-la koni ifi. Jngoò tjò fahaya, ikjoàn nitoón fiya-ne. ¹⁵ Jñò, kí s'in tinókjoa: “Tsà Nainá mejèn-la nga sìkítsajnakon-ná, komaá s'eén xá koi, o s'eén xá xi kj'eí.” ¹⁶ Tanga jñò, 'ñó 'nga 'én nokjoà nas'in mìkiì tjiin-nò mé xi koma nga tífi-isa nchrjein. Ngats'i 'én 'nga xi nokjoà, jé-né. ¹⁷ Jè xi tjiin-la kjoa xi ndaà tjín ko mìkiì síkitasòn, jé tíhótsji-la yijo-la.

5

Kjo'in xi sìkjeiin xita nchiná

¹ Jñò xi xita nchiná 'mì-nò, tiná'yaà 'én xi xán-nò. Chìhindáyaà ba ba it'aà ts'e kjo'in xi sìkjoón. ² Kjoa nchiná-nò, nímé chjí-la, tíbi'ndo-né. Nikje xi kichíkjá, jye nchisíkje cho kixo. ³ Ton oro-nò ko ton plata-nò jyeé tímachi. Jè nchrjein k'e nga síndaajin, jña chi-la kochjeén xi kondra tsajòn. Koó ni'in kòkà yije yijo-nò. Nga jñò, titsabincháxkó ton nas'in jye tífehet'aà nchrjein. ⁴ Jña xita chí'nda xi kisixá nangui-nò, nchikjindáya nga ótsjiya chjí-la nga jñò kichonachan-là. Nainá xi ts'e yije nga 'ñó xi tjín, jyeé kii'nchré-la koni s'in nchikjindáya. ⁵ Jñò, nga i titsajnaà it'aà nangui, ndaà titsajnaà nga nímé chija-nò, 'bì-la kjotsja yijo-nò. Titsanisiín-là inima-nò nga 'bì-la kjotsja xi síjé k'oaá ngaya-la koni cho xi mìkiì tjiin-la tsà jye ijchò nchrjein-la nga kiyá. ⁶ Jñò, tsohònè-là jé koa kinik'eèn jña xi xita kixi xi mì jé tjín-la. Jña xita koi, mì kì komà tsasiko yijo-la.

Mé kjoa xi s'eén nga titsachiñá-lá nga kjoí jngoò k'a Cristo

⁷ Jñò ndí 'ndsè, chíñakjoa kóni skanda k'e nga kjoí jngoò k'a Na'èn-ná. K'oas'in chíña koni s'in xita xi síxako nangui nga koñakjoa-la jè jtsí xi 'ba ítjòn ko xi iskan 'ba nga síxako jña tsojmì tjè mé-ne nga koma koiixkó-ne tsojmì tjè-la xi majchá nga 'ñó chjí-la. ⁸ Jñò, k'oaá tís'in chíñakjoa, 'ñó t'è-là takòn nga jyeé nchrobá machraña nga kjoí jngoò k'a

Nà'èn-ná. ⁹ Ndí 'ndsè, kì xkì xi ján tsajét'aà-là xinguiḡo, mé-ne nga mì kjo'in sìnè-nò. Nga jè Nà'èn-ná jyeé tijnandaà nga kjoíí mé-ne koìndaàjìin-là xita.

¹⁰ Ndí 'ndsè, jñò, k'oaá s'ín t'een koni s'ín kis'iin jñà xita xi kichja ngajo-la Nainá nga kichikjoako-la nga kisikjeiín kjo'in koií kjoa-la nga 'én-la Nainá kiichjaya. ¹¹ K'oaá s'ín 'ya-la nga jñà xita xi chikjoako-la kjo'in, s'eé-la kjonndaà. Jyeé tíjìin-nò nga jè Job k'oaá tìs'ín kichikjoako-la kjo'in. Kò jyeé 'yaà mé xi kitsjaà-la Nà'èn-ná k'e nga jyehet'aà-ne kjoa. Nà'èn-ná 'ñó ndaà xita, tjin-la kjohimatakòn.

¹² Jñò ndí 'ndsè, k'e nga 'biòd 'én-nò, kì yá xi nìkìtsajna ítjòn. Kì jè ngajmì kò nangui, o xi k'ejí tsojmì nìkjeén. Tà k'oaá s'ín tixón: “Jon”, o xi “Majìn”, mé-ne nga mì kjo'in sìnè-nò tsà mìkì kitasòn.

Kjoa bìtsi'ba

¹³ Tsà tjin i'nga xita xinguiḡo xi ba tjin-la, kàtìtsi'ba-la Nainá. Tsà tjin i'nga xi tsja tjin-la, kàtaseè-la Nainá nga jeya kàtasíkjna. ¹⁴ Tsà tjin i'nga xita xinguiḡo xi xk'én, kàtakinikjaá xita jchínga xi tjin-la xá ya ijìin naxandá-la Cristo mé-ne nga katítsi'batjì-ne kò it'aà ts'e nga 'ñó-la Nà'èn-ná kàtasíkájno-la asitì. ¹⁵ K'e nga bìtsi'batjìò xita, tsà ndaà mokjeiín-nò, jè xita xi xk'én kondaà-ne. Jè Nà'èn-ná sìnndaà-ne nga koma kosítjen-ne. Tsà jé tjin-la jchat'aà-la jé-la. ¹⁶ Chjahatakòn-là xita xinguiḡo jé-nò. Tìkoá titsi'batjìò xinguiḡo mé-ne nga kondaà-nò. K'e nga jngoò xita kixi bìtsi'ba, tjin-la nga'ñó nga kitasòn. ¹⁷ Jè xita xi kichja ngajo-la Nainá xi ki'mì Elías, k'oaá tìs'ín xita koni jñá. 'Nó kisjét'aà-la Nainá nga mì tì jtsí k'oa-ne; kò ján nó osen mì tì kì ts'a-ne jtsí. ¹⁸ Jngoò k'a tsibìtsi'ba-la Nainá nga kàt'a jtsí. Ts'aa jngoò k'a-ne jtsí kò jè nangui kòjchá tsojmì tjè.

¹⁹ Ndí 'ndsè, tsà tjin i'nga xinguiḡo xi chinchat'aàxìn-la xi kjoa kixi, koá tsà jngoò xita kichja-la nga kàtjanchrobát'aà jngoò k'a-la Nainá, ²⁰ jè xita xi kichja-la nga keènojmi-la nga ch'o tjin ndiyá xi tsó'baya, k'oas'ín kàtasijìin-nò nga jngoò xita tíhocrjekàjìin kjo'in xi ts'e kjoabiyaà. 'Nó kjin jé jchat'aà-la.

Xojon carta xi kiskiì ítjòn San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xítq

¹ 'An xi 'mì-na Pedro, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, síhixat'aà-nò ngats'ioè xi xó jaàjiin-nò Nainá nga mì tì nangui-nò titsajna-nò nga xkì xi ján naxandá kitsjohoya ya nangui Ponto, Galacia, Capadocia, Asia kò Bitinia; ² jñò xi xó kitjaàjiin-nò, koni s'ín jye tjíndaà-la xi kjohítsjeèn-la Nainá xi Na'èn-ná ma, nga jè Inima Tsjeè-la k'oaá s'ín kisìko-nò nga nguì xítq-la Nainá ma, mé-ne nga sikitasòn-la Jesucristo kò mé-ne ma xíxteèn-jno-nò jní-la nga matsjeèya inima-nò kjoa ts'e jé-nò. Tseé kjondaà kò kjoa'nchán kàtas'e-la inima-nò.

Kjotjò xi chíñakjoa-lá xi tíjnatjò-la Nainá ján ngajmì

³ Jeya kàtjina Nainá xi Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná. 'Nó tse kjoahimatakòn tjín-la: koni s'ín jaáya-la Jesucristo kjoa ts'e kjoabiyaà, k'oaá kisìko-ná Nainá nga kits'in xítse ìjngòè k'aa mé-ne nga kjit'aa nachrjein chíñakjoaá ⁴ nga tsjá-ná kjotjò xi jè tíjnatjò-la ján ngajmì, kjotjò xi mìkiù bits'on nítq kjé-ne, mìkiù bi'ndo kò mìkiù bixòña. Kjotjò jè, jñá tjoé-ná. ⁵ Ta ngatjì-la nga mokjeiín-ná it'aa ts'e Nainá, jè nga'nó-la síkinda-ná skanda k'e nga kitjokàjñá kjo'in koni s'ín tjíndaà-la Nainá k'e nga jye kjoehet'aa nachrjein.

⁶ Koií kjoa-la, jñò, 'nó tsja tjín-nò, nas'ín tjín i'nga nachrjein nga makájno-nò nga kjín skaya kjo'in nìkjioón. ⁷ K'oaá ma-ne nga kjo'in nìkjioón nga ma chít'aa-nò tsà ndaà mokjeiín-nò. K'oaá ngaya-la koni jè oro, mochjeén-né nga kò ni'ín kotsjeèya-ne. Kò jè kjoa nga mokjeiín-nò isaá 'nó chjì-la mì k'oaá-ne koni jè oro xi bits'ón-ya. Jñò, k'e nga jye chít'aa-nò koni s'ín mokjeiín-nò, jeyaá kitsajnaà, 'ngaá kitsajnaà kò jchaxkón-nò k'e nga kjoí ìjngòè k'a Jesucristo.

⁸ Jñò, matsjacha-nò Jesucristo, nas'ín mìkiù kiyaxkoòn. Mokjeiín-nò it'aa ts'e, nas'ín mìkiù títsa'yaà. 'Nó tsja ma-nò skanda tsjín 'én xi ma s'enojmí nga 'nó tjín-nò kjotsja. ⁹ Koií kjoa-la nga matsja-nò nga jye titsabitjokàjñòè kjo'in ta ngatjì-la nga mokjeiín-nò it'aa ts'e Cristo.

¹⁰ Jè kjoa nga bitjokàjñòè kjo'in, jñá xítq xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé, kiskoòta'yàko-né tìkooá kiskònanguiya-né, ikjoàn kiichjaya jè kjondaà xi tsjá-nò Nainá. ¹¹ Jñá xítq koi, jè Inima-la Cristo kisikichiya ítjòn-la mé kjo'in xi sìkjeiín Cristo kò kjoa jeya xi s'e-la k'e nga koma iskan. Kiskònanguiya-né mé nachrjein-ne nga k'oas'ín komat'in koa kós'ín koma. ¹² Tanga jè Nainá kisikichiya-la nga mìtsà kjondaà ts'e nga kos'ín kis'enojmí-la 'én koi; kjondaà tsajòn-nò. Kò jñá 'én koi, tíjñá-ne 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tís'enojmí-nò nachrjein i'ndeí. Nga tíjé-ne Inima Tsjeè-la Nainá xi ngajmì nchrobá-ne tsjá-la nga'nó jñá xítq xi bénojmí-nò. Skanda jñá àkjale, mejèn-la skoe kjoa koi.

Mochjeén-né nga tsjeè sijchá yijo-ná

¹³ Koií kjoa-la jñò, titsajnandaà, ndaà tikítsjeèn, nguì ndaà chíñakjoa-la kjondaà xi tjoé-nò k'e nga kjoí ìjngòè k'a Jesucristo. ¹⁴ K'oas'ín ndaà tíjchá yijo-nò koni íxti xi ndaà 'nchréñijon. Kì k'oa tís'ín 'nè-nò koni s'ín ki'nè nga sa ítjòn nga ch'o tjín kjoa xi kisijé yijo-nò k'e nga tikj'eè ndaà yaxkoòn Nainá. ¹⁵ Ta saá tsjeè tíjchá yijo-nò ngats'iì kjoa xi 'nè, nga jè Nainá xi xó kiichja-nò, xítq tsjeè-né. ¹⁶ Nga jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíjchá nga tsò: "Jñò, xítq tsjeè kàtama, nga 'an, xítq tsjeè-ná."

¹⁷ Jñò, tsà Na'èn 'mì-la Nainá xi ta ngásòn tífikò ngats'iì xítq k'e nga bìndaàjiin-la nítq mé kjoa xi s'ín, mochjeén-né nga kjit'aa nachrjein ndaà jchaxkón nga i titsajnaà isò'nde nga mìtsà i nangui-nò. ¹⁸ Jñò, jyeé ndaà tíjiin-nò nga mìtsà tsojmì xi ma-la bits'on kjòchjítjì-nò nga ma titsajnandeí-nò ngats'iì kjoa ch'o xi nímé chjì-la koni s'ín tsakó-nò xítq jchínga-nò. Mìtsà ton oro kò ton plata kjòchjítjì-nò. ¹⁹ Jè jní-la Cristo xi 'nó tse chjì-la kjòchjítjì-nò. Cristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aa krò koni jngòè orrè xi tsjeè

kji, xi nímé ch'in tít'aa yijo-la. ²⁰ Tik'e-ne nga tikj'eè sindaà isò'nde, Cristo, k'oaá s'ín kisinè-la kjoa xi sùkitasòn. Tanga jè nachrjein xi titsajnaá i'ndeí ki'ya-la nga j'ìi Cristo nga kisikitasòn kjoa xi kisinè-la xi kjondaà tsajòn. ²¹ Xi it'aa ts'e Cristo, jñò mokjeiín-nò it'aa ts'e Nainá; nga jè kisikjaáya-la it'aa ts'e kjoabiyaà, tikoá kitsjaà-la kjoa jeya; k'oaá ma-ne nga mokjeiín-nò kò chiña nga sùkitasòn Nainá koni s'ín kitsjaà-nò tso'ba.

²² Jè inima-nò, jyeé kjòtsjeè, koií kjoa-la nga nìkitasòn koni tsò 'én kixi-la Nainá mé-ne nga kixi sitjòchaà xinguiòo. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga 'ñó ndaà tìtsjacha xinguiòo nga tsjeè tjín inima-nò. ²³ Jñò, ijngòò k'a kits'iin xitse ijngòò k'a-nò. Tanga mìtsà tje-la xita xi biyaà kits'iin-nò, jè tje-la Nainá xi mìkiì biyaà kits'iin-nò. Nga jè 'én-la Nainá xi tijnakon kò xi mìkiì fehet'aa nita kjé-ne kits'iin ijngòò k'a-nò. ²⁴ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Ngats'ìi xita, k'oaá s'ín ngayala koni xka ijña;
kjoajeya-la xita, k'oaá s'ín ngayala koni naxó-la xka ijña;
jña xka ijña, xì-né; ikjoàn bixòjen naxó-la.

²⁵ Tanga jè 'én-la Nainá tijná-né nita kjé-ne.

'Én jè, jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye kis'enojmi-nò.

2

Naxandá xitse-la Nainá

¹ Chjaàxìn-là yijo-nò xi kjoa ts'en, kjoa chonachan, kjoa ts'e xita xi jò isén tjín-la, kjoaxitakòn, ngats'ìi 'én ndiso. ² Kos'ín t'een koni s'ín ndí ixti xi sa kits'iin nga 'ñó síjé tsjín nga mejèn-la koki. K'oaá tjs'ín 'ñó tìnchátsjioò jè 'én-la Nainá xi nguì 'én tsjeè mé-ne nga jè kojchá-nò kò kochrjekàjìin-nò kjo'in Nainá, ³ nga jyeé ki'yaà jñò nga jè Na'èn-ná, 'ñó ndaà xita.

Jè ndajo xi tijnakon

⁴ Jè Jesucristo, jè ngayala jngòò ndajo xi tijnakon, jè xi ochrjekàngui jña xita, tanga Nainá xó k'oaá s'ín jaàjìin-ne nga 'ñó tse chjí-la. Jñò, k'e nga binchat'aa chraña-là Cristo, ⁵ tikoá k'oaá s'ín ngayala-nò koni ndajo xi titsajnakon. Nainá tísíkjeén-nò koni ndajo nga tìbindaà ni'ya tsjeè-la mé-ne jñò, no'miì tsjeè koma nga ya sixá nga it'aa ts'e Jesucristo k'oi-là kjotjò Nainá xi jè ndaà sasén-la koni s'ín okóya Inima Tsjeè-la. ⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Chítsejèn-là, 'an síkijna jngoaà ndajo nga 'ñó-la chrjangui-la ni'ya ján naxandá Sión,
xi xó 'an jaàjìin-na,

xi 'ñó ndaà kji kò 'ñó tse chjí-la.

Jè xi kòkjeiín-la it'aa ts'e, mìkiì kosobà-la.

⁷ Jñò, xi mokjeiín-nò it'aa ts'e ndajo jè, bixón-nò: 'ñó tse chjí-la. Tanga jña xita xi mìkiì mokjeiín-la, bitasòn-né koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó,

jè xi ndajo skò-la koma ts'e chrjangui-la ni'ya.

⁸ Jngòò k'a tít'aa Xojon-la Nainá ñánda tsò:

Ndajo jè, kjin xita satíngui kò kjin xita kixangui.

Jña xita koi, k'oaá s'ín mat'in nga mìkiì síkitasòn koni tsò 'én-la Nainá; koií kos'ín mat'in-ne nga k'oaá s'ín ok'in-la.

Jè naxandá-la Nainá

⁹ Tanga jñò, xita naxandá xi xó kitjaàjìin-nò. Jñò, no'miì xi nixá-la Cristo, jè xi xitaxá ítjòn tijná. Jñò, xi naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, jngòò naxandá xi ya nokjoà-nò it'aa ts'e Nainá mé-ne nga koma kìnókjoaya-nò kjondaà-la Nainá xi tsachrjekàjìin-nò kjoa ts'e jé ñánda jñò choòn koa yaá kisikítsajna-nò ñánda iseèn choòn. ¹⁰ Jñò, nga sa kjòtsee skanda mìtsà xita naxandá 'mì-nò; tanga i'ndeí naxandá-la Nainá 'mì-nò. Nga sa kjòtsee Nainá mìkiì mahimakeè-nò; tanga i'ndeí, jyeé mahimakeè-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjacha-nò, bítsi'ba-nò koni x̄it̄a xi mì t̄i nangui-nò titsajna-nò xi ta titsabitj̄aajtoò ì isò'nde, k̄i k̄i biì'nde-la yijo-nò kjoa ts'e jé xi s̄íjé yijo-nò xi kjaán-kò inima-nò. ¹² Ndaà tanguíkoo yijo-nò ya j̄iìn-la x̄it̄a xi mìk̄i mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà x̄it̄a koi, nas'ín chjajno-nò ì'ndeì, tanga k'e nga kjoí ijngoò k'a Cristo tsjá-la kjondaà Nainá koi kjoa-la nga skoexkon-nò nga ndaà titsa'nè.

Jchaxkoán x̄itaxá

¹³ Nga jeya k̄ijna-ne Na'èn-ná, t̄ikitasòn-la ngats'ì x̄it̄a isò'nde xi kjot̄ixoma t̄íjya tsja, jñà xi 'ñó 'nga xá t̄jín-la, xi x̄it̄a sko-la titsajna; ¹⁴ t̄ikoa t̄ikitasòn-la jñà xi gobernador t̄itsajna nga jè x̄itaxá ítjòn s̄ikasén nga tsjá-la kjo'in x̄it̄a xi kjoa ótsji; koa jñà xi ndaà s'ín, ndaà s̄ik̄itsajna. ¹⁵ Nainá k'oaá s'ín mejèn-la nga jñò, ndaà s'een, mé-ne jñà x̄it̄a xi mìk̄i machiya-la jyò k̄itsajna-ne, nímé 'én k̄ichja xi kondra tsajòn.

¹⁶ Jñò, k'oaá s'ín t̄ijchá yijo-nò nga titsajnadeí-nò, tanga k̄i k'oaá s'ín n̄ik̄itsjeèn nga t̄jì'nde-nò nga ch'o s'een. K'oaá s'ín t̄ijchá yijo-nò nga ch̄i'nda-la Nainá maà. ¹⁷ Jchaxkón yije x̄it̄a. T̄itsjacha xi 'ndsè chibà. T̄iskón-chaà Nainá. Jchaxkón jè xi x̄itaxá ítjòn t̄ijna.

Kjoa xi t̄jínè-la nga s̄ik̄itasòn xi ch̄i'nda 'mì

¹⁸ Jñò xi x̄it̄a ch̄i'nda 'mì-nò, jchaxkón koa t̄ikitasòn-la nei-nò. M̄itsà ta jñà nei-nò xi ndaà s̄iko-nò k̄o xi beètjò-nò, t̄ikoaá t̄ikitasòn-la jñà xi ch'o s̄iko-nò. ¹⁹ Ndaà b̄itsajna nga nguixkon Nainá jñà x̄it̄a xi kjo'in s̄ikjeiín nas'ín mì jé t̄jín-la ta jè ngat̄jì-la nga machiya-la kó tsò Nainá. ²⁰ Jñò, tsà kjo'in tsjá-nò x̄it̄a nga jé binchaàtsjioò, ¿mé xi ndaà k̄itsajna-nò? Tanga tsà kjo'in t̄itsan̄ikjioón nga ndaà 'nè, ndaà s̄ik̄itsajna-nò Nainá. ²¹ Nga koi xá k̄ichja-nò Nainá nga jè Cristo kisikjeiín kjo'in xi kjoa tsajòn. Tsib̄ijna jngoò-nò ch̄iba nga k'oas'ín s̄ikitasòn koni s'ín kisikitasòn jè. ²² Cristo, nijngoò jé tsohótsji, k̄o nijngoò 'én ndiso k̄ichja. ²³ K'e nga k̄ichjajno-la x̄it̄a, mìk̄i tsà k̄ichjajno ngajo-la. K'e nga kisikjeiín kjo'in, mìk̄i tsà koa t̄is'ín kis'iìn ngajo-ne. Ta Nainá tsib̄iya tsja, nga jè xi b̄indaaj̄iìn kjoakixi. ²⁴ Jè sobà Cristo tsakajen jé-ná k'e nga kisitjodt'aà yijo-la ya krò, mé-ne jñà k̄itsajnakon-ná nga n̄ik̄itasoán xi kjoa kixi nga jyeé titsajnat'aaxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén. Jè Cristo, koni s'ín kisikjeiín kjo'in nga kitsì'on, jñò kjòndaà-nò. ²⁵ Jñò, nga s̄a kjòtseé, k'oaá s'ín tsitjaà koni orrè xi kisijchàaxkon ndiyá-la, tanga ì'ndeì, jyeé inchrobàt'aà-là Cristo koni jngoò paxtò xi s̄ikinda inima-nò.

3

Kós'ín s̄ijchá yijo-la jè x'in k̄o chjoón

¹ K'oaá t̄is'ín t̄jín it'aà tsajòn xi íchjín 'mì-nò, nangui titsajna-là x'in-nò, mé-ne jñà x̄it̄a x'in-nò tsà t̄jín i'nga xi mìk̄i mokjeiín-la 'én-la Nainá, k̄okjeiín-la, nas'ín mìk̄i k̄inókjoakoo kjoa ts'e Nainá. K'e nga skoexkon-nò nga ndaà t̄itsan̄ijchá yijo-nò t̄ikoaá s̄ik̄jatt̄ijyaá-la yijo-la. ² Skótsejèn-nò nga tsjeè t̄itsan̄ijchá yijo-nò nga ndaà yaxkón Nainá. ³ K̄o k̄i tà isò'nga-la yijo-nò 'ñó ndaà b̄indaà, nga 'ñó ndaà bí'ñó tsja skoò, nga ndát̄on ch̄jì n̄ikjeén xi nguì oro, nga jñà n̄ikje x'ió-nò 'ñó xkón kjoàn. ⁴ Maj̄in, jè xi nchrob̄aj̄iìn inima-nò xi ndaà s̄ikatsejèn-nò, jè-né xi mìk̄i bits'on, jè inima xi indaàkjoa k̄o xi 'nchán t̄ijna. Jè xi 'ñó tse ch̄jì-la nga nguixkon Nainá. ⁵ Nga s̄a kjòtseé, jñà íchjín xi ndaà k̄ijtseèxkón Nainá nga kiskooñà-la, k'oaá s'ín ndaà tsatsejèn nga nangui tsib̄itsajna-la x'in-la. ⁶ K'oaá s'ín kis'iìn Sara nga kisikitasòn-la Abraham. K'oaá ma-ne nga ndaà k̄ijtseèxkón nga jè xi Na'èn t̄ijna. Jñò, tsà ndaà 'nè k̄o tsà nímé k̄joxkón t̄jín-nò, tje-la Saraá ma.

⁷ Jñò xi x'in 'mì-nò, ndaà t̄itsajnakoo jñà íchjín-nò nga ndaà k̄at̄achiya-nò nga isáa indaàkjoa. Ndaà jchaxkón íchjín-nò nga ngàsòn t̄joé-nò jè kjondaà-la Nainá, jè kjoabinachon xi jè Nainá jye t̄jindaà-la nga tsjá-nò. K'oaá s'ín t'een mé-ne k'e nga nokjoàt'aà-là Nainá, nímé s̄ij̄iti-nò.

Kós'ín s̄ijchá yijo-la ngats'ì x̄it̄a-la Nainá

⁸ Nga yije kjoa koi, ngats'ioò, ta jngoò kjoh̄itsjeèn k̄atas'e-nò; t̄ijetakòn xinguiqo; t̄jòcha t'een xinguiqo nga 'ndsè chiba; chahimaa xinguiqo; im̄a kjoa t'een. ⁹ Tsà yá xi ch'o

síko-nò, kì k'oaá tís'ín 'nè ngajo-nò. Tsà yá xi 'on chjajno-nò, kì k'oaá tís'ín nokjoàjno ngajo-là. Jñò, ta saá tjet'aà-là Nainá nga kátasíchikon-t'in; nga jyeé 'yaá nga koií xá kinokjoá-nò nga Nainá siichikon-t'in-nò. ¹⁰ Nga:

Jè xi mejèn-là nga tsja s'e-là nga tijnakon,
nga mejèn-là skoe nachrjein xi ndaà,
kátasíkinda nijen-là nga mì ch'o kichja;
ko kátasíkinda tso'ba, nga mì 'én ndiso kichja.

¹¹ Tinchat'aaxìn-là kjoa xi ch'o tjin; ndaà t'een.

'Nchán titsajnakoo xinguiio nita mé kjoa xi tjin-nò.

¹² Nga jè Na'èn-ná tísík'aá xkon nga tísíkinda xi xita kixi,

tíbinchá líká-là nga tí'nchré-là k'e nga chjat'aà-là,

tanga jña xita xi ch'o s'ín bí'maá-là isén-là nga kondra ts'e-né.

¹³ Jñò, tsà kjit'aà nachrjein nga ndaà tita'nè, mì yá xita xi ch'o síko-nò. ¹⁴ Tanga mé ta ndaà-nò tsà kjo'in titsanjioón ta koi kjoa-là nga kixi 'nè. Tanga ni jngod xita tsakjoón-là, kì binchaxkón-là yijo-nò. ¹⁵ Jè tikijna íjòn Cristo nga jè kátatixoma-nò ya ijiin inima-nò. Titsajnandaà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga koma kénajmíya-là jña xita xi skonanguiya-nò it'aà ts'e kjoa xi titsachiña-là it'aà ts'e Cristo. ¹⁶ K'e nga kinókjoaa, indaakjoa t'een. Chaxkón jña xi kénajmíya-là, tsjeè kátijna kjohítsjeèn-nò, mé-ne jña xita xi ch'o chjajno-nò nga ndaà 'nè nga mokjeín-nò it'aà ts'e Cristo, kosobà-là nga jñò chjajno-nò. ¹⁷ Isáá ndaà tjin tsà kos'ín mejèn-là Nainá nga kjo'in síkjioón k'e nga ndaà 'nè, mì k'oa-ne tsà k'e nga ch'o 'nè.

¹⁸ Nga skanda jè Cristo, jngod k'aá kisikjeín kjo'in k'e nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Cristo, mitsà jé tsohótsji; xita kixi-né; kisikjeín kjo'in it'aà ts'e xita xi jé tjin-là mé-ne nga koma kjiko-ná nguixkon Nainá. Yijo-là, jña xita kisik'en, tanga it'aà ts'e Inima-là jaáya ijngod k'a-là. ¹⁹ Ko jè Inima-là Cristo kii i'nde nanda titsajna inima xi titsajnaya ndayá nga kiichjayajiin-là. ²⁰ Inima koi, ts'eé xita xi mikii kii'nchréñijon-là Nainá nachrjein ts'e Noé. Nainá tsee kiskodña kjoa k'e nga Noé tsibindaà chitso je. Ya iya chitso, tà jiin ma-ne xita xi itjokajiin kjo'in nga mikii k'en k'e nga ts'a jtsí xkón. ²¹ Ko jè nandá ts'e jtsí xkón, jè ngaya-là nandá xi ma-ná bautizar nachrjein i'nde nga bitjokajñaá kjo'in. Tanga nga maá bautizar, mitsà yijo-ná matsjeè-ne, jè-né nga nijét'aà-lá Nainá nga tsjeè kátas'e kjohítsjeèn-ná. Ko bitjokajñaá kjo'in, koií kjoa-là nga jaáya-là Cristo, ²² ko kii mijin ján ngajmii nga ya tijnat'aà chrja kixi-là Nainá. Jé tíhotixoma-là àkjale ko inima xi tjin-là kjotixoma ko ngats'i xi tjin-là nga'ñó.

4

¹ Cristo, koni s'ín kisikjeín kjo'in yijo-là, jñò, tikoáá mochjeén-né nga kitsajnandaà nga síkjioón kjo'in. Nga jè xi jye kisikjeín kjo'in, yaá jyehet'aà jé-là, ² mé-ne jña nachrjein xi kijná isa isò'nde, k'oaá s'ín kátijna koni s'ín mejèn-là Nainá, mitsà k'oa's'ín kijná koni s'ín mejèn-là yijo-là. ³ Jyeé 'ñó kjin nachrjein kinikato nga ch'o ki'nè koni s'ín xita xi mikii beexkon Nainá. K'oaá s'ín kinikod yijo-nò kjoa xi ch'o tjin koni kjoa chijngui, kjoa ch'o xi síjé yijo-nò, ko kjoa ch'i, kjoa ts'e s'eí xi ch'o tjin, ko nga ta xán ki'yò kjit'aà, ko nga xkósòn kiyaxkón nga mitsà kixi kjoa nga Nainá. ⁴ I'nde jña xita koi, ta maxkón-là it'aà tsajòn nga mì tì kii ya tsjahijtako-nò kjoa xi ch'o tjin; bijnòkeè-nò; ch'oo chjajno-nò. ⁵ Tanga jña xita koi, tjinè-là nga tsjá-là kindá Nainá; jè Nainá xi tijnandaà nga koiindaajiin-là xita xi titsajnakon ko xi jye k'en. ⁶ Koií kjoa-là nga k'oa tís'ín kis'enojmí-là 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xita xi jye k'en, mé-ne nas'ín jña yijo-là kisikjeín kjo'in koni s'ín bindaajiin xita isò'nde, tanga jña inima-là titsajnakon-né nita kjé-ne koni s'ín tijnakon kjit'aà Nainá.

⁷ Jyeé tímachraña nga kjoehet'aà isò'nde, koií kjoa-là jñò, ndaà titsajnakoo kjohítsjeèn-nò; kjit'aà nachrjein tìtsi'ba-là Nainá. ⁸ Jè xi tijná íjòn, jè-né nga 'ñó tjòcha t'een xinguiio. Tsà tjin-nò kjoatjòcha, komaá sijchàat'aà-là jé-là xinguiio. ⁹ Chjoétjò xita xinguiio k'e nga bijchókon-nò tsà mejèn-là nga síkjáya ya ni'ya-nò. Tsja t'è-là inima-nò;

kì ch'o chibàya-nò. ¹⁰ Nga jngòè ìjngòè, koni s'ín tjin kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá, k'oas'ín t̄isikòè xinguiòo nga ndaà t̄ichjeén, nga k̄jìn skoya t̄jín-ne kjondaà xi kitjoé-nò. ¹¹ Jè x̄ita xi k'oas'ín kits'iì-là nga 'én-là Nainá kichjaya, k'oaá s'ín k̄at̄ichjaya koni tsò 'én-là Nainá. Kò jè x̄ita xi k'oas'ín kits'iì-là nga s̄ixá, k'oaá s'ín k̄atasíxá koni t̄jín nga'ño xi tsjá-là Nainá. N̄ita mé xi s'een, k'oaá s'ín t'een mé-ne nga it'aà ts'e Jesucristo jeya k̄jna-ne Nainá. Nga ts'ée Cristo jè kjoajeya kò ngats'iì nga'ño xi t̄jín skanda n̄ita kjé-ne. K'oas'ín k̄atama.

Sikjiaán kjo'in nga x̄ita-là Cristo 'mì-ná

¹² J̄ñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k̄i maxkón-nò nga 'ño 'in t̄jín kjoa xi nchrobánè-nò nga t̄ichit'aà-nò. ¹³ Ta saá k̄atas'e-nò kjotsja nga t̄ihokò chiba-nò kjo'in ts'e Cristo, mé-ne nga t̄ikoa s'e-nò kjotsja k'e nga jcha-là kjoajeya-là Cristo. ¹⁴ J̄ñò, mé ta ndaà-nò k'e nga tsà x̄ita k̄otit'aà-nò xi kjoa ts'e Cristo nga jè kjoajeya-là Inima Tsjeè-là Nainá yaá t̄ijnakò-nò. ¹⁵ Tsà kjo'in t̄itsan̄ikjioón, chit̄sejèn-là yijo-nò, a koií kjoa-là nga ch'o 'nè, nga x̄ita n̄ik'eèn, nga chijé 'nè, nga chingájin chingá'a kjoa. Kì k'oaá t̄jín jé xi binchaàtsjioè. ¹⁶ Tanga tsà kjo'in t̄itsan̄ikjioón nga x̄ita-là Cristo maá, k̄i masobà-nò; ta saá jeya t̄ik̄jna Nainá nga x̄ita-là tsò-nò.

¹⁷ Jyeé ijchò nachrjein nga kots'ia nga sindaàjin-là x̄ita naxandá-là Nainá. Tsà j̄nã t̄imats'ia it̄jòn kò-ná, ¿mé xi komat'in j̄nã x̄ita xi mik̄i s̄ikitasòn 'én ndaà-là Nainá?

¹⁸ Jè xi x̄ita kixi, chjã koma-là nga kitjokàjin kjo'in.

¿Kós'ín komat'in j̄nã x̄ita xi mik̄i beèxkón Nainá kò xi jé ótsji?

¹⁹ K'oaá ma-ne, j̄nã x̄ita xi kjo'in s̄ikjeiin nga kós'ín mejèn-là Nainá, k̄i b̄ikjoàn-là nga ndaà s'ín. Jè Nainá k̄ata'ñót'aà takòn nga jè k̄atasíkinda, nga jè tsibíndaà j̄nã x̄ita kò jè s̄ikitasòn-né koni s'ín tsjá tso'ba.

5

J̄nã x̄ita jchínga xi xá it̄jòn t̄jín-là ya naxandá-là Nainá

¹ S̄ijét'aà-là j̄nã x̄ita jchínga xi xá it̄jòn t̄jín-là nga ya s̄ixájin-nò ya naxandá-là Nainá. T̄ikoaá 'an, x̄ita jchínga-ná nga xá it̄jòn t̄jín-na koni j̄nã x̄ita koi; k̄ijtseè-ná kjo'in xi kis'e-là Cristo; t̄ikoaá s'ée-na kjoajeya xi iskan jcha-là. ² T̄ikindaà j̄nã x̄ita-là Nainá xi j̄nò k̄jòngatsja koni tsà orrè; k̄i kjo'ño 'nè-là yijo-nò; kòó kjondaà-nò nga t̄ikindaà koni s'ín mejèn-là Nainá. Mitsà koií kjoa nga tse ton s̄ikijneè. Tà kòó kjotsja-nò nga k'oa t'een. ³ Kì yatoòn-jèn j̄nã x̄ita xi j̄nò mangatsja koni tsà nei-là ma. J̄nò t̄incha it̄jòn-là, takó-là ndiyá-là Nainá mé-ne koma sk̄ingui-nò. ⁴ Mé-ne k'e nga kjoí ìjngòè k'a jè Paxtò it̄jòn, t̄joé-nò kjoajeya-là Nainá koni jngòè corona xi mik̄i fehejno ote-là n̄ita kjé-ne.

⁵ T̄ikoa j̄nò xi ixti xongó 'mì-nò, t̄ikitasòn-là j̄nã x̄ita jchínga xi otíxoma ya ijin naxandá-là Nainá. Ngats'ioè, indaàkjoa tangukoo xinguiòo, nga:

Jè Nainá kondraá t̄jna-là j̄nã x̄ita xi 'nga ikon;

koa j̄nã x̄ita xi indaàkjoa t̄jín inima-là, tsjá-là kjondaà.

⁶ Nangui titsajna-là Nainá nga tse nga'ño t̄jín-là koni s'ín síkò-nò, mé-ne k'e nga kijchò nachrjein jè Nainá 'nga s̄ikítsajna-nò. ⁷ Tsja Nainá t̄ikítsajnaya ngats'iì kjoa xi makájno-nò nga jè t̄isíkinda-nò.

⁸ T̄ikindaà yijo-nò, k̄jit'aà nachrjein titsajnandaà, nga jè x̄ita neí xi kondra-nò, k'oaá s'ín tsòbandi-nò k'oaá ngaya-là koni jngòè xa xi t̄ikjindáya nga 'ño ijò-là, nga t̄ihótsji yá xi skine. ⁹ Nga ndaà mokjeiin-nò, 'ño t̄incha-là x̄ita neí. Nga jyeé t̄jiin-nò nga j̄nã x̄ita xinguiòo xi titsajna nga t̄jtsa isò'nde, t̄ikoaá k'oaá t̄jín kjo'in xi nchis̄ikjeiin.

¹⁰ K'e nga jye koto chiba nachrjein nga t̄itsan̄ikjioón kjo'in, jè sobà Nainá s̄indaàya-nò, s̄ik̄jnandaà-nò, tsjá-nò nga'ño, kò kixi s̄ikítsajna-nò. Tijé-ne Nainá xi kò kjoat̄jòcha-là kiichja-ná nga s'e-ná kjoajeya-là n̄ita kjé-ne nga Jesucristo titsajnakoá. ¹¹ Ts'ée Nainá ngats'iì nga'ño xi t̄jín skanda n̄ita kjé-ne. K'oas'ín k̄atama.

Xi fehet'aà-ne, Pedro s̄ihixat'aà x̄ita

¹² Silvano, xi 'ndsè xan-la, nga kixi tjín xá-la, jè kisìchját'aà-na nga kiskiì-nò xojon carta jè. K'oaá s'ín tìbìnè-nò kò tìsikixiya-nò nga ngats'ì 'én xi tìsikasén-nò, nguì k'oaá s'ín tjín kjondaà-la Nainá. Kixi titsajnakoo kjondaà koi.

¹³ Nchisíhixat'aà-nò jñà xita naxandá-la Cristo xi ì títajna Babilonia xi xó taña kitjaàjìn-nò. Kò jè Marcos xi ki'ndí-na xan-la ìt'aà ts'e Cristo, tìkoaá tísíhixat'aà-nò.

¹⁴ Tìixot'aà xinguiqo nga nguì kò inima-nò.

Kàtas'e-la kjoa'nchán jjiin inima-nò ngats'ioè xi ya nokjoà-nò ìt'aà ts'e Cristo. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskiì San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xita

¹ 'An, xi Simón Pedro 'mì-na, nga 'an xi chí'nda-la Jesucristo ma, kò nga tikoà 'an tsibíxáya-na, tìsikásén-nò xojon jè, jñò xi ngásòn 'ño ndaà mokjeiín-nò koni s'ín mokjeiín-najen; nga xita kixi-né jè Jesucristo xi Nainá ma kò xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ² Koni s'ín nga isa ndaà tìsayaxkon Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín isa ndaà kàtasakó-nò kjonndaà kò kjoa'nchán ya ijiin inima-nò.

Mé xi mochjeén nga s'eén nga ndaà jchaxkoán Nainá

³ Jè nga 'ño-la Nainá tsjá yije-ná xi mochjeén-ná nga tìsajnakoaán kò nga ndaà yaxkoán Nainá. Koií kjoa-la nga tsjá-ná ngats'ì kjonndaà koi nga yaxkoaán jè xi kò kjoajeya-la kò nga 'ño tsejè-la kichja-ná. ⁴ It'aà ts'e kjoa koi, kitsjaà-ná kjoa xi 'ño ndaà tjín kò xi 'ño tse chí-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, mé-ne nga tikoà kokot'aà-ná nga k'oas'ín s'eén koni s'ín s'ín Nainá nga jye chinchat'aàxin-là kjoa xi ch'o síjé yijo-ná i isò'nde xi ta síkìts'ón-ná. ⁵ K'oaá ma-ne, 'ño tìnè-là yijo-nò jñà kjoa koi. Koni s'ín nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín mochjeén-né nga ndaà xita kàtama jñò. Nga jye ndaà xita ma, tikoà mochjeén-né nga kàtas'e-nò xi kjoa chjine. ⁶ Nga jye tjín-nò kjoa chjine, tikoáá mochjeén-né nga kixi tatixoma-là yijo-nò. Kò nga jye kixi otíxoma-là yijo-nò tikoà mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsejta. Kò nga jye tjín-nò kjoatsejta, tikoáá mochjeén-né nga nguì ndaà chaxkón Nainá. ⁷ Nga jye ndaà yaxkón Nainá, tikoà mochjeén-né nga ndaà tìtsjacha xinguiòo. Kò nga jye ndaà matsjacha xinguiòo, tikoáá mochjeén-né nga nguì ndaà tìtsjacha ngats'ì xita xi kj'eí.

⁸ Jñò, tsà tjín-nò kjonndaà koi, kò tsà kjit'aà nachrjein tìk'aasòn-nò, mì jyò kìtsajnaà; nguì ndaà kochjeén-nò nga isaá ndaà jchaxkoón Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Tanga tsà tjín i'nga xi tsjìn-la kjonndaà koi, k'oaá ngaya-la koni xita xkan xi mìkìl ndaà tsejèn-la; jyeé kijchàajiin-la nga Nainá jye kisiychàat'aà-la jé xi kis'e-la nga sa ítjòn. ¹⁰ K'oaá ma-ne, jñò, ndí 'ndsè, isa 'ño tji-là nga 'ño yijo-nò nga tikixiyàà kjoa nga Nainá xó k'oaá s'ín kichja-nò kò jaajiin-nò. Tsà k'oas'ín s'een kjit'aà, nímé jé skajñò. ¹¹ Nga k'oaá s'ín koma nga táx'a'nde-nò nga kitjás'een nánnda tíhotíxoma nita kjé-ne jè Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in kò xi otíxoma-ná.

¹² Koií kjoa-la kjit'aà nachrjein síkìtsjeèn yije-nò kjoa koi, nas'ín jye ma-nò kò jye kixi tìsajnakoo jè kjoakixi-la Nainá koni s'ín mokjeiín-nò nachrjein i'ndeí. ¹³ K'e nga tákó tìjnakon-isa i isò'nde jè, mochjeén-né nga síkìtsjeèn-nò nga kos'ín tìjchá yijo-nò. ¹⁴ Jè Jesucristo xi otíxoma-ná jyeé k'oas'ín kitsò-na nga jyeé kjòchrañat'aà nga kjoehet'aà nachrjein-na. ¹⁵ Tikoáá 'an tìbìnè-la yijo-na nga tìsíkìtsjeèn-nò mé-ne k'e nga 'an xi jye kiyá, nga nachrjein nchijòn k'oaá s'ín tìkìtsjeèn kjoa koi.

Nánnda j'ù-ne 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá

¹⁶ Nga mìtsà ta cuento xi ta xita kisiíkìtsjeèn koni s'ín tsibenojmí-nòjen kó kji nga 'ño kis'e-la Na'èn-ná Jesucristo kò nga kjoí'ìjngòd k'a. Nga xkoón ki'ya-najen kjoajeya-la nga 'ño tse nga 'ño tjín-la. ¹⁷ Ki'ya-najen k'e jè Nainá xi Na'èn-ná nga jeya kò 'nga kisiíkìjna Jesucristo. Kina'yà-la ya ijiin isén nánnda 'ño ote kji 'én xi kitsò: “Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake nga xó 'an jaajiin-na.” ¹⁸ Ngajen sobà kina'yà-lajen jñà 'én xi ngajmì inchrobà-ne k'e nga tìsajnakò-jen Jesucristo ya isò'nga nindoò tsejè-la.

¹⁹ Nga yije kjoa koi, k'oaá s'ín isa ndaà makixiya koni s'ín kichja jñà xita xi kichja ngajo-la Nainá. 'Nó ndaà 'nè nga na'yà-la 'én koi. K'oaá s'ín ngaya-la koni jngòd ni'ín xi síhiseèn ya i'nde nánnda jñò choòn skanda k'e nga s'e isén, ikjoàn síhiseèn-jiin inima-ná koni jè ni'ño tse. ²⁰ Ítjòn k'oa s'ín ndaà kàtasijiin-nò, jñà 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá, mìtsà ta jngòd xita kitsjaà kjohìtsjeèn-la nga kitjei. ²¹ Nga jñà xita xi kichja

ngajo-la Nainá, nijngò 'én xi ta kjohítsjeèn ts'e nga kiichjaya. Jé Inima Tsjeè-la Nainá kisikichiya-la kjohítsjeèn-la xita koi nga komà kiichjaya 'én-la Nainá.

2

Xita ndiso xi okóya 'én xi mìtsà kixi kjoa
(Judas 4-13)

¹ Ya ijiin naxandá Israel kis'e xita ndiso xi kitsò nga 'én-la Nainá kiichjaya, tanga mìtsà kixi kjoa. It'aà tsajòn, k'oaá tís'in s'e xita ndiso xi kokòya'ma kjohítsjeèn xi síkíts'ón-jiin-la xita naxandá-la Nainá, skanda kochrjengui jè Na'èn-ná xi tsibíhjtí-tì-ná. K'oaá ma-ne nga jña xita koi, tijnà nchihótsji-la kjoabiyaà yijo-la nga ta nitoón jchija. ² 'Nó kjin xita kjitjngui-la nga k'oas'in s'iin kjoa xi 'nó ch'o tjin. Koi kjoa-la xita ndiso koi, nga ch'o kiná'ya-la kjoa ts'e ndiyá kixi. ³ Jña xita ndiso koi, ta toón tse mejèn-la; kochrjekájno-nò ton nga skónachan-nò nga kokòya-nò 'én ndiso. Nainá, jyeé kjòtseeé tjindaà-la nga tsjá-la kjo'in kò mìkiì kojno-la kjo'in xi s'e-la.

⁴ Nga Nainá mìkiì kisijchàat'aà-la jña àkjale xi tsohótsji jé. Ján kiskinijiin i'nde kjo'in ñanda títi ni'in. Na'ño kichá cadena tsibít'aà'ño. Yaá kisikítsajna ngajo ñanda jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjiin. ⁵ Nainá, tikoaá mìkiì kisijchàat'aà-la isò'nde xi kisijna kjòtseeé; kisikasén jtsí xkón xi kisikjehesòn yije xita xi kis'e nachrjein koi. Tà jè Noé kisijchàat'aà-la, koi kjoa-la nga 'én kixi kiichjayajiin-la xita, kò itoò xita xikjín tsinngui-ne. ⁶ Nainá tikoaá kisikjehesòn yije xita ts'e naxandá Sodoma kò Gomorra. Jngò k'aa tsaká, ta chijo kisinchaà. K'oaá s'in tsibíjna jngò-la chiba nga k'oaá tís'in komat'in jña xita xi kondra títsajna-la Nainá. ⁷ Tanga jè Lot nga xita kixi, itjokajiin kjo'in. 'Nó ch'o komà-la kjoa ts'e jé xi nchis'in jña xita naxandá koi. ⁸ Xita jè nga xita kixi-né, nga ya tijnajiin-la jña xita koi nga ch'o nchis'in, kjo'iin tísíkjeiín nga 'on ma-la inima-la nga nachrjein nchijòn beè koa 'nchré-la kjoa xi ch'o nchis'in xita koi. ⁹ Yaá tí'ya-la nga jè Na'èn-ná osiko-né jña xita xi beèxkón nga síkítsajnadeí mé kjoa xi tjin-la, tikoa síkítsajna'ño-né jña xita xi ch'o s'in nga tsjá-la kjo'in jè nachrjein k'e nga sindaàjiin.

¹⁰ Jña títsajna ítjòn nga s'e-la kjo'in jña xita xi 'nó fitjngui-la kjoa ch'o xi síjé yijo-la kò jña xi ochrjekàngui kjotíxoma-la Nainá.

Jña xita ndiso koi, xita tájaajiin nga 'nó 'nga ikon. Mìkiì tsakjón nga chjajno-la jña nga'ño xi mìkiì tsejèn. ¹¹ Jña àkjale, nas'in isa tse nga'ño tjin-la koa tjin-la kjotíxoma, mì k'oaá s'in chjajno-la nga'ño xi mìkiì tsejèn nga nguixkon Na'èn-ná.

¹² Jña xita koi, chjajnoó-la kjoa xi mìkiì fiya-la. K'oaá s'in ngaya-la koni cho xi mìkiì síkítsjeèn nga tà xó k'oaá s'in kits'iin-ne nga kindoba'ño ikjoàn sík'en. Xita koi, yaá kiyajiin kjoa ts'e jé-la. ¹³ Koi kjo'in tjoé ngajo-la koni tjin kjo'in xi kitsjaà-la xita xi kj'eíí. Jña xita koi, nas'in nachrjein, tsjaá ma-la nga s'in kjoa xi 'nó ch'o tjin. K'e nga jña xita koi, báhiytako-nò tsà s'eí tjin-nò, síkíts'ón-jiin-né nga sísobà-nò nga ch'o tjin kjoa xi s'in.

¹⁴ K'e nga beèxkon jngò chjoón, nitoón fahajiin-la kò mìkiì ma síkijna kjoa ts'e jé. Konachan-la xita xi mì kixi tjin kjohítsjeèn-la. Inima-la, kjit'aà nachrjein tjin mé xi mejèn-la. Xita koi, tjinè-la nga kjo'in tjoé-la. ¹⁵ Jyeé kisikíjna ndiyá kixi. Jè fitjngui-la ndiyá xi ch'o tjin, jè ndiyá ts'e Balaam, ki'ndí-la Beor, jè xi 'nó kjòtsjakeè ton nga mejèn-la s'iin kjoa xi mìtsà kixi tjin. ¹⁶ Tanga tsaká-la kjoa ts'e jé-la. Jngò búrró chjoón xi mìkiì ma-la chja, kiichja-la koni tsà xita; mìkiì kitsjá'nde-la nga kiiko-isa kjoaská-la.

¹⁷ Jña xita ndiso koi, k'oaá s'in ngaya-la koni ngajo nandá xi tsjin-la nandá, koni ifi xi nímé jtsí fiko, nitoón fiko tjo. K'oaá s'in tjinè-la nga ya kítsajnajin i'nde jñò ts'e kjo'in nita mé nachrjein-ne. ¹⁸ Nguì 'én 'ngaá chja xi nímé chjí-la. 'Nó 'nga ikon nga síchjeén kjoach'o xi sasén-la yijo-la nga konachan-la jña xita xi sa nchibinchat'aaxìn-la jña xita xi ch'o nchisjchá yijo-la. ¹⁹ K'oaá tsò-la jña xita nga kítsajnadeí, tanga tijnà-ne tikoaá yaá títsajnajin'ño kjoach'o-la. K'e nga jngò xita xi bíjnajiin'ño jngò kjoa, jè kjoa jè tjin-la nga'ño nga jè otíxoma-la. ²⁰ Jña xita xi jye kijtseèxkon Jesucristo xi otíxoma-ná, nga jè tsachrjekajiin kjo'in, nga jye chinchat'aaxìn-la kjoa ch'o-la isò'nde, tsà ijngò k'a

k'oa's'ín s'iin, tsà s'ikijne ijngodò k'a-la kjoa xi ch'o t'jín, nga koma iskan, isaá ch'o komat'in mi k'oa-ne k'e nga sa it'jón. ²¹ Isaá-la ndaà t'jín tsà mikii kijtseèxkon ndiyá kixi-la Cristo, mi k'oa-ne nga jye chinchat'aaxin-la k'jotixoma tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la. ²² Xita koi, k'oaá s'ín kis'iin koni tsò 'én xi t'jna-la xita xi t'jin-la kjoachjine nga tsò: “Nañá, tijè kine ijngodò k'a-ne ndábisò-la” koa: “Jè chinga k'e nga jye ongáya, ijngodò k'a ongáyajiin-ne ndási.”

3

K'e nga kjoif ijngodò k'a Na'èn-ná Jesucristo

¹ Ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, xojon jè, jè xi ma-ne jò nga tikjiin-nò. Ingajò xojon koi, k'oaá s'ín binè-nò nga sikitsjeèn kjoa xi nguì kixi t'jín; ² mé-ne nga sikitsjeèn-nò jña 'én xi kjòtseé tsakóya xita tsjeè-la Nainá xi kiichja ngajo-la. Tikoá sikitsjeèn k'jotixoma-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsachrekàjiin-ná kjo'in koni s'ín tsakóya-nò jña xita xi tsibíxáya-la.

³ Jè xi 'ñó mochjeén nga ndaà kátasijiin-nò, jña nachrjein xi sa nchrobá nga jyeé tifehet'aà nachrjein, kjoif xita xi siisobà-nò ts'e kjoa kixi; yaá kojchájiin kjoach'o xi síjé yijo-la. ⁴ Skonangui, kitso-nò: “Nachrjein i'ndeí, ¿mé-ne mi t'bitasòn-ne 'én xi t'jna xi tsò nga kjoif ijngodò k'a Cristo? Jyeé kjòtseé k'en xita jchínga-ná, tákó k'oaá choòn skanda kóni nga kisindaà isò'nde.” ⁵ Jña xita xi k'oa tsò, xó k'oaá s'ín-ne nga síjchàajiin nga jña 'én xi kiichja Nainá nachrjein kjòtseé, jña kisindaà-ne ngajmiì kò nangui. Tijè-ne nandá inchrobàt'aà-ne kò tijè t'jnakon-ne. ⁶ Xi komà iskan, tijè-ne 'én-la Nainá kò nandá kisikje-ne isò'nde jchínga k'e nga tsangasòn nandá. ⁷ Tí jé-ne 'én xi kitsjaà Nainá k'oaá s'ín tichja nga jè ngajmiì kò nangui ñánda titsajnasóan nachrjein i'ndeí, titsajnandaà-la mé-ne nga kití-ne jè nachrjein k'e nga sindaàjiin-la xita tikoá kjoehesòn jña xita xi mikii beèxkón Nainá.

⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò k'ì nijchàajiin-jèn kjoa koi: xi it'aà ts'e Nainá, jngodò nachrjein k'oaá ngaya-la koni tsà jngodò jmiì nó t'jín-ne, koa jngodò jmiì nó, Nainá, jngodò nachrjein tsò-la. ⁹ Na'èn-ná mìtsà t'isikichrjein nga s'ikitasòn 'én-la koni tsò i'nga xita; tíkoña kjoaá-nò Nainá; jè xi mejèn-la nga nijngodò xita jchija, nga kátasikájno jé-la nga mi tí jé kohótsji-ne.

¹⁰ Tanga jè nachrjein-la Nainá, k'oaá s'ín kjoif koni s'ín f'iì xita chijé. Ngajmiì, jngodò k'aa jchija k'e nga kiná'ya-la nga ch'o jchán kjone. Jè ts'oi, sá kò ni'ño kití-ne. Jè nangui kò nita mé xi t'jín i it'aà nangui, jngodò k'aa kití.

¹¹ Koni s'ín koma nga jchija ngats'iì tsojmì xi t'jín, 'ñó mochjeén nga tsjeè sijchá yijo-nò koni s'ín síjé Nainá, ¹² kò nga chíñakjoa-là jè nachrjein k'e nga kjoif Nainá. Tixátíya-la nachrjein jè. Kò ngats'iì tsojmì xi t'jín isò'nde kò ngajmiì, jngodò k'aa kongandá nga kití. ¹³ Tanga it'aà tsaján, jè titsachiñá-lá ngajmiì xitse kò nangui xitse koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, ya ñánda s'e kjoa kixi kò kjondaà.

¹⁴ Koií kjoa-la jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga k'oa t'jín kjoa xi titsachiñá-là, tjiin-là nga'ño yijo-nò, mé-ne k'e nga kjoif ijngodò k'a Jesucristo, k'oaá s'ín sakòt'aà-nò nga 'nchán kitsajnaà nga tsjeè t'isanijchá yijo-nò kò nimé jé t'jín-nò. ¹⁵ K'oaá s'ín kátasijiin-nò, jè kjoatsejta-la Nainá nga tse titsachiñá, jè-né nga kitjokàjiin kjo'in jña xita. Jè 'ndsè Pablo xita xinguiá xi 'ñó matsjachaá, tikoá jye isa kiskii-nò koni s'ín t'jín kjoachjine xi kitsjaà-la Nainá. ¹⁶ Nga jngodò ijngodò xojon carta xi kiskii Pablo, k'oaá s'ín tichja kjoa koi. Tanga t'jín i'nga xi 'ñó 'in chja, mikii ndaà machiya-ná kó tsòya-ne. K'oaá ma-ne jña xita xi mikii ndaà fiya-la kò xi mi kixi t'jín kjohitsjeèn-la, síkjatíya-la 'én. K'oaá tí síko jña Xojon-la Nainá xi kiskii xi k'j'eif xita. K'oaá ma-ne jña xita xi koasíko 'én-la Nainá, tijña nchihótsji-la kjo'in yijo-la.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁷ K'oaá ma-ne, jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga jye ndaà tíjiin-nò kjoa koi, tikindaa yijo-nò, mé-ne nga mi skónachan-nò jña xita xi ch'o s'ín nga xìn ndiyá kiiko-nò xi mi kixi

tjín kò yaá jchija nga kixi titsajnakoo Nainá. ¹⁸ Ìsáá ndaà kàtasakó-ìsa-nò kjondaà-la kò kjohítsjeèn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga jè ochrjekàjiìn-ná kjo'in. Jeya kàtìjna i'ndeì kò nìtá mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi kiskii ítjòn San Juan

Jesús, jè 'Én xi síkijnakon inima-ná

¹ Jè Jesús, jè 'Én xi síkijnakon-ná xi tíjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tanga i'ndeí, jyeé kina'ya-lajen, kò xkoón ki'ya-najen, kichitsejèn-lajen kó kji, tikoáá ndsaá kiniko-najen. ² Jè 'Én jè, ki'ya tsejeén-la. Kò ki'ya-najen. Kò nguì kjoa kixi-né xi bènojmi-jen xi it'aà ts'e. Kò tikoáá bènojmiya-nòjen jè 'Én xi síkijnakon inima-ná nita kjé-ne. Jè 'Én jè, k'e nga tisa ítjòn, yaá tíjnat'aà-la Nainá. Tanga i'ndeí, jyeé tsatsejèn-najen. ³ Bènojmi-najen kjoa xi ki'ya-jen kò xi kina'ya-jen, mé-ne jñá, k'oa tís'ín ngàsòn kitsajnaoáá, koni s'ín ndaà titsajnaoáá Nainá xi Na'én-ná ma, kò Ki'ndí-la xi Jesucristo. ⁴ Koií xá titsachjiì-nòjen Xojon jè mé-ne nga nguì kò kjotsja kàtasakó kjit'aà-la inima-ná.

Jè Nainá kjoa iseèn-né

⁵ K'oaá s'ín tíjn jñá 'én xi tsakóya-najen Jesucristo, kò koií-né xi nokjoàyiìn-nòjen: Jè Nainá, kjoa iseèn-né. Xi it'aà ts'e, tsjìn xi kjoa jñò. ⁶ Tsà kixoán nga ndaà titsajnaoáá Nainá, tanga tsà yaá titsanjchá yijo-ná ya ñánda jñò choòn, ñánda tíjn kjoach'o, 'én ndisoó titsanokjoá; mitsà kjoa kixi xi tisa'né. ⁷ Tanga tsà ya titsajnaá ñánda iseèn choòn, koni jè Nainá yaá tíjna ñánda iseèn choòn, ndaá titsajnaoáá xinguiáá, kò jè jní-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, sítsjeè yijeé jñá jé xi tíjn-ná.

⁸ Tsà kixoán: “Tsjin-na jé”, tíjñá titsachonachan-lá yijo-ná; mitsà kjoa kixi xi titsanokjoá. ⁹ Tanga tsà kénojmi yije-lá Nainá jñá jé xi tíjn-ná, komaá jè kjót'aàtakoán nga sijncháat'aà-ná jé-ná tikoáá sìtsjeèya-ná ngats'iì kjoa xi ch'o 'né. Nga jè Nainá síkitasòn 'én-la, kò nguì kjoa kixi xi s'ín. ¹⁰ Tanga tsà kixoán: “Kj'eè tsà jé otsjià”, jè Nainá ndisoó titsanachrjekànguiaá, kò mitsà kixi kjoa nga mokjeiín-ná jè 'én-la.

2

Yá xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá

¹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, koií xá tikjiì-nò Xojon jè, mé-ne nga mì tí jé kijnchátsji-lá yijo-nò. Tanga tsà tíjn jngod xita xi tíhótsji jé-la yijo-la, jè Nainá sijncháat'aà-la, nga tíjna jngod-ná xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá, jè xi 'mì Jesucristo xi nguì xita kixi. ² Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne koma sijncháat'aà-ná jñá jé-ná, tanga mitsà tà jñá xi sijncháat'aà-ná; tikoáá sijncháat'aà yijeé-la ngats'iì xita xi tíjn nga tíjtsa isò'nde.

³ Tsà ndaà síkitasoán kjotixoma-la, maá kíjngod-lá takoán nga jyeé ndaá yaxkoaán. ⁴ Tsà tíjn xita xi tsò: “An, jyeé ndaà bexkoan Nainá”, tanga tsà mìkii ndaà síkitasòn kjotixoma-la, xita ndiso-né; tsjìn-la kjoa kixi. ⁵ Tanga tsà ndaà níkitasoán koni tsò 'én-la, jyeé 'nó ndaà tíjn-ná kjotsjacha-la Nainá kò k'oaá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoa nga jè Cristo titsajnaoáá. ⁶ Jè xita xi tsò nga ya tíjnakò Cristo, mochjeén-né nga k'oaá s'ín kàtasjchá yijo-la koni s'ín kis'iìn Jesucristo.

Kjotixoma xitse

⁷ Jñò ndí 'ndsè, jè kjotixoma xi tikjiì-nò, mitsà nguì kjotixoma xitse; tijè-ne kjotixoma xi kits'iì-nò k'e nga sa ítjòn k'e nga tisa kòkjeiín-nò. Jè kjotixoma jchínga jè, tijè-ne 'én xi kina'ya jñò nga tisa ítjòn. ⁸ Tanga i'ndeí k'oaá s'ín tikjiì-nò koni tsà jngod kjotixoma xitse. Nga it'aà ts'e Cristo ki'ya-la nga xitse-né kò tikoáá tí'yaá-la xi it'aà tsajòn. Nga jyeé tífahato kjoa xi jñò choòn, kò jyeé tí'ya-la xi nguì kjoa iseèn-la Nainá.

⁹ Tsà jngod xita k'oaá s'ín títsò nga k'oaá s'ín tísjchá yijo-la koni s'ín tíjn kjoa iseèn-la Nainá, tanga tsà majtikeè xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, mitsà kixi kjoa nga iseèn tísjchá yijo-la, takó yaá tíjnajiìn ñánda jñò choòn. ¹⁰ Jè xita xi matsjakeè xita xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, k'oaá s'ín tísjchá yijo-la koni s'ín tíjn kjoa iseèn-la

Nainá. Jè xita jè, mìtsà tì mé tjín-ne xi ma kohótsji jé-la. ¹¹ Tanga jè xita xi majtikeè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, yaá tjína, kò yaá tsó'baya ya ndiyá ñánda jñò choòn. Mikii beè ñánda tifi, nga jè kjoa jñò, bíchjoa xkon.

¹² Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga it'aà ts'e Cristo-né nga jye kisijcháat'aà-nò Nainá jñà jé xi tjín-nò. ¹³ Jñò xi xita jchínga 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kiyaxkoòn jè Jesucristo xi tjína skanda tisa tàts'en-la kjoa. Jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kinikijne-là jè xita neíí. Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, jyeé kiskii-nò Xojon jè nga jye kiyaxkoòn Nainá xi Na'èn 'mì-laà.

¹⁴ Jyeé kiskii-nò xojon, jñò xi xita jchínga 'mì-nò, koií kjoa-la nga jyeé kiyaxkoòn Jesucristo xi tjína skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tikoáá jyeé kiskii-nò jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, koií kjoa-la nga tjín-nò nga'ñó kò jyeé ya tjínajiiin inima-nò jè 'én-la Nainá kò jyeé kinikijne-là jè xita neíí.

¹⁵ Kì jñà matsjacha jñà kjoa xi tjín isò'nde. Tsà yá xita xi matsjakeè jñà kjoa xi tjín isò'nde, mìtsà kixi kjoa nga matsjakeè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ¹⁶ Ngats'ii kjoa ch'o xi jè isò'nde bí't'aà-ná, mìtsà ya nchrobá-ne it'aà ts'e Nainá xi Na'èn 'mì-laà. Tiyáá tísindaà-ne i isò'nde. Jñà kjoa ch'o koi, xi tjín isò'nde: jñà-né kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, kjoa xi tsejèn-la xkoaán nga mején-ná tsaján koma, kò kjoa 'nga takòn xi ts'e kjoa nchiná. ¹⁷ Ngats'ii kjoa ch'o xi tjín isò'nde, kò kjoa xi ya fahajiiin-ná, jyeé tífehet'aà, tanga jè xita xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, kíjnakon-né nita kjé-ne.

Jè xi kjoa kixi kò kjoa ndiso

¹⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, jyeé tífehet'aà nachrjein. Jyeé tjiiin-nò nga kjoíí jngod xita xi nguì kondra tjína-la Cristo. Kò nachrjein i'nde jyeé 'ñó kjín ma-ne xi kondra nchifi-la Cristo. K'oaá ma-ne nga k'oas'ín machiya-ná nga jyeé tífehet'aà nachrjein. ¹⁹ Jñà xita koi, tì íí itjokajiiin-ná, tanga xi kjoa kixi, mìtsà nguì xita tsaján ma; tsà kixi kjoa nga xita tsaján, íí-là titsajnakò-ná. Tanga koií k'oas'ín itjokajiiin-ná jñà xita koi mé-ne nga ndaà kàta'ya-la nga ngats'ii xita xi k'oas'ín kondra fi-la Cristo, mìtsà nguì xita tsaján.

²⁰ Jè Jesucristo, xi xita tsjeè, jyeé kitsjaà-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá; k'oaá ma-ne nga ngats'ioò jyeé ndaà tjiiin-nò kós'ín tjín xi kjoa kixi. ²¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tikjiì-nò xojon jè, nga jyeé ndaà tjiiin-nò xi kjoa kixi; mìtsà koi-ne nga kj'eè tjiiin-nò. Kò jyeé ndaà tjiiin-nò nga njngod 'én ndiso xi ya nchrobát'aà-ne it'aà ts'e kjoa kixi.

²² ¿Yá-ne xi xita ndiso? Jè-né xi bí'ma nga tsò: “Jè Jesús mìtsà jè xi Cristo, [mìtsà Nainá kisikasén].” Jè xita jè xi kondra fi-la Cristo nga jngod k'a mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá xi Na'èn-ná ma kò it'aà ts'e Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma. ²³ Ngats'ii xita xi jngod k'a mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, mìtsà Nainá xi Na'èn-ná ma tjínakò. Tanga jè xita xi mokjeiín-la tikoá tsjá 'én-la nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá, yaá tjínakò Nainá xi Na'èn-ná ma.

²⁴ Koií k'oas'ín xan-nò, ndaà kàtasijiiin inima-nò jè 'én xi it'aà ts'e Cristo xi jye kina'ya nga tisa tàts'en-la kjoa. Tsà k'oas'ín ndaà sijiiin inima-nò, tikoáá ndaà kitsajnakoo Nainá xi Na'èn-ná ma kò Ki'ndí-la. ²⁵ Jesucristo k'oaá s'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-ná kjoabinachon xi mikii fehet'aà nita kjé-ne.

²⁶ Koií xá tikjiì-nò xojon jè mé-ne nga ma jchaxkon-nò jñà xi mejèn-la konachan-nò. ²⁷ Tanga jñò, jyeé tjiiin inima-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-nò Jesucristo. Mì tì kii mochjeén-ne tsà yá xi kokòya-nò. Nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá keènojmiya-nò kós'ín tjín ngats'ii kjoa xi ndaà tjín. Koni s'ín kokòya-nò, 'én kixi-né, mìtsà 'én ndiso. K'oaá s'ín ndaà titsajnakoo kjit'aà Jesucristo, koni s'ín síkichiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, k'oaá s'ín ndaà titsajnakoo Cristo, mé-ne nga 'ñó tjín-ne takoán kò mikii qosobà-ná k'e nga jè xi kitjojen ijngod k'a-ne ngajmii. ²⁹ Koni s'ín jye tjiiin-nò nga jè Cristo, xita kixi-né nga nguixkon Nainá, k'oaá tís'ín ndaà kàtasijiiin-nò, nga ngats'ii xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, ki'ndí-la Nainá-né.

3

Ixti-la Nainá

¹ Ndaà kàtasijjìn-nò, 'ñó ndaà matsjakeè-ná Nainá xi Na'èn-ná ma, k'oaá ma-ne nga ixti-la tsò-ná. Kò nguì kixí kjoa nga ixti-la Nainá 'mì-ná. K'oaá ma-ne nga jñà xita isò'nde, mìkiì mokjeiín-la tsà ixti-la Nainá 'mì-ná, koií kjoa-la nga jñà xita koi, mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ² Jñò ndí 'ndsè xi matsjakeè-nò, i'ndeì jyeé ki'ndí-la Nainá 'mì-ná. Tanga kj'eè tsà ndaà okó-ná Nainá kó kjoàn komaá nga koma iskan. Tanga jyeé tíjiin-ná nga k'oa tì kjoàn komaá koni kji jè Jesucristo k'e nga kijchò nachrjein nga jè xi kjoíí ijngodò k'a-ne; nga k'oaá s'ín jchaxkoaán koni kji jè. ³ Ngats'ìi xita xi k'oas'ín nchikoña nga k'oaá s'ín kjoàn koma koni kji jè Jesucristo, nachrjein nchijòn-né nga tsjeè nchisíjchá yijo-la koni s'ín nga xita tsjeè jè Jesucristo.

⁴ Ngats'ìi xita xi ótsji jé, kondraá fi-la kjotixoma-la Nainá. K'e nga jé binchaàtsjiaá, jé kjotixoma-la Nainá tináchrjenguaá. ⁵ Jñò, jyeé tíjiin-nò nga jè Jesucristo koií xá j'ìi-ne nga jè faáxìn-ná jñà jé xi tjín-ná. Kò 'ya-nò nga jè Jesucristo, nímé jé tsohótsji. ⁶ Ngats'ìi xita xi Cristo títsajnakò, mìtsà jé ótsji; tanga jñà xita xi ótsji jé, kj'eè kiì beèxkon kò tìkoà mìkiì tíjiin-la yá-né xi 'mì Jesucristo. ⁷ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, kì kiì bìl'nde tsà yá xi skónachan-nò. Jè xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, xita kixi-né, koni xita kixi jè Cristo. ⁸ Tanga jè xita xi kjit'aà nachrjein tíhótsji jé, ts'e xita neíí-né. Nga jè xita neíí, k'oaá s'ín tíhótsji jé skanda tisa tàts'en-la kjoa. Kò koií xá j'ìi-ne Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè sikixòña jñà kjoa ch'o xi s'ín jè xita neíí.

⁹ Ngats'ìi xita xi jye Nainá kisikjatjìya-la nga ki'ndí-la Nainá ma, mìtsà tiya títsaj-najiin-ne jé. Nga jyeé ya tíjnajiin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Kò mì tì kiì ma kohótsji-jé-isa, nga jyeé ki'ndí-la Nainá-né. ¹⁰ K'oaá s'ín ma-ne nga yaxkon-la yá-né xi ixti-la Nainá kò yá-né xi ixti-la xita neíí; ngats'ìi xita xi mìkiì síkitasòn kjoa kixi-la Nainá, tìkoà mìkiì tsjakeè beè xita xíkjin xi tìkoà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, mìtsà ki'ndí-la Nainá ma.

Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiá

¹¹ Nga k'oaá s'ín tíchja jè 'én xi jye kina'ya k'e nga tisa kòkjeiín-nò nga sa ítjòn nga tsò: Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiá. ¹² Mìkiì k'oas'ín s'eén koni kis'ìin jè xita xi ki'mì Caín nga jè xita neíí kiit'aà-la nga kisik'en 'ndse. ¿Mé-ne kisik'en-ne 'ndse? Tà koií kjoa-la nga jè 'ndse, xita kixi-né nga nguixkon Nainá kò jè Caín ch'ooó tjín kjoa xi s'ín.

¹³ K'oaá ma-ne k'oas'ín tìxan-nò jñò ndí 'ndsè, kì maxkón-nò tsà sùjtikeè-nò xita isò'nde xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá. ¹⁴ Jñà jyeé tíjiin-ná nga jyeé itjokajñaá ya ndiyá kjoabiyaá xi ya tjaáyaá kjotseé kò jyeé tjín-ná kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne. Nga jyeé k'oas'ín ndaà matsjachaá jñà xita xinguiá xi tìkoà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la. Jè xita xi mìkiì matsjakeè xíkjin, ndiyá kjoabiyaá tsóhoya jè inima-la. ¹⁵ Ngats'ìi xita xi majtikeè xita xíkjin, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà xita sík'en. Jñò, ndaá tíjiin-nò, jè xita xi xita sík'en, mìtsà kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà tísjchájiin yijo-la. ¹⁶ Jñá, k'oaá s'ín 'ya-ná mé xi 'mì kjotsjacha k'e nga jè Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jñá k'oaá tìs'ín mochjeén nga s'eén it'aà ts'e xita xinguiá koni kis'ìin jè Cristo. ¹⁷ Tsà tjín jngodò xita xi tjín-la tsojmì xi tímochjeén kjit'aà-la, tsà skoe jngodò xita xíkjin xi tìkoà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la nga tsjin-la tsojmì xi mochjeén-la, tsà mìkiì ma-la nga kosìkò jè xita xíkjin xi it'aà ts'e tsojmì xi tsjin-la, mìtsà kixi kjoa nga kjotsjacha-la Nainá tíjnajiin inima-la. ¹⁸ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, títsjacha xinguió, kì tà 'én nokjoà; nguì ndaá kàta'ya-la kós'ín matsjacha xinguió nga tìsikòd mé tsojmì xi mochjeén-la mé-ne nga kàta'ya-la nga kixí kjoa nga ndaà matsjacha xinguió.

Ñó tjín takoán nga nguixkon Nainá

¹⁹ K'e nga k'oas'ín tìtsa'né, k'eé jcha-ná nga kixí kjoa nga k'oaá s'ín tìtsanìjchá yijo-ná koni s'ín tjín kjoa kixi-la Nainá kò 'nchán nìkìjnaá inima-ná nga nguixkon Nainá. ²⁰ Nas'ín jè inima-ná jé tìbínè-ná, tanga jè Nainá, isaá ndaà tíjiin-la mì k'oa-ne koni jè inima-ná. Nga jè Nainá isaá ndaà tsejèn yije-la ngats'ìi kjoa xi tìtsa'né. ²¹ Jñò ndí 'ndsè xi

matsjake-nò, tsà jè inìma-ná mìtsà tì mé kjoa ch'o tìbínè-ná, 'ñó tjin takoán nga nguixkòn Nainá. ²² Tsà mé xi sijé-lá Nainá, maá-la tsjá yije-ná nita mé kjondaà-ne; nga nìkitasoán kjotíxoma-la, kò k'oaá s'ín 'né koni s'ín sasén-la Nainá. ²³ Jè kjotíxoma-la Nainá, jé-né nga ndaà kàtakjeíin-ná it'aà ts'e Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, tìkoa ngàsòn ngáya kotsjachaá xinguiáá koni s'ín jye tsatíxoma-ná Cristo. ²⁴ Jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá, yaá tíjnako Nainá, kò jè Nainá yaá tíjnajiìn inìma-la xita jè. K'oaá ma-ne nga 'yaá nga Nainá ya tíjnako-ná, koi kjoa-la nga jye kitsjaà-ná jè Inìma Tsjeè-la.

4

Jñà xita xi kondra fi-la Cristo

¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kì taxki mokjeíin-nò it'aà ts'e ngats'iì xita xi tsò nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá síkíchiya-la 'én xi chjaya. Ítjòn chít'aà, a kixíí kjoa nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísíchiya-la 'én xi chja, a xi majìn-né. Nga jñà nachrjein xi titsajnaá i'ndeí, tjin jchán xita ndiso xi tíjmasòn ya isò'nde xi tsò nga jè Nainá tsjá-la 'én xi nchibénojmíya. ² Jè xita xi bénojmí nga jè Jesucristo, íí kits'iìn it'aà nangui, kò xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín bénojmí, jé-né xi tjin-la Inìma Tsjeè-la Nainá. K'oaá s'ín 'ya-nò yá xita-ne xi jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísíchiya-la 'én xi tíchjaya. ³ Tanga jè xita xi mìkì k'oas'ín keènojmí nga jè Jesucristo íí kits'iìn it'aà nangui, kò xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín tsò, tsjìn-la Inìma Tsjeè-la Nainá. Xita jè, jè tísíkeén kjohítsjeèn-la xita xi tíjna ítjòn nga kondra fi-la Cristo. Jñò, jyeé kina'yà nga kjoí-né jè xi kondra fi-la Cristo, kò nachrjein xi titsajnaá i'ndeí jyeé k'oas'ín tísíxá kjohítsjeèn-la.

⁴ Jñò xi ndí íxti-na xan-nò, jyeé xita-la Nainá 'mì-nò; jñò, jyeé kinikijne-là jñà xita xi k'oas'ín 'én ndiso chjaya; mì tì kii koma-ne nga jñà skónachan-nò, nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajiìn inìma-nò, isaá ts'e nga 'ñó tjin-la mì k'oaà-ne koni jè kjohítsjeèn ts'e xita neíí xi síxájiìn inìma-la xita xi mìkì mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo. ⁵ Jñà xita koi, tà jñá titsajnakon-ne kjohítsjeèn xi tjin ya isò'nde; k'oaá ma-ne nga k'oas'ín chja kò jñà 'nchré-la xita xi tìkoa kjohítsjeèn ts'e isò'nde síkjeén. ⁶ Tanga ngajen, xita-la Nainá-nájen. K'oaá ma-ne nga jñà 'nchré-najen jñà xita xi mokjeíin-la 'én-la Nainá. Tanga jñà xi mìtsà xita-la Nainá ma, mìtsà ngajen sí'in-najen. K'oaá ma-ne nga 'ya-la yá-né xi nguì jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísíkihiya-la nga nguì kjoa kixi kò yá-né xi inìma ndiso-la neíí tikonachan-la.

Nainá, 'ñó tjin-la kjotsjacha

⁷ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, mochjeén-né nga ngàsòn ngáya tsjacha jchaá xinguiáá, nga jè xi kjotsjacha, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Ngats'iì xita xi tjin-la kjotsjacha, ki'ndí-la Nainá-né kò tìkoaá beè-né yá-né xi Nainá. ⁸ Jè xita xi mìkì matsjakeè xita xikjín, kj'eè kì beè yá-né xi Nainá, nga jè Nainá kjotsjacha-né. ⁹ K'oaá s'ín tsakó-ná Nainá kjotsjacha xi tjin-la xi it'aà tsaján nga kisikasén ki'ndí-la i isò'nde, jè ki'ndí-la xi ta jè ta jngodè ma-ne, mé-ne nga it'aà ts'e ndaà kitsajnakoaán. ¹⁰ K'oaá s'ín tjin kjotsjacha xi tsakó Nainá xi it'aà tsaján: Mìtsà koi-ne nga jñà ndaà matsjachaá Nainá. Jè Nainá xi 'ñó ndaà matsjakeè-ná. K'oaá ma-ne nga kisikasén ki'ndí-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne sijnchàat'aà-ná jé-ná.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nó, tsà jè Nainá k'oas'ín 'ñó ndaà matsjakeè-ná, mochjeén-né nga k'oa tís'ín kotsjachaá xinguiáá nga ijngodè jngoá. ¹² Nì saá jngodè xita xi xkòn beè-ne Nainá, tanga tsà ndaà kotsjachaá xinguiáá nga ijngodè jngoá, jè Nainá yaá tíjnajiìn kjit'aà inìma-ná kò it'aà tsaján-ná nga ndaà tbitasòn yije kjotsjacha-la Nainá. ¹³ Nainá jyeé kitsjaà-ná Inìma Tsjeè-la. K'oaá ma-ne nga jye 'yaá nga kjit'aà nachrjein ya titsajnakoaá Nainá kò tìkoaá ya tíjnako-ná Nainá nga tíjnajiìn inìma-ná. ¹⁴ Ngajen sobá ki'ya-jen kò 'bí-nájen 'én-najen nga jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà kisikasén Ki'ndí-la nga jè kochrjekàjiìn kjo'in xi kjoa ts'e jé-la ngats'iì xita isò'nde. ¹⁵ Ngats'iì xita xi nguì kò inìma-la tsjá 'én-la nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá, kjit'aà nachrjein ya tíjnako Nainá kò jè Nainá yaá tíjnajiìn inìma-la.

¹⁶ Jyeé k'oas'ín ndaà 'yaá, kò tìkoá mokjeiín-ná, nga jè Nainá t́jín-la kjotsjacha xi it'aà tsaján. Nga jè Nainá kjotsjacha-né. Kò jè xítà xi kjotsjacha t́jnajiìn kjit'aà ya inima-la, yaá t́jnakò Nainá kò jè Nainá yaá t́jnajiìn inima-la xítà jè. ¹⁷ K'e nga it'aà tsaján k'oas'ín ndaà t́bitasòn yije kjotsjacha-la Nainá, 'ńó t́jín takoán nga mìtsà tì mé tsakjoòn-ná jè nachrjein k'e nga sindaajiìn-la xítà xi kjoa ts'e jé-la. Nga j́nà, k'oaá s'ín ndaà titsa'né i isò'nde koni s'ín kis'iìn jè Jesucristo. ¹⁸ Ya ñánda nga t́jín xi kjotsjacha, mìtsà tì mé kjoskon t́jín-ne. Nga jè xi nguì kjotsjacha, faáxìn-né ngats'iì xi kjoskon 'mì. Jè xítà xi tsakjón, kjo'in-né xi tsakjón-la. Kò jè xítà xi tákò kjoskon t́jiìn inima-la, koií-né nga kj'eè tsà ndaà t́jiìn inima-la jè kjotsjacha-la Nainá.

¹⁹ Koií k'oas'ín matsjacha-ná Nainá, koií kjoa-la nga jè kjòtsjakeè ítjòn-ná. ²⁰ Tsà t́jín xítà xi tsò: “An, matsjake-ná Nainá.” Tanga tsà majtikeè xítà xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, jè xítà jè, xítà ndiso-né. Tsà mì kì matsjakeè xítà xíkjín xi xkòn t́beè-ne, k'ós'ín ma-ne kòtsjakeè Nainá xi kj'eè tsà xkòn beè-ne? ²¹ Jè kjotíxoma xi kitsjaà-ná Jesucristo, k'oaá tsò: Jè xi matsjakeè Nainá, mochjeén-né nga tìkoá kátamatsjakeè xítà xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la.

5

Kós'ín koma sikijne-lá kjoa ts'e isò'nde

¹ Jyeé ixti-la Nainá-né ngats'iì xítà xi nguì kò inima-la mokjeiín-la nga jè Jesús, [jè-né xi Nainá kisikasén], jè-né xi Cristo. Kò ngats'iì xítà xi tsjakeè xi na'èn t́jna-la, t́jìnè-la nga tìkoá kòtsjakeè ngats'iì ixti-la na'èn-la. ² K'e nga matsjachaá Nainá, kò tìkoá nìkitasoán kjotíxoma-la, 'ya-ná nga tìkoá matsjachaá j́nà xi ixti-la Nainá ma. ³ K'oaá s'ín t́jín tsà kixi kjoa nga matsjachaá Nainá, jè-né nga ndaà sikitasoán kjotíxoma-la. Kò jè kjotíxoma-la, mìtsà 'ńó 'in bitasòn. ⁴ Nga ngats'iì xítà xi ixti-la Nainá ma, sikijneé-la ngats'iì kjoa ch'o xi t́jín isò'nde. Koií ma nìkijne-lá kjoa xi t́jín isò'nde nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ⁵ Niyá xi ma sikijne-la jè kjoa ch'o xi t́jín isò'nde, tajngoò-né jè xítà xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús, nga jè-né xi Ki'ndí-la Nainá ma. Jè-né xi chíkjoa-la nga sikijne.

Jè xi tsjá kixi 'én it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá

⁶ Jè-né Jesucristo xi j'iì i isò'nde. Kò k'e nga j'iì, jè nandá kò jní xi ndaà tsakó. Kò mìtsà tà jè nandá xi tsakó, tìkoáá jè jní. Kò jè Inima Tsjeè-la Nainá xi bénojmi kixi yá-ne xi jè. Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá, nguì kjoa kixi-né. ⁷ Jàn ma-ne xi nguì tsjá kixi 'én-la xi it'aà ts'e kjoa koi: ⁸ jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè nandá, kò jè jní. Kò ngajàn koi, ngásòn tsò. ⁹ Tsà mokjeiín-ná j́nà 'én xi tsjá xítà isò'nde, mochjeén-né nga isà ndaà kokjeiín-ná jè 'én xi jè sobà Nainá t́tsjá. Nga jè 'én xi t́tsjá, jè t́bénojmi, yá-ne xi Ki'ndí-la Nainá. ¹⁰ Jè xi nguì kò inima-la mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, yaá t́jiìn inima-la nga kixi kjoa jè 'én xi tsjá Nainá. Tanga jè xi mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, jè Nainá, ndiso t́hochrjengui, koií kjoa-la nga mikii mokjeiín-la 'én xi tsjá Nainá xi it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹¹ Jè 'én xi kitsjaà Nainá, jè-né nga jè Nainá tsjá-ná kjoabinachon xi mì fehet'aà nítà kjé-ne. Kò jè kjoabinachon jè, yaá sakó-ná it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹² Jè xítà xi Ki'ndí-la Nainá t́jnajiìn inima-la, t́jín-la kjoabinachon xi mikii fehet'aà nítà kjé-ne; tanga jè xítà xi mìtsà Ki'ndí-la Nainá t́jnajiìn inima-la, tsjín-la kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

¹³ J́nò xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, koií xá tikjiì-nò Xojon jè mé-ne nga ndaà kátasijiìn-nò nga jyeé t́jín-nò kjoabinachon xi mikii fehet'aà nítà kjé-ne.

¹⁴ K'oaá ma-ne nga 'ńó t́jín takoán k'e nga nokjoát'aà-lá Nainá. K'oaá s'ín ndaà kji'nchré-ná tsà k'oas'ín sijét'aà-lá koni s'ín sasén-la jè. ¹⁵ Tsà jye k'oas'ín t́jiìn-ná nga Nainá 'nchré-ná k'e nga tsà mé xi nìjé-laá, tìkoáá jyeé 'yaá nga tik'eé-ne nga nìjé-laá tsjá-ná mé xi nìjé-laá.

¹⁶ Tsà yá xítà xi skoe jngoò xítà xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la nga ya t́kàjiìn j́nà jè xi mìtsà kjoabiyaá fiko-ná, maá katítsi'batji, kò jè Nainá tsjá-la kjoabinachon jè xítà xi t́hótsji jé. Tanga tà j́nà-né xi koxan-la nga ma sìtsi'batji j́nà xítà xi mìtsà nguì

kjoabiyaa kjit'aà-la jñà jé xi nchihótsji. Nga tjín jé xi kjoabiyaa fiko-ná, kò k'oaá xan nga mìtsà mochjeén nga sìtsi'batjì jè xita xi kotjín jé xi tíhótsji. ¹⁷ Tanga ngats'iì kjoa ch'o xi s'ín xita, nguì jé-né nga nguixkòn Nainá. Tanga tjín-né jñà jé xi mìtsà kjoabiyaa fiko-ná.

¹⁸ Jyeé tjiin-ná nga jñà xi ixti-la Nainá ma, mìtsà tiya títajajin-ne jé, nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá ma, tís'ín kindá, kò jè xita neí, mì tì kù mé xi ch'o síko-ne.

¹⁹ Jyeé 'ya-ná nga ixti-la Nainá 'mì-ná; tanga jñà xita xi mìkì mokjeín-la it'aà ts'e Cristo xi tjín nga tíjtsa isò'nde, jè xita neí tíhotíxoma-la.

²⁰ Tikoáá 'ya-ná nga koií xá j'iì-ne jè Ki'ndí-la Nainá i it'aà nangui nga jè ndaà kisìkichiya-ná mé-ne nga ma yaxkoaán xi nguì jè sobà Nainá. Kò yaá títajakoáá jè xi nguì jè sobà Nainá koií kjoa-la nga ya títajakoáá Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, xi tijè sobà-ne Nainá kò xi ma-la tsjá-ná kjoabinachon xi mìkì fehet'aà nita kjé-ne. ²¹ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, kì jñà onguítjngui-là jñà nainá xi beèxkón xita xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskiì San Juan

Kjoa tsjacha kò kjoa kixi

¹ Jì ndí chjoón xi xó jaàjiìn-lè Nainá, kò jñà ixti-lè, tikjiì-nò Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo. Ngui okixi-né nga matsjake-nò; mìtsà ta 'an xi matsjake-nò, tikoáá matsjakeè-nò ngats'iì jñà xita xi jye beè kós'ín tjín xi kjoakixi. ² Koí k'oas'ín matsjake-nò, nga jyeé ndaà tíjiìn ya inima-ná jè xi ngui kjoa kixi, kò yaá kijnajiìn kjit'aà skanda nita mé nàchrjein-ne. ³ Nainá xi Na'èn 'mì-laà kò Na'èn-ná Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, kàtatsjá-nò kjonndaà, kàtahimakeè-nò, 'nchán kàtasíkjina ijiìn inima-nò, xi ngui kò kjoakixi kò kjotsjacha-la.

⁴ 'Nó kjòtsja-na k'e nga kijtsee xkoaàn i'nga ixti-lè, nga k'oáá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín kjoa kixi ts'e Nainá, koni s'ín jye tsatíxoma-ná jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ⁵ K'oáá s'ín tìbitsi'bà-nò i'nde jñò ndí 'ndsè xi 'nó matsjake-nò, nga mochjeén-né nga 'nó kotsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá. Kò mìtsà kjotíxoma xitse xi tikjiì-nò, tíjé-ne jè kjotíxoma xi kitjoé-ná skanda tisa tàts'en-la kjoa. ⁶ K'oáá s'ín tjín xi it'aà ts'e kjotsjacha, jé-né nga k'oas'ín sikitasoán koni s'ín tjín kjotíxoma-la Nainá; jyeé kina'ya nga tisa 'nó kjòtsee kós'ín tichja kjotíxoma nga 'nó mochjeén nga kotsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá.

Xita xi konachan

⁷ Nga kjin ma-ne xita xi tjímasòn nga tíjngoò isò'nde xi nchikonachan-la xita, nga tsò: "Mìtsà 'én kixi nga k'oas'ín kits'iìn Jesucristo nga xita komà koni jñá." Jè xita xi kòtsò, ta tikonachan-né kò jè-né xi tjina íjtòn nga kondra fi-la Cristo. ⁸ Ndaà t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mìkiì sichjaà-nò jè kjotjò xi tjoé-nò it'aà ts'e xá xi titsa'nè. Nga mochjeén-né nga kàtatjoé yije-nò jè chjí-la xá xi titsa'nè.

⁹ Ngats'iì xita xi otonè-la koni s'ín tjín 'én xi tsakóya jè Cristo nga xìn ndiyá kjoé, mìtsà Nainá tjínako; tanga jè xi kixi tjina nga k'oas'ín tís'ín koni s'ín tsakóya Cristo, yaá tjínako Nainá xi Na'èn 'mì-laà kò jè xi Ki'ndí-la ma. ¹⁰ Tsà k'e jngòò xita kjichòkon-nò xi mejèn-la nga 'én-la Nainá keènojmi-nò tanga tsà mì k'oas'ín okóya koni tsò 'én-la Cristo, kì kii bìi'nde-laà nga ni'ya-nò fahas'en kò kì 'mì-laà: "Tikjáyi." ¹¹ Nga jè xi tsjá'nde-la nga sikkas'en ni'ya-la, tikoáá yaá tísingásòn-kò kjohítsjeèn-la jñà xita xi ta kjoa ndiso nchihokóya.

'Én xi fehet'aà-ne

¹² Tjín jchán-isa mé 'én xi mejèn-na nga koxán-nò, tanga majìn-na nga tà Xojon kit'aà-nò. Jè xi mejèn-na nga kjíkon xátí-nò. K'ée isa ndaà jchibá mé-ne nga ngats'iaá ngásòn ngáya kàtas'e-la kjotsja inima-ná.

¹³ Jñà ixti-la chjoón tichji xi tikoá xó jaàjiìn-ne Nainá nchisíkasén-lè 'én nga síhixat'aà-lè. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jàn xi kiskiì San Juan

Mé kjoa-ne nga ndaá chja Juan it'aà ts'e xita xi 'mì Gayo

¹ Ji ndí 'ndsè xi 'mì-lè Gayo xi 'ñó ndaà chibá kō xi nguì kō inima-na nga matsjake-lè, tikjiì-lè Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo.

² Ji ndí 'ndsè, 'an, k'oaá s'ín tísíjé-la Nainá, nga ndaà kàtitjo yije nita mé kjoa xi s'ín ji, koni s'ín ndaà tímachikon-t'in inima-lè xi it'aà ts'e Nainá, k'oaá tís'ín ndaà kàtijna jè yijo-lè nga nímé ch'in kàtas'e-la. ³ Taxki 'ñó kjòtsja-na k'e nga j'ì i'nga jña 'ndsé xi tsibénojmi-na nga k'oaá s'ín tìnìjchí yijo-lè koni s'ín tjín kjoa kixi it'aà ts'e Cristo. ⁴ Nì tì mé kjoa tjín-ne xi k'oas'ín 'ñó matsja-la inima-na, ta jè-ne k'e nga 'nchrè nga jña xi ndí ixti-na xan-la nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín xi kjoakixi.

⁵ Ngaji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, 'ñó kixi tìnìjchí yijo-lè, k'e nga k'oas'ín ndaà nìs'in-la ya ni'ya-lè jña xita xinguiáa xi bijchókon-lè xi tikoá 'én-la Nainá mokjeín-la; kō isaá ta ndaà tjín-isa k'e nga tikoá ndaà nìs'in-la jña xita xinguiáa xi xìn i'nde f'ì-ne. ⁶ Jña xita xinguiáa k'oaá s'ín tsibénojmi kixi ya nguixkon xita naxandá-la Cristo, nga ngaji 'ñó matsjachi ngats'ì xita xinguiáa koi. K'oas'ín ndaà tísiko-isi k'e nga kijchòkon-lè; tjì-la mé xi mochjeén-la k'e nga tójmaya ya iya ndiyá. K'oaá s'ín tikoii koni s'ín sasén-la Nainá. ⁷ Nga it'aà ts'e Cristo-né nga k'oas'ín jye tsibínè-la yijo-la jña xita xinguiáa koi, nga k'oaá s'ín nchisíxá-la Jesucristo, kō majìn-la nga jña kiskoé tsojmi xi tsjá-la xita xi mìtsà it'aà ts'e Cristo mokjeín-la. ⁸ Koií mochjeén-ne nga jña oko-ná nga ksisikoaá jña xita xinguiáa koi. Tsà k'oas'ín ksisikoaá, tsò-ne kjoa nga ngàsòn titsanika 'bisoán jè 'én kixi xi ndaà tsò.

Kjoa ch'o xi s'ín jè xita xi 'mì Diótréfes

⁹ 'An jyeé kiskiaà jngò Xojon nga kisikasén-la jña xita naxandá-la Cristo, tanga jè Diótréfes mikì sasén-la koni s'ín ki'mì-lajen, nga jè, koií xi mejèn-la nga ta jè kotixoma.

¹⁰ K'e nga kijchoa, k'eé koxán kixi-la it'aà ts'e ngats'ì kjoa ch'o xi tís'ín, nga 'ñó ch'o tsò 'én ndiso xi tìbínè-najen. Kō mìtsà ta ya majngò ikon, tikoáa mikì ma-la nga sís'in-la jña xita xinguiáa xi bijchókon ya ni'ya-la. Kō jña 'ndseé xi mejèn-la nga sùs'in-la xita xinguiáa, jé bíchjoà ikon-la, kō tikoáa ochrjekàjìin-né ya naxandá-la Cristo jña 'ndsé xi k'oas'ín sikitason kjondaà koi.

¹¹ Ji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, kì jña chjìnguì-la jña kjoa xi ch'o tjín; ji, jña chjìnguì-la jña kjoa xi ndaà tjín. Nga jè xita xi ndaà s'ín, xita ts'e Nainá-né; tanga jè xita xi ch'o s'ín, kj'eè kì beè yá-ne xi Nainá.

Kjondaà xi s'ín jè xita xi 'mì Demetrio

¹² It'aà ts'e Demetrio, ngats'ì xita k'oaá tsò nga 'ñó ndaà tjín koni s'ín tís'ín, skanda jè xi kjoa kixi, k'oaá s'ín okó nga jè Demetrio, ndaà tjín koni s'ín tís'ín; k'oaá tís'ín bixón-jen nga ndaà tjín koni s'ín tís'ín, kō ndaà 'yi nga 'én kixi-né koni s'ín bixón-jen.

'Én-la Juan xi fehet'aà-ne

¹³ Tjín-isa-na mé 'én xi mejèn-na nga koxán-lè, tanga majìn-na nga tà Xojon siikasén-lè; ¹⁴ jè xi mejèn-na nga kjíkon xátì-lè; k'eé isa ndaà jchibanojmiá k'e nga kijchokon-lè.

¹⁵ K'oas'ín 'nchán kàtijna kjit'aà inima-lè. Jña xita xi ndaà óko-ná xi i'nde-la tísíhixat'aà-lè. Kot'in-la jña xita xi ndaà óko-ná xi ya títajnakò-lè, Nainá kà-tasíchikon-t'in nga jngò òjngò.

Xojon carta xi kiskiì San Judas

¹ 'An, Judas xi chi'nda-la Jesucristo ma, kò 'ndsè ma Jacobo, tikjiù-nò jñò xi xó kinokjoà-nò nga tjòkeè-nò Nainá xi Na'èn-ná ma, kò nga jè Jesucristo síkinda-nò. ² Tse kjohimatakòn kò kjoa'nchán kò kjoatjòcha kàtatsjá-nò Nainá.

Kjò'in xi tjoé-la jñà xita xi jahas'en-jiin'ma naxandá-la Nainá nga 'én ndiso okóya
(2 Pedro 2:1-17)

³ Ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kjòtseé tjín-ne nga mejèn-na skiù-nò koni s'ín ngàsòn kisìko-ná Nainá nga tsachrjekàjiin-ná kjò'in kjoa ts'e jé-ná. Tanga i'ndeì mochjeén-né nga tikjiù-nò mé-ne nga ma bítsi'ba-nò nga 'ñó tixkàtjìò jè kjotíxoma koni s'ín mokjeíin-nò xi xó k'oas'ín jngòò k'a kis'enojmí-la xita tsjeè-la Nainá. ⁴ Tjín i'nga xita xi jahas'en-jiin'ma-nò. Jñà xita koi, kjòtseé k'oas'ín tjínè-la nga kjò'in s'e-la koni tsò Xojon-la Nainá. Jñà xita koi, ch'oó s'ín; mìkiù beèxkón Nainá. Síkjatjìyaa-la kjondaà-la Nainá; koií síkitasòn kjoa ch'o xi síjé yijo-la. Ochrjenguí Jesucristo xi ta jè tajngòò otíxoma-ná.

⁵ Jñò, nas'ín jye tjíin-nò kjoa koi, tanga ijngòò k'a tìsikítsjeèn-nò, jè Nainá tsachrjekàjiin xita naxandá Israel ján Egipto, tanga xi jye komà iskan, ijngòò k'a kisìkjesòn jñà xita xi mìkiù kòkjeíin-la it'aà ts'e. ⁶ K'oaá tì komàt'in jñà àkjale xi mìkiù ndaà tsibítsajnajìin xá xi kjòngatsja, ta saá kitsjeíin takòn i'nde xi kitjòé-la. Tjen-ne nàchrjein jè, skanda i'ndeì, Nainá, na'ñó kichà cadena tjít'aà'ñó-la nita mé nàchrjein-ne, ya ñánda i'ndeì jñò choòn, skanda jè nàchrjein k'e nga síndaajìin. ⁷ K'oaá tìs'ín komàt'in jñà naxandá Sodoma kò Gomorra kò naxandá xi ya chrañàt'aà-la kjìyijò nga kjoachijnguí kis'iin nga nguì ta kjoach'o ts'e yijo-la kiitjìngui-la. Naxandá koi, ngats'ì xita xi tjín, ni'ín kisìkjesòn. Nainá k'oaá s'ín tsibíjna jngòò-ná chiba ni'ín xi ts'e kjò'in xi mìkiù bits'o nita kjé-ne.

⁸ Jñà xita xi jahas'en-jiin'ma-nò, k'oaá tìs'ín tà nijñá tí'biù-la, nchihótsji jé-la yijo-la, ochrjenguí kjotíxoma-la Na'èn-ná, chjajno-la jñà nga'ñó xi mìkiù tsejèn. ⁹ Jè Miguel xi àkjale ítjòn, mìtsà 'én 'ngaá kiichjako jè xita neí k'e nga kiskaàn-ya-ne yijo-la Moisés; mìtsà kó kitsò-la mé kjò'in xi tjoé-la; ta kitsò-la: “Nainá kàtatsjá-lè kjò'in.” ¹⁰ Tanga jñà xita koi, chja kondraá-la kjoa xi mìkiù tjíin-la. Kò jñà kjoa xi tjíin-la, k'oaá s'ín síchjeén koni cho xi tsjìn-la kjohítsjeèn nga ti yijo ts'e síkíts'ón-ne.

¹¹ ¡Ima xó-ne xita koi, nga jè ndiyá-la Caín kiitjìngui-la! K'oaá tì tjín jé xi tsohótsji koni kis'iin Balaam ta jè kjoa-la nga ton síkijne. K'oaá s'ín kiyá koni s'ín k'en Coré koi kjoa-la nga kondra kiù-la Nainá. ¹² Jñà xita koi k'e nga ya báhihtako-nò nga s'eí-la Na'èn-ná tjín-nò, síkíts'ón-jiin-nò, mìkiù masobà-la k'e nga kjèn-ko-nò. Ta yijo-laá sís'in-la. K'oaá ngaya-la koni ifi xi mìtsà jtsí tjiko, xki xi ján fiko tjo; koni yá xi bixòjen xka-la nga mì toò ojà-la ikjoàn tjánè kò ima-la, jngoo k'a biyaa. ¹³ Jñà xita koi, k'oaá ngaya-la koni xó-la ndáchikon nga bíxteèn tjé-la ya indiì-la nga okó kjoasobà-la; koni ni'ño xi kisichja ndiyá-la, kò k'oaá s'ín tjínè-la nga ya kítsajna ñánda i'nde jñò choòn nita mé nàchrjein-ne.

¹⁴ Jè Enoc xi ma-ne itoò tje-la Adán xi ya inchrobàt'aà-ne; k'oaá tìs'ín tsibíjna 'én it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsò: “Chítsejèn-là Na'èn-ná nga tìnchrobá, kjìn jchán jmiì ma àkjale-la xi tjiko, ¹⁵ nga koìndaajìin-la ngats'ì xita mé-ne nga tsjá-la kjò'in ngats'ì xita xi jé tjín-la koni tjín kjoa ch'o xi kis'iin, jñà xi mìkiù beèxkón Nainá nga ch'o tsò 'én xi chjajno-la.” ¹⁶ Jñà xita koi, kjit'aà nàchrjein nchihojé, chjajno-la ngats'ì kjoa. Ta koi ótsji kjoa xi mochjeén-la yijo-la. K'e nga chjako xita, ndaà síkítsajna yijo-la, ta 'én sin 'én ndaà chja; ta jè xi mejèn-la nga sìikijne mé xi mejèn-la.

Kjoa kixi xi sìnè-la xita

¹⁷ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tìkítsjeèn koni s'ín jye kiichjako ítjòn-nò jñà xita xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo, ¹⁸ nga kitsò-nò: “K'e nga jye kjoehet'aà nachrjein, s'eé xita xi tà kijnokeè xi kjoa kixi. K'oaá s'ín kojchájiin kjoach'o xi síjé yijo-la nga mìkii beèxkón Nainá.” ¹⁹ Xita koi, xita naxandá-la Nainá síjòya. Kjohtësjeèn-la isò'nde tjín-la nga tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, 'ñó kixi tinchakoo jè kjoa tsjeè-la Nainá xi mokjeiin-nò. Tìtsi'ba-là Nainá nga jè Inima Tsjeè-la kàtasíchiya-nò. ²¹ Tìkindaa yijo-nò nga kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá. Chíña-la kjoa ima takòn-la Na'èn-ná Jesucristo, mé-ne nga tsjá-nò kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne.

²² Jcha ima takòn nga tìsikòò jñà xita xi jò beè-la ikon. ²³ Kò jñà xita xi i'nga, nitoón tináchrjekàjñòò jñà kjoa ch'o xi s'ín nga jyeé kjomeè ya bixòjiin ni'ín ts'e kjo'in. Jcha ima takòn i'nga tanga t'een kindá yijo-nò tsà tìkoa ya skajñòò jé-la. Tináchrjekànguioò kjoa ts'e jé-la. Skanda jñà nikje tjé-la tináchrjenguiòò.

Jeya kàtìjna Nainá

²⁴ Jè Nainá xi ma-la síkinda-nò mé-ne nga mìkii kixonguioò. Tsjeè síkítsajna-nò ya nguixkon kjoa jeya-la nga nimé jé sakò-nò kò 'ñó s'e-nò kjotsja. ²⁵ Jè Nainá xi ta jè tajngoò ma-ne nga ochrjekàjiin-ná kjo'in xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ta jè tajngoò xi jeya kàtìjna, 'nga kàtìjna; kàtas'e-la kjotíxoma; kàtas'e-la nga'ñó; skanda kjòtseé, kò nachrjein i'nde, kò skanda nita kjé-ne. K'oa's'ín kàtama.

Xojon-la San Juan kjoa xi tsakó-la Jesucristo

Kjoa xi kijtseè kò 'én xi kii'nchré San Juan

¹ Jñà kjoa koi xi kitjoé-la Jesucristo nga Nainá kitsjaà-la mé-ne nga kòkò-la xita chi'nda-la jñà kjoa xi ta nitòon okoma. Jesucristo kisikasén àkjale-la nga tsakó-la kjoa koi Juan xi chi'nda-la ma. ² Kò jè Juan tíchja kixi-né [k'e nga kiskii] ngats'i kjoa xi kijtseè kò xi kii'nchré koni s'ín nga jè Jesucristo kiichja kixi-la jñà 'én xi kitsjaà-la Nainá.

³ Mé tà ndaà-la jè xita xi bíxkejiin xojon kò jñà xi 'nchré 'én-la Nainá xi tít'aà xojon jè, jñá kjoa xi sa kítasòn; tikoá mé ta ndaà-la jè xita xi síkitasòn koni tsò xojon jè, nga jè nachrjein, jyeé nchrobá machraña.

Kó tsò Juan nga síhixat'aà nga itoè naxandá-la Cristo xi títsajna ján i'nde Asia

⁴ 'An xi 'mì-na Juan, tìsìhixat'aà-nò, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi itoè i'nde titsajnaà ján nangui Asia. Jè kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jè Nainá xi tíjna, jè xi tsibìjna kò jè xi kjoí ijngòd k'a-ne; k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jñà inima xi itoè ma-ne xi títsajna nguixkòn jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma; ⁵ kò jè Jesucristo k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán. Jè Cristo, jè xi nguì 'én kixi tsjá, xi ki'ndí tjòn xi jaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà kò jè xi otíxoma-la jñà xita skò-la xi tíjn i it'aà nangui. Cristo matsjakeè-ná nga kisisjeè jé-ná it'aà ts'e jní-la xi tsibíxteèn. ⁶ Cristo k'oa s'ín kisikítsajna-ná nga xita ítjòn komaá kò nò'mi komaá nga jñà sixá-lá Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo. Jeya kàtìjna; jè kàtatíxoma kjit'aà, nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oas'ín kàtama.

⁷ ¡Chítsejèn-là! Jè Cristo jyeé kjomeé f'ii nga tínchrobájiin ifi. Ngats'i xita, xkoón skoe-ne. Jñà xita xi kisik'en Cristo tikoá skoe-ne. Ngats'i xita naxandá xi tíjn i it'aà nangui skindáyakeè-né nga 'on koma-la it'aà ts'e. Jon, k'oa s'ín koma.

⁸ “'An-ná xi tíjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kò nga skanda fehet'aà-ne; 'an-ná xi tíjna, xi tsibìjna, kò xi kjoí ijngòd k'a; tajngò-ná xi tse nga'ño tíjn-na”, tsò Na'èn-ná xi Nainá.

Kjoa xi tsakó-la Nainá Juan it'aà ts'e Cristo

⁹ 'An-ná xi mì-na Juan, xi 'ndsè xan-nò it'aà ts'e Cristo. Nga yaá titsajna kjoa Cristo ngàsòn titsanikjiaán kjo'in, kò ngàsòn ya nokjoà-ná ñánda tíhotíxoma Nainá kò ngàsòn tíchikjoako-ná ngats'i kjoa. 'An nga 'én-la Nainá tíchjaya kò tibenojmí kixi-la xita it'aà ts'e Cristo, k'oa komà-ne ján kinikasén-na ya nangui jiin-nda ñánda 'mì Patmos. ¹⁰ Jngòd nachrjein-la Nainá, 'an, nga ya tíjna kjoa inima Tsjeè-la, ya ijton índsiàn ki'nchré jngòd-la 'én xi 'ño kiichja koni jngòd chrjo xi 'ño jane, ¹¹ kitsò-na:

—'An-ná xi tíjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne. Chjoí jngòd xojon, tí't'e kjoa xi tì'yi; ikjoàn tíkasén-la naxandá-na xi itoè i'nde títsajna ján nangui Asia, jñà naxandá xi 'mì Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia kò Laodicea.

¹² K'eé kisikátjifaya nga mejèn-na skoeé yá xita xi tíchja-na; kijtseè itoè candelero xi nguì kicha oro xi ma tíya asiti. ¹³ Ya jngòd osen-la ñánda jncha candelero xi itoè ma-ne síjnajiin xi okji koni kji ki'ndí-la xita. Jngòd níkje kinakjá xi ndojò kji. Bijchó skanda ítjòn ndsokò. Tíkjá jngòd na'ño payò ya isòn inima-la xi nguì oro. ¹⁴ Tsja skò, k'oa kjoàn koni kjoàn tsja chroba-la orrè, koni kjoàn 'nchán kjoàn. Xkòn, k'oa s'ín tsejèn koni tsà títi ni'ín. ¹⁵ Ndsokò k'oa kjoàn koni kicha sinè xi 'ño ndaà ote k'e nga jye sijiin ni'ín. Jè jta-la, k'oa s'ín na'yà-la koni ñánda 'ño je nandá tíbixòjen-tjòn. ¹⁶ Jè tsja kixi, itoè ni'ño tíjya. Jè tso'ba jngòd kicha ndojò bitjo xi 'ño yijò kji ingajò ngobà. Isén-la k'oa kji koni kji ts'oi k'e nga 'ño matsjè ndobá, 'ño ote kji.

¹⁷ K'e nga kijtseè, kiskaànguia ingui ndsokò koni jngòd mik'en. Ikjoàn jè tsakáj-nasòn-na tsja kixi, kitsò-na:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná xi tìjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne, ¹⁸ kò tìjnakon-ná. Tsakátijna k'en-ná tanga i'ndeì tìjnakon-ná nìta mé nàchrjein, nìta mé nó-ne. 'An tìjya ndsaa ibi ts'e kjoabiyaà ya i'nde-la mik'en. [Tjì'ndeé-na nga skìx'aa kò kichjoà nga sùkjaáya-la.] ¹⁹ Chjí jñà kjoa xi jye kà'yi kò kjoa xi tíma nàchrjein i'ndeì kò kjoa xi koma nga iskan. ²⁰ Kíí tsò-ne jè kjoa'ma xi kà'yi ts'e ni'ño xi itoò ma-ne xi tìjya ndsaa kixi kò xi itoò candelero xi nguì kichà oro. Jñà ni'ño xi itoò ma, jñà àkjale-la naxandá-na xi itoò i'nde títstajna; kò jñà candelero xi itoò ma-ne, jñà-né xi naxandá-na xi itoò i'nde títstajna.

2

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Éfeso

¹ 'Chjí jngoò-la xojoñ jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Éfeso: “Kíí tsò jè xi itoò ni'ño tìjya tsja kixi, jè xi tsóhojiìn osen-la jñà candelero xi itoò ma-ne xi nguì kichà oro, tsò-né: ² Tìbe-ná xá-nò, 'nó tìtsanìxá kò nga mìkii bijta-nò. Tìkooá tìbe-ná nga mì tì kii chíkjoako-nò jñà xita xi ch'o s'ín. Tìkooá tìbe-ná nga jyeé kichit'aà jñà xita xi tsò-la yijo-la nga Cristo tsibíxáya-la, tanga mìtsà kixi kjoa. Jyeé ki'yaà nga xita ndiso-né. ³ Kjit'aà nàchrjein 'nó tse kjo'in tìtsanìkjoón, kò 'nó tìtsanìxá xi kjoa ts'an. Mìkii bijta-nò. ⁴ Tanga tìjín jngoò-nò kjoa xi ch'o tìjín xi mìkii sasén-na nga mì tì k'oaá s'ín tìjín-nò kjotjòcha koni nga sa ítjòn. ⁵ Jñò, tìkìtsjeèn kó ki'nè nga sa ítjòn k'e nga kj'eè jé bixòjñò. Tìkájno jé-nò. Jngoò k'a Nainá tanguít'aà-là. K'oaá s'ín t'een koni ki'nè nga sa ítjòn. Tsà majìn-nò, 'an kjián nga tsjaà-nò kjo'in kò kjoaáxin-nò ni'ín candelero-nò ya i'nde ñánda síjna. ⁶ Tanga tìjín kjoa xi ndaà tìtsa'nè nga majticha kjoa xi s'ín jñà xita nicolaítas. 'An, tìkooá majtike-ná. ⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sùkijne, 'aán tsjaà-la nga skìne jñà toò-la jè yá xi síkijnakon-ná xi síjna ya i'nde-la Nainá ñánda 'nó ndaà choòn.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Esmirna

⁸ 'Chjí jngoò-la xojoñ jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Esmirna: “Kíí tsò jè xi tsibìjna ítjòn kò xi fehet'aà-ne, jè xi k'en kò jaáya-la, tsò-né: ⁹ 'An be-ná xá-nò kò kjo'in xi tìtsanìkjoón kò nga xita ìma 'mì-nò (tanga it'aà ts'e Nainá, xita nchiná-nó jñò). Be-ná nga ch'oó chjajno-nò jñà xita xi tsò nga xita judío-né tanga mìtsà kixi kjoa nga xita judío. Jñà xita koi, yaá chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya xita-la xita neí. ¹⁰ Kì tsakjoòn-jèn jè kjo'in xi sùkjoón, jè xita neí skìnìs'en-nò ndayá mé-ne nga skót'aà-nò kjoa xi mokjeíin-nò; te nàchrjein s'e-nò kjo'in. 'Nó t'è-là takòn kóni skanda k'e nga kiyá. Kò 'aán tsjaà-nò jè kjoabinachon xi mìkii fehet'aà koni jngoò corona. ¹¹ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sùkijne, nímé kjoa xi komat'in it'aà ts'e kjoabiyaà xi ma-ne jò k'a.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Pérgamo

¹² 'Chjí jngoò-la xojoñ jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Pérgamo: “Kíí tsò jè xi tìjín-la kichà ndojò xi yijò kji nga ingajò ngobà, tsò-né: ¹³ 'An tìbe-ná xá-nò, tìbe-ná nga yaá tìtsajnaà ñánda tíhotíxoma xita neí. Tanga be-ná nga kixi tìtsajnaà; mìkii nìchàajioòn it'aà ts'an. Tìkooa be-ná nga mìkii bì'ma koni s'ín mokjeíin-nò it'aà ts'an, nas'ín k'e nga k'en Antipas, xita xi kixi bénojmi xi it'aà ts'an; nga yaá k'en ijìin naxandá-nò ya ñánda síxá xita neí. ¹⁴ Tanga tìjín i'nga kjoa xi mìkii sasén-na nga ch'o tìtsa'nè, nga yaá títstajnajìin-nò xita xi mokjeíin-la koni s'ín tsakóya Balaam kjòtsee nga chinchá'a Balac nga mejèn-la kohótsji jé jñà xita Israel nga kàtakine tsojmì xi xkòsòn kisinchaat'aà-la; tìkooa kàtas'ín kjoachijngui. ¹⁵ Tìkooá títstajnajìin i'nga-nò xita xi mokjeíin-la koni s'ín okóya jñà xita nicolaítas. Jñà xita koi, 'an majtike-ná. ¹⁶ K'oaá ma-ne tìkájno jé-nò, kì tì jé binchaatsji-nò. Tsà mì k'oa s'een, nitoón kjián nga skaàn-koaa xita koi. Jè sikkjeén kichà ndojò xi bitjo-ne ndsoba. ¹⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sùkijne, 'aán tsjaà-la tsojmì xi skìne xi 'mì maná xi 'an tìj'ma-na; tìkooa tsjaà jngoò-la ndí ndajo jtobá xi chroba kji; yaá tìt'aà 'ín xitse xi mì yá beèkxon; tà jè skoèkxon xi tjoé-la.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Tiatira

¹⁸ 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Tiatira: “Kíí tsò jè Kí'ndí-la Nainá xi kòkjoàn xkon koni ni'ín, kò jǐnà ndsoko, k'oaá kjoàn koni kichá sinè xi 'mì bronze xi 'ñó ndaà kjòchrja'i: ¹⁹ 'An, be-ná xá-nò kò kjoatjòcha-nò, kò kós'ín nga mokjeíin-nò koa kós'ín títsanixá nga tíchíkjoako-nò xá xi títsa'nè. Be-ná nga jè nachrjein i'ndeí isaá ndaà títsanixá mì k'oa-ne koni nga sa ítjòn. ²⁰ Tanga tjín i'nga kjoa xi mìkiì sasén-na nga ch'o títsa'nè, nga bìi'nde-là jè chjòón Jezabel xi tsò-la yijo-la nga ma-la bénojmiya mé kjoa xi iskan koma nga konachan kò okóya-la xita chi'nda-na mé-ne nga kjoachijngui kátas'ín-ne tìkoá kàtakine tsojmì xi xkósòn sinchát'aà-la. ²¹ 'Aán títsja isa-la nachrjein nga kátasíkájno jé-la nga mì tǐ jé kòhótsji-ne, tanga majìn-la tsjeìin takòn kjoachijngui xi s'ín. ²² Tanga 'aán tsja-la ch'in nga 'ñó tse kjo'in sǐkjeíin kò jǐnà xita xi ngásòn s'ín kjoachijngui, tsà majìn-la nga sǐkájno jé-la nga mì tǐ jé kòhótsji-ne. ²³ Jǐnà xita xi ya fit'aà-la, jngodè k'aá sik'en. Kò ngats'iì xita naxandá-la Cristo skoe-né nga 'an-ná xi be kó tsò kjohítsjeèn-la kò inima-la jǐnà xita. Jǐnò, nga jngodè ijngodè, k'oaá s'ín tsja-nò kjo'in koni tjín kjoa xi títsa'nè. ²⁴ Tanga jǐnò kò xita xi i'nga xi títsajna Tiatira xi mìkiì kota'ya kjohítsjeèn xi mìkiì ndaà tjín, tìkoá kj'eè kiì beè jè xi tsò-la jǐnà xita koi kjoatjǐ'ma-la xita neíí. Jǐnò, k'oaá xan-nò mìtsà tǐ mé kjoa sǐjé-isa-nò. ²⁵ Tanga jǐnò, koni s'ín tjín jè kjohítsjeèn ndaà xi títsa'nè, k'oaá s'ín t'een skanda k'e nga 'an kjoiaa ijngodè k'a. ²⁶ Jǐnà xi sǐkijne-la kjoa ts'e jé tìkoá sǐkítasòn xá-na koni s'ín mejèn-na skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein, 'aán tsjaà-la xá nga jǐnà kòtixoma-la ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde. ²⁷ Jǐnà xita xi kòtixoma, ngui kòó kichá kòtixoma-ne. K'oaá s'ín sǐxkoaya koni tǐjǐ ni'nde. ²⁸ Jè kjotixoma jè, tǐjé-ne xi kitsjaà-na Na'èn-na. 'An tìkoá tsjaà-la jè ni'ño tse xi bitjokàtǐj k'e nga tajñòya. ²⁹ Ndaà tǐnà'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

3

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Sardis

¹ 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Sardis: “Kíí tsò jè xi itoò inima-la Nainá tjín-la, kò itoò ma ni'ño-la: 'An be-ná kjoa xi títsa'nè; k'oaá s'ín 'ya-nò nga títsajnakon-nó tanga xi ngui kixi kjoa, títsajnak'en-nó. ² Tǐkjaáya-là yijo-nò, tǐjì-là nga'ño kjoa xi jye mejèn tíchija. 'An, kj'eè kiì be tsà ndaà títsa'nè nga nguixkon Nainá. ³ Tǐkítsjeèn kjohítsjeèn xi kitjoé-nò kò xi jye ndaà kina'ya; k'oaá s'ín tǐkítasòn. Tǐkájno jé-nò, kǐ tǐ jé binchaàtsji-nò. Tsà mìkiì sǐkindaa yijo-nò k'oaá s'ín kjoikjaá-nò koni s'ín xita chijé k'e nga mìkiì títsajnandaà mé hora-ne nga kjoíí. ⁴ Tanga tjín chiba-nò xita ya Sardis xi kj'eè mé jé ótsji, yaá taña kinchimako-na nga chroba kjoàn nikje xi kókjá nga k'oaá s'ín ok'in-la. ⁵ Jǐnà xita xi sǐkijne-la kjoa ts'e jé, nikje chrobaá kjoàn xi kókjá; mìkiì sǐjchàaya 'ín-la ya it'aà xojon ts'e kjoabinachon. Kò k'oaá xán nga nguixkon Nainá xi Na'èn-na ma kò nguixkon àkjale-la nga xita ts'an-ná. ⁶ Ndaà tǐnà'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Filadelfia

⁷ 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Filadelfia: “K'oaá tsò jè xi ngui xita tsjeè kò xi ngui jè sobà xi xita kixi, jè xi tjín-la ibi-la xitaxá ítjòn xi k'i'mì David, jè xi ma-la kix'a xòhotjoa-la ngajmì kò nijngodè-isa xi tjí'nde-la nga kǐichjoàjto; kò k'e nga jè kǐichjoàjto, nijngodè-isa xi tjí'nde-la nga skíx'ajto: ⁸ 'An be yije-ná xá-nò; chítsejèn-là, kǐsikǐjna osen jngodè-nò xotjoa xi tǐx'á, xi nijngodè tjí'nde-la nga kǐichjoàjto. Nga nas'ín tà chiba nga'ño tjín-nò tanga títsaníkítasòn-nó koni tsò 'én-na; mìkiì bitsajna'ma it'aà ts'an. ⁹ Tǐjín jngodè jtín xita xi ya chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya xita-la xita neíí; xita ndiso-né nga tsò nga xita judío, tanga mìtsà kixi kjoa. Xita koi, 'aán kichjà-la nga kàtjanchrobá mé-ne nga kǐncha-xkó'nchit'aà-nò; k'oaá s'ín skoe-ne nga 'an, 'ñó matsjake-nò. ¹⁰ Koií kjoa-la nga títsaníkítasòn koni tsò 'én xi kitsjaà-nò nga kǐchíkjoako kǐit'aà-nò nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne, 'aán kósiko-nò jè nachrjein xi jye nchrobá machraña nga s'e-la kjo'in nga tǐtsa isò'nde k'e nga chít'aà yije xita xi i títsajna it'aà nangui. ¹¹ Kjoíi nitoón

ìjngòè k'a. Ndaà tìkindaa ngats'ìi kjondaà xi tjin-nò koni s'ín mokjeín-nò mé-ne nga mì yá xi kjoaá'an-nò xi jñò jye kinikijne. ¹² Jñà xi sùikijne-la ngats'ìi kjoa ch'o xi tjin isò'nde, 'aán tsja jngòè-la i'nde ñánda kítsajna nga kjit'aà nachrjein k'oaá ngaya-la koni jngòè chrjó xi kosingui'ño-la ya ni'ya tsjeè-la Nainá nga skiijnoa 'ín-la xi Nainá xan-la kò 'ín-la naxandá-la Nainá, xi Jerusalén xitse 'mì xi kjinchrobà-ne ngajmì ñánda tjna Nainá, tikoá skiijnoa 'ín xitse xi ts'an. ¹³ Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tichja-la naxandá-na."

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Laodicea

¹⁴ Chjí jngòè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tjna ján Laodicea: "Kíí tsò jè xi síjngòè yije 'én-la Nainá, jè xi nguì 'én kixi tsjá, jè xi nguì jè sobà kjoakixi, jè xi tsibíts'ia ngats'ìi xi tsibíndaà Nainá. K'oaá tsò: ¹⁵ 'An, be-ná mé kjoa xi titsa'nè; mìtsà 'nchán títsajnaà nì mìtsà tsjè títsajnaà nga mìtsà kondra títsajnakò-ná kò mìtsà ndaà onguít'aà-ná. Ndaà-la tjin tsà nguì ndaà onguít'aà-ná kò tsà majìn tsà nguì kondra títsajnakò-ná. ¹⁶ Tanga jñò, nga isò-nò, mìtsà 'nchán títsajnaà nì mìtsà tsjè títsajnaà, k'oaá ma-ne nga ndsoba skìhisò-na. ¹⁷ Jñò k'oaá bixón: Xita nchiná-nájen; ndaà títsajna-jen; nímé chijat'aà-nájen. Tanga mìkìi 'ya nga 'íin títsajnaà; nímé xi tjin-nò; xita ima-nó; mìkìi tsejèn-nò; laká títso. ¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, 'aán tindát'aà-ná ton oro xi ni'ín kjòtsjeè-ne mé-ne nga xita nchiná koma-nò. Tikoá 'aán tindát'aà-ná nikje tsjeè xi chroba kjoàn mé-ne nga mì kosobà-nò nga títsajna laká yijo-nò. Tikoá tinguioè xkìi colirio jñà xkoòn mé-ne nga ndaà kotsejèn-nò. ¹⁹ Ngats'ìi xita xi 'an matsjake, otìkò-ná tikoá tsjaà-la kjo'in. Mochjeén-né nga tji-là nga'ño yijo-nò; tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. ²⁰ 'An, yaá tijnajtoa xotjoa ni'ya nga tichjà; tsà tjin i'nga xi kji'nchré-na, koá tsà skíx'a xotjoa ni'ya-la, komaá kjoahas'en nga kókjen-koaa, tikoá jè, kókjen-kò-na. ²¹ Jñà xi sùikijne tsjaà'nde-la nga ya kítsajnat'aà-na ñánda tjna íxile ts'e kjotíxoma-na koni s'ín 'an jye kisikijne nga yaá tijnat'aà-la Na'èn-na ñánda tjna íxile ts'e kjotíxoma-la. ²² Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tichja-la naxandá-na."

4

Kós'ín yaxkón Nainá ján ngajmì

¹ Xi jye komà iskan, kiskoòtsejèn ján i'ngaá; kijtseè ngajmì nga tix'á jngòè xotjoa kò jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi koá tsò koni chrjo trompeta, kitsò-na:

—Nchrobá mijìn ijndé; kokoè-lè kjoa xi koma k'e nga jye komà yije kjoa xi tíma i'ndeì.

² Tà nitoón j'ìi kanè jngòè k'a-na jè nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá; kijtseè jngoaa íxile xi tjna ngajmì ñánda tísatíxoma. Jé íxile jè, tjna jngòè xi ya tijnasòn. ³ Jè xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, k'oaá kji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì jaspe, o koni kji ndajo chjí xi 'mì cornalina. Ya indii-la íxile síjrandii jngòè-la ijñe xi okji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì esmeralda. ⁴ Tiyaa-ne nga jngòè itjandii-la ñánda tjna xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, kaàn ñijòn íxile 'ncha isa ñánda tísatíxoma, tikoá kaàn ñijòn xita jchinga títsajnasòn xi nguì chroba kjoàn nikje xi kikjá; saà corona kicha oro tji'a sko. ⁵ Ya ñánda tjna xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, bitjo ni'ín ch'on, kò ts'ìin ch'on, tikoá na'yà-la jta xi chja; itoè ni'ín xi síhiseèn títi ya nguixkòn íxile; jñà ni'ín, jñà inima tsjeè-la Nainá xi itoè ma-ne. ⁶ Ya nguixkòn jè xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjiina jngòè ndáchikon xi koni kji chitsín kji xi 'ño ote.

Ya it'aà íxile kò ya indii-la, ñijòn ma xi títsajnakon; kóhokji ijton íts'in kò ya indso'ba, xkì xi ján tjit'aà xkòn. ⁷ Jè xi tjna ítjòn jñà xi títsajnakon, k'oaá kji koni kjoàn xa. Xi ma-ne jò, koni kji nchraja ki'ndí kji. Xi ma-ne jàn, isén-la xitaá tjin-la. Xi ma-ne ñijòn, k'oaá kji koni kji ja xi tsó'bajìin isén. ⁸ Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga jngòè jngòè, joòn jngaá tjin-la. 'Nó kjín ma-ne xkòn xi tjin nga jngòè itjandii-la kò iya-la. Mìkìi síkjáya kò nachrjein kò nitjen nga tsò:

Tsjeè-né, tsjeè-né, tsjeè-né jè Na'èn-ná xi Nainá,
xi ta jè tajngó xi 'ño tse nga'ño tjin-la,

jè xi tsibìjna, jè xi tíjna kò jè xi kjoíí ìjngoò k'a-ne.

⁹ Jñà xi títsajnakon nchitsjá-là kjoajeya, nchitsjá-là kjondaà, kò nchibeèxkón jè xi tíjnasòn íxile jè xi tíjnakon nità kjé-ne. K'e k'oa nchis'ín, ¹⁰ jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne bincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là jè xi tíjnasòn íxile tikoà beèxkón-né jè xi tíjnakon nità mé nachrjein-ne. Síkatsjoò corona-là ya nguixkòn jè xi tíjnasòn íxile nga tsò:

¹¹ Na'èn, ok'ín-lè nga jì tjoé-lè kjoajeya, nga jchaxkón-lè,
nga tsiji yije-né nga'ño xi tjín,
nga jì tsibìndii ngats'iì tsojmì xi tjín,
nga k'oaá s'ín kjòmejen-lè nga tjín yije tsojmì
kò nga kisindaà kóhotjín xi tjín.

5

Xojon xi maxkóya kò jè Orrè

¹ 'An, kijtseè jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjinaya tsja kixi jngoò xojon xi kjixkóya xi kitjeijno iya-là kò ngatsejen-là kò itoò k'a tjí'ño ñánda jncha-là sello nga jngoò ìjngoò k'a. ² Kijtseè jngoàà àkjale xi tse nga'ño tjín-là, xi 'ño kùichja nga kitsò:

—Yá xi ok'ín-là nga skíx'a jè xojon koà komà-là kjoaáxin jñà sello xi jncha-là.

³ Tanga niyá kisakò xi komà-là nga kiskíx'a jè xojon, ni mìkiì ma kotsejen-là nga kot'aà kó tsò 'én xi tjít'aà; ñijngoò kisakò ján ngajmì, ñijngoò kisakò it'aà nangui, koà ñijngoò kisakò ingui nangui. ⁴ 'An, 'ño kiskindàya nga kò ndáxkoaàn k'e nga kijtseè nga ñijngoò kjòtsji xi ok'ín-là nga kiskíx'a jè xojon nga ma kot'aà kó tsò 'én xi tjít'aà. ⁵ Jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, jngoò xi kitsò-na:

—Kì chihindáya-jèn. Tíjna xi 'mì: Xa-là xita naxandá Judá, xi tikoà 'mì: Tje-là xitaxá ítjòn David, nga jè xi jye kisikijne-là kondra-là. Jè xi ok'ín-là nga skíjndaya jè xojon koà koma kjoaáxin sello-là xi itoò ma-ne.

⁶ K'ée kijtseè jngoò Orrè nga síjna ya jngoò osen-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kò ñánda títsajna jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, kò ñánda títsajna xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne. Jè Orrè, k'oaá kji koni tsà jye k'en; itoò ma nchrajá-là tikoà itoò ma xkòn; jñà xkòn, jñà inima-là Nainá xi itoò ma-ne xi kinikasén nga tíjtsa isò'nde.

⁷ Jè Orrè, kiskoé jè xojon xi kjinaya tsja kixi jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma. ⁸ Jè Orrè, k'e nga jye kiskoé xojon jè, jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon kò jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga nguixkòn Orrè. Ngats'iì saà ní'ño arpaá 'ya kò chitsín xi nguì oro xi tjíya chrjongó-là nainá. Jè chrjongó-là nainá jñà xi kjoa bítsi'ba-là jñà xita-là Nainá. ⁹ Kiseè jngoò sò xitse xi tsò:

Ok'ín-lè nga ngaji chjoí jè xojon, chjaàxin sello-là
nga jì kinik'en-lè, nga kò jní-lè tsibíchjtjì xita
xi ya itjokàjiin-ne ngats'iì tje-là xita xi tjín isò'nde,
ngats'iì 'én xi tjín isò'nde,
ngats'iì naxandá xi tjín,
kò ngats'iì nangui xi tjín isò'nde
mé-ne nga ya kichja-ne it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Kò xitaxá ítjòn ki'nì kò no'miì ki'nì
nga ma sùkitasòn-là Nainá,
koà jñà kotixoma i it'aà nangui.

¹¹ K'e nga kiskoòtsejen, ki'nchrè jta-là jñà àkjale xi kjiin jchán millón ma-ne xi nchiseè ya indii-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma kò ya ñánda títsajna jñà xi títsajnakon kò jñà xita jchínga. ¹² 'Ñó jchán nchichja nga tsò:

Jè Orrè xi kinik'en, ok'ín-là nga jchaxkón
nga ts'e yije-né nga'ño xi tjín,
kò kjoa nchiná kò kjoa chjine,
kò jè tsjá nga'ño,
ndaà kàtayaxkón,

jeya kàtìjna kò 'nga kàtìjna.

¹³ Ngats'iì xi xó kisindaà-ne xi t́ín ngajmiì, xi t́ín i it'aà nangui kò ya ingui nangui, kò xi t́ín j́iìn ndáchikon, ki'nchrè-la nga tsò:

Jè xi t́ínasòn íxile kò Orrè, 'nga kàtìtsajna;

kàtayaxkón, jeya kàtìtsajna,

kàtas'e-la nga'ńó nita mé nachrjein-ne.

¹⁴ Jńà xi ñijòn ma-ne xi t́ítsajnakon, kitsò:

—jK'oas'ín kàtama!

Jńà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga jeya kisikíjna jè xi t́ínakon nita mé nachrjein-ne.

6

Sello xi itòd ma-ne

¹ K'eé kítseè jè Orrè nga jaàxìn ítjòn jngoò sello. Ikjoàn ki'nchrè jngoò-la jńà xi ñijòn ma-ne xi t́ítsajnakon nga kiichja. K'oaá kitsò koni ma ch'on nga one, kitsò:

—Nchroboí.

² Kiskoòtsejèn, k'eé kítseè jngoò kohòyo xi chroba kji; jè xi t́ínakjá-la kohòyo, kjinaya tsja jngoò arco xi mochjeén k'e nga t́ín kjojchán; ikjoàn kitjoé jngoò-la corona xi si'a sko xita k'e nga síkijne; kiì nga jye kisikijne mé-ne nga síkijne isa-ne.

³ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jò, ki'nchrè-la jè xi ma-ne jò xi t́ítsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

⁴ Kò ijngoò kohòyo itjo xi inì kji; jè xi t́ínakjá-la, kitjoé jngoò-la kichà ndojò xi 'ńó je kji, tikoá kitjoé-la nga'ńó nga kàtjaàxìn kjoa'nchán xi t́ín it'aà nangui mé-ne nga kàtasík'en-ne xíkjin jńà xita.

⁵ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jàn, ki'nchrè-la jè xi ma-ne jàn xi t́ítsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

K'e nga kiskoòtsejèn, kítseè ijngoò kohòyo xi jmà kji; jè xi t́ínakjá-la kohòyo, jngoò libra t́iya tsja jè xi machibaya-ne tsojmì. ⁶ Ki'nchrè jngoò-la jta ya jngoò osen-la jńà xi ñijòn ma-ne xi t́ítsajnakon nga kitsò:

—Nga jngoò nisoò trigo, jngoò nachrjein chjí-la chí'nda t́ín-ne. Kò nga jàn nisoò cebada, tikoá jngoò nachrjein chjí-la chí'nda t́ín-ne. Kì tà ñikits'ón-jen jè asitì kò vino.

⁷ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne ñijòn, ki'nchrè jta-la jè xi ma-ne ñijòn xi t́ítsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

⁸ Kiskoòtsejèn, kítseè jngoàà kohòyo xi sinè kji. Jè xi t́ínakjá-la, Kjoabiyàà 'mì 'ín-la; ijngoò t́ingui-la xi I'nde ts'e Mik'en 'mì. Kitjoé-la kjotíxoma nga ngats'iì xita xi t́ín isò'nde, xi ñijòn xita, jngoò kiyá xi kjoa ts'e kjojchán, kjoa ts'e kjinchrá, kjoa ts'e ch'in kò kjoa ts'e cho ts'en xi t́ín j́iìn ijńà sík'en.

⁹ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne 'òn, 'an kítseè ya ingui ímixa tsjeè-la Nainá t́ítsajna jńà xita xi kinìk'en nga koií kjoa-la 'én-la Nainá, tikoá koií kjoa-la nga kixì kitsjaà 'én-la Nainá. ¹⁰ 'Nó nchichja nga tsò:

—Na'èn xi jì sabà tìhotixomai, jì xi nguì tsjeè tijni kò nguì kjokixì, skanda mé nachrjein kındaajìin-la nga k'oi-la kjo'in jńà xita xi t́ín ján isò'nde, jńà xi kisik'en-najen.

¹¹ K'eé kits'iì-la nikje xi chroba kjoàn, ki'mì-la nga kàtasíkjáya chiba nachrjein isa skanda k'e nga kojngoò jńà xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi tikoá ngàsòn xá-la Nainá kiyájiin-ne.

¹² Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne joòn, kiskoòtsejèn nga j'ì jngoò ch'ón xi 'ńó ts'a. Jè ts'oi, jmà kji komà koni nikje jmà, kò jè sá, inì kji komà koni jní. ¹³ Jńà ni'ńo xi t́ín ngajmiì, chixòt'aà nangui koni ma jńà toò ikò xkoén nga bixòngui k'e nga 'ńó 'ba tjo.

¹⁴ Jè ngajmiì, k'oaá s'ín kichijà koni jngoò xojon xi ma maxkóya; ngats'iì jńà nindoò kò

nangui jìin-ndá xi t́jín jìiìn ndáchikon, jahatjìya-là ya i'nde ñánda títsajna. ¹⁵ Jñà xítaxá ítjòn xi t́jín isò'nde, kò xítà xi 'ñó ndaà yaxkon-là, kò xítà nchiná, kò xítà sko-là soldado, kò xítà xi tse nga'ño t́jín-là, kò xítà chi'nda, kò xítà xi títsajnandeíí nga mìtsà nei t́jín-là, yaá tsibítsajna'ma ñánda t́jín nguijo kò naxí xi t́jín-là nindoò. ¹⁶ Kitsò-là jñà nindoò kò jñà naxí:

—Tíkatsjònè-nájén yijo-nò, tíjtsa'ma-nájén mé-ne nga mìkì skoe-najén jè xi t́jnasòn íxile nga tíhotíxoma kò tíkoa kítsajna'ma-lajén kjoajti-là kò kjo'in xi tsjá jè Orrè. ¹⁷ Nga jye ijchò nachrjein-là Nainá kò Orrè nga kò kjojti-là, 'ñó tse kjo'in tsjá. ¿Yá xi koma kichikjoako-là?

7

Jñà chi'nda-là Nainá xi t́jít'aà chiba-là

¹ Xi jye komà iskan kjoa koi, 'an kijtseè ñijòn àkjale xi jncha kixí nga ñijòn chrjangui-là isò'nde xi nchibíchjoàhikon-là tjo mé-ne nga mì tì kii k'oa-ne ya isòn isò'nde kò isòn ndáchikon, tíkoa nijngoò yá sìníyá-là. ² Tíkooá kijtseè ijngoà àkjale xi t́nchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi 'ya jngoò kicha ts'e Nainá xi t́jnakon xi ma sit'aà chiba-là xítà. 'Ñó kiichja-là jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye kitjoé-là nga'ño nga tsjá ch'in-là isò'nde kò ndáchikon. ³ Kitsò-là:

—Kì tà chjà ch'in 'bì-lá isò'nde kò ndáchikon kò yá, skanda k'e-né nga jye sit'aà chiba-là ya tjen-là jñà xi chi'nda-là Nainá.

⁴ Ki'nchrè-là kótjín ma-ne jñà xítà xi kisit'aà chiba-là, jngoò sìndo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne, ngats'ìi tje-là xítà Israel. ⁵ Jñà ngats'ìi tje-là xítà koi xi kisit'aà chiba-là: jñà tje-là Judá, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Rubén, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Gad, tejo jmiì ma-ne. ⁶ Jñà tje-là Aser, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Neftalí, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Manasés, tejo jmiì ma-ne. ⁷ Jñà tje-là Simeón, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Leví, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Isacar, tejo jmiì ma-ne. ⁸ Jñà tje-là Zabulón, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là José, tejo jmiì ma-ne. Jñà tje-là Benjamín, tejo jmiì ma-ne.

Xítà xi ḱjín jchán ma-ne xi chroba kjoàn nikje xi íkjá

⁹ Xi jye komà, k'e nga kiskoòtsejèn, ḱjín jchán xítà kijtseè; niyá xi maxkeya-là. Yaá títsajna xítà xi ya inchrobàjìin-ne ngats'ìi nangui xi t́jín isò'nde, kò ngats'ìi tje-là xítà xi t́jín isò'nde, kò títsajna xítà xi chja ngats'ìi 'én xi t́jín, kò xítà xi ya nchrobá-ne ngats'ìi naxandá xi t́jín. Jñà xítà koi, 'ncha kixí-né nga nguixkon xi t́jnasòn íxile nga tíhotíxoma tíkoa nga nguixkon jè Orrè. Saà nikje chrobaá íkjá kò saà xkajén kjiya tsja. ¹⁰ Ngats'ìi xítà koi, 'ñó jchán nchichja nga tsò:

Jè Nà'èn-ná xi Nainá xi t́jnasòn íxile ñánda nga tíhotíxoma kò jè Orrè,

tsachrjekàjìin-ná kjo'in.

¹¹ Ngats'ìi jñà àkjale 'ncha kixí-né ya indii-là ñánda t́jna xi t́jnasòn íxile nga tíhotíxoma kò ya ñánda títsajna jñà xítà jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, kò jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon. Chíncha-xkó'nchi-ñiat'aà-là skanda it'aà nangui nga kijtseèxkón Nainá.

¹² Kitsò:

K'oaá s'ín kàtama.

Nainá 'ñó t́jín-là kjoa machikon-t'in, kò kjoa jeya, kò kjoa chjine,

t́jín-là kjondaà, 'ñó 'nga t́jna, tse nga'ño t́jín-là,

kò t́jín-là kjotíxoma.

K'oas'ín kàtama skanda nítà mé nachrjein-ne.

¹³ K'ée kiichja jngoò-na jñà xítà jchínga, kitsò:

—Jñà xítà xi chroba kjoàn nikje xi íkjá, ¿yá xítà-ne, ñánda kò'ìi-ne?

¹⁴ 'An, kixan-là:

—Ngajíí t́jìin-lè nà'èn.

Jè kitsò-nà:

—Jñà xita koi xi tsatojiin kjo'in jè nachrjein k'e nga 'ño tse kjo'in kis'e. Kisitsjeè nikje-la nga ko jni-la Orrè-la Nainá kisichroba-ne. ¹⁵ Koií kjoa-la nga ya títsajna-ne nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko nachrjein ko nitjen sí's'in-la ya ingo-la. Jè xi tíjnasòn íxile yaá kijnajiin osen kjit'aà-la nga siikinda. ¹⁶ Mì tì kii kjinchrá siikjeiin-ne ko mì tì kii koxínda-la. Ko mì tì kii kòkà-ne yijo-la jè ndobá-la ts'oi k'e nga 'ño matsjè. ¹⁷ Nga jè Orrè xi tíjna jngod osen-la ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, jè siikinda koni s'in makinda orrè; jè kjoiko ñánda tíbitjo nandá xi tíjnakon. Nainá siixijno yije ndáxkon jñà xita koi.

8

Xi ma-ne itod sello

¹ Jè Orrè, k'e nga jaaxin jè sello xi ma-ne itod, osen-la hora jñá kis'e ján ngajmiì. ² Ikjoàn kijtseè jñà àkjale xi itod ma-ne xi 'ncha kixi nguixkon Nainá, jngod chrjo trompeta kits'i-la nga jngod ijngod. ³ K'ee j'ii ijngod àkjale xi 'ya jngod kicha xi ngui oro jè xi tíjya chrjongó-la Nainá. Tsasjna kixi ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá, ikjoàn tse chrjongó-la Nainá kits'i-la mé-ne nga ya kisijngodko-ne jè kjoa bitsi'ba-la jñà xita-la Nainá. Yaá tsaká ya isòn ímixa tsjeè xi ngui oro xi tíjna ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. ⁴ Jè ni'ndi-la chrjongó-la nainá ko kjoa bitsi'ba-la xita-la Nainá tsijin-né ya tsja jè àkjale ya nguixkon Nainá. ⁵ Jè àkjale kiskoé jè kicha xi tíya chrjongó-la Nainá, chinchá-isa xá'í xi títisòn ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá. Ikjoàn kisikatjen-sòn isò'nde; 'ño kits'iin ch'on, kina'ya-la jta, ki'ya-la ni'in ch'on, ko ts'a ch'on.

Jñà chrjo trompeta

⁶ Jñà àkjale xi itod ma-ne ko itod chrjo trompeta tíjma'ya tsibítsajnandaà nga siikjindáya.

⁷ Jè àkjale xi síjna ítjòn kisikjindáya chrjo-la. Ikjoàn ts'a jtsí ndajo ko ni'in xi tsájiiin jni; ján kisikasén it'aà nangui. Jè xi ma-ne jàn-ya-la isò'nde, jngodya kiti; k'oa tì tjín kiti jñà yá; kiti yije xka xkoén.

⁸ Jè xi ma-ne jò àkjale kisikjindáya chrjo-la. Ko jngod xi okji koni jngod nindoò xi je kji xi títi, yaá kinikatjen-jiin ndáchikon. Nga jàn-ya-la ndáchikon, jngodya, jni komà. ⁹ Jñà cho xi tjín-ngui ndáchikon, jngodya k'en xi ma-ne jàn-ya cho. K'oaá tis'in komà jñà chitso, jngodya chixoña xi ma-ne jàn-ya chitso.

¹⁰ Jè xi ma-ne jàn àkjale kisikjindáya chrjo-la. Jngod ni'ño xi 'ño je kji xi títijnga, kiskaàngui-ne ngajmiì. Jè ni'ño jè, jngodya xajngá nandá kiskaajiin xi ma-ne jàn-ya xajngá nandá ko ya ñánda títjo nandá. ¹¹ Jè 'ín-la ni'ño jè, xka tsja 'mì. Ko jè nandá, jngodya kjòtsja, jè xi ma-ne jàn-ya nandá. Kjín jchán xita k'en nga kjòtsja nandá.

¹² Jè xi ma-ne ñijòn àkjale kisikjindáya chrjo-la. Ikjoàn jngodya kits'on jè ts'oi xi ma-ne jàn-ya yijo-la; ko k'oaá tis'in komà jè sá ko ni'ño. Ikjoàn kòjñò jngodya jè ts'oi ko sá ko ni'ño. Koa jngodya kòjñò jè nachrjein xi jàn-ya tjín-ne; ko k'oaá tis'in komà k'e nga nitjen; mì tì kii kjòhiseèn-ne.

¹³ K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jngod-la ja xi kitoòtjen ján ijiin isén. 'Ñó kiichja nga kitsò:

—Ima xó-ne, ima xó-ne, ima xó-ne jñà xita xi tjín ján isò'nde, taxki 'oón komat'in k'e nga skindáya chrjo-la jñà àkjale xi ngui jàn chija-isa.

9

Chrjo trompeta xi ma-ne 'on

¹ Jè xi ma-ne 'on àkjale kisikjindáya chrjo-la; 'an kijtseè jngoà ni'ño xi kiskaàngui-ne ngajmiì skanda it'aà nangui. Ikjoàn kjòngatsja jè ibi ts'e nitjan. ² Kiskix'a jè nitjan. K'oaá s'in itjo ni'ndi koni tsà ts'e ngajá xi 'ño ii kjoàn. Jè ni'ndi xi itjo, kisijñò jè ts'oi ko ijiin isén. ³ Jè ni'ndi, yaá itjojiin cho langosta xi tsangasòn isò'nde; kits'i-la nga 'ño nga ma-la k'oe-la xita koni cho na'yá xi tjín isò'nde. ⁴ K'oaá s'in kisatiixoma-la nga mikii tsjá ch'in-la ngats'ii xka ijñá xi tjín isò'nde, ko nijngod yá; tà jñà xi koma tsjá ch'in-la jñà

xita xi tsjin-la chiba-la Nainá ya itjòn tjen-la. ⁵ Mikìi kitsjaà'nde-la nga sikk'en xita; tà kjo'ín 'òn sá tsjá-la; jè kjo'in xi tsjá, k'oaá ngaya-la koni k'e nga 'bé-la cho na'yá xita nga ijò 'beé. ⁶ Nachrjein koi, jña xita mejèn-la nga kiyá, tanga mikìi sakò-la kós'ín sikk'en yijo-la. 'Nó komejèn-la nga sikk'en yijo-la tanga mikìi koma kiyá.

⁷ Jña cho langosta k'oaá kjoàn isén-la koni kjoàn kohoyo xi binchandaà-la kjojchán. Tjísòn sko koni corona xi ngui oro; isén-la xitaá tjín-la. ⁸ Tsja sko k'oaá kjoàn koni kjoàn ts'e íchjín; ni'ño, k'oaá kjoàn koni ts'e xa. ⁹ Ya isòn inima-la k'oaá kjoàn xi kijtsa koni kicha tájaà xi síkjeén xita kjojchán; jña jngaá-la k'oaá s'ín na'yà-la nga one koni tsà 'ño kjín ma carreta xi bíndofe kohoyo nga ongachikon nga fi kjojchán. ¹⁰ Tjín nditsin koni cho na'yá ko tjín-la na'yá. Jña nditsin tjín-la nga'ño nga 'òn sá sikk'on xita. ¹¹ Jè xi síjna sko-la cho langosta, jè àkjale ts'e nitjan. Jè 'ín-la àkjale jè, xi 'én hebreo, Abadón 'mì, koa xi 'én griego, Apolión 'mì. [Jña 'ín koi, tsòyaá-ne: jè xi síkits'óna.]

¹² Jyee tsato kjo'in xi tjina itjòn xi taxki 'oón komàt'in xita; tanga ngui jò chija xi sa nchrobá.

Chrjo trompeta xi ma-ne joòn

¹³ Jè xi ma-ne joòn àkjale kisikkindáya chrjo-la; k'ée ki'nchrè jngoò-la jta xi ya itjojin-ne nga ñijòn nchrajá-la jè imixa tsjeè xi ngui oro jè xi síjna nguixkon Nainá ¹⁴ nga kitsò-la jè àkjale xi ma-ne joòn, xi kjiya chrjo tsja:

—Chjínnda'ño jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi jtít'aà'ño ya chraña-la jè nandá xajngá je Éufrates.

¹⁵ K'ée kitjándá'ño jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye k'oas'ín títsajnandaà jè hora, jè nachrjein, jè sá ko jè nó, mé-ne nga jngodya sikk'en-ne xita xi ma-ne jàn-ya ngats'iì xita xi tjín. ¹⁶ 'An, ki'nchrè-la kótjín ma-ne jña xita kjojchán xi kohoyo títsajnakjá-la; jò sòndo millón ma-ne.

¹⁷ K'oaá s'ín tsatsejèn-na jña kohoyo ko xita xi títsajnakjá-la nga kicha tájaà kijtsa inima-la xi inì kjoàn koni ni'ín, xi azul kjoàn koni zafiro, ko xi sinè kjoàn koni azufre. Jña sko kohoyo, k'oaá kjoàn koni sko xa; ko ya tso'ba, ni'ín bitjo, ni'ndíí bitjo, ko azufre bitjo. ¹⁸ Jè kjoa-la nga ingajàn kjo'in koi, jngoò ya k'en xita xi jàn ya ngats'iì xita xi tjín. Jè kisik'en jè ni'ín, ni'ndíí ko azufre xi bitjo-ne tso'ba kohoyo. ¹⁹ Nga'ño xi tjín-la kohoyo, yaá tjí'a tso'ba ko itjòn nditsin, nga jña nditsin k'oaá kjoàn koni kjoàn ye; koa jña sko síki'on-ne jña xita.

²⁰ Jña xita xi tsiningui-ne xi mikìi k'en k'e nga jye tsato yije kjo'in koi, mikìi kisikájno jé-la nga mì tjí jé kohótsji-ne; takó jña kijtseèxkón inima ch'o-la neíí, ko jña isén xi Nainá tsò-la xi kicha oro, plata, bronce, ndajo ko yá, jña xi mikìi tsejèn-la ko xi mikìi 'nchré ko xi mikìi ma fi. ²¹ Jña xita koi, mikìi kisikájno jé-la nga mì tjí jé kohótsji-ne nga xita sík'en, nga ma-la bíndaà, ko nga kjoa chijngui s'ín, ko kjoa chijé.

10

Àkjale xi kjiya tsja jngoò xojon libro jtobá

¹ Jngoò àkjale kijtseè-isa xi tjín-la nga'ño xi tinchrobájen-ne ngajmì nga ifi tsátijno; jè sko kijnasòn jngoò ijñe; isén-la k'oaá kji koni ts'oi; jña ndsoko k'oaá s'ín tsejèn koni tsà ni'ín xi ncha kixi nga títi. ² Kjinaya tsja jngoò xojon xi jtobá kji xi jye kitjándáya. Jè ndsoko kixi tsasíjnajiin ya ndáchikon ko jè ndsoko ngaskón tsasíjnason nangui. ³ K'oaá s'ín 'ño kiichja koni tsò xa k'e nga kjindáya; k'e nga jye kiichja, itoò ch'on kina'yá jta-la nga tikoa kiichja. ⁴ K'e nga jye jane ch'on xi itoò kits'ín, 'an tjínandaà-ná nga mejèn-na skijino jngoàà xojon, tanga ki'nchrè jngoò-la jta xi ngajmì inchrò-ne xi kitsò-na:

—Jña 'én xi káchja ch'on xi itoò kats'ín, 'maá tikjini; kì xojoón bìt'iì.

⁵ Jè àkjale xi 'an kijtseè nga ya síjnajiin jngoò ndsoko ndáchikon ko xi jngoò ndsoko ya síjnason nangui, kiskimì'nga tsja kixi ján ngajmì, ⁶ kitsjaà 'én-la it'aà ts'e Nainá xi tjínakon nita mé nachrjein-ne, jè xi tsibíndaà ngajmì, nangui ko ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi ya tjín, kitsò:

—Mì tì kiì s'e ìsa-ne nachrjein. ⁷ K'e nga kichóya nachrjein-la nga koiìts'ia jè àkjale xi ma-ne itoò nga siìkjindáya chrjo-la, jè kjoa'ma-la Nainá kitasòn-né koni s'in kitsò jña xita chi'nda-la xi kiìchja ngajo-la.

⁸ Jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi ngajmiì inchrobà-ne, ijngoò k'a kiìchja-na kitsò:

—T'in, chjoí jè xojon xi jtobá kji xi jye kitjájndaya nga kjinaya tsja jè àkjale xi síjnakixi isòn ndáchikon ko isòn nangui.

⁹ Kiìkoaan jè àkjale, kixan-la:

—Tjiì-ná jè xojon jtobá xi kjinaya ndseji.

Kitsò-na:

—Chjoí, ikjoàn chinii; ján iya indso'boi kotsjaya-né, tanga ya i'a ndso'boi, ixii koma-lè koni tsà tsjén.

¹⁰ Kiskoé jè xojon xi kjiya tsja jè àkjale. K'e nga kiskínee, kisihixi'á ndsoba koni tsà tsjén; tanga ján iya indso'bà kjòtsja-né. ¹¹ Ki'mì-na:

—Mochjeén-né nga ijngoò k'a kinókoaya ngajo-la Nainá mé kjoa xi komat'in jña xita xi kjìn naxandá nchrobá-ne ko xi kjìn nangui chja-ne ko xi kjìn skoya 'én chja, ko mé kjoa xi komat'in xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde.

11

Jò ma xita xi tsjá 'én ít'aà ts'e Cristo

¹ K'ée kits'ii jngoò-na yá xi ma machibaya-ne, xi k'oa kji koni kjoàn yá nise. Ki'mì-na:

—Tisítjiin, tichibayi jè ingo ítjòn-la Nainá ko jè ímíxa tsjeè-la. Tixkeyi kótjín ma-ne jña xita xi ya beèxkón Nainá. ² Jè nditsin xi kijnat'aà-la ingo, kì kiì nìchibayi nga jña kitjoé-la xi taxki xita xi mìtsà xita judío. Jña xita koi, ichán jò sá kotixoma ya Jerusalén xi i'nde tsjeè-la Nainá. ³ Aán siikasén ingajò xita-na xi tsjá 'én ít'aà ts'an nga kichjaya jngoò jmiì ko jò sindo ko jàn-kaàn nachrjein; ko jña nikje xi kokjá, nikje jmà kjoàn xi ts'e kjoaba.

⁴ Jña ingajò xita xi tsjá 'én, jña-né ingajò yá olivo ko ingajò kicha candelero xi jncha kixi nguixkon Nainá xi otixoma-la isò'nde. ⁵ Tsà yá xi mejèn-la siiki'on xita koi; ni'in kochrje tso'ba xi jngoò k'a kokà jña xi kondra-la. K'oa s'in kiyá yije, nita yá-ne xi mejèn-la siiki'on. ⁶ Jña xita koi tjín-la nga'ño nga ma-la kiìchjoà-la ngajmiì mé-ne mì tì kiì k'oa-ne jtsí jña nachrjein k'e nga kichjaya. Tikoáa tjín-la nga'ño ít'aà ts'e nandá nga ma-la nga jni s'iin; ko komaá-la kjìn skoya kjo'in tsjá-la xita isò'nde; komaá-la nga kos'in s'iin nita kótjín k'a mejèn-la nga s'iin. ⁷ Ingajò xita koi, k'e nga jye tsjá 'én-la, jè cho je xi ch'o kji xi bitjomijìn-ne ya nitjan jño, skaàn-ko-né, ko siikijne-la, ikjoàn kiyá ingajò xita koi. ⁸ Jña yijo-la xita koi, yaá siyijò osen nditsin-la naxandá ítjòn, nándá kisit'aà krò Na'èn-ná. Jè 'ín-la naxandá ítjòn xi okji, k'oa s'in ngaya-la koni Sodoma, o Egipto. ⁹ Xita xi ya inchrobàjiin-ne naxandá xi tjín isò'nde, ko ngats'ii tje-la xita xi tjín isò'nde, ko xita xi chja ngats'ii 'én xi tjín, ko xita xi ya nchrobá-ne ngats'ii nangui xi tjín isò'nde, ján nachrjein osen skótsejèn-jno yijo-la mik'en; ko mìkiù tsjá'nde nga siijiin jña xita koi xi jò ma-ne. ¹⁰ Jña xita xi tjín isò'nde kotsjaá-la nga jye k'en xita koi; tsjá kjotjò-la tsojmì xita xikjín. Koi k'oa s'in s'iin-ne nga jña ingajò xita xi chja ngajo-la Nainá, tseé kjo'in tsjá-la jña xita isò'nde. ¹¹ K'e nga jye tsato xi jàn nachrjein osen, jè Nainá kisikítsajnakon ijngoò k'a-ne nga jaáya-la; ikjoàn chinha kixi ijngoò k'a-ne; ko ngats'ii xita xi kijtseè, 'ño jchán kitsakjòn. ¹² Ingajò xita koi kiì'nchrè jngoò-la jta xi 'ño kiìchja xi ngajmiì inchrobà-ne, kitsò-la:

—Nchrobá-mijìn-jno ijndé.

Ikjoàn kiimijìn-jin ifi ján ngajmiì. Ngats'ii jña xita kondra-la kijtseè-né. ¹³ Tik'ée-ne j'ii jngoò ch'ón xi 'ño jchán ts'a; jngoò ya naxandá chixoña xi ma-ne te ya kóhokji naxandá; ko jè kjoa-la ch'ón, itoò jmiì xita k'en. Jña xita xi tsiningui-ne, ndaà jchán kitsakjòn. Ikjoàn kiìchjat'aà-la Nainá xi tjína ngajmiì nga jeya kisikijna.

¹⁴ Jyeé tsato kjo'in xi ma-ne jò xi taxki 'oon komat'in xita; tanga nchrobá nitoon xi ma-ne jàn k'a.

Chrjo trompeta xi ma-ne itoò

¹⁵ Jè xi ma-ne itoò àkjale kisìkjindáya chrjo-la; kjín jchán jta kina'ya-la ngajmiù xi 'ño kiichja nga kitsò:

Jñà kjotìxoma xi tjín isò'nde,

jyeé ts'e Na'èn-ná xi otìxoma-ná kò jè Cristo xi xó kinikasén-ne.

Jè kotìxoma nita mé nachrjein-ne.

¹⁶ Jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, xi títsajnanè íxile nga nguixkòn Nainá, chinchaxkó'nchi-ñiat'aà-la nga kijtseèxkón Nainá. ¹⁷ Kitsò:

Na'èn xi Nainá 'mì-lè.

Ndaà chjí-lè nga ta jì ta jngoò-né xi 'ño tse nga'ño tjín-lè,

ngaji xi tijni i'nde,

kò xi tijni skanda kjòtseé,

[kò xi sa kjoii ijngoò k'a-ne].

Tì'biè-lèjen kjondaà nga jyeé kachjoí nga'ño xi tjín-lè;

kò jyeé kòbíts'i nga jì tìhotìxomai.

¹⁸ Jñà xita xi taxki xita xi mìtsà xita judío jyeé kòjti-la;

tanga jyeé ijchò nachrjein-la kjojti-lè k'e nga jì k'oi-la kjo'in xita koi,

jè nachrjein k'e nga jì kíndaajiin-la jñà xita xi jye k'en

kò k'oi-la kjotjò xi ok'in-la nga tjoé-la xita ch'i'nda-lè xi kiichja ngajo-lè

kò jñà xita-la Nainá kò ngats'i xi beèxkón-lè,

jñà xi jtobá kjoàn kò xita jchínga.

Sìkjesesòin jñà xita xi ma-la sìkjesesòn xita naxandá isò'nde.

¹⁹ Ján ngajmiù kitáx'a i'nde tsjeè-la Nainá; ya iya i'nde tsjeè-la ki'ya-la jè kaxa ts'e kjoa xi tsibíndaajiin Nainá kò jñà xita. Ikjoàn jate ni'in ch'on, kina'ya-la jta, kits'iin ch'on, ts'a ch'on, ts'a jtsí ndajo xi 'ño tsiaàn kjoàn.

12

Jè chjoón kò jè ye

¹ Ján ngajmiù tsatsejèn jngoò kjojkón. Jngoò chjoón ki'ya-la; jè ts'oi xi ma nikje-la. Jè sá yaá tjínga ingui ndsokò, kò jngoò corona tjí'a skò xi tejò ni'ño tjít'aà. ² Jè chjoón, ki'ndí 'ya. 'Ñó jchán kjindáya nga jye machraña nga jts'ín ki'ndí-la; tseé kjo'in tísíkjeiín nga jye ijchò chiba-la nga jts'ín ki'ndí-la. ³ Ján ngajmiù ijngoò kjojkón tsatsejèn. Jngoò ye xi 'ño je kji tsatsejèn. Inì kji, itoò ma skò, kò jngoò corona itsé tjí'a nga jngoò ijngoò skò. Tíkooá te ma nchrajá-la. ⁴ Jè nditsin ye, jngoò ya ni'ño tsibíndofe xi ma-ne jàn ya ngats'i ni'ño xi tjín ngajmiù, ikjoàn tsibítsjot'aà nangui. Jè ye je, tsasijnat'aà-la jè chjoón xi tí'beé ki'ndí mé-ne nga skine-ne ki'ndí-la k'e nga jye jts'ín. ⁵ Jè chjoón, tsi'beé jngoò ki'ndí x'in nga jè kotìxoma-la ngats'i naxandá xi tjín isò'nde koni jngoò xita xi yá kicha kjiya tsja nga kijnè-la kjo'in xita xi mìkiù 'nchréñijon-la. Tanga jè ki'ndí-la chjoón, kitjá'an-la; yaá kiikò ñánda tjínga Nainá nga tíhotìxoma. ⁶ Jè chjoón, tsanga-né. Ján kii i'nde it'aà xin ñánda nangui kixì choòn, ñánda nga Nainá tsibíjnandaà jngoò-la i'nde nga ya katjiù-la tsojmì xi skine. Jngoò jmiù kò jò sindò kò jàn-kaàn nachrjein kíjna.

⁷ Xi jye komà iskan, ján ngajmiù kis'e kjojchán. Jè àkjale Miguel kò àkjale-la kiskaàn-kjoòkò jè ye je. Kò jè ye je, kò àkjale-la nas'ín 'ño kiskaàn-kjoò, ⁸ tanga mìkiù kisikijne-la, kò mì tì mé i'nde kis'e-la ján ngajmiù. ⁹ K'oaá s'ín komà nga itjokàjiin ngajmiù jè ye jchínga xi 'mì Xita Neí kò xi 'mì Satanás xi konachan-la ngats'i xita isò'nde. Kinìkatjengui ya it'aà nangui kò àkjale-la.

¹⁰ Ki'nchrè jngoò-la jta ján ngajmiù xi 'ño kiichja xi tsò:

—I'nde jyeé ijchò nachrjein nga kitjokàjiin kjo'in xita xinguiáá nga kò nga'ño-la Nainá nga jè kotìxoma kò kjotìxoma xi tjín-la Cristo [xi Nainá xó kisikasén-ne], koií kjoa-la nga jye kànikatjengui jè xi kò nachrjein kò nitjen tsját'in 'én ndiso xita xinguiáá nga nguixkòn Nainá. ¹¹ Jñà xita xinguiáá, nga nguì kòó nga'ño xi tjín-la jní xi tsibíxteèn jè Orrè kisikijne-la kò nguì kòó jñà 'én xi kitsjaà it'aà ts'e Nainá. Mìkiù kitsakjòn-la

nas'ín kinik'en. ¹² Tsja kàtas'e-la ngajmiì kò jñà xi ya títsajna. Tanga ima xó-nò jñò xi ya titsajnaà it'aà nangui kò xi titsajnaà ya ijiin ndáchikon nga jè xita neí jyeé ijchòjen-tjingui-nò kò 'nó jti tjín-la nga jyeé tíjiin-la nga ta chiba nachrjein kíjna-isa.

¹³ Jè ye xi 'nó je kji, k'e nga kinikatjengui it'aà nangui, tsangatjingui-la jè chjoón xi tsi'beé ki'ndí x'in. ¹⁴ Tanga jè chjoón, jò jngaá ts'e ja kits'iì-la xi 'nó iì kjoàn mé-ne koma tótjen-ne nga konga-la jè ye xi je kji. Ján kiì kíjna ya i'nde it'aà xìn nándá nangui kixì choòn. Jàn nó osen kíjna nga kòkinda nga tjoé-la tsojmi xi skine. ¹⁵ Jè ye xi je kji, tsachrje nandá tso'ba nga ndána koma mé-ne nga koma kichrjoako-ne jè chjoón. ¹⁶ Tanga jè nangui kisichját'aà-la jè chjoón; kitáx'a, kits'iì ndána xi jè ye tsachrje tso'ba. ¹⁷ Jè ye isaá 'nó kjòjtikeè jè chjoón. Kiì tjingui kondra-la jñà xita tje-la chjoón nga kiikjaán-kò jñà xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá kò jñà xi ndaà tsjá 'én it'aà ts'e Cristo. ¹⁸ Jè ye, yaá tsibijnajiin tsoimì xi 'ncha indii ndáchikon.

13

Jò cho iì xi ch'o kjoàn

¹ Kijtseè jngoàà cho je xi ch'o kji xi itjo-mijìn-jiin-ne ndáchikon xi itoò ma skò; te ma nchrajá-la; jngò corona itsé tji'a nga ijngòò ijngòò nchrajá-la; jñà skò tjit'aà 'ín xi Nainá chjajno-la. ² Jè cho je xi ch'o kji xi 'an kijtseè, k'oaá kji koni kjoàn xa indo; k'oaá kjoàn ndsòkò koni ts'e cho oso; k'oaá kji tso'ba koni tso'ba xa. Jè nga 'nó xi tjín-la jè ye, kò jè i'nde-la nándá tíhotíxoma, kò jè kjotíxoma-la xi 'nó tjín, jè cho ts'en kjòngatsja. ³ 'Nó tse kitii jngòò skò jè cho je xi ch'o kji; k'oaá kji komà koni tsà jye kiyá; tanga jè skò xi 'nó tse kitii, kjòndaà-ne. Ngats'iì xita xi tjín nga tíjtsa isò'nde, tà kjòxkón-la kjoa xi komà, kò yaá kiitjingui-la jè cho ts'en. ⁴ Ngats'iì xita kijtseèxkón jè ye, nga jè ye kitsjaà-la kjotíxoma xi tísíkkeén jè cho ts'en. Jñà xita tikoaá kijtseèxkón jè cho je xi ch'o kji. Ikjoàn kitsò:

—Tsjìn ijngòò isa koni jè cho je xi ch'o kji; mì yá tjín xi kichikjoa-la nga skaàn-kò.

⁵ Jè cho ts'en kitjò'ndeé-la nga kiichja 'én xi 'nga síkíjna yijo-la nga chjajno-la Nainá. Tikoaá kits'iì'nde-la nga ichán jò sá kotíxoma. ⁶ K'oaá s'ín kis'iin; kiichjajno-la Nainá, kiichjajno-la 'ín-la Nainá kò Ni'ya Tsjeè-la, kò kiichjajno-la jñà xita xi títsajna ngajmiì. ⁷ Tikoa kitjò'ndeé-la nga kiskaàn-kò xita-la Nainá skanda kó nga kisikijne-la. Ikjoàn kits'iì-la kjotíxoma it'aà ts'e ngats'iì tje-la xita, kò it'aà ts'e ngats'iì naxandá xi tjín, kò it'aà ts'e ngats'iì xita xi chja ngats'iì 'én xi tjín, kò it'aà ts'e xita xi tjín nga ijngòò ijngòò nangui xi tjín isò'nde. ⁸ Ngats'iì xita xi tjín nga tíjtsa isò'nde, jè cho ts'en skoèxkón, jñà ngats'iì xita xi mikii tjit'aà 'ín-la nga tisa tàts'en-la kjoa, jè xojon xi ts'e kjoabinachon xi ts'e Orrè-la Nainá xi k'en ngajo-la xita.

⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò. ¹⁰ Jè xi ndayá kjis'en, k'oaá s'ín tjínè-la nga ndayá kjoì. Jè xi kicha ndojò kiyá-ne, k'oaá s'ín tjínè-la nga kicha ndojò kiyá-ne. Íí mochjeén nga kixi kítsajna kjit'aà kò nga kichikjoako-la kjo'in jñà xita-la Nainá.

¹¹ Xi komà iskan kijtseè ijngoàà cho je xi ch'o kji xi itjo mijìn-ne ijiin nangui. Jò ma nchrajá-la xi k'oa kjoàn koni nchrajá-la orrè. K'oaá s'ín chja koni jngòò ye xi 'nó je kji. ¹² K'oaá s'ín tjín-la kjotíxoma koni jè cho je xi ch'o kji xi tjína íjtòn nga ya síjna nguixkòn. Bínè-la xita xi tjín isò'nde nga kateèxkón jè cho je xi ch'o kji xi tjína íjtòn, jè xi kjòndaà-ne nándá 'nó tse kitii jngòò skò. ¹³ Tikoaá maá-la kis'iin kjoèxkón xi 'in tjín. Skanda maá-la kisikjinchrobà-jen ni'ín xi ngajmiì nchrobá-ne skanda it'aà nangui nga nguixkòn xita. ¹⁴ Kiskoònachan-la xita xi tjín isò'nde, koií kjoa-la jñà kjoèxkón xi kits'iì'nde-la nga kis'iin nguixkòn cho je xi ch'o kji xi tjína íjtòn. Tsibit'in-la xita nga kátindaà jngòò xkòsòn-la jè cho xi tjína íjtòn xi kicha ndojò kitii-ne skò tanga jaáya-la. ¹⁵ Jè cho xi ma-ne jò kits'iì-la nga 'nó nga kisikíjnakon jè xkòsòn-la cho xi kisindaà, mé-ne nga koma kichja-ne kò ngats'iì xita xi mikii skoèxkón sijk'en-ne. ¹⁶ K'oaá s'ín tsibínè-la nga kàtasit'aà chiba-la jñà xi xita ixti, jñà xita jchínga, jñà xita nchiná kò jñà xita ima, jñà xita xi títsajnandéí kò xi chi'nda títsajna-nó. Yaá kàtasit'aà chiba-la ya tsja kixi kò tsà ya íjtòn tjen-la. ¹⁷ Nijngòò xita xi ma kotse tsojmi, nijngòò xi ma kotijna tsà mikii tjit'aà chiba-la kò tsà jè 'ín-la cho mikii tjit'aà-la kò tsà mikii tjit'aà-la número ts'e 'ín-la cho.

¹⁸ Ijndé mochjeén kjoachjine-la xita; jè xi ndaà machiya-la, kàtíxkeya número-la cho je xi ch'o kji; ts'e xita-né. Jè número: joòn sìndõ ko jàn kaàn ko joòn.

14

Jè Orrè-la Nainá ko jñà xita xi jngoò sìndõ ko ichán ñijòn jmiì ma-ne

¹ Xi komà iskan, kiskoòtsejèn, kijtseè jè Orrè, nga síjnakixi isòn nindoò Sión ko xita xi jngoò sìndõ ko ichán ñijòn jmiì ma-ne xi tít'aà itjòn tjen-la 'ín-la Orrè ko ts'e Na'èn-la.

² Ki'nchrè jngoò-la jta xi ngajmiì nchrobá-ne xi 'ñó tífhone koni ma nandá k'e nga 'ñó maje, koni ma nga faáya-la ch'on k'e nga jye ts'in; k'oaá s'in ki'nchrè-la koni tsà kjin ma xita xi síkjane ní'ñó arpa. ³ Tína'yà jngoò-la sò xitse nga tíjnda nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, ko ya nguixkon xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon ko ya nguixkon jñà xita jchínga. Niyá xi ma-la seè jè sò xi tíjnda, ta jñà-né xi jngoò sìndõ ko ichán ñijòn jmiì ma-ne, jñà xi jye itjokàjiìn kjo'in ya isò'nde. ⁴ Jñà xita koi, mìtsà íchjín tsibítsajnakõ, nguì tsjeè kisìjchá yijo-la. Jñá-né xi fi tjingui-la Orrè nita ñánda-ne nga fi. Jñà-né xi itjokàjiìn ítjòn kjo'in ngats'ì it'aà ts'e xita xi tjin isò'nde, mé-ne nga koma kongatsja ítjòn-ne Nainá ko Orrè. ⁵ Nímé 'én ndiso kíichja, ko nímé jé tjin-la nga nguixkon Nainá.

Àkjale xi jàn ma-ne

⁶ Kijtseè ijngoàà àkjale xi tsó'bajiìn isén nga tífiko 'én ndaà-la Nainá xi tjin nita mé nachrjein-ne nga keènojmi-la jñà xita xi títsajna isò'nde, ngats'ì xita xi tjin nga ijngoò ijngoò nangui, ngats'ì tje-la xita, ngats'ì xita xi chja ngats'ì 'én xi tjin, ko ngats'ì xita xi tjin nga ngats'ì naxandá xi tjin isò'nde. ⁷ 'Ñó chja kitsò:

—Jchaxkón Nainá, jeya tikíjna; jye ijchò nachrjein-la nga koìndaàjiìn. Jchaxkón jè xi tsibíndaà ngajmiì, xi tsibíndaà nangui, xi tsibíndaà ndáchikon ko ñánda tíbitjo nandá.

⁸ Ijngoò àkjale kíichja xi kitsò:

—Jyeé kakaàngui, jyeé kakaàngui Babilonia, naxandá xi 'ñó je kji, jè xi bít'in-la naxandá xi tjin isò'nde nga [kj'eíí nainá fit'aà-la] koni s'in xita k'e nga kjoachijngui s'in. Koni s'in kis'ìin, k'oaá ngaya-la koni tsà kisìch'i yije xita isò'nde jè xán ts'e kjoachijngui-la xi tjiko kjoiti-la Nainá.

⁹ Ijngoò àkjale tsatsejèn xi ma-ne jàn xi 'ñó chja nga kitsò:

—Tsà yá xi skoexkón jè cho je xi ch'o kji ko isén xkòsòn-la, tsà tikoá sít'aà chiba-la ítjòn tjen-la, o tsà tsja, ¹⁰ Nainá tsjá-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni tsà vino skoí xi tjiko kjoajti-la Nainá. Nga jè sobà Nainá jyeé tsibíndaà jngoò chítsín vino xi 'ñó kjaán mé-ne nga kokò-ne kjoajti-la nga s'e-la kjo'in ijiìn ní'ín azufre xi 'ñó tsjè títi. Tíkotsejèn àkjale tsjeè ko Orrè. ¹¹ Jè ní'ndi-la ts'e kjo'in-la, kjit'aá nachrjein nita kjé-ne nga kitjomijin. Mikiì sìikjáya ko nachrjein ko nitjen jñà xita xi jè cho ts'en ko isén xkòsòn-la beèxkón, jñà xi tikoá tít'aà chiba-la ko 'ín-la jè cho je xi ch'o kji. ¹² Ijndé nga mochjeén nga kàtachíkjoa-la nita mé kjoa-ne jñà xita-la Nainá xi síkitasòn kjotíxoma-la ko xi ndaà mokjeín-la it'aà ts'e Jesús.

¹³ Ki'nchrè ijngoàà 'én xi ngajmiì inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Chjí, tít'eìi xojon: “Jñà nachrjein xi fi-isa, mé tà ndaà-la jñà xita xi kiyá nga mokjeín-la it'aà ts'e Na'èn-ná.” K'oaá tsò Iníma Tsjeè-la Nainá: “Kixíí kjoa, jñà xita koi sìikjáya-né kjoa ts'e xá-la; ján ngajmiì, jchaá-la ngats'ì kjoa xi ndaà kis'ìin.”

K'e nga maxkó tsojmi xi jye kòjchá ya it'aà nangui

¹⁴ K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè jngoàà ifi xi chroba kji, ya isò'nga ifi tíjna jngoò xi k'oa kji koni ki'ndí-la xita. Jngoò corona xi nguì oro tíj'a sko, ko jngoò kíchà libá kjiya tsja xi 'ñó yijò kji. ¹⁵ Ijngoò àkjale itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi 'ñó chja, kitsò-la jè xi tíjnasòn ifi:

—Tits'ii nga tixákoji kíchà libá-lè; tichásoìn, ko tíxkoí kóhotjín tsojmi tje xi tjin it'aà nangui nga jye kòjchá yije; ko jyeé ijchò nachrjein-la nga sincháxkó.

¹⁶ Jè xi tíjnasòn ifi, tsibíts'iako kíchà libá-la ya isòn nangui nga tsatesòn tsojmi tje-la isò'nde, ikjoàn chincháxkó.

¹⁷ Ìjngò ò òkjalé itjo ya i'nde tsjeè-là Nainá xi kijna ngajmì xi tìkoá kichá libá kjiya tsja xi 'nó yìdò kji. ¹⁸ Ìjngò ò òkjalé itjo-ne it'aà ímixa tsjeè-là Nainá, jè xi síkinda ni'ín. 'Nó kíichja-là jè òkjalé xi kichá libá kjiya tsja; kitsò-là:

—Tits'ii nga tixákoii kichá libá-lè xi 'nó yìdò kji; tichát'eii 'én-là jñà toò uva xi tjin it'aà nangui, nga jñà toò-là jye kichji.

¹⁹ Jè òkjalé tsibíts'iaako kichá libá-là nga tsatet'aà toò-là jñà yá uva; ikjoàn kisìkatsjoòya ya ñánda nga ma binchanè toò uva. Kjoa koi, jè okó kjoajti-là Nainá. ²⁰ Mìtsà ya ijìin naxandá kisinè jñà toò uva; ján indii naxandá kisinè; k'e nga jye kisinè, jní itjo ñánda nga kisinè; 'nó tse jní itjo skanda ijchò kangui-là kó kji 'nga tjna freno xi tji'a tso'ba kohòyo kò jàn sìndò kilómetro tsangasòn.

15

Itoò ma òkjalé xi itoò kjo'in j'iiiko

¹ Ìjngò ò kjojkón kijtseè ján ngajmì xi 'nó xkón kji kò 'nó jeya ki'ya-là. Itoò ma òkjalé xi itoò kjo'in j'iiiko jñà kjo'in xi fehet'aà-ne nga yaá fehet'aà-ne kjoajti-là Nainá.

² Tìkoá kijtseè jngoaà ndáchikon xi chítsín kji; tsjájiin kò ni'ín. Ya ncha kixi isòn ndáchikon xi chítsín kji, jñà xita xi jye kisikijne it'aà ts'e cho je xi ch'o kji kò isén xkósòn-là, jñà xi mìkii kitsjá'nde nga kisit'aà chiba-là, kò número ts'e 'ín-là. Xita koi kjiya tsja ní'nó arpa xi Nainá kitsjaà-là. ³ Nchiseè sò-là Moisés xi chi'nda-là Nainá kò sò-là Orrè, nchitsò:

Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngò-né xi 'nó tse nga 'nó tjin-lè, 'nó jeya kò 'nó xkón tjin ngats'ii kjoa xi 'ni.

Xita kixi-né; kixi tjin ndiyá-lè.

Jii-né xi Xitaxá Ítjòn tjna-là ngats'ii naxandá xi tjin isò'nde.

⁴ ¿Yá xi mìkii tsakjón-lè Na'èn?

¿Yá xi mìkii skoexkón-lè?

Tajngò ò ngaji xi xita tsji,

koi k'oas'ín kjoii-ne ngats'ii naxandá-là isò'nde nga skoexkón-lè nga jye tí'ya-là kjoa kixi-lè.

⁵ K'e nga jye kijtseè kjoa koi, kiskoòtsejèn nga kitáx'a ján ngajmì jè i'nde tsjeè-là Nainá xi tijnaya iya Ni'ya Nikje xi okó nga ya tjna Nainá. ⁶ Itjo ya i'nde tsjeè-là Nainá jñà òkjalé xi itoò ma-ne xi j'iiiko itoò kjo'in. Íkjá nikje lino chroba xi 'nó ote kjoàn; tíkjá ndáyá-là na'nó payò xi nguì oro. ⁷ Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, jngò ò itjojiin xi kisìngatsja nga íjngó íjngó òkjalé xi itoò ma-ne; kitsjaà íjngó íjngó-là chítsín xi nguì oro xi ya tjíya kjo'in ts'e kjoajti-là Nainá xi tijnakon nita mé naxrjein-ne. ⁸ Ya iya i'nde tsjeè-là Nainá, kitseè ni'ndi xi ya inchrobà-ne it'aà ts'e kjoajeya-là Nainá kò nga'nó xi tjin-là. Niyá xi kitjò'nde-là nga jahas'en ya i'nde tsjeè-là Nainá skanda k'e nga jye tsitasòn yije jñà kjo'in xi itoò ma-ne xi j'iiiko jñà òkjalé xi itoò ma-ne.

16

Chítsín xi itoò ma-ne

¹ Kì'nchrè jngoaà 'én xi ya itjo-ne i'nde tsjeè-là Nainá nga kitsò-là jñà òkjalé xi itoò ma-ne:

—Tanguió, tíxteèn-sòn isò'nde jñà xi tjíya chítsín xi itoò ma-ne, kjo'in xi tji kjoajti-là Nainá.

² Kii jè òkjalé xi tsako ítjòn-là. Tsibíxteèn-sòn isò'nde xi tjíya chítsín-là. Ngats'ii xita xi tjin-là chiba-là cho ts'en kò xi beèxkón jè isén xkósòn-là jè cho je xi ch'o kji, tsako-là ch'in xajtsé xi 'nó ch'o kjoàn kò ijò jchán ma.

³ Jè òkjalé xi ma-ne jò tsibíxteèn-jiin ndáchikon xi tjíya chítsín-là. Kò jè ndáchikon, nguì jní komà, koni tsà ya k'en-jiin xita. Ngats'ii xi títsajnakon ya ijìin ndáchikon jngò ò k'áá k'en.

⁴ Jè àkjale xi ma-ne jàn, tsibíxteèn-jìin ya xajngá nandá kò ñánda tíbitjo nandá, jè xi tjíya chítsín-la. Saà jní komà. ⁵ Ikjoàn ki'nchrè-la jè àkjale xi ts'e nandá, kitsò:

—Ngaji Na'èn, tjín-lè kjoakixi, nga k'oaá s'ín kits'ì-la kjo'in jña xita it'aà ts'e kjoa koi, nga jíí xi xita tsjeè 'mì-lè, jíí xi tjíni skanda kjòtseé, tjíni skanda i'ndeí. ⁶ Nga jña xita koi tsibíxteèn jní-la xita-lè nga jña kisik'en, kò xita xi kiichja-ngajo-lè. I'ndeí ngaji k'oaá tís'ín tí'biì ngajo-la jní nga nchi'biì; yaá chiba-la.

⁷ Tíkò ki'nchrè jngòd-la 'én xi ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá chja, nga tsò:

—Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta jí ta jngòd-né xi 'ñó tse nga'ñó tjín-lè, kixíí kjoa, jña kjo'in xi tí'biì-la xita koi, ndaá tjín kò nguì kixíí tjín.

⁸ Jè àkjale xi ma-ne ñijòn, tsibíxteèn xi tjíya chítsín-la ya isòn ts'oí. Jè ts'oí kitjò'nde-la nga jè ndobá-la kisichjàn yijo-la xita. ⁹ Jè ndobá-la ts'oí 'ñó kisichjàn-la ngats'ì xita tanga jña xita koi mìkìi kisikájno jé-la ní mìkìi jeya kisikájna Nainá; ta saá kiichjajno-la Nainá nga jè xi tjín-la nga'ñó it'aà ts'e kjo'in koi.

¹⁰ Jè àkjale xi ma-ne 'òn, tsibíxteèn-sòn jè xi tjíya chítsín-la ya ñánda tíhotíxoma jè cho ts'en. Kò jè i'nde ñánda tíhotíxoma jè cho je xi ch'o kji, kòjñò-né. Jña xita xi beèxkón jè cho ts'en kiskinetjòn nijen-la nga 'ñó ijò komà-la. ¹¹ Tanga mìkìi kisikájno jé-la; ta saá isa ndaá kiichjajno-la Nainá xi ts'e ngajmì, koií kjoa-la nga ijò komà yijo-la nga xajtsé tjín-la.

¹² Jè àkjale xi ma-ne joòn tsibíxteèn-jìin xi tjíya chítsín-la ya xajngá nandá-je Éufrates. Jè nandá-la xajngá, kixíya-né, mé-ne nga koma kjoahato-ne jña xitaxá ítjòn xi nchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oí.

¹³ Kijtseè-ná nga jè ye xi 'ñó je kji, kò jè cho je xi ch'o kji, kò jè xita xi kiichjaya 'én ndiso nga itjo-ne tso'ba jàn iníma ch'o xi cho xke kjoàn. ¹⁴ Jña-né iníma ch'o-la neíí xi s'ín kjojkón; bitjo nga bíxkóya xitaxá ítjòn xi tjín nga tíjtsa isò'nde nga kjinchrobà kjojchán jè nachrjein xi jye tjíndaà-la Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁵ “Tíná'yaá, 'an, k'oaá s'ín kjoiaa koni s'ín f'ìi xita chijé. Mé ta ndaà-la jè xita xi tjínandaà k'e nga 'an xi kjoiaa; kjijnandaà nikje-la nga kòkjá; mé-ne nga mìkìi kosobà-la nga tjína laká.” ¹⁶ Jña iníma cho-la neíí tsibíxkóya xitaxá ítjòn-la isò'nde ya i'nde ñánda 'mì Armagedón xi 'én hebreo.

¹⁷ Jè àkjale xi ma-ne itoò, tsibíxteèn jìin isén xi tjíya chítsín-la. Kìi'nchré-la 'én xi 'ñó kiichja xi ya inchrobà-ne i'nde tsjeè-la Nainá xi tjína ngajmì ñánda tjína jè xi tjínasòn íxile nga tíhotíxoma; kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

¹⁸ Ikjoàn jate ní'ín ch'on, kina'yà-la jta, kits'ìin ch'on, ts'a ch'ón xi 'ñó jchán ts'a; ní saà jngòd k'a k'oas'ín 'ba kóni nga tisa tsatsejèn xita isò'nde. ¹⁹ Jè naxandá je xi 'ñó ndaá yaxkon-la, jàn ya komà. Kò jña naxandá xi chja-ne nga ijngòd ijngòd nangui xi tjín isò'nde, jngòd k'aá kichijà. Kò jè naxandá je xi 'mì Babilonia xi 'ñó ndaá yaxkon-la, mìkìi kisichàajìin Nainá nga kitsjaà-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni kisik'ìi jngòd chítsín xi tjíya vino xi nguì kjoajti-la Nainá xi jè jye tjínandaà-la. ²⁰ Ngats'ìi nangui xi tjín ijìin ndáchikon kò jña nindoò, jngòd k'aá kichijà, mì tì kii ki'ya-la. ²¹ Jña xita tsané jtsí ndajo xi 'ñó tsiaàn kjoàn, tjín-la tsà ichán kilo nga jngòd ijngòd. Jña xita, 'on kiichjajno-la Nainá, koií kjoa-la nga tse kjo'in kis'e-la kjoa ts'e jtsí ndajo.

17

Kós'ín s'e-la kjo'in jè chjoón chijngui

¹ J'ìi jngòd jña àkjale xi itoò ma-ne xi itoò chítsín tjíya tsja, kiichja, kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè kjo'in xi tjoé-la jè chjoón chijngui xi 'ñó ndaá yaxkon-la xi tjíndiì ñánda nga jìin xajngá nandá fahato. ² Jña xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde, yaá tsafáhihtako chjoón jè nga kj'eíí nainá kijtseèxkón k'oaá ngaya-la tsà kjoa chijngui kisikò jè chjoón. Kò ngats'ìi xita xi tjín isò'nde, k'oaá tì kis'ìin nga kj'eíí nainá kùtjngui-la k'oaá ngaya-la koni tsà xán ts'e kjoachijngui-la chjoón kjòch'i-ne.

³ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kiiko inima-na jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Kijtseè jngoàà chjoón xi tijnakjá-la cho je xi ch'o kji xi inì kji. Yijajno yije yijo-la 'én xi kondra ts'e Nainá nga chjajno-la. Itoò ma skò kò te ma nchrajá-la. ⁴ Jè chjoón, nikje sko kò nikje inì kjoàn xi íkjá. Yijajno xi nguì oro kò ndajo ote xi 'ñó ts'e chjí-la, kò ndáton fangui xi 'ñó chjí-la xi 'mì perla. Tjýya tsja jngoò chitsín xi nguì oro; jè chitsín kitseé kjoa ch'o-la kò kjoa tjé xi ts'e kjoa chijngui-la. ⁵ Ya itjòn tjen-la, tjít'aà 'én 'ma xi tsò: “Babilonia xi 'ñó je kji nga ndaà yaxkon-la, jè nea-la íchjín chijngui kò ngats'ìi kjoa ch'o xi tjin isò'nde.” ⁶ K'e nga kiskoò'an chjoón jè, kijtseè xkoaàn nga ch'i-né nga jní-la xita-la Nainá kits'ìi kò ts'e xita xi kinik'en nga 'én-la Jesús kiichjaya. K'e nga kijtseè tà kjòxkón-na. ⁷ Kitsò-na jè àkjale:

—¿Mé-ne maxkón-lè? 'Aán, kènojmi-lè kó tsòya-ne kjoa 'ma-la chjoón jè, kò it'aà ts'e cho je xi ch'o kji xi tijnakjá-la xi itoò ma skò kò te ma nchrajá-la. ⁸ Jè cho xi kà'yi, tsibijnakon-né, tanga i'nde tijnak'en-né; yaá kjinchrobà mijin-ne nitjan jñò mé-ne nga jngoò k'a chija-ne. Jñà xita xi tjin isò'nde, xi mìkiì tjít'aà 'ín-la xojon ts'e kjoabinachon kóni nga tisa kisindaà isò'nde, tà kòxkón-la k'e nga skoexkon jè cho xi tsibijnakon, kò i'nde tijnak'en-né, tanga kotsején ijngoò k'a-ne.

⁹ Ijndé mochjeén kjohitsjeèn xi tjin-la kjoa chjine. Jñà skò cho xi itoò ma-ne, jñà ngaya-la jñà nindoò xi itoò ma-ne ñánda tijnanè jè chjoón. Tjkoáá jñà ngaya-la xi itoò ma-ne xitaxá ítjòn. ¹⁰ 'Òn ma-ne xi jye k'en, jngoò ma xi tíhotíxoma-isa, kò jè xi ijngoò, kj'eè kù f'ìi. Tanga k'e nga kjoíi, tà chibaá nachrjein kotixoma. ¹¹ Jè cho je xi ch'o kji xi tsibijnakon tanga i'nde tijnak'en-né, jè xi ma-ne jün xitaxá ítjòn. Yaá tijnajün-la xi itoò ma-ne, kò yaá tifi ñánda nga jngoò k'a jchija.

¹² 'Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, jñà ngaya-la xitaxá ítjòn xi te ma-ne xi kj'eè kù tjoé-la kjotixoma. Tanga k'e nga tjoé-la kjotixoma ta jngoò hora kotixomakjò kò jè cho je xi ch'o kji. ¹³ Jñà xitaxá ítjòn xi te ma-ne, tajngoó kjohitsjeèn tjin-la nga jè cho je xi ch'o kji siingatsja nga'ñó-la kò kjotixoma-la. ¹⁴ Ikjoàn skaàn-kò jè Orrè, tanga jè Orrè sikijne-né. Nga jè-né xi otixoma-la jñà xita xi otixoma, kò Xitaxá ítjòn-laá ma jñà xi xitaxá ítjòn títsajna. Jñà xita xi títsajna, xó kinokjoà-la, xó kitjaajün-ne, kò kixíi síkitasòn-la.

¹⁵ Jè àkjale k'oaá ti kitsò-na:

—Jè nandá xi kà'yi, ñánda tijnandì chjoón chijngui, naxandá-né, xita kjín-né, jñá-né xita xi tjin nga ijngoò ijngoò nangui xi tjin isò'nde, kò jñá-né xita xi chja ngats'ìi 'én xi tjin isò'nde. ¹⁶ Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, kò jè cho je xi ch'o kji xi kà'yi, sijtikeè-né jè chjoón chijngui, kjoaá'an yije-la skanda jñà nikje-la, sikájna laká-né. Yijo-la skine-né. Ikjoàn yaá kókajün ni'ín. ¹⁷ Nainá k'oaá s'ín tsibijün kjohitsjeèn-la jñà xita koi nga k'oas'ín sikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. Jè kjotixoma xi tjin-la xita koi tijnngoò ikon nga jè cho ts'en kongatsja, skanda k'e nga kitasòn yije 'én xi kiichja Nainá. ¹⁸ Jè chjoón xi kà'yi, jè-né naxandá je xi otixoma-la jñà xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde.

18

Kós'ín kiskaàngui jè naxandá Babilonia

¹ Xi jye komà iskan, ijngoò àkjale kijtseè xi tinchrobájen-ne ngajmì, xi 'ñó tse nga'ñó tjin-la. Jè kjoa jeya-la xi 'ñó ote kji, kisihiseèn-sòn nangui. ² 'Ñó kiichja, kitsò:

—Jye kiskaàngui, jye kiskaàngui naxandá je Babilonia. Jyeé ta i'nde-la inima ch'o-la neíi komà, ya ñánda kitseè yije inima tjé xi ch'o kjoàn. Kò ya títsajna nise xi ch'o kjoàn xi mìkiì ma chine. ³ Ngats'ìi xita isò'nde, k'oaá ti kis'ìin koni s'ín xita naxandá jè nga kj'eíi nainá kiitjngui-la, k'oaá ngaya-la koni tsà kjòch'i-ne jñà kjoachijngui xi kis'ìin. Jñà xitaxá ítjòn-la xi tjin nga títsa isò'nde, k'oaá ti kis'ìin. Kò jñà xita isò'nde xi tsojmì otseya nga s'ín kjohima, kjòchíná-né xi kjoa ts'e kjotsja-la yijo-la koni s'ín jñà xita xi tjin naxandá jè.

⁴ Ijngoò 'én ki'nchrè xi ngajmì inchrobà-ne, xi kitsò:

—Jñò xi naxandá ts'an xan-nò, tìtjokàjñò naxandá jè, mé-ne nga mì yá kòkòt'aà-nò jé-la, tìkoá mìkiù kòkòt'aà-nò kjo'in xi s'e-la. ⁵ Jñà jé-la, jyeé tímakjìn, jyeé j'ì skanda ì ngajmì. Nainá, mìkiù sùjchàajiìn [nga tsjá-la kjo'in] xi kjoá ts'e jé-la. ⁶ K'oaá tìs'ín kàtamát'in ngajo-ne koni s'ín kis'iìn jè. Jò k'a k'oa tìs'ín kàtamát'in ngajo-ne koni tjín kjoá xi kis'iìn. Jè chít'sín xi kisikáyajiìn vino, kòkji tìkájììn ngajo-là nga jò k'a ìsà jchá kàtama, [jò k'a okji kjo'in kàtako-la]. ⁷ Jè kjoa-la nga jeya kisikájna yijo-la kò nga 'ñó kis'e-la kjo'tsja, k'oa tìs'ín tjiì ngajo-là kjo'in nga kàtakjindáya. Nga k'oaá tsò inima-la: “An, k'oaá s'ín tìjñà nga chjoón sko-la 'mì-na. 'An mìtsà chjoón ka'àn 'mì-na, tìkoáá mìkiù sùkjaán kjo'in nita kjé-ne.” ⁸ Koií kjoa-la nga tajngòè nàchrjein kitjojenè-la kjo'in: Kiyá xita-la. Tìkoáá skindáyane. S'ée-la kjoá ts'e kjinchrá. Ni'ín kitì-ne nga kjoehesòn. Nga 'ñó tse nga'ñó tjín-la jè Nainá xi otíxoma nga k'oaá s'ín jye kiskoòsòn-la nga tsjá-la kjo'in.

⁹ Jñà xitaxá ítjòn-la isò'nde 'ñó skindáyakeè kò 'ñó 'on koma-la k'e nga skoe nga tìbitjo ni'ndi-la nga títì jè naxandá jè ya ñánda kùtjìngui-la xi kj'eií nainá k'oaá ngaya-la koni tsà jngòè chjoón chijngui kùtjìngui-la nga kisitsjako yijo-la. ¹⁰ Kjiín kìncha-ne nga skótsejèn-la, nga tsakjón-la kjo'in-la. 'Ñó kichja, kitsò:

—Ima xó-ne, ima xó-ne naxandá je Babilonia xi 'ñó kis'e-la nga'ñó; tajngòè tjò kòf'ì-la kjo'in.

¹¹ Jñà xita xi otíjnaya tsojmì xi tjín isò'nde, tìkoáá skindáyakeè-ne nga 'on koma-la inima-la nga mì tì yá xi kòtse-ne tsojmì xi otíjnaya, ¹² tsojmì xi ts'e ton oro, plata, ndajò chjí xi 'ñó ndaà kjoàn, ndátòn chjí xi 'ñó ndaà kjoàn; nikje lino xi 'ñó chjí, kò nikje seda, nikje sko kò xi inì kjoàn; ngats'ì yá xi 'ñó ndaà jne, tsojmì chjí xi nindaà ni'ño cho kisindaà-ne, ngats'ì tsojmì xi yá xi 'ñó chjí xi yá ikon, kò kichá bronze, kò kichá xi 'mì hierro, kò ndajò marmol, ¹³ kò chrjoayá canela, ngats'ì tsojmì xi ndaà jne, chrjongó-la Nainá, kò xkiù jne xi 'mì mirra, kò chrjongó ts'e yá olivo, kò vino kò asitì. Trigo kò skoan inchrájìn, kò cho ch'á, orrè, kohòyo, carreta, kò xita chi'nda nga kisatíjna. ¹⁴ Kitsò-la jè naxandá:

—Ngats'ì kjoá xi ndaà kisaseèn-la inima-lè, jyeé kitjaaxìn yije-lè. Kjoá nchiná-lè jyeé kichija. Kò kjoá xi ndaà kòtsjachi, mì ti kiù sakò-lè nita kjé-ne.

¹⁵ Jñà xita xi otíjnaya tsojmì xi ya kjonchiná ts'e naxandá jè, kjiín kìnchat'aaxìn nga tsakjón-la kjo'in. Skindáyakeè koa 'ñó 'on koma-la inima-la. ¹⁶ K'oaá kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji, xi nikje lino chjí tsakakjá kò nikje xi sko kjoàn kò xi inì kjoàn. Yijàjno yijo-la oro, ndátòn chjí xi 'mì perla kò ndajò chjí xi 'ñó ndaà kjoàn. ¹⁷ Tajngòè tjò kachija yije kjoá nchiná xi tjín-la.

Ngats'ì xita xi síxako chitso, kò ngats'ì xita xi ya chitso tít'saya nga nchifi, jñà xi ya iya chitso síxá kò ngats'ì xi síxajiìn ndáchikon, kjiín tsibìtsajna ¹⁸ k'e nga kijtseè ni'ndi-la naxandá nga títì; 'ñó kiichja, kitsò:

—Ni saá jngòè naxandá tjín xi mangásòn-kjoè koni kji naxandá jè, nga 'ñó ndaà kiyaxkon-la.

¹⁹ Ikjoàn tsibíxteèn-jno chijo sko, 'ñó kiskindáyakeè nga 'on komà-la inima-la; kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji; jè kjoá nchiná-la, ndaà kjonchiná-ne jñà xita xi tjín-la chitso ya ijììn ndáchikon. Kò i'ndeì, ta jngòè tjò kachija yije kjoá nchiná-la.

²⁰ Ngats'ioè jñò xi tìtsajnaè ngajmì, tsjaá t'è-là takòn. Jñò xi xita-la Nainá maà, jñò xi tsibíxáya-nò Cristo, kò jñò xi Nainá nokjoà ngajo-là, tsja t'è-là inima-nò. Nainá jyeé kàtsjá-la kjo'in naxandá jè koií kjoa-la nga ch'o kisìko-nò.

²¹ Jngòè àkjale xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la kiskoé jngòè ndajò xi koni kji ndajò natsí kji, kisikatjèn-jììn ndáchikon, kitsò:

—Jè naxandá Babilonia, xi 'ñó je kji, k'oaá s'ín skajiìn-ndá; jngòè k'aá chija nita kjé-ne, mì tì yá xi skoexkon-ne. ²² Mì tì kiù kiná'ya-la incho calle-la jñà música xi síkjane arpa, jñà xi síkjindáya xobí, kò xi síkjane chrjo trompeta. Mì tì kiù s'e-la xita xi síxá nita mé xá-ne. Tìkoá mì tì kiù koxáko-ne molino ts'e ncheé. ²³ Ni'ín ts'e lámpara, mì tì kiù sùhiseèn-ne; mì tì kiù s'e-ne s'eí nga kixan xita; koií kjoa-la kòs'ín komat'in-ne nga jñà xita-la xi otseya

kò otíjnaya tsojmi, 'ńó xítà nchiná komà i isò'nde; tìkoà kiskoònachan yije-là naxandá xi tjin isò'nde nga komà-là kis'iin kjoatj'e. ²⁴ Naxandá jè, Nainá kitsjaà-là kjo'in nga jé ts'e-né nga kinik'en xítà-là Nainá kò xítà xi kiichjaya ngajo-là Nainá kò ngats'iì xítà xi kinik'en nga tíjtsa isò'nde.

19

Xítà xi tsjá-là kjondaà Nainá ján ngajmì

¹ Xi jye komà iskan, ki'nchrè-là ján ngajmì 'én koni kjín jchán ma xítà xi chja nga tsò:
¡Aleluya! ¡'Nga tìkíjna Nainá!

Nga jè ochrjekàjiin-ná kjo'in kjoà ts'e jé-ná,

kò ta jè tajngoò xi tjin-là kjoajeya

kò xi tse nga'ńó tjin-là.

² Nga jè Nainá, ndaà s'ín kò kixí s'ín

k'e nga tsjá-là kjo'in xítà;

nga jyeé kitsjaà-là kjo'in jè naxandá je Babilonia

xi kisikits'ón-jiin isò'nde nga tsakó-là xítà isò'nde

nga kj'eíí nainá kijtseèxkón

k'oaá ngaya-là koni jngoò chjoón xi kjoà chijngui s'ín.

Koií jé xi komà-là nga jè kisik'en xítà chi'nda-là Nainá xi kiichja ngajo-là.

³ Ìjngoò k'a k'oa kitsò:

—¡Aleluya! ¡'Nga tìkíjna Nainá! Jè ni'ndi-là jè naxandá nga títi, k'oaá s'ín kitjomijìn nítà mé nachrjein-ne.

⁴ Jñà xítà jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne kò xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, chinchaxkó'nchi-ñiat'aà-là nga kijtseèxkón Nainá xi tijnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. Kitsò:

—¡K'oa s'ín kátama! 'Nga tìkíjna Nainá. ¡Aleluya!

⁵ Ya íxile-là ñánda tíhotíxoma, kina'yà-là 'én xi kitsò:

Tjiì-là kjondaà Nainá ngats'iodè jñò xi chi'nda maà,

jñò xi ixti maà kò xítà jchínga,

ngats'iodè xi tsakjoòn-chaà Nainá.

⁶ Ki'nchrè-là 'én koni tsà kjín jchán ma xítà xi chja, koni s'ín na'yà-là nandá k'e nga one, koni s'ín na'yà-là k'e nga one ch'on, xi kitsò:

¡Aleluya!

¡'Nga tìkíjna Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ńó tse nga'ńó tjin-là!

Nga jyeé jè tíhotíxoma.

⁷ Tsja k'oa-lá inima-ná, sìtsja-chaá takoán, jeya síkíjnaá Nainá,

nga jyeé j'ì kjoà bixan-là Orrè;

chjoón-là jyeé tijnandaà.

⁸ Jè chjoón, jye ko'biì-là nikje lino xi 'ńó chjí,

xi 'ńó tsjeè kjoàn tìkoà 'ńó ote nga kónakjá.

Jè nikje lino xi 'ńó chjí, jè ngaya-là kjoakixi xi s'ín xítà-là Nainá.

⁹ Jè àkjale kitsò-na:

—Chjí kjoà koi: “Mé ta ndaà-là jñà xítà xi xó kinokjoà-là kjoà bixan-là Orrè nga jè kòkjen-kò.”

Kitsò isa:

—Jñà 'én koi, ngui 'én kixi-là Nainá-né.

¹⁰ Tsohósijna kó'nchiñia it'aà ndsokò jè àkjale nga mejèn-na skoexkoán. Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'nì; 'an, tìkoáà chi'nda-là Nainá ma koni ngaji kò jñà 'ndsì xi ndaà fì tjingui-là jñà 'én kixi xi kiichja Jesús. Jè Nainá chaxkoín.

Jñà 'én kixi xi kiichja Jesús, tijñà-ne xi síkítseèn-ya-là xítà xi chja ngajo-là Nainá.

Jè xi tijnasòn-là kohòyo chroba

¹¹ Kìjtseè ngajmiì nga tìx'á; tsatsejèn jngoò kohòyo xi chroba kji. Jè xità xi tìjnakjá-la, k'oaá s'ín yaxkon-la nga kixì síkitasòn kò kixì tìjna, koií kjoa-la nga nguì kò kjoakixì-la bíndaàjiìn kò nga kjaán-kjoò. ¹² Jñà xkon, k'oaá kjoàn koni ni'ín. Ya sko, kjin corona jtobá tji'a kò jngoò 'ín-la tji't'aà xi mìkii yá xi machiya-la kó tsòya-ne; tajngoò jè machiya-la kó tsòya-ne. ¹³ Jè nikje xi kinakjá, jní yijàjno. Jè 'ín-la, 'Én-la Nainá 'mì. ¹⁴ Yaá tjiingui-la jñà soldado ts'e ngajmiì nga títajnakjá-la kohòyo chroba; saà nikje lino chrobaá íkjá xi 'ñó chji kò tsjeè kjoàn. ¹⁵ Jè tso'ba bitjo jngoò kichà ndojò xi 'ñó yijò kji, jè xi síki'on-ne ngats'iì naxandá. Nga jè kotixoma-la xità naxandá. Jè yá nise siikjeén xi nguì kichà tájaà. Jè sobá kosinè jñà toò uva ya iya chitso nga kochrje vino xi okó kjoajti-la Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tjin-la. ¹⁶ Jè nikje-la kò chrjomí-la tji't'aà 'ín xi tsò: “Xitàxá Ítjòn-la ngats'iì jñà xi xitàxá Ítjòn títajna kò jè-né xi otixoma-la ngats'iì jñà xità xi otixoma.”

¹⁷ Kìjtseè jngoàà àkjale xi ya síjnasòn-la ts'oi; 'ñó chja-la ngats'iì cho xi tjiimajiìn isén xi yijo kine. Tsò:

—Nchrobá, tixkóyaà xinguiqo mé-ne nga chjinee yijo xi Nainá tsjá-nò, ¹⁸ nga chjinee yijo-la xitàxá Ítjòn, kò yijo-la xità sko-la soldado, yijo-la xità ts'en, yijo-la kohòyo kò yijo-la xità xi títajnakjá-la kohòyo, yijo-la ngats'iì xità xi títajnandeí kò xità chi'nda kò xi ixti kò xità jchínga.

¹⁹ Kìjtseè jè cho je xi ch'o kji kò jñà xitàxá Ítjòn ts'e isò'nde kò xità soldado-la; jyeé títajnandaà nga skaàn-kò jè xi tìjnakjá-la kohòyo chroba kò jñà soldado-la. ²⁰ Jè cho je xi ch'o kji kindobà'ñó; tìkoá kindobà'ñó jè xi 'én ndiso kiichja xi kis'iìn kjoxkón nga nguixkon jè cho. K'oaá s'ín komà-ne nga kiskoðnachan-la jñà xità xi kiskoé chiba-la tìkoá kijtseèxkón isén xkósòn-la jè cho. Ingajò kinikatsjoòjiìn tìkòn jjiìn ni'ín xi títijnga ñánda títi kò azufre. ²¹ Jñà xità xi i'nga, jè kisik'en-ne jè kichà ndojò xi bitjo tso'ba jè xi tìjnakjá-la kohòyo. Ngats'iì cho xi tjiimajiìn isén, jñà kjòskii-ne nga kiskine yijo-la xità xi jye k'en.

20

Jè xi jngoò jmiì nó

¹ Kìjtseè jngoàà àkjale xi tìnchrobájen-ne ngajmiì. 'Ya ibi ts'e nitjan jñò. Kjiya tsja jngoò na'ñó kichà cadena xi 'ñó je kji. ² Jè àkjale kitsobà'ñó jè ye jchínga xi tije-ne xi 'mì Xità Neí kò xi Satanás. Jngoò jmiì nó tsibít'aà'ñó. ³ Kisikatjen-s'en ya nitjan jñò; tsibíchjoà'ñó-la jè xotjoa; ikjoàn tsasíjna-la sello mé-ne nga mì yá skíx'a-ne jè xotjoa nitjan. Yaá tsasíjnahiya mé-ne nga mì tì kiì koma skónachan-la xità isò'nde, skanda k'e nga kjoehet'aà xi jngoò jmiì nó. Xi koma iskan tjàjnda'ñó jngoò k'a-ne nga koma kojmeèndeí chiba nachrjein isa.

⁴ Kìjtseè íxile ts'e kjetixoma; títajnasòn jñà xità xi kitjoé-la kjetixoma nga jñà koiindaàjiìn. Tìkoá kijtseè inima-la jñà xità xi kitiís'iìn, nga koi kjoa-la 'én kixì xi kitsjaà it'aà ts'e Jesús kò nga 'én-la Nainá kiichjaya. Jñà xità koi, mìkii kijtseèxkón jè cho je xi ch'o kji kò isén xkósòn-la; tìkoá mìkii kisít'aà chiba-la itjòn tjen-la kò tsja. Xità koi, jngoò k'a tsibítajnakon; jngoò jmiì nó tsatixoma kò Cristo. ⁵ Jñà xità koi xi jaáya itjòn-la. Tanga jñà mik'en xi i'nga, skanda k'ée jaáya-la nga ijchò jngoò jmiì nó. ⁶ Mé ta ndaà-la jñà xi kòkò-la nga kjoaáya itjòn-la; xità koi, jyeé xità-la Nainá koma; jè kjoa biyaà xi ma-ne jò, nimé nga 'ñó tjin-la it'aà ts'e xità koi; mì tì mé ma siikò-ne. Tà saá no'miì-la Nainá koma kò ts'e Cristo. Jngoò jmiì nó kotixomako.

⁷ K'e nga kjoehet'aà xi jngoò jmiì nó, tjàjnda'ñó jngoò k'a-ne jè Satanás ya ñánda tijnahiya nitjan jñò. ⁸ Kijtjondeí-ne nga skónachan-la xità naxandá xi tjin nga tjtisa isò'nde, jè Gog kò Magog. Koiixkóya xità mé-ne nga koiits'ia-ne kjojchán. Kjin jchán koma xità, k'oaá ngaya-la koni tsomì xi jncha indii ndáchikon. ⁹ Chinchimasòn kóhokji isò'nde; chinchandiì-la nga jngoò itjandiì ñánda títajna xità-la Nainá kò naxandá xi tsjakeè. Ikjoàn kisikasén ni'ín Nainá xi inchrobà-ne ngajmiì. Jngoò k'a tsaká kóhotjin. ¹⁰ Jè xità neí xi kiskoðnachan-la xità, kinikatjen-jiìn ya i'nde ñánda títijnga ni'ín kò

azufre. Jyeé ya títsajna jè cho je xi ch'o kji ko xi kiichjaya 'én ndiso. Yaá sùkjeiín kjo'in ko nachrjein ko nitjen nita kjé-ne.

Jè íxile ts'e kjotíxoma xi chroba kji

¹¹ Kijtseè jngoò íxile xi chroba kji ko 'ño je kji nga ya tíjnasòn jngoò xi tíhotíxoma. Nga nguixkon jè xi tíjnasòn íxile, jngoò k'a kichijà nangui ko ngajmiì. Nita ñánda-ne, mì tì kiì ki'ya-la. ¹² Kijtseè mik'en xi íxti kjoàn ko xi xita jchínga kjoàn, 'ncha kixi nguixkon Nainá. Ikjoàn kitáx'a jña libro [ñánda tíjt'aà mé xi kis'iin nga jngó jngó xita]; koa ijngoò libro kitáx'a ñánda tíjt'aà ts'e kjoabinachon. Jña mik'en, k'oaá s'ín kisindaajiiin-la koni s'ín tíjt'aà xojon ts'e libro, mé kjoa xi kis'iin. ¹³ Jè ndáchikon kitsjaà jña mik'en xi ya k'en-jiin. Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in tikoáá kitsjaà mik'en xi ya títsajna. K'oaá s'ín kisindaajiiin-la nga jngoò ijngoò xita koni tíjn kjoa xi kis'iin. ¹⁴⁻¹⁵ Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in kinikatsjoèjiin ñánda títi ni'ín jnga. Ko jña mik'en xi mikì tíjt'aà 'ín-la jè libro ts'e kjoabinachon, tikoáá yaá kinikatsjoèjiin ñánda títi ni'ín jnga. Jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

21

Ngajmiì xitse ko nangui xitse

¹ Kijtseè jngoáá ngajmiì xitse ko nangui xitse. Jè ngajmiì xi kisijna ítjòn ko nangui xi kisijna ítjòn, jyeé kichijà; tikoáá kichijà jè ndáchikon. ² Tikoá kijtseè jè naxandá tsjeè xi Jerusalén xitse 'mì, nga tírchrobájen ngajmiì nga nguixkon Nainá. K'oaá s'ín tíjnandaà koni jngoò chjoón xi ndaà bíndaà yijo-la nga jye kixan-ko x'in-la. ³ Ki'nchrè-la 'én xi 'ño chja, xi ngajmiì inchrobà-ne, xi tsò:

—Chítsejèn-la Ni'ya Tsjeè-la Nainá, jyeé kòbitjojen; Nainá yaá kíjnako jña xita; xita naxandá-laá koma, nga jè sobà xi Nainá kitsò-la. ⁴ Jè sobà Nainá sùxijno yije ndáxkon; mì tì kiì s'e-ne kjoabiyaà; mì tì kiì s'e-ne kjoaba; mì tì kiì yá skindàya-ne; mì tì kiì s'e-ne xi ijòjno ijòt'aà yijo-la, koi kjoa-la nga jye tsato kjoa jchínga.

⁵ Jè xi tíjnasòn íxile ts'e kjotíxoma, kitsò:

—Chítsejèn-la, 'aán sùxitseya yije tsojmì xi tíjn.

Ikjoàn kitsò-na:

—Chjí, xojon tíjt'eù jña 'én koi; nga nguì k'oaá s'ín tíjn nga kitasòn; nguì 'én kixi-né.

⁶ Ikjoàn kitsò-na:

—Jyeé tsitasòn yije. 'An-ná xi tíjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kó nga skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa ko xi sikjehet'aà-na kjoa. Ngats'iì xi xínda-la, 'aán tsjaà kjotjò-la nandá xi tíbitjo ya i'nde ñánda mikì xiya nandá mé-ne koma kíjnakon-ne inima-la nita kjé-ne. ⁷ Jña xi sùkijne, jña skoé kjotjò ngats'iì kjondaà koi. 'Aán kótijnakoaa nga Nainá kitsò-na ko jña, íxti-naá koma. ⁸ Tanga jña xita xi tsakjón, jña xi mikì mokjeiín-la, jña xi 'ño ch'o s'ín, jña xi xita sík'en, jña xi kjoa chijngui s'ín, jña xi xita tj'e, jña xi xkósòn beèxkón, ngats'iì xi 'én ndiso chja, ján kixojiiin ñánda títi ni'ín jnga ko azufre; jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

Naxandá xitse xi 'mì Jerusalén

⁹ J'ùikon jngoò-na àkjale jña xi itoò ma-ne, xi tikoá itoò chítsín tíjn-la, xi jncha kitseè xi itoò kjo'in xi fehet'aà-ne. Kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè jè xi koma chjoón-la Orrè.

¹⁰ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kiiko inima-na jngoò nindoò xi je kji ko 'nga kji. Tsakó-na jè naxandá xi je kji, naxandá tsjeè Jerusalén nga tírchrobájen-ne ngajmiì nga nguixkon Nainá. ¹¹ Jè naxandá tsjeè Jerusalén, oteé tsejèn xi kjoa ts'e kjoajeya-la Nainá. K'oaá s'ín ote kji koni ndajo chjí xi 'ño ndaà kjoàn, koni ndajo xi jaspe 'mì nga ote kji koni chítsín. ¹² Nga jngoò itjandiì, jè naxandá, chrjó ndajo tíjndiì-la xi 'ño je kji ko 'ño 'nga kji. Tejò xotjoa tíjn-la. Nga jngoò ijngoò xotjoa, jngoò àkjale síjnajto. Tikoá ya tíjt'aà 'ín-la nga tejò naxandá xi ya inchrobàt'aà-ne íxti-la Israel. ¹³ Ya kixi-la ñánda bitjokàjiin-ne ts'oí, jàn xotjoa tíjn-la, ya kixi-la ñánda kahatji-ne ts'oí, jàn xotjoa tíjn-la. Ya norte, tikoáá jàn xotjoa tíjn-la, ya sur, tikoáá jàn xotjoa tíjn-la. ¹⁴ Jè chrjó ndajo xi

tjíndi-là naxandá, tejò chrjó ndajò xi yá tjít'aà nga tejò 'ín-là xita xi tejò ma-ne xi it'aà ts'e Orrè kisixáya-là.

¹⁵ Jè àkjale xi tíchjako-na, jngodò kicha kjinaya tsja xi nguì oro xi koni kji yá xi ma machiba-ne. Jè kisikjeén nga ma kisichiba naxandá kò xotjoa-là kò chrjó ndajò-là. ¹⁶ Jè naxandá k'oaá s'ín kijna nga ñijòn chrjangui tjín-là. Koni kji ndojò, k'oaá ti kji tiyà-ne. Jè àkjale, k'e nga kisichiba, jò jmiù kò jò sìndo kilómetro tjín-là. Ngásòn chiba tjín-là nga ndojò kò nga tiyà kò nga 'nga. ¹⁷ Ikjoàn kisichiba jè chrjó ndajò. Jngodò sìndo kò ichán ñijòn xkó tsja tjín-là xi chiba-là xita xi tísikjeén jè àkjale, [jè xi ichán nanga tjín-ne].

¹⁸ Jè chrjó ndajò xi tjíndi-là naxandá, koií tjíndaà-ne ndajò chjí xi 'mì jaspe. Kò jè naxandá, nguì oro sobà-né. K'oaá s'ín ote kji koni chitsín tsjeè. ¹⁹ Jñà tàts'en chrjó xi tjíndaà-ne nga tíchjoàndi-là naxandá, nguì ndajò chjí yijàjno xi 'nó ndaà kjoàn. Jè xi ítjòn, jè ndajò xi 'mì jaspe; xi ma-ne jò, ndajò xi 'mì zafiro; xi ma-ne jàn, ndajò xi 'mì ágata; xi ma-ne ñijòn, ndajò xi 'mì esmeralda; ²⁰ xi ma-ne 'òn, ndajò xi 'mì ónice; xi ma-ne joòn, ndajò xi 'mì cornalina; xi ma-ne itodò, ndajò xi 'mì crisólito; xi ma-ne jiìn, ndajò xi 'mì berilo; xi ma-ne ñijaàn, ndajò xi 'mì topacio; xi ma-ne te, ndajò xi 'mì crisoprasa; xi ma-ne tejngodò, ndajò xi 'mì jacinto; xi ma-ne tejò, ndajò xi 'mì amatista. ²¹ Jñà xotjoa xi tejò ma-ne, tejò ndajò perla tjíndaà-ne. Nga jngodò ijngodò xotjoa jngodò perla tjíndaà-ne. Ndiyá teè-là naxandá, nguì oro sobà-né koni chitsín xi ma chítsejèn-ya.

²² Ya jjiìn naxandá, nijngodò ingo kijtsee; nga jè sobà xi ma ingo-là naxandá, jè Nainá xi tíjna ítjòn nga ta jè tajngodò-né xi 'nó tse nga 'nó tjín-là kò jè Orrè. ²³ Jè naxandá, mìkiì mochjeén-là jè ts'oi kò sá nga sìhiseèn-là. Nga jè sobà kjoa isén-là Nainá síhiseèn-là; kò jè Orrè ma ni'ín-là. ²⁴ Ngats'iì jñà xita naxandá ts'e isò'nde kinchima iseèn-né it'aà ts'e ni'ín-là. Kò jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde, kjiko kjoanchiná-là nga ya sìngatsja. ²⁵ Jñà xotjoa-là naxandá, mìkiì sichjoàto nga kjit'aà nachrjein; nga ya naxandá, mìkiì kojñò. ²⁶ Ngats'iì naxandá kjoiko ngats'iì kjoa nchiná-là kò ngats'iì tsojmi xi 'nó chjí-là nga ya sìngatsja. ²⁷ Ya i'nde jè nímé kjoahas'en xi tjé kjoàn xi ch'o s'ín kò xi kjoa ndiso. Tà jñà kjoahas'en xi tjít'aà 'ín-là jè xojon-là Orrè xi ts'e kjoabinachon.

22

¹ Jè àkjale tsakó jngodò-na xajngá nandá xi kijna tsjeè tsjeè, jè nandá xi bítsajnakon-ná nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín tsjeè kji koni chitsín. Yaá tíbitjo ñánda síjna íxile-là Nainá nga tíhotixoma kò yaá tíbitjo ñánda tíjna jè Orrè. ² Ya jngodò osen ndiyá-là naxandá tífa nandá. Kò ya ngobà ngobà xajngá nandá, yaá síjna jè yá xi tsjá kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. Tejò k'a ojà-là toò nga jngodò nó. Jngodò jngodò k'a ojà-là toò nga ijngodò ijngodò sá. Jñà xka-là, k'oaá s'ín mochjeén nga maxkiì-là naxandá ts'e isò'nde. ³ Mì ti mé kjoa ch'o s'e-ne xi mìkiì sasén-là Nainá. Yaá sasíjna jè íxile-là Nainá kò ts'e Orrè nga kotixoma. Kò ngats'iì xita chi'nda-là, yaá sìxá-là. ⁴ Ngats'iì xi xita-là ma, skoexkon-né kó kji isén-là Nainá; kò jè 'ín-là Nainá yaá sit'aà ítjòn tjen-là. ⁵ Ya i'nde jè, mì ti kojñò-ne. Jñà xita xi ya títsajna, mì ti ni'ín kochjeén-là xi sìhiseèn-là, tikoáà mì ti ts'oi kochjeén-là; nga jè sobá Na'èn-ná xi Nainá sìhiseèn-là. Jñà xita kotixoma nita mé nachrjein-ne.

Jye nchrobá machraña nga kjoíí ijngodò k'a Cristo

⁶ Jè àkjale kitsò-na:

—'Én koi, nguì k'oaá s'ín tjín nga kítasòn; nguì 'én kixi-né. Jè Na'èn-ná xi Nainá xi síkichiya-là jñà xita xi chja ngajo-là, koií xá kisikasén-ne àkjale-là nga kokò-là xi chi'nda-là ma jñà kjoa xi ta nitoón okoma.

⁷ —Tiná'ya-ná. 'An, kjoíí nitoón ijngodò k'a.

Mé tà ndaà-là jñà xi síkitasòn jñà 'én xi kitsjaà Nainá koni s'ín tíchja xojon jè.

⁸ 'An-ná xi 'mì-na Juan, 'aán ki'nchrè koa kijtsee kjoa koi. K'e nga jye ki'nchrè koa jye kijtsee, tsohósijna-xkó'nchi-niñiat'aà-là jè àkjale xi tíhokó-na kjoa koi, nga mejèn-na skoexkoán. ⁹ Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'nì. Jè Nainá jchaxkoín. 'An, tikoáà chi'nda-là Nainá ma, koni ngaji, kò xita xingui xi chja ngajo-là Nainá, kò ngats'iì xita xi síkitasòn 'én xi tjít'aà xojon jè.

¹⁰ K'oaá t̄is'ín kitsò-na:

—Kì bìjna'ma j̄nà 'én xi Nainá kitsjaà xi t̄jít'aà xojon jè, nga jyeé nchrobá machrañà nàchrjein nga k̄itasòn. ¹¹ J̄nà x̄it̄a xi mìtsà kixi t̄ítsajna nguixk̄on Nainá nga ch'o s'ín, ta k'oaá s'ín k̄àt̄ítsajna. K̄o j̄nà xi t̄jín-la k̄joakixi k̄o tsjeè t̄ítsajna nga nguixk̄on Nainá, k'oaá t̄is'ín k̄àtasík̄itasòn xi k̄joakixi k̄o k̄joatsjeè.

¹² —T̄iná'ya, 'an, k̄joí n̄itoón ìjngod̄ k'a. Yaá k̄joikoaa ch̄j̄-la xi tsjaà-la x̄it̄a koni s'ín kis'iin nga ìjngod̄ ìjngod̄. ¹³ 'An-ná xi t̄ijn̄a ítjoàn skanda t̄àts'en-la k̄joa k̄o skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa k̄o xi sikjehet'aà-na k̄joa. 'An-ná xi t̄ijn̄a ítjoàn k̄o xi fehet'aà-ne.

¹⁴ Mé ta ndaà-la j̄nà x̄it̄a xi [j̄n̄i-la Orrè] sítsjeè-ne nikje-la mé-ne nga t̄jò'nde-la nga skine toò-la yá xi tsjá k̄joabinachon, t̄ikoaa k̄oma k̄joahas'en xotjoa-la jè naxandá. ¹⁵ Tanga ndítsiaán k̄ítsajna, ngats'iì j̄nà x̄it̄a xi ch'o s'ín, k̄o j̄nà xi x̄it̄a t̄j'e, k̄o j̄nà xi k̄joa chingui s'ín, k̄o j̄nà xi x̄it̄a sík'en, k̄o j̄nà xi xkósòn beèxkón k̄o ngats'iì xi tsjakeè k̄joa ndiso nga 'én ndiso chja.

¹⁶ —'An xi 'mì-na Jesús, 'aán kisikasén-nò àkjale-na nga tsjá-nò 'én it'aà ts'e k̄joa koi, j̄n̄o xi x̄it̄a naxandá-na ma. 'An-ná jè jts'én xi itjot'aà-ne t̄je-la x̄it̄axá ítjòn xi ki'mì David. 'An-ná ni'ño tse xi 'ño ote k̄ji xi bitjok̄at̄ji k'e nga tajñòya.

¹⁷ Jè Inima Tsjeè-la Nainá k̄o chjòón-la Orrè, tsò-né:

—Nchroboí [N̄a'èn Jesús].

J̄nà xi nchi'nchré, k'oaá t̄i k̄àtatsò:

—Nchroboí [N̄a'èn Jesús].

J̄nà xi x̄indá-la k̄o xi mejèn-la nandá, k̄àtjanchrobá, k̄àt'iì k̄jot̄jò nandá xi tsjá k̄joabinachon.

¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, ngats'ioò xi na'yà-là j̄nà 'én xi kitsjaà Nainá xi t̄jít'aà xojon jè: Tsà yá xi k̄iit'aàsòn k̄joa xi t̄jít'aà xojon jè, Nainá k'oaá t̄is'ín tsjásòn-la k̄jo'in koni s'ín t̄jít'aà xojon jè. ¹⁹ Tsà yá xi k̄joaáxìn jngod̄-la 'én xi kitsjaà Nainá xi t̄jít'aà xojon jè, Nainá, t̄ikoaa k̄joaáxìn k̄jondaà xi t̄j'nde-la nga skine toò-la yá xi tsjá k̄joabinachon k̄o mìk̄i tsjá'nde-la nga ya k̄ítsajna naxandá tsjeè-la Nainá koni s'ín t̄jít'aà xojon jè.

²⁰ Jè xi bénojmí k̄joa koi, k'oaá tsò:

—Jon, k̄joii n̄itoón ìjngod̄ k'a.

K'oaá s'ín k̄àtama. ¡Nchroboí N̄a'èn Jesús!

²¹ K̄jondaà-la N̄a'èn-ná Jesucristo k̄àt̄ijnako-nó ngats'ioò. K'oaá s'ín k̄àtama.